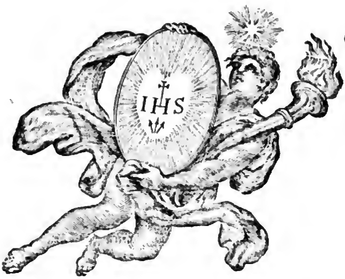
BIBLIA
SACRA
VULGATÆ EDITIONIS.

BIBLIA SACRA
VULGATÆ EDITIONIS SIXTI V. PONTIFICIS MAXIMI JUSSU RECOGNITA ATQUE EDITA,
VERSICULIS DISTINCTA
Cum Indice Biblico,

ET LECTIONUM AC EVANGELIORUM PRO OMNIBUS Dominicis & Festis per Annum.



VENETIIS MDCCXXX.

APUD HIERONYMUM ALBRICCIUM.

SUPERIORUM PERMISSU.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

IN multis, magnisque beneficiis, quæ per sacram Tridentinam Synodum Ecclesiæ suæ Deus contulit, id in primis numerandum videtur, quod inter tot Latinas editiones Divinarum Scripturarum, solam veterem, ac vulgatam, quæ longo tot sæculorum usu in Ecclesia probata fuerat, gravissimo Decreto authenticam declaravit. Nam, ut illud omittamus, quod ex recentibus editionibus non paucæ ad hæreses hujus temporis confirmandas licenter detortæ videbantur: ipsa certe tanta versionum varietas, atque diversitas, magnam in Ecclesia Dei confusionem parere potuisset. Jam enim hac nostra ætate illud fere evenisse constat, quod sanctus Hieronymus tempore suo accidisse testatus est, tot scilicet fuisse exemplaria, quot codices; cum unusquisque pro arbitrio suo adderet, vel detraheret. Hujus autem veteris, ac vulgatæ Editionis tanta semper fuit auctoritas, tamque excellens præstantia, ut eam cæteris omnibus Latinis editionibus longe anteferendam esse, apud æquos judices in dubium revocari non posset, qui namque in ea libri continentur (ut a majoribus nostris quasi per manus traditum nobis est) partim ex sancti Hieronymi translatione, vel emendatione suscepti sunt; partim retenti ex antiquissima quadam editione Latina, quam S. Hieronymus communem, & Vulgatam, S. Augustinus Italam, S. Gregorius Veterem translationem appellat. Ac de Veteris quidem hujus, sive Italæ editionis sinceritate atque præstantia, præclarum S. Augustini testimonium exstat in secundo Libro de doctrina Christiana, ubi Latinis omnibus editionibus, quæ tunc plurimæ circumferebantur, Italam præferendam censuit, quod esset, ut ipse loquitur, verborum tenacior cum perspicuitate sententiæ. De sancto vero Hieronymo multa exstant veterum Patrum egregia testimonia: eum enim S. Augustinus hominem doctissimum, ac trium linguarum peritissimum vocat, atque ejus translationem ipsorum quoque Hebræorum testimonio veracem esse confirmat. Eumdem S. Gregorius ita prædicat, ut ejus translationem, quam novam appellat, ex Hebræo eloquio cuncta verius transfudisse dicat: atque idcirco dignissimam esse, cui fides in omnibus habeatur. Sanctus autem Isidorus non uno in loco Hieronymianam versionem cæteris omnibus anteponit, eamque ab Ecclesiis Christianis communiter recipi, ac probari affirmat, quod sit in verbis clarior, & veracior in sententiis. Sophronius quoque, vir eruditissimus, S. Hieronymi translationem non Latinis modo, sed etiam Græcis valde probari animadvertens, tanti eam fecit, ut Psalterium, & Prophetas ex Hieronymi versione in Græcum eleganti sermone transtulerit. Porro qui secuti sunt, viri doctissimi, Remigius, Beda, Rabanus, Haymo, Anselmus, Petrus Damiani, Richardus, Hugo, Bernardus, Rupertus, Petrus Lombardus, Alexander, Albertus, Thomas, Bonaventura, cæterique omnes, quis his nongentis annis in Ecclesia floruerunt, S. Hieronymi versione ita sunt usi, ut exteræ, quæ pene innumerabiles erant, quasi lapsæ de manibus Theologorum penitus obsoleverint. Quare non immerito Catholica Ecclesia S. Hieronymum doctorem maximum, atque ad Scripturas sacras interpretandas divinitus excitatum, ita celebrat, ut jam difficile non sit illorum omnium damnare judicium, qui vel tam eximii Doctoris lucubrationibus non acquiescunt, vel etiam meliora, aut certe paria, præstare sit posse confidunt. Cæterum ne tam fidelis translatio, tamque in omnes partes Ecclesiæ utilis, vel injuria temporum, vel impressorum incuria, vel temere emendantium audacia, ulla ex parte corrumperetur, eadem sacrosancta Synodus Tridentina illud Decreto suo sapienter adjecit, ut hæc ipsa vetus vulgata Editio emendatissime, quoad fieri posset, imprimeretur, neque ulli liceret eam sine facultate, & approbatione Superiorum excudere. Quo Decreto simul typographorum temeritati, ac licentiæ modum imposuit, & Pastorum Ecclesiæ in tanto bono quam diligentissime retinendo, & conservando, vigilantiam atque industriam excitavit. Et quamvis insignium Academiarum Theologi in Editione vulgata pristino suo nitori restituenda magna cum laude laboraverint; quia tamen in tanta re nulla potest esse nimia diligentia, & codices manuscripti complures, & vetustiores Summi Pontificis jussu conquisiti, atque in Urbem advecti erant; & demum, quoniam executio generalium Conciliorum, & ipsa Scripturarum integritas, ac puritas ad curam Apostolicæ Sedis potissimum pertinere cognoscitur: ideo Pius IV. Pontifex Maximus, pro sua in omnes Ecclesiæ partes incredibili vigilantia, lectissimis aliquot sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, aliisque tum Sacrarum litterarum, tum variarum linguarum peritissimis viris, eam provinciam demandavit, ut vulgatam editionem Latinam, adhibitis antiquissimis codicibus manuscriptis, inspectis quoque Hebraicis, Græcisque Bibliorum fontibus; consultis denique veterum Patrum commentariis, accuratissime castigarent. Quod itidem institutum Pius V. prosecutus est. Verum Conventum illum ob varias gravissimasque Sedis Apostolicæ occupationes jam dudum intermissum, Sixtus V. divina providentia ad summum Sacerdotium evocatus, ardentissimo studio revocavit, & opus tandem confectum typis mandari jussit. Quod cum jam esset excusum, & ut in lucem emitteretur idem Pontifex operam daret, animadvertens non pauca in sacra Biblia præli vitio arrepsisse, quæ iterata diligentia indigere viderentur, totum opus sub incudem revocandum censuit atque decrevit. Id vero cum morte præventus præstare non potuisset, Gregorius XIV. qui post Urbani VII. duodecim dierum Pontificatum Sixto successerat, ejus animi intentionem executus, perficere aggressus est; amplissimis aliquot Cardinalibus aliisque doctissimis viris, ad hoc iterum deputatis. Sed eo quoque, & qui illi successit, Innocentio IX. brevissimo tempore de hac luce subtractis; tandem sub initium Pontificatus Clementis VIII. qui nunc Ecclesiæ universæ gubernacula tenet, opus in quod Sixtus V. intenderat, Deo bene juvante perfectum est. Accipe igitur, Christiade Lector, eodem Clemente summo Pontifice annuente, ex Vaticana Typographia, veterem, ac vulgatam sacræ Scripturæ Editionem, quanta fieri potuit diligentia castigatam: quam quidem sicut omnibus numeris absolutam, pro humana imbecillitate affirmare difficile est, ita cæteris omnibus, quæ ad hanc usque diem prodierunt, emendatiorem, purioremque esse, minime dubitandum. Et vero quamvis in hac Bibliorum recognitione, in codicibus manuscriptis, Hebræis Græcisque fontibus, & ipsis veterum Patrum commentariis conferendis, non mediocre studium adhibitum fuerit: in hac tamen pervulgata Lectione, sicut nonnulla consulto mutata, ita etiam alia, quæ mutanda videbantur, consulto immutata relicta sunt, tum quod ita faciendum esse, ad offensionem populorum vitandam, S. Hieronymus non semel admonuit: tum quod facile fieri posse credendum est, ut majores nostri, qui ex Hebræis, & Græcis Latina fecerunt, copiam meliorum, & emendatiorum librorum habuerint, quam ii, qui post illorum ætatem ad nos pervenerunt, qui fortasse, tam longo tempore identidem describendo, minus puri atque integri evaserunt: tum denique, quia sacræ Congregationi Amplissimorum Cardinalium, aliisque eruditissimis viris ad hoc opus a Sede Apostolica delectis, propositum non fuit novam aliquam editionem cudere, vel antiquum interpretem ulla ex parte corrigere, vel emendare, sed ipsam veterem, ac vulgatam editionem Latinam, a mendis veterum librariorum, nec non pravarum emendationum erroribus repurgatam suæ pristinæ integritati, ac puritati, quoad ejus fieri potuit, restituere: eaque restituta, ut quam emendatissime imprimeretur juxta Concilii Oecumenici Decretum, pro viribus operam dare. Porro in hac Editione nihil non canonicum, nihil extraneum apponere visum est; atque ea causa fuit, cur Liber III. & IV. Esdræ inscripti, quos inter Canonicos libros sacra Tridentina Synodus non annumeravit, ipsa etiam Manasse regis Oratio, quæ neque Hebraice, neque Græce quidem exstat, neque in manuscriptis antiquioribus invenitur, neque pars est ullius Canonici libri, extra Canonicæ scripturæ seriem posita sit, & nullæ ad marginem concordantiæ (quæ posthac inibi apponi non prohibentur) nullæ notæ, nullæ variæ lectiones, nullæ denique præfationes, nulla argumenta ad librorum initia conspiciantur. Sed sicut Apostolica Sedes industriam eorum non damnat, qui concordantias locorum, varias lectiones, præfationes S. Hier. & alia id genus in aliis editionibus inseruerunt: ita quoque non prohibet, quin alio genere characteris in hac ipsa Vaticana editione ejusmodi adjumenta, pro studiosorum commoditate atque utilitate in posterum adjiciantur, ita tamen, ut lectiones variæ ad marginem ipsius Textus minime annotentur.

CLE-

CLEMENS PAPA VIII.

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

CUm ſacrorum Bibliorum vulgatæ editionis Textus ſummis laboribus, ac vigiliis reſtitutus, & quam accuratiſſime mendis expurgatus, Benedicente Domino, ex noſtra Typographia Vaticana in lucem prodeat; Nos, ut in poſterum idem Textus incorruptus, ut decet, conſervetur, opportune providere volentes, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium diſtrictius inhibemus, ne intra decem annos a data præſentium numerandos, tam citra, quam ultra montes, alibi quam in noſtra Vaticana Typographia, a quoquam imprimatur. Elapſo autem præfato decennio, eam cautionem adhiberi præcipimus, ut nemo hanc ſanctarum Scripturarum editionem typis mandare præſumat, niſi habito prius exemplari in Typographia Vaticana excuſo: cujus exemplaris forma, ne minima quidem particula de Textu mutata, addita, vel ab eo detracta, niſi aliquid occurrat, quod Typographicæ incuriæ manifeſte adſcribendum ſit, inviolabiliter obſervetur. Si quis vero Typographus in quibuſcumque Regnis, Civitatibus, Provinciis, & locis tam noſtræ S. R. E. ditioni in temporalibus ſubjectis, quam non ſubjectis, hanc eamdem Sacrarum Scripturarum editionem intra decennium prædictum quoquo modo, elapſo autem decennio, aliter quam juxta hujuſmodi exemplar, ut præfertur, imprimere, vendere, venales habere, aut alias edere, vel evulgare; aut ſi quis Bibliopola a ſe vel ab aliis quibuſvis, poſt datam præſentium, hujus editionis impreſſos libros, ſeu imprimendos a præfato reſtituto, & correcto Textu in aliquo diſcrepantes, ſeu ab alio, quam a Typographo Vaticano, intra decennium excuſos, pariter vendere, venales proponere, vel evulgare præſumpſerit, ultra amiſſionem omnium librorum, & alias arbitrio noſtro infligendas pœnas temporales, etiam majoris excommunicationis ſententiam eo ipſo incurrat: a qua niſi a Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo conſtitutus, abſolvi non poſſit. Mandamus itaque univerſis, & ſingulis, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, cæteriſque Eccleſiarum, & locorum etiam regularium Prælatis, ut præſentes litteras in ſuis quiſque Eccleſiis, & Juriſdictionibus ab omnibus inviolate perpetuo obſervari curent, ac faciant; Contradictores per Cenſuras Eccleſiaſticas, aliaque opportuna juris, & facti remedia, appellatione poſtpoſita, compeſcendo, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis; Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac in Generalibus, Provincialibus, vel Synodalibus Conciliis edictis generalibus, vel ſpecialibus, ac quarumcumque Eccleſiarum, Ordinum, Congregationum, Collegiorum, atque Univerſitatum, etiam ſtudiorum generalium juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, ac privilegiis, indultis, ac literis Apoſtolicis in contrarium quomodocumque emanatis, & emanandis: quibus omnibus ad hunc effectum latiſſime derogamus, ac derogatum eſſe decernimus. Volumus autem, ut præſentium tranſumptis etiam in ipſis voluminibus impreſſis eadem, in judicio, & extra, fides ubique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub Annulo Piſcatoris, die IX. Novembris MDXCII. Pontific. Noſtri Anno I.

M. Veſtrius Barbianus.

DE

DE CANONICIS SCRIPTURIS

DECRETUM

Ex Concilio Tridentino Sessione quarta.

Sacrosancta Oecumenica, & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem tribus Apostolicæ Sedis Legatis, hoc sibi perpetuo ante oculos proponens, ut sublatis erroribus, puritas ipsa Evangelii in Ecclesia conservetur.

Et infra.

Sacrorum vero librorum Indicem huic Decreto adscribendum censuit, ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint, qui ab ipsa Synodo suscipiuntur. Sunt vero infrascripti: Testamenti veteris, Quinque Moysis, id est, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium: Josue, Judicum, Ruth, Quatuor Regum: Duo Paralipomenon: Esdræ primus, & secundus, qui dicitur Neemias: Tobias, Judith, Esther, Job, Psalterium Davidicum centum quinquaginta Psalmorum. Parabolæ, Ecclesiastes, Canticum canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus, Isaias, Jeremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel: Duodecim Prophetæ minores, id est, Osee, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias: Duo Machabæorum, primus, & secundus. Testamenti novi: Quatuor Evangelia, secundum Matthæum, Marcum, Lucam, & Joannem: Actus Apostolorum a Luca Evangelistà conscripti, Quatuordecim Epistolæ Pauli Apostoli, ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, duæ ad Thessalonicenses, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos: Petri Apostoli duæ: Joannis Apostoli tres; Jacobi Apostoli una: Judæ Apostoli una, & Apocalypsis Joannis Apostoli. Si quis autem Libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, & in veteri Vulgata Latina editione habentur, pro sacris, & canonicis non susceperit, & traditiones prædictas sciens, & prudens contempserit, anathema sit.

ORDO LIBRORUM
VETERIS TESTAMENTI

ORDO LIBRORUM
NOVI TESTAMENTI.

LIBER GENESIS,

HEBRAICE BERESITH.

CAPUT PRIMUM.

De mundi creatione, Rerum creatarum diſtinctione & ornatu, deque Hominis formatione, cui ſubjecit Deus omnia quæ creaverat.

A IN principio creavit Deus cælum & terram. 2. Terra autem erat inanis
& vacua, & tenebræ erant ſuper faciem abyſſi: & Spiritus Dei fereba- Pſal.32.b.6.
tur ſuper aquas. 3. Dixitque Deus: Fiat lux. Et facta eſt lux. 4. Et 135.a.5.
vidit Deus lucem quòd eſſet bona: Et diviſit lucem à tenebris. 5. Ap- Eccli.18.a.1.
pellavitque lucem Diem, & tenebras Noctem: factumque eſt veſpere Act.14.c.14.
& mane, dies unus. 6. Dixit quoque Deus: Fiat firmamentum in 17.e.24.
medio aquarum: & dividat aquas ab aquis. 7. Et fecit Deus fir- Heb.11.a.3.
mamentum diviſitq; aquas quæ erant ſub firmamento, ab his quæ erant Pſal.135.a.6.
ſuper firmamentum. Et factum eſt ita. 8. Vocavitque Deus firma- 148.a.4. Ier.10.b.12.
mentum, Cælum: & factum eſt veſpere & mane, dies ſecundus. 9. Di- 51.b.15. Iob 38.a.4.
B xit verò Deus: Congregentur aquæ, quæ ſub cælo ſunt, in locum unum Pſal 32.b.7.
& appareat arida. Et factum eſt ita. 10. Et vocavit Deus aridam, Terram, congregationeſque 88.b.12.135.
aquarum appellavit, Maria. Et vidit Deus quòd eſſet bonum. 11. Et ait: Germinet terra her-
bam virentem & facientem ſemen, & lignum pomiferum faciens fructum juxta ſemen ſuum, cujus
ſemen in ſemetipſo ſit ſuper terram. Et factum eſt ita. 12. Et protulit terra herbam virentem, &
facientem ſemen juxta genus ſuum, lignumque faciens fructum, & habens unumquodque ſemen-
tem ſecundùm ſpeciem ſuam. Et vidit Deus quòd eſſet bonum. 13. Et factum eſt veſpere & ma-
ne, dies tertius. 14. Dixit autem Deus: Fiant luminaria in firmamento cæli, & dividant diem Pſal.135.a.2.
ac noctem, & ſint in ſigna & tempora, & dies & annos: 15. ut luceant in firmamento cæli, &
illuminent terram. Et factum eſt ita. 16. Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare ma-
jus, ut præeſſet diei: & luminare minus, ut præeſſet nocti: & ſtellas. 17. Et poſuit eas in fir-
mamento cæli, ut lucerent ſuper terram, 18. & præeſſent diei ac nocti, & dividerent lucem ac
tenebras. Et vidit Deus quòd eſſet bonum. 19. Et factum eſt veſpere & mane, dies quartus.
C 20. Dixit etiam Deus: Producant aquæ reptile animæ viventis, & volatile ſuper terram ſub fir-
mamento cæli. 21. Creavitque Deus cete grandia, & omnem animam viventem atque motabilem,
quam produxerant aquæ in ſpecies ſuas, & omne volatile ſecundùm genus ſuum. Et vidit Deus
quòd eſſet bonum, 22. Benedixitque eis, dicens: Creſcite, & multiplicamini, & replete
aquas maris: aveſque multiplicentur ſuper terram. 23. Et factum eſt veſpere & mane, dies quin-
tus. 24. Dixit quoq; Deus: Producat terra animam viventem in genere ſuo, jumenta, & repti-
lia, & beſtias terræ ſecundùm ſpecies ſuas. Factumq; eſt ita. 25. Et fecit Deus beſtias terræ jux-
ta ſpecies ſuas, & jumenta, & omne reptile terræ in genere ſuo. Et vidit Deus quòd eſſet bonum.
26. & ait: Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram: & præſit piſcibus maris &
volatilibus cæli, & beſtiis, universæque terræ, omnique reptili quod movetur in terra. 27. Inf.5.a.1.9.&
Et creavit Deus hominem ad imaginem ſuam: ad imaginem Dei creavit illum, maſculum & fe- 6.
minam creavit eos. 28. Benedixitque illis Deus, & ait: Creſcite, & multiplicamini, & re- 1.Cor.11.b.7.
plete terram, & ſubiicite eam, & dominamini piſcibus maris, & volatilibus cæli, & univerſis Col.3.b.10.
animantibus, quæ moventur ſuper terram. 29. Dixitque Deus: Ecce dedi vobis omnem her- Sap.2.d.23. Eccli.17.a.1.
bam afferentem ſemen ſuper terram, & univerſa ligna quæ habent in ſemetipſis ſementem generis Matt.19.a.4.
ſui, ut ſint vobis in eſcam: 30. & cunctis animantibus terræ, omnique volucri cæli, & univer- Inf.8.c.17.9.a.1.
ſis quæ moventur in terra, & in quibus eſt anima vivens, ut habeant, ad veſcendum. Et factum Inf.9.a.3.
eſt ita: 31. Viditque Deus cuncta quæ fecerat; & erant valdè bona. Et factum eſt veſpere & mane, Eccli.39.b.21.
dies ſextus.

 Marc.7.d.37.

CAPUT SECUNDUM.

Deus, completo sex diebus opificio, septimo quiescit, cui & benedixit: hominem in Paradisum variis arboribus fructiferis, ac fluminibus insignitum posuit; cui Evam ex ipsius costa in adjutorium formavit, ac matrimonium instituit.

Exod. 20. b 11. 31. d 17. Deut. 5. b 14. Hebr. 4. b 4. 1. IGitur perfecti sunt cæli & terra; & omnis ornatus eorum. 2. Complevitque Deus die septimo A
opus suum quod fecerat: & requievit die septimo ab universo opere quod patrarat. 3. Et bene-
dixit diei septimo, & sanctificavit illum: quia in ipso cessaverat ab omni opere suo quod creavit Deus
ut faceret. 4. Istæ sunt generationes cæli & terræ, quando creata sunt, in die quo fecit Dominus Deus
cælum & terram: 5. & omne virgultum agri antequam oriretur in terra, omnemque herbam regionis
priusquam germinaret: non enim pluerat Dominus Deus super terram, & homo non erat qui operare-
1. Cor. 15. f 45. tur terram; 6. Sed fons ascendebat è terra, irrigans universam superficiem terræ. 7. Formavit igitur B
Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem eius spiraculum vitæ, & factus est homo
in animam viventem. 8. Plantaverat autem Dominus Deus paradisum voluptatis à principio: in quo
posuit hominem quem formaverat. 9. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum
visu, & ad vescendum suave: lignum etiam vitæ in medio paradisi, lignumque scientiæ boni & mali 10.
Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum, qui inde dividitur in quatuor capi-
ta. 11. Nomen uni Phison: ipse est qui circuit omnem terram Hevilath, ubi nascitur aurum. 12. Et au-
Eccl. 24. e. 35 rum terræ illius optimum est: ibi invenitur bdellium, & lapis onychinus. 13. Et nomen fluvij secun- C
di Gehon: ipse est qui circumit omnem terram Æthiopiæ. 14. Nomen verò fluminis tertij, Tigris:
ipse vadit contra Assyrios. Fluvius autem quartus ipse est Euphrates. 15. Tulit ergo Dominus
Deus hominem, & posuit eum in paradiso voluptatis, ut operaretur & custodiret illum. 16. Præ-
cepitque ei dicens: Ex omni ligno paradisi comede: 17. de ligno autem scientiæ boni et mali ne co-
medas. in quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris. 18. Dixit quoque Dominus
Deus: Non est bonum esse hominem solum: faciamus ei adjutorium simile sibi. 19. Formatis igi-
tur, Dominus Deus, de humo cunctis animantibus terræ, & universis volatilibus cœli adduxit ea
Psal. 147. 4. ad Adam, ut videret quid vocaret ea: omne enim quod vocavit Adam animæ viventis, ipsum est D
nomen ejus. 20. Appellavitque Adam nominibus suis cuncta animantia, & universa volatilia cœli,
& omnes bestias terræ: Adæ verò non inveniebatur adjutor similis ejus. 21. Immisit ergo Dominus
Deus soporem in Adam: cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea.
22. Et ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem: & adduxit eam ad
Adam. 23. Dixitque Adam: Hoc nunc, os ex ossibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur
1. Cor. 11. b 9 virago, quoniam de viro sumpta est. 24. Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, &
Matt. 19. a 5. adhærebit uxori suæ & erunt duo in carne una. 25. Erat autem uterque nudus, Adam scilicet &
Mar. 10. a. 7. Eph. 5. g. 31. 1. Cor. 6. d. 16 uxor ejus, & non erubescebant.

CAPUT TERTIUM.

Serpentis astutia, primi parentes Dei præceptum transgrediuntur, Messias orbi promittitur; atque indicta singulis pœna, è paradiso pelluntur.

1 SEd serpens erat callidior cunctis animantibus terræ quæ fecerat Dominus Deus. Qui dixit ad mu- A
lierem: Cur præcepit vobis Deus ut non comederetis de omni ligno paradisi? 2. Cui respon-
dit mulier: De fructu lignorum, quæ sunt in paradiso, vescimur: 3. de fructu verò ligni, quod est
in medio paradisi, præcepit nobis Deus ne comederemus, & ne tangeremus illud, ne fortè moria-
2. Cor. 11. a. 3 mur. 4. Dixit autem serpens ad mulierem: Nequaquam morte moriemini. 5. Scit enim Deus quòd
in quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri: & eritis sicut dii, scientes bonum & ma-
Eccli. 25. d 33. lum. 6. Vidit igitur mulier quòd bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectu-
1. Tim. 2. d. 14. que delectabile: & tulit de fructu illius, & comedit: deditque viro suo, qui comedit. 7. Et aper-
ti sunt oculi amborum: cumque cognovissent se esse nudos, consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi
perizomata. 8. Et cùm audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad auram post meri- B
diem, abscondit se Adam & uxor ejus à facie Domini Dei in medio ligni paradisi. 9. Vocavitque
Dominus Deus Adam, & dixit ei, Ubi es? 10. Qui ait: Vocem tuam audivi in paradiso: & timui
eò quòd nudus essem, & abscondi me. 11. Cui dixit: Quis enim indicavit tibi quòd nudus esses,
nisi quòd ex ligno de quo præceperam tibi ne comederes, comedisti? 12. Dixitque Adam: Mulier,
1. Cor. 14. g. 34. quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. 13. Et dixit Dominus Deus ad mulie-
rem: Quare hoc fecisti? Quæ respondit: Serpens decepit me, & comedi. 14. Et ait Dominus Deus C
ad serpentem: Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animantia, & bestias terræ: super pectus
tuum gradieris, & terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. 15. Inimicitias ponam inter te & mulie-
rem, & semen tuum & semen illius; ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo ejus. 16.
Mulieri quoque dixit: Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos: in dolore paries filios, &
sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui. 17. Adæ verò dixit, Quia audisti vocem uxoris tuæ,
& comedisti de ligno, ex quo, præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo: in labo-
ribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ. 18. Spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes her-
bam terræ. 19. In sudore vultus tui vesceris pane donec revertaris in terram de qua sumptus es: quia D
pulvis es, & in pulverem reverteris. 20. Et vocavit Adam nomen uxoris suæ, Heva: eò quòd ma-
ter esset cunctorum viventium. 21. Fecit quoque Dominus Deus Adæ & uxori ejus tunicas pelliceas,
& induit eos. 22. Et ait: Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum: nunc

ergo

ergo ne fortè mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum,
23. Et emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis, ut operaretur terram, de qua sumptus est:
24. Ejecitque Adam: & collocavit ante paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium atque
versatilem, ad custodiendam viam ligni vitæ.

CAPUT IV.

Adam ex Eva genuit Cain & Abel: Impius Cain pium Abel fratrem occidit, & à Deo punitus, ac profugus vitam agens, Henoch genuit, sed Adam Seth generavit, cui natus est Enos.

A ADam verò cognovit uxorem suam Hevam: quæ concepit & peperit Cain, dicens: Possedi Heb. 11. a. 4.
hominem per Deum. 2. Rursumque peperit fratrem ejus Abel. Fuit autem Abel pastor
ovium, Cain agricola. 3. Factum est autem post multos dies ut offerret Cain de fructibus terræ
munera Domino. 4. Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum: & respe-
xit Dominus ad Abel & ad munera ejus. 5. Ad Cain verò, & ad munera illius non respexit; iratusque
est Cain vehementer, & concidit vultus ejus. 6. Dixitque Dominus ad eum: Quare iratus es? & cur
concidit facies tua? 7. Nonne si bene egeris, recipies: sin autem malè, statim in foribus peccatum
aderit? sed sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius. 8. Dixitque Cain ad Abel fratrem
suum: Egrediamur foras. Cumque essent in agro, consurrexit Cain adversus fratrem suum Abel, & Sap. 10. a. 3.
B interfecit eum. 9. Et ait Dominus ad Cain: Ubi est Abel frater tuus? Qui respondit: Nescio. Num Matt. 23. d. 35.
custos fratris mei sum ego? 10. Dixitque ad eum: Quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat ad 1. Joan. 3. b. 12.
me de terra. 11. Nunc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sangui- Judæ b. 11.
nem fratris tui de manu tua. 12. Cùm operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos: vagus & pro-
frugus eris super terram. 13. Dixitque Cain ad Dominum: Major est iniquitas mea, quàm ut ve-
C niam merear. 14. Ecce ejicis me hodie à facie terræ, & à facie tua abscondar, & ero vagus & profu-
gus in terra: omnis igitur qui invenerit me, occidet me. 15. Dixitque ei Dominus: Nequaquam ita
fiet: sed omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur. Posuitque Dominus Cain signum, ut non
interficeret eum omnis qui invenisset eum. 16. Egressusque Cain à facie Domini, habitavit profugus
in terra ad Orientalem plagam Eden. 17. Cognovit autem Cain uxorem suam, quæ concepit, & pe-
perit Henoch: & ædificavit civitatem, vocavitque nomen ejus ex nomine filii sui, Henoch.
18. Porrò Henoch genuit Irad, & Irad Maviael, & Maviael genuit Mathusael, & Mathusael
genuit Lamech. 19. Qui accepit duas uxores, nomen uni Ada, & nomen alteri Sella, 20. Ge-
nuitque Ada Jabel, qui fuit pater habitantium in tentoriis, atque pastorum. 21. Et nomen fra-
D tris ejus Jubal: ipse fuit pater canentium cithara & organo. 22. Sella quoque genuit Tubalcain,
qui fuit malleator et faber in cuncta opera æris et ferri. Soror verò Tubalcain, Noema. 23. Dixit-
que Lamech uxoribus suis Adæ et Sellæ: Audite vocem meam uxores Lamech, auscultate sermonem
meum: quoniam occidi virum in vulnus meum, et adolescentulum in livorem meum. 24 Septu-
plum ultio dabitur de Cain: de Lamech verò septuagies septies. 25. Cognovit quoque Adam uxorem
suam: et peperit filium, vocavitque nomen ejus Seth, dicens: Posuit mihi Deus semen aliud pro
Abel, quem occidit Cain. 26. Sed et Seth natus est filius, quem vocavit Enos: iste cœpit invoca-
re nomen Domini.

CAPUT V.

Texitur genealogia Adæ ac posterorum per Seth, annique vitæ ipsorum usque ad Noe.

1. HIc est liber generationis Adam. In die qua creavit Deus hominem, ad similitudinem Dei Sup. 1. d. 27.
A fecit illum. 2. Masculum & feminam creavit eos, & benedixit illis: & vocavit no- Inf. 9 b. 6.
men eorum Adam, in die quo creati sunt. 3. Vixit autem Adam centum triginta annis: & ge- Sap. 2. 23.
nuit ad imaginem & similitudinem suam, vocavitque nomine ejus Seth. 4. Et facti sunt dies Eccli. 17. a. 1.
Adam postquam genuit Seth, octingenti anni: genuitque filios & filias. 5. Et factum est omne 1. Par. 2. 1.
tempus quod vixit Adam, anni nongenti triginta, & mortuus est. 6. Vixit quoque Seth cen-
tum quinque annis, & genuit Enos. 7. Vixitque Seth postquam genuit Enos, octingentis se-
ptem annis, genuitque filios & filias. 8. Et facti sunt omnes dies Seth nongentorum duodecim
B annorum, & mortuus est. 9. Vixit verò Enos nonaginta annis, & genuit Cainan, 10. Post
cuius ortum vixit octingentis quindecim annis, & genuit filios & filias. 11. Factique sunt om-
nes dies Enos nongenti quinque anni, & mortuus est. 12. Vixit quoque Cainan septuaginta an-
nis, et genuit Malaleel. 13. Et vixit Cainan postquam genuit Malaleel, octingentis quadragin-
ta annis, genuit filios & filias. 14. Et facti sunt omnes dies Cainan nongenti decem anni, &
mortuus est. 15. Vixit autem Malaleel sexaginta quinque annis, & genuit Jared. 16. Et vixit
Malaleel postquam genuit Jared, octingentis triginta annis, & genuit filios & filias. 17. Et facti
sunt omnes dies Malaleel octingenti nonaginta quinque anni, & mortuus est. 18. Vixitque Jared
C centum sexaginta duobus annis & genuit Henoch. 19. Et vixit Jared postquam genuit Henoch
octingentis annis & genuit filios & filias. 20. Et facti sunt omnes dies Jared nongenti se-
xaginta duo anni, & mortuus est. 21. Porro Henoch vixit sexaginta quinque annis, & ge-
nuit Mathusalam. 22. Et ambulavit Henoch cum Deo: & vixit, postquam genuit Mathusalam, Eccli. 44. c. 16.
trecentis annis, & genuit filios & filias. 23. Et facti sunt omnes dies Henoch trecenti sexaginta Heb. 11. a. 5.
quinque anni. 24. Ambulavitque cum Deo, & non apparuit: quia tulit eum Deus. 25. Vixit
quoque Mathusala centum octoginta septem annis, & genuit Lamech. 26. Et vixit Mathusala

postquam genuit Lamech, septingentis octoginta duobus annis, & genuit filios & filias. 27. Et
facti sunt omnes dies Mathusala nongenti sexaginta novem anni, & mortuus est. 28. Vixit autem
Lamech centum octoginta duobus annis, & genuit filium. 29. vocavitque nomen eius Noë, dicens
Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum, in terra cui maledixit Domi- D
nus. 30. Vixitque Lamech, postquam genuit Noë, quingentis nonaginta quinque annis, & ge-
nuit filios & filias. 31. Et facti sunt omnes dies Lamech, septingenti septuaginta septem anni
& mortuus est. Noë verò cùm quingentorum esset annorum, genuit Sem, Cham, & Ia-
pheth.

CAPUT VI.

Hominis peccata fuere diluvij causa; Noe tamen justus inventus est, cui arca fabricanda mandatur, in qua ipse & cunctorum animantium genera serventur.

1. CVmque coepissent homines multiplicari super terram, & filias procreassent, 2. viden- A
tes filii Dei filias hominum, quòd essent pulchræ, acceperunt sibi uxores ex omni-
bus, quas elegerant. 3. Dixitque Deus: Non permanebit spiritus meus in homine in æter-
num, quia caro est: eruntque dies illius centum viginti annorum. 4. Gigantes autem erant
Iud.3.d.31. super terram in diebus illis. postquam enim ingressi sunt filii Dei ad filias hominum, illæ-
Matt.5.e.19 que genuerunt, isti sunt potentes à sæculo viri famosi. 5. Videns autem Deus quòd multa
malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore.
6. pœnituit eum quòd hominem fecisset in terra. Et tactus dolore cordis intrinsecus. 7. Delebo, in-
quit, hominem, quem creavi, à facie terræ, ab homine usque ad animantia, à reptili us- B
que ad volucres cæli, pœnitet enim me fecisse eos. 8. Noë verò invenit gratiam coram Do-
mino. 9. Hæ sunt generationes Noë: Noë vir justus atque perfectus fuit in generationibus
Eccli.44.c.17 suis, cum Deo ambulavit, 10. Et genuit tres filios, Sem, Cham & Iapheth. 11. Corrupta
est autem terra coram Deo, & repleta est iniquitate. 12. Cumque vidisset Deus terram esse
corruptam (omnis quippe caro corruperat viam suam super terram) 13. dixit ad Noë: Finis C
universæ carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate à facie eorum, & ego disperdam
eos cum terra. 14. Fac tibi arcam de lignis lævigatis: mansiunculas in arca facies, & bitumi-
ne linies intrinsecus & extrinsecus. 15. Et sic facies eam. Trecentorum cubitorum erit lon-
gitudo arcæ, quinquaginta cubitorum latitudo, & triginta cubitorum altitudo illius. 16.
Fenestram in arca facies, & in cubito consummabis summitatem ejus: ostium autem arcæ po-
nes ex latere: deorsum, cœnacula, & tristega facies in ea. 17. Ecce ego adducam aquas di-
luvii super terram, ut interficiam omnem carnem, in qua spiritus vitæ est subter cælum,
Vniversa quæ in terra sunt, consumentur. 18. Ponamque fœdus meum tecum: & ingredieris D
arcam tu, & filii tui, uxor tua, & uxores filiorum tuorum, tecum, 19. Et ex cunctis ani-
mantibus universæ carnis bina induces in arcam, ut vivant tecum: masculini sexus & feminini
20. De volucribus juxta genus suum, & de jumentis in genere suo ex omni reptili terræ secundùm
genus suum: bina de omnibus ingredientur tecum, ut possint vivere. 21. Tolles igitur tecum ex
omnibus escis, quæ mandi possunt, & comportabis apud te: & erunt tam tibi quàm illis in cibum
Heb.11.b.7. 22. Fecit igitur Noë omnia quæ præceperat illi Deus.

CAPUT VII.

Ingresso Noe cum suis in arcam, statim aqua in omnium montium cacumina centum quinquaginta diebus, superavit, reliquaque animantia submersit.

2.Pet.2,a.5. 1 DIxitque Dominus ad eum: Ingredere tu, & omnis domus tua, in arcam: te enim vidi justum A
coram me in generatione hac. 2. Ex omnibus animantibus mundis tolle septena et septena,
masculum & feminam: de animantibus verò immundis duo et duo, masculum et feminam. 3. Sed
& de volatilibus cæli septena & septena, masculum et feminam: ut salvetur semen super faciem uni-
versæ terræ. 4. Adhuc enim, et post dies septem ego pluam super terram quadraginta diebus et
quadraginta noctibus: et delebo omnem substantiam, quam feci, de superficie terræ. 5. Fecit ergo
Noe omnia quæ mandaverat ei Dominus. 6. Eratque sexcentorum annorum quando diluvii aquæ B
inundaverunt super terram. 7. Et ingressus est Noe & filii ejus, uxor ejus, et uxores filiorum ejus
Matt.24.c. cum eo, in arcam propter aquas diluvii. 8. De animantibus quoque mundis et immundis, et de vo-
37. lucribus, et ex omni, quod movetur super terram, 9. duo et duo ingressa sunt ad Noe in arcam,
Luc.17.f.26. masculus et femina, sicut præceperat Dominus Noe. 10. Cumque transissent septem dies, aquæ di-
1.Pet.3.d.20. luvii inundaverunt super terram. 11. Anno sexcentesimo vitæ Noe, mense secundo, septimo deci-
mo die mensis, rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, et cataractæ cœli aperti sunt: 12. et facta est C
pluvia super terram quadraginta diebus et quadraginta noctibus. 13. In articulo diei illius ingressus
est Noe, et Cham et Japheth, filii ejus; uxor illius, et tres uxores filiorum ejus cum eis, in arcam:
14. ipsi & omne animal secundùm genus suum, universaque jumenta in genere suo, et omne quod
movetur super terram in genere suo, cunctumque volatile secundùm genus suum, universæ aves, om-
nesque volucres, 15. ingressæ sunt ad Noe in arcam, bina et bina ex omni carne, in qua erat spiri-
tus vitæ. 16. Et quæ ingressa sunt, masculus et femina ex omni carne introierunt, sicut præceperat
ei Deus: et inclusit eum Dominus de foris. 17. Factumque est diluvium quadraginta diebus super
terram: et multiplicatæ sunt aquæ, et elevaverunt arcam in sublime à terra. 18. Vehementer enim
inundaverunt: et omnia repleverunt in superficie terræ: porro arca ferebatur super aquas. 19. Et
aquæ

aquę prævaluerunt nimis ſuper terram opertique ſunt omnes montes excelſi ſub univerſo cœlo. 20.
quindecim cubitis altior fuit aqua ſuper montes, quos operuerat. 21. Conſumptaque eſt omnis caro
quę movebatur ſuper terram, volucrum, animantium, beſtiarum, omniumque reptilium, quę
reptant ſuper terram: univerſi homines, 22. et cuncta, in quibus ſpiraculum vitæ eſt in terra
mortua ſunt. 23. Et delevit omnem ſubſtantiam, quæ erat ſuper terram, ab homine uſque ad
pecus, tam reptile quàm volucres cœli: et deleta ſunt de terra: remanſit autem ſolus Noe, & qui
cum eo erant in arca. 24. Obtinueruntque aquæ terram centum quinquaginta diebus.

CAPUT VIII.

Imminutis paulatim aquis diluvij, poſt corvi ac columbæ emiſsionem, Noe cum univerſis qui in arca continebantur, egreditur: & altari extructo offert Deo, in gratiarum actionem holocauſta, quibus placatus Deus promittit nunquam deinceps fore diluvium.

A 1. RECordatus autem Deus Noe, cunctorumque animantium, et omnium jumentorum, quæ erant
cum eo in arca, adduxit ſpiritum ſuper terram, et imminutæ ſunt aquæ. 2. Et clauſi ſunt
fontes abyſſi, et cataractæ cæli: et prohibitæ ſunt pluviæ de cælo. 3. Reverſæque ſunt aquæ de terra
euntes et redeuntes: et cœperunt minui poſt centum quinquaginta dies. 4. Requievitque arca menſe
ſeptimo, vigeſimo ſeptimo die menſis, ſuper montes Armeniæ. 5. At verò aquæ ibant et decreſcebant
uſque ad decimum menſem: decimo enim menſe prima die menſis, apparuerunt cacumina montium.
B 6. Cumque tranſiſſent quadraginta dies, aperiens Noe feneſtram arcæ, quam fecerat, dimiſit cor-
vum, 7. qui egrediebatur, & non revertebatur, donec ſiccarentur aquæ ſuper terram. 8. Emiſit
quoque columbam poſt eum, ut videret ſi jam ceſſaſſent aquæ ſuper faciem terræ. 9. Quæ cùm non
inveniſſet ubi requieſceret pes ejus, reverſa eſt ad eum in arcam: aquæ enim erant ſuper univerſam
terram: extenditque manum, & apprehenſam intulit in arcam. 10. Expectatis autem ultrà ſeptem
diebus aliis, rurſum dimiſit columbam ex arca. 11. At illa venit ad eum ad veſperam, portans ra-
mum olivæ virentibus foliis in ore ſuo. intellexit ergo Noe quod ceſſaſſent aquæ ſuper terram. 12.
Expectavitque nihilominus ſeptem alios dies: & emiſit columbam, quæ non eſt reverſa ultrà ad
eum. 13. Igitur ſexcenteſimo primo anno, primo menſe, prima die menſis, imminutæ ſunt
C aquæ ſuper terram: & aperiens Noe tectum arcæ, aſpexit, viditque quòd exſiccata eſſet ſuperfi-
cies terræ. 14 Menſe ſecundo, ſeptimo & vigeſimo die menſis, areſacta eſt terra. 15. Locutus
eſt autem Deus ad Noe, dicens: 16. Egredere de arca, tu & uxor tua, filii tui & uxores filiorum
tuorum tecum. 17. Cuncta animantia quæ ſunt apud te ex omni carne, tam in volatilibus, quàm in
beſtiis & univerſis reptilibus, quæ reptant ſuper terram, educ tecum, & ingredimini ſuper
terram: creſcite & multiplicamini ſuper eam. 18. Egreſſus eſt ergo Noe, & filii ejus, uxor Sup. c. 22. d.
illius & uxores filiorum ejus, cum eo. 19. Sed & omnia animantia, jumenta, & reptilia quæ reptant 28.
ſuper terram, ſecundùm genus ſuum, egreſſa ſunt de arca. 20. ædificavit autem Noe altare Domino: Inf. 9. a. 1. b. 7.
D et tollens de cunctis pecoribus et volucribus mundis, obtulit holocauſta ſuper altare. 21. Odoratuſ- Sup. 6. a. 1. Matt. 15. c. 19
que eſt Dominus odorem ſuavitatis, et ait: Nequaquam ultrà maledicam terræ propter homines: ſen-
ſus enim et cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua: non igitur ultra percu-
tiam omnem animam viventem ſicut feci. 22. Cunctis diebus terræ, ſementis et meſſis, frigus, et æſtus
æſtas et hiems, nox et dies, non requieſcent.

CAPVT IX.

Deus Noe ac filijs ejus benedicit, cunctaque animantia una cum piſcibus in cibum tribuit, prohibito tamen illis ſanguine: fœdus inter Deum, & homines de non inducendis ampliùs aquis diluvii iride firmatur. Noe ebrium ridens filius Cham, in Chanaan filio maledicitur: Sem verò & Iapheth benedicuntur.

A 1. BEnedixitque Deus Noe & filiis ejus. Et dixit ad eos: Creſcite, & multiplicamini, & replete Sup. 1. c. 22. d
terram. 2. Et terror veſter ac tremor ſit ſuper cuncta animalia terræ, & ſuper omnes volu- 28. 8. d 27
cres cæli, cum univerſis quæ moventur ſuper terram: omnes piſces maris manui veſtræ traditi ſunt.
3. Et omne, quod movetur & vivit, erit vobis in cibum: quaſi olera virentia tradidi vobis omnia;
4. Excepto, quòd carnem cum ſanguine non comedetis. 5. Sanguinem enim animarum veſtrarum Sup. 1. d. 29.
requiram de manu cunctarum beſtiarum: & de manu hominis, de manu viri & fratris ejus, requiram Lev. 17. d. 14
animam hominis. 6. Quicumque effuderit humanum ſanguinem, fundetur ſanguis illius: ad imagi-
nem quippe Dei factus eſt homo. 7. Vos autem creſcite & multiplicamini, & ingredimini ſuper ter-
B ram, & implete eam. 8. Hæc quoque dixit Deus ad Noe, & ad filios ejus cum eo: 9. Ecce ego ſtatuam Matt. 29. c. 52
pactum meum vobiſcum, & cum ſemine veſtro poſt vos: 10. & ad omnem animam viventem, quæ eſt Apoc. 13. 10.
vobiſcum, tam in volucribus quàm in jumentis & pecudibus terræ cunctis, quæ egreſſa ſunt de arca, Sup. 1. d. 28. & c. 17.
& univerſis beſtiis terræ. 11. Statuam pactum meum vobiſcum, & nequaquam ultrà interficietur om-
nis caro aquis diluvii: neque erit deinceps diluvium diſſipans terram. 12. Dixitque Deus: Hoc ſignum Iſa. 54. d. 9
fœderis quod do inter me & vos, & ad omnem animam viventem, quæ eſt vobiſcum in generationes
ſempiternas: 13. Arcum meum ponam in nubibus, & erit ſignum fœderis inter me & inter terram. Eccli. 43. b. 12
14. Cumque obduxero nubibus cælum, apparebit arcus meus in nubibus: 15. & recordabor fœderis
mei vobiſcum, & cum omni anima vivente quæ carnem vegetat: & non erunt ultrà aquæ diluvii ad
delendum univerſam carnem. 16. Eritque arcus in nubibus, & videbo illum, & recordabor fœderis ſem-
piterni, quod pactum eſt inter Deum & omnem animam viventem univerſæ carnis quæ eſt ſuper
ter-

terram. 17. Dixitque Deus ad Noe. Hoc erit signum fœderis, quod constitui inter me & omnem
carnem super terram. 18. Erant ergo filii Noe, qui egressi sunt de arca, Sem, Cham, & Iapheth. por-
rò Cham ipse est pater Chanaan. 19. Tres isti filii sunt Noe: & ab his disseminatum est omne genus
hominum super universam terram. 20. Cœpitque Noe vir agricola exercere terram, & plantavit vi-
neam. 21. Bibensque vinum inebriatus est, & nudatus in tabernaculo suo. 22. Quod cùm vidisset Cham
pater Chanaan, verenda scilicet patris sui esse nudata, nuntiavit duobus fratribus suis foras. 23. At
verò Sem & Iapheth pallium imposuerunt humeris suis, & incedentes retrorsum, operuerunt veren-
da patris sui, faciesque eorum aversæ erant, & patris virilia non viderunt. 24. Evigilans autem Noe
ex vino, cùm didicisset quæ fecerat ei filius suus minor, 25. ait: Maledictus Chanaan, servus servorum
erit fratribus suis. 26. Dixitque: Benedictus Dominus Deus Sem, sit Chanaan servus ejus. 27. Dilatet
Deus Iapheth, & habitet in tabernaculis Sem, sitque Chanaan servus ejus. 28. Vixit autem Noe
post diluvium trecentis quinquaginta annis. 29. Et impleti sunt omnes dies ejus nongentorum
quinquaginta annorum: & mortuus est.

CAPUT X.

Genealogia filiorum Noe, à quibus divisa sunt gentes post diluvium, & orti omnes mortales.

1 Par.1.a.5. 1. HÆ sunt generationes filiorum, Noe, Sem, Cham, & Iapheth: natique sunt eis filii post dilu-
vium. 2. Filii Iapheth: Gomer, & Magog, & Madai, & Iavan, & Thubal, & Mosoch, &
Thiras. 3. Porrò filii Gomer: Askenez & Riphath & Thogorma. 4. Filii autem Iavan: Elisa & A
Tharsis, Cetthim & Dodanim. 5. Ab his divisæ sunt insulæ gentium in regionibus suis, unusquisque
secundùm linguam suam & familias suas in nationibus suis. 6. Filii autem Cham: Chus, & Mesraim,
& Phuth, & Chanaan. 7. Filii Chus: Saba, & Hevila, & Sabatha, & Regma, & Sabatacha. Filii
Regma: Saba & Dadan. 8. Porrò Chus genuit Nemrod: ipse cœpit esse potens in terra, 9. & erat
robustus venator coram Domino. Ob hoc exivit proverbium: Quasi Nemrod robustus venator co-
ram Domino. 10. Fuit autem principium regni eius Babylon, & Arach, & Achad, & Chalanne, in
terra Sennaar. 11. De terra illa egressus est Assur, & ædificavit Niniven, & plateas civitatis, & B
Chale. 12. Resen quoque inter Niniven & Chale: hæc est civitas magna. 13. At verò Mesraim ge-
nuit Ludim, & Anamim, & Laabim, Nephtuim, 14. & Phetrusim, & Chasluim: de quibus egressi
sunt Philisthiim & Caphtorim. 15. Chanaan autem genuit Sidonem primogenitum suum, Hethæum,
16. & Iebusæum, & Amorrhæum, Gergesæum. 17. Hevæum, & Aracæum: Sinæum, 18. & Aradium,
Samaræum, & Amathæum: et post hæc disseminati sunt populi Chananæorum. 19. Factique sunt
termini Chanaan venientibus à Sidone Geraram usque Gazam, donec ingrediaris Sodomam et Go- C
morrham, et Adamam, et Seboim, usque Lesa. 20. Hi sunt filii Cham in cognationibus, et linguis, et
generationibus, terrisque et gentibus suis. 21. De Sem quoque nati sunt, patre omnium filiorum
Heber, fratre Iapheth maiore. 22. Filii Sem: Ælam et Assur, et Arphaxad, et Lud, et Aram. 23. Fi-
lii Aram: Vs, et Hul, et Gether, et Mes. 24. At verò Arphaxad genuit Sale, de quo ortu est Heber.
1.Par.1.b.17. 25. Natique sunt Heber filii duo: nomen uni Phaleg, eò quòd in diebus eius divisa sit terra: et nomen
fratris eius Iectan. 26. Qui Iectan genuit Elmodad, et Saleph, et Asarmoth, Iare, 27. et Aduram,
et Vzal, et Decla, 28. et Ebal, et Abimael, Saba, 29. et Ophir, et Hevila, et Iobab, omnes isti, filii
Iectan. 30. Et facta est habitatio eorum de Messa pergentibus usque Sephar montem orientalem.
31. Isti filii Sem, secundùm cognationes, et linguas, et regiones, in gentibus suis. 32. Hæ familiæ Noe
iuxta populos et nationes suas. Ab his divisæ sunt gentes in terra post diluvium.

CAPUT XI.

In turris Babel ædificatione, superborum fastus, ac linguæ confunditur. Sem genealogia usque ad Abram texitur.

1. ERat autem terra labii unius, & sermonum eorumdem. 2. Cumque proficiscerentur de orien- A
te, invenerunt campum in terra Sennaar, & habitaverunt in eo. 3. Dixitque alter ad pro-
ximum suum: Venite, faciamus lateres, & coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis,
& bitumen pro cæmento. 4. & dixerunt: Venite, faciamus nobis civitatem & turrim, cuius cul-
men pertingat ad cælum: & celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras.
5. Descendit autem Dominus ut videret civitatem & turrim, quam ædificabant filii Adam, 6. & B
dixit: Ecce, unus est populus, & unum labium omnibus: cœperuntque hoc facere, nec desistent
à cogitationibus suis, donec eas opere compleant. 7. Venite igitur, descendamus, & confunda-
mus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. 8. Atque ita divisit eos Do-
minus ex illo loco in universas terras, & cessaverunt ædificare civitatem. 9. Et idcirco vocatum est
nomen eius Babel, quia ibi confusum est labium universæ terræ: & inde dispersit eos Dominus su-
per faciem cunctarum regionum. 10. Hæ sunt generationes Sem: Sem erat centum annorum quan-
do genuit Arphaxad biennio post diluvium. 11. Vixitque Sem postquam genuit Arphaxad, quin-
gentis annis: & genuit filios & filias. 12. Porro Arphaxad vixit triginta quinque annis, & genuit
Sale. 13. Vixitque Arphaxad postquam genuit Sale, trecentis tribus annis: & genuit filios & filias. C
14. Sale quoque vixit triginta annis, & genuit Heber. 15. Vixitque Sale postquam genuit Heber,
quadringentis tribus annis: & genuit filios & filias. 16. Vixit autem Heber triginta quatuor annis,
& genuit Phaleg. 17. Et vixit Heber postquam genuit Phaleg, quadringentis triginta annis: & ge-
nuit

nuit filios & filias. 18. Vixit quoque Phaleg triginta annis, & genuit Reu. 19. Vixitque Phaleg post-
quam genuit Reu, ducentis novem annis, & genuit filios & filias. 20. Vixit autem Reu triginta duo- 1.Par.1.b.19.
bus annis, & genuit Sarug. 21. Vixit quoque Reu postquam genuit Sarug ducentis septem annis: &
genuit filios & filias. 22. Vixit verò Sarug triginta annis, & genuit Nachor. 23. Vixitque Sarug
postquam genuit Nachor, ducentis annis: & genuit filios & filias. 24. Vixit autem Nachor viginti Iof.24.a.4.
novem annis, et genuit Thare. 25. Vixitque Nachor postquam genuit Thare, centum decem et 1.Par.1.b.16.
novem annis, & genuit filios & filias. 26. Vixitque Thare septuaginta annis, & genuit Abram, &
Nachor, & Aran. 27. Hæ sunt autem generationes Thare: Thare genuit Abram, Nachor, & Aran.
D Porro Aran genuit Lot. 28. Mortuusque est Aran ante Thare patrem suum, in terra nativita-
tis suæ in Ur Chaldæorum. 29. Duxerunt autem Abram & Nachor uxores: nomen uxoris Abram,
Sarai: & nomen uxoris Nachor, Melcha filia Aran, patris Melchæ, & patris Jeschæ. 30. Erat Iof.24.a.2.
autem Sarai sterilis, nec habebat liberos. 31. Tulit itaque Thare Abram filium suum, & Lot 2.Esd.9.b.7.
filium Aran, filium filii sui, & Sarai nurum suam, uxorem Abram filii sui, et eduxit eos Iudith.5.b.7.
de Ur Chaldæorum, ut irent in terram Chanaan: veneruntque usque Haran, et habitave- Act.7.a.3.
runt ibi. 32. Et facti sunt dies Thare ducentorum quinque annorum, et mortuus est in Haran.

CAPUT XII.

Abram Dei mandato parens, promissaque accipiens, patria relicta, comitante Lot, peregrinatur in Chanaan, & Domino in Sichem & Bethel sacrificat. Inde propter famem Aegyptum ingressus, uxorem suam vocat sororem; quam in domum Regis Pharaonis sublatam posteà, recipit intactam.

1. Dixit autem Dominus ad Abram, Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo
A patris tui, & veni in terram quam monstrabo tibi. 2. Faciamque te in gentem magnam, Act.7.a.3.
& benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. 3. Benedicam benedicenti- Inf.18.c.18.
bus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur universæ cognationes ter- 22.d.17.
ræ. 4. Egressus est itaque Abram sicut præceperat ei Dominus, & ivit cum eo Lot: septuaginta Gal.3.b.8.
quinque annorum erat Abram cùm egrederetur de Haran. 5. Tulitque Sarai uxorem suam, & Lot Heb.11.b.8.
filium fratris sui, universamque substantiam quam possederant, & animas quas fecerant in Ha-
B ran: & egressi sunt ut irent in terram Chanaan. Cumque venissent in eam, 6. pertransivit Abram
terram usque ad locum Sichem, usque ad convallem illustrem: Chananæus autem tunc erat in
terra. 7. Apparuit autem Dominus Abram, & dixit ei, Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædi-
ficavit ibi altare Domino, qui apparuerat ei. 8. Et inde transgrediens ad montem, qui erat con- Inf.13.c.15.
tra Orientem Bethel, tetendit ibi tabernaculum suum, ab Occidente habens Bethel, & ab Orien- 15.d.18.26.
te Hai: ædificavit quoque ibi altare Domino, & invocavit nomen eius. 9. Perrexitque Abram, 2.4.
vadens, & ultra progrediens ad Meridiem. 10. Facta est autem fames in terra: descenditque Deut.34.b.4.
Abram in Ægyptum, ut peregrinaretur ibi: prævaluerat enim fames in terra. 11. Cumque
C propè esset ut ingrederetur in Ægyptum, dixit Sarai uxori suæ: Novi quòd pulchra sis mulier:
12. & quòd cum viderint te Ægyptij, dicturi sunt, Uxor ipsius est: & interficient me, & te re- Inf.20.c.11.
servabunt. 13. Dic ergo, obsecro te, quòd soror mea sis: ut bene sit mihi propter te, & vivat ani-
ma mea ob gratiam tui. 14. Cùm itaque ingressus esset Abram Ægyptum, viderunt Ægyptij mu-
lierem quòd esset pulchra nimis. 15. Et nuntiaverunt principes Pharaoni, & laudaverunt eam
apud illum: & sublata est mulier in domum Pharaonis. 16. Abram verò bene usi sunt propter
D illam: fueruntque ei oves & boves, & asini, & servi & famulæ, & asinæ & cameli. 17. Flagellavit
autem Dominus Pharaonem plagis maximis & domum eius, propter Sarai uxorem Abram. 18. Vo-
cavitque Pharao Abram, & dixit ei: Quidnam est hoc quod fecisti mihi? quare non indicasti quòd
uxor tua esset? 19. Quam ob causam dixisti esse sororem tuam, ut tollerem eam mihi in uxorem?
Nunc igitur ecce coniux tua, accipe eam, & vade. 20. Præcepitque Pharao super Abram viris: &
deduxerunt eum, & uxorem illius, & omnia, quæ habebat.

CAPUT XIII.

Abram & Lot Aegyptum egressi, præ nimia opulentia separantur; & Lot Iordanis fines eligente, Abram habitat in terra Chanaan: ubi rursum Dei promissiones de multiplicando semine, terraque possidenda, accipit.

A 1. Ascendit ergo Abram de Ægypto, ipse & uxor eius, & omnia quæ habebat, & Lot cum eo,
ad Australem plagam. 2. Erat autem dives valdè in possessione auri & argenti. 3. Rever-
susque est per iter, quo venerat, à meridie in Bethel, usque ad locum ubi priùs fixerat tabernacu-
lum inter Bethel & Hai: 4. in loco altaris quod fecerat prius, & invocavit ibi nomen Domini. 5. Sup.12.b.7.
Sed & Lot qui erat cum Abram, fuerunt greges ovium, & armenta, & tabernacula 6. Nec poterat Inf.36.a.7.
eos capere terra, ut habitarent simul: erat quippe substantia eorum multa, & nequibant habitare
B communiter. 7. Unde et facta est rixa inter pastores gregum Abram et Lot. Eo autem tempore
Chananæus et Pherezæus habitabant in terra illa. 8. Dixit ergo Abram ad Lot: Ne quæso sit iur-
gium inter me et te, & inter pastores meos, & pastores tuos: fratres enim sumus. 9. Ecce
universa terra coram te est, recede à me, obsecro: si ad sinistram ieris, ego dexteram tene-
bo: si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam. 10. Elevatis itaque Lot oculis, vidit
omnem circa regionem Jordanis, quæ universa irrigabatur, antequam subverteret Dominus So-
domam & Gomorrham, sicut paradisus Domini, & sicut Ægyptus venientibus in Segor. 11.
Ele-

Elegitque sibi Lot regionem circa Jordanem, & recessit ab Oriente: divisique sunt alterutrum
à fratre suo. 12. Abram habitavit in terra Chanaan: Lot verò moratus est in oppidis, quæ
Sup.12.b.7. erant circa Jordanem & habitavit in Sodomis. 13. Homines autem Sodomitæ pessimi erant, &
Lu.15.c.18. peccatores coram Domino nimis. 14. Dixitque Dominus ad Abram, postquam divisus est ab
26.a.4. eo Lot; Leva oculos tuos, & vide à loco, in quo nunc es, ad Aquilonem & Meridiem ad O-
Deut.34.b.4. rientem & Occidentem. 15. Omnem terram, quam conspicis, tibi dabo & semini tuo usque in
sempiternum. 16. Faciamque semen tuum sicut pulverem terræ; si quis potest hominum numerare D
pulverem terræ, semen quoque tuum numerare poterit. 17. Surge, & perambula terram in longitu-
dine, & in latitudine sua: quia tibi daturus sum eam. 18. Movens igitur tabernaculum suum Abram,
venit & habitavit juxta convallem Mambre, quæ est in Hebron; ædificavitque ibi altare Do-
mino.

CAPUT XIV.

Devictis quinque regibus, ac spoliatis Sodomis, Lot cum plerisque aliis captivus ducitur à quatuor regibus victoribus: quos Abram persecutus, omnes captivos, spoliaque reduxit: latusque pro victoria, decimas dat Melchisedecho, à quo benedictione accepta, cuncta regi Sodomorum reddidit.

1 FActum est autem in illo tempore, ut Amraphel rex Sennaar, & Arioch rex Ponti, & Chodor- A
lahomor rex Elamitarum & Thadal rex Gentium, 2. inirent bellum contra Bara regem Sodo-
morum, & contra Bersa regem Gomorrhæ, & contra Sennaab regem Adamæ, & contra Semeber
regem Seboim, contraque regem Balæ, ipsa est Segor. 3. Omnes hi convenerunt in vallem Silve-
strem, quæ nunc est mare salis. 4. Duodecim enim annis servierant Chodorlahomor, & tertiodeci-
mo anno recesserunt ab eo. 5. Igitur quartodecimo anno venit Chodorlahomor, & reges qui erant
cum eo, percusseruntque Raphaim in Astarothcarnaim, & Zuzim cum eis, & Emim in Save Caria- B
thaim, 6. & Chorræos in montibus Seir, usque ad Campestria Pharan, quæ est in solitudine. 7.
Reversique sunt, & venerunt ad fontem Misphat, ipsa est Cades: & percusserunt omnem regionem
Amalecitarum, & Amorrhæum qui habitabat in Asasonthamar. 8. Et egressi sunt, rex Sodomo-
rum, & rex Gomorrhæ, rexque Adamæ, & rex Seboim, necnon & rex Balæ, quæ est Segor: & di-
rexerunt aciem contra eos in valle Silvestri: 9. scilicet adversus Chodorlahomor regem Elamitarum,
& Thadal regem Gentium, & Amraphel regem Sennaar, & Arioch regem Ponti: quattuor reges ad-
versus quinque. 10. Vallis autem Silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex Sodomo-
rum & Gomorrhæ terga verterunt, cecideruntque ibi; & qui remanserant, fugerunt ad montem. C
11. Tulerunt autem omnem substantiam Sodomorum & Gomorrhæ, & universa quæ ad cibum per-
tinent, & abierunt: 12. necnon & Lot & substantiam ejus, filium fratris Abram, qui habitabat in
Sodomis. 13. Et ecce unus qui evaserat, nuntiavit Abram Hebræo, qui habitabat in convalle
Mambre Amorrhæi fratris Escol, & fratris Aner: hi enim pepigerant fœdus cum Abram. 14. Quod
cùm audisset Abram, captum videlicet Lot fratrem suum; numeravit expeditos vernaculos suos
trecentos decem & octo: & persecutus est usque Dan. 15. Et divisis sociis irruit super eos nocte, per-
cussitque eos, & persecutus est eos usque Hoba, quæ est ad lævam Damasci. 16. Reduxitque om-
nem substantiam, & Lot fratrem suum cum substantia illius, mulieres quoque & populum. 17. Egres-
sus est autem rex Sodomorum in occursum ejus, postquam reversus est à cæde Chodorlahomor, et D
regum qui cum eo erant in valle Save, quæ est vallis regis. 18. At verò Melchisedec rex Salem, pro-
Heb.7.a.1. ferens panem et vinum, erat enim sacerdos Dei altissimi, 19. benedixit ei, & ait: Benedictus Abram
Deo excelso, qui creavit cælum et terram: 20. & benedictus Deus excelsus, quo protegente, ho-
stes in manibus tuis sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. 21. Dixit autem rex Sodomorum ad
Abram; Da mihi animas, cetera tolle tibi. 22. Qui respondit ei: Levo manum meam ad Domi-
num Deum excelsum possessorem cæli & terræ, 23. quòd à filo subtegminis usque ad corrigiam cali-
gæ, non accipiam ex omnibus quæ tua sunt, ne dicas: Ego ditavi Abram: 24. exceptis his, quæ co-
mederunt juvenes, & partibus virorum, qui venerunt mecum, Aner, Escol, & Mambre: isti acci-
pient partes suas.

CAPUT XV.

Deus Abræ de posteritate desperanti filium promittit, cui credens Abram justificatur; & in signum promissæ terræ, præscriptum à Domino offert sacrificium, auditque suæ posteritatis futuram peregrinationem.

1 HIs itaque transactis, factus est sermo Domini ad Abram per visionem dicens: Noli timere A
Abram, ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. 2. Dixitque Abram, Do-
mine Deus quid dabis mihi? ego vadam absque liberis: & filius procuratoris domus meæ iste Dama-
scus Eliezer. 3. Addiditque Abram: Mihi autem non dedisti semen: & ecce vernaculus meus heres
meus erit. 4. Statimque sermo Domini factus est ad eum, dicens: Non erit hic heres tuus, sed qui
Rom.4.c.18. egredietur de utero tuo, ipsum habebis heredem. 5. Eduxitque eum foras & ait illi: Suspice cæ-
Rom.4.a.3. lum, & numera stellas, si potes. Et dixit ei: Sic erit semen tuum. 6. Credidit Abram Deo, & B
Gal.3.a.6. reputatum est illi ad justitiam. 7. Dixitque ad eum: Ego Dominus qui eduxi te de Ur Chaldæorum,
Iac.2.d.23. ut darem tibi terram istam, & possideres eam. 8. At ille ait: Domine Deus, unde scire possum,
quòd possessurus sim eam? 9. Et respondens Dominus: Sume, inquit, mihi vaccam triennem, &
capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam. 10. Qui tollens uni-
ver-

verſa hæc; diviſit ea per medium, & utraſque partes contra ſe altrinſecus poſuit: aves autem non
diviſit. 11. Deſcenderuntque volucres ſuper cadavera, & abigebat eas Abram. 12. Cumque ſol Sup.12.b 7.
occumberet, ſopor irruit ſuper Abram, & horror magnus & tenebroſus invaſit eum. 13. Dictum- 13 c.15
que eſt ad eum: Scito prænoſcens, quòd peregrinum futurum ſit ſemen tuum in terra non ſua, & Inf.26.a.4.
ſubiicient eos ſervituti, & affligent quadringentis annis. 14. Verumtamen gentem, cui ſervituri Deut.34.b 4.
ſunt, ego judicabo: & poſt hæc egredientur cum magna ſubſtantia. 15. Tu autem ibis ad patres 3.Reg.4.c.12
tuos in pace, ſepultus in ſenectute bona. 16. Generatione autem quarta revertentur huc: necdum 2.Par.9.f.26.
enim completæ ſunt iniquitates Amorrhæorum uſque ad præſens tempus. 17. Cùm ergo occubuiſſet
ſol, facta eſt caligo tenebroſa, & apparuit clibanus fumans, & lampas ignis tranſiens inter diviſiones il-
las. 18. In illo die pepigit Dominus fœdus cum Abram, dicens: Semini tuo dabo terram hanc à fluvio
Aegypti uſque ad fluvium magnum Euphratem, 19. Cinæos, & Cenezæos, Cedmonæos, 20. & Hethæos,
& Pherezæos, Raphaim quoque, 21. & Amorrhæos, & Chananæos, & Gergeſæos, & Jebuſæos.

CAPUT XVI.

Agar à domina Sarai traditur Abræ uxor: quæ ubi concepiſſet, atque ob id dominam contemneret, ab illa afflicta, fugam init; ſed juſſu Angeli eidem ſubmiſſa, parit Iſmaelem.

A IGitur Sarai, uxor Abram, non genuerat liberos: ſed habens ancillam Aegyptiam nomine Agar,
2. dixit marito ſuo: Ecce, concluſi t me Dominus, ne parerem: ingredere ad ancillam meam,
ſi fortè ſaltem ex illa ſuſcipiam filios. Cumque ille acquieſceret deprecanti, 3. tu Agar Aegyptiam,
ancillam ſuam, poſt annos decem quàm habitare cœperant in terra Chanaan: & dedit eam viro ſuo
B uxorem. 4. Qui ingreſſus eſt ad eam. At illa concepiſſe ſe videns, deſpexit dom in m ſuam. 5. Di-
xitque Sarai ad Abram: Iniquè agis contra me: ego dedi ancillam meam in ſinum tuum, quæ videns:
quòd conceperit, deſpectui me habet. judicet Dominus inter me & te. 6. Cui reſpondenſit Abram
Ecce, ait, ancilla tua in manu tua eſt, utere ea ut libet. Affligente igitur eam Sarai, fugam iniit.
7. Cumque inveniſſet eam angelus Domini juxta fontem aquæ in ſolitudine, qui eſt in via Sur in de-
C ſerto, 8. dixit ad illam: Agar ancilla Sarai, unde venis? & quò vadis? quæ reſpondit; A facie
Sarai dominæ meæ ego fugio. 9. Dixitque ei angelus Domini: Revertere ad dominam tuam, & hu-
miliare ſub manu illius. 10. Et rurſum: Multiplicans, inquit, multiplicabo ſemen tuum, et non
numerabitur præ multitudine. 11. Ac deinceps: Ecce, ait, concepiſti, et paries filium: vocabiſ-
que nomen ejus Iſmael, eò quòd audierit Dominus afflictionem tuam. 12. Hic erit ferus homo ma-
nus ejus contra omnes, & manus omnium contra eum: & è regione univerſorum fratrum ſuorum fi-
get tabernacula. 13. Vocavit autem nomen Domini qui loquebatur ad eam: Tu Deus qui vidiſti me.
Dixit enim: Profectò hìc vidi poſteriora videntis me. 14. Propterea appellavit puteum illum, Pu- Inf 24.g.62.
teum viventis & videntis me. Ipſe eſt inter Cades & Barad. 15. Peperitque Agar Abræ filium:
qui vocavit nomen ejus Iſmael. 16. Octoginta & ſex annorum erat Abram quando peperit ei
Agar Iſmaelem.

CAPUT XVII.

Abræ repetuntur promiſſiones, ipſius & Sarai nomina immutantur, circumciſio præcipitur ut fœderis ſignum; filius ex Sara promittitur unà cum ſucceſſu Iſmaelis, & Abraham circumciſionis præceptum exequitur.

A POſtquam verò nonaginta & novem annorum eſſe cœperat, apparuit ei Dominus, dixitque eum.
Ego Deus omnipotens ambula coram me, et eſto perfectus. 2. Ponamque fœdus meum inter me
& te, & multiplicabo te vehementer nimis. 3. Cecidit Abram pronus in faciem. 4. Dixitque ei Eccli.44.c.20
Deus: Ego ſum, & pactum meum tecum eriſque pater multarum gentium. 5. Nec ultrà vocabitur Rom.4.c.17.
nomen tuum Abram; ſed appellaberis Abraham; quia patrem multarum gentium conſtitui te. 6.
Faciamque te creſcere vehementiſſimè, & ponam te in gentibus, regeſque ex te egredientur. 7. Et
ſtatuam pactum meum inter me & te, & inter ſemen tuum poſt te in generationibus ſuis fœdere ſem-
B piterno: ut ſim Deus tuus, & ſeminis tui poſt te. 8. Daboque tibi & ſemini tuo terram peregrina-
tionis tuæ omnem terram Chanaan in poſſeſſionem æternam, eroque Deus eorum. 9. Dixit ite-
rum Deus ad Abraham: Et tu ergo cuſtodies pactum meum, & ſemen tuum poſt te in generationibus Act.7.a.8.
ſuis. 10. Hoc eſt pactum meum quod obſervabitis inter me, & vos, & ſemen tuum poſt te. Cir-
cumcidetur ex vobis omne maſculinum: 11. & circumcidetis carnem præputii veſtri, ut ſit in ſi-
gnum fœderis inter me & vos. 12. Infans octo dierum circumcidetur in vobis, omne maſculinum Lev.12.a.3.
in generationibus veſtris: tam vernaculus, quàm emptitius circumcidetur, & quicumque non fue- Luc.2.c.21.
rit de ſtirpe veſtra: 13. eritque pactum meum in carne veſtra in fœdus æternum. 14. Maſculus, Rom.4.b 11.
cujus præputii caro circumciſa non fuerit, delebitur anima illa de populo ſuo: quia pactum meum
irritum fecit. 15. Dixit quoque Deus ad Abraham: Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, ſed Sa-
C ram. 16. Et benedicam ei, & ex illa dabo tibi filium cui benedicturus ſum, eritque in nationes, &
reges populorum orientur ex eo. 17. Cecidit Abraham in faciem ſuam, & riſit, dicens in corde
ſuo: Putaſne centenario naſcetur filius? & Sara nonagenaria pariet? 18. Dixitque ad Deum: Uti-
nam Iſmael vivat coram te. 19. Et ait Deus ad Abraham: Sara uxor tua pariet tibi filium, vocabiſ- Inf.18.b10.
que nomen ejus Iſaac, & conſtituam pactum meum illi in fœdus ſempiternum, & ſemini ejus poſt 21.a.2.
eum. 20. Super Iſmael quoque exaudivi te. ecce benedicam ei, & augebo & multiplicabo eum val-
dè: duodecim duces generabit, & faciam illum in gentem magnam. 21. Pactum verò meum ſta-
tuam ad Iſaac, quem pariet tibi Sara tempore iſto in anno altero. 22. Cumque finitus eſſet ſermo lo-

quent is cum eo, ascendit Deus ad Abraham. 23. Tulit autem Abraham Ismael filium suum, & om-
nes vernaculos domus suæ: universosque quos emerat, cunctos mares ex omnibus viris domus suæ:
& circumcidit carnem præputii eorum statim in ipsa die, sicuti præceperat ei Deus. 24. Abraham
nonaginta & novem erat annorum quando circumcidit carnem præputii sui. 25. Et Ismael filius tre-
decim annos impleverat tempore circumcisionis suæ. 26. Eadem die circumcisus est Abraham & Is-
mael filius ejus. 27. Et omnes viri domus illius, tam vernaculi, quàm emptitii & alienigenæ, pa-
riter circumcisi sunt;

CAPUT XVIII.

Angeli tres ab Abraham hospitio suscepti, filium ex Sara promittunt: quæ ob id ridens, corripitur. Sodomorum eversio prædicitur, pro quibus Abraham sæpius deprecatur.

Heb.13.a.2. 1. APparuit autem ei Dominus in convalle Mambre sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso A
fervore diei. 2. Cumque elevasset oculos, apparuerunt ei tres viri stantes prope eum:
quos cùm vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi, & adoravit in terram. 3. Et di-
xit: Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum. 4. sed afferam pauxillum
aquæ, & lavate pedes vestros, & requiescite sub arbore. 5. Ponamque buccellam panis, & confortate
cor vestrum, postea transibitis: idcirco enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt: Fac ut lo-
cutus es. 6. Festinavit Abraham in tabernaculum ad Saram, dixitque ei: Accelera, tria sata similæ B
commisce, & fac subcinericios panes. 7. Ipse verò ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum tener-
rimum, & optimum, deditque puero: qui festinavit & coxit illum. 8. Tulit quoque butyrum &
lac, & vitulum quem coxerat, & posuit coram eis: ipse verò stabat iuxta eos sub arbore. 9. Cumque
comedissent, dixerunt ad eum: Ubi est Sara uxor tua? ille respondit: Ecce in tabernaculo est 10. Cui
dixit: Revertens veniam ad te tempore isto, vita comite, & habebit filium Sara uxor tua. Quo audito
Sup.17.c.19. Sara risit post ostium tabernaculi. 11. Erant autem ambo senes, provectæque ætatis, & desierant Saræ
Inf.21.a.1. fieri muliebria. 12. Quæ risit occultè, dicens: Postquam consenui, & dominus meus vetulus est, volu-
Rom.9.b.9. ptati operam dabo? 13. Dixit autem Dominus ad Abraham: Quare risit Sara, dicens: Num verè
1.Pet.3.a.6. paritura sum anus? 14. Numquid Deo quidquam est difficile? iuxta condictum revertar ad te hoc eo- C
dem tempore, vita comite, & habebit Sara filium. 15. Negavit Sara dicens, Non risi: timore perterri-
ta. Dominus autem: Non est, inquit, ita, sed risisti. 16. Cùm ergo surrexissent inde viri, direxerunt
Sup.12.a.3. oculos contra Sodomam: & Abraham simul gradiebatur, deducens eos. 17. Dixitque Dominus: Num
Inf.22.d.18. celare potero Abraham quæ gesturus sum; 18. cùm futurus sit in gentem magnam, ac robustissimam,
& benedicendæ sint in illo omnes nationes terræ? 19. Scio enim quòd præcepturus sit filijs suis &
domui suæ post se, ut custodiant viam Domini, & faciant iudicium & iustitiam; ut adducat Do-
minus propter Abraham omnia quæ locutus est ad eum. 20 Dixit itaque Dominus; Clamor Sodo-
morum & Gomorrhæ multiplicatus est, & peccatum eorum aggravatum est nimis. 21. Descendam
& videbo, utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint: an non est ita, ut sciam. 22. D
Converteruntque se inde, & abierunt Sodomam: Abraham verò adhuc stabat coram Domino. 23.
Et appropinquans ait; Numquid perdes iustum cum impio? 24. Si fuerint quinquaginta iusti
in civitate, peribunt simul? & non parces loco illi propter quinquaginta iustos, si fuerint in
eo? 25. Absit à te, ut rem hanc facias, & occidas iustum cum impio, fiatque iustus sicut im-
pius; non est hoc tuum; qui iudicas omnem terram, nequaquam facies iudicium hoc. 26. Di-
xitque Dominus ad eum; Si invenero Sodomis quinquaginta iustos in medio civitatis, dimittam
omni loco propter eos. 27. Respondensque Abraham, ait; Quia semel cœpi, loquar ad Do-
minum meum, cùm sim pulvis & cinis. 28. Quid si minùs quinquaginta iustis, quinque fuerint?
delebis, propter quadraginta quinque, universam urbem? Et ait; Non delebo, si invenero ibi qua-
draginta quinque. 29. Rursumque locutus est ad eum; Sin autem quadraginta ibi inventi fuerint,
quid facies? Ait; Non percutiam propter quadraginta. 30. Ne quæso, inquit, indigneris Domine, si
loquar: Quid si inventi fuerint triginta? Respondit: Non faciam, si invenero ibi triginta. 31. Quia
semel, ait, cœpi, loquar ad Dominum meum: Quid si ibi inventi fuerint viginti? Ait; Non interfi-
ciam propter viginti. 32. Obsecro, inquit, ne irascaris Domine, si loquar adhuc semel; Quid si in-
venti fuerint ibi decem? Et dixit; Non delebo propter decem. 33. Abiitque Dominus, postquam
cessavit loqui ad Abraham; et ille reversus est in locum suum.

CAPUT XIX.

Lot, Angelis hospitio susceptis, à Sodomitis vim patitur: cum uxore & utraque filia à Sodomitico ereptus incendio in uxorem via amisit: tandemque inebriatur, cum utraque filia incestum ignorans commisit, unde ortum habuerunt Moabitæ, & Ammonitæ.

Heb.13.a.2. 1. VEneruntque duo angeli Sodomam vespere, et sedente Lot in foribus civitatis. Qui cum vi-
disset eos, surrexit, et ivit obviàm eis; adoravitque pronus in terram, 2. et dixit; Obse- A
cro, domini, declinate in domum pueri vestri, et manete ibi; lavate pedes vestros, et manè profi-
ciscemini in viam vestram. Qui dixerunt; Minimè, sed in platea manebimus. 3. Compulit illos op-
pido ut diverterent ad eum; ingressisque domum illius fecit convivium, et coxit azyma, et comede-
runt. 4. Priùs autem quàm irent cubitum, viri civitatis vallaverunt domum à puero usque ad senem
omnis populus simul. 5. Vocaveruntque Lot, et dixerunt ei; Ubi sunt viri qui introierunt ad te no-
cte? educ illos huc, ut cognoscamus eos. 6. Egressus ad eos Lot, post tergum occludens ostium, ait,
7. Nolite, quæso, fratres mei nolite malum hoc facere. 8. Habeo duas filias, quæ necdum cognove-
runt

sunt virum; educam eas ad vos, et abutimini eis sicut vobis placuerit, dummodo viris istis nihil mali
faciatis, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. 9. At illi dixerunt; Recede illuc. Et rursus; In- 2.Pet.2.b.8.
gressus es, inquiunt, ut advena; numquid ut iudices? te ergo ipsum magis quàm hos affligemus. Vim-
que faciebant Lot vehementissimè; iamque propè erat ut effringerent fores. 10. Et ecce miserunt ma-
num viri, & introduxerunt ad se Lot, clauseruntque ostium, 11. et eos, qui foris erant, percusserunt 1.Sap.19 c.16
cæcitate à minimo usque ad maximum, ita ut ostium invenire non possent. 12. Dixerunt autem ad
D Lot; Habes hic quempiam tuorum? generum, aut filios, aut filias, omnes, qui tui sunt, educ de urbe
hac; 13. delebimus enim locum istum, eò quòd increverit clamor eorum coram Domino, qui misit nos
ut perdamus illos. 14. Egressus itaque Lot, locutus est ad generos suos qui accepturi erant filias eius,
et dixit; Surgite, egredimini de loco isto; quia delebit Dominus civitatem hanc. Et visus est eis quasi
ludens loqui. 15. Cumque esset manè, cogebant eum angeli, dicentes; Surge, tolle uxorem tuam, et
duas filias quas habes; ne et tu pariter pereas in scelere civitatis. 16. Dissimulante illo, apprehende-
runt manum eius, et manum uxoris, ac duarum filiarum eius, eò quòd parceret Dominus illi. 17. Edu- Sap. 10. b.6.
xeruntque eum, et posuerunt extra civitatem; ibique locuti sunt ad eum, dicentes; Salva animam
tuam; noli respicere post tergum, nec stes in omni circà regione; sed in monte salvum te fac, ne et tu
simul pereas. 18. Dixitque Lot ad eos; Quæso Domine mi, 19. quia invenit servus tuus gratiam co- Deut.29.d.23
E ram te, et magnificasti misericordiam tuam quam fecisti mecum, ut salvares animam meam, nec Is.13.d.19.
possum in monte salvari, ne fortè apprehendat me malum, & moriar: 20. Est civitas hæc iuxta, ad Ier. 50. f. 40.
quam possum fugere, parva, & salvabor in ea; numquid non modica est, & vivet anima mea? 21. Ezech c.16.
Dixitque ad eum: Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas, ut non subvertam urbem pro qua locutus f.49.
es. 22. Festina & salvare ibi: quia non potero facere quidquam donec ingrediaris illuc. Idcirco vo- Os.11 c.8.
catum est nomen urbis illius Segor. 23. Sol egressus est super terram, & Lot ingressus est Segor. 24. Amos 4.d.11
Igitur Dominus pluit super Sodomam & Gomorrham sulphur, & ignem à Domino de cælo: 25. & Luc.17.f.28.
subvertit civitates has, & omnem circà regionem, universos habitatores urbium, & cuncta terræ vi- Iudæ 1.b.7
rentia. 26. Respiciensque uxor eius post se, versa est in statuam salis. 27. Abraham autem consurgens Luc.17.g.22.
manè, ubi steterat priùs cum Domino, 28. intuitus est Sodomam & Gomorrham, & universam ter- Sup.18.a.1.
ram regionis illius: viditque ascendentem favillam de terra quasi fornacis fumum. 29. Cùm enim
F subverteret Deus civitates regionis illius, recordatus Abrahæ, liberavit Lot de subversione ur-
bium in quibus habitaverat. 30. Ascenditque Lot de Segor, & mansit in monte, duæ quoque fi-
liæ eius cum eo (timuerat enim manere in Segor) & mansit in spelunca ipse, & duæ filiæ eius cum
eo. 31. Dixitque maior ad minorem: Pater noster senex est, & nullus virorum remansit in terra qui
possit ingredi ad nos iuxta morem universæ terræ. 32. Veni, inebriemus eum vino, dormiamusque
cum eo, ut servare possimus ex patre nostro semen. 33. Dederunt itaque patri suo bibere vinum
G nocte illa. Et ingressa est maior, dormivitque cum patre: at ille non sensit, nec quando accubuit
filia, nec quando surrexit. 34. Altera quoque die dixit maior ad minorem: Ecce dormivi heri
cum patre meo, demus ei bibere vinum etiam hac nocte, & dormies cum eo, ut salvemus semen
de patre nostro. 35. Dederunt etiam & illa nocte patri suo bibere vinum, ingressaque minor fi-
lia dormivit cum eo: & ne tunc quidem sensit quando concubuerit, vel quando illa surrexerit. 36.
Conceperunt ergo duæ filiæ Lot de patre suo. 37. Peperitque maior filium, & vocavit nomen eius
Moab: ipse est pater Moabitarum usque in præsentem diem. 38. Minor quoque peperit filium, &
vocavit nomen eius Ammon, id est, filius populi mei: ipse est pater Ammonitarum usque
hodie.

CAPUT XX.

*Abraha in Geraris peregrinanti uxor à rege tollitur, quæ ad Domini jussum cum magnis donis in-
tacta redditur, & Abraham orante salus domui regis restituitur.*

A 1. PRofectus inde Abraham in terram Australem, habitavit inter Cades & Sur: & peregrinatus
est in Geraris. 2. Dixitque de Sara uxore sua, Soror mea est. Misit ergo Abimelech rex
Geraræ, & tulit eam. 3. Venit autem Deus ad Abimelech per somnium nocte, & ait illi: En mo-
rieris propter mulierem quam tulisti: habet enim virum. 4. Abimelech verò non tetigerat eam,
& ait, Domine, num gentem ignorantem & justam interficies? 5. Nonne ipse dixit mihi: Soror
mea est: & ipsa ait, Frater meus est? in simplicitate cordis mei, & munditia manuum mearum,
B feci hoc. 6. Dixitque ad eum Deus: Et ego scio quòd simplici corde feceris: & ideo custodivi te ne
peccares in me, & non dimisi ut tangeres eam. 7. Nunc ergo redde viro suo uxorem, quia pro-
pheta est, & orabit pro te, & vives: si autem nolueris reddere, scito quòd morte morieris tu,
& omnia quæ tua sunt. 8. Statimque de nocte consurgens Abimelech, vocavit omnes servos suos:
& locutus est universa verba hæc in auribus eorum, timueruntque omnes viri valdè. 9. Vocavit
autem Abimelech etiam Abraham, & dixit ei: Quid fecisti nobis? quid peccavimus in te, quia
C induxit super me & super regnum meum peccatum grande: quæ non debuisti facere, fecisti nobis.
10. Rursumque expostulans, ait: Quid vidisti, ut hoc faceres? 11. Respondit Abraham: Cogita-
vi mecum, dicens: Forsitan non est timor Dei in loco isto: & interficient me propter uxorem
meam. 12. aliàs autem & verè soror mea est, filia patris mei, & non filia matris meæ, & duxi eam Sup.12.c.13.
in uxorem. 13. Postquam autem eduxit me Deus de domo patris mei, dixi ad eam: Hanc misericor-
diam facies mecum: in omni loco, ad quem ingrediemur, dices quòd frater tuus sim. 14. Tulit Inf.21.c.23.
igitur Abimelech oves & boves, et servos et ancillas, et dedit Abraham: reddiditque illi Saram
uxorem suam, 15. et ait: Terra coram vobis est, ubicumque tibi placuerit habita. 16. Saræ au-
tem dixit, Ecce mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui te-
cum sunt, et quocumque perrexeris: mementoque te deprehensam. 17. Orante autem Abraham,
sanavit Deus Abimelech et uxorem, ancillasque eius, et pepererunt: 18. concluserat enim Dominus
omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem Abrahæ.

CAPUT XXI.

Nascitur Isaac, circumciditur, & ablactatur, Ismael verò cum matre domo pellitur in desertis victurus. Abimelech cum Abraham fœdus medio juramento percussit.

Sup.17.c.19. 1. VIsitavit autem Dominus Saram sicut promiserat: & implevit quæ locutus est. 2. Concepit A
10.18.b.10. que & peperit filium in senectute sua tempore quo prædixerat ei Deus. 3. Vocavitque Abra-
Gal.4.c.23. ham nomen filii sui, quem genuit ei Sara, Isaac. 4. & circumcidit eum octavo die, sicut præce-
Hebr.11.c.11. perat ei Deus, 5. cùm centum esset annorum: hac quippe ætate patris, natus est Isaac. 6. Di-
Sup.17.b.10 xitque Sara: Risum fecit mihi Deus: quicumque audierit, corridebit mihi. Rursumque ait:
Matt.1.a.2. Quis auditurum crederet Abraham, quòd Sara lactaret filium, quem peperit ei iam seni? 8. Cre-
vit igitur puer, & ablactatus est: fecitque Abraham grande convivium in die ablactationis ejus. 9.
Gal.4.d.30. Cumque vidisset Sara filium Agar Aegyptiæ ludentem cum Isaac filio suo, dixit ad Abraham: 10.
Eiice ancillam hanc, & filium ejus: non enim erit heres filius ancillæ cum filio meo Isaac. 11. Durè B
accepit hoc Abraham pro filio suo. 12. Cui dixit Deus: Non tibi videatur asperum super puero,
Rom.9.b.7. & super ancilla tua: omnia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem ejus: quia in Isaac vocabitur tibi se-
Heb.11.d.18. men. 13. Sed & filium ancillæ faciam in gentem magnam, quia semen tuum est. 14. Surrexit
itaque Abraham manè, & tollens panem & utrem aquæ, imposuit scapulæ ejus, tradiditque
puerum, & dimisit eam. Quæ cùm abiisset, errabat in solitudine Bersabee. 15. Cumque consum-
pta esset aqua in utre, abiecit puerum subter unam arborum, quæ ibi erant. 16. Et abiit, seditque
è regione procul quantum potest arcus jacere dixit enim: Non videbo morientem puerum: & se-
dens contrà, levavit vocem suam, & flevit. 17. Exaudivit autem Deus vocem pueri: vocavitque
angelus Dei Agar de cælo, dicens: Quid agis Agar? noli timere: exaudivit enim Deus vocem pue-
ri de loco in quo est. 18. Surge, tolle puerum, & tene manum illius: quia in gentem magnam
faciam eum. 19. Aperuitque oculos ejus Deus: quæ videns puteum aquæ, abiit, & implevit
utrem, deditque puero bibere. 20. Et fuit cum eo: qui crevit, & moratus est in solitudine, fa-
ctusque est juvenis sagittarius. 21. Habitavitque in deserto Pharan, & accepit illi mater sua uxorem C
de terra Aegypti. 22. Eodem tempore dixit Abimelech, & Phicol princeps exercitus ejus, ad Abra-
ham: Deus tecum est in uniuersis quæ agis. 23. Jura ergo per Deum, ne noceas mihi, & posteris
meis, stirpique meæ: sed juxta misericordiam, quam feci tibi, facies mihi, & terræ in qua versa-
Sup.20.c.15. tus es advena. 24. Dixitque Abraham: Ego jurabo. 25. Et increpavit Abimelech propter puteum
aquæ quem vi abstulerant servi ejus. 26. Responditque Abimelech: Nescivi quis fecerit hanc rem:
sed & tu non indicasti mihi, & ego non audivi præter hodie. 27. Tulit itaque Abraham oves & bo-
ves, & dedit Abimelech: percusseruntque ambo fœdus. 28. Et statuit Abraham septem agnas gregis
seorsum. 29. Cui dixit Abimelech: Quid sibi volunt septem agnæ istæ, quas stare fecisti seorsum?
30. At ille: Septem, inquit agnas accipies de manu mea: ut sint mihi in testimonium quoniam ego fodi
puteum istum. 31. Idcirco vocatus est locus ille Bersabee: quia ibi uterque juravit. 32. Et inierunt fœ-
dus pro puteo juramenti. 33. Surrexit autem Abimelech, & Phicol princeps exercitus ejus reuersique
sunt in terram Palæstinorum, Abraham verò plantauit nemus in Bersabee, & invocavit ibi nomen
Domini Dei æterni. 34. Et fuit colonus terræ Palæstinorum diebus multis.

CAPUT XXII.

Fides, & obedientia Abrahæ in filii sui præcepta immolatione probatur, sed ab ipsius immolatione prohibetur ab Angelo, promissionesque ei denuò ob hanc insignem obedientiam confirmantur; & filii Nachor fratris Abrahæ numerantur.

Iudith.8.c.22. 1. QVæ postquam gesta sunt, tentavit Deus Abraham, & dixit ad eum: Abraham, Abraham. A
Heb.11.d.17 At ille respondit: Adsum. 2. Ait illi: Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac,
& vade in terram visionis: atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montium quem monstra-
vero tibi. 3. Igitur Abraham de nocte consurgens stravit asinum suum: ducens secum duos juvenes,
& Isaac filium suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum, abiit ad locum quem præceperat
ei Deus. 4. Die autem tertio, elevatis oculis, vidit locum procul: 5. dixitque ad pueros suos: Ex-
pectate hic cum asino: ego & puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad
vos. 6. Tulit quoque ligna holocausti, & imposuit super Isaac filium suum: ipse verò portabat in
manibus ignem & gladium. Cumque duo pergerent simul, 7. dixit Isaac patri suo: Pater mi. At B
ille respondit: Quid vis fili? Ecce, inquit, ignis & ligna: ubi est victima holocausti? 8. Dixit
autem Abraham: Deus providebit sibi victimam holocausti, fili mi. Pergebant ergo pariter: 9.
& venerunt ad locum quem ostenderat ei Deus, in quo ædificavit altare, & desuper ligna compo-
suit: cumque alligasset Isaac filium suum, posuit eum in altare super struem lignorum. 10. Ex-
Iac.2.d.21. tenditque manum, & arripuit gladium, ut immolaret filium suum. 11. Et ecce angelus Domini
de cælo clamavit, dicens. Abraham, Abraham. Qui respondit. Adsum. 12. Dixitque ei: Non
extendas manum tuam super puerum, neque facias illi quidquam nunc cognovi quòd times Deum,
Psal.104.a.9 & non pepercisti unigenito filio tuo propter me. 13. Levavit Abraham oculos suos, viditque post C
Eccl.44.d.21 tergum arietem inter vepres hærentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio. 14.
1.Mach.2.f. Appellauitque nomen loci illius, Dominus videt. Unde usque hodie dicitur: In monte Dominus
3 videbit. 15. Vocavit autem angelus Domini Abraham secundò de cælo, dicens. 16. Per memet-
Luc.1.g.73. ipsum juravi, dicit Dominus: quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo unigenito propter
Heb.6.c.13.d me: 17. benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, & velut arenam quæ est
17.

in

in littore maris possidebit semen tuum portas inimicorum suorum, 18. & benedicentur in semine
tuo omnes gentes terræ, quia obedisti voci meæ. 19. Reversus est Abraham ad pueros suos, ab-
ieruntque Bersabee simul, et habitavit ibi. 20. His ita gestis, nuntiatum est Abrahæ, quòd Mel-
cha quoque genuisset filios Nachor fratri suo, 21. Hus primogenitum, et Buz fratrem eius, et Ca-
muel patrem Syrorum, 22. et Cased, et Azau, Pheldas quoque et Jedlaph, 23. ac Bathuel, de
quo nata est Rebecca: octo istos genuit Melcha, Nachor fratri Abrahæ. 24. Concubina verò il-
lius, nomine Roma, peperit Tabee, et Gaham, et Tahas, et Maacha.

CAPUT XXIII.

Sara mortua plangitur, atque in spelunca duplici, quam Abraham, & Ephron cum agro præsenti emit pecunia, sepelitur.

A 1. VIxit autem Sara centum viginti septem annis. 2. Et mortua est in civitate Arbee, quæ est
Hebron, in terra Chanaan: venitque Abraham ut plangeret & fleret eam. 3. Cumque sur-
rexisset ab officio funeris, locutus est ad filios Heth, dicens: 4. Advena sum & peregrinus apud
vos: date mihi jus sepulchri vobiscum, ut sepeliam mortuum meum. 5. Responderunt filii Heth,
dicentes: 6. Audi nos domine, princeps Dei es apud nos; in electis sepulchris nostris sepeli mortuum
tuum, nullusque te prohibere poterit, quin in monumento ejus sepelias mortuum tuum. 7. Surre-
xit Abraham, & adoravit populum terræ, filios videlicet Heth. 8. dixitque ad eos: Si placet ani-
mæ vestræ ut sepeliam mortuum meum, audite me, & intercedite pro me apud Ephron filium Seor:
9. ut det mihi speluncam duplicem, quam habet in extrema parte agri sui: pecunia digna tradat eam
mihi coram vobis in possessione sepulchri. 10. Habitabat autem Ephron in medio filiorum Heth.
Responditque Ephron ad Abraham cunctis audientibus qui ingrediebantur portam civitatis illius,
B dicens: 11. Nequaquam ita fiat, domine mi, sed tu magis ausculta quod loquor: Agrum trado
tibi, & speluncam quæ in eo est, præsentibus filiis populi mei; sepeli mortuum tuum. 12. Adoravit
Abraham coram populo terræ. 13. Et locutus est ad Ephron circumstante plebe: Quæso, ut audias
me: Dabo pecuniam pro agro; suscipe eam, & sic sepeliam mortuum meum in eo. 14. Respon-
ditque Ephron; 15. Domine mi, audi me: Terra, quam postulas, quadringentis siclis argenti va-
let: istud est pretium inter me & te; sed quantum est hoc? sepeli mortuum tuum. 16. Quod cum
audisset Abraham, appendit pecuniam, quam Ephron postulaverat, audientibus filiis Heth: qua-
dringentos siclos argenti probatæ monetæ publicæ. 17. Confirmatusque est ager quondam Ephronis,
C in quo erat spelunca duplex, respiciens Mambre, tam ipse, quàm spelunca, & omnes arbores ej u
in cunctis terminis ejus per circuitum, 18. Abrahæ in possessionem, videntibus filiis Heth, & c un-
ctis qui intrabant portam civitatis illius. 19. Atque ita sepelivit Abraham Saram uxorem suam in
spelunca agri duplici, quæ respiciebat Mambre, hæc est Hebron in terra Chanaan. 20. Et confirm a-
tus est ager, & antrum quod erat in eo, Abrahæ in possessionem monumenti à filiis Heth.

CAPUT XXIV.

Servus Abrahæ ab ipso adjuratus & in Mesopotamiam ad quærendam uxorem Isaac missus, signo à Domino petito, Rebeccam invenit, & habito parentum ac fratris ipsiusque consensu adducit ad Isaac, quam ille ducit in uxorem, & ita super matris morte accipit consolationem.

A 1. ERat autem Abraham senex, dierumque multorum: & Dominus in cunctis benedixerat ei. 2. Inf. 47. g. 29.
Dixitque ad servum seniorem domus suæ, qui præ erat omnibus quæ habebat: Pone manum
tuam subter femur meum, 3. ut adjurem te per Dominum, Deum cæli & terræ, ut non accipias uxo-
rem filio meo de filiabus Chananæorum, inter quos habito: 4. sed ad terram & cognationem meam pro-
ficiscaris, & inde accipias uxorem filio meo Isaac. 5. Respondit servus: Si noluerit mulier venire me-
cum in terram hanc, numquid reducere debeo filium tuum ad locum, de quo tu egressus es? 6. Di-
xitque Abraham: Cave ne quando reducas filium meum illuc. 7. Dominus Deus cæli, qui tulit me Sup. 12. a. 3.
de domo patris mei, & de terra nativitatis meæ, qui locutus est mihi, & juravit mihi, dicens. Se- 28. b. 18.
mini tuo dabo terram hanc: ipse mittet angelum suum coram te, & accipies inde uxorem filio meo. 8. Inf. 26. a. 4.
B Sin autem mulier noluerit sequi te, non teneberis juramento: filium meum tantùm ne reducas illuc. 9.
Posuit ergo servus manum sub femore Abraham domini sui, & juravit illi super sermone hoc 10. Tu-
litque decem camelos de grege domini sui, & abiit, ex omnibus bonis ejus portans secum, profectus-
que perrexit in Mesopotamiam ad urbem Nachor. 11. Cumque camelos fecisset accumbere extra op-
pidum juxta puteum aquæ vespere, tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam, dixit:
12. Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodie, & fac misericordiam cum
domino meo Abraham. 13. Ecce ego sto prope fontem aquæ, & filiæ habitatorum hujus civitatis egre-
dientur ad hauriendam aquam. 14. Igitur puella, cui ego dixero: Inclina hydriam tuam ut bibam:
C & illa responderit, Bibe, quin & camelis tuis dabo potum: ipsa est, quam præparasti servo tuo Isaac:
& per hoc intelligam quòd feceris misericordiam cum domino meo. 15. Necdum intra se verba com-
pleverat: & ecce Rebecca egrediebatur, filia Bathuel, filii Melchæ uxoris Nachor fratris Abraham,
habens hydriam in scapula sua: 16. puella decora nimis, virgoque pulcherrima, & incognita viro:
descenderat autem ad fontem, & impleverat hydriam, ac revertebatur. 17. Occurritque ei servus, &
ait: Pauxillum aquæ mihi ad bibendum præbe de hydria tua. 18. Quæ respondit: Bibe domine mi.
celeriterque deposuit hydriam super ulnam suam, & dedit ei potum. 19. Cumque ille bibisset, adje-
cit

cit: Quin & camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant. 20. Effundensque hydriam in cana-
libus, recurrit ad puteum ut hauriret aquam: & haustam omnibus camelis dedit. 21. Ipse autem
contemplabatur eam tacitus, scire volens utrùm prosperum iter suum fecisset Dominus, an non. 22.
Postquam autem biberunt cameli, protulit vir in aures aureas, appendentes siclos duos, & armillas
totidem pondo siclorum decem. 23. Dixitque ad eam: Cujus es filia? indica mihi: est in domo pa-
tris tui locus ad manendum? 24. Quæ respondit: Filia sum Bathuelis filii Melchæ, quem peperit
ipsi Nachor. 25. Et addidit dicens; Palearum quoque & fœni plurimum est apud nos, & locus spa-
tiosus ad manendum. 26. Inclinavit se homo, & adoravit Dominum. 27. dicens, Benedictus Do-
minus Deus domini mei Abraham, qui non abstulit misericordiam & veritatem suam à domino meo,
& recto itinere me perduxit in domum fratris domini mei. 28. Cucurrit itaque puella, & nuntiavit D
in domum matris suæ omnia quæ audierat. 29. Habebat autem Rebecca fratrem nomine Laban, qui
festinus egressus est ad hominem, ubi erat fons. 30. Cumque vidisset inaures & armillas in manibus
sororis suæ, & audisset cuncta verba referentis; Hæc locutus est mihi homo; venit ad virum, qui
stabat juxta camelos & prope fontem aquæ; 31. dixitque ad eum; Ingredere benedicte Domini; cur
foris stas? præparavi domum, & locum camelis: 32. Et introduxit eum in hospitium; ac destravit
camelos, deditque paleas & fœnum, & aquam ad lavandos pedes ejus, & virorum qui venerant cum
eo. 33. Et appositus est in conspectu ejus panis. Qui ait; Non comedam, donec loquar sermones
meos. Respondit ei. Loquere. 34. At ille; Servus, inquit, Abraham sum; 35. & Dominus be-
nedixit domino meo valdè, magnificatusque est; & dedit ei oves & boves, argentum et aurum, ser-
vos et ancillas, camelos et asinos. 36. Et peperit Sara uxor domini mei filium domino meo in sene-
ctute sua, deditque illi omnia quæ habuerat. 37. Et adjuravit me dominus meus, dicens; Non ac-
cipies uxorem filio meo de filiabus Chananæorum, in quorum terra habito; 38. sed ad domum pa-
tris mei perges, et de cognatione mea accipies uxorem filio meo. 39. ego vero respondi domino meo; E
Quid si noluerit venire mecum mulier? 40. Dominus, ait, in cujus conspectu ambulo, mittet an-
gelum suum tecum, & diriget viam tuam; accipiesq; uxorem filio meo de cognatione mea, & de domo
patris mei. 41. Innocens eris à maledictione mea, cùm veneris ad propinquos meos & non dederint tibi,
42. Veni ergo hodie ad fontem aquæ, & dixi: Domine Deus domini mei Abraham, si direxisti
viam meam, in qua nunc ambulo, 43. Ecce sto juxta fontem aquæ. & virgo quæ egredietur ad hau-
riendam aquam, audierit à me: Da mihi pauxillum aquæ ad bibendum ex hydria tua: 44. & dixe-
rit mihi: Et tu bibe, & camelis tuis hauriam: ipsa est mulier quam præparavit Dominus filio domini
mei. 45. Dumque hæc tacitus mecum volverem, apparuit Rebecca veniens cum hydria, quam porta-
bat in scapula, descenditque ad fontem, & hausit aquam. Et aio ad eam: Da mihi paululum bibere.
46. Quæ festinans deposuit hydriam de humero, & dixit mihi: Et tu bibe, & camelis tuis tribuam
potum. Bibi, & adaquavit camelos. 47. Interrogavique eam, & dixi: Cujus es filia? Quæ respondit:
Filia Bathuelis sum, filii Nachor, quem peperit ei Melcha. Suspendi itaque inaures ad ornandam
faciem ejus, & armillas posui in manibus ejus. 48. Pronusque adoravi Dominum, benedicens Do- F
mino Deo domini mei Abraham, qui perduxit me recto itinere, ut sumerem filiam fratris domini
mei filio ejus. 49. Quamobrem si facitis misericordiam & veritatem cum domino meo, indicate mihi:
sin autem aliud placet, & hoc dicite mihi, ut vadam ad dexteram, sive ad sinistram. 50. Respon-
deruntque Laban & Bathuel: A Domino egressus est sermo, non possumus extra placitum ejus quid-
quam aliud loqui tecum. 51. En Rebecca coram te est, tolle eam & proficiscere, & sit uxor filii do-
mini tui, sicut locutus est Dominus. 52. Quod cùm audisset puer Abraham, procidens adoravit
in terram Dominum. 53. Prolatisque vasis argenteis, & aureis, ac vestibus, dedit ea Rebeccæ pro mu-
nere, fratribus quoque ejus & matri dona obtulit. 54. Inito convivio, vescentes pariter & bibentes
manserunt ibi. Surgens autem manè, locutus est puer, Dimittite me, ut vadam ad dominum meum.
55. Responderuntque fratres ejus & mater, Maneat puella saltem decem dies apud nos, & postea pro-
ficiscetur. 56. Nolite, ait, me retinere, quia Dominus direxit viam meam: dimittite me ut pergam G
ad dominum meum. 57. Et dixerunt: Vocemus puellam, & quæramus ipsius voluntatem. 58. Cum-
que vocata venisset: sciscitati sunt: Vis ire cum homine isto? Quæ ait: Vadam. 59. Dimiserunt
ergo eam, & nutricem illius, servumque Abraham, & comites ejus, 60. imprecantes prospera so-
rori suæ, atque dicentes: Soror nostra es, crescas in mille millia, & possideat semen tuum portas
inimicorum suorum. 61. Igitur Rebecca & puellæ illius, ascensis camelis, secutæ sunt virum: qui
Sup. 16. d. 14. festinus revertebatur ad dominum suum. 62. Eo autem tempore deambulabat Isaac per viam quæ
ducit ad Puteum, cujus nomen est Viventis & videntis: habitabat enim in terra Australi. 63. & egres-
sus fuerat ad meditandum in agro, inclinata jam die: cumque elevasset oculos, vidit camelos ve-
nientes procul. 64. Rebecca quoque, conspecto Isaac, descendit de camelo, 65. & ait ad puerum:
Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis? Dixitque ei: Ipse est dominus meus. At
illa tollens citò pallium operuit se. 66. Servus autem cuncta quæ gesserat, narravit Isaac. 67. Qui
introduxit eam in tabernaculum Saræ matris suæ, & accepit eam uxorem, & in tantum dilexit eam, ut
dolorem, qui ex morte matris ejus acciderat, temperaret.

CAPUT XXV.

*Abraham multis ex Cetura susceptis filiis quibus munera largitur, relicta Isaaco hæreditate, mor-
tuus est: Ismael quoque postquam duodecim genuit duces moritur. Isaac pro uxore sua sterili
precatus, geminos genuit Esau, & Iacob; quorum major vendidit minori primogenita.*

1. ABraham verò aliam duxit uxorem nomine Ceturam: 2. quæ peperit ei Zamran, & Jecsan,
1. Par. 1. 32. & Madan, & Madian, & Jesboc, & Sue. 3. Jecsan quoque genuit Saba, & Dadan. Filii
Dadan fuerunt, Assurim, & Latusim, & Loomim. 4. At verò ex Madian ortus est Epha, & Opher, A
& Henoch, & Abida, & Eldaa: omnes hi filii Ceturæ. 5. Deditque Abraham cuncta quæ possede-
rat

rat, Iſaac: 6. filiis autem concubinarum largitus eſt munera, & ſeparavit eos ab Iſaac filio ſuo, dum
adhuc ipſe viveret, ad plagam Orientalem. 7. Fuerunt autem dies vitæ Abrahæ, centum ſeptua-
ginta quinque anni. 8. Et deficiens mortuus eſt in ſenectute bona, provectæque ætatis, & plenus
dierum: congregatuſque eſt ad populum ſuum. 9. Et ſepelierunt eum Iſaac & Iſmael filii ſui in ſpe-
lunca duplici, quæ ſita eſt in agro Ephron filii. Seor Hethæi, è regione Mambre, 10. quem eme-
rat à filiis Heth: ibi ſepultus eſt ipſe, & Sara uxor ejus. 11. Et poſt obitum illius benedixit Deus
B Iſaac filio ejus, qui habitabat juxta puteum nomine Viventis & videntis. 12. Hæ ſunt generationes
Iſmael filii Abrahæ, quem peperit ei Agar Ægyptia, famula Saræ: & 13. hæc nomina filiorum
eius in vocabulis & generationibus ſuis. Primogenitus Iſmaelis Nabaioth, deinde Cedar, & Ad- 1.Par.1.29.
beel, & Mabſam, 14. Maſma quoque, & Duma, & Maſſa, 15. Hadar, & Thema, & Jethur, &
Naphis, & Cedma. 16. Iſti ſunt filii Iſmaelis: & hæc nomina per caſtella & oppida eorum, duo-
decim principes tribuum ſuarum. 17. Et facti ſunt anni vitæ Iſmaelis centum trigintaſeptem, defi-
C ciensque mortuus eſt, & appoſitus ad populum ſuum. 18. Habitavit autem ab Hevila uſque
Sur, quæ reſpicit Ægyptum introeuntibus Aſſyrios. coram cunctis fratribus ſuis obiit. 19. Hæ quo-
que ſunt generationes Iſaac filii Abraham: Abraham genuit Iſaac. 20. qui cùm quadraginta eſſet an-
norum, duxit uxorem Rebeccam filiam Bathuelis Syri de Meſopotamia, ſororem Laban. 21. De-
precatuſque eſt Iſaac Dominum pro uxore ſua, eò quòd eſſet ſterilis; qui exaudivit eum, & dedit
conceptu Rebeccæ. 22. Sed collidebantur in utero ejus parvuli; quæ ait: Si ſic mihi futurum Rom.9.c.10.
erat, quid neceſſe fuit concipere? Perrexitque ut conſuleret Dominum: 23. Qui reſpondens, ait:
Duæ gentes ſunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo dividentur, populuſque populum ſu-
perabit, & major ſerviet minori. 24. Jam tempus pariendi advenerat, & ecce gemini in utero ejus
reperti ſunt. 25. Qui prior egreſſus eſt, rufus erat, & totus in morem pellis hiſpidus: vocatumque Oſee 12.a.3.
eſt nomen ejus Eſau. Protinus alter egrediens, plantam fratris tenebat manu: & idcirco appellavit Mat.1.a.2.
D eum Jacob. 26. Sexagenarius erat Iſaac quando nati ſunt ei parvuli. 27. Quibus adultis, factus
eſt Eſau vir gnarus venandi, & homo agricola: Jacob autem vir ſimplex habitabat in tabernacu-
lis. 28. Iſaac amabat Eſau, eò quòd de venationibus illius veſceretur: & Rebecca diligebat Jacob.
29. Coxit autem Jacob pulmentum; ad quem cùm veniſſet Eſau de agro laſſus, 30. ait: Da mihi
de coctione hac rufa, quia oppidò laſſus ſum. Quam ob cauſam vocatum eſt nomen ejus Edom Abd.a.1.
31. Cui dixit Jacob: Vende mihi primogenita tua. 32. Ille reſpondit: En morior, quid mihi pro- Heb.12.c.16.
derunt primogenita? 33. Ait Jacob: Jura ergo mihi. Juravit ei Eſau, & vendidit primogenita. 34. Et
ſic accepto pane & lentis edulio, comedit, & bibit, & abiit; parvipendens quòd primogenita ven-
didiſſet.

CAPUT XXVI.

*Iſaac ob famem in Geraris peregrinatus, poſt acceptam Terræ promiſſionem & ſeminis benedi-
ctionem, reprehenditur ab Abimelech, quòd Rebeccam dixerit ſuam eſſe ſororem: & paſtoribus
ipſorum pro puteis jurgantibus, Abimelech cum Iſaac fœdus percuſſit. Eſau uxores accipit.*

1 ORta autem fame ſuper terram; poſt eam ſterilitatem quæ acciderat in diebus Abraham, abiit
Iſaac ad Abimelech regem Palæſtinorum in Gerara. 2. Apparuitque ei Dominus, & ait: Ne
A deſcendas in Aegyptum, ſed quieſce in terra, quam dixero tibi. 3. Et peregrinare in ea, eroque tecum, Sup.12.b.7.
& benedicam tibi: tibi enim & ſemini tuo dabo univerſas regiones has, complens juramentum quod 15.d.18.
ſpopondi Abraham patri tuo. 4. Et multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cæli: daboque poſteris tuis Sup.12.a.3.
B univerſas regiones has, & benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ, 5. eò quòd obedierit Abra- 18.c.18.22.d.17
ham voci meæ, & cuſtodierit præcepta & mandata mea, & ceremonias legeſque ſervaverit. 6. Manſit Inf.28.c.14.
itaque Iſaac in Geraris. 7. Qui cùm interrogaretur à viris loci illius ſuper uxore ſua, reſpondit: So-
ror mea eſt. timuerat enim confiteri quòd ſibi eſſet ſociata conjugio, reputans ne fortè interficerent
eum propter illius pulchritudinem. 8. Cumque pertranſiſſent dies plurimi, & ibidem moraretur pro-
ſpiciens Abimelech rex Palæſtinorum per feneſtram, vidit eum jocantem cum Rebecca uxore ſua. 9. Et
accerſito eo, ait: Perſpicuum eſt quòd uxor tua ſit: cur mentitus es eam ſororem tuam eſſe? Reſpon-
dit: Timui ne morerer propter eam. 10. Dixitque Abimelech: Quare impoſuiſti nobis? potuit coire
C quiſpiam de populo cum uxore tua, & induxeras ſuper nos grande peccatum. Præcepitque omni po-
pulo, dicens: 11. Qui tetigerit hominis hujus uxorem, morte morietur. 12. Sevit autem Iſaac in
terra illa, & invenit in ipſo anno centuplum, benedixitque ei Dominus. 13. Et locupletatus eſt ho-
mo, & ibat proficiens atque ſuccreſcens, donec magnus vehementer effectus eſt: 14. habuit quo-
que poſſeſſiones ovium & armentorum, & familiæ plurimum. Ob hoc invidentes ei Palæſtini, 15.
omnes puteos, quos foderant ſervi patris illius Abraham, illo tempore obſtruxerunt, implentes
D humo; 16. in tantum, ut ipſe Abimelech diceret ad Iſaac: Recede à nobis, quoniam potentior
nobis factus es valdè. 17. Et ille diſcedens, ut veniret ad torrentem Geraræ, habitaretque
ibi: 18. rurſum fodit alios puteos, quos foderant ſervi patris ſui Abraham, & quos, illo mor-
tuo, olim obſtruxerant Philiſthiim: appellavitque eos eiſdem nominibus quibus antè pater vo-
caverat. 19. Foderuntque in Torrente, & repererunt aquam vivam. 20. Sed & ibi jurgium
fuit paſtorum Geraræ adverſus paſtores Iſaac, dicentium: Noſtra eſt aqua: quam ob rem nomen putei,
ex eo quod acciderat, vocavit Calumniam. 21. Foderunt autem & alium: & pro illo quoque rixati
ſunt, appellavitque eum, Inimicitias. 22. Profectus inde fodit alium puteum, pro quo non contende-
runt: itaque vocavit nomen ejus Latitudo, dicens: Nunc dilatavit nos Dominus, & fecit creſcere ſu-
per terram. 23. Aſcendit autem ex illo loco in Berſabee, 24. ubi apparuit ei Dominus in ipſa nocte,
dicens: Ego ſum Deus Abraham patris tui, noli timere, quia ego tecum ſum: benedicam tibi, & mul-
tiplicabo ſemen tuum propter ſervum meum Abraham. 25. Itaque ædificavit ibi altare: & invocato
nomine Domini, extendit tabernaculum: præcepitque ſervis ſuis ut foderent puteum. 26. Ad quem
locum

locum cùm venissent de Geraris, Abimelech, & Ochozath amicus illius, & Phicol dux militum,
27. locutus est eis Isaac: Quid venistis ad me, hominem quem odistis, & expulistis à vobis?
Qui responderunt: Vidimus tecum esse Dominum, & idcirco nos diximus: Sit juramentum inter
nos, & ineamus fœdus, 29. ut non facias nobis quidquam mali, sicut et nos nihil tuorum attigi-
mus, nec fecimus quod te læderet: sed cum pace dimisimus auctum benedictione Domini. 30. Fe-
cit ergo eis convivium, et post cibum et potum, 31. surgentes manè, juraverunt sibi mutuò, di-
miseruntque eos Isaac pacificè in locum suum. 32. Ecce autem venerunt in ipso die servi Isaac annun-
tiantes ei de puteo quem foderant, atque dicentes: Invenimus aquam. 33. Unde appellavit eum
Abundantiam: et nomen urbi impositum est Bersabee, usque in præsentem diem. 34. Esau verò
Inf. 27.g.46. quadragenarius duxit uxores, Judith filiam Beeri Hethæi, et Basemath filiam Elon ejusdem loci
35. quæ ambæ offenderant animum Isaac & Rebeccæ.

CAPUT XXVII.

*Jacob matris consilio benedictionem loco Esau accipit; ad cujus odium fugiendum monetur à ma-
tre ut in Haran ad Laban concedat.*

1 SEnuit autem Isaac, & caligaverunt oculi ejus, & videre non poterat: vocavitque Esau filium
suum majorem, & dixit ei: Fili mi? Qui respondit: Adsum. 2. Cui pater: Vides, inquit, A
quòd senuerim, & ignorem diem mortis meæ. 3. Sume arma tua, pharetram, & arcum, & egredere
foras: cumque venatu aliquid apprehenderis, 4. fac mihi inde pulmentum sicut velle me nosti, & af-
fer ut comedam & benedicat tibi anima mea antequam moriar. 5. Quod cùm audisset Rebecca, & il-
le abiisset in agrum ut jussionem patris impleret, 6. dixit filio suo Jacob: Audivi patrem tuum lo-
quentem cum Esau fratre tuo, & dicentem ei, 7. Affer mihi de venatione tua, & fac cibos ut come- B
dam, & benedicam tibi coram Domino antequam moriar. 8. Nunc ergo fili mi, acquiesce consiliis
meis: 9. & pergens ad gregem, affer mihi duos hœdos optimos, ut faciam ex eis escas patri tuo, quibus
libenter vescitur. 10. quas cùm intuleris, & comederit, benedicat tibi priusquam moriatur. 11. Cui
ille respondit: Nosti quòd Esau frater meus homo pilosus sit, & ego lenis: 12. si attrectaverit me
pater meus, & senserit, timeo ne putet me sibi voluisse illudere, & inducam super me maledictio-
nem pro benedictione. 13. Ad quem mater: In me sit, ait, ista maledictio, fili mi: tantùm audi
vocem meam, & pergens affer quæ dixi. 14. Abiit, & attulit, deditque matri: Paravit illa cibos,
sicut velle noverat patrem illius. 15. Et vestibus Esau valdè bonis, quas apud se habebat domi, induit
eum: 16. pelliculasque hœdorum circumdedit manibus, & colli nuda protexit. 17. Deditque pulmen-
tum, & panes, quos coxerat, tradidit. 18. Quibus illatis, dixit: Pater mi? At ille respondit: Audio.
Quis es tu fili mi? 19. Dixitque Jacob: Ego sum primogenitus tuus Esau: feci sicut præcepisti mihi: C
surge, sede, & comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. 20. Rursumque Isaac ad filium
suum. Quomodo, inquit, tam citò invenire potuisti, fili mi? Qui respondit: Voluntas Dei fuit ut citò
occurreret mihi quod volebam. 21. Dixitque Isaac: Accede huc, ut tangam te fili mi, & probem utrum
tu sis filius meus Esau, an non. 22. Accessit ille ad patrem, & palpato eo dixit Isaac: Vox quidem, vox
Jacob est: sed manus, manus sunt Esau. 23. Et non cognovit eum, quia pilosæ manus similitudinem
majoris expresserant. Benedicens ergo illi, 24. ait: Tu es filius meus Esau? Respondit, Ego sum. 25.
At ille: Affer mihi, inquit, cibos de venatione tua, fili mi, ut benedicat tibi anima mea. quos cùm obla- D
tos comedisset, obtulit ei etiam vinum. quo hausto, 26. dixit ad eum: Accede ad me, & da mihi oscu-
lum, fili mi. 27. Accessit, & osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum illius fragrantiam, be-
nedicens illi, ait: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. 28. Det tibi Deus de
rore cæli, & de pinguedine terræ, abundantiam frumenti & vini. 29. Et serviant tibi populi, & adorent
te tribus: esto dominus fratrum tuorum, & incurvetur ante te filii matris tuæ, qui maledixerit tibi, sit il-
le maledictus: & qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur. 30. Vix Isaac sermonem impleverat:
& egresso Jacob foras, venit Esau, 31. coctosque de venatione cibos intulit patri, dicens: Surge pater mi,
& comede de venatione filii tui: ut benedicat mihi anima tua. 32. Dixitque illi Isaac: Quis enim es tu? E
Qui respondit: Ego sum filius tuus primogenitus Esau. 33. Expavit Isaac stupore vehementi: & ultrà
quàm credi potest, admirans, ait: Quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit mihi, &
comedi ex omnibus priusquam tu venires? benedixique ei, & erit benedictus. 34. Auditis Esau sermoni-
bus patris, irrugiit clamore magno: & consternatus, ait: Benedic etiam & mihi, pater mi. 35. Qui ait: F
Venit germanus tuus fraudulenter, & accepit benedictionem tuam. 36. At ille subjunxit: Justè vocatum
Sup. 25.d.34. est nomen ejus Jacob. supplantavit enim me en altera vice: primogenita mea antè tulit, & nunc secun-
dò surripuit benedictionem meam. Rursumque ad patrem: Numquid non reservasti, ait, & mihi bene-
dictionem? 37. Respondit Isaac: Dominum tuum illum constitui, & omnes fratres ejus servituti illius
Heb. 11.d.20. subjugavi: frumento & vino stabilivi eum, & tibi post hæc, fili mi, ultrà quid faciam? 38. Cui Esau:
Num unam, inquit, tantùm benedictionem habes, pater? mihi quoque obsecro ut benedicas. Cumque
ejulatu magno fleret, 39. motus Isaac, dixit ad eum: In pinguedine terræ, & in rore cæli desuper, 40. erit
benedictio tua. Vives in gladio, & fratri tuo servies: tempusque veniet, cùm excutias & solvas jugum
ejus de cervicibus tuis. 41. Oderat ergo semper Esau Jacob, pro benedictione qua benedixerat ei pater:
Abd. 1.c.10. dixitque in corde suo: Venient dies luctus patris mei, & occidam Jacob fratrem meum. 42. Nuntiata G
sunt hæc Rebeccæ: quæ mittens & vocans Jacob filium suum, dixit ad eum: Ecce Esau frater tuus mina-
tur ut occidat te. 43. Nunc ergo, fili mi, audi vocem meam, & consurgens fuge ad Laban fratrem meum
in Haran: 44. habitabisque cùm eo dies paucos, donec requiescat furor fratris tui, 45. & cesset indigna-
tio ejus, obliviscaturque eorum quæ fecisti in eum, postea mittam, & adducam te inde huc. cur utroque
orbabor filio in uno die? 46. Dixitque Rebecca ad Isaac: Tædet me vitæ meæ propter filias Heth: si ac-
ceperit Jacob uxorem de stirpe hujus terræ nolo vivere.

CA-

CAPUT XXVIII.

Iacob accepta à Patre benedictione, in Mesopotamiam transiens, videt in somnis scalam cui innitebatur Dominus: & accepta de terra ac seminis multiplicatione promissione, experrectus votum Deo vovet.

A 1. VOcavit itaque Isaac Jacob, & benedixit eum, præcepitque ei dicens: Noli accipere conju-
gem de genere Chanaan: 2. sed vade, & proficiscere in Mesopotamiam Syriæ, ad domum
Bathuel patris matris tuæ, & accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui. 3. Deus autem
omnipotens benedicat tibi, & crescere te faciat, atque multiplicet: ut sis in turbas populorum. 4.
Et det tibi benedictiones Abrahæ, & semini tuo post te. ut possideas terram peregrinationis tuæ, quam Osee 12.d.12
pollicitus est avo tuo. 5. Cumque dimisisset eum Isaac, profectus venit in Mesopotamiam Syriæ ad
Laban filium Bathuel Syri, fratrem Rebeccæ matris suæ. 6. Videns autem Esau quòd benedixisset
pater suus Jacob, & misisset eum in Mesopotamiam Syriæ, ut inde uxorem duceret; & quòd post
benedictionem præcepisset ei dicens, Non accipies uxorem de filiabus Chanaan: 7. quodque obediens
Jacob parentibus suis isset in Syriam: 8. probans quoque quòd non libenter aspiceret filias Chanaan
pater suus: 9. ivit ad Ismaelem, & duxit uxorem absque iis quas priùs habebat, Mahelet filiam
Ismael filii Abraham, sororem Nabajot. 10. Igitur egressus Jacob de Bersabee, pergebat Haran.
11. Cumque venisset ad quemdam locum, & vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de
lapidibus qui jacebant, & supponens capiti suo dormivit in eodem loco. 12. Viditque in somnis sca-
B lam stantem super terram, & cacumen illius tangens cælum: angelos quoque Dei ascendentes & de-
scendentes per eam, 13. & Dominum innixum scalæ dicentem sibi: Ego sum Dominus Deus Abra- Inf.35.a.4.1; 48.a.3
ham patris tui, & Deus Isaac: Terram, in qua dormis, tibi dabo & semini tuo. 14. Eritque se- Deu.12.c.20
men tuum quasi pulvis terræ: dilataberis ad Occidentem, & Orientem, & Septemtrionem, & Me- 19 b.8
ridiem: benedicentur in te & in semine tuo cunctæ tribus terræ. 15. Et ero custos tuus quocumque Sup.26.b.4.
perrexeris, & reducam te in terram hanc: nec dimittam nisi complevero universa quæ dixi. 16. Cum-
que evigilasset Jacob de somno, ait: Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam. 17. Pavens-
que, Quàm terribilis est, inquit, locus iste! non est hic aliud nisi domus Dei, & porta cæli. 18.
Surgens ergo Jacob manè, tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum, fun-
dens oleum desuper. 19. Appellavitque nomen urbis Bethel, quæ priùs Luza vocabatur. 20.
Vovit etiam votum, dicens: Si fuerit Deus mecum, & custodierit me in via, per quam ego am- Inf.31.b13.
bulo, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum, 21. reversusque fuero
prosperè ad domum patris mei: erit mihi Dominus in Deum, 22. & lapis iste, quem erexi in titu-
lum, vocabitur Domus Dei: cunctorumque quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.

CAPUT XXIX.

Iacob à Laban susceptus, septem annis illi pacto inito pro Rachel filia servivit; cui cùm supposita esset Lia, septem alios annos pro eadem implere coactus est: Rachele autem sterili, Lia quatuor peperit filios.

A 1. PRofectus ergo Jacob venit in terram Orientalem. 2. Et vidit puteum in agro, tres quoque
greges ovium accubantes iuxta eum: nam ex illo adaquabantur pecora, et os eius grandi
lapide claudebatur 3. Morisque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem, et refe-
ctis gregibus rursum super os putei ponerent. 4. Dixitque ad pastores: Fratres, unde estis?
Qui responderunt: De Haran. 5. Quos interrogans, Nunquid, ait, nostis Laban filium Na-
chor? Dixerunt: Novimus. 6. Sanusne est? inquit. Valet, inquiunt: et ecce Rachel filia eius
venit cum grege suo. 7. Dixitque Jacob: Adhuc multum diei superest, nec est tempus ut redu-
cantur ad caulas greges: date antè potum ovibus, et sic eas ad pastum reducite. 8. Qui respon-
derunt: Non possumus, donec omnia pecora congregentur, et amoveamus lapidem de ore putei:
ut adaquemus greges. 9. Adhuc loquebantur, et ecce Rachel veniebat cum ovibus patris sui.
nam gregem ipsa pascebat. 10. Quam cùm vidisset Jacob, et sciret consobrinam suam, oves-
que Laban avunculi sui: amovit lapidem quo puteus claudebatur. 11. Et adaquato grege, oscu-
latus est eam: et elevata voce flevit, 12. et indicavit ei quòd frater esset patris sui, et filius Re-
beccæ: at illa festinans nuntiavit patri suo. 13. Qui cùm audisset venisse Jacob filium sororis suæ,
B ucurrit obviam ei: complexusque eum, et in oscula ruens duxit in domum suam. Auditis autem
causis itineris, 14. respondit: Os meum es, et caro mea. Et postquam impleti sunt dies mensis
unius, 15. dixit ei: Num quia frater meus es, gratis servies mihi? dic quid mercedis accipias,
16. Habebat verò duas filias, nomen maioris Lia: minor verò appellabatur Rachel. 17. Sed Lia
lippis erat oculis; Rachel decora facie, et venusto aspectu. 18. Quam diligens Jacob, ait: Ser-
viam tibi pro Rachel filia tua minore, septem annis. 19. Respondit Laban; Melius est ut tibi
eam dem, quàm alteri viro, mane apud me. 20. Servivit ergo Jacob pro Rachel septem annis;
et videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine. 21. Dixitque ad Laban; Da mihi uxorem
meam; quia jam tempus impletum est, ut ingrediar ad illam. 22. Qui vocatis multis amico-
rum turbis ad convivium fecit nuptias. 23. Et vespere Liam filiam suam introduxit ad eum,
24. dans ancillam filiæ, Zelpham nomine. Ad quam cum ex more Jacob fuisset ingressus, facto ma-
nè vidit Liam; 25. et dixit ad socerum suum; Quid est quod facere voluisti? nonne pro Rachel
servivi tibi? quare imposuisti mihi? 26. Respondit Laban: Non est in loco nostro consuetudinis, ut
minores antè tradamus ad nuptias. 27. Imple hebdomadam dierum huius copulæ: et hanc quoque

C dabo

dabo tibi pro opere quo serviturus es mihi septem annis aliis. 28. Acquievit placito: & hebdoma-
da transacta, Rachel duxit uxorem: 29. cui pater servam Balam tradiderat. 30. Tandemque
potitus optatis nuptiis, amorem sequentis priori prætulit, serviens apud eum septem annis aliis.
31. Videns autem Dominus quòd despiceret Liam, aperuit vulvam eius sorore sterili permanente.
32. Quæ conceptum genuit filium, vocavitque nomen eius Ruben, dicens: Vidit Dominus humi-
litatem meam, nunc amabit me vir meus. 33. Rursumque concepit et peperit filium, et ait: Quo-
niam audivit me Dominus haberi contemptui, dedit etiam istum mihi, vocavitque nomen eius Si-
meon 34. Concepitque tertiò, et genuit alium filium: dixitque, Nunc quoque copulabitur mi-
hi maritus meus, eò quòd pepererim ei tres filios: et idcirco appellavit nomen eius, Levi. 35. Quar-
Matt. 5. 35. tò concepit, et peperit filium, et ait: Modò confitebor Domino, et ob hoc vocavit eum, Judam; ces-
savitque parere.

CAPUT XXX.

*Rachel sterilis, & Lia parere cessans ancillas suas marito tradunt, & quibus singula binos susci-
piunt filios: præter quos Lia duos alios, & filiam parit: Rachel verò Ioseph; quibus natis, La-
ban de mercede paciscitur cum Iacob, qui hoc modo plurimùm ditatus est.*

1. CErnens autem Rachel quòd infœcunda esset, invidit sorori suæ, & ait marito suo: Da mi- A
hi liberos, alioquin moriar. 2. Cui iratus respondit Jacob: Num pro Deo ego sum, qui
privavit te fructu ventris tui? 3. At illa: Habeo, inquit, famulam Balam: ingredere ad illam,
ut pariat super genua mea, & habeam ex illa filios. 4. Deditque illi Balam in coniugium: quæ, 5.
ingresso ad se viro, concepit, & peperit filium. 6. Dixitque Rachel: Judicavit mihi Dominus: &
exaudivit vocem meam, dans mihi filium, & idcirco appellavit nomen eius, Dan. 7. Rursumque
Bala concipiens peperit alterum. 8. pro quo ait Rachel. Comparavit me Deus cum sorore mea, &
invalui: vocavitque eum Nephthali. 9. Sentiens Lia quòd parere desijsset, Zelpham ancillam suam
marito tradidit. 10. Qua post conceptum edente filium, 11. dixit: Feliciter, & idcirco vocavit no-
men eius, Gad. 12. Peperit quoque Zelpha alterum. 13. Dixitque Lia: Hoc pro beatitudine mea:
Beatam quippe me dicent mulieres, propterea appellavit eum, Aser. 14. Egressus autem Ruben tem-
pore messis triticeæ in agrum, reperit mandragoras: quas mātri Liæ detulit. Dixitque Rachel: Da mi-
hi partem de mandragoris filij tui. 15. Illa respondit: Parumne tibi videtur, quòd præripueris mari- B
tum mihi, nisi etiam mandragoras filij mei tuleris? Ait Rachel: Dormiat tecum hac nocte pro man-
dragoris filij tui. 16. Redeuntique ad vesperam Jacob de agro, egressa est in occursum eius Lia, Et ad
me, inquit, intrabis: quia mercede conduxi te pro mandragoris filij mei. Dormivitque cum ea nocte
illa. 17. Et exaudivit Deus preces eius: concepitque & peperit filium quintum, 18. & ait, Dedit Deus
mercedem mihi, quia dedi ancillam meam viro meo, appellavitque nomen eius, Issachar. 19. Rursum
Lia concipiens, peperit sextum filium, 20. & ait: Dotavit me Deus dote bona: etiam hac vice mecum
erit maritus meus, eò quòd genuerim ei sex filios: & idcirco appellavit nomen eius, Zabulon. 21. Post
quem peperit filiam, nomine Dinam. 22. Recordatus quoque Dominus Rachelis, exaudivit eam, &
aperuit vulvam eius. 23. Quæ concepit & peperit filium, dicens: Abstulit Deus opprobrium meum.
24. Et vocavit nomen eius, Joseph, dicens: Addat mihi Dominus filium alterum. 25. Nato autem Jo-
seph, dixit Jacob socero suo: Dimitte me ut revertar in patriam & ad terram meam. 26. Da mihi uxo-
res, & liberos meos, pro quibus servivi tibi, ut abeam: tu nosti servitutem quam servivi tibi. 27.
Ait illi Laban: Inveniam gratiam in conspectu tuo: experimento didici, quia benedixit mihi Deus
propter te: 28. constitue mercedem tuam quam dem tibi. 29. At ille respondit: Tu nosti quomodo C
servierim tibi, & quanta in manibus meis fuerit possessio tua. 30. Modicum habuisti antequam veni-
rem ad te, & nunc dives effectus es: benedixitque tibi Dominus ad introitum meum. Justum est igitur
ut aliquando provideam etiam domui meæ. 31. Dixitque Laban, Quid tibi dabo? At ille ait: Nihil
volo: sed si feceris quod postulo, iterum pascam & custodiam pecora tua. 32. Gyra omnes greges
tuos, separa cunctas oves varias & sparso vellere: & quodcumque furvum, & maculosum, varium-
que fuerit, tam in ovibus quàm in capris, erit merces mea. 33. Respondebitque mihi cras iustitia mea,
quando placiti tempus advenerit coram te: & omnia quæ non fuerint varia, & maculosa, & furva, tam
in ovibus quàm in capris, furti me arguent. 34. Dixitque Laban: Gratum habeo quod petis. 35. Et se-
paravit in die illa, capras, & oves, hircos, & arietes, varios atque maculosos: cunctum autem gregem
unicolorem, id est, albi & nigri velleris, tradidit in manu filiorum suorum. 36. Et posuit spatium itine-
ris trium dierum inter se & generum, qui pascebat reliquos greges eius. 37. Tollens ergo Jacob virgas
populeas virides, & amygdalinas, & ex platanis, ex parte decorticavit eas: detractisque corticibus, in
his quæ spoliata fuerant candor apparuit: Illa verò quæ integra fuerant, viridia permanserunt: atque
in hunc modum color effectus est varius. 38. Posuitque eas in canalibus, ubi effundebatur aqua: ut, D
cùm venissent greges ad bibendum, ante oculos haberent virgas, & in aspectu earum conciperent. 39.
Factumque est ut in ipso calore coitus, oves intuerentur virgas, & parerent maculosa, & varia, & diver-
so colore respersa. 40. Divisitque gregem Jacob, & posuit virgas in canalibus ante oculos arietum:
erant autem alba & nigra quæque, Laban: cetera verò, Jacob, separatis inter se gregibus. 41. Igitur
quando primo tempore ascendebantur oves, ponebat Jacob virgas in canalibus aquarum ante oculos
arietum & ovium, ut in earum contemplatione conciperent. 42. quando verò serotina admissura erat,
& conceptus extremus, non ponebat eas. Factaque sunt ea quæ erant serotina, Laban: & quæ pri-
mi temporis Jacob. 43. Ditatusque est homo ultra modum, & habuit greges multos, ancillas & ser-
vos, camelos & asinos.

CA-

CAPUT XXXI.

Iacob jubente Domino ad patrem cum omnibus suis tacitus revertitur, quem Laban insequitur: Rachel autem patris idolis ablatis, ipsum quærentem astu decipit: tandemque post varias querelas & jurgia, Iacob & Laban inito fœdere, ad propria quisque discedit.

1. POstquam autem audivit verba filiorum Laban dicentium: Tulit Jacob omnia quæ fuerunt
A patris nostri, & de illius facultate ditatus, factus est inclytus: 2. animadvertit quoque faciem Laban, quòd non esset erga se sicut heri & nudiustertius. 3. maximè dicente sibi Domino:
Revertere in terram patrum tuorum, & ad generationem tuam, eroque tecum. 4. Misit, & vocavit Rachel & Liam in agrum, ubi pascebat greges, 5. dixitque eis: Video faciem patris vestri,
quòd non sit erga me sicut heri & nudiustertius: Deus autem patris mei fuit mecum. 6. Et ipsæ
nostis, quòd totis viribus meis servierim patri vestro. 7. Sed & pater vester circumvenit me, & mutavit mercedem meam decem vicibus: & tamen non dimisit eum Deus ut noceret mihi. 8. Si quando dixit: Variæ erunt mercedes tuæ; pariebant omnes oves varios fœtus, quando verò è contrario
ait: Alba quæque accipies pro mercede; omnes greges alba pepererunt. 9. Tulitque Deus substantiam patris vestri, & dedit mihi. 10. Postquam enim conceptus ovium tempus advenerat, levavi
B oculos meos, & vidi in somnis ascendentes mares super feminas, varios & maculosos, & diversorum
colorum. 11. Dixitque angelus Dei ad me in somnis: Jacob. Et ego respondi: Adsum. 12. Qui
ait: Leva oculos tuos, & vide universos masculos ascendentes super feminas, varios, maculosos atque respersos. Vidi enim omnia quæ fecit tibi Laban. 13. Ego sum Deus Bethel, ubi unxisti lapidem, Sup 28.d.18.
& votum vovisti mihi. Nunc ergo surge, & egredere de terra hac, revertens in terram nativitatis tuæ.
14. Responderuntque Rachel & Lia: Numquid habemus residui quidquam in facultatibus & hereditate domus patris nostri? 15. Nonne quasi alienas reputavit nos, & vendidit, comeditque pretium
nostrum? 16. Sed Deus tulit opes patris nostri, & eas tradidit nobis, ac filijs nostris: unde omnia
quæ præcepit tibi Deus, fac. 17. Surrexit itaque Jacob, & impositis liberis ac coniugibus suis super
camelos, abiit. 18. Tulitque omnem substantiam suam, & greges, & quidquid in Mesopotamia
acquisierat, pergens ad Isaac patrem suum in terram Chanaan. 19. Eo tempore ierat Laban ad ton-
C dendas oves, & Rachel furata est idola patris sui. 20. Noluitque Jacob confiteri socero suo quòd
fugeret. 21. Cumque abiisset tam ipse quàm omnia quæ iuris sui erant, & amne transmisso pergeret
contra montem Galaad, 22. nuntiatum est Laban die tertio quòd fugeret Jacob. 23. Qui assumptis
fratribus suis, persecutus est eum diebus septem: & comprehendit eum in monte Galaad. 24. Viditque in somnis dicentem sibi Deum: Cave ne quidquam asperè loquaris contra Jacob. 25. Jamque Iacob extenderat in monte tabernaculum: cumque ille consecutus fuisset eum cum fratribus suis, in eodem monte Galaad fixit tentorium. 26. Et dixit ad Jacob: Quare ita egisti, ut clam me abigeres
filias meas quasi captivas gladio? 27. Cur ignorante me fugere voluisti, nec indicare mihi, ut prosequerer te cum gaudio & canticis & tympanis & citharis? 28. Non es passus ut oscularer filios meos
& filias: stultè operatus es: & nunc quidem. 29. valet manus mea reddere tibi malum: sed Deus Inf.48 e. 46.
patris vestri heri dixit mihi: Cave ne loquaris contra Jacob quidquam durius. 30. Esto ad tuos ire
cupiebas, & desiderio erat tibi domus patris tui: cur furatus es deos meos? 31. Respondit Jacob,
quòd inscio te profectus sum, timui ne violenter auferres filias tuas. 32. Quòd autem furti me arguis:
D apud quemcumque inveneris deos tuos, necetur coram fratribus nostris, scrutare, quidquid tuorum
apud me inveneris, & aufer. Hæc dicens, ignorabat quòd Rachel furata esset idola. 33. Ingressus
itaque Laban tabernaculum Jacob & Liæ, & utriusque famulæ, non invenit. Cumque intrasset tentorium Rachelis, 34. illa festinans abscondit idola subter stramenta cameli, & sedit desuper: scrutantique omne tentorium & nihil invenienti, 35. ait, Ne irascatur dominus meus quòd coram te assurgere nequeo: quia iuxta consuetudinem feminarum nunc accidit mihi, sic delusa solicitudo quærentis est. 36. Tumensque Jacob, cum iurgio ait: Quam ob culpam meam, & ob quod peccatum
meum sic exarsisti post me, 37. & scrutatus es omnem supellectilem meam? Quid invenisti de cuncta
substantia domus tuæ? pone hic coram fratribus meis et fratribus tuis, et iudicent inter me et te. 38.
Idcirco viginti annis fui tecum: oves tuæ et capræ steriles non fuerunt: arietes gregis tui non comedi: 39. nec captum à bestia ostendi tibi, ego damnum omne reddebam: quidquid furto peribat, à
me exigebas: 40 die noctuque æstu urebar et gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis. 41. Sicque per
viginti annos in domo tua servivi tibi, quatuordecim pro filiabus, et sex pro gregibus tuis. immutasti
E quoque mercedem meam decem vicibus. 42. Nisi Deus patris mei Abraham, et timor Isaac, affuisset
mihi, forsitan modò nudum me dimisisse: afflictionem meam & laborem manuum mearum respexit
Deus, & arguit te heri. 43. Respondit ei Laban: Filiæ meæ & filii & greges tui & omnia quæ cernis,
mea sunt: quid possum facere filiis & nepotibus meis? 44. Veni ergo, & ineamus fœdus ut sit in testimonium inter me & te. 45. Tulit itaque Iacob lapidem & erexit illum in titulum: 46. dixitque
fratribus suis: Afferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum, comederuntque super eum;
47. quem vocavit Laban, tumulum testis; & Iacob, Acervum testimonii, uterque juxta proprietatem linguæ suæ. 48. Dixitque Laban: Tumulus iste erit testis inter me & te hodie, & idcirco appellatum est nomen ejus Galaad, id est, Tumulus testis 49. Intueatur & judicet Dominus inter nos
quando recesserimus à nobis. 50. si afflixeris filias meas, & si introduxeris alias uxores super eas: nullus sermonis nostri testis est absque Deo, qui præsens respicit. 51. Dixitque rursus ad Iacob: En tu-
F mulus hic, & lapis quem erexi inter me & te, 52. testis erit: tumulus, inquam, iste, & lapis sint
in testimonium si aut ego transiero illum pergens ad te, aut tu prætericris, malùm mihi cogitans. 53.
Deus Abraham, & Deus Nachor, judicet inter nos, Deus patris eorum. Iuravit ergo Iacob per timorem patris sui Isaac: 54. immolatisque victimis in monte, vocavit fratres suos ut ederent panem.
Qui cùm comedissent, manserunt ibi 55. Laban verò de nocte consurgens, osculatus est filios & filias suas, & benedixit illis reversusque est in locum suum.

CAPUT XXXII.

Iacob visis Angelis, nuntios, & munera ad fratrem suum Esau territus mittit, intereà cum Angelo luctans, & benedictionem ac nominis mutationem tacto femoris nervo accepit.

Inf. 48. c. 16. JAcob quoque abiit itinere quo cœperat: fueruntque ei obviam angeli Dei. 2. Quos cùm vidisset
ait: Castra Dei sunt hæc. & appellavit nomen loci illius Mahanaim, id est Castra. 3. Misit au- A
tem & nuntios ante se ad Esau fratrem suum in terram Seir, in regionem Edom: 4. præcepitque eis
dicens: Sic loquimini domino meo Esau: Hæc dicit frater tuus Jacob. Apud Laban peregrinatus
sum, & fui usque in præsentem diem. 5. Habeo boves, & asinos, & oves, & servos, & ancillas: mit-
toque nunc legationem ad dominum meum, ut inveniam gratiam in conspectu tuo. 6. Reversique
sunt nuntii ad Jacob dicentes, Venimus ad Esau fratrem tuum, & ecce properat tibi in occursum
cum quadringentis viris. 7. Timuit Jacob valdè, & perterritus divisit populum qui secum erat, gre-
ges quoque & oves & boves, & camelos in duas turmas, 8. dicens: Si venerit Esau ad unam tur-
mam, & percusserit eam, alia turma, quæ reliqua est, salvabitur. 9. Dixitque Jacob: Deus pa-
tris mei Abraham, & Deus patris mei Isaac: Domine qui dixisti mihi. Revertere in terram tuam,
& in locum nativitatis tuæ, & benefaciam tibi: 10. minor sum cunctis miserationibus tuis, & veri-
tate tua quam explevisti servo tuo: In baculo meo transivi Jordanem istum: & nunc cum duabus
turmis regredior. 11. Erue me de manu fratris mei Esau, quia valdè eum timeo: ne fortè veniens B
percutiat matrem cum filiis. 12. Tu locutus es quòd benefaceres mihi, & dilatares semen meum si-
cut arenam maris, quæ præ multitudine numerari non potest. 13. Cumque dormisset ibi nocte illa,
separavit de his quæ habebat munera Esau fratri suo, 14. capras ducentas, hircos viginti, oves du-
centas, & arietes viginti, 15. camelos fœtas cum pullis suis triginta, vaccas quadraginta, & tauros
viginti, asinas viginti, & pullos earum decem. 16. Et misit per manus servorum suorum singulos
seorsum greges, dixitque pueris suis: Antecedite me: & sit spatium inter gregem & gregem. 17. Et præ-
cepit priori, dicens: Si obvium habueris fratrem meum Esau: & interrogaverit te, Cujus es? aut,
Quò vadis? aut, Cujus sunt ista quæ sequeris? 18. respondebis: Servi tui Jacob, munera misit
domino meo Esau: ipse quoque post nos venit. 19. Similiter dedit mandata secundo, & tertio,
& cunctis, qui sequebantur greges, dicens. Iisdem verbis loquimini ad Esau, cùm inveneritis
eum. 20. Et addetis. Ipse quoque servus tuus Jacob iter nostrum insequitur: dixit enim. Pla-
cabo illum muneribus quæ præcedunt, & postea videbo illum, forsitan propitiabitur mihi. 21.
Præcesserunt itaque munera ante eum, ipse verò mansit nocte illa in castris. 22. Cumque maturè C
surrexisset, tulit duas uxores suas, & totidem famulas, cum undecim filiis, & transivit vadum Ja-
boc. 23. Traductisque omnibus quæ ad se pertinebant, 24. mansit solus, & ecce vir luctabatur
cum eo usque manè. 25. Qui cùm videret quòd eum superare non posset, tetigit nervum femoris
ejus, & statim emarcuit. 26. Dixitque ad eum. Dimitte me, jam enim ascendit aurora. Respon-
dit: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. 27. Ait ergo. Quod nomen est tibi. Respon-
dit. Jacob. 28. At ille, Nequaquam, inquit, Jacob appellabitur nomen tuum. sed Israel: quo-
niam si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines prævalebis? 29. Interrogavit eum
Jacob. Dic mihi, quo appellaris nomine? Respondit: Cur quæris nomen meum. Et benedixit
ei in eodem loco. 30. Vocavitque Jacob nomen loci illius Phanuel, dicens. Vidi Deum facie ad fa-
ciem, & salva facta est anima mea. 31. Ortusque est ei statim sol, postquam transgressus est Phanuel:
ipse verò claudicabat pede. 32. Quam ob causam non comedunt nervum filii Israel, qui emar-
cuit in femore Jacob, usque in præsentem diem, eò quòd tetigerit nervum femoris ejus, & ob-
stupuerit.

CAPUT XXXIII.

Iacob ad Esau occurrente benignè excipitur, ægrèque adigit ut munera accipiat domumque revertatur; & sic Iacob eo ab se dimisso, in Socoth primùm, deinde in Salem profectus, agri partem emit: fixisque tabernaculis, altare erexit.

1. ELevans autem Iacob oculos suos, vidit venientem Esau, & cum eo quadringentos viros: divi- A
sitque filios Liæ & Rachel, ambarumque famularum: 2. & posuit utramque ancillam, & li-
beros earum in principio: Liam verò & filios ejus, in secundo loco: Rachel autem & Ioseph novissi-
mos. 3. Et ipse progrediens adoravit pronus in terram septies, donec appropinquaret frater ejus. 4.
Currens itaque Esau obviam fratri suo, amplexatus est eum: stringensque collum ejus & osculans fle-
vit. 5. Levatisque oculis, vidit mulieres & parvulos earum, & ait: Quid sibi volunt isti? & si ad te
pertinent? Respondit: Parvuli sunt, quos donavit mihi Deus servo tuo. 6. Et appropinquantes ancil-
læ & filii earum, incurvati sunt. 7. Accessit quoque Lia cum pueris suis, & cùm similiter adorassent,
extremi Ioseph & Rachel adoraverunt. 8. Dixitque Esau. Quænam sunt istæ turmæ quas obviam ha-
bui? Respondit. Vt invenirem gratiam coram domino meo. 9. At ille ait: Habeo plurima frater mi,
sint tua tibi. 10. Dixitque Iacob: Noli ita, obsecro, sed si inveni gratiam in oculis tuis, accipe munu-
sculum de manibus meis, sic enim vidi faciem tuam, quasi viderim vultum Dei: esto mihi propitius, B
11. & suscipe benedictionem quam attuli tibi, & quam donavit mihi Deus tribuens omnia. Vix fra-
tre compellente suscipiens, 12. ait, Gradiamur simul, eroque socius itineris tui. 13. Dixitque Iacob.
Nostri domine mi, quòd parvulos habeam teneros, & oves & boves fœtas, mecum, quas si plus in
ambulando fecero laborare, morientur una die cuncti greges. 14. Præcedat dominus meus ante servum
suum, & ego sequar paulatim vestigia ejus, sicut videro parvulos meos posse, donec veniam ad domi-
num

tum meum in Seir. 15. Respondit Esau. Oro te, ut de populo qui mecum est, saltem socii remaneant
viæ tuæ. Non est, inquit, necesse: hoc uno tantùm indigeo, ut inveniam gratiam in conspectu tuo do-
mine mi. 16. Reversus est itaque illo die Esau itinere quo venerat in Seir. 17. Et Iacob venit in Socoth,
ubi ædificata domo & fixis tentoriis, appellavit nomen loci illius Socoth, id est tabernacula. 18. Tran-
sivitque in Salem urbem Sichimorum, quæ est in terra Chanaan, postquam reversus est de Mesopota-
mia Syriæ: et habitavit juxta oppidum. 19. Emitque partem agri in qua fixerat tabernacula, à filiis
Hemor patris Sichem, centum agnis. 20. Et erecto ibi altari, invocavit super illud fortissimum Deum
Israel.

CAPUT XXXIV.

Ob Dinæ raptum ac stuprum à Sichem Sichemitarum principis filio, Sichemitæ priùs circumcisi, à Simeone, & Levi Dinæ fratribus perimuntur, atque à reliquis Iacob filiis urbs eorum vastatur: quapropter Simeon, & Levi à patre arguuntur.

A 1. EGressa est autem Dina filia Liæ ut videret mulieres regionis illius. 2. Quam cùm vidisset Sichem
filius Hemor Hevæi, princeps terræ illius, adamavit eam: & rapuit, & dormivit cum illa,
vi opprimens virginem. 3. Et conglutinata est anima ejus cum ea, tristemque delinivit blanditiis. 4.
Et pergens ad Hemor patrem suum: Accipe, inquit, mihi puellam hanc conjugem, 5. Quod cùm
audisset Jacob, absentibus filiis, & in pastu pecorum occupatis, siluit donec redirent. 6. Egresso
autem Hemor patre Sichem ut loqueretur ad Jacob, 7. ecce filii ejus veniebant de agro: auditoque
quod acciderat, irati sunt valdè, eò quòd fœdam rem operatus esset in Israel, & violata filia Jacob, rem
illicitam perpetrasset. 8. Locutus est itaq; Hemor ad eos: Sichem filii mei adhæsit anima filiæ vestræ: date
eam illi uxorem: 9. & jungamus vicissim connubia: filias vestras tradite nobis & filias nostras accipite.
10. Et habitate nobiscum: terra in potestate vestra est, exercete, negotiamini, & possidete eam. 11. Sed
& Sichem ad patrem & ad fratres ejus ait: Inveniam gratiam coram vobis. & quæcumq; statueritis, dabo.
12. augete dotem, & munera postulate, & libenter tribuam quod petieritis: tantum date mihi puellam
B hanc uxorem. 13. Responderunt filii Jacob Sichem & patri ejus in dolo, sæuientes ob stuprum sororis:
14. Non possumus facere quod petitis, nec dare sororem nostram homini incircumciso: quod illicitum &
nefarium est apud nos. 15. Sed in hoc valebimus fœderari, si volueritis esse similes nostri, & circumcida-
tur in vobis omne masculini sexus; 16. tunc dabimus & accipiemus mutuò filias vestras, ac nostras:
& habitabimus vobiscum, erimusque unus populus, 17. si autem circumcidi nolueritis, tollemus fi-
liam nostram, & recedemus. 18. Placuit oblatio eorum Hemor, et Sichem filio ejus, 19. nec distulit
adolescens quin statim quod petebatur expleret, amabat enim puellam valde, & ipse erat inclytus in
omni domo patris sui. 20. Ingressique portam urbis, locuti sunt ad populum. 21. Viri isti pacifici sunt,
& volunt habitare nobiscum; negotientur in terra, & exerceant eam, quæ spatiosa & lata cultoribus
indiget. filias eorum accipiemus uxores, & nostras illis dabimus. 22. Vnum est, quo differtur tantum
bonum, Si circumcidamus masculos nostros, ritum gentis imitantes. 23. Et substantia eorum, &
pecora, et cuncta quæ possident, nostra erunt, tantùm in hoc acquiescamus, et habitantes simul, unum
efficiemus populum. 24. Assensique sunt omnes circumcisis cunctis maribus. 25. Et ecce die tertio, quan-
do gravissimus vulnerum dolor est, arreptis, duo filii Iacob, Simeon et Levi fratres Dinæ, gladiis, in-
gressi sunt urbem confidenter. interfectisque omnibus masculis, 26. Hemor et Sichem pariter necaverunt,
tollentes Dinam de domo Sichem sororem suam. 27. Quibus egressis irruerunt super occisos ceteris
filii Iacob, et depopulati sunt urbem in ultionem stupri. 28. Oves eorum, et armenta, et asinos, cun-
ctaque vastantes quæ in domibus et in agris erant. 29. parvulos quoque eorum et uxores duxerunt capti-
vas. 30. Quibus patratis audacter, Iacob dixit ad Simeon et Levi. Turbastis me, et odiosum fecistis
me Chananæis et Pherezæis habitatoribus terræ hujus. nos pauci sumus, illi congregati percutient me,
et delebor ego, et domus mea. 31. Responderunt. Numquid ut scorto abuti debuere sorore nostra.

CAPUT XXXV.

Cum Iacob idola suorum juxta Sichem defodisset, jubente Domino ascendit in Bethel, ubi ædificato altare Deo sacrificavit, novaque Dei apparitione confortatus fuit: Debora moritur: nascitur Benjamin cum morte matris Rachel: Ruben cum Bala incestum committit: numerantur filii Iacob, cujus pater Isaac moritur.

A 1. INterea locutus est Deus ad Jacob: Surge, & ascende Bethel, & habita ibi. facque altare Deo, Sup. 28.c.13.
qui apparuit tibi quando fugiebas Esau fratrem tuum. 2. Jacob verò convocata omni domo
sua, ait: Abiicite deos alienos qui in medio vestri sunt, & mundamini, ac mutate vestimenta ve-
stra. 3. Surgite, & ascendamus in Bethel, ut faciamus ibi altare Deo: qui exaudivit me in die tri-
bulationis meæ, & socius fuit itineris mei. 4. Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos habebant,
& inaures quæ erant in auribus eorum: at ille infodit ea subter terebinthum, quæ est post urbem Si-
chem. 5. Cumque profecti essent, terror Dei invasit omnes per circuitum civitates, & non sunt ausi
persequi recedentes. 6. Venit igitur Jacob Luzam, quæ est in terra Chanaan, cognomento Bethel:
ipse & omnis populus cum eo. 7. Aedificavitque ibi altare, & appellavit nomen loci illius, Domus Sup.28.c.18.
Dei: ibi enim apparuit ei Deus cùm fugeret fratrem suum. 8. Eodem tempore mortua est Debora
nutrix Rebeccæ, & sepulta est ad radices Bethel subter quercum: vocatumque est nomen loci illius,
Quercus fletus. 9. Apparuit autem iterum Deus Jacob postquam reversus est de Mesopotamia Syriæ,
benedixitque ei, 10. dicens: Non vocaberis ultrà Jacob, sed Israel erit nomen tuum. Et appella-
vit

Sup.31.f.11. vit eum Iſrael, 11. dixitque ei: Ego Deus omnipotens, creſce, & multiplicare: gentes & populi
nationum ex te erunt, reges de lumbis tuis egredientur. 12. Terramque quam dedi Abraham & Iſaac,
dabo tibi & ſemini tuo poſt te. 13. Et receſſit ab eo. 14. Ille verò erexit titulum lapideum in loco
quo locutus fuerat ei Deus: libans ſuper eum libamina, & effundens oleum: 15. vocanſque nomen
loci illius, Bethel. 16. Egreſſus autem inde, venit verno tempore ad terram quæ ducit Ephratam:
in qua cùm parturiret Rachel, 17. ob difficultatem partus periclitari cœpit. Dixitque ei obſtetrix:
Noli timere, quia & hunc habebis filium. 18. Egrediente autem anima præ dolore, & imminente
jam morte, vocavit nomen filii ſui Benoni, id eſt filius doloris mei; pater verò appellavit eum Be- B
Inf.48.b.7. niamin, id eſt, filius dextræ. 19. Mortua eſt ergo Rachel, & ſepulta eſt in via quæ ducit Ephratam,
hæc eſt Bethlem. 20. Erexitque Jacob titulum ſuper ſepulchrum ejus: Hic eſt titulus monumentum
Rachel, uſque in præſentem diem. 21. Egreſſus inde, fixit tabernaculum trans Turrem gregis. 22.
Inf.49.a.4. Cumque habitaret in illa regione, abiit Ruben, & dormivit cum Bala concubina patris ſui: quod
illum minimè latuit. Erant autem filii Jacob duodecim. 23. Filii Liæ: primogenitus Ruben, &
Simeon, & Levi, & Judas, & Iſachar. & Zabulon. 24. Filii Rachel: Joſeph, & Beniamin. 25.
Filii Balæ ancillæ Rachelis: Dan & Nephthali. 26. Filii Zelphæ ancillæ Liæ: Gad & Aſer.
hi ſunt filii Jacob, qui nati ſunt ei in Meſopotamia Syriæ. 27. Venit etiam ad Iſaac patrem
ſuum in Mambre, civitatem Arbee, hæc eſt Hebron: in qua peregrinatus eſt Abraham &
Iſaac. 28. Et completi ſunt dies Iſaac centum octoginta annorum. 29. Conſumptuſque ætate
mortuus eſt: & appoſitus eſt populo ſuo ſenex & plenus dierum: & ſepelierunt eum Eſau & Ja-
cob filii ſui.

CAPUT XXXVI.

Eſau cum uxoribus & filiis à fratre Iacob ob nimiam utriuſque opulentiam ſeparatur: filiorum Eſau genealogia cum habitatione deſcribitur.

1 HÆ ſunt autem generationes Eſau, ipſe eſt Edom. 2. Eſau accepit uxores de filiabus Chanaan; A
Ada filiam Elon Hethæi, & Oolibama filiam Anæ filiæ Sebeon Hevæi: 3. Baſemath quoque fi-
liam Iſmael ſororem Nabajoth. 4. Peperit autem Ada Eliphaz: Baſemath genuit Rahuel. 5. Oliba-
ma genuit Iehus & Ihelon & Core. hi filii Eſau qui nati ſunt ei in terra Chanaan. 6. Tulit autem Eſau
1.Par.1.c.45. uxores ſuas & filios & filias, & omnem animam domus ſuæ, & ſubſtantiam, & pecora, & cuncta quæ
habere poterat in terra Chanaan: & abiit in alteram regionem, receſſitque à fratre ſuo Jacob. 7. Di-
vites enim erant valdè, & ſimul habitare non poterant: nec ſuſtinebat eos terra peregrinationis eorum
Sup.13.b.6. præ multitudine gregum. 8. Habitavitque Eſau in monte Seir, ipſe eſt Edom. 9. Hæ autem ſunt
generationes Eſau patris Edom in monte Seir. 10. & hæc nomina filiorum ejus: Eliphaz filius Ada
uxoris Eſau: Rahuel quoque filius Baſemath uxoris ejus. 11. Fueruntque Eliphaz filii: Theman,
Ioſ.14.a.4. Omar, Sepho, & Gatham & Cenez. 12. Erat autem Thamna, concubina Eliphaz filii Eſau: quæ
peperit ei Amalech. hi ſunt filii Ada uxoris Eſau. 13. Filii autem Rahuel: Nahath & Zara, Samma
& Meza, hi filii Baſemath uxoris Eſau. 14. Iſti quoque erant filii Oolibama filiæ Anæ filiæ Sebeon, B
1.Par.1.c.45. uxoris Eſau, quos genuit ei, Jehus & Ihelon & Core. 15. Hi duces filiorum Eſau: Filii Eliphaz pri-
mogeniti Eſau: dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux Cenez, 16. dux Core, dux Gatham, dux
Amalech. hi filii Eliphaz in terra Edom, & filii. Ada. 17. Hi quoque filii Rahuel, filii Eſau: dux
Nahath, dux Zara, dux Samma, dux Meza. hi autem duces Rahuel, in terra Edom: iſti filii Baſe-
math uxoris Eſau. 18. Hi autem filii Oolibama uxoris Eſau: dux Jehus, dux Ihelon, dux Core. hi
duces Oolibama filiæ. Anæ uxoris Eſau 19. Iſti ſunt filii Eſau, & hi duces eorum. ipſe eſt Edom.
20. Iſti ſunt filii Seir Horræi, habitatores terræ: Lotan, & Sobal, & Sebeon, & Ana, 21. &
Diſon, & Eſer, & Diſan. hi duces Horræi, filii Seir, in terra Edom. 22. Facti ſunt autem filii Lotan:
1.Par.1.c.38. Hori & Heman. erat autem ſoror Lotan, Thamna. 23. Et iſti filii Sobal: Alvan & Manath & Ebal,
& Sepho & Onam. 24. Et hi filii Sebeon: Aja & Ana, iſte eſt Ana qui invenit aquas calidas in ſolitu-
dine, cùm paſceret aſinos Sebeon patris ſui: 25. habuitque filium Diſon, & filiam Oolibama. 26.
Et iſti filii Diſon: Hamdan, & Eſban, et Jethram, et Charan. 27. Hi quoque filii Eſer: Balaan, et
Zavan, et Acan. 28. Habuit autem filios Diſan: Hus et Aram. 29. Hi duces Horræorum: dux Lo-
tan, dux Sobal, dux Sebeon, dux Ana. 30. dux Diſon, dux Eſer, dux Diſan: iſti duces Horræorum C
qui imperaverunt in terra Seir. 31. Reges autem qui regnaverunt in terra Edom, antequam haberent
regem filii Iſrael, fuerunt hi: 32. Bela filius Beor, nomenque urbis ejus Denaba. 33. Mortuus eſt
autem Bela, et regnavit pro eo Jobab filius Zaræ de Boſra. 34. Cumque mortuus eſſet Jobab, regna-
vit pro eo Huſam de terra Themanorum. 35. Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo Adad filius Ba-
dad, qui percuſſit Madian in regione Moab: et nomen urbis ejus Avith. 36. Cumque mortuus eſſet
Adad, regnavit pro eo Semela de Maſreca. 37. Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo Saul de fluvio
Rohoboth. 38. Cumque et hic obiiſſet, ſucceſſit in regnum Balanan filius Achobor. 39. Iſto quo-
que mortuo, regnavit pro eo Adar, nomenque urbis ejus, Phau: & appellabatur uxor ejus Meetabel,
filia Matred filiæ Mezaab. 40. Hæc ergo nomina ducum Eſau, in cognationibus, & locis, & voca-
bulis ſuis: dux Thamna, dux Alva, dux Ietheth, 41. dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon. 42. dux
Cenez, dux Theman, dux Mabſar, 43. dux Magdiel, dux Hiram: hi duces Edom habitantes in terra
imperii ſui, ipſe eſt Eſau pater Idumæorum.

CA

CAPVT XXXVII.

Ioseph fratres apud patrem de crimine accusans, visaque somnia narrans, fratrum odium in se concitat; quare primùm volentes illum occidere, consilio Iudæ primò in cisternam detruditur, deinde venditum Ismaelitis inscio Ruben: à patre autem existimante eum à fera occisum lugetur; interea Ioseph in Aegypto Putiphari venditur.

A 1 HAbitavit autem Jacob in terra Chanaan, in qua pater suus peregrinatus est. 2. Et hæ sunt generationes ejus: Joseph cùm sedecim esset annorum, pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer: & erat cum filiis Balæ & Zelphæ uxorum patris sui: accusavitque fratres suos apud patrem
crimine pessimo. 3. Israel autem diligebat Joseph super omnes filios, eò quòd in senectute genuisset
eum: fecitque ei tunicam polymitam. 4. Videntes autem fratres ejus quòd à patre plus cunctis filiis
amaretur, oderant eum, nec poterant ei quidquam pacificè loqui. 5. Accidit quoque ut visum
somnium referret fratribus suis: quæ causa majoris odii seminarium fuit. 6. Dixitque ad eos: Audite somnium meum quod vidi: 7. Putabam nos ligare manipulos in agro: & quasi consurgere manipulum meum, & stare, vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum. 8. Responderunt fratres ejus: Numquid rex noster eris? aut subiiciemur ditioni tuæ? Hæc ergo causa somniorum atque sermonum, invidiæ & odii fomitem ministravit. 9. Aliud quoque vidit somnium,
B quod narrans fratribus, ait: Vidi per somnium, quasi solem, & lunam, & stellas undecim, adorare me. 10. Quod cùm patri suo & fratribus retulisset; increpavit eum pater suus, & dixit: Quid
sibi vult hoc somnium quod vidisti? num ego & mater tua & fratres tui adorabimus te super terram?
11. Invidebant ei igitur fratres sui: pater verò rem tacitus considerabat. 12. Cumque fratres illius in
pascendis gregibus patris morarentur in Sichem. 13. dixit ad eum Israel: Fratres tui pascunt oves in
Sichimis: veni, mittam te ad eos. Quo respondente. 14. Præstò sum, ait ei: Vade, & vide si cuncta
prospera sint erga fratres tuos, & pecora: & renuntia mihi quid agatur. Missus de Valle Hebron,
venit in Sichen: 15. invenitque eum vir errantem in agro, & interrogavit quid quæreret. 16. At ille respondit: Fratres meos quæro, indica mihi ubi pascant greges. 17. Dixitque ei vir: Recesserunt
de loco isto: audivi autem eos dicentes: Eamus in Dothain. Perrexit ergo Joseph post fratres suos,
C & invenit eos in Dothain. 18. Qui cùm vidissent eum procul, antequam accederet ad eos, cogitaverunt illum occidere: 19. & mutuo loquebantur: Ecce somniator venit: 20. venite, occidamus
eum, & mittamus in cisternam veterem: dicemusque, Fera pessima devoravit eum: & tunc apparebit quid illi prosint somnia sua. 21. Audiens autem hoc Ruben, nitebatur liberare eum de manibus Inf.42.d. 22.
eorum, & dicebat: 22. Non interficiatis animam ejus, nec effundatis sanguinem. sed proiicite
eum in cisternam hanc, quæ est in solitudine, manusque vestras servate innoxias: hoc autem dicebat,
volens eripere eum de manibus eorum, & reddere patri suo. 23. Confestim igitur ut pervenit ad fratres suos, nudaverunt eum tunica talari & polymita: 24. miseruntque eum in cisternam veterem,
quæ non habebat aquam. 25. Et sedentes ut comederent panem, viderunt Ismaelitas viatores venire
de Galaad, & camelos eorum, portantes aromata, & resinam, & stacten, in Aegyptum. 26. Dixit ergo Judas fratribus suis: Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum, & celaverimus sanguinem ipsius? 27. Melius est ut venumdetur Ismaelitis, & manus nostræ non polluantur: frater
enim & caro nostra est. Acquieverunt fratres sermonibus illius. 28. Et prætereuntibus Madianitis
negotiatoribus, extrahentes eum de cisterna, vendiderunt eum Ismaelitis, viginti argenteis. qui du- Sap.10.c.13.
D xerunt eum in Aegyptum. 29. Reversusque Ruben ad cisternam, non invenit puerum: 30. & scissis vestibus pergens ad fratres suos, ait: Puer non comparet, & ego quò ibo? 31. Tulerunt autem
tunicam ejus, & in sanguine hœdi, quem occiderant, tinxerunt: 32. mittentes qui ferrent ad patrem, & dicerent: Hanc invenimus: vide utrùm tunica filii tui sit: an non. 33. Quam cùm agnovisset pater, ait: Tunica filii mei est, fera pessima comedit eum, bestia devoravit Joseph. 34. Scissisque vestibus indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore. 35. Congregatis autem cunctis liberis ejus ut lenirent dolorem patris, noluit consolationem accipere, sed ait: Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu. 36. Madianitæ vendiderunt Joseph in
Aegypto Putiphari eunucho Pharaonis, magistro militum.

CAPUT XXXVIII.

Iudas ex uxore Chananæa tribus filiis susceptis, primum, & deinde secundum Thamar copulavit: quibus mortuis, eam inscius pro scorto cognovit, quo concubitu Phares & Zaram genuit.

1. EOdem tempore descendens Judas à fratribus suis, divertit ad virum Odollamitem, nomine Hiram. 1.Par.2.a.3.
2. Viditque ibi filiam hominis Chananæi, vocabulo Sue: & accepta uxore, ingressus est ad eam.
A 3. Quæ concepit, & peperit filium, & vocavit nomen ejus Her. 4. Rursumque concepto fœtu, natum filium vocavit Onan. 5. Tertium quoque peperit, quem appellavit Sela, quo nato parere ultrà Num.26.b.
cessavit. 6. Dedit autem Judas uxorem primogenito suo Her nomine Thamar. 7. Fuit quoque Her, 19.
primogenitus Iudæ, nequam in conspectu Domini: & ab eo occisus est. 8. Dixit ergo Iudas ad Onan
filium suum: Ingredere ad uxorem fratris tui, & sociare illi, ut suscites semen fratri tuo. 9. Ille
sciens non sibi nasci filios, introiens ad uxorem fratris sui, semen fundebat in terram, ne liberi fratris
nomine nascerentur. 10. Et idcirco percussit eum Dominus, quòd rem detestabilem faceret. 11.
Quam ob rem dixit Iudas Thamar nurui suæ: Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius
meus: timebat enim ne & ipse moreretur, sicut fratres ejus. Quæ abiit, & habitavit in domo patris
sui.

sui. 12. Evolutis autem multis diebus, mortua est filia Sue uxor Iudæ: qui post luctum consolatione suscepta, ascendebat ad tonsores ovium suarum, ipse & Hiras opilio gregis Odollamites, in Thamnas. 13. Nuntiatumq; est Thamar, quòd socer illius ascenderet in Thamnas ad tondendas oves. 14. Quæ, depositis viduitatis vestibus, assumpsit theristrum: & mutato habitu, sedit in bivio itineris, quod ducit Thamnam, eò quòd crevisset Sela, & non eum accepisset maritum. 15. Quam cùm vidisset Iudas suspicatus est esse meretricem: operuerat enim vultum suum, ne agnosceretur. 16. Ingrediensque ad eam ait. Dimitte me ut coeam tecum: nesciebat enim quòd nurus sua esset. Qua respondente: Quid dabis mihi ut fruaris concubitu meo? 17. dixit: Mittam tibi hœdum de gregibus. Rursumque illa dicente: Patiar quod vis, si dederis mihi arrhabonem, donec mittas quod polliceris. 18. Ait Iudas: Quid tibi vis pro arrhabone dari? Respondit: Annulum tuum, & armillam, & baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coitum mulier concepit, 19. & surgens abiit: depositoque habitu, quem sumpserat, induta est viduitatis vestibus. 20. Misit autem Iudas hœdum per pastorem suum Odollamitem, ut reciperet pignus quod dederat mulieri: qui cùm non invenisset eam, 21. interrogavit homines loci illius: Ubi est mulier quæ sedebat in bivio? Respondentibus cunctis: Non fuit in loco isto meretrix; 22. reversus est ad Iudam, & dixit ei: Non inveni eam: sed & homines loci illius dixerunt mihi, numquam sedisse ibi scortum. 23. Ait Iudas: Habeat sibi, certè mendacii arguere nos non potest: ego misi hœdum quem promiseram, & tu non invenisti eam. 24. Ecce autem post tres menses nuntiaverunt Iudæ, dicentes: Fornicata est Thamar nurus tua, & videtur uterus illius intumescere. Dixitque Iudas: Producite eam ut comburatur. 25. Quæ cùm duceretur ad pœnam, misit ad socerum suum, dicens: De viro, cujus hæc sunt, concepi: cognosce cujus sit annulus, & armilla, & baculus. 26. Qui agnitis muneribus, ait: Iustior me est: quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen ultrà non cognovit eam. 27. Instante autem partu, apparuerunt gemini in utero: atque in ipsa effusione infantium, unus protulit manum, in qua obstetrix ligavit coccinum, dicens: 28. Iste egredietur prior. 29. Illo verò retrahente manum, egressus est alter: dixitque mulier: Quare divisa est propter te maceria? 1.Par.2.4. & ob hanc causam vocavit nomen ejus, Phares. 30. Postea egressus est frater ejus, in cujus manu erat coccinum: quem appellavit Zara.

B

CAPUT XXXIX.

Cum prosperè ageret Ioseph apud herum Putipharem, eique gratiosus totam administraret familiam, contemnens heram sæpiùs de concubitu interpellantem, accusatur apud dominum, & in carcerem conjicitur; ubi custodis gratiam nactus, omnium vinctorum curam habet.

A

1 IGitur Joseph ductus est in Aegyptum, emitque eum Putiphar Eunuchus Pharaonis, princeps exercitus, vir Aegyptius, de manu Ismaelitarum, à quibus perductus erat. 2. Fuitque Dominus cum eo, & erat vir in cunctis prosperè agens: habitavitque in domo domini sui, 3. qui optimè noverat Dominum esse cum eo, & omnia quæ gereret, ab eo dirigi in manu illius. 4. Invenitque Joseph gratiam coram domino suo, & ministrabat ei, à quo præpositus omnibus, gubernabat creditam sibi domum, & universa quæ ei tradita fuerant: 5. benedixitque Dominus domui Aegyptii propter Joseph, & multiplicavit tam in ædibus quàm in agris cunctam ejus substantiam. 6. nec quidquam aliud noverat, nisi panem quo vescebatur. Erat autem Joseph pulchra facie, & decorus aspectu. 7. Post multos itaque dies iniecit domina sua oculos suos in Joseph, & ait: Dormi mecum. 8. Qui nequaquam acquiescens operi nefario, dixit ad eam: Ecce dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua: 9. nec quidquam est quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi, præter te, quæ uxor ejus es: quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum? 10. Hujuscemodi verbis per singulos dies, & mulier molesta erat adolescenti, & ille recusabat stuprum. 11. Accidit autem quadam die, ut intraret Joseph domum, & operis quippiam absque arbitris faceret: 12. & illa apprehensa lacinia vestimenti ejus, diceret. Dormi mecum. Qui relicto in manu ejus pallio fugit, & egressus est foras. 13. Cumque vidisset mulier vestem in manibus suis, & se esse contemptam, 14. vocavit ad se homines domus suæ, & ait ad eos. En introduxit virum Hebræum, ut illuderet nobis: ingressus est ad me, ut coiret mecum: cumque ego succlamassem, 15. & audivisset vocem meam, reliquit pallium quod tenebam, & fugit foras. 16. In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum, 17. & ait: Ingressus est ad me servus Hebræus, quem adduxisti ut illuderet mihi: 18. cumque audisset me clamare, reliquit pallium quod tenebam, & fugit foras. 19. His auditis dominus, et nimiùm credulus verbis coniugis, iratus 1.Par. 104.b. 18. est valdè: 20. tradiditque Joseph in carcerem, ubi vincti regis custodiebantur, & erat ibi clausus. 21. Fuit autem Dominus cum Joseph, & misertus illius dedit ei gratiam in conspectu principis carceris. 22. Qui tradidit in manu illius universos vinctos qui in custodia tenebantur: & quidquid fiebat sub ipso erat. 23. Nec noverat aliquid, cunctis ei creditis: Dominus enim erat cum illo, et omnia opera ejus dirigebat.

B

CAPUT XL.

Eunuchorum Pharaonis in carcere Ioseph somnia interpretatus, alterum officio pristino restituendum, alterum suspendio finiendum prædixit, quæ omnia in Pharaonis natalitio evenerunt.

A

1. HIs ita gestis, accidit ut peccarent duo eunuchi, pincerna regis Ægypti, & pistor, domino suo. 2. Iratusque contra eos Pharao (nam alter pincernis præerat, alter pistoribus,)
3. misit eos in carcerem principis militum, in quo erat vinctus & Ioseph. 4. At custos carceris tra-

tradidit eos Ioseph, qui & ministrabat eis. Aliquantulum temporis fluxerat, & illi in custodia
B tenebantur. 5. Videruntque ambo somnium nocte una juxta interpretationem congruam sibi: 6.
ad quos cùm introisset Ioseph manè, & vidisset eos tristes, 7. sciscitatus est eos dicens: Cur tri-
stior est hodie solito facies vestra? 8. Qui responderunt: Somnium vidimus, & non est qui inter-
pretetur nobis. Dixitque ad eos Ioseph: Numquid non Dei est interpretatio? referte mihi quid
videritis. 9. Narravit prior, præpositus pincernarum, somnium suum: Videbam coram me vi-
tem, 10. in qua erant tres propagines, crescere paulatim in gemmas, & post flores uvas ma-
turescere: 11. calicemque Pharaonis in manu mea: tuli ergo uvas, & expressi in calicem quem
tenebam, & tradidi poculum Pharaoni. 12. Respondit Ioseph: Hæc est interpretratio somnii:
Tres propagines, tres adhuc dies sunt: 13. post quos recordabitur Pharao ministerii tui, & resti-
tuet te in gradum pristinum: dabisque ei calicem juxta officium tuum sicut antè facere consueve-
ras. 14. Tantùm memento mei, cùm benè tibi fuerit, & facias mecum misericordiam: ut sugge-
ras Pharaoni ut educat me de isto carcere. 15. quia furto sublatus sum de terra Hebræorum, &
hic innocens in lacum missus sum. 16. Videns pistorum magister qnòd prudenter somnium dissol-
C visset, ait. Et ego vidi somnium, quòd tria canistra farinæ haberem super caput meum. 17. &
in uno canistro quod erat excelsius, portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria, avesque co-
medere ex eo. 18. Respondit Ioseph: Hæc est interpretatio somnii: Tria canistra, tres adhuc
dies sunt: 19. post quos, auferet Pharao caput tuum, ac suspendet te in cruce, & lacera-
bunt volucres carnes tuas. 20. Exinde dies tertius natalitius Pharaonis erat: qui faciens grande
convivium pueris suis, recordatus est inter epulas magistri pincernarum & pistorum
principis. 21. Restituitque alterum in locum suum, ut porrigeret ei poculum. 22. alterum
suspendit in patibulo, ut conjectoris veritas probaretur. 23. Et tamen succedentibus prosperis præ-
positus pincernarum oblitus est interpretis sui.

CAPUT XLI.

Somnia Pharaonis de bobus & spicis, cùm nemo alius valeret interpretari, unicus Ioseph interpretatur, ideoque toti Aegypto præficitur; & ex Aseneth data sibi à Pharaone uxore duos sustulit filios ante septem famis annos, Sterilitas tandem fertilitati succedit.

A 1. POst duos annos vidit Pharao somnium. Putabat se stare super fluvium: 2. de quo ascendebant
septem boves, pulchræ & crassæ nimis: & pascebantur in locis palustribus. 3. Aliæ quoque
septem emergebant de flumine, fœdæ confectæque macie: & pascebantur in ipsa amnis ripa in locis
virentibus: 4. devoraveruntq; eas, quarum mira species & habitudo corporum erat. Expergefactus
Pharao. 5. rursum dormivit, & vidit alterum somnium: Septem spicæ pullulabant in culmo uno ple-
næ atque formosæ: 6. aliæ quoque totidem spicæ tenues & percussæ uredine oriebantur, 7. devorantes
omnem priorum pulchritudinem. Evigilans Pharao post quietem, 8. & facto manè, pavore perter-
ritus, misit ad omnes conjectores Ægypti, cunctosque sapientes: & accersitis narravit somnium, nec
erat qui interpretaretur. 9. Tunc demum reminiscens pincernarum magister, ait: Confiteor peccatum
meum. 10. Iratus rex servis suis, me & magistrum pistorum retrudi jussit in carcerem principis mili-
tum: 11. ubi una nocte uterque vidimus somnium præsagum futurorum. 12. Erat ibi puer Hebræus,
ejusdem ducis militum famulus: cui narrantes somnia. 13. audivimus quidquid postea rei probavit
eventus. ego enim redditus sum officio meo. & ille suspensus est in cruce. 14. Protinus ad regis impe-
rium eductum de carcere Joseph totonderunt; ac veste mutata obtulerunt ei. 15 Cui ille ait. Vidi som-
nia, nec est qui edisserat: quæ audivi te sapientissimè conjicere. 16. Respondit Joseph: Absque me
B Deus respondebit prospera Pharaoni. 17. Narravit ergo Pharao quod viderat. Putabam me stare super
ripam fluminis. 18. & septem boves ad amnem conscendere pulchras nimis, & obesis carnibus: quæ in
pastu paludis virecta carpebant. 19. & ecce, has sequabantur aliæ septem boves in tantum deformes &
macilentæ, ut numquam tales in terra Ægypti viderim: 20. quæ devoratis & consumptis prioribus. 21.
nullum saturitatis dedere vestigium: sed simili macie & squalore torpebant. Evigilans, rursus sopo-
re depressus, 22. vidi somnium: septem spicæ pullulabant in culmo uno plenæ atque pulcherrimæ. 23.
Aliæ quoque septem tenues & percussæ uredine, oriebantur è stipula: 24. quæ priorum pulchritudi-
nem devoraverunt. Narravi conjectoribus somnium, & nemo est qui edisserat. 25. Respondit Joseph:
Somnium regis unum est: quæ facturus est Deus, ostendit Pharaoni. 26. Septem boves pulchræ &
septem spicæ plenæ: septem ubertatis anni sunt: eamdemque vim somnii comprehendunt. 27.
Septem quoque boves tenues atque macilentæ, quæ ascenderunt post eas, & septem spicæ
tenues, & vento urente percussæ: septem anni venturæ sunt famis. 28. Qui hoc ordine com-
plebuntur: 29. Ecce septem anni venient fertilitatis magnæ in universa terra Aegypti:
C 30. quos sequentur septem anni alii tantæ sterilitatis ut oblivioni tradatur cuncta retrò abundan-
tia: consumptura est enim fames omnem terram, 31. & ubertatis magnitudinem perditura est ino-
piæ magnitudo. 32. Quòd autem vidisti secundò ad eamdem rem pertinens somnium: firmitatis indi-
cium est, eò quòd fiat sermo Dei, & velociùs impleatur. 33. Nunc ergo provideat rex virum sapien-
tem & industrium, & præficiat eum terræ Ægypti: 34. qui constituat præpositos per cunctas regio-
nes: & quintam partem fructuum per septem annos fertilitatis, 35. qui jam nunc futuri sunt, con-
greget in horrea: & omne frumentum sub Pharaonis potestate condatur, serveturque in urbibus.
36. Et præparetur futuræ septem annorum fami, quæ oppressura est Ægyptum, & non consumetur
terra inopia. 37. Placuit Pharaoni consilium & cunctis ministris ejus: 38. locutusque est ad eos:
Num invenire poterimus talem virum, qui spiritu Dei plenus sit? 39. Dixit ergo ad Ioseph: Quia
ostendit tibi Deus omnia quæ locutus es, numquid sapientiorem & consimilem tui invenire potero? Psal. 104.b.41
40. Tu eris super domum meam, & ad tui oris imperium cunctus populus obediet: uno tantum re- 1.Mac 2.f.53
gni solio te precedam. 41. Dixitque rursus Pharao ad Ioseph: Ecce, constitui te super universam Act 7.f.10

CAPUT XLIII.

Aegrè impetrarunt fratres Ioseph à patre, ut in Aegyptum revertentes additis muneribus ac duplici pecunia, Benjamin secum ducerent: qui invitati ad convivium, educto Simeone de carcere simul epulantur cum Ioseph.

A 1. INterim fames omnem terram vehementer premebat. 2. Consumptisque cibis quos ex Aegypto detu-
lerant, dixit Jacob ad filios suos: Revertimini, & emite nobis pauxillum escarum. 3. Respondit Ju-
das: Denuntiavit nobis vir ille sub attestatione jurisiurandi, dicens: Non videbitis faciem meam, nisi fratrē
vestrum minimum adduxeritis vobiscum. 4. Si ergo vis eum mittere nobiscum, pergemus pariter, & eme-
mus tibi necessaria: 5. sin autem non vis, non ibimus: vir enim, ut sæpè diximus, denuntiavit nobis, dicens:
Non videbitis faciem meam, absque fratre vestro minimo. 6. Dixit eis Israel: In meam hoc fecistis miseriam Sup. 42. d. 20
ut indicaretis ei & alium habere vos fratrem. 7. At illi responderunt: Interrogavit nos homo per ordinem
nostram progeniem: si pater viveret: si haberemus fratrem: & nos respondimus ei consequenter juxta id
quod fuerat sciscitatus: numquid scire poteramus quòd dicturus esset, Adducite fratrem vestrum vobis-
cum? 8. Judas quoque dixit patri suo: Mitte puerum mecum, ut proficiscamur: & possimus vivere: ne mo-
riamur nos & parvuli nostri. 9. Ego suscipio puerum: de manu mea require illum, nisi reduxero, & reddi-
dero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore. 10. Si non intercessisset dilatio, jam vice altera venisse- Inf. 44. g. 32.
mus. 11. Igitur Israel pater eorum dixit ad eos: Si sic necesse est, facite quod vultis: sumite de optimis terræ
B fructibus in vasis vestris, & deferte viro munera, modicum resinæ, & mellis, & storacis, stactes, & terebin-
thi, & amygdalarum. 12. Pecuniam quoque duplicem ferte vobiscum: & illam, quam invenistis in saccu-
lis, reportate, ne fortè errore factum sit. 13. sed & fratrem vestrum tollite, & ite ad virum. 14. Deus autem
meus omnipotens faciat vobis eum placabilem: & remittat vobiscum fratrem vestrum quem tenet, & hunc
Beniamin: ego autem quasi orbatus absque liberis ero: 15. Tulerunt ergo viri munera, & pecuniam dupli-
cem, & Beniamin; descenderuntque in Aegyptum, & steterunt coram Joseph. 16. Quos cùm ille vidisset, &
Beniamin simul, præcepit dispensatori domus suæ dicens: Introduc viros domum, & occide victimas, &
instrue convivium: quoniam mecum sunt comesturi meridie. 17. Fecit ille quod sibi fuerat imperatum, &
introduxit viros domum. 18. Ibique exterriti, dixerunt mutuo: Propter pecuniam, quam retulimus priùs
in saccis nostris, introducti sumus: ut devolvat in nos calumniam, & violenter subjiciat servituti, & nos, &
asinos nostros. 19. Quamobrem in ipsis foribus accedentes ad dispēsatorem domus, 20. locuti sunt: Oramus Sup. 42. a. 3.
domine ut audias nos. Iam antè descendimus ut emeremus escas: 21. quibus emptis, cùm venissemus ad di-
versorium, aperuimus saccos nostros, & invenimus pecuniam in ore saccorum: quam nunc eodem ponde-
C re reportavimus. 22. Sed & aliud attulimus argentum, ut emamus quæ nobis necessaria sunt: non est in no-
stra conscientia quis posuerit eam in marsupiis nostris. 23. At ille respondit: Pax vobiscum. nolite timere:
Deus vester, & Deus patris vestri, dedit vobis thesauros in saccis vestris. nam pecuniam quam dedistis mihi,
probatam ego habeo. Eduxitq; ad eos Simeon. 24. Et introductis domum, attulit aquam, & laverunt pedes
suos, deditque pabulum asinis eorum. 25. Illi vero parabant munera, donec ingrederetur Ioseph meridie:
audierant enim quòd ibi comesturi essent panem. 26. Igitur ingressus est Ioseph domum suam, obtulerūt-
que ei munera, tenentes in manibus suis: & adoraverunt proni in terram. 27. At ille clementer resalutatis
eis interrogavit eos dicens: Salvus ne est pater vester senex, de quo dixeratis mihi? Adhuc vivit? 28. Qui re-
sponderunt: Sospes est servus tuus pater noster, adhuc vivit. Et incurvati, adoraverunt eum. 29. Attollens
autem Ioseph oculos, vidit Beniamin fratrem suum uterinum, & ait: Iste est frater vester parvulus, de quo
dixeratis mihi? Et rursum: Deus, inquit, misereatur tui, fili mi. 30. Festinavitque, quia commota fuerant vi-
scera ejus super fratre suo & erumpebant lacrymæ: & introiens cubiculum flevit. 31. Rursumque lota fa-
cie egressus, continuit se, & ait: Ponite panes. 32. Quibus appositis, seorsim Ioseph, & seorsim fratribus, Ae-
gyptiis quoque qui vescebantur simul, seorsum (illicitum est enim Aegyptiis comedere cum Hebræis, &
profanum putant hujuscemodi convivium) 33. sederunt coram eo primogenitus juxta primogenita sua,
& minimus juxta ætatem suam. Et mirabantur nimis, 34. sumptis partibus quas ab eo acceperant: majorq;
pars venit Beniamin, ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque & inebriati sunt cum eo.

CAPUT XLIV.

Ioseph in sacco Benjamin jubet abscondi Scyphum suum; & post eum inventum, revocatos ab itinere fratres furti arguit; Iudas autem pro Beniamin se in servitutem offert.

A 1. PRæcepit autem Joseph dispensatori domus suæ, dicens: Imple saccos eorum frumento, quan-
tum possunt capere: & pone pecuniam singulorum in summitate sacci. 2. Scyphum autem
meum argenteum, & pretium quod dedit tritici, pone in ore sacci junioris. Factumque est ita:
3. Et orto manè dimissi sunt cum asinis suis. 4. Jamque urbem exierant, & processerant paululum:
tunc Joseph accersito dispensatore domus, Surge, inquit, & persequere viros: & apprehensis dicito.
Quare reddidistis malum pro bono? 5. Scyphus, quem furati estis, ipse est in quo bibit dominus meus,
& in quo augurari solet: pessimam rem fecistis. 6. Fecit ille ut iusserat. Et apprehensis per or-
dinem locutus est. 7. Qui responderunt: Quare sic loquitur dominus noster, ut servi tui tantum
flagitij commiserint? 8. Pecuniam, quam invenimus in summitate saccorum, reportavimus ad te
de terra Chanaan: & quomodo consequens est ut furati simus de domo domini tui aurum vel ar-
gentum? 9. Apud quemcumque fuerit inventum servorum tuorum quod quæris, moriatur, &
nos erimus servi domini nostri. 10. Qui dixit eis: Fiat iuxta vestram sententiam: apud quem-
cumque fuerit inventum, ipse sit servus meus, vos autem eritis innoxij. 11. Itaque festinatò de-
ponentes in terram saccos, aperuerunt singuli. 12. Quos scrutatus, incipiens à maiore usque

ad minimum, invenit scyphum in sacco Beniamin. 13. At illi scissis vestibus, oneratisque rur-
sum asinis reversi sunt in oppidum. 14. Primusque Judas cum fratribus ingressus est ad Joseph
(necdum enim de loco abierat) omnesque ante eum pariter in terram corruerunt. 15. Quibus ille
ait: Cur sic agere voluistis? an ignoratis quòd non sit similis mei in augurandi scientia? 16. Cui
Judas: Quid respondebimus, inquit, domino meo: vel quid loquemur, aut iustè poterimus D
obtendere? Deus invenit iniquitatem servorum tuorum: en omnes servi sumus domini mei, & nos,
& apud quem inventus est scyphus. 17. Respondit Joseph: Absit à me ut sic agam: qui furatus est
scyphum, ipse sit servus meus: vos autem abite liberi ad patrem vestrum. 18. Accedens autem pro-
prius Judas, confidenter ait: Oro domine mi, loquatur servus tuus verbum in auribus, & ne irascaris
Sup. 42. c. 13. famulo tuo: tu es enim post Pharaonem 19. dominus meus. Interrogasti prius servos tuos: Habetis
patrem, aut fratrem? 20. & nos respondimus tibi domino meo: Est nobis pater senex, & puer parvulus,
qui in senectute illius natus est, cuius uterinus frater mortuus est: & ipsum solum habet mater sua, pa-
ter verò tenerè diligit eum. 21. Dixistique servis tuis: Adducite eum ad me, & ponam oculos meos
super illum. 22. Suggessimus domino meo: Non potest puer relinquere patrem suum: si enim illum
Sup. 43. a. 3. & 5 dimiserit, morietur. 23. Et dixisti servis tuis: Nisi venerit frater vester minimus vobiscum, non
videbitis amplius faciem meam. 24. Cùm ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum,
narravimus ei omnia quæ locutus est dominus meus. 25. Et dixit pater noster: Revertimini, & emite
nobis parum tritici. 26. Cui diximus: Ire non possumus: si frater noster minimus descenderit nobis- E
Sup. 47. c. 20 & 33. cum, proficiscemur simul: alioquin illo absente, non audemus videre faciem viri. 27. Ad quæ ille re-
spondit: Vos scitis quòd duos genuerit mihi uxor mea. 28. Egressus est unus, & dixistis: Bestia de-
voravit eum: & hucusque non comparet. 29. Si tuleritis & istum, & aliquid ei in via contigerit, de-
ducetis canos meos cum mœrore ad inferos. 30. Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum,
& puer defuerit (cùm anima illius ex huius anima pendeat) 31. videritque eum non esse nobiscum,
morietur, & deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. 32. Ego propriè servus tuus sim,
qui in meam hunc recepi fidem, & spopondi dicens: Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem
Sup. 43. b. 9. meum omni tempore. 33. Manebo itaque servus tuus pro puero in ministerio domini mei, & puer
ascendat cum fratribus suis. 34. Non enim possum redire ad patrem meum, absente puero: ne cala-
mitatis, quæ oppressura est patrem meum, testis assistam.

CAPUT XLV.

Ioseph se fratribus manifestat, eosque territos cum osculo amplexatur: quare Pharao unà cum tota domo sua exultans, præcepit ut advocetur pater cum universa domo sua in Aegyptum: idem multis verbis denuntiat Ioseph fratresque multis donatos muneribus ad patrem remittit.

1. NOn se poterat ultrà cohibere Joseph multis coram adstantibus: unde præcepit ut egrederen- A
tur cuncti foras, & nullus interesset alienus agnitioni mutuæ. 2. Elevavitque vocem cum
fletu: quam audierunt Ægyptij, omnisque domus Pharaonis. 3. Et dixit fratribus suis: Ego sum
Act. 7. b. 13. Ioseph: adhuc pater meus vivit? Non poterant respondere fratres nimio terrore perterriti. 4. Ad
quos ille clementer: Accedite, inquit, ad me. Et cum accessissent propè, Ego sum,
ait, Ioseph, frater vester, quem vendidistis in Ægyptum. 5. Nolite pavere, neque vo-
Inf. 50. d. 20. bis durum esse videatur quòd vendidistis me in his regionibus: pro salute enim vestra misit me Deus an-
te vos in Ægyptum. 6. Biennium est enim quòd cœpit fames esse in terra: & adhuc quinque anni restant
quibus nec arari poterit, nec meti. 7. Præmisitque me Deus ut reservemini super terram, & escas ad
vivendum habere possitis. 8. Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum: qui fecit me
quasi patrem Pharaonis, & dominum universæ domus eius, ac principem in omni terra Ægypti. 9.
Festinate, & ascendite ad patrem meum, & dicetis ei: Hæc mandat filius tuus Ioseph: Deus me fecit
dominum universæ terræ Ægypti: descende ad me, ne moreris, 10. & habitabis in terra Gessen:
erisque iuxta me tu, & filij tui, & filij filiorum tuorum, oves tuæ, & armenta tua, & universa quæ pos-
sides. 11. Ibique te pascam (adhuc enim quinque anni residui sunt famis) ne & tu pereas, & domus tua, B
& omnia quæ possides. 12. En oculi vestri, & oculi fratris mei Beniamin, vident quòd os meum lo-
quatur ad vos. 13. Nuntiate patri meo universam gloriam meam, & cuncta quæ vidistis in Ægy-
pto: festinate, & adducite eum ad me. 14. Cumque amplexatus recidisset in collum Beniamin fra-
tris sui, flevit: illo quoque similiter flente super collum eius. 15. Osculatusque est Joseph omnes fratres
suos, & ploravit super singulos: post quæ ausi sunt loqui ad eum. 16. Auditumque est, & celebri sermone
vulgatum in aula regis: Venerunt fratres Joseph: & gavisus est Pharao, atque omnis familia eius.
17. Dixitque ad Ioseph ut imperaret fratribus suis, dicens: Onerantes iumenta, ite in terram Cha-
naan, 18. & tollite inde patrem vestrum & cognationem, & venite ad me: & ego dabo vobis omnia
bona Ægypti, ut comedatis medullam terræ. 19. Præcipe etiam ut tollant plaustra de terra Ægypti,
ad subvectionem parvulorum suorum ac coniugum: & dicito: Tollite patrem vestrum, & properate
quantociùs venientes. 20. Nec dimittatis quidquam de supellectili vestra: quia omnes opes Ægypti,
vestræ erunt. 21. Feceruntque filij Israel ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit Ioseph plaustra, se- C
cundùm Pharaonis imperium: & cibaria in itinere. 22. Singulis quoque proferri iussit binas stolas:
Beniamin verò dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis: 23. tantumdem pecuniæ & ve-
stium mittens patri suo, addens & asinos decem, qui subveherent ex omnibus divitiis Ægypti: & to-
tidem asinas, triticum in itinere panesque portantes. 24. Dimisit ergo fratres suos, & proficiscenti-
bus ait: Ne irascamini in via. 25. Qui ascendentes ex Ægypto, venerunt in terram Chanaan ad pa-
trem suum Iacob. 26. Et nunciaverunt ei dicentes: Ioseph filius tuus vivit, & ipse dominatur in omni
terra Ægypti. Quo audito Jacob, quasi de gravi somno evigilans, tamen non credebat eis. 27. Illi
econtra referebant omnem ordinem ei. Cumque vidisset plaustra, & universa quæ miserat, revixit spi-
ritus eius, 28. & ait: Sufficit mihi si adhuc Joseph filius meus vivit: vadam, & videbo illum an-
tequam moriar.

CAPUT XLVI.

Iacob renovata Dei promissione cum universis filiis ac nepotibus, quorum nomina recensentur, in Aegyptum descendit: cui occurrens Ioseph, suadet ne Pharaoni se esse pastores ovium dicant.

A 1. PRofectusque Israel cum omnibus quæ habebat, venit ad Puteum juramenti. & mactatis ibi
victimis Deo patris sui Isaac, 2. audivit eum per visionem noctis vocantem se, & dicen-
tem sibi: Iacob, Iacob. cui respondit, Ecce adsum. 3. Ait illi Deus, ego sum fortissimus
Deus patris tui: noli timere, descende in Aegyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi. 4.
Ego descendam tecum illuc, & ego inde adducam te revertentem: Ioseph quoque ponet manus Act.7.b.15.
suas super oculos tuos. 5. Surrexit autem Iacob à Puteo juramenti: tuleruntque eum filii cum par- Iof.14.a.4.
vulis & uxoribus suis in plaustris quæ miserat Pharao ad portandum senem, 6. & omnia quæ pos- Pl.104.b.23.
sederat in terra Chanaan: venitque in Aegyptum cum omni semine suo, 7. filii ejus, & nepotes, fi- Isai.52.b.4 Exo.1.a.26.
liæ, & cuncta simul progenies. 8. Hæc sunt autem nomina filiorum Israel, qui egressi sunt in c.14.
Aegyptum, ipse cum liberis suis. Primogenitus Ruben. 9. Filii Ruben: Henoch & Phallu & Num.26 a 5.
Hesron & Charmi. 10. Filii Simeon: Iamuel & Iamin & Ahod, & Iachin & Sohar, & Saul fi- 1.Par.5.a.1. & 3.
lius Chanaanitidis. 11. Filii Levi: Gerson & Caath & Merari. 12. Filii Iuda: Her & Onan Exod.6.c.16.
& Sela & Phares & Zara. mortui sunt autem Her & Onan in terra Chanaan Natique sunt filii Pha- 1.Par.4.d.24.
B res: Hesron & Hamul. 13. Filii Issachar: Thola & Phua & Iob & Semron. 14. Filii Zabulon: 1.Par.6.a.1.
Sared & Elon & Iaheleel. 15. Hi filii Liæ quos genuit in Mesopotamia Syriæ cum Dina filia sua. 1.Par 2.a.3.4. d. 1.
omnes animæ filiorum ejus & filiarum, triginta tres. 16. Filii Gad: Sephion & Haggi & Suni &
Esebon & Heri & Arodi & Areli. 17. Filii Aser: Jamne & Iesua & Iessui & Beria Sara quoque, so- 1.Par.7.a.1.
ror eorum. Filii Beria, Heber & Melchiel. 18. hi filii Zelphæ, quam dedit Laban Liæ filiæ suæ. 1.Par.7.f 30.
& hos genuit Iacob sedecim animas. 19. Filii Rachel uxoris Iacob: Ioseph & Beniamin. 20. Na- Sup 41.g.50.
tique sunt Ioseph filii in terra Ægypti, quos genuit ei Aseneth filia Putiphare sacerdotis Heliopo- 1.Par.7 b.6.8. a.1.
leos: Manasses & Ephraim. 21. Filii Beniamin: Bela & Bechor & Asbel & Gera & Naaman &
Echi & Ros & Mophoim & Ophim & Ared. 22. hi filii Rachel, quos genuit Iacob: omnes ani-
mæ, quatuordecim. 23. Filii Dan: Husim. 24. Filii Nephthali: Iasiel & Guni & Ieser & Sal-
lem. 25. Hi filii Balæ, quam dedit Laban Racheli filiæ suæ; & hos genuit Iacob: omnes animæ
septem. 26. Cunctæ animæ, quæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptum, & egressæ sunt de femo- Deut.10.d.22
C re illius, absque uxoribus filiorum ejus, sexaginta sex. 27. Filii autem Ioseph, qui nati sunt ei
in terra Ægypti, animæ duæ. Omnes animæ domus Iacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, se-
ptuaginta. 28. Misit autem Iudam ante se ad Joseph, ut nuntiaret ei, & occurreret in Gessen.
29. Quò cùm pervenisset, juncto Ioseph curru suo, ascendit obviam patri suo ad eundem locum:
vidensque eum, irruit super collum ejus: & inter amplexus flevit. 30. Dixitque pater ad Joseph:
Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam, & superstitem te relinquo. 31. At ille locutus est ad fra-
tres suos, & ad omnem domum patris sui: Ascendam & nuntiabo Pharaoni, dicamque ei: Fra-
tres mei, & domus patris mei, qui erant in terra Chanaan, venerunt ad me: 32. & sunt viri pa-
stores ovium, curamque habent alendorum gregum: pecora sua, & armenta, & omnia quæ habe-
re potuerunt, adduxerunt secum. 33. Cumque vocaverit vos, & dixerit: Quod est opus vestrum?
34. Respondebitis: Viri pastores sumus servi tui, ab infantia nostra usque in præsens, & nos &
patres nostri. Hæc autem dicetis, ut habitare possitis in terra Gessen: quia detestantur Aegyptii
omnes pastores ovium.

CAPUT XLVII.

Ioseph adventu patris & fratrum Pharaoni nuntiato, introducit Iacob cum filiis ad Pharaonem. Terra Gessen, conceditur iis ad inhabitandum, famisque tempore eos alit: porrò fames tantum premit Aegyptum, ut venditis pecoribus, terram quoque vendere sint coacti: quo factum est ut quinta pars fructuum regibus Aegypti perpetuò cedat, præterquam in possessionibus sacerdotum. Post annos septemdecim Iacob plurimum ditatus jam moriturus adjurat Ioseph de sua sepultura in Chananæa.

A 1. INgressus ergo Joseph nuntiavit Pharaoni, dicens: Pater meus & fratres, oves eorum & armen-
ta, & cuncta quæ possident venerunt de terra Chanaan: & ecce consistunt in terra Gessen. 2.
Extremos quoque fratrum suorum quinque viros constituit coram rege: 3. quos ille interrogavit:
Quid habetis operis? Responderunt: Pastores ovium sumus servi tui, & nos, & patres nostri. 4.
Ad peregrinandum in terra tua venimus: quoniam non est herba gregibus servorum tuorum, in-
gravescente fame in terra Chanaan: petimusque ut esse nos jubeas servos tuos in terra Gessen. 5.
Dixit itaque rex ad Joseph: Pater tuus & fratres tui venerunt ad te. 6. Terra Ægypti in conspe-
ctu tuo est: in optimo loco fac eos habitare, & trade eis terram Gessen. Quòd si nosti in eis esse
viros industrios, constitue illos magistros pecorum meorum. 7. Post hæc introduxit Joseph patrem
suum ad regem, & statuit eum coram eo: qui benedicens illi, 8. & interrogatus ab eo: Quot sunt
dies annorum vitæ tuæ? 9. Respondit: Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum sunt,
parvi & mali, & non pervenerunt usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt. 10. Et
benedicto rege, egressus est foras. 11. Joseph verò patri & fratribus suis dedit possessionem in Ægy-
pto in optimo terræ loco Ramesses, ut præceperat Pharao. 12. Et alebat eos, omnemque domum
patris sui, præbens cibaria singulis. 13. In toto enim orbe panis deerat, & oppresserat fames ter-
ram, maximè Aegypti & Chanaan. 14. E quibus omnem pecuniam congregavit pro venditione
frumenti, & intulit eam in ærarium regis. 15. Cumque defecisset emptoribus pretium, venit cun-
cti

cta Aegyptus ad Joseph, dicens: Da nobis panes: quare morimur coram te, deficiente pecunia?
16. Quibus ille respondit: Adducite pecora vestra, & dabo vobis pro eis cibos, si pretium non B
habetis. 17. Quæ cùm adduxissent, dedit eis alimenta pro equis, & ovibus, & bobus, & asi-
nis: sustentavitque eos illo anno pro commutatione pecorum. 18. Venerunt quoque anno secun-
do, & dixerunt ei: Non celabimus dominum nostrum, quòd deficiente pecunia, pecora simul
defecerunt: nec clam te est, quòd absque corporibus & terra nihil habeamus. 19. Cur ergo mo-
riemur te vidente? & nos & terra nostra tui erimus: eme nos in servitutem regiam, & præbe semi-
na, ne pereunte cultore redigatur terra in solitudinem: 20. Emit igitur Joseph omnem terram Ae-
gypti, vendentibus singulis possessiones suas præ magnitudine famis. Subjecitque eam Pharaoni,
21. & cunctos populos ejus, à novissimis terminis Aegypti usque ad extremos fines ejus, 22. præ-
ter terram sacerdotum, quæ à rege tradita fuerat eis: quibus & statuta cibaria ex horreis publicis
præbebantur, & idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas. 23. Dixit ergo Joseph ad po-
pulos: En ut cernitis, & vos & terram vestram Pharao possidet: accipite semina, & serite agros,
24. ut fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis: quattuor reliquas permitto vobis in se-
mentem, & in cibum familiis & liberis vestris. 25. Qui responderunt: Salus nostra in manu tua C
est. respiciat nos tantùm dominus noster, & læti serviemus regi. 26. Ex eo tempore usque in
præsentem diem, in universa terra Aegypti, regibus quinta pars solvitur, & factum est quasi in le-
gem, absque terra sacerdotali, quæ libera ab hac conditione fuit. 27. Habitavit ergo Israel in
Aegypto, id est, in terra Gessen, & possedit eam: auctusque est, & multiplicatus nimis. 28.
Sup.24.a.2. Et vixit in ea decem & septem annis: factique sunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta septem
annorum. 29. Cumque appropinquare cerneret diem mortis suæ, vocavit filium suum Joseph, &
dixit ad eum: Si inveni gratiam in conspectu tuo, pone manum tuam sub femore meo: & facies
mihi misericordiam & veritatem, ut non sepelias me in Aegypto: 30. sed dormiam cum patri-
bus meis, & auferas me de terra hac, condasque in sepulchro majorum meorum. Cui respondit
Joseph: Ego faciam quod jussisti. 31. Et ille: Jura ergo, inquit, mihi. Quo jurante, adoravit
Israel Deum, conversus ad lectuli caput.

CAPVT XLVIII.

Iacob ægrotantem invisit Ioseph, cujus filios Manassen, & Ephraim Iacob filia adoptat, ac benedicit, minorem contradicente Ioseph majori præponens, & supra fratres partem unam Ioseph tribuens.

1. His ita transactis, nuntiatum est Ioseph quòd ægrotaret pater suus: qui assumptis duobus fi-
liis Manasse & Ephraim, ire perrexit. 2. Dictumque est seni: Ecce filius tuus Ioseph ve- A
nit ad te. Qui confortatus sedit in lectulo. 3. Et ingresso ad se ait: Deus omnipotens apparuit
Sup.28.c.13. mihi in Luza, quæ est in terra Chanaan: Benedixitque mihi, 4. & ait: Ego te augebo & multi-
plicabo; & faciam te in turbas populorum: daboque tibi terram hanc, & semini tuo post te, in
possessionem sempiternam. 5. Duo ergo filii tui, qui nati sunt tibi in terra Ægypti, antequam
Sup.41.f.50. huc venirem ad te, mei erunt: Ephraim & Manasses, sicut Ruben & Simeon reputabuntur mihi. 6.
Ios.13.b.7.d. Reliquos autem quos genueris post eos, tui erunt, & nomine fratrum suorum vocabuntur in posses-
29 sionibus suis. 7. Mihi enim, quando veniebam de Mesopotamia, mortua est Rachel in terra Cha-
Sup.35.c.19 naan in ipso itinere, eratque vernum tempus: & ingrediebar Ephratam, & sepelivi eam juxta viam
Ephratæ, quæ alio nomine appellatur Bethlehem. 8. Videns autem filios ejus, dixit ad eum. Qui
sunt isti? 9. Respondit: Filii mei sunt, quos donavit mihi Deus in hoc loco. Adduc, inquit, eos
ad me, ut benedicam illis. 10. Oculi enim Israel caligabant præ nimia senectute, & clarè videre
non poterat. Applicitosque ad se deosculatus, & circumplexus eos, 11. dixit ad filium suum.
Non sum fraudatus aspectu tuo: insuper ostendit mihi Deus semen tuum, 12. Cumque tulisset eos Io-
seph de gremio patris, adoravit pronus in terram. 13. Et posuit Ephraim ad dexteram suam, id
est, ad sinistram Israel: Manassen verò in sinistra sua, ad dexteram scilicet patris, applicuitque am- B
bos ad eum. 14. Qui extendens manum dexteram, posuit super caput Ephraim minoris fratris, sini-
stram autem super caput Manasse qui major natu erat, commutans manus. 15. Benedixitque Iacob
Heb.11.d.21 filiis Ioseph, & ait: Deus, in cujus conspectu ambulaverunt patres mei Abraham & Isaac, Deus qui
Sup.31.d.29. pascit me ab adolescentia mea usque in præsentem diem: 16. Angelus, qui eruit me de cunctis ma-
22.a.1 lis, benedicat pueris istis: & invocetur super eos nomen meum, nomina quoque patrum meorum
Mat.18.b.10 Abraham & Isaac, & crescant in multitudinem super terram. 17. Videns autem Ioseph quòd posuis-
set pater suus dexteram manum super caput Ephraim, graviter accepit: & apprehensam manum pa-
tris levare conatus est de capite Ephraim, & transferre super caput Manasse. 18. Dixitque ad patrem:
Non ita convenit, pater: quia hic est primogenitus, pone dexteram tuam super caput ejus. 19. Qui
renuens, ait: Scio, fili mi, scio: & iste quidem erit in populos, & multiplicabitur: sed frater ejus mi-
nor, major erit illo: & semen illius crescet in gentes. 20. Benedixitque eis in tempore illo, dicens: In
te benedicetur Israel, atque dicetur: Faciat tibi Deus sicut Ephraim, & sicut Manasse. Constituitque
Ios.15.b.7.16 Ephraim ante Manassen. 21. Et ait ad Ioseph filium suum: En ego morior, & erit Deus vobiscum,
a.1. reducetque vos ad terram patrum vestrorum. 22. Do tibi partem unam extra fratres tuos, quam tu-
Ios.24.b.8. li de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo.

CAPUT XLIX.

Iacob meriturus singulis filiis suis benedicit: quorumdam tamen benedictione ob peccata in maledictionem, & acrem objurgationem versa, futura illis prædicit: tandemque declarato sepulturæ suæ loco, moritur.

A 1. VOcavit autem Iacob filios suos, & ait eis: Congregamini, ut annuntiem quæ ventura sunt Deut. 33. a 6.
vobis in diebus novissimis. 2. Congregamini, & audite filii Iacob, audite Israel patrem
vestrum. 3. Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium doloris mei: prior in do-
nis, major in imperio. 4. Effusus es sicut aqua, non crescas: quia ascendisti cubile patris tui, &
maculasti stratum ejus. 5. Simeon, & Levi fratres: vasa iniquitatis bellantia. 6. In consilium co- Sup. 35. d. 22.
rum non veniat anima mea, & in cœtu illorum non sit gloria mea: quia in furore suo occiderunt vi- 1 Par. 5. a. 1.
rum, & in voluntate sua suffoderunt murum. 7. Maledictus furor eorum, quia pertinax: & indi- Sup. 34. d. 25.
gnatio eorum, quia dura: dividam eos in Iacob, & dispergam eos in Israel. 8. Iuda, te lauda-
bunt fratres tui: manus tua in cervicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filii patris tui. 9. Ca- Inf. 19. a. 1.
tulus leonis Iuda: ad prædam fili mi ascendisti: requiescens accubuisti ut leo, & quasi leæna, quis 1. Par. 5. a. 2.
suscitabit eum? 10. Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de femore ejus, donec veniat qui mit- Ioan. 1. g. 45.
tendus est, & ipse èrit expectatio gentium. 11. Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem, ò Matt. 2. a. 6.
fili mi, asinam suam. Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uvæ pallium suum. 12. Pul-
B chriores sunt oculi ejus vino, & dentes ejus lacte candidiores. 13. Zabulon in littore maris habita-
bit, & in statione navium pertingens usque ad Sidonem. 14. Issachar asinus fortis accubans inter
terminos. 15. Vidit requiem quòd esset bona: & terram quòd optima: & supposuit humerum
suum ad portandum, factusque est tributis serviens. 16. Dan judicabit populum suum sicut &
alia tribus in Israel. 17. Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita, mordens ungulas equi, ut
cadat ascensor ejus retro. 18. Salutare tuum expectabo Domine. 19. Gad, accinctus præliabitur
ante eum: & ipse accingetur retrorsum. 20. Aser, pinguis panis ejus, & præbebit delicias regi-
bus. 21. Nephthali, cervus emissus, & dans eloquia pulchritudinis. 22. Filius accrescens Jo-
seph, filius accrescens & decorus aspectu: filiæ discurrerunt super murum. 23. Sed exasperaverunt 1. Par. 5. a. 1.
eum, & jurgati sunt, invideruntque illi habentes jacula. 24. Sedit in forti arcus ejus, & dissolu-
ta sunt vincula brachiorum & manuum illius per manus potentis Jacob: inde pastor egressus est la-
pis Israel. 25. Deus patris tui erit adiutor tuus, & omnipotens benedicet tibi benedictionibus cæli
desuper, benedictionibus abyssi jacentis deorsum, benedictionibus uberum & vulvæ. 26. Benedi-
C ctiones patris tui confortatæ sunt benedictionibus patrum ejus, donec veniret desiderium collium
æternorum: fiant in capite Joseph, & in vertice Nazaræi inter fratres suos. 27. Beniamin lupus
rapax, manè comedet prædam, & vespere dividet spolia. 28. Omnes hi in tribubus Israel duode-
cim: hæc locutus est eis pater suus, benedixitque singulis, benedictionibus propriis. 29. Et præ-
cepit eis, dicens: Ego congregor ad populum meum; sepelite me cum patribus meis in spelunca
duplici quæ est in agro Ephron Hethæi, 30. contra Mambre in terra Chanaan, quam emit Abra- Sup 23. d. 17.
ham cum agro ab Ephron Hethæo in possessionem sepulcri. 31. Ibi sepelierunt eum, & Saram
uxorem ejus; ibi sepultus est Isaac cum Rebecca coniuge sua; ibi & Lia condita jacet. 32. Fini-
tisque mandatis quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum, & obiit; appositus-
que est ad populum suum.

CAPUT L.

Ioseph corpus patris aromatibus conditum curans, & adhibito luctu funebri, cum senioribus Aegypti proficiscitur ut in terra Chanaan sepeliat: quo magna solemnitate peracto, fratres ob irrogatam illi injuriam sibi timentes, benignè suscipit & consolatur: qui ubi mandatum dedisset de suis ossibus in Terram Chanaan, cum ex Aegypto sint migraturi, deferendi, in pace quievit.

A 1. QUod cernens Joseph, ruit super faciem patris, flens & deosculans eum. 2. Præcepitque servis
suis medicis ut aromatibus condirent patrem. 3. Quibus jussa explentibus, transierunt qua-
draginta dies: iste quippe mos erat cadaverum conditorum flevitq; eum Aegyptus septuaginta diebus.
4. Et expleto planctus tempore locutus est Joseph ad familiam Pharaonis: Si inveni gratiã in conspectu
vestro loquimini in auribus Pharaonis: 5. eò quòd pater meus adiuraverit me, dicens: En morior,
in sepulchrò meo quod fodi mihi in terra Chanaan, sepelies me. Ascendam igitur, & sepeliam pa- Sup. 47. g. 29.
trem meum, ac revertar. 6. Dixitque ei Pharao: Ascende & sepeli patrem tuum sicut adiuratus es.
7. Quo ascendente, ierunt cum eo omnes senes domus Pharaonis: cunctique maiores natu terræ
Ægypti: 8. domus Joseph cum fratribus suis, absque parvulis & gregibus, atque armentis, quæ
dereliquerant in terra Gessen. 9. Habuit quoque in comitatu currus & equites: & facta est turba non
modica. 10. Veneruntque ad aream Atad, quæ sita est trans Jordanem: ubi celebrantes exequias plan-
ctu magno atque vehementi, impleverunt septem dies. 11. Quod cum vidissent habitatores terræ Cha-
naan, dixerunt: Planctus magnus est iste Ægyptijs. Et idcircò vocatum est nomen loci illius, Planctus
B Ægypti. 12. Fecerunt ergo filij Jacob sicut præceperat eis: 13. & portantes eum in terram Chanaan, Act. 7. b 16.
sepelierunt eum in spelunca duplici, quam emerat Abraham cum agro in possessionem sepulchri ab Sup. 23. c. 17.
Ephron Hethæo contra faciem Mambre. 14. Reversusque est Joseph in Ægyptum cum fratribus suis,
& omni comitatu, sepulto patre. 15. Quo mortuo timentes fratres eius, & mutuò colloquentes; Ne
fortè memor sit iniuriæ quam passus est, & reddat nobis omne malum quod fecimus, 16. mandaverunt
ei dicentes: Pater tuus præcepit nobis antequam moreretur, 17. ut hæc tibi verbis illius diceremus:

Ob-

Obſecro ut obliviſcaris ſceleris fratrum tuorum, & peccati atque malitiæ quam exercuerunt in te: nos
quoque oramus ut ſervis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Joſeph. 18.
Veneruntque ad eum fratres ſui: & proni adorantes in terram dixerunt: Servi tui ſumus: 19. Quibus
Sup.45.b.5 ille reſpondit: Nolite timere: num Dei poſſumus reſiſtere voluntati? 20. Vos cogitaſtis de me malum,
ſed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me, ſicut in præſentiarum cernitis, & ſalvos faceret multos
populos. 21. Nolite timere, ego paſcam vos & parvulos veſtros, conſolatuſque eſt eos, & blandè ac le-
Sup.47.c.12 niter eſt locutus. 22. Et habitavit in Ægypto cum omni domo patris ſui; vixitq; centū decem annis. Et
Num.32.g.39 vidit Ephraim filios uſq; ad tertiam generationem. Filij quoq; Machir filii Manaſſe nati ſunt in genibus
Heb.11.g.22. Joſeph. 23. Quibus tranſactis, locutus eſt fratribus ſuis: Poſt mortē meā Deus viſitabit vos, & aſcendere
vos faciet de terra iſta ad terram quam iuravit Abraham, Iſaac, & Jacob. 24. Cumque adiuraſſet eos
Exod.13.d.19. atque dixiſſet: Deus viſitabit vos: aſportate oſſa mea vobiſcum de loco iſto: 25. mortuus eſt, expletis
Ioſ.24.g.30. centum decem vitæ ſuæ annis. Et conditus aromatibus, repoſitus eſt in loculo in Ægypto.

LIBER EXODVS,

HEBRAICE VEELE SEMOTH.

CAPUT PRIMUM.

*Nomina filiorum Iſrael qui Aegyptum ingreſſi ſunt; quorum multiplicationem novus Pharao
fruſtrà impedire nititur onerum impoſitione, maſculorum cæde ac ſubmerſione: de obſtetricum
miſeratione, & earum à Deo præmiatione.*

Gen.46.a.8 HÆc ſunt nomina filiorum Iſrael qui ingreſſi ſunt in ægyptum cum Jacob: ſinguli cum do- A
mibus ſuis introierunt: 2. Ruben, Simeon, Levi, Judas, 3. Iſſachar, Zabulon &
Beniamin, 4. Dan, & Nephthali, Gad, & Aſer 5. Erant igitur omnes animæ eorum
qui egreſſi ſunt de femore Jacob, ſeptuaginta: Joſeph autem in ægypto erat. 6. Quo
mortuo, & univerſis fratribus ejus, omnique cognatione illa, 7. filii Iſrael creverunt
Act.7.c.17. & quaſi germinantes multiplicati ſunt: ac roborati nimis, impleverunt terram. 8. Surrexit interea
rex novus ſuper ægyptum, qui ignorabat Joſeph: 9. & ait ad populum ſuum: Ecce, populus filio-
rum Iſrael multus, & fortior nobis eſt. 10. Venite, ſapienter opprimamus eum, ne fortè multipli-
cetur, & ſi ingruerit contra nos bellum, addatur inimicis noſtris, expugnatiſque nobis egrediatur de
terra. 11. Præpoſuit itaque eis magiſtros operum, ut affligerent eos oneribus: ædificaveruntque ur-
bes tabernaculorum Pharaoni, Phithom & Rameſſes. 12. Quantoque opprimebant eos, tanto ma-
gis multiplicabantur, & creſcebant: 13. oderantque filios Iſrael ægyptii, & affligebant illudentes
eis: 14. atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum operibus duris luti & lateris, omnique B
famulatu, quo in terræ operibus premebantur. 15. Dixit autem rex ægypti obſtetricibus Hebræo-
rum: quarum una vocabatur Sephora, altera Phua, 16. præcipiens eis: Quando obſtetricabitis He-
bræas, & partus tempus advenerit: ſi maſculus fuerit, interficite eum: ſi femina reſervate. 17. Ti-
muerunt autem obſtetrices Deum, & non fecerunt juxta præceptum regis ægypti, ſed conſervabant
mares. 18. Quibus ad ſe accerſitis, rex ait: Quidnam eſt hoc quod facere voluiſtis, ut pueros ſerva-
retis? 19. Quæ reſponderunt: Non ſunt Hebrææ ſicut ægyptiæ mulieres: ipſæ enim obſtetricandi ha-
bent ſcientiam, & priuſquam veniamus ad eas, pariunt. 20. Bene ergo fecit Deus obſtetricibus: &
crevit populus, confortatuſque eſt nimis. 21. Et quia timuerunt obſtetrices Deum, ædificavit eis
domos. 22. Præcepit ergo Pharao omni populo ſuo dicens: Quidquid maſculini ſexus natum fuerit,
in flumen proiicite: quidquid feminini, reſervate.

CAPUT II.

*Moyſes naſcitur, aquis expoſitus, & inde extractus, ac à matre ſua nutritus juſſu filiæ Pharaonis
quæ ipſum adoptavit, propter Aegyptii cædem in Madian metu regis fugit, ubi accepta uxore
Sephora filia ſacerdotis duos genuit filios Gerſam, & Eliezer.*

Inf.6.c.20. 1. EGreſſus eſt poſt hæc vir de domo Levi: & accepit uxorem ſtirpis ſuæ. 2. quæ concepit, & pepe- A
Heb.11.c.23. rit filium: & videns eum elegantem, abſcondit tribus menſibus. 3. Cumque jam celare non
poſſet, ſumpſit fiſcellam ſcirpeam, & linivit eam bitumine ac pice: poſuitque intus infantulum, &
expoſuit eam in carecto ripæ fluminis, 4. ſtante procul ſorore ejus, & conſiderante eventum rei. 5. Ec-
Act.7.c.21. ce autem deſcendebat filia Pharaonis ut lavaretur in flumine: & puellæ ejus gradiebantur per crepidi-
Heb.11.c.23. nem alvei. Quæ cùm vidiſſet fiſcellam in papyrione, miſit unam è famulabus ſuis, & allatam 6. ape-
riens, cernenſque in ea parvulum vagientem, miſerta ejus, ait: De infantibus Hebræorum eſt hic. 7.
Cui ſoror pueri: Vis, inquit, ut vadam, & vocem tibi mulierem Hebræam, quæ nutrire poſſit infan-
tulum? 8. Reſpondit: Vade. Perrexit puella, & vocavit matrem ſuam. 9. Ad quam locuta filia Pha-
raonis: Accipe, ait, puerum iſtum, & nutri mihi: ego dabo tibi mercedem tuam. Suſcepit mulier,
& nutrivit puerum: adultumque tradidit filiæ Pharaonis. 10. Quem illa adoptavit in locum filii, vo-
Heb.11.c.24. cavitque nomen ejus Moyſes, dicens: Quia de aqua tuli eum. 11. In diebus illis poſtquam creverat
Moyſes, egreſſus eſt ad fratres ſuos: viditque afflictionem eorum, & virum Aegyptium percutientem
quem-

B quemdam de Hebræis fratribus suis. 12. Cumque circumspexisset huc atque illuc, & nullum adesse
se vidisset, percussum Aegyptium abscondit sabulo. 13. Et egressus die altero conspexit duos He-
bræos rixantes: dixitque ei qui faciebat injuriam: Quare percutis proximum tuum? 14. Qui respon-
dit: Quis te constituit principem & judicem super nos? num occidere me tu vis, sicut heri occidisti
Aegyptium? Timuit Moyses, & ait: Quomodo palàm factum est verbum istud? 15. Audivitque
Pharao sermonem hunc, & quærebat occidere Moysen: qui fugiens de conspectu ejus moratus est in
terra Madian, & sedit juxta puteum. 16. Erant autem sacerdoti Madian septem filiæ, quæ venerunt
ad hauriendam aquam: & impletis canalibus adaquare cupiebant greges patris sui. 17. Supervenere
pastores, & ejecerunt eas: surrexitque Moyses, & defensis puellis adaquavit oves earum. 18. Quæ
cùm revertissent ad Raguel patrem suum, dixit ad eas: Cur velociùs venistis solito? 19. Responde-
runt: Vir Aegyptius liberavit nos de manu pastorum: insuper & hausit aquam nobiscum, potum-
que dedit ovibus. 20. At ille: Vbi est? inquit. Quare dimisistis hominem? vocate eum ut come-
dat panem. 21. Juravit ergo Moyses quòd habitaret cum eo. Accepitque Sephoram filiam ejus uxo- Inf.18.a.3.
rem. 22. quæ peperit ei filium, quem vocavit Gersam, dicens: Advena fui in terra aliena. Alte- 1.Par.23.b.
rum verò peperit, quem vocavit Eliezer, dicens. Deus enim patris mei adjutor meus eripuit me de 15.
manu Pharaonis. 23. Post multum verò temporis mortuus est rex Aegypti: & ingemiscentes filii Israel,
propter opera vociferati sunt: ascenditque clamor eorum ad Deum ab operibus. 24. Et audivit ge-
mitum eorum, ac recordatus est fœderis quod pepigit cum Abraham, Isaac, & Jacob. 25. Et re-
spexit Dominus filios Israel, & cognovit eos.

CAPUT III.

Dominus Moysi, oves Iethro soceri pascenti, in rubo ardente & incombusto apparens, mittit eum etiam renitentem ad filios Israel de manu Pharaonis liberandos spoliatis Aegyptiis.

A 1. MOyses autem pascebat oves Iethro soceri sui sacerdotis Madian: cumque minasset gregem
ad interiora deserti venit ad montem Dei Horeb: 2. Apparuitque ei Dominus in flamma
ignis de medio rubi: & videbat quòd rubus arderet, & non combureretur. 3. Dixit ergo Moyses:
Vadam, & videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. 4. Cernens autem Do- Act.7.d.16.
minus quòd pergeret ad videndum, vocavit eum de medio rubi, & ait: Moyses, Moyses. Qui re-
spondit: Adsum. 5. At ille: Ne appropies, inquit, huc: solve calceamentum de pedibus tuis:
locus enim, in quo stas, terra sancta est. 6. Et ait: Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus
Isaac, & Deus Iacob. Abscondit Moyses faciem suam: non enim audebat aspicere contra Deum.
7. Cui ait Dominus: Vidi afflictionem populi mei in Aegypto, & clamorem ejus audivi propter du- Matt.22.d.32
ritiam eorum qui præsunt operibus: 8. & sciens dolorem ejus, descendit ut liberem eum de manibus 32.
Aegyptiorum, & educam de terra illa in terram bonam, et spatiosam, in terram quæ fluit lacte et Marc.12.e.26
melle, ad loca Chananæi, et Hethæi, et Amorrhæi, et Pherezæi, et Hevæi, et Iebusæi. 9. Cla- Luc.20.f 37.
mor ergo filiorum Israel venit ad me: vidique afflictionem eorum, qua ab Aegyptiis opprimuntur.
B 10. Sed veni, et mittam te ad Pharaonem, ut educas populum meum, filios Israel, de Aegypto.
11. Dixitque Moyses ad Deum: Qui sum ego vt vadam ad Pharaonem, et educam filios Israel de
Aegypto? 12. Qui dixit ei: Ego ero tecum: & hoc habebis signum, quòd miserim te: Cùm edu-
xeris populum meum de Aegypto, immolabis Deo super montem istum. 13. Ait Moyses ad Deum.
Ecce ego vadam ad filios Israel, & dicam eis: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint
mihi: Quod est nomen ejus? quid dicam eis? 14. Dixit Deus ad Moysen: Ego sum qui sum. Ait:
Sic dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos. 15. Dixitque iterum Deus ad Moysen: Hæc dices
filiis Israel: Dominus Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, misit
me ad vos: hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generationem & generatio-
nem. 16. Vade, & congrega seniores Israel, & dices ad eos: Dominus Deus patrum vestrorum ap-
paruit mihi, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, dicens: Visitans visitavi vos, & vidi om-
nia quæ acciderunt vobis in Aegypto: 17. Et dixi ut educam vos de afflictione Aegypti, in terram
C Chananæi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Hevæi, & Iebusæi, ad terram fluentem la-
cte & melle. 18. Et audient vocem tuam: ingredierisque tu, & seniores Israel, ad regem Aegypti,
& dices ad eum: Dominus Deus Hebræorum vocavit nos: ibimus viam trium dierum in solitudinem
ut immolemus Domino Deo nostro. 19. Sed ego scio quòd non dimittet vos rex Aegypti ut eatis,
nisi per manum validam. 20. Extendam enim manum meam, & percutiam Aegyptum in cunctis
mirabilibus meis, quæ facturus sum in medio eorum: post hæc dimittet vos. 21. Daboque gratiam Inf.11.a.2.12
populo huic coram Aegyptiis: & cùm egrediemini, non exibitis vacui: 22. sed postulabit mulier à vi- c 36.
cina sua & ab hospita sua, vasa argentea & aurea, ac vestes: ponetisque eas super filios & filias ve-
stras, & spoliabitis Aegyptum.

CAPUT IV.

Moyses sue missionis tribus signis à Deo accepit, variè se excusat ab hac missione; tandem acquiescit reditque in Aegyptum cum uxore & filiis: angelus minatur Moysi mortem: hinc uxor circumcidit filium. Aaron fratri Moysi occurrit, simulque venerunt ad filios Israel.

A 1. REspondens Moyses ait: Non credent mihi, neque audient vocem meam, sed dicent: Non
apparuit tibi Dominus. 2. Dixit ergo ad eum: Quid est quod tenes in manu tua? Res-
pondit: virga 3. Dixitque Dominus: Proiice eam in terram. Projecit, & versa est in colubrum, ita
ut fugeret Moses. 4. Dixitque Dominus. Extende manum tuam, & apprehende caudam ejus.

Extendit, & tenuit, versaque est in virgam. 5. Ut credant, inquit, quòd apparuerit tibi Do-
minus Deus patrum suorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob. 6. Dixitque Domi.
nus rursum. Mitte manum tuam in sinum tuum. Quam cùm misisset in sinum, protulit leprosam
instar nivis. 7. Retrahe, ait, manum tuam in sinum tuum. Retraxit, & protulit iterum, & erat
similis carni reliquæ. 8. Si non crediderint, inquit, tibi, neque audierint sermonem signi prioris
credent verbo signi sequentis. 9. Quòd si nec duobus quidem his signis crediderint, neque audie-
rint vocem tuam: sume aquam fluminis, & effunde eam super aridam, & quidquid hauseris de B
fluvio, vertetur in sanguinem. 10. Ait Moyses: Obsecro Domine, non sum eloquens ab heri
& nudiustertius: & ex quo locutus es ad servum tuum, impeditioris & tardioris linguæ sum.
11. Dixit Dominus ad eum: Quis fecit os hominis? aut quis fabricatus est mutum & surdum,
Matt.12.b.20 videntem & cæcum? nonne ego. 12. Perge igitur, & ego ero in ore tuo: docebòque te quid lo-
quaris. 13. At ille: Obsecro, inquit, Domine, mitte quem missurus es. 14. Iratus Domi-
nus in Moysem, ait: Aaron frater tuus Levites, scio quòd eloquens sit: ecce ipse egreditur in
occursum tuum, vidensque te lætabitur corde. 15. Loquere ad eum, & pone verba mea in ore
Inf.7.a.1. ejus: & ego ero in ore tuo, & in ore illius, & ostendam vobis quid agere debeatis. 16. ipe lo-
quetur pro te ad populum, & erit os tuum: tu autem eris ei in his quæ ad Deum pertinent. 17.
Virgam quoque hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa. 18. Abiit Moyses, & reversus
est ad Jethro socerum suum, dixitque ei: Vadam & revertar ad fratres meos in Aegyptum, ut vi-
deam si adhuc vivant. Cui ait Jethro. Vade in pace. 19. Dixit ergo Dominus ad Moysen in Ma- C
dian. Vade, & revertere in Aegyptum. Mortui sunt enim omnes qui quærebant animam tuam.
20. Tulit ergo Moyses uxorem suam, & filios suos, & imposuit eos super asinum, reversusque est
in Aegyptum, portans virgam Dei in manu sua. 21. Dixitque ei Dominus revertenti in Aegy-
ptum. Vide ut omnia ostenta quæ posui in manu tua, facies coram Pharaone: ego indurabo cor
ejus, & non dimittet populum. 22. Dicesque ad eum: Hæc dicit Dominus. Filius meus pri-
mogenitus Israel. 23. Dixi tibi. Dimitte filium meum ut serviat mihi; & noluisti dimittere eum:
ecce ego interficiam filium tuum primogenitum. 24. Cumque esset in itinere, in diversorio occur-
rit ei Dominus, & volebat occidere eum. 25. Tulit illico Sephora acutissimam petram; & circum-
cidit præputium filii sui, tetigitque pedes ejus, & ait: Sponsus sanguinum tu mihi es. 26. Et di-
misit eum quàm dixerat. Sponsus sanguinum, ob circumcisionem. 27. Dixit autem Dominus
ad Aaron: Vade in occursum Moysi in desertum. Qui perrexit obviam ei in Montem Dei, &
osculatus est eum. 28. Narravitque Moyses Aaron omnia verba Domini quibus miserat eum, &
signa quæ mandaverat. 29. Veneruntque simul, & congregaverunt cunctos seniores filiorum Israel.
30. Locutusque est Aaron omnia verba quæ dixerat Dominus ad Moysen, & fecit signa coram popu-
lo, 31. & credidit populus. Audieruntque quòd visitasset Dominus filios Israel, & quòd respexisset af-
flictionem illorum, & proni adoraverunt.

CAPUT V.

Moyses & Aaron Pharaoni Dei mandata referunt: quæ ille contemnens, graviùs Israelitas premit negatis paleis: quod audiens Moyses orat pro eis Dominum.

1. POst hæc ingressi sunt Moses & Aaron, & dixerunt Pharaoni; Hæc dicit Dominus Deus Israel;
Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto. 2. At ille respondit; Quis est Dominus, A
ut audiam vocem eius, & dimittam Israel? nescio Dominum, & Israel non dimittam. 3. Dixerunt-
que Deus Hebræorum vocavit nos, ut eamus viam trium dierum in solitudinem, & sacrificemus Do-
mino Deo nostro: ne fortè accidat nobis pestis aut gladius. 4. Ait ad eos rex Ægypti: Quare Moy-
ses & Aaron sollicitatis populum ab operibus suis? ite ad onera vestra. 5. Dixitque Pharao; Mu-
tus est populus terræ; videtis quòd turba succreverit; quanto magis si dederitis eis requiem ab ope-
ribus? 6. Præcepit ergo in die illo præfectis operum & exactoribus populi, dicens: 7. Nequaquam
ultrà dabitis paleas populo ad conficiendos lateres, sicut priùs; sed ipsi vadant, & colligant stipulas
8. Et mensuram laterum, quam priùs faciebant, imponetis super eos, nec minuetis quidquam; va-
cant enim, idcirco vociferantur, dicentes; Eamus & sacrificemus Deo nostro. 9. Opprimantur
operibus, & expleant ea; ut non acquiescant verbis mendacibus. 10. Igitur egressi præfecti operum
& exactores, ad populum dixerunt: Sic dicit Pharao; Non do vobis paleas; 11. ite, & colligite
sicubi invenire poteritis, nec minuetur quidquam de opere vestro. 12. Dispersùsque est populus per
omnem terram Ægypti ad colligendas paleas. 13. Præfecti quoque operum instabant, dicentes; Com- B
plete opus vestrum quotidie, ut priùs facere solebatis quando dabantur vobis paleæ. 14. Flagellati-
que sunt qui præerant operibus filiorum Israel, ab exactoribus Pharaonis, dicentibus: Quare non im-
pletis mensuram laterum sicut priùs, nec heri nec hodie? 15. Veneruntq; præpositi filiorum Israel, & vo-
ciferati sunt ad Pharaonem, dicentes: Cur ita agis contra servos tuos? 16. Paleæ non dantur nobis
& lateres similiter imperantur: en famuli tui flagellis cædimur, & iniustè agitur contra populum
tuum. 17. Qui ait: Vacatis otio, & idcirco dicitis: Eamus, & sacrificemus Domino. 18. Ite er-
go, & operamini: paleæ non dabuntur vobis, & reddetis consuetum numerum laterum. 19. Vi-
debantque se præpositi filiorum Israel in malo, eò quòd diceretur eis: Non minuetur quidquam de
lateribus per singulos dies. 20. Occurreruntque Moysi & Aaron, qui stabant ex adverso, egredien-
tibus à Pharaone: 21. & dixerunt ad eos: Videat Dominus & iudicet, quoniam fœtere fecistis odorem
nostrum coram Pharaone & servis eius, & præbuistis ei gladium, ut occideret nos. 22. Reversusque est
Moyses ad Dominum, & ait: Domine, cur afflixisti populum istum? quare misisti me: 23. Ex eo enim
quo ingressus sum ad Pharaonem ut loquerer in nomine tuo, afflixit populum tuum; & non liberasti
cos.

CAPUT VI.

Deus animat Moysen, ei revelat nomen suum Iehova, solaturque Israelitas per Moysen, terræ Chanaan promissione; recensetur genealogia Ruben, Simeonis, & Levi, usque ad Moysen, & Aaron.

A 1. Dixitque Dominus ad Moysen: Nunc videbis quæ facturus sim Pharaoni, per manum enim
fortem dimittet eos, & in manu robusta eijciet illos de terra sua. 2. Locutusque est Domi-
nus ad Moysen dicens: Ego Dominus. 3. qui apparui Abraham, Isaac & Jacob, in Deo omnipo-
tente: & nomen meum Adonai non indicavi eis. 4. Pepigique fœdus cum eis, ut darem eis terram
Chanaan, terram peregrinationis eorum, in qua fuerunt advenæ. 5. Ego audivi gemitum filiorum
Israel, quo Aegyptij oppresserunt eos: & recordatus sum pacti mei. 6. Ideo dic filijs Israel: Ego Do-
minus, qui educam vos de ergastulo Aegyptiorum, & eruam de servitute: ac redimam in brachio ex-
celso, & iudicijs magnis. 7. Et assumam vos mihi in populum, & ero vester Deus: & scietis quòd ego
sum Dominus Deus vester, qui eduxerim vos de ergastulo Aegyptiorum: 8. & induxerim in terram,
super quam levavi manum meam ut darem eam Abraham, Isaac & Jacob: daboque illam vobis possi-
dendam, ego Dominus. 9. Narravit ergo Moyses omnia filiis Israel: qui non acquieverunt ei propter
angustiam spiritus, & opus durissimum. 10. Locutusque est Dominus ad Moysen. dicens: 11. Ingredere
& loquere ad Pharaonem regem Aegypti, ut dimittat filios Israel de terra sua. 12. Respondit Moyses
B coram Domino: Ecce filij Israel non audiunt me: & quo modo audiet Pharao, præsertim cùm incir-
cumcisus sim labijs? 13. Locutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, & dedit mandatum ad filios
Israel, & ad Pharaonem regem Aegypti, ut educerent filios Israel de terræ Aegypti. 14. Isti sunt prin- Gen 48. b.9.
cipes domorum per familias suas. Filij Ruben primogeniti Israelis: Henoch & Phallu, Hesron & Char- Sup 41. e.50. Num.26.a.5.
mi. 15. hæ cognationes Ruben. Filij Simeon: Iamuel & Lamin, & Ahod, & Iachin, & Soar, & Saul 1.Par.5 a.1.
filius Chananitidis. hæ progenies Simeon. 16. Et hæc nomina filiorum Levi per cognationes suas: 1 Par.4 d.24.
Gerson & Caath & Merari, anni autem vitæ Levi fuerunt centum triginta septem. 17. Filij Gerson: 1.Par 6.a 1.
Lobni, & Semei, per cognationes suas. 18. Filij Caath: Amram, & Isaar, & Hebron, & Oziel, anni quo- 23.26.
que vitæ Caath centum triginta tres. 19. Filij Merari. Moholi & Musi, hæ cognationes Levi per fa- Num 3.c.19.
milias suas. 20. Accepit autem Amram uxorem Iochabed patruelem suam, quæ peperit ei Aaron & 26.g 57 58. 1 Par.6. a.2.
Moysen. Fueruntque anni vitæ Amram centum triginta septem. 21. Filij quoque Isaar: Core, & Ne- 23.b.12.
pheg & Zechri. 22. Filij quoque Oziel: Misael, & Elisaphan, & Sethi. 23. Accepit autem Aaron uxo-
C rem Elisabet, filiam Aminadab sororem Nahason, quæ peperit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Itav-
mar. 24. Filij quoque Core: Aser, & Elcana, & Abiasaph, hæ sunt cognationes Coritarum 25. At he-
rò Eleazar filius Aaron accepit uxorem de filiabus Phuthiel: quæ peperit ei Phinees, hi sunt principes
familiarum Leviticarum per cognationes suas. 26. Iste est Aaron & Moyses, quibus præcepit Domi-
nus ut educerent filios Israel de terra Aegypti per turmas suas. 27. Hi sunt. qui loquuntur ad Pha-
raonem regem Aegypti, ut educant filios Israel de Aegypto: iste est Moyses & Aaron, 28. in die qua
locutus est Dominus ad Moysen, in terra Aegypti. 29. Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:
Ego Dominus: loquere ad Pharaonem regem Aegypti, omnia quæ ego loquor tibi. 30. Et ait Moyses
coram Domino: En in circumcisus labijs sum, quomodo audiet me Pharao?

CAPUT VII.

Moyses & Aaron ad Pharaonem loquuntur, virgam vertunt in serpentem, & aquam virga percussam in sanguinem: similia faciunt magi Pharaonis suis incantationibus, quam ob causam Pharao induratur, ne mittat Hebræos.

A 1. Dixitque Dominus ad Moysen: Ecce constitui te Deum Pharaonis: & Aaron frater tuus erit
propheta tuus. 2. Tu loqueris ei omnia quæ mando tibi: & ille loquetur ad Pharaonem, ut Sup.4.d 15.
dimittat filios Israel de terra sua. 3. Sed ego indurabo cor ejus, & multiplicabo signa & ostenta mea in
terra Aegypti, 4. & non audiet vos: immittamque manum meam super Aegyptum, & educam exerci-
tum et populum meum filios Israel de terra Aegypti per judicia maxima. 5. Et scient Aegyptii, quia
ego sum Dominus qui extenderim manum meam super Aegyptum, & eduxerim filios Israel de
medio eorum. 6. Fecitque itaque Moyses & Aaron sicut præceperat Dominus: ita egerunt. 7.
Erat autem Moyses octoginta annorum, & Aaron octoginta trium, quando locuti sunt ad Pha-
raonem. 8. Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron: 9. Cùm dixerit vobis Pharao, Ostendite si-
gna: dices ad Aaron: Tolle virgam tuam; & projice eam coram Pharaone, ac vertetur in colu-
brum. 10. Ingressi itaque Moyses & Aaron ad Pharaonem, fecerunt sicut præceperat Dominus:
tulitque Aaron virgam coram Pharaone & servis ejus, quæ versa est in colubrum. 11. Vocavit au-
tem Pharao sapientes & maleficos: & fecerunt etiam ipsi per incantationes Ægyptiacas & arcana quæ-
ram similiter. 12. Projeceruntque singuli virgas suas, quæ versæ sunt in dracones: sed devoravit 2.Tim.b 38.
B virga Aaron virgas eorum. 13. Induratumque est cor Pharaonis, & non audivit eos, sicut præcepe-
rat Dominus. 14. Dixit autem Dominus ad Moysen: Ingravatum est cor Pharaonis, non vult di-
mittere populum. 15. Vade ad eum manè, ecce egredietur ad aquas: & stabis in occursum ejus
super ripam fluminis: & virgam, quæ conversa est in draconem, tolles in manu tua. 16. Dicesque
ad eum: Dominus Deus Hebræorum misit me ad te, dicens: Dimitte populum meum ut sacrificet
mihi in deserto: & usque ad præsens audire noluisti. 17. Hæc igitur dicit Dominus: In hoc scies
quòd sim Dominus: ecce percutiam virga, quæ in manu mea est, aquam fluminis, & vertentur
sanguinem. 18. Pisces quoque, qui sunt in fluvio, morientur, & computrescent aquæ, & affli-
gentur Aegyptii bibentes aquam fluminis. 19. Dixit quoque Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron:
Tolle virgam tuam, & extende manum tuam super aquas Aegypti, & super fluvios eorum, & ri-

vos ac paludes, & omnes lacus aquarum, ut vertantur in sanguinem: & sit cruor in omni terra
Aegypti, tam in ligneis vasis quàm in saxeis. 20. Feceruntque Moyses & Aaron sicut præceperat
Dominus: & elevans virgam percussit aquam fluminis coram Pharaone & servis ejus: quæ versa
est in sanguinem. 21. Et pisces, qui erant in flumine, mortui sunt: computruitque fluvius, &
non poterant Aegyptii bibere aquam fluminis, & fuit sanguis in tota terra Aegypti. 22. Fecerunt-
que similiter malefici Aegyptiorum incantationibus suis; & induratum est cor Pharaonis, nec au-
divit eos, sicut præceperat Dominus. 23. Avertitque se, & ingressus est domum suam, nec appo-
suit cor etiam hac vice. 24. Foderunt autem omnes Aegyptii per circuitum fluminis aquam ut bi-
berent: non enim poterant bibere de aqua fluminis. 25. Impletique sunt septem dies, postquam
percussit Dominus fluvium.

CAPUT VIII.

Secunda Aegypti plaga est ranarum; pro quarum ablatione promittit Pharao populum dimittere, nec facit: quare additur tertia sciniphum, & quarta muscarum; propter quas rursum promittit Pharao se filios Israel dimissurum, quod non facit.

1. Dixit quoque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & dices ad eum: Hæc dicit A
Dominus: Dimitte populum meum, ut sacrificet mihi: 2. sin autem nolueris dimittere, ecce
ego percutiam omnes terminos tuos ranis. 3. Et ebulliet fluvius ranas: quæ ascendent, & ingre-
dientur domum tuam, & cubiculum lectuli tui, super stratum tuum, & in domos servorum tuo-
rum, & populum tuum, & in furnos tuos, & in reliquias ciborum tuorum: 4 & ad te, & ad po-
pulum tuum, & ad omnes servos tuos, intrabunt ranæ. 5. Dixitque Dominus ad Moysen: Dic
ad Aaron: Extende manum tuam super fluvios, ac super rivos & paludes, & educ ranas super ter-
Sup. 17. b. 7. ram Aegypti. 6. Et extendit Aaron manum super aquas Aegypti, & ascenderunt ranæ, operue-
runtque terram Aegypti. 7. Fecerunt autem & malefici per incantationes suas similiter, eduxerunt-
que ranas super terram Aegypti. 8. Vocavit autem Pharao Moysen & Aaron, & dixit eis: Orate
Dominum ut auferat ranas à me & à populo meo: & dimittam populum ut sacrificet Domino. 9.
Dixitque Moyses ad Pharaonem: Constitue mihi quando deprecer pro te, & pro servis tuis, & pro
populo tuo, ut abigantur ranæ à te, & à domo tua, & à servis tuis, & à populo tuo: & tantum
in flumine remaneant. 10. Qui respondit, Cras. At ille: Juxta, inquit, verbum tuum faciam:
ut scias quoniam non est sicut Dominus Deus noster. 11. Et recedent ranæ à te, & à domo tua, & à
servis tuis, & à populo tuo: & tantùm in flumine remanebunt. 12. Egressique sunt Moyses & Aa- B
ron à Pharaone: & clamavit Moyses ad Dominum pro sponsione ranarum quàm condixerat Pharao-
ni. 13. Fecitque Dominus juxta verbum Moysi: & mortuæ sunt ranæ de domibus, & de villis, &
de agris. 14. Congregaveruntque eas in immensos aggeres, & computruit terra. 15. Videns autem
Pharao quòd data esset requies, ingravavit cor suum, & non audivit eos, sicut præceperat Domi-
nus. 16. Dixitque Dominus ad Moysen: Loquere ad Aaron: Extende virgam tuam, & percute
pulverem terræ; & sint sciniphes in universa terra Aegypti. 17. Feceruntque ita. Et extendit Aa-
ron manum, virgam tenens; percussitque pulverem terræ, & facti sunt sciniphes in hominibus, et
in jumentis; omnis pulvis terræ versus est in sciniphes per totam terram Aegypti. 18. Feceruntque
similiter malefici incantationibus suis, ut educerent sciniphes, et non potuerunt; erantque scini-
phes tam in hominibus quàm in jumentis. 19. Et dixerunt malefici ad Pharaonem; Digitus Dei
est hic. induratumque est cor Pharaonis, et non audivit eos, sicut præceperat Dominus. 20. Di-
xit quoque Dominus ad Moysen; Consurge diluculo, et sta coram Pharaone; egredietur enim ad
aquas; et dices ad eum; Hæc dicit Dominus; Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. 21. Quòd
si non dimiseris eum, ecce ego immittam in te, et in servos tuos, et in populum tuum, & in domos
tuas, omne genus muscarum; & implebuntur domus Aegyptiorum muscis diversi generis, & uni- C
versa terra in qua fuerint. 22. Faciamque mirabilem in die illa terram Gessen, in qua populus meus
est, ut non sint ibi muscæ: & scias quoniam ego Dominus in medio terræ. 23. Ponamque divisio-
nem inter populum meum & populum tuum: cras erit signum istud. 24. Fecitque Dominus ita.
Sup. 16. b. 9. Et venit musca gravissima in domos Pharaonis & servorum ejus, & in omnem terram Aegypti, cor-
ruptaque est terra ab hujuscemodi muscis. 25. Vocavitque Pharao Moysen & Aaron, et ait
eis: Ite et sacrificate Deo vestro in terra hac. 26. Et ait Moyses: Non potest ita fieri: abominatio-
nes enim Aegyptiorum, immolabimus Domino Deo nostro, quòd si mactaverimus ea quæ colunt
Aegyptii, coram eis, lapidibus nos obruent. 27. Viam trium dierum pergemus in solitudinem: &
Sup. 3. f. 18. sacrificabimus Domino Deo nostro, sicut præcepit nobis. 28. Dixitque Pharao: Ego dimittam
vos ut sacrificetis Domino Deo vestro in deserto: verumtamen longiùs ne abeatis rogate pro me. 29.
Et ait Moyses; Egressus à te, orabo Dominum; et recedet musca à Pharaone, et à servis suis, et à
populo ejus cras; verumtamen noli ultra fallere, ut non dimittas populum sacrificare Domino. 30.
Egressusque Moyses à Pharaone oravit Dominum. 31. Qui fecit juxta verbum illius; et abstulit
muscas à Pharaone, et à servis suis, et à populo ejus; non superfuit ne una quidem. 32. Et ingrava-
tum est cor Pharaonis, ita ut nec hac quidem vice dimitteret populum.

CAPUT IX.

Quinta plaga est pestis in jumentis, sexta ulcerum, septima grandinis, tonitruorum & fulminum; ob quam promittit Pharao se dimissurum populum fecesset, verum nec id complet, & rursum se obdurat; nullus autem filiorum Israel in his malis ullum patitur damnum.

A 1. DIxit autem Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & loquere ad eum: Hæc dicit
Dominus Deus Hebræorum: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. 2. Quòd si adhuc
renuis, & retines eos; 3. ecce manus mea erit super agros tuos: et super equos, et asinos, et ca-
melos, et boves, et oves, pestis valdè gravis. 4. Et faciet Dominus mirabile, inter possessiones
Israel, et possessiones Aegyptiorum, ut nihil omnino pereat ex his quæ pertinent ad filios Israel.
5. Constituitque Dominus tempus, dicens, Cras faciet Dominus verbum istud in terra. 6. Fecit
ergo Dominus verbum hoc altera die: mortuaque sunt omnia animantia Aegyptiorum: de anima-
libus verò filiorum Israel nihil omnino periit. 7. Et misit Pharao ad videndum: nec erat quidquam
mortuum de his quæ possidebat Israel. Ingravatumque est cor Pharaonis, et non dimisit populum.
8. Et dixit Dominus ad Moysen et Aaron: Tollite plenas manus cineris de camino, et spargat illum
Moyses in cælum coram Pharaone. 9. Sitque pulvis super omnem terram Aegypti: erunt enim in
hominibus et jumentis ulcera, et vesicæ turgentes in universa terra Aegypti. 10. Tuleruntque ci-
nerem de camino, et steterunt coram Pharaone, et sparsit illum Moyses in cælum: factaque sunt
ulcera vesicarum turgentium in hominibus, et iumentis. 11. nec poterant malefici stare coram
Moyse propter ulcera quæ in illis erant, et in omni terra Aegypti. 12. Induravitque Dominus cor
B Pharaonis, et non audivit eos, sicut locutus est Dominus ad Moysen. 13. Dixitque Dominus ad
Moysen, Manè consurge, et sta coram Pharaone, et dices ad eum: Hæc dicit Dominus Deus
Hebræorum: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. 14. Quia in hac vice mittam omnes
plagas meas super cor tuum, et super servos tuos, et super populum tuum: ut scias quòd non sit
similis mei in omni terra. 15. Nunc enim extendens manum percutiam te et populum tuum pe- Rom.9.7 d.
ste, peribisque de terra. 16. Idcirco autem posui te, ut ostendam in te fortitudinem meam, et
narretur nomen meum in omni terra. 17. Adhuc retines populum meum; et non vis dimittere
eum? 18. En pluam cras hac ipsa hora grandinem multam nimis, qualis non fuit in Aegy-
pto, à die qua fundata est usque in præsens tempus. 19. Mitte ergo jam nunc, et congrega
jumenta tua, et omnia quæ habes in agro: homines enim et jumenta, et universa quæ inventa
fuerint foris, nec congregata de agris, cecideritque super ea grando, morientur. 20. Qui
timuit verbum Domini de servis Pharaonis, fecit confugere servos suos, & iumenta in domos: 21.
qui autem neglexit sermonem Domini, dimisit servos suos & iumenta in agris. 22. Et dixit Domi-
nus ad Moysen: Extende manum tuam in cælum, ut fiat grando in universa terra Aegypti, super
homines, & super iumenta, & super omnem herbam agri, in terra Aegypti. 23. Extenditq; Moyses
virgam in cœlum, & Dominus dedit tonitrua, & grandinem, ac discurrentia fulgura super terram: Sap.16.c.16.
pluitque Dominus grandinem super terram Aegypti. 24. Et grando & ignis mista pariter ferebantur: & 19 d.19.
tantæque fuit magnitudinis, quanta antè numquam apparuit in universa terra Aegypti ex quo gens
C illa condita est. 25 Et percussit grando in omni terra Aegypti cuncta quæ fuerunt in agris, ab ho-
mine usque ad iumentum: cunctamque herbam agri percussit grando, & omne lignum regionis con-
fregit. 26. Tantùm in terra Gessen, ubi erant filii Israel, grando non cecidit. 27. Misitque Pharao,
& vocavit Moysen & Aaron, dicens ad eos: Peccavi etiam nunc: Dominus iustus: ego & populus
meus impii. 28. Orate Dominum ut desinant tonitrua Dei, & grando: ut dimittam vos, & ne-
quaquam hìc ultrà maneatis. 29. Ait Moyses: Cùm egressus fuero de urbe, extendam palmas meas
ad Dominum, & cessabunt tonitrua, & grando non erit, ut scias quia Domini est terra. 30. novi
autem, quòd & tu, & servi tui, necdum timeatis Dominum Deum. 31. Linum ergo & hordeum
læsum est, eò quòd hordeum esset virens, & linum iam folliculos germinaret. 32. triticum autem et
far non sunt læsa, quia serotina erant. 33. Egressusque Moyses à Pharaone ex urbe, tetendit manus
ad Dominum, et cessaverunt tonitrua et grando, nec ultrà stillavit pluvia super terram. 34. Videns
autem Pharao quòd cessasset pluvia, et grando, et tonitrua, auxit peccatum. 35. et ingravatum est cor
eius, et servorum illius, et induratum nimis: nec dimisit filios Israel, sicut præceperat Dominus per
manum Moysi.

CAPUT X.

Octavum signum seu plaga est locustarum: quibus ablatis, obduratus Pharao ne sic quidem juxta condictum dimittit populum: quapropter nonum additur, nempe tenebrarum densissimarum, propter quas permittit Pharao ut exeant, sed omnium, etiam pecorum missionem urgente Moyse, idem denegat, Moysique minatur mortem.

A 1. ET dixit Dominus ad Moysem: Ingredere ad Pharaonem: ego enim induravi cor eiu, &
servorum illius: ut faciam signa mea hæc in eo, 2. & narres in auribus filii tui, & nepo-
tum tuorum, quoties contriverim Aegyptios, & signa mea fecerim in eis: & sciatis quia ego
Dominus. 3. Introierunt ergo Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt ei: Hæc dicit Do-
minus Deus Hebræorum: Usquequò non vis subjici mihi? dimitte populum meum, ut sacrifi-
cet mihi. 4. Sin autem resistis, & non vis dimittere eum: ecce ego inducam cras locustam in fines Sap.16.b19
tuos: 5. quæ operiat superficiem terræ, ne quidquam eius appareat, sed comedatur quod resi-
duum fuerit grandini, corrodet enim omnia ligna quæ germinant in agris. 6. Et implebunt do-

mus

mos tuas, & servorum tuorum, & omnium Aegyptiorum: quantam non viderunt patrés tui, &
avi, ex quo orti sunt super terram, usque in præsentem diem. Avertitque se, & egressus est à B
Pharaone. 7. Dixerunt autem servi Pharaonis ad eum: Usquequò patiemur hoc scandalum? di-
mitte homines, ut sacrificent Domino Deo suo, nonne vides quòd perierit Aegyptus? 8. Revoca-
veruntque Moysen & Aaron ad Pharaonem: qui dixit eis: Ite, sacrificate Domino Deo vestro;
quinam sunt qui ituri sunt? 9. Ait Moyses: Cum parvulis nostris & senioribus pergemus, cum
filiis & filiabus, cum ovibus & armentis; est enim solemnitas Domini Dei nostri. 10. Et respon-
dit Pharao; Sic Dominus sit vobiscum, quo modo ego dimittam vos, & parvulos vestros, cui
dubium est quòd pessimè cogitetis? 11. Non fiet ita, sed ite tantùm viri, & sacrificate Domino;
hoc enim & ipsi petistis. Statimque ejecti sunt de conspectu Pharaonis. 12. Dixit autem Domi-
nus ad Moysen; Extende manum tuam super terram Aegypti ad locustam, ut ascendat super
eam, & devoret omnem herbam quæ residua fuerit grandini. 13. Et extendit Moyses virgam su-
per terram Aegypti; & Dominus induxit ventum urentem tota die illa & nocte; & mane facto,
ventus urens levavit locustas. 14. Quæ ascenderunt super universam terram Aegypti; & sederunt
in cunctis finibus Aegyptiorum innumerabiles, quales ante illud tempus non fuerant, nec postea
futuræ sunt. 15. Operueruntque universam superficiem terræ, vastantes omnia. Devorata est
igitur herba terræ, et quidquid pomorum in arboribus fuit, quæ grando dimiserat; nihilque C
omnino virens relictum est in lignis et in herbis terræ, in cuncta Aegypto. 16. Quam ob rem fe-
stinus Pharao vocavit Moysen et Aaron, et dixit eis; Peccavi in Dominum Deum vestrum et in
vos. 17. Sed nunc dimittite peccatum mihi etiam hac vice, et rogate Dominum Deum vestrum,
ut auferat à me mortem istam 18. Egressusque Moyses de conspectu Pharaonis, oravit Domi-
num. 19. Qui flare fecit ventum ab Occidente vehementissimum, et arreptam locustam projecit
in Mare rubrum; non remansit ne una quidem in cunctis finibus Aegypti. 20. Et induravit Do-
minus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel. 21. Dixit autem Dominus ad Moysen; Extende
manum tuam in cælum, et sint tenebræ super terram Aegypti, tam densæ ut palpari queant. 22.
Extenditque Moysen manum in cælum; et factæ sunt tenebræ horribiles in universa terra Aegy-
Sap.17.a.2 pti tribus diebus. 23. Nemo vidit fratrem suum, nec movit se de loco in quo erat; ubicumque
Sap.18.a.1. autem habitabant filii Israel, lux erat. 24. Vocavitque Pharao Moysen et Aaron; et dixit eis;
Ite, sacrificate Domino; oves tantùm vestræ et armenta remaneant, parvuli vestri eant vobiscum. D
25. Ait Moyses; Hostias quoque et holocausta dabis nobis, quæ offeramus Domino Deo nostro.
26. Cuncti greges pergent nobiscum; non remanebit ex eis ungula; quæ necessaria sunt in cul-
tum Domini Dei nostri; præsertim cùm ignoremus quid debeat immolari, donec ad ipsum lo-
cum perveniamus. 27. induravit autem Dominus cor Pharaonis; et noluit dimittere eos. 28.
Dixitque Pharao ad Moysen; Recede à me, & cave ne ultrà videas faciem meam; quocumque
die apparueris mihi, morieris. 29. Respondit Moyses; Ita fiet ut locutus es, non videbo ultrà
faciem tuam.

CAPUT XI.

Ante decimum signum (stragem primogenitorum) quod prædicit Dominus hortatur ad Aegypti spoliationem, quæ post stragem peracta est.

1. ET dixit Dominus ad Moysen: Adhuc una plaga tangam Pharaonem & Aegyptum, & post A
hæc dimittet vos, & exire compellet. 2. Dices ergo omni plebi, ut postulet vir ab amico suo,
Sup.3.g.22 & mulier à vicina sua, vasa argentea & aurea. 3. Dabit autem Dominus gratiam populo suo coram
Inf.12.c.35. Aegyptiis. Fuitque Moyses vir magnus valdè in terra Aegypti, coram servis Pharaonis & omni po-
Eccli.45.a.1. pulo. 4. Et ait: Hæc dicit Dominus: Media nocte egrediar in Aegyptum: 5. & morietur omne pri-
mogenitum in terra Aegyptiorum, à primogenito Pharaonis qui sedet in solio ejus, usque ad primo-
genitum ancillæ, quæ est ad molam, & omnia primogenita jumentorum. 6. Eritque clamor magnus
in universa terra Aegypti, qualis nec antè fuit, nec postea futurus est. 7. Apud omnes autem filios
Israel non mutiet canis ab homine usque ad pecus: ut sciatis quanto miraculo dividat Dominus Aegy-
ptios & Israel. 8. Descendentque omnes servi tui isti ad me, & adorabunt me, dicentes: Egredere
tu, & omnis populus qui subjectus est tibi: post hæc egrediemus. 9. Et exivit à Pharaone iratus ni-
mis. Dixit autem Dominus ad Moysen: Non audiet vos Pharao, ut multa signa fiant in terra Aegy-
pti. 10. Moyses autem & Aaron fecerunt omnia ostenta quæ scripta sunt, coram Pharaone. Et indu-
ravit Dominus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel de terra sua.

CAPUT XII.

Paschalis agni immolandi, & comedendi ritu declarato, & celebrato, ejusque sanguine domorum super liminaribus illito; angelus cæsis omnibus Aegypti primogenitis, Israelitas intactos relinquit, qui cum spoliis, & divitiis Aegypti egrediuntur: de ritu Phase ac esu azymorum, & tempore habitationis Israel in Aegypto.

1. DIxit quoque Dominus ad Moysen & Aaron in terra Ægypti: 2. Mensis iste, vobis principium
mensium: primus erit in mensibus anni. 3. Loquimini ad universum cœtum filiorum Israel, A
& dicite eis: Decima die mensis hujus tollat unusquisque agnum per familias & domos suas. 4. Sin
autem minor est numerus ut sufficere possit ad vescendum agnum, assumet vicinum suum qui junctus
est domui suæ, juxta numerum animarum quæ sufficere possunt ad esum agni. 5. Erit autem agnus
absque macula, masculus, anniculus: juxta quem ritum tolletis & hœdum. 6. Et servabitis eum usque
ad

ad quartam decimam mensis hujus: immolabitque eum universa multitudo filiorum Israel ad vespe-
ram. 7. Et sument de sanguine eius, ac ponent super utrumque postem, & in superliminaribus domorum,
in quibus comedent illum. 8. Et edent carnes nocte illa assas igni, & azymos panes cum lactucis agresti-
bus. 9. Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua, sed tantùm assum igni: caput cum pedi-
B bus eius & intestinis vorabitis. 10. Nec remanebit quidquam ex eo usque manè. si quid residuum fue-
rit, igne comburetis. 11. Sic autem comedetis illum: Renes vestros accingetis, & calceamenta habebi-
tis in pedibus, tenentes baculos in manibus, & comedetis festinanter: est enim Phase (id est transitus)
Domini. 12. Et transibo per terram Ægypti nocte illa, percutiamque omne primogenitum in terra
Ægypti ab homine usque ad pecus: & in cunctis diis Ægypti faciam judicia, ego Dominus. 13. Erit
autem sanguis vobis in signum in ædibus in quibus eritis: & videbo sanguinem, & transibo vos: nec erit
in vobis plaga disperdens quando percussero terram Ægypti. 14. Habebitis autem hunc diem in mo-
numentum: & celebrabitis eam solemnem Domino in generationibus vestris cultu sempiterno. 15. Se-
ptem diebus azyma comedetis; in die primo non erit fermentum in domibus vestris: quicumque come-
derit fermentatum, peribit anima illa de Israel, à primo die usque ad diem septimum. 16. Dies prima erit
sancta atque solemnis, & dies septima eadem festivitate venerabilis: nihil operis facietis in eis, exceptis
his quæ ad vescendum pertinent. 17. Et observabitis azyma: in eadem enim ipsa die educam exercitum
vestrum de terra Ægypti, & custodietis diem istum in generationes vestras ritu perpetuo. 18. Primo Lev. 23.
mense, quartadecima die mensis ad vesperam, comedetis azyma, usque ad diem vigesimam primam Num. 28. c. 16
eiusdem mensis ad vesperam. 19. Septem diebus fermentum non invenietur in domibus vestris: qui co-
mederit fermentatum, peribit anima eius de cœtu Israel, tam de advenis quàm de indigenis terræ. 20.
C Omne fermentatum non comedetis: in cunctis habitaculis vestris edetis azyma. 21. Vocavit autem
Moyses omnes seniores filiorum Israel, & dixit ad eos: Ite tollentes animal per familias vestras, & im-
molate Phase. 22. Fasciculumque hyssopi tingite in sanguine qui est in limine, & aspergite ex eo super- Heb. 11. c. 28.
liminare, & utrumque postem: nullus vestrum egrediatur ostium domus suæ usque manè. 23. Transibit
enim Dominus percutiens Ægyptios: cumque viderit sanguinem in superliminari & in utroque poste,
transcendet ostium domus, & non sinet percussorem ingredi domos vestras & lædere. 24. Custodi ver-
bum istud legitimum tibi & filiis tuis usque in æternum. 25. Cumque introieritis terram, quam Domi-
nus daturus est vobis ut pollicitus est, observabitis ceremonias istas. 26. Et cùm dixerint vobis filii
vestri: Quæ est ista religio? 27. dicetis eis: Victima transitus Domini est quando transivit super domos
filiorum Israel in Ægypto percutiens Ægyptios, & domos nostras liberans. Incurvatusq; populus ado-
ravit. 28. Et egressi filii Israel fecerunt sicut præceperat Dominus Moysi & Aaron. 29. Factum est au- Sup. 11. b. 5.
tem in noctis medio, percussit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, Sap. 18 a. 5.
qui in solio eius sedebat usq; ad primogenitum captivæ quæ erat in carcere, & omne primogenitum ju-
mentorum. 30. Surrexitq; Pharao nocte, & omnes servi ejus, cunctaque Ægyptus, & ortus est clamor ma-
gnus in Ægypto: neque enim erat domus in qua non jaceret mortuus. 31. Vocatisque Pharao, Moyse &
D Aaron nocte ait: Surgite & egredimini à populo meo, vos & filii Israel: ite immolate Domino sicut di-
citis. 32. Oves vestras & armenta assumite ut petieratis, & abeuntes benedicite mihi. 33. Urgebantque
Ægyptii populum de terra exire velociter, dicentes: Omnes moriemur. 34. Tulit igitur populus con-
spersam farinam antequam fermentaretur: & ligans in palliis, posuit super humeros suos. 35. Feceruntq;
filii Israel sicut præceperat Moyses: & petierunt ab Ægyptiis vasa argentea & aurea, vestemq; plurimã. Sup. 11. a. 2.
36. Dominus autem dedit gratiam populo coram Ægyptiis ut commodarent eis: & spoliaverunt Ægy-
ptios. 37. Profectiq; sunt filii Israel de Ramesse in Socoth, sexcenta ferè millia peditum virorum absque
parvulis. 38. Sed & vulgus promiscuum innumerabile ascendit cum eis; oves & armenta & animantia
diversi generis multa nimis. 39. Coxeruntque farinam, quam dudum de Ægypto conspersam tulerant
& fecerunt subcinericios panes azymos: neque enim poterant fermentari cogentibus exire Ægyptiis,
& nullam facere sinentibus moram: nec pulmenti quidquam occurrerat præparare. 40. Habitatio
autem filiorum Israel qua manserunt in Ægypto, fuit quadringentorum triginta annorum. 41. Qui-
bus expletis, eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti. 42. Nox ista est obser-
E vabilis Domino, quando eduxit eos de terra Ægypti: hanc observare debent omnes filii Israel in ge-
nerationibus suis. 43. Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron: Hæc est religio Phase: Omnis alie-
nigena non comedet ex eo. 44. Omnis autem servus emptitius circumcidetur, & sic comedet. 45.
Advena & mercenarius non edent ex eo. 46. In una domo comedetur, nec efferetis de carnibus ejus Num. 9. a. 12
foras, nec os illius confringetis. 47. Omnis cœtus filiorum Israel faciet illud. 48. Quòd si quis Ioan. 19 g. 36.
peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam, & facere Phase Domini, circumcidetur priùs
omne masculinum ejus, & tunc ritè celebrabit: eritque sicut indigena terræ: si quis autem circumci-
sus non fuerit, non vescetur ex eo. 49. Eadem lex erit indigenæ & colono qui peregrinatur apud vos.
50. Feceruntque omnes filii Israel sicut præceperat Dominus Moysi & Aaron. 51. Et eadem die edu-
xit Dominus filios Israel de terra Ægypti per turmas suas.

CAPUT XIII.

Iubet Deus sibi offerri primogenita hominum, & pecorum, & liberationis ab Aegypto religione Phase ac primogenitorum consecratione meminisse. Inde Israelem educit Deus non per Philisthæam, sed per desertum; ossa Ioseph secum defert, & columna ignis ac nubis est dux itineris.

A 1. LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Sanctifica mihi omne primogenitum quod Inf. 34. c. 19.
aperit vulvam in filiis Israel, tam de hominibus quàm de jumentis: mea sunt enim om- Lev. 27. c. 16.
nia. 3. Et ait Moyses ad populum: Mementote diei hujus in qua egressi estis de Aegypto & de Num. 8 c. 16.
domo servitutis, quoniam in manu forti eduxit vos Dominus de loco isto: ut non comedatis fer- Luc. 2. c. 23.
mentatum panem. 4. Hodie egredimini mense novarum frugum. 5. Cumque introduxerit te
Dominus in terram Chananæi & Hethæi & Amorrhæi & Hevæi & Jebusæi, quam juravit patribus
tuis

tuis ut daret tibi, terram fluentem lacte & melle, celebrabis hunc morem sacrorum mense isto.
6. Septem diebus vesceris azymis: & in die septimo erit solemnitas Domini. 7. Azyma comedetis septem diebus. non apparebit apud te aliquid fermentatum, nec in cunctis finibus tuis. 8.
Narrabisque filio tuo in die illo, dicens: Hoc est quod fecit mihi Dominus quando egressus sum
de Aegypto. 9. Et erit quasi signum in manu tua, & quasi monumentum ante oculos tuos: &
ut lex Domini semper sit in ore tuo, in manu enim forti eduxit te Dominus de Aegypto. 10.
Custodies hujuscemodi cultum statuto tempore à diebus in dies. 11. Cumque introduxerit te
Dominus in terram Chananaei, sicut juravit tibi & patribus tuis, & dederit tibi eam: 12. separabis
Inf. 22.d.29. 34.c.10. Ezech. 44. g. 30. omne quod aperit vulvam Domino, & quod primitivum est in pecoribus tuis: quidquid habueris
masculini sexus, consecrabis Domino. 13. Primogenitum asini mutabis ove: quòd si non redemeris,
interficies. Omne autem primogenitum hominis de filiis tuis, pretio redimes. 14. Cumque interrogaverit te filius tuus cras, dicens: Quid est hoc? Respondebis ei: In manu forti eduxit nos Dominus B
de terra Aegypti, de domo servitutis. 15. Nam cùm induratus esset Pharao, & nollet nos dimittere, occidit Dominus omne primogenitum in terra Aegypti, à primogenito hominis usque ad primogenitum jumentorum: idcirco immolo Domino omne quod aperit vulvam masculini sexus, &
omnia primogenita filiorum meorum redimo. 16. Erit igitur quasi signum in manu tua, & quasi
Deut. 6. b. 8. appensum quid, ob recordationem, inter oculos tuos: eò quòd in manu forti eduxit nos Dominus
de Aegypto. 17. Igitur cùm emisisset Pharao populum, non eos eduxit Deus per viam terrae Philisthiim quae vicina est: reputans ne fortè poeniteret eum, si vidisset adversum se bella consurgere,
& reverteretur in Aegyptum. 18. Sed circumduxit per viam deserti, quae est juxta mare rubrum,
& armati ascenderunt filii Israel de terra Aegypti. 19. Tulit quoque Moyses ossa Joseph secum:
Gen. 50. d. 24. eò quòd adjurasset filios Israel, dicens: Visitabit vos Deus, efferte ossa mea hinc vobiscum. 20.
Num. 14. c. 14. Profectique de Socoth castrametati sunt in Etham in extremis finibus solitudinis. 21. Dominus
2. Esdr. 9. d. 19. autem praecedebat eos ad ostendendam viam, per diem in columna nubis, & per noctem in columna
1. Cor. 10. a. 1. 2. ignis: ut dux esset itineris utroque tempore. 22. Numquam defuit columna nubis per diem, nec
columna ignis per noctem, coram populo.

CAPUT XIV.

Pharao cum suis Israelem persequitur, angelus in columna nubis medium se interponit, Moyses dividit mare rubrum, quod sicco pede transeunt Hebraei: Aegyptii tum ab angelo, tum ab aquis recurrentibus, cum universo equitatu ac curribus submerguntur.

1. LOcutus est autem Dominus ad Moysen, dicens: 2. Loquere filiis Israel: Reversi castrametentur è regione Phihahiroth, quae est inter Magdalum & mare contra Beelsephon: in conspectu ejus castra ponetis super mare. 3. Dicturusque est Pharao super filiis Israel: Coarctati sunt A
in terra, conclusit eos desertum. 4. Et indurabo cor ejus, ac persequetur vos. & glorificabor in
Pharaone, & in omni exercitu ejus, scientque Aegyptii quia ego sum Dominus. Feceruntque ita.
5. Et nuntiatum est regi Aegyptiorum quod fugisset populus: immutatumque est cor Pharaonis &
servorum ejus super populo, & dixerunt: Quid voluimus facere ut dimitteremus Israel, ne serviret
nobis? 6. Junxit ergo currum, & omnem populum suum assumpsit secum. 7. Tulitque sexcentos
currus electos, & quidquid in Aegypto curruum fuit: & duces totius exercitus. 8. Induravitque
Dominus cor Pharaonis regis Aegypti, & persecutus est filios Israel: at illi egressi erant in manu excelsa. 9. Cumque persequerentur Aegyptii vestigia praecedentium, repererunt eos in castris super
1. Mac. 4. a. 9. Ios. 24. b. 6. mare: omnis equitatus & currus Pharaonis, & universus exercitus, erant in Phihahiroth contra
Beelsephon. 10. Cumque appropinquasset Pharao, levantes filii Israel oculos, viderunt Aegyptios
post se: & timuerunt valdè: clamaveruntque ad Dominum. 11. & dixerunt ad Moysen: Forsitan
non erant sepulchra in Aegypto, ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine: quid hoc facere voluisti, ut educeres nos ex Aegypto? 12. Nonne iste est sermo, quem loquebamur ad te in Aegypto, B
dicentes. Recede à nobis, ut serviamus Aegyptiis? multò enim melius erat servire eis, quàm mori in solitudine. Et ait Moyses ad populum: Nolite timere: state, & videte magnalia Domini quae
facturus est hodie: Aegyptios enim, quos nunc videtis, nequaquam ultrà videbitis usque in sempiternum. 14. Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis. 15. Dixitque Dominus ad Moysen:
Quid clamas ad me? Loquere filiis Israel ut proficiscantur. 16. Tu autem eleva virgam tuam, &
extende manum tuam super mare, & divide illud: ut gradiantur filii Israel in medio mari per siccum
17. Ego autem indurabo cor Aegyptiorum ut persequantur vos: & glorificabor in Pharaone, & in
omni exercitu ejus, & in curribus, & in equitibus illius. 18. Et scient Aegyptii quia ego sum Dominus, cum glorificatus fuero in Pharaone, & in curribus atque in equitibus ejus. 19. Tollensque se
angelus Dei, qui praecedebat castra Israel, abiit post eos, & cum eo pariter columna nubis, priora dimittens, post tergum. 20. stetit inter castra Aegyptiorum & castra Israel: & erat nubes tenebrosa,
& illuminans noctem, ita ut ad se invicem toto noctis tempore accedere non valerent. 21. Cumque
extendisset Moyses manum super mare, abstulit illud Dominus flante vento vehementi & urente tota
nocte, & vertit in siccum: divisaque est aqua. 22. Et ingressi sunt filii Israel per medium sicci maris: erat enim aqua quasi murus à dextra eorum & laeva. 23. Persequentesque Aegyptii ingressi sunt
Ps. 77. b. 13. 104. d. 37. post eos, & omnis equitatus Pharaonis, currus ejus & equites, per medium maris. 24. Jamque advenerat vigilia matutina, & ecce respiciens Dominus super castra Aegyptiorum per columnam ignis C
Ps. 113. a. 3. Heb. 11. f. 29. & nubis, interfecit exercitum eorum: 25. & subvertit rotas curruum, ferebanturque in profun-
Sap. 18. c. 15. dum. Dixerunt ergo Aegyptii: Fugiamus Israelem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos. 26. Et
ait Dominus ad Moysen: Extende manum tuam super mare, ut revertantur aquae ad Aegyptios super
currus & equites eorum. 27. Cumque extendisset Moyses manum contra mare, reversum est primo
diluculo ad priorem locum; fugientibusque Aegyptiis occurrerunt aquae, & involvit eos Dominus in
me-

mediis fluctibus. 28. Reversæque sunt aquæ, & operuerunt currus & equites cuncti exercitus Pharaonis, qui sequentes ingressi fuerant mare: nec unus quidem superfuit ex eis. 29. Filii autem Israel perrexerunt per medium sicci maris, & aquæ eis erant quasi pro muro à dextris & à sinistris: 30. liberavitque Dominus in die illa Israel de manu Aegyptiorum. 31. Et viderunt Aegyptios mortuos super littus maris, & manum magnam quam exercuerat Dominus contra eos: timuitque populus Dominum, & crediderunt Domino, & Moysi servo ejus.

CAPUT XV.

Moyses & Israelitæ, gratiis Deo cum cantu peractis veniunt in Marath; ubi amaritudine aquarum à Moyse versa in dulcedinem, pergunt in Elim, ubi 12. fontes, & 70. palmæ erant.

A 1. TUnc cecinit Moyses & filii Israel carmen hoc Domino, & dixerunt: Cantemus Domino: Sap.10.d.20.
gloriosè enim magnificatus est, equum & ascensorem deiecit in mare. 2. Fortitudo mea, & Isa.12.a.2.
laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem: iste Deus meus, & glorificabo eum: Deus pa- Ps.117.c.14.
tris mei, & exaltabo eum. 3. Dominus quasi vir pugnator, omnipotens nomen eius. 4. Currus
Pharaonis & exercitum eius proiecit in mare: electi principes eius submersi sunt in mari rubro. 5.
Abyssi operuerunt eos, descenderunt in profundum quasi lapis. 6. Dextera tua Domine magnificata
est in fortitudine: dextera tua, Domine, percussit inimicum. 7. Et in multitudine gloriæ
tuæ deposuisti adversarios tuos: misisti iram tuam, quæ devoravit eos sicut stipulam. 8. Et in spiritu
furoris tui congregatæ sunt aquæ: stetit unda fluens, congregatæ sunt abyssi in medio mari. 9. Dixit
inimicus: Persequar & comprehendam, dividam spolia, implebitur anima mea: evaginabo gladium
meum, interficiet eos manus mea. 10. Flavit spiritus tuus, & operuit eos mare: submersi sunt
quasi plumbum in aquis vehementibus. 11. Quis similis tui in fortibus Domine? quis similis tui,
magnificus in sanctitate, terribilis atque laudabilis, faciens mirabilia? 12. Extendisti manum tuam,
& devoravit eos terra. 13. Dux fuisti in misericordia tua populo quem redemisti: & portasti eum
in fortitudine tua, ad habitaculum sanctum tuum. 14. Ascenderunt populi, & irati sunt: dolores
obtinuerunt habitatores Philisthiim. 15. Tunc conturbati sunt principes Edom, robustos Moab obtinuit
tremor: obriguerunt omnes habitatores Chanaan. 16. Irruat super eos formido & pavor, in
magnitudine brachii tui: fiant immobiles quasi lapis, donec pertranseat populus tuus Domine, do-
B nec pertranseat populus tuus iste, quem possedisti. 17. Introduces eos, & plantabis in monte hereditatis
tuæ, firmissimo habitaculo tuo quod operatus es Domine: sanctuarium tuum Domine,
quod firmaverunt manus tuæ. 18. Dominus regnabit in æternum & ultrà. 19. Ingressus est enim
eques Pharao cum curribus & equitibus eius in mare: & reduxit super eos Dominus aquas maris:
filii autem Israel ambulaverunt per siccum in medio eius. 20. Sumpsit ergo Maria prophetissa, soror
Aaron, tympanum in manu sua: egressæque sunt omnes mulieres post eam cum tympanis & choris.
21. Quibus præcinebat, dicens, Cantemus Domino, gloriosè enim magnificatus est, equum & ascensorem
eius deiecit in mare. 22. Tulit autem Moyses Israel de mari rubro, & egressi sunt in desertum
Sur: ambulaveruntque tribus diebus per solitudinem & non inveniebant aquam. 23. Et venerunt
in Mara, nec poterant bibere aquas de Mara, eò quòd essent amaræ: unde & congruum loco nomen
imposuit, vocans illum Mara, id est amaritudinem. 24. Et murmuravit populus contra Moysen,
dicens: Quid bibemus? 25. At ille clamavit ad Dominum, qui ostendit ei lignum: quod cum
misisset in aquas, in dulcedinem versæ sunt, ibi constituit ei præcepta atque iudicia, & ibi tentavit Iudith 5.c.15
eum, 26. dicens: Si audieris vocem Domini Dei tui, & quod rectum est coram eo, feceris, & Eccli 38 a.5.
obedieris mandatis eius, custodierisque omnia præcepta illius, cunctum languorem, quem posui Num.33.b.9.
in Aegypto, non inducam super te: ego enim Dominus sanator tuus. 27. Venerunt autem in
Elim filii Israel, ubi erant duodecim fontes aquarum, & septuaginta palmæ: & castrametati sunt
iuxta aquas.

CAPUT XVI.

Murmurantibus in deserto Sin de ciborum inopia Israelitis, mittit Dominus coturnices & pluit Man ad saturitatem: jussio Domini de Sabbato servando, & manna colligendo, & in monumentum reponendo, quo eos alit quotidie per quadraginta annos.

A 1. PRofectique sunt de Elim, & venit omnis multitudo filiorum Israel in desertum Sin, quod est
inter Elim & Sinai: quintodecimo die mensis secundi, postquam egressi sunt de terra Sap.11.a.2.
Aegypti. 2. Et murmuravit omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen & Aaron in solitudine.
3. Dixeruntque filii Israel ad eos: Utinam mortui essemus per manum Domini in terra Aegypti,
quando sedebamus super ollas carnium, & comedebamus panem in saturitate: cur eduxistis
nos in desertum istud, ut occideretis omnem multitudinem fame? 4. Dixit autem Dominus
ad Moysen: Ecce, ego pluam vobis panes de cælo: egrediatur populus, & colligat quæ sufficiunt
per singulos dies: ut tentem eum utrùm ambulet in lege mea an non. 5. Die autem sexto
parent quod inferant: & sit duplum quàm colligere solebant per singulos dies. 6. Dixeruntque
Moyses & Aaron ad omnes filios Israel: Vesperè scietis quòd Dominus eduxerit vos de
terra Aegypti: 7. & manè videbitis gloriam Domini. audivit enim murmur vestrum contra
Dominum: nos verò quid sumus, quia mussitastis contra nos: 8. Et ait Moyses: Dabit vobis
Dominus vesperè carnes edere, & manè panes in saturitate: eò quòd audierit murmuratione
vestras quibus murmurati estis contra eum. nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur
vestrum, sed contra Dominum. 9. Dixit quoque Moyses ad Aaron: Dic universæ congrega- Eccli.45.a.3
tio

tioni filiorum Israel: Accedite coram Domino: audivit enim murmur vestrum. 10. Cum-
5.23. que loqueretur Aaron ad omnem cœtum filiorum Israel, respexerunt ad solitudinem: & B
ecce gloria Domini apparuit in nube. 11. Locutus est autem Dominus ad Moysen, di-
cens: 12. Audivi murmurationes filiorum Israel, loquere ad eos: Vesperè comede-
tis carnes, & manè saturabimini panibus: scietisque quòd ego sum Dominus Deus vester. 13. Fa-
ctum est ergo vespere, & ascendens coturnix cooperuit castra: manè quoque ros jacuit per circuitum
Num.11.b.7. castrorum. 14. Cumque operuisset superficiem terræ, apparuit in solitudine minutum, & quasi pilo
Psal.77.c.24. tusum in similitudinem pruinæ super terram. 15. Quod cùm vidissent filii Israel, dixerunt ad invi-
Sap.16.c.10. cem: Manhu? quod significat: Quid est hoc? ignorabant enim quid esset. Quibus ait Moyse: Iste
Ioan.6.d.31. est panis, quem Dominus dedit vobis ad vescendum. 16. Hic est sermo, quem præcepit Dominus. Col-
1.Cor.10.a.3 ligat unusquisque ex eo quantum sufficit ad vescendum: gomor per singula capita, juxta numerum
animarum vestrarum quæ habitant in tabernaculo sic tolletis. 17. Feceruntque ita filii Israel: & col-
2.Cor.8.c.15 legerunt, alius plus, alius minus. 18. Et mensi sunt ad mensuram gomor: nec qui plus collegerat, habuit
amplius: nec qui minus paraverat, reperit minus: sed singuli juxta id quod edere poterant, congre-
gaverunt. 19. Dixitque Moyses ad eos: Nullus relinquat ex eo in manè. 20. Qui non audierunt eum,
sed dimiserunt quidam ex eis usque manè, & scatere cœpit vermibus, atquè computruit. & iratus est
contra eos Moyses. 21. Colligebant autem manè singuli, quantum sufficere poterat ad vescendum:
cumque incaluisset sol, liquefiebat. 22. in die autem sexta collegerunt cibos duplices, id est, duo
gomor per singulos homines: venerunt autem omnes principes multitudinis, & narraverunt Moysi.
23. Qui ait eis: Hoc est quod locutus est Dominus: Requies sabbati sanctificata est Domino cras.
quodcumque operandum est, facite: & quæ coquenda sunt coquite; quidquid autem reliquum fue- C
rit, reponite usque in mane. 24. Feceruntque ita ut præceperat Moyses, & non computruit; neque
vermis inventus est in eo. 25. Dixitque Moyses: Comedite illud hodie, quia sabbatum est Domini:
non invenietur hodie in agro. 26. Sex diebus colligite: in die autem septimo sabbatum est Domini,
idcirco non invenietur. 27. Venitque septima dies: & egressi de populo ut colligerent, non invene-
runt. 28. Dixit autem Dominus ad Moysen: Usquequo non vultis custodire mandata mea, & le-
gem meam? 29. Videte quòd Dominus dederit vobis sabbatum, & propter hoc die sexta tribuit
vobis cibos duplices: maneat unusquisque apud semetipsum. nullus egrediatur de loco suo die
septimo. 30. Et sabbatizavit populus die septimo. 31. Appellavitque domus Israel nomen ejus Man:
quod erat quasi semen coriandri album, gustusque ejus quasi similæ cum melle. 32. Dixit autem
Moyses: Istè est sermo, quem præcepit Dominus: Imple gomor ex eo, & custodiatur in futu-
ras retrò generationes: ut noverint panem, quo alui vos in solitudine, quando educti estis de
terra Ægypti. 33. Dixitque Moyses ad Aaron: Sume vas unum, & mitte ibi Man, quantum
potest capere gomor: & repone coram Domino, ad servandam in generationes vestras, 34. si-
2.Esdr.9.d. cut præcepit Dominus Moysi. Posuitque illud Aaron in tabernaculo reservandum. 35. Filii
21. autem Israel comederunt Man quadraginta annis, donec venirent in terram habitabilem: hoc
Iudith.5.c.15 cibo aliti sunt usquequo tangerent fines terræ Chanaan. 36. gomor autem decima pars est ephi.

CAPUT XVII.

Rursum murmurantibus in Raphidim ob aquæ penuriam filii Israel, dat dominus aqua de petra: Amalecita invadunt Hebræos, sed pugnante Iosue, & in monte Moyse extensis manibus orante, vincuntur.

1. IGitur profecta omnis multitudo filiorum Israel de deserto Sin per mansiones suas, juxta sermo-
nem Domini, castrametati sunt in Raphidim, ubi non erat aqua ad bibendum populo. 2. Qui A
Num.20.a.4. jurgatus contra Moysen ait: Da nobis aquam, ut bibamus. Quibus respondit Moyses: Quid jurgamini
contra me? cur tentatis Dominum? 3. Sitivit ergo ibi populus præ aquæ penuria, & murmuravit con-
tra Moysen, dicens: Cur fecisti nos exire de Aegypto, ut occideres nos, & liberos nostros ac jumenta
siti? 4. Clamavit autem Moyses ad Dominum: dicens: Quid faciam populo huic? adhuc paululum, &
lapidabit me. 5. Et ait Dominus ad Moysen: Antecede populum, & sume tecum de senioribus Israel:
Sap.14.c.21. & virgam qua percussisti fluvium, tolle in manu tua, & vade. 6. En ego stabo ibi coram te, supra
Ps.77.b.15. petram Horeb: percutiesque petram: & exibit ex ea aqua, ut bibat populus. Fecit Moyses ita coram
1.Cor.10.a.4 senioribus Israel: 7. & vocavit nomen loci illius, Tentatio, propter jurgium filiorum Israel, & quia
Deut.25.d.17 tentaverunt Dominum, dicentes: Est ne Dominus in nobis, an non? 8. Venit autem Amalec, & pugna-
Iudith.4.c. bat contra Israel in Raphidim. 9. Dixitque Moyses ad Josue: Elige viros: & egressus, pugna contra
13. Amalec: cras ego stabo in vertice collis, habens virgam Dei in manu mea. 10. Fecit Josue ut locutus B
Sap.11.a.3. erat Moyses & pugnavit contra Amalec: Moyses autem & Aaron & Hur ascenderunt super verticem
collis. 11. Cumque levaret Moyses manus, vincebat Israel: sin autem paululùm remisisset, superabat
Amalec. 12. Manus autem Moysi erant graves: sumentes igitur lapidem, posuerunt subter eum, in
quo sedit: Aaron autem & Hur sustentabant manus eius ex utraque parte. Et factum est vt manus illius
non lasserentur usque ad occasum solis. 13. Fugavitque Josue Amalec, & populum eius in ore gladii.
14. Dixit autem Dominus ad Moysen: Scribe hoc ob monumentum in libro & trade auribus Josue:
delebo enim memoriam Amalec sub cælo. 15. Aedificavitque Moyses altare: & vocavit nomen eius.
Dominus exaltatio mea, dicens: 16. Quia manus solii Domini, & bellum Domini erit contra Amalec,
à generatione in generationem.

CA-

CAPUT XVIII.

Iethro socer Moysi uxorem cum filiis ad eum reducit: & auditis Dei operibus, cùm Dominum laudasset, eique sacrificasset, sanum consilium Moysi dedit in constituendis judiciorum magistratibus, qui minora dijudicent.

A 1. CUmque audisset Jethro, sacerdos Madian, cognatus Moysi, omnia quæ fecerat Deus Moysi,
& Israeli populo suo, & quòd eduxisset Dominus Israel de Ægypto: 2. tulit Sephoram uxo-
rem Moysi quam remiserat. 3. & duos filios ejus, quorum unus vocabatur Gersam, dicente patre: Ad- Sup. 2. d. 22.
vena fui in terra aliena. 4. Alter verò Eliezer: Deus enim, ait, patris mei adjutor meus, & eruit me de
gladio Pharaonis. 5. Venit ergo Jethro cognatus Moysi, & filii ejus, & uxor ejus, ad Moysen in deser-
tum, ubi erat castrametatus juxta montem Dei: 6. Et Mandavit Moysi, dicens: Ego Jethro cognatus
tuus venio ad te, & uxor tua, & duo filii tui cum ea. 7. Qui egressus in occursum cognati sui, adoravit,
& osculatus est eum: salutaveruntque se mutuò verbis pacificis. Cumque intrasset tabernaculum, 8.
narravit Moyses cognato suo cuncta quæ fecerat Dominus Pharaoni, & Ægyptiis propter Israel; univer-
sumque laborem, qui accidisset eis in itinere, & quòd liberaverat eos Dominus. 9. Lætatusque est Je-
thro super omnibus bonis, quæ fecerat Dominus Israeli, eò quòd eruisset eum de manu Ægyptiorum,
10. & ait: Benedictus Dominus, qui liberavit vos de manu Ægyptiorum, & de manu Pharaonis; qui
eruit populum suum de manu Ægypti. 11. Nunc cognovi, quia magnus Dominus super omnes deos: Sup. 11. b. 14.
eò quòd superbè egerint contra illos. 12. Obtulit ergo Jethro cognatus Moysi holocausta & hostias 5. b. 7. 10. c. 10.
Deo: veneruntque Aaron & omnes seniores Israel, ut comederent panem cum eo coram Deo. 13. Al- 14. b. 8.
tera autem die sedit Moyses ut judicaret populum, qui assistebat Moysi à manè usque ad vesperam. 14.
Quod cùm vidisset cognatus ejus, omnia scilicet quæ agebat in populo, ait: Quid est hoc quod facis
B in plebe? cur solus sedes, & omnis populus præstolatur de manè usque ad vesperam? 15. Cui respondit
Moyses: Venit ad me populus quærens sententiam Dei. 16. Cumque acciderit eis aliqua disceptatio,
veniunt ad me ut judicem inter eos, & ostendam præcepta Dei, & leges ejus. 17. At ille: Non bonam,
inquit, rem facis: 18. stulto labore consumeris & tu, & populus iste qui tecum est: ultra vires tuas est
negotium, solus illud non poteris sustinere. 19. Sed audi verba mea atque consilia, & erit Deus tecum. Deut. 1. c. 12.
Esto tu populo in his quæ ad Deum pertinent, ut referas quæ dicuntur ad eum: 20. ostendasque populo
ceremonias & ritum colendi, viamque per quam ingredi debeant, & opus quod facere debeant. 21. Pro-
vide autem de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint avari-
tiam, & constitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, 22. qui judicent po-
pulum omni tempore: quidquid autem maius fuerit, referant ad te, & ipsi minora tantummodo judi-
cent: leviusque sit tibi, partito in alios onere. 23. Si hoc feceris, implebis imperium Dei, & præce-
pta ejus poteris sustentare: & omnis hic populus revertetur ad loca sua cum pace. 24. Quibus auditis,
Moyses fecit omnia quæ ille suggesserat. 25. Et electis viris strenuis de cuncto Israel, constituit eos
principes populi, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos. 26. Qui judicabant plebem
omni tempore: quidquid autem gravius erat, referebant ad eum, faciliora tantummodò judicantes. 27.
Dimisitque cognatum suum: qui reversus abiit in terram suam.

CAPUT XIX.

Israelitæ motis castris veniunt in Sina: Moyses jussu Dei ascendit in montem, monita ejus refert ad populum, qui sanctificari jubetur, ut descendat Dominus in fulgure & tonitru, coram omni plebe Moysi locuturus.

A 1. MEnse tertio egressionis Israel de terra Ægypti, in die hac venerunt in solitudinem Sinai. 2. Num. 33. c. 15.
Nam profecti de Raphidim, & pervenientes usque in desertum Sinai, castrametati sunt in eo- Act. 7. c. 38.
dem loco, ibique Israel fixit tentoria è regione montis. 3. Moyses autem ascendit ad Deum, vocavit- Deut. 9. a. 2.
que eum Dominus de monte, & ait: Hæc dices domui Jacob, & annuntiabis filiis Israel: 4. Vos ipsi Psalm. 23. a. 1.
vidistis, quæ fecerim Ægyptiis, quo modo portaverim vos super alas aquilarum, & assumpserim 1 Pet. 2. b. 9.
mihi. 5. Si ergo audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de
cunctis populis: mea est enim omnis terra. 6. Et vos eritis mihi in regnum sacerdotale, & gens san-
cta. hæc sunt verba quæ loqueris ad filios Israel. 7. Venit Moyses: & convocatis majoribus natu po-
puli, exposuit omnes sermones quos mandaverat Dominus. 8. Responditque omnis populus si-
mul: Cuncta quæ locutus est Dominus, faciemus. Cumque retulisset Moyses verba populi ad Domi-
num, 9. ait ei Dominus: Iam nunc veniam ad te in caligine nubis, ut audiat me populus loquen-
tem ad te, & credat tibi in perpetuum. Nuntiavit ergo Moyses verba populi ad Dominum. 10. Qui
dixit ei: Vade ad populum, & sanctifica illos hodie, & cras, laventque vestimenta sua. 11. Et
sint parati in diem tertium: in die enim tertia descendet Dominus coram omni plebe super montem Heb. 12. c. 18.
Sinai. 12. Constituesque terminos populo per circuitum, & dices ad eos: Cavete ne ascendatis in
montem, nec tangatis fines illius: omnis qui tetigerit montem, morte morietur. 13. Manus non
tanget eum, sed lapidibus opprimetur, aut confodietur jaculis: sive jumentum fuerit, sive homo,
non vivet. cùm cœperit elangere buccina, tunc ascendant in montem. 14. Descenditque Moyses
de monte ad populum, & sanctificavit eum. Cumque lavissent vestimenta sua, 15. ait ad eos: Esto-
te parati in diem tertium, & ne appropinquetis uxoribus vestris. 16. Iamque advenerat tertius dies,
& mane inclaruerat: & ecce cœperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes densissima operi-
re montem, clangorque buccinæ vehementiùs perstrepebat: & timuit populus qui erat in castris. 17. Deut. 4. b. 11.
Cumque eduxisset eos Moyses in occursum Dei de loco castrorum, steterunt ad radices montis. 18.

Totus autem mons Sinai fumabat; eò quòd descendisset Dominus super eum in igne, & ascenderet
fumus ex eo quasi de fornace: eratque omnis mons terribilis. 19. Et sonitus buccinæ paulatim cre-
scebat in majus, & prolixiùs tendebatur: Moyses loquebatur, & Deus respondebat ei. 20. Descen-
ditque Dominus super montem Sinai in ipso montis vertice, & vocavit Moysen in cacumen ejus. Quò
cùm ascendisset, 21. dixit ad eum: Descende, & contestare populum: ne fortè velit transcendere ter-
minos ad videndum Dominum, & pereat ex eis plurima multitudo. 22. Sacerdotes quoque qui ac-
cedunt ad Dominum, sanctificentur, ne percutiat eos. 23. Dixitque Moyses ad Dominum: Non
poterit vulgus ascendere in montem Sinai: tu enim testificatus es, & jussisti, dicens: Pone terminos
circa montem, & sanctifica illum. 24. Cui ait Dominus: Vade, descende: ascendesque tu, & Aa-
ron tecum, sacerdotes autem & populus ne transeant terminos, nec ascendant ad Dominum, ne for-
tè interficiat illos. 25. Descenditque Moyses ad populum, & omnia narravit eis.

CAPUT XX.

Angelus vice Dei ex Sina monte decalogum promulgat toti populo, sed is mavult Moyse internuncio mandata Dei sibi exponi: Moyses solatur populum; ac terreum aut lapideum de insectis lapidibus altare facere jubetur, ad quod non sit per gradus ascendendum.

Deut. 5. a. 6. 1. LOcutusque est Dominus cunctos sermones hos: 2. Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te A
Psal. 80. c. 11. de terra Ægypti, de domo servitutis. 3. Non habebis deos alienos coram me. 4. Non fa-
Lev. 26. a. 1. cies tibi sculptile, neque omnem similitudinem quæ est in cælo desuper, & quæ in terra deorsum,
Deut. 4. c. 15. nec eorum quæ sunt in aquis sub terra. 5. Non adorabis ea, neque coles: ego sum Dominus Deus
Jos. 24. c. 15. tuus fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem eo-
Psal. 96. b. 7. rum qui oderunt me: 6. & faciens misericordiam in millia his, qui diligunt me; & custodiunt præ-
Lev. 19. c. 12. cepta mea. 7. Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum, nec enim habebit insontem Dominus
Deut. 5. b. 11. eum qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra. 8. Memento ut diem sabbati sanctifices. 9. Sex
Matt. 5. c. 33. diebus operaberis, & facies omnia opera tua. 10. Septimo autem die sabbatum Domini Dei tui est:
Inf. 31. c. 13. non facies omne opus in eo, tu, & filius tuus & filia tua, servus tuus & ancilla tua, jumentum tuum,
Deut. 5. b. 13. & advena qui est intra portas tuas. 11. Sex enim diebus fecit Dominus cælum & terram, & mare, &
Ezech. 20. b. 12. omnia quæ in eis sunt, & requievit in die septimo, idcirco benedixit Dominus diei sabbati, & san-
2. Gen. 2. 2. ctificavit eum. 12. Honora patrem tuum & matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam
Deut. 5. b. 16. Dominus Deus tuus dabit tibi. 13. Non occides. 14. Non mœchaberis. 15. Non furtum facies. B
Matt. 15. a. 4. 16. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. 17. Non concupisces domum pro-
Ephes. 6. a. 2. ximi tui: nec desiderabis uxorem ejus, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec
Matt. 5. e. 21. omnia quæ illius sunt. 18. Cunctus autem populus videbat voces & lampades, & sonitum buccinæ,
Rom. 7. b. 7. montemque fumantem: & perterriti ac pavore concussi, steterunt procul. 19. dicentes Moysi: Lo-
13. c. 19. quere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur. 20. Et ait Moy-
Deut. 18. c. 16. ses ad populum: Nolite timere: ut enim probaret vos venit Deus, & ut terror illius esset in vobis, &
Heb. 12. e. 18. non peccaretis. 21. Stetitque populus de longè. Moyses autem accessit ad caliginem in qua erat Deus.
22. Dixit præterea Dominus ad Moysen: Hæc dices filiis Israel: Vos vidistis quòd de cælo locutus sim
vobis. 23. Non facietis deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis. 24. Altare de terra facietis mi-
Inf. 27. b. 8. 38. hi, & offeretis super eo holocausta & pacifica vestra, oves vestras & boves in omni loco in quo memo-
a. 7. ria fuerit nominis mei: veniam ad te, & benedicam tibi. 25. Quòd si altare lapideum feceris mihi,
non ædificabis illud de sectis lapidibus: si enim levaveris cultrum super eo, polluetur. 26. Non ascen-
des per gradus ad altare meum, ne reveletur turpitudo tua.

CAPUT XXI.

Præcepta judicialia quoad emptitios servos, & ancillas, furta, homicidia, parricidia, plagium, parentum maledicta, rixas & talionis pœnas, atque cornupetam bovem.

1. HÆc sunt judicia quæ propones eis. 2. Si emeris servum Hebræum, sex annis serviet tibi: A
in septimo egredietur liber gratis. 3. Cum quali veste intraverit, cum tali exeat: si habens
uxorem, & uxor egredietur simul. 4. Sin autem dominus dederit illi uxorem, & pepererit filios &
Deut. 27. b. 5. filias: mulier & liberi ejus erunt domini sui, ipse verò exibit cum vestitu suo. 5. Quòd si dixerit servus:
Jos. 8. f. 31. Diligo dominum meum & uxorem ac liberos, non egrediar liber: 6. offeret eum dominus diis, & ap-
Deut. 15. c. 12. plicabitur ad ostium & postes, perforabitque aurem ejus subula: & erit ei servus in sæculum. 7. Si
Jer. 34. c. 14. quis vendiderit filiam suam in famulam, non egredietur sicut ancillæ exire consueverunt. 8. Si di-
splicuerit oculis domini sui cui tradita fuerat, dimittet eam: populo autem alieno vendendi non ha-
bebit potestatem, si spreverit eam. 9. Sin autem filio suo desponderit eam, juxta morem filiarum fa-
ciet illi. 10. Quòd si alteram ei acceperit providebit puellæ nuptias & vestimenta: & pretium pudici-
tiæ non negabit. 11. Si tria ista non fecerit, egredietur gratis absque pecunia. 12. Qui percusserit ho-
Lev. 24. c. 17. minem volens occidere, morte moriatur. 13. Qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit
Deut. 19. a. 2. in manus ejus: constituam tibi locum in quem fugere debeat. 14. Si quis per industriam occiderit pro-
ximum suum, & per insidias: ab altari meo evelles eum, ut moriatur. 15. Qui percusserit patrem
suum aut matrem, morte moriatur. 16. Qui furatus fuerit hominem, & vendiderit eum, convictus
Lev. 20. b. 9. noxæ, morte moriatur. 17. Qui maledixerit patri suo, vel matri, morte moriatur. 18. Si rixati
Prov. 20. c. 20. fuerint viri, & percusserit alter proximum suum lapide vel pugno, & ille mortuus non fuerit, sed ja-
Matt. 15. a. 4. cuerit in lectulo: 19. si surrexerit, & ambulaverit foris super baculum suum, innocens erit qui per-
Marci 7. b. 10. cusserit, ita tamen, ut operas ejus, & impensas in medicos restituat. 20. Qui percusserit servum
suum,

suum, vel ancillam virga, & mortui fuerint in manibus ejus, criminis reus erit. 21. Sin autem uno
die vel duobus supervixerit, non subjacebit pœnæ, quia pecunia illius est. 22. Si rixati fuerunt viri,
& percusserit quis mulierem prægnantem, & abortivum quidem fecerit, sed ipsa vixerit: subjacebit damno quantum maritus mulieris expetierit, & arbitri judicaverint. 23. Sin autem mors ejus fuerit
subsecuta, reddet animam pro anima. 24. oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manus
pedem pro pede. 25. adustionem pro adustione, vulnus pro vulnere, livorem pro livore. 26. Si, Lev. 24. d. 20
percusserit quispiam oculum servi sui aut ancillæ, & luscos eos fecerit, dimittet eos liberos pro Deu. 19. d. 20.
B oculo quem eruit. 27. Dentem quoque si excusserit servo vel ancillæ suæ, similiter dimittet eos libe- Matt. 5. f. 38.
ros. 28. Si bos cornu percusserit virum aut mulierem, & mortui fuerint, lapidibus obruetur: &
non comedentur carnes ejus, dominus quoque bovis innocens erit. 29. Quòd si bos cornupeta fuerit
ab heri & nudiustertius, & contestati sunt dominum eius, nec recluserit eum, occideritque virum aut
mulierem: & bos lapidibus obruetur, & dominum eius occident. 30. Quòd si pretium fuerit ei impositum, dabit pro anima sua quidquid fuerit postulatus. 31. Filium quoque & filiam si cornu percusserit, simili sententiæ subiacebit. 32. Si servum ancillamque invaserit, triginta siclos argenti domino dabit, bos verò lapidibus opprimetur. 33. Si quis aperuerit cisternam, & foderit, & non operuerit eam, cecideritque bos aut asinus in eam, 34. reddet dominus cisternæ pretium iumentorum:
quod autem mortuum est, ipsius erit. 35. Si bos alienus bovem alterius vulneraverit, & ille mortuus
fuerit, vendent bovem vivum, & divident pretium, cadaver autem mortui inter se dispertient. 36.
in autem sciebat quòd bos cornupeta esset ab heri & nudiustertius, & non custodivit eum dominus suus:
reddet bovem pro bove, & cadaver integrum accipiet.

CAPUT XXII.

Furti damnique illati pœna, depositi, commodati, conducti, atque stupri lex, maleficorum, bestialitatis, sacrificii idololatrici supplicium: advena, vidua, & pupillo nocentium pœna: mutui, usura & pigneris lex, ac obedientia & decimarum, primitiarum, primogenitorum: de carne à bestiis prægustata.

A 1. Si quis furatus fuerit bovem, aut ovem, & occiderit vel vendiderit: quinque boves pro uno bove
restituet, & quatuor oves pro una ove. 2. Si effringens fur domum sive suffodiens fuerit inventus, 2. Reg 12. b. 6
& accepto vulnere mortuus fuerit: percussor non erit reus sanguinis. 3. Quòd si orto sole hoc fecerit,
homicidium perpetravit, & ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat, ipse venumdabitur. 4. Si inventum fuerit apud eum quod furatus est, vivens, sive bos, sive asinus, sive ovis: duplum restituet. 5. Si læserit quispiam agrum vel vineam, & dimiserit jumentum suum ut depascatur
aliena: quidquid optimum habuerit in agro suo, vel in vinea pro damni æstimatione restituet. 6. Si
egressus ignis invenerit spinas, & comprehenderit acervos frugum, sive stantes segetes in agris, reddet damnum qui ignem succenderit. 7. Si quis commendaverit amico pecuniam aut vas in custodiam,
& ab eo, qui susceperat, furto ablata fuerint: si invenitur fur duplum reddet: 8. si latet fur, dominus domus applicabitur ad deos, & jurabit quòd non extenderit manum in rem proximi sui, 9. ad
perpetrandam fraudem, tam in bovem quàm in asino, & ove ac vestimento, & quidquid damnum
inferre potest: ad deos utriusque causa perveniet: & si illi judicaverint, duplum restituet proximo suo
B 10. Si quis commendaverit proximo suo asinum, bovem, ovem, & omne jumentum ad custodiam,
& mortuum fuerit, aut debilitatum vel captum ab hostibus, nullusque hoc viderit: 11. jusjurandum
erit in medio, quòd non extenderit manum ad rem proximi sui: suscipietque dominus juramentum,
& ille reddere non cogetur. 12. Quòd si furto ablatum fuerit, restituet damnum domino. 13. Si comestum à bestia, deferat ad eum quod occisum est, & non restituet. 14. Qui à proximo suo quid- Gen. 31. f. 39.
quam horum mutuò postulaverit, & debilitatum aut mortuum fuerit domino non præsente, reddere
compelletur. 15. Quòd si impræsentiarum dominus fuerit, non restituet, maximè si conductum venerat pro mercede operis sui. 16. Si seduxerit quis virginem necdum desponsatam dormieritque cum Deut. 22. d. 28.
ea: dotabit eam, & habebit eam uxorem. 17. Si pater virginis dare noluerit reddet pecuniam juxta modum
dotis, quam virgines accipere consueverunt. 18. Maleficos non patieris vivere. 19. Qui coierit cum
jumento, morte moriatur. 20. Qui immolat diis, occidetur, præterquam Domino soli. 21. Advenam non contristabis, neque affliges eum: advenæ enim & ipsi fuistis in terra Ægypti. 22. Viduæ Lev. 19. 2. 4. Zach. 7. c. 10.
& pupillo non nocebitis. 23. Si læseritis eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eo-
C rum: 24. & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, & erunt uxores vestræ viduæ, &
filii vestri pupilli. 25. Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor, nec usuris opprimes. 26. Si pignus à proximo tuo acceperis vestimentum an- Deut. 24 c. 13
te solis occasum reddes ei. 27. Ipsum enim est solum, quo operitur, indumentum carnis ejus; nec
habet aliud in quo dormiat: si clamaverit ad me, exaudiam eum, quia misericors sum. 28. Diis non Act 23. b. 5. Ezech. 44. g. 30
detrahes & principi populi tui non maledices. 29. Decimas tuas & primitias tuas non tardabis reddere: primogenitum filiorum tuorum dabis mihi. 30. De bobus quoque & ovibus similiter facies: se- Sup. 13. a. 2. b 12.
ptem diebus sit cum matre sua, die octava reddes illum mihi. 31. Viri sancti eritis mihi, carnem, Inf 34 c. 19.
quæ à bestiis fuerit prægustata, non comedetis, sed projicietis canibus. Lev. 22. a. 8.

CAPUT XXIII.

Leges præfixæ judicibus: bos & asinus inimici servandus: non accipienda judicibus munera: de anni, & dies septimi quiete, tribusque festis præcipuis: promittit Deus se populo Angelum in ducem itineris præmissurum, & præmium servantibus præcepta: de idololatria & fœdere Chananæorum fugiendis, deque eis exterminandis.

1. NOn suscipies vocem mendacii: nec junges manum tuam ut pro impio dicas falsum testimonium. A
2. Non sequeris turbam ad faciendum malum: nec in judicio, plurimorum acquiesces sen-
tentiæ, ut à vero devies. 3. Pauperis quoque non misereberis in judicio. 4. Si occurreris bovi ini-
Deut.22.a.1. mici tui, aut asino erranti, reduc ad eum. 5. Si videris asinum odientis te jacere sub onere, non
Daniel.13.f. pertransibis, sed sublevabis cum eo. 6. Non declinabis in judicium pauperis. 7. Mendacium fugies.
53. Insontem & justum non occides. quia aversor impium. 8. Nec accipies munera, quæ etiam excæ-
Deut.16.d.19 cant prudentes, & subvertunt verba justorum. 9. Peregrino molestus non eris, scitis enim advena-
Eccli.d.31. rum animas: quia & ipsi peregrini fuistis in terra Aegypti. 10. Sex annis seminabis terram tuam, &
Gen.46.a.6. congregabis fruges ejus. 11. Anno autem septimo dimittes eam, & requiescere facies ut comedant
pauperes populi tui: & quidquid reliquum fuerit, edant bestiæ agri: ita facies in vinea, & in oliveto
tuo. 12. Sex diebus operaberis: septimo die cessabis, ut requiescat bos & asinus tuus: & refrigeretur
filius ancillæ tuæ, & advena. 13. Omnia quæ dixi vobis, custodite. Et per nomen externorum deo-
rum non jurabitis, neque audietur ex ore vestro. 14. Tribus vicibus per singulos annos mihi festa ce-
Sup.13.a.13.4. lebrabitis. 15. Solemnitatem azymorum custodies. Septem diebus comedes azyma, sicut præcepi ti-
bi, tempore mensis novorum, quando egressus es de Aegypto: non apparebis in conspectu meo va-
Inf.34.c.10. Deu.16 d.16 cuus. 16. Et solemnitatem messis primitivorum operis tui, quæcumque seminaveris in agro.
Eccli.35.a.6. solemnitatem quoque in exitu anni, quando congregaveris omnes fruges tuas de agro 17.
Inf.34.c.23. Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram Domino Deo tuo. 18. Non immolabis su-
Deut.16.d.16 per fermento sanguinem victimæ meæ, nec remanebit adeps solemnitatis meæ usque manè. 19. Primi- B
Eccli.35.a.6. tias frugum terræ tuæ deferes in domum Domini Dei tui. Non coques hœdum in lacte matris suæ. 20.
Inf.34.c.23. Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & custodiat in via, & introducat in locum quem
Deu.16.d.16 Inf 34.d.26. paravi. 21. Observa eum, & audi vocem ejus, nec contemnendum putes: quia non dimittet cùm
Deut.14 c.21 peccaveris, & est nomen meum in illo. 22. Quòd si audieris vocem ejus, & feceris omnia quæ loquor,
Deut.7.b.11. inimicus ero inimicis tuis, & affligam affligentes te. 23. Præcedetque te Angelus meus, & introdu-
Inf.33.a.2. cet te ad Amorrhæum, et Hethæum, et Pherezæum, Chananæumque, et Hevæum, et Jebusæum,
Ios.24.c.11. Deut.7.d.22. quos ego conteram. 24. Non adorabis deos eorum, nec coles eos: non facies opera eorum, sed de-
strues eos, et confringes statuas eorum. 25. Servietisque Domino Deo vestro, ut benedicam panibus
tuis & aquis, et auferam infirmitatem de medio tui. 26. Non erit infœcunda, nec sterilis in terra tua:
numerum dierum tuorum implebo. 27. Terrorem meum mittam in præcursum tuum, et occidam om-
nem populum, ad quem ingredieris: cunctorumque inimicorum tuorum coram te terga vertam: 28.
emittens crabrones priùs, qui fugabunt Hevæum, et Chananæum et Hethæum, antequam introeas.
Deut.7.c.20. 29. Non eiiciam eos à facie tua anno uno: ne terra in solitudinem redigatur, et crescant contra te bestiæ.
30. Paulatim expellam eos de conspectu tuo, donec augearis, et possideas terram. 31. Ponam autem
terminos tuos à Mari rubro usque ad Mare Palæstinorum et à deserto usque ad fluvium: tradam in ma-
Inf 34.b 15. nibus vestris habitatores terræ, et eiiciam eos de conspectu vestro. 32. Non inibis cum eis fœdus, nec
Deut.7.a.2. cum diis eorum. 33. Non habitent in terra tua, ne fortè peccare te faciant in me, si servieris diis eo-
rum: quod tibi certè erit in scandalum.

CAPUT XXIV.

Moyses à Deo latas leges ad populum refert, populus eas acceptat: & fœdus sancit inter Deum & populum, oblatis Domino sacrificiis, fœderisque sanguine in populum resperso, Moyses, cæteris ad raditem montis manentibus, solus in montem ascendit, ut tabulas legis accipiat; ubi cum Domino quadraginta diebus & noctibus permansit.

1. MOysi quoque dixit: Ascende ad Dominum tu, & Aaron, Nadab, & Abiu, & septuaginta A
senes ex Israel, & adorabitis procul. 2. Solusque Moyses ascendet ad Dominum, & illi
non appropinquabunt: nec populus ascendet cum eo. 3. Venit ergo Moyses, & narravit plebi om-
nia verba Domini, atque judicia: responditque omnis populus una voce: Omnia verba Domini,
quæ locutus est, faciemus. 4. Scripsit autem Moyses universos sermones Domini: & manè consur-
gens ædificavit altare ad radices montis, & duodecim titulos per duodecim tribus Israel. 5. Misit-
que juvenes de filiis Israel, & obtulerunt holocausta, immolaveruntque victimas pacificas Domino,
vitulos. 6. Tulit itaque Moyses dimidiam partem sanguinis, & misit in crateras: partem autem
residuam fudit super altare. 7. Assumensque volumen fœderis, legit audiente populo: qui dixe-
runt: Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus, & erimus obedientes. 8. Ille verò sumptum san-
Heb.9.c.20. guinem respersit in populum, & ait. Hic est sanguis fœderis quod pepigit Dominus vobiscum su-
per cunctis sermonibus his. 9. Ascenderuntque Moyses & Aaron, Nadab, & Abiu, & septuaginta
de senioribus Israel: 10. & viderunt Deum Israel: & sub pedibus ejus quasi opus lapidis sapphirini,
& quasi cælum, cùm serenum est. 11. Nec super eos qui procul recesserant de filiis Israel, misit ma-
num suam, videruntque Deum, & comederunt, ac biberunt. 12. Dixit autem Dominus ad Moy-
sen: Ascende ad me in montem, & esto ibi: daboque tibi tabulas lapideas, & legem ac mandata
quæ scripsi: ut doceas eos. 13. Surrexerunt Moyses & Josue minister ejus: ascendensque Moyses in
mon-

montem Dei, 14. senioribus ait: Expectate hìc donec revertamur ad vos. Habetis Aaron & Hur
vobiscum: si quid natum fuerit quæstionis, referetis ad eos. 15. Cumque ascendisset Moyses,
operuit nubes montem. 16. & habitavit gloria Domini super Sinai, tegens illum nube sex die-
bus: septimo autem die vocavit eum de medio caliginis. 17. Erat autem species gloriæ Do-
mini, quasi ignis ardens super verticem montis, in conspectu filiorum Israel. 18. Ingressusque
Moyses medium nebulæ, ascendit in montem: & fuit ibi quadraginta diebus, et quadragin-
ta noctibus.

CAPUT XXV.

Iubetur primitiarum ac donorum oblatio ad Dei tabernaculum formandum, arcam fœderis, mensam panum propositionis, & septiceps candelabrum, cunctaque illuc pertinentia: horum omnium monstratur exemplar.

A 1. LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Loquere filiis Israel, ut tollant mihi primitias
ab omni homine qui offeret ultroneus, accipietis eas. 3. Hæc sunt autem quæ accipere debe-
tis: Aurum, & argentum, & æs, 4. hyacinthum & purpuram, coccumque bis tinctum, & bys- Inf. 35 a. 5.
sum, pilos caprarum. 5. & pelles arietum rubricatas, pellesque janthinas, & ligna setim: 6. oleum
ad luminaria concinnanda: aromata in unguentum, & thymiamata boni odoris: 7. lapides ony-
chinos, & gemmas ad ornandum ephod, ac rationale. 8. Facientque mihi sanctuarium, & habitabo
in medio eorum: 9. juxta omnem similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi, & omnium vasorum,
in cultum ejus: sicque facietis illud: 10. Arcam de lignis setim compingite, cujus longitudo habeat
duos & semis cubitos: latitudo, cubitum & dimidium: altitudo, cubitum similiter ac semissem. 11. Heb. 9 a. 2.
Et deaurabis eam auro mundissimo intus & foris: faciesque suprà, coronam auream per cir-
cuitum. 12. & quattuor circulos aureos, quos pones per quattuor arcæ angulos: duo circuli
sint in latere uno, & duo in altero. 13. Facies quoque vectes de lignis setim, & operies eos auro.
B 14. Inducesque per circulos qui sunt in arcæ lateribus, ut portetur in eis: 15. qui semper erunt
in circulis, nec umquam extrahentur ab eis: 16. Ponesque in arca testificationem quam dabo tibi.
17. Facies & propitiatorium de auro mundissimo: duos cubitos & dimidium tenebit longitudo
ejus, & cubitum ac semissem latitudo. 18. Duos quoque Cherubim aureos & productiles facies,
ex utraque parte oraculi. 19. Cherub unus sit in latere uno, & alter in altero. 20. Utrumque la-
tus propitiatorii tegant expandentes alas, & operientes oraculum, respiciantque se mutuo versis vul-
tibus in propitiatorium quo operienda est arca, 21. in qua pones testimonium quod dabo tibi. 22.
Inde præcipiam, & loquar ad te supra propitiatorium, ac de medio duorum Cherubim, qui erunt
super arcam testimonii, cuncta quæ mandabo per te filiis Israel. 23. Facies & mensam de lignis se-
tim, habentem duos cubitos longitudinis, & in latitudine cubitum, & in altitudine cubitum ac se-
missem. 24. Et inaurabis eam auro purissimo; faciesque illi labium aureum per circuitum, 25. &
ipsi labio coronam interrasilem altam quattuor digitis: & super illam, alteram coronam aureolam.
26. Quattuor quoque circulos aureos præparabis, & pones eos in quattuor angulis ejusdem mensæ per
singulos pedes. 27. Subter coronam erunt circuli aurei, ut mittantur vectes per eos, & possit men-
sa portari. 28. Ipsos quoque vectes facies de lignis setim, & circumdabis auro ad subvehendam
C mensam. 29. Parabis & acetabula, ac phialas, thuribula & cyathos, in quibus offerenda sunt liba-
mina, ex auro purissimo. 30. Et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper.
31. Facies & candelabrum ductile de auro mundissimo, hastile eius, & calamos, scyphos, & sphæ-
rulas ac lilia ex ipso procedentia. 32. Sex calami egredientur de lateribus, tres ex uno latere, &
tres ex altero. 33. Tres scyphi quasi in nucis modum per calamos singulos, sphærulaque simul & li-
lium: & tres similiter scyphi instar nucis in calamo altero, sphærulaque simul & lilium, hoc erit opus
sex calamorum, qui producendi sunt de hastili: 34. in ipso autem candelabro erunt quattuor scyphi
in nucis modum, sphærulæque per singulos, & lilia. 35. Sphærulæ sub duobus calamis per tria loca,
qui simul sex fiunt, procedentes de hastili uno. 36. Et sphærulæ igitur & calami ex ipso erunt, uni-
versa ductilia de auro purissimo. 37. Facies & lucernas septem, & pones eas super candelabrum, Heb. 8. b. 5.
ut luceant ex adverso. 38. Emunctoria quoque & ubi quæ emuncta sunt extinguantur, fiant de auro Act. 7. f. 44.
purissimo. 39. Omne pondus candelabri cum universis vasis suis habebit talentum auri purissimi. 40.
Inspice, & fac secundùm exemplar quod tibi in monte monstratum est.

CAPUT XXVI.

Forma, & constructio tabernaculi Mosaici, veli arca, propitiatorii, mensæ candelabri, & tentorii, juxta suas quaque mensuras.

A 1. TAbernaculum verò ita facies: Decem cortinas de bysso retorta, & hyacintho, ac purpura, coc-
coque bis tincto, variatas opere plumario facies. 2. Longitudo cortinæ unius habebit vigin-
tiocto cubitos: latitudo quatuor cubitorum erit. Unius mensuræ fient universa tentoria. 3. Quin-
que cortinæ sibi jungentur mutuò, & aliæ quinque nexu simili cohærebunt. 4. Ansulas hyacin-
thinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum, ut possint invicem copulari. 5. Quin-
quagenas ansulas cortina habebit in utraque parte, ita insertas, ut ansa contra ansam veniat, &
altera alteri possit aptari. 6. Facies & quinquaginta circulos aureos quibus cortinarum vela jun-
genda sunt, ut unum tabernaculum fiat. 7. Facies & saga cilicina undecim, ad operiendum te-
ctum tabernaculi. 8. Longitudo sagi unius habebit triginta cubitos: & latitudo, quatuor: æqua
erit mensura sagorum omnium. 9. E quibus quinque junges seorsum, & sex sibi mutuò copula-
bis,

bis, ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices. 10. Facies & quinquaginta ansas in ora sagi
unius, ut coniungi cum altero queat: & quinquaginta ansas in ora sagi alterius, ut cum altero B
copuletur. 11. Facies & quinquaginra fibulas æneas, quibus jungantur ansæ, ut unum ex omnibus
operimentum fiat. 12. Quod autem superfuerit in sagis quæ parantur tecto, id est, unum sagum quod
amplius est, ex medietate ejus operies posteriora tabernaculi. 13. Et cubitus ex una parte pendebit, &
alter ex altera, qui plus est in sagorum longitudine, utrumque latus tabernaculi protegens. 14. Facies
& operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis: super hoc rursum aliud operimentum de
janthinis pellibus. 15. Facies & tabulas stantes tabernaculi de lignis setim, 16. quæ singulæ denos cubi-
tos in longitudine habeant, & in latitudine singulos ac semissem. 17. In lateribus tabulæ, duæ inca-
straturæ fient, quibus tabula alteri tabulæ connectatur: atque in hunc modum cunctæ tabulæ para-
buntur. 18. Quarunr viginti erunt in latere meridiano, quod vergit ad Austrum. 19. Quibus quadra-
ginta bases argenteas fundes, ut binæ bases singulis tabulis per duos angulos subiiciantur. 20. In latere
quoque secundo tabernaculi, quod vergit ad Aquilonem, viginti tabulæ erunt. 21. quadraginta ha-
bentes bases argenteas binæ bases singulis tabulis supponentur. 22. Ad occidentalem verò plagam ta-
bernaculi facies sex tabulas, 23. & rursum alias duas quæ in angulis erigantur post tergum tabernaculi.
24. Eruntque conjunctæ à deorsum usque sursum, & una omnes compago retinebit. Duabus quoque ta-
bulis quæ in angulis ponendæ sunt, similis junctura servabitur. 25. Et erunt simul tabulæ octo, bases
earum argenteæ sedecim, duabus basibus per unam tabulam supputatis. 26. Facies & vectes de lignis
setim quinque ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi, 27. & quinque alios in altero, & ejus- C
dem numeri ad occidentalem plagam: 28. qui mittentur per medias tabulas à summo usque ad sum-
mum. 29. Ipsas quoque tabulas deaurabis, & fundens in eis annulos aureos, per quos vectes tabulata
Sup. 25. d. 40. contineant: quos operies laminis aureis. 30. Et eriges tabernaculum juxta exemplar quod tibi in mon-
te monstratum est. 31. Facies & velum de hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & bysso retor-
ta, opere plumario & pulchra varietate contextum: 32. quod appendes ante quatuor columnas de lignis
setim quæ ipsæ quidem deauratæ erunt & habebunt capita aurea, sed bases argenteas. 33. Inseretur au-
tem velum per circulos, intra quod pones arcam testimonii, quo & Sanctuarium, & Sanctuarii sanctua-
ria dividentur. 34. Pones & propitiatorium super arcam testimonii in Sancto sanctorum: 35. mensam-
que extra velum: & contra mensam candelabrum in latere tabernaculi meridiano: mensa enim stabit in
parte Aquilonis. 36. Facies & tentorium in introitu tabernaculi de hyacintho, & purpura coccoque
bis tincto, & bysso retorta, opere plumarii. 37. Et quinque columnas deaurabis lignorum setim, ante
quas ducetur tentorium; quarum erunt capita aurea, & bases æneæ.

CAPUT XXVII.

*Altare holocaustorum & atrium tabernaculi, tentorium, columnæ. & oleum lucernarum parari ju-
bentur, & earum accensio.*

Inf. 38. d. 6. 1. FAcies & altare de lignis setim quod habebit quinque cubitos in longitudine, & totidem in latitudi- A
ne, id est quadrum, & tres cubitos in altitudine. 2. Cornua autem per quatuor angulos ex ipso
erunt: & operies illud ære. 3. Faciesque in usus ejus lebetes ad suscipiendos cineres, & forcipes atq; fuscinu-
las, & ignium receptacula, omnia vasa ex ære fabricabis. 4. Craticulamque in modum retis æneam: per
cujus quatuor angulos erunt quattuor annuli ænei. 5. quos pones subter arulam altaris: eritque craticula
usque ad altaris medium. 6. Facies & vectes altaris de lignis setim duos, quos operies laminis æneis: 7. &
Duces per circulos, eruntque ex utroque latere altaris ad portandum. 8. Non solidum, sed inane
Sup. 20. d. 24. & cavum intrinsecus facies illud, sicut tibi in monte monstratum est. 9. Facies & atrium tabernaculi,
in cujus australi plaga contra meridiem erunt tentoria de bysso retorta: centum cubitos unum latus te-
nebit in longitudine. 10. Et columnas viginti cum basibus totidem æneis, quæ capita cum cælaturis
suis habebunt argentea. 11. Similiter & in latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubito-
rum, columnæ viginti, & bases æneæ ejusdem numeri, & capita earum cum cælaturis suis argentea.
12. In latitudine verò atrii, quod respicit ad occidentem, erunt tentoria per quinquaginta cubitos, &
columnæ decem, baseſque totidem. 13. In ea quoque atrii latitudine, quæ respicit ad orientem, quin-
quaginta cubiti erunt. 14. In quibus quindecim cubitorum tentoria lateri uno deputabuntur, columnæ-
que tres & bases totidem: 15. & in latere altero erunt tentoria cubitos obtinentia quindecim, columnæ B
tres, & bases totidem. 16. In introitu verò atrii fiet tentorium cubitorum viginti ex hyacintho & pur-
pura, coccoque bis tincto, & bysso retorta, opere plumarii: columnas habebit quattuor, cum basibus
totidem. 17. Omnes columnæ atrii per circuitum vestitæ erunt argenteis laminis, capitibus argenteis,
& basibus æneis. 18. In longitudine occupabit atrium cubitos centum, in latitudine quinquaginta, alti-
tudo quinque cubitorum erit, fietque de bysso retorta, & habebit bases æneas. 19. Cuncta vasa taberna-
culi in omnes usus & ceremonias, tam paxillos ejus quàm atrii, ex ære facies. 20. Præcipe filiis Israel
ut afferant tibi oleum de arboribus olivarum purissimum, piloque contusum, ut ardeat lucerna semper,
21. in tabernaculo testimonii, extra velum quod oppansum est testimonio. Et collocabunt eam Aaron
& filii ejus, ut usque manè luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum à filiis
Israel.

CAPUT XXVIII.

Pontificalia indumentā Aaronis & filiorum ejus describuntur.

1. APplica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel, ut sacer- A
dotio fungantur mihi: Aaron, Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar. 2. Faciesque
vestem sanctam Aaron fratri tuo in gloriam & decorem. 3. Et loqueris cunctis sapientibus corde
quos

quos replevi ſpiritu prudentiæ, ut faciant veſtes Aaron, in quibus ſanctificatus miniſter mihi,
4. Hæc autem erunt veſtimenta quæ facient: Rationale, & ſuperhumerale, tunicam, & lineam
ſtrictam, cidarim & balteum. Facient veſtimenta ſancta fratri tuo Aaron & filiis ejus, ut ſacerdotio
fungantur mihi, 5. Accipientque aurum & hyacinthum, & purpuram, coccumque bis tinctum,
& byſſum. 6. Facient autem ſuperhumerale de auro & hyacintho & purpura, coccoque bis tincto,
& byſſo retorta opere polymito. 7. Duas oras junctas habebit in utroque latere ſummitatum, ut in
unum redeant. 8. Ipſa quoque textura, & cuncta operis varietas erit ex auro, & hyacintho, & pur-
pura, coccoque bis tincto, & byſſo retorta. 9. Sumeſque duos lapides onychinos, & ſculpes in eis
nomina filiorum Iſrael; 10. ſex nomina in lapide uno, & ſex reliqua in altero, juxta ordinem nati-
vitatis eorum. 11. Opere ſculptoris & cælatura gemmarii, ſculpes eos nominibus filiorum Iſrael, in-
cluſos auro atque circumdatos: 12. & pones in utroque latere ſuperhumeralis, memoriale filiis Iſrael.
B Portabitque Aaron nomina eorum coram Domino ſuper utrumque humerum, ob recordationem. 13.
Facies & uncinos ex auro, 14. & duas catenulas ex auro puriſſimo ſibi invicem cohærentes, ſuas inſe-
res uncinis. 15. Rationale quoque judicii facies opere polymito juxta texturam ſuperhumeralis ex au-
ro, hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & byſſo retorta. 16. Quadrangulum erit & du-
plex: menſuram palmi habebit tam in longitudine quàm in latitudine. 17. Poneſque in eo quattuor
ordines lapidum: in primo verſu erit lapis ſardius, & topazius, & ſmaragdus: 18. in ſecundo car-
bunculus, ſapphirus, & jaſpis: 19. in tertio ligurius, achates, & amethyſtus: 20. in quar-
chryſolitus, onychinus & beryllus. incluſi auro erunt per ordines ſuos. 21. Habebuntque nomina
filiorum Iſrael: duodecim nominibus cælabuntur, ſinguli lapides nominibus ſingulorum per duode-
cim tribus. 22. Facies in rationali catenas ſibi invicem cohærentes ex auro puriſſimo: 23. & duos an-
nulos aureos, quos pones in utraque rationalis ſummitate: 24. catenaſque aureas junges annulis, qui
ſunt in marginibus ejus: 25. & ipſarum catenarum extrema duobus copulabis uncinis in utroque late-
re ſuperhumeralis quod rationale reſpicit. 26. Facies & duos annulos aureos, quos pones in ſummita-
tibus rationalis, in oris, quæ è regione ſunt ſuperhumeralis, & poſteriora ejus aſpiciunt. 27. Nec
non & alios duos annulos aureos, qui ponendi ſunt in utroque latere ſuperhumeralis deorſum, quod
reſpicit contra faciem juncturæ inferioris, ut aptari poſſit cum ſuperhumerali. 28. & ſtringatur ra-
tionale annulis ſuis cum annulis ſuperhumeralis vitta hyacinthina, ut maneat junctura fabrefacta, &
à ſe invicem rationale & ſuperhumerale nequeant ſeparari. 29. Portabitque Aaron nomina filiorum
Iſrael in rationali judicii ſuper pectus ſuum, quando ingredietur Sanctuarium, memoriale coram Do-
mino in æternum. 30. Pones autem in rationali judicii Doctrinam & Veritatem, quæ erunt in pecto-
re Aaron quando ingredietur coram Domino: & geſtabit judicium filiorum Iſrael in pectore ſuo, in
conſpectu Domini ſemper. 31. Facies & tunicam ſuperhumeralis totam hyacinthinam, 32. in cujus
C medio ſupra erit capitium, & ora per gyrum ejus textilis, ſicut fieri ſolet in extremis veſtium parti-
bus, ne facilè rumpatur. 33. Deorſum verò, ad pedes ejuſdem tunicæ per circuitum, quaſi mala
punica facies, ex hyacintho, & purpura, & cocco bis tincto, mixtis in medio tintinnabulis. 34.
ita ut tintinnabulum ſit aureum & malum punicum, rurſumque tintinnabulum aliud aureum & ma-
lum punicum. 35. Et veſtietur ea Aaron in officio miniſterii, ut audiatur ſonitus, quando ingreditur &
egreditur Sanctuarium in conſpectu Domini, & non moriatur. 36. Facies & laminam de auro puriſſimo: in
qua ſculpes opere cælatoris Sanctum Domino. 37. Ligabiſque eam vitta hyacinthina, & erit ſuper
tiaram, 38. imminens fronti pontificis. Portabitque Aaron iniquitates eorum, quæ obtulerunt &
ſanctificaverunt filii Iſrael, in cunctis muneribus & donariis ſuis. Erit autem lamina ſemper in fronte
ejus, ut placatus ſit eis Dominus. 39. Stringeſque tunicam byſſo, & tiaram byſſinam facies, & bal-
teum opere plumarii. 40. Porro filiis Aaron tunicas lineas parabis, & balteos ac tiaras in gloriam &
decorem: 41. veſtieſque his omnibus Aaron fratrem tuum, & filios ejus cum eo. Et cunctorum con-
ſecrabis manus, ſanctificabiſque illos, ut ſacerdotio fungantur mihi. 42. Facies & feminalia linea, ut
operiant carnem turpitudinis ſuæ, à renibus uſque ad femora: 43. & utentur eis Aaron & filii ejus
quando ingredientur tabernaculum teſtimonii, vel quando appropinquant ad altare ut miniſtrent in
Sanctuario, ne iniquitatis rei moriantur. Legitimum ſempiternum erit Aaron, & ſemini ejus poſt
eum.

CAPUT XXIX.

Quæ fuerit ſacerdotum conſecratio, rituſque oblationis pro illis, & qui his oblationibus veſcentur: ac de duobus agnis anniculis quotidie offerendis.

1. SEd & hoc facies, ut mihi in ſacerdotio conſecrentur. Tolle vitulum de armento, & arietes duos
A immaculatos, 2. paneſque azymos, & cruſtulam abſque fermento, quæ conſperſa ſit oleo, lagana Lev. 9. a. 2
quoque azyma oleo lita: de ſimila triticea cuncta facies. 3. Et poſita in caniſtro offeres: vitulum autem
& duos arietes. 4. Et Aaron ac filios ejus applicabis ad oſtium tabernaculi teſtimonii. Cumque laveris
patrem cum filiis ſuis aqua, 5. indues Aaron veſtimentis ſuis, id eſt linea & tunica, & ſuper humerali,
& rationali, quod conſtringes balteo. 6 Et pones tiaram in capite ejus, & laminam ſanctam ſuper tia-
ram, 7. & oleum unctionis fundes ſuper caput ejus: atque hoc ritu conſecrabitur. 8. Filios quoque il-
lius applicabis, & indues tunicis lineis cingeſque balteo. 9. Aaron ſcilicet & liberos ejus, & impones
eis mitras eruntque ſacerdotes mihi religione perpetua. Poſtquam initiaveris manus eorum, 10. appli-
cabis & vitulum coram tabernaculo teſtimonii. Imponentque Aaron & filii ejus manus ſuper caput il- Lev. 1. 2 3
lius, 11. & mactabis eum in conſpectu Domini, juxta oſtium tabernaculi teſtimonii. 12. Sumptumque
de ſanguine vituli, pones ſuper cornua altaris digito tuo, reliquum autem ſanguinem fundes juxta ba-
ſim ejus. 13. Sumes & adipem totum qui operit inteſtina, & reticulum jecoris, ac duos renes, & adi-
pem qui ſuper eos eſt, & offeres incenſum ſuper altare: 14. carnes verò vituli, & corium, & fimum com-
bures foris extra caſtra, eo quòd pro peccato ſit. 15. Unum quoque arietem ſumes, ſuper cujus caput

ponent Aaron & filii eius manus. 16. Quem cùm mactaveris, tolles de sanguine ejus, & fundes circa
altare. 17. Ipsum autem arietem secabis in frusta, lotaque intestina eius ac pedes pones super conci- C
sas carnes, & super caput illius. 18. Et offeres totum arietem in incensum super altare: oblatio est Do-
mino, odor suavissimus victimæ Domini. 19. Tolles quoque arietem alterum, super cuius caput Aa-
ron & filii eius ponent manus. 20. Quem cùm immolaveris, sumes de sanguine eius, & pones super extre-
mum auriculæ dextræ Aaron & filiorum eius, & super pollices manus eorum ac pedis dextri, fundesque
sanguinem super altare per circuitum. 21. Cumque tuleris de sanguine qui est super altare, & de oleo
unctionis, asperges Aaron & vestes eius, & filios & vestimenta eorum. Consecratisque ipsis & vestibus,
22. tolles adipem de ariete, & caudam, & arvinam, quæ operit vitalia, ac reticulum iecoris, & duos re-
nes, atque adipem, qui super eos est, armumque dextrum, eò quòd sit aries consecrationis: 23. tortamque
panis unius, crustulam consperſam oleo, laganum de canistro azymorum, quod positum est in conspectu
Domini: 24. ponesque omnia super manus Aaron & filiorum eius, & sanctificabis eos elevans coram
Domino. 25. Suscipiesque universa de manibus eorum: & incendes super altare in holocaustum, odo-
rem suavissimum in conspectu Domini, quia oblatio eius est. 26. Sumes quoque pectusculum de ariete,
quo initiatus est Aaron, sanctificabisque illud elevatum coram Domino, & cedet in partem tuam. 27.
Sanctificabisque & pectusculum consecratum, & armum quem de ariete separasti, 28. quo initiatus est
Aaron & filii eius, cedentque in partem Aaron & filiorum eius iure perpetuo à filiis Israel: quia primiti-
va sunt & initia de victimis eorum pacificis quæ offerunt Domino. 29. Vestem autem sanctam, qua ute-
tur Aaron, habebunt filii eius post eum, ut ungantur in ea, & consecrentur manus eorum. 30. Septem die- D
bus utetur illa qui pontifex pro eo fuerit constitutus de filiis eius, & ingredietur tabernaculum testi-
monii ut ministret in Sanctuario. 31. Arietem autem consecrationis tolles, & coques carnes eius in lo-
co sancto: 32. quibus vescetur Aaron & filii eius. Panes quoque qui sunt in canistro, in vestibulo taber-
Lev.8.f.31. naculi testimonii comedent, 33. ut sit placabile sacrificium, & sanctificentur offerentium manus. Alie-
24.b 9. nigena non vescetur ex eis, quia sancti sunt. 34. Quòd si remanserit de carnibus consecratis, sive de pa-
Matt.12.a.4. nibus usque manè, combures reliquias igni: non comedentur, quia sanctificata sunt. 35. Omnia, quæ præ-
cepi tibi, facies super Aaron & filiis eius. Septem diebus consecrabis manus eorum: 36. & vitulum pro
peccato offeres per singulos dies ad expiandum. Mundabisque altare cùm immolaveris expiationis ho-
stiam, et unges illud in sanctificationem. 37. Septem diebus expiabis altare, et sanctificabis, et erit Sanctũ
sanctorum. omnis, qui tetigerit illud, sanctificabitur. 38. Hoc est quod facies in altari: Agnos anniculos
Num.24.a.3. duos per singulos dies jugiter, 39. unum agnum manè, & alterum vespere, 40. decimam partem similæ
conspersæ oleo tuso, quod habeat mensuram quartam partem hin; & vinum ad libandum eiusdem men-
suræ in agno uno. 41. Alterum verò agnum offeres ad vesperam juxta ritum matutinæ oblationis, &
juxta ea quæ diximus, in odorem suavitatis. 42. Sacrificium est Domino, oblatione perpetua in generatio-
nes vestras, ad ostium tabernaculi testimonii coram Domino, ubi constituam ut loquar ad te. 43. Ibique
præcipiam filiis Israel, & sanctificabitur altare in gloria mea. 44. Sanctificabo & tabernaculum testimonii
cum altari, & Aaron cum filiis suis, ut sacerdotio fungantur mihi. 45. Et habitabo in medio filiorum
Israel, eroque eis Deus, 46. & scient quia ego Dominus Deus eorum, qui eduxi eos de terra Ægypti, ut
manerem inter illos, ego Dominus Deus ipsorum.

CAPUT XXX.

Institutio altaris thymiamatis, & pecuniæ in usus tabernaculi exigendæ, labri ænei construendi pro lotioni sacerdotium, unguenti sacri pro ungendis sacerdotibus & vasis templi, unctionis thymiamatis, & reliquorum quæ ad tabernaculum spectant.

1 FAcies quoque altare ad adolendum thymiama de lignis setim, 2. habens cubitum longitudi-
nis, & alterum latitudinis, id est, quadrangulum, & duos cubitos in altitudine. Cornua
ex ipso procedent. 3. Vestiesque illud auro purissimo, tam craticulam ejus, quàm parietes per cir- A
cuitum & cornua. Faciesque ei coronam aureolam per gyrum, 4. & duos annulos aureos sub corona
per singula latera, ut mittantur in eos vectes, & altare portetur. 5. Ipsos quoque vectes facies de lignis
setim, & inaurabis. 6. Ponesque altare contra velum quod ante arcam pendet testimonii, coram pro-
pitiatorio quo tegitur testimonium, ubi loquar tibi. 7. Et adolebit incensum super eo Aaron, suave
fragrans, manè. Quando componet lucernas, incendet illud: 8. & quando collocabit eas ad vesperum,
uret thymiama sempiternum coram Domino in generationes vestras. 9. Non offeretis super eo thymia-
ma compositionis alterius, nec oblationem, & victimam, nec libabitis libamina. 10. Et deprecabitur
Aaron super cornua ejus semel per annum, in sanguine quod oblatum est pro peccato, & placabit su-
per eo in generationibus vestris. Sanctum sanctorum erit Domino. 11. Locutusque est Dominus ad
Num.12.2. Moysen, dicens: 12. Quando tuleris summam filiorum Israel juxta numerum, dabunt singuli pretium
pro animabus suis Domino, & non erit plaga in eis, cùm fuerint recensiti. 13. Hoc autem dabit omnis
Lev.27.c.25. qui transit ad nomen, dimidium sicli juxta mensuram templi. Siclus viginti obolos habet. Media B
Num.3.g.47. pars sicli offeretur Domino. 14. Qui habetur in numero, à viginti annis & supra, dabit pretium. 15.
Ezech.45.d.12. Dives non addet ad medium sicli, & pauper nihil minuet. 16. Susceptamque pecuniam, quæ collata
est à filiis Israel, trades in usus tabernaculi testimonii, ut sit monimentum eorum coram Domino, &
propitietur animabus eorum. 17. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 18. Facies & labrum
æneum cum basi sua ad lavandum: ponesque illud inter tabernaculum testimonii & altare. Et missa
aqua, 19. lavabunt in ea Aaron & filii ejus manus suas ac pedes, 20. quando ingressuri sunt taberna-
culum testimonii, & quando accessuri sunt ad altare, ut offerant in eo thymiama Domino, 21. ne for-
tè moriantur. legitimum sempiternum erit ipsi, & semini ejus per successiones. 22. Locutusq; est Do-
minus ad Moysen. 23. dicens: Sume tibi aromata, primæ myrrhæ, & electæ quingentos siclos, & cin-
namomi medium, id est, ducentos quinquaginta siclos, calami similiter ducentos quinquaginta, 24.
casiæ autem quingentos siclos in pondere sanctuarii, olei de olivetis mensuram hin: 25. facietque un-
ctio-

ctionis oleum sanctum, unguentum compositum opere unguentarii, 26. & unges ex eo tabernaculum
testimonii, & arcam testamenti, 27. mensamque cum vasis suis, candelabrum, & utensilia ejus, altaria
thymiamatis, 28. & holocausti, & universam supellectilem quæ ad cultum eorum pertinet. 29. Sanctifi-
cabisque omnia, & erunt sancta sanctorum: qui tetigerit ea sanctificabitur. 30. Aaron & filios
ejus unges, sanctificabisque eos, ut sacerdotio fungantur mihi. 31. Filiis quoque Israel di-
ces: Hoc oleum unctionis sanctum erit mihi in generationes vestras. 32. Caro homi-
nis non ungetur ex eo, & juxta compositionem ejus non facietis aliud, quia sanctificatum est, & san-
ctum erit vobis. 33. Homo quicumque tale composuerit, & dederit ex eo, alieno, exterminabitur de
populo suo. 34. Dixitque Dominus ad Moysen: Sume tibi aromata, stacten & onycha, galbanum boni
odoris, & thus lucidissimum, æqualis ponderis erunt omnia: 35. faciesque thymiama compositum
opere unguentarii, mixtum diligenter, & purum, & sanctificatione dignissimum. 36. Cumque in te-
nuissimum pulverem universa contuderis, pones ex eo coram tabernaculo testimonii, in quo loco ap-
parebo tibi. Sanctum sanctorum erit vobis thymiama. 37. Talem compositionem non facietis in usus
vestros, quia sanctum est Domino. 38. Homo quicumque fecerit simile, ut odore illius perfruatur,
peribit de populis suis.

CAPUT XXXI.

Deputantur à Domino Beseleel & Ooliab ad exstructionem tabernaculi ac cæterorum quæ dicta sunt: de sabbati observatione, & de duabus lapideis tabulis legis à Domino Moysi datis.

A 1. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Ecce, vocavi ex nomine Beseleel fi-
lium Uri, filii Hur, de tribu Juda. 3. & implevi eum spiritu Dei, sapientia, & intelligen-
tia, & scientia in omni opere. 4. ad excogitandum quidquid fabrefieri potest ex auro, & argento, &
ære, 5. marmore, & gemmis, & diversitate lignorum. 6. Dedique ei socium Ooliab filium Achi-
samech de tribu Dan. Et in corde omnis eruditi posui sapientiam ut faciant cuncta quæ præcepi tibi,
7. tabernaculum fœderis, & arcam testimonii, & propitiatorium, quod super eam est, & cuncta
vasa tabernaculi. 8. mensamque & vasa ejus, candelabrum purissimum cum vasis suis, & altaria thy-
miamatis, 9. & holocausti, & omnia vasa eorum, labrum cum basi sua, 10. vestes sanctas in mi- Sup. 20. b. 8.
nisterio Aaron sacerdoti, & filiis ejus, ut fungantur officio suo in sacris. 11. oleum unctionis, & Ezech. 20. b.
thymiama aromatum in Sanctuario, omnia quæ præcepi tibi, facient. 12. Et locutus est Dominus 12.
ad Moysen, dicens: 13. Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Videte ut sabbatum meum custodia-
tis: quia signum est inter me & vos in generationibus vestris: ut sciatis quia ego Dominus, qui san-
ctifico vos. 14. Custodite sabbatum meum. sanctum est enim vobis: qui polluerit illud, morte
morietur: qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de medio populi sui. 15. Sex diebus facietis
opus: in die septimo sabbatum est, requies sancta Domino. omnis qui fecerint opus in hac die, mo-
rietur. 16. Custodiant filii Israel sabbatum & celebrent illud in generationibus suis. Pactum est sem- Gen. 2. a. 2.
piternum. 17. inter me & filios Israel, signumque perpetuum. sex enim diebus fecit Dominus cælum Deut. 9. b. 10.
& terram, & in septimo ab opere cessavit. 18. Deditque Dominus Moysi, completis hujuscemodi
sermonibus in monte Sinai, duas tabulas testimonii lapideas, scriptas digito Dei.

CAPUT XXXII.

Moyse absente, populus vitulum aureum conflat, & adorat; ob vitulum adoratum Moyses Deum precatur; de monte descendens tabulas frangit, vitulum comburit, & Aarone objurgato, idololatras occidi jubet, cæterisque veniam impetrat iterum conscenso monte.

1. Videns autem populus quòd moram faceret descendendi de monte Moyses, congregatus adver-
A sus Aaron, dixit: Surge, fac nobis deos, qui nos præcedant: Moysi enim huic viro, Act. 7. e. 40.
qui nos eduxit de terra Aegypti, ignoramus quid acciderit. 2. Dixitque ad eos Aaron: Tollite inau-
res aureas, de uxorum filiorumque & filiarum vestrarum auribus, & afferte ad me. 3. Fecitque po-
pulus quæ jusserat, deferens inaures ad Aaron. 4. Quas cùm ille accepisset, formavit opere fuso- Ps. 105. c. 10.
rio, & fecit ex eis vitulum conflatilem dixeruntque: Hi sunt dii tui Israel, qui te eduxerunt de ter- 1. Cor. 10. b. 7.
ra Ægypti. 5. Quod cùm vidisset Aaron, ædificavit altare coram eo, & præconis voce clamavit Deut. 9. b. 1.
dicens. Cras solemnitas Domini est. 6. Surgentesque manè, obtulerunt holocausta, & hostias pa- 3. Reg. 12. g. 28.
cificas, & sedit populus manducare, & bibere, & surrexerunt ludere. 7. Locutus est autem Domi- Inf. 33. a. 1.
nus ad Moysen, dicens: Vade, descende: peccavit populus tuus, quem eduxisti de terra Aegy- Deut. 9. c. 13.
pti. 8. Recesserunt citò de via, quam ostendisti eis: feceruntque sibi vitulum conflatilem, & Num. 1. c. 31.
adoraverunt, atque immolantes ei hostias, dixerunt: Isti sunt dii tui Israel qui te eduxerunt de
terra Aegypti. 9. Rursumque ait Dominus ad Moysen: Cerno quòd populus iste duræ cervicis sit: 10. di-
mitte me, ut irascatur furor meus contra eos, & deleam eos, faciamque te in gentem magnam. 11. Moy-
B ses autem orabat Dominum Deum suum, dicens: Cur, Domine, irascitur furor tuus contra popu-
lum tuum, quem eduxisti de terra Aegypti, in fortitudine magna, & in manu robusta? 12. Ne Ps. 105. d. 23.
quæso dicant Aegyptii: Callidè eduxit eos, ut interficeret in montibus, & deleret è terra: quiescat Gen. 12. b. 7.
ira tua, & esto placabilis super nequitia populi tui. 13. Recordare Abraham, Isaac, & Israel, b. 7. 48. c. 16.
servorum tuorum, quibus jurasti per temetipsum, dicens: Multiplicabo semen vestrum sicut stel-
las cæli: & universam terram hanc, de qua locutus sum, dabo semini vestro, & possidebitis eam
semper. 14. Placatusque est Dominus ne faceret malum quod locutus fuerat adversus populum suum.
15. Et reversus est Moyses de monte portans duas tabulas testimonii in manu sua scriptas ex utraque
parte, 16. & factas opere Dei: scriptura quoque Dei erat sculpta in tabulis. 17. Audiens autem Jo-

sue tumultum populi vociferantis, dixit ad Moysen: Ululatus pugnæ auditur in castris; 18. Qui
respondit: Non est clamor adhortantium ad pugnam, neque vociferatio compellentium ad fugam:
sed vocem cantantium ego audio. 19. Cumque appropinquasset ad castra, vidit vitulum, & cho-
ros: iratusque valdè, projecit de manu tabulas, & confregit eas ad radicem montis: 20. arripiens-
que vitulum quem fecerant, combussit, & contrivit usque ad pulverem, quem sparsit in aquam, C
& dedit ex eo potum filiis Israel. 21. Dixitque ad Aaron: Quid tibi fecit hic populus, ut induceres
super eum peccatum maximum? 22. Cui ille respondit: Ne indignetur dominus meus: tu enim no-
sti populum istum, quòd pronus sit ad malum. 23. dixerunt mihi: Fac nobis deos, qui nos præce-
dant: huic enim Moysi, qui nos eduxit de terra Aegypti, nescimus quid acciderit. 24. Quibus
ego dixi: Quis vestrum habet aurum? Tulerunt, & dederunt mihi: & projeci illud in ignem,
egressusque est hic vitulus. 25. Videns ergo Moyses populum quòd esset nudatus, (spoliaverant
enim eum Aaron propter ignominiam sordis, & inter hostes nudum constituerat) 26. & stans in
porta castrorum, ait: Si quis est Domini, jungatur mihi. Congregatique sunt ad eum omnes filii
Levi: 27. quibus ait: Hæc dicit Dominus Deus Israel. Ponat vir gladium super femur suum: ite,
& redite de porta usque ad portam per medium castrorum, & occidat unusquisque fratrem, & ami-
cum, & proximum suum. 28. Feceruntque filii Levi juxta sermonem Moysi, cecideruntque in die
illa quasi viginti tria millia hominum. 29. Et ait Moyses: Consecrastis manus vestras hodie Domi-
no, unusquisque in filio, & in fratre suo, ut detur vobis benedictio. 30. Facto autem altero die, D
locutus est Moyses ad populum: Peccastis peccatum maximum: ascendam ad Dominum, si quo mo-
do quivero eum deprecari pro scelere vestro. 31. Reversusque ad Dominum, ait: Obsecro, pec-
cavit populus iste peccatum maximum, feceruntque sibi deos aureos: aut dimitte eis hanc no-
xam, 32. aut si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti. 33. Cui respondit Dominus:
Qui peccaverit mihi, delebo eum de libro meo: 34. tu autem vade, & duc populum istum
quò locutus sum tibi: angelus meus præcedet te. Ego autem in die ultionis visitabo & hoc pec-
catum eorum. 35. Percussit ergo Dominus populum pro reatu vituli, quem fecerat Aaron.

CAPUT XXXIII.

Minis Dei in populum sedatis à Moyse, populus deponit ornatum suum, & suum luget delictum: placatur Deus, & loquitur Dominus cum Moyse facie ad faciem, qui cupit videre faciem & gloriam Domini.

Gen. 12. b. 7. 1. LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: Vade, ascende de loco isto tu, & populus tuus
Sup. 32. g. 34. quem eduxisti de terra Ægypti, in terram quam juravi Abraham Isaac, & Jacob, dicens: A
Deut. 7. d. 22. Semini tuo dabo eam: 2. & mittam præcursorem tui angelum, ut ejiciam Chananæum, & Amorrhæum,
Jos. 24. c. 11 & Hethæum, & Pherezæum, & Hevæum, & Jebusæum, 3. & intres in terram fluentem lacte & mel-
Sup. 32. b. 9. Deut. 9. c. 13. le. Non enim ascendam tecum, quia populus duræ cervicis es: ne fortè disperdam te in via. 4. Au-
diensque populus sermonem hunc pessimũ, luxit: & nullus ex more indutus est cultu suo. 5. Dixitque Dominus
ad Moysem: Loquere filiis Israel. Populus duræ cervicis es, semel ascendam in medio tui, & delebo te
Iam nunc depone ornatum tuum, ut sciam quid faciam tibi. 6. Deposuerunt ergo filii Israel ornatum suũ
à monte Horeb. 7. Moyses quoque tollens tabernaculum, tetendit extra castra procul, vocavitque nomen ejus
tabernaculum fœderis. Et omnis populus, qui habebat aliquam quæstionem, egrediebatur ad taberna-
culum fœderis, extra castra. 8. Cumque egrederetur Moyses ad tabernaculum, surgebat universa plebs,
& stabat unusquisque in ostio papilionis sui, aspiciebantque tergum Moysi, donec ingrederetur tentorium.
9. Ingresso autem illo tabernaculum fœderis, descendebat columna nubis, & stabat ad ostium, loqueba-
turque cum Moyse, 10. cernentibus universis quod columna nubis staret ad ostium tabernaculi. Stabant-
que ipsi, & adorabant per fores tabernaculorum suorum. 11. Loquebatur autem Dominus ad Moysen
facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum. Cumque ille reverteretur in castra, mi-
nister ejus Josue filius Nun, puer, non recedebat de tabernaculo. 12. Dixit autem Moyses ad Dominũ: Præ- B
cipis ut educam populũ istum: & non indicas mihi quem missurus es mecũ præsertim cũ dixeris: Novi te
ex nomine, & invenisti gratiam coram me. 13. Si ergo inveni gratiã in conspectu tuo, ostende mihi faciem
tuam, ut sciam te, & inveniam gratiam ante oculos tuos respice populũ tuum gentem hanc. 14. Dixitque
Dominus: Facies mea præcedet te, & requiem dabo tibi. 15. Et ait Moyses: Si non tu ipse præcedas, ne edu-
cas nos de loco isto. 16. In quo enim scire poterimus ego & populus tuus invenisse nos gratiam in con-
spectu tuo, nisi ambulaveris nobiscum, ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant super ter-
ram: 17. Dixit autem Dominus ad Moysen: Et verbum istud, quod locutus es, faciam: invenisti
Rom. 9. c. 15. enim gratiam coram me, & te ipsum novi ex nomine. 18. Qui ait: Ostende mihi gloriam tuam. 19.
Respondit: Ego ostendam omne bonum tibi, & vocabo in nomine Domini coram te: & miserebor
cui voluero, & clemens ero in quem mihi placuerit. 20. Rursumque ait: Non poteris videre faciem
meam: non enim videbit me homo, & vivet. 21. Et iterum: Ecce, inquit, est locus apud me, &
stabis supra petram. 22. Cumque transibit gloria mea, ponam te in foramine petræ, & protegam
dextera mea, donec transeam: 23. tollamque manum meam, & videbis posteriora mea: faciem au-
tem meam videre non poteris.

CAPUT XXXIV.

Moyses novis paratis tabulis redit in montem, ubi tergum Dei videt: prohibitaque Gentium societate & idololatria, datisque paaceptis de primogenitis, sabbato, azymis, cæterisque festis post 40. dierum jejunium cornutus de monte descendit, ac velata facie populo loquitur.

A 1. AC deinceps: Præcide, ait, tibi duas tabulas lapideas instar priorum, & scribam super eas verba
quæ habuerunt tabulæ quas fregisti. 2. Esto paratus manè, ut ascendas statim in montem Si- Deut.10. a.
nai, stabisque mecum super verticem montis. 3. Nullus ascendat tecum, nec videatur quispiam per to-
tum montem: boves quoque & oves non pascantur econtrà. 4. Excidit ergo duas tabulas lapideas, qua-
les antea fuerant: & de nocte consurgens ascendit in montem Sinai, sicut præceperat ei Dominus, por-
tans secum tabulas. 5. Cumque descendisset Dominus per nubem, stetit Moyses cum eo, invocans no-
men Domini. 6. Quo transeunte coram eo, ait: Dominator Domine Deus, misericors & clemens, pa-
tiens & multæ miserationis, ac verax, 7. qui custodis misericordiam in millia: qui aufers iniquitatem, Deut.5. a 10.
scelera, atque peccata, nullusque apud te per se innocens est. Qui reddis iniquitatem patrum filiis ac Ier.32. c. 18.
nepotibus, in tertiam & quartam progeniem. 8. Festinusque Moyses, curvatus est pronus in terram, Psal.142 a.2.
& adorans. 9. ait: Si inveni gratiam in conspectu tuo Domine, obsecro ut gradiaris nobiscum (populus Deut. 5.
enim duræ cervicis est) & auferas iniquitates nostras atque peccata, nosque possideas. 10. Respondit Ier.32. g. 40.
Dominus: Ego inibo pactum videntibus cunctis, signa faciam quæ numquam visa sunt super terram,
nec in ullis gentibus: ut cernat populus iste, in cuius es medio, opus Domini terribile quod facturus
sum. 11. Observa cuncta quæ hodie mando tibi: ego ipse eiiciam ante faciem tuam Amorrhæum, &
B Chananæum, & Hethæum, Pherezæum quoque & Hevæum, & Jebusæum. 12. Cave ne umquam cum
habitatoribus terræ illius iungas amicitias, quæ sint tibi in ruinam: 13. sed aras eorum destrue, con-
fringe statuas, lucosque succide: 14. noli adorare Deum alienum. Dominus zelotes nomen eius, Deus
est æmulator. 15. Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum: ne, cùm fornicati fuerint cum
diis suis, & adoraverint simulachra eorum, vocet te quispiam ut comedas de immolatis. 16. Nec uxo- 3.Reg. 11.a.2.
rem de filiabus eorum accipies filiis tuis: ne, postquam ipsæ fuerint fornicatæ, fornicari faciant & fi- Sup.13.a.2.b.
lios tuos in deos suos. 17. Deos conflatiles non facies tibi. 18. Sollemnitatem azymorum custodies. Se- 12. 22. d. 9.
ptem diebus vesceris azymis, sicut præcepi tibi, in tempore mensis novorum: mense enim verni tem- Sup.23. c. 15.
poris egressus es de Ægypto. 19. Omne quod aperit vulvam generis masculini, meum erit, de cunctis
animantibus, tam de bobus, quàm de ovibus, meum erit. 20. Primogenitum asini redimes ove: sin
autem nec pretium pro eo dederis, occidetur. Primogenitum filiorum tuorum redimes: nec apparebis
in conspectu meo vacuus. 21. Sex diebus operaberis, die septimo cessabis arare & metere. 22. Sollem-
nitatem hebdomadarum facies tibi in primitiis frugum messis tuæ triticeæ, & sollemnitatem quando
redeunte anni tempore cuncta conduntur. 23. Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum
tuum in conspectu omnipotentis Domini Dei Israel. 24. Cum enim tulero gentes à facie tua, & dilata- Sup 23. d. 17.
C vero terminos tuos, nullus insidiabitur terræ tuæ, ascendente te, & apparente in conspectu Domini Deut. 16. d. 16
Dei tui ter in anno. 25. Non immolabis super fermento sanguinem hostiæ meæ: neque residebit manè de
victima sollemnitatis phase. 26. Primitias frugum terræ tuæ offeres in domo Domini Dei tui. Non coques
hœdum in lacte matris suæ. 27. Dixitq; Dominus ad Moysen: Scribe tibi verba hæc, quibus & tecum & cū Sup.23. d 18.
Israel pepigi fœdus. 28. Fuit ergo ibi cum Domino quadraginta dies & quadraginta noctes: panem non Sup.23. d. 19.
comedit, & aquam non bibit, & scripsit in tabulis verba fœderis decem. 29. Cumque descenderet Sup. 24 d. 8.
Moyses de monte Sinai, tenebat duas tabulas testimonii, & ignorabat quòd cornuta esset facies sua Deut. 19. b.
ex consortio sermonis Domini. 30. Videntes autem Aaron & filii Israel cornutam Moysi faciem timue- 9. c 18.
runt propè accedere. 31. Vocatique ab eo, reversi sunt tam Aaron quàm principes synagogæ. Et post- Deut. 4. b 13.
quam locutus est ad eos, 32. venerunt ad eum etiam omnes filii Israel: quibus præcepit cuncta quæ au-
dierat à Domino in monte Sinai. 33. Impletisque sermonibus, posuit velamen super faciem suam. 34. 2.Cor.3. c. 13.
Quod ingressus ad Dominum, & loquens cum eo, auferebat donec exiret, & tunc loquebatur ad filios
Israel omnia, quæ sibi fuerant imperata. 35. Qui videbant faciem egredientis Moysi esse cornutam, sed
operiebat ille rursus faciem suam, si quando loquebatur ad eos.

CAPUT XXXV.

Præcipitur sabbatum, petuntur primitiæ & donaria ac artifices ad construenda omnia quæ dicta sunt, quibus deputati à Domino dicuntur Beseleel & Ooliab.

A 1. IGitur congregata omni turba filiorum Israel, dixit ad eos: Hæc sunt quæ jussit Dominus fieri.
2. Sex diebus facietis opus: septimus dies erit vobis sanctus sabbatum, & requies Domini: qui
fecerit opus in eo, occidetur. 3. Non succendetis ignem in omnibus habitaculis vestris per diem
sabbati. 4. Et ait Moses ad omnem catervam filiorum Israel: Iste est sermo quem præcepit Domi-
nus, dicens: 5. Separate apud vos primitias Domino. Omnis voluntarius & prono animo offerat eas Sup.23 g. 31
Domino: aurum & argentum & æs, 6. hyacinthum & purpuram, coccumque bis tinctum, & byssum,
pilos caprarum, 7. pellesque arietum rubricatas, & janthinas, ligna setim, 8. & oleum ad lumi-
naria concinnanda, & ut conficiatur unguentum, & thymiama suavissimum, 9. lapides onychinos,
& gemmas ad ornatum superhumeralis & rationalis. 10. Quisquis vestrum sapiens est, veniat, & faciat
quod Dominus imperavit: 11. Tabernaculum scilicet, & tectum ejus, atque operimentum, annulos,
& tabulata cum vectibus, paxillos & bases: 12. Arcam & vectes, propitiatorium & velum, quod ante
illud oppanditur: 13. Mensam cum vectibus & vasis, & propositionis panibus. 14. Candelabrum ad
luminaria sustentanda, vasa illius & lucernas, & oleum ad nutrimenta ignium: 15. Altare thymia-
ma-

matis, & vectes, & oleum unctionis & thymiama ex aromatibus: Tentorium ad ostium tabernaculi:
16. Altare holocausti, & craticulam ejus æneam cum vectibus & vasis suis: labrum & basim ejus:
17. Cortinas atrii cum columnis & basibus, tentorium in foribus vestibuli, 18. paxillos tabernaculi
& atrii cum funiculis suis: 19. Vestimenta, quorum usus est in ministerio sanctuarii, vestes Aaron
pontificis ac filiorum ejus, ut sacerdotio fungantur mihi. 20. Egressaque omnis multitudo filiorum
Israel de conspectu Moysi, 21. obtulerunt mente promptissima atque devota primitias Domino, ad fa-
ciendum opus tabernaculi testimonii. Quidquid ad cultum & ad vestes sanctas necessarium erat, 22.
viri cum mulieribus præbuerunt, armillas & inaures, annulos & dextralia: omne vas aureum in do-
naria Domini separatum est. 23. Si quis habebat hyacinthum, & purpuram, coccumque bis tinctum,
byssum & pilos caprarum pelles arietum rubricatas, & janthinas, 24. argenti ærisque metalla, obtule-
runt Domino, lignaque setim in varios usus. 25. Sed & mulieres doctæ, quæ neverant, dederunt hya-
cinthum, purpuram, & vermiculum, ac byssum, 26. & pilos caprarum, sponte propria cuncta
tribuentes. 27. Principes verò obtulerunt lapides onychinos, & gemmas ad superhumerale & rationa-
le, 28. aromataque & oleum ad luminaria concinnanda, & ad præparandum unguentum, ac thymia-
ma odoris suavissimi componendum. 29. Omnes viri & mulieres mente devota obtulerunt donaria, ut
fierent opera quæ jusserat Dominus per manum Moysi. Cuncti filii Israel voluntaria Domino dedicave-
runt. 30. Dixitque Moyses ad filios Israel: Ecce, vocavit Dominus ex nomine Beseleel filium Uri, filii
Sap. 31.a.2. Hur de tribu Juda. 31. Implevitque eum spiritu Dei, sapientia & intelligentia, & scientia & omni
doctrina, 32. ad excogitandum, & faciendum opus in auro & argento & ære, 33. sculpendisque
lapidibus, & opere carpentario. quidquid fabrè adinveniri potest, 34. dedit in corde ejus: Ooliab
quoque filium Achisamech de tribu Dan: 35. ambos erudivit sapientia, ut faciant opera abietarii,
polymitarii, ac plumarii, de hyacintho ac purpura coccoque bis tincto, & bysso, & texant omnia,
ac nova quæque reperiant.

CAPUT XXXVI.

Oblatis plusquam opus esset donariis, paratur tabernaculum juxta omnes partes suas, nempe cortinas, saga, opertoria, tabulata, vectes, velum, & tentorium.

1. Fecit ergo Beseleel, & Ooliab, & omnis vir sapiens, quibus dedit Dominus sapientiam & intel-
lectum, ut scirent fabrè operari quæ in usus Sanctuarii necessaria sunt, & quæ præcepit Domi- A
Sap. 26.a.1. nus. 2. Cumque vocasset eos Moyses, & omnem eruditum virum, cui dederat Dominus sapientiam,
& qui sponte sua obtulerant se ad faciendum opus, 3. tradidit eis universa donaria filiorum Israel. Qui
cùm instarent operi, quotidie manè vota populus offerebat. 4. Unde artifices venire compulsi, 5.
1.Par.21.d.20 dixerunt Moysi: Plus offert populus quàm necessarium est. 6. Jussit ergo Moyses præconis voce can-
tari. Nec vir nec mulier quidquam offerat ultrà in opere Sanctuarii. Sicque cessatum est à muneribus
offerendis, 7. eò quòd oblata sufficerent & superabundarent. 8. Feceruntque omnes corde sapientes
ad explendum opus tabernaculi, cortinas decem de bysso retorta, & hyacintho, & purpura, cocco-
que bis tincto, opere vario, & arte polymita: 9. quarum una habebat in longitudine viginti octo
cubitos, & in latitudine quatuor. una mensura erat omnium cortinarum. 10. Conjunxitque cortinas
quinque, alteram alteri, & alias quinque sibi invicem copulavit. 11. Fecit & ansas hyacinthinas in
ora cortinæ unius ex utroque latere, & in ora cortinæ alterius similiter, 12. ut contra se invicem ve-
nirent ansæ, & mutuò jungerentur. 13. unde & quinquaginta fudit circulos aureos, qui morderent
cortinarum ansas, & fieret unum tabernaculum. 14. Fecit & saga undecim de pilis caprarum ad ope-
riendum tectum tabernaculi: 15. unum sagum in longitudine habebat cubitos triginta, & in latitudi- B
ne cubitos quatuor: unius mensuræ erant omnia saga: 16. quorum quinque junxit seorsum, & sex alia
separatim. 17. Fecitque ansas quinquaginta in ora sagi unius, & quinquaginta in ora sagi alterius,
ut sibi invicem jungerentur. 18. Et fibulas æneas quinquaginta, quibus necteretur tectum, ut unum
pallium ex omnibus sagis fieret. 19. Fecit & opertorium tabernaculi de pellibus arietum rubricatis:
aliudque desuper velamentum de pellibus janthinis. 20. Fecit & tabulas tabernaculi de lignis setim
stantes. 21. Decem cubitorum erat longitudo tabulæ unius: & unum ac semis cubitum latitu-
do retinebat. 22. Binæ incastraturæ erant per singulas tabulas, ut altera alteri junge-
retur. Sic fecit in omnibus tabernaculi tabulis. 23. E quibus viginti ad plagam meridianam erant
contra Austrum, 24. cum quadraginta basibus argenteis. Duæ bases sub una tabula ponebantur ex
utraque parte angulorum, ubi incastraturæ laterum in angulis terminantur. 25. Ad plagam quoque
tabernaculi, quæ respicit ad Aquilonem, fecit viginti tabulas, 26. cum quadraginta basibus argen-
teis, duas bases per singulas tabulas. 27. Contra Occidentem verò, id est, ad eam partem taberna-
culi, quæ mare respicit, fecit sex tabulas, 28. & duas alias per singulos angulos tabernaculi retrò: C
29. quæ junctæ erant à deorsum usque sursum, & in unam compaginem pariter ferebantur. Ita fecit ex
utraque parte per angulos: 30. ut octo essent simul tabulæ, & haberent bases argenteas sedecim,
binas scilicet bases sub singulis tabulis. 31. Fecit & vectes de lignis setim, quinque ad continendas
tabulas unius lateris tabernaculi, 32. & quinque alios ad alterius lateris coaptandas tabulas: & extra
hos, quinque alios vectes ad occidentalem plagam tabernaculi contra mare. 33. Fecit quoque vectem
alium, qui per medias tabulas ab angulo usque ad angulum perveniret. 34. Ipsa autem tabulata de-
auravit, fusis basibus earum argenteis. Et circulos eorum fecit aureos per quos vectes induci possent:
quos & ipsos laminis aureis operuit. 35. Fecit & velum de hyacintho, & purpura, vermiculo, ac bysso
retorta, opere polymitario, varium atque distinctum: 36. & quatuor columnas de lignis setim quas cum
capitibus deauravit, fusis basibus earum argenteis. 37. Fecit & tentorium in introitu tabernaculi, ex
hyacintho, purpura, vermiculo, byssoque retorta, opere plumarii: 38. & columnas quinque cum ca-
pitibus suis, quas operuit auro, basesque earum fudit æneas.

CAPUT XXXVII.

Formatur arca, propitiatorium, Cherubim, mensa, candelabrum, lucerna, altare, thymiamatis, pro quo thymiama componitur.

1. FEcit autem Beseleel & arcam de lignis setim, habentem duos semis cubitos in longitudine, &
A cubitum ac semissem in latitudine, altitudo quoque unius cubiti fuit & dimidii: vestivitque
eam auro purissimo intus ac foris. 2. Et fecit illi coronam auream per gyrum. 3. conflans quatuor an-
nulos aureos per quatuor angulos ejus: duos annulos in latere uno, & duos in altero. 4. Vectes quoque
fecit de lignis setim, quos vestivit auro, 5. & quos misit in annulos, qui erant in lateribus arcæ ad por-
tandum eam. 6. Fecit & propitiatorium, id est, oraculum, de auro mundissimo, duorum cubitorum
& dimidii in longitudine, & cubiti ac semis in latitudine. 7. Duos etiam Cherubim ex auro ductili,
quos posuit ex utraque parte propitiatorii. 8. Cherub unum in summitate unius partis, & Cherub al-
terum in summitate partis alterius: duos Cherubim in singulis summitatibus propitiatorii, 9. exten-
dentes alas, et tegentes propitiatorium, seque mutuò et illud respicientes. 10. Fecit & mensam de lignis
setim in longitudinem duorum cubitorum, & in latitudine unius cubiti, quæ habebat in altitudine cubi-
tum ac semissem. 11. circumdeditque eam auro mundissimo, & fecit illi labium aureum per gyrum, 12.
ipsique labio coronam auream interrasilem quatuor digitorum, & super eamdem, alteram coronam au-
ream. 13. Fudit & quattuor circulos aureos, quos posuit in quattuor angulis per singulos pedes mensæ
14. contra coronam: misitque in eos vectes, ut possit mensa portari. 15. Ipsos quoque vectes fecit de
lignis setim, & circumdedit eos auro. 16. Et vasa ad diversos usus mensæ, acetabula, phialas, &
B cyathos, & thuribula, ex auro puro, in quibus offerenda sunt libamina. 17. Fecit & candelabrum du-
ctile de auro mundissimo. De cujus vecte calami, scyphi, sphærulæque ac lilia procedebant: 18. sex in
utroque latere, tres calami ex parte una, & tres ex altera: 19. tres scyphi in nucis modum per cala-
mos singulos, sphærulæque simul & lilia: & tres scyphi instar nucis in calamo altero, sphærulæque si-
mul & lilia. Æquum erat opus sex calamorum, qui procedebant de stipite candelabri. 20 In ipso autem
vecte erant quattuor scyphi in nucis modum, sphærulæque per singulos simul & lilia: 21. & sphærulæ
sub duobus calamis per loca tria, qui simul sex fiunt calami procedentes de vecte uno. 22. & sphærulæ
igitur, & calami ex ipso erant, universa ductilia ex auro purissimo. 23. Fecit & lucernas septem cum
emunctoriis suis, & vasa ubi ea quæ emuncta sunt extinguantur, de auro mundissimo. 24. Talentum
auri appendebat candelabrum cum omnibus vasis suis. 25. Fecit & altare thymiamatis de lignis setim,
per quadrum singulos habens cubitos, & in altitudine duos: è cujus angulis procedebant cornua. 26.
Vestivitque illud auro purissimo, cum craticula ac parietibus & cornibus. 27. Fecitque ei coronam au-
reolam per gyrum, & duos annulos aureos sub corona per singula latera, ut mittantur in eos vectes, &
possit altare portari. 28. Ipsos autem vectes fecit de lignis setim, & operuit laminis aureis. 29. Com-
posuit & oleum ad sanctificationis unguentum, & thymiama de aromatibus mundissimis, opere pig-
mentarii.

CAPUT XXXVIII.

Fabricatur altare holocaustorum cum labro æneo, & atrio, oblataque denaria recensentur.

1. FEcit & altare holocausti de lignis setim, quinque cubitorum per quadrum, & trium in altitudi-
ne: 2. cujus cornua de angulis procedebant, operuitque illud laminis æneis. 3. Et in usus ejus 2. Par. 1. b 5.
A paravit ex ære vasa diversa, lebetes, forcipes, fuscinulas, uncinos, & ignium receptacula. 4. Cra-
ticulamque ejus in modum retis fecit æneam, & subter eam in altaris medio arulam. 5. fusis quattuor
annulis per totidem retiaculi summitates, ad immittendos vectes ad portandum: 6. quos & ipsos fecit de
lignis setim, & operuit laminis æneis: 7. induxitque in circulos, qui in lateribus altaris eminebant. Ip-
sum autem altare non erat solidum, sed cavum ex tabulis, & intus vacuum. 8. Fecit & labrum æneum
cum basi sua de speculis mulierum, quæ excubabant in ostio tabernaculi. 9. Fecit & atrium, in cujus Sap. 17. b 8.
australi plaga erant tentoria de bysso retorta, cubitorum centum, 10. columnæ æneæ viginti cum basi-
bus suis, capita columnarum, & tota operis cælatura, argentea. 11. Æquè ad septemtrionalem pla-
gam tentoria, columnæ, basesque & capita columnarum ejusdem mensuræ, & operis ac metalli, erant.
12. In ea verò plaga, quæ ad Occidentem respicit, fuerunt tentoria cubitorum quinquaginta, columnæ
decem cum basibus suis æneæ, & capita columnarum, & tota operis cælatura, argentea. 13. Porrò con-
tra Orientem quinquaginta cubitorum paravit tentoria: 14. è quibus, quindecim cubitos columnarum
trium, cum basibus suis, unum tenebat latus: 15. & in parte altera (quia inter utraque introitum ta-
B bernaculi fecit) quindecim æquè cubitorum erant tentoria, columnæque tres, & bases totidem. 16. Cun-
cta atrii tentoria byssus retorta texuerat. 17. Bases columnarum fuere æneæ, capita autem earum cum
cunctis cælaturis suis argentea: sed & ipsas columnas atrii vestivit argento. 18. Et in introitu ejus opere
plumario fecit tentorium ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac bysso retorta, quod habebat viginti
cubitos in longitudine, altitudo verò quinque cubitorum erat, juxta mensuram, quam cuncta atrii
tentoria habebant. 19. Columnæ autem in ingressu fuere quatuor cum basibus æneis, capitaque earum
& cælaturæ argenteæ. 20. Paxillos quoque tabernaculi & atrii per gyrum fecit æneos. 21. Hæc sunt in-
strumenta tabernaculi testimonii, quæ enumerata sunt juxta præceptum Moysi in ceremoniis Levita-
rum per manum Ithamar filii Aaron, sacerdotis: 22. quæ Beseleel filius Uri, filii Hur, de tribu Juda,
Domino per Moysen jubente compleverat, 23. juncto sibi socio Ooliab filio Achisamech de tribu Dan:
qui & ipse artifex lignorum egregius fuit, & polymitarius atque plumarius ex hyacintho, pur-
pura

pura, vermiculo & bysso. 24. Omne aurum quod expensum est in opere Sanctuarii, & quod oblatum est in donariis, viginti novem talentorum fuit, & septingentorum triginta siclorum, ad mensuram Sanctuarii. 25. Oblatum est autem ab his qui transierunt ad numerum à viginti annis & supra, de sexcentis tribus millibus, & quingentis quinquaginta, armatorum. 26. Fuerunt præterea centum talenta argenti, è quibus conflatæ sunt bases sanctuarii, & introitus ubi velum pendet. 27. Centum bases factæ sunt de talentis centum, singulis talentis per bases singulas supputatis. 28. De mille autem septingentis & septuaginta quinque, fecit capita columnarum, quas & ipsas vestivit argento. 29. Æris quoque oblata sunt talenta septuaginta duo millia, & quadringenti suprà sicli, 30. ex quibus fusæ sunt bases in introitu tabernaculi testimonii, & altare æneum cum craticula sua, omniaque vasa quæ ad usum ejus pertinent: 31. bases atrii tam in circuitu quàm in ingressu ejus, & paxilli tabernaculi atque atrii per gyrum.

CAPUT XXXIX.

Pontificalia sacerdotaliaque conficiuntur ornamenta, totumque injunctum opus perficitur: benedicit Moyses populo.

1. DE hyacintho verò & purpura, vermiculo ac bysso fecit vestes, quibus indueretur Aaron quando
Sup. 28. b. 6. ministrabat in sanctis, sicut præcepit Dominus Moysi. 2. Fecit igitur superhumerale de auro, hyacinto, & purpura, coccoque bis tincto, & bysso retorta, 3. opere polymitario, inciditque bracteas aureas, & extenuavit in fila, ut possent torqueri cum priorum colorum subtegmine, 4. duasque oras sibi invicem copulatas in utroque latere summitatum, 5. & balteum ex iisdem coloribus, sicut præceperat Dominus Moysi. 6. Paravit & duos lapides onychinos, astrictos, & inclusos auro, & sculptos arte gemmaria nominibus filiorum Israel: 7. posuitque eos in lateribus superhumeralis, in monimentum filiorum Israel, sicut præceperat Dominus Moysi. 8. Fecit & rationale opere polymito juxta opus superhumeralis ex auro, hyacintho, purpura, coccoque bis tincto, & bysso retorta: 9. quadrangulum, duplex, mensuræ palmi. 10. Et posuit in eo gemmarum ordines quatuor. In primo versu erat sardius, topazius, smaragdus. 11. In secundo, carbunculus, sapphirus, & jaspis. 12. In tertio ligurius, achates, & amethystus. 13. In quarto, chrysolytus, onychinus, & beryllus, circumdati & inclusi per ordines suos. 14. Ipsique lapides duodecim, sculpti erant nominibus duodecim tribuum Israel, singuli per nomina singulorum. 15. Fecerunt in rationali & catenulas sibi invicem cohærentes, de auro purissimo: 16. & duos uncinos, totidemque annulos aureos. Porro annulos posuerunt in utroque latere rationalis, 17. è quibus penderent duæ catenæ aureæ, quas inseruerunt uncinis, qui in superhumeralis angulis eminebant. 18. Hæc & antè & retro ita conveniebant sibi, ut superhumerale & rationale mutuò necterentur, 19. stricta ad balteum, & annulis fortiùs copulata, quos jungebat vitta hyacinthina, ne laxa fluerent, & à se invicem moverentur, sicut præcepit Dominus Mosi. 20. Fecerunt quoque tunicam superhumeralis totam hyacinthinam. 21. & capitium in superiori parte contra medium oramque per gyrum capitii textilem: 22. deorsum autem ad pedes mala punica ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac bysso retorta: 23. & tintinnabula de auro purissimo quæ posuerunt inter malogranata in extrema parte tunicæ per gyrum: 24. tintinnabulum autem aureum, & malum punicum, quibus ornatus incedebat pontifex quando ministerio fungebatur, sicut præceperat Dominus Moysi. 25. Fecerunt & tunicas byssinas opere textili Aaron & filii ejus: 26. & mitras cum coronulis suis ex bysso: 27. feminalia quoque linea, byssina: 28. cingulum verò de bysso retorta, hyacintho, purpura, ac vermiculo bis tincto arte plumaria, sicut præceperat Dominus Moysi. 29. Fecerunt & laminam sacræ venerationis de auro purissimo, scripseruntque in ea opere gemmario, Sanctum Domini: 30. & strinxerunt eam cum mitra vitta hyacinthina, sicut præceperat Dominus Moysi. 31. Perfectum est igitur omne opus tabernaculi & tecti testimonii: feceruntque filii Israel cuncta quæ præceperat Dominus Moysi. 32. Et obtulerunt tabernaculum & tectum & universam supellectilem, annulos, tabulas, vectes, columnas ac bases, 33. operto-rium de pellibus arietum rubricatis, & aliud operimentum de janthinis pellibus, 34. velum, arcam, vectes, propitiatorium, 35. mensam cum vasis suis & propositionis panibus: 36. candelabrum, lucernas, et utensilia earum cum oleo: 37. altare aureum, et unguentum, et thymiama ex aromatibus: 38. et tentorium in introitu tabernaculi: 39. altare æneum, retiaculum, vectes, et vasa ejus omnia: labrum cum basi sua: tentoria atrii, et columnas cum basibus suis: 40. tentorium in introitu atrii, funiculosque illius et paxillos. Nihil ex vasis defuit, quæ in ministerium tabernaculi, et in tectum fœderis jussa sunt fieri. 41. Vestes quoque, quibus sacerdotes utuntur in Sanctuario, Aaron scilicet et filii ejus, 42. obtulerunt filii Israel, sicut præceperat Dominus. 43. Quæ postquam Moyses cuncta vidit completa, benedixit eis.

CAPUT XL.

Primo mense tabernaculum erigendum & consecrandum præcipitur; quo facto, majestate Dei repletur, nube tabernaculum continuò operiente, nisi dum esset proficiscendum.

1. LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Mense primo prima die mensis, eriges tabernaculum testimonii, 3. & pones in eo arcam, demittesque ante illam velum: 4. & illata mensa, pones super eam quæ ritè præcepta sunt. Candelabrum stabit cum lucernis suis, 5. & altare aureum in quo adoletur incensum, coram arca testimonii. Tentorium in introitu tabernaculi pones, 6. & ante illud altare holocausti: 7. labrum inter altare & tabernaculum, quòd implebis aqua. 8. Circumdabisque atrium tentoriis, & ingressum ejus. 9. Et assumpto unctionis oleo unges tabernaculum cum vasis suis, ut sanctificentur: 10. altare holocausti & omnia vasa ejus: 11. labrum cum basi sua omnia unctionis

oleo

B oleo consecrabis, ut sint Sancta sanctorum. 12. Applicabisque Aaron & filios eius ad fores tabernaculi
testimonii, & lotos aqua. 13. indues sanctis vestibus, ut ministrent mihi, & unctio eorum in sacerdo-
tium sempiternum proficiat. 14. Fecitque Moyses omnia quæ præceperat Dominus. 15. Igitur mense
primo anni secundi, prima die mensis, collocatum est tabernaculum. 16. Erexitque Moyses illud, &
posuit tabulas ac bases & vectes, statuitque columnas, 17. & expandit tectum super tabernaculum, im-
posito desuper operimento, sicut Dominus imperaverat. 18. Posuit & testimonium in arca, subditis
infrà vectibus, & oraculum desuper. 19. Cumque intulisset arcam in tabernaculum, appendit ante
eam velum, ut expleret Domini jussionem. 20. Posuit & mensam in tabernaculo testimonii ad plagam
septemtrionalem extra velum, 21. ordinatis coram propositionis panibus, sicut præceperat Dominus
Moysi. 22. Posuit & candelabrum in tabernaculo testimonii è regione mensæ in parte australi. 23. loca-
tis per ordinem lucernis, juxta præceptum Domini. 24. Posuit & altare aureum sub tecto testimonii
contra velum. 25. & adolevit super eo incensum aromatum, sicut jusserat Dominus Moysi. 26. Posuit
& tentorium in introitu tabernaculi testimonii, 27. & altare holocausti in vestibulo testimonii, offe-
rens in eo holocaustum, & sacrificia, ut Dominus imperaverat. 28. Labrum quoque statuit inter taber-
C naculum testimonii & altare, implens illud aqua. 29. Lavaruntque Moyses & Aaron ac filii ejus manus
suas & pedes, 30. cùm ingrederentur tectum fœderis, & accederent ad altare sicut præceperat Domi-
nus Moysi. 31. Erexit & atrium per gyrum tabernaculi, & altaris, ducto in introitu ejus tentorio. Post-
quam omnia perfecta sunt, 32. operuit nubes tabernaculum testimonii, & gloria Domini implevit il-
lud. 33. Nec poterat Moyses ingredi tectum fœderis, nube operiente omnia, & majestate Domini co-
ruscante, quia cuncta nubes operuerat. 34. Si quando nubes tabernaculum deserebat, proficiscebantur
filii Israel per turmas suas: 35. si pendebat desuper, manebant in eodem loco. 36. Nubes quippe Domini
incubabat per diem tabernaculo, & ignis in nocte, videntibus cunctis populis Israel per cunctas man-
siones suas.

LIBER LEVITICUS, HEBRAICE VAICRA.

CAPUT PRIMUM.

Varius ritus ac modus armentorum, pecudum, & avium offerendorum in holocaustum.

A VOcavit autem Moysen, & locutus est ei Dominus de tabernaculo testimonii, dicens:
2. Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Homo, qui obtulerit ex vobis hostiam
Domino de pecoribus, id est, de bobus & ovibus offerens victimas, 3. si holocau-
stum fuerit ejus oblatio, ac de armento, masculum immaculatum offeret ad ostium Exo.29.b 10
tabernaculi testimonii, ad placandum sibi Dominum: 4. ponetque manum super ca-
put hostiæ, & acceptabilis erit, atque in expiationem ejus proficiens. 5. immola-
bitque vitulum coram Domino, & offerent filii Aaron sacerdotes sanguinem ejus, fundentes per altaris
circuitum, quod est ante ostium tabernaculi, 6. detractaque pelle hostiæ, artus in frusta concident,
7. & subiicient in altari ignem, strue lignorum antè composita: 8. & membra quæ sunt cæsa, desu-
per ordinantes, caput videlicet, & cuncta quæ adhærent jecori, 9. intestinis & pedibus lotis aqua:
adolebitque ea sacerdos super altare in holocaustum & suavem odorem Domino. 10. Quòd si de pe-
coribus oblatio est, de ovibus sive de capris holocaustum masculum absque macula offeret: 11. im-
molabitque ad latus altaris, quod respicit ad Aquilonem, coram Domino: sanguinem verò illius
fundent super altare filii Aaron per circuitum: 12. dividentque membra, caput, & omnia quæ ad-
hærent jecori, & ponent super ligna, quibus subiiciendus est ignis. 13. intestina verò & pedes lava-
bunt aqua. Et oblata omnia adolebit sacerdos super altare in holocaustum & odorem suavissimum Do-
mino. 14. Si autem de avibus holocausti oblatio fuerit Domino, de turturibus, aut pullis colum-
bæ, 15. offeret eam sacerdos ad altare, & retorto ad collum capite, ac rupto vulneris loco, decurre-
re faciet sanguinem super crepidinem altaris. 16. vesiculam verò gutturis, & plumas proiiciet prope
altare ad orientalem plagam, in loco in quo cineres effundi solent. 17. confringetque ascellas ejus,
& non secabit, neque ferro dividet eam, & adolebit super altare, lignis igne supposito. Holocau-
stum est & oblatio suavissimi odoris Domino.

CAPUT SECUNDUM.

Ritus oblationis sacrificiorum, simila oleo conspersa, thuris, panum, laganorum, atque primitiarum addito in omnibus sale, nusquam autem fermento, nec melle.

1. ANima cùm obtulerit oblationem sacrificii Domino, simila erit ejus oblatio, fundetque super A
eam oleum, & ponet thus. 2. ac deferet ad filios Aaron sacerdotes: quorum unus tollet pu-
gillum plenum similæ & olei, ac totum thus, & ponet memoriale super altare in odorem suavissimum
Eccli.7.d.34 Domino; 3. quod autem reliquum fuerit de sacrificio, erit Aaron & filiorum ejus, Sanctum sancto-
rum de oblationibus Domini. 4. Cùm autem obtuleris sacrificium coctum in clibano: de simila, pa-
nes scilicet absque fermento, conspersos oleo, & lagana azyma oleo lita. 5. Si oblatio tua
fuerit de sartagine, similæ conspersa oleo & absque fermento, 6. divides eam minutatim &
fundes super eam oleum. 7. Sin autem de craticula fuerit sacrificium, æquè simila oleo con-
spergetur: 8. quam offerens Domino, trades manibus sacerdotis. 9. Qui cum obtulerit eam,
tollet memoriale de sacrificio, & adolebit super altare in odorem suavitatis Domino; 10. quid-
quid autem reliquum est, erit Aaron, & filiorum ejus, Sanctum sanctorum de oblationibus
Domini. 11. Omnis oblatio, quæ offertur Domino, absque fermento fiet, nec quidquam fer-
menti ac mellis adolebitur in sacrificio Domino. 12. Primitias tantùm eorum offeretis ac mu-
Marc.9.g.48 nera: super altare verò, non imponentur in odorem suavitatis. 13. Quidquid obtuleris sacri-
ficii, sale condies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatione tua
offeres sal. 14. Si autem obtuleris munus primarum frugum tuarum Domino de spicis adhuc
virentibus, torrebis igni, & confringes in morem farris & sic offeres primitias tuas Do-
mino, 15. fundens suprà oleum, & thus imponens, quia oblatio Domini est. 16. De
qua adolebit sacerdos in memoriam muneris, partem farris fracti, & olei, ac totum thus.

CAPUT TERTIUM.

Quo pacto offerantur hostiæ pacificorum, nempe de bobus, ovibus, agnis, & capris, adipem omnem, & sanguinem sibi deposcit Deus, eorumque vetatur esus.

1. QUòd si hostia pacificorum fuerit ejus oblatio, & de bobus voluerit offerre; marem sive femi- A
nam, immaculata offeret coram Domino. 2. Ponetque manum super caput victimæ suæ,
quæ immolabitur in introitu tabernaculi testimonii, fundentque filii Aaron sacerdotes sangui-
nem per altaris circuitum. 3. Et offerent de hostia pacificorum in oblationem Domino, adipem qui
Exo.29.b.13. operit vitalia, & quidquid pinguedinis est intrinsecus: 4. duos renes cum adipe quo teguntur ilia, &
reticulum jecoris cum renunculis. 5. Adolebuntque ea super altare in holocaustum, lignis igne suppo-
sito: in oblationem suavissimi odoris Domino. 6. Si verò de ovibus fuerit ejus oblatio, & pacificorum
hostia, sive masculum obtulerit, sive feminam, immaculata erunt. 7. Si agnum obtulerit coram Domi-
no, 8. ponet manum suam super caput victimæ suæ: quæ immolabitur in vestibulo tabernaculi testi-
monii: fundentque filii Aaron sanguinem ejus per circuitum altaris. 9. Et offerent de pacificorum ho-
stia sacrificium Domino: adipem & caudam totam 10. cum renibus, & pinguedinem quæ operit ven-
trem atque universa vitalia, & utrumque renunculum cum adipe qui est juxta ilia, reticulumque jecoris
cum renunculis. 11. & adolebit ea sacerdos super altare in pabulum ignis & oblationis Domini. 12. Si
capra fuerit ejus oblatio, & obtulerit eam Domino, 13. ponet manum suam super caput ejus: immo-
labitque eam in introitu tabernaculi testimonii. Et fundent filii Aaron sanguinem ejus per altaris cir-
cuitum. 14. Tollentque ex ea in pastum ignis Dominici, adipem qui operit ventrem, & qui tegit uni-
versa vitalia: 15. duos renunculos cum reticulo, quod est super eos juxta ilia, & arvinam jecoris cum
renunculis: 16. adolebitque ea super altare sacerdos, in alimoniam ignis, & suavissimi odoris. Om-
nis adeps, Domini erit 17. jure perpetuo in generationibus, & cunctis habitaculis vestris: nec san-
guinem, nec adipem omnino comedetis.

CAPUT QUARTUM.

Modus offerendi hostias pro peccato sacerdotis, principis, & multitudinis per ignorantiam commisso.

LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Loquere filiis Israel: Anima, quæ peccaverit A
per ignorantiam, & de universis mandatis Domini, quæ præcepit ut non fierent, quippiam fe-
cerit: 3. si sacerdos, qui unctus est, peccaverit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato
suo vitulum immaculatum Domino: 4. & adducet illum ad ostium tabernaculi testimonii coram
Domino, ponetque manum super caput ejus, & immolabit eum Domino. 5. Hauriet quoque de
sanguine vituli, inferens illum in tabernaculum testimoni. 6. Cumque intinxerit digitum in san-
guine, asperget eo septies coram Domino contra velum Sanctuarii. 7. Ponetque de eodem san-
guine super cornua altaris thymiamatis gratissimi Domino, quod est in tabernaculo testimo-
nii. omnem autem reliquum sanguinem fundet in basim altaris holocausti in introitu tabernaculi.
8. Et adipem vituli auferet pro peccato, tam eum qui vitalia operit, quàm omnia quæ intrinsecus
sunt: 9. duos renunculos, & reticulum quod est super eos juxta ilia, & adipem jecoris cum renuncu-
lis, 10. sicut aufertur de vitulo hostiæ pacificorum: & adolebit ea super altare holocausti. 11. Pellem
verò

verò & omnes carnes, cum capite & pedibus & intestinis & fimo, 12. & reliquo corpore; efferet ex-
B tra castra in locum mundum, ubi cineres effundi solent: incendetque ea super lignorum struem, quæ
in loco effusorum cinerum cremabuntur. 13. Quòd si omnis turba Israel ignoraverit, & per imperi-
tiam fecerit quod contra mandatum Domini est, 14. & postea intellexerit peccatum suum, offeret
pro peccato suo vitulum, adducetque eum ad ostium tabernaculi. 15. Et ponent seniores populi ma-
nus super caput ejus coram Domino. Immolatoque vitulo in conspectu Domini, 16. inferet sacerdos,
qui unctus est, de sanguine ejus in tabernaculum testimonii, 17. tincto digito aspergens septies contra
velum. 18. Ponetque de eodem sanguine in cornibus altaris, quod est coram Domino in tabernaculo
testimonii: reliquum autem sanguinem fundet juxta basim altaris holocaustorum, quod est in ostio
tabernaculi testimonii. 19. Omnemque ejus adipem tollet, & adolebit super altare: 20. sic faciens
& de hoc vitulo quomodo fecit & priùs: & rogante pro eis sacerdote, propitius erit eis Dominus. 21.
Ipsum autem vitulum efferet extra castra, atque comburet sicut & priorem vitulum: quia est pro
peccato multitudinis. 22. Si peccaverit princeps, & fecerit unum è pluribus per ignorantiam, quod
Domini lege prohibetur, 23. & postea intellexerit peccatum suum; offeret hostiam Domino, hircum
de capris immaculatum. 24. Ponetque manum suam super caput ejus: cumque immolaverit eum
in loco ubi solet mactari holocaustum coram Domino, quia pro peccato est; 25. tinget sacerdos di-
gitum in sanguine hostiæ pro peccato, tangens cornua altaris holocausti, & reliquum fundens ad ba-
sim ejus. 26. Adipem verò adolebit supra, sicut in victimis pacificorum fieri solet: rogabitque pro
C eo sacerdos, & pro peccato ejus, & dimittetur ei. 27. Quòd si peccaverit anima per ignorantiam,
de populo terræ, ut faciat quidquam de his quæ Domini lege prohibentur, atque delinquat, 28. &
cognoverit peccatum suum, offeret capram immaculatam. 29. Ponetque manum super caput hostiæ
quæ pro peccato est, & immolabit eam in loco holocausti. 30. Tolletque sacerdos de sanguine in di-
gito suo: & tangens cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim ejus. 31. Omnem autem
adipem auferens, sicut auferri solet de victimis pacificorum, adolebit super altare in odorem suavi-
tatis Domino: rogabitque pro eo, & dimittetur ei. 32. Sin autem de pecoribus obtulerit victimam
pro peccato, ovem scilicet immaculatam; 33. ponet manum super caput ejus, & immolabit eam
in loco ubi solent cædi holocaustorum hostiæ. 34. Sumetque sacerdos de sanguine ejus digito suo, &
tangens cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim ejus. 35. Omnem quoque adipem aufe-
rens, sicut auferri solet adeps arietis, qui immolatur pro pacificis; cremabit super altare in incensum
Domini: rogabitque pro eo, & pro peccato ejus, & dimittetur ei.

CAPUT QUINTUM.

De hostiis pro peccatis ex silentio veritatis, immunditia, errore, juramento, sacrorum abusu atque ignorantia.

A 1. SI peccaverit anima, & audierit vocem jurantis, testisque fuerit quòd aut ipse vidit, aut conscius
est: nisi indicaverit, portabit iniquitatem suam. 2. Anima quæ tetigerit aliquid immundum, Inf. 12. d. 8.
sive quod occisum à bestia est, aut per se mortuum, aut quodlibet aliud reptile: & oblita fuerit im- Luc. 2. c. 24.
munditiæ suæ, rea est, & deliquit: 3. & si tetigerit quidquam de immunditia hominis, juxta om-
nem impuritatem qua pollui solet, oblitaque cognoverit postea, subiacebit delicto. 4. Anima, quæ
juraverit, & protulerit labiis suis ut vel malè quid faceret, vel benè, & idipsum iuramento & sermo-
ne firmaverit, oblitaque postea intellexerit delictum suum, 5. agat pœnitentiam pro peccato, et 6.
offerat de gregibus agnam sive capram, orabitque pro ea sacerdos, et pro peccato eius: 7. sin autem
non potuerit offerre pecus, offerat duos turtures, vel duos pullos columbarum, Domino, unum pro
peccato, et alterum in holocaustum, 8. dabitque eos sacerdoti: qui primum offerens pro peccato,
retorquebit caput eius ad pennulas, ita ut collo hæreat, et non penitus abrumpatur. 9. Et asperget
de sanguine eius parietem altaris. quidquid autem reliquum fuerit, faciet distillare ad fundamentum
ejus, quia pro peccato est. 10. Alterum verò adolebit in holocaustum. ut fieri solet: rogabitque
pro eo sacerdos & pro peccato ejus, & dimittetur ei. 11. Quòd si non quiverit manus ejus duos offer-
re turtures, aut duos pullos columbarum, offeret pro peccato suo similæ partem ephi decimam, non
mittet in eam oleum, nec thuris aliquid imponet, quia pro peccato est. 12. tradetque eam sacerdoti:
qui plenum ex ea pugillum hauriens, cremabit super altare, in monimentum ejus qui obtulerit. 13.
rogans pro illo & expians, reliquam verò partem ipse habebit in munere. 14. Locutusque est Dominus
ad Moysen, dicens: 15. Anima si prævaricans ceremonias, per errorem, in his quæ Domino sunt sancti-
ficata, peccaverit, offeret pro delicto suo arietem immaculatum de gregibus, qui emi potest duobus si-
clis, juxta pondus Sanctuarii: 16. Ipsumque quod intulit damni restituet, & quintam partem ponet su-
pra, tradens sacerdoti, qui rogabit pro eo offerens arietem, & dimittetur ei. 17. Anima si peccaverit
per ignorantiam, feceritque unum ex his quæ Domini lege prohibentur, & peccati rea intellexerit ini-
quitatem suam, 18. offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti, juxta mensuram æstimationem-
que peccati: qui orabit pro eo, quia nesciens fecerit: & dimittetur ei, 19. quia per errorem deliquit in Do-
minum.

CAPUT SEXTUM.

Oblatio pro peccato ex certa scientia commisso: leges holocausti, ignis perpetui, singulorum sacrificiorum & oblationum sacerdotis in die unctionis suæ: & in genere de hostia pro peccato: quive & quando his vesci possint.

1. LOcutus est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Anima quæ peccaverit, & contempto Domino,
negaverit proximo suo depositum quod fidei eius creditum fuerat, vel vi aliquid extorserit,
aut calumniam fecerit. 3. sive rem perditam invenerit, & inficians insuper peieraverit, & quodlibet A
aliud ex pluribus fecerit, in quibus solent peccare homines, 4. convicta delicti, reddet 5. omnia quæ
Nu. 5. a 7. per fraudem voluit obtinere, integra, & quintam insuper partem domino cui damnum intulerat. 6.
Pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege, & dabit eum sacerdoti, iuxta æstimationem mensuramque delicti: 7. qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur illi pro singulis quæ
faciendo peccavit. 8. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 9. Præcipe Aaron & filiis eius:
Hæc est lex holocausti: Cremabitur in altari tota nocte usque manè: ignis ex eodem altari erit. 10.
vestietur tunica sacerdos & feminalibus lineis: tolletque cineres, quos vorans ignis exussit, & ponens
juxta altare, 11. spoliabitur prioribus vestimentis, indutusque aliis, efferet eos extra castra, & in
loco mundissimo usque ad favillam consumi faciet. 12. Ignis autem in altari semper ardebit, quem
nutriet sacerdos subiiciens ligna manè per singulos dies, & imposito holocausto, desuper adolebit
adipes pacificorum. 13. Ignis est iste perpetuus, qui nunquam deficiet in altari. 14. Hæc est lex sacrificii & libamentorum, quæ offerent filii Aaron coram Domino, & coram altari. 15. Tollet sacerdos
pugillum similæ quæ conspersa est oleo, & totum thus, quod super similam positum est: adolebitque
illud in altari, in monimentum odoris suavissimi Domino: 16. reliquam autem partem similæ comedet Aaron cum filiis suis, absque fermento & comedet in loco sancto atrii tabernaculi. 17. Ideo autem non fermentabitur, quia pars eius in Domini offertur incensum. Sanctum sanctorum erit, sicut B
pro peccato atque delicto. 18. Mares tantùm stirpis Aaron comedent illud. Legitimum ac sempiternum erit in generationibus vestris de sacrificiis Domini, omnis qui tetigerit illa, sanctificabitur. 19.
Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 20. Hæc est oblatio Aaron, & filiorum eius, quam offerre debent Domino in die unctionis suæ. Decimam partem ephi offerent similæ in sacrificio sempiterno, medium eius manè, & medium eius vespere: 21. quæ in sartagine oleo conspersa frigetur. Offeret autem eam calidam in odorem suavissimum Domino. 22. sacerdos, qui iure patri successerit: &
tota cremabitur in altari. 23. Omne enim sacrificium sacerdotum igne consumetur, nec quisquam
comedet ex eo. 24. Locutus est autem Dominus ad Moysen, dicens: 25. Loquere Aaron & filiis eius:
Ista est lex hostiæ pro peccato: In loco ubi offertur holocaustum, immolabitur coram Domino. Sanctum sanctorum est. 26. Sacerdos qui offert, comedet eam in loco sancto, in atrio tabernaculi. 27.
Quidquid tetigerit carnes eius, sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa, lavabitur in
loco sancto. 28. Vas autem fictile, in quo cocta est, confringetur. quod si vas æneum fuerit, defricabitur, & lavabitur aqua. 29. Omnis masculus de genere sacerdotali vescetur de carnibus eius,
quia Sanctum sanctorum est. 30. Hostia enim quæ cæditur pro peccato, cuius sanguis infertur
Heb. 13. b. 11. in tabernaculum testimonii ad expiandum in Sanctuario, non comedetur, sed comburetur
Sup. 4. a. 5. igni.

CAPUT SEPTIMUM.

Ritus oblationis hostiæ pro delicto, & hostiæ ac victimæ pacificorum: adeps & sanguis in universum comedi prohibentur.

1. HÆc quoque lex hostiæ pro delicto, sancta sanctorum est: 2. idcirco ubi immolabitur holo- A
caustum, mactabitur & victima pro delicto: sanguis ejus per gyrum altaris fundetur. 3. Offerent ex ea caudam & adipem qui operit vitalia: 4. duos renunculos, & pinguedinem quæ juxta ilia
est, reticulumque jecoris cum renunculis. 5. & adolebit ea sacerdos super altare: incensum est Domini
pro delicto. 6. Omnis masculus de sacerdotali genere, in loco sancto vescetur his carnibus, quia sanctum
sanctorum est. 7. Sicut pro peccato offertur hostia, ita & pro delicto: utriusque hostiæ lex una erit: ad
sacerdotem, qui eam obtulerit, pertinebit. 8. Sacerdos qui offert holocausti victimam, habebit pellem ejus. 9. Et omne sacrificium similæ, quod coquitur in clibano, & quidquid in craticula, vel in
sartagine præparatur, ejus erit sacerdotis à quo offertur: 10. sive oleo conspersa, sive arida fuerint,
cunctis filiis Aaron mensura æqua per singulos dividetur. 11. Hæc est lex hostiæ pacificorum quæ offertur Domino. 12. Si pro gratiarum actione oblatio fuerit, offerent panes absque fermento conspersos oleo, & lagana azyma uncta oleo, coctamque similam, & collyridas olei admistione conspersas:
13. panes quoque fermentatos, cum hostia gratiarum, quæ immolatur pro pacificis: 14. ex quibus
unus pro primitiis offeretur Domino, & erit sacerdotis qui fundet hostiæ sanguinem. 15. cujus carnes eadem comedentur die, nec remanebit ex eis quidquam usque manè. 16. Si voto, vel sponte quispiam obtulerit hostiam, eadem similiter edetur die: sed & si quid in crastinum remanserit, vesci licitum est: 17. quidquid autem tertius invenerit dies, ignis absumet. 18. Si quis de carnibus victimæ
pacificorum die tertio comederit, irrita fiet oblatio, nec proderit offerenti: quin potius quæcumque
anima tali se edulio contaminaverit, prævaricationis rea erit. 19. Caro, quæ aliquid tetigerit immundum, non comedetur, sed comburetur igni: qui fuerit mundus, vescetur ex ea. 20. Anima polluta
quæ ederit de carnibus hostiæ pacificorum, quæ oblata est Domino, peribit de populis suis. 21. Et
quæ tetigerit immunditiam hominis, vel jumenti, sive omnis rei quæ polluere potest, & comederit
de

de hujuscemodi carnibus, interibit de populis suis. 22. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens
B 23. Loquere filiis Israel: Adipem ovis, & bovis, & capræ, non comedetis. 24. Adipem cadaveris
morticini, & ejus animalis quod à bestia captum est, habebitis in varios usus. 25. Si quis adipem,
qui offerri debet in incensum Domini, comederit, peribit de populo suo. 26. Sanguinem quoque
omnis animalis non sumetis in cibo, tam de avibus quàm de pecoribus. 27. Omnis anima, quæ
ederit sanguinem, peribit de populis suis. 28. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens. 29.
Loquere filiis Israel, dicens: Qui offert victimam pacificorum Domino, offerat simul & sacrificium,
id est, libamenta ejus. 30. tenebit manibus adipem hostiæ, & pectusculum: cumque ambo obla-
ta Domino consecraverit, tradet sacerdoti. 31. qui adolebit adipem super altare, pectusculum au-
tem erit Aaron, & filiorum ejus. 32. armus quoque dexter de pacificorum hostiis cedet in primi-
tias sacerdotis. 33. Qui obtulerit sanguinem & adipem, filiorum Aaron, ipse habebit & armum
dextrum in portione sua. 34. Pectusculum enim elevationis, & armum separationis tuli à filiis
Israel de hostiis eorum pacificis, & dedi Aaron sacerdoti, & filiis ejus lege perpetua, ab omni po-
pulo Israel. 35. Hæc est unctio Aaron & filiorum ejus in cæremoniis Domini die qua obtulit eos
Moyses, ut sacerdotio fungerentur. 36. & quæ præcepit eis dari Dominus à filiis Israel religione
perpetua in generationibus suis. 37. Ista est lex holocausti, & sacrificii pro peccato atque deli-
cto, & pro consecratione, & pacificorum victimis: 38. quam constituit Dominus Moysi in
monte Sinai, quando mandavit filiis Israel ut offerrent oblationes suas Domino in deserto
Sinai.

CAPUT OCTAVUM.

Aaronis in Pontificem, & filiorum ejus in Sacerdotes consecratio, ac tabernaculi suppellectilisque ejus unctio per Moysen.

1. LOcutusque est Dominus ad Mosen, dicens: 2. Tolle Aaron cum filiis suis, vestes eorum, & unctio-
nis oleum, vitulum pro peccato, duos arietes, canistrum cum azymis, 3. & congregabis omnem
cœtum ad ostium tabernaculi. 4. Fecit Moyses ut Dominus imperaverat. Congregataque omni turba
A ante fores tabernaculi, 5. ait: Iste est sermo, quem iussit Dominus fieri. 6. Statimque obtulit Aaron
& filios eius. Cumque lavisset eos, 7. vestivit pontificem subucula linea, accingens eum balteo, & in-
duens eum tunica hyacinthina, & desuper humerale imposuit, 8. quod astringens cingulo aptavit ratio-
nali, in quo erat Doctrina & Veritas. 9. Cidari quoque texit caput: & super eam, contra frontem, po-
suit laminam auream consecratam in sanctificatione, sicut præceperat ei Dominus. 10. Tulit & unctio-
nis oleum, quo linivit tabernaculum cum omni supellectili sua. 11. Cumque sanctificans aspersisset al- Eccli. 45. 6.
tare septem vicibus, unxit illud, & omnia vasa eius, labrumque cum basi sua sanctificavit oleo. 12. 18.
Quod fundens super caput Aaron, unxit eum, & consecravit: 13. filios quoque eius oblatos vestivit tu-
nicis lineis, & cinxit balteis, imposuitque mitras, ut iusserat Dominus. 14. Obtulit & vitulum pro
peccato, cumque super caput eius posuisset Aaron & filii eius manus suas, 15. immolavit eum hauriens
sanguinem, & tincto digito, tetigit cornua altaris per gyrum, quo expiato & sanctificato, fudit reliquũ
sanguinem ad fundamenta eius. 16. Adipem verò qui erat super vitalia, & reticulum iecoris, duosque
renunculos cum arvinulis suis, adolevit super altare: 17. vitulum cum pelle & carnibus, & fimo, cremans
B extra castra, sicut præceperat Dominus. 18. Obtulit & arietem in holocaustum: super cuius caput, cùm
imposuissent Aaron & filii eius manus suas, 19. immolavit eum, & fudit sanguinem eius per circuitum
altaris. 20. Ipsumque arietem in frusta concidens, caput eius, & artus, & adipem adolevit igni, 21.
lotis prius intestinis & pedib. totumq; simul arietem incendit super altare, eò quòd esset holocaustũ sua-
vissimi odoris Domino sicut præceperat ei. 22. Obtulit & arietẽ secundum, in consecratione sacerdotum
posueruntq; super caput eius Aaron & filii eius manus suas. 23. quem cùm immolasset Moyses, sumens
de sanguine eius, tetigit extremum auriculæ dextræ Aaron, & pollicem manus eius dextræ, similiter &
pedis. 24. Obtulit & filios Aaron. Cumque de sanguine arietis immolati tetigisset extremum auriculæ
singulorum dextræ, & pollices manus ac pedis dextri, reliquum fudit super altare per circui-
tum: 25. adipem verò, & caudam, omnemque pinguedinem quæ operit intestina, reticulum-
que jecoris, & duos renes cum adipibus suis & armo dextro separavit. 26. Tollens autem de ca-
nistro azymorum, quod erat coram Domino, panem absque fermento, & collyridam conspersam
C oleo, laganumque posuit super adipes, & armum dextrum, 27. tradens simul omnia Aaron, &
filiis ejus. Qui postquam levaverunt ea coram Domino, 28. rursum suscepta de manibus eorum,
adolevit super altare holocausti, eò quòd consecrationis esset oblatio, in odorem suavitatis sacri-
ficii Domino. 29. Tulitque pectusculum, elevans illud coram Domino de ariete consecrationis
in partem suam, sicut præceperat ei Dominus. 30. Assumensque unguentum, & sanguinem qui
erat in altari, aspersit super Aaron & vestimenta ejus, & super filios illius, ac vestes eorum. 31.
Cumque sanctificasset eos in vestitu suo, præcepit eis dicens: Coquite carnes ante fores taberna-
culi, & ibi comedite eas, panes quoque consecrationis edite, qui positi sunt in canistro, sicut Exod. 29. c.
præcepit mihi Dominus dicens: Aaron & filii ejus comedent eos: 32. quidquid autem reliquum 32.
fuerit de carne & panibus, ignis absumet. 33. De ostio quoque tabernaculi non exibitis septem Inf. 24. b. 9.
diebus, usque ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestræ, septem enim diebus finitur
consecratio: 34. sicut & impræsentiarum factum est, ut ritus sacrificii compleretur. 35. Die ac
nocte manebitis in tabernaculo observantes custodias Domini, ne moriamini, sic enim mihi
præceptum est. 36. Feceruntque Aaron & filii eius cuncta quæ locutus est Dominus per manum
Moysi.

CAPUT NONUM.

Inducitur Aaron consecratus, ac primitiis sacrificiorum pro seipso ac populo Deo redditis, Aaron populo benedixit; gloria Domini apparuit, ignisque holocaustum devoravit.

1. FActo autem octavo die, vocavit Moyses Aaron & filios eius, ac maiores natu Israel, dixitque
Exod.29.1. ad Aaron: 2. Tolle de armento vitulum pro peccato, & arietem in holocaustum, utrumque A
immaculatum, & offer illos coram Domino. 3. Et ad filios Israel loqueris: Tollite hircum pro
peccato, & vitulum atque agnum anniculos & sine macula, in holocaustum, 4. bovem & arietem pro
pacificis: & immolate eos coram Domino, in sacrificio singulorum similam conspersam oleo offeren-
tes, hodie enim Dominus apparebit vobis. 5. Tulerunt ergo cuncta quæ iusserat Moyses ad ostium
tabernaculi: ubi cùm omnis multitudo adstaret, 6. ait Moyses: Iste est sermo, quem præcepit Do-
minus: facite, & apparebit vobis gloria eius. 7. Et dixit ad Aaron: Accede ad altare, & immola
pro peccato tuo: offer holocaustum, & deprecare pro te & pro populo, cumque mactaveris ho-
stiam populi, ora pro eo, sicut præcepit Dominus. 8. Statimque Aaron accedens ad altare, immo-
lavit vitulum pro peccato suo: 9. cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui: in quo tingens digitum,
tetigit cornua altaris, & fudit residuum ad basim eius. 10. Adipemque & renunculos, ac reticulum
iecoris, quæ sunt pro peccato, adolevit super altare, sicut præceperat Dominus Moysi: 11. carnes
verò & pellem eius extra castra combussit ignis: 12. Immolavit & holocausti victimam: obtulerunt-
que ei filii sui sanguinem eius, quem fudit per altaris circuitum. 13. ipsam etiam hostiam in frusta
concisam, cum capite, & membris singulis obtulerunt, quæ omnia super altare cremavit igni. 14. lotis
aqua priùs intestinis & pedibus. 15. Et pro peccato populi offerens, mactavit hircum: expiatoque al- B
tari, 16. fecit holocaustum, 17. addens in sacrificio libamenta, quæ pariter offeruntur, & adolens ea
super altare, absque ceremoniis holocausti matutini. 18. Immolavit & bovem atque arietem, hostias
pacificas populi: obtuleruntque ei filii sui sanguinem, quem fudit super altare in circuitum. 19. Adi-
pem autem bovis, & caudam arietis, renunculosque cum adipibus suis, & reticulum iecoris. 20. posue-
runt super pectora. cumque cremati essent adipes super altare, 21. pectora eorum & armos dextros
separavit Aaron, elevans coram Domino, sicut præceperat Moyses. 22. Et extendens manus ad popu-
lum, benedixit ei. Sicque completis hostiis pro peccato, & holocaustis, & pacificis, descendit. 23. In-
gressi autem Moyses & Aaron in tabernaculum testimonii, deinceps egressi benedixerunt populo, Appa-
ruitq; gloria Domini omni multitudini: 24. & ecce egressus ignis à Domino, devoravit holocaustum, &
adipes qui erant super altare. Quod cum vidissent turbæ, laudaverunt Dominum ruentes in facies suas.

CAPUT DECIMUM.

*Nadab & Abiu thurificantes igne profano, igne cælesti consumpti planguntur à populo, non à sacer- A
dotibus: vini usu & sicera sacerdotibus interdicto, præcipitur ut residuum oblationis comedant.*

1. ARreptisque Nadab & Abiu filii Aaron thuribulis, posuerunt ignem, & incensum desuper,
Num.3.a.4. offerentes coram Domino ignem alienum, quod eis præceptum non erat. 2. Egressusque
26 g 61. ignis à Domino devoravit eos, & mortui sunt coram Domino. 3. Dixitque Moyses ad Aaron:
1.Par.24.a. Hoc ait Dominus: Sanctificabor in iis qui appropinquant mihi, & in conspectu omnis populi glo-
rificabor. Quod audiens tacuit Aaron. 4. Vocatis autem Moyses Misaele & Elisaphan filiis Oziel,
patrui Aaron, ait ad eos: Ite & tollite fratres vestros de conspectu Sanctuarii, & asportate extra ca-
stra. 5. Confestimque pergentes, tulerunt eos sicuti jacebant, vestitos lineis tunicis, & eiecerunt
foras, ut sibi fuerat imperatum. 6. Locutusque est Moyses ad Aaron, & ad Eleazar, & Ithamar,
filios eius. Capita vestra nolite nudare, & vestimenta nolite scindere, ne fortè moriamini, & super
omnem cœtum oriatur indignatio. Fratres vestri, & omnis domus Israel, plangant incendium quod
Dominus suscitavit: 7. vos autem non egrediemini fores tabernaculi, alioquin peribitis: oleum
quippe sanctæ unctionis est super vos. Qui fecerunt omnia iuxta præceptum Moysi. 8. Dixit quo-
que Dominus ad Aaron: 9. Vinum, & omne quod inebriare potest, non bibetis tu & filii tui,
quando intratis in tabernaculum testimonij, ne moriamini: quia præceptum est in generationes ve-
stras. 10. Et ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum & profanum, inter pollutum & mun-
dum: 11. doceatisque filios Israel omnia legitima mea quæ locutus est Dominus ad eos per manum
Moysi. 12. Locutusque est Moyses ad Aaron, & ad Eleazar, & Ithamar, filios eius, qui erant re-
sidui: Tollite sacrificium, quod remansit de oblatione Domini, & comedite illud absque fermento B
iuxta altare, quia sanctum sanctorum est. 13. Comedetis autem in loco sancto: quod datum est ti-
bi & filiis tuis de oblationibus Domini, sicut præceptum est mihi. 14. Pectusculum quoque quod
oblatum est, & armum qui separatus est, edetis in loco mundissimo tu & filii tui, & filiæ tuæ te-
cum, tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis salutaribus filiorum Israel: 15. eò quòd armum &
pectus, & adipes qui cremantur, in altari elevaverunt coram Domino, & pertineant ad te, & ad filios
tuos, lege perpetua, sicut præcepit Dominus. 16. Inter hæc, hircum, qui oblatus fuerat pro pecca-
to, cùm quæreret Moyses, exustum reperit: iratusque contra Eleazar & Ithamar filios Aaron, qui
remanserant, ait: 17. Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto, quæ sancta sanctorum
est, & data vobis ut portetis iniquitatem multitudinis, & rogetis pro ea in conspectu Domini, 18.
præsertim cùm de sanguine illius non sit illatum intra Sancta, & comedere debueritis eam in Sanctua-
rio, sicut præceptum est mihi? 19. Respondit Aaron: Oblata est hodie victima pro peccato,
& holocaustum coram Domino: mihi autem accidit quod vides, quomodo potui comedere eam,
aut placere Domino in cæremoniis mente lugubri? 20. Quod cùm audisset Moyses, recepit sa-
tisfactionem.

C A-

CAPUT XI.

Animalium mundorum ab immundis separatio, eorumque usus, ut sancti sint filii Israel, sicut & Dominus.

1. LOcutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: 2. Dicite filiis Israel: Hæc sunt
animalia quæ comedere debetis de cunctis animantibus terræ. 3. Omne quod habet di-
A visam ungulam, & ruminat in pecoribus, comedetis. 4. Quidquid autem ruminat quidem, Deut.14.a.3
& habet ungulam, sed non dividit eam, sicut camelus & cetera, non comedetis illud, et in-
ter immunda reputabitis. 5. Chœrogrillus qui ruminat, ungulamque non dividit, immundus
est. 6. Lepus quoque: nam et ipse ruminat, sed ungulam non dividit. 7. Et sus: qui cùm
ungulam dividat, non ruminat. 8. horum carnibus non vescemini, nec cadavera contingetis,
quia immunda sunt vobis. 9. Hæc sunt quæ gignuntur in aquis, & vesci licitum est. Omne 2 Mac.6.d.18
quod habet pinnulas & squamas, tam in mari quàm in fluminibus & stagnis, comedetis. 10.
Quidquid autem pinnulas & squamas non habet eorum quæ in aquis moventur & vivunt, abo-
minabile vobis 11. execrandumque erit: carnes eorum non comedetis, & morticina vitabitis.
12. Cuncta quæ non habent pinnulas & squamas in aquis polluta erunt. 13. Hæc sunt quæ de
avibus comedere non debetis, & vitanda sunt vobis: Aquilam, & gryphem, & haliæetum,
14. & milvum ac vulturem juxta genus suum, 15. & omne corvini generis in similitudinem
suam, 16. struthionem, & noctuam, & larum, & accipitrem juxta genus suum: 17. bubonem,
& mergulum, & ibin, 18. & cygnum, & onocrotalum, & porphyrionem, 19. herodionem & cha-
B radrion juxta genus suum, upupam quoque & vespertilionem. 20. Omne de volucribus quod
graditur super quattuor pedes, abominabile erit vobis. 21. Quidquid autem ambulat qui-
dem super quattuor pedes, sed habet longiora retrò crura, per quæ salit super terram, 22. come-
dere debetis, ut est bruchus in genere suo, & attacus atque ophiomachus, ac locusta, singula juxta
genus suum. 23. Quidquid autem ex volucribus quattuor tantùm habet pedes, execrabile erit vo-
bis: 24. & quicumque morticina eorum tetigerit, polluetur, & erit immundus usque ad vespe-
rum: 25. & si necesse fuerit ut portet quippiam horum mortuum, lavabit vestimenta sua, & im-
mundus erit usque ad occasum solis. 26. Omne animal quod habet quidem ungulam, sed non di-
vidit eam, nec ruminat, immundum erit: & qui tetigerit illud, contaminabitur. 27. Quod am-
bulat super manus, ex cunctis animantibus quæ incedunt quadrupedia, immundum erit: qui tetige-
rit morticina eorum, polluetur usque ad vesperum. 28. Et qui portaverit hujuscemodi cadavera,
lavabit vestimenta sua, & immundus erit usque ad vesperum: quia omnia hæc immunda sunt vobis.
29. Hæc quoque inter polluta reputabuntur de his quæ moventur in terra, mustella & mus & croco-
dilus, singula juxta genus suum. 30. mygale, & chamæleon, & stellio, & lacerta, & talpa: 31.
omnia hæc immunda sunt. Qui tetigerit morticina eorum, immundus erit usque ad vesperum: 32.
C & super quod ceciderit quidquam de morticinis eorum polluetur tam vas ligneum & vestimentum,
quàm pelles & cilicia: & in quocumque fit opus, tingentur aqua, & polluta erunt usque ad vesperum,
& sic postea mundabuntur. 33. Vas autem fictile, in quod horum quidquam intrò ceciderit, po-
luetur, & idcirco frangendum est. 34. Omnis cibus quem comedetis, si fusa fuerit super eum aqua
immundus erit: & omne liquens quod bibitur de universo vase, immundum erit. 35. Et
quidquid de morticinis hujusmodi ceciderint super illud, immundum erit: sive clibani, si-
ve chytropodes, destruentur, & immundi erunt. 36. Fontes verò & cisternæ, & omnis
aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit, polluetur. 37. Si ceciderit su-
per sementem, non polluet eam. 38. Si autem quispiam aqua sementem perfuderit, & postea mor-
ticinis tacta fuerit, ilico polluetur. 39. Si mortuum fuerit animal, quod licet vobis comedere,
qui cadaver ejus tetigerit, immundus erit usque ad vesperum: 40. & qui comederit ex eo quippiam,
sive portaverit; lavabit vestimenta sua, & immundus erit usque ad vesperum. 41. Omne quod re-
ptat super terram, abominabile erit, nec assumetur in cibum. 42. Quidquid super pectus quadru-
pes graditur, & multos habet pedes, sive per humum trahitur, non comedetis, quia abominabile
est. 43. Nolite comtaminare animas vestras, nec tangatis quidquam eorum, ne immundi sitis.
44. Ego enim sum Dominus Deus vester: sancti estote, quia ego sanctus sum. Ne polluatis animas
vestras in omni reptili quod movetur super terram. 45. Ego enim sum Dominus, qui eduxi vos de 1.Pet.1.c.13.
terra Ægypti, ut essem vobis in Deum. Sancti eritis, quia ego sanctus sum. 46. Ista est lex animan-
tium ac volucrum, & omnis animæ viventis, quæ movetur in aqua, & reptat in terra, 47. ut dif-
ferentias noveritis mundi & immundi, & sciatis quid comedere & quid respuere debeatis.

CAPUT XII.

Puerperæ immunditia, & mundatio cum oblatione.

1. LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Mulier
si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus, juxta dies separatio-
A nis menstruæ. 3. Et die octavo circumcidetur infantulus: 4. ipsa verò triginta tribus diebus manebit
in sanguine purificationis suæ. Omne sanctum non tanget, nec ingredietur in Sanctuarium, donec Luc.2.c.22.
impleantur dies purificationis suæ. 5. Sin autem feminam pepererit, immunda erit duabus hebdo- Luc.2.c.21
madibus, juxta ritum fluxus menstrui, & sexaginta sex diebus manebit in sanguine purificationis Ioan.7.c.22.
suæ. 6. Cumque expleti fuerint dies purificationis suæ, pro filio, sive pro filia, deferet agnum an-
niculum in holocaustum, & pullum columbæ sive turturem pro peccato, ad ostium tabernaculi te-
stimonii, & tradet sacerdoti, 7. qui offeret illa coram Domino, & orabit pro ea, & sic mundabitur
à pro-

à profluvio sanguinis sui. ista est lex parientis masculum aut feminam. 8. Quòd si non invenerit manus
Sup. 5. b. 7. c. 11. ejus, nec potuerit offerre agnum, sumet duos turtures vel duos pullos columbarum, unum in holocau-
Luc. 2. c. 24. stum, & alterum pro peccato: orabitque pro ea sacerdos, et sic mundabitur.

CAPUT XIII.

Lex, & cognitio lepræ Sacerdotibus commissa in homine, & vestimento, quæ præcipiantur le-prose.

1. Locutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: 2. Homo, in cujus cute & carne ortus A
fuerit diversus color sive pustula, aut quasi lucens quippiam, id est plaga lepræ, adducetur
ad Aaron sacerdotem, vel ad unum quemlibet filiorum ejus. 3. Qui cùm viderit lepram in cute, & pi-
los in album mutatos colorem, ipsamque speciem lepræ humiliorem cute & carne reliqua, plaga lepræ
est, & ad arbitrium ejus separabitur. 4. Sin autem lucens candor fuerit in cute, nec humilior carne
reliqua, & pili coloris pristini, recludet eum sacerdos septem diebus. 5. & considerabit die septimo:
& siquidem lepra ultrà non creverit, nec transierit in cute priores terminos, rursum recludet eum
septem diebus aliis. 6. Et die septimo contemplabitur: si obscurior fuerit lepra, & non creverit in
cute, mundabit eum, quia scabies est: lavabitque homo vestimenta sua, & mundus erit. 7. Quòd
si, postquam à sacerdote visus est, & redditus munditiæ, iterum lepra creverit; adducetur ad eum,
8. & immunditiæ condemnabitur. 9. Plaga lepræ si fuerit in homine, adducetur ad sacerdotem, 10.
& videbit eum. Cumque color albus in cute fuerit, & capillorum mutaverit aspectum, ipsa quo-
que caro viva apparuerit: 11. lepra vetustissima judicabitur, atque inolita cuti. Contaminabit
itaque eum sacerdos, et non recludet, quia perspicuæ immunditiæ est. 12. Sin autem effloruerit
discurrens lepra in cute, & operuerit omnem cutem à capite usque ad pedes, quidquid sub aspectum
oculorum cadit, 13. considerabit eum sacerdos, & teneri lepra mundissima judicabit: eò quòd omnis B
in candorem versa sit, & idcirco homo mundus erit. 14. Quando verò caro vivens in eo apparuerit, 15.
tunc sacerdotis judicio polluetur, & inter immundos reputabitur. caro enim viva, si lepra aspergi-
tur, immunda est. 16. Quòd si rursum versa fuerit in alborem, et totum hominem operuerit, 17.
considerabit eum sacerdos, et mundum esse decernet. 18. Caro autem et cutis in qua ulcus natum est
et sanatum, 19. et in loco ulceris cicatrix alba apparuerit, sive subrufa, adducetur homo ad sacerdo-
tem: 20. qui cùm viderit locum lepræ humiliorem carne reliqua, et pilos versos in candorem, conta-
minabit eum: plaga enim lepræ orta est in ulcere. 21. Quòd si pilus coloris est pristini, et cicatrix sub-
obscura, et vicina carne non est humilior, recludet eum septem diebus. 22. et si quidem creverit, ad-
judicabit eum lepræ: 23. sin autem steterit in loco suo, ulceris est cicatrix. et homo mundus erit.
24. Caro autem et cutis quam ignis exusserit, et sanata albam sive rufam habuerit cicatricem, 25.
considerabit eam sacerdos, et ecce versa est in alborem, et locus ejus reliqua cute est humilior: con-
taminabit eum, quia plaga lepræ in cicatrice orta est. 26. Quòd si pilorum color non fuerit immu-
tatus, nec humilior plaga carne reliqua, et ipsa lepræ species fuerit subobscura, recludet eum septem
diebus, 27. et die septimo contemplabitur: si creverit in cute lepra, contaminabit eum: 28. sin
autem in loco suo candor steterit non satis clarus, plaga combustionis est, et idcirco mundabitur, C
quia cicatrix est combusturæ. 29. Vir, sive mulier, in cujus capite vel barba germinaverit lepra,
videbit eos sacerdos. 30. et siquidem humilior fuerit locus carne reliqua, et capillus flavus, solito-
que subtilior; contaminabit eos, quia lepra capitis ac barbæ est. 31. Sin autem viderit locum maculæ
æqualem vicinæ carni, et capillum nigrum: recludet eum septem diebus. 32. et die septimo intuebi-
tur. Si non creverit macula, et capillus sui coloris est, et locus plagæ carni reliquæ æqualis. 33. rade-
tur homo absque loco maculæ, et includetur septem diebus aliis. 34. Si die septimo visa fuerit stetisse
plaga in loco suo nec humilior carne reliqua, mundabit eum, lotisque vestibus suis mundus erit. 35. Sin
autem post emundationem rursus creverit macula in cute, 36. non quæret ampliùs utrùm capillus in
flavum colorem sit immutatus, quia apertè immundus est. 37. Porrò si steterit macula, & capilli nigri
fuerint, noverit hominem sanatum esse, & confidenter eum pronuntiet mundum. 38. Vir, sive mulier,
in cujus cute candor apparuerit, 39. intuebitur eos sacerdos. si deprehenderit subobscurum alborem
lucere in cute, sciat non esse lepram, sed maculam coloris candidi, et hominem mundum, 40. Vir,
de cujus capite capilli fluunt, calvus et mundus est: 41. et si à fronte ceciderint pili, recalvaster et
mundus est. 42. Sin autem in calvitio, sive in recalvatione albus vel rufus color fuerit exortus, 43. et
hoc sacerdos viderit, condemnabit eum haud dubiè lepræ, quæ orta est in calvitio. 44. Quicumque D
ergo maculatus fuerit lepra, et separatus est ad arbitrium sacerdotis. 45. habebit vestimenta dissuta,
caput nudum, os veste contectum, contaminatum ac sordidum se clamabit. 46. Omni tempore quo
leprosus est et immundus, solus habitabit extra castra. 47. Vestis lanea sive linea, quæ lepram habuerit,
48. in stamine atque subtegmine, aut certè pellis, vel quidquid ex pelle confectum est, 49. si alba vel
rufa macula fuerit infecta, lepra reputabitur, ostendeturque sacerdoti. 50. qui consideratam reclu-
det septem diebus: 51. et die septimo rursus aspiciens si deprehenderit crevisse, lepra perseverans est:
pollutum judicabit vestimentum et omne in quo fuerit inventa: 52. et idcirco comburetur flammis. 53.
Quòd si eam viderit non crevisse, 54. præcipiet, et lavabunt id in quo lepra est, recludetque illud se-
ptem diebus aliis. 55. Et cùm viderit faciem quidem pristinam non reversam, nec tamen crevisse le-
pram, immundum judicabit, et igne comburet, eò quòd infusa sit in superficie vestimenti vel per to-
tum, lepra. 56. Sin autem obscurior fuerit locus lepræ, postquam vestis est lota, abrumpet eum, et à
solido dividet. 57. Quòd si ultra apparuerit in his locis, quæ priùs immaculata erant, lepra volatilis et
vaga; debet igne comburi. 58. si cessaverit, lavabit aqua ea, quæ pura sunt, secundò, et munda erunt.
59. Ista est lex lepræ vestimenti lanei et linei, staminis, atque subtegminis, omnisque supellectilis pelli-
ceæ, quomodo mundari debeat, vel contaminari.

CA-

CAPUT XIV.

Lepræ expiandæ sacrificia pro homine, domo, ac vestimento, lepra jam curata: ratio lepræ domorum investigandæ, curandæ, purificandæ.

1. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Hic est ritus leprosi, quando mundandus est: Ad-
A ducetur ad sacerdotem; 3. qui egressus de castris, cùm invenerit lepram esse mundatam, 4. præ- Matt. 8.a.4.
cipiet ei qui purificatur, ut offerat duos passeres vivos pro se, quibus vesci licitum est, & lignum cedri- Marc. 1.d.44.
num, vermiculumque & hyssopum. 5. & unum ex passeribus immolari jubebit in vase fictili super aquas Luc. 5.c.14.
viventes: 6. alium autem vivum cum ligno cedrino, & cocco & hyssopo, tinget in sanguine passeris
immolati, 7. quo asperget illum, qui mundandus est, septies, ut jure purgetur: & dimittet passerem
vivum, ut in agrum avolet. 8. Cumque laverit homo vestimenta sua, radet omnes pilos corporis, &
lavabitur aqua, purificatusque ingredietur castra, ita dumtaxat ut maneat extra tabernaculum suum
septem diebus, 9. & die septimo radet capillos capitis, barbamque & supercilia, ac totius corporis pi-
los. Et lotis rursum vestibus & corpore, 10. die octavo assumet duos agnos immaculatos, & ovem
anniculam absque macula, & tres decimas similæ in sacrificium, quæ conspersa sit oleo, & seorsum
olei sextarium. 11. Cumque sacerdos purificans hominem, statuerit eum, & hæc omnia coram Do-
mino in ostio tabernaculi testimonii, 12. tollet agnum, & offeret eum pro delicto, oleique sextarium,
& oblatis ante Dominum omnibus, 13. immolabit agnum, ubi solet immolari hostia pro peccato,
& holocaustum, id est, in loco sancto. Sicut enim pro peccato, ita & pro delicto ad sacerdotem per-
B tinet hostia: sancta sanctorum est. 14. Assumensque sacerdos de sanguine hostiæ, quæ immolata est
pro delicto, ponet super extremum auriculæ dextræ ejus qui mundatur, & super pollices manus dex-
træ & pedis: 15. & de olei sextario mittet in manum suam sinistram, 16. tingetque digitum dextrum
in eo, & asperget coram Domino septies. 17. quod autem reliquum est olei in læva manu, fundet
super extremum auriculæ dextræ ejus qui mundatur, & super pollices manus ac pedis dextri, & super
sanguinem qui effusus est pro delicto, 18. & super caput ejus. 19. Rogabitque pro eo coram Domino,
& faciet sacrificium pro peccato. tunc immolabit holocaustum, 20. & ponet illud in altari cum liba-
mentis suis, & homo ritè mundabitur. 21. Quòd si pauper est, & non potest manus ejus invenire quæ
dicta sunt, pro delicto assumet agnum ad oblationem, ut roget pro eo sacerdos, decimamque partem
similæ conspersæ oleo in sacrificium, & olei sextarium, 22. duosque turtures sive duos pullos columbæ, Sup. 5. b. 7. &
quorum unus sit pro peccato, & alter in holocaustum: 23. offeretque ea die octavo purificationis suæ 12.
sacerdoti, ad ostium tabernaculi testimonii coram Domino. 24. qui suscipiens agnum pro delicto & Luc. 2. c. 24.
sextarium olei, levabit simul: 25. immolatoque agno, de sanguine ejus ponet super extremum auricu-
læ dextræ illius qui mundatur, & super pollices manus ejus ac pedis dextri. 26. olei verò partem mittet
in manum suam sinistram, 27. in quo tingens digitum dextræ manus asperget septies coram Domino;
C 28. tangetque extremum dextræ auriculæ illius qui mundatur, & pollices manus ac pedis dextri, in loco
sanguinis qui effusus est pro delicto: 29. reliquam autem partem olei, quæ est in sinistra manu, mittet
super caput purificati, ut placet pro eo Dominum: 30. & turturem sive pullum columbæ offerret, 31.
unum pro delicto, & alterum in holocaustum cum libamentis suis. 32. Hoc est sacrificium leprosi,
qui habere non potest omnia in emundationem sui. 33. Locutusque est Dominus ad Moysen & Aa-
ron, dicens. 34. Cùm ingressi fueritis terram Chanaan, quam ego dabo vobis in possessionem, si
fuerit plaga lepræ in ædibus, 35. ibit cujus est domus, nuntians sacerdoti, & dicet: Quasi plaga le-
præ videtur mihi esse in domo mea. 36. At ille præcipiet ut efferant universa de domo, priusquam
ingrediatur eam, & videat utrum leprosa sit, ne immunda fiant omnia quæ in domo sunt. Intra-
bitque postea ut consideret lepram domus: 37. & cùm viderit in parietibus illius quasi valliculas
pallore sive rubore deformes, & humiliores superficie reliqua, 38. egredietur ostium domus, &
statim claudet illam septem diebus. 39. Reversusque die septimo, considerabit eam. si invenerit
crevisse lepram, 40. jubebit erui lapides in quibus lepra est, & projici eos extra civitatem in locum
immundum: 41. domum autem ipsam radi intrinsecus per circuitum, & spargi pulverem rasuræ
extra urbem in locum immundum, 42. lapidesque alios reponi pro his qui ablati fuerint, & lu-
D to alio liniri domum. 43. Sin autem postquam eruti sunt lapides, & pulvis erasus, & alia terra lita, 44.
ingressus sacerdos viderit reversam lepram, & parietes respersos maculis, lepra est perseverans, & immun-
da domus: 45. quam statim destruent, & lapides ejus ac ligna, atque universum pulverem projicient
extra oppidum in locum immundum. 46. Qui intraverit domum quando clausa est, immundus erit
usque ad vesperum: 47. & qui dormierit in ea, & comederit quippiam, lavabit vestimenta sua. 48.
Quòd si introjens sacerdos viderit lepram non crevisse in domo, postquam denuo lita fuerit, purifica-
bit eam reddita sanitate: 49. & in purificationem ejus sumet duos passeres, lignumque cedrinum, &
vermiculum atque hyssopum: 50. & immolato uno passere in vase fictili super aquas vivas, 51. tollet
lignum cedrinum, & hyssopum, & coccum & passerem vivum, & tinget omnia in sanguine passeris
immolati, atque in aquis viventibus, & asperget domum septies, 52. purificabitque eam tam in san-
guine passeris quàm in aquis viventibus, & in passere vivo, lignoque cedrino & hyssopo atque vermi-
culo. 53. Cumque dimiserit passerem avolare in agrum liberè, orabit pro domo, & jure mundabitur.
54. Ista est lex omnis lepræ & percussuræ, 55. lepræ vestium & domorum, 56. cicatricis & erumpen-
tium papularum, lucentis maculæ & in varias species, coloribus immutatis, 57. ut possit sciri quo tem-
pore mundum quid, vel immundum sit.

CAPUT XV.

*Seminiflui viri, concubantium, menstruosæ mulieris, & hæmorrhoissæ expiatio, ac puri-
ficatio.*

1. LOcutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: 2. Loquimini filiis Israel, & dicite A
eis: Vir qui patitur fluxum seminis, immundus erit. 3. Et tunc judicabitur huic vitio sub-
jacere, cùm per singula momenta adhæserit carni ejus, atque concreverit fœdus humor. 4. Omne
stratum, in quo dormierit, immundum erit, & ubicumque sederit. 5. Si quis hominum tetigerit
lectum ejus, lavabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum. 6. Si sede-
rit ubi ille sederat, & ipse lavabit vestimenta sua: & lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum. 7.
Qui tetigerit carnem ejus, lavabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum.
8. Si salivam hujuscemodi homo jecerit super eum qui mundus est, lavabit vestimenta sua: & lotus
aqua, immundus erit usque ad vesperum. 9. Sagma, super quo sederit, immundum erit: 10. & quid-
quid sub eo fuerit qui fluxum seminis patitur, pollutum erit usque ad vesperum. Qui portaverit horum
aliquid; lavabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. 11. Omnis,
quem tetigerit, qui talis est, non lotis antè manibus, lavabit vestimenta sua: & lotus aqua, immundus
erit usque ad vesperum. 12. Vas fictile quod tetigerit, confringetur: vas autem ligneum lavabitur aqua.
13. Si sanatus fuerit qui hujuscemodi sustinet passionem, numerabit septem dies post emundationem B
sui, & lotis vestibus & toto corpore in aquis viventibus, erit mundus. 14. Die autem octavo sumet
duos turtures aut duos pullos columbæ, & veniet in conspectum Domini ad ostium tabernaculi testi-
monii, dabitque eos sacerdoti. 15. qui faciet unum pro peccato, & alterum in holocaustum: roga-
bitque pro eo coram Domino, ut emundetur à fluxu seminis sui. 16. Vir de quo egreditur semen coi-
tus, lavabit aqua omne corpus suum: & immundus erit usque ad vesperum. 17. Vestem & pellem,
quam habuerit, lavabit aqua, & immunda erit usque ad vesperum. 18. Mulier cum qua cojerit, la-
vabitur aqua, & immunda erit usque ad vesperum. 19. Mulier quæ redeunte mense patitur fluxum
sanguinis, septem diebus separabitur. 20. Omnis qui tetigerit eam, immundus erit usque ad vesperum:
21. & in quo dormierit vel sederit diebus separationis suæ, polluetur. 22. Qui tetigerit lectum ejus,
lavabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. 23. Omne vas, super quo C
illa sederit, quisquis attigerit, lavabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, pollutus erit usque ad vespe-
rum. 24. Si cojerit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis, immundus erit septem diebus: & om-
ne stratum, in quo dormierit, polluetur. 25. Mulier, quæ patitur multis diebus fluxum sanguinis
non in tempore menstruali, vel quæ post menstruum sanguinem fluere non cessat, quamdiu subjacet
huic passioni, immunda erit quasi sit in tempore menstruo. 26. omne stratum in quo dormierit, &
vas in quo sederit, pollutum erit. 27. quicumque tetigerit ea, lavabit vestimenta sua: & ipse lotus
aqua, immundus erit usque ad vesperum. 28. Si steterit sanguis, & fluere cessaverit, numerabit
septem dies purificationis suæ: & die octava offeret pro se sacerdoti duos turtures, aut duos pul-
los columbarum, ad ostium tabernaculi testimonii: 30. qui unum faciet pro peccato, & alterum
in holocaustum, rogabitque pro ea coram Domino, & pro fluxu immunditiæ eius. 31. Docebi-
tis ergo filios Israel ut caveant immunditiam, & non moriantur in sordibus suis, cùm polluerunt taber-
naculum meum quod est inter eos. 32. Ista est lex eius, qui patitur fluxum seminis, & qui polluitur
coitu, 33. Et quæ menstruis temporibus separatur, vel quæ jugi fluit sanguine, & hominis, qui dor-
mierit cum ea.

CAPUT XVI.

*Quando & quomodo sacerdos ingredi debeat Sanctuarium, ipsumque expiare, unà cum tabernacu-
lo, & altari, emissarium caprum abigere, & festum expiationum celebrare.*

1. LOcutusque est Dominus ad Moysen post mortem duorum filiorum Aaron, quando offerentes A
Sup. 10. a. 1. ignem alienum interfecti sunt: 2. & præcepit, ei dicens: Loquere ad Aaron fratrem tuum,
ne omni tempore ingrediatur Sanctuarium, quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur ar-
ca, ut non moriatur (quia in nube apparebo super oraculum) 3. nisi hæc antè fecerit. Vitulum pro
Exod. 30. b. 10. peccato offeret, & arietem in holocaustum. 4. Tunica linea vestietur, feminalibus lineis verenda ce-
labit: accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti: hæc enim vestimenta sunt sancta: quibus
Heb. 9. b. 7. cunctis, cùm lotus fuerit, induetur. 5. Suscipietque ab universa multitudine filiorum Israel duos hir-
cos pro peccato, & unum arietem in holocaustum. 6. Cumque obtulerit vitulum, & oraverit pro
se & pro domo sua. 7. duos hircos stare faciet coram Domino in ostio tabernaculi testimonii: 8. mit-
tensque super utrumque sortem, unam Domino, & alteram capro emissario: 9. cuius exierit sors Do-
mino, offeret illum pro peccato: 10. cuius autem in caprum emissarium, statuet eum vivum coram
Domino, ut fundat preces super eo, & emittat eum in solitudinem. 11. His ritè celebratis, offeret
vitulum & rogans pro se & pro domo sua, immolabit eum: 12. assumptoque thuribulo, quod de pru-
nis altaris impleverit, & hauriens manu compositum thymiama in incensum, ultra velum intrabit in
Sancta: 13. ut positis super ignem aromatibus nebula eorum & vapor operiat oraculum, quod est supra
testimonium, & non moriatur. 14. Tollet quoq; de sanguine vituli, & asperget digito septies contra propi-
tiatorium ad Orientem. 15. Cumq; mactaverit hircum pro peccato populi, inferet sanguinem eius intra
velum, sicut præceptum est de sanguine vituli, ut aspergat è regione oraculi, 16. & expiet Sanctuarium
ab immunditiis filiorum Israel, & à prævaricationibus eorum, cunctisq; peccatis. Juxta hunc ritum faciet
tabernaculo testimonii, quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum. 17. Nullus homi-
num sit in tabernaculo, quando pontifex Sanctuarium ingreditur, ut roget pro se & pro domo sua, & pro
Luc. 1. a. 10.

universo cœtu Israel, donec egrediatur. 18. Cùm autem exierit ad altare quod coram Domino est, oret
B pro se, & sumptum sanguinem vituli atq; hirci fundat super cornua eius per gyrum: 19. aspergensque di-
gito septies, expiet, & sanctificet illud ab immunditiis filiorum Israel. 20. Postquam emundaverit Sãctua-
riũ, & tabernaculum, & altare tunc offerat hircum viventem: 21. & posita utraq; manu super caput eius,
confiteatur omnes iniquitates filiorũ Israel, & universa delicta atq; peccata eorum: quæ imprecans capiti
eius, emittet illum per hominẽ paratum, in desertum. 22. Cumq; portaverit hircus omnes iniquitates eo-
rum in terram solitariam, & dimissus fuerit in deserto, 23. revertetur Aaron in tabernaculum testimonii,
& depositis vestibus, quibus priùs indutus erat cùm intraret Sanctuarium, relictisq; ibi, 24. lavabit car-
nem suam in loco sancto, indueturque vestibus suis. Et postquam egressus obtulerit holocaustum suum ac
plebis, rogabit tam pro se quàm pro populo: 25. & adipem, qui oblatus est pro peccatis, adolebit su-
per altare. 26. Ille verò, qui dimiserit caprum emissarium, lavabit vestimenta sua, & corpus
aqua, & sic ingredietur in castra. 27. Vitulum autem & hircum, qui pro peccato fuerant immo-
C lati, & quorum sanguis illatus est in Sanctuarium ut expiatio compleretur, asportabunt foras castra, &
comburent igni tam pelles quàm carnes eorum ac fimum: 28. & quicumque combusserit ea, la- Heb.13.b.11
vabit vestimenta sua, & carnem aqua, & sic ingredietur in castra. 29. Eritque vobis hoc legi-
timum sempiternum: Mense septimo, decima die mensis, affligetis animas vestras, nullumque opus
facietis, sive indigena, sive advena qui peregrinatur inter vos. 30. In hac die expiatio erit vestri, atque
mundatio ab omnibus peccatis vestris: coram Domino mundabimini. 31. sabbatum enim requietio- Inf.23 c.27.
nis est, & affligetis animas vestras religione perpetua. 32. Expiabit autem sacerdos, qui unctus fue- 28.
rit, & cujus manus initiatæ sunt ut sacerdotio fungatur pro patre suo: indueturque stola linea, &
vestibus sanctis, 33. & expiabit Sanctuarium & tabernaculum testimonii atque altare, sacerdotes
quoque & universum populum. 34. Eritque vobis hoc legitimum sempiternum, ut oretis pro filiis
Israel, & pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Fecit igitur sicut præceperat Dominus Moysi.

CAPUT XVII.

Iubentur Hebræi soli Deo sacrificare, non dæmoni nec usquam nisi ad ostium tabernaculi: atque à sanguine & morticini esu abstinendum.

A 1. ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Loquere Aaron & filiis eius, & cunctis fi-
liis Israel, dicens ad eos: Iste est sermo quem mandavit Dominus, dicens: 3. Homo
quilibet de domo Israel, si occiderit bovem, aut ovem, sive capram, in castris vel extra castra, 4.
& non obtulerit ad ostium tabernaculi oblationem Domino, sanguinis reus erit, quasi si sangui-
nem fuderit, sic peribit de medio populi sui. 5. Ideò sacerdoti offerre debent filii Israel hostias
suas, quas occident in agro, ut sanctificentur Domino ante ostium tabernaculi testimonii, & im-
molent eas hostias pacificas Domino. 6. Fundetque sacerdos sanguinem super altare Domini ad
ostium tabernaculi testimonii, & adolebit adipem in odorem suavitatis Domino: 7. & nequa-
quam ultrà immolabunt hostias suas dæmonibus, cum quibus fornicati sunt. Legitimum sempi-
ternum erit illis & posteris eorum. 8. Et ad ipsos dices: Homo de domo Israel, & de advenis qui
peregrinantur apud vos, qui obtulerit holocaustum sive victimam, 9. & ad ostium tabernaculi
testimonii non adduxerit eam, ut offeratur Domino, interibit de populo suo. 10. Homo quilibet
de domo Israel, & de advenis qui peregrinantur inter eos, si comederit sanguinem, obfirmabo
B faciem meam contra animam illius, & disperdam eam de populo suo, 11. quia anima carnis in
sanguine est: & ego dedi illum vobis, ut super altare in eo expietis pro animabus vestris, &
sanguis pro animæ piaculo sit. 12. Idcircò dixi filiis Israel. Omnis anima ex vobis non come-
det sanguinem, nec ex advenis qui peregrinantur apud vos. 13. Homo quicumque de fi-
liis Israel, & de advenis qui peregrinantur apud vos, si venatione atque aucupio ceperit fe-
ram vel avem, quibus vesci licitum est, fundat sanguinem eius, & operiat illum terra.
14. Anima enim omnis carnis in sanguine est: unde dixi filiis Israel: Sanguinem universæ carnis
non comedetis, quia anima carnis in sanguine est: & quicumque comederit illum, interibit. 15.
Anima quæ comederit morticinum, vel captum à bestia, tam de indigenis, quàm de advenis, Gen.9 a.4.
lavabit vestimenta sua, & semetipsum aqua, & contaminatus erit usque ad vesperum: & hoc Sap.7.c.26.
ordine mundus fiet. 16. Quòd si non laverit vestimenta sua & corpus, portabit iniquitatem
suam.

CAPUT XVIII.

Gradus conjugii illiciti, ad Gentium, & Chananæorum opera fugienda in varia carnali turpitudine.

A 1. LOcutus est Dominus ad Moysen dicens: 2. Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Ego Domi-
nus Deus vester. 3. iuxta consuetudinem terræ Aegypti, in qua habitastis, non facietis: &
iuxta morem regionis Chanaan, ad quam ego introducturus sum vos, non agetis, nec in legitimis eo-
rum ambulabitis. 4. Facietis iudicia mea, & præcepta mea servabitis, & ambulabitis in eis. Ego Do-
minus Deus vester. 5. Custodite leges meas atque iudicia, qui faciens homo, vivet in eis. Ego Domi- Ezech. 20. b.
nus. 6. Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedet, ut revelet turpitudinem eius. Ego Do- 11.
minus. 7. Turpitudinem patris tui, & turpitudinem matris tuæ non discooperies: mater tua est, non re- Rom. 10. a.5.
velabis turpitudinem eius. 8. Turpitudinem uxoris patris tui non discooperies: turpitudo enim patris Gal 3. b. 12.
tui est. 9. Turpitudinem sororis tuæ ex patre sive ex matre, quæ domi vel foris genita est, non revelabis.
10. Turpitudinem filiæ filii tui vel neptis ex filia non revelabis: quia turpitudo tua est. 11. Turpitudinem

filiæ uxoris patris tui, quam peperit patri tuo, & est soror tua, non revelabis. 12. Turpitudinem sororis
patris tui non discooperies: quia caro est patris tui. 13. Turpitudinem sororis matris tuæ non revelabis
eò quòd caro sit matris tuæ. 14. Turpitudinem patrui tui non revelabis, nec accedes ad uxorem eius, quæ
tibi affinitate coniungitur. 15. Turpitudinem nurus tuæ non revelabis, quia uxor filij tui est, nec dis-
cooperies ignominiam eius. 16. Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis; quia turpi-
tudo fratris tui est. 17. Turpitudinem uxoris tuæ, & filiæ eius non revelabis. Filiam filii eius,
& filiam filiæ illius non sumes, ut reveles ignominiam eius: quia caro illius sunt, & talis coitus incestus
est. 18. Sororem uxoris tuæ in pellicatum illius non accipies, nec revelabis turpitudinem eius adhuc illa
Inf.20.d.18. vivente. 19. Ad mulierem quæ patitur menstrua, non accedes, nec revelabis fœditatem eius. 20. Cùm
uxore proximi tui non coibis, nec seminis commistionem maculaberis. 21. De semine tuo non dabis, ut
consecretur idolo Moloch, nec pollues nomen Dei tui. Ego Dominus. 22. Cum masculo non commi-
Inf.20.c.16. scearis coitu femineo, quia abominatio est. 23. Cum omni pecore non coibis, nec maculaberis cum eo.
Mulier non succumbet iumento, nec miscebitur ei: quia scelus est. 24. Nec polluamini in omnibus his,
quibus contaminatæ sunt universæ gentes, quas ego eiiciam ante conspectum vestrum, 25. & quibus pol-
luta est terra: cuius ego scelera visitabo, ut evomat habitatores suos. 26. Custodite legitima mea atque C
iudicia, & non faciatis ex omnibus abominationibus istis, tam indigena quàm colonus qui peregrinan-
tur apud vos. 27. Omnes enim execrationes istas fecerunt accolæ terræ, qui fuerunt ante vos & pollue-
runt eam. 28. Cavete ergo ne & vos similiter evomat, cùm paria feceretis, sicut evomuit gentem, quæ fuit
ante vos. 29. Omnis anima, quæ fecerit de abominationibus his quippiam, peribit de medio populi sui. 30.
Custodite mandata mea. Nolite facere quæ fecerunt hi qui fuerunt ante vos, & ne polluamini in eis.
Ego Dominus Deus vester.

CAPUT XIX.

Varia præcepta moralia & ceremonialia antè recensita rursus inculcantur, additis de novo aliis.

1. LOcutus est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Loquere ad omnem cœtum filiorum Israel, & dices ad eos:
Sancti estote, quia ego sanctus sum, Dominus Deus vester. 3. Unusquisque patrem suum & matrem A
Sup.11.g.44. suam timeat. Sabbata mea custodite: Ego Dominus Deus vester. 4. Nolite converti ad idola, nec deos con-
1.Pet.1.c.16. flatiles faciatis vobis. Ego Dominus Deus vester. 5. Si immolaveritis hostiam pacificorum Domino, ut sit
placabilis, 6. eo die quo fuerit immolata, comedetis eam, & die altero. quidquid autem residuum fuerit
in diem tertium, igne comburetis. 7. si quis post biduum comederit ex ea, profanus erit & impietatis reus:
8. portabitque iniquitatem suam, quia sanctum Domini polluit, & peribit anima illa de populo suo. 9.
Cum messueris segetes terræ tuæ, non tondebis usque ad solum superficiem terræ: nec remanentes spicas
colliges. 10. Neque in vinea tua racemos & grana decidentia congregabis, sed pauperibus & peregrinis car-
Inf.23.d.22. penda dimittes. ego Dominus Deus vester. 11. Non facietis furtum. Non mentiemini, nec decipiet unus-
Exod.20.b.7. quisque proximum suum. 12. Non perjurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui. ego Dominus.
Eccli.10.a.6. 13. Non facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum. Non morabitur opus mercenarii tui apud te
D nt.24.c.14. usque manè. 14. Non maledices surdo, nec coram cæco pones offendiculum, sed timebis Dominum Deum
Tob.4.c.15. tuum, quia ego sum Dominus. 15. Non facies quod iniquum est, nec injustè judicabis. Non consideres per-
Deut.1.c.17. sonam pauperis, nec honores vultum potentis. Justè judica proximo tuo. 16. Non eris criminator,
16.d.19. nec susurro in populo. Non stabis contra sanguinem proximi tui. ego Dominus. 17. Non oderis fra-
Prov.24.c.23. trem tuum in corde tuo, sed publicè argue eum, ne habeas super illo peccatum. 18. Non quæras ul-
Eccli.42.a.1. tionem, nec memor eris iniuriæ civium tuorum. Diliges amicum tuum sicut teipsum. ego Dominus. 19.
Iac.2.a.2. Leges meas custodite. Jumentum tuum non facies coire cum alterius generis animantibus. Agrum tuum
1.Io.2.b.11. non seres diverso semine. Veste, quæ ex duobus texta est, non indueris. 20. Homo si dormierit cum
3.e.14. muliere coitu seminis, quæ sit ancilla etiam nubilis, & tamen pretio non redempta, nec libertate donata:
! ccl.19.b.13. vapulabunt ambo, & non morientur, quia non fuit libera. 21. pro delicto autem suo offeret Domino ad
Matt.18.b.15. ostium tabernaculi testimonii arietem: 22. orabitque pro eo sacerdos, & pro peccato ejus coram Domi-
Luc.17.n.3. no, & repropitiabitur ei, dimitteturque peccatum. 23. Quando ingressi fueritis terram, & plantaveri-
Matt.17.g. tis in ea ligna pomifera, auferetis præputia eorum: poma, quæ germinant, immunda erunt vobis, nec
43.22.d.39. edetis ex eis. 24. Quarto autem anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis Domino. 25. Quin-
Luc.6.d.27. to autem anno comedetis fructus, congregantes poma quæ proferunt. ego Dominus Deus vester. 26.
Rom.13.c.9. Non comedetis cum sanguine. Non augurabimini, nec observabitis somnia. 27. Neque in rotundum at-
tondebitis comam: nec radetis barbam. 28. Et super mortuo non incidetis carnem vestram, neque fi-
guras aliquas aut stigmata facietis vobis. ego Dominus. 29. Ne prostituas filiam tuam, ne conta- C
minetur terra, & impleatur piaculo. 30. Sabbata mea custodite & Sanctuarium meum metuite. ego Do-
minus. 31. Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini, ut polluamini per eos. ego Do-
minus Deus vester. 32. Coram cano capite consurge, & honora personam senis. & time Dominum Deum
tuum, ego sum Dominus. 33. Si habitaverit advena in terra vestra, & moratus fuerit inter vos, non
Exod.22.d.21. exprobretis ei: 34. sed sit inter vos quasi indigena: & diligetis eum quasi vosmetipsos: fuistis enim & vos
advenæ in terra Ægypti. ego Dominus Deus vester. 35. Nolite facere iniquum aliquid in judicio, in re-
gula, in pondere, in mensura. 36. Statera justa, & æqua sint pondera, justus modius, æquusque sextarius.
ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti. 37. Custodite omnia præcepta mea, & univer-
sa judicia, & facite ea. ego Dominus.

C A-

CAPUT XX.

Morte plectendi sunt qui de semine suo Moloch offerunt, qui magos aut ariolos consulunt, qui parentibus maledicunt, qui varios exercent coitus illicitos.

A 1. LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Hæc loquêris filiis Israel: Homo de filiis Israel,
& de advenis qui habitant in Israel, si quis dederit de semine suo idolo Moloch, morte mo- Sup.18. c.21.
riatur: populus terræ lapidabit eum. 3. Et ego ponam faciem meam contra illum: succidamque
eum de medio populi sui, eò quòd dederit de semine suo Moloch, & contaminaverit Sanctua-
rium meum, ac polluerit nomen sanctum meum. 4. Quòd si negligens populus terræ, & quasi
parvipendens imperium meum, dimiserit hominem qui dedit de semine suo Moloch, nec volue-
rit eum occidere: 5. ponam faciem meam super hominem illum, & super cognationem ejus, suc-
cidamque & ipsum, & omnes qui consenserunt ei ut fornicaretur eum Moloch, de medio popu-
li sui. 6. Anima, quæ declinaverit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam
faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi sui. 7. Sanctificamini & estote san-
cti, quia ego sum Dominus Deus vester. 8. Custodite præcepta mea, & facite ea: Ego Dominus qui
sanctifico vos 9. Qui maledixerit patri suo, aut matri, morte moriatur: patri matrique maledixit, san- 1.Pet c.16.
guis ejus sit super eum. 10. Si mœchatus quis fuerit cum uxore alterius, & adulterium perpetraverit cum Exo.21 c 17.
conjuge proximi sui, morte moriantur & mœchus & adultera. 11. Qui dormierit cum noverca sua, & Prov.20 c.10
revelaverit ignominiam patris sui, morte moriantur ambo: sanguis eorum sit super eos. 12. Si quis Matt.15 a 4.
dormierit cum nuru sua, uterque moriatur, quia scelus operati sunt: sanguis eorum sit super eos. Matt.7. b 10.
13. Qui dormierit cum masculo coitu femineo, uterque operatus est nefas, morte moriantur: sit san- Deu.22 c.22
guis eorum super eos. 14. Qui supra uxorem filiam, duxerit matrem ejus, scelus operatus est: vivus ar- Ioan.8.a.5
debit cum eis, nec permanebit tantum nefas in medio vestri. 15. Qui cum jumento & pecore cojerit,
B morte moriantur: pecus quoque occidite. 16. Mulier, quæ succubuerit cuilibet jumento, simul in- Sup.18. d.23
terficietur cum eo: sanguis eorum sit super eos. 17. Qui acceperit sororem suam, filiam patris sui, vel
filiam matris suæ, & viderit turpitudinem ejus, illaque conspexerit fratris ignominiam: nefariam rem
operati sunt: occidentur in conspectu populi sui, eò quòd turpitudinem suam mutuo revelaverint,
& portabunt iniquitatem suam. 18. Qui cojerit cum muliere in fluxu menstruo, & revelaverit turpi-
tudinem ejus, ipsaque aperuerit fontem sanguinis sui, interficientur ambo de medio populi sui. 19.
Turpitudinem materteræ & amitæ tuæ non discooperies: qui hoc fecerit ignominiam carnis suæ nuda-
vit: portabunt ambo iniquitatem suam. 20. Qui cojerit cum uxore patrui, vel avunculi sui, & re-
elaverit ignominiam cognationis suæ: portabunt ambo peccatum suum. absque liberis morientur.
1. Qui duxerit uxorem fratris sui, rem facit illicitam, turpitudinem fratris sui revelavit: absque li-
eris erunt. 22. Custodite leges meas, atque judicia, & facite ea: ne & vos evomat terra quam in-
traturi estis & habitaturi. 23. Nolite ambulare in legitimis nationum, quas ego expulsurus sum ante
vos. Omnia enim hæc fecerunt, & abominatus sum eas. 24. Vobis autem loquor: Possidete terram
eorum, quam dabo vobis in hereditatem, terram fluentem lacte & melle, ego Dominus Deus vester,
qui separavi vos à ceteris populis. 25. Separate ergo & vos jumentum mundum ab immundo, & avem 1.Pet.1.e.16.
mundam ab immunda: ne polluatis animas vestras in pecore. & avibus, & cunctis quæ moventur in Deut.13.b
terra, & quæ vobis ostendi esse polluta. 26. Eritis mihi sancti, quia sanctus sum. ego Dominus, & 11.
separavi vos à ceteris populis, ut essetis mei. 27. Vir, sive mulier in quibus pythonicus, vel divina- 1.Reg.28.b 7
tionis fuerit spiritus, morte moriantur, lapidibus obruent eos: sanguis eorum sit super
illos.

CAPUT XXI.

Quibus funeribus interesse possint sacerdotes, & quales ducere uxores; quive inepti sint ad sacerdotium: & de filia sacerdotis fornicante.

A 1. DIxit quoque Dominus ad Moysen: Loquere ad sacerdotes filios Aaron, & dices ad eos: Ne con-
taminetur sacerdos in mortibus civium suorum, 2. nisi tantùm in consanguineis ac propinquis
id est, super patre & matre, & filio & filia, fratre quoque, 3. & sorore virgine quæ non est nupta vi-
ro: 4. sed nec in principe populi sui contaminabitur. 5. Non radent caput, nec barbam, neque in
carnibus suis facient incisuras. 6. Sancti erunt Deo suo, & non polluent nomen ejus: incensum enim
Domini, & panes Dei sui offerunt, & ideo sancti erunt. 7. Scortum & vile prostibulum non ducent Sup.19 c.17.
uxorem, nec eam quæ repudiata est à marito: quia consecrati sunt Deo suo, 8. & panes propositio- Ez ch.44.d 20
nis offerunt. Sint ergo sancti, quia & ego sanctus sum, Dominus, qui sanctifico eos. 9. Sacerdotis fi-
lia si deprehensa fuerit in stupro, & violaverit nomen patris sui, flammis exuretur. 10. Pontifex, id
est, sacerdos maximus inter fratres suos, super cujus caput fusum est unctionis oleum, & cujus manus
in sacerdotio consecratæ sunt, vestitusque est sanctis vestibus, caput suum non discooperiet, vestimen-
ta non scindet: 11. & ad omnem mortuum non ingredietur omnino, super patre quoque suo & matre
non contaminabitur. 12. Nec egredietur de sanctis, ne polluat Sanctuarium Domini, quia oleum san-
ctæ unctionis Dei sui super eum est. ego Dominus. 13. Virginem ducet uxorem. 14. Viduam autem
& repudiatam, & sordidam, atque meretricem non accipiet, sed puellam de populo suo: 15. ne com- Ezech.44.f 22
misceat stirpem generis sui vulgo gentis suæ: quia ego Dominus qui sanctifico eum. 16. Locutusque est
Dominus ad Moysen, dicens: 17. Loquere ad Aaron: Homo de semine tuo per familias qui habuerit
maculam, non offeret panes Deo suo. 18. nec accedet ad ministerium ejus: si cæcus fuerit, si claudus,
si parvo vel grandi vel torto naso, 19. si fracto pede, si manu, 20. si gibbus, si lippus, si albuginem
ha-

habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel herniosus. 21. Omnis qui habuerit maculam de semine Aaron sacerdotis, non accedet offerre hostias Domino, nec panes Deo suo: 22. vescetur tamen panibus qui offeruntur in Sanctuario, 23. ita dumtaxat, ut intra velum non ingrediatur, nec accedat ad altare, quia maculam habet, & contaminare non debet Sanctuarium meum. Ego Dominus qui sanctifico eos. 24. Locutus est ergo Moyses ad Aaron, & ad filios ejus, & ad omnem Israel, cuncta quæ fuerant sibi imperata.

CAPUT XXII.

Ab esu sanctificatorum seu victimarum alienigenæ & immundi abstinere debent; describuntur maculæ seu vitia quibus victimæ carere debeant, & quæ debeant offerri.

1. Locutus quoque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Loquere ad Aaron & ad filios eius, ut caveant ab his quæ consecrata sunt filiorum Israel, & non contaminent nomen sanctificatorum A
mihi, quæ ipsi offerunt, ego Dominus. 3. Dic ad eos: & ad posteros eorum: Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea quæ consecrata sunt, & quæ obtulerunt filii Israel Domino, in quo est immunditia, peribit coram Domino, ego sum Dominus. 4. Homo de semine Aaron, qui fuerit leprosus, aut patiens fluxum seminis, non vescetur de his quæ sanctificata sunt mihi, donec sanetur. Qui tetigerit immundum super mortuo, & ex quo egreditur semen quasi coitus, 5. & qui tangit reptile, & quodlibet immundum, cuius tactus est sordibus, 6. immundus erit usque ad vesperum, & non vescetur his quæ sanctificata sunt: sed cum laverit carnem suam aqua, 7. & occubuerit sol, tunc mundatus vescetur de sanctificatis, quia cibus illius est. 8. Morticinum & captum à bestia non comedent, nec polluentur in eis, ego sum Dominus. 9. Custodiant præcepta mea, ut non subiaceant peccato, &
Sup. 17. d. 15. moriantur in Sanctuario, cùm polluerint illud, ego Dominus qui sanctifico eos. 10. Omnis alieni-
Exo. 22. d. 31. gena non comedet de sanctificatis, inquilinus sacerdotis & mercenarius non vescentur ex eis. 11. Quem
Deut. 14. e. 21 autem sacerdos emerit, & qui vernaculus domus eius fuerit, hi comedent ex eis. 12. Si filia sacerdotis
Ezech. 44. g 31. cuilibet ex populo nupta fuerit: de his quæ sanctificata sunt, & de primitijs non vescetur. 13. sin autem vidua, vel repudiata, & absque liberis reversa fuerit ad domum patris sui: sicut puella consueverat, B
aletur cibis patris sui. Omnis alienigena comedendi ex eis non habet potestatem. 14. Qui comederit de sanctificatis per ignorantiam, addet quintam partem cum eo quod comedit, & dabit sacerdoti in Sanctuarium. 15. Nec contaminabùnt sanctificata filiorum Israel, quæ offerunt Domino: 16. ne fortè sustineant iniquitatem delicti sui, cùm sanctificata comederint, ego Dominus qui sanctifico eos. 17. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: 18. Loquere ad Aaron & filios eius, & ad omnes filios Israel, dicesque ad eos: Homo de domo Israel, & de advenis qui habitant apud vos, qui obtulerit oblationem suam, vel vota solvens, vel sponte offerens, quidquid illud obtulerit in holocaustum Domini, 19. ut offeratur per vos, masculus immaculatus erit ex bobus, & ovibus, & ex capris. 20. si ma-
Deut. 19. d. 21 culam habuerit, non offeretis, neque erit acceptabile. 21. Homo qui obtulerit victimam pacifico-
Eccli. 35 b. 14 rum Domino, vel vota solvens, vel sponte offerens, tam de bobus quàm de ovibus, immaculatum offeret, ut acceptabile sit: omnis macula non erit in eo. 22. Si cæcum fuerit, si fractum, si cicatricem habens, si papulas, aut scabiem, aut impetiginem: non offeretis ea Domino, nec adolebitis ex C
eis super altare Domini. 23. Bovem & ovem, aure & cauda amputatis, voluntariè offerre potes, votum autem ex eis solvi non potest. 24. Omne animal, quod vel contritis, vel tusis, vel sectis ablatisque testiculis est, non offeretis Domino, & in terra vestra hoc omnino ne faciatis. 25. De manu alienigenæ non offeretis panes Deo vestro, & quidquid aliud dare voluerit: quia corrupta & maculata sunt omnia: non suscipietis ea. 26. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens. 27. Bos, ovis & capra, cùm genita fuerint, septem diebus erunt sub ubere matris suæ: die autem octavo, & deinceps offerri poterunt Domino. 28. Sive illa bos, sive ovis, non immolabuntur una die cum fœtibus suis. 29. Si immolaveritis hostiam pro gratiarum actione Domino, ut possit esse placabilis. 30. eodem die comedetis eam, non remanebit quidquam in mane alterius diei, ego Dominus. 31. Custodite mandata mea, & facite ea, ego Dominus. 32. Ne polluatis nomen meum sanctum, ut sanctificer in medio filiorum Israel, ego Dominus qui sanctifico vos, 33. & eduxi de terra Ægypti, ut essem vobis in Deum, ego Dominus.

CAPUT XXIII.

Solemnitates Sabbati, Paschæ, Primitiarum, Hebdomadarum, Messis, Tubarum, Expiationis, ac Tabernaculorum, & quibus ritibus peragi debeant.

1. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Hæ sunt A
feriæ Domini, quas vocabitis sanctas. 3. Sex diebus facietis opus: dies septimus, quia sabbati requies est, vocabitur sanctus, omne opus non facietis in eo, sabbatum Domini est in cunctis habitationibus vestris. 4. Hæ sunt ergo feriæ Domini sanctæ, quas celebrare debetis temporibus suis.
Exo. 12. c. 18. 5. Mense primo, quartadecima die mensis ad vesperum, phase Domini est: 6. & quintadecima die
Num. 28 c. 19 mensis huius, solemnitas, azymorum Domini est. Septem diebus azyma comedetis, 7. dies primus erit vobis celeberrimus, sanctusque: omne opus servile non facietis in eo: 8. sed offeretis sacrificium igne Domino septem diebus, dies autem septimus erit celebrior & sanctior: nullumque servile opus facietis in eo. 9. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 10. Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Cùm ingressi fueritis terram, quam ego dabo vobis, & messueritis segetem, feretis manipulos spicarum, primitias messis vestræ, ad sacerdotem: 11. qui elevabit fasciculum coram Domino, ut acceptabile sit pro vobis altero die sabbati, & sanctificabit illum. 12. Atque in eodem die quo mani-

nipulus consecratur, cædetur agnus immaculatus anniculus in holocaustum Domini. 13. Et libamen-
B ta offerentur cum eo duæ decimæ similæ conspersæ oleo in incensum Domini, odoremque suavissimum:
liba quoque vini quarta pars hin. 14. Panem & polentam, & pultes non comedetis ex segete, usque
ad diem qua offeretis ex ea Deo vestro. Præceptum est sempiternum in generationibus, cunctisque
habitaculis vestris. 15. Numerabitis ergo ab altero die sabbati, in quo obtulistis manipulum primi-
tiarum, septem hebdomadas plenas, 16. usque ad alteram diem expletionis hebdomadæ septimæ, id
est, quinquaginta dies: & sic offeretis sacrificium novum Domino 17. ex omnibus habitaculis ve-
stris, panes primitiarum duos de duabus decimis similæ fermentatæ, quos coquetis in primitias Domi-
ni. 18. Offeretisque cum panibus septem agnos immaculatos anniculos, & vitulum de armento unum,
& arietes duos, & erunt in holocaustum cum libamentis suis, in odorem suavissimum Domino. 19. Fa-
cietis & hircum pro peccato, duosque agnos anniculos hostias pacificorum. 20. Cumque elevaverit eos
sacerdos cum panibus primitiarum coram Domino, cedent in usum eius. 21. Et vocabitis hunc diem
celeberrimum atque sanctissimum: omne opus servile non facietis in eo. Legitimum sempiternum erit Sup.19.b 9.
in cunctis habitaculis, & generationibus vestris. 22. Postquam autem messueritis segetem terræ vestræ,
non secabitis eam usque ad solum: nec remanentes spicas colligetis, sed pauperibus & peregrinis dimit-
C tetis eas. Ego sum Dominus Deus vester. 23. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 24. Loquere Num.29 a.1.
filiis Israel: Mense septimo, prima die mensis, erit vobis sabbatum, memoriale, clangentibus tubis, &
vocabitur sanctum: 25. omne opus servile non facietis in eo, & offeretis holocaustum Domino. 26. Lo-
cutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 27. Decimo die mensis hujus septimi, dies expiationum erit Sup.16.f 29.
celeberrimus, & vocabitur sanctus: affligetisque animas vestras in eo, & offeretis holocaustum Do- Num.29.a.7.
mino. 28. Omne opus servile non facietis in tempore diei huius: quia dies propitiationis est, ut pro- Ioann.7.f 37.
pitietur vobis Dominus Deus vester. 29. Omnis anima, quæ afflicta non fuerit die hac, peribit de po-
pulis suis: 30. & quæ operis quippiam fecerit, delebo eam de populo suo. 31. Nihil ergo operis facietis
in eo: legitimum sempiternum erit vobis in cunctis generationibus, & habitationibus vestris, 32. sabba-
tum requietionis est, & affligetis animas vestras die nono mensis, A vespera usque ad vesperam celebrabi-
tis sabbata vestra. 33. Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 34. Loquere filiis Israel: A quintode-
cimo die mensis huius septimi, erunt feriæ tabernaculorum septem diebus Domino. 35. Dies primus vo-
cabitur celeberrimus atq; sanctissimus: omne opus servile non facietis in eo. 36. Et septem diebus offe-
D retis holocausta Domino, dies quoque octavus erit celeberrimus atque sanctissimus, & offeretis holo-
caustum Domino: est enim cœtus atque collectæ: omne opus servile non facietis in eo. 37. Hæ sunt fe-
riæ Domini, quas vocabitis celeberrimas atque sanctissimas, offeretisque in eis oblationes Domino, ho-
locausta & libamenta juxta ritum uniuscujusque diei: 38. exceptis sabbatis Domini, donisque vestris,
& quæ offeretis ex voto, vel quæ sponte tribuetis Domino. 39. A quintodecimo ergo die mensis septimi,
quando congregaveritis omnes fructus terræ vestræ, celebrabitis ferias Domini septem diebus. die pri-
mo & die octavo erit sabbatum, id est requies. 40. Sumetisque vobis die primo fructus arboris pul-
cherrimæ, spatulasque palmarum, & ramos ligni densarum frondium, & salices de torrente, & lætabi-
mini coram Domino Deo vestro. 41. celebrabitisque solemnitatem ejus septem diebus per annum. legiti-
mum sempiternum erit in generationibus vestris. Mense septimo festa celebrabitis. 42. & habitabitis in
umbraculis septem diebus. omnis, qui de genere est Israel, manebit in tabernaculis: 43. ut discant posteri
vestri, quòd in tabernaculis habitare fecerim filios Israel, cùm educerem eos de terra Ægypti. ego Do-
minus Deus vester. 44. Locutusque est Moyses super solemnitatibus Domini ad filios Israel.

CAPUT XXIV.

Ritus & tempus concinnandarum lucernarum, panum propositionis, pœna blasphemorum, & talionis.

A 1. ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Præcipe filiis Israel, ut afferant tibi oleum de
olivis purissimum, ac lucidum, ad concinnandas lucernas jugiter, 3. extra velum testimo-
nii in tabernaculo fœderis. Ponetque eas Aaron à vespere usque ad mane coram Domino, cultu rituq;
perpetuo in generationibus vestris. 4. Super candelabrum mundissimum ponentur semper in conspectu
Domini. 5. Accipies quoq; similam, & coques ex ea duodecim panes, qui singuli habebunt duas decimas:
6. quorum senos altrinsecus super mensam purissimam coram Domino statues: 7. & pones super eos thus
lucidissimum, ut sit panis in monumentum oblationis Domini. 8. Per singula sabbata mutabuntur
coram Domino suscepti à filiis Israel fœdere sempiterno: 9. eruntque Aaron & filiorum ejus, ut co-
medant eos in loco sancto: quia sanctum sanctorum est de sacrificiis Domini jure perpetuo. 10. Ecce
autem egressus filius mulieris Israelitidis, quem pepererat de viro Ægyptio inter filios Israel, jurga-
tus est in castris cum viro Israelita. 11. Cumque blasphemasset nomen, & maledixisset ei, adductus
est ad Mosen. (Vocabatur autem mater ejus Salumith filia Dabri de tribu Dan.) 12. Miseruntque
eum in carcerem, donec nossent quid juberet Dominus. 13. Qui locutus est ad Moysen, 14. dicens:
B Educ blasphemum extra castra, & ponant omnes qui audierunt, manus suas super caput ejus, & la-
pidet eum populus universus. 15. Et ad filios Israel loqueris: Homo, qui maledixerit Deo suo, por-
tabit peccatum suum: 16. & qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur: lapidibus op-
primet eum omnis multitudo, sive ille civis, sive peregrinus fuerit. Qui blasphemaverit nomen Do-
mini, morte moriatur. 17. Qui percusserit & occiderit hominem, morte moriatur. 18. Qui per-
cusserit animal, reddet vicarium, id est animam pro anima. 19. Qui irrogaverit maculam cuilibet Exod 21 b 12
civium suorum: sicut fecit, sic fiet ei: 20. fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro
dente restituet, qualem inflixerit maculam, talem sustinere cogetur. 21. Qui percusserit jumen- Exod.21.e 24
tum, reddet aliud. Qui percusserit hominem, punietur. 22. Aequum iudicium sit inter vos, sive Deut.19.d 21
peregrinus, sive civis peccaverit: quia ego sum Dominus Deus vester. 23. Locutusque est Moyses ad Matt.5.f 38.
filios Israel: & eduxerunt eum, qui blaphemaverat, extra castra, ac lapidibus oppresserunt. Fece-
runtque filii Israel sicut præceperat Dominus Moysi.

CA-

CAPUT XXV.

Septimi, idest, Sabbatici, & quinquagesimi anni, idest, Iubilaei lex: non sumenda à fratribus usura, nec ipsi servitute perpetua opprimendi sunt, sed magis ab advenis potentibus redimendi.

Exo.23.b.10. 1. LOcutusque est Dominus ad Moysen in monte Sinai, dicens: 2. Loquere filiis Israel, & dices A
ad eos: Quando ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis, sabbatizes sabbatum Domi-
no. 3. Sex annis seres agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, colligesque fructus ejus: 4.
septimo autem anno sabbatum erit terræ, requietionis Domini: agrum non seres, & vineam non
putabis. 5. Quæ sponte gignet humus, non metes: & uvas primitiarum tuarum non colliges quasi
vindemiam: annus enim requietionis terræ est: sed erunt vobis in cibum, tibi & servo tuo, an-
cillæ, & mercenario tuo, & advenæ, qui peregrinantur apud te: 7. jumentis tuis & pecori-
bus, omnia quæ nascuntur, præbebunt cibum. 8. Numerabis quoque tibi septem hebdomadas
annorum, id est, septies septem, quæ simul faciunt quadraginta novem: 9. & clanges buccina
mense septimo, decima die mensis, propitiationis tempore in universa terra vestra. 10. Sanctifica-
bisque annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ: ipse est enim
iubileus. Revertetur homo ad possessionem suam, & unusquisque redict ad familiam pristinam: 11.
quia iubileus est & quinquagesimus annus. Non seretis, neque metetis sponte in agro nascentia, &
primitias vindemiæ non colligetis, 12. ob sanctificationem iubilei, sed statim oblata comedetis. 13. B
anno iubilei redient omnes ad possessiones suas. 14. quando vendes quippiam civi tuo, vel emes ab
eo, ne contristes fratrem tuum, sed iuxta numerum annorum iubilei emes ab eo, 15. & juxta
supputationem frugum vendet tibi. 16. Quanto plures anni remanserint post iubileum, tanto cre-
scet & pretium: & quanto minus temporis numeraveris, tanto minoris & emptio constabit.
tempus enim frugum vendet tibi. 17. Nolite affligere contribules vestros, sed timeat unusquis-
que Deum suum, quia ego Dominus Deus vester. 18. Facite præcepta mea, & iudicia custodi-
te, & implete ea, ut habitare possitis in terra absque ullo pavore. 19. & gignat vobis humus fru-
ctus suos, quibus vescamini usque ad saturitatem, nullius impetum formidantes. 20. Quòd si di-
xeritis: Quid comedemus anno septimo, si non severimus, neque collegerimus fruges nostras?
21. Dabo benedictionem meam vobis anno sexto, & faciet fructus trium annorum: 22. seretis-
que anno octavo, & comedetis veteres fruges usque ad nonum annum: donec nova nascantur,
edetis vetera. 23. Terra quoque non vendetur in perpetuum: quia mea est, & vos advenæ &
coloni mei estis. 24. unde cuncta regio possessionis vestræ sub redemptionis conditione vendetur.
25. Si attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam, & voluerit propinquus eius, po- C
test redimere quod ille vendiderat. 26. sin autem non habuerit proximum, & ipse pretium ad
redimendum potuerit invenire: 27. computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit: & quod
reliquum est, reddet emptori, sicque recipiet possessionem suam. 28. quòd si non invenerit ma-
nus eius ut reddat pretium, habebit emptor quod emerat, usque ad annum iubileum. In ipso enim
omnis venditio redibit ad dominum, & ad possessorem pristinum. 29. Qui vendiderit domum in-
tra urbis muros, habebit licentiam redimendi, donec unus impleatur annus. 30. si non redeme-
rit, & anni circulus fuerit evolutus, emptor possidebit eam, & posteri eius, in perpetuum, &
redimi non poterit, etiam in iubileo. 31. Sin autem in villa fuerit domus, quæ muros non ha-
bet, agrorum iure vendetur. si antè redempta non fuerit, in iubileo revertetur ad dominum.
32. Aedes Levitarum, quæ in urbibus sunt, semper possunt redimi: 33. si redemptæ non
fuerint, in iubileo revertentur ad dominos, quia domus urbium Levitarum pro possessioni-
bus sunt inter filios Israel. 34. Suburbana autem eorum non veneant, quia possessio sempi-
terna est. 35. Si attenuatus fuerit frater tuus, & infirmus manu, & susceperis eum quasi ad-
venam & peregrinum, & vixerit tecum, 36. ne accipias usuras ab eo, nec amplius quàm
dedisti. Time Deum tuum, ut vivere possit frater tuus apud te. 37. Pecuniam tuam non da- D
bis ei ad usuram, & frugum superabundantiam non exiges. 38. Ego Dominus Deus vester,
qui eduxi vos de terra Aegypti, ut darem vobis terram Chanaan, & essem vester Deus. 39. Si pauper-
tate compulsus vendiderit se tibi frater tuus, non eum opprimes servitute famulorum, 40. sed quasi
mercenarius & colonus erit: usque ad annum jubileum operabitur apud te, 41. & postea egredietur
cum liberis suis, & revertetur ad cognationem & ad possessionem patrum suorum. 42. mei enim servi
sunt, & ego eduxi eos de terra Aegypti. non veneant conditione servorum: 43. ne affligas eum per po-
tentiam, sed metuito Deum tuum. 44. Servus & ancilla sint vobis de nationibus quæ in circuitu vestro
sunt. 45. Et de advenis qui peregrinantur apud vos, vel qui ex his nati fuerint in terra vestra, hos ha-
bebitis famulos. 46. & hereditario jure transmittetis ad posteros, ac possidebitis in æternum. fratres
autem vestros filios Israel ne opprimatis per potentiam. 47. Si invaluerit apud vos manus advenæ at-
que peregrini, & attenuatus frater tuus vendiderit se ei, aut cuiquam de stirpe ejus: 48. post venditio-
nem potest redimi. Qui voluerit ex fratribus suis, redimet eum, 49. & patruus, & patruelis, & con-
sanguineus, & affinis. Sin autem & ipse potuerit, redimet se, 50. supputatis dumtaxat annis à tempore
venditionis suæ usque ad annum jubileum: & pecunia, qua venditus fuerat, juxta annorum numerum &
rationem mercenarii supputata. 51. Si plures fuerint anni qui remanent usque ad jubileum, secundùm
hos reddet & pretium. 52. si pauci, ponet rationem cum eo iuxta annorum numerum, & reddet em-
ptori quod reliquum est annorum, 53. quibus antè servivit mercedibus imputatis: non affliget eum
violenter in conspectu tuo. 54. Quòd si per hæc redimi non potuerit, anno jubileo egredietur cum li-
beris suis. 55. Mei enim sunt servi, filii Israel quos eduxi de terra Aegypti.

CAPUT XXVI.

Dei præcepta servantibus bona premittuntur, non servantibus verò plurima mala:

A 1. EGo Dominus Deus vester: Non facietis vobis idolum & sculptile, nec titulos erigetis, nec insi-
gnem lapidem ponetis in terra vestra, ut adoretis eum. ego enim sum Dominus Deus vester.
2. Custodite sabbata mea, & pavete ad Sanctuarium meum. ego Dominus. 3. Si in præceptis meis Exod. 20. a. 4
ambulaveritis, & mandata mea custodieritis, & feceritis ea; dabo vobis pluvias temporibus suis, 4. Deut. 5. a. 8.
& terra gignet germen suum, & pomis arbores replebuntur. 5. Apprehendet messium tritura vindemiã & Psal. 96. b. 7.
vindemia occupabit sementem: & comedetis panem vestrum in saturitate, & absq; pavore habitabitis in Deut. 28. a. 1.
terra vestra. 6. Dabo pacem in finibus vestris: dormietis, & non erit qui exterreat. Auferam malas
bestias, & gladius non transibit terminos vestros. 7. Persequemini inimicos vestros, & corruent co-
ram vobis. 8. persequentur quinque de vestris centum alienos, & centum de vobis, decem millia: ca-
dent inimici vestri gladio in conspectu vestro. 9. Respiciam vos, & crescere faciam, multiplicabi-
mini, & firmabo pactum meum vobiscum. 10. Comedetis vetustissima veterum, & vetera novis
supervenientibus projicietis. 11. Ponam tabernaculum meum in medio vestri, & non abjiciet vos
anima mea, 12. Ambulabo inter vos, & ero Deus vester, vosque eritis populus meus. 13. Ego 2. Cor. 6. d. 16
Dominus Deus vester: qui eduxi vos de terra Ægyptiorum, ne serviretis eis, & qui confregi cate-
nas cervicum vestrarum, ut incederetis erecti. 14. Quòd si non audieritis me, nec feceritis om-
B nia mandata mea, 15. si spreveritis leges meas, & judicia mea contempseritis, ut non faciatis ea Deut 28. b. 15
quæ à me constituta sunt, & ad irritum perducatis pactum meum: 16. ego quoque hæc faciam vo- 2. Thren. 2. 17
bis: Visitabo vos velociter in egestate, & ardore, qui conficiat oculos vestros, & consumat animas Malach. 2. a. 2
vestras. Frustra seretis sementem, quæ ab hostibus devorabitur. 17. Ponam faciem meam contra vos,
& corruetis coram hostibus vestris, & subjiciemini his qui oderunt vos. fugietis, nemine persequen-
te. 18. Sin autem nec sic obedieritis mihi, addam correptiones vestras septuplum propter peccata
vestra, 19. & conteram superbiam duritiæ vestræ. Daboque vobis cælum desuper sicut ferrum, &
terram æneam. 20. Consumetur incassum labor vester, non proferet terra germen, nec arbores po-
ma præbebunt. 21. Si ambulaveritis ex adverso mihi, nec volueritis audire me, addam plagas ve-
stras in septuplum propter peccata vestra; 22. immittamque in vos bestias agri, quæ consumant
vos, & pecora vestra, & ad paucitatem cuncta redigant, desertæque fiant viæ vestræ. 23. Quòd si
nec sic volueritis recipere disciplinam, sed ambulaveritis ex adverso mihi. 24. ego quoque contra
vos adversus incedam, & percutiam vos septies propter peccata vestra. 25. inducamque super vos gla-
C dium ultorem fœderis mei. Cumque confugeritis in urbes, mittam pestilentiam in medio vestri, &
trademini in manibus hostium, 25. postquam confregero baculum panis vestri: Ita ut decem mu-
lieres in uno clibano coquant panes, & reddant eos ad pondus: & comedetis, & non saturabimini.
27. Sin autem nec per hæc audieritis me, sed ambulaveritis contra me: 28. & ego incedam adversus
vos in furore contrario, & corripiam vos septem plagis propter peccata vestra, 29. ita ut comedatis
carnes filiorum vestrorum & filiarum vestrarum. 30. destruam excelsa vestra, & simulachra con-
fringam. Cadetis inter ruinas idolorum vestrorum, & abominabitur vos anima mea, 31. in tantum ut
urbes vestras redigam in solitudinem, & deserta faciam Sanctuaria vestra, nec recipiam ultrà odorem
suavissimum. 32. Disperdamque terram vestram, & stupebunt super ea inimici vestri. cùm habitato-
res illius fuerint. 33. vos autem dispergam in Gentes, & evaginabo post vos gladium, eritque terra
vestra deserta, & civitates vestræ dirutæ. 34. Tunc placebunt terræ sabbata sua cunctis diebus solitu-
dinis suæ: quando fueritis. 35. in terra hostili, sabbatizabit & requiescet in sabbatis solitudinis suæ,
eò quòd non requieverit in sabbatis vestris quando habitabatis in ea. 36. Et qui de vobis remanserint,
dabo pavorem in cordibus eorum in regionibus hostium, terrebit eos sonitus folii volantis, & ita
fugient quasi gladium: cadent, nullo persequente, 37. & corruent singuli super fratres suos quasi
D bella fugientes, nemo vestrum inimicis audebit resistere. 38. peribitis inter Gentes, & hostilis vos
terra consumet. 39. Quòd si & de iis aliqui remanserint, tabescent in iniquitatibus suis, in terra ini-
micorum suorum, & propter peccata patrum suorum & sua affligentur: 40. donec confiteantur ini-
quitates suas, & majorum suorum, quibus prævaricati sunt in me, & ambulaverunt ex adverso mihi.
41. Ambulabo igitur & ego contra eos, & inducam illos in terram hostilem, donec erubescat incircum-
cisa mens eorum: tunc orabunt pro impietatibus suis. 42. Et recordabor fœderis mei quod pepigi cum
Jacob, & Isaac, & Abraham. Terræ quoque memor ero: 43. quæ cùm relicta fuerit ab eis, compla-
cebit sibi in sabbatis suis, patiens solitudinem propter illos. Ipsi verò rogabunt pro peccatis suis, eò
quòd abjecerint judicia mea, & leges meas despexerint. 44. Et tamen etiam cùm essent in terra hosti-
li, non penitus abjeci eos, neque sic despexi ut consumerentur, & irritum facerem pactum meum cum
eis. Ego enim sum Dominus Deus eorum, 45. & recordabor fœderis mei pristini, quando eduxi eos
de terra Ægypti in conspectu Gentium, ut essem Deus eorum. ego Dominus. Hæc sunt judicia atque
præcepta, & leges, quas dedit Dominus inter se & filios Israel in monte Sinai per manum Moysi.

CAPUT XXVII.

Variæ sanciuntur leges de votis seu rebus per votum oblatis Deo, & de illorum ac decimarum persolutione.

1. LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Homo qui A
votum fecerit, & spoponderit Deo animam suam, sub æstimatione dabit pretium. 3. Si fuerit
masculus à vigesimo anno usque ad sexagesimum annum, dabit quinquaginta siclos argenti ad mensuram
Sanctuarii: 4. si mulier, triginta. 5. A quinto autem anno usque ad vigesimum, masculus dabit
viginti siclos: femina decem. 6. Ab uno mense usque ad annum quintum, pro masculo dabuntur quinque
sicli; pro femina tres. 7. Sexagenarius & ultrà masculus dabit quindecim siclos: femina decem. 8.
Si pauper fuerit, & æstimationem reddere non valebit, stabit coram sacerdote: & quantum ille æstimaverit,
& viderit eum posse reddere, tantum dabit. 9. Animal autem, quod immolari potest Domino,
si quis voverit sanctum erit, 10. & mutari non poterit, id est, nec melius malo, nec pejus bono.
quòd si mutaverit: & ipsum quod mutatum est, & illud pro quo mutatum est, consecratum erit Domino.
11. Animal immundum, quod immolari Domino non potest, si quis voverit, adducetur ante
sacerdotem. 12. qui judicans utrùm bonum an malum sit statuet pretium, 13. quod si dare voluerit is,
qui offert, addet supra æstimationem quintam partem: 14. Homo si voverit domum suam, & sanctificaverit
Domino, considerabit eam sacerdos utrum bona an mala sit, & juxta pretium quod ab eo fuerit B
constitutum, venumdabitur: 15. sin autem ille qui voverat, voluerit redimere eam, dabit quintam
partem æstimationis supra, & habebit domum. 16. Quod si agrum possessionis suæ voverit, & consecraverit
Domino: juxta mensuram sementis æstimabitur pretium. si triginta modiis hordei seritur
terra, quinquaginta siclis venumdetur argenti. 17. Si statim ab anno incipientis jubilei voverit agrum,
quanto valere potest, tanto æstimabitur. 18. sin autem post aliquantum temporis: supputabit sacerdos
pecuniam juxta annorum, qui reliqui sunt, numerum usque ad jubileum & detrahetur ex pretio.
19. Quòd si voluerit redimere agrum ille qui voverat, addet quintam partem æstimatæ pecuniæ, &
possidebit eum. 20. Sin autem noluerit redimere, sed alteri cuilibet fuerit venumdatus, ultra eum qui
voverat redimere non poterit. 21. quia cum jubilei venerit dies, sanctificatus erit Domino, & possessio
consecrata ad jus pertinet sacerdotum. 22. Si ager emptus est, & non de possessione majorum sanctificatus
fuerit Domino, 23. supputabit sacerdos juxta annorum numerum usque ad jubileum, pretium:
& dabit ille qui voverat eum, Domino. 24. in jubileo autem revertetur ad priorem dominum, qui
Exod. 30.b.15 vendiderat eum, & habuerat in sorte possessionis suæ. 25. Omnis æstimatio siclo Sanctuarii ponderabi- C
Num. 3.g.47. tur. Siclus viginti obolos habet. 26. Primogenita quæ ad Dominum pertinent, nemo sanctificare pote-
Ezech. 45.d 12. rit & vovere: sive bos, sive ovis fuerit Domini sunt. 27. Quòd si immundum est animal, redimet qui
obtulit, juxta æstimationem tuam, & addet quintam partem pretii. si redimere noluerit, vendetur
alteri quantocumque à te fuerit æstimatum. 28. Omne quod Domino consecratur, sive homo fuerit,
sive animal, sive ager, non vendetur, nec redimi poterit. Quidquid semel fuerit consecratum,
sanctum sanctorum erit Domino. 29. Et omnis consecratio quæ offertur ab homine, non redimetur,
sed morte morietur. 30. Omnes decimæ terræ, sive de frugibus, sive de pomis arborum, Domini
sunt, & illi sanctificantur. 31. Si quis autem voluerit redimere decimas suas addet quintam partem
earum. 32. Omnium decimarum bovis, & ovis, & capræ, quæ sub pastoris virga transeunt, quidquid
decimum venerit, sanctificabitur Domino. 33. Non eligetur nec bonum, nec malum, nec altero
commutabitur. si quis mutaverit: & quod mutatum est, & pro quo mutatum est, sanctificabitur Domino,
& non redimetur. 34. Hæc sunt præcepta, quæ mandavit Dominus Moysi ad filios Israel, in monte
Sinai.

LIBER

LIBER NUMERI, HEBRAICE VAJEDABBER.

CAPUT PRIMUM.

Numeratis duodecim tribuum bellicis viris, filii Levi ad deferendum tabernaculum instituuntur.

1. LOcutusque est Dominus ad Moysen in deserto Sinai in tabernaculo fœderis, prima die mensis
A secundi, anno altero egressionis eorum ex Ægypto, dicens: 2. Tollite summam universæ Exod.30.b.
congregationis filiorum Israel per cognationes & domos suas, & nomina singulorum, quidquid se- 12.
est masculini. 3. à vigesimo anno & supra, omnium virorum fortium ex Israel, & numerabitis eos
per turmas suas, tu & Aaron. 4. Eruntque vobiscum principes tribuum ac domorum in cognationi-
bus suis, 5. quorum ista sunt nomina: De Ruben, Elisur filius Sedeur. 6. De Simeon, Salamiel filius
Surisaddai. 7. De Juda, Nahasson filius Aminadab. 8. De Issachar, Nathanael filius Suar. 9. De
Zabulon, Eliab filius Helon. 10. Filiorum autem Joseph, de Ephraim, Elisama filius Ammiud. de
Manasse, Gamaliel filius Phadassur. 11. De Beniamin, Abidan filius Gedeonis. 12. De Dan, Ahiezer
filius Amisaddai. 13. De Aser, Phegiel filius Ochran. 14. De Gad, Eliasaph filius Duel. 15. De
Nephthali, Ahira filius Enan. 16. Hi nobilissimi principes multitudinis per tribus & cognationes suas,
& capita exercitus Israel: 17. quos tulerunt Moyses & Aaron cum omni vulgi multitudine: 18. & con-
gregaverunt primo die mensis secundi, recensentes eos per cognationes, & domos, ac familias, & capita,
& nomina singulorum, a vigesimo anno & supra. 19. sicut præceperat Dominus Moysi. Numerati-
B que sunt in deserto Sinai. 20. De Ruben primogenito Israelis per generationes & familias ac domos
suas, & nomina capitum singulorum, omne quod sexus est masculini à vigesimo anno & supra, proce-
dentium ad bellum, 21. quadraginta sex millia quingenti. 22. De filiis Simeon per generationes ac
familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina & capita singulorum, omne quod
sexus est masculini à vigesimo anno & supra, procedentium ad bellum. 23. Quinquaginta novem
millia trecenti. 24. De filiis Gad per generationes & familias ac domos cognationum suarum re-
censiti sunt per nomina singulorum à viginti annis & supra omnes qui ad bella procederent, 25.
quadraginta quinque millia sexcenti quinquaginta. 26. De filiis Juda per generationes & familias
ac domos cognationum suarum, per nomina singulorum à vigesimo anno & supra, omnes
qui poterant ad bella procedere, 27. recensiti sunt septuaginta quatuor millia sexcenti. 28.
De filiis Issachar, per generationes & familias ac domos cognationum suarum, per nomina
singulorum à vigesimo anno & supra, omnes qui ad bella procederent, 29. recensiti sunt quinquagin-
ta quatuor millia quadringenti. 30. De filiis Zabulon per generationes & familias ac domos cognatio-
num suarum recensiti sunt per nomina singulorum à vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad
C bella procedere, 31. quinquaginta septem millia quadringenti. 32. De filiis Joseph, filiorum Ephraim
per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum à vi-
gesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere, 33. quadraginta millia quingenti. 34.
Porrò filiorum Manasse per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per
nomina singulorum à viginti annis supra, omnes qui poterant ad bella procedere, 35. triginta duo
millia ducenti. 36. De filiis Beniamin per generationes & familias ac domos cognationum suarum re-
censiti sunt nominibus singulorum à vigesimo anno & supra omnes qui poterant ad bella procedere, 37.
triginta quinque millia quadringenti. 38. De filiis Dan per generationes & familias ac domos cognatio-
num suarum recensiti sunt nominibus singulorum à vigesimo anno & suprà, omnes qui poterant ad
bella procedere. 39. Sexaginta duo millia septingenti. 40. De filiis Aser per generationes & familias
ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum à vigesimo anno & supra, omnes
qui poterant ad bella procedere, 41. quadraginta millia & mille quingenti. 42. De filiis Nephthali
per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum à vige-
simo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere, 43. quinquaginta tria millia quadringenti.
D 44. Hi sunt, quos numeraverunt Moyses & Aaron, & duodecim principes Israel, singulos per domos
cognationum suarum. 45. Fueruntque omnis numerus filiorum Israel per domos & familias suas à vi-
gesimo anno & supra, qui poterant ad bella procedere, 46. sexcenta tria millia virorum quingenti
quinquaginta. 47. Levitæ autem in tribu familiarum suarum non sunt numerati cum eis. 48. Locu-
tusque est Dominus ad Moysen, dicens: 49. Tribum Levi noli numerare, neque ponas summam eo-
rum cum filiis Israel: 50. sed constitue eos super tabernaculum testimonii, & cuncta vasa ejus, &
quidquid ad ceremonias pertinet. Ipsi portabunt tabernaculum & omnia utensilia ejus: & erunt in mi-
nisterio, ac per gyrum tabernaculi metabuntur. 51. Cùm proficiscendum fuerit, deponent Levitæ
tabernaculum: cum castra metandum erigent, quisquis externorum accesserit, occidetur. 52. Meta-
buntur autem castra filii Israel unusquisque per turmas & cuneos atque exercitum suum. 53. Porrò
Levitæ per gyrum tabernaculi figent tentoria, ne fiat indignatio super multitudinem filiorum Israel,
& excubabunt in custodiis tabernaculi testimonii. 54. Fecerunt ergo filii Israel juxta omnia quæ præ-
ceperat Dominus Moysi.

CAPUT SECUNDUM.

Quæ tribus circa tabernaculum in 4. acies ad quamvis mundi plagam ordinentur, recensitis familiarum principibus.

1. LOcutusque est Dominus ad Moysen & Aaron dicens: 2. Singuli per turmas, signa, atque vexilla,
Exod.6.d.23. & domos cognationum suarum, castra metabuntur, filii Israel, per gyrum tabernaculi fœderis. A
3. Ad Orientem Judas figet tentoria per turmas exercitus sui: eritque princeps filiorum eius: Nahasson
filius Aminadab. 4. & omnis de stirpe eius summa pugnantium, septuaginta quattuor millia sexcen-
Lev.10.a.1.2 ti. 5. Juxta eum castrametati sunt de tribu Issachar, quorum princeps fuit Nathanael filius Suar. 6.
1.Par.24.a.2. & omnis numerus pugnatorum eius, quinquaginta quattuor millia quadringenti. 7. In tribu Zabu-
lon princeps fuit Eliab filius Helon. 8. omnis de stirpe eius exercitus pugnatorum, quinquaginta
septem millia quadringenti. 9. Universi qui in castris Judæ annumerati sunt, fuerunt centum octo-
ginta sex millia quadringenti & per turmas suas primi egredientur. 10. In castris filiorum Ruben ad
meridianam plagam erit princeps Elisur filius Sedeur, 11. & cunctus exercitus pugnatorum eius qui
numerati sunt, quadraginta sex millia quingenti. 12. Juxta eum castrametati sunt de tribu Simeon:
quorum princeps fuit Salamiel filius Surisaddai. 13. & cunctus exercitus pugnatorum eius qui nu-
merati sunt, quinquaginta novem millia trecenti. 14. In tribu Gad princeps fuit Eliasaph filius
Exod.13.a.2. Inf.18.c.26. Duel. 15. & cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt, quadraginta quinque millia
sexcenti quinquaginta. 16. Omnes qui recensiti sunt in castris Ruben, centum quinquaginta
millia, & mille quadringenti quinquaginta per turmas suas: in secundo loco proficiscentur. 17.
Levabitur autem tabernaculum testimonii per officia Levitarum & turmas eorum. quomodo erige-
Exod.6.c.16. tur, ita & deponetur. Singuli per loca & ordines suos proficiscentur. 18. Ad occidentalem plagam
erunt castra filiorum Ephraim, quorum princeps fuit Elisama filius Ammiud. 19. cunctus exerci-
tus pugnatorum eius, qui numerati sunt, quadraginta millia quingenti. 20. Et cum eis tribus filio- B
rum Manasse, quorum princeps fuit Gamaliel filius Phadassur. 21. cunctusque exercitus pugnato-
rum eius qui numerati sunt triginta duo millia ducenti. 22. In tribu filiorum Beniamin princeps fuit
Abidan filius Gedeonis. 23. & cunctus exercitus pugnatorum eius qui recensiti sunt, triginta quin-
que millia quadringenti. 24. Omnes qui numerati sunt in castris Ephraim, centum octo millia cen-
tum per turmas suas: tertii proficiscentur. 25. Ad Aquilonis partem castrametati sunt filii Dan: quo-
rum princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai. 26. cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati
sunt, sexaginta duo millia septingenti. 27. Juxta eum fixere tentoria de tribu Aser: quorum prin-
ceps fuit Phegiel filius Ochran. 28. cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt, quadra-
ginta millia & mille quingenti. 29. De tribu filiorum Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan. 30.
cunctus exercitus pugnatorum eius, quinquaginta tria millia quadringenti. 31. Omnes qui nume-
rati sunt in castris Dan, fuerunt centum quinquaginta septem millia sexcenti: & novissimi profici-
scentur. 32. Hic numerus filiorum Israel, per domos cognationum suarum & turmas divisi exer-
citus, sexcenta tria millia quingenti quinquaginta. 33. Levitæ autem non sunt numerati inter filios
Israel. sic enim præceperat Dominus Moysi. 34. Feceruntque filii Israel, juxta omnia quæ mandave-
rat Dominus. Castrametati sunt per turmas suas, & profecti per familias ac domos patrum suorum.

CAPUT TERTIUM.

Levitæ in tabernaculi ministerium assumpti numerantur, cum suis principibus ac ministeriis, & loco primogenitorum Israel suscipiuntur, reliqua primogenita numerum Levitarum excedentia pretio redimuntur.

1. HÆ sunt generationes Aaron & Moysi, in die qua locutus est Dominus ad Moysen in monte A
Sinai. 2. Et hæc nomina filiorum Aaron: primogenitus ejus Nadab, deinde Abju, & Elea-
zar, & Ithamar. 3. Hæc nomina filiorum Aaron sacerdotum qui uncti sunt, & quorum repletæ &
consecratæ manus ut sacerdotio fungerentur: 4. Mortui sunt enim Nadab & Abju, cùm offerrent
ignem alienum in conspectu Domini in deserto Sinai, absque liberis: functique sunt sacerdotio Elea-
zar & Ithamar coram Aaron patre suo. 5. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 6. Applica
tribum Levi, & fac stare in conspectu Aaron sacerdotis ut ministrent ei, & excubent, 7. & obser-
vent quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo testimonii, 8. & custodiant vasa ta-
bernaculi, servientes in ministerio ejus. 9. Dabisque dono Levitas. 10. Aaron & filiis ejus, quibus traditi
sunt à filiis Israel. Aaron autem & filios ejus constitues super cultum sacerdotii. Externus, qui ad mi-
nistrandum accesserit, morietur. 11. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 12. Ego tuli
Levitas à filiis Israel pro omni primogenito, qui aperit vulvam in filiis Israel, eruntque Levitæ mei:
13. Meum est enim omne primogenitum: ex quo percussi primogenitos in terra Ægypti: sanctifica-
vi mihi quidquid primum nascitur in Israel ab homine usque ad pecus: mei sunt, ego Dominus. 14.
Locutusque est Dominus ad Moysen in deserto Sinai, dicens: 15. Numera filios Levi per domos pa-
trum suorum & familias, omnem masculum ab uno mense & supra. 16. Numeravit Moyses, ut præ-
ceperat Dominus, 17. & inventi sunt filii Levi per nomina sua, Gerson & Caath & Merari. 18. Filii
Gerson: Lebni & Semei. 19. Filii Caath: Amram & Jesaar, Hebron & Oziel. 20. Filii Merari
Moholi & Musi. 21. De Gerson fuere familiæ duæ, Lebnitica, & Semeitica: 22. quarum nume-
ratus est populus sexus masculini ab uno mense & supra, septem millia quingenti. 23. Hi post taber-
naculum metabuntur ad Occidentem, 24. sub principe Eliasaph filio Lael. 25. Et habebunt excu-
bias in tabernaculo fœderis, 26. ipsum tabernaculum & operimentum ejus, tentorium quod trahitur
ante

B ante fores tecti fœderis, & cortinas atrii: tentorium quoque quod appenditur in introitu atrii taberna-
culi, & quidquid ad ritum altaris pertinet, funes tabernaculi & omnia utensilia ejus. 27. Cognatio
Caat habebit populos Amramitas & Jesaaritas & Hebronitas & Ozielitas. Hæ sunt familiæ Caathita-
rum recensitæ per nomina sua; 28. omnes generis masculini ab uno mense & supra, octo millia sexcen-
ti habebunt excubias Sanctuarii, 29. & castrametabuntur ad meridianam plagam, 30. Princepsque
eorum erit Elisaphan filius Oziel: 31. & custodient arcam, mensamque & candelabrum, altaria & va-
sa Sanctuarii, in quibus ministratur, & velum, cunctamque hujuscemodi supellectilem. 32. Princeps
autem principum Levitarum Eleazar filius Aaron sacerdotis, erit super excubitores custodiæ Sanctua-
rii. 33. At verò de Merari erunt populi Moholitæ & Musitæ recensiti per nomina sua: 34. omnes ge-
neris masculini ab uno mense & supra, sex millia ducenti. 35. Princeps eorum Suriel filius Abihaiel: in
plaga septemtrionali castrametabuntur. 36. Erunt sub custodia eorum tabulæ tabernaculi & vectes,
& columnæ ac bases earum, & omnia quæ ad cultum hujuscemodi pertinent: 37, columnæque atrii
per circuitum cum basibus suis, & paxilli cum funibus. 38. Castrametabuntur ante tabernaculum
C fœderis, id est ad orientalem plagam, Moyses & Aaron cum filiis suis, habentes custodiam Sanctua-
rii in medio filiorum Israel. quisquis alienus accesserit, morietur. 39. Omnes Levitæ, quos nume-
raverunt Moyses & Aaron juxta præceptum Domini per familias suas in genere masculino à mense uno
& supra, fuerunt viginti duo millia. 40. Et ait Dominus ad Moysen: Numera primogenitos sexus
masculini de filiis Israel ab uno mense & supra, & habebis summam eorum. 41. Tollesque Levitas mi-
hi pro omni primogenito filiorum Israel ego sum Dominus: & pecora eorum pro universis primogeni-
tis pecorum filiorum Israel. 42. Recensuit Moyses, sicut præceperat Dominus, primogenitos filiorum
Israel. 43. & fuerunt masculi per nomina sua, à mense uno & supra, viginti duo millia ducenti septua-
ginta tres. 44. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens; 45. Tolle Levitas pro primogenitis fi-
liorum Israel, & pecora Levitarum pro pecoribus eorum, eruntque Levitæ mei, ego sum Dominus.
46. In pretio autem ducentorum septuaginta trium, qui excedunt numerum Levitarum de primogeni-
tis filiorum Israel, 47. accipies quinque siclos per singula capita ad mensuram Sanctuarii: Siclus ha- Exod.30.b.
bet viginti obolos. 48. Dabisque pecuniam Aaron & filiis eius, pretium eorum qui supra sunt. 49. 13.
Tulit igitur Moses pecuniam eorum qui fuerant ampliùs, & quos redemerant à Levitis 50. pro primo- Lev.27.e.25.
genitis filiorum Israel, mille trecentorum sexagintaquinque siclorum iuxta pondus Sanctuarii, 51. & Inf.18.c.16.
dedit eam Aaron & filiis eius iuxta verbum quod præceperat sibi Dominus. Ezech.45.d.
12.

CAPUT QUARTUM.

Ritus & officia Levitarum juxta cujusque familiam distribuuntur.

A 1. LOcutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: 2. Tolle summam filiorum Caath de
medio Levitarum per domos & familias suas, 3. à trigesimo anno & supra, usque ad quinqua-
gesimum annum, omnium qui ingrediuntur ut stent & ministrent in tabernaculo fœderis. 4. Hic est
cultus filiorum Caath: Tabernaculum fœderis, & Sanctum sanctorum. 5. ingredientur Aaron & filii
ejus, quando movenda sunt castra, & deponent velum quod pendet ante fores, involventque eo arcam
testimonii, 6. & operient rursum velamine janthinarum pellium, extendentque desuper pallium totum
hyacinthinum, & inducent vectes. 7. Mensam quoque propositionis involvent hyacinthino pallio, &
ponent cum ea turibula & mortariola, cyathos & crateras ad liba fundenda: panes semper in ea erunt:
8. extendentque desuper pallium coccineum, quod rursum operient velamento janthinarum pellium,
& inducent vectes. 9. Sument & pallium hyacinthinum quo operient candelabrum cum lucernis &
forcipibus suis & emunctoriis & cunctis vasis olei, quæ ad concinnandas lucernas necessaria sunt: 10.
& super omnia ponent operimentum janthinarum pellium, & inducent vectes. 11. Nec non & altare
aureum involvent hyacinthino vestimento, & extendent desuper operimentum janthinarum pellium,
inducentque vectes. 12. Omnia vasa, quibus ministratur in Sanctuario, involvent hyacinthino pal-
lio, & extendent desuper operimentum janthinarum pellium, inducentque vectes. 13. Sed & altare
mundabunt cinere, & involvent illud purpureo vestimento, 14. ponentque cum eo omnia vasa, quibus
in ministerio ejus utuntur, id est, ignium receptacula, fuscinulas ac tridentes, uncinos & batilla. Cun-
cta vasa altaris operient simul velamine janthinarum pellium, & inducent vectes. 15, Cumque invol-
B verint Aaron & filii ejus Sanctuarium & omnia vasa ejus in commotione castrorum, tunc intrabunt 1.Par.15.b.15
filii Caath ut portent involuta: & non tangent vasa Sanctuarii, ne moriantur. Ista sunt onera filio-
rum Caath in tabernaculo fœderis: 16. super quos erit Eleazar filius Aaron sacerdotis, ad cujus curam
pertinet oleum ad concinnandas lucernas, & compositionis incensum, & sacrificium, quod semper of-
fertur, & oleum unctionis, & quidquid ad cultum tabernaculi pertinet, omniumque vasorum, quæ in
Sanctuario sunt. 17. Locutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: 18. Nolite perdere po-
pulum Caath de medio Levitarum: 19. sed hoc facite eis, ut vivant, & non moriantur, si tetigerint
Sancta sanctorum. Aaron & filii ejus intrabunt, ipsique disponent opera singulorum, & divident quid
portare quis debeat. 20. Alii nulla curiositate videant quæ sunt in Sanctuario priusquam involvantur,
alioquin morientur. 21. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 22. Tolle summam etiam fi-
liorum Gerson per domos ac familias & cognationes suas, 23. à triginta annis & supra, usque ad an-
nos quinquaginta. Numera omnes qui ingrediuntur & ministrant in tabernaculo fœderis. 24. Hoc
est officium familiæ Gersonitarum. 25. ut portent cortinas tabernaculi & tectum fœderis operimen-
tum aliud, & super omnia velamen janthinum, tentoriumque quod pendet in introitu tabernaculi fœ-
deris, 26. cortinas atrii, & velum in introitu quod est ante tabernaculum. Omnia quæ ad altare per-
tinent, funiculos, & vasa ministerii, 27. jubente Aaron & filiis ejus, portabunt filii Gerson: & scient
singuli cui debeant oneri mancipari. 28. Hic est cultus familiæ Gersonitarum in tabernaculo fœde-
ris, eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. 29. Filios quoque Merari per familias & do-
mos patrum suorum recensebis, 30. à triginta annis & supra, usque ad annos quinquaginta, omnes
qui ingrediuntur ad officium ministerii sui, & cultum fœderis testimonii. 31. Hæc sunt onera eorum:
Por-

Portabunt tabulas tabernaculi & vectes ejus, columnas ac bases earum, 32. columnas quoque atrii per circuitum cum basibus & paxillis & funibus suis. Omnia vasa & supellectilem ad numerum accipient, sicque portabunt. 33. Hoc est officium familiæ Merraritarum & ministerium in tabernaculo fœderis: eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. 34. Recensuerunt igitur Moyses & Aaron & principes synagogæ filios Caath per cognationes & domos patrum suorum. 35. à triginta annis & supra, usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad ministerium tabernaculi fœderis: 36. & inventi sunt duo millia septingenti quinquaginta. 37. Hic est numerus populi Caath qui intrant tabernaculum fœderis: hos numeravit Moyses & Aaron juxta sermonem Domini per manum Moysi. 38. Numerati sunt & filii Gerson per cognationes & domos patrum suorum, 39. à triginta annis & supra, usque ad quinquagesimum annum, omnes qui ingrediuntur ut ministrent in tabernaculo fœderis: 40. & inventi sunt duo millia sexcenti triginta. 41. Hic est populus Gersonitarum, quos numeraverunt Moyses & Aaron juxta verbum Domini. 42. Numerati sunt & filii Merari per cognationes & domos patrum suorum, 43. à triginta annis & supra, usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi fœderis: 44. & inventi sunt tria millia ducenti. 45. hic est numerus filiorum Merari, quos recensuerunt Moses & Aaron juxta imperium Domini per manum Moysi. 46. Omnes qui recensiti sunt de Levitis, & quos recenseri fecit ad nomen Moyses & Aaron, & principes Israel, per cognationes & domos patrum suorum, 47. à triginta annis & supra, usque ad annum quinquagesimum, ingredientes ad ministerium tabernaculi, & onera portanda, 48. fuerunt simul octo millia quingenti octoginta. 49. Juxta verbum Domini recensuit eos Moyses, unumquemque juxta officium & onera sua, sicut præceperat ei Dominus.

B

CAPUT QUINTUM.

Qui immundi à castris arcendi: satisfactio transgressionis per negligentiam: de primitiis ac oblationibus, & lege Zelotypiæ.

1. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Præcipe filiis Israel, ut eiiciant de castris omnem leprosum, & qui semine fluit, pollutúsque est super mortuo. 3. Tam masculum quàm feminam eiicite de castris, ne contaminent ea cùm habitaverim vobiscum. 4. Feceruntque ita filii Israel, & ejecerunt eos extra castra, sicut locutus erat Dominus Moysi. 5. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 6. Loquere ad filios Israel: Vir, sive mulier, cùm fecerint ex omnibus peccatis, quæ solent hominibus accidere, & per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini, atque deliquerint, 7. confitebuntur peccatum suum, & reddent ipsum caput, quintamque partem desuper, ei in quem peccaverint. 8. Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt Domino, & erit sacerdotis, excepto ariete, qui offertur pro expiatione, ut sit placabilis hostia. 9. Omnes quoque primitiæ, quas offerunt filiis Israel, ad sacerdotem pertinent: 10. & quidquid in Sanctuarium offertur à singulis & traditur manibus sacerdotis, ipsius erit. 11. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 12. Loquere ad filios Israel, & dices ad eos: Vir, cujus uxor erraverit, maritumque contemnens, 13. dormierit cum altero viro, & hoc maritus deprehendere non quiverit, sed latet adulterium, & testibus argui non potest, quia non est inventa in stupro: 14. si spiritus zelotypiæ concitaverit virum contra uxorem suam, quæ vel polluta est, vel falsa suspicione appetitur, 15. Adducet eam ad sacerdotem, & offeret oblationem pro illa, decimam partem sati farinæ hordeaceæ: non fundet super eam oleum, nec imponet thus; quia sacrificium zelotypiæ est, & oblatio investigans adulterium. 16. Offeret igitur eam sacerdos, & statuet coram Domino. 17. assumetque aquam sanctam in vase fictili, & pauxillum terræ de pavimento tabernaculi mittet in eam. 18. Cumque steterit mulier in conspectu Domini, discooperiet caput eius, & ponet super manus illius sacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ: ipse autem tenebit aquas amarissimas, in quibus cum execratione maledicta congessit. 19. adjurabitque eam, & dicet: Si non dormivit vir alienus tecum, & si non polluta es deserto mariti thoro, non te nocebunt aquæ istæ amarissimæ, in quas maledicta congessi. 20. Si aûtem declinasti à viro tuo, atque polluta es, & concubuisti cum altero viro: 21. his maledictionibus subjacebit: Det te Dominus in maledictionem, exemplumque cunctorum in populo suo: putrescere faciat femur tuum, & tumens uterus tuus disrumpatur. 22. ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, & utero tumescente putrescat femur. Et respondebit mulier. Amen, amen. 23. Scribetque sacerdos in libello ista maledicta, & delebit ea aquis amarissimis, in quas maledicta congessit, 24. & dabit ei bibere. Quas cum exhauserit, 25. tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypiæ, & elevabit illud coram Domino, imponetque illud super altare; ita dumtaxat ut priùs, 26. pugillum sacrificii tollat de eo quod offertur, & incendat super altare: & sic potum det mulieri aquas amarissimas. 27. Quas cùm biberit, si polluta est, & contempto viro adulterii rea, pertransibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computrescet femur: eritque mulier in maledictionem, & in exemplum omni populo. 28. Quòd si polluta non fuerit, erit innoxia, & faciet liberos. 29. Ista est lex zelotypiæ: Si declinaverit mulier à viro suo, & si polluta fuerit, 30. maritusque zelotypiæ spiritu concitatus adduxerit ea in conspectu Domini, & fecerit ei sacerdos juxta omnia quæ scripta sunt: 31. maritus absque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem suam.

A

B

CA-

CAPUT SEXTUM.

Nazaraeorum consecratio & oblatio: quibusque verbis sacerdotes populo benedicant, praescribitur.

A 1. LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Loquere ad filios Israel, & dices ad eos:
Vir sive mulier, cùm fecerint votum ut sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare:
3. à vino, & omni quod inebriare potest, abstinebunt: Acetum ex vino, & ex qualibet alia potione, & quidquid de uva exprimitur, non bibent: uvas recentes siccasque non comedent. 4. cunctis diebus quibus ex voto Domino consecrantur: quidquid ex vinea esse potest, ab uva passa usque
ad acinum non comedent. 5. Omni tempore separationis suae novacula non transibit per caput eius, Iudic. 13. a. 5
usque ad completum diem quo Domino consecratur. Sanctus erit, crescente caesarie capitis eius. 6.
Omni tempore consecrationis suae super mortuum non ingredietur, 7. nec super patris quidem &
matris & fratris sororisque funere contaminabitur, quia consecratio Dei sui super caput ejus est. 8. Omnibus diebus separationis suae sanctus erit Domino. 9. Sin autem mortuus fuerit subitò quispiam
coram eo, polluetur caput consecrationis eius: quod radet illico in eadem die purgationis suae, &
rursum septima. 10. in octava autem die offeret duos turtures, vel duos pullos columbae, sacerdoti
in introitu foederis testimonii, 11. facietque sacerdos unum pro peccato, & alterum in holocaustum,
& deprecabitur pro eo, quia peccavit super mortuo: sanctificabitque caput eius in die illo: 12. & consecrabit Domino dies separationis illius, offerens agnum anniculum pro peccato: ita tamen ut dies
priores irriti fiant, quoniam polluta est sanctificatio eius. 13. Ista est lex consecrationis. Cùm dies,
B quos ex voto decreverat, complebuntur; adducet eum ad ostium tabernaculi foederis, 14. & offeret oblationem eius Domino, agnum anniculum immaculatum in holocaustum, & ovem anniculam
immaculatam pro peccato, & arietem immaculatum, hostiam pacificam, 15. canistrum quoque
panum azymorum qui conspersi sint oleo, & lagana absque fermento uncta oleo, ac libamina singulorum: 16. quae offeret sacerdos coram Domino, & faciet tam pro peccato, quàm in holocaustum. 17. Arietem verò immolabit hostiam pacificam Domino, offerens simul canistrum azymorum, & libamenta quae ex more debentur. 18. Tunc radetur nazaraeus ante ostium tabernaculi foederis caesarie consecrationis suae: tolletque capillos eius, & ponet super ignem, qui est suppositus sacrificio pacificorum. 19. Et armum coctum arietis, tortamque absque fermento unam de Act. 21. d. 24.
canistro, & laganum azymum unum, & tradet in manus nazaraei, postquam rasum fuerit caput
eius. 20. Susceptaque rursum ab eo, elevabit in conspectu Domini: & sanctificata sacerdotis erunt,
sicut pectusculum, quod separari iussum est, & femur: post haec potest bibere nazaraeus vinum. 21. Ista
est lex nazaraei, cùm voverit oblationem suam Domino tempore consecrationis suae, exceptis
his quae invenerit manus eius, iuxta quod mente devoverat, ita faciet ad perfectionem sanctificationis suae. 22. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 23. Loquere Aaron & filiis
eius: Sic benedicetis filiis Israel, & dicetis eis: 24. Benedicat tibi Dominus, & custodiat te.
25. Ostendat Dominus faciem suam tibi, & misereatur tui. 26. Convertat Dominus vultum Eccli 35. c. 1.
suum ad te, & det tibi pacem. 27. Invocabuntque nomen meum super filios Israel, & ego benedicam eis.

CAPUT SEPTIMUM.

Oblationes principum duodecim tribuum in dedicationem tabernaculi & altaris: Dominus Moysi sanctuarium ingresso loquitur de propitiatorio.

A 1. FActum est autem in die qua complevit Moyses tabernaculum, & erexit illud: unxitque & sanctificavit cum omnibus vasis suis, altare similiter & omnia vasa ejus. 2. Obtulerunt principes Exod. 4. b 16.
Israel & capita familiarum, qui erant per singulas tribus, praefectique eorum qui numerati fuerant,
3. munera coram Domino, sex plaustra tecta cum duodecim bobus. Unum plaustrum obtulere duo
duces & unum bovem singuli, obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi. 4. Ait autem Dominus
ad Moysen: 5. Suscipe ab eis ut serviant in ministerio tabernaculi, & trades ea Levitis juxta ordinem ministerii sui. 6. Itaque cùm suscepisset Moyses plaustra & boves, tradidit eos Levitis. 7. Duo
plaustra & quatuor boves dedit filiis Gerson, juxta id quod habebant necessarium. 8. quattuor alia
plaustra & octo boves dedit filiis Merari, secundùm officia & cultum suum, sub manu Ithamar filii
Aaron sacerdotis. 9. filiis autem Caath non dedit plaustra & boves, quia in Sanctuario serviunt, &
onera propriis portant humeris. 10. Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris, die qua unctum est, oblationem suam ante altare. 11. Dixitque Dominus ad Moysen: Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicationem altaris. 12. Primo die obtulit oblationem suam Nahasson filius Aminadab de tribu Juda. 13. fueruntque in ea acetabulum argenteum pondo centum triB
ginta siclorum, phiala argentea habens septuaginta siclos, juxta pondus Sanctuarii: utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: 14. mortariolum ex decem siclis aureis plenum incenso:
15. bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum. 16. hircumque pro peccato: 17. & in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. haec est oblatio Nahasson filii Aminadab. 18. Secundo die obtulit Nathanael filius Suar,
dux de tribu Issachar, 19. acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, juxta pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo
in sacrificium: 20. mortariolum aureum habens decem siclos, plenum incenso: 21. bovem de armento, & arietem: & agnum anniculum in holocaustum: 22. hircumque pro peccato: 23. & in
sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. haec
fuit

fuit oblatio Nathanael filii Suar. 24. Tertio die princeps filiorum Zabulon, Eliab filius Helon;
25. obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem
septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: B
26. mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: 27. bovem de armento, & arie-
tem, & agnum anniculum in holocaustum: 28. hircumque pro peccato: 29. & in sacrificio pacifi-
corum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque hæc est oblatio Eliab
filii Helon. 30. Die quarto princeps filiorum Ruben, Elisur filius Sedeur, 31. obtulit acetabulum
argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad
pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: 32. mortariolum aureum
appendens decem siclos, plenum incenso: 33. bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum
in holocaustum: 34. hircumque pro peccato: 35. & in hostias pacificorum boves duos, arietes
quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Elisur filii Sedeur. 36. Die
quinto princeps filiorum Simeon, Salamiel filius Surisaddai, 37. obtulit acetabulum argenteum
appendens centum triginta siclos. phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus San-
ctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: 38. mortariolum aureum appendens
decem siclos, plenum incenso: 39. bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holo-
caustum: 40. hircumque pro peccato: 41. & in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, C
hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Salamiel filii Surrisaddai. 42. Die sexto
princeps filiorum Gad, Eliasaph filius Duel, 43. obtulit acetabulum argenteum appendens
centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii,
utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: 44. mortariolum aureum appendens decem
siclos, plenum incenso: 45. bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum:
46. hircumque pro peccato: 47. & in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque; hircos
quinque, agnos anniculos quinque, hæc fuit oblatio Eliasaph filii Duel. 48. Die septimo princeps
filiorum Ephraim, Elisama filius Ammiud, 49. obtulit acetabulum argenteum appendens centum
triginta siclos, phialam argenteam habentem: septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii, utrum-
que plenum simila conspersa oleo in sacrificium; 50. mortariolum aureum appendens decem siclos,
plenum incenso: 51. bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum: 52.
hircumque pro peccato: 53. & in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quin-
que, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Elisama filii Ammiud. 54. Die octavo princeps filio-
rum Manasse, Gamaliel filius Phadassur. 55. obtulit acetabulum argenteum appendens centum tri-
ginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus sanctuarii, utrumque ple- D
num simila conspersa oleo in sacrificium: 56. mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum
incenso: 57. bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum. 58. hircum-
que pro peccato: 59. & in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos
anniculos quinque. hæc fuit oblatio Gamaliel filii Phadassur. 60. Die nono princeps filiorum Benia-
min, Abidan filius Gedeonis. 61. obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos.
phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila
conspersa oleo in sacrificium: 62. & mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso:
63. bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum. 64. hircumque pro pec-
cato: 65. & in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos
quinque, hæc fuit oblatio Abidan filii Gedeonis. 66. Die decimo princeps filiorum Dan, Ahiezer
filius Ammisaddai, 67. obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam
argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificium: 68. mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso: 69. bovem
de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum: 70. hircumque pro peccato: 71. &
in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque agnos anniculos quinque. hæc E
fuit oblatio Ahiezer filii Ammisaddai. 72. Die undecimo princeps filiorum Aser, Phegiel filius
Ochran, 73. obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam
habentem septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacri-
ficium: 74. mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: 75. bovem de armen-
to, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum: 76. hircumque pro peccato: 77. & in ho-
stias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit
oblatio Phegiel filii Ochran. 78. Die duodecimo princeps filiorum Nephtali, Ahira filius Enan,
79. obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam haben-
tem septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila oleo conspersa in sacri-
ficium. 80. mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: 81. bovem de armen-
to, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum: 82. hircumque pro peccato: 83. & in
hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc
fuit oblatio Ahira filii Enan. 84. Hæc in dedicatione altaris oblata sunt à principibus Israel, F
in die qua consecratum est acetabula argentea duodecim: phialæ argenteæ duodecim: morta-
riola aurea duodecim: 85. ita ut centum triginta siclos argenti haberet unum acetabulum, &
septuaginta siclos haberet una phiala: id est, in commune vasorum omnium ex argento sicli
duo millia quadringenti, pondere Sanctuarii. 86. mortariola aurea duodecim plena incenso,
denos siclos appendentia pondere Sanctuarii, id est, simul auri sicli centum viginti: 87. bo-
ves de armento in holocaustum duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & liba-
menta eorum: hirci duodecim pro peccato. 88. In hostias pacificorum, boves viginti quattuor,
arietes sexaginta, hirci sexaginta agni anniculi sexaginta. Hæc oblata sunt in dedicatione al-
taris, quando unctum est. 89. Cumque ingrederetur Moyses tabernaculum fœderis, ut con-
suleret oraculum, audiebat vocem loquentis ad se de propitiatorio, quod erat super arcam testi-
monii inter duos Cherubim, unde & loquebatur ei.

C A-

CAPUT OCTAVUM.

Candelabri & lucernarum locus, situs, materia, ac forma: atasque & consecratio Levitarum.

A 1. LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Loquere Aaron, & dices ad eum: Cùm
posueris septem lucernas, candelabrum in australi parte erigatur. Hoc igitur præcipe ut lu-
cernæ contra boream è regione respiciant ad mensam panum propositionis, contra eam partem, quam
candelabrum respicit, lucere debebunt. 3. Fecitque Aaron, & imposuit lucernas super candela-
brum, ut præceperat Dominus Moysi. 4. Hæc autem erat factura candelabri, ex auro ductili, tam
medius stipes, quam cuncta quæ ex utroque calamorum latere nascebantur: juxta exemplum quod
ostendit Dominus Moysi, ita operatus est candelabrum. 5. Et locutus est Dominus ad Moysen, di-
cens: 6. Tolle Levitas de medio filiorum Israel, & purificabis eos. 7. juxta hunc ritum: Aspergan-
tur aqua lustrationis, & radant omnes pilos carnis suæ. Cumque laverint vestimenta sua, & mun-
dati fuerint, 8. tollent bovem de armentis, & libamentum ejus similam oleo consperfam: bovem
autem alterum de armento tu accipies pro peccato: 9. & applicabis Levitas coram tabernaculo fœde-
ris, convocata omni multitudine filiorum Israel. 10. Cumque Levitæ fuerint coram Domino, po-
nent filii Israel manus suas super eos. 11. & offeret Aaron Levitas, munus in conspectu Domini à fi-
liis Israel, ut serviant in ministerio ejus. 12. Levitæ quoque ponent manus suas super capita boum,
è quibus unum facies pro peccato, & alterum in holocaustum Domini, ut depreceris pro eis. 13.
B Statuesque Levitas in conspectu Aaron & filiorum ejus, & consecrabis oblatos Domino, 14. ac sepa-
rabis de medio filiorum Israel, ut sint mei. 15. & post ea ingredientur tabernaculum fœderis, ut ser- Exod.13.a.2
viant mihi. Sicque purificabis & consecrabis eos in oblationem Domini; quoniam dono donati sunt Sup.3.b.13.
mihi à filiis Israel. 16. Pro primogenitis quæ aperiunt omnem vulvam in Israel, accepi eos. 17. Luc.2.c.23
Mea sunt enim omnia primogenita filiorum Israel, tam ex hominibus quàm ex jumentis. Ex die quo
percussi omne primogenitum in terra Ægypti, sanctificavi eos mihi; 18. & tuli Levitas pro cunctis
primogenitis filiorum Israel: 19. tradidique eos dono Aaron & filiis ejus de medio populi, ut ser-
viant mihi pro Israel in tabernaculo fœderis, & orent pro eis, ne sit in populo plaga, si ausi fuerint ac-
cedere ad Sanctuarium. 20. Feceruntque Moyses & Aaron & omnis multitudo filiorum Israel super
Levitis quæ præceperat Dominus Moysi: 21. purificatique sunt, & laverunt vestimenta sua. Eleva-
vitque eos Aaron in conspectu Domini, & oravit pro eis, 22. ut purificati ingrederentur ad officia sua
in tabernaculum fœderis coram Aaron & filiis ejus. Sicut præceperat Dominus Moysi de Levitis, ita
factum est. 23. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens 24. Hæc est lex Levitarum: A viginti
quinque annis & supra, ingredientur ut ministrent in tabernaculo fœderis. 25. Cumque quinquage-
simum annum ætatis impleverint, servire cessabunt: 26. eruntque ministri fratrum suorum in taber-
naculo fœderis, ut custodiant quæ sibi fuerint commendata, opera autem ipsa non faciant. Sic dis-
pones Levitis in custodiis suis.

CAPUT NONUM.

Quo tempore debeant mundi Phase celebrare, & quo immundi: nubes tabernaculum operiens per diem columna nubis per noctem ut species ignis ducit exercitum totis 40. annis.

A 1. LOcutus est Dominus ad Moysen in deserto Sinai, anno secundo postquam egressi sunt de terra
Ægypti, mense primo, dicens: 2. Faciant filii Israel Phase in tempore suo. 3. quartadecima Exod.12.a.3
die mensis hujus ad vesperam juxta omnes ceremonias & justificationes ejus 4. Præcepitque Moyses
filiis Israel ut facerent Phase. 5. Qui fecerunt tempore suo quartadecima die mensis ad vespe-
ram, in monte Sinai. Juxta omnia quæ mandaverat Dominus Moysi fecerunt filii Israel. 6.
Ecce autem quidam immundi super anima hominis, qui non poterant facere Phase in die illo,
accedentes ad Moysen & Aaron, 7. dixerunt ei: Immundi sumus super anima hominis, quare
fraudamur ut non valeamus oblationem offerre Domino in tempore suo inter filios Israel? 8.
Quibus respondit Moyses: State ut consulam quid præcipiat Dominus de vobis. 9. Locu-
tusque est Dominus ad Moysen, dicens. 10. Loquere filiis Israel: Homo qui fuerit immundus
super anima, sive in via procul in gente vestra, faciat Phase Domino 11. in mense secundo,
quartadecima die mensis ad vesperam, cum azymis & lactucis agrestibus comedent illud: 12. Exod.12.g.46
non relinquent ex eo quippiam usque manè, & os ejus non confringent, omnem ritum Phase Joan.19.g.36
observabunt. 13. Si quis autem & mundus est, & in itinere non fuit, & tamen non fecit Phase,
exterminabitur anima illa de populis suis, quia sacrificium Domino non obtulit tempore suo:
peccatum suum ipse portabit. 14. Peregrinus quoque & advena si fuerint apud vos, facient
B Phase Domino juxta ceremonias & justificationes ejus. Præceptum idem erit apud vos tam ad-
venæ quàm indigenæ. 15. Igitur die qua erectum est tabernaculum, operuit illud nubes. A Exod.40.b.16
vespere autem super tentorium erat quasi species ignis usque manè. 16. sic fiebat jugiter: per d.32
diem operiebat illud nubes, & per noctem quasi species ignis. 17. Cumque ablata fuisset nubes, Sup.7.a.1
quæ tabernaculum protegebat, tunc proficiscebantur filii Israel: & in loco ubi stetisset nubes,
ibi castra metabantur. 18. Ad imperium Domini proficiscebantur, & ad imperium illius fige-
bant tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum, manebant in eo- 1.Cor.10.a.1
dem loco: 19. & si evenisset ut multo tempore maneret super illud, erant filii Israel in excu-
biis Domini, & non proficiscebantur. 20. quot diebus fuisset nubes super tabernaculum. Ad
imperium Domini erigebant tentoria, & ad imperium illius deponebant. 21. Si fuisset nubes à
vespere usque manè, & statim diluculo tabernaculum reliquisset, proficiscebantur: & si post
diem & noctem recessisset, dissipabant tentoria. 22. Si verò biduo, aut uno mense, vel lon-

gioti tempore fuisset super tabernaculum, manebant filii Israel in eodem loco, & non proficiscebantur: statim autem ut recessisset, movebant castra. 23. Per verbum Domini figebant tentoria, & per verbum illius proficiscebantur: erantque in excubiis Domini juxta imperium ejus per manum Moysi.

CAPUT DECIMUM.

Iubet Deus fieri duas tubas argenteas, doceatque earum usum: quo ordine mota sint castra de deserto Sinai: orat Moses cognatum Hobab, ut cum ipsis proficiscatur: & verba quæ loquebatur Moyses cùm elevaretur vel deponeretur arca.

1. LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus
convocare possis multitudinem quando movenda sunt castra. 3. Cumque increpueris tubis, con-
gregabitur ad te omnis turba ad ostium tabernaculi fœderis. 4. Si semel clangueris, venient ad te A
principes & capita multitudinis Israel. 5. Si autem prolixior atque concisus clangor increpuerit, mo-
vebunt castra primi qui sunt ad orientalem plagam. 6. In secundo autem sonitu & pari ululatu tu-
bæ, levabunt tentoria qui habitant ad meridiem, & iuxta hunc modum reliqui facient, ululantibus
tubis in profectionem. 7. Quando autem congregandus est populus, simplex tubarum clangor erit, &
non concisè ululabunt. 8. Filii autem Aaron sacerdotes clangent tubis: eritque hoc legitimum sem-
piternum in generationibus vestris. 9. Si exieritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui dimi-
cant adversum vos, clangetis ululantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro,
ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum. 10. Si quando habebitis epulum, & dies festos, &
calendas, canetis tubis super holocaustis, & pacificis victimis, ut sint vobis in recordationem Dei ve-
stri, ego Dominus Deus vester. 11. Anno secundo, mense secundo, vigesima die mensis elevata est
nubes de tabernaculo fœderis: 12. profectique sunt filii Israel per turmas suas de deserto Sinai, & re-
cubuit nubes in solitudine Pharan. 13. Moveruntque castra primi iuxta imperium Domini in manu
Sup.1.b.7. Moysi. 14. Filii Juda per turmas suas: quorum princeps erat Nahasson filius Aminadab. 15. In
tribu filiorum Issachar fuit princeps Nathanael filius Suar. 16. In tribu Zabulon erat princeps Eliab
filius Helon. 17. Depositumque est tabernaculum, quod portantes egressi sunt filii Gerson & Merari, B
18. Profectique sunt & filii Ruben, per turmas & ordinem suum: quorum princeps erat Helisur filius
Sedeur. 19. In tribu autem filiorum Simeon, princeps fuit Salamiel filius Surisaddi. 20. Porrò in tribu
Gad erat princeps Eliasaph filius Duel. 21. Profectique sunt Caathitæ portantes Sanctuarium. Tamdiu
tabernaculum portabatur, donec venirent ad erectionis locum. 22. Moverunt castra & filii Ephraim per
turmas suas, in quorum exercitu princeps erit Elisama filius Ammiud. 23. In tribu autem filiorum Ma-
nasse princeps fuit Gamaliel filius Phadassur. 24. Et in tribu Beniamin erat dux Abidan filius Gedeo-
nis. 25. Novissimi castrorum omnium profecti sunt filii Dan per turmas suas, in quorum exer-
citu princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai, 26. In tribu autem filiorum Aser erat princeps
Phegiel filius Ochran. 27. Et in tribu filiorum Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan. 28. Hæc
sunt castra, & profectiones filiorum Israel per turmas suas quando egrediebantur. 29. Dixitque
Moyses Hobab filio Raguel Madianitæ cognato suo: Proficiscimur ad locum, quem Dominus
daturus est nobis: veni nobiscum, ut benefaciamus tibi: quia Dominus bona promisit Israeli.
30. Cui ille respondit: Non vadam tecum, sed revertar in terram meam, in qua natus sum.
31. Et ille: Noli, inquit, nos relinquere: tu enim nosti in quibus locis per desertum ca-
stra ponere debeamus, & eris ductor noster. 32. Cumque nobiscum veneris, quidquid opti-
mum fuerit ex opibus, quas nobis traditurus est Dominus, dabimus tibi. 33. Profecti sunt ergo de
Monte Domini viam trium dierum, arcaque fœderis Domini præcedebat eos, per dies tres providens
castrorum locum. 34. Nubes quoque Domini super eos erat per diem cùm incederent. 35. Cumque
elevaretur arca dicebat Moyses: Surge Domine, & dissipentur inimici tui, & fugiant qui oderunt
Psal.67.a.1 te, à facie tua. 36. Cùm autem deponeretur, aiebat: Revertere Domine ad multitudinem exer-
citus Israel.

CAPUT XI.

Murmurant Hebræi primùm ex defatigatione; dein petunt carnes, cepas, ollas Aegypti: turbatoque Moysi spiritu, Deus illius onus in septuaginta seniores partitur: qui omnes prophetant: dantur coturnices, puniturque populus propter carnium concupiscentiam.

1. INterea ortum est murmur populi, quasi dolentium pro labore, contra Dominum. Quod cùm A
Psal.77.c.19 audisset Dominus, iratus est. Et accensus in eos ignis Domini devoravit extremam castrorum
1.Co.10.c.10 partem. 2. Cumque clamasset populus ad Moysen, oravit Moyses ad Dominum, & absorptus est
Ps.77.c.21. ignis. 3. Vocavitque nomen loci illius, Incensio: eò quòd incensus fuisset contra eos ignis Domini.
4. Vulgus quippe promiscuum, quod ascenderat cum eis, flagravit desiderio, sedens & flens,
1.Cor.10.a.3 iunctis sibi pariter filiis Israel, & ait: Quis dabit nobis ad vescendum carnes? 5. Recordamur pi-
scium quos comedebamus in Ægypto gratis: in mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones, por-
rique & cæpæ, & allia. 6. Anima nostra arida est, nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi Man.
Exo.16.b.14. 7. Erat autem Man quasi semen coriandri coloris bdellij. 8. Circuibatque populus, & colligens il-
Ps.77.c.24 lud, frangebat mola, sive terebat in mortario, coquens in olla, & faciens ex eo tortulas saporis
Sap.16.c.20 quasi panis oleati. 9. Cumque descenderet nocte super castra ros, descendebat pariter & Man.
Ioan.6.d.31 10. Audivit ergo Moyses flentem populum per familias, singulos per ostia tentorij sui. Iratusque
est furor Domini valdè: sed & Moysi intoleranda res visa est, 11. & ait ad Dominum: Cur afflixisti
servum tuum? quare non invenio gratiam coram te? & cur imposuisti pondus universi populi huius
super me? 12. Numquid ego concepi omnem hanc multitudinem, vel genui eam, ut dicas mihi,

Porta

Porta eos in sino tuo sicut portare solet nutrix infantulum, & defer in terram, pro qua iurasti pa-
B tribus eorum. 13. Unde mihi carnes ut dem tantæ multitudini? flent contra me, dicentes: Da no-
bis carnes ut comedamus. 14. Non possum solus sustinere omnem hunc populum, quia gravis est
mihi. 15. Sin aliter tibi videtur, obsecro ut interficias me, & inveniam gratiam in oculis tuis, ne
tantis afficiar malis. 16. Et dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senibus
Israel, quos tu nosti quòd senes populi sint ac magistri: & duces eos ad ostium tabernaculi fœde-
ris, faciesque ibi stare tecum, 17. ut descendam & loquar tibi: & auferam de spiritu tuo, tradam-
que eis, ut sustentent tecum onus populi, & non tu solus graveris. 18. Populo quoque dices: San-
ctificamini: cras comedetis carnes, ego enim audivi vos dicere: Quis dabit nobis escas carnium?
bene nobis erat in Ægypto. Ut det vobis Dominus carnes, & comedatis: 19. non uno die, nec
duobus, vel quinque aut decem, nec viginti quidem, 20. sed usque ad mensem dierum, donec
exeat per nares vestras, & vertatur in nauseam, eò quod repuleritis Dominum, qui in medio ve-
stri est, & fleveritis coram eo, dicentes: Quare egressi sumus ex Ægypto; 21. Et ait Moyses:
Sexcenta millia peditum huius populi sunt, & tu dicis: Dabo eis esum carnium mense integro:
22. Numquid ovium & boum multitudo cædetur, ut possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces Ioan.6.b.10
maris in unum congregabuntur, ut eos satient? 23. Cui respondit Dominus: Numquid manus Do- Isa.59.a.1
mini invalida est? Iam nunc videbis utrùm meus sermo opere compleatur. 24. Venit igitur Moyses,
& narravit populo verba Domini, congregans septuaginta viros de senibus Israel, quos stare fecit
C circa tabernaculum. 25. Descenditque Dominus per nubem, & locutus est ad eum, auferens de spi-
ritu qui erat in Moyse, & dans septuaginta viris. Cumque requievisset in eis Spiritus, propheta-
verunt, nec ultrà cessaverunt. 26. Remanserant autem in castris duo viri, quorum unus vocabatur
Eldad, & alter Medad, super quos requievit Spiritus, nam & ipsi descripti fuerant, & non exierant
ad tabernaculum. 27. Cumque prophetarent in castris, cucurrit puer, & nuntiavit Moysi, dicens:
Eldad & Medad prophetant in castris. 28. Statim Josue filius Nun, minister Moysi, & electus è plu-
ribus, ait: Domine mi Moyses prohibe eos. 29. At ille: Quid, inquit, æmularis pro me? quis tri-
buat ut omnis populus prophetet, & det eis Dominus Spiritum suum? 30. Reversusque est Moyses,
& maiores natu Israel in castra. 31. Ventus autem egrediens à Domino, arreptans trans mare coturni- Ps.77.c.26.
ces detulit, & demisit in castra itinere quantum uno die confici potest, ex omni parte castrorum per 27.
circuitum, volabantque in aere duobus cubitis altitudine super terram. 32. Surgens ergo populus to-
to die illo, & nocte, ac die altero, congregavit coturnicum, qui parum, decem coros: & sicca-
verunt eas per gyrum castrorum. 33. Adhuc carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat huiuf- Psal.77.d.30
cemodi cibus: & ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis. 34
Vocatusque est ille locus, Sepulchra concupiscentiæ: ibi enim sepelierunt populum qui desidera-
verat. Egressi autem de Sepulchris concupiscentiæ, venerunt in Haseroth, & manserunt ibi.

CAPUT XII.

*Aaron & Maria in mitissimum Moysen murmurantes, apud quos Deus Moysen laudat à familiari-
tate erga Dominum. Maria lepra percussa & septem diebus à populo separata, sanitati re-
stituitur, orante pro ea Moyse.*

A 1 LOcutaque est Maria & Aaron contra Moysen propter uxorem ejus Æthiopissam. 2. & dixe-
runt: Num per solum Mosen locutus est Dominus? nonne & nobis similiter est locutus?
Quod cùm audisset Dominus, 3. (Erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines qui mora-
bantur in terra) 4. statim locutus est ad eum, & ad Aaron & Mariam: Egredimini vos tantùm tres
ad tabernaculum fœderis. Cumque fuissent egressi, 5. descendit Dominus in columna nubis, & ste-
tit in introitu tabernaculi vocans Aaron & Mariam. Qui cùm issent, 6. dixit ad eos: Audite sermo-
nes meos: Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar Heb.3.a.2.
ad illum. 7. At non talis servus meus Moyses, qui, in omni domo mea fidelissimus est: 8. ore enim Exo.33.b.11
ad os loquor ei: & palàm, & non per ænigmata & figuras Dominum videt. Quare ergo non timui-
stis detrahere servo meo Moysi? 9. Iratusque contra eos, abiit: 10. nubes quoque recessit quæ erat
super tabernaculum: & ecce Maria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respexisset eam Aaron
& vidisset perfusam lepra, 11. ait ad Moysen; Obsecro domine mi, ne imponas nobis hoc peccatum
quod stultè commisimus, 12. ne fiat hæc quasi mortua, & ut abortivum quod projicitur de vulva
matris suæ, ecce jam medium carnis ejus devoratum est à lepra. 13. Clamavitque Moyses ad Domi-
num, dicens: Deus, obsecro, sana eam. 14. Cui respondit Dominus; Si pater ejus spuisset in fa-
ciem illius, nonne debuerat saltem septem diebus rubore suffundi? Separetur septem diebus extra ca-
stra, et postea revocabitur. 15. Exclusa est itaque Maria extra castra septem diebus: & populus non
est motus de loco illo, donec revocata est Maria.

CAPUT XIII.

*Missi à Moyse 12. exploratores ad considerandam terram promissionis, palmitem cum botro aliis-
que fructibus in fertilitatis signum post 40. dies referunt; qui tamen universi, præter Cha-
leb & Iosue, murmur in populo concitant.*

A 1. PRofectusque est populus de Haseroth, fixis tentoriis in deserto Pharan. 2. ibique locutus
est Dominus ad Moysen, dicens: 3. Mitte viros, qui considerent terram Chanaan, quam
daturus sum filiis Israel, singulos de singulis tribubus, ex principibus. 4. Fecit Moyses quod Do-
minus imperaverat, de deserto Pharan mittens principes viros, quorum ista sunt nomina. 5. De
tribu Ruben, Sammua filium Zechur. 6. De tribu Simeon, Saphat filium Huri. 7. De tribu Ju-

da, Caleb filium Jephone. 8. De tribu Issachar, Igal filium Joseph. 9. De Tribu Ephraim, Osee
filium Nun. 10. De tribu Beniamin, Phalti filium Kaphu, 11. De tribu Zabulon, Gediel filium B
Sodi. De tribu Joseph, sceptri Manasse, Gaddi filium Susi, 13. De tribu Dan, Ammiel filium
Gemalli. 14. De tribu Aser, Sthur filium Michael. 15. De tribu Nephthali, Nahabi filium Vapsi.
16. De tribu Gad, Guel filium Machi. 17. Hæc sunt nomina virorum, quos misit Moyses ad con-
siderandam Terram vocavitque Osee filium Nun, Josue. 18. Misit ergo eos Moyses ad con-
siderandam terram Chanaan, & dixit ad eos: Ascendite per meridianam plagam. Cumque veneritis
ad montes, 19. considerate terram, qualis sit: & populum qui habitator est ejus, utrùm fortis sit
an infirmus: si pauci numero an plures: 20. ipsa terra, bona an mala: urbes quales, muratæ an
absque muris: 21. humus pinguis an sterilis, nemorosa an absque arboribus, Confortamini, & af-
ferte nobis de fructibus terræ. Erat autem tempus quando jam præcoquæ uvæ vesci possunt. 22. Cum-
que ascendissent, exploraverunt terram à deserto Sin, usque Rohob intrantibus Emath. 23. Ascen-
deruntque ad meridiem, & venerunt in Hebron, ubi erant Achiman & Sisai & Tholmai filii Enac,
nam Hebron septem annis ante Tanim urbem Aegypti condita est. 24. Pergentesque usque ad Tor-
rentem botri, absciderunt palmitem cum uva sua, quem portaverunt in vecte duo viri, De malis
Deut.1.d.24 quoque granatis & de ficis loci illius tulerunt: 25. qui appellatus est Nehelescol, id est, Torrens
botri. eò quòd botrum portassent inde filii Israel, 26. Reversique exploratores terræ post quadra- C
ginta dies, omni regione circuita, 27. venerunt ad Moysen & Aaron, & ad omnem cœtum filiorum
Israel in desertum Pharan, quod est in Cades Locutique eis & omni multitudini ostenderunt fructus
terræ: 28. & narraverunt, dicentes: Venimus in terram, ad quam misisti nos, quæ re vera fluit
lacte & melle, ut ex his fructibus cognosci potest: 29. sed cultores fortissimos habet, & urbes gran-
des atque muratas. Stirpem Enach vidimus ibi. 30. Amalec habitat in meridie, Hethæus & Jebu-
sæus & Ammorrhæus in montanis: Chananæus vero moratur juxta mare & circa fluenta Jordanis, 31.
Inter hæc Caleb compescens murmur populi, qui oriebatur contra Moysen, ait: Ascendamus, &
possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam. 32. Alii verò, qui fuerant cum eo, dice-
bant: Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere, quia fortior nobis est. 33. Detraxeruntque
terræ, quam inspexerant, apud filios Israel, dicentes: Terra, quam lustravimus, devorat habita-
tores suos: populus, quem aspeximus, proceræ staturæ est. 34. Ibi vidimus monstra quædam filio-
rum Enac de genere giganteo: quibus comparati, quasi locustæ videbamur.

CAPUT XIV.

*Murmur populi, auditis exploratoribus, frustra sedare conantur Iosue, & Chaleb: iratum Domi-
num placat Moyses: omnes morti in deserto addicuntur pr ater Caleb & Iosue, & pugnantes Is-
raelitæ contra Domini voluntatem caduntur ab hostibus.*

1. IGitur vociferans omnis turba flevit nocte illa, 2. & murmurati sunt contra Moysen & Aaron
cuncti filii Israel, dicentes: 3. Utinam mortui essemus in Aegypto: & in hac vasta solitudi- A
ne utinam pereamus, & non inducat nos Dominus in terram istam, ne cadamus gladio, & uxores ac
liberi nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti in Aegyptum? 4. Dixeruntque alter ad alte-
Eccli.46.b.9. rum: Constituamus nobis ducem, & revertamur in Aegyptum. 5. Quo audito Moyses & Aaron ceci-
1.Mach.2.f. derunt proni in terram coram omni multitudine filiorum Israel. 6. At verò Josue filius Nun, & Caleb
55-56. filius Jephone, qui & ipsi lustraverant terram, sciderunt vestimenta sua, 7. & ad omnem multitudi-
nem filiorum Israel locuti sunt: Terra, quam circuivimus, valdè bona est. 8. si propitius fuerit Domi-
nus, inducet nos in eam, & tradet humum lacte & melle manantem. 9. Nolite rebelles esse contra Do-
minum: neque timeatis populum terræ hujus, quia sicut panem ita eos possumus devorare, recessit ab
eis omne præsidium: Dominus nobiscum est, nolite metuere. 10. Cumque clamaret omnis multitudo,
& lapidibus eos vellet opprimere, apparuit gloria Domini super tectum fœderis cunctis filiis Israel. 11.
Et dixit Dominus ad Moysen: Vsquequo detrahet mihi populus iste? Quousque non credent mihi, in
omnibus signis quæ feci coram eis? 12. Feriam igitur eos pestilentia, atque consumam: te autem faciam
principem super gentem magnam, & fortiorem quàm hæc est. 13. Et ait Moyses ad Dominum: Vt au-
diant Aegyptii, de quorum medio eduxisti populum istum, 14. & habitatores terræ hujus, qui audie-
Exo.15.d.21. runt quòd tu Domine in populo isto sis, & facie videaris ad faciem, & nubes tua protegat illos, & in B
columna nubis præcedas eos per diem, & in columna ignis per noctem: 15. quòd occideris tantam mul-
titudinem quasi unum hominem, & dicant: 16. Non poterat introducere populum in terram, pro qua
Exod.32.d.28. juraverat: idcirco occidit eos in solitudine. 17. Magnificetur ergo fortitudo Domini sicut jurasti, di-
cens: 18. Dominus patiens & multæ misericordiæ, auferens iniquitatem & scelera, nullumque innoxium
derelinquens, qui visitas peccata patrum in filios in tertiam & quartam generationem. 19. Dimitte, ob-
Ps.102.b.8 secro, peccatum populi hujus secundùm magnitudinem misericordiæ tuæ, sicut propitius fuisti egre-
Exod.34.a.7. dientibus de Aegypto usque ad locum istum. 20. Dixitque Dominus: Dimisi juxta verbum tuum. 21.
Exod.20.a.5. Vivo ego: & implebitur gloria Domini universa terra. 22. Attamen omnes homines qui viderunt ma-
jestatem meam, & signa quæ feci in Aegypto & in solitudine, & tentaverunt me jam per decem vices, nec
obedierunt voci meæ, 23. non videbunt terram pro qua juravi patribus eorum, nec quisquam ex illis
Deut.1.f.35 qui detraxit mihi, intuebitur eam. 24. Servum meum Caleb, qui plenus alio spiritu secu-
Jos.14.b.6 tus est me, inducam in terram hanc, quam circuivit: & semen eius possidebit eam. 25. Quoniam Ama-
lecites & Chananæus habitant in vallibus. Cras movete castra, & revertimini in solitudinem per viam
Maris rubri. 26. Locutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: 27. Vsquequo multitudo hæc
pessima murmurat contra me? querelas filiorum Israel audivi. 28. Dic ergo eis: Vivo ego, ait Dominus:
sicut locuti estis audiente me, sic faciam vobis. 29. In solitudine hac jacebunt cadavera vestra. Omnes qui
Ps.105.b.6 numerati estis à viginti annis & supra, & murmurastis contra me, 30. non intrabitis terram, super quam
Deut.1.f.35 levavi manum meam ut habitare vos facerem, præter Caleb filium Jephone, & Josue filium Nun. 31.

Par-

C Parvulos autem vestros, de quibus dixistis quòd prædæ hostibus forent, introducam: ut videant terram,
quæ vobis displicuit. 32. Vestra cadavera jacebunt in solitudine 33. Filii vestri erunt vagi in deserto an-
nis quadraginta, & portabunt fornicationem vestram, donec consumantur cadavera patrum in deserto,
34. juxta numerum quadraginta dierum, quibus considerastis terram: annus pro die imputabitur. Et
quadraginta annis recipietis iniquitates vestras, & scietis ultionem meam: 35. quoniam sicut locutus sum Ezech.4.b6
ita faciam omni multitudini huic pessimæ, quæ consurrexit adversum me: in solitudine hac deficiet, & Ps.94.b10
morietu. 36. Igitur omnes viri, quos miserat Moyses ad contemplandam terram, et qui reversi mur- 1.Cor.10.c
murare fecerāt cōtra eū omnem multitudinē, detrahentes terre quòd esset mala, 37. mortui sunt atq; per- 10
cussi in cōspectu Domini. 38. Josue autē filius Nun, et Caleb filius Jephone, vixerunt ex omnibus qui per- Heb.3.d17
rexerant ad considerandam terram. 39. Locutusque est Moyses universa verba hæc ad omnes filios Jud.b5.
Israel, & luxit populus nimis. 40. Et ecce mane primo surgentes ascenderunt verticem montis, at-
que dixerunt: Parati sumus ascendere ad locum, de quo Dominus loutus est: quia peccavimus. 41.
Quibus Moyses: Cur, inquit, transgredimini verbum Domini, quod vobis non cedet in prosperum?
42. Nolite ascendere: non enim est Dominus vobiscum: ne corruatis coram inimicis vestris. 43. Ama-
lecites & Chananæus ante vos sunt, quorum gladio corruetis, eò quòd nolueritis acquiescere Domino, Deut.1.g.42
nec erit Dominus vobiscum. 44. At illi contenebrati ascenderunt in verticem montis. Arca autem testa-
menti Domini & Moyses non recesserunt de castris, 45. Descenditque Amalecites & Chananæus, qui ha-
bitabat in monte, & percutiens eos atque concidens, persecutus est eos usque Horma,

CAPVT XV.

*Quæ libamenta ingressis terram offerenda sint, ac primitiæ separandæ, pœna peccati per ignoran-
tiam aut superbiam commissi: lapidatur qui Sabbato ligna collegit fimbriæ ac vittæ ab Hebræis
per quattuor angulos palliorum ponendæ, quæ moneant eos legis Dei.*

A 1. LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Loquere ad filios Israel, & dices ad eos: Cùm
ingressi fueritis terram habitationis vestræ, quam ego dabo vobis, 3. & feceritis oblationem
Domino in holocaustum, aut victimam, vota solventes, vel sponte offerentes munera, aut in solemnita-
tibus vestris adolentes odorem suavitatis Domino, de bobus sive de ovibus: 4. offert quicumque im-
molaverit victimam, sacrificium similæ, decimam partem ephi, conspersæ oleo, quod mensuram ha-
bebit quartam partem hin; 5. & vinum ad liba fundenda ejusdem mensuræ dabit in holocaustum sive
in victimam. Per agnos singulos 6. & arietes erit sacrificium similæ duarum decimarum, quæ conspersa
sit oleo tertiæ partis hin: 7. & vinum ad libamentum tertiæ partis ejusdem mensuræ offeret in odo-
rem suavitatis Domino, 8. quando verò de bobus feceris holocaustum aut hostiam, ut impleas
votum vel pacificas victimas, 9. dabis per singulos boves similæ tres decimas conspersæ oleo,
quod habeat medium mensuræ hin; 10. & vinum ad liba fundenda ejusdem mensuræ in oblationem
suavissimi odoris Domino, 11. Sic facies, 12. Per singulos boves & arietes & agnos & hœdos, 13.
Tàm indigenæ quàm peregrini, 14. eodem ritu offerent sacrificia, 15. Unum præceptum erit atque
judicium tàm vobis quàm advenis terræ, 16. Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 17. Lo-
quere filiis Israel, & dices ad eos; 18. Cùm veneritis in terram, quàm dabo vobis, 19. & comederi-
tis de panibus regionis illius, separabitis primitias Domino 20. de cibis vestris. Sicut de areis primi-
tias separatis, 21. ita & de pulmentis dabitis primitiva Domino. 22. Quòd si per ignorantiam præ-
terieritis quidquam horum, quæ locutus est Dominus ad Moysen, 23. & mandavit per eum ad vos,
à die qua cœpit jubere & ultrà, 24. oblitaque fuerit facere multitudo: offeret vitulum de armento,
B holocaustum in odorem suavissimum Domino, & sacrificium ejus ac liba, ut ceremoniæ postulant,
hircumque pro peccato; 25. & rogabit sacerdos pro omni multitudine filiorum Israel: & dimittetur
eis, quoniam non sponte peccaverunt, nihilominus offerentes incensum Domino pro se & pro peccato
atque errore suo: 26. & dimittetur universæ plebi filiorum Israel, & advenis qui peregrinantur
inter eos: quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam. 27. Quòd si anima una nesciens pec-
caverit, offeret capram anniculam pro peccato suo: 28. & deprecabitur pro ea sacerdos, quòd
inscia peccaverit coram Domino: impetrabitque ei veniam, & dimittetur illi. 29. Tàm indigenis
quàm advenis una lex erit omnium, qui peccaverint ignorantes. 30. Anima verò, quæ per super-
biam aliquid commiserit, sive civis sit ille, sive peregrinus, (quoniam adversus Dominum rebellis
fuit) peribit de populo suo: 31. verbum enim Domini contempsit, & præceptum illius fecit irri-
tum: idcirco delebitur, & portabit iniquitatem suam. 32. Factum est autem, cùm essent filii Is-
rael in solitudine, & invenissent hominem colligentem ligna in die sabbati, 33. obtulerunt eum Moysi
& Aaron & universæ multitudini, 34. Qui recluserunt eum in carcerem, nescientes quid super eo fa-
cere deberent. 35. Dixitque Dominus ad Moysen: Morte moriatur homo iste, obruat eum lapi-
dibus omnis turba extra castra: 36. Cumque eduxissent eum foras, obruerunt lapidibus, & mor-
tuus est sicut præceperat Dominus. 37. Dixit quoque Dominus ad Moysen: 38. Loquere filiis Israel, &
dices ad eos ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum, ponentes in eis vittas hyacinthinas: 39. Deut.22.b.12
quas cùm viderint, recordentur omnium mandatorum Domini, nec sequantur cogitationes suas & Mat.23.a.5.
oculos per res varias fornicantes, 40. sed magis memores præceptorum Domini faciant ea, sintque
sancti Deo suo, 41. Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, ut essem Deus vester.

CA-

CAPUT XVI.

Core, Datan, & Abiron seditionem movent contra Moysen & Aaron, ambiuntque principatum & sacerdotium, unde eos vivos terra absorbet, & ignis interficit 250. viros offerentes incensum, & alios 14700. murmurantes consumpsit incendium, quod oratione sua Aaron compescuit.

1. ECce autem Core filius Isaar, filii Caath, filii Levi, & Dathan atque Abiron filii Eliab, Hon A
quoque filius Pheleth de filiis Ruben, 2. surrexerunt contra Moysen, aliique filiorum Israel
Eccl.45.c.22. ducenti quinquaginta viri proceres Synagogæ, & qui tempore concilii per nomina vocabantur. 3.
Cumque stetissent adversum Moysen & Aaron, dixerunt: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo san-
1.Co.10.c.10 Iudæ b 11 ctorum est, & in ipsis est Dominus: Cur elevamini super populum Domini? 4. Quod cum audisset Moy-
ses, cecidit pronus in faciem: 5. locutusque ad Core & ad omnem multitudinem: Manè, inquit, notum
faciet Dominus qui ad se pertineant, & sanctos applicabit sibi: & quos elegerit, appropinquabunt ei. 6.
Hoc igitur facite: Tollat unusquisque thuribula sua, tu Core, & omne concilium tuum: 7. & hausto
cras igne, ponite desuper thymiama coram Domino: & quemcumque elegerit, ipse erit sanctus: multum
erigimini filii Levi. 8. Dixitque rursum ad Core: Audite filii Levi: 9. Num parum vobis est, quòd
separavit vos Deus Israel ab omni populo, & junxit sibi, ut serviretis ei in cultu tabernaculi, & staretis
coram frequentia populi, & ministraretis ei; 10. idcirco ad se fecit accedere te & omnes fratres tuos
filios Levi, ut vobis etiam sacerdotium vendicetis, 11. & omnis globus tuus stet contra Dominum?
quid est enim Aaron ut murmuretis contra eum? 12. Misit ergo Moyses ut vocaret Dathan & Abiron B
filios Eliab. Qui responderunt: Non venimus. 13. numquid parum est tibi quòd eduxisti nos de
terra, quæ lacte & melle manabat, ut occideres in deserto, nisi & dominatus fueris nostri? 14. Reve-
ra induxisti nos in terram, quæ fluit rivis lactis & mellis, & dedisti nobis possessiones agrorum & vi-
nearum. an & oculos nostros vis eruere? non venimus. 15. Iratusque Moyses valdè, ait ad Dominum:
Ne respicias sacrificia eorum: tu scis quòd ne asellum quidem umquam acceperim ab eis, nec afflixe-
rim quempiam eorum. 16. Dixitque ad Core: Tu, & omnis congregatio tua state seorsum coram Do-
mino, & Aaron die crastino separatim. 17. Tollite singuli thuribula vestra, & ponite super ea incen-
sum: offerentes Domino ducenta quinquaginta thuribula: Aaron quoque teneat thuribulum suum. 18.
Quod cùm fecissent, stantibus Moyse & Aaron, 19. & coacervassent adversum eos omnem multitudi-
nem ad ostium tabernaculi, apparuit cunctis gloria Domini. 20. Locutusque Dominus ad Moysen &
Aaron ait: 21. Separamini de medio congregationis hujus, ut eos repentè disperdam. 22. Qui ecide-
runt proni in faciem, atque dixerunt: Fortissime Deus spirituum universæ carnis, num uno peccan-
te, contra omnes ira tua desæviet? 23. Et ait Dominus ad Moysen: 24. Præcipe universo populo ut
separetur à tabernaculis Core, & Dathan & Abiron. 25. Surrexitque Moyses, & abiit ad Dathan &
Abiron: & sequentibus eum senioribus Israel, 26. dixit ad turbam: Recedite à tabernaculis homi- C
num impiorum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum. 27. Cum-
que recessissent à tentoriis eorum per circuitum, Dathan & Abiron egressi stabant in introitu papilio-
num suorum, cum uxoribus & liberis, omnique frequentia. 28. Et ait Moyses: In hoc scietis, quòd
Dominus miserit me ut facerem universa quæ cernitis, & non ex proprio ea corde protulerim. 29. Si
consueta hominum morte interierint, & visitaverit eos plaga, qua & ceteri visitari solent, non misit
me Dominus. 30. sin autem novam rem fecerit Dominus, ut aperiens terra os suum deglutiat eos, &
omnia quæ ad illos pertinent, descenderintque viventes in infernum, scietis quòd blasphemaverint Do-
Deut. 11. 6. minum. 31. Confestim igitur ut cessavit loqui, dirupta est terra sub pedibus eorum: 32. & aperiens os
Ps.105.c.17 suum, devoravit illos cum tabernaculis suis & universa substantia eorum. 33. descenderuntque vivi in
18 infernum operti humo, & perierunt de medio multitudinis. 34. At verò omnis Israel, qui stabat per
gyrum, fugit ad clamorem pereuntium, dicens: Ne fortè & nos terra deglutiat. 35. Sed & ignis egres-
sus à Domino, interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offerebant incensum. 36. Locutusque est
Dominus ad Moysen, dicens: 37. Præcipe Eleazaro filio Aaron sacerdoti ut tollat thuribula quæ ja-
cent in incendio, & ignem huc illucque dispergat: quoniam sanctificata sunt. 38. in mortibus pecca-
torum: producatque ea in laminas, & affigat altari, eò quòd oblatum sit in eis incensum Domino, & D
sanctificata sint, ut cernant ea pro signo & monimento filii Israel. 39. Tulit ergo Eleazar sacerdos thu-
ribula ænea, in quibus obtulerant hi quos incendium devoravit, & produxit ea in laminas, affigens al-
tari: 40. ut haberent postea filii Israel, quibus commonerentur, ne quis accedat alienigena, & qui
non est de semine Aaron, ad offerendum incensum Domino, ne patiatur sicut passus est Core, & omnis
congregatio ejus, loquente Domino ad Moysen. 41. Murmuravit autem omnis multitudo filiorum
Israel sequenti die contra Moysen & Aaron, dicens: Vos interfecistis populum Domini. 42. Cumque
oriretur seditio, & tumultus increscerет, 43. Moyses & Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis.
Quod, postquam ingressi sunt, operuit nubes, & apparuit gloria Domini. 44. Dixitque Dominus ad
Moysen: 45. Recedite de medio hujus multitudinis, etiam nunc delebo eos. Cumque jacerent in terra,
46. dixit Moyses ad Aaron: Tolle thuribulum, & hausto igne de altari, mitte incensum desuper, per-
Sap. 18.d.21 gens citò ad populum ut roges pro eis: jam enim egressa est ira à Domino, & plaga desævit. 47. Quod
cùm fecisset Aaron, & cucurrisset ad mediam multitudinem, quam jam vastabat incendium, obtulit
thymiama: 48. & stans inter mortuos ac viventes, pro populo deprecatus est, & plaga cessavit. 49.
Fuerunt autem qui percussi sunt, quatuordecim millia hominum & septingenti, absque his qui perie-
rant in seditione Core. 50. Reversusque est Aaron ad Moysen ad ostium tabernaculi fœderis postquam
quievit interitus.

CA

CAPUT XVII.

Sumptis 12. virgis à duodecim tribuum principibus solà Aaronis virga floruit, ac fructum produxit; hoc miraculo & inditio Sacerdotium illi à Deo confirmatur; servataque est in tabernaculo testimonii.

A 1. ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Loquere ad filios Israel, & accipe ab eis virgas
singulas per cognationes suas, à cunctis principibus tribuum virgas duodecim, & uniuscujusque
nomen superscribes virgæ suæ. 3. nomen autem Aaron erit in tribu Levi, & una virga cunctas seorsum
familias continebit: 4. ponesque eas in tabernaculo fœderis coram testimonio, ubi loquar ad te. 5.
quem ex his elegero, germinabit virga ejus: & cohibebo à me querimonias filiorum Israel, quibus contra
vos murmurant. 6. Locutusque est Moses ad filios Israel: & dederunt ei omnes principes virgas per
singulas tribus: fueruntque virgæ duodecim absque virga Aaron. 7. Quas cùm posuisset Moyses coram
Domino in tabernaculo testimonii, 8. sequenti die regressus invenit germinasse virgam Aaron in domo
Levi: & turgentibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis, in amygdalas deformati sunt. 9.
Protulit ergo Moyses omnes virgas de conspectu Domini ad cunctos filios Israel: videruntque & receperunt
singuli virgas suas. 10. Dixitque Dominus ad Moysen: Refer virgam Aaron in tabernaculum
testimonii, ut servetur ibi in signum rebellium filiorum Israel, & quiescant querelæ eorum à me, ne mo- Heb.9.c.4.
riantur. 11. Fecitque Moyses sicut præceperat Dominus. 12. Dixerunt autem filii Israel ad Moysen
Ecce consumpti sumus, omnes perivimus. 13. quicumque accedit ad tabernaculum Domini, moritur
num usque ad internecionem cuncti delendi sumus?

CAPUT XVIII.

De oneribus sacerdotum & excubiis Levitarum: loco sortis hæreditariæ, primitiæ & oblationes ac sacrificia sacerdotibus, decima autem Levitis, assignantur, qui earum decimam rursum dabant Aaron.

A 1. DIxitque Dominus ad Aaron: Tu, & filii tui, & domus patris tui tecum, portabitis iniquitatem
Sanctuarii: & tu & filii tui simul sustinebitis peccata sacerdotii vestri. 2. sed & fratres
tuos de tribu Levi, & sceptrum patris tui sume tecum, præstoque sint, & ministrent tibi: tu autem &
filii tui ministrabitis in tabernaculo testimonii. 3. Excubabuntque Levitæ ad præcepta tua, & ad cuncta
opera tabernaculi: ita dumtaxat, ut ad vasa Sanctuarii & ad altare non accedant, ne & illi moriantur,
& vos pereatis simul. 4. sint autem tecum, & excubent in custodiis tabernaculi, & in omnibus
ceremoniis ejus. Alienigena non miscebitur vobis. 5. Excubate in custodia Sanctuarii, & ministerio
altaris: ne oriatur indignatio super filios Israel. 6. Ego dedi vobis fratres vestros Levitas de medio filiorum
Israel, & tradidi donum Domino, ut serviant in ministeriis tabernaculi ejus. 7. Tu autem & filii
tui custodite sacerdotium vestrum: & omnia quæ ad cultum altaris pertinent, & intra velum sunt, per
sacerdotes administrabuntur: si quis externus accesserit, occidetur. 8. Locutusque est Dominus ad
Aaron: Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum. Omnia quæ sanctificantur à filiis Israel, tradidi
tibi & filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sempiterna. 9. Hæc ergo accipies de his, quæ sanctificantur
& oblata sunt Domino. Omnis oblatio, & sacrificium, & quidquid pro peccato atque delicto
redditur mihi, & cedit in Sancta sanctorum, tuum erit, & filiorum tuorum. 10. In Sanctuario co-
B medes illud: mares tantùm edent ex eo, quia consecratum est tibi. 11. Primitias autem, quas voverint
& obtulerint filii Israel, tibi dedi, & filiis tuis ac filiabus tuis, jure perpetuo. qui mundus est in domo
tua, vescetur eis. 12. Omnem medullam olei, & vini, ac frumenti, quidquid offerunt primitiarum
Domino, tibi dedi. 13. Universa frugum initia, quas gignit humus, & Domino deportantur, cedent
in usus tuos: qui mundus est in domo tua, vescetur eis. 14. Omne quod ex voto reddiderint filii Israel,
tuum erit. 15. Quidquid primum erumpit è vulva cunctæ carnis, quam offerunt Domino, sive ex hominibus,
sive de pecoribus fuerit, tui juris erit. ita dumtaxat, ut pro hominis primogenito pretium accipias,
& omne animal quod immundum est, redimi facias. 16. cujus redemptio erit post unum mensem, siclis Exo.30.b.13
argenti quinque pondere Sanctuarii. Siclus viginti obolos habet. 17. Primogenitum autem bovis & Lev.27.c.25.
ovis & capræ non facies redimi, quia sanctificata sunt Domino. sanguinem tantùm eorum fundes su- Sap.3.g.47.
per altare, & adipes adolebis in suavissimum odorem Domino. 18. Carnes verò in usum tuum ce- Ezech.45.d,
dent, sicut pectusculum consecratum, & armus dexter, tua erunt. 19. Omnes primitias Sanctuarii, 12
quas offerunt filii Israel Domino, tibi dedi, & filiis ac filiabus tuis, jure perpetuo. Pactum salis est
sempiternum coram Domino, tibi ac filiis tuis. 20. Dixitque Dominus ad Aaron: In terra eorum nihil
possidebitis, nec habebitis partem inter eos: ego pars & hereditas tua in medio filiorum Israel. 21.
Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israelis in possessionem, pro ministerio quo serviunt mihi in ta-
C bernaculo fœderis; 22. ut non accedant ultrà filii Israel ad tabernaculum, nec committant peccatum
mortiferum. 23. solis filiis Levi mihi in tabernaculo servientibus, & portantibus peccata populi, legitimum
sempiternum erit in generationibus vestris. Nihil aliud possidebunt, 24. decimarum obla- Deut.18.a.1
tione contenti, quas in usus eorum & necessaria separavi. 25. Locutusque est Dominus ad Moysen,
dicens: 26. Præcipe Levitis, atque denuntia: Cùm acceperitis à filiis Israel decimas, quas
dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id est decimam partem decimæ, 27. ut reputetur vobis
in oblationem primitivorum, tam de areis quàm de torcularibus: 28. & universis quorum accipitis
primitias, offerte Domino. & date Aaron sacerdoti. 29. Omnia quæ offeretis ex decimis, & in Donaria
Domini separabitis, optima & electa erunt. 30. Dicesque ad eos: Si præclara & meliora quæque
obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis quasi de area & torculari dederitis primitias; 31. & comedetis
eas in omnibus locis vestris, tam vos quàm familiæ vestræ: quia pretium est pro ministerio, quo
servitis in tabernaculo testimonii. 32. Et non peccabitis super hoc, egregia vobis & pinguia reservantes,
ne polluatis oblationes filiorum Israel, & moriamini.

CA-

CAPUT XIX.

Ritus parandi aquam lustrationis traditur, ex cinere vaccæ rufæ fiebat aqua expiationis, qua varia immunditia abluebantur: de moriente in tabernaculo, & vase non habente operculum, ac tangente cadaver hominis.

1. LOcutusque est Dominus ad Moysen & Aaron dicens: 2. Ista est religio victimæ quam consti- A
tuit Dominus. Præcipe filiis Israel, ut adducant ad te vaccam rufam ætatis integræ, in qua
Heb.13.b.11 nulla sit macula, nec portaverit jugum: 3. tradetisque eam Eleazaro sacerdoti, qui eductam extra
castra, immolabit in conspectu omnium: 4. & tingens digitum in sanguine ejus, asperget contra fores
tabernaculi septem vicibus, 5. combureq; eam cunctis videntibus, tam pelle & carnibus ejus quàm
sanguine & fimo flammæ traditis. 6. Lignum quoque cedrinum, & hyssopum, coccumque bis tinctum
sacerdos mittet in flammam, quæ vaccam vorat. 7. Et tunc demum, lotis vestibus & corpore suo,
ingredietur in castra, commaculatusque erit usque ad vesperum. 8. Sed & ille qui combusserit eam
lavabit vestimenta sua & corpus, & immundus erit usque ad vesperum. 9. Colliget autem vir mundus
cineres vaccæ, & effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint multitudini filiorum Israel in cu-
stodiam, & in aquam aspersionis: quia pro peccato vacca combusta est. 10. Cumque laverit, qui
vaccæ portaverat cineres, vestimenta sua, immundus erit usque ad vesperum. Habebunt hoc filii Is-
rael, & advenæ qui habitant inter eos, sanctum jure perpetuo. 11. Qui tetigerit cadaver hominis, &
propter hoc septem diebus fuerit immundus: 12. aspergetur ex hac aqua die tertio & septimo, & sic
mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non poterit emundari. 13. Omnis qui tetige- B
rit humanæ animæ morticinum, & aspersus hac commistione non fuerit, polluet tabernaculum Domi-
ni, & peribit ex Israel: quia aqua expiationis non est aspersus, immundus erit, & manebit spurcitia
ejus super eum. 14. Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo. Omnes qui ingrediuntur tento-
rium illius, & universa vasa quæ ibi sunt, polluta erunt septem diebus. 15. Vas, quod non habuerit
operculum, nec ligaturam desuper, immundum erit. 16. Si quis in agro tetigerit cadaver occisi ho-
minis, aut per se mortui, sive os illius, vel sepulchrum, immundus erit septem diebus. 17. Tollentq;
de cineribus combustionis atque peccati, & mittent aquas vivas super eos in vas 18. in quibus cùm ho-
mo mundus tinxerit hyssopum, asperget ex eo omne tentorium, & cunctam supellectilem, & homines
hujusmodi contagione pollutos: 19. atque hoc modo mundus lustrabit immundum tertio & septimo
die, expiatusq; die septimo, lavabit & se & vestimenta sua, & immundus erit usque ad vesperum. 20. Si
quis hoc ritu non fuerit expiatus; peribit anima illius de medio Ecclesiæ: quia Sanctuarium Domini
polluit, & non est aqua lustrationis aspersus. 21. Erit hoc præceptum legitimum sempiternum. Ipse
quoque qui aspergit aquas, lavabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis, immundus
erit usque ad vesperum. 22. Quidquid tetigerit immundus, immundum faciet; & anima, quæ horum
quippiam tetigerit, immunda erit usque ad vesperum.

CAPUT XX.

Maria moritur; murmuranti populo aqua è petra fluit: Moyses & Aaron offendunt Deum ad aquas contradictionis, ideò privantur ingressu terræ promissæ; negante que transitum Edom, discedunt ad montem Hor, ubi consecrato in summum sacerdotem Eleazaro, moritur Aaron pater ipsius.

1. VEneruntque filii Israel, & omnis multitudo in desertum Sin, mense primo: & mansit populus A
in Cades. Mortuaque est ibi Maria, & sepulta in eodem loco. 2. Cumque indigeret aqua
populus, convenerunt adversum Moysen & Aaron: 3. & versi in seditionem, dixerunt: Utinam pe-
riissemus inter fratres nostros coram Domino. 4. Cur eduxistis Ecclesiam Domini in solitudinem, ut
Exod.17.a.3 & nos & nostra jumenta moriamur? 5. Quare nos fecistis ascendere de Ægypto, & adduxistis in locum
istum pessimum, qui seri non potest, qui nec ficum gignit, nec vineas, nec malogranata, insuper &
aquam non habet ad bibendum? 6. Ingressusque Moyses & Aaron, dimissa multitudine, tabernaculum
fœderis, corruerunt proni in terram, clamaveruntque ad Dominum, atque dixerunt: Domine
Deus audi clamorem hujus populi, & aperi eis thesaurum tuum fontem aquæ vivæ, ut satiati, cesset
murmuratio eorum. Et apparuit gloria Domini super eos. 7. Locutusque est Dominus ad Moysen, di-
cens: 8. Tolle virgam, & congrega populum, tu & Aaron frater tuus, & loquimini ad petram coram
eis, & illa dabit aquas. Cumque eduxeris aquam de petra, bibet omnis multitudo & jumenta ejus. 9.
Tulit igitur Moyses virgam, quæ erat in conspectu Domini, sicut præceperat ei, 10. congregata mul-
Exo.17.b.5.6 titudine ante petram, dixitque eis: Audite rebelles & increduli: Num de petra hac vobis aquam poteri-
Sap.11.a.4. mus ejicere? 11. Cumque elevasset Moyses manum, percutiens virga bis silicem, egressæ sunt aquæ
Psal.77.b.15 largissimæ, ita ut populus biberet & jumenta. 12. Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron: Quia B
c.20.
1.Cor.10.a.4 non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in
Deut.1.f.37. terram, quam dabo eis. 13. Hæc est aqua contradictionis, ubi iurgati sunt filii Israel contra Domi-
num, & sanctificatus est in eis. 14. Misit interea nuntios Moyses de Cades ad regem Edom, qui dice-
rent: Hæc mandat frater tuus Israel: Nosti omnem laborem qui apprehendit nos, 15. quo modo de-
scenderint patres nostri in Ægyptum, & habitaverimus ibi multo tempore, afflixerintque nos Ægy-
ptii, & patres nostros: 16. & quomodo clamaverimus ad Dominum, & exaudierit nos, miseritque
angelum, qui eduxerit nos de Aegypto. Ecce in urbe Cades, quæ est in extremis finibus tuis, positi,
17. obsecramus ut nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros, nec per vineas, non bi-
bemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica; nec ad dexteram, nec ad sinistram declinantes,
donec transeamus terminos tuos. 18. Cui respondit Edom: Non transibis per me, alioquin armatus
occur-

occurram tibi. 19. Dixeruntque filii Israel: Per tritam gradiemur viam: & si biberimus aquas tuas
B nos & pecora nostra, dabimus quod justum est: nulla erit in pretio difficultas, tantùm velociter tran-
seamus. 20. At ille respondit: Non transibis. Statimque egressus est obvius, cum infinita multitudi-
ne, & manu forti, 21. nec voluit acquiescere deprecanti, ut concederet transitum per fines suos, quam
ob rem divertit ab eo Israel. 22. Cumque castra movissent de Cades, venerunt in montem Hor, qui est
in finibus terræ Edom: 23. ubi locutus est Dominus ad Moysen: 24. Pergat, inquit, Aaron ad popu-
los suos: non enim intrabit terram, quam dedi filiis Israel, eò quòd incredulus fuerit ori meo, ad
Aquas contradictionis. 25. Tolle Aaron & filium ejus cum eo, & duces eos in montem Hor. 26. Cum- Inf.33.c.38
que nudaveris patrem veste sua, indues ea Eleazarum filium ejus: Aaron colligetur & morietur ibi. 27. Deut.32.g.50
Fecit Moyses ut præceperat Dominus: & ascenderunt in montem Hor coram omni multitudine. 28.
Cumque Aaron spoliasset vestibus suis, induit eis Eleazarum filium ejus. 29. Illo mortuo in montis su-
percilio, descendit cum Eleazaro. 30. Omnis autem multitudo videns occubuisse Aaron, flevit super
eo triginta diebus per cunctas familias suas.

CAPUT XXI.

Vincitur ab Israel rex Chananæus: serpentes in populum ab itineris tædium, aquæ penuriam, mannæ nauseam murmurantem, immittuntur, quorum morsibus erectus serpens æneus medetur: Seon & Og reges vincuntur.

A 1. Quod cùm audisset Chananæus rex Arad, qui habitabat ad Meridiem, venisse scilicet Israel per
exploratorum viam, pugnavit contra illum, & victor existens, duxit ex eo prædam. 2. At
Israel voto se Domino obligans ait: Si tradideris populum istum in manu mea, delebo urbes ejus. 3.
Exaudivitque Dominus preces Israel, & tradidit Chananæum, quem ille interfecit subversis urbibus
ejus: & vocavit nomen loci illius Horma, id est, anathema. 4. Profecti sunt autem & de monte Hor,
per viam quæ ducit ad mare rubrum, ut circumirent terram Edom. Et tædere cœpit populum iti-
neris ac laboris: 5. locutusque contra Deum & Mosen, ait: Cur eduxisti nos de Ægypto, ut more-
remur in solitudine? Deest panis, non sunt aquæ: anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo.
6. Quamobrem misit Dominus in populum ignitos serpentes, ad quorum plagas & mortes plurimo-
rum, 7. venerunt ad Moysen, atque dixerunt: Peccavimus, quia locuti sumus contra Dominum & Iud.8.e.25.
te: ora ut tollat à nobis serpentes. Oravitque Moyses pro populo, 8. & locutus est Dominus ad Sap.16.a.5 1.Cor.10.b.9
eum: Fac serpentem æneum, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum vivet. 9. Fecit er-
go Moyses serpentem æneum, & posuit eum pro signo quem cùm percussi aspicerent, sanabantur.
10. Profectique filii Israel castrametati sunt in Oboth. 11. Unde egressi fixere tentoria in Ieabarim,
in solitudine, quæ respicit Moab contra orientalem plagam. 12. Et inde moventes, venerunt ad Ioan.3.b.14.
B Torrentem Zared. 13. Quem relinquentes castrametati sunt contra Arnon, quæ est in deserto & pro-
minet in finibus Amorrhæi. siquidem Arnon terminus est Moab, dividens Moabitas & Amorrhæos.
14. Unde dicitur in libro bellorum Domini: Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Ar- Iud.11.c.18.
non. 15. Scopuli torrentium inclinati sunt, ut requiescerent in Ar, & recumberent in finibus Moa-
bitarum. 16. Ex eo loco apparuit puteus, super quo locutus est Dominus ad Moysen: Congrega po-
pulum, & dabo ei aquam. 17. Tunc cecinit Israel carmen istud: Ascendat puteus. Concinebant.
18. Puteus quem foderunt principes, & paraverunt duces multitudinis in datore legis, & in baculis
suis. De solitudine, Matthana. 19. De Matthana in Nahaliel: de Nahaliel in Bamoth. 20. De Ba-
moth, vallis est in regione Moab, in vertice Phasga, quod respicit contra desertum. 21. Misit autem
Israel nuntios ad Sehon regem Amorrhæorum, dicens: 22. Obsecro ut transire mihi liceat per terram Deut.2.c.26
tuam: non declinabimus in agros & vineas, non bibemus aquas ex puteis, via regia gradiemur, donec Iud.11.d.19
transeamus terminos tuos. 23. Qui concedere noluit ut transiret Israel per fines suos: quin potiùs exer-
citu congregato, egressus est obviàm in desertum, & venit in Iasa, pugnavitque contra eum. 24. A
C quo percussus est in ore gladii, & possessa est terra ejus ab Arnon usque Jeboc, & filios Ammon: quia Ps.134.b.11
forti præsidio tenebantur termini Ammonitarum. 25. Tulit ergo Israel omnes civitates ejus, & Amos 2.c.9
habitavit in urbibus Amorrhæi, in Hesebon scilicet, & viculis ejus. 26. Urbs Hesebon fuit Se-
hon regis Amorrhæi, qui pugnavit contra regem Moab: & tulit omnem terram, quæ ditionis
illius fuerat usque Arnon. 27. Idcirco dicitur in proverbio: Venite in Hesebon, ædificetur, & construa-
tur civitas Sehon: 28. Ignis egressus est de Hesebon, flamma de oppido Sehon, & devoravit Ar Moabi-
tarum, & habitatores excelsorum Arnon. 29. Væ tibi Moab, periisti popule Chamos. Dedit filios ejus in
fugam, & filias in captivitatem, regi Amorrhæorum Sehon. 30. Jugum ipsorum disperiit ab Hesebon Iudic.11.d.24
usque Dibon, lassi pervenerunt in Nophe, & usque Medaba. 31. Habitavit itaque Israel in terra Amor- 3.Reg.11.b.7
rhæi. 32. Misitque Moyses qui explorarent Jazer: cujus ceperunt vitulos, & possederunt habitatores. 33. Deut.3.a.7
Verteruntque se, & ascenderunt per viam Basan, & occurrit eis Og rex Basan cum omni populo suo,
pugnaturus in Edrai. 34. Dixitque Dominus ad Mosen: Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi illum,
& omnem populum, ac terram ejus: faciesque illi sicut fecisti Sehon regi Amorrhæorum habitatori He-
sebon. 35. Percusserunt igitur & hunc cum filiis suis, universumque populum ejus usque ad internecio-
nem, & possederunt terram illius.

maledicam, cui non maledixit Deus? Qua ratione detester, quem Dominus non detestatur? 9. De
B summis silicibus videbo eum, & de collibus considerabo illum. Populus solus habitabit, & inter gentes non reputabitur. 10. Quis dinumerare possit pulverem Jacob, & nosse numerum stirpis Israel? Moriatur anima mea morte justorum, & fiant novissima mea horum similia. 11. Dixitque Balac ad Balaam: Quid est hoc quod agis? Ut malediceres inimicis meis vocavi te: & tu è contrario benedicis eis. 12. Cui ille respondit: Num aliud possum loqui, nisi quod jusserit Dominus? 13. Dixit ergo Balac: Veni mecum in alterum locum unde partem Israel videas, & totum videre non possis, inde maledicito ei. 14. Cumque duxisset eum in locum sublimem, super verticem montis Phasga, ædificavit Balaam septem aras, & impositis supra vitulo atque ariete, 15. dixit ad Balac: Sta hîc juxta holocaustum tuum, donec ego obvius pergam. 16. Cui cùm Dominus occurrisset, posuissetque verbum in ore ejus, ait: Revertere ad Balac, & hæc loqueris ei. 17. Reversus invenit eum stantem juxta holocaustum suum, & principes Moabitarum cum eo. Ad quem Balac: Quid, inquit, locutus est Dominus? 18. At ille assumpta parabola sua, ait: Sta Balac & ausculta, audi fili Sephor. 19. Non est Deus quasi homo, ut mentiatur: nec ut filius hominis, ut mutetur. Dixit ergo, & non faciet; locutus est, & non implebit; 20. Ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo. 21. Non est idolum
C in Jacob, nec videtur simulachrum in Israel. Dominus Deus ejus cum eo est, & clangor victoriæ regis in illo. 22. Deus eduxit illum de Ægypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis. 23. Non est augurium in Jacob, nec divinatio in Israel. Temporibus suis dicetur Jacob & Israeli quid operatus sit Deus. 24. Ecce populus ut leæna consurget, & quasi leo erigetur: non accubabit donec devoret prædam, & occisorum sanguinem bibat. 25. Dixitque Balac ad Balaam: Nec maledicas ei, nec benedicas. 26. Et ille ait: Nonne dixi tibi, quòd quidquid mihi Deus imperaret, hoc facerem: 27. Et ait Balac ad eum: Veni, & ducam te ad alium locum: si fortè placeat Deo ut inde maledicas eis. 28. Cumque duxisset eum super verticem montis Phogor, qui respicit solitudinem. 29. dixit ei Balaam: Aedifica mihi hîc septem aras, & para totidem vitulos, ejusdemque numeri arietes. 30. Fecit Balac ut Balaam dixerat: imposuitque vitulos & arietes per singulas aras. Inf. 24. b 8

CAPVT XXIV.

Balaam tertiò benedicit, & prospera vaticinatur de Israel, & de Christo: item de Amalecitis, Cinæis, & Romanis vastandis ac perdendis.

A 1. CUmque vidisset Balaam quòd placeret Domino ut benediceret Israeli, nequaquam abiit ut antè perrexerat, ut augurium quæreret: sed dirigens contra desertum vultum suum, 2. & elevans oculos, vidit Israel in tentoriis commorantem per tribus suas: & irruente in se spiritu Dei, 3. assumpta parabola ait: Dixit Balaam filius Beor; dixit homo, cujus obturatus est oculus: 4. dixit auditor sermonum Dei, qui visionem Omnipotentis intuitus est qui cadit, & sic aperiuntur oculi ejus. 5. Quàm pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Israel? 6. ut valles nemorosæ, ut horti juxta fluvios irrigui, ut tabernacula quæ fixit Dominus; quasi cedri prope aquas. 7. Fluet aqua de situla ejus, & semen illius erit in aquas multas. Tolletur propter Agag, rex ejus, & auferetur regnum illius. 8. Deus eduxit illum de Ægypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis. Devorabunt gentes hostes illius, ossaque eorum confringent, & perforabunt sagittis. 9. Accubans dormivit ut leo, & quasi leæna, quam suscitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi, erit & ipse benedictus: qui maledixerit in maledictione reputabitur. 10. Iratusque Balac contra Balaam, complosis manibus ait; Ad maledicendum inimicis meis vocavi te, quibus è contrario tertio benedixisti; 11. revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnificè honorare te, sed Dominus privavit te honore disposito. 12. Respondit Balaam ad Balac; Nonne nuntiis tuis, quos misisti ad me, dixi; 13. Si dederit mihi Ba- Sup. 23. d 12
B lac plenam domum suam argenti & auri, non potero præterire sermonem Domini Dei mei, ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo; sed quidquid Dominus dixerit, hoc loquar? 14. Verumtamen pergens ad populum meum, dabo consilium quid populus tuus populo huic faciat extremo tempore. 15. Sumpta igitur parabola, rursum ait; Dixit Balaam filius Beor: dixit homo, cujus obturatus est oculus: 16. dixit auditor sermonum Dei, qui novit doctrinam Altissimi, & visiones Omnipotentis videt, qui cadens apertos habet oculos. 17. Videbo eum, sed non modò; intuebor illum, sed non propè. Orietur stella ex Jacob, & consurget virga de Israel; & percutiet duces Moab, vastabitque omnes filios Seth. 18. Et erit Idumæa possessio ejus; hereditas Seir cedet inimicis suis; Israel verò fortiter aget. 19. De Iacob erit qui dominetur, & perdat reliquias civitatis. 20. Cumque vidisset Amalec, assumens parabolam, ait Principium Gentium Amalec, cujus extrema perdentur. 21. Vidit quoque Cinæum; & assumpta parabola, ait: Robustum quidem est habitaculum tuum sed si in petra posueris nidum tuum, 22. & fueris electus de stirpe Cin, quamdiu poteris permanere? Assur enim capiet te. 23. Assumptaque parabola iterum locutus est; Heu, quis victurus est, quando ista faciet Deus? 24. Venient in trieribus de Italia, superabunt Assyrios, vastabuntque Hebræos, & ad extremum etiam ipsi peribunt. 25. Surrexitque Balaam, & reversus est in locum suum; Balac quoque via, qua venerat rediit. Sup. 22. d 18 Mat. 2. a. 2 Dan. 11. c. 30.

CAPVT XXV.

Ob fornicationem Israel cum Moabitis & Madianitis jubet Deus principes suspendi, & pereunt è plebe 24. millia: ipsique Phinees dat pro mercede perpetuum sacerdotium, eò quòd divino zelo Zambri, & Cozbi pugione confodisset.

A 1. MOrabatur autem eo tempore Israel in Settim, & fornicatus est populus cum filiabus Moab, Ios. 22. d 17
2. quæ vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt & adoraverunt deos earum. 3.

Initiatusque est Israel Beelphegor, & iratus Dominus, 4. ait ad Moysen. Tolle cunctos principes po-
Deut.4.a.3 Exod.32.f.27 puli, & suspende eos contra solem in patibulis, ut avertatur furor meus ab Israel, 5. Dixitque Moy- A
ses ad judices Israel, Occidat unusquisque proximos suos, qui initiati sunt Beelphegor, 6. Et ecce unus
de filiis Israel intravit coram fratribus suis ad scortum Madianitidem, vidente Moyse, & omni turba
filiorum Israel, qui flebant ante fores tabernaculi. 7. Quod cum vidisset Phinees filius Eleazari filii
Ps.105.f.30 Aaron sacerdotis, surrexit de medio multitudinis, & arrepto pugione, 8. ingressus est post virum
1.Mach.2.e.26. Israelitem in lupanar, & perfodit ambos simul, virum scilicet & mulierem, in locis genitalibus. Ces-
1.Co.10.b.8 savitque plaga à filiis Israel. 9. & occisi sunt viginti quattuor millia hominum. 10. Dixitque Dominus
ad Moysen. 11. Phinees filius Eleazari filii Aaron sacerdotis avertit iram meam à filiis Israel; quia zelo
meo commotus est contra eos, ut non ipse delerem filios Israel in zelo meo. 12. idcirco loquere ad
Eccli.45.d.30 eum, Ecce do ei pacem fœderis mei, 13. & erit tam ipsi quàm semini ejus pactum sacerdotii sempiter-
1.Mach.2.f.54 num, quia zelatus est pro Deo suo, & expiavit scelus filiorum Israel. 14. Erat autem nomen viri Israe-
litæ, qui occisus est cum Madianitide, Zambri filius Salu, dux de cognatione & tribu Simeonis. 15.
Porrò mulier Madianitis quæ pariter interfecta est, vocabatur Cozbi, filia Sur principis nobilissimi
Madianitarum. 16. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens. 17. Hostes vos sentiant Madianitæ,
Inf.31.a.2 & percutite eos. 18. quia & ipsi hostiliter egerunt contra vos, & decepere insidiis per idolum Phogor, &
Cozbi filiam ducis Madian sororem suam, quæ percussa est in die plagæ pro sacrilegio Phogor.

CAPUT XXVI.

Numerantur Israelitæ per singulas tribus, qui bello apti sunt terram promissionis ingressuri; & juxta hanc dinumerationem jubetur illis terra dividi.

1. POstquam noxiorum sanguis effusus est, dixit Dominus ad Moysen & Eleazarum filium Aaron A
sacerdotem: 2. Numerate omnem summam filiorum Israel à viginti annis & supra, per do-
mos & cognationes suas, cunctos qui possunt ad bella procedere. 3. Locuti sunt itaque Moyses & Elea-
zar sacerdos in campestribus Moab super Iordanem contra Iericho, ad eos qui erant. 4. à viginti annis
Sup.1.a.2.3 Gen.46.b.9. Exo.6.c.14. 1.Par.5.a.3 & supra, sicut Dominus imperaverat, quorum iste est numerus, 5. Ruben primogenitus Israel hujus
filius, Henoch, à quo familia Henochitarum, & Phallu, à quo familia Phalluitarum. 6. &
Hesron, à quo familia Hesronitarum, & Charmi, à quo familia Charmitarum. 7. hæ sunt familiæ de
stirpe Ruben: quarum numerus inventus est, quadraginta tria millia & septingenti triginta. 8. Fi-
lius Phallu, Eliab. 9. hujus filii, Namuel & Dathan & Abiron. isti sunt Dathan & Abiron princi-
Sup.16.a.1 pes populi, qui surrexerunt contra Moysen & Aaron in seditione Core, quando adversus Dominum
rebellaverunt. 10. & aperiens terra os suum devoravit Core, morientibus plurimis, quando com-
bussit ignis ducentos quinquaginta viros. Et factum est grande miraculum, 11. ut, Core pereun-
te, filii ejus non perirent. 12. Filii Simeon per cognationes suas: Namuel, ab hoc familia Namue-
litarum: Jamin, ab hoc familia Jaminitarum: Jachin, ab hoc familia Jachinitarum; 13. Zare,
ab hoc familia Zareitarum: Saul, ab hoc familia Saulitarum. 14. hæ sunt familiæ de stirpe Simeon,
quarum omnis numerus fuit, viginti duo millia ducenti. 15. Filii Gad per cognitiones suas; Sephon,
ab hoc familia Sephonitarum: Aggi, ab hoc familia Aggitarum: Suni, ab hoc familia Sunitarum; B
16. Ozni, ab hoc familia Oznitarum: Her, ab hoc familia Heritarum: 17. Arod, ab hoc familia
Aroditarum; Ariel, ab hoc familia Arielitarum. 18. istæ sunt familiæ Gad, quarum omnis nume-
rus fuit, quadraginta millia quingenti. 19. Filii Juda, Her & Onan, qui ambo mortui sunt in terra
Gen.38.a.3.4 Chanaan. 20. Fueruntque filii Juda, per cognationes suas; Sela à quo familia Selaitarum: Phares,
à quo familia Pharesitarum. Zare, à quo familia Zarenitarum. 21. Porrò filiis Phares;
Hesron, à quo familia Hesronitarum: & Hamul, à quo familia Hamulitarum. 22. istæ sunt familiæ
Juda, quarum omnis numerus fuit, septuaginta sex millia quingenti. 23. Filii Issachar, per cogna-
tiones suas: Thola, à quo familia Tholaitarum; Phua, à quo familia Phuaitarum; 24. Jasub, à
quo familia Jasubitarum; Semran, à quo familia Semranitarum. 25. hæ sunt cognationes Issachar,
quarum numerus fuit sexaginta quatuor millia trecenti. 26. Filii Zabulon per cognationes suas: Sared,
à quo familia Sareditarum: Elon, à quo familia Elonitarum: Jalel, à quo familia Jalelitarum, 27.
hæ sunt cognationes Zabulon, quarum numerus fuit, sexaginta millia quingenti. 28. Filii Joseph C
Jos.17.a.1 per cognationes suas, Manasse & Ephraim. 29. De Manasse ortus est Machir, à quo familia Machiri-
tarum. Machir genuit Galaad, à quo familia Galaaditarum. 30. Galaad habuit filios: Jezer, à quo
familia Jezeritarum; & Helec, à quo familia Helecitarum: 31. & Asriel, à quo familia Asrielita-
rum: & Sechem, à quo familia Sechemitarum. 32. & Semida, à quo familia Semidaitarum, & He-
pher, à quo familia Hepheritarum. 33. Fuit autem Hepher pater Salphaad, qui filios non habebat,
sed tantùm filias, quarum ista sunt nomina: Maala, & Noa, & Hegla, & Melcha, & Thersa.
Inf.27.a.1 34. hæ sunt familiæ Manasse, & numerus earum, quinquaginta duo millia septingenti. 35. Filii autem
Ibid. Ephraim per cognationes suas, fuerunt hi Suthala, à quo familia Suthalaitarum. Becher, à quo fa-
milia Becheritarum. Thehen, à quo familia Thehenitarum. 36. porrò filius Suthala fuit Heran, à quo
familia Heranitarum. 37. hæ sunt cognationes filiorum Ephraim, quarum numerus fuit, triginta duo
millia quingenti. 38. Isti sunt filii Ioseph per familias suas. Filii Beniamin in cognationibus suis. Be-
la, à quo familia Belaitarum. Asbel, à quo familia Asbelitarum. Ahiram, à quo familia Ahiramita-
rum. 39. Supham, à quo familia Suphamitarum. Hupham, à quo familia Huphamitarum.
40. Filii Bela, Hered, & Noeman. De Hered, familia Hereditarum: de Noeman, familia Noemanita-
rum. 41. hi sunt filii Beniamin per cognationes suas, quorum numerus fuit, quadraginta quinque mil-
lia sexcenti. 42. Filii Dan per cognationes suas. Suham, à quo familia Suhamitarum. hæ sunt cogna-
tiones Dan per familias suas. 43. omnes fuere Suhamitæ, quorum numerus erat, sexaginta quattuor
millia quadringenti. 44. Filii Aser per cognationes suas. Iemna, à quo familia Iemnaitarum. Iessui, à
quo familia Iessuitarum. Brie, à quo familia Brietarum. 45. Filii Brie, Heber, à quo familia Heberi-
ta-

tarum, & Melchiel, à quo familia Melchielitarum. 46. Nomen autem filiæ Aser, fuit, Sara. 47. hæ
cognationes filiorum Aser, & numerus eorum, quinquaginta tria millia quadringenti. 48. Filii Neph-
thali per cognationes suas, Jesiel, à quo familia Iesielitarum. Guni, à quo familia Gunitarum. 49. Ie-
D ser, à quo familia Ieseritarum. Sellem, à quo familia Sellemitarum. 50. hæ sunt cognationes filiorum
Nephthali per familias suas, quorum numerus, quadraginta quinque millia quadringenti. 51. Ista est
summa filiorum Israel; qui recensiti sunt, sexcenta millia, & mille septingenti triginta. 52. Locutus-
que est Dominus ad Moysen dicens. 53. Istis dividetur terra juxta numerum vocabulorum in possessio-
nes suas. 54. Pluribus majorem partem dabis, & paucioribus minorem, singulis, sicut nunc recensiti
sunt, tradetur possessio, 55. ita dumtaxat ut sors terram tribubus dividat & familiis. 56. Quidquid
sorte contigerit, hoc vel plures accipiant, vel pauciores. 57. Hic quoque est numerus filiorum Levi per
familias suas. Gerson, à quo familia Gersonitarum, Caath, à quo familia Caathitarum. Merari, à quo Exod. 6. c. 16
familia Meraritarum. 58. hæ sunt familiæ Levi; Familia Lobni, familia Hebroni, familia Moholi, fa-
mila Musi, familia Core. At verò Caath genuit Amram; 59. qui habuit uxorem Iochabed filiam Le-
vi, quæ nata est ei in Ægypto. hæc genuit Amram viro suo filios Aaron & Moysen, & Mariam soro-
rem eorum. 60. De Aaron orti sunt Nadab & Abiu, & Eleazar & Ithamar. 61. quorum Nadab & Abiu
mortui sunt, cùm obtulissent ignem alienum coram Domino. 62. Fuerunt omnes qui numerati sunt, Sup. 3. a. 4
viginti tria millia generis masculini, ab uno mense & supra, quia non sunt recensiti inter filios Israel, Lev. 10. a. 1
nec eis cum ceteris data possessio est. 63. Hic est numerus filiorum Israel, qui descripti sunt à Moyse & 1. Par. 24. a. 2
Eleazaro sacerdote in campestribus Moab supra Iordanem contra Iericho. 64. inter quos, nullus fuit 1. Cor. 10. a. 5.
eorum qui antè numerati sunt à Moyse & Aaron in deserto Sinai. 65. Prædixerat enim Dominus, quòd Sup. 14. d. 23.
omnes morerentur in solitudine. Nullusque remansit ex eis, nisi Caleb filius Iephone, & Iosue filius Nun. 24

CAPUT XXVII.

Filiæ Salphaad, deficiente prole mascula, patri succedunt in hæreditatem; dicitque Dominus Moysen moriturum, ubi ex monte Abarim terram promissionis conspexerit, sibique in ducatu populi substituerit Iosue.

1. ACcesserunt autem filiæ Salphaad, filii Hepher, filii Galaad, filii Machir, filii Manasse,
A qui fuit filius Joseph: quarum sunt nomina, Maala, & Noa, & Hegla, & Melcha, & Ther- Sup. 26. d. 32. 33
sa. 2. Steteruntque coram Moyse & Eleazaro sacerdote, & cunctis principibus populi, ad ostium Inf. 36. a. 2
tabernaculi fœderis, atque dixerunt: 3. Pater noster mortuus est in deserto, nec fuit in seditione, Iol. 17. a. 1
quæ concitata est contra Dominum sub Core, sed in peccato suo mortuus est: hic non habuit mares
filios. Cur tollitur nomen illius de familia sua, quia non habuit filium? Date nobis possessionem in- Sup. 16. a. 1.
ter cognatos patris nostri. 4. Retulitque Moyses causam earum ad judicium Domini. 5. qui dixit
ad eum: 6. Justam rem postulant filiæ Salphaad: da eis possessionem inter cognatos patris sui, & ei
in hereditatem succedant. 7. Ad filios autem Israel loqueris hæc: 8. Homo cùm mortuus fuerit abs-
que filio, ad filiam ejus transibit hereditas. 9. si filiam non habuerit, habebit successores fratres
suos. 10. quòd si & fratres non fuerint, dabitis hereditatem fratribus patris ejus. 11. sin autem nec
patruos habuerit, dabitur hereditas his qui ei proximi sunt eritque hoc filiis Israel sanctum lege per-
petua, sicut præcepit Dominus Moysi. 12. Dixit quoque Dominus ad Moysen: Ascende in mon- Deut. 32. g. 49
tem istum Abarim, & contemplare inde terram, quam daturus sum filiis Israel. 13. Cumque vi-
deris eam, ibis, & tu ad populum tuum, sicut ivit frater tuus Aaron: 14. quia offendistis me in
deserto Sin in contradictione multitudinis, nec sanctificare me voluistis coram ea super aquas. hæ sunt Sup. 20. b. 12
B aquæ contradictionis in Cades deserti Sin. 15. Cui respondit Moyses: 16. Provideat Dominus Deus Deut. 32. g. 51
spirituum omnis carnis, hominem, qui sit super multitudinem hanc: 17. & possit exire & intrare
ante eos, & educere eos vel introducere; ne sit populus Domini sicut oves absque pastore. 18. Di-
xitque Dominus ad eum: Tolle Josue filium Nun, virum in quo est Spiritus, & pone manum Deut. 3. d. 21.
tuam super eum. 19. Qui stabit coram Eleazaro sacerdote & omni multitudine: 20. & dabis ei præ-
cepta cunctis videntibus, & partem gloriæ tuæ, ut audiat eum omnis synagoga filiorum Israel.
21. Pro hoc, si quid agendum erit, Eleazar sacerdos consulet Dominum. Ad verbum ejus egredie-
tur & ingredietur ipse, & omnes filii Israel cum eo, & cetera multitudo. 22. Fecit Moyses ut præceperat
Dominus. Cumque tulisset Josue, statuit eum coram Eleazaro sacerdote & omni frequentia populi.
23. Et impositis capiti ejus manibus, cuncta replicavit quæ mandaverat Dominus.

CAPUT XXVIII.

Sacrificia quotidiana, diei septimi, ac calendarum, & de duabus solemnitatibus Azymorum, & Hebdomadarum.

A 1. DIxit quoque Dominus ad Moysen: 2. Præcipe filiis Israel, & dices ad eos: Oblationem Exod. 29. f. 38
meam & panes, & incensum odoris suavissimi offerte per tempora sua. 3. Hæc sunt sacrificia
quæ offerre debetis: Agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocaustum sempiternum: 4.
unum offeretis manè, & alterum ad vesperum: 5. decimam partem ephi similæ, quæ conspersa sit oleo
purissimo, & habeat quartam partem hin. 6. Holocaustum juge est quod obtulistis in monte Sinai in
odorem suavissimum incensi Domini, 7. & libabitis vini quartam partem hin per agnos singulos in
Sanctuario Domini. 8. Alterumque agnum similiter offeretis ad vesperam, juxta omnem ritum sacri-
ficii matutini, & libamentorum ejus, oblationem suavissimi odoris Domino. 9. Die autem sabbati of-
feretis duos agnos anniculos immaculatos, & duas decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio, & liba, Matt. 12. a. 5
10. quæ ritè funduntur per singula sabbata in holocaustum sempiternum. 11. In calendis autem offere-

tis holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos septem immacu-
latos, 12. & tres decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio per singulos vitulos: & duas decimas simi-
læ oleo conspersæ per singulos arietes: 13. & decimam decimæ similæ ex oleo in sacrificio per agnos sin-
gulos. holocaustum suavissimi odoris atque incensi est Domino. 14. Libamenta autem vini, quæ per B
singulas fundenda sunt victimas, ista erunt: media pars hin per singulos vitulos, tertia per arietem,
quarta per agnum. hoc erit holocaustum per omnes menses, qui sibi anno vertente succedunt. 15.
Hircus quoque offeretur Domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis. 16.
Mense autem primo, quartadecima die mensis, Phase Domini erit, 17. & quintadecima die sollem-
nitas: septem diebus vescentur azymis. 18. Quarum dies prima venerabilis & sancta erit: omne opus
servile non facietis in ea. 19. Offeretisque incensum holocaustum Domino, vitulos de armento duos,
arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem: 20. & sacrificia singulorum ex simila quæ con-
spersa sit oleo, tres decimas per singulos vitulos, & duas decimas per arietem, 21. & decimam decimæ
per agnos singulos: id est, per septem agnos. 22. Et hircum pro peccato unum, ut expietur pro vobis,
23. præter holocaustum matutinum quod semper offeretis, 24. Ita facietis per singulos dies septem
dierum in fomitem ignis, & in odorem suavissimum Domino, qui surget de holocausto, & de libatio-
nibus singulorum. 25. Dies quoque septimus celeberrimus & sanctus erit vobis: omne opus servile non
facietis in eo. 26. Dies etiam primitivorum, quando offeretis novas fruges Domino expletis hebdoma-
dibus, venerabilis & sancta erit: omne opus servile non facietis in ea. 27. offeretisque holocaustum in
odorem suavissimum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, & agnos anniculos immaculatos
septem. 28. atque in sacrificiis eorum, similæ oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, per arie-
tes duas, 29. per agnos decimam decimæ, qui simul sunt agni septem. hircum quoque. 30. qui macta-
tur pro expiatione: præter holocaustum sempiternum et liba ejus. 31. Immaculata offeretis omnia cum
libationibus suis.

CAPUT XXIX.

Solemnitatis mensis septimi, & quid in eis offerendum sit; nempe solemnitas tubarum, expiationis, tabernaculorum, quæ octo diebus varias habent oblationes.

1. MEnsis etiam septimi prima dies venerabilis & sancta erit vobis, omne opus servile non facietis A
in ea, quia dies clangoris est & tubarum. 2. Offeretisque holocaustum in odorem suavissi-
mum Domino, vitulum de armento unum, arietem unum, & agnos anniculos immaculatos septem: 3.
& in sacrificiis eorum, similæ oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arie-
tem, 4. unam decimam per agnum, qui simul sunt agni septem: 5. & hircum pro peccato: qui of-
fertur in expiationem populi, 6. præter holocaustum calendarum cum sacrificiis suis, & holocaustum
sempiternum cum libationibus solitis, eisdem ceremoniis offeretis in odorem suavissimum incensum
Domino. 7. Decima quoque dies mensis hujus septimi erit vobis sancta atque venerabilis, & affligetis
Lev.16.c.29. animas vestras: omne opus servile non facietis in ea. 8. Offeretisque holocaustum Domino in odorem
23.c.17. suavissimum, vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem: 9. &
in sacrificiis eorum, similæ oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arie-
tem, 10. decimam decimæ per agnos singulos, qui sunt simul agni septem: 11. & hircum pro pec-
cato, absque his quæ offerri pro delicto solent in expiationem, & holocaustum sempiternum, cum sa-
crificio & libaminibus eorum. 12. Quintadecima verò die mensis septimi, quæ vobis sancta erit atque
venerabilis, omne opus servile non facietis in ea, sed celebrabitis solemnitatem Domino septem die-
bus. 13. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulos de armento tredecim, B
arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim. 14. Et in libamentis eorum, similæ oleo
conspersæ tres decimas per vitulos singulos, qui sunt simul vituli tredecim & duas decimas arieti uno id
est, simul arietibus duobus, 15. & decimam decimæ agnis singulis, qui sunt simul agni quatuorde-
cim: 16. & hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, & sacrificio, & libamine ejus. 17.
In die altero offeretis vitulos de armento duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos qua-
tuordecim: 18. sacrificiaque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis:
19. & hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque & libamine ejus. 20. Die
tertio offeretis vitulos undecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim: 21. sacri-
ficiaque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis: 22. & hircum pro
peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque & libamine ejus. 23. Die quarto offeretis vitu-
los decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim: 24. sacrificiaque & libamina
singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis: 25. & hircum pro peccato, absque holo-
causto sempiterno, sacrificioque ejus & libamine. 26. Die quinto offeretis vitulos novem, arietes C
duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim: 27. sacrificiaque & libamina singulorum per vi-
tulos & arietes & agnos ritè celebrabitis: 28. & hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno,
sacrificioque ejus et libamine. 29. Die sexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos im-
maculatos quatuordecim: 30. sacrificiaque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè
celebrabitis: 31. & hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque ejus & libamine.
32. Die septimo offeretis vitulos septem, & arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
33. sacrificiaque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis: 34. & hircum
pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque ejus & libamine. 35. Die octavo, qui est
celeberrimus, omne opus servile non facietis, 36. offerentes holocaustum in odorem suavissimum Do-
mino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem. 37. Sacrificiaque & li-
bamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis: 38. & hircum pro peccato, absque
holocausto sempiterno, sacrificioque ejus & libamine. 39. Hæc offeretis Domino in solemnitatibus ve-
stris: præter vota & oblationes spontaneas in holocausto, in sacrificio, in libamine, & in hostiis
pacificis.

C A-

CAPUT XXX.

De voto ac juramento virorum, & quando puellarum & uxorum vota seu juramenta rata sint, vel irrita.

1. NArravitque Moyses filiis Israel omnia quæ ei Dominus imperarat: 2. & locutus est ad principes
tribuum filiorum Israel: Iste est sermo quem præcepit Dominus: 3. Si quis virorum votum
A Domino voverit, aut se constrinxerit juramento: non faciet irritum verbum suum, sed omne quod
promisit implebit. 4. Mulier si quippiam voverit, & se constrinxerit juramento, quæ est in domo pa-
tris sui, & in ætate adhuc puellari: si cognoverit pater votum quod pollicita est, & juramentum quo
obligavit animam suam, & tacuerit, voti rea erit: 5. quidquid pollicita est & juravit, opere com-
plebit. 6. Sin autem, statim ut audierit, contradixerit pater; & vota & juramenta ejus irrita erunt,
nec obnoxia tenebitur sponsioni, eò quòd contradixerit pater. 7. Si maritum habuerit, & voverit
aliquid, & semel de ore ejus verbum egrediens animam ejus obligaverit juramento: 8. quo die au-
dierit vir, & non contradixerit, voti rea erit, reddetque quodcumque promiserat. 9. Sin autem au-
diens statim contradixerit, & irritas fecerit pollicitationes ejus, verbaque quibus obstrinxerat animam
suam: propitius erit ei Dominus. 10. Vidua & repudiata quidquid voverint, reddent. 11. Uxor
in domo viri cum se voto constrinxerit & juramento, 12. si audierit vir, & tacuerit, nec contradi-
xerit sponsioni, reddet quodcumque promiserat. 13. Sin autem extemplò contradixerit, non tene-
bitur promissionis rea: quia maritus contradixit, & Dominus ei propitius erit. 14. Si voverit &
juramento se constrinxerit, ut per jejunium, vel ceterarum rerum abstinentiam, affligat animam
suam, in arbitrio viri erit ut faciat, sive non faciat. 15. quod si audiens vir tacuerit, & in alteram
diem distulerit sententiam, quidquid voverat atque promiserat, reddet, quia statim, ut audivit, ta-
cuit. 16. Sin autem contradixerit postquam rescivit portabit ipse iniquitatem ejus. 17. Istæ sunt
leges, quas constituit Dominus Moysi, inter virum & uxorem, inter patrem & filiam, quæ in puellari Jud. 11. b 11.
adhuc ætate est, vel quæ manet in parentis domo.

CAPUT XXXI.

Cæsis Madianitis jussu Dei, virgines solæ reservantur: substantia ex æquo dividitur pugnantibus & plebi, primitiæ Sacerdoti ac Levitis traduntur, gratiæ Deo cum donariis offeruntur, quòd nullus Hebræorum occubuit.

A 1. LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 2. Ulciscere prius filios Israel de Madianitis,
& sic colligeris ad populum tuum. 3. Statimque Moyses, Armate inquit, ex vobis viros ad pu-
gnam qui possunt ultionem Domini expetere de Madianitis. 4. Mille viri de singulis tribubus eligantur Sup 25. l. 17
ex Israel qui mittantur ad bellum. 5. Dederuntque millenos de singulis tribubus, id est, duodecim mil-
lia expeditorum ad pugnam: 6. quos misit Moyses cum Phinees filio Eleazari sacerdotis, vasa
quoque sancta, & tubas ad clangendum tradidit ei. 7. Cumque pugnassent contra Madianitas atque
vicissent, omnes mares occiderunt, 8. & reges eorum, Evi, & Recem, & Sur, & Hur, & Rebe, quin-
que principes gentis: Balaam quoque filium Beor interfecerunt gladio. 9. Ceperuntque mulieres eo-
rum, & parvulos, omniaque pecora, & cunctam supellectilem: quidquid habere potuerant, depopu-
lati sunt: 10. tam urbes quam viculos & castella flamma consumpsit. 11. Et tulerunt prædam, & uni- Jos. 13. c. 21.
versa quæ ceperant tam ex hominibus quam ex jumentis, 12. & adduxerunt ad Moysen, & Eleazarum
sacerdotem, & ad omnem multitudinem filiorum Israel, reliqua autem utensilia portaverunt ad castra
in campestribus Moab juxta Jordanem contra Jericho. 13. Egressi sunt autem Moyses & Eleazar sa-
cerdos, & omnes principes synagogæ, in occursum eorum extra castra. 14. Iratusque Moyses prin-
cipibus exercitus, tribunis, & centurionibus qui venerant de bello, 15. ait: Cur feminas reservastis?
16. Nonne istæ sunt, quæ deceperunt filios Israel ad suggestionem Balaam, & prævaricari vos fece-
runt in Domino super peccato Phogor, unde & percussus est populus? 17. Ergo cunctos interficite Sup 25. d 18.
B quidquid est generis masculini, etiam in parvulis: & mulieres, quæ noverunt viros in coitu, jugulate: Lev. 6. d 28.
18. puellas autem & omnes feminas virgines reservate vobis: 19. & manete extra castra septem diebus. 11. c. 33. 15 b
Qui occiderit hominem, vel occisum tetigerit, lustrabitur die tertio & septimo. 20. Et de omni 12.
præda, sive vestimentum fuerit, sive vas, & aliquid in utensilia præparatum, de caprarum pellibus,
& pilis, & ligno, expiabitur. 21. Eleazar quoque sacerdos, ad viros exercitus qui pugnaverant, sic
locutus est: Hoc est præceptum legis, quod mandavit Dominus Moysi. 22. Aurum & argentum, &
æs, & ferrum, & plumbum, & stannum, 23. & omne quod potest transire per flammas, igne pur-
gabitur, quidquid autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sanctificabitur: 24. & lavabi-
tis vestimenta vestra die septimo, & purificati postea castra intrabitis. 25. Dixit quoque Dominus ad
Moysen: 26. Tollite summam eorum quæ capta sunt, ab homine usque ad pecus, tu & Eleazar sacer-
dos & principes vulgi: 27. dividesque ex æquo prædam, inter eos qui pugnaverunt, egressique sunt ad
bellum, & inter omnem reliquam multitudinem. 28. Et separabis partem Domino ab his qui pugna-
verunt & fuerunt in bello, unam animam de quingentis, tam ex hominibus quam ex bobus & asinis &
ovibus, 29. & dabis eam Eleazaro sacerdoti, quia primitiæ Domini sunt. 30. Ex media quoque parte
filiorum Israel accipies quinquagesimum caput hominum, & boum, & asinorum, & ovium, cuncto-
rum animantium, & dabis ea Levitis, qui excubant in custodiis tabernaculi Domini. 31. Feceruntque
Moyses & Eleazar, sicut præceperat Dominus. 32. Fuit autem præda, quam exercitus ceperat, ovium
sexcenta septuaginta quinque millia, 33. boum septuaginta duo millia, 34. asinorum sexaginta millia
& mille: 35. animæ hominum sexus feminei, quæ non cognoverant viros, triginta duo millia. 36.

Dataque est media pars his qui in prælio fuerant ovium trecenta triginta septem millia quingentæ: 37.
è quibus in partem Domini supputatæ sunt oves sexcentæ septuaginta quinque. 38. Et de bobus tri- C
ginta sex millibus, boves septuaginta & duo: 39. de asinis triginta millibus quingentis, asini sexagin-
ta unus: 40. de animabus hominum sedecim millibus, cesserunt in partem Domini triginta duæ ani-
mæ. 41. Tradiditque Moyses numerum primitiarum Domini Eleazaro sacerdoti, sicut fuerat ei im-
peratum, 42. ex media parte filiorum Israel, quam separaverat his qui in prælio fuerant. 43. De me-
dia verò parte quæ contingeret reliquæ multitudini, id est, de ovibus trecentis triginta septem milli-
bus quingentis, 44. & de bobus triginta sex millibus, 45. & de asinis tringinta millibus quingentis,
46. & de hominibus sedecim millibus, 47. tulit Moyses quinquagesimum caput, & dedit Levitis, qui
excubabant in tabernaculo Domini, sicut præceperat Dominus. 48. Cumque accessissent principes
exercitus ad Moysen, & tribuni, centurionesque, dixerunt: 49. Nos servi tui recensuimus numerum
pugnatorum, quos habuimus sub manu nostra: & ne unus quidem defuit. 50. Ob hanc causam offe-
rimus in donariis Domini singuli quod in præda auri potuimus invenire, periscelides, & armillas,
annulos & dextralia, ac murænulas, ut depreceris pro nobis Dominum. 51. Susceperuntque Moyses
& Eleazar sacerdos, omne aurum in diversis speciebus, 52. pondo sedecim millia, septingentos quin-
quaginta siclos, à tribunis & centurionibus. 53. Unusquisque enim quod in præda rapuerat, suum erat.
54. Et susceptum intulerunt in tabernaculum testimonii, in monimentum filiorum Israel coram Domino.

CAPUT XXXII.

Filiis Ruben & Gad, & dimidiæ tribui Manasse, quod pecoribus abundarent, portio datur trans Iordanem, modò fratres suos in terram promissionis armati præcedant.

1. Filii autem Ruben & Gad habebant pecora multa, & erat illis in jumentis infinita substantia.
Cumque vidissent Jazer & Galaad aptas animalibus alendis terras, 2. venerunt ad Moysen, & A
ad Eleazarum sacerdotem, & principes multitudinis, atque dixerunt: 3. Ataroth, & Dibon, & Jazer,
& Nemra, Hesebon, & Eleale, & Saban, & Nebo, & Beon, 4. terra, quam percussit Dominus in con-
spectu filiorum Israel, regio uberrima est ad pastum animalium: & nos servi tui habemus jumenta plu-
rima: 5. precamurque si invenimus gratiam coram te, ut des nobis famulis tuis eam in possessionem,
nec facias nos transire Jordanem. 6. Quibus respondit Moyses: Numquid fratres vestri ibunt ad pu-
gnam, & vos hìc sedebitis? 7. Cur subvertitis mentes filiorum Israel, ne transire audeant in locum, quem
eis daturus est Dominus? 8. nonne ita egerunt patres vestri, quando misit de Cadesbarne ad exploran-
dam terram? 9. Cumque venissent usque ad Vallem botri, lustrata omni regione, subverterunt cor
filiorum Israel, ut non intrarent fines, quos eis Dominus dedit. 10. Qui iratus juravit, dicens: 11. Si
Sup. 14. d 24 videbunt homines isti, qui ascenderunt ex Ægypto, à viginti annis & supra, terram, quam sub jura-
mento pollicitus sum Abraham, Isaac, & Jacob: & noluerunt sequi me, 12. præter Caleb filium
Jephóne Cenezæum, & Josue filium Nun: isti impleverunt voluntatem meam. 13. Iratusque Domi-
nus adversum Israel, circumduxit eum per desertum quadraginta annis, donec consumeretur universa
generatio, quæ fecerat malum in conspectu ejus. 14. Et ecce, inquit, vos surrexistis pro patribus ve- B
stris, incrementa & alumni hominum peccatorum, ut augeretis furorem Domini contra Israel. 15.
Quòd si nolueritis sequi eum, in solitudine populum derelinquet, & vos causa eritis necis omnium.
16. At illi propè accedentes, dixerunt: Caulas ovium fabricabimus, & stabula jumentorum, parvu-
lis quoque nostris urbes munitas: 17. nos autem ipsi armati & accincti pergemus ad prælium ante fi-
lios Israel, donec introducamus eos ad loca sua. Parvuli nostri, & quidquid habere possumus, erunt
in urbibus muratis, propter habitatorum insidias. 18. Non revertemur in domos nostras, usquedum
possideant filii Israel hereditatem suam: 19. nec quidquam quæremus trans Jordanem, quia jam ha-
bemus nostram possessionem in orientali ejus plaga, 20. Quibus Moyses ait: Si facitis quod promit-
titis, expediti pergite coram Domino ad pugnam: 21. & omnis vir bellator armatus Jordanem tran-
Iosu. 1. c. 14 seat, donec subvertat Dominus inimicos suos, 22. & subiiciatur ei omnis terra: tunc eritis inculpa-
biles apud Dominum & apud Israel, & obtinebitis regiones, quas vultis, coram Domino. 23. Sin au-
tem quod dicitis, non feceritis, nulli dubium est quin peccetis in Deum: & scitote quoniam peccatum
vestrum apprehendet vos. 24. Ædificate ergo urbes parvulis vestris, & caulas & stabula ovibus ac
jumentis: & quod polliciti estis implete. 25. Dixeruntque filii Gad & Ruben ad Moysen. Servi tui
Iosu. 4. c. 12. sumus, faciemus quod jubet Dominus noster. 26. Parvulos nostros, & mulieres, & pecora, ac ju- C
menta relinquemus in urbibus Galaad: 27. nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum,
sicut tu domine loqueris. 28. Præcepit ergo Moyses Eleazaro sacerdoti, & Josue filio Nun, & princi-
pibus familiarum per tribus Israel, & dixit ad eos: 29. Si transierint filii Gad & filii Ruben vobiscum
Jordanem, omnes armati ad bellum coram Domino, & vobis fuerit terra subiecta: date eis Galaad
in possessionem. 30. Sin autem noluerint transire armati vobiscum in terram Chanaan, inter vos
Deut. 3. b. 12 Iosu. 13. b. 8. 22 a. 4. habitandi accipiant loca. 31. Responderuntque filii Gad, & filii Ruben: Sicut locutus est Dominus
servis suis, ita faciemus: 32. ipsi armati pergemus coram Domino in terram Chanaan, & possessionem
Iosu. 22. a. 4. jam suscepisse nos confitemur trans Jordanem. 33. Dedit itaque Moyses filiis Gad & Ruben, & di-
midiæ tribui Manasse filii Joseph, regnum Sehon regis Amorrhæi, & regnum Og regis Basan, &
terram eorum cum urbibus suis per circuitum. 34. Igitur extruxerunt filii Gad Dibon, & Ataroth,
Gen. 50. d. 22 & Aroer, 35. & Etroth, & Sophan, & Jazer, & Jegbaa, 36. & Bethnemra, & Betharan, urbes mu-
nitas, & caulas pecoribus suis. 37. Filii vero Ruben ædificaverunt Hesebon, & Eleale, & Cariathaim,
38. & Nabo, & Baalmeon, versis nominibus, Sabama quoque: imponentes vocabula urbibus, quas
extruxerant. 39. Porrò filii Machir, filii Manasse, perrexerunt in Galaad, & vastaverunt eam inter-
fecto Amorrhæo habitatore ejus. 40. Dedit ergo Moyses terram Galaad Machir filio Manasse, qui ha-
bitavit in ea. 41. Jair autem filius Manasse abiit & occupavit vicos ejus, quos appellavit Havoth
Jair, id est, Villas Jair. 42. Nobe quoque perrexit, & apprehendit Chanath cum viculis suis: vocavit-
que eam ex nomine suo Nobe.

CA-

CAPUT XXXIII.

Mansionibus 42. filiorum Israel per varia loca in deserto recensitis, Chananæi à Domino jubentur interimi.

A 1. HÆ sunt mansiones filiorum Israel, qui egressi sunt de Ægypto per turmas suas in manu Moysi
& Aaron, 2. quas descripsit Moyses juxta castrorum loca, quæ Domini jussione mutabant.
3. Profecti igitur de Ramesse mense primo, quintadecima die mensis primi, altera die Phase, filii Israel in manu excelsa, videntibus cunctis Ægyptiis, 4. & sepelientibus primogenitos, quos percusserat
Dominus (nam & in diis eorum exercuerat ultionem) 5. castrametati sunt in Soccoth. 6. Et de Soc-
coth venerunt in Etham, quæ est in extremis finibus solitudinis. 7. Inde egressi venerunt contra Phi- Exod.14.a 2.
hahiroth, quæ respicit Beelsephon, & castrametati sunt ante Magdalum. 8. Profectique de Phihahi-
roth, transierunt per medium mare in solitudinem: & ambulantes tribus diebus per desertum Etham,
castrametati sunt in Mara. 9. Profectique de Mara venerunt in Elim. ubi erant duodecim fontes Exod.15.d
aquarum, & palmæ septuaginta: ibique castrametati sunt, 10. Sed & inde egressi, fixerunt tentoria 27
super Mare rubrum. Profectique de Mari rubro, 11. castrametati sunt in deserto Sin. 12. Unde egres-
si, venerunt in Daphca. 13. Profectique de Daphca, castrametati sunt in Alus. 14. Egressique de
Alus, in Raphidim fixere tentoria, ubi populo defuit aqua ad bibendum. 15. Profectique de Raphi- Exod.17.a 1.
dim, castrametati sunt in deserto Sinai. 16. Sed & de solitudine Sinai egressi, venerunt ad Sepulchra Exod.19.a 1
concupiscentiæ. 17. Profectique de Sepulchris concupiscentiæ, castrametati sunt in Haseroth. 18. Sup.11.g 34
Et de Haseroth venerunt in Rethma. 19. Profectique de Rethma, castrametati sunt in Remmompha- Sup.13.a.1
B res. 20. Unde egressi, venerunt in Lebna. 21. De Lebna castrametati sunt in Ressa. 22. Egressique
de Ressa venerunt in Ceelatha, 23. Unde profecti, castrametati sunt in monte Sepher. 24. Egressi
de monte Sepher, venerunt in Arada. 25. Inde proficiscentes, castrametati sunt in Maceloth. 26.
Profectique de Maceloth, venerunt in Thahath. 27. De Thahath, castrametati sunt in Thare.
28. Unde egressi, fixere tentoria in Methca. 29. Et de Methca, castrametati sunt in Hesmona. 30.
Profectique de Hesmona, venerunt in Moseroth. 31. Et de Moseroth, castrametati sunt in Benejaa-
can. 32. Profectique de Benejaacan, venerunt in montem Gaddad. 33. Unde profecti, castrame-
tati sunt in Jetebatha. 34. Et de Jetebatha, venerunt in Hebrona. 35. Egressique de Hebrona, ca- Deut.10.b 7
strametati sunt in Asiongaber: 36. Inde profecti, venerunt in desertum Sin, hæc est Cades. 37. Egres-
sique de Cades, castrametati sunt in monte Hor, in extremis finibus terræ Edom. 38. Ascenditque Sup.20. 1.
Aaron sacerdos in montem Hor, jubente Domino: & ibi mortuus est anno quadragesimo egressionis
filiorum Israel ex Ægypto, mense quinto, prima die mensis, 39. cùm esset annorum centum viginti Sup.20.d 15
trium. 40. Audivitque Chananæus rex Arad, qui habitabat ad Meridiem, in terram Chanaan venisse Deut.32.g 50
filios Israel. 41. Et profecti de monte Hor, castrametati sunt in Salmona. 42. Unde egressi, venerunt
C in Phunon. 43. Profectique de Phunon, castrametati sunt in Oboth. 44. Et de Oboth, venerunt in
Jieabarim, quæ est in finibus Moabitarum. 45. Profectique de Jieabarim, fixere tentoria in Dibongad.
46. Unde egressi, castrametati sunt in Helmondeblathaim. 47. Egressique de Helmondeblathaim,
venerunt ad montes Abarim contra Nabo. 48. Profectique de montibus Abarim, transierunt ad cam-
pestria Moab, supra Jordanem contra Jericho. 49. Ibique castrametati sunt de Bethsimoth usque ad
Abelsatim in planioribus locis Moabitarum, 50. ubi locutus est Dominus ad Moysen? 51. Præcipe fi- Deut.7.a 5
liis Israel, & dic ad eos: Quando transieritis Jordanem, intrantes terram Chanaan, 52. disperdite cun- Iudic.2.a 2
ctos habitatores terræ illius: confringite titulos, & statuas comminuite, atque omnia excelsa vastate,
53. mundantes terram, & habitantes in ea. ego enim dedi vobis illam in possessionem, 54. quam di-
videtis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem, & paucis angustiorem. Singulis ut sors ceciderit, ita
tribuetur hereditas. Per tribus & familias possessio dividetur. 55. Sin autem nolueritis interficere ha-
bitatores terræ; qui remanserint, erunt vobis quasi clavi in oculis, & lanceæ in lateribus, & adversabun-
tur vobis in terra habitationis vestræ: 56. & quidquid illis cogitaveram facere, vobis faciam.

CAPUT XXXIV.

Terræ promissionis situs & limites; juxta 4. orbis plagas; eaque sorte dividenda præcipitur, additis illorum nominibus qui eam dividant.

A 1. LOcutusque est Dominus ad Moysen dicens: 2. Præcipe filiis Israel, & dices ad eos: Cùm in-
gressi fueritis terram Chanaan, & in possessionem vobis sorte ceciderit, his finibus terminabi-
tur. 3. Pars meridiana incipiet à solitudine Sin, quæ est juxta Edom: & habebit terminos contra Orien- Ios.15.a.1
tem mare salsissimum, 4. qui circuibunt australem plagam per ascensum Scorpionis, ita ut transeant in
Senna, & perveniant à meridie usque ad Cadesbarne, unde egredientur confinia ad villam nomine
Adar, & tendent usque ad Asemona. 5. Ibitque per gyrum terminus ab Asemona usque ad Torrentem
Ægypti, & maris magni littore finietur. 6. Plaga autem occidentalis à mari magno incipiet, & ipso
fine claudetur. 7. Porrò ad septemtrionalem plagam à mari magno termini incipient, pervenientes
usque ad montem altissimum. 8. A quo venient in Emath usque ad terminos Sedada: 9. ibuntque con-
finia usque ad Zephrona, & villam Enan. hi erunt termini in parte Aquilonis. 10. Inde metabuntur
fines contra orientalem plagam de villa Enan usque Sephama, 11. & de Sephama descendent termini
in Rebla contra fontem Daphnim: inde pervenient contra Orientem ad mare Cenereth, 12. & tendent
usque ad Jordanem, & ad ultimum salsissimo claudentur mari. Hanc habebitis terram per fines suos in
circuitu. 13. Præcepitque Moyses filiis Israel, dicens: Hæc erit terra, quam possidebitis sorte, &
quam jussit Dominus dari novem tribubus, & dimidiæ tribui. 14. Tribus enim filiorum Ruben per

familias suas, & tribus filiorum Gad, juxta cognationum numerum, media quoque tribus Manasse,
15. id est, duæ semis tribus, acceperunt partem suam trans Jordanem, contra Jericho ad orietalem
plagam. 16. Et ait Dominus ad Moysen: 17. Hæc sunt nomina virorum qui terram vobis divi-
dent, Eleazar sacerdos, et Josue filius Nun, 18. et singuli principes de tribubus singulis,
19. quorum ista sunt vocabula: De tribu Juda, Caleb Jephone. 20. De tribu Simeon, Samuel filius
Amiud. 21. De tribu Beniamin, Elidad filius Chaselon. 22. De tribu filiorum Dan, Bocci filius
Jogli. 23. Filiorum Joseph de tribu Manasse, Hanniel filius Ephod. 24. De tribu Ephraim, Camuel
filius Sephthan. 25. De tribu Zabulon, Elisaphan filius Pharnach. 26. De tribu Issachar, dux Phal-
tiel filius Ozan. 27. De tribu Aser. Ahiud filius Salomi. 28. De tribu Nephthali, Phedael filius Am-
miud. 29. Hi sunt, quibus præcepit Dominus ut dividerent filii Israel terram Chanan.

CAPVT XXXV.

Assignari jubentur urbes 48. & suburbana Levitis, & in urbes 6. refugii pro homicidio non voluntario: lex homicidii voluntarii, & non voluntarii: unius testimonio nemo puniendus.

Ios. 21.a.2. 1. HÆc quoque locutus est Dominus ad Moysen in campestribus Moab supra Jordanem, contra
Jericho: 2. Præcipite filiis Israel ut dent Levitis de possessionibus suis, 3. urbes ad habitan- A
dum, & suburbana earum per circuitum: ut ipsi in oppidis maneant, & suburbana sint pecoribus ac ju-
mentis: 4. quæ à muris civitatum forinsecus, per circuitum, mille passuum spatio tendentur. 5. contra
Orientem duo millia erunt cubiti, & contra Meridiem similiter erunt duo millia: ad mare quoque, quod
respicit ad Occidentem, eadem mensura erit, & septemtrionalis plaga æquali termino finietur, erunt-
Ios. 20. a 2. que urbes in medio, & foris suburbana. 6. De ipsis autem oppidis, quæ Levitis dabitis, sex erunt in
fugitivorum auxilia separata, ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem: & exceptis his, alia quadraginta
duo oppida, 7. id est, simul quadraginta octo cum suburbanis suis. 8. Ipsæque urbes, quæ dabuntur
de possessionibus filiorum Israel, ab his qui plus habent, plures auferentur: & qui minus, pauciores
singuli juxta mensuram hereditatis suæ dabunt oppida Levitis. 9. Ait Dominus ad Moysen: 10. Lo-
quere filiis Israel, & dices ad eos: Quando transgressi fueritis Jordanem in terram Chanaam, 11. de-
Deut. 19. a 1 cernite quæ urbes esse debeant in præsidia fugitivorum, qui nolentes sanguinem fuderint: 12. in qui-
Ios. 20. a 2. bus cùm fuerit profugus, cognatus occisi non poterit eum occidere, donec stet in conspectu multitudi-
nis, & causa illius iudicetur. 13. De ipsis autem urbibus, quæ ad fugitivorum subsidia separantur,
14. tres erunt trans Jordanem, & tres in terra Chanaan. 15. tam filiis Israel quàm advenis atque pere-
Deut. 4. g 41 grinis, ut confugiat ad eas qui nolens sanguinem fuderit. 16. Si quis ferro percusserit, & mortuus B
Ios. 20. c, 7. 8 fuerit qui percussus est: reus erit homicidii, & ipse morietur. 17. Si lapidem jecerit, & ictus occubue-
rit: similiter punietur. 18. Si ligno percussus interjerit: percussoris sanguine vindicabitur. 19. Pro-
Deut. 1 e. 11 pinquus occisi, homicidam interficiet: statim ut apprehenderit eum, interficiet. 20. Si per odium
quis hominem impulerit, vel jecerit quippiam in eum per insidias: 21. aut cùm esset inimicus, manu
percusserit. & ille mortuus fuerit: percussor, homicidii reus erit, cognatus occisi statim ut invenerit
eum, jugulabit. 22. Quòd si fortuitu, & absque odio. 23. & inimicitiis, quidquam horum fecerit,
24. & hoc audiente populo fuerit comprobatum, atque inter percussorem & propinquum sanguinis
quæstio ventilata: 25. liberabitur innocens de ultoris manu, & reducetur per sententiam, in urbem,
ad quam confugerat, manebitque ibi, donec sacerdos magnus, qui oleo sancto unctus est, moriatur.
26. Si interfector extra fines urbium, quæ exulibus deputatæ sunt, 27. fuerit inventus, & percussus ab
eo qui ultor est sanguinis: absque noxa erit qui eum occiderit. 28. debuerat enim profugus usque ad
mortem pontificis in urbe residere. postquam autem ille objerit, homicida revertetur in terram suam.
29. Hæc sempiterna erunt, & legitima in cunctis habitationibus vestris. 30. Homicida sub testibus pu-
nietur: ad unius testimonium nullus condemnabitur. 31. Non accipietis pretium ab eo qui reus est
sanguinis, statim & ipse morietur. 32. Exules & profugi ante mortem pontificis nullo modo in urbes
suas reverti poterunt: 33. ne polluatis terram habitationis vestræ, quæ insontium cruore maculatur:
nec aliter expiari potest, nisi per eius sanguinem, qui alterius sanguinem fuderit. 34. Atque ita emun-
dabitur vestra possessio, me commorante vobiscum, ego enim sum Dominus qui habito inter filios
Israel.

CAPVT XXXVI.

Lex fertur, ut filiæ paternam hereditatem adeuntes nubant contribulibus suis, ne tribus per connubia misceantur, & possessiones confundantur.

Sup. 17 a 1 1. ACcesserunt autem & principes familiarum Galaad filii Machir, filii Manasse de stirpe filio-
rum Joseph: locutique sunt Moysi coram principibus Israel, atque dixerunt: 2. Tibi A
domino nostro præcepit Dominus ut terram sorte divideres filiis Israel, & ut filiabus Salphaad fra-
tris nostri dares possessionem debitam patri: 3. quas si alterius tribus homines uxores acceperint, se-
quetur possessio sua, & translata ad aliam tribum, de nostra hereditate minuetur: 4. atque ita fiet,
ut cùm jubileus, id est, quinquagesimus annus remissionis, advenerit, confundatur sortium distri-
Tob. 7. c. 14. butio, & aliorum possessio ad alios transeat. 5. Respondit Moses filiis Israel, & Domino præcipien-
te, ait: Rectè tribus filiorum Joseph locuta est. 6. & hæc lex super filiabus Salphaad à Domino, pro-
mulgata est: Nubant quibus volunt, tantùm ut suæ tribus hominibus: 7. ne commisceatur possessio
filiorum Israel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu & cognatione sua: 8. & cun-
ctæ feminæ de eadem tribu maritos accipient: ut hereditas permaneat in familiis, 9. nec sibi misceantur
tribus, sed ita maneant. 10. ut à Domino separatæ sunt. Feceruntque filiæ Salphaad, ut fuerat impe-
ratum

ratum: 11. & nupserunt Maala, & Thersa, & Hegla, & Melcha, & Noa, filiis patrui sui, 12. de fa-
milia Manasse, qui fuit filius Joseph: & possessio, quæ illis fuerat attributa, mansit in tribu & familia
patris earum. 13. Hæc sunt mandata atque judicia, quæ mandavit Dominus per manum Moysi, ad
filios Israel, in campestribus Moab supra Jordanem contra Jericho.

LIBER DEVTERONOMII

HEBRAICE ELLE HADDEBARIM.

CAPUT PRIMUM.

*Brevis repetitio eorumque Israeli in deserto contigerant; pœnaque infideli populo inflicta vel mor-
tis, vel peregrinationis per 40. annos.*

A 1 HÆc sunt verba, quæ locutus est Moyses ad omnem Israel trans Jordanem in soli-
tudine campestri, contra Mare rubrum, inter Pharan & Thophel & Laban & Hase-
roth, ubi auri est plurimum: 2. undecim diebus de Horeb per viam montis Seir us-
que ad Cadesbarne. 3. Quadragesimo anno undecimo mense, prima die mensis,
locutus est Moyses ad filios Israel omnia quæ præceperat illi Dominus, ut dice-
ret eis: 4. postquam percussit Sehon regem Amorrhæorum, qui habitabat in
Hesebon: & Og regem Basan, qui mansit in Astaroth, & in Edrai. 5. trans Jordanem in terra Mo- Num.21.c.24
ab. Cœpitque Moyses explanare legem, & dicere: 6. Dominus Deus noster locutus est ad nos in Ho-
reb, dicens. Sufficit vobis quòd in hoc monte mansistis: 7. revertimini, & venite ad montem Amor-
rhæorum, & ad cetera quæ ei proxima sunt campestria atque montana & humiliora loca contra Meri-
diem, & juxta littus maris, terram Chananæorum, & Libani usque ad flumen magnum Euphraten. 8.
En, inquit, tradidi vobis: ingredimini & possidete eam, super qua juravit Dominus patribus vestris, Exod.18.c.18
Abraham, Isaac & Jacob, ut daret illam eis, & semini eorum post eos. 9. Dixique vobis illo in tempore:
10. Non possum solus sustinere vos: quia Dominus Deus vester multiplicavit vos, & estis hodie sicut
stellæ cæli, plurimi. 11. (Dominus Deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa millia, &
B benedicat vobis sicut locutus est.) 12. Non valeo solus negotia vestra sustinere, & pondus ac jurgia. 13.
Date ex vobis viros sapientes & gnaros, & quorum conversatio sit probata in tribubus vestris, ut po-
nam eos vobis principes. 14. Tunc respondistis mihi: Bona res est, quam vis facere. 15. Tulique de
tribubus vestris viros sapientes, & nobiles, & constitui eos principes, tribunos, & centuriones, &
quinquagenarios ac decanos, qui docerent vos singula. 16. Præcepique eis dicens. Audite illos, &
quod justum est judicate: sive civis sit ille, sive peregrinus. 17. Nulla erit distantia personarum, ita Ioan.7.d.24
parvum audietis ut magnum: nec accipietis cujusquam personam, quia Dei judicium est. Quòd Inf.16.d.19.
si difficile vobis visum aliquid fuerit, referte ad me, & ego audiam. 18. Præcepique omnia quæ facere Lev.19.c.15.
deberetis. 19. Profecti autem de Horeb, transivimus per eremum terribilem & maximam, quam vidi- Prov.24.c.23
stis, per viam montis Amorrhæi, sicut præceperat Dominus Deus noster nobis. Cumque venissemus in Eccli.42.a.1
Cadesbarne, 20. dixi vobis: Venistis ad montem Amorrhæi, quem Dominus Deus noster daturus est Iac.2.a.1
nobis. 21. Vide terram, quem Dominus Deus tuus dat tibi: ascende & posside eam, sicut locutus est
Dominus Deus noster patribus tuis: noli timere, nec quidquam paveas. 22. Et accessistis ad me omnes,
atque dixistis: Mittamus viros qui considerent terram: & renuntient per quod iter debeamus ascendere, Num.13.a.3
& ad quas pergere civitates. 23. Cumque mihi sermo placuisset, misi ex vobis duodecim viros, singulos
C de tribubus suis. 24. Qui cùm perrexissent, & ascendissent in montana, venerunt usque ad Vallem
botri: & considerata terra. 25. sumentes de fructibus ejus, ut ostenderent ubertatem, attulerunt ad
nos, atque dixerunt: Bona est terra, quam Dominus Deus noster daturus est nobis. 26. Et noluistis
ascendere, sed increduli ad sermonem Domini Dei nostri, 27. murmurastis in tabernaculis vestris,
atque dixistis: Odit nos Dominus, & idcirco eduxit nos de terra Ægypti, ut traderet nos in manu
Amorrhæi, atque deleret. 28. Quò ascendemus? nuntii terruerunt cor nostrum, dicentes: Maxima
multitudo est, & nobis statura procerior: urbes magnæ, & ad cælum usque munitæ, filios Enacim
vidimus ibi. 29. Et dixi vobis: nolite metuere, nec timeatis eos: 30. Dominus Deus, qui ductor est
vester, pro vobis ipse pugnabit, sicut fecit in Ægypto cunctis videntibus. 31. Et in solitudine (ipse
vidisti) portavit te Dominus Deus tuus, ut solet homo gestare parvulum filium suum, in omni via
per quam ambulastis, donec veniretis ad locum istum. 32. Et nec sic quidem credidistis Domino
Deo vestro, 33. qui præcessit vos in via, & metatus est locum in quo tentoria figere deberetis, nocte Exod.13.d.21
ostendens vobis iter per ignem, & die per columnam nubis. 34. Cumque audisset Dominus vocem Num.1.c.14
sermonum vestrorum, iratus juravit, et ait: 35. Non videbit quispiam de hominibus generationis Num.14.d.23
hujus pessimæ terram bonam, quam sub juramento pollicitus sum patribus vestris: 36. præter Caleb Ps.94.b.11
filium Jephone. ipse enim videbit eam, et ipsi dabo terram, quam calcavit, et filiis ejus, quia secutus
est Dominum. 37. Nec miranda indignatio in populum, cum mihi quoque iratus Dominus propter
vos dixerit: Nec tu ingredieris illuc, 38. sed Josue filius Nun minister tuus, ipse intrabit pro te Num.14.g.30
hunc exhortare et robora, et ipse sorte terram dividet Israeli. 39. Parvuli vestri, de quibus dixistis Num.[illegible]

quòd captivi ducerentur, et filii qui hodie boni ac mali ignorant distantiam, ipsi ingredientur: et ipsis dabo terram, et possidebunt eam. 40. Vos autem revertimini et abite in solitudinem per viam maris rubri. 41. Et respondistis mihi: Peccavimus Domino: ascendemus et pugnabimus, sicut præcepit Dominus Deus noster. Cumque instructi armis pergeretis in montem, 42. ait mihi Dominus: Dic ad eos: Nolite ascendere, neque pugnetis, non enim sum vobiscum: ne cadatis coram inimicis vestris. 43. Locutus sum, et non audistis: sed adversantes imperio Domini, et tumentes superbia, ascendistis in montem. 44. Itaque egressus Amorrhæus, qui habitabat in montibus, et obviam veniens, persecutus est vos, sicut solent apes persequi; et cecidit de Seir usque Horma. 45. Cumque reversi ploraretis coram Domino, non audivit vos, nec voci vestræ voluit acquiescere. 46. Sedistis ergo in Cadesbarne multo tempore.

CAPUT II.

Beneficiorum populo exhibitorum repetitio, pugnæ contra Ammon, & Moab prohibitio regisque Sehon, & terræ ipsius expugnatio.

1. PRofectique inde venimus in solitudinem, quæ ducit ad mare rubrum, sicut mihi dixerat Domi- A
nus: & circuivimus montem Seir longo tempore. 2. Dixitque Dominus ad me: 3. Sufficit vo
bis circuire montem istum: ite contra Aquilonem: 4. & populo præcipe, dicens: Transibitis per
terminos fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Seir, & timebunt vos. 5. Videte ergo di-
ligenter ne moveamini contra eos, neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis
calcare vestigium, quia in possessionem Esau dedi montem Seir. 6. Cibos emetis ab eis pecunia, &
comedetis: aquam emptam haurietis, & bibetis. 7. Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere
manuum tuarum. novit iter tuum, quomodo transieris solitudinem hanc magnam, per quadraginta
annos habitans tecum Dominus Deus tuus, & nihil tibi defuit. 8. Cumque transissemus fratres nostros
filios Esau, qui habitabant in Seir, per viam campestrem de Elath, & de Asiongaber, venimus ad iter,
quod ducit in desertum Moab. 9. Dixitque Dominus ad me: Non pugnes contra Moabitas, nec ineas
adversus eos prælium: non enim dabo tibi quidquam de terra eorum, quia filiis Lot tradidi Ar in
possessionem. 10. Emim primi fuerunt habitatores ejus, populus magnus & validus, & tam excelsus,
ut de Enacim stirpe, 11. quasi gigantes, crederentur, & essent similes filiorum Enacim. Denique Moa-
bitæ appellant eos Emim. 12. In Seir autem priùs habitaverunt Horrhæi: quibus expulsis atque dele-
tis, habitaverunt filii Esau, sicut fecit Israel in terra possessionis suæ, quam dedit illi Dominus. 13. B
Surgentes ergo ut transiremus torrentem Zared, venimus ad eum. 14. Tempus autem, quo ambulavi-
mus de Cadesbarne usque ad transitum torrentis Zared, triginta & octo annorum fuit donec consumere-
tur omnis generatio hominum bellatorum de castris, sicut juraverat Dominus: 15. cujus manus fuit
adversum eos, ut interirent de castrorum medio. 16. Postquam autem universi ceciderunt pugnatores,
17. locutus est Dominus ad me, dicens: 18. Tu transibis hodie terminos Moab, urbem nomine Ar: 19.
& accedens in vicina filiorum Ammon, cave ne pugnes contra eos, nec movearis ad prælium: non enim
dabo tibi de terra filiorum Ammon, quia filiis Lot dedi eam in possessionem. 20. Terra gigantum re-
putata est; & in ipsa olim habitaverunt gigantes, quos Ammonitæ vocant Zomzommim, 21. popu-
lus magnus, & multus, & proceræ longitudinis, sicut Enacim, quos delevit Dominus à facie eorum:
& fecit illos habitare pro eis, 22. sicut fecerat filiis Esau, qui habitant in Seir, delens Horrhæos, & ter-
ram eorum illis tradens, quam possident usque in præsens. 23. Hevæos quoque, qui habitabant in
Haserim usque Gazan, Cappadoces expulerunt: qui egressi de Cappadocia deleverunt eos, & habita-
verunt pro illis. 24. Surgite, & transite torrentem Arnon: ecce tradidi in manu tua Sehon regem He-
sebon Amorrhæum, & terram ejus incipe possidere, & committe adversus eum prælium: 25. Hodie in-
cipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos, qui habitant sub omni cœlo: ut audito C
nomine tuo paveant, & in more parturientium contremiscant, & dolore teneantur. 26. Misi ergo nuntios
Num. 21. c. 21. de solitudine Cademoth ad Sehon regem Hesebon verbis pacificis, dicens: 27. Transibimus per terram
tuam, publica gradiemur via: non declinabimus neque ad dexteram, neque ad sinistram. 28. Alimenta
pretio vende nobis, ut vescamur: aquam pecunia tribue, & sic bibemus. Tantum est ut nobis concedas
transitum, 29. sicut fecerunt filii Esau, qui habitant in Seir; & Moabitæ, qui morantur in Ar: donec
veniamus ad Jordanem, & transeamus ad terram, quam Dominus Deus noster daturus est nobis. 30. No-
luitque Sehon rex Hesebon dare nobis transitum: quia induraverat Dominus Deus tuus spiritum ejus, &
Amos 2. c. 9. obfirmaverat cor illius, ut traderetur in manus tuas, sicut nunc vides. 31. Dixitque Dominus ad me:
Ecce cœpi tibi tradere Sehon, & terram ejus, incipe possidere eam. 32. Egressusque est Sehon obviam
nobis cum omni populo suo ad prælium in Jasa. 33. Et tradidit eum Dominus Deus noster nobis: per-
cussimusque eum cum filiis suis & omni populo suo. 34. Cunctasque urbes in tempore illo cepimus, interfectis
habitatoribus earum, viris ac mulieribus et parvulis. non reliquimus in eis quidquam. 35. Absque iu-
mentis, quæ in partem venere prædantium; et spoliis urbium, quas cepimus. 36. ab Aroer, quæ est
super ripam torrentis Arnon, oppido quod in valle situm est, usque Galaad. Non fuit vicus et civitas,
quæ nostras effugeret manus: omnes tradidit Dominus Deus noster nobis. 37. Absque terra filiorum
Ammon, ad quam non accessimus: et cunctis quæ adjacent torrenti Jeboc, et urbibus montanis, uni-
versisque locis, à quibus nos prohibuit Dominus Deus noster.

CA-

CAPUT III.

Pugna contra Og regem Basan, & lectus ejus, atque sors duarum tribuum & semis citra Iordanem; precatur Moyses ut liceat eam terram promissam ingredi, sed Deus id illi negat: Iosue ad ceteros Chananaeos debellandos roborat.

1. ITaque conversi ascendimus per iter Basan: egressusque est Og rex Basan in occursum nobis cum Num.21.g 33
A populo suo ad bellandum in Edrai. 2. Dixitque Dominus ad me: Ne timeas eum: quia in ma- Inf.29.a 7.
nu tua traditus est cum omni populo ac terra sua, faciesque ei sicut fecisti Sehon regi Amorrhæorum, Num.21.c 24
qui habitavit in Hesebon. 3. Tradidit ergo Dominus Deus noster in manibus nostris etiam Og regem Num.21.g 35
Basan, & universum populum ejus: percussimusque eos usque ad internecionem, 4. vastantes cunctis
civitates illius uno tempore non fuit oppidum, quod nos effugeret: sexaginta urbes, omnem regio-
nem Argob regni Og in Basan. 5. Cunctæ urbes erant munitæ muris altissimis, portisque & vectibus,
absque oppidis innumeris, quæ non habebant muros. 6. Et delevimus eos, sicut feceramus Sehon
regem Hesebon, disperdentes omnem civitatem, virosque ac mulieres & parvulos: 7. jumenta autem
& spolia urbium diripuimus, 8. Tulimusque illo in tempore terram de manu duorum regum Amor-
rhæorum, qui erant trans Jordanem: à torrente Arnon usque ad montem Hermon, 9. quem Sidonii
Sarion vocant, & Amorrhæi Sanir: 10. omnes civitates, quæ sitæ sunt in planitie, & universam terram
Galaad & Basan usque ad Selcha & Edrai civitates regni Og in Basan. 11. Solus quippe Og rex Basan
restiterat de stirpe gigantum. Monstratur lectus ejus ferreus, qui est in Rabbath filiorum Ammon no-
B vem cubitos habens longitudinis, & quattuor latitudinis ad mensuram cubiti virilis manus. 12. Ter-
ramque possedimus tempore illo ab Aroer, quæ est super ripam torrentis Arnon, usque ad medIam Num.32.f 29
partem montis Galaad: & civitates illius dedi Ruben & Gad. 13. Reliquam autem partem Galaad, &
omnem Basan regni Og, tradidi mediæ tribui Manasse, omnem regionem Argob: cunctaque Basan
vocatur terra gigantum. 14. Jair filius Manasse possedit omnem regionem Argob usque ad termi-
nos Gessuri & Machati. Vocavitque ex nomine suo Basan, Havoth Jair, id est, Villas Jair, us-
que in præsentem diem. 15. Machir quoque dedi Galaad. 16. Et tribubus Ruben & Gad dedi de
terra Galaad usque ad Torrentem Arnon medium torrentis, & confinium usque ad torrentem Je-
boc, qui est terminus filiorum Ammon: 17. & planitiem solitudinis, atque Jordanem, & termi-
nos Ceneret usque ad mare deserti, quod est salsissimum, ad radices montis Phasga contra Orien-
tem. 18. Præcepique vobis in tempore illo, dicens: Dominus Deus vester dat vobis terram hanc
in hereditatem, expediti præcedite fratres vestros filios Israel omnes viri robusti: 19. absque uxo-
ribus, & parvulis, atque jumentis. Novi enim quòd plura habeatis pecora, & in urbibus remanere
C debebunt quas tradidi vobis, 20. donec requiem tribuat Dominus fratribus vestris, sicut vobis
tribuit: & possideant ipsi etiam terram, quam daturus est eis trans Jordanem tunc revertetur unus-
quisque in possessionem suam, quam dedi vobis. 21. Josue quoque in tempore illo præcepi, di- Num.27.d 18
cens: Oculi tui viderunt quæ fecit Dominus Deus vester duobus his regibus: sic faciet omnibus re-
gnis, ad quæ transiturus es. 22. Ne timeas eos: Dominus enim Deus vester pugnabit pro vobis.
23. Precatusque sum Dominum in tempore illo dicens: Domine Deus tu cœpisti, ostendere
servo tuo magnitudinem tuam, manumque fortissimam. neque enim est alius Deus, vel in cælo, vel
in terra, qui possit facere opera tua, & comparari fortitudini tuæ. 25. Transibo igitur, & videbo
terram hanc optimam trans Jordanem, & montem istum egregium, & Libanum. 26. Iratusque est
Dominus mihi propter vos, nec exaudivit me, sed dixit mihi: Sufficit tibi: nequaquam ultrà loqua-
ris de hac re ad me. 27. Ascende cacumen Phasgæ. & oculos tuos circumfer ad occidentem, & ad aqui- Inf.31.a. 2.
lonem, austrumque & orientem, & aspice nec enim transibis Jordanem istum. 28. Præcipe Josue, & 34.b 4.
corrobora eum atque conforta: quia ipse præcedet populum istum, & dividet eis terram quam visurus
es, 29. Mansimusque in valle contra fanum Phogor.

CAPUT IV.

Exhortatus Moyses ad servanda Dei præcepta, tum beneficiis Dei, tum eorum laudibus; comminando transgressoribus, prohibet omnem imaginem quæ ad idololatriam induceret; suam prædicit mortem, tresque urbes refugii separat trans Iordanem pro homicidis involuntariis & casualibus.

A 1. ET nunc Israel audi præcepta & judicia, quæ ego doceo te: ut faciens ea vivas, & ingrediens
possideas terram, quam Dominus Deus, patrum vestrorum daturus est vobis. 2. Non addetis
ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo: custodite mandata Domini Dei vestri quæ ego præ-
cipio vobis. 3. Oculi vestri viderunt omnia quæ fecit Dominus contra Beelphegor, quomodo contri-
verit omnes cultores ejus de medio vestri. 4. Vos autem qui adhæretis Domino Deo vestro, vivitis Num.25.a 4.
universi usque in præsentem diem. 5. Scitis quòd docuerim vos præcepta atque justitias, sicut
mandavit mihi Dominus Deus meus: sic facietis ea in terra, quam possessuri estis: 6. & observabi-
tis & implebitis opere. Hæc est enim vestra sapientia & intellectus coram populis, ut audientes uni-
versa præcepta hæc, dicant: En populus sapiens & intelligens, gens magna. 7. Nec est alia natio
tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus
nostris. 8. Quæ est enim alia gens sic inclyta, ut habeat cæremonias, justaque judicia, & univer-
sam legem, quam ego proponam hodie ante oculos vestros. 9. Custodi igitur temetipsum, & ani-
mam tuam solicitè. Ne obliviscaris verborum, quæ viderunt oculi tui, & ne excidant de corde tuo
cunctis diebus vitæ tuæ. Docebis ea filios ac nepotes tuos, 10. à die in quo stetistis coram Domino
Deo tuo in Horeb, quando Dominus locutus est mihi, dicens: Congrega ad me populum, ut au-
diant sermones meos, & discant timere me omni tempore quo vivunt in terra, doceantque filios suos.

11. Et

11. Et accessistis ad radices montis, qui ardebat usque ad cælum, erantque in eo tenebræ, & nubes,
Exod.19.d 18 & caligo. 12. Locutusque est Dominus ad vos de medio ignis. Vocem verborum ejus audistis, & B
formam penitus non vidistis. 13. Et ostendit vobis pactum suum, quod præcepit ut faceretis, &
decem verba, quæ scripsit in duabus tabulis lapideis. 14. Mihique mandavit in illo tempore ut doce-
rem vos cæremonias & judicia, quæ facere deberetis in terra quam possessuri estis. 15. Custodite
igitur solicitè animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem, in die qua locutus est vobis Do-
minus in Horeb de medio ignis: 16. ne fortè decepti faciatis vobis sculptam similitudinem, aut
imaginem masculi vel feminæ, 17. similitudinem omnium jumentorum quæ sunt super terram, vel
avium sub cælo volantium, 18. atque reptilium quæ moventur in terra, sive piscium qui sub terra
morantur in aquis: 19. ne fortè elevatis oculis ad cælum, videas Solem & Lunam, & omnia astra
cæli, & errore deceptus adores ea & colas quæ creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gen-
tibus, quæ sub cælo sunt. 20. Vos autem tulit Dominus, & eduxit de fornace ferrea Aegypti, ut
haberet populum hereditarium, sicut est in præsenti die. 21. Iratusque est Dominus contra me
Sup.1.f 37 propter sermones vestros, & juravit ut non transirem Jordanem, nec ingrederer terram optimam,
quam daturus est vobis. 22. Ecce morior in hac humo, non transibo Jordanem: vos transibitis, &
possidebitis terram egregiam. 23. Cave nequando obliviscaris pacti Domini Dei tui, quod pepigit
Heb.12.g 29 tecum: & facias tibi sculptam similitudinem eorum, quæ fieri Dominus prohibuit: 24. quia Dominus
Deus tuus ignis consumens est, Deus æmulator. 25. Si genueritis filios ac nepotes, & morati fueritis C
in terra, deceptique feceritis vobis aliquam similitudinem, patrantes malum coram Domino Deo ve-
stro, ut eum ad iracundiam provocetis: 26. testes invoco hodie cælum & terram, citò perituros vos
esse de terra, quam transito Jordane possessuri estis non habitabitis in ea longo tempore, sed delebit
vos Dominus, 27. atque disperget in omnes gentes, & remanebitis pauci in nationibus, ad quas vos
ducturus est Dominus. 28. Ibique servietis diis, qui hominum manu fabricati sunt, ligno & lapidi qui
non vident, nec audiunt, nec comedunt, nec odorantur. 29. Cumque quæsieris ibi Dominum Deum
tuum, invenies eum: si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ. 30. Postquam te
invenerint omnia quæ prædicta sunt, novissimo tempore reverteris ad Dominum Deum tuum, & au-
dies vocem ejus. 31. Quia Deus misericors, Dominus Deus tuus est: non dimittet te, nec omnino de-
lebit, neque obliviscetur pacti, in quo juravit patribus tuis. 32. Interroga de diebus antiquis, qui
fuerunt ante te ex die quo creavit Deus hominem super terram, à summo cælo usque ad summum ejus,
si facta est aliquando hujuscemodi res, aut umquam cognitum est, 33. ut audiret populus vocem Dei
loquentis de medio ignis, sicut tu audisti & vidisti. 34. si fecit Deus ut ingrederetur, & tolleret sibi
Gentem de medio nationum, per tentationes, signa, atque portenta, per pugnam, & robustam ma-
num, extentumque brachium, & horribiles visiones, juxta omnia quæ fecit pro vobis Dominus Deus D
vester in Aegypto, videntibus oculis tuis: 35. ut scires quoniam Dominus ipse est Deus, & non est
alius præter eum. 36. De cælo te fecit audire vocem suam, ut doceret te, & in terra ostendit tibi ignem
suum maximum, & audisti verba illius de medio ignis, 37. quia dilexit patres tuos, & elegit se-
men eorum post eos. Eduxitque te præcedens in virtute sua magna ex Aegypto, 38. ut deleret na-
Exod.13.d 21 tiones maximas & fortiores te in introitu tuo: & introduceret te, daretque tibi terram earum in
possessionem, sicut cernis in præsenti die. 39. Scito ergo hodie, & cogitato in corde tuo, quòd
Dominus ipse sit Deus in cælo sursum, & in terra deorsum, & non sit alius. 40. Custodi præcepta ejus
atque mandata, quæ ego præcipio tibi: ut bene sit tibi, & filiis tuis post te, & permaneas multo
tempore super Terram, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi. 41. Tunc separavit Moyses tres
Num.35.b 14 civitates trans Jordanem ad Orientalem plagam, 42. ut confugiat ad eas qui occiderit nolens proxi-
mum suum, nec sibi fuerit inimicus ante unum & alterum diem, & ad harum aliquam urbium possit
evadere. 43. Bosor in solitudine, quæ sita est in terra campestri de tribu Ruben: & Ramoth in Ga-
Jos.20.d 8 laad, quæ est in tribu Gad: & Golan in Basan, quæ est in tribu Manasse. 44. Ista est lex, quam
proposuit Moyses coram filiis Israel, 45. & hæc testimonia & cæremoniæ atque judicia, quæ locu-
tus est ad filios Israel, quando egressi sunt de Aegypto. 46. trans Iordanem in valle contra fanum
Phogor in terra Sehon regis Amorrhæi, qui habitavit in Hesebon, quem percussit Moyses. Filii quo-
que Israel egressi ex Aegypto, 47. possederunt terram ejus, & terram Og regis Basan, duorum regum
Amorrhæorum, qui erant trans Iordanem ad solis ortum. 48. Ab Aroer, quæ sita est super ripam tor-
rentis Arnon, usque ad montem Sion, qui est & Hermon, 49. omnem planitiem trans Iordanem ad
orientalem plagam, usque ad mare solitudinis, & usque ad radices montis Phasga.

CAPUT V.

Præceptorum Decalogi repetitio & explanatio: & de timore filiorum Israel, cùm Dei vocem audissent, & montem ardere vidissent ad legis promulgationem.

1. VOcavitque Moyses omnem Israelem, & dixit ad eum: Audi Israel cæremonias atque judicia,
quæ ego loquor in auribus vestris hodie: discite ea, & opere complete. 2. Dominus Deus noster A
pepigit nobiscum fœdus in Horeb. 3. Non cum patribus nostris iniit pactum, sed nobiscum qui im-
præsentiarum sumus, & vivimus. 4. Facie ad faciem locutus est nobis in monte de medio ignis. 5.
Exod.20.a 2 Ego sequester & medius fui inter Dominum &. vos in tempore illo, ut annuntiarem vobis verba
Lev.26.a 1. ejus. timuistis enim ignem, & non ascendistis in montem, & ait: 6. Ego Dominus Deus tuus, qui
Ps.80.b 11 eduxi te de terra Aegypti, de domo servitutis. 7. Non habebis Deos alienos in conspectu meo. 8.
Exod.20.a 3 Non facies tibi sculptile, nec similitudinem omnium, quæ in cælo sunt desuper, & quæ in terra
Ps.18.b 2 deorsum, & quæ versantur in aquis sub terra. 9. Non adorabis ea, & non coles. Ego enim sum Do-
Exod.20.a 4. minus Deus tuus: Deus æmulator, reddens iniquitatem patrum super filios in tertiam & quartam ge-
Lev.26... nerationem his qui oderunt me, 10. & faciens misericordiam in multa millia diligentibus me
Ps.96.b 7 & custodientibus præcepta mea. 11. Non usurpabis nomen Domini Dei tui frustra: quia
Exod.34.b 14 non
Exod.20.b 7

non erit impunitus qui super re vana nomen ejus assumpserit. 12. Observa diem sabbati, ut sanctifices
B eum, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus. 13. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. Lev.19.b12.
14. Septimus dies sabbati est, id est, requies Domini Dei tui. Non facies in eo quidquam operis tu, & Matt.5.e.33.
filius tuus, & filia, servus & ancilla & bos: & asinus, & omne jumentum tuum, & peregrinus qui est Gen.2.a2 b
intra portas tuas: ut requiescat servus tuus, & ancilla tua, sicut & tu. 15. Memento quòd & ipse Exod.20.
servieris in Aegypto, & eduxerit te inde Dominus Deus tuus in manu forti, & brachio extento. Id- Heb.4.b4
circo præcepit tibi ut observares diem sabbati. 16. Honora patrem tuum & matrem, sicut præcepit
tibi Dominus Deus tuus, ut longo vivas tempore, & bene sit tibi in terra, quam Dominus Deus tuus Exo.20.c12.
daturus est tibi. 17. Non occides. 18. Neque mœchaberis. 19. Furtumque non facies. 20. Nec lo- Eccli.3.b9.
queris contra proximum tuum falsum testimonium. 21. Non concupisces uxorem proximi tui: non Matt.15.a4
domum, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, & universa quæ illius Marc.7.b10
sunt. 22. Hæc verba locutus est Dominus ad omnem multitudinem vestram in monte de medio ignis Ephes.6.a2.
& nubis & caliginis, voce magna, nihil addens amplius: & scripsit ea in duabus tabulis lapideis, qua
tradidit mihi. 23. Vos autem postquam audistis vocem de medio tenebrarum, & mons
rem ardere vidistis, accessistis ad me omnes principes tribuum, & majores natu, atque di- Matt.5.d.28.
xistis: 24. Ecce ostendit nobis Dominus Deus noster majestatem & magnitudinem suam, vo- Rom.7.b7.
cem eius audivimus de medio ignis, & probavimus hodie, quòd loquente Deo cum homine, vixerit
C homo. 25. Cur ergo moriemur, & devorabit nos ignis hic maximus? Si enim audierimus ultrà vo-
cem Domini Dei nostri, moriemur. 26. Quid est omnis caro, ut audiat vocem Dei viventis, qui de medio
ignis loquitur, sicut nos audivimus, & possit vivere? 27. Tu magis accede: & audi cuncta quæ dixerit
Dominus Deus noster tibi: loquerisque ad nos, & nos audientes faciemus ea. 28. Quod cum audis-
set Dominus ait ad me: Audivi vocem verborum populi huius quæ locuti sunt tibi: bene omnia
sunt locuti 29. Quis det talem eos habere mentem, ut timeant me, & custodiant univer-
sa mandata mea in omni tempore, ut bene sit eis & filiis eorum in sempiternum? 30. Vade &
dic eis: Revertimini in tentoria vestra. 31. Tu verò hìc sta mecum, & loquar tibi omnia mandata
mea, & cæremonias atque judicia: quæ docebis eos, ut faciant ea in terra, quam dabo illis in posses-
sionem. 32. Custodite igitur & facite, quæ præcepit Dominus Deus vobis: non declinabitis neque
ad dexteram, neque ad sinistram. 33. sed per viam, quam præcepit Dominus Deus vester, ambulabi-
tis, ut vivatis, & bene sit vobis, & protelentur dies in terra possessionis vestræ.

CAPUT SEXTUM.

*Dominus ex toto corde diligendus, ejusdem mandata sollicitè servanda, & posteris incul-
canda.*

A 1. HÆc sunt præcepta, & ceremoniæ, atque judicia, quæ mandavit Dominus Deus vester, ut
docerem vos, & faciatis ea in terra, ad quam transgredimini possidendam: 2. ut timeas Do-
minum Deum tuum, & custodias omnia mandata & præcepta ejus, quæ ego præcipio tibi, & filiis ac
nepotibus tuis, cunctis diebus vitæ tuæ, ut prolongentur dies tui. 3. Audi Israel, & observa, & fa-
cias quæ præcepit tibi Dominus, & bene sit tibi, & multipliceris ampliùs, sicut pollicitus est Domi-
nus Deus patrum tuorum tibi terram lacte & melle manantem. 4. Audi Israel, Dominus Deus noster,
Dominus unus est. 5. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex Inf.11b13
tota fortitudine tua. 6. Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo: 7. & narra- Mat.22.d37
bis ea filiis tuis, & meditaberis in eis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque con- Marc.12.c
surgens. 8. Et ligabis ea quasi signum in manu tua, eruntque & movebuntur inter oculos tuos, 9. scri- 30
besque ea in limine & ostiis domus tuæ. 10. Cumque introduxerit te Dominus Deus tuus in terram Luc.10.c27.
pro qua juravit patribus tuis, Abraham, Isaac, & Iacob: & dederit tibi civitates magnas & optimas,
quas non ædificasti, 11. domos plenas cunctarum opum, quas non extruxisti, cisternas, quas non fo-
disti, vineta & oliveta, quæ non plantasti, 12. & comederis, & saturatus fueris: 13. cave diligenter,
ne obliviscaris Domini, qui eduxit te de terra Ægypti, de domo servitutis. Dominum Deum tuum ti-
B mebis, & illi soli servies, ac per nomen illius jurabis. 14. Non ibitis post deos alienos cunctarum gen- Inf.10.d20.
tium, quæ in circuitu vestro sunt: 15. quoniam Deus emulator, Dominus Deus tuus in medio tui: ne Matt.4.b10.
quando irascatur furor Domini Dei tui contra te, & auferat te de superficie terræ. 16. Non tentabis Do- Luc.4.b8
minum Deum tuum, sicut tentasti in loco tentationis. 17. Custodi præcepta Domini Dei tui, ac testi- Matt.4.a7.
monia & ceremonias, quas præcepit tibi: 18. & fac quod placitum est & bonum in conspectu Domini, Luc.4.b12
ut bene sit tibi: & ingressus possideas terram optimam, de qua juravit Dominus patribus tuis, 19. ut
deleret omnes inimicos tuos coram te, sicut locutus est. 20. Cumque interrogaverit te filius tuus cras,
dicens: Quid sibi volunt testimonia hæc, & ceremoniæ, atque judicia, quæ præcepit Dominus Deus
noster nobis? 21. dices ei: Servi eramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Ægypto in
manu forti: 22. fecitque signa atque prodigia magna & pessima in Ægypto contra Pharaonem, &
omnem domum illius, in conspectu nostro, 23. & eduxit nos inde, ut introductis daret terram super qua
juravit patribus nostris. 24. Præcepitque nobis Dominus, ut faciamus omnia legitima hæc, & timea-
mus Dominum Deum nostrum, ut bene sit nobis cunctis diebus vitæ nostræ, sicut est hodie. 25. Erit-
que nostri misericors, si custodierimus & fecerimus omnia præcepta ejus coram Domino Deo nostro
sicut mandavit nobis.

CA-

CAPUT SEPTIMUM.

Nulla cum gentibus societas contrahenda, sed earum aræ, luci, ac simulacra delenda: memoratis Dei beneficiis promittit in omnibus auxilium & ubertatem modò ejus præcepta observent.

1. CUm introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, quam possessurus ingrederis, & deleverit
Exo.23.c 23. gentes multas coram te, Hethæum, & Gergezæum, & Amorrhæum, Chananæum, & Phere- A
33.a.3 zæum, & Hevæum, & Jebusæum, septem gentes multo majoris numeri quàm tu es, & robustiores te: 2.
Exod.23.f 32 tradideritque eas Dominus Deus tuus tibi, percuties eas usque ad internecionem. Non inibis cum eis
34.b 15 fœdus, nec misereberis earum, 3. neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio ejus,
Exo.34.b 16 nec filiam illius accipies filio tuo: 4. quia seducet filium tuum, ne sequatur me, & ut magis serviat
Exod.23.c 34 diis alienis, irasceturque furor Domini, & delebit te citò. 5. Quin potiùs hæc facietis eis: Aras eo-
Inf.12.a 3.16 rum subvertite, & confringite statuas, lucosque succidite, & sculptilia comburite. 6. Quia popu-
d 21. lus sanctus es Domino Deo tuo. Te elegit Dominus Deus tuus, ut sis ei populus peculiaris de cunctis po-
Inf.14.a 2. pulis, qui sunt super terram. 7. Non quia cunctas gentes numero vincebatis, vobis junctus est Dominus,
Inf.26 d 18. & elegit vos, cùm omnibus sitis populis pauciores: 8. sed quia dilexit vos Dominus, & custodivit ju-
ramentum, quod juravit patribus vestris: eduxitque vos in manu forti, & redemit de domo servitu-
tis, de manu Pharaonis regis Ægypti. 9. Et scies quia Dominus Deus tuus, ipse est Deus fortis &
fidelis, custodiens pactum & misericordiam diligentibus se, & his qui custodiunt præcepta ejus in mille
generationes: 10. & reddens odientibus se statim, ita ut disperdat eos, & ultrà non differat, protinus B
eis restituens quod merentur. 11. Custodi ergo præcepta & cæremonias atque judicia, quæ ego man-
do tibi hodie ut facias. 12. Si postquam audieris hæc judicia, custodieris ea & feceris, custodiet &
Dominus Deus tuus pactum tibi, & misericordiam quam juravit patribus tuis; 13. & diliget te ac mul-
tiplicabit, benedicetque fructui ventris tui, & fructui terræ tuæ, frumento tuo, atque vindemiæ, oleo,
Exod.23.f 26 & armentis, gregibus ovium tuarum super terram, pro qua juravit patribus tuis, ut daret eam tibi. 14.
Benedictus eris inter omnes populos. Non erit apud te sterilis utriusque sexus, tam in hominibus, quàm
in gregibus tuis. 15. Auferet Dominus à te omnem languorem & infirmitates Ægypti pessimas, quas
novisti, non inferet tibi, sed cunctis hostibus tuis. 16. Devorabis omnes populos, quos Dominus
Deus tuus daturus est tibi. Non parcet eis oculus tuus, nec servies diis eorum, ne sint in ruinam tui.
17. Si dixeris in corde tuo: Plures sunt gentes istæ quàm ego, quo modo potero delere eas? 18. noli
metuere, sed recordare quæ fecerit Dominus Deus tuus Pharaoni, & cunctis Ægyptiis, 19. plagas
maximas, quas viderunt oculi tui, & signa atque portenta, manumque robustam, & extentum bra- C
chium; ut educeret te Dominus Deus tuus. sic faciet cunctis populis, quos metuis. 20. Insuper &
crabrones mittet Dominus Deus tuus in eos, donec deleat omnes atque disperdat qui te fugerint, &
Exod.23.f 28 latere potuerint. 21. Non timebis eos, quia Dominus Deus tuus in medio tui est, Deus magnus &
Jos.24.c.12. terribilis: 22. ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris eas
delere pariter: ne fortè multiplicentur contra te bestiæ terræ. 23. Dabitque eos Dominus Deus tuus
in conspectu tuo: & interficiet illos donec penitus deleantur. 24. Tradetque reges eorum in manus
tuas & disperdes nomina eorum sub cælo: nullus poterit resistere tibi, donec conteras eos. 25.
Sculptilia eorum igne combures: non concupisces argentum & aurum, de quibus facta sunt,
2.Mac.12.g. neque assumes ex eis tibi quidquam, ne offendas, propterea quia abominatio est Domini
40 Dei tui. 26. Nec inferes quippiam ex idolo in domum tuam, ne fias anathema, sicut & illud est.
Quasi spurcitiam detestaberis, et velut inquinamentum ac sordes abominationi habebis, quia anathe-
ma est.

CAPUT OCTAVUM.

Commemorantur beneficia & afflictiones quas Dominus eis in deserto immiserat, ne illorum, & Dei sui fiant immemores.

1. OMne mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, cave diligenter ut facias: ut possitis vivere, A
& multiplicemini, ingressique possideatis terram, pro qua juravit Dominus patribus vestris.
2. Et recordaberis cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta annis per
desertum, ut affligeret te, atque tentaret, & nota fierent quæ in tuo animo versabantur, utrum custo-
dires mandata illius, an non. 3. Afflixit te penuria, & dedit tibi cibum manna, quod ignorabas
Matt.4.a 4. tu & patres tui: ut ostenderet tibi quòd non in solo pane vivat homo, sed in omni verbo quòd
Luc.4.a 4. egreditur de ore Dei. 4. Vestimentum tuum, quo operiebaris, nequaquam vetustate defecit, & pes
tuus non est subtritus, en quadragesimus annus est. 5. Ut recogites in corde tuo, quia sicut erudit
filium suum homo, sic Dominus Deus tuus erudivit te, 6. ut custodias mandata Domini Dei tui, &
ambules in viis ejus, & timeas eum. 7. Dominus enim Deus tuus introducet te in terram bonam,
terram rivorum aquarumque & fontium: in cujus campis & montibus erumpunt fluviorum abyssi:
8. terram frumenti, hordei, ac vinearum, in qua ficus, & malogranata, & oliveta nascuntur: ter-
ram olei ac mellis. 9. Ubi absque ulla penuria comedes panem tuum, & rerum omnium abundantia
persrueris; cujus lapides ferrum sunt, & de montibus ejus æris metalla fodiuntur: 10. ut cùm co-
mederis, & satiatus fueris, benedicas Domino Deo tuo pro terra optima, quam dedit tibi. 11. Ob-
serva, & cave nequando obliviscaris Domini Dei tui, & negligas mandata ejus atque judicia &
cæremonias, quas ego præcipio tibi hodie: 12. ne, postquam comederis & satiatus fueris, domos
pulchras ædificaveris, & habitaveris in eis, 13. habuerisque armenta boum, & ovium greges, argen-
ti & auri cunctarumque rerum copiam, 14. elevetur cor tuum, & non reminiscaris Domini Dei tui,
qui

qui eduxit te de terra Ægypti, de domo servitutis: 15. & ductor tuus fuit in solitudine magna atque Num.20.b9
terribili, in qua erat serpens flatu adurens, & scorpio ac dipsas, & nullæ omnino aquæ: qui eduxit rivos 21.b6
de petra durissima, 16. & cibavit te manna in solitudine, quod nescierunt patres tui. Et postquam Exod.17.b6
afflixit ac probavit, ad extremum misertus est tui, 17. ne diceres in corde tuo: Fortitudo mea, & ro- Exod.16.d16
bur manus meæ, hæc mihi omnia præstiterunt. 18. Sed recorderis Domini Dei tui, quod ipse vires ti-
bi præbuerit, ut impleret pactum suum, super quo juravit patribus tuis, sicut præsens indicat dies. 19.
Sin autem oblitus Domini Dei tui, secutus fueris deos alienos, colueris que illos, & adoraveris: ecce nunc
prædico tibi quod omnino dispereas. 20. Sicut gentes, quas delevit Dominus in introitu tuo, ita & vos
peribitis, si inobedientes fueris voci Domini Dei vestri.

CAPUT NONUM.

Reprimitur elatio, ne futuras victorias sibi, sed soli Domino adscribant: refricat Moyses populo sua murmura, & peccata in deserto, & suam pro populo intercessionem.

A 1. Audi Israel: Tu transgredieris hodie Iordanem, ut possideas nationes maximas & fortiores te, ci-
vitates ingentes & ad cælum usque muratas, 2. populum magnum atque sublimem, filios E-
nacim, quos ipse vidisti, & audisti, quibus nullus potest ex adverso resistere. 3. Scies ergo hodie quòd
Dominus Deus tuus ipse transibit ante te, ignis devorans atque consumens, qui conterat eos & deleat
atque disperdat ante faciem tuam velociter, sicut locutus est tibi. 4. Ne dicas in corde tuo, cùm dele-
verit eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo: Propter justitiam meam introduxit me Dominus, ut
terram hanc possiderem, cùm propter impietates suas istæ deletæ sint nationes. 5. Neque enim pro-
pter justitias tuas, & æquitatem cordis tui, ingredieris ut possideas terras earum: sed quia illæ ege-
runt impiè, introeunte te deletæ sunt: & ut compleret verbum suum Dominus, quod sub juramen-
to pollicitus est patribus tuis, Abraham, Isaac, & Iacob. 6. Scito ergo quòd non propter justitias
tuas Dominus Deus tuus dederit tibi terram hanc optimam in possessionem, cùm durissimæ cervicis sis
populus. 7. Memento, & ne obliviscaris, quomodo ad iracundiam provocaveris Dominum Deum
tuum in solitudine. Ex eo die, quo egressus es ex Ægypto usque ad locum istum, semper adversum Exod.17.b6
Dominum contendisti. 8. Nam & in Horeb provocasti eum & iratus delere te voluit, 9. quando 19.a.3 31.d
ascendi in montem, ut acciperem tabulas lapideas, tabulas pacti quod pepigit vobiscum Dominus: 18.32.d15.
& perseveravi in monte quadraginta diebus ac noctibus, panem non comedens, & aquam non bi-
B bens. 10. Deditque mihi Dominus duas tabulas lapideas scriptas digito Dei, & continentes omnia
verba quæ vobis locutus est in monte de medio ignis, quando concio populi congregata est. 11. Cum- Exod.31.d18
que transissent quadraginta dies, & totidem noctes dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas, tabu-
las fœderis. 12. dixitque mihi: Surge, & descende hinc citò: quia populus tuus, quem eduxisti
de Ægypto, deseruerunt velociter viam quam demonstrasti eis, fecerunt que sibi conflatile. 13. Rur- Exod.32.b7.
sumque ait Dominus ad me, Cerno quòd populus iste duræ cervicis sit: 14. dimitte me ut conteram
eum, & deleam nomen ejus de sub cælo, & constituam te super gentem, quæ hac maior & fortior sit.
15. Cumque de monte ardente descenderem, & duas tabulas fœderis utraque tenerem manu, 16. vi-
dissemque vos peccasse Domino Deo vestro, & fecisse vobis vitulum conflatilem, ac deseruisse veloci-
ter viam ejus, quam vobis ostenderat: 17. proieci tabulas de manibus meis, confregique eas in con-
spectu vestro. 18. Et procidi ante Dominum sicut priùs, quadraginta diebus & noctibus panem non
comedens, & aquam non bibens, propter omnia peccata vestra quæ gessistis contra Dominum, & eum
ad iracundiam provocastis. 19. Timui enim indignationem & iram illius, qua adversum vos conci-
tatus, delere vos voluit. Et exaudivit me Dominus etiam hac vice. 20. Adversum Aaron quoque
vehementer iratus, voluit eum conterere & pro illo similiter deprecatus sum. 21. Peccatum autem ve-
C strum quod feceratis, id est vitulum, arripiens, igne combussi, & in frusta comminuens, omnino-
que in pulverem redigens, projeci in torrentem, qui de monte descendit. 22. In incendio quoque
& in tentatione, & in Sepulchris concupiscentiæ provocastis Dominum: 23. & quando misit vos de
Cadesbarne, dicens: Ascendite, & possidete terram, quam dedi vobis, & contempsistis imperium
Domini Dei vestri, & non credidistis ei, neque vocem ejus audire voluistis: 24. sed semper fuistis re-
belles à die qua nosse vos cœpi. 25. Et iacui coram Domino quadraginta diebus ac noctibus, qui-
bus eum suppliciter deprecabar, ne deleret vos ut fuerat comminatus: 26. & orans dixi: Domine
Deus, ne disperdas populum tuum, & hereditatem tuam, quam redemisti in magnitudine tua, quos
eduxisti de Ægypto in manu forti. 27. Recordare servorum tuorum, Abraham, Isaac, & Jacob: ne
aspicias duritiam populi huius, & impietatem atque peccatum: 28. ne fortè dicant habitatores ter-
ræ, de qua eduxisti nos: Non poterat Dominus introducere eos in terram, quam pollicitus est eis,
& oderat illos: idcirco eduxit, ut interficeret eos in solitudine. 29. qui sunt populus tuus & heredi-
tas tua, quos eduxisti in fortitudine tua magna, & in brachio tuo extento.

CAPUT DECIMUM.

Tabularum secundarum instauratio, Levitarum officia: timor, & dilectio Dei ad servanda præcepta movere debent: præputium cordis circumcidendum, peregrini amandi, & per Dei nomen jurandum.

A 1. In tempore illo dixit Dominus ad me: Dola tibi duas tabulas lapideas, sicut priores fuerunt,
& ascende ad me in montem: faciesque arcam ligneam, 2. & scribam in tabulis verba quæ fue- Exod.34.a1
runt in his quas antè confregisti, ponesque eas in arca. 3. Feci igitur arcam de lignis setim. Cumque
dolassem duas tabulas lapideas instar priorum, ascendi in montem, habens eas in manibus. 4. Scrip-
sitque in tabulis, juxta id quod priùs scripserat, verba decem, quæ locutus est Dominus ad vos in

monte, de medio ignis, quando populus congregatus est: & dedit eas mih. 5. Reversusque de monte
descendi, & posui tabulas in arcam, quam feceram, quæ hucusque ibi i sunt sicut mihi præcepit Do-
minus. 6. Filii autem Israel moverunt castra ex Beroth filiorum Jacan in Mosara, ubi Aaron mor-
Num.33.d.31 tuus ac sepultus est, pro quo, sacerdotio functùs est Eleazar filius ejus. 7. Inde venerunt in Gadgad
Num.20.d 38 de quo loco profecti, castrametati sunt in Jetebatha, in Terra aquarum atque torrentium. 8. Eo
29. tempore separavit tribum Levi, ut partaret arcam fœderis Domini, & staret coram eo in ministerio,
ac benediceret in nomine illius usque in præsentem diem. 9. Quam ob rem non habuit Levi partem,
neque possessionem cum fratribus suis: quia ipse Dominus possessio ejus est, sicut promisit ei Dominus
Deus tuus. 10. Ego autem steti in monte, sicut priùs, quadraginta diebus ac noctibus: exaudivitque me B
Dominus etiam hac vice, & te perdere noluit. 11. Dixitque mihi: Vade, & præcede populum, ut ingre-
diatur, & possideat terram, quam juravi patribus eorum ut traderem eis. 12. Et nunc Israel, quid Domi-
nus Deus tuus petit à te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus, & diligas eum, ac
servias Domino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua: 13. custodiasque mandata Domini,
& cæremonias ejus, quas ego hodie præcipio tibi, ut bene sit tibi? 14. En Domini Dei tui cælum est, &
cælum cæli, terra, & omnia quæ in ea sunt: 15. & tamen patribus tuis conglutinatus est Dominus, &
amavit eos, elegitque semen eorum post eos, id est vos, de cunctis gentibus, sicut hodie comprobatur.
2.Par.2.b7 16. Circumcidite igitur præputium cordis vestri, & cervicem vestram ne induretis amplius: 17. quia
Iob 34 b. 19. Dominus Deus vester, ipse est Deus deorum, & Dominus dominantium, Deus magnus & potens, &
Sap.6.b.8. Eccli.35.b15 terribilis, qui personam non accipit, nec munera, 18. Facit judicium pupillo & viduæ, amat peregri-
Act.10.c34. num, & dat ei victum atque vestitum. 19. & vos ergo amate peregrinos, quia & ipsi fuistis advenæ in
Rom.2.b11. terra Ægypti. 20. Dominum Deum tuum timebis, & ei soli servies: ipsi adhærebis, jurabisque in nomi-
Gal.2.b6. ne illius. 21. Ipse est laus tua, & Deus tuus, qui fecit tibi hæc magnalia & terribilia, quæ viderunt oculi
Sup.6.b13. tui. 22. In septuaginta animabus descenderunt patres tui in Ægyptum: & ecce nunc multiplicavit te
Matt.4.b10 Dominus Deus tuus sicut astra cæli.
Luc.4.b8.
Gen.46.c17
Exod.1.a5.

CAPUT XI.

Recensentur varia Dei beneficia, multaque bona promittuntur servantibus ejus præcepta, mala autem non servantibus, hoc est, benedictio, & maledictio super montis Garizim, & Hebal ponenda.

1. AMa itaque Dominum Deum tuum, & observa præcepta ejus & cæremonias, judicia atque A
mandata, omni tempore. 2. Cognoscite hodie quæ ignorant filii vestri, qui non viderunt di-
sciplinam Domini Dei vestri, magnalia ejus & robustam manum, extentumque brachium: 3. signa
& opera quæ fecit in medio Aegypti Pharaoni regi, & universæ terræ ejus, 4. omnique exercitui
Aegyptiorum, & equis ac curribus: quo modo operuerint eos aquæ maris rubri, cùm vos persequerentur,
& deleverit eos Dominus usque in præsentem diem: 5. vobisque quæ fecerit in solitudine, do-
Num.16.a1. nec veniretis ad hunc locum: 6. & Dathan atque Abiron filiis Eliab, qui fuit filius Ruben: quos
Num.16.c.32 aperto ore suo terra absorbuit, cum domibus & tabernaculis, & universa substantia eorum, quam
habebant in medio Israel. 7. Oculi vestri viderunt omnia opera Domini magna quæ fecit. 8. ut cu-
stodiatis universa mandata illius, quæ ego hodie præcipio vobis, & possitis introire, & possidere ter-
ram, ad quam ingredimini, 9. multoque in ea vivatis tempore: quam sub juramento pollicitus est
Dominus patribus vestris, & semini eorum, lacte & melle manantem. 10. Terra enim, ad quam
ingrederis possidendam, non est sicut terra Aegypti, de qua existi, ubi jacto semine in hortorum
morem aquæ ducuntur irriguæ: 11. sed montuosa est & campestris, de cælo expectans pluvias. 12.
quam Dominus Deus tuus semper invisit, & oculi illius in ea sunt à principio anni usque ad finem ejus.
13. Si ergo obedieritis mandatis meis, quæ ego hodie præcipio vobis, ut diligatis Dominum Deum
vestrum, & serviatis ei in toto corde vestro & in tota anima vestra: 14. dabit pluviam terræ vestræ B
Sup.10.c.12. temporaneam & serotinam, ut colligatis frumentum, & vinum, & oleum, 15. fœnumque ex agris
ad pascenda jumenta. & ut ipsi comedatis ac saturemini. 16. Cavete ne fortè decipiatur cor vestrum,
& recedatis à Domino, serviatisque diis alienis, & adoretis eos: 17. iratusque Dominus claudat cæ-
lum, & pluviæ non descendant, nec terra det germen suum, pereatisque velociter de terra
optima, quam Dominus daturus est vobis. 18. Ponite hæc verba mea in cordibus &
Sup.6.b6. in animis vestris, & suspendite ea pro signo in manibus, & inter oculos vestros collo-
cate. 19. Docete filios vestros ut illa meditentur, quando sederis in domo tua, & ambulaveris
in via, & accubueris atque surrexeris. 20. Scribes ea super postes & januas, domus tuæ: 21. ut
multiplicentur dies tui, et filiorum tuorum in terra, quam juravit Dominus patribus tuis, ut daret
eis quamdiu cælum imminet terræ. 22. Si enim custodieritis mandata quæ ego præcipio vobis, & fe-
ceritis ea, ut diligatis Dominum Deum vestrum, & ambuletis in omnibus viis ejus, adhærentes ei,
23. disperdet Dominus omnes gentes istas ante faciem vestram, & possidebitis eas, quæ majores et C
fortiores vobis sunt. 24. Omnis locus, quem calcaverit pes vester, vester erit. A deserto, & à Li-
Josu.1.a3. bano, à flumine magno Euphrate usque ad mare occidentale erunt termini vestri. 25. Nullus stabit
contra vos. terrorem vestrum & formidinem dabit Dominus Deus vester super omnem terram quam
calcaturi estis, sicut locutus est vobis. 26. En propono in conspectu vestro hodie benedictionem &
maledictionem: 27. benedictionem, si obedieritis mandatis Domini Dei vestri, quæ ego hodie præ-
cipio vobis: 28. maledictionem, si non obedieritis mandatis Domini Dei vestri, sed recesseritis de
via, quam ego nunc ostendo vobis, & ambulaveritis post deos alienos, quos ignoratis. 29. Cùm
verò introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quam pergis habitandam, pones benedictionem
super montem Garizim, maledictionem super montem Hebal: 30. qui sunt trans Jordanem, post
viam quæ vergit ad solis occubitum in terra Chananæi, qui habitat in campestribus contra Galga-
lam, quæ est juxta vallem tendentem & intrantem procul. 31. Vos enim transibitis Jordanem, ut
posi-

possideatis terram, quam Dominus Deus vester daturus est vobis, ut habeatis & possideatis illam. 32.
Videte ergo ut impleatis cæremonias atque judicia quæ ego hodie ponam in conspectu vestro.

CAPVT XII.

Præcipit exterminari idololatriam, decimas ac primitias reddi: sacrificia certo loco exolvi, & comedi; à sanguine & omni cibo immundo abstineri.

A 1. HÆc sunt præcepta atque judicia, quæ facere debetis in terra, quam Dominus Deus patrum tuo-
rum daturus est tibi, ut possideas eam cunctis diebus quibus super humum gradieris. 2. Sub-
vertite omnia loca, in quibus coluerunt gentes, quas possessuri estis, deos suos super montes ex-
celsos, & colles, & subter omne lignum frondosum; Dissipate aras eorum, & confringite statuas, lucos Sup 7 d 15
igne conburite, & idola comminuite: disperdite nomina eorum de locis illis. 4. Non facietis ita 2. Mach. 12. 3
Domino Deo vestro: 5. sed ad locum, quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris, 40
ut ponat nomen suum ibi. & habitet in eo, venietis: 6. & offeretis in loco illo holocausta & victimas ve-
stras, decimas & primitias manuum vestrarum, & vota atq; donaria, primogenita boum & ovium. 7. & co-
medetis in conspectu Domini Dei vestri: ac lætabimini in cunctis, ad quæ miseritis manum vos & domus
vestræ, in quibus benedixerit vobis Dominus Deus vester. 8. Non facietis ibi quæ nos hic facimus
hodie, singuli quod sibi rectum videtur. 9. Neque enim usque in præsens tempus venistis ad
requiem, & possessionem quam Dominus Deus vester daturus est vobis. 10. Transibitis Jorda-
nem, & habitabitis in terra, quam Dominus Deus vester daturus est vobis, ut requiescatis à cun-
ctis hostibus per circuitum; & absque ullo timore habitetis. 11. in loco quem elegerit Dominus
Deus vester, ut sit nomen ejus in eo. illuc omnia, quæ præcipio, conferetis, holocausta, &
hostias, ac decimas, & primitias manuum vestrarum: & quidquid præcipuum est in muneribus,
B quæ vovebitis Domino. 12. Ibi epulabimini coram Domino Deo vestro, vos & filii ac filiæ vestræ,
famuli & famulæ, atque Levites qui in urbibus vestris commoratur, neque enim habet aliam partem
& possessionem inter vos. 13. Cave ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris. 14 sed
in eo, quem elegeris Dominus, in una tribuum tuarum offeres hostias, & facies quæcumque præ-
cipio tibi. 15. Sin autem comedere volueris, & te esus carnium delectaverit, occide, & comede
juxta benedictionem Domini Dei tui, quam dedit tibi in urbibus tuis: sive immundum fuerit, hoc
est, maculatum & debile sive mundum, hoc est, integrum & sine macula, quod offerri licet, sicut
capream & cervum, comedes. 16. absque esu dumtaxat sanguinis, quem super terram quasi aquam
effundes. 17. Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti, & vini, & olei tui, pri-
mogenita armentorum & pecorum, & omnia quæ voveris, & sponte offerre volueris, & primitias
manuum tuarum: 18. sed coram Domino Deo tuo comedes ea, in loco quem elegerit Dominus Deus
tuus, tu & filius tuus, & filia tua, & servus & famula atque Levites qui manet in urbibus tuis, &
lætaberis & reficieris coram Domino Deo tuo, in cunctis ad quæ extenderis manum tuam. 19.
Cave ne derelinquas Levitem in omni tempore quo versaris in terra. 20. Quando dilataverit Domi-
nus Deus tuus terminos tuos, sicut locutus est tibi & volueris vesci carnibus, quas desiderat anima Gen. 28. c. 14.
tua: 21. locus autem, quem elegerit Dominus Deus tuus ut sit nomen eius ibi, si procul fuerit, Exo. 34. c. 24
C occides de armentis & pecoribus, quæ habueris. sicut præcepi tibi, & comedes in oppidis tuis, ut Infra 19. b 8
tibi placet. 22. Sicut comeditur caprea & cervus, ita vesceris eis; & mundus & immundus in com-
mune vescentur. 23. Hoc solum cave, ne sanguinem comedas sanguis enim eorum pro anima est; &
idcirco non debes animam comedere cum carnibus; 24. sed super terram fundes quasi aquam, 25.
ut bene sit tibi & filiis tuis post te, cum feceris quod placet in conspectu Domini. 26. Quæ autem san-
ctificaveris, & voveris Domino, tolles, & venies ad locum, quem elegerit Dominus: 27. & offeres
oblationes tuas carnem & sanguinem super altare Domini Dei tui: sanguinem hostiarum fundes in altari:
carnibus autem ipse vesceris. 28. Observa & audi omnia quæ ego præcipio tibi, ut bene sit tibi, et filiis tuis
post te in sempiternum, cùm feceris quod bonum est & placitum in conspectu Domini Dei tui. 29. Quan- Inf. 19. a 1.
do disperdiderit Dominus Deus tuus ante faciem tuam gentes, ad quas ingredieris possidendas & posse-
deris eas. atque habitaveris in terra earum: 30. cave ne imiteris eas, postquam te fuerint introeunte
subversæ, & requiras ceremonias earum, dicens: Sicut coluerunt gentes istæ deos suos, ita & ego
colam. 31. Non facies similiter Domino Deo tuo. Omnes enim abominationes, quas aversatur
Dominus, fecerunt diis suis, offerentes filios, & filias, & comburentes igni. 32. Quod præcipio
tibi, hoc tantum facito Domino: nec addas quidquam, nec minuas.

CAPVT XIII.

Pseudopropheta à Deo avertens occidi debet, quantumvis propinquus sit vel amicus, imò & urbs vastari funditus, cujus habitatores id facere conati fuerint.

1. SI surrexerit in medio tui prophetes, aut qui somnium vidisse se dicat, & prædixerit signum
atque portentum, 2. & evenerit quod locutus est & dixerit tibi: Eamus, & sequamur deos
A alienos quos ignoras, & serviamus eis: 3. non audies verba prophetæ illius aut somniatoris:
quia tentat vos Dominus Deus vester, ut palàm fiat utrùm diligatis eum an non, in toto cor-
de, & in tota anima vestra. 4. Dominum Deum vestrum sequimini, & ipsum timete, &
mandata illius custodite, & audite vocem ejus: ipsi servietis, & ipsi adhærebitis. 5. Prophe-
ta autem ille aut fictor somniorum interficietur: quia locutus est ut vos averteret à Domino
Deo vestro, qui eduxit vos de terra Ægypti, & redemit vos de domo servitutis: ut errare te
faceret de via, quam tibi præcepit Dominus Deus tuus; & auferes malum de medio tui, 6.

Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tuæ, aut filius tuus vel filia, sive uxor quæ
est in sinu tuo, aut amicus, quem diligis ut animam tuam, clàm dicens: Eamus, & servia-
mus diis alienis, quos ignoras tu, & patres tui. 7. cunctarum in circuitu gentium, quæ iux-
tà vel procul sunt, ab initio usque ad finem terræ; 8. non acquiescas ei, nec audias, neque B
pareat ei oculus tuus ut miserearis & occultes eum, 9. sed statim interficies. sit primum ma-
Inf.17.b 7. nus tua super eum, & postea omnis populus mittat manum. 10. Lapidibus obrutus necabi-
tur; quia voluit te abstrahere à Domino Deo tuo, qui eduxit te de terra Ægypti, de domo
servitutis: 11. ut omnis Israel audiens timeat, & nequaquam ultra faciat quippiam hujus rei
simile. 12. Si audieris in una urbium tuarum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi ad habitan-
dum, dicentes aliquos: 13. Egressi sunt filii Belial de medio tui, & averterunt habitatores
urbis suæ, atque dixerunt; Eamus, & serviamus diis alienis quos ignoratis: 14. quære solici-
tè & diligenter; rei veritate perspecta, si inveneris certum esse quod dicitur, & abominatio-
nem hanc opere perpetratam, 15. statim percuties habitatores urbis illius in ore gladii, & de-
lebis eam, ac omnia quæ in illa sunt: usque ad pecora. 16. quidquid etiam supellectilis fuerit,
congregabis in medio platearum ejus, & cum ipsa civitate succendes, ita ut universa consumas
Domino Deo tuo, & sit tumulus sempiternus, non ædificabitur ampliùs, 17. & non adhære-
bit de illo anathemate quidquam in manu tua: ut avertatur Dominus ab ira furoris sui, & mi-
sereatur tui, multiplicetque te sicut juravit patribus tuis. 18. quando audieris vocem Domini
Dei tui, custodiens omnia præcepta ejus quæ ego præcipio tibi hodie, ut facias quod placitum
in conspectu Domini Dei tui.

CAPUT XIV.

Gentium ritus super mortuo fugiendus: animalium mundorum & immundorum discretio: & decimas esse solvendas.

Sup.7 a 6. 1. Filii estote Domini Dei vestri: non vos incidetis, nec facietis calvitium super mortuo. 2. quo- A
Inf.26 d.18. niam populus sanctus es Domino Deo tuo: & te elegit ut sis ei in populum peculiarem, de
Lev.11.a 4. cunctis gentibus quæ sunt super terram. 3. Ne comedatis quæ immunda sunt. 4. Hoc est animal
quod comedere debetis, bovem, & ovem, & capram, 5. cervum & capream, bubalum, trage-
laphum, pygargum, orygem, camelopardalum. 6. Omne animal quod in duas partes findit un-
gulam, & ruminat, comedetis. 7. De his autem quæ ruminant, & ungulam non findunt, come-
dere non debetis, ut camelum, leporem, chœrogryllum: hæc quia ruminant, & non dividunt
ungulam, immunda erunt vobis. 8. Sus quoque quoniam dividit ungulam, & non ruminat, im-
munda erit. carnibus eorum non vescemini, & cadavera non tangetis. 9. Hæc comedetis ex om-
nibus quæ morantur in aquis: Quæ habent pinnulas & squamas comedite: 10. quæ absque pinnulis
& squamis sunt, ne comedatis, quia immunda sunt. 11. Omnes aves mundas comedite. 12. Im-
mundas ne comedatis: aquilam scilicet, & gryphem, & haliæetum, 13. ixion, & vulturem ac
milvum juxta genus suum: 14. & omne corvini generis, 15. & struthionem ac noctuam, & larum
atque accipitrem juxta genus suum: 16. herodium ac cycnum, & ibin, 17. ac mergulum, por-
phyrionem, & nycticoracem, 18. onocrotalum, & charadrium, singula in genere suo: upupam
quoque & vespertilionem. 19. Et omne quod reptat & pennulas habet, immundum erit, & non co- B
Exo.23.d 19. medetur. 20. Omne quod mundum est, comedite. 21. Quidquid autem morticinum est, ne ve-
34.d 26. scamini ex eo. Peregrino, qui intra portas tuas est, da ut comedat, aut vende ei: quia tu populus
sanctus Domini Dei tui es. Non coques hœdum in lacte matris suæ. 22. Decimam partem separabis
de cunctis fructibus tuis qui nascuntur in terra per annos singulos, 23. & comedes in conspectu Do-
mini Dei tui, in loco quem elegerit ut in eo nomen illius invocetur, decimam frumenti tui, & vini,
& olei, & primogenita de armentis et ovibus tuis: ut discas timere Dominum Deum tuum omni tem-
pore. 24. Cum autem longior fuerit via, et locus quem elegerit Dominus Deus tuus, tibique bene-
dixerit, nec potueris ad eum hæc cuncta portare, 25. vendes omnia, et in pretium rediges, porta-
bisque manu tua, et proficisceris ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus. 26. et emes ex eadem
pecunia quidquid tibi placuerit, sive ex armentis, sive ex ovibus, vinum quoque et siceram, et
omne quod desiderat anima tua: et comedes coram Domino Deo tuo, et epulaberis tu et domus tua;
27. et Levites qui intra portas tuas est; cave ne derelinquas eum, quia non habet aliam partem in pos-
sessione tua. 28. Anno tertio separabis aliam decimam, ex omnibus quæ nascuntur tibi eo tempo-
re; et repones intra ianuas tuas. 29. Venietque Levites qui aliam non habet partem nec possessio-
nem tecum, et peregrinus ac pupillus et vidua, qui intra portas tuas sunt, et comedent et
saturabuntur: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum quæ
feceris.

CAPUT XV.

Lex remissionis septimi anni in quos exerceatur: de servo Hebræo qui noluerit manumitti: de primogenitis Domino sanctificandis & comedendis.

1 Septimo anno facies remissionem, 2. quæ hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab A
amico vel proximo ac fratre suo, repetere non poterit, quia annus remissionis est Domi-
ni. 3. A peregrino & advena exiges: civem & propinquum repetendi non habebis potestatem. 4.
Et omnino indigens & mendicus non erit inter vos: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in ter-
ra, quam traditurus est tibi in possessionem. 5. Si tamen audieris vocem Domini Dei tui, &
cu-

custodieris universa quæ jussit, & quæ ego hodie præcipio tibi, benedicet tibi, ut pollicitus
est. 6. Fœnerabis gentibus multis, & ipse à nullo accipies mutuum. Dominaberis nationibus
plurimis, & tui nemo dominabitur. 7. Si unus de fratribus tuis, qui morantur intra portas civitatis
B tuæ in terra quam Dominus Deus tuus daturus est tibi, ad paupertatem venerit: non obdurabis Matt.5.f.42
cor tuum, nec contrahes manum, 8. sed aperies eam pauperi, & dabis mutuum, quo eum indige- Luc.6.e.34
re perspexeris. 9. Cave ne fortè subrepat tibi impia cogitatio, & dicas in corde tuo: Appropin-
quat septimus annus remissionis, & avertas oculos tuos à paupere fratre tuo, nolens ei quod postu-
lat mutuum commodare: ne clamet contra te ad Dominum, & fiat tibi in peccatum. 10. Sed dabis
ei: nec ages quippiam callidè in ejus necessitatibus sublevandis: ut benedicat tibi Dominus Deus
tuus in omni tempore, & in cunctis ad quæ manum miseris. 11. Non deerunt pauperes in terra ha- Matt.26.a.11
bitationis tuæ: idcirco ego præcipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum Exod.21.a.2.
versatur in terra. 12. Cum tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus aut Hebræa; & sex annis ser- Ier.34.c.14.
vierit tibi, in septimo anno dimittes eum liberum: 13. & quem libertate donaveris, nequaquam
vacuum abire patieris: 14. sed dabis viaticum de gregibus, & de area, & torculari tuo, quibus
Dominus Deus tuus benedixerit tibi. 15. Memento quod & ipse servieris in terra Ægypti, & libera-
verit te Dominus Deus tuus, & idcirco ego nunc præcipio tibi. 16. Sin autem dixerit: Nolo egre-
C di: eò quòd diligat te, & domum tuam, & bene sibi apud te esse sentiat. 17. assumes subulam,
& perforabis aurem ejus in janua domus tuæ, & serviet tibi usque in æternum. ancillæ quoque simi-
liter facies. 18. Non avertas ab eis oculos tuos, quando dimiseris eos liberos: quoniam juxta mer-
cedem mercenarii per sex annos servivit tibi: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operi-
bus quæ agis. 19. De primogenitis quæ nascuntur in armentis, & in ovibus tuis, quidquid est sexus
masculini, sanctificabis Domino Deo tuo. Non operaberis in primogenito bovis, & non tonde-
bis primogenita ovium. 20. In conspectu Domini Dei tui comedes ea per annos singulos, in loco
quem elegerit Dominus, tu & domus tua. 21. Sin autem habuerit maculam, vel claudum fue- Lev.22.c.20.
rit, vel cæcum, aut in aliqua parte deforme vel debile, non immolabitur Domino Deo tuo, 21.
22. sed intra portas urbis tuæ comedes illud, tam mundus, quàm immundus similiter vescentur Eccli.35.b.14
eis, quasi caprea & cervo. 23. Hoc solum observabis, ut sanguinem eorum non comedas, sed ef-
fundes in terram quasi aquam.

CAPUT XVI.

Tres præcipuæ anni solemnitates, Azymorum, Hebdomadarum, & Tabernaculorum: de justis judicibus constituendis, & de cavendo ab occasionibus idololatriæ.

A 1. Observa mensem novarum frugum, & verni primum temporis, ut facias Phase Domino
Deo tuo: quoniam in isto mense eduxit te Dominus Deus tuus de Ægypto nocte.
2. Immolabisque Phase Domino Deo tuo de ovibus, & de bobus, in loco quem elegerit Do-
minus Deus tuus, ut habitet nomen ejus ibi. 3. Non comedes in eo panem fermentatum:
Septem diebus comedes absque fermento, afflictionis panem, quoniam in pavore egressus es
de Aegypto: ut memineris diei egressionis tuæ de Aegypto, omnibus diebus vitæ tuæ. 4.
Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis septem diebus, & non remanebit de car-
nibus ejus quod immolatum est vespere in die primo usque mane. 5. Non poteris immolare
Phase in qualibet urbium tuarum, quas Dominus Deus tuus daturus est tibi; 6. sed in loco,
quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen ejus ibi: immolabis Phase vespere ad so-
lis occasum, quando egressus es de Aegypto. 7. Et coques, & comedes in loco quem ele-
gerit Dominus Deus tuus, maneque consurgens vades in tabernacula tua. 8. Sex diebus co-
medes azyma: & in die septima, quia collecta est Domini Dei tui, non facies opus. 9. Se-
ptem hebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in segetem miseris. 10. & celebrabis
diem festum hebdomadarum Domino Deo tuo, oblationem spontaneam manus tuæ, quam of-
feres juxta benedictionem Domini Dei tui: 11. & epulaberis coram Domino Deo tuo, tu,
filius tuus, & filia tua, servus tuus, & ancilla tua, & Levites qui est intra portas tuas, ad-
vena ac pupillus & vidua, qui morantur vobiscum: in loco quem elegerit Dominus Deus
B tuus, ut habitet nomen ejus ibi: 12. & recordaberis quoniam servus fueris in Aegypto: cu-
stodiesque ac facies quæ præcepta sunt. 13. Sollemnitatem quoque tabernaculorum celebrabis
per septem dies, quando collegeris de area & torculari fruges tuas: 14. & epulaberis in fe-
stivitate tua, tu, filius tuus & filia, servus tuus & ancilla, Levites quoque & advena, pu-
pillus ac vidua qui intra portas tuas sunt. 15. Septem diebus Domino Deo tuo festa celebrabis,
in loco quem elegerit Dominus: benedicetque tibi Dominus Deus tuus in cunctis frugibus
tuis, & in omni opere manuum tuarum, erisque in lætitia. 16. Tribus vicibus per annum Exod.23.c.15
apparebit omne masculinum tuum in conspectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit: in 34.c.20.
solemnitatem azymorum, in solemnitate hebdomadarum, & in solemnitate tabernaculorum. Eccl.35.a.6
Non apparebit ante Dominum vacuus. 17. Sed offeret unusquisque secundùm quod habuerit
juxta benedictionem Domini Dei sui, quam dederit ei. 18. Judices & magistros constitues in
omnibus portis tuis, quas Dominus tuus dederit tibi, per singulas tribus tuas: ut judicent po- Exod.23.b.8
pulum justo judicio. 19. nec in alteram partem declinent. Non accipies personam, nec mune- Sap.1.c.17.
ra: quia munera excæcant oculos sapientum, & mutant verba justorum. 20. Justè quod justum Lev.19.c.15
est persequeris: ut vivas & possideas terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi. 21. Non Eccli.20.d.31
plantabis lucum, & omnem arborem juxta altare Domini Dei tui. 22. Nec facies tibi, neque con-
stitues statuam: quæ odit Dominus Deus tuus.

CAPUT XVII.

Hostia deligenda, idololatria punienda; in gravi difficultate ad summum sacerdotem ejusque concilium recurrendum; & quæ regi eligendo sint observanda.

1. NOn immolabis Domino Deo tuo ovem & bovem, in quo est macula, aut quippiam vi- A
tii: quia abominatio est Domino Deo tuo. 2. Cùm reperti fuerint apud te, intra
unam portarum tuarum quas Dominus Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier qui faciant malum in
conspectu Domini Dei tui, & transgrediantur pactum illius, 3. ut vadant & serviant diis alienis,
& adorent eos, solem & lunam, & omnem militiam cæli, quæ non præcepi: 4. & hoc tibi fue-
rit nuntiatum, audiensque inquisieris diligenter, & verum esse reperreris, & abominatio facta est
in Israel: 5. educes virum ac mulierem, qui rem sceleratissimam perpetrarunt, ad portas civitatis
tuæ, & lapidibus obruentur. 6. In ore duorum aut trium testium peribit qui interficietur. Ne-
Inf.19.d 15. mo occidatur, uno contra se dicente testimonium. 7. Manus testium prima interficiet eum, &
Matt.18.c 16 manus reliqui populi extrema mittetur: ut auferas malum de medio tui. 8. Si difficile & ambiguum
2.Cor.13.a 1 apud te judicium esse perspexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram: & ju-
Sup.13.b 9. dicum intra portas tuas videris verba variari: surge, & ascende ad locum, quem elegerit Dominus
2.Par.19.c 8. Deus tuus. 9. Veniesque ad sacerdotes Levitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore:
quæresque ab eis, qui indicabunt tibi judicii veritatem. 10. Et facies quæcumque dixerint qui
præsunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te. 11. iuxta legem eius; sequerisque sententiam
eorum, nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram. 12. Qui autem superbierit, nolens
obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, & decreto iudicis, morie-
tur homo ille, & auferes malum de Israel: 13. cunctusque populus audiens timebit, ut nullus dein-
ceps intumescat superbia. 14. Cùm ingressus fueris terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, B
& possederis eam, habitaverisque in illa, & dixeris: Constituam super me regem, sicut habent
omnes per circuitum nationes: 15. eum constitues, quem Dominus tuus elegerit de numero fra-
trum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui non sit frater tuus. 16.
Cùmque fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos, nec reducet populum in Aegyptum,
equitatus numero sublevatus, præsertim cùm Dominus præceperit vobis, ut nequaquam ampliùs
per eamdem viam revertamini. 17. Non habebit uxores plurimas, quæ alliciant animum ejus, ne-
que argenti & auri immensa pondera. 18. Postquam autem sederit in solio regni sui, describet sibi
Deuteronomium legis hujus in volumine, accipiens exemplar à sacerdotibus Leviticæ tribus, 19.
& habebit secum, legetque illud omnibus diebus vitæ suæ, ut discat timere Dominum Deum
suum, & custodire verba & cæremonias ejus, quæ in lege præcepta sunt. 20. Nec elevetur cor ejus
in superbiam super fratres suos, neque declinet in partem dexteram vel sinistram, ut longo tempore
regnet ipse, & filii eius, super Israel.

CAPUT XVIII.

Sacerdotibus & Levitis pro possessione cedunt oblationes ac sacrificia: cavenda omnis superstitio: de vero propheta suscitando, & falso propheta interficiendo: quomodo verus à falso discernendus.

1. NOn habebunt sacerdotes & Levitæ, & omnes qui de eadem tribu sunt, partem & heredita- A
Num.18.c 20 tem cum reliquo Israel, quia sacrificia Domini, & oblationes eius comedent, 2. & nihil
d 23 aliud accipient de possessione fratrum suorum: Dominus enim ipse est hereditas eorum, sicut locutus
1.Cor.9 b 13 est illis. 3. Hoc erit iudicium sacerdotum à populo, & ab his qui offerunt victimas: sive bovem, sive
Sup 10.b 9. ovem immolaverint, dabunt sacerdoti armum ac ventriculum: 4. primitias frumenti, vini & olei,
Num.18.b 11 & lanarum partem ex ovium tonsione. 5. Ipsum enim elegit Dominus Deus tuus de cunctis tribubus
tuis, ut stet, & ministret nomini Domini ipse, & filii eius in sempiternum. 6. Si exierit Levites ex una ur-
bium tuarum ex omni Israel in qua habitat, & voluerit venire, desiderans locum quem elegerit Do-
minus, 7. ministrabit in nomine Domini Dei sui, sicut omnes fratres eius Levitæ, qui stabunt eo
tempore coram Domino. 8. Partem ciborum eamdem accipiet, quam & ceteri, excepto eo, quod in
urbe sua ex paterna ei successione debetur. 9. Quando ingressus fueris terram, quam Dominus Deus
dabit tibi, cave ne imitari velis abominationes illarum gentium. 10. nec inveniatur in te qui lustret
Lev.20.c 27 filium suum, aut filiam, ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur, et observet somnia atque B
auguria nec sit maleficus, 11. nec incantator, nec qui pythones consulat, nec divinos, aut quærat à
mortuis veritatem. 12. omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit
eos in introitu tuo. 13. Perfectus eris, & absque macula cum Domino Deo tuo. 14. Gentes istæ,
1 Reg.28.b 7. quarum possidebis terram, augures & divinos audiant: tu autem à Domino Deo tuo aliter institu-
Ioan.1.g 45. tus es. 15. Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus
Act 3 d 22 tuus: ipsum audies, 16. ut petisti à Domino Deo tuo in Horeb, quando concio congregata est,
Exod.20.c 21 atque dixisti: Ultrà non audiam vocem Domini Dei mei, & ignem hunc maximum ampliùs non vide-
bo, ne moriar. 17. Et ait Dominus mihi: Bene omnia sunt locuti. 18. Prophetam suscitabo eis de
Ioan.1.g 45. medio fratrum suorum, similem tui: & ponam verba mea in ore ejus, loqueturque ad eos omnia quæ
præcepero illi. 19. qui autem verba ejus, quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultor
existam. 20. Propheta autem qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non
præcepi illi ut diceret, aut ex nomine alienorum deorum, interficietur. 21. Quòd si tacita cogita-
tione responderis: Quo modo possum intelligere verbum, quod Dominus non est locutus? 22. hoc
habebis signum: Quod in nomine Domini propheta ille prædixerit, & non evenerit; hoc Dominus non
est locutus, sed per tumorem animi sui propheta confinxit: & idcirco non timebis eum.

CAPUT XIX.

Separanda 6. urbes refugii, & qui ad eas tutò confugient, & qui non: de veris falsisque testibus, & de terminis non transferendis.

A CVm disperdiderit Dominus Deus tuus gentes, quarum tibi traditurus est terram, & possederis
eam, habitaverisque in urbibus ejus & in edibus: 2. tres civitates separabis tibi in medio terræ, Num.35.b11
quam Dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem, 3. sternens diligenter viam: & in tres æqualiter Iof.20.a2.
partes totam terrę tuæ provinciam divides: ut habeat è vicino qui propter homicidium profugus est,
quo possit evadere. 4. Hæc erit lex homicidæ fugientis, cujus vita servanda est: Qui percusserit
proximum suum nesciens, & qui heri & nudiustertius nullum contra eum odium habuisse compro-
batur: 5. sed abiisse cum eo simpliciter in silvam ad ligna cædenda, & in succisione lignorum securis
fugerit manu, ferrumque lapsum de manubrio amicum ejus percusserit, & occiderit: hic ad vnam
supradictarum urbium confugiet, & vivet: 6. ne forsitan proximus ejus, cujus effusus est sanguis,
dolore stimulatus, persequatur, & apprehendat eum si longior via fuerit, & percutiat animam ejus,
qui non est reus mortis: quia nullum contra eum, qui occisus est, odium prius habuisse monstratur.
7. Idcirco præcipio tibi, ut tres civitates æqualis inter se spatii dividas. 8. Cùm autem dilataverit Gen.28.c.14.
Dominus Deus tuus terminos tuos, sicut juravit patribus tuis, & dederit tibi cunctam terram, quam Exo.34.c.24.
eis pollicitus est, 9. (si tamen custodieris mandata ejus, & feceris quæ hodie præcipio tibi, ut diligas Sup.12.c20.
Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus omni tempore) addes tibi tres alias civitates, & su-
pradictarum trium urbium numerum duplicabis: 10. ut non effundatur sanguis innoxius in medio
B terræ, quam Dominus Deus tuus dabit tibi possidendam, ne sis sanguinis reus. 11. Si quis autem odio Num.35.c.
habens proximum suum, insidiatus fuerit vitæ ejus, surgensque percusserit illum, & mortuus fuerit, 20.
fugeritque ad unam de supradictis urbibus, 12. mittent seniores civitatis illius, & arripient eum de
loco effugii, tradentque in manu proximi, cujus sanguis effusus est, & morietur. 13. Non misereberis
ejus, & auferes innoxium sanguinem de Israel, ut bene sit tibi. 14. Non assumes & transferes ter-
minos proximi tui, quos fixerunt priores in possessione tua, quam Dominus Deus tuus dabit tibi in
terra, quam acceperis possidendam. 15. Non stabit testis unus contra aliquem, quidquid peccati &
facinoris fuerit: sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. 16. Si steterit testis men- Sup.17.a6.
dax contra hominem, accusans eum prævaricationis. 17. stabunt ambo, quorum causa est, ante Do- Mat.18.c.16
minum in conspectu sacerdotum, & iudicum qui fuerint in diebus illis. 18. Cumque diligentissimè 2.Cor.13.a1
perscrutantes, invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium: 19. reddent ei si- Dan.13.g62
cut fratri suo facere cogitavit, & auferes malum de medio tui: 20. ut audientes ceteri timorem ha- Exo.21.c.23.
beant, & nequaquam talia audeant facere. 21. Non misereberis eius, sed animam pro anima, ocu- 24
lum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges. Lev.24.d20. Matt.5.f38.

CAPUT XX.

Qui tempore pugnæ sint domum remittendi: jura belli quomodo servanda: quæ arbores cædendæ a machinas instruendas, & quæ relinquendæ.

A 1. SI exieris ad bellum contra hostes tuos, & videris equitatus & currus, & majorem quàm tu habeas
adversarii exercitus multitudinem, non timebis eos: quia Dominus Deus tuus tecum est, qui
eduxit te de terra Ægypti. 2. Appropinquante autem jam prælio, stabit sacerdos ante aciem, & sic
loquetur ad populum: 3. Audi Israel, vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis, non
pertimescat cor vestrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos: 4. quia Dominus Deus
vester in medio vestri est, & pro vobis contra adversarios dimicabit, ut eruat vos de periculo. 5. Du- 1.Mac.3.g56
ces quoque per singulas turmas audiente exercitu proclamabunt: Quis est homo qui ædificavit domum
novam, & non dedicavit eam? vadat, & revertatur in domum suam, ne fortè moriatur in bello, &
alius dedicet eam. 6. Quis est homo qui plantavit vineam, & necdum fecit eam esse communem,
de qua vesci omnibus liceat? vadat, & revertatur in domum suam: ne fortè moriatur in bello, &
alius homo ejus fungatur officio. 7. Quis est homo qui despondit uxorem, & non accepit eam? va-
dat & revertatur in domum suam, ne fortè moriatur in bello, & alius homo accipiat eam. 8. His
dictis addent reliqua, & loquentur ad populum: Quis est homo formidolosus & corde pavido? va-
dat, & revertatur in domum suam, ne pavere faciat corda fratrum suorum, sicut ipse timore perter- Iudic.7.a3.
ritus est. 9. Cumque siluerint duces exercitus, & finem loquendi fecerint, unusquisque suos ad bel-
B landum cuneos præparabit. 10. Si quando accesseris ad expugnandam civitatem, offeres ei primùm
pacem. 11. Si receperit, & aperuerit tibi portas, cunctus populus, qui in ea est, salvabitur, &
serviet tibi sub tributo. 12. Sin autem fœdus inire noluerit, & cœperit contra te bellum, oppu-
gnabis eam. 13. Cumque tradiderit Dominus Deus tuus illam in manu tua, percuties omne quod in
ea generis masculini est, in ore gladii, 14. absque mulieribus & infantibus, jumentis, et ceteris quæ
in civitate sunt. Omnem prædam exercitui divides, et comedes de spoliis hostium tuorum, quæ
Dominus Deus tuus dederit tibi. 15. Sic facies cunctis civitatibus, quæ à te procul valdè sunt, et
non sunt de his urbibus, quas in possessionem accepturus es. 16. De his autem civitatibus, quæ da-
buntur tibi, nullum omnino permittes vivere: 17. sed interficies in ore gladii, Hethæum videli-
cet, et Amorrhæum, et Chananæum, Pherezæum, et Hevæum, et Jebusæum, sicut præcepit tibi
Dominus Deus tuus: 18. ne fortè doceant vos facere cunctas abominationes, quas ipsi operati sunt
diis suis: et peccetis in Dominum Deum vestrum. 19. Quando obsederis civitatem multo tempo-
re, et munitionibus circumdederis ut expugnes eam, non succides arbores de quibus vesci potest, nec
secu-

securibus per circuitum debes vastare regionem: quoniam lignum est, et non homo nec, potest bellantium contra te augere numerum. 20. Si qua autem ligna non sunt pomifera, sed agrestia, et in ceteros apta usus, succide, et instrue machinas, donec capias civitatem, quæ contra te dimicat.

CAPUT XXI.

Cautio super homicidio occulto; muliere in bello capta; de filio odiosæ primogenito; filio contumace; & eo qui suspensus est in ligno.

1. QVando inventum fuerit in terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi, hominis cadaver
occisi, & ignorabitur cædis reus, 2. egredientur majores natu, & judices tui, & metien- A
tur à loco cadaveris singularum per circuitum spatia civitatum: 3. & quam viciniorem ceteris esse per-
spexerint, seniores civitatis illius tollent vitulam de armento, quæ non traxit jugum, nec terram sci-
dit vomere, 4. & ducent eam ad vallem asperam atque saxosam, quæ numquam arata est, nec semen-
tem recepit: & cædent in ea cervices vitulæ: 5. accedentque sacerdotes filii Levi, quos elegerit Do-
minus Deus tuus ut ministrent ei, & benedicant in nomine ejus, & ad verbum eorum, omne negotium,
& quidquid mundum, vel immundum est, judicetur. 6. Et venient majores natu civitatis illius ad
interfectum, lavabuntque manus suas super vitulam, quæ in valle percussa est, 7. & dicent: Manus
nostræ non effuderunt sanguinem hunc, nec oculi viderunt. 8. propitius esto populo tuo Israel, quem
redemisti Domine, & ne reputes sanguinem innocentem in medio populi tui Israel, Et auferetur ab eis
reatus sanguinis: 9. tu autem alienus eris ab innocentis cruore, qui fusus est, cùm feceris quod præ-
cepit Dominus. 10. Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, & tradiderit eos Dominus
Deus in manu tua, captivosque duxeris, 11. & videris in numero captivorum mulierem pulchram,
& adamaveris eam volucrisque habere uxorem, 12. introduces eam in domum tuam: quæ radet cæsa-
riem, & circumcidet ungues, 13. & deponet vestem, in qua capta est: sedensque in domo tua, fle-
bit patrem & matrem suam uno mense; & postea intrabis ad eam, dormiesque cum illa, et erit uxor B
tua. 14. Si autem postea non sederit animo tuo, dimittes eam liberam, nec vendere poteris pecunia
nec opprimere per potentiam: quia humiliasti eam, 15. Si habuerit homo uxores duas, unam dile-
ctam, & alteram odiosam genueritque ex ea liberos, & fuerit filius odiosæ primogenitus. 16. volue-
ritque substantiam inter filios suos dividere: non poterit filium dilectæ facere primogenitum, & præ-
ferre filio odiosæ, 17: sed filium odiosæ agnoscet primogenitum, dabitque ei de his quæ habuerit
1.Par.5.a1. cuncta duplicia: iste est enim principium liberorum ejus, & huic debentur primogenita. 18. Si ge-
nuerit homo filium contumacem & protervum, qui non audiat patris aut matris imperium, & coer-
citus obedire contempserit: 19. apprehendent eum, & ducent ad seniores civitatis illius & ad portam
judicii, 20. dicentque ad eos: Filius noster iste protervus & contumax est, monita nostra audire
contemnit, comessationibus vacat, & luxuriæ atque conviviis: 21. lapidibus eum obruet populus
civitatis: & morietur, ut auferatis malum de medio vestri, & universus Israel audiens pertimescat.
22. Quando peccaverit homo quod morte plectendum est, & adjudicatus morti appensus fuerit in pa-
tibulo: 23. non permanebit cadaver ejus in ligno, sed in eadem die sepelietur: quia maledictus à
Gal.3.b 13. Deo est qui pendet in ligno: & nequaquam contaminabis terram tuam, quam Dominus Deus tuus de-
derit tibi in possessionem.

CAPUT XXII.

Pietas in rem proximi exercenda: de veste alterius sexus: & invento nido, de circumdando tecto domus, de non commiscendis rebus diversi generis, de fimbriis de signis virginitatis, de adulterio, de corrupta in urbe vel in agro, de uxore patris non ducenda.

1. NOn videbis bovem fratris tui, aut ovem errantem, & præteribis: sed reduces fratri tuo, A
Exod.23.a4. 2. etiamsi non est propinquus frater tuus, nec nosti eum: duces in domum tuam. &
erunt apud te quamdiu quærat ea frater tuus, & recipiat. 3. Similiter facies de asino, & de vesti-
mento, & de omni re fratris tui, quæ perierit: si inveneris eam, ne negligas quasi alienam. 4. Si vi-
deris asinum fratris tui aut bovem cecidisse in via, non despicies, sed sublevabis cum eo. 5. Non in-
duetur mulier veste virili, nec vir utetur veste feminea: abominabilis enim apud Deum est qui facit
hæc. 6. Si ambulans per viam, in arbore vel in terra nidum avis inveneris, & matrem pullis vel ovis
desuper incubantem: non tenebis eam cum filiis: 7. sed abire patieris, captos tenens filios: ut bene sit
tibi, & longo vivas tempore. 8. Cùm ædificaveris domum novam, facies murum tecti per circuitum
ne effundatur sanguis in domo tua, & sis reus labente alio, & in præceps ruente. 9. Non seres vineam
tuam altero semine ne & sementis quam sevisti, & quæ nascuntur ex vinea, pariter sanctificentur. 10.
Non arabis in bove simul & asino. 11. Non indueris vestimento, quod ex lana linoque contextum est,
Num.15.d.38 12. Funiculos in fimbriis facies per quatuor angulos pallii tui, quo operieris. 13. Si duxerit vir uxo-
rem, & postea odio habuerit eam, 14. quæsieritque occasiones quibus dimittat eam, obiiciens ei no-
men pessimum, & dixerit: Uxorem hanc accepi, & ingressus ad eam non inveni virginem: 15. tollent
eam pater & mater ejus, & ferent secum signa virginitatis ejus ad seniores urbis qui in porta sunt: 16.
& dicet pater: Filiam meam dedi huic uxorem: quam quia odit, 17. imponit ei nomen pessimum, ut
dicat: Non inveni filiam tuam virginem: & ecce hæc sunt signa virginitatis filiæ meæ. expandent ve-
stimentum coram senioribus civitatis: 18. apprehendentque senes urbis illius virum, & verberabunt
illum, 19. condemnantes insuper centum siclis argenti, quos dabit patri puellæ: quoniam diffama-
vit nomen pessimum super virginem Israel: habebitque eam uxorem, & non poterit dimittere eam om-
nibus

nibus diebus vitæ suæ. 20. Quòd si verum est quod objicit, & non est in puella inventa virginitas:
21. ejicient eam extra fores domus patris sui, & lapidibus obruent viri civitatis illius, & morietur:
quoniam fecit nefas in Israel, ut fornicaretur in domo patris sui: & auferes malum de medio tui.
22. Si dormierit vir cum uxore alterius, uterque morietur; id est, adulter & adultera: & auferes Lev.20.b 10.
malum de Israel. 23. Si puellam virginem desponderit vir, & invenerit eam aliquis in civitate, &
concubuerit cum ea, 24. educes utrumque ad portam civitatis illius, & lapidibus obruentur puella,
quia non clamavit, cùm esset in civitate: vir, quia humiliavit uxorem proximi sui. & auferes
malum de medio tui. 25. Sin autem in agro repererit vir puellam, quæ desponsata est, & apprehendens
concubuerit cum ea, ipse morietur solus: 26. puella nihil patietur, nec est rea mortis: quoniam
sicut latro consurgit contra fratrem suum, & occidit animam ejus, ita & puella perpessa est,
27. sola erat in agro: clamavit, & nullus affuit qui liberaret eam. 28. Si invenerit vir puellam virginem,
quæ non habet sponsum, & apprehendens concubuerit cum illa, et res ad judicium venerit: Exo.22.c 16.
29. dabit qui dormivit cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos argenti, et habebit eam uxorem,
quia humiliavit illam: non poterit dimittere eam cunctis diebus vitæ suæ. 30. Non accipiet homo
uxorem patris sui, nec revelabit operimentum ejus.

CAPUT XXIII.

De his qui ab Ecclesia Dei arcendi sunt vel admittendi: Idumæus vel Aegyptius non sunt abiiciendi: de pollutione nocturna, & de loco ad necessaria naturæ deputando: de servo fugitivo de mercede prostibuli, fugienda usura erga fratres, de voto, de vinea & segete proximi.

A 1. NOn intrabit eunuchus, attritis vel amputatis testiculis, & abscisso veretro, ecclesiam Domini.
2. Non ingredietur mamzer, hoc est, de scorto natus, in ecclesiam Domini, usque ad 2.Esdr.3.a 1
decimam generationem. 3. Ammonites & Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt
ecclesiam Domini, in æternum: 4. quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via quando Num.22.a.5
egressi estis de Ægypto: & quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor de Mesopotamia Syriæ,
ut malediceret tibi: 5. noluit Dominus Deus tuus audire Balaam, vertitque maledictionem ejus in
benedictionem tuam, eò quòd diligeret te. 6. Non facies cum eis pacem, ne quæras eis bona cunctis
diebus vitæ tuæ in sempiternum. 7. Non abominaberis Idumæum, quia frater tuus est: nec Aegyptium,
quia advena fuisti in terra eius. 8. Qui nati fuerint ex eis, tertia generatione intrabunt in Ecclesiam
Domini. 9. Quando ingressus fueris adversus hostes tuos in pugnam, custodies te ab omni re mala. 10.
Si fuerit inter vos homo, qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra, 11. & non revertetur,
priusquam ad vesperam lavetur aqua. & post solis occasum regredietur in castra. 12. Habebis
locum extra castra, ad quem egrediaris ad requisita naturæ, 13. gerens paxillum in balteo. cumque
sederis, fodies per circuitum, & egesta humo operies 14. quo relevatus es (Dominus enim Deus
tuus ambulat in medio castrorum, ut eruat te. & tradat tibi inimicos tuos) & sint castra tua sancta,
B & nihil in eis appareat fœditatis, ne derelinquat te. 15. Non trades servum domino suo, qui ad te
confugerit. 16. habitabit tecum in loco, qui ei placuerit, & in una urbium tuarum requiescet: ne
contristes eum. 17. Non erit meretrix de filiabus Israel, nec scortator de filiis Israel. 18. Non offeres
mercedem prostibuli: nec pretium canis, in domo Domini Dei tui, quidquid illud est quod voveris:
quia abominatio est utrumque apud Dominum Deum tuum. 19. Non fœnerabis fratri tuo ad
usuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem: 20. sed alieno. Fratri autem tuo absque
usura, id quo indiget, commodabis: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere tuo in
terra, ad quam ingredieris possidendam. 21. Cùm votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis
reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus, & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.
22. Si nolueris polliceri, absque peccato eris. 23. Quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis,
& facies sicut promisisti Domino Deo tuo, & propria voluntate & ore tuo locutus es. 24.
Ingressus vineam proximi tui, comede uvas quantum tibi placuerit: foras autem ne efferas tecum. 25. Si
intraveris in segetem amici tui, franges spicas, & manu conteres: falce autem non metes.

CAPUT XXIV.

Libellus repudii permittitur: misericordia in debitores pauperes non neganda merces: de judicio advenæ & pupilli; reliquiæ messis ac vindemiæ pauperibus relinquendæ.

A 1. SI acceperit homo uxorem, et habuerit eam, et non invenerit gratiam ante oculos ejus propter
aliquam fœditatem: scribet libellum repudii, et dabit in manu illius, et dimittet Matt.5.c 31.
eam de domo sua. 2. Cumque egressa alterum maritum duxerit. 3. et ille quoque oderit eam, dede- 19.a 7.
ritque ei libellum repudii, & dimiserit de domo sua, vel certè mortuus fuerit: 4. non poterit prior Marc.10.a 4
maritus recipere eam in uxorem; quia polluta est, & abominabilis facta est coram Domino: ne peccare
facias terram tuam, quam Dominus Deus tuus tradiderit tibi possidendam. 5. Cùm acceperit
homo nuper uxorem, non procedet ad bellum, nec ei quippiam necessitatis iniungetur publicæ, sed
vacabit absque culpa domi suæ, ut uno anno lætetur cum uxore sua. 6. Non accipies loco pignoris
inferiorem & superiorem molam: quia animam suam opposuit tibi. 7. Si deprehensus fuerit homo
solicitans fratrem suum de filiis Israel, & vendito eò acceperit pretium, interficietur, & auferes
malum de medio tui. 8. Observa diligenter ne incurras plagam lepræ, sed facies quæcumque docuerint
te sacerdotes Levitici generis, juxta id quod præcepi eis, & imple solicitè. 9. Mementote
quæ fecerit Dominus Deus vester Mariæ in via cùm egrederemini de Aegypto. 10. Cum repetes à
proximo tuo rem aliquam, quam debet tibi, non ingredieris domum ejus ut pignus auferas: 11.

sed stabis foris ; & ille tibi proferet quod habuerit. 12. sin autem pauper est, non pernoctabit apud
te pignus, 13. sed statim reddes ei ante solis occasum: ut dormiens in vestimento tuo, benedicat tibi, B
& habeas justitiam coram Domino Deo tuo. 14. Non negabis mercedem indigentis, & pauperis
Lev.19.c.13. fratris tui, sive advenæ, qui tecum moratur in terra, & intra portas tuas est: 15. sed eadem die
Tob.4.c.15 reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est, & ex eo sustentat animam suam:
4.Reg.14.b.6 ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum. 16. Non occidentur patres
2.Par.25.a.4. pro filiis, nec filii pro patribus, sed unusquisque pro peccato suo morietur. 17. Non
Ezech.18.c.20. pervertes judicium advenæ & pupilli, nec auferes pignoris loco viduæ vestimentum. 18. Memento
quòd servieris in Aegypto, & eruerit te Dominus Deus tuus. Idcirco præcipio tibi ut facias hanc
rem. 19. Quando messueris segetem in agro tuo, & oblitus manipulum reliqueris, non reverteris ut
tollas illum: sed advenam, & pupillum, & viduam auferre patieris, ut benedicat tibi Dominus Deus
tuus in omni opere manuum tuarum. 20. Si fruges collegeris olivarum, quidquid remanserit in arbo-
ribus, non reverteris ut colligas: sed relinques advenæ, pupillo, ac viduæ. 21. Si vindemiaveris
vineam tuam, non colliges remanentes racemos, sed cedent in usus advenæ, pupilli, ac viduæ. 22. Memen-
to quòd & tu servieris in Aegypto, & idcirco præcipio tibi ut facias hanc rem.

CAPUT XXV.

Judices justè judicent: quot plagis reus cedendus, bovi trituranti os non alligandum, semen fratri suscitandum, pœna mulieris verenda apprehendentis, non committenda in pondere & mensura injustitia Amalecitæ delendi.

1. SI fuerit causa inter aliquos, & interpellaverint judices: quem justum esse perspexerint, illi justi- A
tiæ palmam dabunt: quem impium, condemnabunt impietatis. 2. Sin autem eum qui pec-
cavit, dignum viderint plagis: posternent, & coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit
& plagarum modus: 3. Ita dumtaxat, ut quadragenarium numerum non excedant: ne fœdè lacera-
2.Co.11.f.24 tus antè oculos tuos abeat frater tuus. 4. Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas. 5. Quan-
1.Cor.9.b.9 do habitaverint fratres simul, & unus ex eis absque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet
1.Tim.5.c.18 alteri: sed accipiet eam frater ejus, & suscitabit semen fratris sui: 6. Et primogenitum ex ea filium
Matt.22.c.24 nomine illius appellabit, ut non deleatur nomen ejus ex Israel. 7. Sin autem noluerit accipere uxorem
Marc.12.b.19 fratris sui, quæ ei lege debetur, perget mulier ad portam civitatis, & interpellabit majores natu, di-
Luc.20.c.28. cetque: Non vult frater viri mei suscitare nomen fratris sui in Israel: nec me in conjugem sumere. 8.
Ruth.4.b.5 Statimque accersiri eum facient, & interrogabunt. Si responderit: Nolo eam uxorem accipere. 9.
Accedet mulier ad eum coram senioribus, & tollet calceamentum de pede ejus, spuetque in faciem
illius, & dicet: Sic fiet homini, qui non ædificat domum fratris sui. 10. Et vocabitur nomen illius
in Israel, Domus discalceati. 11. Si habuerint inter se jurgium viri duo, & unus contra alterum ri- B
xari cœperit, volensque uxor alterius eruere virum suum de manu fortioris, miseritque manum & ap-
prehenderit verenda ejus: 12. Abscides manum illius, nec flecteris super eam ulla misericordia. 13.
Non habebis in sacculo diversa pondera, majus & minus. 14. Nec erit in domo tua modius major &
minor. 15. Pondus habebis justum, & verum, & modius æqualis & verus erit tibi; ut multo vi-
vas tempore super Terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi. 16. Abominatur enim Dominus
Exod.17.c.8 Deus tuus eum qui facit hæc, & aversatur omnem injustitiam. 17. Memento quæ fecerit tibi Amalec
in via quando egrediebaris ex Ægypto: 18. Quomodo occurrerit tibi; & extremos agminis tui, qui
lassi residebant, ceciderit, quando tu eras fame & labore confectus, & non timuerit Deum; 19. Cum
ergo Dominus Deus tuus dederit tibi requiem, & subjecerit cunctas per circuitum nationes, in Ter-
ra, quam tibi pollicitus est: delebis nomen ejus sub cælo. Cave ne obliviscaris.

CAPUT XXVI.

Primitiæ ac decimæ ubi & quibus exolvendæ, & sub qua verborum forma.

1. CVmque intraveris terram, quam Dominus Deus tuus tibi daturus est possidendam, & obtinue- A
ris eam, atque habitaveris in ea: 2. tolles de cunctis frugibus tuis primitias, & pones in car-
tallo, pergesque ad locum, quem Dominus Deus tuus elegerit, ut ibi invocetur nomen ejus: 3. ac-
cedesque ad sacerdotem, qui fuerit in diebus illis, & dices ad eum: Profiteor hodie coram Domino
Deo tuo, quòd ingressus sum in terram, pro qua juravit patribus nostris, ut daret eam
nobis. 4. Suscipiensque sacerdos cartallum de manu tua, ponet ante altare Domini Dei
tui: 5. & loqueris in conspectu Domini Dei tui: Syrus persequebatur patrem meum,
qui descendit in Ægyptum, & ibi peregrinatus est in paucissimo numero: crevitque in gen-
tem magnam ac robustam & infinitæ multitudinis. 6. afflixeruntque nos Ægyptii, & persecuti sunt
imponentes onera gravissima; 7. & clamavimus ad Dominum Deum patrum nostrorum: qui exaudi-
vit nos, & respexit humilitatem nostram, & laborem, atque angustiam; 8. & eduxit nos de Aegy-
pto in manu forti, & brachio extento, in ingenti pavore, in signis atque portentis: 9. & introduxit
ad locum istum, & tradidit nobis terram lacte & melle manantem. 10. Et idcirco nunc offero pri-
mitias frugum terræ, quam Dominus dedit mihi. Et dimittes eas in conspectu Domini Dei tui, &
adorato Domino Deo tuo. 11. Et epulaberis in omnibus bonis, quæ Dominus Deus tuus dederit
tibi, & domui tuæ, tu & Levites, & advena qui tecum est. 12. Quando compleveris decimam cun-
ctarum frugum tuarum, anno decimarum tertio, dabis Levitæ, & advenæ et pupillo et viduæ, ut
comedant intra portas tuas, et saturentur: 13. loquerisque in conspectu Domini Dei tui; Abstuli
quod sanctificatum est de domo mea, et dedi illud Levitæ et advenæ, et pupillo ac viduæ, sicut jus-
sisti mihi; non præterivi mandata tua, nec sum oblitus imperii tui. 14. Non comedi ex eis in luctu
meo,

meo, nec separavi ea in qualibet immunditia, nec expendi ex his quidquam in re funebri. Obedivi
B voci Domini Dei mei, et feci omnia sicut præcepisti mihi. 15. Respice de sanctuario tuo, et de ex- Isa.63.d.15.
celso cælorum habitaculo, et benedic populo tuo Israel, et terræ, quam dedisti nobis, sicut jura- Baruc.2.c.16
sti patribus nostris, terre lacte et melle mananti. 16. Hodie Dominus Deus tuus præcepit tibi ut fa-
cias mandata hec atque judicia: et custodias et impleas ex toto corde tuo, et ex tota anima tua. 17.
Dominum elegisti hodie, ut sit tibi Deus, et ambules in viis ejus, et custodias ceremonias illius, et
mandata atque judicia, obedias ejus imperio. 18. Dominus elegit te hodie, ut sis ei populus peculia-
ris, sicut locutus est tibi, et custodias omnia precepta illius; 19. et faciat te excelsiorem cunctis gen- Sup.3.d 27.
tibus quas creavit, in laudem, et nomen, et gloriam suam: ut sis populus sanctus Domini Dei tui,
sicut locutus est.

CAPUT XXVII.

Transito Jordane, altare lapidem erigendum, lexque lapidibus inscribenda; benedictionis piorum, & maledictionis impiorum ritus formula.

A 1. PRæcepit autem Moyses & seniores Israel, populo dicentes: Custodite omne mandatum quod
præcipio vobis hodie. 2. Cumque transieritis Jordanem in terram, quam Dominus Deus tuus
dabit tibi, eriges ingentes lapides, & calce levigabis eos. 3. ut possis in eis scribere omnia verba legis
hujus, Jordane transmisso: ut introeas terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, terram lacte
& melle manantem, sicut juravit patribus suis. 4. Quando ergo transieritis Jordanem, erigite lapi-
des, quos ego hodie præcipio vobis, in monte Hebal, & levigabis eos calce: 5. & ædificabis ibi al- Exo.20.d 25.
tare Domino Deo tuo, de lapidibus quos ferrum non tetigit, 6. & de saxis informibus & impolitis: & Iosu.8.f 31.
offeres super eo holocausta Domino Deo tuo, 7. & immolabis hostias pacificas, comedesque ibi, &
epulaberis coram Domino Deo tuo. 8. Et scribes super lapides omnia verba legis hujus planè & luci-
dè. 9. Dixeruntque Moyses & sacerdotes Levitici generis ad omnem Israelem: Attende, & audi Israel:
hodie factus es populus Domini Dei tui: 10. audies vocem ejus, & facies mandata atque justitias, quas
ego præcipio tibi. 11. Præcepitque Moyses populo in die illo, dicens; 12. Hi stabunt ad benedi-
cendum populo super montem Garizim, Jordane transmisso: Simeon, Levi, Judas, Issachar, Jo-
seph, & Beniamin. 13. Et è regione isti stabunt ad maledicendum in monte Hebal, Ruben, Gad,
& Aser, & Zabulon, Dan, & Nephthali. 14. Et pronuntiabunt Levitæ, dicentque ad omnes vi-
ros Israel excelsa voce: 15. Maledictus homo qui facit sculptile & conflatile, abominationem Domi- D.n.9.c.13.
B ni, opus manuum artificum, ponetque illud in abscondito, & respondebit omnis populus, & dicet:
Amen. 16. Maledictus qui non honorat patrem suum, & matrem. & dicet omnis populus; Amen.
17. Maledictus qui transfert terminos proximi sui, & dicet omnis populus; Amen. 18. Maledictus
qui errare facit cæcum in itinere, & dicet omnis populus; Amen. 19. Maledictus qui pervertit ju-
dicium advenæ, pupilli, & viduæ, & dicet omnis populus: Amen. 20. Maledictus qui dormit
cum uxore patris sui, & revelat operimentum lectuli ejus. & dicet omnis populus: Amen. 21. Male-
dictus qui dormit cum omni jumento, & dicet omnis populus: Amen. 22. Maledictus qui dormit
cum sorore sua, filia patris sui; vel matris suæ, & dicet omnis populus: Amen. 23. Maledictus
qui dormit cum socru sua, & dicet omnis populus: Amen. 24. Maledictus qui clam percusserit pro-
ximum suum. & dicet omnis populus; Amen. 25. Maledictus qui accipit munera, ut percutiat ani-
mam sanguinis innocentis, & dicet omnis populus: Amen. 26. Maledictus qui non permanet in ser-
monibus legis hujus, nec eos opere perficit, & dicet omnis populus; Amen.

CAPUT XXVIII.

Multiplex promittitur observantibus legem benedictio, & transgredientibus maledictio.

A 1. SI autem audieris vocem Domin Dei tui, ut facias atque custodias omnia mandata ejus, quæ ego
præcipio tibi hodie, faciet te Dominus Deus tuus excelsiorem cunctis gentibus, quæ versantur
in terra. 2. Venientque super te universæ benedictiones istæ, et apprehendent te: si tamen præcepta
eius audieris. 3. Benedictus tu in civitate, et benedictus in agro. 4. Benedictus fructus ventris tui, et
fructus terræ tuæ, fructusque iumentorum tuorum, greges armentorum tuorum, et caulæ ovium tua-
rum. 5. Benedicta horrea tua, et benedictæ reliquiæ tuæ. 6. Benedictus eris tu ingrediens et egrediens.
7. Dabit Dominus inimicos tuos, qui consurgunt adversum te, corruentes in conspectu tuo: per unam
viam venient contra te, et per septem fugient à facie tua. 8. Emittet Dominus benedictionem super cel-
laria tua, et super omnia opera manuum tuarum: benedicetque tibi in terra, quam acceperis. 9. Su-
scitabit te Dominus sibi in populum sanctum, sicut iuravit tibi: si custodieris mandata Domini Dei
tui, et ambulaveris in viis eius. 10. Videbuntque omnes terrarum populi quòd nomen Domini in-
vocatum sit super te, et timebunt te. 11. Abundare te faciet Dominus omnibus bonis, fructu uteri tui,
et fructu iumentorum tuorum, fructu terræ tuæ, quam iuravit Dominus patribus tuis ut daret tibi.
12. Aperiet Dominus thesaurum suum optimum, cælum, ut tribuat pluviam terræ tuæ in tempore
suo: benedicetque cunctis operibus manuum tuarum. Et fœnerabis gentibus multis, et ipse à nullo
fœnus accipies. 13. Constituet te Dominus in caput, et non in caudam. et eris semper supra, et non
subter: si tamen audieris mandata Domini Dei tui quæ ego præcipio tibi hodie, et custodieris et fece-
ris, 14. ac non declinaveris ab eis, nec ad dexteram, nec ac sinistram, nec secutus fueris deos alienos,
neque colueris eos. 15. Quòd si audire nolueris vocem Domini tui, ut custodias, et facias omnia man- Lev.26.b 14
data eius et cæremonias, quas ego præcipio tibi hodie, venient super te omnes maledictiones istæ, et ap- Thren.1.f
prehendent te. 16. Maledictus eris in civitate, maledictus in agro. 17. Maledictum horreum tuum, et 17
maledictæ reliquiæ tuæ. 18. Maledictus fructus ventris tui, et fructus terræ tuæ, armenta boum tuo- Baruch 1.d 20

rum ,et greges ovium tuarum. 19. Maledictus eris ingrediens, et maledictus egrediens. 20. Mittet Do- B
minus super te famem et esuriem, et increpationem in omnia opera tua, quæ tu facies: donec conterat
te, et perdat velociter, propter adinventiones tuas pessimas in quibus reliquisti me. 21. Adiungat tibi
Dominus pestilentiam, donec consumat te de terra, ad quam ingredieris possidendam. 22. Percutiat te
Dominus egestate, febri et frigore, ardore et æstu, et aere corrupto ac rubigine, et persequatur donec
pereas. 23. Sit cælum, quod supra te est, æneum: et terra, quam calcas: ferrea. 24. Det Dominus im-
brem terræ tuæ pulverem, et de cælo descendat super te cinis, donec conteraris. 25. Tradat te Do-
minus corruentem ante hostes tuos, per unam viam egrediaris contra eos, et per septem fugias, et
dispergaris per omnia regna terræ. 26. sitque cadaver tuum in escam cunctis volatilibus cæli, et bestiis
terræ, et non sit qui abigat. 27. Percutiat te Dominus ulcere Ægypti, et partem corporis, per quam
stercora egeruntur, scabie quoque et prurigine: ita ut curari nequeas, 28. Percutiat te Dominus amen-
tia et cæcitate ac furore mentis, 29. et palpes in meridie sicut palpare solet cæcus in tenebris, et non
dirigas vias tuas. Omnique tempore calumniam sustineas, et opprimaris violentia, nec habeas qui li-
beret te. 30. Uxorem accipias, et alius dormiat cum ea. Domum ædifices, et non habites in ea.
Plantes vineam, et non vindemies eam. 31. Bos tuus immoletur coram te, et non comedas ex eo.
Asinus tuus rapiatur in conspectu tuo, et non reddatur tibi. Oves tuæ dentur inimicis tuis, et non sit
qui te adiuvet. 32. Filii tui et filiæ tuæ tradantur alteri populo, videntibus oculis tuis, et deficienti-
bus ad conspectum eorum tota die, et non sit fortitudo in manu tua. 33. Fructus terræ tuæ, et omnes C
labores tuos, comedat populus quem ignoras: et sis semper calumniam sustinens, et oppressus cunctis
diebus, 34. et stupens ad terrorem eorum quæ videbunt oculi tui. 35. Percutiat te Dominus ulcere
pessimo in genibus et in suris, sanarique non possis à planta pedis usque ad verticem tuum. 36. Ducet
te Dominus, et regem tuum, quem constitueris super te, in gentem, quam ignoras tu et patres tui: et
servies ibi diis alienis, ligno et lapidi. 37. Et eris perditus in proverbium ac fabulam omnibus popu-
lis, ad quos te introduxerit Dominus. 38. Sementem multam iacies in terram, et modicum congre-
Mich 6.d 15. Aggæi 1.b 6. gabis: quia locustæ devorabunt omnia. 39. Vineam plantabis, et fodies: et vinum non bibes, nec
colliges ex ea quippiam: quoniam vastabitur vermibus. 40. Olivas habebis in omnibus terminis tuis,
et non ungeris oleo: quia defluent, et peribunt. 41. Filios generabis et filias, et non frueris eis:
quoniam ducentur in captivitatem. 42. Omnes arbores tuas et fruges terræ tuæ rubigo consumet.
43. Advena, qui tecum versatur in terra, ascendet super te, eritque sublimior: tu autem descen-
des, et eris inferior. 44. Ipse fœnerabit tibi, et tu non fœnerabis ei. Ipse erit in caput, et tu eris in
caudam. 45. Et venient super te omnes maledictiones istæ, et persequentes apprehendent te, donec
intereas: quia non audisti vocem Domini Dei tui, nec servasti mandata eius et cæremonias, quas præ-
cepit tibi. 46. Et erunt in te signa atque prodigia, et in semine tuo usque in sempiternum. 47. eò D
quòd non servieris Domino Deo tuo in gaudio, cordisque lætitia, propter rerum omnium abun-
dantiam.: 48. servies inimico tuo, quem immittet tibi Dominus, in fame, et siti, et nuditate, et
omni penuria; & ponet jugum ferreum super cervicem tuam, donec te conterat. 49. Adducet Domi-
nus super te gentem de longinquo, & de extremis terræ finibus, in similitudinem aquilæ volantis cum
impetu: cujus linguam intelligere non possis: 50. gentem procacissimam, quæ non deferat seni, nec mi-
sereatur parvuli, 51. & devoret fructum jumentorum tuorum, ac fruges terræ tuæ: donec intereas, &
non relinquat tibi triticum, vinum, & oleum, armenta boum, & greges ovium: donec te disperdat,
52. & conterat in cunctis urbibus tuis, & destruantur muri tui firmi atque sublimes, in quibus habebas
fiduciam in omni terra tua. Obsideberis intra portas tuas in omni terra tua, quam dabit tibi Dominus
Deus tuus: 53. & comedes fructum uteri tui, & carnes filiorum tuorum & filiarum tuarum, quas dede-
rit tibi Dominus Deus tuus, in angustia & vastitate qua opprimet te hostis tuus. 54. Homo delicatus
Thren. 4.b 10 Baruc 2.a 3. in te, & luxuriosus valdè, invidebit fratri suo, & uxori, quæ cubat in sinu suo, 55. ne det eis de carni-
bus filiorum suorum, quas comedet: eò quòd nihil aliud habeat in obsidione & penuria qua vastaverint
te inimici tui intra omnes portas tuas. 56. Tenera mulier & delicata, quæ super terram ingredi non va-
lebat, nec pedis vestigium figere, propter mollitiem & teneritudinem nimiam invidebit viro suo, qui
cubat in sinu ejus, super filii & filiæ carnibus, 57. & illuvie secundarum, quæ egrediuntur de medio fe- E
minum ejus, & super liberis qui eadem hora nati sunt. comedent enim eos clàm propter rerum omnium
penuriam in obsidione & vastitate, qua opprimet te inimicus tuus intra portas tuas. 58. Nisi custodie-
ris & feceris omnia verba legis hujus, quæ scripta sunt in hoc volumine, & timueris nomen ejus glorio-
sum & terribile, hoc est, Dominum Deum tuum: 59. augebit Dominus plagas tuas, & plagas seminis
tui, plagas magnas & perseverantes, infirmitates pessimas & perpetuas. 60. & convertet in te omnes
afflictiones Ægypti, quas timuisti & adhærebunt tibi. 61. Insuper et universos languores, et plagas,
quæ non sunt scriptæ in volumine legis hujus, inducet Dominus super te, donec te conterat: 62. et re-
manebitis pauci numero, qui priùs eratis sicut astra cæli præ multitudine, quoniam non audisti vocem
Domini Dei tui. 63. Et sicut antè lætatus est Dominus super vos, bene vobis faciens, vosque multipli-
plicans: sic lætabitur disperdens vos atque subvertens, ut auferamini de terra, ad quam ingredieris possi-
dendam. 64. Disperget te Dominus in omnes populos, à summitate terræ usque ad terminos ejus: et
servies ibi diis alienis, quos et tu ignoras et patres tui, lignis et lapidibus. 65. In gentibus quoque illis
non quiesces, neque erit requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi Dominus ibi cor pavidum, et defi-
cientes oculos, et animam consumptam mœrore. 66. Et erit vita tua quasi pendens ante te. Timebis
nocte et die, et non credes vitæ tuæ. 67. Manè dices: Quis mihi det vesperum: et vespere: Quis mihi
det manè? propter cordis tui formidinem, qua terreberis, et propter ea, quæ tuis videbis oculis. 68.
Reducet te Dominus classibus in Ægyptum, per viam de qua dixit tibi ut eam ampliùs non videres. Ibi
venderis inimicis tuis in servos et ancillas, et non erit qui emat.

C A.

CAPUT XXIX.

Fœdus & juramentum Israelitarum cum Domino juxta Dei beneficia, & comminatio adversus fœdifragos.

A 1. HÆc sunt verba fœderis, quod præcepit Dominus Moysi ut feriret cum filiis Israel in terra Mo-
ab: præter illud fœdus, quod cum eis pepigit in Horeb. 2. Vocavitque Moyses omnem Israel,
& dixit ad eos: Vos vidistis universa, quæ fecit Dominus coram vobis in terra Ægypti Pharaoni, &
omnibus servis ejus, universæque terræ illius, 3. tentationes magnas, quas viderunt oculi tui, signa illa, Exod. 19. a 4.
portentaque ingentia, 4. & non dedit vobis Dominus cor intelligens, & oculos videntes, & aures quæ pos-
sunt audire, usque in præsentem diem. 5. Adduxit vos quadraginta annis per desertum: non sunt at-
trita vestimenta vestra, nec calceamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt. 6. Panem non co- Sup. 8. a. 2.
medistis, vinum & siceram non bibistis: ut sciretis quia ego sum Dominus Deus vester. 7. Et venistis Sup. 3. a 1.
ad hunc locum: egressusque est Sehon rex Hesebon, & Og rex Basan, occurrentes nobis ad pugnam. Et
percussimus eos, & tulimus terram eorum, ac tradidimus possidendam Ruben & Gad, & dimidiæ tri-
bui Manasse. 9. Custodite ergo verba pacti hujus, & implete ea: ut intelligatis universa quæ facitis. 10.
Vos statis hodie cuncti coram Domino Deo vestro, principes vestri, & tribus, ac majores natu, atque
doctores, omnis populus Israel, 11. liberi, & uxores vestræ, & advena qui tecum moratur in castris,
exceptis lignorum cæsoribus, & his qui comportant aquas: 12. ut transeas in fœdere Domini Dei tui,
& in jurejurando quod hodie Dominus Deus tuus percutit tecum. 13. ut suscitet te sibi in populum, &
B ipse sit Deus tuus, sicut locutus est tibi, & sicut iuravit patribus tuis, Abraham, Isaac, & Jacob, 14.
Nec vobis solis ego hoc fœdus ferio, & hæc iuramenta confirmo. 15. sed cunctis præsentibus, & absen-
tibus. 16. Vos enim nostis quomodo habitaverimus in terra Ægypti, & quomodo transierimus per
medium nationum, quas transeuntes, 17. vidistis abominationes, & sordes, id est, idola eorum, lignum
& lapidem, argentum & aurum, quæ colebant. 18. Ne forte sit inter vos vir aut mulier, familia aut
tribus, cuius cor aversum est hodie à Domino Deo nostro: ut vadat & serviat diis illarum Gentium: &
sit inter vos radix germinans fel & amaritudinem. 19. Cumque audierit verba iuramenti huius, bene-
dicat sibi in corde suo, dicens: Pax erit mihi, & ambulabo in pravitate cordis mei, & absumat ebria si-
tientem, 20. & Dominus non ignoscat ei: sed tunc quam maximè furor eius fumet, & zelus contra homi-
nem illum, & sedeant super eum omnia maledicta, quæ scripta sunt in hoc volumine: & deleat Dominus
nomen eius sub cælo, 21. & consumat eum in perditionem ex omnibus tribubus Israel, iuxta maledictio-
nes, quæ in libro legis huius ac fœderis continentur. 22. Dicetque sequens generatio, & filii qui nascentur
deinceps, & peregrini, qui de longè venerint, videntes plagas terræ illius, & infirmitates quibus eam
C afflixerit Dominus, 23. sulphure & salis ardore comburens, ita ut ultrà non seratur, nec virens quippiam
germinet, in exemplum subversionis Sodomæ & Gomorrhæ, Adamæ & Seboim, quas subvertit Domi-
nus in ira & furore suo. 24. Et dicent omnes Gentes: Quare sic fecit Dominus terræ huic? quæ est hæc Gen. 19. c 24.
ira furoris eius immensa? 25. Et respondebunt: Quia dereliquerunt pactum Domini, quod pepigit cum 3. Reg. 9. b 8.
patribus eorum, quando eduxit eos de terra Ægypti: 26. & servierunt diis alienis, & adoraverunt eos, Ier. 22. c. 8
quos nesciebant, & quibus non fuerant attributi: 27. idcirco iratus est furor Domini contra terram istam,
ut induceret super eam omnia maledicta, quæ in hoc volumine scripta sunt: 28. & eiecit eos de terra sua
in ira & in furore & indignatione maxima, proiecitque in terram alienam, sicut hodie comprobatur.
29. Abscondita, Domino Deo nostro: quæ manifesta sunt, nobis & filiis nostris usque in sempiternum,
ut faciamus universa verba legis huius.

CAPUT XXX.

Vera pœnitentia Deum placeat: præceptum nobis datum, quod longè à nobis separatur: proponitur bonum, & malum: ut ultrà bonum eligentes, vivamus, & non pereamus, malo adhærentes.

A 1. CUm ergo venerint super te omnes sermones isti, benedictio, sive maledictio, quam proposui in
conspectu tuo: & ductus pœnitudine cordis tui in universis gentibus, in quas disperserit te
Dominus Deus tuus, 2. & reversus fueris ad eum, & obedieris ejus imperiis, sicut ego hodie præcipio
tibi, cum filiis tuis, in toto corde tuo, & in tota anima tua. reducet Dominus Deus tuus captivita-
tem tuam, ac miserebitur tui, & rursum congregabit te de cunctis populis, in quos te antè dispersit.
4. Si ad cardines cæli fueris dissipatus, inde te retrahet Dominus Deus tuus. 5. & assumet, atque intro- 2. Mach. 1. f
ducet in terram, quam possederunt patres tui, & obtinebis eam: & benedicens tibi, majoris numeri te 29
esse faciet quàm fuerunt patres tui. 6. Circumcidet Dominus Deus tuus cor tuum, & cor seminis tui:
ut diligas Dominum Deum tuum in toto corde tuo, et in tota anima tua, ut possis vivere. 7. Omnes
autem maledictiones has convertet super inimicos tuos, et eos qui oderunt te et persequuntur. 8. Tu
autem reverteris, et audies vocem Domini Dei tui: faciesque universa mandata quæ ego præcipio tibi
hodie: 9. et abundare te faciet Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum, in sobole uteri
tui, et in fructu jumentorum tuorum, in ubertate terræ tuæ, et in rerum omnium largitate. Rever-
tetur enim Dominus, ut gaudeat super te in omnibus bonis, sicut gavisus est in patribus tuis: 10. si ta-
men audieris vocem Domini Dei tui, et custodieris præcepta ejus et cæremonias, quæ in hac lege
conscripta sunt: et revertaris ad Dominum Deum tuum in toto corde tuo, et in tota anima tua.
Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum, 12. nec in Rom. 10. b 6.
cælo situm, ut possis dicere: Quis nostrum valet ad cælum ascendere, ut deferat illud ad nos, et au-
diamus atque opere compleamus? Neque trans mare positum: ut causeris, et dicas: Quis ex nobis
poterit transfretare mare, et illud ad nos usque deferre: ut possimus audire et facere quod præceptum
est?

est? 14. Sed juxta te est sermo valdè, in ore tuo, et in corde tuo, ut facias illum. 15. Considera quòd
hodie proposuerim in conspectu tuo vitam et bonum, et è contrariò mortem et malum: 16. ut diligas B
Dominum Deum tuum, et ambules in viis ejus, et custodias mandata illius ac cæremonias atque judi-
cia: et vivas, atque multiplicet te, benedicatque tibi in terra, ad quam ingredieris possidendam. 17.
Si autem aversum fuerit cor tuum, et audire nolueris, atque errore deceptus adoraveris deos alienos,
et servieris eis: 18. prædico tibi hodie quòd pereas, et parvo tempore moreris in terra, ad quam, Jor-
dane transmisso, ingredieris possidendam. 19. Testes invoco hodie cælum et terram, quòd proposue-
rim vobis vitam et mortem, benedictionem et maledictionem. Elige ergo vitam, ut et tu vivas, & se-
men tuum: 20. et diligas Dominum Deum tuum, atque obedias voci eius, et illi adhæreas (ipse est enim
vita tua, et longitudò dierum tuorum) ut habites in terra, pro qua iuravit Dominus patribus tuis,
Abraham, Isaac, & Jacob, ut daret eam illis.

CAPUT XXXI.

Moyses Josue sibi sufficit in ducem, Deuteronomium scribit, jubetque illud populo prælegi septimo anno remissionis, & in latere arca asservari.

1. ABiit itaque Moyses, & locutus est omnia verba hæc ad universum Israel, 2. & dixit ad eos;
Centum viginti annorum sum hodie, non possum ultrà egredi & ingredi, præsertim cùm & A
Num. 27. a c. 13. Dominus dixerit mihi: Non transibis Jordanem istum, 3. Dominus ergo Deus transibit ante te: ipse de-
lebit omnes gentes has in conspectu tuo, & possidebis eas: & Josue iste transibit ante te sicut locutus est
Num. 21. c. 24 Dominus. 4. Facietque Dominus eis sicut fecit Sehon et Og regibus Amorrhæorum, et terræ eorum,
Sup. 7. a 2. delebitque eos. 5. Dùm ergo et hos tradiderit vobis, similiter facietis eis sicut præcepi vobis. 6. Viriliter
agite, & confortamini: nolite timere, nec paveatis ad conspectum eorum: quia Dominus Deus tuus
ipse est ductor tuus, & non dimittet nec derelinquet te. 7. Vocavitque Moses Josue, & dixit ei coram
Ios. 1. b 6 omni Israel. Confortare, & esto robustus: tu enim introduces populum istum in terram, quàm datu-
rum se patribus eorum juravit Dominus, & tu eam sorte divides. 8. Et Dominus qui ductor est vester,
ipse erit tecum: non demittit, nec derelinquet te: noli timere, nec paveas. 9. Scripsit itaque Moyses
legem hanc, & tradidit eam sacerdotibus filiis Levi, qui portabant arcam fœderis Domini, & cunctis
senioribus Israel. 10. Præcepitque eis, dicens: Post septem annos, anno remissionis, in solemnitate ta-
bernaculorum, 11. convenientibus cunctis ex Israel, ut appareant in conspectu Domini Dei tui in loco
quem elegerit Dominus, legis verba legis hujus coram omni Israel, audientibus eis. 12. & in unum om-
ni populo congregato, tam viris quam mulieribus, parvulis, & advenis, qui sunt intra portas tuas: B
ut audientes discant, & timeant Dominum Deum vestrum, & custodiant, impleantque omnes sermo-
nes legis hujus. 13. filii quoque eorum qui nunc ignorant, ut audire possint, & timeant Dominum suum
cunctis diebus quibus versantur in terra, ad quam vos Jordane transmisso, pergitis obtinendam. 14. Et
ait Dominus ad Moysen: Ecce propè sunt dies mortis tuæ: voca Josue, & state in tabernaculo testi-
monii, ut præcipiam ei. Abierunt ergo Moses & Josue, & steterunt in tabernaculo testimonii: 15.
apparuitque Dominus ibi in columna nubis, quæ stetit in introitu tabernaculi. 16. Dixitque Domi-
nus ad Moysen: Ecce tu dormies cum patribus tuis, & populus iste consurgens fornicabitur post deos
alienos in terra, ad quam ingreditur ut habitet in ea: ibi derelinquet me, & irritum faciet fœdus, quod
pepigi cum eo. 17. Et irascetur furor meus contra eum in die illo: & derelinquam eum & abscondam
faciem meam ab eo, & erit in devorationem: invenient eum omnia mala & afflictionem, ita ut dicat in
illo die: Verè quia non est Deus mecum, invenerunt me hæc mala. 18. Ego autem abscondam, & ce-
labo faciem meam in die illo, propter omnia mala quæ fecit, quia secutus est deos alienos. 19. Nunc
itaque scribite vobis canticum istud, & docete filios Israel: ut memoriter teneant, & ore decantent, &
sit mihi carmen istud pro testimonio inter filios Israel. 20. Introducam enim eum in terram, pro qua C
juravi patribus ejus, lacte & melle manantem. Cumque comederint, & saturati crassique fue-
rint, avertentur ad deos alienos, & servient eis: detrahentque mihi, & irritum facient pactum
meum. 21. Postquam invenirent eum mala multa & afflictiones, respondebit ei canticum istud pro
testimonio, quod nulla delebit oblivio ex ore seminis sui. Scio enim cogitationes ejus, quæ fa-
cturus sit hodie, antequam introducam eum in terram, quam ei pollicitus sum. 22. Scripsit
ergo Moyses canticum, & docuit filios Israel. 23. Præcepitque Dominus Josue filio Nun, &
ait: Confortare, & esto robustus: tu enim introduces filios Israel in terram, quam pollicitus
sum, & ego ero tecum. 24. Postquam ergo scripsit Moyses verba legis hujus in volumine, at-
que complevit: 25. præcepit Levitis, qui portabant arcam fœderis Domini, dicens, 26. Tollite
librum istum, & ponite eum in latere arcæ fœderis Domini Dei vestri: ut sit ibi contra te in testimo-
nium. 27. Ego enim scio contentionem tuam, & cervicem tuam durissimam. Adhuc vivente me &
ingrediente vobiscum, semper contentiosè egistis contra Dominum: quanto magis cùm mortuus fue-
ro? 28. Congregate ad me omnes majores natu per tribus vestras, atque doctores, & loquar audien-
tibus eis sermones istos, & invocabo contra eos cœlum & terram. 29. Novi enim quòd post mortem
meam iniquè agetis, & declinabitis citò de via, quam præcepi vobis: & occurrent vobis mala in
extremo tempore, quando feceritis malum in conspectu Domini, ut irritetis eum per opera manuum
vestrarum. 30. Locutus est ergo Moyses, audiente universo cœtu Israel, verba carminis hujus, &
ad finem usque complevit.

CAPUT XXXII.

Canticum Moysi quo Dei refert beneficia, populique ingratitudinem sæpiùs à Domino castigatam jubetur Moyses montem Abarim ascendere, ut promissam terram contempletur.

A 1. Audite cæli quæ loquor, audiat terra verba oris mei. 2. Concrescat aut pluvia doctrina
mea, fluat ut ros eloquium meum quasi imber super herbam, & quasi stillæ super gramina.
3. Quia nomen Domini invocabo: date magnificentiam Deo nostro. 4. Dei perfecta sunt opera, &
omnes viæ ejus judicia: Deus fidelis, & absque ulla iniquitate, justus & rectus. 5. Peccaverunt ei, &
non filii ejus in sordibus: generatio prava atque perversa. 6. Hæccine reddis Domino popule stulte
& insipiens? numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, & fecit, & creavit te? 7. Memento Iob 8. b 8.
dierum antiquorum, cogita generationes singulas: interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; ma-
jores tuos, & dicent tibi. 8. Quando dividebat Altissimus gentes: quando separabat filios Adam,
constituit terminos populorum juxta numerum filiorum Israel. 9. Pars autem Domini, populus ejus:
Jacob funiculus hereditatis ejus, 10. Invenit eum in terra deserta, in loco horroris, & vastæ solitu-
dinis: circumduxit eum, & docuit, & custodivit quasi pupillam oculi sui. 11. Sicut aquila provo-
cans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, expandit alas suas, & assumpsit eum, atque por-
tavit in humeris suis. 12. Dominus solus dux ejus fuit: & non erat cum eo Deus alienus. 13. Constituit
eum super excelsam terram: ut comederet fructus agrorum, ut sugeret mel de petra, oleumque de
saxo durissimo. 14. Butyrum de armento, & lac de ovibus cum adipe agnorum, & arietum filio-
rum Basan: & hircos cum medulla tritici, & sanguinem uvæ biberet meracissimum. 15. Incrassatus
est dilectus, & recalcitravit: incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum, &
B recessit à Deo salutari suo. 16. Provocaverunt eum in diis alienis, & in abominationibus ad iracun-
diam concitaverunt. 17. Immolaverunt dæmoniis & non Deo, diis quos ignorabant: novi recentes-
que venerunt, quos non coluerunt patres eorum. 18. Deum qui te genuit dereliquisti, & oblitus es
Domini creatoris tui. 19. Vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus est: quia provocaverunt eum
filii sui & filiæ. 20. Et ait: Abscondam faciem meam ab eis, & considerabo novissima eorum: genera-
tio enim perversa est, & infideles filii. 21. Ipsi me provocaverunt in eo qui non erat Deus, & iritaverunt Ierem. 15. e
in vanitatibus suis; & ego provocabo eos in eo qui non est populus, & in gente stulta iritabo illos. 22. 14.
Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni novissima: devorabitque terram cum ger- Rom. 10. d
mine suo, & montium fundamenta comburet. 23. Congregabo super eos mala, & sagittas meas com- 19.
plebo in eis. 24. Consumentur fame, & devorabunt eos aves morsu amarissimo: dentes bestiarum
immittam in eos, cum furore trahentium super terram, atque serpentium. 25. Foris vastabit eos gla-
dius, & intus pavor, juvenem simul ac virginem, lactentem cum homine sene. 26. Dixi: Ubinam sunt?
cessare faciam ex hominibus memoriam eorum. 27. Sed propter iram inimicorum distuli: ne fortè
superbirent hostes eorum, & dicerent: Manus nostra excelsa, & non Dominus, fecit hæc omnia. 28.
Gens absque consilio est, & sine prudentia. 29. Utinam saperent, & intelligerent, ac novissima
providerent, 30. Quomodo persequatur unus mille, & duo fugent decem millia? nonne ideo, quia Ier. 9. d 12.
C Deus suus vendidit eos, & Dominus conclusit illos? 31. Non enim est Deus noster ut dii eorum: &
inimici nostri sunt judices. 32. De vinea Sodomorum, vinea eorum, & de suburbanis Gomorrhæ: uva
eorum uva fellis, & botri amarissimi. 33. Fel draconum vinum eorum, & venenum aspidum insanabi-
le. 34. Nonne hæc condita sunt apud me, & signata in thesauris meis. 35. Mea est ultio, & ego retri-
buam in tempore, ut labatur pes eorum: juxtà est dies perditionis, & adesse festinant tempora. 36. Ju- Eccl. 28. a 1.
dicabit Dominus populum suum, & in servis suis miserebitur: videbit quòd infirmata sit manus, & clausi Rom. 1. d 19.
quoque defecerunt, residuique consumpti sunt. 37. dicet: Ubi sunt dii eorum, in quibus habebant Heb. 10 f 30.
fiduciam? 38. De quorum victimis comedebant adipes, & bibebant vinum libaminum: surgant, & 2. Mach. 7. b 6
opitulentur vobis, & in necessitate vos protegant. 39. Videte quòd ego sim solus, & non sit alius Ierem. 2. f 28
Deus præter me: ego occidam, & ego vivere faciam: percutiam, & ego sanabo, & non est qui de manu 1. Reg. 2. a 6.
mea possit eruere. 40. Levabo ad cælum manum meam, & dicam: Vivo ego in æternum. 41. Si acue- Tob. 13. a 2.
ro ut fulgur gladium meum, & arripuerit judicium manus mea: reddam ultionem hostibus meis, & hi, Sap. 16. b 13.
qui oderunt me retribuam. 42. Inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus devorabit carnes, Iob 10. b 7.
de cruore occisorum, & de captivitate, nudati inimicorum capitis. 43. Laudate gentes populum ejus, Sap. 16. c. 15.
quia sanguinem servorum suorum ulciscetur: & vindictam retribuet in hostes eorum, & propitius 2. Mach. 7 b 6.
D erit terræ populi sui. 44. Venit ergo Moyses, & locutus est omnia verba cantici hujus in auribus po-
puli, ipse & Josue filius Nun. 45. Complevitque omnes sermones istos, loquens ad universum Israel.
46. & dixit ad eos: Ponite corda vestra in omnia verba, quæ ego testificor vobis hodie: ut mandetis
ea filiis vestris custodire & facere, & implere universa quæ scripta sunt legis hujus: 47. quia non incas-
sum præcepta sunt vobis, sed ut singuli in eis viverent: quæ facientes longo perseveretis tempore in ter-
ra, ad quam Jordane transmisso ingredimini possidendam. 48. Locutusque est Dominus ad Moysen
in eadem die dicens: 49. Ascende in montem istum Abarim, id est, transituum, in montem Nebo,
qui est in terra Moab contra Jericho: & vide terram Chanaam, quam ego tradam filiis Israel obtinen-
dam, et morere in monte. 50. Quem conscendens jungeris populis tuis, sicut mortuus est Aaron frater Num. 20. d
tuus in monte Hor, et appositus populis suis: 51. quia prævaricati estis contra me, in medio filiorum 26. 27. c 13.
Israel, ad Aquas contradictionis in Cades deserti Sin; et non sanctificastis me inter filios Israel. 52. Num. 20. b
Econtra videbis terram, et non ingredieris in eam, quam ego dabo filiis Israel. 12. 27. c 14

CAPUT XXXIII.

Benedicit Moyses moriturus duodecim tribubus Israel, eisque olim obventura prædicit.

1. HÆc est benedictio, qua benedixit Moses, homo Dei, filiis Israel ante mortem suam. 2. Et ait, A
Dominus de Sinai venit, & de Seir ortus est nobis: apparuit de monte Pharan, & cum eo san-
ctorum millia. In dextera ejus ignea lex. 3. Dilexit populos, omnes sancti in manu illius sunt: & qui
Sap. 3. a 1. 5. a 5 appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina illius. 4. Legem præcepit nobis Moyses, hereditа-
tem multitudinis Jacob. 5. Erit apud rectissimum rex, congregatis principibus populi cum tribubus
Israel. 6. Vivat Ruben, & non moriatur, & sit parvus in numero. 7. Hæc est Iudæ benedictio: Audi
Domine vocem Iudæ, & ad populum suum introduc eum: manus eius pugnabunt pro eo, & adjutor
illius contra adversarios eius erit. 8. Levi quoque ait: Perfectio tua, & doctrina tua viro sancto
tuo, quem probasti in tentatione, & iudicasti ad Aquas contradictionis. 9. Qui dixit patri suo, & matri
suæ: Nescio vos, & fratribus suis: Ignoro vos: & nescierunt filios suos. Hi custodierunt eloquium
tuum, & pactum tuum servaverunt, 10. judicia tua ò Jacob, & legem tuam ò Israel: ponent thymia-
ma in furore tuo. & holocaustum super altare tuum. 11. Benedic Domine fortitudini ejus, & opera
manuum illius suscipe. Percute dorsa inimicorum ejus: & qui oderunt eum, non consurgant. 12. Et
Beniamin ait: Amantissimus Domini habitabit confidenter in eo; quasi in thalamo tota die morabitur,
& inter humeros illius requiescet. 13. Joseph quoque ait: De benedictione Domini terra ejus, de pomis
cæli, & rore, atque abysso subjacente. 14. De pomis fructuum solis ac lunæ. 15. de vertice antiquorum B
Exod. 6. a 1. montium, de pomis collium æternorum: 16. & de frugibus terræ, & de plenitudine eius Benedictio il-
lius, qui apparuit in rubo, veniat super caput Joseph, & super verticem nazaræi inter fratres suos. 17.
Quasi primogeniti tauri pulchritudo ejus, cornua rhinocerotis cornua illius; in ipsis ventilabit Gen-
tes usque ad terminos terræ. hæ sunt multitudines Ephraim: & hæc millia Manasse. 18. Et Zabulon ait:
Lætare Zabulon in exitu tuo, & Issachar in tabernaculis tuis. 19. Populos vocabunt ad montem: ibi im-
molabunt victimas justitiæ. Qui inundationem maris quasi lac sugent, & thesauros absconditos are-
narum. 20. Et Gad ait: Benedictus in latitudine Gad: quasi leo requievit, cepitque brachium & verti-
cem. 21. Et vidit principatum suum, quòd in parte sua doctor esset repositus: qui fuit cum principi-
bus populi, & fecit iustitias Domini, & iudicium suum cum Israel. 22. Dan quoque ait; Dan catulus
leonis, fluet largiter de Basan, 23. Et Nephthali dixit; Nephthali abundantia perfruetur, & plenus
erit benedictionibus Domini; mare & meridiem possidebit. 24. Aser quoque ait, Benedictus in filiis
Aser, sit placens fratribus suis, & tingat in oleo pedem suum, 25. Ferrum & æs calceamentum eius.
Sicut dies iuventutis tuæ, ita & senectus tua. 26. Non est Deus alius ut Deus rectissimi; ascensor cæli
auxiliator tuus. Magnificentia eius discurrunt nubes, 27. habitaculum eius sursum, & subter brachia
sempiterna; eiiciet à facie tua inimicum, dicetque: Conterere. 28. Habitabit Israel confidenter, & so-
lus. Oculus Iacob in terra frumenti & vini, cælique caligabunt rore. 29. beatus es tu Israel, quis similis
tui popule, qui salvaris in Domino? scutum auxilii tui, & gladius gloriæ tuæ; negabunt te inimici
tui, & tu eorum colla calcabis.

CAPUT XXXIV.

*Contemplata Terra moritur Moyses, & occultus à Deo sepultus fletur à populo illique Iosue sub-
stituitur, commendatur propheta Moyses à Dei familiaritate, & factis per ipsum signis.*

Sup. 3. d. 27. 2. Mach. 2. a 4 1. AScendit ergo Moyses de campestribus Moab super montem Nebo, in verticem Phasga contra A
Jericho: ostenditque ei Dominus omnem terram Galaad usque Dan, 2. & universum Ne-
phthali, terramque Ephraim & Manasse, & omnem terram Iuda usque ad mare novissimum, 3. & au-
stralem partem, & latitudinem campi Iericho civitatis palmarum usque Segor, 4. Dixitq; Dominus ad
Gen. 12. b 7. 15. d 18. eum: Hæc est terra, pro qua juravi Abraham, Isaac, & Iacob, dicens: Semini tuo dabo eam. Vidisti eam
oculis tuis, & non transibis ad illam. 5. Mortuusque est ibi Moyses servus Domini, in terra Moab, juben-
te Domino: 6. & sepelivit eum in valle terræ Moab contra Phogor: et non cognovit homo sepulchrum
ejus usque in præsentem diem. 7. Moyses centum et viginti annorum erat quando mortuus est; non ca-
ligavit oculus eius, nec dentes illius moti sunt. 8. Fleveruntque eum filii Israel in campestribus Moab
triginta diebus: et completi sunt dies planctus lugentium Moysen. 9. Iosue verò filius Nun repletus est
spiritu sapientiæ, quia Moyses posuit super eum manus suas. Et obedierunt ei filii Israel, feceruntque
sicut præcepit Dominus Moysi. 10. Et non surrexit ultra propheta in Israel sicut Moyses, quem nosset Do-
minus facie ad faciem, 11. in omnibus signis atque portentis, quæ misit per eum, ut faceret in terra Ægypti
Pharaoni, et omnibus servis eius, universæque terræ illius, 12. et cunctam manum robustam, ma-
gnaque mirabilia, quæ fecit Moyses coram universo Israel.

LIBER JOSUE

HEBRAICE IEHOSVA.

CAPUT PRIMUM.

Confortatus Josue à Domino, monet populum ut se ad Jordanis transitum præparent in diem tertium; tribus autem Ruben, Gad, & dimidiam Manasse, ut fratres ad promissam Terram armati ex condicto præcedant.

A 1. ET factum est post mortem Moysi servi Domini, ut loqueretur Dominus ad Jo-
sue filium Nun, ministrum Moysi, & diceret ei: 2. Moyses servus meus mor-
tuus est; Surge, & transi Jordanem istum tu, & omnis populus tecum, in Ter-
ram, quam ego dabo filiis Israel. 3. Omnem locum, quem calcaverit vestigium Deut.11.c.24
pedis vestri, vobis tradam, sicut locutus sum Moysi. 4. A deserto & Libano us-
que ad fluvium magnum Euphratem, omnis terra Hethæorum usque ad mare magnum
contrà solis occasum erit terminus vester. 5. Nullus poterit vobis resistere cunctis diebus vitæ tuæ: Infr.3.b7
sicut fui cum Moyse, ita ero tecum: non dimittam, nec derelinquam te. 6. Confortare, & esto ro- Hebr.13.a5
bustus: tu enim sorte divides populo huic Terram, pro qua juravi patribus suis, ut traderem eam il- Deut.31.b7
lis. 7. Confortare igitur, & esto robustus valdè: ut custodias, & facias omnem legem, quam præcepit f13.
tibi Moyses servus meus: ne declines ab ea ad dexteram, vel ad sinistram, ut intelligas cuncta quæ 3.Reg.2.a.2
agis. 8. Non recedat volumen legis hujus ab ore tuo: sed meditaberis in eo diebus ac noctibus, ut
custodias & facias omnia quæ scripta sunt in eo: tunc diriges viam tuam, & intelliges eam. 9. Ecce
præcipio tibi, confortare & esto robustus. Noli metuere, & noli timere: quoniam tecum est Domi-
nus Deus tuus in omnibus ad quæcumque perrexeris. 10. Præcepitque Josue principibus populi, di-
B cens: Transite per medium castrorum, & imperate populo, ac dicite. 11. Præparate vobis cibaria:
quoniam post diem tertium transibitis Jordanem, & intrabitis ad possidendam Terram, quam Do-
minus Deus vester daturus est vobis. 12. Rubenitis quoque & Gaditis, & dimidiæ tribui Manasse ait:
13. Mementote sermonis, quem præcepit vobis Moyses famulus Domini, dicens: Dominus Deus vester
dedit vobis requiem, & omnem terram. 14. Uxores vestræ, & filii, ac jumenta manebunt in Ter-
ra, quam tradidit vobis Moyses trans Jordanem. vos autem transite armati ante fratres vestros, om- Num.32.d.20
nes fortes manu, & pugnate pro eis, 15. donec det Dominus requiem fratribus vestris, sicut & vobis
dedit, & possideant ipsi quoque Terram, quam Dominus Deus vester daturus est eis: & sic reverte-
mini in Terram possessionis vestræ, & habitabitis in ea, quam vobis dedit Moyses famulus Domini
trans Jordanem contra solis ortum. 16. Responderuntque ad Josue, atque dixerunt: Omnia, quæ
præcepisti nobis, faciemus: & quocumque miseris, ibimus. 17. Sicut obedivimus in cunctis Moysi,
ita obediemus & tibi: tantùm sit Dominus Deus tuus tecum, sicut fuit cum Moyse. 18. Qui contra-
dixerit ori tuo, & non obedierit cunctis sermonibus quos præceperis ei, moriatur. Tu tantùm con-
fortare, & viriliter age.

CAPUT SECUNDUM.

Missi exploratores in urbem Jericho, à Rahab meretrice occultantur: promissa illi misericordia omnique illius familia, incolumes redeunt in castra.

A 1. MIsit igitur Josue filius Nun de Setim duos viros exploratores in abscondito: & dixit eis: Ite,
& considerate Terram, urbemque Jericho. Qui pergentes ingressi sunt domum mulieris me-
retricis, nomine Rahab, & quieverunt apud eam. 2. Nuntiatumque est regi Jericho, & dictum: Ec- Heb.11.f31
ce viri ingressi sunt huc per noctem de filiis Israel, ut explorarent Terram. 3. Misitque Rex Iericho Iac.2.d25
ad Rahab dicens: Educ viros, qui venerunt ad te, & ingressi sunt domum tuam: exploratores quip-
pe sunt, & omnem Terram considerare venerunt. 4. Tollensque mulier viros, abscondit, & ait:
Fateor, venerunt ad me, sed nesciebam unde essent: 5. Cumque porta clauderetur in tenebris, & illi Inf.6.c17.
pariter exierunt, nescio quò abierunt: persequimini citò, & comprehendetis eos. 6. Ipsa autem fecit
ascendere viros in solarium domus suæ, operuitque eos stipula lini, quæ ibi erat. 7. Hi autem qui
missi fuerant, secuti sunt eos per viam quæ ducit ad vadum Iordanis: illisque egressis statim porta

clausa est. 8. Necdum obdormierant qui latebant, & ecce mulier ascendit ad eos, & ait; 9. Novi quòd Dominus tradiderit vobis Terram: etenim irruit in nos terror vester, & elanguerunt omnes B
habitatores Terræ. 10. Audivimus quòd siccaverit Dominus aquas Maris rubri ad vestrum introi-
Exo.14.c.21. tum, quando egressi estis ex Ægypto: & quæ feceritis duobus Amorrhæorum Regibus, qui erant
Num.21.c.24 trans Iordanem, Schon & Og, quos interfecistis. 11. Et hæc audientes pertimuimus, & elanguit cor
nostrum, nec remansit in nobis spiritus ad introitum vestrum: Dominus enim Deus vester, ipse est Deus
in cælo sursum, & in terra deorsum. 12. Nunc ergo jurate mihi per Dominum, ut quomodo ego mise-
Iosu.6.d.22 ricordiam feci vobiscum, ita & vos faciatis cum domo patris mei: detisque mihi verum signum, 13.
Ut salvetis patrem meum, & matrem, fratres ac sorores meas, & omnia quæ illorum sunt, & eruatis
animas nostras à morte. 14. Qui responderunt ei: Anima nostra sit pro vobis in mortem, si tamen non
prodideris nos. Cumque tradiderit nobis Dominus terram, faciemus in te misericordiam & veritatem.
15. Demisit ergo eos per funem de fenestra: domus enim ejus hærebat muro. 16. Dixitque ad eos: Ad
montana conscendite, ne forte occurrant vobis revertentes: ibique latitate tribus diebus, donec re-
deant, & sic ibitis per viam vestram. 17. Qui dixerunt ad eam: Innoxii erimus à juramento hoc, quo
adjurasti nos; 18. Si ingredientibus nobis Terram, signum fuerit funiculus iste coccineus, & ligave-
ris eum in fenestra, per quam demisisti nos; & patrem tuum ac matrem, fratresque & omnem cogna-
tionem tuam, congregaveris in domum tuam. 19. Qui ostium domus tuæ egressus fuerit, sanguis ipsius C
erit in caput ejus, & nos erimus alieni. Cunctorum autem sanguis, qui tecum in domo fuerint,
redundabit in caput nostrum, si eos aliquis tetigerit. 20. Quòd si nos prodere volueris, & sermo-
nem istum proferre in medium, erimus mundi ab hoc juramento, quo adjurasti nos. 21. Et illa
respondit, Sicut locuti estis, ita fiat. dimittensque eos ut pergerent, appendit funiculum cocci-
neum in fenestra. 22. Illi verò ambulantes pervenerunt ad montana, & manserunt ibi tres dies, do-
nec reverterentur qui fuerant persecuti: quærentes enim per omnem viam, non repererunt eos. 23.
Quibus urbem ingressis, reversi sunt, & descenderunt exploratores de monte: &, transmisso Jor-
dane, venerunt ad Josue filium Nun, narraveruntque ei omnia quæ acciderant sibi. 24. Atque dixe-
runt: Tradidit Dominus omnem terram hanc in manus nostras, & timore prostrati sunt cuncti habita-
tores ejus.

CAPUT TERTIUM.

Siccatum Dei miraculo Iordanum praeunte arca populus transit.

1. IGitur Josue de nocte consurgens movit castra: egredientesque de Setim, venerunt ad Jordanem ipse A
& omnes filii Israel, & morati sunt ibi tres dies. 2. Quibus evolutis, transierunt præcones per ca-
strorum medium, 3. & clamare cœperunt: Quando videritis arcam fœderis Domini Dei vestri, & sacer-
dotes stirpis Leviticæ portantes eam: vos quoque consurgite, & sequimini præcedentes: 4. sitque inter
vos & arcam spatium cubitorum duum millium: ut procul videre possitis, & nosse per quam viam
ingrediamini: quia priùs non ambulastis per eam: & cavete ne appropinquetis ad arcam. 5. Dixitque
Josue ad populum: Sanctificamini: cras enim faciet Dominus inter vos mirabilia. 6. Et ait ad sacerdo-
Sup.1.2.5. tes: Tollite arcam fœderis, & præcedite populum. Qui jussa complentes, tulerunt, & ambulaverunt
ante eos. 7. Dixitque Dominus ad Josue: Hodie incipiam exaltare te coram omni Israel: ut sciant,
quòd sicut cum Moyse fui, ita & tecum sim. 8. Tu autem præcipe sacerdotibus, qui portant arcam
fœderis, & dic eis: Cùm ingressi fueritis partem aquæ Jordanis, state in ea. 9. Dixitque Josue ad filios
Israel: Accedite huc, & audite verbum Domini Dei vestri. 10. Et rursum: In hoc, inquit, scietis
quòd Dominus Deus vivens in medio vestri est, & disperdet in conspectu vestro Chananæum & He-
Act.7.f.45. thæum, & Hevæum & Pherezæum, Gergezæum quoque & Jebusæum, & Amorrhæum. 11. Ecce, ar-
ca fœderis Domini omnis terræ antecedet vos per Jordanem. 12. Parate duodecim viros de tribubus B
Israel, singulos per singulas tribus. 13. Et cùm posuerint vestigia pedum suorum, sacerdotes qui por-
tant arcam Domini Dei universæ terræ, in aquis Jordanis, aquæ quæ inferiores sunt, decurrent atque
deficient: quæ autem desuper veniunt, in una mole consistent. 14. Igitur egressus est populus de
tabernaculis suis, ut transiret Jordanem: & sacerdotes, qui portabant arcam fœderis, pergebant an-
te eum. 15. Ingressisque eis Jordanem, & pedibus eorum in parte aquæ tinctis (Jordanis autem ripas
Eccli.24.c.36 alvei sui tempore messis impleverat,) 16. steterunt aquæ descendentes in loco uno, & ad instar montis
intumescentes apparebant procul ab urbe, quæ vocatur Adom usque ad locum Sarthan: quæ autem
inferiores erant, in Mare solitudinis (quod nunc vocatur mortuum) descenderunt, usque quò omni-
no deficerent. 17. Populus autem incedebat contra Jericho: & sacerdotes, qui portabant arcam fœde-
ris Domini, stabant super siccam humum in medio Jordanis accincti, omnisque populus per arentem
alveum transibat.

CAPUT QUARTUM.

Duodecim lapides de Iordane siccato ad posterorum memoriam colliguntur, aliique duodecim in ipso Iordanis alveo statuuntur.

1. QVibus transgressis, dixit Dominus ad Josue: 2. Elige duodecim viros singulos per singu- A
las tribus: 3. Et præcipe eis, ut tollant de medio Jordanis alveo, ubi steterunt pedes sa-
cerdotum, duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorum, ubi fixeritis hac nocte
tentoria. 4. Vocavitque Josue duodecim viros, quos elegerat de filiis Israel, singulos de singulis
tribubus, 5. & ait ad eos: Ite ante arcam Domini Dei vestri ad Jordanis medium, & portate in
de singuli singulos lapides in humeris vestris, juxta numerum filiorum Israel, 6. ut sit signum in-
ter

tervos: & quando interrogaverint vos filii vestri cras, dicentes: Quid sibi volunt isti lapides?
B 7. respondebitis eis: Defecerunt aquæ Jordanis ante arcam fœderis Domini, cùm transiret eum:
idircò [illegible] lapides isti in monumentum filiorum Israel usque in æternum. 8. Fecerunt ergo
filii Israel sicut præcepit eis Josue, portantes de medio Jordanis alveo duodecim lapides, ut Domi-
nus ei imperarat, juxta numerum filiorum Israel, usque ad locum in quo castrametati sunt, ibi-
que posuerunt eos. 9. Alios quoque duodecim lapides posuit Josue in medio Jordanis alveo, ubi
steterunt sacerdotes, qui portabant arcam fœderis: & sunt ibi usque in præsentem diem. 10.
Sacerdotes, qui portabant arcam, stabant in Jordanis medio, donec omnia complerentur,
quæ Josue, ut loqueretur ad populum, præceperat Dominus, & dixerat ei Moyses. Festi-
navitque populus, & transiit. 11. Cumque transissent omnes, transivit & arca Domini, sacerdo-
tesque pergebant ante populum. 12. Filii quoque Ruben, & Gad, & dimidia tribus Manasse,
armati præcedebant filios Israel, sicut eis præceperat Moyses: 13. & quadraginta pugnatorum mil-
lia per turmas, & cuneos incedebant per plana atque campestria urbis Jericho. 14. In die illo ma-
gnificavit Dominus Josue coram omni Israel, ut timerent eum, sicut timuerant Moysen, dum advi-
C veret. 15. Dixitque ad eum. 16. Præcipe sacerdotibus, qui portant arcam fœderis, ut ascen-
dant de Jordane. 17. Qui præcepit eis, dicens: Ascendite de Jordane. 18. Cumque ascendissent
portantes arcam fœderis Domini, & siccam humum calcare cœpissent, reversæ sunt aquæ in alveum
suum? & fluebant sicut antè consueverant. 19. Populus autem ascendit de Iordane, decimo die men-
sis primi, & castrametati sunt in Galgalis contra Orientalem plagam urbis Iericho. 20. Duodecim
quoque lapides, quos de Jordanis alveo sumpserant, posuit Josue in Galgalis, 21. & dixit ad filios
Israel: Quando interrogaverint filii vestri cras patres suos, & dixerint eis: Quid sibi volunt lapides
isti? 22. docebitis eos, atque dicetis: Per arentem alveum transivit Israel Jordanem istum, 23. sic-
cante Domino Deo vestro aquas ejus in conspectu vestro, donec transiretis: 24. sicut fecerat priùs in Exo. 14. c. 21.
mari rubro, quod siccavit donec transiremus: 25. ut discant omnes terrarum populi fortissimam Domi-
ni manum, ut & vos timeatis Dominum Deum vestrum omni tempore.

CAPUT QUINTUM.

Terrentur Chananai; circumcisio fit in Galgalis, & Phase celebratur: deficit manna ubi de fructibus terra edunt, & Angelus Domini Iosue apparet.

A 1. POstquam ergo audierunt omnes Reges Amorrhæorum, qui habitabant trans Iordanem ad
Occidentalem plagam, & cuncti Reges Chanaan, qui propinqua possidebant magni maris lo-
ca, quòd siccasset Dominus fluenta Iordanis coram filiis Israel donec transirent, dissolutum est
cor eorum, & non remansit in eis spiritus, timentium introitum filiorum Israel. 2. Eo tempore
ait Dominus ad Josue: Fac tibi cultros lapideos, & circumcide secundo filios Israel. 3. Fecit quod
iusserat Dominus, & circumcidit filios Israel in colle præputiorum. 4. Hæc autem causa est secundæ
circumcisionis: Omnis populus, qui egressus est de Aegypto generis masculini, universi bellatores
viri, mortui sunt in deserto per longissimos viæ circuitus, 5. qui omnes circumcisi erant, Populus
autem qui natus est in deserto, 6. per quadraginta annos itineris latissimæ solitudinis, incircum-
cisus fuit: dònec consumerentur qui non audierant vocem Domini, & quibus antè juraverat ut non
ostenderet eis Terram lacte & melle manantem. 7. Horum filii in locum successerunt patrum, &
circumcisi sunt à Iosue: quia sicut nati fuerant, in præputio erant, nec eos in via aliquis circumci-
derat. 8. Postquam autem omnes circumcisi sunt, manserunt in eodem castrorum loco, donec sa-
narentur. 9. Dixitque Dominus ad Iosue: Hodie abstuli opprobrium Aegypti à vobis. Vocatum-
que est nomen loci illius Galgala, usque in præsentem diem. 10. Manseruntque filii Israel in Galgalis,
B & fecerunt Phase, quarta decima die mensis ad vesperum, in campestribus Jericho: 11. & comede-
runt de frugibus Terræ die altero, azymos panes, & polentam eiusdem anni. 12. Defecitque manna
postquam comederunt de frugibus Terræ, nec usi sunt ultrà cibo illo filii Israel, sed comederunt de
frugibus præsentis anni Terræ Chanaan. 13. Cùm autem esset Iosue in agro urbis Iericho, levavit
oculos, & vidit virum stantem contra se, evaginatum tenentem gladium, perrexitque ad eum, &
ait: Noster es, an adversariorum? 14. Qui respondit: Nequaquam: sed sum princeps exercitus
Domini, & nunc venio. 15. Cecidit Iosue pronus in terram. Et adorans ait: Quid Dominus meus Exod. 3. b. 5.
loquitur ad servum suum? 16. Solve, inquit, calceamentum tuum de pedibus tuis: locus enim, in Act. 7. d. 33.
quo stas, sanctus est. Fecitque Iosue ut sibi fuerat imperatum.

CAPUT SEXTUM.

Post varios septem dierum circuitus cum arca, Iericho capta funditus deletur, sola servatur Rahab cum suis; readificatori urbis maledicitur.

A 1. JEricho autem clausa erat atque munita, timore filiorum Israel, & nullus egredi audebat aut
ingredi. 2. Dixitque Dominus ad Iosue: Ecce dedi in manu tua Iericho, & regem eius,
omnesque fortes viros. 3. Circuite urbem cuncti bellatores semel per diem: sic facietis sex die-
bus. 4. Septimo autem die sacerdotes tollant septem buccinas, quarum usus est in iubileo & præ-
cedant arcam fœderis: septiesque circuibitis civitatem, & sacerdotes clangent buccinis. 5. Cum-
que insonuerit vox tubæ longior atque concisior, & in auribus vestris increpuerit, conclamabit
omnis populus vociferatione maxima, & muri funditus corruent civitatis, ingredienturque singu-

li per locum contra quem steterint . 6. Vocavit ergo Iosue filius Nun sacerdotes , & dixit ad eos:
Tollite arcam fœderis : & septem alii sacerdotes tollant septem iubileorum buccinas , & incedant B
ante arcam Domini . 7. Ad populum quoque ait : Ite , & circuite civitatem , armati , præceden-
tes arcam Domini . 8. Cumque Iosue verba finisset , & septem sacerdotes septem buccinis clange-
rent ante arcam fœderis Domini , 9. omnisque præcederet armatus exercitus , reliquum vulgus
arcam sequebatur , ac buccinis omnia concrepabant . 10. Præceperat autem Iosue populo , di-
cens : Non clamabitis , nec audietur vox vestra , neque ullus sermo ex ore vestro egredietur :
donec veniat dies in quo dicam vobis . Clamate , & vociferamini . 11. Circuivit ergo arca Domi-
ni civitatem semel per diem , & reversa in castra, mansit ibi . 12. Igitur Iosue de nocte consurgen-
te , tulerunt sacerdotes arcam Domini , 13. & septem ex eis septem buccinas , quarum in iubileo
usus est : præcedebantque arcam Domini ambulantes atque clangentes : & armatus populus ibat an-
te eos : vulgus autem reliquum sequebatur arcam , & buccinis personabat , 14. Circuieruntque civi-
tatem secundo die semel , & reversi sunt in castra . Sic fecerunt sex diebus . 15. Die autem septimo :
diluculò consurgentes , circujerunt urbem , sicut dispositum erat , septies . 16. Cumque septimo cir-
cuitu clangerent buccinis sacerdotes , dixit Iosue ad omnem Israel : Vociferamini : tradidit enim vo-
bis Dominus civitatem : 17. sitque civitas hæc anathema : & omnia quæ in ea sunt , Domino . sola
Rahab meretrix vivat , cum universis qui cum ea in domo sunt : abscondit enim nuntios quos direxi-
Sup.2. a 4. mus . 18. Vos autem cavete , ne de his , quæ præcepta sunt , quippiam contingatis , & sitis prævari- C
Heb.11.f 31. cationis rei , & omnia castra Israel sub peccato sint atque turbentur . 19. Quidquid autem auri &
argenti fuerit & vasorum æneorum ac ferri , Domino consecretur, repositum in thesauris eius. 20.
Igitur omni populo vociferante , & clangentibus tubis , postquam in aures multitudinis vox soni-
tusque increpuit, muri illicò corruerunt: & ascendit unusquisque per locum, qui contra se erat: ceperuntque
Heb.11.f 30. civitatem, 21. & interfecerunt omnia quæ erant in ea, à viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem.
Mac.12.c.15. Boves quoque & oves & asinos in ore gladii percusserunt. 22. Duobus autem viris , qui exploratores missi
Sup.2.ac. 14. fuerant, dixit Iosue: Ingredimini domum mulieris meretricis, & producite eam, & omnia quæ illius sunt, sicut
illi juramento firmastis . 23. Ingressique juvenes , eduxerunt Rahab , & parentes ejus , fratres quo-
que , & cunctam supellectilem ac cognationem illius , & extra castra Israel manere fecerunt . 24.
Heb.11. f 31. Urbem autem , & omnia quæ erant in ea , succenderunt ; absque auro & argento , & vasis æneis ,
Inf. 8.a 2. ac ferro , quæ in ærarium Domini consecrarunt . 25. Rahab verò meretricem , & domum patris ejus ,
& omnia quæ habebat , fecit Iosue vivere , & habitaverunt in medio Israel usque in præsentem
diem : eò quòd absconderit nuntios , quos miserat ut explorarent Jericho . In tempore illo , impre-
1.Reg.16. g catus est Josue , dicens : 26. Maledictus vir coram Domino , qui suscitaverit & ædificaverit civitatem
34. Jericho . In primogenito suo fundamenta illius jaciat , & in novissimo liberorum ponat portas ejus. Fuit
ergo Dominus cum Josue, & nomen ejus vulgatum est in omni terra .

CAPUT SEPTIMUM.

Explorata urbe Hai cedit populus Israel hostibus propter furtum de anathemate Iericho ; quapropter post Iosue lamentationem, missa sorte Achan lapidatur jussu Domini.

Inf. 22.d.20. 1. Filii autem Israel prævaricati sunt mandatum , & usurpaverunt de anathemate . Nam Achan filius A
1.Par. 2.a 7. Charmi , filii Zabdi , filii Zare de tribu Iuda , tulit aliquid de anathemate : iratusque est Do-
minus contra filios Israel . 2. Cumque mitteret Josue de Jericho viros contra Hai , quæ est juxta
Bethaven, ad Orientalem plagam oppidi Bethel , dixit eis : Ascendite , & explorate Terram. Qui
præcepta complentes exploraverunt Hai . 3. Et reversi dixerunt ei : Non ascendat omnis populus ,
sed duo vel tria millia virorum pergant , & deleant civitatem: quare omnis populus frustra vexabi-
tur contra hostes paucissimos ? 4. Ascenderunt ergo tria millia pugnatorum. Qui statim terga ver-
tentes , 5. percussi sunt à viris urbis Hai , & corruerunt ex eis triginta sex homines , persecutique
sunt eos adversarii de porta usque ad Sabarim , & ceciderunt per prona fugientes : pertimuitque cor
populi , & instar aquæ liquefactum est . 6. Iosue verò scidit vestimenta sua , & pronus cecidit in ter-
ram coram arca Domini usque ad vesperam , tam ipse quàm omnes senes Israel : miseruntque pulve-
rem super capita sua , 7. & dixit Josue: Heu Domine Deus , quid voluisti traducere populum istum
Jordanem fluvium , ut traderes nos in manus Amorrhæi , & perderes? utinam ut cœpimus , mansis-
semus trans Jordanem . 8. Mi Domine Deus quid dicam , videns Israelem hostibus suis terga verten-
tem ? 9. Audient Chananæi , & omnes habitatores Terræ , & pariter conglobati circumdabunt nos ,
atque delebunt nomen nostrum de terra : & quid facies magno nomini tuo ? 10. Dixitque Dominus
ad Josue : Surge , cur jaces pronus in terra ? 11. Peccavit Israel , & prævaricatus est pactum meum : B
tuleruntque de anathemate , & furati sunt atque mentiti , & absconderunt inter vasa sua . 12. Nec po-
terit Israel stare ante hostes suos , eosque fugiet : quia pollutus est anathemate , non ero ultrà vobiscum ,
donec conteratis eum qui hujus sceleris reus est . 13. Surge, sanctifica populum, & dic eis : Sanctificamini
in crastinum : hæc enim dicit Dominus Deus Israel : Anathema in medio tui est Israel : non poteris sta-
Lev.20.a 7. re coram hostibus tuis , donec deleatur ex te qui hoc contaminatus est scelere . 14. Accedetisque ma-
Sup.3.b 5. nè singuli per tribus vestras, et quamcumque tribum sors invenerit, accedet per cognationes suas , et co-
Num. 11.d 18. gnatio per domos, domusque per viros. 15. Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus, combure-
1.Reg.16.b 5 tur igni cum omni substantia sua : quoniam prævaricatus est pactum Domini, et fecit nefas in Is-
rael . 16. Surgens itaque Josue manè , applicuit Israel per tribus suas , et inventa est tribus
Iuda . 17. Quæ cùm juxta familias suas esset oblata , inventa est familia Zare . Illam quo-
que per domos offerens , reperit Zabdi : 18. cujus domum in singulos dividens viros ,
invenit Achan filium Charmi , filii Zabdi , filii Zare de tribu Juda . 19. Et ait Iosue ad Achan: Fili
mi , da gloriam Domino Deo Israel , & confitere , atque indica mihi quid feceris , ne abscondas .
20. Responditque Achan Iosue , & dixit ei : Verè ego peccavi Domino Deo Israel , & sic , & sic fe-
ci.

ci. 21. Vidi enim inter spolia pallium coccineum valdè bonum, & ducentos siclos argenti, regu-
C lamque auream quinquaginta siclorum: & concupiscens abstuli, & abscondi in terra contra medium
tabernaculi mei, argentumque fossa humo operui. 22. Misit ergo Josue ministros: qui currentes ad
tabernaculum illius, repererunt cuncta abscondita in eodem loco, & argentum simul. 23. Auferen-
tesque de tentorio tulerunt ea ad Josue, & ad omnes filios Israel, projeceruntque ante Dominum.
24. Tollens itaque Josue Achan filium Zare, argentumque & pallium, & auream regulam, filios
quoque & filias ejus, boves & asinos, & oves, ipsumque tabernaculum, & cunctam supellectilem:
(& omnis Israel cum eo) duxerunt eos ad Vallem Achor: 25. ubi dixit Josue: Quia turbasti nos,
exturbet te Dominus in die hac. Lapidavitque eum omnis Israel: & cuncta quæ illius erant, igne 2. Reg. 18. d
consumpta sunt. 26. Congregaveruntque super eum acervum magnum lapidum, qui permanet us- 17.
que in præsentem diem. Et aversus est furor Domini ab eis. Vocatumque est nomen loci illius, Val-
lis Achor, usque hodie.

CAPUT OCTAVUM.

Expugnata Hai, rex ejus suspenditur, erecto altari lapideo; Deuteronomium super lapides scribitur, & populo benedicitur.

1. Dixit autem Dominus ad Josue: Ne timeas, neque formides: tolle tecum omnem multitudinem
pugnatorum, & consurgens ascende in oppidum Hai. ecce tradidi in manu tua Regem ejus, &
A populum, urbemque & terram. 2. Faciesque urbi Hai, & Regi ejus, sicut fecisti Jerico, & Regi illius: Sup. 6. d 24.
prædam verò, & omnia animantia diripietis vobis: pone insidias urbi post eam. 3. Surrexitque Josue,
& omnis exercitus bellatorum cum eo, ut ascenderent in Hai: & electa triginta millia virorum fortium
misit nocte, 4. præcepitque eis, dicens: Ponite insidias post civitatem: & nec longiùs recedatis:
& eritis omnes parati. 5. ego autem, & reliqua multitudo quæ mecum est, accedemus ex adverso
contra urbem. Cumque exierint contra nos, sicut antè fecimus, fugiemus, & terga vertemus: 6. do-
nec persequentes ab urbe longiùs protrahantur: putabunt enim nos fugere sicut priùs. 7. nobis er- Sup 7. a 24.
go fugientibus, & illis persequentibus, consurgetis de insidiis, & vastabitis civitatem: tradetque eam
Dominus Deus vester in manus vestras. 8. Cumque ceperitis, succendite eam, & sic omnia facietis,
ut jussi. 9. Dimisitque eos, & perrexerunt ad locum insidiarum, sederuntque inter Bethel & Hai, ad
Occidentalem plagam urbis Hai: Josue autem nocte illa in medio mansit populi, 10. surgensque dilu-
culò recensuit socios, & ascendit cum senioribus in fronte exercitus, vallatus auxilio pugnatorum. 11.
Cumque venissent & ascendissent ex adverso civitatis, steterunt ad Septemtrionalem urbis plagam,
inter quam & eos erat vallis media. 12. Quinque autem millia viros elegerat, & posuerat in insidiis
inter Bethel & Hai, ex Occidentali parte ejusdem civitatis: 13. omnis verò reliquus exercitus ad Aqui-
B lonem aciem dirigebat, ita ut novissimi illius multitudinis Occidentalem plagam urbis attingerent.
Abiit ergo Iosue nocte illa, & stetit in vallis medio. 14. Quod cùm vidisset Rex Hai, festinavit ma-
nè, & egressus est cum omni exercitu civitatis, direxitque aciem contra desertum, ignorans quòd post
tergum laterent insidiæ. 15. Iosue verò & omnis Israel cesserunt loco, simulantes metum, & fu-
gientes per solitudinis viam. 16. At illi vociferantes pariter & se mutuò cohortantes, persecuti sunt eos.
Cumque recessissent à civitate, 17. & ne unus quidem in urbe Hai & Bethel remansisset qui non perse-
queretur Israel (sicut eruperant aperta oppida relinquentes,) 18. dixit Dominus ad Iosue: Leva
clypeum, qui in manu tua est, contra urbem Hai, quoniam tibi tradam eam. 19. Cumque elevasset
clypeum ex adverso civitatis, insidiæ, quæ latebant, surrexerunt confestim: & pergentes ad civi-
tatem, ceperunt, & succenderunt eam. 20. Viri autem civitatis, qui persequebantur Josue, respi-
cientes & videntes fumum urbis ad cælum usque conscendere, non potuerunt ultrà huc illucque dif-
fugere: præsertim cùm hi qui simulaverant fugam, & tendebant ad solitudinem, contra persequen-
tes fortissimè restitissent. 21. Vidensque Josue & omnis Israel quòd capta esset civitas & fumus ur-
bis ascenderet, reversus percussit viros Hai. 22. Siquidem & illi qui ceperant & succenderant civi-
tatem, egressi ex urbe contra suos, medios hostium ferire cœperunt. Cùm ergo ex utraque parte ad-
C versarii cæderentur, ita ut nullus de tanta multitudine salvaretur, 23. Regem quoque urbis Hai
apprehenderunt viventem, & obtulerunt Iosue. 24. Igitur omnibus interfectis, qui Israelem ad de-
serta tendentem fuerant persecuti, et in eodem loco gladio corruentibus reversi filii Israel percusse-
runt civitatem. 25. Erant autem qui in eodem die conciderant à viro usque ad mulierem, duo-
decim millia hominum, omnes urbis Hai. 26. Josue vero non contraxit manum, quam in subli-
me porrexerat, tenens clypeum donec interficerentur omnes habitatores Hai. 27. Iumenta autem
et prædam civitatis diviserunt sibi filii Israel, sicut præceperat Dominus Josue. 28. Qui succen-
dit urbem, et fecit eam tumulum sempiternum. 29. Regem quoque ejus suspendit in patibulo
usque ad vesperam et solis occasum, Præcepitque Josue, et deposuerunt cadaver ejus de cruce: pro-
jeceruntque in ipso introitu civitatis, congesto super eum magno acervo lapidum, qui permanet Exod. 20. d
usque in præsentem diem. 30. Tunc ædificavit Josue altare Domino Deo Israel in monte Hebal. 25.
31. sicut præceperat Moyses famulus Domini filiis Israel, et scriptum est in volumine legis Moy- Deut. 27. b 5
si: Altare verò de lapidibus impolitis, quos ferrum non tetigit: et obtulit super eo holocausta Do-
mino, immolavitque pacificas victimas. 32. Et scripsit super lapides Deuteronomium legis Moysi,
quod ille digesserat coram filiis Israel. 33. Omnis autem populus, et majores natu, ducesque ac
judices stabant ex utraque parte arcæ, in conspectu sacerdotum qui portabant arcam fœderis Do-
mini, ut advena ita et indigena. Media pars eorum juxta montem Garizim, et media juxta mon-
tem Hebal, sicut præceperat Moyses famulus Domini. Et primùm quidem benedixit populo Israel
34. Post hæc legit omnia verba benedictionis et maledictionis, et cuncta quæ scripta erant in legis vo-
lumine. 35. Nihil ex his quæ Moyses jusserat, reliquit intactum, sed universa replicavit coram omni
multitudine Israel, mulieribus ac parvulis et advenis, qui inter eos morabantur.

CAPUT NONUM.

Gabaonitæ simulatione longi itineris imponentes Iosue, & principibus Israelitarum, interposito juramento salvantur, insecuto tamen murmure, perpetuo famulitio adstringuntur.

1. QUibus auditis, cuncti Reges trans Jordanem, qui versabantur in montanis & campestribus, in A
maritimis ac littore magni maris, hi quoque qui habitabant juxta Libanum, Hethæus, & Amorrhæus, Chananæus, Pherezæus, & Hevæus, & Jebusæus, 2. congregati sunt pariter, ut pugnarent contra Josue & Israel uno animo, eademque sententia. 3. At hi qui habitabant in Gabaon, audientes cuncta quæ fecerat Josue, Jericho & Hai: 4. & callidè cogitantes, tulerunt sibi cibaria, saccos veteres asinis imponentes, & utres vinarios scissos atque consutos. 5. calceamentaque perantiqua quæ ad indicium vetustatis pittaciis consuta erant, induti veteribus vestimentis; panes quoque quos portabant ob viaticum, duri erant, & in frustra comminuti: 6. perrexeruntque ad Josue, qui tunc morabatur in castris Galgalæ, & dixerunt ei, atque simul omni Israeli: De terra longinqua venimus, pacem vobiscum facere cupientes. Responderuntque viri Israel ad eos, atque dixerunt: 7. Ne fortè in terra, quæ nobis sorte debetur, habitetis, & non possimus fœdus inire vobiscum. 8. At illi ad Josue: Servi, inquiunt, tui sumus. Quibus Josue ait: Quinam estis vos? & unde venistis? 9. Responderunt: De terra
Num.21.c.24 longinqua valdè venerunt servi tui in nomine Domini Dei tui. Audivimus enim famam potentiæ ejus, cuncta quæ fecit in Ægypto, 10. & duobus Regibus Amorrhæorum qui fuerunt trans Jordanem, Sehon Regi Hesebon, & Og Regi Basan, qui erat in Astaroth: 11. dixeruntque nobis seniores, & omnes habitatores Terræ nostræ: Tollite in manibus cibaria ob longissimam viam, & occurrite eis, & dicite: Servi vestri sumus, fœdus inite nobiscum. 12. En, panes quando egressi sumus de domibus nostris, ut veniremus ad vos, calidos sumpsimus, nunc sicci facti sunt, & vetustate nimia comminuti. 13. utres vini novos implevimus, nunc rupti sunt & soluti, vestes & calceamenta quibus induimur, & quæ B
habemus in pedibus, ob longitudinem longioris viæ trita sunt, & penè consumpta. 14. Susceperunt igitur de cibariis eorum, & os Domini non interrogaverunt. 15. Fecitque Josue cum eis pacem, & inito fœdere pollicitus est quòd non occiderentur: principes quoque multitudinis juraverunt eis. 16. Post
2.Reg.21.d.2 dies autem tres initi fœderis, audierunt quòd in vicino habitarent, & inter eos futuri essent. 17. Moveruntque castra filii Israel, & venerunt in civitates eorum die tertio, quarum hæc vocabula sunt, Gabaon, & Caphira, & Beroth, & Cariathiarim. 18. Et non percusserunt eos, eò quòd jurassent eis principes multitudinis in nomine Domini Dei Israel. Murmuravit itaque omne vulgus contra principes, 19. Qui responderunt eis: Juravimus illis in nomine Domini Dei Israel, & idcircò non possumus eos contingere. 20. Sed hoc faciemus eis: Reserventur quidem ut vivant, ne contra nos ira Domini concitetur, si pejeraverimus: 21. sed sic vivant, ut in usus universæ multitudinis ligna cædant, aquasque comportent. Quibus hæc loquentibus: 22. vocavit Gabaonitas Josue, & dixit eis: Cur nos decipere fraude voluistis, ut diceretis: Procul valde habitamus à vobis, cùm in medio nostri sitis? 23. Itaque sub maledictione eritis, & non deficiet de stirpe vestra ligna cædens, aquasque comportans in domum Dei mei. 24. Qui responderunt: Nuntiatum est nobis servis tuis, quòd promisisset Dominus Deus tuus Moysi servo suo, ut traderet vobis omnem Terram, & disperdere cunctos habitatores ejus. Timuimus igitur valdè, & providimus animabus nostris, vestro terrore compulsi, & hoc consilium inivimus. 25. Nunc autem in manu tua sumus: quod tibi bonum & rectum videtur, fac nobis. 26. Fecit ergo Iosue ut dixerat, & liberavit eos de manu filiorum Israel, ut non occiderentur. 27. Decrevitque in illo die eos esse in ministerio cuncti populi, & altaris Domini, cædentes ligna, & aquas comportantes, usque in præsens tempus, in loco quem Dominus elegisset.

CAPUT DECIMUM.

Quinque reges oppugnantes urbem Gabaon, immoto sole unius diei spatio, vincuntur, & ex spelunca extracti suspenduntur, pluresque alii reges & civitates exscinduntur.

1. QUæ cùm audisset Adonisedech Rex Jerusalem, quòd scilicet cepisset Josue Hai, & subvertisset A
eam (sicut enim fecerat Jericho & Regi ejus, sic fecit Hai & Regi illius) & quòd transfugissent Gabaonitæ ad Israel, & essent fœderati eorum, 2. timuit valdè. Urbs enim magna erat Gabaon, & una civitatum regalium, & major oppido Hai, omnesque bellatores ejus fortissimi. 3. Misit ergo Adonisedech Rex Jerusalem ad Oham Regem Hebron, & ad Pharam Regem Ierimoth, ad Japhia quoque Regem Lachis, & ad Dabir Regem Eglon, dicens: 4. Ad me ascendite, & ferte præsidium ut expugnemus Gabaon, quare transfugerit ad Josue, & ad filios Israel. 5. Congregati igitur ascenderunt quinque Reges Amorrhæorum, Rex Jerusalem, Rex Hebron, Rex Jerimoth, Rex Lachis, Rex Eglon, simul cum exercitibus suis, & castrametati sunt circa Gabaon, oppugnantes eam. 6. Habitatores autem Gabaon urbis obsessæ miserunt ad Josue, qui tunc morabatur in castris apud Galgalam, & dixerunt ei: Ne retrahas manus tuas ab auxilio servorum tuorum: ascende citò, & libera nos, ferque præsidium: convenerunt enim adversum nos omnes Reges Amorrhæorum, qui habitant in montanis. 7. Ascenditque Josue de Galgalis, & omnis exercitus bellatorum cum eo, viri fortissimi. 8. Dixitque Dominus ad Josue: Ne timeas eos: in manus enim tuas tradidi illos: nullus ex eis tibi resistere poterit. 9. Irruit itaque Josue super eos repentè, tota nocte ascendens de Galgalis. 10. Et conturbavit eos Dominus à facie Israel: contrivitque plaga magna in Gabaon, ac persecutus est eos per viam ascensus Beth horon, & percussit usque Azeca & Maceda. 11. Cumque fugerent filios Israel, & essent in descensu Beth horon, Dominus misit super eos lapides magnos de cælo usque ad Azeca: & mortui sunt multò plures lapidibus grandinis, quàm quos gladio percusserant filii Israel. 12. Tunc locu-

locutus est Josue Domino, in die qua tradidit Amorrhæum in conspectu filiorum Israel, dixitque
B coram eis: Sol contra Gabaon ne movearis, & Luna contra vallem Ajalon. 13. Steteruntque Sol Eccli. 46. a. 5.
& Luna, donec ulcisceretur se gens de inimicis suis. Nonne scriptum est hoc in libro justorum? Isai. 28. f. 21.
Stetit itaque Sol in medio cæli, & non festinavit occumbere spatio unius diei. 14. Non fuit an-
tea nec postea tam longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Israel. 15. Re-
versusque est Iosue cum omni Israel in castra Galgalæ. 16. Fugerant enim quinque Reges, & se
absconderant in spelunca urbis Maceda. 17. Nuntiatumque est Josue, quòd inventi essent quin-
que Reges latentes in spelunca urbis Maceda. 18. Qui præcepit sociis, & ait: Volvite saxa ingen-
tia ad os speluncæ, & ponite viros industrios, qui clausos custodiant: 19. Vos autem nolite sta-
re, sed persequimini hostes, & extremos quosque fugientium cædite: nec dimittatis eos urbium
suarum intrare præsidia, quos tradidit Dominus Deus in manus vestras. 20. Cæsis ergo adversa-
riis plaga magna, & usque ad internecionem penè consumptis, hi qui Israel effugere potue-
runt, ingressi sunt civitates munitas. 21. Reversusque est omnis exercitus ad Iosue in Maceda, ubi
tunc erant castra, sani & integro numero: nullusque contra filios Israel mutire ausus est. 22.
Præcepitque Josue dicens: Aperite os speluncæ, & producite ad me quinque Reges qui in ea lati-
tant. 23. Feceruntque ministri ut sibi fuerat imperatum: & eduxerunt ad eum quinque Reges de
C spelunca, Regem Jerusalem, Regem Hebron, Regem Jerimoth, Regem Lachis, Regem Eglon.
24. Cumque educti essent ad eum, vocavit omnes viros Israel, & ait ad principes exercitus qui se-
cum erant: Ite & ponite pedes super colla Regum istorum. Qui cum perrexissent, & subjectorum
colla pedibus calcarent, 25. rursum ait ad eos: Nolite timere, nec paveatis, confortamini & estote
robusti: sic enim faciet Dominus cunctis hostibus vestris, adversum quos dimicatis. 26. Percussit-
que Iosue, & interfecit eos, atque suspendit super quinque stipites: fueruntque suspensi usque ad ve-
sperum. 27. Cumque occumberet sol, præcepit sociis ut deponerent eos de patibulis. Qui deposi-
tos projecerunt in speluncam, in qua latuerant, & posuerunt super os ejus saxa ingentia, quæ per- Deut. 21. d
manent usque in præsens. 28. Eodem quoque die Macedam cepit Josue, & percussit eam in ore 23.
gladii, regemque illius interfecit, & omnes habitatores ejus: non dimisit in ea saltem parvas reli-
quias. Fecitque Regi Maceda, sicut fecerat Regi Jericho. 29. Transivit autem cum omni Israel de
Maceda in Lebna, & pugnabat contra eam; 30. quam tradidit Dominus cum Rege suo in manus Israel.
percusseruntque urbem in ore gladii, & omnes habitatores ejus non dimiserunt in ea ullas reliquias:
Feceruntqne Regi Lebna, sicut fecerant Regi Jericho. 31. De Lebna, transivit in Lachis cum omni
Israel: & exercitu per gyrum disposito oppugnabat eam. 32. Tradiditque Dominus Lachis in manus Sup. 6. a. 2
D Israel, & cepit eam die altero, atque percussit in ore gladii, omnemque animam quæ fuerat in ea, si-
cut fecerat Lebna. 33. Eo tempore ascendit Horam Rex Gazer, ut auxiliaretur Lachis: quem percus-
sit Josue cum omni populo ejus usque ad internecionem. 34. Transivitque de Lachis in Eglon, & cir-
cumdedit, 35. atque expugnavit eam eadem die: percussitque in ore gladii omnes animas quæ erant
in ea, juxta omnia quæ fecerat Lachis. 36. Ascendit quoque cum omni Israel de Eglon in Hebron, &
pugnavit contra eam: 37. cepit eam, & percussit in ore gladii, regem quoque ejus, & omnia oppida
regionis illius, universasque animas quæ in ea fuerant commoratæ, non reliquit in ea ullas reliquias,
sicut fecerat Eglon, sic fecit & Hebron, cuncta quæ in ea reperit consumens gladio. 38. Inde reversus
in Dabir, 39. cepit eam atque vastavit: Regem quoque ejus atque omnia per circuitum oppida percus-
sit in ore gladii, non dimisit in ea vllas reliquias: sicut fecerat Hebron & Lebna & regibus earum, sic
fecit Dabir & regi illius. 40. Percussit itaque Josue omnem Terram montanam & meridianam atque
campestrem, & Asedoth, cum Regibus suis, non dimisit in ea ullas reliquias, sed omne quod spirare
poterat, interfecit, sicut præceperat ei Dominus Deus Israel, 41. à Cadesbarne usque Gazam. Om-
nem Terram Gosen usque Gabaon, 42. universosque Reges, & regiones eorum, uno impetu cepit at-
que vastavit, Dominus enim Deus Israel pugnavit pro eo. 43. reversusque est cum omni Israel ad locum
castrorum in Galgala.

CAPUT XI.

Expugnat Iosue regem Iabin cum aliis plurimis regibus, ac populis, omnia servans quæ Dominus Moysi præceperat.

A 1. QUæ cùm audisset Iabin rex Asor, misit ad Iobab regem Madon, & ad regem Semeron, atque ad
regem Achsaph: 2. ad reges quoque Aquilonis, qui habitabant in montanis & in planitie contra
meridiem Ceneroth, in campestribus quoque & in regionibus Dor juxta mare: 3. Chananæum quoque
ab Oriente & Occidente, & Amorrhæum atque Hethæum ac Pherezæum & Jebusæum in montanis: He-
væum quoque qui habitabat ad radices Hermon in Terra Maspha. 4. Egressique sunt omnes cum tur-
mis suis, populus multus nimis sicut arena quæ est in littore maris, equi quoque & currus immensæ
multitudinis, 5. conveneruntque omnes reges isti in unum ad Aquas Merom, ut pugnarent contra
Israel. 6. Dixitque Dominus ad Josue: Ne timeas eos: cras enim hac eadem hora ego tradam om-
nes istos vulnerandos in conspectu Israel: equos eorum subnervabis, & currus igne combures. 7.
Venitque Iosue, & omnis exercitus cum eo, adversus illos ad Aquas Merom subitò, & irruerunt
super eos, 8. tradiditque illos Dominus in manus Israel, Qui percusserunt eos, & persecuti sunt
usque ad Sidonem magnam, & Aquas Maserephoth, campumque Masphe, qui est ad Orienta-
lem illius partem. Ita percussit omnes, ut nullas dimitteret ex eis reliquias: 9. fecitque sicut præ-
ceperat ei Dominus, equos eorum subnervavit, currusque combussit igni. 10. Reversusque statim
cepit Asor: & regem ejus percussit gladio: Asor enim antiquitus inter omnia regna hæc principa-
tum tenebat. 11. Percussitque omnes animas, quæ ibidem morabantur: non dimisit in ea ullas re-
liquias, sed usque ad internecionem universa vastavit, ipsamque urbem peremit incendio. 12. Et Deut. 7. 21.
omnes per circuitum civitates, regesque earum cepit, percussit atque delevit, sicut præceperat ei
Moy-

Moyses famulus Domini. 13. Absque urbibus, quæ erant in collibus & in tumulis sitæ, ceteras B
Exod.34.b.11. succendit Israel: unam tantùm Asor munitissimam flamma consumpsit. 14. Omnemque prædam
Deut.7.d.1. istarum urbium ac jumenta diviserunt sibi filii Israel, cunctis hominibus interfectis. 15. Sicut
præceperat Dominus Moysi servo suo, ita præcepit Moyses Josue, & ille universa complevit: non
præteriit de universis mandatis, nec unum quidem verbum quod jusserat Dominus Moysi. 16.
Cepit itaque Josue omnem Terram montanam, & meridianam, terramque Gosen, & planitiem,
& Occidentalem plagam, montemque Israel, & campestria ejus: 17. & partem montis quæ ascen-
dit Seir usque Baalgad, per planitiem Libani subter montem Hermon: omnes reges eorum cepit,
percussit, & occidit. 18. Multo tempore pugnavit Josue contra reges istos, 19. Non fuit civitas
quæ se traderet filiis Israel, præter Hevæum, qui habitabat in Gabaon: omnes enim bellando ce-
pit. 20. Domini enim sententia fuerat, ut indurarentur corda eorum, & pugnarent contra Israel
& caderent, & non mererentur ullam clementiam, ac perirent, sicut præceperat Dominus Moysi.
21. In illo tempore venit Josue, & interfecit Enacim de montanis, Hebron, & Dabir, & Anab,
& de omni monte Juda & Israel, urbesque eorum delevit. 22. Non reliquit ullum de stirpe Ena-
cim, in Terra filiorum Israel: absque civitatibus Gaza, & Geth, & Azoto, in quibus solis re-
licti sunt. 23. Cepit ergo Josue omnem Terram, sicut locutus est Dominus ad Moysen, & tradidit
eam in possessionem filiis Israel secundùm partes & tribus suas. quievitque Terra à præliis.

CAPUT XII.

Numerantur reges 31. citra & ultra Iordanem, quos percusserant Moyses & Iosue.

1. HI sunt reges, quos percusserunt filii Israel, et possederunt Terram eorum trans Jordanem ad solis A
ortum, à torrente Arnon usque ad montem Hermon, et omnem Orientalem plagam, quæ re-
spicit solitudinem. 2. Sehon rex Amorrhæorum, qui habitavit in Hesebon, dominatus est ab Aroer,
quæ sita est super ripam torrentis Arnon, et mediæ partis in valle, dimidiæque Galaad, usque ad tor-
rentem Jaboc, qui est terminus filiorum Ammon. 3. et à solitudine usque ad mare Ceneroth contra O-
rientem, et usque ad Mare deserti, quod est mare salsissimum, ad Orientalem plagam per viam quæ du-
cit Bethsimoth: et ab australi parte, quæ subiacet Asedoth, Phasga. 4. Terminus Og regis Basan, de re-
liquiis Raphaim, qui habitavit in Astaroth, et in Edrai et dominatus est in monte Hermon, et in Salecha,
atque in universa Basan, usque ad terminos. 5. Gessuri, et Machati, et dimidiæ partis Galaad: terminos
Sehon regis Hesebon. 6. Moyses famulus Domini, et filii Israel percusserunt eos, tradiditque Terram eo-
rum Moyses in possessionem Rubenitis et Gaditis, et dimidiæ tribui Manasse. 7. Hi sunt reges Terræ
quos percussit Josue, et filii Israel, trans Jordanem ad Occidentalem plagam, à Baalgad in campo Liba-
ni, usque ad montem cuius pars ascendit in Seir: tradiditque eam Josue in possessionem tribubus Israel, sin-
gulis partes suas. 8. tam in montanis quàm in planis atque campestribus. In Asedoth, et in solitudine, ac
in meridie Hethæus fuit et Amorrhæus, Chananæus et Pherezæus, Hevæus, et Jebusæus. 9. Rex Jericho
unus: rex Hai, quæ est ex latere Bethel, unus: 10. rex Jerusalem unus, rex Hebron unus: 11. rex Jerimoth
unus, rex Lachis unus, 12. rex Eglon unus, rex Gazer unus, 13. rex Dabir unus, rex Gader unus, 14.
rex Herma unus, rex Hered unus, 15. rex Lebna unus, rex Odullam unus, 16. rex Maceda unus, rex Be-
thel unus, 17. rex Taphua unus, rex Opher unus, 18. rex Aphec unus, rex Saron unus, 19. rex Madon
unus, rex Asor unus, 20. rex Semeron unus, rex Achsaph unus. 21. rex Thenac unus, rex Megeddo unus,
22. rex Cades unus, rex Iachanan Carmeli unus: 23. rex Dor, & provinciæ Dor unus, rex Gentium Galgal
unus, 24. rex Thersa unus: omnes reges triginta unus.

CAPUT XIII.

Iubet Dominus Iosue ut terram occupatam Israeliti dividat: recensentur jam antè assignatæ portiones Ruben, Gad & dimidiæ tribui Manasse trans Iordanem.

1. IOsue senex, provectæque ætatis erat, & dixit Dominus ad eum: Senuisti, & longævus es, ter-
raque latissima derelicta est, 2. Quæ necdum forte divisa est: omnis videlicet Galilæa, Phili- A
sthiim, & universa Gessuri. 3. A fluvio turbido, qui irrigat Ægyptum, usque ad terminos Accaron
contra Aquilonem: Terra Chanaan, quæ in quinque regulos Philisthiim dividitur, Gazæos, & Azo-
tios, Ascalonitas, Gethæos, & Accaronitas. 4. Ad meridiem verò sunt Hevæi, omnis Terra Cha-
naan, & Maara Sidoniorum, usque Apheca & terminos Amorrhæi. 5. Ejusque confinia. Libani
quoque regio contra Orientem, à Baalgad sub monte Hermon, donec ingrediaris Emath. 6. Omnium
qui habitant in monte, à Libano usque ad Aquas Maserephoth, universique Sidonii. Ego sum qui
delebo eos à facie filiorum Israel. Veniat ergo in partem hereditatis Israel, sicut præcepi tibi. 7. Et
nunc divide terram in possessionem novem tribubus, & dimidiæ tribui Manasse, 8. cum qua Ruben &
Gad possederunt terram, quam tradidit eis Moyses famulus Domini, trans fluenta Iordanis ad Orien-
talem plagam. 9. Ab Aroer quæ sita est in ripa torrentis Arnon, & in vallis medio, universaque
Num.31f.33 campestria Medaba, usque Dibon, 10. & cunctas civitates Sehon, Regis Amorrhæi, qui regnavit
in Hesebon, usque ad terminos filiorum Ammon. 11. & Galaad, ac terminum Gessuri & Machati,
& omnem montem Hermon, & universam Basan, usque ad Salecha, 12. omne regnum Og in Basan,
qui regnavit in Astaroth & Edrai, ipse fuit de reliquiis Raphaim: percussitque eos Moyses, atque
delevit. 13. Noluerúntque disperdere filii Israel Gessuri & Machati: & habitaverunt in medio Israel
usque in præsentem diem. 14. Tribui autem Levi non dedit possessionem: sed sacrificia & victimæ
Num.18.c.20 Domini Dei Israel, ipsa est ejus hereditas, sicut locutus est illi. 15. Dedit ergo Moyses possessionem
tri-

tribui filiorum Ruben juxta cognationes suas. 16. Fuitque terminus eorum ab Aroer, quæ sita est in
B ripa torrentis Arnon, & in valle ejusdem torrentis media: universam planitiem, quæ ducit Medaba.
17. & Hesebon, cunctosque viculos earum, quæ sunt in campestribus: Dibon quoque, & Bamoth-
baal, & oppidum Baalmeon, 18. & Iassa, & Cedimoth, & Mephaath, 19. & Cariathaim, &
Sabama, & Sarathasar in monte convallis. 20. Bethphogor & Asedoth, Phasga & Bethiesmoth, 21.
& omnes urbes campestres, universaque regna Sehon regis Amorrhæi, qui regnavit in Hesebon, Num.31.b.8
quem percussit Moyses cum principibus Madian: Hevæum, & Recem, & Sur, & Hur, & Rebe du-
ces Senon habitatores Terræ. 22. Et Balaam filium Beor ariolum occiderunt filii Israel gladio cum cæ-
teris interfectis. 23. Factusque est terminus filiorum Ruben Iordanis fluvius. Hæc est possessio Rubeni-
tarum per cognationes suas urbium & viculorum. 24. Deditque Moyses tribui Gad & filiis ejus per co-
gnationes suas possessionem, cujus hæc divisio est: 25. Terminus Iaser, & omnes civitates Galaad,
et dimidiam partem terræ filiorum Ammon, usque ad Aroer, quæ est contra Rabba. 26. et ab Hese-
bon usque Ramoth, Masphe et Betonim: et à Manaim usque ad terminos Dabir. 27. et in valle quo-
C que Betharam, et Bethnemra, et Socoth, et Saphon reliquam partem regni Sehon regis Hesebon: hu-
jus quoque finis, Iordanis est, usque ad extremam partem maris Cenereth trans Iordanem ad Orienta-
lem plagam. 28. hæc est possessio filiorum Gad per familias suas, civitates et villæ earum. 29. Dedit et
dimidiæ tribui Manasse, filiisque ejus juxta cognationes suas possessionem, 30. cujus hoc principium
est: à Manaim universam Basan, et cuncta regna Og regis Basan, omnesque vicos Iair, qui sunt in
Basan, sexaginta oppida. 31. et dimidiam partem Galaad, et Astaroth, et Edrai, urbes regni Og
in Basan: filiis Machir, filiis Manasse, dimidiæ parti filiorum Machir juxta cognationes suas. 32.
Hanc possessionem divisit Moyses in campestribus Moab trans Jordanem contra Iericho ad Orientalem
plagam. 33. Tribui autem Levi non dedit possessionem: quoniam Dominus Deus Israel ipse est posses-
sio ejus, ut locutus est illi.

CAPUT XIV.

Caleb accipit Hebron in hæreditatem sibi à Deo promissam, eò quòd aliis exploratoribus detrahentibus Terræ promissæ, ipse secutus sit Dominum.

A 1. HOc est quod possederunt filii Israel in Terra Chanaan, quam dederunt eis Eleazar sacerdos &
Josue filius Nun, et principes familiarum per tribus Israel: 2. sorte omnia dividentes, si-
cut præceperat Dominus in manu Moysi, novem tribubus, & dimidiæ tribui. 3. Duabus enim tri- Num.34.c.13
bubus, & dimidiæ, dederat Moyses trans Iordanem possessionem: absque Levitis, qui nihil terræ ac-
ceperunt inter fratres suos: 4. sed in eorum successerunt locum filii Ioseph in duas divisi tribus, Ma-
nasse & Ephraim: nec acceperunt Levitæ aliam in Terra partem, nisi urbes ad habitandum, & subur-
bana earum ad alenda jumenta & pecora sua. 5. Sicut præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt filii
Israel, et diviserunt Terram. 6. Accesserunt itaque filii Iuda ad Iosue in Galgala, locutusque est ad Num.14.d.24
eum Caleb, filius Iephone Cenezæus: Nosti quid locutus sit Dominus ad Moysen hominem Dei de me
et te in Cadesbarne. 7. Quadraginta annorum eram quando misit me Moyses famulus Domini de Ca-
desbarne, ut considerarem Terram, nuntiavique ei quod mihi verum videbatur. 8. Fratres autem
mei, qui ascenderant mecum, dissolverunt cor populi: et nihilominus ego secutus sum Dominum
Deum meum. 9. Iuravitque Moyses in die illo, dicens: Terra, quam calcavit pes tuus, erit posses-
sio tua, et filiorum tuorum in æternum: quia secutus es Dominum Deum meum. 10. Concessit er-
go Dominus vitam mihi, sicut pollicitus est usque in præsentem diem. Quadraginta & quinque an-
ni sunt, ex quo locutus est Dominus verbum istud ad Moysen, quando ambulabat Israel per solitudi-
nem: hodie octoginta quinque annorum sum, 11. sic valens, ut eo valebam tempore quando ad Eccli.46.b.11
explorandum missus sum: illius in me temporis fortitudo usque hodie perseverat, tam ad bellandum
quàm ad gradiendum. 12. Da ergo mihi montem istum, quem pollicitus est Dominus, te quo-
que audiente, in quo Enacim sunt, & urbes magnæ atque munitæ: si fortè sit Dominus mecum
& potuero delere eos, sicut promisit mihi. 13. Benedixitque ei Josue & tradidit ei Hebron in
possessionem. 14. Atque ex eo fuit Hebron Caleb filio Jephone Cenezæo usque in præsentem diem:
quia secutus est Dominum Deum Israel: 15. Nomen Hebron antè vocabatur Cariath Arbe: Adam ma-
ximus ibi inter Enacim situs est: & Terra cessavit à præliis.

CAPUT XV.

Sors tribus Iudæ civitates, & villæ earum: Othoniel accipit Axam filiam Caleb, eò quòd obtinuerit Cariath Sepher, additurque ei terra irrigua.

A 1. IGitur sors filiorum Iudæ per cognationes suas ista fuit: A termino Edom, desertum Sin contra Num.34.a.3.
Meridiem, & usque ad extremam partem Australis plagæ. 2. initium ejus à summitate maris
salsissimi, & à lingua ejus, quæ respicit Meridiem. 3. Egrediturque contra Ascensum Scorpionis,
& pertransit in Sina: ascenditque in Cadesbarne, & pervenit in Esron, ascendens ad Adar, & cir-
cuiens Carcaa, 4. atque inde pertransiens in Asemona, & perveniens ad torrentem Ægypti:
eruntque termini ejus mare magnum. Hic erit finis meridianæ plagæ. 5. Ab Oriente verò erit ini-
tium, mare salsissimum usque ad extrema Jordanis: & ea quæ respiciunt ad Aquilonem, à lingua ma-
ris usque ad eundem Jordanis fluvium. 6. ascenditque terminus in Beth-Hagla, & transit ab Aqui-
lone in Beth-Araba: ascendens ad lapidem Boen filii Ruben. 7. & tendens usque ad terminos De-
bera de Valle Achor, contra Aquilonem respiciens Galgala, quæ est ex adverso Ascensionis
Adommim, ab Australi parte torrentis: transitque aquas, quæ vocantur Fons solis: & erunt exitus

ejus ad Fontem Rogel . 8. Ascenditque per convallem filii Ennom ex latere Jebusæi ad Meridiem ,
hæc est Jerusalem : & inde se erigens ad verticem montis , qui est contra Geennom ad Occidentem A
in summitate vallis Raphaim contra Aquilonem . 9. pertransitque à vertice montis usque ad fontem
aquæ Nephthoa : & pervenit usque ad vicos montis Ephron : inclinaturque in Baala , quæ est Ca-
riathiarim , id est, urbs silvarum . 10. & circuit de Baala contra Occidentem , usque ad montem Seir:
transitque juxta lacus , montis Jarim ad Aquilonem in Cheslon : & descendit in Bethsames , transit-
que in Thamna . 11. & pervenit contra Aquilonem partis Accaron ex latere : inclinaturque Se-
chrona , & transit montem Baala : pervenitque in Jebneel , & magni maris contra Occidentem fi-
ne concluditur . 12. Hi sunt termini filiorum Juda per circuitum in cognationibus suis. 13. Ca-
leb verò filio Jephone dedit partem in medio filiorum Iuda , sicut præceperat ei Dominus : Cariath-
Iud.1.c.10. Arbe patris Enac , ipsa est Hebron . 14. Delevitque ex ea Caleb tres filios Enac , Sesai & Ahimam
& Tholmai de stirpe Enac , 15. Atque inde conscendens venit ad habitatores Dabir , quæ prius
vocabatur Cariath Sepher , id est , civitas litterarum . 16. Dixitque Caleb : Qui percusserit Ca-
riath Sepher , & ceperit eam , dabo ei Axam filiam meam uxorem . 17. Cepitque eam Othoniel fi-
lius Cenez frater Caleb junior : deditque ei Axam filiam suam uxorem . 18. Quæ , cùm pergerent B
simul , suasa est à viro suo ut peteret à patre suo agrum , suspiravitque ut sedebat in asino . Cui Ca-
leb : Quid habes , inquit ? 19. At illa respondit : Da mihi benedictionem : Terram australem &
arentem dedisti mihi , junge & irriguam . Dedit itaque ei Caleb irriguum superius & inferiùs . 20.
Hæc est possessio tribus filiorum Iuda per cognationes suas . 21. Erantque civitates ab extremis par-
tibus filiorum Juda juxta terminos Edom à Meridie : Cabseel & Eder & Iagur , 22. & Cyna &
Dimona & Adada , 23. & Cades & Asor & Jethnam , 24. Ziph & Telem & Baloth . 25. Asor
nova & Carioth , Hesron , hæc est Asor , 26. Amam , Sama , & Molada , 27. & Asergadda & Has-
semon & Bethphelet , 28. & Hasersual & Bersabee & Baziothia , 29. & Baala et Iim et Esem , 30.
et Eltholad & Cesil et Harma , 31. et Siceleg et Medemena et Sensenna , 32. Lebaoth et Selim et
Aen et Remon omnes civitates viginti novem , et villæ earum . 33. In campestribus verò : Estaol et
Sarea et Asena , 34. et Zanoe et Ængannim et Taphua et Enaim , 35. et Jerimoth et Adullam ,
Socho et Azeca , 36. et Saraim et Adithaim et Gedera et Gederothaim : urbes quatuordecim ,
et villæ earum . 37. Sanan & Hadassa et Magdalgad , 38. Delean et Masepha et Jecthel , 39.
Lachis et Bascath et Eglon , 40. Chebbon et Leheman et Cethlis . 41. et Gideroth et Bethda-
gon et Naama et Maceda : civitates sedecim , et villæ earum . 42. Labana et Ether et Asan , C
43. Jephtha et Esna et Nesib , 44. et Ceila et Achzib et Maresa : civitates novem , et villæ earum
45. Accaron cum vicis et villulis suis . 46. Ab Accaron usque ad mare : omnia quæ vergunt ad
Azotum et viculos ejus . 47. Azotus cum vicis et villulis suis . Gaza cum vicis et villulis suis ,
usque ad torrentem Ægypti , et mare magnum terminus ejus . 48. Et in monte : Samir et Jether et
Socoth . 49. et Danna et Cariathsenna , hæc est Dabir : 50. Arab et Istemo et Anim , 51. Go-
sen et Olon et Gilo : civitates undecim et villæ earum . 52. Arab et Ruma et Esaan , 53. et Ia-
num et Beththaphua et Apheca , 54. Athmatha , et Cariatharbe , hæc est Hebron , et Sior : civi-
tates novem , et villæ earum . 55. Maon et Carmel et Ziph et Jota , 56. Jezrael et Jucadam et Za-
noe , 57. Accain , Gabaa , et Thamna : civitates decem , et villæ earum . 58. Hahul , et Bestur ,
et Gedor , 59. Mareth , et Bethanoth , et Eltecon : civitates sex et villæ earum . 60. Cariathbaal,
hæc est Cariathiarim urbs silvarum , et Arebba : civitates duæ , & villæ earum . 61. In deserto Betharaba
ba , Meddin et Sachacha . 62. et Nebsan , et civitates salis , et Engaddi : civitates sex , et villæ earum .
63. Jebusæum autem habitatorem Jerusalem non potuerunt filii Iuda delere : habitavitque Jebusæus cum
filiis Iuda in Ierusalem usque in præsentem diem .

CAPUT XVI.

Sors Ephraim, urbes & viculi earum ; mansitque inter hos Chananæus tributarius .

1. CEcidit quoque sors filiorum Joseph , ab Jordane contra Jericho & aquas eius ab Oriente : A
solitudo quæ ascendit de Jericho ad montem Bethel : 2. & egreditur de Bethel Luza : trans-
itque terminum Archi , Atharoth , 3. & descendit ad Occidentem juxta terminum Jephleti , us-
que ad terminos Beth horon inferioris , & Gazer : finiunturque regiones eius mari magno : 4.
possederuntque filii Ioseph Manasse & Ephraim . 5. Et factus est terminus filiorum Ephraim per
cognationes suas : & possessio eorum contra Orientem Ataroth addar usque Beth horon superio-
rem . 6. Egrediunturque confinia in mare : Machmethath verò Aquilonem respicit , & circuit ter-
minos contra Orientem in Thanathselo : & pertransit ab Oriente Janoe . 7. descenditque de Janoe in
Atharoth & Naaratha : & pervenit in Jericho , egrediturque ad Jordanem . 8. De Taphua pertransit
contra mare in Vallem arundineti , suntque egressus eius in mare salsissimum . Hæc est possessio tri-
bus filiorum Ephraim per familias suas . 9. Urbesque separatæ sunt filiis Ephraim in medio pos-
sessionis filiorum Manasse , & villæ earum . 10. Et non interfecerunt filii Ephraim Chananæum ,
qui habitabat in Gazer: habitavitque Chananæus in medio Ephraim usque in diem hanc tributarius.

CAPUT XVII.

Mediæ tribui Manasse & filiabus Salphaad sortes assignantur, & augetur sors filiorum Ioseph.

1 CEcidit autem sors tribui Manasse (ipse enim est primogenitus Joseph) Machir primogeni-
Num.26.d.30 to Manasse patri Galaad , qui fuit vir pugnator , habuitque possessionem Galaad & Ba- A
Num.27.a.1. san : 2. & reliquis filiorum Manasse iuxta familias suas , filiis Abiezer , & filiis Helec , & filiis
36.d.11. Esriel , & filiis Sechem , & filiis Hepher , & filiis Semida . Isti sunt filii Manasse filii Joseph ,
ma-

mares, per cognationes suas, 3. Salphaad verò filio Hepher filii Galaad filii Machir filii Manasse & non erant filii, sed solæ filiæ quarum ista sunt nomina: Maala & Noa & Hegla & Melcha & Thersa. 4. Veneruntque in conspectu Eleazari sacerdotes, & Iosue filii Nun, & principum, dicentes: Dominus præcepit per manum Moysi, ut daretur nobis possessio in medio fratrum nostrorum. Deditque eis iuxta imperium Domini possessionem in medio fratrum patris earum. 5. Et ceciderunt funiculi Manasse, decem, absque Terra Galaad & Basan trans Jordanem. 6. Filiæ enim Manasse decem, absque Terra Galaad & Basan trans Jordanem. 6. Filiæ enim Manasse possederunt hereditatem in medio filiorum ejus. Terra autem Galaad cecidit in sortem filiorum Manasse qui reliqui erant. 7. Fuitque terminus Manasse ab Aser, Machmethath quæ respicit Sichem; & egreditur ad dexteram juxta habitatores Fontis Taphuæ. 8. Etenim in sorte Manasse ceciderat Terra Taphuæ, quæ est juxta terminos Manasse filiorum Ephraim. 9. Descenditque terminus Vallis arundineti in Meridiem torrentis civitatum Ephraim, quæ in medio sunt urbium Manasse: terminus Manasse ab Aquilone torrentis, & exitus eius pergit ad mare: 10. ita ut possessio Ephraim sit ab Austro, & ab Aquilone Manasse, & utramque claudat mare, & conjungantur sibi in tribu Aser ab Aquilone, & in tribu Issachar ab Oriente. 11. Fuitque hereditas Manasse in Issachar & in Aser, Bethsan & viculi ejus, & Jeblaam cum viculis suis, & habitatores Dor cum oppidis suis, habitatores quoque Endor cum viculis suis: similiterque habitatores Thenac cum viculis suis, & habitatores Mageddo cum viculis suis, & tertia pars urbis Nopheth. 12. Nec potuerunt filii Manasse has civitates subvertere, sed cœpit Chananæus habitare in terra sua. 13. Postquam autem convaluerunt filii Israel, subjecerunt Chananæos, & fecerunt sibi tributarios, nec interfecerunt eos. 14. Locutique sunt filii Ioseph ad Iosue, & dixerunt: Quare dedisti mihi possessionem sortis & funiculi unius, cùm sim tantæ multitudinis, & benedixerit mihi Dominus? 15. Ad quos Josue ait: Si populus multus es, ascende in silvam, & succide tibi spatia in Terra Pherezæi & Raphaim: quia angusta est tibi possessio montis Ephraim. 16. Cui responderunt filii Joseph: Non poterimus ad montana conscendere, cùm ferreis curribus utantur Chananæi, qui habitant in terra campestri, in qua sitæ sunt Bethsan cum viculis suis, & Iezrael mediam possidens vallem. 17. Dixitque Iosue ad domum Ioseph, Ephraim: & Manasse: Populus multus es, & magnæ fortitudinis, non habebis sortem unam, 18. sed transibis ad montem, & succides tibi, atque purgabis ad habitandum spatia: & poteris ultrà procedere cum subverteris Chananæum, quem dicis ferreos habere currus, & esse fortissimum.

CAPUT XVIII.

Mittuntur qui describant Terram reliquarum septem tribuum, & assignatur sors Benjamin.

1. Congregatique sunt omnes filiis Israel in Silo, ibique fixerunt tabernaculum testimonii, & fuit eis Terra subiecta. 2. Remanserant autem filiorum Israel septem tribus, quæ necdum acceperant possessiones suas. 3. Ad quos Iosue ait: Usquequò marcetis ignavia, & non intratis ad possidendam Terram, quam Dominus Deus patrum vestrorum dedit vobis? 4. Eligite de singulis tribubus ternos viros, ut mittam eos, & pergant atque circumeant Terram, & describant eam juxta numerum uniuscujusque multitudinis: referantque ad me quod descripserint. 5. Dividite vobis Terram in septem partes: Judas sit in terminis suis ab Australi plaga, & domus Ioseph ab Aquilone. 6. mediam inter hos Terram in septem partes describite: & huc venietis ad me, ut coram Domino Deo vestro mittam vobis hic sortem: 7. quia non est inter vos pars Levitarum, sed sacerdotium Domini est eorum hereditas. Gad autem, & Ruben, & dimidia tribus Manasse, jam acceperant possessiones suas trans Jordanem ad Orientalem plagam: quas dedit eis Moyses famulus Domini. 8. Cumque surrexissent viri, ut pergerent ad describendam Terram, præcepit eis Iosue, dicens: Circuite Terram, & describite eam, ac revertimini ad me; ut hic coram Domino, in Silo, mittam vobis sortem. 9. Itaque perrexerunt: & lustrantes eam, in septem partes diviserunt, scribentes in volumine. Reversique sunt ad Josue in castra Silo. 10. Qui misit sortes coram Domino in Silo, divisitque Terram filiis Israel in septem partes. 11. Et ascendit sors prima filiorum Beniamin per familias suas, ut possiderent Terram inter filios Juda & filios Joseph. 12. Fuitque terminus eorum contra Aquilonem à Jordane: pergens juxta latus Jericho Septemtrionalis plagæ, & inde contra Occidentem ad montana conscendens, & perveniens ad solitudinem Bethaven. 13. atque pertransiens juxta Luzam ad Meridiem, ipsa est Bethel: descenditque in Atharoth addat, in montem qui est ad Meridiem Beth horon inferioris: 14. Et inclinatur circuiens contra mare ad Meridiem montis qui respicit Beth horon contra Africum: suntque exitus eius in Gariath baal, quæ vocatur & Cariathiarim, urbem filiorum Iuda. Hæc est plaga contra mare, ad Occidentem. 15. A Meridie autem ex parte Cariathiarim egreditur terminus contra mare, & pervenit usque ad fontem aquarum Nephtoa. 16. Descenditque in partem montis, qui respicit Vallem filiorum Ennom: & est contra Septemtrionalem plagam in extrema parte Vallis Raphaim. Descenditque in Geennom (id est, Vallem Ennom) iuxta latus Iebusæi ad Austrum: & pervenit ad Fontem Rogel, 17. transiens ad Aquilonem, & egrediens ad Ensemes, id est Fontem solis: 18. & pertransit usque ad tumulos, qui sunt è regione Ascensus Adommim: descenditque ad Abenboen, id est, lapidem Boen filii Ruben: & pertransit ex latere Aquilonis ad campestria: descenditque in planitiem, 19. & prætergreditur contra Aquilonem Beth hagla: suntque exitus ejus contra linguam maris salsissimi ab Aquilone in fine Iordanis ad Australem plagam: 20. qui est terminus illius ab Oriente. Hæc est possessio filiorum Beniamin per terminos suos in circuitu, & familias suas. 21. Fueruntque civitates eius, Iericho & Beth hagla & Vallis Casis, 22. Beth Araba & Samaraim & Bethel. 23. & Avim & Aphara & Ophera, 24. Villa Emona & Ophni & Gabee: civitates duodecim, & villæ earum. 25. Gabaon & Rama & Beroth, 26. & Mesphe & Caphara, & Amosa. 27. & Recem, Iarephel & Tharephel & Tharela, 28. & Sela, Eleph, & Iebus, quæ est Ierusalem, Gabaath & Cariath: civitates quatuordecim, & villæ earum. Hæc est possessio filiorum Beniamin juxta familias suas.

Gen. 28. d 19

CAPUT XIX.

Assignantur sortes sex tribubum Simeon, Zabulon, Issachar, Aser, Nephthalim, Dan, & Iosue.

1. ET egressa est sors secunda filiorum Simeon per cognationes suas : fuitque hereditas . 2. eorum in A
medio possessionis filiorum Juda ; Bethsabee & Sabee & Molada . 3. & Hasersual , Bala &
Asem . 4. & Eltholad, Bethul & Harma . 5. & Siceleg & Bethmarchaboth, & Hasersusa , 6. & Bethle-
baoth & Sarohen : civitates tredecim , & villæ earum . 7. Ain & Remmon & Athar & Asan : civita-
tes quatuor , & villæ earum : 8. omnes viculi per circuitum urbium istarum usque ad Baalath Beer Ra-
math contra Australem plagam . Hæc est hereditas filiorum Simeon iuxta cognationes suas , 9. in posses-
sione & funiculo filiorum Iuda : quia maior erat , & idcircò filii Simeon possederunt in medio heredi-
tatis eorum . 10. Ceciditque sors tertia filiorum Zabulon per cognationes suas : & factus est terminus
possessionis eorum usque Sarid . 11. Ascenditque de Mari & Merala , & pervenit in Debbaseth , usque
ad torrentem qui est contra Jeconam . 12. Et revertitur de Sared contra Orientem in fines Cesele-
ththabor : & egreditur ad Dabareth , ascenditque contra Japhie . 13. Et inde pertransit usque ad
Orientalem plagam Gehhepher & Thacasin : & egreditur in Remmon . Amthar & Noa . 14. Et
circuit ad Aquilonem Hanathon : suntque egressus eius Vallis Jephtahel , 15. & Cateth & Naalol &
Semeron & Iedala & Bethlehem : civitates duodecim , & villæ earum , 16. Hæc est hereditas tribus
filiorum Zabulon per cognationes suas, urbes & viculi earum . 17. Issachar egressa est sors quarta per
cognationes suas. 18. fuitque eius hereditas, Iezrael & Casaloth & Sunem. 19. & Hapharaim & Seon ,
et Anaharath . 20. et Rabboth et Cesion , Abes , 21. et Rameth , et Engannim, et Enhadda, et Beth- B
pheses , 22. Et pervenit terminus eius usque Thabor et Sehesima et Bethsames : eruntque exitus eius
Iordanis : civitates sedecim , & villæ earum. 23. Hæc est possessio filiorum Issachar per cognationes
suas , urbes & viculi earum . 24. Ceciditque sors quinta tribui filiorum Aser per cognationes suas : 25.
fuitque terminus eorum Halcath & Chali & Beten & Axaph . 26. & Elmelech & Amaad & Messal :
& pervenit usque ad Carmelum maris & Sihor & Labanath. 27. Ac revertitur contra Orientem Beth-
dagon : & pertransit usque Zabulon & Vallem Iephthael contra Aquilonem in Bethemec & Nehiel .
Egrediturque ad lævam Cabul , 28 & Abran & Hohob & Hamon & Cana , usque ad Sidonem ma-
gnam . 29. revertiturque in Horma usque ad civitatem munitissimam Tyrum , & usque Hosa : erunt-
que exitus eius in mare de funiculo Achziba : 30. et Amma & Aphec & Rohob , civitates vigintiduæ ,
& villæ earum . 31. Hæc est possessio filiorum Aser per cognationes suas , urbesque et viculi earum . 32.
Filiorum Nephthali sexta sors cecidit per familias suas , 33. et cœpit terminus de Heleph et Elon in Saa-
naniin , et Adami , quæ est Neceb , et Iebnael usque Lecum : et egressus eorum usque ad Iordanem :
34. revertiturque terminus contra Occidentem Azanothabor , atque inde ingrediturque in Hucuca , et
pertransit in Zabulon contra Meridiem , et in Aser contra Occidentem , et in Iuda ad Iordanem contra
ortum solis . 35. civitates munitissimæ, Assedim , Ser , et Emath , et Reccath et Cenereth , 36. et C
Edema et Arama , Asor , 37. et Cedes et Edrai , Enhasor . 38. et Ieron et Magdalel , Horem et Be-
thanath et Bethsames : civitates decem et novem , et villæ earum . 39. Hæc est possessio tribus filio-
rum Nephthali per cognationes suas , urbes et viculi earum : 40. Tribui filiorum Dan per familias suas
egressa est sors septima : 41. et fuit terminus possessionis eius Sara et Esthaol , et Hirsemes, idest , civi-
tas solis . 42. Selebin et Aialon et Iethela , 43. Elon et Themna et Acron , 44. Elthece , Gebbethon
et Balaath , 45. et Iudæ et Bane et Barach et Gethremmon . 46. et Meiarcon et Arecon , cum termi-
no qui respicit Ioppen , 47. et ipso fine concluditur. Ascenderuntque filii Dan, et pugnaverunt contra
Lesem : ceperuntque eam , et percusserunt eam in ore gladii , et possederunt , et habitaverunt in ea ,
vocantes nomen eius Lesem Dan , ex nomine Dan patris sui. 48. Hæc est possessio tribus filiorum Dan ,
per cognationes suas , urbes et viculi earum . 49. Cumque complesset sorte dividere Terram singulis per
tribus suas , dederunt filii Israel possessionem Iosue filio Nun in medio sui , 50. iuxta præceptum Do-
mini , urbem quam postulavit , Thamnath Saraa in monte Ephraim : et ædificavit civitatem , habita-
vitque in ea . 51. Hæ sunt possessiones , quas sorte diviserunt Eleazar sacerdos et Josue filius Nun , et
principes familiarum ac tribuum filiorum Israel , in Silo , coram Domino ad ostium tabernaculi testi-
monii , partitique sunt Terram .

CAPUT XX.

Sex refugii civitates, cis, & trans Iordanem, & qui ad eas possunt confugere : & quamdiu ibi remanere debeant.

Num.35.b 10 Deut.19.a 2.

1. ET locutus est Dominus ad Josue, dicens: Loquere filiis Israel , & dic eis : 2. Separate urbes fu-
gitivorum , de quibus locutus sum ad vos per manum Moysi; 3. ut confugiat ad eas quicum- A
que animam percusserit nescius : & possit evadere iram proximi , qui ultor est sanguinis : 4. cùm ad unam
harum confugerit civitatum , stabit ante portam civitatis , & loquetur senioribus urbis illius ea quæ se
comprobent innocentem , sicque suscipient eum , & dabunt ei locum ad habitandum . 5. Cumque ultor
sanguinis eum fuerit persecutus , non tradent in manus ejus : quia ignorans percussit proximum ejus, nec
ante biduum , triduùmve , ejus probatur inimicus . 6. Et habitavit in civitate illa , donec stet ante judi-
cium causam reddens facti sui , & moriatur sacerdos magnus , qui fuerit in illo tempore : tunc revertetur
homicida , & ingredietur civitatem & domum suam de qua fugerat . 7. Decreveruntque Cedes in Galilæa
montis Nephthali , & Sichem in monte Ephraim , & Cariatharbe , ipsa est Hebron , in monte Juda . 8.
Et trans Jordanem contra Orientalem plagam Jericho , statuerunt Bosor , quæ sita est in campestri soli-
tudine , de tribu Ruben , & Ramoth in Galaad de tribu Gad , & Gaulon in Basan de tribu Manasse . 9.
Hæ civitates constitutæ sunt cunctis filiis Israel , & advenis qui habitabant inter eos : ut fugeret ad eas qui
ani-

animam nesciens percussisset,& non moreretur in manu proximi, effusum sanguinem vindicare cupientis
donec staret ante populum expositurus causam suam.

CAPUT XXI.

Levitis assignantur civitates quadraginta octo cum suburbanis: & completa Dei promissione olim Patriarchis facta: pax & requies datur filiis Israel.

A 1. ACcesseruntque principes familiarum Levi ad Eleazarum sacerdotem, & Josue filium Nun, & ad
duces cognationum per singulas tribus filiorum Israel: 2. Locutique sunt ad eos in Silo Terræ
Chanaan,atque dixerunt: Dominus præcepit per manum Moysi,ut darentur nobis urbes ad habitandum, Num.35.a 2.
& suburbana earum ad alenda jumenta. 3. Dederuntque filii Israel de possessionibus suis juxta imperium
Domini,civitates,& suburbana earum. 4. Egressaque est sors in familiam Caath filiorum Aaron sacerdo-
tis, de tribubus Juda,& Simeon,& Beniamin,civitates tredecim: 5. Et reliquis filiorum Caath,id est, Le-
vitis qui superfuerant,de tribubus Ephraim,& Dan,& dimidia tribu Manasse,civitates decem. 6. Porrò
filiis Gerson egressa est sors, ut acciperent de tribubus Issachar & Aser & Nephthali, dimidiaque tribu
Manasse in Basan, civitates numero tredecim. 7. Et filiis Merari per cognationes suas, de tribubus Ru-
ben & Gad & Zabulon, urbes duodecim. 8. Dederuntque filii Israel Levitis civitates & suburbana earum,
sicut præcepit Dominus per manum Moysi, singulis sorte tribuentes. 9. De tribubus filiorum Juda & 1.Par.6.c.55.
Simeon dedit Josue civitates: quarum ista sunt nomina, 10. filiis Aaron per familias Caath Levitici ge-
neris (prima enim sors illis egressa est) 11. Cariatharbe patris Enac, quæ vocatur Hebron, in monte
Iuda, & suburbana ejus per circuitum. 12. Agros verò & villas ejus, dederat Caleb filio Iephone ad Sup.14.d 14
possidendum. 13. Dedit ergo filiis Aaron sacerdotis Hebron consugii civitatem, ac suburbana ejus: &
B Lobnam cum suburbanis suis: 14. et Iether, et Esthemo, 15. et Holon, et Dabir. 16. et Ain, et
Jeta, & Bethsames, cum suburbanis suis: civitates novem de tribubus, ut dictum est, duabus. 17
De tribu autem filiorum Beniamin, Gabaon, & Gabae, 18. & Anathoth & Almon, cum suburbanis
suis: civitates quatuor. 19. Omnes simul civitates filiorum Aaron sacerdotis, tredecim, cum suburba-
nis suis. 20. Reliquis verò per familias filiorum Caath Levitici generis, hæc est data possessio. 21. De
tribu Ephraim urbes consugii, Sichem cum suburbanis suis in monte Ephraim, & Gazer, 22. & Cib-
saim & Beth-horon, cum suburbanis suis, civitates quatuor. 23. De tribu quoque Dan, Eltheco &
Gabathon, 24. & Aialon & Gethremmon, cum suburbanis suis, civitates quatuor. 25. Porrò de di-
midia tribu Manasse, Thanach & Gethremmon, cum suburbanis suis, civitates duæ. 26. Omnes ci-
vitates decem, & suburbana earum, datæ sunt filiis Caath inferioris gradus. 27. Filii quoque Ger-
son Levitici generis dedit de dimidia tribu Manasse consugii civitates, Gaulon in Basan, & Bosram,
cum suburbanis suis, civitates duas. 28. Porrò de tribu Issachar, Cesion, & Dabereth, 29. & Ia-
ramoth, & Engannim, cum suburbanis suis, civitates quatuor. 30. De tribu autem Aser, Masal &
Abdon, 31. & Helcath & Rohob, cum suburbanis suis, civitates quatuor. 32. De tribu quoque
Nephthali civitates consugii, Cedes in Galilæa, & Hammoth Dor, & Carthan, cum suburbanis
suis, civitates tres. 33. Omnes urbes familiarum Gerson, tredecim, cum suburbanis suis. 34. Fi-
C liis autem Merari Levitis inferioris gradus per familias suas data est de tribu Zabulon, Iecnam & Car-
tha. 35. & Damna & Naalol, civitates quatuor cum suburbanis suis. 36. De tribu Ruben ultra Ior-
danem contra Jericho civitates refugii, Bosor in solitudine, Misor & Jaser & Jethson & Mephaath, ci-
vitates quatuor cum suburbanis suis. 37. De tribu Gad civitates consugii, Ramoth in Galaad, & Ma-
naim & Hesebon & Jaser, civitates quatuor cum suburbanis suis. 38. Omnes urbes filiorum Merari per
familias & cognationes suas, duodecim. 39. Itaque civitates universæ Levitarum in medio possessionis
filiorum Israel fuerunt quadraginta octo. 40. cum suburbanis suis, singulæ per familias distributæ. 41.
Deditque Dominus Deus Israeli omnem Terram, quam traditurum se patribus eorum juraverat: & pos-
sederunt illam, atque habitaverunt in ea. 42. Dataque est ab eo pax in omnes per circuitum nationes:
nullusque eis hostium resistere ausus est, sed cuncti in eorum ditionem redacti sunt. 43. Ne unum
quidem verbum, quod illis præstiturum se esse promiserat, irritum fuit, sed rebus expleta sunt
omnia.

CAPUT XXII.

Remissæ ad suam possessionem trans Iordanem tribus Ruben & Gad & dimidia Manasse, suspicionem movent ceteris tribubus propter extructum ad Iordanem altare; sed missi legati suscipiunt justam eorum excusationem.

A 1. EOdem tempore vocavit Josue Rubenitas, & Gaditas, & dimidiam tribum Manasse, 2. dixitque
ad eos: Fecistis omnia quæ præcepit vobis Moyses famulus Domini: mihi quoque in omnibus
obedistis, 3. nec reliquistis fratres vestros longo tempore, usque in præsentem diem, custodientes im-
perium Domini Dei vestri. 4. Quia igitur dedit Dominus Deus vester fratribus vestris quietem & pacem,
sicut pollicitus est: revertimini, & ite in tabernacula vestra, & in terram possessionis, quam tradidit vo-
bis Moyses famulus Domini trans Jordanem: 5. ita dumtaxat, ut custodiatis attentè, & opere complea-
tis mandatum & legem quam præcepit vobis Moyses famulus Domini, ut diligatis Dominum Deum ve-
strum, & ambuletis in omnibus viis ejus, & observetis mandata illius, adhæreatisque ei, ac serviatis in
omni corde, & in omni anima vestra. 6. Benedixitque eis Iosue, & dimisit eos. Qui reversi sunt in ta-
bernacula sua. 7. Dimidiæ autem tribui Manasse possessionem Moyses dederat in Basan: & idcircò me-
diæ quæ superfuit, dedit Iosue sortem inter ceteros fratres suos trans Iordanem ad Occidentalem plagam.
Cumque dimitteret eos in tabernacula sua, & benedixisset eis. 8. dixit ad eos: In multa substantia atque
di-

divitiis revertimini ad ſedes veſtras, cum argento & auro, ære ac ferro, & veſte multiplici: dividite præ-
dam hoſtium cum fratribus veſtris. 9. Reverſique ſunt, & abjerunt filii Ruben, & filii Gad, & dimi-
dia tribus Manaſſe, à filiis Iſrael de Silo, quæ ſita eſt in Chanaan, ut intrarent Galaad Terram poſſeſ-
ſionis ſuæ, quam obtinuerant juxta imperium Domini in manu Moyſi. 10. Cumque veniſſent ad tumu-
los Iordanis in Terram Chanaan, ædificaverunt juxta Iordanem altare infinitæ magnitudinis. 11. Quod
cùm audiſſent filii Iſrael, & ad eos certi nuntii detuliſſent, ædificaſſe filios Ruben, & Gad, & dimi-
diæ tribus Manaſſe, altare in Terra Chanaan, ſuper Iordanis tumulos, contra filios Iſrael: 12. con- B
venerunt omnes in Silo, ut aſcenderent & dimicarent contra eos. 13. Et interim miſerunt ad illos in
Terram Galaad Phinees filium Eleazari ſacerdotis, 14. & decem principes cum eo, ſingulos ſingulis
tribubus. 15. Qui venerunt ad filios Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe, & Terram Galaad,
dixeruntque ad eos: 16. Hæc mandat omnis populus Domini: Quæ eſt iſta tranſgreſſio? Cur reliquiſti,
Dominum Deum Iſrael, ædificantes altare ſacrilegum, & à cultu illius recedentes. 17. An parum vo-
bis eſt quòd peccaſtis in Beelphegor, & uſque in præſentem diem macula hujus ſceleris in nobis perma-
Num. 25. a 3. net? multique de populo corruerunt. 18. Et vos hodie reliquiſtis Dominum, & cras in univerſum Iſ-
Deut. 4. a 3. rael ira ejus deſæviet. 19. Quòd ſi putatis immundam eſſe terram poſſeſſionis veſtræ, tranſite ad ter-
ram, in qua tabernaculum Domini eſt, & habitate inter nos: tantùm ut à Domino, & à noſtro con-
ſortio non recedatis, ædificato altari præter altare Domini Dei noſtri. 20. Nonne Achan filius Zare
Sup. 7. a 1. præteriit mandatum Domini, et ſuper omnem populum Iſrael ira ejus incubuit? Et ille erat unus
homo, atque utinam ſolus periiſſet in ſcelere ſuo. 21. Reſponderuntque filii Ruben et Gad, et di-
midia tribus Manaſſe, principibus legationis Iſrael: 22. Fortiſſimus Deus Dominus, Fortiſſimus
Deus Dominus, ipſe novit, et Iſrael ſimul intelliget: ſi prævaricationis animo hoc altare conſtruxi-
mus, non cuſtodiat nos, ſed puniat nos in præſenti: 23. et ſi ea mente fecimus, ut holocauſta, et
ſacrificium, et pacificas victimas ſuper eo imponeremus, ipſe quærat et judicet: 24. et non ea magis
cogitatione atque tractatu, ut diceremus: Cras dicent filii veſtri filiis noſtris: Quid vobis et Domino C
Deo Iſrael? 25. terminum poſuit Dominus inter nos et vos, ò filii Ruben, et filii Gad, Iordanem
fluvium; et idcircò partem non habetis in Domino. Et per hanc occaſionem avertent filii veſtri filios
noſtros à timore Domini. Putavimus itaque melius, 26. & diximus: Extrûamus nobis altare,
non in holocauſta, neque ad victimas offerendas, 27. ſed in teſtimonium inter nos et vos, et ſobo-
lem noſtram veſtramque progeniem, ut ſerviamus Domino, et juris noſtri ſit offerre, et holocauſta,
et victimas, et pacificas hoſtias: & nequaquam dicant cras filii veſtri filiis noſtris: Non eſt vobis pars
in Domino. 28. Quod ſi voluerint dicere, reſpondebunt eis: Ecce altare Domini, quod fecerunt patres
noſtri, non in holocauſta, neque in ſacrificium, ſed in teſtimonium noſtrum ac veſtrum. 29. Abſit à
nobis hoc ſcelus, ut recedamus à Domino, & ejus veſtigia relinquamus, extructo altari ad holocauſta,
& ſacrificia, & victimas offerendas, præter altare Domini Dei noſtri, quod extructum eſt ante taberna-
culum ejus. 30. Quibus auditis, Phinees ſacerdos, & principes legationis Iſrael, qui erant cum eo, pla-
cati ſunt: & verba filiorum Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe, libentiſſimè ſuſceperunt. 31.
Dixitque Phinees filius Eleazari ſacerdos ad eos: Nunc ſcimus quòd nobiſcum ſit Dominus, quoniam alie-
ni eſtis à prævaricatione hac, & liberaſtis filios Iſrael de manu Domini. 32. Reverſuſque eſt cum princi-
pibus à filiis Ruben & Gad, de Terra Galaad, finium Chanaan, ad filios Iſrael, & retulit eis. 33. Pla-
cuitque ſermo cunctis audientibus. Et laudaverunt Deum filii Iſrael, & nequaquam ultrà dixerunt, ut
aſcenderent contra eos, atque pugnarent, & delerent terram poſſeſſionis eorum. 34. Vocaveruntque
filii Ruben, & filii Gad, altare quod extruxerant, Teſtimonium noſtrum, quòd Dominus ipſe ſit
Deus.

CAPUT XXIII.

Ioſue ſenex, jamque moribundus exhortatur filios Iſrael ad ſervanda Dei præcepta, & cavendam ſocietatem cum Gentibus.

1. EVoluto autem multo tempore, poſtquam pacem dederat Dominus Iſraeli, ſubjectis in gyro na-
tionibus univerſis, & Ioſue jam longævo, & perſenilis ætatis: 2. vocavit Ioſue omnem Iſrae- A
lem, majoreſque natu, & principes ac duces, & magiſtros, dixitque ad eos: Ego ſenui, & progreſſioris
ætatis ſum: 3. voſque cernitis omnia, quæ fecerit Dominus Deus veſter cunctis per circuitum nationibus,
quomodo pro vobis ipſe pugnaverit: 4. & nunc quia vobis ſorte diviſit omnem Terram, ab Orientali par-
te Iordanis uſque ad mare magnum, multæque adhuc ſuperſunt nationes: 5. Dominus Deus veſter diſper-
det eas & auferet à facie veſtra, & poſſidebitis Terram, ſicut vobis pollicitus eſt. 6. tantùm confortamini,
& eſtote ſolliciti, ut cuſtodiatis cuncta quæ ſcripta ſunt in volumine legis Moyſi. & non declinetis ab eis
neque ad dextram neque ad ſiniſtram: 7. ne poſtquam intraveritis ad Gentes, quæ inter vos futuræ
ſunt, juretis in nomine deorum earum, & ſerviatis eis, & adoretis illos: 8. ſed adhæreatis Domino Deo
veſtro: quod feciſtis uſque in diem hanc. 9. Et tunc auferet Dominus Deus in conſpectu veſtro gentes
magnas & robuſtiſſimas, & nullus vobis reſiſtere poterit. 10. Unus è vobis perſequetur hoſtium mille vi-
ros: quia Dominus Deus veſter pro vobis ipſe pugnabit, ſicut pollicitus eſt. 11. Hoc tantùm diligen-
tiſſimè præcavete, ut diligatis Dominum Deum veſtrum. 12. Quod ſi volueritis gentium harum, quæ
inter vos habitant, erroribus adhærere, & cum eis miſcere connubia, atque amicitias copulare: 13.
jam nunc ſcitote quòd Dominus Deus veſter non eas deleat ante faciem veſtram, ſed ſint vobis in foveam
ac laqueum, & offendiculum ex latere veſtro, & ſudes in oculis veſtris, donec vos auferat atque diſperdat
de Terra hac optima, quam tradidit vobis. 14. En ego hodie ingredior viam univerſæ terræ, & toto
animo cognoſcetis, quòd de omnibus verbis, quæ ſe Dominus præſtiturum vobis eſſe pollicitus eſt, unum
3. Reg. 2. a 1. non præterierit incaſſum. 15. Sicut ergo implevit opere quod promiſit, & proſpera cuncta venerunt: ſic
adducet ſuper vos quidquid malorum comminatus eſt, donec vos auferat atque diſperdat de Terra hac
optima, quam tradidit vobis, 16. eò quòd præterieritis pactum Domini Dei veſtri, quod pepigit vobiſ-
cum

cum, & servieritis diis alienis, & adoraveritis eos: citò atque velociter consurget in vos furor Domini, &
auferemini ab hac Terra optima, quam tradidit vobis.

CAPUT XXIV.

Commemorantur beneficia Israelitis à Deo exhibita, fœdus populi cum Domino, mors Iosue, sepultura ossium Ioseph, & mors Eleazari sacerdotis.

1. Congregavitque Iosue omnes tribus Israel in Sichem, & vocavit majores natu, ac principes, &
judices, & magistros: steteruntque in conspectu Domini: 2. et ad populum sic locutus est: Gen.11.d.26.
A Hæc dicit Dominus Deus Israel: Trans fluvium habitaverunt patres vestri ab initio, Thare pater Gen.11.d.31
Abraham & Nachor: servieruntque diis alienis. 3. Tuli ergo patrem vestrum Abraham de Mesopotamiæ Gen.21.a.2.
finibus: & adduxi eum in Terram Chanaan: multiplicavique semen ejus, 4. & dedi ei Isaac: Illique Gen.25.d.26
rursum dedi Jacob & Esau. E quibus, Esau dedi montem Seir ad possidendum: Jacob verò, & filii Gen.36.a.8.
ejus descenderunt in Ægyptum. 5. Misique Moysen & Aaron, & percussi Ægyptum multis signis atque Gen.46.a.6.
portentis. 6. Eduxique vos et patres vestros de Ægypto, et venistis ad mare: persecutique sunt Ægyptii Exod.30.c.10
patres vestros cum curribus et equitatu, usque ad Mare rubrum. 7. Clamaverunt autem ad Dominum Exod.12.f.37
filii Israel: qui posuit tenebras inter vos et Ægyptios, et adduxit super eos mare, et operuit eos. Vide- Exod.14.b.9.
runt oculi vestri cuncta quæ in Ægypto fecerim, et habitastis in solitudine multo tempore. 8. et intro- Num.21.c.24
duxi vos in Terram Amorrhæi, qui habitabat trans Jordanem. Cumque pugnarent contra vos, tradidi
eos in manus vestras, et possedistis Terram eorum, atque inter fecistis eos. 9. Surrexit autem Balac filius
Sephor rex Moab, et pugnavit contra Israelem. Misitque et vocavit Balaam filium Beor, ut malediceret Num.22.a.5.
vobis: 10. et ego nolui audire eum, sed è contrariò per illum benedixi vobis, et liberavi vos de manu ejus.
11. Transistisque Jordanem, et venistis ad Jericho. Pugnaveruntque contra vos viri civitatis ejus, Amor-
B rhæus, et Pherezæus, et Chananæus, et Hethæus, et Gergezæus, et Hevæus, et Jebusæus: et tradidi illos in Sup.3.c.14.6.
manus vestras. 12. Misique ante vos crabrones: & ejeci eos de locis suis, duos reges Amorrhæorum, non in a.1.& 1.a.3.
gladio nec in arcu tuo. 13. Dedique vobis Terram, in qua non laborastis, & urbes quas non ædificastis, Exod.23.f.28
ut habitaretis in eis: vineas & oliveta, quæ non plantastis. 14. Nunc ergo timete Dominum, & servite ei Deut.7.c.20.
perfecto corde atque verissimo: & auferte deos, quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia & in Sup.11.d.20.
Ægypto, ac servite Domino. 15. Sin autem malum vobis videtur ut Domino serviatis, optio vobis 1.Reg.7.a.3
datur: eligite hodie quod placet cui servire potissimùm debeatis, utrùm diis, quibus servierunt patres Tob.14.b.10
vestri in Mesopotamia, an diis Amorrhæorum, in quorum Terra habitatis: ego autem & domus mea
serviemus Domino. 16. Responditque populus, & ait: Absit à nobis ut relinquamus Dominum, &
serviamus diis alienis. 17. Dominus Deus noster ipse eduxit nos, & patres nostros, de Terra Ægypti, de
domo servitutis: fecitque videntibus nobis signa ingentia, & custodivit nos in omni via, per quam am-
bulavimus, & in cunctis populis, per quos transivimus. 18. Et ejecit universas gentes, Amorrhæum ha-
bitatorem Terræ, quam nos intravimus. Serviemus igitur Domino, quia ipse est Deus noster. 19. Di-
xitque Josue ad populum: Non poteritis servire Domino, Deus enim sanctus, & fortis æmulator est, nec
ignoscet sceleribus vestris atque peccatis. 20. Si dimiseritis Dominum, & servieritis diis alienis, convertet
se, & affliget vos, atque subvertet postquam vobis præstiterit bona. 21. Dixitque populus ad Josue: Ne-
C quaquam ita ut loqueris, erit, sed Domino serviemus. 22. Et Josue ad populum, Testes, inquit, vos estis,
quia ipsi elegeritis vobis Dominum ut serviatis ei. Responderuntque Testes. 23. Nunc ergo, ait, auferte,
deos alienos de medio vestri, & inclinate corda vestra ad Dominum Deum Israel. 24. Dixitque populus
ad Josue: Domino Deo nostro serviemus, & obedientes erimus præceptis ejus. 25. Percussit ergo Josue in
die illo fœdus, & proposuit populo præcepta atque judicia in Sichem. 26. Scripsit quoque omnia verba hæc
in volumine legis Domini: & tulit lapidem pergrandem, posuitque eum subter quercum, quæ erat in
Sanctuario Domini: 27. & dixit ad omnem populum: En lapis iste erit vobis in testimonium, quòd au-
dierit omnia verba Domini quæ locutus est vobis: ne fortè posteà negare velitis, & mentiri Domino Deo
vestro. 28. Dimisitque populum, singulos in possessionem suam. 29. Et post hæc mortuus est Josue filius
Nun servus Domini, centum & decem annorum: 30. sepelieruntque eum in finibus possessionis suæ in
Thamnathsare, quæ est sita in monte Ephraim, à Septemtrionali parte montis Gaas. 31. Servivitque
Israel Domino cunctis diebus Josue, & seniorum qui longo vixerunt tempore post Josue, & qui noverunt
omnia opera Domini quæ fecerat in Israel. 32. Ossa quoque Ioseph, quæ tulerant filii Israel de Aegypto,
sepelierunt in Sichem, in parte agri, quem emerat Iacob à filiis Hemor patris Sichem, centum novellis
ovibus, et fuit in possessionem filiorum Ioseph. 33. Eleazar quoque filius Aaron mortuus est: & sepelie-
runt eum in Gabaath Phinees filii ejus, quæ data est ei in monte Ephraim.

LIBER JUDICUM.

HEBRAICE SOPHETIM.

CAPUT PRIMUM.

Iuda duce unà cum fratre ipsius Simeone plurimæ gentium civitates expugnantur: Othoniel obtenta Cariath Sephor ducit Axam filiam Chaleb, addita terra irrigua: Chananæi tributarii servantur.

Post mortem Josue consulùerunt filii Israel Dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos contra
Chananæum, & erit dux belli? 2. Dixitque Dominus: Judas ascendet: ecce tradidi Terram in A
manus ejus. 3. Et ait Judas Simeoni fratri suo: Ascende mecum in sortem meam, & pugna contra
Chananæum, ut & ego pergam tecum in sortem tuam. Et abiit cum eo Simeon. 4. Ascenditq; Ju-
das, & tradidit Dominus Chananæum ac Pherezæum in manus eorum: & percusserunt in Bezec
decem millia virorum. 5. inveneruntque Adonibezec in Bezec, & pugnaverunt contra eum, ac percusserunt
Chananæum & Pherezæum. 6. Fugit autem Adonibezec: quem persecuti comprehenderunt, cæsis summita-
tibus manuum ejus ac pedum. 7. Dixitque Adonibezec: Septuaginta reges, amputatis manuum ac pedum
summitatibus, colligebant sub mensa mea ciborum reliquias: sicut feci, ita reddidit mihi Deus. Addu-
xeruntque eum in Jerusalem, & ibi mortuus est. 8. Oppugnantes ergo filii Juda Jerusalem, cepe-
runt eam, & percusserunt in ore gladii, tradentes cunctam incendio civitatem. 9. Et posteà descen-
dentes pugnaverunt contra Chananæum, qui habitabat in montanis, & ad Meridiem, & in campestri-
bus. 10. Pergensque Judas contra Chananæum, qui habitabat in Hebron, (cujus nomen fuit anti-
Iof. 15. d 14 quitus Cariath Arbe) percussit Sesai, & Ahiman, & Tholmai: 11. atque inde profectus abiit ad ha-
bitatores Dabir, cujus nomen vetus erat Cariath Sepher, id est, civitas litterarum. 12. Dixitque
Caleb: Qui percusserit Cariath Sepher, & vastaverit eam, dabo ei Axam filiam meam uxorem. 13.
Cumque cepisset eam Othoniel filius Cenez frater Caleb minor, dedit ei Axam filiam suam conjugem. B
14. Quam pergentem in itinere monuit vir suus ùt peteret à patre suo agrum. Quæ cùm suspirasset se-
dens in asino, dixit ei Caleb: Quid habes? 15. At illa respondit: Da mihi benedictionem, quia
terram arentem dedisti mihi: da & irriguam aquis. Dedit ergo ei Caleb irriguum superius, & irri-
guum inferius. 16. Filii autem Cinæi cognati Moysi, ascenderunt de civitate palmarum, cum filiis
Juda, in desertum sortis ejus. quod est ad Meridiem Arad, & habitaverunt cum eo. 17. Abiit au-
tem Judas cum Simeone fratre suo, & percusserunt simul Chananæum qui habitabat in Sephaath, &
interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis, Horma, id est, anathema. 18. Cepitque Judas
Gazam cum finibus suis, & Ascalonem, atque Accaron cum terminis suis. 19. Fuitque Dominus cum
Juda, & montana possedit, nec potuit delere habitatores vallis, quia falcatis curribus abundabant.
20. Dederuntque Caleb Hebron, sicut dixerat Moyses, qui delevit ex ea tres filios Enac. 21. Jebu-
Num. 14. d 24 sæum autem habitatorem Jerusalem non deleverunt filii Beniamin; habitavitque Jebusæus cum filiis Be-
Iof. 15. d 14. niamin in Jerusalem, usque in præsentem diem. 22. Domus quoque Joseph ascendit in Bethel, fuit-
que Dominus cum eis. 23. Nam cùm obsiderent urbem, quæ prius Luza vocabatur. 24. viderunt
hominem egredientem de civitate, dixeruntque ad eum: Ostende nòbis introitum civitatis, & facie-
mus tecum misericordiam. 25. Qui cùm ostendisset eis, percusserunt urbem in ore gladii: hominem C
autem illum, & omnem cognationem ejus, dimiserunt. 26. Qui dimissus, abiit in Terram Hetthim,
& ædificavit ibi civitatem, vocavitque eam Luzam: quæ ita appellatur usque in præsentem diem. 27.
Manasses quoque non delevit Bethsan, & Thanac cum viculis suis, & habitatores Dor, & Ieblaam,
& Maggeddo cum viculis suis, cœpitque Chananæus habitare cum eis. 28. Postquam autem confor-
tatus est Israel, fecit eos tributarios, & delere noluit. 29. Ephraim etiam non interfecit Chananæum,
qui habitabat in Gazer, sed habitavit cum eo. 30. Zabulon non delevit habitatores Cetron, & Naa-
lol: sed habitavit Chananæus in medio ejus, factusque est ei tributarius. 31. Aser quoque non dele-
vit habitatores Acchio, & Sidonis, Ahalab, & Achazib, & Helba, & Aphec, & Rohob: 32. ha-
bitavitque in medio Chananæi habitatoris illius terræ nec interfecit eum. 33. Nephthali quoque non
delevit habitatores Bethsames, & Bethanath: & habitavit inter Chananæum habitatorem Terræ, fue-
rùntque ei Bethsamitæ & Bethanitæ tributarii, 34. Arctavitque Amorrhæus filios Dan in monte, nec
dedit eis locum ut ad planiora descenderent; 35. habitavitque in monte Hares, quod interpretatur
testaceo, in Ajalon & Salebim. Et aggravata est manus domus Joseph, factusque est ei tribu-
tarius, 36. Fuit autem terminus Amorrhæi ab Ascensu Scorpionis, petra, & superiora loca.

CAPUT II.

Angelus Dei beneficia refert; quo audito, flet populus: post mortem tamen Iosue & coævorum, Israel frequenter liberatus, semper in pejora recidit.

A 1. AScenditque Angelus Domini de Galgalis ad Locum flentium, & ait Eduxi vos de Aegypto,
& introduxi in Terram, pro qua juravi patribus vestris: & pollicitus sum, ut non facerem ir-
ritum pactum meum vobiscum in sempiternum: 2. ita dumtaxat ut non feriretis fœdus cum habitatori-
bus Terræ hujus, sed aras eorum subverteretis: & noluistis audire vocem meam: cur hoc fecistis? 3.
Quam ob rem nolui delere eos à facie vestra: ut habeatis hostes, & dii eorum sint vobis in ruinam. 4.
Cumque loqueretur Angelus Domini hæc verba ad omnes filios Israel: elevaverunt ipsi vocem suam, &
fleverunt. 5. Et vocatum est nomen loci illius: Locus flentium, sive lacrymarum: immolaveruntque
ibi hostias Domino. 6. Dimisit ergo Josue populum, & abierunt filii Israel unusquisque in possessionem
suam, ut obtinerent eam: 7. servieruntque Domino cunctis diebus ejus, & seniorum qui longo post
eum vixerunt tempore, & noverant omnia opera Domini quæ fecerat cum Israel. 8. Mortuus est autem Iosue 14.g 28.
Josue filius Nun, famulus Domini, centum & decem annorum, 9. & sepelierunt eum in finibus posses-
sionis suæ in Tamnathsare in monte Ephraim, à Septemtrionali plaga montis Gaas. 10. Omnisque illa
generatio congregata est ad patres suos: & surrexerunt alii, qui non noverant Dominum, & opera quæ
fecerat cum Israel. 11. Feceruntque filii Israel malum in conspectu Domini, & servierunt Baalim. 12.
Ac dimiserunt Dominum Deum patuum suorum, qui eduxerat eos de Terra Aegypti: & secuti sunt
deos alienos, deosque populorum, qui habitabant in circuitu eorum, & adoraverunt eos: & ad ira-
cundiam concitaverunt Dominum, 13. dimittentes eum, & servientes Baal & Astaroth. 14. Iratus-
B que Dominus contra Israel, tradidit eos in manus diripientium: qui ceperunt eos, & vendiderunt ho-
stibus, qui habitabant per gyrum: nec potuerunt resistere adversariis suis: 15. sed quocumque pergere
voluissent, manus Domini super eos erat, sicut locutus est, & juravit eis: & vehementer afflicti sunt.
16. Suscitavitque Dominus judices, qui liberarent eos de vastantium manibus: sed nec eos audire volue-
runt, 17. fornicantes cum diis alienis, & adorantes eos. Citò deseruerunt viam, per quam ingressi fue-
rant patres eorum: & audientes mandata Domini, omnia fecere contraria. 18. Cumque Dominus ju-
dices suscitaret, in diebus eorum flectebatur misericordia, & audiebat afflictorum gemitus, & liberabat
eos de cæde vastantium. 19. postquam autem mortuus esset iudex, revertebantur, & multò faciebant
peiora quàm fecerant patres eorum, sequentes deos alienos, servientes eis, & adorantes illos. Non dimi-
serunt adinventiones suas, & viam durissimam, per quam ambulare consueverunt. 20 Iratusque est fu-
ror Domini in Israel, & ait: Quia irritum fecit gens ista pactum meum, quod pepigeram cum patri-
bus eorum, & vocem meam audire contempsit: 21. & ego non delebo gentes, quas dimisit Josue, &
mortuus est: 22. ut in ipsis experiar Israel, utrum custodiant viam Domini, & ambulent in ea, sicut
custodierunt patres eorum, an non. 23. Dimisit ergo Dominus omnes nationes has, & citò subvertere
noluit, nec tradidit in manus Josue.

CAPUT III.

Israel dum sociatur gentibus à Domino derelictis, ad ipsius exercitationem; earum sceleribus contaminatus, ideò sæpiùs per extraneos reges affligitur, sed resipiscens, per Othoniel, Aod, & Samgar liberatur.

A 1. HÆ sunt gentes quas Dominus dereliquit, ut erudiret in eis Israelem, & omnes qui non noverant
bella Chananæorum: 2. ut posteà discerent filii eorum certare cum hostibus, & habere
consuetudinem prœliandi: 3. quinque satrapas Philisthinorum, omnemque Chananæum, & Sido-
nium, atque Hevæum, qui habitabat in monte Libano, de monte Baal Hermon usque ad introitum
Emath. 4. Dimisitque eos, ut in ipsis experiretur Israelem, utrùm audiret mandata Domini quæ præceperat
patribus eorum per manum Moysi, an non. 5. Itaque filii Israel habitaverunt in medio Chananæi, & Hethæi
& Amorrhæi, & Pherezæi, & Hevæi, & Jebusæi: 6. & duxerunt uxores filias eorum, ipsique filias suas filiis
eorum tradiderunt, & servierunt diis eorum. 7. Feceruntque malum in conspectu Domini, & obliti
sunt Dei sui, servientes Baalim & Astaroth. 8. Iratusque contra Israel Dominus, tradidit eos in
manus Chusan Rasathaim Regis Mesopotamiæ, servieruntque ei octo annis. 9. Et clamaverunt
ad Dominum: qui suscitavit eis salvatorem, & liberavit eos, Othoniel videlicet filium Cenez
fratrem Caleb minorem: 10. fuitque in eo Spiritus Domini, & judicavit Israel. Egressusque est
ad pugnam, & tradidit Dominus in manus ejus Chusan Rasathaim, regem Syriæ, & oppressit eum,
11. Quievitque terra quadraginta annis, & mortuus est Othoniel filius Cenez. 12. Addiderunt au-
tem filii Israel facere malum in conspectu Domini: qui confortavit adversum eos Eglon regem Moab:
B quia fecerunt malum in conspectu ejus. 13. Et copulavit ei filios Ammon, & Amalec: abiitque
& percussit Israel, atque possedit Urbem palmarum. 14. Servieruntque filii Israel Eglon regi Moab
decem & octo annis: 15. & posteà clamaverunt ad Dominum: qui suscitavit eis salvatorem voca-
bulo Aod, filium Gera, filii Jemini, qui utraque manu pro dextera utebatur: Miseruntque filii
Israel per illum munera Eglon regi Moab. 16. Qui fecit sibi gladium ancipitem, habentem in medio
capulum longitudinis palmæ manus, & accinctus est eo subter sagum in dextro femore. 17. Obtulit-
que munera Eglon regi Moab. Erat autem Eglon crassus nimis. 18. Cumque obtulisset ei munera,
prosecutus est socios, qui cum eo venerant. 19. Et reversus de Galgalis, ubi erant idola, dixit ad
Regem: Verbum secretum habeo ad te, ò Rex. Et ille imperavit silentium: egressisque omnibus
qui circa eum erant. 20. ingressus est Aod ad eum: sedebat autem in æstivo cœnaculo solus, di-
xitque: Verbum Dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. 21. Extenditque Aod sinistram

S manum,

manum, & tulit sicam de dextera femore suo, infixitque eam in ventre ejus. 22. tàm validè, ut ca-
pulus sequeretur ferrum in vulnere, ac pinguissimo adipe stringeretur. Nec eduxit gladium, sed ita ut B
percusserat, reliquit in corpore: statimque per secreta naturæ alui stercora proruperunt. 23. Aod
autem clausis diligentissimè ostiis cœnaculi, & obfirmatis sera, 24. per posticum egressus est. Servi-
que regis ingressi viderunt clausas fores cœnaculi, atque dixerunt: Forsitan purgat alvum in æstivo
cubiculo. 25. Expectantesque diu donec erubescerent, & videntes quòd nullus aperiret, tulerunt
clavem: & aperientes invenerunt Dominum suum in terra jacentem mortuum. 26. Aod autem, dum
illi turbarentur, effugit, & pertransiit locum idolorum, unde reversus fuerat. Venitque in Seirath:
27. & statim insonuit buccina in monte Ephraim: descenderuntque cum eo filii Israel, ipso in fronte
gradiente. 28. Qui dixit ad eos: Sequimini me: tradidit enim Dominus inimicos nostros Moabitas
in manus nostras. Descenderuntque post eum, & occupaverunt vada Jordanis quæ transmittunt in
Moab: & non dimiserunt transire quemquam: 29. sed percusserunt Moabitas in tempore illo, circiter
decem mila, omnes robustos & fortes viros. Nullus eorum evadere potuit. 30. Humiliatusque est Moab
in die illo sub manu Israel: & quievit Terra octoginta annis. 31. Post hunc fuit Samgar filius Anath,
qui percussit de Philisthiim sexcentos viros vomere: & ipse quoque defendit Israel.

CAPUT IV.

Debbora prophetissa, & Barac adversus Sisaram principem militiæ regis Iabin feliciter dimicant, quem profugum occidit Iahel uxor Haber Cinæi.

1. ADdideruntque filii Israel facere malum in conspectu Domini post mortem Aod, 2. & tradidit
illos Dominus in manus Jabin Regis Chanaan, qui regnavit in Asor: habuitque ducem exer- A
1.Reg.12.b.9. citus sui nomine Sisaram, ipse autem habitabat in Haroseth gentium. 3. Clamaveruntque filii Israel
ad Dominum: nongentos enim habebat falcatos currus, & per viginti annos vehementer oppresserat
eos. 4. Erat autem Debbora prophetis uxor Lapidoth, quæ judicabat populum in illo tempore.
5. Et sedebat sub palma, quæ nomine illius vocabatur, inter Rame & Bethel in monte Ephraim as-
cendebantque ad eam filii Israel in omne judicium. 6. Quæ misit & vocavit Barac filium Abinoem de
Cedes Nephthali: dixitque ad eum: Præcepit tibi Dominus Deus Israel, vade, & duc exercitum in
montem Thabor, tollesque tecum decem millia pugnatorum de filiis Nephthali, & de filiis Zabulon.
7. ego autem adducam ad te in loco torrentis Cison Sisaram principem exercitus Jabin, & currus ejus,
atque omnem multitudinem, & tradam eos in manu tua. 8. Dixitque ad eam Barac. Si venis mecum,
vadam: si nolueris venire mecum, non pergam. 9. Quæ dixit ad eum: Ibo quidem tecum, sed in hac
vice victoria non reputabitur tibi, quia in manu mulieris tradetur Sisara. Surrexit itaque Debbora, &
perrexit cum Barac in Cedes. 10. Qui, accitis Zabulon & Nephthali, ascendit cum decem millibus
pugnatorum, habens Debboram in comitatu suo. 11. Haber autem Cinæus recesserat quondam à ce- B
teris Cinæi fratribus suis filiis Hobab, cognati Moysi: & tetenderat tabernacula usque ad vallem, quæ
vocatur Sennim, & erat juxta Cedes: 12. Nuntiatumque est Sisaræ, quòd ascendisset Barac filius Abi-
noem in montem Thabor; 13. & congregavit nongentos falcatos currus, & omnem exercitum de Haro-
seth gentium ad torrentem Cison. 14. Dixitque Debbora ad Barac: Surge, hæc est enim dies, in qua
tradidit Dominus Sisaram in manus tuas: en ipse ductor est tuus. Descendit itaque Barac de monte
Thabor, & decem millia pugnatorum cum eo. 15. Perterruitque Dominus Sisaram, et omnes currus
Eccl.46.b.10. ejus, universamque multitudinem, in ore gladii, ad conspectum Barac: in tantum, ut Sisara de curru
deficiens, pedibus fugeret, 16. et Barac persequeretur fugientes currus, et exercitum, usque ad Haro-
seth gentium, et omnis hostium multitudo usque ad internecionem caderet. 17. Sisara autem fugiens
pervenit ad tentorium Jahel uxoris Haber Cinæi. Erat enim pax inter Jabin Regem Azor, et domum
Haber Cinæi. 18. Egressa igitur Jahel in occursum Sisaræ, dixit ad eum: Intra ad me domine mi; intra,
ne timeas. Qui ingressus tabernaculum ejus, et opertus ab ea pallio, 19. dixit ad eam; Da mihi, obsecro, C
paululum aquæ, quia sitio valdè. Quæ aperuit utrem lactis, et dedit ei bibere, et operuit illum. 20. Dixit-
que Sisara ad eam; Sta ante ostium tabernaculi; & cùm venerit aliquis interrogans te, & dicens; Num-
quid hic est aliquis? Respondebis; Nullus est. 21. Tulit itaque Jahel uxor Haber clavum tabernaculi,
assumens pariter et malleum; et ingressa abscondità et cum silentio, posuit supra tempus capitis ejus cla-
vum, percussumque malleo defixit in cerebrum usque ad terram: qui soporem morti consocians defecit, &
mortuus est. 22. Et ecce Barac sequens Sisaram veniebat; egressaque Jahel in occursum ejus, dixit ei: Ve-
ni, et ostendam tibi virum quem quæris. Qui cùm intrasset ad eam, vidit Sisaram jacentem mortuum, &
clavum infixum in tempore ejus. 23. Humiliavit ergo Deus in die illo Jabin Regem Chanaan coram fi-
liis Israel. 24. qui crescebant quotidie, et forti manu opprimebant Jabin Regem Chanaan, donec de-
lerent eum.

CAPUT V.

Canticum triumphale & gratiarum actiones Debboræ & Barac post victoriam.

1. CEcineruntque Debbora & Barac filius Abinoem in illo die, dicentes: 2. Qui sponte obtulistis
de Israel animas vestras ad periculum, benedicite Domino. 3. Audite Reges, auribus perci- A
pite principes: Ego sum, ego sum quæ Domino canam, psallam Domino Deo Israel. 4. Domine
cùm exires de Seir, & transires per regiones Edom, terra mota est, cælique ac nubes distillaverunt
aquis. 5. Montes fluxerunt à facie Domini, & Sinai à facie Domini Dei Israel. 6. In diebus Sam-
gar filii Anath, in diebus Jahel, quieverunt semitæ: & qui ingrediebantur per eas, ambulaverunt
per calles devios. 7. Cessaverunt fortes in Israel, & quieverunt: donec surgeret Debbora, surgeret
ma-

mater in Israel. 8. Nova bella elegit Dominus, & portas hostium ipse subvertit: clypeus & hasta si ap-
B paruerint in quadraginta millibus Israel. 9. Cor meum diligit principes Israel: qui propria vo-
luntate obtulistis vos discrimini, benedicite Domino. 10. Qui ascendistis super nitentes asinos, &
sedetis in judicio, & ambulatis in via, loquimini, 11. Ubi collisi sunt currus, & hostium suf-
focatus est exercitus, ibi narrantur justitiæ Domini & clementia in fortes Israel: tunc descendit po-
pulus Domini ad portas, & obtinuit principatum. 12. Surge, surge Debbora, surge, surge, &
loquere canticum: Surge Barac, & apprehende captivos tuos fili Abinoem. 13. Salvatæ sunt reli-
quiæ populi, Dominus in fortibus dimicavit. 14. Ex Ephraim delevit eos in Amalec, & post eum
ex Beniamin in populos tuos ò Amelec: de Machir principes descenderunt, & de Zabulon qui exerci-
tum ducerent ad bellandum. 15. Duces Issachar fuere cum Debbora, & Barac vestigia sunt secuti,
qui quasi in præceps ac barathrum se discrimini dedit: diviso contra se Ruben, magnanimorum reper-
ta est contentio, 16. Quare habitas inter duos terminos, ut audias sibilos gregum diviso contra se Ru-
ben, magnanimorum reperta est contentio. 17. Galaad trans Jordanem quiescebat, & Dan vacabat na-
vibus: Aser habitabat in littore maris, & in portubus morabatur, 18. Zabulon verò & Nephthali ob-
tulerunt animas suas morti in regione Merome. 19. Venerunt reges & pugnaverunt, pugnaverunt reges
Chanaan in Thanach juxta aquas Mageddo, & tamen nihil tulere prædantes. 20. De cælo dimicatum est
C contra eos; stellæ manentes in ordine et cursu suo, adversus Sisaram pugnaverunt. 21. Torrens Cison
traxit cadavera eorum, torrens Cadumim, torrens Cison: conculca anima mea robustos. 22. Ungulæ
equorum ceciderunt, fugientes impetu, et per præceps ruentibus fortissimis hostium. 23. Maledicite terræ
Meroz, dixit Angelus Domini: maledicite habitatoribus ejus, qui non venerunt ad auxilium Domi-
ni, in adiutorium fortissimorum ejus, 24. Benedicta inter mulieres Iahel uxor Haber Cinæi, & bene-
dicatur in tabernaculo suo, 25. Aquam petenti lac dedit, & in phiala principum obtulit butyrum.
26. Sinistram manum misit ad clavum, & dexteram ad fabrorum malleos, percussitque Sisaram quæ-
rens in capite vulneri locum, & tempus validè perforans. 27. inter pedes ejus ruit: defecit, & mor-
tuus est: volvebatur ante pedes ejus, & jacebat exanimis & miserabilis. 28. Per fenestram respiciens,
ululabat mater ejus: & de cœnaculo loquebatur: Cur moratur regredi currus ejus? quare tardaverunt
pedes quadrigarum illius? 29. Una sapientior ceteris uxoribus ejus, hæc socrui verba respondit: 30.
Forsitan nunc dividit spolia, & pulcherrima feminarum eligitur ei: vestes diversorum colorum Sisaræ
traduntur in prædam, & supellex varia ad ornanda colla congeritur. 31. Sic pereant omnes inimici tui
Domine qui autem diligunt te, sicut sol in ortu suo splendet, ita rutilent. 32. Quievitque Terra per
quadraginta annos.

CAPUT VI.

Israelitis à Madian oppressis Gedeon multis signis auxilio designatur, qui post sacrificium & altare Deo erectum, destruxit aram Baal, eique rursum datur signum in vellere.

A 1. FEcerunt autem filii Israel malum in conspectu Domini: qui tradidit illos in manu Madian se-
ptem annis, 2. & oppressi sunt valdè ab eis. Feceruntque sibi antra & speluncas in montibus, &
munitissima ad repugnandum loca. 3. Cùmque sevisset Israel, ascendebant Madian & Amalec, ceteri-
que Orientalium nationum: 4. & apud eos figentes tentoria, sicut erant in herbis, cuncta vastabant us-
que ad introitum Gazæ: nihilque omnino ad vitam pertinens relinquebant in Israel, non oves, non
boves, non asinos. 5. Ipsi enim & universi greges eorum veniebant cum tabernaculis suis, instar locu-
starum universa complebant, innumera multitudo hominum, & camelorum, quidquid tetigerant de-
vastantes. 6. Humiliatusque est Israel valdè in conspectu Madian. 7. Et clamavit ad Dominum postu-
lans auxilium contra Madianitas. 8. Qui misit ad eos virum prophetam, & locutus est: Hæc dicit Do-
minus Deus Israel: Ego vos feci conscendere de Ægypto, & eduxi vos de domo servitutis, 9. & libera-
vi de manu Ægyptiorum, & omnium inimicorum, qui affligebant vos: ejecique eos ad introitum ve-
strum, & tradidi vobis Terram eorum: 10. Et dixi: Ego Dominus Deus vester, ne timeatis deos A-
morrhæorum, in quorum terra habitatis. Et noluistis audire vocem meam. 11. Venit autem Angelus
Domini, & sedit sub quercu, quæ erat in Ephra, & pertinebat ad Joas patrem familiæ Ezri. Cumque
Gedeon filius ejus excuteret atque purgaret frumenta in torculari, ut fugeret Madian, 12. apparuit
ei Angelus Domini, & ait: Dominus tecum, virorum fortissime. 13. Dixitque ei Gedeon: Obsecro,
mi domine, si Dominus nobiscum est, cur apprehenderunt nos hæc omnia? ubi sunt mirabilia ejus,
B quæ narraverunt patres nostri, atque dixerunt: De Ægypto eduxit nos Dominus? Nunc autem dereli-
quit nos Dominus? & tradidit in manu Madian. 14. Respexitque ad eum Dominus, & ait: 1.Reg.12.b
Vade in hac fortitudine tua, & liberabis Israel de Manu Madian: scito quòd miserim te. 15. 11
Qui respondens ait: Obsecro, mi domine, in quo liberabo Israel: ecce familia mea infima est
in Manasse, & ego minimus in domo patris mei. 16. Dixitque ei Dominus: Ego ero tecum:
& percuties Madian quasi unum virum. 17. Et ille: Si inveni, inquit, gratiam coram te, da mi-
hi signum quod tu sis qui loqueris ad me. 18. Nec recedas hinc donec revertar ad te, portans sacrifi-
cium, & offerens tibi. Qui respondit: Ego præstolabor adventum tuum. 19. Ingressus est itaque
Gedeon & coxit hœdum, & de farinæ modio azymos panes: carnesque ponens in canistro, & jus car-
nium mittens in ollam, tulit omnia sub quercu, & obtulit ei. 20. Cui dixit Angelus Domini: Tolle
carnes & azymos panes, & pone supra petram illam, & jus desuper funde: Cumque fecisset ita. 21. ex-
tendit Angelus Domini summitatem virgæ, quam tenebat in manu, & tetigit carnes & panes azymos,
ascenditque ignis de petra & carnes azymosque panes consumpsit: Angelus autem Domini evanuit ex
oculis ejus. 22. Vidensque Gedeon quòd esset Angelus Domini, ait: Heu mi Domine Deus, quia
vidi Angelum Domini facie ad faciem. 23. Dixitque ei Dominus, Pax tecum: ne timeas, non morie-
ris. 24. Ædificavit ergo ibi Gedeon altare Domino, vocavitque illud, Domini pax, usque in præsen-
tem diem. Cumque adhuc esset in Ephra, quæ est familiæ Ezri, 25. nocte illa dixit Dominus ad eum,

Ephraim, et præoccupavit aquas atque Iordanem usque Bethbera. 25. Apprehensosque duos viros Ma-
dian, Oreb, et Zeb, interfecit Oreb in Petra Oreb, Zeb verò in Torculari Zeb. Et persecuti sunt Madian, Ps.82.c 10.
capita Oreb et Zeb portantes ad Gedeon trans fluenta Iordanis. Is.10.f16.

CAPUT VIII.

Tribus Ephraim insurgit adversus Gedeon; quod putaret se contemptam, quam blandis verbis compescit, & devictis Zebee, & Salmana, viros Soccoth & Phanuel perdidit, & ex inauribus aliisque populi donis fecit Ephod quod domui sua & Israeli fuit in ruinam: postquam autem quadraginta annis præfuit, generatis 70. filiis ex uxoribus, & uno Abimelech ex concubina, mortuus est, rediitque Israel ad idololatriam.

A 1. Dixeruntque ad eum viri Ephraim: Quid est hoc quod facere voluisti, ut nos non vocares, cùm
ad pugnam pergeres contra Madian? jurgantes fortiter, & propè vim inferentes. 2. Quibus
ille respondit: Quid enim tale facere potui, quale vos fecistis? nonne melior est racemus Ephraim
vindemiis Abiezer? 3. In manus vestras Dominus tradidit principes Madian, Oreb & Zeb: quid tale
facere potui, quale vos fecistis? quod cùm locutus esset, requievit spiritus eorum, quo tumebant con-
tra eum. 4. Cumque venisset Gedeon ad Jordanem, transivit eum cum trecentis viris qui secum erant:
& præ lassitudine, fugientes persequi non poterant: 5. Dixitque ad viros Soccoth: Date, obsecro,
panes populo qui mecum est. quia valdè defecerunt: ut possimus persequi Zebee & Salmana reges Ma-
dian. 6. Responderunt principes Soccoth: Forsitan palmæ manuum Zebee & Salmana in manu tua sunt,
& idcirco postulas ut demus exercitui tuo panes. 7. Quibus ille ait: Cùm ergo tradiderit Dominus Ze-
bee & Salmana in manus meas, conteram carnes vestras cum spinis tribulisque deserti. 8. Et inde con-
scendens, venit in Phanuel: locutusque est ad viros loci illius similia. Cui & illi responderunt, sicut
responderant viri Soccoth. 9. Dixit itaque & eis: Cùm reversus fuero victor in pace, destruam turrim
hanc. 10. Zebee autem & Salmana requiescebant cum omni exercitu suo. Quindecim enim millia viri
remanserant ex omnibus turmis Orientalium populorum, cæsis centum viginti millibus bellatorum edu-
centium gladium. 11. Ascendensque Gedeon per viam eorum qui in tabernaculis morabantur ad Orien- Osee 10.d14
talem partem Nobe & Iegbaa, percussit castra hostium, qui securi erant, & nihil adversi suspicaban-
tur. 12. Fugeruntque Zebee & Salmana, quos persequens Gedeon comprehendit, turbato omni exer-
B citu eorum. 13. Revertensque de bello ante solis ortum, 14. apprehendit puerum de viris Soccoth:
interrogavitque eum nomina principum & seniorum Soccoth, & descripsit septuaginta septem viros. 15.
Venitque ad Soccoth, & dixit eis: En Zebee & Salmana, super quibus exprobrastis mihi dicentes: For-
sitan manus Zebee & Salmana in manibus tuis sunt, & idcirco postulas ut demus viris, qui lassi sunt &
defecerunt, panes. 16. Tulit ergo seniores civitatis & spinas deserti ac tribulos, & contrivit cum eis,
atque comminuit viros Soccoth. 17. Turrim quoque Phanuel subvertit, occisis habitatoribus civita-
tis. 18. Dixitque ad Zebee & Salmana: Quales fuerunt viri, quos occidistis in Thabor? Qui respon-
derunt: Similes tui, & unus ex eis quasi filius regis. 19. Quibus ille respondit: Fratres mei fuerunt,
filii matris meæ. vivit Dominus, quia si servassetis eos, non vos occiderem. 20. Dixitque Iether pri-
mogenito suo: Surge, & interfice eos. Qui non eduxit gladium: timebat enim, quia adhuc puer erat.
21. Dixeruntque Zebee & Salmana: Tu surge, & irrue in nos: quia juxta ætatem robur est hominis.
Surrexit Gedeon, & interfecit Zebee & Salmana: & tulit ornamenta ac bullas, quibus colla regalium
camelorum decorari solent. 22. Dixeruntque omnes viri Israel ad Gedeon: Dominare nostri tu, & Ps.81.c 12
filius tuus, & filius filii tui: quia liberasti nos de manu Madian, 23. Quibus ille ait: Nō dominabor vestri, nec
C dominabitur in vos filius meus, sed dominabitur vobis Dominus. 24. Dixitque ad eos: Utinam peti-
tionem postulo à vobis: Date mihi inaures ex præda vestra. Inaures enim aureas Ismaelitæ habere con-
sueverant. 25. Qui responderunt: Libentissimè dabimus. Expandentesque super terram pallium, pro-
jecerunt in eo inaures de præda: 26. & fuit pondus postulatarum inaurium, mille septingenti auri sicli,
absque ornamentis, & monilibus, & veste purpurea, quibus reges Madian uti soliti erant, & præter
torques aureas camelorum. 27. Fecitque ex eo Gedeon Ephod, & posuit illud in civitate sua Ephra.
Fornicatusque est omnis Israel in eo, & factum est Gedeoni & omni domui ejus in ruinam. 28. Humi-
liatus est autem Madian coram filiis Israel, nec potuerunt ultrà cervices elevare: sed quievit terra per
quadraginta annos, quibus Gedeon præfuit. 29. Abiit itaque Jerobaal filius Ioas, & habitavit in do-
mo sua: 30. habuitque septuaginta filios, qui egressi sunt de femore ejus: eò quòd plures haberet uxo-
res. 31. Concubina autem illius, quam habebat in Sichem, genuit ei filium nomine Abimelech. 32.
Mortuusque est Gedeon filius Ioas in senectute bona, & sepultus est in sepulchro Ioas patris sui in Ephra
de familia Ezri. 33. Postquam autem mortuus est Gedeon, aversi sunt filii Israel, & fornicati sunt
cum Baalim. Percusseruntque cum Baal fœdus, ut esset eis in Deum: 34. nec recordati sunt Domini
Dei sui, qui eruit eos de manibus inimicorum suorum omnium per circuitum: 35. Nec fecerunt mi-
sericordiam cum domo Ierobaal Gedeon, juxta omnia bona quæ fecerat Israeli.

CAPUT IX.

Abimelech occisis 70. fratribus suis, imperium sibi tyrannicè usurpat; qui post parabolam Joatham fratris ejus qui servatus erat, exercitus Gaal devicit, turrimque Sichem exussit, & à muliere tandem fragmine molæ oppressus est.

A 1. Abiit autem Abimelech filius Jerobaal in Sichem ad fratres matris suæ, & locutus est ad eos, & ad
omnem cognationem domus patris matris suæ, dicens: 2. Loquimini ad omnes viros Sichem:
Quid vobis est melius, ut dominentur vestri septuaginta viri omnes filii Jerobaal, an ut dominetur omnis
vir? simulque considerate, quòd os vestrum & caro vestra sum. 3. Locutiq; sunt fratres matris ejus de eo ad
omnes viros Sichem universos sermones istos, & inclinaverunt cor eorum post Abimelech, dicentes: Frater
no-

noster est. 4. Dederuntque illi septuaginta pondera argenti de fano Baalberit. Qui conduxit sibi ex eo vi-
ros inopes & vagos, secutique sunt eum. 5. Et venit in domum patris sui in Ephra, & occidit fratres suos
filios Jerobaal septuaginta viros, super lapidem unum: remansitque Joatham filius Jerobaal minimus, &
absconditus est. 6. Congregati sunt autem omnes viri Sichem, & universæ familiæ urbis Mello: abjeruntque
& constituerunt regem Abimelech, juxta quercum quæ stabat in Sichem. 7. Quod cum nuntiatum esset Joa-
tham, ivit, & stetit in vertice montis Garizim: elavataque voce, clamavit, & dixit: Audite me viri Si-
chem, ita audiat vos Deus. 8. Jerunt ligna, ut ungerent super se regem: dixeruntque olivæ: Impera nobis. B
9. Quæ respondit: Numquid possum deserere pinguedinem meam, qua & dii utuntur & homines, & veni-
re ut inter ligna promovear? 10. Dixeruntque ligna ad arborem ficum: Veni, & super nos regnum accipe.
11. Quæ respondit eis: Numquid possum deserere dulcedinem meam, fructusque suavissimos, & ire ut in-
ter cetera ligna promovear? 12. Locutaque sunt ligna ad vitem: Veni, & impera nobis. 13. Quæ respon-
dit eis: Numquid possum deserere vinum meum, quod lætificat Deum & homines, & inter ligna cetera
promoveri? 14. Dixeruntque omnia ligna ad rhamnum: Veni & impera super nos. 15. Quæ respon-
dit eis: Si verè me regem vobis constituitis, venite, & sub umbra mea requiescite; si autem non vultis,
egrediatur ignis de rhamno, & devoret cedros Libani. 16. Nunc igitur, si rectè & absque peccato
constituistis super vos regem Abimelech, & benè egistis cum Jerobaal, & cum domo ejus, & reddi-
distis vicem beneficiis ejus, qui pugnavit pro vobis, 17. & animam suam dedit periculis, ut erueret vos
de manu Madian, 18. qui nunc surrexistis contra domum patris mei, & interfecistis filios ejus septua-
ginta viros super unum lapidem, & constituistis regem Abimelech filium ancillæ ejus super habitatores
Sichem, eò quòd frater vester sit: 19. si ergo rectè, & absque vitio egistis cum Jerobaal, & domo ejus,
hodie lætamini in Abimelech, & ille lætetur in vobis. 20. Sin autem perversè egrediatur ignis ex eo,
& consumat habitatores Sichem, & oppidum Mello, egrediaturque ignis de viris Sichem, & de oppido C
Mello, & devoret Abimelech. 21. Quæ cùm dixisset, fugit, & abiit in Bera: habitavitque ibi ob me-
tum Abimelech fratris sui. 22. Regnavit itaque Abimelech super Israel tribus annis. 23. Misitque Do-
minus spiritum pessimum inter Abimelech & habitatores Sichem: qui cœperunt eum detestari, 24. &
scelus interfectionis septuaginta filiorum Jerobaal, & effusionem sanguinis eorum conferre in Abimelech
fratrem suum, & in ceteros Sichimorum principes, qui eum adjuverant. 25. Posueruntque insidias ad-
versus eum in summitate montium: & dum illius præstolabantur adventum, exercebant latrocinia,
agentes prædas de prætereuntibus: nuntiatumque est Abimelech. 26. Venit autem Gaal filius Obed cum
fratribus suis, & transivit in Sichimam. Ad cujus adventum erecti habitatores Sichem, 27. egressi sunt
in agros, vastantes vineas, uvasque calcantes: & factis cantantium choris ingressi sunt fanum Dei sui,
& inter epulas & pocula maledicebant Abimelech, 28. clamante Gaal filio Obed: Quis est Abimelech,
& quæ est Sichem, ut serviamus ei, numquid non est filius Ierobaal, & constituit principem Zebul ser-
vum suum super viros Emor patris Sichem, Cur ergo serviemus ei, 29. utinam daret aliquis populum
istum sub manu mea, ut auferrem de medio Abimelech. Dictumque est Abimelec; Congrega exercitus
multitudinem, & veni. 30. Zebul enim princeps civitatis, auditis sermonibus Gaal filii Obed, iratus est
valde, 31. & misit clam ad Abimelech nuncios, dicens: Ecce, Gaal filius Obed venit in Sichimam cum
fratribus suis, & oppugnat adversum te civitatem. 32. Surge itaque nocte cum populo qui tecum est, & D
latita in agro. 33. & primo mane oriente sole, irrue super civitatem, illo autem egrediente adversum te
cum populo suo, fac ei quod potueris. 34. Surrexit itaque Abimelech cum omni exercitu suo nocte, &
tetendit insidias juxta Sichimam in quatuor locis. 35. Egressusque est Gaal filius Obed, & stetit in in-
troitu portæ civitatis. Surrexit autem Abimelech, & omnis exercitus cum eo de insidiarum loco.
36. Cumque vidisset populum Gaal, dixit ad Zebul: Ecce de montibus multitudo descendit. Cui ille
respondit: Umbras montium vides quasi capita hominum, & hoc errore deciperis. 37. Rursumque Gaal
ait: Ecce populus de umbilico terræ descendit, & unus cuneus venit per viam quæ respicit quercum.
38. Cui dixit Zebul: Ubi est nunc os tuum, quo loquebaris: Quis est Abimelech ut serviamus ei? Nonne
hic populus est, quem despiciebas? Egredere, & pugna contra eum. 39. Abiit ergo Gaal, spectante Sichi-
morum populo, & pugnavit contra Abimelech, 40. qui persecutus est eum fugientem, & in urbem com-
pulit: cecideruntque ex parte ejus plurimi, usque ad portam civitatis; 41. & Abimelech sedit in Ruma:
Zebul autem, Gaal & socios ejus expulit de urbe, nec in ea passus est commorari. 42. Sequenti ergo die
egressus est populus in campum. Quòd cùm nuntiatum esset Abimelech, 43. tulit exercitum suum, &
divisit in tres turmas, tendens insidias in agris. Vidensque quòd egrederetur populus de civitate, surre-
xit, & irruit in eos. 44. cum cuneo suo, oppugnans, & obsidens civitatem; duæ autem turmæ palantes
per campum adversarios persequebantur. 45. Porrò Abimelech omni die illo oppugnabat urbem, E
quam cepit, interfectis habitatoribus ejus ipsaque destructa, ita ut sal in ea dispergeret. 46. Quod cum
audissent qui habitabant in turre Sichimorum, ingressi sunt fanum dei sui Berith, ubi fœdus cum eo
pepigerant, & ex eo locus nomen acceperat, qui erat munitus valde. 47. Abimelech quoque audiens vi-
ros turris Sichimorum pariter conglobatos, 48. ascendit in montem Selmon cum omni populo suo: &
arrepta securi, præcidit arboris ramum. impositumque ferens humero, dixit ad socios; Quod me
videtis facere, citò facite. 49. Igitur certatim ramos de arboribus præcidentes, sequebantur du-
cem. Qui circumdantes præsidium, succenderunt; atque ita factum est, ut fumo & igne mille
homines necarentur, viri pariter & mulieres, habitatores turris Sichem. 50. Abimelech autem, inde
proficiscens venit ad oppidum Thebes, quod circumdans obsidebat exercitu. 51. Erat autem turris
excelsa in media civitate, ad quam confugerant simul viri ac mulieres, & omnes principes civitatis, clau-
sa firmissimè janua, & super turris tectum stantes per propugnacula. 52. Accendensque Abimelech juxta
turrim, pugnabat fortiter: & appropinquans ostio, ignem supponere nitebatur: 53. & ecce una mulier
2.Reg.11.c 21. fragmen molæ desuper jaciens illisit capiti Abimelech, & confregit cerebrum ejus. 54. Qui vocavit citò
armigerum suum, & ait ad eum: Evagina gladium tuum, & percute me: ne fortè dicatur quòd à femina
1.Reg.31.a 4 interfectus sim. Qui jussa perficiens interfecit eum. 55. Illoque mortuo, omnes qui cum eo erant de Israel,
1.Par.10.b 4. reversi sunt in sedes suas: 56. & reddidit Deus malum, quod fecerat Abimelech contra patrem suum, in-
terfectis septuaginta fratribus suis. 57. Sichimitis quoque, quod operati erant, retributum est, & veni
super eos maledictio Joatham filii Jerobaal.

CAPUT X.

Thola dux creatur, huic vita functo, Iair succedit: Israelitæ verò in Idololatriam lapsi traduntur Philisthæis & Ammonitis; quibus pœnitentibus, Dominus ingratitudinem improperat, tandemque eorum miseretur.

1. POst Abimelech surrexit dux in Israel Thola filius Phua patrui Abimelech, vir de Issachar, qui habi-
tavit in Samir montis Ephraim: 2. & judicavit Israelem viginti & tribus annis, mortuusque est,
A ac sepultus in Samir. 3. Huic successit Jair Galaadites, qui judicavit Israelem per viginti & duos annos, 4.
habens triginta filios sedentes super triginta pullos asinarum, & principes triginta civitatum, quæ ex no-
mine ejus sunt appellatæ Havoth Jair, id est, oppida Jair, usque in præsentem diem, in Terra Galaad. 5.
Mortuusque est Jair ac sepultus in loco cui est vocabulum Camon. 6. Filii autem Israel peccatis veteribus
jungentes nova, fecerunt malum in conspectu Domini, & servierunt idolis, Baalim & Astaroth, & diis
Syriæ ac Sidonis & Moab & filiorum Ammon & Philisthiim: dimiseruntque Dominum, & non coluerunt
eum, 7. Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in manus Philisthiim & filiorum Ammon. 8. Afflictique
sunt, & vehementer oppressi per annos decem & octo, omnes qui habitabant trans Jordanem in Terra
Amorrhæi, qui est in Galaad. 9. in tantùm, ut filii Ammon, Jordane transmisso, vastarent Judam & Be-
niamin & Ephraim: afflictusque est Israel nimis. 10. Et clamantes ad Dominum, dixerunt: Peccavimus
tibi, quia dereliquimus Dominum Deum nostrum, & servivimus Baalim. 11. Quibus locutus est Dominus:
Numquid non Ægyptii & Amorrhæi, filiique Ammon & Philisthiim, 12. Sidonii quoque & Amalech &
Chanaan, oppresserunt vos, & clamastis ad me, & erui vos de manu eorum? 13. Et tamen reliquisti me, &
coluistis deos alienos: idcircò non addam ut ultrà vos liberem: 14. ite, & invocate deos quos elegistis: ipsi
vos liberent in tempore angustiæ. 15. Dixeruntque filii Israel ad Dominum: Peccavimus, redde tu nobis
quidquid tibi placet: tantum nunc libera nos. 16. Quæ dicentes, omnia de finibus suis alienorum deorum
idola projecerunt, & servierunt Domino Deo: qui doluit super miseriis eorum. 17. Itaque filii Ammon
conclamantes in Galaad fixere tentoria: contra quos congregati filii Israel, in Maspha castrametati sunt.
18. Dixeruntque principes Galaad singuli ad proximos suos: Qui primus ex nobis contra filios Ammon
cœperit dimicare, erit dux populi Galaad.

CAPUT XI.

Jephte Iudex factus, Dei spiritu accensus, primum ratione agit cum rege Ammonitarum; deinde ubi eos vicisset, ob votum temerè factum filiam suam unicam Deo sacrificat.

1. FUit illo tempore Jephte Galaadites vir fortissimus atque pugnator, filius mulieris meretricis, qui
natus est de Galaad. 2. Habuit autem Galaad uxorem de qua suscepit filios: qui postquam cre-
A verant, ejecerunt Jephte, dicentes: Heres in domo patris nostri esse non poteris, quia de altera matre na-
tus es. 3. quos ille fugiens atque devitans, habitavit in Terra Tob: congregatique sunt ad eum viri ino-
pes, & latrocinantes, & quasi principem sequebantur. 4. in illis diebus pugnabant filii Ammon contra Is-
rael. 5. quibus acriter instantibus, perrexerunt majores natu de Galaad, ut tollerent in auxilium sui Je-
phte de Terra Tob. 6. Dixeruntque ad eum: Veni & esto princeps noster, & pugna contra filios Ammon. Gen.26.f 17
7. quibus ille respondit: Nonne vos estis, qui odistis me, & ejecistis de domo patris mei, & nunc venistis ad
me necessitate compulsi? 8. Dixeruntque principes Galaad ad Jephte: Ob hanc igitur causam nunc ad te
venimus, ut proficiscaris nobiscum, & pugnes contra filios Ammon, sisque dux omnium qui habitant in
Galaad. 9. Jephte quoque dixit eis: Si verè venistis ad me, ut pugnem pro vobis contra filios Ammon,
tradideritque eos Dominus in manus meas, ego ero vester princeps? 10. qui responderunt ei: Dominus,
qui hæc audit, ipse mediator ac testis est, quod nostra promissa faciemus 11. Abiit itaque Jephte cum
principibus Galaad, fecitque eum omnis populus principem sui. Locutusque est Jephte omnes sermones
suos coram Domino in Maspha. 12. Et misit nuntios ad regem filiorum Ammon, qui ex persona sua di-
cerent: Quid mihi & tibi est, quia venisti contra me, ut vastares terram meam? Quibus ille respondit:
Quia tulit Israel terram meam, quando ascendit de Ægypto, à finibus Arnon usque Jaboc atque Jordanem:
nunc ergo cum pace redde mihi eam. 14. Per quos rursum mandavit Iephte, & imperavit eis ut dicerent Num.21.c24
B regi Ammon. 15. Hæc dicit Iephte: Non tulit Israel Terram Moab, nec Terram filiorum Ammon:
16. sed quando de Ægypto conscenderunt, ambulavit per solitudinem usque ad Mare rubrum, & venit
in Cades. 17. Misitque nuntios ad regem Edom, dicens: Dimitte me ut transeam per terram tuam. Qui Num.20.c14
noluit acquiescere precibus ejus. Misit quoque ad regem Moab, qui & ipse transitum præbere contem-
psit. Mansit itaque in Cades, 18. & circuit ex latere Terram Edom, & Terram Moab: venitque contra
Orientalem plagam Terræ Moab, & castrametatus est trans Arnon: nec voluit intrare terminos Moab: Num.21.c13
Arnon quippe confinium est Terræ Moab. 19. Misit itaque Israel nuntios ad Sehon regem Amor-
rhæorum, qui habitabat in Hesebon, dixerunt ei: Dimitte ut transeam per terram tuam usque ad flu-
vium. 20. Qui & ipse Israel verba despiciens, non dimisit eum transire per terminos suos: sed infinita
multitudine congregata, egressus est contra eum in Iasa, & fortiter resistebat. 21. Tradiditque eum
Dominus in manus Israel cum omni exercitu suo, qui percussit eum, & possedit omnem Terram
Amorrhæi habitatoris regionis illius, 22. & universos fines ejus, de Arnon usque Jaboc, & de solitudine
usque ad Jordanem. 23. Dominus ergo Deus Israel subvertit Amorrhæum, pugnante contra illum popu-
lo suo Israel, & tu nunc vis possidere terram ejus? 24. Nonne ea quæ possidet Chamos Deus tuus, tibi
jure debentur. Quæ autem Dominus Deus noster victor obtinuit, in nostram cedent possessionem: 25.
nisi fortè melior es Balac filio Sephor rege Moab: aut docere potes, quod jurgatus sit contra Israel, & Num.22.a2.
pugnaverit contra eum, 26. quando habitavit in Hesebon, & viculis ejus, & in Aroer, & villis illius, vel
in cunctis civitatibus juxta Jordanem, per trecentos annos. Quare tanto tempore nihil super hac repeti-
tione

tione tentastis? 27. Igitur non ego pecco in te, sed tu contra me malè agis, indicens mihi bella non ju-
sta. Judicet Dominus arbiter hujus diei, inter Israel, & inter filios Ammon. 28. Noluitque acquiesce- B
re rex filiorum Ammon verbis Jephte, quæ per nuntios mandaverat. 29. Factus est ergo super Jephte
Spiritus Domini, & circuiens Galaad, & Manasse, Maspha quoque Galaad, & inde transiens ad filios
Ammon, 30. votum vovit Domino, dicens: Si tradideris filios Ammon in manus meas, 31. qui-
cumque primus fuerit egressus de foribus domus meæ, mihique occurrerit revertenti cum pace à filiis
Ammon, eum holocaustum offeram Domino. 32. Transivitque Jephte ad filios Ammon, ut pugnaret
contra eos: quos tradidit Dominus in manus ejus. 33. Percussitque ab Aroer usque dum venias in Men-
nith, viginti civitates, & usque ad Abel, quæ est vineis consita, plaga magna nimis: humiliatique sunt
filii Ammon à filiis Israel. 34. Revertente autem Jephte in Maspha domum suam, occurrit ei unigenita
filia sua cum tympanis & choris. 35. Qua visa scidit vestimenta sua, & ait: Heu me, filia mea, dece-
pisti me, & ipsa decepta es: aperui enim os meum ad Dominum, & aliud facere non potero. 36. Cui
illa respondit: Pater mi, si aperuisti os tuum ad Dominum, fac mihi quodcumque pollicitus es, con-
cessa tibi ultione atque victoria de hostibus tuis. 37. Dixitque ad patrem: Hoc solum mihi præsta quod
deprecor: Dimitte me ut duobus mensibus circumeam montes, & plangam virginitatem meam cum so-
dalibus meis. 38. Cui ille respondit: Vade. Et dimisit eam duobus mensibus. Cumque abiisset cum
sociis ac sodalibus suis, flebat virginitatem suam in montibus. 39. Expletisque duobus mensibus, rever-
sa est ad patrem suum, & fecit ei sicut voverat, quæ ignorabat virum. Exinde mos increbuit in Israel,
& consuetudo servata est: 40. ut post anni circulum conveniant in unum filiæ Israel, & plangant filiam
Jephte Galaaditæ diebus quatuor.

CAPUT XII.

Ephratai injustè adversus Iephte insurgentes ad vada Iordanis ad 42. millia occiduntur, cum vocem Scibboleth, proferre non possent, quo vita functo, succedunt Abesan, Abialon & Abdon.

1. ECce autem in Ephraim orta est seditio. Nam transeuntes contra aquilonem, dixerunt ad Jephte: A
quare vadens ad pugnam contra filios Ammon, vocare nos noluisti, ut pergeremus tecum? Igi-
tur incendemus domum tuam. 2. quibus ille respondit: Disceptatio erat mihi & populo meo contra
filios Ammon vehemens: vocavique vos, ut præberetis mihi auxilium, & facere noluistis. 3. Quod cer-
nens posui animam meam in manibus meis, transivique ad filios Ammon, & tradidit eos Dominus in
manus meas. Quid commerui, ut adversum me consurgatis in prælium? 4. Vocatis itaque ad se cunctis
viris Galaad, pugnabat contra Ephraim: percusseruntque viri Galaad Ephraim, quia dixerat: Fugi-
tivus est Galaad de Ephraim, & habitat in medio Ephraim & Manasse. 5. Occupaveruntque Galaadi-
tæ vada Jordanis, per quæ Ephraim reversurus erat. Cumque venisset ad ea de Ephraim numero, fu-
giens, atque dixisset: Obsecro ut me transire permittatis: dicebant ei Galaaditæ: Numquid Ephra-
tæus es? quo dicente: Non sum, 6. interrogabant eum: Dic ergo Scibboleth, quod interpretatur Spi-
ca. Qui respondebat, Sibboleth: eadem littera spicam exprimere non valens. Statimque apprehen-
sum jugulabant in ipso Jordanis transitu. Et ceciderunt in illo tempore de Ephraim quadraginta duo
millia. 7. Judicavit itaque Jephte Galaadites Israel sex annis: & mortuus est, ac sepultus in civitate sua
Galaad. 8. Post hunc judicavit Israel Abesan de Bethlehem: 9. qui habuit triginta filios, & totidem fi-
lias, quas emittens foras, maritis dedit, & ejusdem numeri filiis suis accepit uxores, introducens in
domum suam. Qui septem annis judicavit Israel, 10. mortuusque est, ac sepultus in Bethlehem. 11.
Cui successit Ahialon Zabulonites: Et judicavit Israel decem annis: 12. Mortuusque est, ac sepultus in
Zabulon. 13. Post hunc judicavit Israel Abdon, filius Illel, Pharathonites: 14. qui habuit quadragin-
ta filios, & triginta ex eis nepotes, ascendentes super septuaginta pullos asinarum, & judicavit Israel
octo annis, 15. mortuusque est, ac sepultus in Pharathon terræ Ephraim in monte Amalec.

CAPUT XIII.

Israelitæ rursum in idololatriam lapsi, Philisthæis traduntur: Samson nasciturus ab Angelo prædicitur matri & deinde patri, natusque à Domino benedicitur.

Sup. 10. b. 6. 1. RUrsumque filii Israel fecerunt malum in conspectu Domini: qui tradidit eos in manus Phili- A
Gen. 16. c. 11. sthinorum quadraginta annis. 2. Erat autem quidam vir de Saraa, & de stirpe Dan, nomi-
1. Reg. 1. c. 20. ne Manue, habens uxorem sterilem. 3. Cui apparuit Angelus Domini, & dixit ad eam: Sterilis es &
Luc. 1. c. 31. absque liberis: sed concipies & paries filium: 4. cave ergo ne bibas vinum ac siceram, nec immundum
Num. 6. a. 3. 4. quidquam comedas: 5. quia concipies, & paries filium, cuius non tanget caput novacula: erit enim
Nazaræus Dei ab infantia sua, & ex matris utero, & ipse incipiet liberare Israel de manu Philisthino-
rum. 6. Quæ cùm venisset ad maritum suum, dixit ei: Vir Dei venit ad me, habens vultum angelicum,
terribilis nimis. Quem cùm interrogassem, quis esset, & unde venisset, & quo nomine vocaretur, no-
luit mihi dicere: 7. sed hoc respondit: Ecce concipies & paries filium: cave ne vinum bibas, nec sice-
ram, & ne aliquo vescaris immundo: erit enim puer Nazaræus Dei ab infantia sua, ex utero matris suæ
usque ad diem mortis suæ. 8. Oravit itaque Manue Dominum, & ait: Obsecro Domine, ut vir Dei,
quem misisti, veniat iterum, & doceat nos quid debeamus facere de puero, qui nasciturus est. 9. Exau-
divitque Dominus deprecantem Manue, & apparuit rursum Angelus Dei uxori eius sedenti in agro.
Manue autem maritus eius non erat cum ea. Quæ cùm vidisset Angelum, 10. festinavit, & cucurrit
ad virum suum: nuntiavitque ei dicens: Ecce apparuit mihi vir, quem antè videram. 11. Qui sur-
rexit, & secutus est uxorem suam; veniensque ad virum, dixit ei: Tu es qui locutus es mulieri? Et
ille respondit: Ego sum. 12. Cui Manue: Quando, inquit, sermo tuus fuerit expletus, quid vis ut
fa-

faciat puer? aut à quo se observare debebit? 13. Dixitque Angelus Domini ad Manue: Ab omnibus quæ
B locutus sum uxori tuæ, abstineat se: 14. & quidquid ex vinea nascitur, non comedat; vinum & si-
ceram non bibat, nullo vescatur immundo: & quod ei præcepi, impleat atque custodiat. 15. Dixitque
Manue ad Angelum Domini: Obsecro te, ut acquiescas precibus meis, & faciamus tibi hœdum de ca-
pris. 16. Cui respondit Angelus: Si me cogis, non comedam panes tuos, si autem vis holocaustum facere,
offer illud Domino. Et nesciebat Manue quòd Angelus Domini esset. 17. Dixitque ad eum: Quod est Gen.32.g.29.
tibi nomen, ut, si sermo tuus fuerit expletus, honoremus te? 18. Cui ille respondit: Cur quæris no-
men meum, quod est mirabile? 19. Tulit itaque Manue hœdum de capris, & libamenta, & posuit su-
per petram, offerens Domino, qui facit mirabilia: ipse autem & uxor eius intuebantur. 20. Cum-
que ascenderet flamma altaris in cœlum, Angelus Domini pariter in flamma ascendit. Quod
cùm vidissent Manue & uxor ejus, proni ceciderunt in terram. 21. & ultrà eis non apparuit Angelus
Domini. Statimque intellexit Manue Angelum Domini esse, 22. & dixit ad uxorem suam, Morte mo-
riemur, quia vidimus Deum. 23. Cui respondit mulier: Si Dominus nos vellet occidere, de manibus
nostris holocaustum & libamenta non suscepisset, nec ostendisset nobis hæc omnia, neque ea quæ sunt
ventura dixisset. 24. Peperit itaque filium, & vocavit nomen ejus Samson. Crevitque puer, & be-
nedixit ei Dominus. 25. Cœpitque Spiritus Domini esse cum eo in castris Dan inter Saraa &
Esthaol.

CAPUT XIV.

Samson uxorem ducit Philisthæam, quàm cùm viseret, leonem laceravit, in cujus ore postmodum reperto melle sumpsit ab ea parabolam: qua sodalibus proposita, illi interpretationem per Samsonis uxorem intellexerunt.

A 1. DEscendit ergo Samson in Thamnatha, vidensque ibi mulierem de filiabus Philisthiim, 2. ascen-
dit, & nuntiavit patri suo, & matri suæ, dicens: Vidi mulierem in Thamnatha de filiabus
Philisthinorum, quam quæso ut mihi accipiatis uxorem. 3. Cui dixerunt pater & mater sua: Numquid
non est mulier in filiabus fratrum tuorum, & in omni populo meo, quia vis accipere uxorem de Phili-
sthim, qui incircumcisi sunt? Dixitque Samson ad patrem suum: Hanc mihi accipe, quia placuit ocu-
lis meis. 4. Parentes autem ejus nesciebant quòd res à Domino fieret, & quæreret occasionem contra
Philisthiim, eo enim tempore Philisthiim dominabantur Israeli. 5. Descendit itaque Samson cum pa-
tre suo & matre in Thamnatha. Cumque venissent ad vineas oppidi, apparuit catulus leonis sævus, &
rugiens, & occurrit ei. 6. Irruit autem Spiritus Domini in Samson, & dilaceravit leonem, quasi hœ-
dum in frustra discerpens, nihil omnino habens in manu: & hoc patri & matri noluit indicare. 7. De-
scenditque & locutus est mulieri, quæ placuerat oculis ejus. 8. Et post aliquot dies revertens ut accipe-
ret eam, declinavit ut videret cadaver leonis, & ecce examen apum in ore leonis erat ac favus mellis. 9.
Quem cum sumpsisset in manibus, comedebat in via: veniensque ad patrem suum & matrem, dedit eis
partem, qui & ipsi comederunt, nec tamen eis voluit indicare quòd mel de corpore leonis assumpserat.
10. Descendit itaque pater ejus ad mulierem, & fecit filio suo Samson convivium. Sic enim juvenes fa-
B cere consueverant. 11. Cùm ergo cives loci illius vidissent eum, dederunt ei sodales triginta ut essent
cum eo. 12. Quibus locutus est Samson: Proponam vobis problema: quod si solveritis mihi intra septem
dies convivii, dabo vobis triginta sindones, & totidem tunicas. 13. Sin autem non potueritis solvere,
vos dabitis mihi triginta sindones, & ejusdem numeri tunicas. Qui responderunt ei, Propone proble-
ma, ut audiamus. 14. Dixitque eis, De comedente exivit cibus, & de forti egressa est dulcedo, nec
potuerunt per tres dies propositionem solvere. 15. Cumque adesset dies septimus, dixerunt ad uxorem
Samson, Blandire viro tuo, & suade ei ut indicet tibi quid significet problema, quod si facere nolue-
ris, incendemus te, & domum patris tui, an idcirco vocastis nos ad nuptias ut spoliaretis? 16. Quæ
fundebat apud Samson lachrymas, & querebatur, dicens. Odisti me, & non diligis, idcico problema,
quòd proposuisti filiis populi mei, non vis mihi exponere. At ille respondit, Patri meo & matri nolui
dicere, & tibi indicare potero? 17. Septem igitur diebus convivii flebat ante eum, tandemque die se-
ptimo cùm ei esset molesta, exposuit. Quæ statim indicavit civibus suis. 18. Et illi dixerunt ei die se-
ptimo ante solis occubitum, Quid dulcius melle, & quid fortius leone? Qui ait ad eos, Si non arassetis
in vitula mea, non invenissetis propositionem meam. 19. Irruit itaque in eum Spiritus Domini, de-
scenditque Ascalonem, & percussit ibi triginta viros, quorum ablatas vestes dedit iis qui problema solve-
rant. Iratusque nimis ascendit in domum patris sui: 20. uxor autem ejus accepit maritum unum de amicis
ejus & pronubis.

CAPUT XV.

Trecentis vulpibus & faculis Samson Philisthæorum segetes incendit: & fractis funibus quibus ligatus erat, mille Philisthæos asini maxilla prostravit, è cujus dente molari aquæ sitienti fluxerunt.

A 1. POst aliquantulum autem temporis, cùm dies triticeæ messis instarent, venit Samson invisere vo-
lens uxorem suam, & attulit ei hœdum de capris. Cumque cubiculum ejus solito vellet intra-
re, prohibuit eum pater illius dicens: 2. Putavi quòd odisses eam, & ideò tradidi illam amico tuo:
sed habet sororem, quæ iunior & pulchrior illa est, sit tibi pro ea uxor. 3. Cui Samson respondit:
Ab hac die non erit culpa in me contra Philisthæos: faciam enim vobis mala. 4. Perrexitque & cepit
trecentas vulpes, caudasque earum junxit ad caudas, & faces ligavit in medio; 5. quas igne succendens,
dimisit, ut huc illucque discurrerent. Quæ statim perrexerunt in segetes Philisthinorum. Quibus succen-
sis, & comportatæ jam fruges, & adhuc stantes in stipula, concrematæ sunt, in tantum, ut vineas quoque

& oliveta flamma consumeret. 6. Dixeruntque Philisthiim; Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est; B
Samson gener Thamnathæi: quia tulit uxorem ejus, & alteri tradidit, hæc operatus est. Ascende-
runtque Philisthiim: & combusserunt tam mulierem quàm patrem ejus. 7. Quibus ait Samson: Licet
hæc feceritis, tamen adhuc ex vobis expetam ultionem, & tunc quiescam. 8. Percussitque eos ingenti
plaga, ita ut stupentes suram femori imponerent. Et descendens habitavit in spelunca petræ Etam. 9.
Igitur ascendentes Philisthiim in terram Juda, castrametati sunt in loco, qui postea vocatus est Le-
chi, id est maxilla, ubi eorum effusus est exercitus. 10. Dixeruntque ad eos de tribu Juda; Cur as-
cendistis adversum nos? Qui responderunt: Ut ligemus Samson, venimus, & reddamus ei quæ in nos
operatus est. 11. Descenderunt ergo tria millia virorum de Juda, ad specum silicis Etam dixeruntque
ad Samson: Nescis quòd Philisthiim imperent nobis? quare hoc facere voluisti? Quibus ille ait: Si-
cut fecerunt mihi, sic feci eis. 12. Ligare, inquiunt, te venimus, & tradere in manus Philisthino-
rum. Quibus Samson, Jurate, ait, & spondete mihi, quòd non occidatis me. 13. Dixerunt: Non
te occidemus, sed vinctum trademus. Ligaveruntque eum duobus novis funibus, & tulerunt eum de
petra Etam. 14. Qui cùm venisset ad locum Maxillæ, & Philisthiim vociferantes occurrissent ei, irruit
Spiritus Domini in eum: & sicut solent ad odorem ignis lina consumi, ita vincula quibus ligatus erat,
dissipata sunt & soluta. 15. Inventamque maxillam, id est, mandibulam asini, quæ jacebat, arri-
piens, interfecit in ea mille viros. 16. & ait: In maxilla asini, in mandibula pulli asinarum, delevi
eos, & percussi mille viros. 17. Cumque hæc verba canens complesset, projecit mandibulam de manu,
& vocavit nomen loci illius, Ramathlechi, quod interpretatur elevatio maxillæ. 18. Sitiensque valdè:
clamavit ad Dominum, & ait: Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam atque victoriam,
en siti morior, incidamque in manus incircumcisorum. 19. Aperuit itaque Dominus molarem dentem
in maxilla asini, & egressæ sunt ex eo aquæ. Quibus haustis, refocillavit spiritum, & vires recepit.
Idcircò appellatum est nomen loci illius, Fons invocantis de maxilla, usque in præsentem diem. 20.
Judicavitque Israel in diebus Philisthiim viginti annis.

CAPUT XVI.

Samson observantibus eum custodibus, portas Gazæ urbis in montem detulit; à Dalila autem cui sapiùs illuserat, cognita causa fortitudinis, detonsus illuditur, & excæcatur ab hostibus; quos tandem unà secum interimit, videlicet 3000. Philisthæorum.

1. ABiit quoque in Gazam, & vidit ibi mulierem meretricem, ingressusque est ad eam. 2. Quod A
cùm audissent Philisthiim, & percrebuisset apud eos intrasse urbem Samson, circumdederunt
eum, positis, in porta civitatis custodibus: & ibi tota nocte cum silentio præstolantes, ut facto manè
exeuntem occiderent. 3. Dormivit autem Samson usque ad medium noctis; & inde consurgens, appre-
hendit ambas portæ fores cum postibus suis & sera, & impositasque humeris suis portavit ad verticem
montis, qui respicit Hebron. 4. Post hæc amavit mulierem, quæ habitabat in valle Sorec, & voca-
batur Dalila. 5. Veneruntque ad eam principes Philisthinorum, atque dixerunt: Decipe eum, & di-
sce ab illo, in quo habeat tantam fortitudinem, & quo modo eum superare valeamus, & vinctum af-
fligere, quod si feceris, dabimus tibi singuli mille & centum argenteos. 6. Locuta est ergo Dalila ad
Samson: Dic mihi, obsecro, in quo sit tua maxima fortitudo, & quid sit quo ligatus erumpere ne-
queas? 7. Cui respondit Samson: Si septem nerviceis funibus, necdum siccis & adhuc humentibus, li-
gatus fuero, infirmus ero ut ceteri homines. 8. Attuleruntque ad eam satrapæ Philisthinorum septem
funes, ut dixerat: quibus vinxit eum, 9. latentibus apud se insidiis, & in cubiculo finem rei expe-
ctantibus, clamavitque ad eum: Philisthiim super te Samson. Qui rupit vincula, quo modo si rum-
pat quis filum de stuppæ tortum putamine, cùm odorem ignis acceperit: & non est cognitum in quo
esset fortitudo ejus. 10. Dixitque ad eum Dalila: Ecce illusisti mihi, & falsum locutus es: saltem nunc B
indica mihi quo ligari debeas. 11. Cui ille respondit: Si ligatus fuero novis funibus, qui numquam
fuerunt in opere, infirmus ero, & aliorum hominum similis. 12. Qui rursum Dalila vinxit eum, &
clamavit: Philisthiim super te Samson, in cubiculo insidiis præparatis. Qui ita rupit vincula quasi fi-
la telarum. 13. Dixitque Dalila rursum ad eum: Usquequò decipis me, & falsum loqueris? ostende
quo vinciri debeas. Cui respondit Samson: Si septem crines capitis mei cum licio plexueris, & clavum
his circumligatum terræ fixeris, infirmus ero. 14. Quod cùm fecisset Dalila, dixit ad eum: Phili-
sthiim super te Samson. Qui consurgens de somno extraxit clavum cum crinibus & licio. 15. Dixitque
ad eum Dalila; Quomodo dicis quod amas me, cùm animus tuus non sit mecum? Per tres vices men-
titus es mihi, & noluisti dicere in quo sit maxima fortitudo tua. 16. Cumque molesta esset ei, & per
multos dies jugiter adhæreret, spatium ad quietem non tribuens, defecit anima ejus, & ad mortem us-
que lassata est. 17. Tunc aperiens veritatem rei, dixit ad eam: Ferrum numquam ascendit super ca-
put meum, quia nazaræus, id est, consecratus Deo sum de utero matris meæ: si rasum fuerit caput
meum, recedet à me fortitudo mea, & deficiam, eroque sicut ceteri homines. 18. Vidensque illa quod
confessus ei esset omnem animum suum, misit ad principes Philisthinorum ac mandavit: Ascendite ad-
huc semel, quia nunc mihi aperuit cor suum. Qui ascenderunt, assumpta pecunia quam promiserant. C
19. At illa dormire eum fecit super genua sua, & sinu suo reclinare caput. Vocavitque tonsorem, &
rasit septem crines ejus, & cœpit abigere eum: & à se repellere: statim enim ab eo fortitudo discessit: 20.
dixitque Philisthiim super te Samson. Qui de somno consurgens, dixit in animo suo: Egrediar sicut antè
feci, & me excutiā, ne sciens quòd recessisset ab eo Dominus. 21. Quem cùm apprehendissent Philisthiim, sta-
tim eruerunt oculos ejus, & duxerunt Gazam vinctum catenis, & clausum in carcere molere fecerunt. 22.
Jamque capilli ejus renasci cœperant. 23. & principes Philisthinorum convenerunt in unum, ut im-
molarent hostias magnificas Dagon deo suo & epularentur, dicentes: Tradidit deus noster inimicum
nostrum Samson in manus nostras. 24. Quod etiam populus videns, laudabat deum suum, eademque
dicebat: Tradidit deus noster adversarium nostrum in manus nostras, qui delevit terram nostram, &
occi-

B occidit plurimos. 25. Lætantesque per convivia sumptis jam epulis, præceperunt ut vocaretur Samson, &
ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos, feceruntque eum stare inter duas columnas. 26.
Qui dixit puero regenti gressus suos: Dimitte me, ut tangam columnas, quibus omnis imminet do-
mus, & recliner super eas, & paululum requiescam. 27. Domus autem erat plena virorum ac mulie-
rum, & erant ibi omnes principes Philisthinorum, ac de tecto & solario circiter tria millia utriusque se-
xus spectantes ludentem Samson. 28. At ille invocato Domino, ait: Domine Deus memento mei, &
redde mihi nunc fortitudinem pristinam Deus meus, ut ulciscar me de hostibus meis, & pro amissione
duorum luminum unam ultionem recipiam. 29. Et apprehendens ambas columnas, quibus innitebatur
domus, alteramque earum dextera, & alteram læva tenens. 30. ait: Moriatur anima mea cum Phili-
sthiim, concussisque fortiter columnis, cecidit domus super omnes principes, & ceteram multitudi-
nem quæ ibi erat: multoque plures interfecit moriens, quàm antè vivus occiderat. 31. Descendentes
autem fratres ejus & universa cognatio tulerunt corpus ejus, & sepelierunt inter Saraa & Esthaol in se-
pulchro patris sui Manue: Judicavitque Israel viginti annis.

CAPUT XVII.

Mater Michæ conflavit sibi de servato argento idolum; cui ille primò filium suum, deinde Levitem Bethlehemiten præfecit sacerdotem.

A 1 FUit eo tempore vir quidam de monte Ephraim nomine Michas, 2. qui dixit matri suæ: Mille & cen-
tum argenteos, quos separaveras tibi, & super quibus me audiente juraveras, ecce ego habeo,
& apud me sunt. Cui illa respondit: Benedictus filius meus Domino. 3. Reddidit ergo eos matri suæ,
quæ dixerat ei: Consecravi & vovi hoc argentum Domino, ut de manu mea suscipiat filius meus, &
faciat sculptile atque conflatile; & nunc trado illud tibi. 4. Reddidit igitur eos matri suæ: quæ tulit du-
centos argenteos, & dedit eos argentario, ut faceret ex eis sculptile atque conflatile, quod fuit in domo
Michæ. 5. Qui ædiculam quoque in ea Deo separavit, & fecit ephod, & theraphim, id est, vestem sa-
cerdotalem, & idola: implevitque unius filiorum suorum manum, & factus est ei sacerdos. 6. In diebus
illis non erat rex in Israel, sed unusquisque, quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat. 7. Fuit quoque
alter adolescens de Bethlehem Juda, ex cognatione eius: eratque ipse Levites, & habitabat ibi. 8. Egres-
susque de civitate Bethlehem, peregrinari voluit ubicumque sibi commodum reperisset. Cumque venis-
set in montem Ephraim, iter faciens, & declinasset parumper in domum Michæ, 9. interrogatus est ab
eo unde venisset. Qui respondit: Levita sum de Bethlehem Juda, & vado ut habitem ubi potuero, &
utile mihi esse perspexero. 10. Dixitque Michas. Mane apud me, & esto mihi parens ac sacerdos: da-
boque tibi per annos singulos decem argenteos, ac vestem duplicem, & quæ ad victum sunt necessaria.
11. Acquievit, & mansit apud hominem, fuitque illi quasi unus de filiis. 12. Implevitque Michas manum
eius, & habuit puerum sacerdotem apud se. 13. Nunc scio, dicens, quòd benefaciet mihi Deus habenti
Leuitici generis Sacerdotem.

CAPUT XVIII.

Missis primùm exploratoribus, secuti posteà sunt sexcenti viri de tribu Dan, quærentes sibi posses-sionem sibi, & ablato Michæ idolo cum sacerdote, urbem Lais vi capientes inhabitaverunt.

A 1. IN diebus illis non erat rex in Israel, & tribus Dan quærebat possessionem sibi, ut habitaret in ea:
usque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non acceperat. 2. Miserunt ergo filii Dan,
stirpis & familiæ suæ quinque viros fortissimos de Saraa & Esthaol, ut explorarent terram, & diligen-
ter inspicerent: dixeruntque eis: Ite, & considerate terram. Qui cùm pergentes venissent in montem
Ephraim, & intrassent domum Michæ, requieverunt ibi: 3. & agnoscentes vocem adolescentis Levi-
tæ, utentesque illius diversorio, dixerunt ad eum: Quis te huc adduxit? quid hîc agis? quam ob
causam huc venire voluisti? 4. Qui respondit eis: Hæc & hæc præstitit mihi Michas, & me mercede
conduxit, ut sim ei sacerdos. 5. Rogaverunt autem eum, ut consuleret Dominum, ut scire possent an
prospero itinere pergerent, & res haberet effectum. 6. Qui respondit eis: Ite in pace: Dominus re-
spicit viam vestram, & iter quò pergitis. 7. Euntes igitur quinque viri venerunt Lais: videruntque
populum habitantem in ea absque ullo timore, juxta consuetudinem Sidoniorum, securum & quie-
tum, nullo ei penitus resistente, magnarumque opum, & procul à Sidone atque à cunctis hominibus se-
paratum, 8. Reversique ad fratres suos in Saraa & Esthaol, & quid egissent sciscitantibus responde-
runt: 9. Surgite, ascendamus ad eos: vidimus enim terram, valde opulentam & uberem: nolite negli-
B gere, nolite cessare. Eamus & possideamus eam, nullus erit labor. 10. Intrabimus ad securos, in re-
gionem latissimam, tradetque nobis Dominus locum, in quo nullius rei est penuria, eorum quæ gi-
gnuntur in terra. 11. Profecti igitur sunt de cognatione Dan, id est, de Saraa & Esthaol sexcenti viri
accincti armis bellicis. 12. ascendentesque manserunt in Cariathiarim Iudæ: qui locus, ex eo tempo-
re, Castrorum Dan nomen accepit, & est post tergum Cariathiarim. 13. Inde transierunt in montem
Ephraim. Cumque venissent ad domum Michæ, 14. dixerunt quinque viri, qui priùs missi fuerant ad
considerandam Terram Lais, ceteris fratribus suis: Nostis quòd in domibus istis sit ephod, & thera-
phim, & sculptile, atque conflatile videte quid vobis placeat. 15. Et cùm paululum declinassent, in-
gressi sunt domum adolescentis Levitæ, qui erat in domo Michæ: salutaveruntque eum verbis pacifi-
cis. 16. Sexcenti autem viri ita, ut erant armati, stabant ante ostium. 17. At illi qui ingressi fuerant
domum juvenis, sculptile, & ephod, & theraphim, atque conflatile tollere nitebantur, & sacerdos sta-
bat ante ostium, sexcentis viris fortissimis haud procul expectantibus. 18. Tulerunt igitur qui intrave-
rant, sculptile, ephod, & idola; atque conflatile. Quibus dixit sacerdos: Quid facitis? 19. cui re-

T 2 spon-

sponderunt: Tace, & pone digitum super os tuum: Venique nobiscum, ut habeamus te patrem, ac sa-
cerdotem. Quid tibi melius est, ut sis sacerdos in domo unius viri, an in una tribu & familia in Israel? B
20. Quod cùm audisset, acquievit sermonibus eorum; & tulit ephod, & idola, ac sculptile, & profe-
ctus est cum eis. 21. Qui cùm pergerent, & ante se ire fecissent parvulos ac jumenta, & omne quod
erat pretiosum, 22. & jam à domo Michæ essent procul, viri qui habitabant in ædibus Michæ concla-
mantes secuti sunt, 23. & post tergum clamare cœperunt. Qui cùm respexissent ad Micham: Quid tibi
vis? cur clamas? 24. Qui respondit: Deos meos, quos mihi feci, tulistis & sacerdotem, & omnia quæ ha-
beo, & dicitis: Quid tibi est? 25. Dixeruntque ei filii Dan: Cave ne ultrà loquaris ad nos, & veniant ad
te viri animo concitati, & ipse cum omni domo tua pereas. 26. Et sic cœpto itinere perrexerunt. Vi-
dens autem Michas, quòd fortiores se essent, reversus est in domum suam. 27. Sexcenti autem viri tule-
runt sacerdotem, & quæ suprà diximus: veneruntque in Lais ad populum quiescentem atque securum, &
percusserunt eos in ore gladii: urbemque incendio tradiderunt, nullo penitùs ferente præsidium. 28. eò
quòd procul habitarent à Sidone, & cum nullo hominum haberent quidquam societatis ac negotii. Erat
autem civitas sita in regione Rohob: quam rursum exstruentes habitaverunt in ea, 29. vocato nomine ci-
vitatis Dan, juxta vocabulum patris sui, quem genuerat Israel, quæ priùs Lais dicebatur. 30. Posue-
runtque sibi sculptile, & Jonathan filium Gersam filii Moysi, ac filios ejus sacerdotes in tribu Dan, us-
que ad diem captivitatis suæ. 31. Mansitque apud eos idolum Michæ omni tempore, quo fuit domus
Dei in Silo. In diebus illis non erat rex in Israel.

CAPUT XIX.

Cùm Levita suam uxorem à parentum domo reduceret, ipsa à Gabaonitis qui tribus erant Benjamin, prodigiosa libidine extincta, maritus in duodecim partes corpore secto, ad singulas tribus singulas portiones misit, ad infandum scelus ulciscendum reliquas tribus evocant.

1. FUit quidam vir Levites habitans in latere montis Ephraim, qui accepit uxorem de Bethlehem Ju- A
da: 2. quæ reliquit eum, & reversa est in domum patris sui in Bethlehem, mansitque apud
eum quatuor mensibus. 3. Secutusque est eam vir suus, volens reconciliari ei, atque blandiri, & se-
cum reducere, habens in comitatu puerum & duos asinos: quæ suscepit eum, & introduxit in do-
mum patris sui. Quod cùm audisset socer ejus, eùmque vidisset, occurrit ei lætus, 4. & amplexatus
est hominem. Mansitque gener in domo soceri tribus diebus, comedens cum eo & bibens familiariter.
5. Die autem quarto de nocte consurgens, proficisci voluit, quem tenuit socer, & ait ad eum: Gusta
priùs paululum panis, & conforta stomachum, & sic proficisceris. 6. Sederuntque simul, ac come-
derunt & biberunt. Dixitque pater puellæ ad generum suum: Quæso te ut hodie hìc maneas, pari-
terque lætemur. 7. At ille consurgens, cœpit velle proficisci. Et nihilominus obnixè eum socer te-
nuit, & apud se fecit manere. 8. Manè autem facto, parabat Levites iter. Cui socer rursum: Oro
te, inquit, ut paululum cibi capias, & assumptis viribus, donec increscat dies, posteà proficiscaris.
Comederunt ergo simul. 9. Surrexitque adolescens, ut pergeret cum uxore sua & puero. Cui rursum
locutus est socer: Considera quòd dies ad occasum declivior sit, & propinquat ad vesperum: mane
apud me etiam hodie, & duc lætum diem, & cras proficisceris, ut vadas in domum tuam. 10. Noluit
gener acquiescere sermonibus ejus: sed statim perrexit, & venit contra Iebus, quæ altero nomine vocatur
Jerusalem, ducens secum duos asinos onustos, & concubinam. 11. Jamque erant juxta Jebus, & dies B
mutabatur in noctem: dixitque puer ad dominum suum: Veni, obsecro, declinemus ad urbem Jebusæo-
rum, & maneamus in ea. 12. Cui respondit dominus: Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quæ non
est de filiis Israel, sed transibo usque Gabaa: 13. & eùm illuc pervenero, manebimus in ea, aut certè
in urbe Rama. 14. Transierunt ergo Jebus, & cœptum carpebant, iter, occubuitque eis sol juxta Ga-
baa, quæ est in tribu Beniamin: 15. diverteruntque ad eam, ut manerent ibi. Quò cum intrassent, se-
debant in platea civitatis, & nullus eos recipere voluit hospitio. 16. Et ecce, apparuit homo senex, re-
vertens de agro & de opere suo vesperi, qui & ipse de monte erat Ephraim, & peregrinus habitabat in
Gabaa. Homines autem regionis illius erant filii Jemini. 17. Elevatisque oculis, vidit senex sedentem
hominem cum sarcinulis suis in platea civitatis: & dixit ad eum: Unde venis? & quò vadis? 18. Qui respon-
dit: Profecti sumus de Bethlehem Juda, & pergimus ad locum nostrum, qui est in latere montis Ephraim,
unde ieramus in Bethlehem: & nunc vadimus ad domum Dei, nullusque sub tectum suum nos vult reci-
pere, 19. habentes paleas & fœnum in asinorum pabulum, & panem ac vinum in meos & ancillæ tuæ
usus, & pueri qui mecum est: nulla re indigemus nisi hospitio. 20. Cui respondit senex: Pax tecum sit,
ego præbebo omnia quæ necessaria sunt: tantùm, quæso, ne in platea maneas. 21. Introduxitque eum
in domum suam, & pabulum asinis præbuit: ac postquam laverunt pedes suos, recepit eos in convi- C
vium. 22. Illis epulantibus, & post laborem itineris, cibo & potu reficientibus corpora, venerunt viri
civitatis illius, filii Belial, (id est, absque jugo) & circumdantes domum senis, fores pulsare cœperunt,
clamantes ad dominum domus, atque dicentes: Educ virum, qui ingressus est domum tuam, ut abuta-
mur eo. 23. Egressusque est ad eos senex, & ait: Nolite fratres, nolite facere malum hoc: quia ingres-
sus est homo hospitium meum, & cessate ab hac stultitia. 24. Habeo filiam virginem, & hic homo habet
concubinam, educam eas ad vos, ut humilietis eas, & vestram libidinem compleatis: tantùm, obsecro,
ne scelus hoc contra naturam operemini in virum. 25. Nolebant acquiescere sermonibus illius. Quod
cernens homo, eduxit ad eos concubinam suam, & eis tradidit illudendam: quа cùm tota nocte abusi es-
sent, dimiserunt eam mane. 26. At mulier, recedentibus tenebris, venit ad ostium domus, ubi mane-
bat dominus suus, & ibi corruit. 27. Manè facto, surrexit homo, & aperuit ostium, ut cœptam exple-
ret viam: & ecce concubina ejus jacebat ante ostium sparsis in limine manibus. 28. Cui ille, putans eam
quiescere, loquebatur: Surge & ambulemus. Qua nihil respondente, intelligens quòd erat mortua, tu-
lit eam, & imposuit asino, reversusque est in domum suam. 29. Quam cùm esset ingressus, arripuit gla-
dium, & cadaver uxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frusta concidens, misit in omnes terminos
Israel

Israel. 30. Quod cùm vidissent singuli, conclamabant: Numquam res talis facta est in Israel ex eo die
quo ascenderunt patres nostri de Aegypto, usque in præsens tempus, ferte sententiam, & in commune
decernite quid facto opus sit.

CAPUT XX.

Ob hoc scelus pugnantes reliquæ tribus adversæ Benjamin semèl atque iterùm bello inferiores, tertiòque committentes jussu Domini prælium, tribum illam, præter sexcentos qui in solitudinem fugerant penitùs deleverunt.

1. EGressi itaque sunt omnes filii Israel, & pariter congregati, quasi vir unus, de Dan usque Bersabee,
& Terra Galaad, ad Dominum in Maspha; 2. Omnesque anguli populorum, & cunctæ tribus Is-
A rael in Ecclesiam populi Dei convenerunt, quadraginta millia peditum pugnatorum. (3. Nec latuit filios
Beniamin, quòd ascendissent filii Israel in Maspha. Interrogatusque Levita, maritus mulieris interfectæ,
quomodo tantum scelus perpetratum esset, 4. respondit: Veni in Gabaa Beniamin cum uxore mea, illuc-
que diverti: 5. & ecce homines civitatis illius circumdederunt nocte domum, in qua manebam, volentes
me occidere, & uxorem meam incredibili furore libidinis vexantes, denique mortua est. 6. Quam arreptam,
in frusta concidi, misique partes in omnes terminos possessionis vestræ: quia numquam tantum nefas, &
tam grande piaculum factum est in Israel. 7. Adestis omnes filii Israel, decernite quid facere debeatis. 8.
Stansque omnis populus, quasi unius hominis sermone respondit: Non recedemus in tabernacula nostra,
nec suam quispiam intrabit domum: 9. sed hoc contra Gabaa in commune faciamus: 10. Decem viri eli-
gantur è centum ex omnibus tribubus Israel, & centum de mille, & mille de decem millibus, ut compor-
tent exercitui cibaria, & possimus pugnare contra Gabaa Beniamin, & reddere ei pro scelere, quod mere-
tur. 11. Convenitque universus Israel ad civitatem, quasi homo unus, eadem mente, unoque consilio.
12. Et miserunt nuntios ad omnem tribum Beniamin, qui dicerent: Cur tantum nefas in vobis repertum
est? 13. Tradite homines de Gabaa, qui hoc flagitium perpetrarunt, ut moriantur, & auferatur malum de
Israel. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum Israel audire mandatum: 14. sed ex cunctis urbibus, quæ
B sortis suæ erant, convenerunt in Gabaa, ut illis ferrent auxilium, & contra universum populum Israel di-
micarent. 15. Inventique sunt viginti quinque millia de Beniamin educentium gladium, præter habita-
tores Gabaa, 16. qui septingenti erant viri fortissimi, ita sinistra, ut dextra præliantes: & sic fundis lapi-
des ad certum iacientes, ut capillum quoque possent percutere, & nequaquam in alteram partem ictus la-
pidis deferretur. 17. Virorum quoque Israel, absque filiis Beniamin, inventa sunt quadringenta millia
educentium gladios, & paratorum ad pugnam. 18. Qui surgentes venerunt in domum Dei, hoc est,
in Silo: consulueruntque Deum, atque dixerunt: Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis con-
tra filios Beniamin? quibus respondit Dominus: Judas sit dux vester. 19. Statimque filii Israel surgentes
manè, castrametati sunt iuxta Gabaa; 20. & inde procedentes ad pugnam contra Beniamin, urbem oppu-
gnare cœperunt. 21. Egressique filii Beniamin de Gabaa, occiderunt de filiis Israel die illo viginti duo
millia virorum. 22. Rursum filii Israel & fortitudine & numero confidentes, in eodem loco, in quo prius
certaverant, aciem direxerunt. 23. ita tamen ut priùs ascenderent & flerent coram Domino usque ad no-
ctem: consulerentque eum, & dicerent: Debeo ultrà procedere ad dimicandum contra filios Beniamin fra-
tres meos, an non? quibus ille respondit: Ascendite ad eos, & inite certamen. 24. Cumque filii Israel alte-
C ra die contra filios Beniamin ad prælium processissent, 25. eruperunt filii Beniamin de portis Gabaa: et oc-
currentes eis tanta in illos cæde bacchati sunt, ut decem et octo millia virorum educentium gladium pro-
sternerent. 26. Quamobrem omnes filii Israel venerunt in domum Dei, et sedentes flebant coram
Domino: jejunaveruntque die illo usque ad vesperam, & obtulerunt ei holocausta, atque pacificas victi-
mas, 27. & super statu suo interrogaverunt. Eo tempore ibi erat arca fœderis Dei, 28. & Phinees filius
Eleazari filii Aaron præpositus domus. Consuluerunt igitur Dominum atque dixerunt: Exire ultrà de-
bemus ad pugnam contra filios Benjamin fratres nostros, an quiescere? quibus ait Dominus: Ascendite,
cras enim tradam eos in manus vestras. 29. Posueruntque filii Israel insidias per circuitum urbis Gabaa:
30. & tertia vice, sicut semel & bis, contra Benjamin exercitum produxerunt. 31. Sed & filii Benjamin
audacter eruperunt de civitate, & fugientes adversarios longiùs persecuti sunt, ita ut vulnerarent ex eis si-
cut primo die & secundo, & cæderent per duas semitas vertentes terga, quarum una ferebatur in Bethel, &
altera in Gabaa, atque prosternerent triginta circiter viros: 32. putaverunt enim solito eos more cædere.
Qui fugam arte simulantes, injerunt consilium ut abstraherent eos de civitate, & quasi fugientes ad supra-
dictas semitas perducerent. 33. Omnes itaque filii Israel surgentes de sedibus suis, tetenderunt aciem in lo-
co, qui vocatur Baalthamat. Insidiæ quoque, quæ circa urbem erant, paulatim se aperire cœperunt, 34. &
D ab Occidentali urbis parte procedere. Sed & alia decem millia virorum de universo Israel, habitatores ur-
bis ad certamina provocabant. Ingravatumque est bellum contra filios Benjamin: & non intellexerunt
quòd ex omni parte illis instaret interitus. 35. Percussitque eos Dominus in conspectu filiorum Israel, &
interfecerunt ex eis in illo die viginti quinque millia & centum viros, omnes bellatores & educentes gla-
dium. 36. Filii autem Beniamin, cùm se inferiores esse vidissent, cœperunt fugere. Quod cernentes filii
Israel, dederunt eis ad fugiendum locum, ut ad præparatas insidias devenirent, quas juxta urbem posue-
rant. 37. qui cùm repente de latibulis surrexissent, & Beniamin terga cædentibus daret, ingressi sunt civi-
tatem, & percusserunt eam in ore gladii, 38. Signum autem dederant filii Israel his quos in insidiis col-
locaverant, ut postquam urbem cepissent, ignem accenderent: ut ascendente in altum fumo, captam ur-
bem demonstrarent. 39. Quod cum cernerent filii Israel in ipso certamine positi (putaverunt enim filii
Beniamin eos fugere, & instantiùs persequebantur, cæsis de exercitu eorum triginta viris) 40. & viderent
quasi columnam fumi de civitate conscendere; Beniamin quoque aspiciens retrò, cùm captam cerneret
civitatem, & flammas in sublime ferri: 41. qui priùs simulaverant fugam, versa facie fortiùs resistebant.
Quod cum vidissent filii Beniamin in fugam versi sunt, 42. & ad viam deserti ire cœperunt, illuc quoque
eos adversariis persequentibus, sed & hi qui urbem succenderant, occurrerunt eis. 43. Atque ita factum est,
ut ex

ut ex utraque parte ab hostibus cæderentur. nec erat ulla requies morientium. Ceciderunt atque prostrati
sunt ad Orientalem plagam urbis Gabaa. 44. Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti sunt, decem & C
octo millia virorum, omnes robustissimi pugnatores. 45. Quod cum vidissent qui remanserant de Benia-
min, fugerunt in solitudinem: & pergebant ad Petram, cuius vocabulum est Remmon. In illa quoque fu-
ga palantes, & in diversa tendentes, occiderunt quinque millia virorum. Et cùm ultrà tenderent, persecuti
sunt eos, & interfecerunt etiam alia duo millia. 46. Et sic factum est, ut omnes qui ceciderant de Beniam n in
diversis locis, essent vigintiquinque millia, pugnatores ad bella promptissimi. 47. Remanserunt itaque de
omni numero Beniamin, qui evadere, & fugere in solitudinem potuerunt, sexcenti viri: sederuntque in Pe-
tra Remmon mensibus quatuor. 48. Regressi autem filii Israel, omnes reliquias civitatis à viris usque ad
iumenta, gladio percusserunt, cunctasque urbes & viculos Beniamin vorax flamma consumpsit.

CAPUT XXI.

Instauratur tribus Benjamin ex 400. virginibus in cæde habitatorum Iabes Galaad reservatis, & ex raptis ducentium choros in Silo virginibus.

1. JUraverunt quoque filii Israel in Maspha & dixerunt: Nullus nostrum dabit filiis Benjamin de filiabus
suis uxorem. 2. Veneruntque omnes ad domum Dei in Silo, & in conspectu ejus sedentes usque ad A
vesperam, levaverunt vocem, & magno ululatu cœperunt flere, dicentes: 3. Quare Domine Deus Israel fa-
ctum est hoc malum in populo tuo, ut hodie una tribus auferretur ex nobis? 4. Altera autem die diluculo
consurgentes, extruxerant altare: obtuleruntque ibi holocausta, & pacificas victimas, & dixerunt: 5. quis
non ascendit in exercitu Domini de universis tribubus Israel? Grandi enim juramento se constrinxerant,
cùm essent in Maspha, interfici eos qui defuissent. 6. Ductique pænitentia filii Israel super fratre suo Ben-
jamin, cæperunt dicere: Ablata est tribus una de Israel, 7. unde uxores accipient? omnes enim in com-
mune juravimus, non daturos nos his filias nostras. 8. Idcirco dixerunt: Quis est de universis tribubus
Israel, qui non ascendit ad Dominum in Maspha? Et ecce inventi sunt habitatores Jabes Galaad in illo
exercitu non fuisse. (9. Eo quoque tempore cùm essent in Silo, nullus ex eis ibi repertus est.) 10. Miserunt
itaque decem millia viros robustissimos, & præceperunt eis: Ite, & percutite habitatores Jabes Galaad in
ore gladii, tam uxores quàm parvulos eorum. 11. Et hoc erit quod observare debebitis: Omne generis
masculini, & mulieres quæ cognoverunt viros interficite: virgines autem reservate. 12. Inventæque
sunt de Iabes Galaad quadringentæ virgines, quæ nescierunt viri thorum, & adduxerunt eas ad castra
in Silo, in Terram Chanaan. 13. Miseruntque nuntios ad filios Benjamin, qui erant in Petra Rem-
mon, & præceperunt eis, ut eos susciperent in pace. 14. Veneruntque filii Benjamin in illo tempore, &
datæ sunt eis uxores de filiabus Iabes Galaad: alias autem non repererunt, quas simili modo traderent.
15. Universusque Israel valdè doluit, & egit pœnitentiam super interfectione unius tribus ex Israel. 16.
Dixeruntque majores natu: Quid faciemus reliquis qui non acceperunt uxores? omnes in Benjamin fe- B
minæ conciderunt, 17. & magna nobis cura, ingentique studio providendum est, ne una tribus deleatur
ex Israel. 18. Filias enim nostras eis dare non possumus, constricti juramento, & maledictione, qua di-
ximus: Maledictus qui dederit de filiabus suis uxorem Benjamin. 19. Ceperuntque consilium, atque di-
xerunt. Ecce solemnitas Domini est in Silo anniversaria, quæ sita est ad Septentrionem urbis Bethel &
ad Orientalem plagam viæ, quæ de Bethel tendit ad Sichimam, & ad Meridiem oppidi Lebona. 20.
Præceperuntq; filiis Benjamin, atque dixerunt: Ite, & latitate in vineis. 21. Cumque videritis filias Silo
ad ducendos choros ex more procedere, exite repentè de vineis, & rapite ex eis singuli uxores singulas, &
pergite in Terram Benjamin. 22. Cumque venerint patres earum, ac fratres, & adversùm vos queri cœ-
perint, atque jurgari, dicemus eis: Misereminі eorum: non enim rapuerunt eas jure bellantium atque
victorum, sed rogantibus ut acciperent, non dedistis, & à vestra parte peccatum est. 23. Feceruntque fi-
lii Beniamin, ut sibi fuerat imperatum: & iuxta numerum suum, rapuerunt sibi de his quæ ducebant
choros, uxores singulas: abieruntque in possessionem suam, ædificantes urbes, & habitantes in eis. 24.
Filii quoque Israel reversi sunt per tribus & familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in
Israel: sed unusquisque, quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat.

LIBER

LIBER RUTH.

CAPUT PRIMUM.

Elimelech Bethlehemita præ nimia fame cum uxore Noemi ac duobus filiis in terram Moab concedit: quo unà cum filiis mortuo, Noemi cum Ruth nuru sua in Bethlehem revertens, non vult vocari Noemi, sed Mara.

A 1. IN diebus unius judicis, quando judices præerant, facta est fames in Terra. Abiitque homo de Be-
thlehem Juda, ut peregrinaretur in regione Moabitide cum uxore sua ac duobus liberis. 2. ipse
vocabatur Elimelech, & uxor ejus Noemi: & duo filii, alter Mahalon, & alter Chelion, Ephratæi de
Bethlehem Juda. Ingressique regionem Moabitidem, morabantur ibi. 3. Et mortuus est Elimelech ma-
ritus Noemi: remansitque ipsa cum filiis. 4. Qui acceperunt uxores Moabitidas, quarum una voca-
batur Orpha, altera verò Ruth. Manseruntque ibi decem annis, 5. & ambo mortui sunt, Mahalon
videlicet & Chelion: remansitque mulier orbata duobus liberis ac marito. 6. Et surrexit ut in pa-
triam pergeret, cum utraque nuru sua de regione Moabitide: audierat enim quod respexisset Do-
minus populum suum, & dedisset eis escas. 7. Egressa est itaque de loco peregrinationis suæ, cum
utraque nuru: & jam in via revertendi posita in Terram Juda, 8. dixit ad eas: Ite in domum matris
vestræ, faciat vobiscum Dominus misericordiam, sicut fecistis cum mortuis & mecum. 9. Det vobis
invenire requiem in domibus virorum, quos sortituræ estis. Et osculata est eas. Quæ elevata voce
flere cœperunt, 10. & dicere: Tecum pergemus ad populum tuum. 11. Quibus illa respondit: Re-
vertimini filiæ meæ, cur venitis mecum? num ultrà habeo filios in utero meo, ut viros ex me sperare
possitis. 12. Revertimini filiæ meæ, & abite: jam enim senectute confecta sum, nec apta vinculo
conjugali, etiam si possem hac nocte concipere, & parere filios, 13. si eos expectare velitis, donec crescant,
B & annos pubertatis impleant, ante eritis vetulæ quàm nubatis. Nolite, quæso, filiæ meæ: quia ve-
stra angustia magis me premit, & egressa est manus Domini contra me. 14. Elevata igitur voce, rur-
sum flere cœperunt: Orpha osculata est socrum, ac reversa est: Ruth adhæsit socrui suæ. 15. Cui di-
xit Noemi: En reversa est cognata tua ad populum suum, & ad deos suos, vade cum ea. 16. Quæ
respondit: Ne adverseris mihi ut relinquam te & abeam: quocumque enim perrexeris, pergam: & ubi
morata fueris, & ego pariter morabor. Populus tuus, populus meus, & Deus tuus Deus meus. 17. Quæ
te terra morientem susceperit, in ea moriar, ibique locum accipiam sepulturæ. Hæc mihi faciat Domi-
nus, & addat, si non sola mors me & te separaverit. 18. Videns ergo Noemi, quòd obstinato animo
Ruth decrevisset secum pergere, adversari noluit, nec ad suos ultrà reditum persuadere. 19. profectæ-
que sunt simul, & venerunt in Bethlehem. Quibus urbem ingressis, velox apud cunctos fama percre-
bruit: dicebantque mulieres: Hæc est illa Noemi. 20. Quibus ait: Ne vocetis me Noemi (id est, pul-
chram) sed vocate me Mara (id est, amaram) quia amaritudine valdè replevit me Omnipotens. 21.
Egressa sum plena, & vacuam reduxit me Dominus. Cur ergo vocatis me Noemi, quam Dominus hu-
miliavit, & afflixit Omnipotens? 22. Venit ergo Noemi cum Ruth Moabitide nuru sua, de terra pere-
grinationis suæ; ac reversa est in Bethlehem, quando primùm hordea metebantur.

CAPUT II.

Ruth pressa fame spicas in agro Booz affinis sui colligens, gratiam apud eum invenit, & læta vespe-ri ad socrum reversa, multùm frumenti, & de ciborum reliquiis ei affert.

A 1. ERat autem viro Elimelech consanguineus, homo potens, & magnarum opum, nomine Booz: 2.
Dixitque Ruth Moabitis ad socrum suam: Si jubes, vadam in agrum, & colligam spicas, quæ
fugerint manus metentium, ubicumque clementis in me patris familias reperero gratiam. Cui illa re-
spondit: Vade filia mea. 3. Abiit itaque & colligebat spicas post terga metentium. Accidit autem ut ager
ille haberet dominum nomine Booz, qui erat de cognatione Elimelech. 4. Et ecce, ipse veniebat de Beth-
lehem, dixitque messoribus, Dominus vobiscum. Qui responderunt ei: Benedicat tibi Dominus. 5. Dixit-
que Booz juveni, qui messoribus præerat: Cujus est hæc puella? 6. Cui respondit: Hæc est Moabitis, quæ
venit cum Noemi, de regione Moabitide, 7. & rogavit ut spicas colligeret remanentes, sequens messorum
vestigia: & de manè usque nunc stat in agro, & ne ad momentum quidem domùm reversa est, 8. Et ait
Booz ad Ruth: Audi filia, ne vadas in alterum agrum ad colligendum, nec recedas ab hoc loco: sed junge-
re puellis meis: 9. & ubi messuerint, sequere. Mandavi enim pueris meis, ut nemo molestus sit tibi: sed etiam
si sitieris, vade ad sarcinulas, & bibe aquas, de quibus & pueri bibunt. 10. quæ cadens in faciem suam
& adorans super terram, dixit ad eum: Unde mihi hoc, ut invenirem gratiam ante oculos tuos, & nosse
me dignareris peregrinam mulierem? 11. Cui ille respondit: Nuntiata sunt mihi omnia, quæ feceris so-
crui tuæ post mortem viri tui: & quòd reliqueris parentes tuos, & terram in qua nata es, & veneris ad po-
pulum, quem anteà nesciebas. 12. Reddat tibi Dominus pro opere tuo, & plenam mercedem recipias à
Domino Deo Israel, ad quem venisti, & sub cujus confugisti alas. 13. quæ ait: Inveni gratiam apud ocu-
los tuos domine mi, qui consolatus es me, & locutus es ad cor ancillæ tuæ, quæ non sum similis unius
puel-

puellarum tuarum. 14. Dixitque ad eam Booz: quando hora vescendi fuerit, veni huc, & comede panem,
& intinge bucellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus, & congessit polentam sibi, comedit- B
que & saturata est, & tulit reliquias. 15. Atque inde surrexit, ut spicas ex more colligeret. Præcepit au-
tem Booz pueris suis, dicens: Etiamsi vobiscum metere voluerit, ne prohibeatis eam: 16. & de vestris
quoque manipulis proiicite de industria, & remanere permittite, ut absque rubore colligat, & colligen-
tem nemo corripiat. 17. Collegit ergo in agro usque ad vesperam: & quæ collegerat virga cædens & ex-
cutiens, invenit hordei quasi ephi mensuram, id est, tres modios. 18. Quos portans reversa est in civita-
tem, & ostendit socrui suæ: insuper protulit, & dedit ei de reliquiis cibi sui, quo saturata fuerat. 19. Di-
xitque ei socrus sua: Ubi hodie collegisti, & ubi fecisti opus? sit benedictus qui misertus est tui. Indica-
vitque ei apud quem fuisset operata: & nomen dixit viri, quòd Booz vocaretur. 20. Cui respondit Noe-
mi: Benedictus sit à Domino: quoniam eamdem gratiam, quam præbuerat vivis, servavit & mortuis.
Rursumque ait: Propinquus noster est homo. 21. Et Ruth, Hoc quoque, inquit, præcepit mihi, ut tam-
diu messoribus ejus jungerer, donec omnes segetes meterentur. 22. Cui dixit socrus: Melius est, filia mea,
ut cum puellis ejus exeas ad metendum, ne in alieno agro quispiam resistat tibi. 23. Juncta est itaque puel-
lis Booz: & tamdiu cum eis messuit, donec hordea & triticum in hordeis conderentur.

CAPUT III.

*Ruth socrus suæ consilio obsecuta ad pedes Booz dormientis recumbens, nuptias verecundè postulat, ac-
cepto læto responso sex hordei modios ad socrum defert.*

1. POstquam autem reversa est ad socrum suam, audivit ab ea: Filia mea, quæram tibi requiem, &
providebo ut benè sit tibi. 2. Booz iste, cujus puellis in agro juncta es, propinquus noster est, & A
hac nocte aream hordei ventilat. 3. Lavare igitur, & ungere, & induere cultioribus vestimentis, & de-
scende in aream. Non te videat homo, donec esum potumque finierit. 4. Quando autem ierit ad dor-
miendum, nota locum in quo dormiat: veniesque & discooperies pallium, quo operitur à parte pedum,
& proiicies te, & ibi jacebis: ipse autem dicet tibi quid agere debeas. 5. Quæ respondit: quidquid præce-
peris faciam. 6. Descenditque in aream: & fecit omnia quæ sibi imperaverat socrus. 7. Cumque comedis-
set Booz, & bibisset, & factus esset hilarior, issetque ad dormiendum juxta acervum manipulorum, ve-
nit abscondité, & discooperto pallio à pedibus ejus se projecit. 8. Et ecce, nocte jam media expavit ho-
mo, & conturbatus est: viditque mulierem jacentem ad pedes suos, 9. & ait illi: quæ es? illaque respon-
dit: Ego sum Ruth ancilla tua: expande pallium tuum super famulam tuam, quia propinquus es. 10.
Et ille, benedicta, inquit, es à Domino filia, & priorem misericordiam posteriore superasti: quia non es
secuta juvenes, pauperes sive divites. 11. Noli ergo metuere, sed quidquid dixeris mihi, faciam tibi. Scit
enim omnis populus, qui habitat intra portas urbis meæ, mulierē te esse virtutis. 12. Nec abnuo me propin-
quum, sed est alius me propinquior. 13. quiesce hac nocte: & facto manè, si te voluit propinquitatis jure B
retinere, benè res acta est: sin autem ille noluerit, ego te absque ulla dubitatione suscipiam. vivit Domi-
nus. Dormi usque manè. 14. Dormivit itaque ad pedes ejus usque ad noctis abscessum. Surrexit itaque
antequam homines se cognoscerent mutuò, & dixit Booz: Cave ne quis noverit quòd huc veneris. 15.
Et rursum, expande, inquit, pallium tuum quo operiris, & tene utraque manu: qua extendente,
& tenente mensus est sex modios hordei, & posuit super eam. Quæ portans ingressa est civitatem,
16. & venit ad socrum suam. quæ dixit ei: quid egisti filia? Narravitque ei omnia, quæ sibi fecisset
homo. 17. Et ait: Ecce sex modios hordei dedit mihi, & ait: Nolo vacuam te reverti ad socrum tuam.
18. Dixitque Noemi: Expecta filia donec videamus quem res exitum habeat. Neque enim cessabit homo,
nisi compleverit quod locutus est.

CAPUT IV.

*Booz coram senioribus civitatis accipit possessionem Elimelech, & Ruth nurum defuncti in uxorem,
cedente alio propinquiore juri propinquitatis, ex qua genuit Obed avum David regis.*

1. AScendit ergo Booz ad portam, & sedit ibi. Cumque vidisset propinquum præterire, de quo
prius sermo habitus est, dixit ad eum: Declina paulisper, & sede hìc: vocans eum nomine suo. A
Qui divertit, & sedit. 2. Tollens autem Booz decem viros de senioribus civitatis, dixit ad eos: Se-
dete hìc. 3. Quibus sedentibus, locutus est ad propinquum: Partem agri fratris nostri Elimelech ven-
det Noemi, quæ reversa est de regione Moabitide: 4. quod audire te volui, & tibi dicere coram cunctis
sedentibus, & majoribus natu de populo meo. Si vis possidere jure propinquitatis, eme, & posside: sin
autem displicet tibi, hoc ipsum indica mihi, ut sciam quid facere debeam. Nullus enim est propin-
quus, excepto te, qui prior es; & me, qui secundus sum. At ille respondit: Ego agrum emam. 5. Cui
dixit Booz: Quando emeris agrum de manu mulieris, Ruth quoque Moabitidem, quæ uxor defuncti
fuit, debes accipere: ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua. 6. Qui respondit: Cedo juri pro-
pinquitatis: neque enim posteritatem familiæ meæ delere debeo, tu meo utere privilegio, quo me li-
benter carere profiteor. 7. Hic autem erat mos antiquitus in Israel inter propinquos, ut si quando alter
alteri suo juri cedebat, ut esset firma concessio, solvebat homo calceamentum suum, & dabat proximo
suo. Hoc erat testimonium cessionis in Israel. 8. Dixit ergo propinquo suo Booz: Tolle calceamentum
tuum. Quod statim solvit de pede suo. 9. At ille majoribus natu, & universo populo, Testes vos, in-
quit, estis hodie, quòd possederim omnia quæ fuerunt Elimelech, & Chelion, & Mahalon, tradente Noe-
mi: 10. & Ruth Moabitidem, uxorem Mahalon, in coniugium sumpserim, ut suscitem nomen defuncti
in hereditate sua, ne vocabulum ejus de familia sua ac fratribus & populo deleatur. Vos, inquam, hujus
rei testes estis. 11. Respondit omnis populus, qui erat in porta, & maiores natu: Nos testes sumus. faciat
Do-

Dominus hanc mulierem, quæ ingreditur domum tuam, sicut Rachel & Liam, quæ ædificaverunt do-
mum Israel: ut sit exemplum virtutis in Ephrata, & habeat celebre nomen in Bethlehem: 12. fiatque do-
mus tua, sicut domus Phares, quem Thamar peperit Judæ, de semine quod tibi dederit Dominus ex hac
B puella, 13. Tulit itaque Booz Ruth, & accepit uxorem: ingressusque est ad eam, & dedit illi Dominus
ut conciperet, & pareret filium. 14. Dixeruntque mulieres ad Noemi: Benedictus Dominus, qui non est
passus ut deficeret successor familiæ tuæ, & vocaretur nomen ejus in Israel. 15. Et habeas qui consoletur
animam tuam, & enutriat senectutem. De nuru enim tua natus est, quæ te diligit. & multo tibi melior
est, quàm si septem haberes filios. 16. Susceptumque Noemi puerum posuit in sinu suo, & nutricis ac ge-
rulæ fungebatur officio. 17. Vicinæ autem mulieres congratulantes ei, & dicentes: Natus est filius
Noemi vocaverunt nomen ejus Obed: hic est pater Isai, patris David. 18. Hæ sunt generationes Phares:
Phares genuit Esron, 19. Esron genuit Aram, Aram genuit Aminadab. 20. Aminadab genuit Nahasson,
Nahason genuit Salmon, 21. Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed, 22. Obed genuit Isai, Isai genuit
David.

LIBER PRIMVS SAMVELIS QUEM NOS PRIMVM REGVM DICIMVS.

CAPUT PRIMUM.

Elcana habuit uxores Annam & Phenennam: quarum Anna diu sterilis, & æmulæ improperio tristis, fusa in Silo coram Heli oratione ad Dominum, genuit Samuelem; quem ablactatum Domino obtulit, ut voverat.

A 1. FUit vir unus de Ramathaimsophim, de monte Ephraim, & nomen eius Elcana,
filius Jeroham, filii Eliu, filii Tholu, filii Suph: Ephrathæus: 2. & habuit
duas uxores. nomen uni Anna, & nomen secundæ Phenenna. Fueruntque Phe-
nennæ filii: Annæ autem non erant liberi. 3. Et ascendebat vir ille de civitate sua
statutis diebus, ut adoraret & sacrificaret Domino exercituum in Silo. Erant
autem ibi duo filii Heli, Ophni & Phinees, sacerdotes Domini. 4. Venit ergo
dies, & immolavit Elcana, deditque Phenennæ uxori suæ, & cunctis filiis eius, & filiabus partes:
5. Annæ autem dedit partem unam tristis, quia Annam diligebat. Dominus autem concluserat vul-
vam eius. 6. Affligebat quoque eam æmula eius, & vehementer angebat, in tantum, ut exprobraret
quòd Dominus conclusisset vuluam eius: 7. sicque faciebat per singulos annos, cùm redeunte tempore
ascenderent ad templum Domini: & sic provocabat eam. Porrò illa flebat, & non capiebat cibum. 8.
Dixit ergo ei Elcana vir suus: Anna, cur fles? & quare non comedis? & quam ob rem affligitur cor
tuum? numquid non ego melior tibi sum, quàm decem filii? 9. Surrexit autem Anna postquam come-
derat & biberat in Silo. Et Heli sacerdote sedente super sellam ante postes templi Domini, 10. cùm es-
B set Anna amaro animo, oravit ad Dominum, flens largiter, 11. & votum vovit, dicens: Domine
exercituum, si respiciens videris afflictionem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ
tuæ, dederisque servæ tuæ sexum virilem: dabo eum Domino omnibus diebus vitæ eius, & novacula
non ascendet super caput eius. 12. Factum est autem, cùm illa multiplicaret preces coram Domino, vt
Heli observaret os eius. 13. Porrò Anna loquebatur in corde suo, tantumque labia illius movebantur,
& vox penitùs non audiebatur. Æstimavit ergo eam Heli temulentam, 14. dixitque ei: Vsquequò ebria
eris? digere paulisper vinum, quo mades. 15. Respondens Anna, Nequaquam, inquit, Domine mi:
nam mulier infelix nimis ego sum, vinumque & omne quod inebriare potest, non bibi, sed effudi ani-
mam meam in conspectu Domini. 16. Ne reputes ancillam tuam quasi vnam de filiabus Belial: quia ex
multitudine doloris & mœroris mei, locuta sum vsque in præsens. 17. Tunc Heli ait ei, Vade in pace:
& Deus Israel det tibi petitionem tuam quam rogasti eum. 18. Et illa dixit. Vtinam inueniat ancilla tua
gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam, & comedit, vultusque illius non sunt amplius in
diversa mutati. 19. Et surrexerunt manè, & adoraverunt coram Domino: reversique sunt, & vene-
runt in domum suam Ramatha. Cognovit autem Elcana Annam uxorem suam: & recordatus est eius
Dominus. 20. Et factum est post circulum dierum, concepit Anna, & peperit filium, vocavit-
que nomen ejus Samuel: eo quod à Domino postulasset eum. 21. Ascendit autem vir ejus Elca-
na, & omnis domus ejus, & ut immolaret Domino hostiam solemnem, & votum suum, 22. &

Anna non ascendit: dixit enim viro suo: Non vadam, donec ablactetur infans, & ducam eum,
ut appareat ante conspectum Domini, & maneat ibi jugiter. 23. Et ait ei Elcana vir suus: Fac
quod bonum tibi videtur, & mane donec ablactes eum: precorque ut impleat Dominus verbum
suum. Mansit ergo mulier, & lactavit filium suum, donec amoveret eum à lacte. 24. Et addu-
xit eum secum, postquam ablactaverat, in vitulis tribus, & tribus modiis farinæ, & amphora
vini, & adduxit eum ad domum Domini in Silo. Puer autem erat adhuc infantulus: 25. & immo-
laverunt vitulum, & obtulerunt puerum Heli. 26. Et ait Anna: Obsecro mi Domine, vivit
anima tua Domine. Ego sum illa mulier, quæ steti coram te hic orans Dominum. 27. Pro pue-
ro isto oravi, & dedit mihi Dominus petitionem meam, quam postulavi eum. 28. Idcirco & ego
commodavi eum Domino, cunctis diebus quibus fuerit commodatus Domino. Et adoraverunt ibi
Dominum. Et oravit Anna, & ait.

CAPUT II.

Anna canticum in gratiarum actionem: quæ rursum tres filios & duas filias generavit: ob peccata autem filiorum Heli, & nimiam patris indulgentiam, fit illi & domui ejus comminatio, ac mors filiorum prædicitur.

1. EXultavit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum in Deo meo: dilatatum est os meum su-
per inimicos meos: quia lætata sum in salutari tuo. 2. Non est sanctus, ut est Dominus: neque A
enim est alius extra te, & non est fortis sicut Deus noster. 3. Nolite multiplicare loqui sublimia, glo-
riantes: recedant vetera de ore vestro quia Deus scientiarum, Dominus est, & ipsi præparantur cogita-
tiones. 4. Arcus fortium superatus est, & infirmi accincti sunt robore. 5. Repleti prius: pro panibus
se locaverunt: & famelici saturati sunt, donec sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios,
Deut.32.f.39 infirmata est. 6. Dominus mortificat & vivificat, deducit ad inferos & reducit. 7. Dominus paupe-
Tob.13.a.2. rem facit & ditat, humiliat & sublevat. 8. Suscitat de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem:
Sap.16.b.13. ut sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat. Domini enim sunt cardines terræ, & posuit super
eos orbem. 9. Pedes sanctorum suorum servabit, & impii in tenebris conticescent: quia non in fortitu-
dine sua roborabitur vir. 10. Dominum formidabunt adversarii ejus, & super ipsos in cælis tonabit:
Dominus judicabit fines Terræ, & dabit imperium regi suo, & sublimabit cornu Christi sui. 11. Et
abiit Elcana Ramatha, in domum suam: puer autem erat minister in conspectu Domini ante faciem Heli
sacerdotis. 12. Porrò filii Heli, filii Belial, nescientes Dominum, 13. neque officium sacerdotum ad
populum: sed quicumque immolasset victimam, veniebat puer sacerdotis, dum coquerentur carnes, &
habebat fuscinulam tridentem in manu sua, 14. & mittebat eam in lebetem, vel in caldariam, aut in
ollam, sive in cacabum: & omne quod levabat fuscinula, tollebat sacerdos sibi, sic faciebant universo B
Israeli venientium in Silo. 15. Etiam antequam adolerent adipem, veniebat puer sacerdotis, & dice-
bat immolanti: Da mihi carnem, ut coquam sacerdoti: non enim accipiam à te carnem coctam, sed
crudam. 16. Dicebatque illi immolans: Incendatur primùm juxta morem hodie adeps, & tolle tibi
quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens ajebat ei: Nequaquam: nunc enim dabis: alio-
quin tollam vi. 17. Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino: quia retrahebant ho-
mines à sacrificio Domini. 18. Samuel autem ministrabat ante faciem Domini, puer accinctus ephod
lineo. 19. Et tunicam parvam faciebat ei mater sua, quam afferebat statutis diebus, ascendens cum vi-
ro suo, ut immolaret hostiam solemnem. 20. Et benedixit Heli Elcanæ & uxori ejus: dixitque ei:
Reddat tibi Dominus semen de muliere hac, pro fœnore quod commodasti Domino. Et abierunt in lo-
cum suum. 21. Visitavit ergo Dominus Annam, & concepit, & peperit tres filios, & duas filias, &
magnificatus est puer Samuel apud Dominum. 22. Heli autem erat senex valde, & audivit omnia quæ
faciebant filii sui universo Israeli, & quomodo dormiebant cum mulieribus quæ observabant ad ostium
tabernaculi. 23. & dixit eis: Quare facitis res hujuscemodi, quas ego audio, res pessimas ab omni popu-
lo? 24. Nolite filii mei, non est bona fama, quam ego audio ut transgredi faciatis populum Domini.
25. Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem in Dominum peccaverit vir, quis ora- C
bit pro eo? Et non audierunt vocem patris sui, quia voluit Dominus occidere eos. 26. Puer autem Sa-
muel proficiebat, atque crescebat, & placebat tam Domino quàm hominibus. 27. Venit autem vir Dei
ad Heli, & ait ad eum: Hæc dicit Dominus: Numquid non apertè revelatus sum domui patris tui, cùm
essent in Ægypto in domo Pharaonis? 28. Et elegi eum ex omnibus tribubus Israel mihi in sacerdotem,
ut ascenderet ad altare meum, & adoleret mihi incensum, & portaret ephod coram me: & dedi domui
patris tui omnia de sacrificiis filiorum Israel. 29. Quare calce abjecistis victimam meam, & munera mea
quæ præcepi ut offerrentur in templo & magis honorasti filios tuos quàm me, ut comederetis primitias
3.Reg.2.c.27 omnis sacrificii Israel populi mei? 30. Propterea ait Dominus, Deus Israel: Loquens: locutus sum, ut
domus tua, & domus patris tui, ministraret in conspectu meo, usque in sempiternum. Nunc autem
dicit Dominus: Absit hoc à me: sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum, qui autem contem-
nunt me, erant ignobiles. 31. Ecce dies veniunt, & præcidam brachium tuum, & brachium domus
patris tui, ut non sit senex in domo tua. 32. Et videbis æmulum tuum in templo: in universis prosperis
Israel, & non erit senex in domo tua omnibus diebus. 33. Verumtamen non auferam penitus virum ex
te ab altari meo, sed ut deficiant oculi tui, & tabescat anima tua, & pars magna domus tuæ morietur,
cùm ad virilem ætatem venerit. 34. Hoc autem erit tibi signum, quod venturum est duobus filiis tuis,
Ophni & Phinees: in die uno morientur ambo. 35. Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem, qui juxta cor
meum & animam meam faciet, & ædificabo ei domum fidelem, & ambulabit coram Christo meo cunctis
diebus. 36. Futurum est autem, ut quicumque remanserit in domo tua, veniat ut oretur pro eo, &
offerat nummum argenteum, & tortam panis, dicatque: 37. Dimitte me obsecro ad unam partem sa-
cerdotalem, ut comedam buccellam panis.

CA-

CAPUT III.

Samuel quater à Domino vocatus, revelationem sibi adversum Heli factam, ei refert: & paulatim toti Israeli suis prophetiis innotescit.

A 1. PUer autem Samuel ministrabat Domino coram Heli, & sermo Domini erat pretiosus in diebus illis,
non erat visio manifesta. 2. Factum est ergo in die quadam, Heli jacebat in loco suo, & oculi
ejus caligaverant, nec poterat videre: 3. lucerna Dei antequam extingueretur, Samuel dormiebat in tem-
plo Domini, ubi erat arca Dei. 4. Et vocavit Dominus Samuel. Qui respondens, ait: Ecce ego. 5. Et
cucurrit ad Heli, & dixit: Ecce ego: vocasti enim me. Qui dixit: Non vocavi: revertere, & dormi.
Et abiit, & dormivit. 6. Et adjecit Dominus rursum vocare Samuelem. Consurgensque Samuel, abiit ad
Heli, & dixit: Ecce ego, quia vocasti me. Qui respondit: Non vocavi te fili mi: revertere, & dormi. 7.
Porrò Samuel necdum sciebat Dominum, neque reuelatus fuerat ei sermo Domini. 8. Et adjecit Domi-
nus, & vocavit adhuc Samuelem tertiò. Qui consurgens abiit ad Heli. 9. & ait: Ecce ego: quia vocasti
me. Intellexit ergo Heli, quia Dominus vocaret puerum: & ait ad Samuelem: Vade, & dormi: & si
deinceps vocauerit te, dices: Loquere Domine, quia audit seruus tuus. Abiit ergo Samuel, & dormiuit
in loco suo. 10. Et venit Dominus, & stetit, & vocavit, sicut vocauerat secundò, Samuel, Samuel. Et
ait Samuel: Loquere Domine, quia audit seruus tuus. 11. Et dixit Dominus ad Samuelem: Ecce ego facio
verbum in Israel: quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures ejus. 12. In die illa suscitabo aduersum
Heli omnia quæ locutus sum super domum eius: incipiam, & complebo. 13. Prædixi enim ei quòd iudi-
B caturus essem domum eius in æternum, propter iniquitatem, eò quòd nouerat indignè agere filios suos,
& non corripuerit eos. 14. Idcirco iuraui Domni Heli, quòd non expietur iniquitas domus eius victimis &
muneribus usq; in æternum. 15. Dormiuit autem Samuel usq; manè, aperuitq; ostia domus Domini. Et Sa-
muel timebat indicare visionem Heli. 16. Vocavit ergo Heli Samuelem, & dixit Samuel fili mi? Qui re-
spondens, ait: Præsto sum. 17. Et interrogavit eum. Quis est sermo quem locutus est Dominus ad te? oro
te ne celaveris me. Hæc faciat tibi Deus, & hæc addat, si absconderis à me sermonem ex omnibus verbis
quæ dicta sunt tibi. 18. Indicavit itaque ei Samuel universos sermones, & non abscondit ab eo. Et ille
respondit: Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat. 19. Crevit autem Samuel, & Dominus
erat cum eo, & non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram. 20. Et cognovit universus Israel, à Dan
usque Bersabee, quòd fidelis Samuel propheta esset Domini. 21. Et addidit Dominus, ut appareret in
Silo, quoniam revelatus fuerat Dominus Samueli in Silo, juxta verbum Domini. Et evenit sermo Samue-
lis universo Israeli.

CAPUT IV.

Caeduntur Israelitæ à Philisthæis, rursumque adducta in castra arca caeduntur, captaque arca duo filii Heli occiduntur; quibus auditis, Heli corruens occumbit, nuru ejus in partu moriente.

A 1. ET factum est in diebus illis, convenerunt Philisthiim in pugnam: & egressus est Israel obviam
Philisthiim in prælium, & castrametatus est juxta Lapidem adjutorii. Porrò Philisthiim ve-
nerunt in Aphec, 2. & instruxerunt aciem contra Israel. Inito autem certamine, terga vertit Israel
Philisthæis: & cæsa sunt in illo certamine passim per agros, quasi quatuor millia virorum. 3. Et
reversus est populus ad castra: dixeruntque majores natu de Israel: Quare percussit nos Dominus hodie
coram Philisthiim? Afferamus ad nos de Silo arcam fœderis Domini, & veniat in medium nostri, ut
salvet nos de manu inimicorum nostrorum. 4. Misit ergo populus in Silo, & tulerunt inde arcam fœ-
deris Domini exercituum sedentis super Cherubim: erantque duo filii Heli cum arca fœderis Dei, Oph-
ni & Phinees. 5. Cumque venisset arca fœderis Domini in castra, vociferatus est omnis Israel clamore
grandi, & personuit terra. 6. Et audierunt Philisthiim vocem clamoris, dixeruntque: Quænam est
hæc vox clamoris magni in castris Hebræorum? Et cognoverunt quòd arca Domini venisset in castra.
7. Timueruntque Philistiim, dicentes: Venit Deus in castra. Et ingemuerunt dicentes: 8. Væ nobis: non
enim fuit tanta exultatio heri & nudiustertius: væ nobis. Qui nos salvabit de manu Deorum sublimium
istorum? hi sunt Dii, qui percusserunt Ægyptum omni plaga, in deserto. 9. Confortamini, &
estote viri, Philisthiim: ne serviatis Hebræis, sicut & illi servierunt vobis: confortamini, & bellate
10. Pugnaverunt ergo Philisthiim, & cæsus est Israel, & fugit unusquisque in tabernaculum suum: &
facta est plaga magna nimis: & ceciderunt de Israel triginta millia peditum. 11. Et arca Dei capta est:
B duo quoque filii Heli mortui sunt, Ophni & Phinees. 12. Currens autem vir de Beniamin ex acie, ve-
nit in Silo in die illa, scissa veste, & conspersus pulvere caput. 13. Cumque ille venisset, Heli sede-
bat super sellam contra viam spectans. Erat enim cor ejus pavens pro arca Dei. Vir autem ille postquam
ingressus est, nuntiavit urbi: & ululavit omnis civitas. 14. Et audivit Heli sonitum clamoris, dixitque:
Quis est hic sonitus tumultus hujus? At ille festinavit, & venit, & nuntiavit Heli. 15. Heli autem erat
nonaginta & octo annorum, & oculi ejus caligaverant, & videre non poterat. 16. Et dixit ad Heli:
Ego sum qui veni de prælio, & ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actum est fili mi? 17.
Respondens autem ille, qui nuntiabat, Fugit, inquit, Israel coram Philisthiim, & ruina magna fa-
cta est in populo: insuper & duo filii tui mortui sunt, Ophni & Phinees: & arca Dei capta est. 18.
Cumque ille nominasset arcam Dei, cecidit de sella retrorsum juxta ostium, & fractis cervicibus mortuus
est. Senex enim erat vir & grandævus: & ipse judicavit Israel quadraginta annis. 19. Nurus autem ejus,
uxor Phinees, prægnans erat, vicinaque partui: & audito nuntio quòd capta esset arca Dei, & mor-
tuus esset socer suus, & vir suus, incurvavit se & peperit: irruerant enim in eam dolores subiti. 20.

In ipso autem momento mortis ejus, dixerunt ei quæ stabant circa eam: Ne timeas, quia filium peperisti. Quæ non respondit eis, neque animadvertit. 21. Et vocavit puerum, Ichabod, dicens; Translata est gloria de Israel, quia capta est arca Dei, & pro socero suo, & pro viro suo; 22. et ait: Translata est gloria ab Israel, eò quòd capta esset arca Dei.

CAPUT V.

Dagon coram arca semel ac iterùm corruit, abscissis in limine capite & manibus. Philisthæi quoque mariscis & muribus percussi, arcam à se repellunt.

1. PHilisthiim autem tulerunt arcam Dei, & asportaverunt eam à Lapide adjutorii in Azotum. 2. Tuleruntque Philisthiim arcam Dei, & intulerunt eam in templum Dagon, & statuerunt eam juxta Dagon. 3. Cumque surrexissent diluculo Azotii altera die, ecce Dagon jacebat pronus in terra ante arcam Domini: & tulerunt Dagon, & restituerunt eum in locum suum. 4. Rursumque manè die altera consurgentes, invenerunt Dagon jacentem super faciem suam in terra coram arca Domini, caput autem Dagon, et duæ palmæ manuum ejus abscissæ erant super limen: 5. Porrò Dagon solus truncus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant Sacerdotes Dagon, & omnes qui ingrediuntur templum ejus, super limen Dagon in Azoto, usque in hodiernum diem. 6. Aggravata est autem manus Domini super Azotios, & demolitus est eos: & percussit in secretiori parte natium Azotum, & fines ejus. Et ebullierunt villæ et agri in medio regionis illius, et nati sunt mures, et facta est confusio mortis magnæ in civitate. 7. Videntes autem viri Azotii hujuscemodi plagam, dixerunt: Non maneat arca Dei Israel apud nos: quoniam dura est manus ejus super nos, et super Dagon Deum nostrum. 8. Et mittentes congregaverunt omnes satrapas Philisthinorum ad se, et dixerunt: Quid faciemus de arca Dei Israel? Responderuntque Gethæi: Circumducatur arca Dei Israel. Et circumduxerunt arcam Dei Israel. 9. Illis autem circumducentibus eam, fiebat manus Domini per singulas civitates interfectionis magnæ nimis: et percutiebat viros uniuscuiusque urbis, à parvo usque ad majorem, et computrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque Gethæi consilium, & fecerunt sibi sedes pelliceas. 10. Miserunt ergo arcam Dei in Accaron. Cumque venisset arca Dei in Accaron, exclamaverunt Accaronitæ, dicentes: Adduxerunt ad nos arcam Dei Israel, ut interficiat nos & populum nostrum. 11. Miserunt itaque & congregaverunt omnes satrapas Philisthinorum; qui dixerunt: Dimittite arcam Dei Israel, & revertatur in locum suum, & non interficiat nos cum populo nostro. 12. Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus, & gravissima valde manus Dei, viri quoque qui mortui non fuerant, percutiebantur in secretiori parte natium, & ascendebat ululatus uniuscuiusque civitatis in cælum.

A

Ps. 77 g. 66.

B

CAPUT VI.

Philisthæi arcam cum votivis donariis, muribus & anis aureis, suorum sacerdotum consilio, à se remittunt per vaccas lactantes & novum plaustrum usque Bethsames: ubi vaccas super ligna plaustri Bethsamitæ immolaverunt, plurimis de populo ac plebe à Domino interemptis, quòd arcam Dei non sat reverenter conspexissent.

1. FUit ergo arca Domini in regione Philisthinorum septem mensibus. 2. Et vocaverunt Philisthiim sacerdotes & divinos, dicentes; Quid faciemus de arca Domini? indicate nobis quomodo remittamus eam in locum suum. Qui dixerunt: 3. Si remittitis arcam Dei Israel, nolite dimittere eam vacuam: sed quod debetis, reddite ei pro peccato, & tunc curabimini: & scietis quare non recedat manus ejus à vobis. 4. Qui dixerunt: Quid est quòd pro delicto reddere debeamus ei? Responderuntque illi. 5. Juxta numerum provinciarum Philisthinorum, quinque anos aureos facietis, & quinque mures aureos: quia plaga una fuit omnibus vobis, & satrapis vestris. Facietisque similitudines anorum vestrorum, & similitudines murium, qui demoliti sunt terram, & dabitis Deo Israel gloriam: si fortè relevet manum suam à vobis, & à diis vestris, & à terra vestra. 6. Quare aggravatis corda vestra, sicut aggravavit Ægyptus, & Pharao cor suum? nonne postquam percussus est, tunc dimisit eos, & abierunt? 7. Nunc ergo arripite & facite plaustrum novum unum: & duas vaccas fœtas, quibus non est impositum jugum, jungite in plaustro, & recludite vitulos earum domi. 8. Tolletisque arcam Domini, & ponetis in plaustro, & vasa aurea, quæ exsolvistis ei pro delicto, & ponetis in capsellam ad latus ejus? & dimittite eam ut vadat. 9. Et aspicietis: & si quidem per viam finium suorum ascenderit contra Bethsames, ipse fecit nobis hoc malum grande: sin autem, minimè: sciemus quia nequaquam manus ejus tetigit nos, sed casu accidit. 10. Fecerunt ergo illi hoc modò: & tollentes duas vaccas, quæ lactabant vitulos, junxerunt ad plaustrum, vitulosque earum concluserunt domi. 11. Et posuerunt arcam Dei super plaustrum, & capsellam, quæ habebat mures aureos & similitudines anorum. 12. Ibant autem in directum vaccæ, per viam quæ ducit Bethsames, & itinere uno gradiebantur, pergentes & mugientes: & non declinabant neque ad dexteram neque ad sinistram: sed & satrapæ Philisthiim sequebantur usque ad terminos Bethsames. 13. Porrò Bethsamitæ metebant triticum in valle: & elevantes oculos suos, viderunt arcam, & gavisi sunt cum vidissent. 14. Et plaustrum venit in agrum Josue Bethsamitæ, & stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus, & conciderunt ligna plaustri, vaccasque imposuerunt super ea holocaustum Domino. 15. Levitæ autem deposuerunt arcam Dei, & capsellam quæ erat juxta eam, in qua erant vasa aurea, & posuerunt super lapidem grandem. Viri autem Bethsamitæ obtulerunt holocausta, & immolaverunt victimas in die illa Domino. 16. Et quinque satrapæ Philisthinorum viderunt, & reversi sunt in Accaron in die illa. 17. Hi sunt autem ani aurei, quos reddiderunt Philisthiim pro delicto, Domino: Azotus unum, Gaza unum, Ascalon unum, Geth unum, Accaron

A

Exod. 12.31.

B

caron unum, 18. Et mures aureos secundùm numerum urbium Philisthiim, quinque provinciarum, ab
B urbe murata usque ad villam quæ erat absque muro, et usque ad Abelmagnum, super quem posuerunt arcam Domini, quæ erat usque in illum diem in agro Josue Bethsamitis. 19. Percussit autem de viris Bethsamitibus, eò quòd vidissent arcam Domini: et percussit de populo septuaginta viros, et quinquaginta millia plebis. Luxitque populus, eò quòd Dominus percussisset plebem plaga magna. 20. Et dixerunt viri Bethsamitæ: Quis poterit stare in conspectu Domini Dei sancti hujus? et ad quem ascendet à nobis. 21. Miseruntque nuntios ad habitatores Cariathiarim, dicentes: Reduxerunt Philisthiim arcam Domini, descendite, et reducite eam ad vos.

CAPUT VII.

Reducitur arca in domum Abinadab in Gabaa, & Samuelis hortatu Israelitæ ad Dominum conversi, Philisthæos vicerunt, orante pro ipsis Samuele.

1. VEnerunt ergo viri Cariathiarim, & reduxerunt arcam Domini, & intulerunt eam in domum Abinadab in Gabaa: Eleazarum autem filium ejus sanctificaverunt, ut custodiret arcam Do-
A mini. 2. Et factum est, ex qua die mansit arca Domini in Cariathiarim, multiplicati sunt dies (erat quippe jam annus vigesimus) & requievit omnis domus Israel post Dominum. 3. Ait autem Samuel ad universam domum Israel, dicens: Si in toto corde vestro revertimini ad Dominum, auferte deos alie- Deut. 6. b. 13.
nos de medio vestri, Baalim & Astaroth: & præparate corda vestra Domino, & servite ei soli, & Matt. 4. b. 10.
eruet vos de manu Philisthiim. 4. Abstulerunt ergo filii Israel Baalim & Astaroth, & servierunt Domino soli. 5. Dixit autem Samuel: Congregate universum Israel in Masphath, ut orem pro vobis Dominum. 6. Et convenerunt in Masphath: hauseruntque aquam, & effuderunt in conspectu Domini, & ieiunaverunt in die illa, atque dixerunt ibi: Peccavimus Domino. Judicavitque Samuel filios Israel in Masphath. 7. Et audierunt Philistiim quod congregati essent filii Israel in Masphath, & ascenderunt Satrapæ Philisthinorum ad Israel. Quod cùm audissent filii Israel, timuerunt à facie Philisthinorum. 8. Dixeruntque ad Samuelem: Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum Deum nostrum, ut salvet nos de manu Philisthinorum. 9. Tulit autem Samuel agnum lactentem unum & obtulit illum holocaustum integrum Domino: & clamavit Samuel ad Dominum pro Israel, & exaudivit eum Dominus. 10. Factum est autem, cùm Samuel offerret holocaustum, Philisthiim iniere prælium contra
Israel: intonuit autem Dominus fragore magno in die illa super Philisthiim, & exterruit eos, & cæsi Eccli. 46.
B sunt à facie Israel. 11. Egressique viri Israel de Masphath, persecuti sunt Philisthæos, & percusserunt d. 20.
eos, usque ad locum qui erat subter Bethchar. 12. Tulit autem Samuel lapidem unum, & posuit eum Eccli. 6. d. 21.
inter Masphath & inter Sen: & vocavit nomen loci illius, Lapis adiutorii. Dixitque: Hucusque auxiliatus est nobis Dominus. 13. Et humiliati sunt Philisthiim, nec apposuerunt ultrà ut venirent in terminos Israel. Facta est itaque manus Domini super Philisthæos, cunctis diebus Samuelis. 14. Et redditæ sunt urbes, quas tulerant Philisthiim ab Israel, Israeli ab Accaron usque Geth, & terminos suos: liberavitque Israel de manu Philisthinorum, eratque pax inter Israel & Ammorrhæum. 15. Judicabat quoque Samuel Israelem cunctis diebus vitæ suæ: 16. et ibat per singulos annos circuiens Bethel & Galgala et Masphat, et iudicabat Israelem in supradictis locis. 17. Revertabaturque in Ramatha: ibi enim erat domus ejus, et ibi iudicabat Israelem: ædificavit etiam ibi in altare Domino.

CAPUT VIII.

Filiis Samuelis ad avaritiam declinantibus petit populus sibi regem more Gentium; quibus Samuel, jubente Domino, durum jus regis prædicit, sed non auditur.

1. FActum est autem cùm senuisset Samuel, posuit filios suos judices Israel. 2. Fuitque nomen filii
A ejus primogeniti Joel: & nomen secundi Abia, judicum in Bersabee. 3. Et non ambulaverunt filii illius in viis ejus: sed declinaverunt post avaritiam, acceperunt munera, & perverterunt judicium. 4. Congregati ergo universi majores natu Israel, venerunt ad Samuelem in Ramatha, 5. Dixeruntque ei? Ecce tu senuisti, & filii tui non ambulant in viis tuis: constitue nobis regem, ut judicet nos, Ose. 13. c. 10
sicut & universæ habent nationes. 6. Displicuit sermo in oculis Samuelis, eò quòd dixissent: Da Act. 13. c. 21.
nobis regem, ut judicet nos. Et oravit Samuel ad Dominum. 7. Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocem populi in omnibus quæ loquuntur tibi; non enim te abjecerunt, sed me, ne regnem super eos. 8. Juxta omnia opera sua, quæ fecerunt à die qua eduxi eos de Ægypto usque ad diem hanc: sicut dereliquerunt me, & servierunt diis alienis, sic faciunt etiam tibi. 9. Nunc ergo vocem eorum audi: verumtamen contestare eos, & prædic eis jus regis, qui regnaturus est super eos: 10. Dixit itaque Samuel omnia verba Domini ad populum, qui petierat à se regem, 11. & ait: Hoc erit jus regis, qui imperaturus est vobis: Filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, facietque sibi equites & præcursores quadrigarum suarum, 12. & constituet sibi tribunos, & centuriones, & aratores agrorum suorum, & messores segetum, & fabros armorum & curruum suorum. 13. Filias quoque vestras faciet sibi unguentarias, & focarias, & panificas. 14. Agros quoque vestros, et vineas, et oliveta optima tollet, et dabit servis suis. 15. Sed et segetes vestras, et vinearum reditus addecimabit, ut det eunuchis et famulis suis. 16. Servos etiam vestros, et ancillas, et juvenes optimos, et asinos auferet, et ponet in opere suo. 17. Greges quoque vestros addecimabit, vosque eritis ei servi. 18. Et clamabitis in die illa à facie regis vestri, quem elegistis vobis: & non exaudiet vos Dominus in die illa, quia petistis vobis regem. 19. Noluit autem populus audire vocem Samuelis, sed dixerunt: Nequaquam: rex enim erit super nos, 20. et erimus nos quoque sicut omnes gentes: et judicabit nos rex noster, et egredietur ante nos, et pugnabit bella nostra pro nobis. 21. Et

audivit

ditaudi Samuel omnia verba populi, et locutus est ea in auribus Domini. 22. Dixit autem Dominus ad
Samuelem: Audi vocem eorum, et constitue super eos regem. Et ait Samuel ad viros Israel: Vadat unus-
quisque in civitatem suam.

CAPUT IX.

Stirps Saulis, qui quaerendo patris asinas pervenit ad Samuelem, qui revelatur ungendus rex, cum quo pransus est, ac nocte hospitio receptus.

1. ET erat vir de Beniamin nomine Cis, filius Abiel, filii Seror, filii Becorath, filii Aphia, filii viri A
Jemini, fortis robore. 2. Et erat ei filius vocabulo Saul, electus & bonus: & non erat vir de filiis
Israel melior illo: ab humero & sursum eminebat super omnem populum. 3. Perierant autem asinae Cis
patris Saul: & dixit Cis ad Saul filium suum: Tolle tecum unum de pueris, & consurgens vade, & quae-
re asinas. Qui cùm transissent per montem Ephraim: 4. & per terram Salisa, & non invenissent, transie-
runt etiam per Terram Salim, & non erant: sed per Terram Jemini, & minimè repererunt. 5. Cum
autem venissent in Terram Suph, dixit Saul ad puerum qui erat cum eo: Veni & revertamur, ne for-
tè dimiserit pater meus asinas, & solicitus sit pro nobis. 6. Qui ait ei: Ecce vir Dei est in civitate
hac, vir nobilis: omne quod loquitur, sine ambiguitate venit. Nunc ergo eamus illuc, si fortè indi-
cet nobis de via nostra, propter quam venimus. 7. Dixitque Saul ad puerum suum: Ecce ibimus:
quid feremus ad virum Dei? panis defecit in sitarciis nostris: & sportulam non habemus, ut demus
homini Dei, nec quidquam aliud. 8. Rursum puer respondit Sauli, & ait: Ecce inventa est in manu
mea quarta pars stateris argenti, demus homini Dei, ut indicet nobis viam nostram. 9. (Olim in Is-
rael sic loquebatur unusquisque vadens consulere Deum: Venite & eamus ad Videntem. Qui enim
Propheta dicitur hodie, vocabatur olim Videns.) 10. Et dixit Saul ad puerum suum: Optimus ser-
mo tuus. Veni, eamus. Et ierunt in civitatem, in qua erat vir Dei. 11. Cumque ascenderent cli- B
vum civitatis invenerunt puellas egredientes ad hauriendam aquam, & dixerunt eis: Num hic est Vi-
dens? 12. Quae respondentes, dixerunt illis: Hic est: ecce ante te, festina nunc: hodie enim venit
in civitatem, quia sacrificium est hodie populi in excelso. 13. Ingredientes urbem, statim invenietis
eum antequam ascendat excelsum ad vescendum neque enim comessurus est populus donec ille veniat,
quia ipse benedicit hostiae, & deinceps comedunt qui vocati sunt. Nunc ergo conscendite, quia hodie
reperietis eum. 14. Et ascenderunt in civitatem. Cumque illi ambularent in medio urbis, apparuit
Samuel egrediens obviam eis, ut ascenderet in excelsum. 15. Dominus autem revelaverat auriculam Sa-
Act.13.c.21. muelis ante unam diem quàm veniret Saul, dicens: 16. Hac ipsa hora, quae nunc est, cras mittam vi-
rum ad te de Terra Beniamin, & unges eum ducem super populum meum Israel, & salvabit populum
meum de manu Philisthinorum: quia respexi populum meum, venit enim clamor eorum ad me. 17.
Cumque aspexisset Samuel Saulem, Dominus dixit ei: Ecce vir quem dixeram tibi, iste dominabitur
populo meo. 18. Accessit autem Saul ad Samuelem in medio portae, & ait: Indica, oro, mihi, ubi
est domus Videntis. 19. Et respondit Samuel Sauli dicens: Ego sum Videns, ascende ante me in
excelsum, ut comedatis mecum hodie, & dimittam te mane: & omnia quae sunt in corde tuo, indicabo
tibi. 20. Et de asinis, quas nudiustertius perdidisti, ne solicitus sis, quia inventae sunt. Et cujus erunt C
optima quaeque Israel, nonne tibi & omni domui patris tui? 21. Respondens autem Saul, ait: Num-
quid non filius Jemini ego sum, de minima tribu Israel: & cognatio mea novissima inter omnes fami-
lias de tribu Beniamin? quare ergo locutus es mihi sermonem istum? 22. Assumens itaque Sa-
muel Saulem, & puerum ejus, introduxit eos in triclinium, & dedit eis locum in capite eo-
rum qui fuerant invitati. Erant enim quasi triginta viri, 23. Dixitque Samuel coco: Da partem,
quam dedi tibi, & praecepi ut reponeres seorsum apud te. 24. Levavit autem cocus armum, & posuit
ante Saul. Dixitque Samuel: Ecce quod remansit, pone ante te, & comede: quia de industria serva-
tum est tibi, quando populum vocavi. Et comedit Saul cum Samuele in die illa. 25. Et descenderunt de
excelso in oppidum, & locutus est cum Saule in solario: stravitque Saul in solario, & dormivit. 26. Cum-
que mane surrexissent, & iam elucesceret, vocavit Samuel Saulem in solario dicens: Surge, & dimittam
te. Et surrexit Saul: egressique sunt ambo, ipse videlicet, & Samuel. 27. Cumque descenderent in extre-
ma parte civitatis, Samuel dixit ad Saul: Dic puero ut antecedat nos, & transeat tu autem subsiste pau-
lisper, ut indicem tibi verbum Domini.

CAPUT X.

Ungitur Saul in regem à Samuele, datis ac succedentibus signis, prophetat inter prophetas: & missis fortibus à Samuele confirmatur in regem; lex regni in libro scripta, coram Domino reponitur.

Act.13.c.21. 1. TUlit autem Samuel lenticulam olei, & effudit super caput ejus, & deosculatus est eum, & ait: A
Ecce, unxit te Dominus super hereditatem suam in principem, & liberabis populum suum de
manibus inimicorum ejus, qui in circuitu ejus sunt. Et hoc tibi signum, quia unxit te Deus in princi-
pem. 2. Cùm abieris hodie à me, invenies duos viros juxta sepulchrum Rachel in finibus Beniamin, in
Meridie, dicentque tibi: Inventae sunt asinae, ad quas ieras perquirendas: & intermissis pater tuus asinis,
solicitus est pro vobis, & dicit: Quid faciam de filio meo? 3. Cumque abieris inde, & ultra transieris,
& veneris ad quercum Thabor, invenient te ibi tres viri ascendentes ad Deum in Bethel, unus portans tres
hoedos, & alius tres tortas panis, & alius portans lagenam vini. 4. Cumque te salutaverint, dabunt tibi
duos panes, & accipies de manu eorum. 5. Post haec venies in collem Dei, ubi est statio Philisthino-
rum: & cùm ingressus fueris ibi urbem, obvium habebis gregem prophetarum descendentium de excelso,
& ante

& ante eos psalterium & tympanum, & tibiam, & citharam, ipsosque prophetantes. 6. Et insiliet in
B te Spiritus Domini, & prophetabis cum eis, & mutaberis in virum alium. 7. Quando ergo evenerint signa Sup.1
hæc omnia tibi, fac quæcumque invenerit manus tua, quia Dominus tecum est. 8. Et descendens ante
me in Galgala, (ego quippe descendam ad te) ut offeras oblationem, & immoles victimas pacificas, se-
ptem diebus expectabis, donec veniam ad te, & ostendam tibi quid facias. 9. Itaque cum avertisset
humerum suum ut abiret à Samuele, immutavit ei Deus cor aliud, & venerunt omnia signa hæc in
die illa. 10. Veneruntque ad prædictum collem, & ecce cuneus prophetarum obvius ei, & insiluit
super eum Spiritus Domini, & prophetavit in medio eorum. 11. Videntes autem omnes qui noverant
eum heri & nudiustertius, quòd esset cùm prophetis, & prophetaret, dixerunt ad invicem: Quæ-
nam res accidit filio Cis? num & Saul inter prophetas? 12. Responditque alius ad alterum, dicens: Et
quis pater eorum: propterea versum est in proverbium: Num & Saul inter prophetas? 13. Cessavit
autem prophetare, & venit ad excelsum. 14. Dixitque patruus Saul ad eum, & ad puerum ejus: Quò
abistis? Qui responderunt? Quærere asinas: quas cùm non reperissemus, venimus ad Samuelem. 15.
Et dixit ei patruus suus: Indica mihi quid dixerit tibi Samuel. 16. Et ait Saul ad patruum suum: Indi-
cavit nobis, quia inventæ essent asinæ. De sermone autem regni non indicavit ei, quem locutus fuerat ei
Samuel. 17. Et convocavit Samuel populum ad Dominum in Maspha: 18. & ait ad filios Israel: Hæc
C dicit Dominus Deus Israel: Ego eduxi Israel de Ægypto, & erui vos de manu Ægyptiorum, & de
manu omnium regum qui affligebant vos. 19. Vos autem hodie projecistis Deum vestrum, qui solus
salvabit vos de universis malis & tribulationibus vestris: & dixistis: Nequaquàm: sed regem constitue
super nos. Nunc ergo state coram Domino per tribus vestras, & per familias: 20. Et applicuit Samuel
omnes tribus Israel, & cecidit sors tribus Beniamin. 21. Et applicuit tribum Beniamin & cognationes
ejus, & cecidit cognatio Metri: & pervenit usque ad Saul filium Cis. Quæsierunt ergo eum, & non
est inventus. 22. Et consuluerunt post hæc Dominum, utrumnam venturus esset illuc. Respondit que
Dominus: Ecce absconditus est domi. 23. Cucurrerunt itaque & tulerunt eum inde; stetitque in medio
populi, & altior fuit universo populo ab humero & sursum. 24. Et ait Samuel ad omnem populum:
Certè videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis illi in omni populo. Et clamavit omnis
populus, & ait: Vivat Rex. 25. Locutus est autem Samuel ad populum legem regni, & scripsit in li-
bro, & reposuit coram Domino: & dimisit Samuel omnem populum, singulos in domum suam. 26.
Sed et Saul abiit in domum suam in Gabaa, et abiit cum eo pars exercitus, quorum tetigerat Deus
corda. 27. Filii verò Belial dixerunt: Num salvare nos poterit iste. Et despexerunt eum, et non attu-
lerunt ei munera: ille verò dissimulabat se audire.

CAPUT XI.

Saul irruente in ipsum Spiritu Domini divitisque suis bobus, populum ad bellum convocat, vincitque Naas regem Ammonitarum, liberatis viris Iabes Galaad, & regnum ejus instauratur in Galgala.

A 1. ET factum est quasi post mensem, ascendit Naas Ammonites, & pugnare cœpit adversum Jabes
Galaad. Dixeruntque omnes viri Jabes ad Naas: Habeto nos fœderatos, & serviemus tibi. 2. Et
respondit ad eos Naas Ammonites: In hoc feriam vobiscum fœdus, ut eruam omnium vestrum oculos
dextros, ponamque vos opprobrium in universo Israel. 3. Et dixerunt ad eum seniores Jabes: Concede
nobis septem dies, ut mittamus nuntios ad universos terminos Israel: & si non fuerit qui defendat nos,
egrediemur ad te. 4. Venerunt ergo nuntii in Gabaa Saulis: & locuti sunt verba hæc, audiente populo:
& levavit omnis populus vocem suam, & flevit. 5. Et ecce Saul veniebat, sequens boves de agro, & ait:
Quid habet populus quod plorat? Et narraverunt ei verba virorum Jabes. 6. Et insiluit Spiritus Domini
in Saul, cum audisset verba hæc, & iratus est furor eius nimis. 7. Et assumens utrumque bovem, concidit
in frusta, misitque in omnes terminos Israel per manum nuntiorum dicens: Quicumque non exierit, & se-
cutus fuerit Saul & Samuel, sic fiet bobus eius. Invasit ergo timor Domini populum, & egressi sunt quasi
vir unus. 8. Et recensuit eos in Bezech: fueruntque filiorum Israel trecenta millia: virorum autem Juda
triginta millia. 9. Et dixerunt nuntiis, qui venerant: sic dicetis viris, qui sunt in Jabes Galaad: Cras erit
vobis salus, cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuntii, & annuntiaverunt viris Jabes: qui lætati sunt. 10.
B Et dixerunt: Mane exibimus ad vos: et facietis nobis omne quod placuerit vobis. 11. Et factum est,
cùm dies crastinus venisset, constituit Saul populum in tres partes, et ingressus est media castra in
vigilia matutina, et percussit Ammon usque dum incalesceret dies: reliqui autem dispersi sunt, ita ut non
relinquerentur in eis duo pariter. 12. Et ait populus ad Samuelem: Quis est iste qui dixit: Saul num re-
gnabit super nos: Date viros, et interficiemus eos. 13. Et ait Saul: Non occidetur quisquam in die hac, Sup.10.d 27.
quia hodie fecit Dominus salutem in Israel. 14. Dixit autem Samuel ad populum: Venite, et eamus in
Galgala, et innovemus ibi regnum. 15. Et perrexit omnis populus in Galgala, et fecerunt ibi regem Saul
coram Domino in Galgala, et immolaverunt ibi victimas pacificas coram Domino. Et lætatus est ibi
Saul, et cuncti viri Israel nimis.

CA-

CAPUT XII.

Samuel populi judicio probatus innocens, Israelem ingratitudinis erga Deum arguit, datis è cælo signis, dicta sua confirmat, hortaturque ut Domino adhæreant non cessans pro ipsis orare.

1 Dixit autem Samuel ad universum Israel: Ecce audivi vocem vestram, juxta omnia quæ locuti
estis ad me, & constitui super vos regem. 2. Et nunc rex graditur ante vos: ego autem senui, A
& incanui: porrò filii mei vobiscum sunt: itaque conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque
ad hanc diem, ecce præsto sum. 3. Loquimini de me coram Domino, & coram Christo ejus, utrum
Eccli.46.d 22 bovem cujusquam tulerim, aut asinum: si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu
cujusdam munus accepi, & contemnam illud hodie, restituamque vobis. 4. Et dixerunt: Non es
calumniatus nos, neque oppressisti, neque tulisti de manu alicujus quippiam. 5. Dixitque ad eos:
Testis est Dominus adversum vos, & testis Christus ejus in die hac, quia non inveneritis in manu mea
quippiam. Et dixerunt: Testis. 6. Et ait Samuel ad populum: Dominus, qui fecit Moysen & Aaron,
& eduxit patres nostros de terra Ægypti, 7. Nunc ergo state, ut judicio contendam adversum vos coram
Gen.46.a 5. Domino, de omnibus misericordiis Domini, quas fecit vobiscum, & cum patribus vestris: 8. quo modo
Jacob ingressus est in Ægyptum, & clamaverunt patres vestri ad Dominum: & misit Dominus Moysen &
Aaron, & eduxit patres vestros de Ægypto & collocavit eos in loco hoc. 9. Qui obliti sunt Domini Dei
Iudic.4.a 2. sui, & tradidit eos in manu Sisaræ magistri militiæ Hasor, & in manu Philisthinorum, & in manu regis
Moab, & pugnaverunt adversum eos. 10. Postea autem clamaverunt ad Dominum, & dixerunt, Peccavimus, B
cavimus, quia dereliquimus Dominum, & servivimus Baalim & Astaroth: nunc ergo erue nos de manu
Iudic.6.c.14 inimicorum nostrorum, & serviemus tibi. 11. Et misit Dominus Jerobaal, & Badan, & Jephte, & Samuel,
& eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum, & habitastis confidenter. 12. Videntes autem
quòd Naas rex filiorum Ammon venisset adversum vos, dixistis mihi: Nequaquam, sed rex imperabit nobis:
Sup 8.d.19. 10.d 19 cum Dominus Deus vester regnaret in vobis. 13. Nunc ergo presto est rex vester, quem elegistis & petistis:
ecce dedit vobis Dominus regem. 14. Si timueritis Dominum, & servieritis ei, & audieritis vocem
ejus, & non exasperaveritis os Domini: eritis & vos, & rex qui imperat vobis, sequentes Dominum Deum
vestrum: 15. si autem non audieritis vocem Domini, sed exasperaveritis sermones ejus, erit manus Domini
super vos, & super patres vestros. 16. Sed & nunc state, & videte rem istam grandem, quam facturus est Dominus
in conspectu vestro. 17. Numquid non messis tritici est hodie? invocabo Dominum, & dabit voces
& pluvias: & scietis, & videbitis, quia grande malum feceritis vobis in conspectu Domini, petentes super vos
regem. 18. Et clamauit Samuel ad Dominum, & dedit Dominus voces & pluuias in illa die. 19. Et timuit C
omnis populus nimis Dominum & Samuelem, & dixit uniuersus populus ad Samuelem: Ora pro seruis tuis
ad Dominum Deum tuum, ut non moriamur, addidimus enim uniuersis peccatis nostris malum, ut peteremus
nobis regem. 20. Dixit autem Samuel ad populum: Nolite timere, vos fecistis uniuersum malum hoc,
verumtamen nolite recedere à tergo Domini, sed servite Domino in omni corde vestro. 21. Et nolite declinare
post vana, quæ non proderunt vobis, neque eruent vos, quia vana sunt. 22. Et non derelinquet Dominus
populum suum, propter nomen suum magnum: quia juravit Dominus facere vos sibi populum. 23.
Absit autem à me hoc peccatum in Dominum, ut cessem orare pro vobis, & docebo vos viam bonam &
rectam. 24. Igitur timete Dominum, & seruite ei in veritate, & ex toto corde vestro: vidistis enim magnifica
quæ in vobis gesserit. 25. Quòd si perseueraveritis in malitia: & uos & rex uester peribitis.

CAPUT XIII.

Victi a Saule Philisthæi maximo apparatu adversus Israelem armantur; territi Hebræi in antris latitant: & Saul, quia non expectato Samuelis adventu, obtulit holocaustum, reprobatus à Domino dicitur. de cauthela Philisthinorum ut Israelitæ armis spoliarentur.

1. Filius unius anni erat Saul cùm regnare cœpisset, duobus autem annis regnavit super Israel. A
2. Et elegit sibi Saul tria millia de Israel: & erant cum Saul duo millia in Machmas, &
in monte Bethel: mille autem cum Jonatha in Gabaa Beniamin, porrò ceterum populum remisit
unumquemque in tabernacula sua. 3. Et percussit Jonathas stationem Philisthinorum, quæ
erat in Gabaa Quod cum audissent Philisthiim, Saul cecinit buccina in omni terra, dicens:
Audiant Hebræi. 4. Et universus Israel audivit huiuscemodi famam: Percussit Saul stationem
Philisthinorum: & erexit se Israel adversus Philisthiim. Clamavit ergo populus post Saul in Galgala.
5. Et Philisthiim congregati sunt ad præliandum contra Israel, triginta millia curruum; &
sex millia equitum, & reliquum vulgus, sicut arena quæ est in littore maris plurima. Et ascendentes
castrametati sunt in Machmas ad Orientem Bethaven. 6. Quod cùm vidissent viri Israel
se in arcto positos, (afflictus enim erat populus) absconderunt se in speluncis, & in abditis, in
petris quoque, & in antris, & in cisternis. 7. Hebræi autem transierunt Jordanem in terram
Gad & Galaad. Cumque adhuc esset Saul in Galgala, universus populus perterritus est, qui sequebatur
eum. 8. Et exspectavit septem diebus iuxta placitum Samuelis, & non venit Samuel in
Galgala, dilapsusque est populus ab eo. 9. Ait ergo Saul: Afferte mihi holocaustum, & pacifica.
Et obtulit holocaustum. 10. Cumque complesset offerens holocaustum, ecce Samuel veniebat:
& egressus est Saul obviam ei ut salutaret eum. 11. Locutusque est ad eum Samuel: Quid
fecisti? Respondit Saul: Quia vidi quòd populus dilaberetur à me: & tu non veneras juxta placitos
dies, porrò Philisthiim congregati fuerant in Machmas, 12. dixi: Nunc descendent Philistiim,
ad me in Galgala, & faciem Domini non placavi. Necessitate compulsus, obtuli holocaustum.
13. Dixitque Samuel ad Saul: Stultè egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui,
quæ

B quæ præcepit tibi. Quod si non fecisses, iam nunc præparasset Dominus regnum tuum super Israel
in sempiternum: 14. sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quæsivit Dominus sibi virum
juxta cor suum: & præcepit ei Dominus, ut esset dux super populum suum, eò quòd non ser-
vaveris quæ præcepit Dominus. 15. Surrexit autem Samuel, & ascendit de Galgalis in Gabaa Be-
niamin. Et reliqui populi ascenderunt post Saul obviam populo, qui expugnabant eos venientes
de Galgala in Gabaa, in colle Beniamin. Et recensuit Saul populum, qui inventi fuerant cum
eo, quasi sexcentos viros. 16. Et Saul & Jonathas filius ejus, populusque qui inventus fuerat cum
eis, erat in Gabaa Beniamin: porrò Philisthiim consederant in Machmas. 17. Et egressi sunt ad
prædandum de castris Philisthinorum tres cunei. Unus cuneus pergebat contra viam Ephra ad Ter-
ram Sual. 18. Porrò alius ingrediebatur per viam Beth horon: tertius autem verterat se ad iter
termini imminentis valli Seboim contra desertum. 19. Porrò faber ferrarius non inveniebatur in
omni Terra Israel, caverant enim Philisthiim, ne fortè facerent Hebræi gladium aut lanceam.
20. Descendebat, ergo omnis Israel ad Philisthiim, ut exacueret unusquisque vomerem suum, &
ligonem, & securim, & sarculum. 21. Retusæ itaque erant acies vomerum, & ligonum, &
tridentum, & securium, usque ad stimulum corrigendum. 22. Cumque venisset dies prælii,
non est inventus ensis & lancea in manu totius populi, qui erat cum Saule & Jonatha, exceptò
Saul & Jonatha filio ejus. 23. Egressa est autem statio Philisthiim, ut transcenderet in Ma-
chmas.

CAPUT XIV.

Ionathas Domino fidens, cum armigero suo Philistæos dispersit; verùm post victoriam, melle gustato, contra patris prohibitionem quam ignorabat, populi auxilio vix mortem evasit.

A 1. ET accidit quadam die ut diceret Jonathas filius Saul ad adolescentem armigerum suum: Veni, &
transeamus ad stationem Philisthinorum, quæ est trans locum illum. Patri autem suo hoc ipsum
non indicavit. 2. Porrò Saul morabatur in extrema parte Gabaa, sub malogranato, quæ erat in Ma-
gron: & erat populus cum eo quasi sexcentorum virorum. 3. Et Achias filius Achitob fratris Ichabod
filii Phinees, qui ortus fuerat ex Heli sacerdote Domini in Silo, portabat ephod. Sed & populus igno-
rabat quò isset Jonathas. 4. Erant autem inter ascensus, per quos nitebatur Jonathas transire ad statio-
nem Philisthinorum, eminentes petræ ex utraque parte, & quasi in modum dentium scopuli hinc &
inde prærupti, nomen uni Boses, & nomen alteri Sene. 5. unus scopulus prominens ad Aquilonem ex
adverso Machmas, & alter ad Meridiem contra Gabaa. 6. Dixit autem Jonathas ad adolescentem ar-
migerum suum: Veni, transeamus ad stationem incircumcisorum horum, si forte faciat Dominus
pro nobis: quia non est Domino difficile salvare, vel in multis, vel in paucis. 7. Dixitque ei armiger
suus: Fac omnia quæ placent animo tuo: perge quo cupis, & ero tecum ubicumque volueris. 8. Et
ait Jonathas: Ecce nos transimus ad viros istos. Cumque apparuerimus eis, 9. si taliter locuti fuerint
ad nos, manete donec veniamus ad vos: stemus in loco nostro, nec ascendamus ad eos. 10. Si autem
dixerint: Ascendite ad nos: ascendamus, quia tradidit eos Dominus in manibus nostris: hoc erit no-
B bis signum. 11. Apparuit igitur uterque stationi Philisthinorum: dixeruntque Philisthiim: En Hebræi
egrediuntur de cavernis, in quibus absconditi fuerant. 12. Et locuti sunt viri de statione ad Jonatham,
& ad armigerum eius, dixeruntque: Ascendite ad nos: & ostendemus vobis rem. Et ait Jonathas ad
armigerum suum: Ascendamus, sequere me: tradidit enim Dominus eos in manus Israel. 13. Ascen-
dit autem Jonathas & manibus & pedibus reptans, & armiger ejus post eum. Itaque alii cadebant ante
Jonatham, alios armiger ejus interficiebat sequens eum. 14. Et facta est plaga prima, qua percussit Jo- 1. Mach. 4. d 30
nathas & armiger ejus, quasi viginti virorum, in media parte jugeri: quam par boum in die arare con-
suevit. 15. Et factum est miraculum in castris, per agros: sed & omnis populus stationis eorum, qui
ierant ad prædandum, obstupuit, & conturbata est terra, & accidit quasi miraculum à Deo. 16. Et
respexerunt speculatores Saul, qui erant in Gabaa Beniamin, & ecce multitudo prostrata, & huc illuc-
que diffugiens. 17. Et ait Saul populo, qui erat cum eo: Requirite, & videte quis abierit ex nobis.
Cumque requisissent, repertum est non adesse Jonatham, & armigerum ejus. 18. Et ait Saul ad Achiam:
Applica arcam Dei. (Erat enim ibi arca Dei in die illa cum filiis Israel.) 19. Cumque loqueretur Saul
ad sacerdotem, tumultus magnus exortus est in castris Philisthinorum: crescebatque paulatim, & cla-
riùs resonabat. Et ait Saul ad sacerdotem: Contrahe manum tuam. 20. Conclamavit ergo Saul, &
C omnis populus qui erat cum eo, & venerunt usque ad locum certaminis; & ecce versus fuerat gladius
uniuscujusque ad proximum suum, & cædes magna nimis. 21. Sed & Hebræi qui fuerant cum Philist-
hiim heri & nudiustertius, ascenderantque cum eis in castris, reversi sunt ut essent cum Israel, qui erant
cum Saul & Jonatha. 22. Omnes quoque Israelitæ qui se absconderant in monte Ephraim, audientes
quòd fugissent Philisthæi, sociaverunt se cum suis in prælio. Et erant cum Saul, quasi decem millia vi-
rorum. 23. Et salvavit Dominus in die illa Israel. Pugna autem pervenit usque ad Bethaven. 24. Et
viri Israel sociati sunt sibi in die illa: adiuravit autem Saul populum, dicens: Maledictus vir, qui co-
mederit panem usque ad vesperam, donec ulciscar de inimicis meis. Et non manducavit universus po-
pulus panem; 25. omneque terræ vulgus venit in saltum, in quo erat mel super faciem agri. 26. Ingres-
susque est itaque populus saltum, & apparuit fluens mel, nullusque applicuit manum ad os suum. Time-
bat enim populus juramentum. 27. Porrò Jonathas non audierat, cùm adiuraret pater eius populum:
extenditque summitatem virgæ, quam habebat in manu, & intinxit in favum mellis: & convertit manum
suam ad os suum, & illuminati sunt oculi eius. 28. Respondensque unus de populo, ait: Jurejurando
constrinxit pater tuus populum; dicens: Maledictus vir, qui comederit panem hodie. (Defecerat au-
tem populus.) 29. Dixitque Jonathas: Turbavit pater meus terram: vidistis ipsi quia illuminati sunt ocu-
li mei, eò quòd gustaverim paululum de melle isto: 30. Quantò magis si comedisset populus de præda
inimicorum suorum, quam reperit? nonne major plaga facta fuisset in Philisthiim? 31. Percusserunt

X ergo

ergo in die illa Philisthæos à Machmis usque in Ajalon. Defatigatus est autem populus nimis: 32. & ver- D
sus ad prædam, tulit oves, & boves, & vitulos, & mactaverunt in terra: comeditque populus cum san-
guine. 33. Nuntiaverunt autem Sauli dicentes, quòd populus peccasset Domino, comedens cum san-
guine. Qui ait: Prævaricati estis: volvite ad me jam nunc saxum grande. 34. Et dixit Saul: Dispergi-
mini in vulgus, & dicite eis, ut adducat ad me unusquisque bovem suum & arietem, & occidite super
istud, & vescimini, & non peccabitis Domino comedentes cum sanguine. Adduxit itaque omnis populus
unusquisque bovem in manu sua usque ad noctem: & occiderunt ibi. 35. Ædificavit autem Saul altare
Domino, tuncque primùm cœpit ædificare altare Domino. 36. Et dixit Saul: Irruamus super Philist-
hæos nocte, & vastemus eos usquedum illucescat manè, nec relinquamus ex eis virum. Dixitque populus:
Omne quod bonum videtur in oculis tuis: fac. Et ait sacerdos: Accedamus huc ad Deum. 37. Et consuluit
Saul Dominum: Num persequar Philisthiim? si trades eos in manus Israel? Et non respondit ei in die illa. 38.
Dixitque Saul: Applicate huc universos angulos populi: & scitote, & videte, per quem acciderit peccatum
hoc hodie. 39. Vivit Dominus salvator Israel, quia si per Jonatham filium meum factum est, absque re-
tractatione morietur, Ad quod nullus contradixit ei de omni populo. 40. Et ait ad universum Israel: Se-
paramini vos in partem unam, & ego cum Jonatha filio meo ero in parte altera. Responditque populus ad
Saul; Quod bonum videtur in oculis tuis, fac. 41. Et dixit Saul ad Dominum Deum Israel: Domine Deus
Israel da indicium: quid est quòd non responderis servo tuo hodie? Si in me, aut in Jonatha filio meo, est E
iniquitas hæc, da ostensionem: aut si hæc iniquitas est in populo tuo, da sanctitatem. Et deprehensus est
Jonathas & Saul, populus autem exivit. 42. Et ait Saul: Mittite sortem inter me & inter Jonatham filium
meum. Et captus est Jonathas. 43. Dixit autem Saul ad Jonatham: Indica mihi quid feceris. Et indica-
vit ei Jonathas, & ait: Gustans gustavi in summitate virgæ, quæ erat in manu mea, paululum mellis, & ec-
ce ego morior. 44. Et ait Saul: Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia morte morieris Jonatha. 45.
Dixitque populus ad Saul: Ergone Jonathas morietur, qui fecit salutem hanc magnam in Israel? hoc ne-
fas est: vivit Dominus, si ceciderit capillus de capite ejus in terram, quia cum Deo operatus est hodie. Li-
beravit ergo populus Jonatham, ut non moreretur. 46. Recessitque Saul, nec persecutus est Philisthiim:
porrò Philisthiim abierunt in loca sua. 47. Et Saul, confirmato regno super Israel, pugnabat per circui-
tum adversum omnes inimicos ejus, contra Moab, & filios Ammon, & Edom, & reges Soba, & Philisthæos: &
quocumque se verterat, superabat, 48. Congregatoque exercitu, percussit Amalec, & eruit Israel de ma-
nu vastatorum ejus. 49. Fuerunt autem filii Saul, Jonathas, & Jessui, & Melchisua: & nomina duarum filia-
rum ejus, nomen primogenitæ Merob, & nomen minoris Michol. 50. Et nomen uxoris Saul, Achinoam fi-
lia Achimaas: & nomen principis militiæ ejus Abner, filius Ner, patruelis Saul. 51. Porrò Cis fuit pater
Saul, & Ner pater Abner, filius Abiel. 52. Erat autem bellum potens adversum Philisthæos omni-
bus diebus Saul. Nam quemcumque viderat Saul virum fortem, & aptum ad prælium, sociabat eum sibi.

CAPUT XV.

Saul missus à Domino ad delendum funditus Amalec, Agag eorum regem multamque prædam reservavit, inobedientia arguitur, commendata obedientia, ideòque secundò reprobatus à regno rejicitur, interfectoque Agag, Saul reprobatus à Samuele lugetur.

1. ET dixit Samuel ad Saul: Me misit Dominus, ut ungerem te in regem super populum eius Israel, A
Exod.17.c.8. nunc ergo audi vocem Domini: 2. Hæc dicit Dominus exercituum: Recensui quæcumque fecit
Amalec Israel, quomodo restitit ei in via cùm ascenderet de Ægypto. 3. Nunc ergo vade, & percute
Amalec, & demolire universa ejus: non parcas ei, & non concupiscas ex rebus ipsius aliquid: sed in-
terfice à viro usque ad mulierem, & parvulum atque lactentem, bovem & ovem, camelum & asinum;
4. Præcepit itaque Saul populo, & recensuit eos quasi agnos: ducenta millia peditum, & decem millia
virorum Juda. 5. Cumque venisset Saul usque ad civitatem Amalec, tetendit insidias in torrente. 6.
Dixitque Saul Cinæo: Abite, recedite, atque descendite ab Amalec: ne fortè involvam te cum eo:
tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis Israel, cùm ascenderent de Ægypto. Et recessit Cinæus
de medio Amalec. 7. Percussitque Saul Amalec, ab Hevila, donec venias ad Sur, quæ est è regione
Ægypti. 8. Et apprehendit Agag regem Amalec vivum: omne autem vulgus interfecit in ore gladii.
9. Et pepercit Saul, & populus, Agag, & optimis gregibus ovium & armentorum, & vestibus &
arietibus, & universis quæ pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea: quidquid verò vile fuit &
reprobum, hoc demoliti sunt. 10. Factum est autem verbum Domini ad Samuel, dicens: 11.
Pœnitet me quod constituerim Saul regem: quia dereliquit me, & verba mea opere non implevit.
Contristatusque est Samuel, & clamavit ad Dominum tota nocte. 12. Cumque de nocte surrexisset B
Samuel, ut iret ad Saul mane, nuntiatum est Samueli, eò quòd venisset Saul in Carmelum, & ere-
xisset sibi fornicem triumphalem, & reversus transisset, descendissetque in Galgala. Venit ergo Sa-
muel ad Saul, & Saul offerebat holocaustum Domino, de initiis prædarum quæ attulerat ex Amalec.
13. Et cùm venisset Samuel ad Saul, dixit ei Saul: Benedictus tu Domino, implevi verbum Domi-
ni, 14. Dixitque Samuel: & quæ est hæc vox gregum, quæ resonat in auribus meis, & armento-
rum, quam ego audio? 15. Et ait Saul: De Amalec adduxerunt ea: pepercit enim populus melio-
ribus ovibus & armentis, ut immolarentur Domino Deo tuo; reliqua verò occidimus. 16. Ait au-
tem Samuel ad Saul: Sine me, & indicabo tibi quæ locutus sit Dominus ad me de nocte. Dixitque
ei: Loquere. 17. Et ait Samuel: Nonne cum parvulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel
factus es, unxitque te Dominus in regem super Israel, 18. & misit te Dominus in viam, & ait: Vade:
& interfice peccatores Amalec, & pugnabis contra eos usque ad internecionem eorum. 19. Quare ergo
non audisti vocem Domini: sed versus ad prædam es, & fecisti malum in oculis Domini? 20. Et ait Saul
ad Samuelem: Imò audivi vocem Domini, & ambulavi in via per quam misit me Dominus, & adduxi
Eccli.4.d.17. Agag regem Amalec, & Amalec interfeci. 21. Tulit autem de præda populus oves & boves, primitias
Osee 6.c.6. eorum quæ cæsa sunt, ut immolet Domino Deo suo in Galgalis. 22. Et ait Samuel: Numquid vult Do-

minus holocausta & victimas, & non potius ut obediatur voci Domini? Melior est enim obedientia quàm
victimæ: & asscultare magis quàm offerre adipem arietum. 23. quoniam quasi peccatum ariolandi est, Mat.9.b 13.
repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere, Pro eo ergo quòd abjecisti sermonem Domi- 12.a 7.
ni, abjecit te Dominus ne sis rex. 24. Dixitque Saul ad Samuelem: Peccavi, quia prævaricatus sum sermo-
G nem Domini, & verba tua, timens populum, & obediens voci eorum. 25. Sed nunc porta, quæso,
peccatum meum, & reuertere mecum, ut adorem Dominum. 26. Et ait Samuel ad Saul: Non reuertar
tecum, quia proiecisti sermonem Domini, & proiecit te Dominus ne sis rex super Israel. 27. Et conuer-
sus est Samuel ut abiret, ille autem apprehendit summitatem pallii eius, quæ & scissa est. 28. Et ait ad Inf.28.b 17.
eum Samuel: Scidit Dominus regnum Israel a te hodie, & tradidit illud proximo tuo meliori te. 29.
Porrò Triumphator in Israel non parcet, & pœnitudine non flectetur, neque enim homo est ut agat pœ-
nitentiam. 30. At ille ait, Peccaui: sed nunc honora me coram senioribus populi mei, & coram Israel,
& reuertere mecum, ut adorem Dominum Deum tuum. 31. Reuersus ergo Samuel secutus est Saulem:
& adorauit Saul Dominum. 32. Dixitque Samuel: Adducite ad me Agag regem Amalec. Et oblatus est
ei Agag pinguissimus, & tremens. Et dixit Agag. Siccine separat amara mors? 33. Et ait Samuel,
sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic absque liberis erit inter mulieres mater tua. Et in fru-
sta concidit eum Samuel coram Domino in Galgalis. 34. Abiit autem Samuel in Ramatha, Saul ve-
rò ascendit in domum suam in Gabaa. 35. Et non vidit Samuel ultrà Saul usque ad diem mortis suæ, ve-
rumtamen lugebat Samuel Saulem, quoniam Dominum pœnitebat quòd constituisset eum regem
super Israel.

CAPUT XVI.

Reprobato Saul, David inter fratres minimus in regem ungitur: quo cithara psallente coram Saule, agitato spiritu malo, ille leviùs habebat.

A 1. Dixitque Dominus ad Samuelem. Usque quo tu luges Saul, cùm ego proiecerim eum ne regnet
super Israel? Imple cornu tuum oleo, & veni, ut mittam te ad Isai Bethlehemitem: providi
enim in filiis ejus mihi regem. 2. Et ait Samuel: Quomodo vadam? audiet enim Saul, & interficiet me.
Et ait Dominus. Vitulum de armento tolles in manu tua, & dices: Ad immolandum Domino veni.
3. Et vocabis Isai ad victimam, & ego ostendam tibi quid facias, & unges quemcumque monstravero
tibi. 4. Fecit ergo Samuel, sicut locutus est ei Dominus. Venitque in Bethlehem, & admirati sunt se-
niores civitatis, occurrentes ei, dixeruntque: Pacificus ne est ingressus tuus. 5. Et ait: Pacificus: ad
immolandum Domino veni, sanctificamini & venite mecum ut immolem, Sanctificavit ergo Isai & filios ejus,
& vocavit eos ad sacrificium. 6. Cumque ingressi essent, vidit Eliab, & ait. Num coram Domino est
Christus ejus? 7. Et dixit Dominus ad Samuelem. Ne respicias vultum ejus, neque altitudinem staturæ
ejus: quoniam abieci eum, nec juxta intuitum hominis ego judico, homo enim videt ea quæ parent,
Dominus autem intuetur cor. 8. Et vocavit Isai Abinadab, & adduxit eum coram Samuele. Qui dixit.
Nec hunc elegit Dominus. 9. Adduxit autem Isai Samma, de quo ait: Etiam hunc non elegit Dominus. Ps.7.b 10.
10. Adduxit itaque Isai septem filios suos coram Samuele, & ait Samuel ad Isai: Non elegit Dominus ex
istis. 11. Dixitque Samuel ad Jsai. Numquid jam completi sunt filii. Qui respondit. Adhuc reliquus
est parvulus, & pascit oves. Et ait Samuel ad Jsai: Mitte, & adduce eum, nec enim discumbemus priuf-
B quàm huc ille veniat. 12. Misit ergo, & adduxit eum. Erat autem rufus, & pulcher aspectu: decoraque
facie, & ait Dominus. Surge, unge eum, ipse est enim: 13. Tulit ergo Samuel cornu olei, & unxit eum 2.Reg.7.b 8
in medio fratrum ejus, & directus est Spiritus Domini à die illa in David, & deinceps, surgensque Sa- Ps.77.g 70.&8.
muel abiit in Ramatha. 14. Spiritus autem Domini recessit à Saul, & exagitabat eum spiritus nequàm, à c.21.
Domino. 15. Dixeruntque servi Saul ad eum. Ecce spiritus Dei malus exagitat te. 16. Jubeat Domi- Act.7.f.46.1;
nus noster, & servi tui qui coram te sunt, quærent hominem scientem psallere cithara ut quando d.22.
arripuerit te spiritus Domini malus, psallat manu sua, & leviùs feras. 17. Et ait Saul ad servos
suos: Providete ergo mihi aliquem benè psallentem, & adducite eum ad me. 18. Et respondens unus
de pueris, ait: Ecce vidi filium Jsai Bethlehemitem scientem psallere, & fortissimum robore, &
virum bellicosum, & prudentem in verbis, & virum pulchrum: & Dominus est cum eo. 19. Misit
ergo Saul nuncios ad Isai, dicens: Mitte ad me David filium tuum qui est in pascuis. 20. Tulit itaque
Jsai asinum plenum panibus, & lagenam vini, & hœdum de capris unum, & misit per manum David
filii sui Sauli. 21. Et venit David ad Saul, & stetit coram eo: at ille dilexit eum nimis, & factus est eius
armiger. 22. Misitque Saul ad Isai dicens: Stet David in conspectu meo: invenit enim gratiam in ocu-
lis meis. 23. Igitur quandocumque spiritus Domini malus arripiebat Saul, David tollebat citharam,
& percutiebat manu sua, & refocillabatur Saul, & leviùs habebat. Recedebat enim ab eo spiritus
malus.

CAPUT XVII.

Philisthæis contra Israelem ad pugnam congregatis, Goliath gigantem in armis, & fortitudine confidentem, sola funda David occidit, præcisumque caput, diffusis Philisthæis, ad Saulem tulit.

A 1. Congregantes autem Philisthiim agmina sua in prælium, convenerunt in Socho Judæ: & castra-
metati sunt inter Socho & Azeca, in finibus Dommim. 2. Porrò Saul & filii Israel congregati ve-
nerunt in Vallem Terebinthi, & direxerunt aciem ad pugnandum contra Philisthiim. 3. Et Philisthiim
stabant super montem ex parte hac, & Israel stabat supra montem ex altera parte: vallisque erat inter
eos. 4. Et egressus est vir spurius de castris Philisthinorum, nomine Goliath, de Geth altitudinis sex
cubitorum & palmi: 5. & cassis ærea super caput eius, & lorica squamata induebatur. Porro pondus

 lori-

loricæ ejus, quinque millia siclorum æris erat: 6. & ocreas æreas habebat in cruribus: & clypeus æreus
tegebat humeros ejus. 7. Hastile autem hastæ eius, erat quasi liciatorium texentium. Ipsum autem
ferrum hastæ eius, sexcentos siclos habebat ferri: & armiger eius antecedebat eum. 8. Stansque cla-
mabat adversum phalangas Israel, & dicebat eis. Quare venistis parati ad prælium? Numquid ego non
sum Philisthæus, & vos servi Saul? Eligite ex vobis virum, & descendat ad singulare certamen. 9. si
quiverit pugnare mecum, & percusserit me, erimus vobis servi: si autem ego prævaluero, & percussero B
eum, vos servieritis, & servietis nobis. 10. Et aiebat Philisthæus: Ego exprobravi agminibus Israel
hodie; Date mihi virum, & ineat mecum singulare certamen. 11. Audiens autem Saul, & omnes Israe-
litæ, sermones Philisthæi huiuscemodi, stupebant, & metuebant nimis. 12. David autem erat filius
viri Ephrathæi, de quo suprà dictum est, de Bethlehem Juda, cui nomen erat Isai, qui habebat octo
filios, & erat vir in diebus Saul senex, & grandævus inter viros. 13. Abierunt autem tres filii eius ma-
iores post Saul in prælium: & nomina trium filiorum eius, qui perrexerunt ad bellum, Eliab primoge-
nitus, & secundus Abinadab, tertiusque Samma. 14. David autem erat minimus. Tribus ergo maio-
ribus secutis Saulem, 15. abiit David & reversus est à Saul, ut pasceret gregem patris sui in Bethlehem.
16. Procedebat verò Philisthæus manè et vespere, et stabat quadraginta diebus. 17. Dixit autem Isai ad
David filium suum: Accipe fratribus tuis ephi polentæ et decem panes istos, et curre in castra ad fratres
tuos. 18. et decem formellas casei? has deferes ad tribunum: et fratres tuos visitabis, si rectè agant: et
cum quibus ordinati sunt, disce: 19. Saul autem, et illi, et omnes filii Israel in Valle terebinthi pu-
gnabant adversum Philisthiim. 20. Surrexit itaque David manè, & commendavit gregem custodi:
& onustus abiit, sicut præceperat ei Isai. Et venit ad locum Magala, & ad exercitum, qui egressus
ad pugnam vociferatus erat in certamine. 21. Direxerat enim aciem Israel, sed & Philisthiim ex adver- C
so fuerant præparati. 22. Derelinquens ergo David vasa quæ attulerat, sub manu custodis ad sarcinas,
cucurrit ad locum certaminis, & interrogabat si omnia rectè agerentur erga fratres suos. 23. Cumque
adhuc ille loqueretur eis, apparuit vir ille spurius ascendens, Goliath nomine, Philisthæus, de Ge-
th, de castris Philisthinorum: & loquente eo hæc eadem verba audivit David. 24. Omnes autem
Israelitæ, cùm vidissent virum, fugerunt à facie ejus, timentes eum valde. 25. Et dixit unus quis-
piam de Israel: Num vidistis virum hunc qui ascendit? ad exprobrandum enim Israeli ascendit. Vi-
rum ergo qui percusserit eum, ditabit rex divitiis magnis, & filiam suam dabit ei, & domum patris
ejus faciet absque tributo in Israel. 26. Et ait David ad viros qui stabant secum, dicens: Quid dabi-
tur viro, qui percusserit Philisthæum hunc, & tulerit opprobrium de Israel? quis enim est hic Phili-
sthæus incircumcisus, qui exprobravit acies Dei viventis? 27. Referebat autem ei populus eumdem ser-
monem, dicens: Hæc dabuntur viro, qui percusserit eum. 28. Quod cum audisset Eliab frater eius
maior, loquente eo cum aliis, iratus est contra David & ait: Quare venisti, & quare dereliquisti pau-
culas oves illas in deserto? ego novi superbiam tuam, & nequitiam cordis tui: quia ut videres prælium,
descendisti. 29. Et dixit David: Quid feci? numquid non verbum est? 30. Et declinavit paululum ab
eo ad alium: dixitque eumdem sermonem. Et respondit ei populus verbum sicut priùs. 31. Audita sunt D
autem verba, quæ locutus est David, & annuntiata in conspectu Saul. 32. Ad quem cùm fuisset addu-
ctus, locutus est ei: Non concidat cor cujusquam in eo: ego servus tuus vadam, & pugnabo adversus
Philisthæum. 33. Et ait Saul ad David: Non vales resistere Philisthæo isti, nec pugnare adversus eum:
quia puer es, hic autem vir bellator est ab adolescentia sua. 34. Dixitque David ad Saul: Pascebat ser-
Eccli.47.a 3. vus tuus patris sui gregem, & veniebat leo, vel ursus, & tollebat arietem de medio gregis: 35. & perse-
quebar eos, & percutiebam, eruebamque de ore eorum: & illi consurgebant adversum me, & appre-
hendebam mentum eorum, & suffocabam, interficiebamque eos. 36. Nam & leonem & ursum inter-
feci ego servus tuus: erit igitur & Philisthæus hic incircumcisus, quasi unus ex eis. Nunc vadam, & au-
feram opprobrium populi: quoniam quis est iste Philisthæus incircumcisus, qui ausus est maledicere
exercitui Dei viventis? 37. Et ait David: Dominus qui eripuit me de manu leonis, & de manu ursi, ipse
me liberabit de manu Philisthæi huius. Dixit autem Saul ad David: Vade, & Dominus tecum sit. 38. Et
induit Saul David vestimentis suis, & imposuit galeam æream super caput ejus, & vestivit eum lorica.
39. Accinctus ergo David gladio eius super vestem suam, cœpit tentare si armatus posset incedere: non
enim habebat consuetudinem. Dixitque David ad Saul: Non possum sic incedere, quia non usum habeo. E
Et deposuit ea, 40. & tulit baculum suum, quem semper habebat in manibus: & elegit sibi quinque lim-
pidissimos lapides de torrente, & misit eos in peram pastoralem, quam habebat secum, & fundam ma-
nu tulit: & processit adversum Philisthæum. 41. Ibat autem Philisthæus incedens, & appropinquans ad-
versum David, & armiger eius ante eum. 42. Cumque inspexisset Philisthæus, & vidisset David, despe-
xit eum. Erat enim adolescens rufus, & pulcher aspectu. 43. Et dixit Philisthæus ad David: Numquid
ego canis sum, quòd tu venis ad me cum baculo? Et maledixit Philisthæus David in diis suis: 44. dixit-
que ad David: Veni ad me & dabo carnes tuas volatilibus cæli & bestiis terræ. 45. Dixit autem David
ad Philisthæum: Tu venis ad me cum gladio, & hasta, & clypeo: ego autem venio ad te in nomine Domini
exercituum, Dei agminum Israel, quibus exprobrasti hodie. 46. & dabit te Dominus in manu mea, &
percutiam te, & auferam caput tuum à te: & dabo cadavera castrorum Philisthiim hodie volatilibus
cæli & bestiis terræ: ut sciat omnis terra, quià est Deus in Israel. 47. Et noverit universa Ecclesia hæc,
quia non in gladio, nec in hasta salvat Dominus: ipsius enim est bellum, et tradet vos in manus nostras.
48. Cùm ergo surrexisset Philisthæus, et veniret, et appropinquaret contra David, festinavit David, F
et cucurrit ad pugnam ex adverso Philisthæi. 49 Et misit manum suam in peram, tulitque unum lapi-
dem, et funda iecit, et circumducens percussit Philisthæum in fronte: et infixus est lapis in fronte eius,
et cecidit in faciem suam super terram. 50 Prævaluitque David adversum Philisthæum in funda et lapi-
de, percussumque Philisthæum interfecit. Cumque gladium non haberet in manu David, 51. cucurrit,
& stetit super Philisthæum, & tulit gladium eius, & eduxit eum de vagina sua: & interfecit eum, præci-
Eccli.47.a 4 ditque caput eius. Videntes autem Philisthiim, quod mortuus esset fortissimus eorum, fugerunt. 52.
1.Mach.4.d Et consurgentes viri Israel & Juda vociferati sunt, & persecuti sunt Philisthæos usque dum venirent in
30 vallem, & usque ad portas Accaron, cecideruntque vulnerati de Philisthiim in via Saraim, & usque
ad Geth, & usque ad Accaron. 53. Et revertentes filii Israel postquam persecuti fuerant Philisthæos, in-
vase-

vaserunt castra eorum. 54. Assumens autem David caput Philisthæi, attulit illud in Jerusalem. arma verò ejus posuit tabernaculo suo: 55. Eo autem tempore, quo viderat Saul David ingredientem contra Philisthæum, ait ad Abner principem militiæ: De qua stirpe descendit hic adolescens, Abner? Dixitq; Abner: Vivit anima tua, rex, si novi. 56. Et ait rex: Interroga tu, cujus filius sit iste puer. 57. Cumque regressus esset David, percusso Philisthæo, tulit eum Abner, & introduxit coram Saule, caput Philisthæi habentem in manu. 58. Et ait ad eum Saul: De qua progenie es, ò adolescens? Dixitque David: Filius servi tui Isai Bethlehemitæ ego sum.

CAPUT XVIII.

Inito David cum Ionatha fœdere, Saul audita sui, & David, comparatione, pessimè illum odit, unde malo spiritu agitatus nititur David configere, & Merob filiam quam erat Davidi pollicitus, tradit alteri: Michol verò juniorem callidè mediantibus centum præputiis Philisthæorum despondet David in uxorem.

A 1. ET factum est cùm complesset loqui ad Saul: anima Jonathæ conglutinata est animæ David, & dilexit eum Jonathas quasi animam suam. 2. Tulitque eum Saul in die illa, & non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui. 3. Inierunt autem David & Jonathas fœdus: diligebat enim eum quasi animam suam. 4. Nam expoliavit se Jonathas tunica, qua erat indutus, & dedit eam David, & reliqua vestimenta sua, usque ad gladium & arcum suum, & usque ad balteum. 5. Egrediebatur quoque David ad omnia quæcumque misisset eum Saul, & prudenter se agebat: posuitque eum Saul super viros belli, & acceptus erat in oculis universi populi, maximèque in conspectu famulorum Saul. 6. Porrò cùm reverteretur percusso Philisthæo David, egressæ sunt mulieres de universis urbibus Israel, cantantes, chorosque ducentes in occursum Saul regis, in tympanis lætitiæ, & in sistris. 7. Et præcinebant mulieres ludentes, atque dicentes: Percussit Saul mille, & David decem millia. Inf.21.d 11. Eccli.47.27
8. Iratus est autem Saul nimis, & displicuit in oculis ejus sermo iste: dixitque: Dederunt David decem millia, & mihi mille dederunt: quid ei superest, nisi solum regnum? 9. Non rectis ergo oculis Saul aspiciebat David à die illa, & deinceps. 10. Post diem autem alteram, invasit spiritus Dei malus Saul, & prophetabat in medio domus suæ: David autem psallebat manu sua, sicut per singulos dies: tenebatque Saul lanceam. 11. & misit eam, putans quòd configere posset David cum pariete;
B & declinavit David à facie ejus secundò. 12. Et timuit Saul David, eò quòd Dominus esset cum eo, & à se recessisset. 13. Amovit ergo eum Saul à se, & fecit eum tribunum super mille viros: & egrediebatur & intrabat in conspectu populi. 14. In omnibus quoque viis suis David prudenter agebat, & Dominus erat cum eo. 15. Vidit itaque Saul quod prudens esset nimis, & cœpit cavere eum. 16. Omnis autem Israel & Juda diligebat David: ipse enim ingrediebatur & egrediebatur ante eos. 17. Dixitque Saul ad David: Ecce filia mea major Merob, ipsam dabo tibi uxorem: tantummodò esto vir fortis, & præliare bella Domini. Saul autem reputabat, dicens: Non sit manus mea in eum, sed sit super eum manus Philisthinorum. 18. Ait autem David ad Saul: Quis ego sum, aut quæ est vita mea, aut cognatio patris mei in Israel, ut fiam gener regis? 19. Factum est autem tempus, cùm deberet dari Merob filia Saul David, data est Hadrieli Molathitæ uxor. 20. Dilexit autem David Michol filia Saul altera. Et nuntiatum est Saul, & placuit ei. 21. Dixitque Saul: Dabo eam illi, ut fiat ei in scandalum, & sit super eum manus Philisthinorum. Dixitque Saul ad David: In duabus rebus gener meus eris hodie. 22. Et mandavit Saul servis suis: Loquimini ad David clam me, dicentes: Ecce places regi, & omnes servi ejus diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. 23. Et locuti sunt servi Saul in auribus David omnia verba hæc. Et ait David: Num parum videtur vobis, generum esse regis? ego autem sum vir pau-
C per & tenuis. 24. Et renuntiaverunt servi Saul, dicentes: Hujuscemodi verba locutus est David. 25. Dixit autem Saul: Sic loquimini ad David: Non habet rex sponsalia necesse, nisi tantùm centum præputia Philisthinorum, ut fiat ultio de inimicis regis. Porrò Saul cogitabat tradere David in manus Philisthinorum. 26. Cumque renuntiassent servi ejus David, verba quæ dixerat Saul, placuit sermo in oculis David, ut fieret gener regis. 27. Et post paucos dies surgens David, abiit cum viris qui sub eo erant. Et percussit ex Philisthiim ducentos viros, & attulit eorum præputia, & annumeravit ea regi, ut esset gener ejus. Dedit itaque Saul ei Michol filiam suam uxorem. 28. Et vidit Saul, & intellexit quòd Dominus esset cum David: Michol autem filia Saul diligebat eum. 29. Et Saul magis cœpit timere David: factusque est Saul inimicus David cunctis diebus. 30. Et egressi sunt Principes Philisthinorum: à principio autem egressionis eorum, prudentius se gerebat David quàm omnes servi Saul, & celebre factum est nomen ejus nimis.

CAPUT XIX.

Saul David occidere volens, voce Ionathæ placatur: quem coram se citharizantem iterum transfigere tentat, & fugientem industria Michol in Najoth apud Samuelem persecutus, post ternos nuntios prophetantes etiam ipse prophetat.

A 1. LOcutus est autem Saul ad Jonathan filium suum, & ad omnes servos suos, ut occiderent David: Porrò Jonathas filius Saul diligebat David valde. 2. Et indicavit Jonathas David, dicens: Quærit Saul pater meus occidere te: qua propter observa te quæso, manè: & manebis clam, & absconderis. 3. Ego autem egrediens stabo juxta patrem meum, & in agro ubicumque fueris: & ego loquar de te ad patrem meum; et quodcumque videro, nuntiabo tibi. 4. Locutus est ergo Jonathas de David bona ad Saul patrem suum: dixitque ad eum: Ne pecces rex in servum tuum David, quia non peccavit tibi, & opera ejus bona sunt tibi valdè. 5. Et posuit animam suam in manu sua, & percussit Philisthæum, & fecit Dominus salutem magnam universo Israeli: vidisti, & lætatus es. Quare ergo peccas in sanguine innoxio, interficiens David, qui est absque culpa? 6. Quod cum audisset Saul

pla-

placatus voce Jonathæ, juravit: Vivit Dominus, quia non occidetur. 7. Vocavit itaque Jonathas
David, et indicavit ei omnia verba hæc: & introduxit Jonathas David ad Saul, & fuit ante eum,
sicut fuerat heri & nudiustertius. 8. Motum est autem rursum bellum: & egressus David,
pugnavit adversum Philisthiim: percussitque eos plaga magna, & fugerunt à facie ejus. 9. Et factus B
est spiritus Domini malus in Saul: sedebat autem in domo sua, et tenebat lanceam: porrò Dauid psal-
lebat manu sua. 10. Nisusque est Saul configere David lancea in pariete, et declinavit David à facie
Saul: lancea autem casso vulnere perlata est in parietem, et David fugit, et saluatus est nocte illa. 11.
Misit ergo Saul satellites suos in domum Dauid, ut custodirent eum, et interficeretur manè.
Quod cum annuntiasset Dauid Michol uxor sua, dicens: Nisi saluaueris te nocte hac, cras mo-
rieris: 12. deposuit eum per fenestram. Porrò ille abiit et aufugit, atque saluatus est. 13. Tulit
autem Michol statuam, et posuit eam super lectum, et pellem pilosam caprarum posuit ad caput ejus,
et operuit eam vestimentis. 14. Misit autem Saul apparitores, qui raperent Dauid: et responsum est
quòd ægrotaret. 15. Rursumque misit Saul nuntios ut viderent Dauid, dicens: Afferte eum ad me
in lecto, ut occidatur. 16. Cumque venissent nuntii, inuentum est simulachrum super lectum, et
pellis caprarum ad caput ejus. 17. Dixitque Saul ad Michol; Quare sic illusisti mihi, et dimisi-
sti inimicum meum ut fugeret? Et respondit Michol ad Saul: Quia ipse locutus est mihi; Di-
mitte me, alioquin interficiam te. 18. Dauid autem fugiens, saluatus est, et venit ad Samuel
in Ramatha, et nuntiauit ei omnia quæ fecerat sibi Saul: et abierunt ipse et Samuel, et mora-
ti sunt in Najoth. 19. Nuntiatum est autem Sauli à dicentibus; Ecce Dauid in Najoth in Ra-
matha. 20. Misit ergo Saul lictores, ut raperent Dauid; qui cum vidissent cuneum prophe-
tarum vaticinantium, et Samuelem stantem super eos, factus est etiam Spiritus Domini in
illis, & prophetare cœperunt etiam ipsi. 21. Quod cùm nuntiatum esset Sauli, misit & alios nuntios:
prophetaverunt autem & illi. Et rursum misit Saul tertios nuntios: qui & ipsi prophetaverunt. Et ira-
tus iracundia Saul, 22. abiit etiam ipse in Ramatha: & venit usque ad cisternam magnam, quæ est in
Socho, & interrogavit, & dixit: In quo loco sunt Samuel & David? Dictumque est ei: Ecce in Na-
joth sunt in Ramatha. 23. Et abiit in Najoth in Ramatha, & factus est etiam super eum Spiritus Do-
Sup. 11. c. 10. mini, & ambulabat ingrediens, & prophetabat usque dum veniret in Najoth in Ramatha. 24. Et ex-
poliavit etiam ipse se vestimentis suis, & prophetavit cum ceteris coram Samuele, & cecidit nudus tota
die illa & nocte. Unde & exivit proverbium: Num & Saul inter prophetas.

CAPUT XX.

*Jonathas post repetitum cum David fœdus, ipsum cum patre reconciliare frustrà conatur, illum ta-
men è manibus ejus trium sagittarum signo liberat.*

1. Fugit autem David de Naioth, quæ est in Ramatha, veniensque locutus est coram Jonatha:
Quid feci? quæ est iniquitas mea, & quod peccatum meum in patrem tuum, quia quærit ani- A
mam meam? 2. Qui dixit ei: Absit, non morieris; neque enim faciet pater meus quidquam grande vel
parvum, nisi priùs indicaverit mihi: hunc ergo celavit me pater meus sermonem tantummodo? nequa-
quam erit istud. 3. Et juravit rursum Davidi. Et ille ait: Scit profectò pater tuus quia inveni gratiam in
oculis tuis, & dicet: Nesciat hoc Jonathas, ne fortè tristetur. Quinimò vivit Dominus, & vivit ani-
ma tua, quia uno tantùm (ut ita dicam) gradu, ego morsque dividimur. 4. Et ait Jonathas ad David:
Quodcumque dixerit mihi anima tua, faciam tibi. 5. Dixit autem David ad Jonatham: Ecce calendæ
sunt crastino, & ego ex more sedere soleo juxta regem ad vescendum: dimitte ergo me ut abscondar in
agro usque ad vesperam diei tertiæ. 6. Si respiciens requisierit me pater tuus, respondebis ei: Rogavit me
David, ut iret celeriter in Bethlehem civitatem suam: quia victimæ solemnes ibi sunt universis contribu-
libus suis. 7. Si dixerit, Bene: pax erit servo tuo. Si autem fuerit iratus, scito quia completa est malitia
ejus. 8. Fac ergo misericordiam in servum tuum: quia fœdus Domini me famulum tuum tecum inire fe-
cisti. Si autem est iniquitas aliqua in me, tu me interfice, & ad patrem tuum ne introducas me. 9. Et
ait Jonathas: Absit hoc à te: neque enim fieri potest, ut si certè cognovero completam esse patris mei
malitiam contra te, non annuntiem tibi. 10. Respondit que David ad Jonatham: Quis renuntiabit mihi,
si quid fortè responderit tibi pater tuus durè de me? 11. Et ait Jonathas ad David: Veni, & egrediamur
foras in agrum. Cumque exissent ambo in agrum, 12. ait Ionathas ad David: Domine Deus Israel, si
investigavero sententiam patris mei crastino vel perendie, & aliquid boni fuerit super David, & non sta-
tim misero ad te, & notum tibi fecero, 13. hæc faciat Dominus Ionathæ, & hæc addat. Si autem perse- B
veraverit patris mei malitia adversum te, revelabo aurem tuam, & dimittam te, ut vadas in pace: & sit Do-
minus tecum, sicut fuit cum patre meo. 14. Et si vixero, facies mihi misericordiam Domini: si verò mor-
tuus fuero, 15. non auferes misericordiam tuam à domo mea usque in sempiternum, quando eradicaverit
Dominus inimicos David, unumquemque de terra: auferat Ionatham de domo sua, & requirat Dominus
de manu inimicorum David. 16. Pepigit ergo Ionathas fœdus cum domo David, & requisiuit Dominus
de manu inimicorum David. 17. Et addidit Ionathas deierare David, eò quod diligeret illum: sicut enim
animam suam, ita diligebat eum. 18. Dixitque ad eum Ionathas: Cras calendæ sunt, & requireris: 19. requi-
retur enim sessio tua usque perendie. Descendes ergo festinus, & venies in locum ubi celandus es in die qua
operari licet, & sedebis juxta lapidem, cui nomen est Ezel. 20. Et ego tres sagittas mittam juxta eum, &
jaciam quasi exercens me ad signum, 21. Mittam quoque & puerum, dicens ei: Vade, & affer mihi sagittas.
22. Si dixero puero: Ecce sagittæ intra te sunt, tolle eas; tu veni ad me, quia pax tibi est, & nihil est mali,
vivit Dominus. Si autem sic locutus fuero puero: Ecce sagittæ ultra te sunt: vade in pace, quia dimisit
te Dominus. 23. De verbo autem quod locuti sumus ego & tu, sit Dominus inter me & te usque in sem-
piternum. 24. Absconditus est ergo David in agro, & venerunt calendæ, & sedit rex ad comedendum pa-
nem. 25. Cumque sedisset rex super cathedram suam (secundùm consuetudinem) quæ erat juxta parie-
tem, surrexit Ionathas, & sedit Abner ex latere Saul, vacuusque apparuit locus David. 26. Et non est
locu-

locutus Saul quidquam in die illo: cogitabat enim quòd fortè evenisset ei, ut non esset mundus, nec pu-
rificatus. 27. Cumque illuxisset dies secunda post calendas, rursus apparuit vacuus locus David. Dixit-
que Saul ad Ionatham filium suum: Cur non venit filius Isai nec heri, nec hodie, ad vescendum? 28.
Respondit que Ionathas Sauli: Rogauit me obnixè, ut iret in Bethlehem, 29. & ait: Dimitte me, quo-
niam sacrificium solemne est in ciuitate, unus de fratribus meis accersiuit me: nunc ergo si inueni gra-
C tiam in oculis tuis, vadam citò, & videbo fratres meos. Ob hanc causam non venit ad mensam regis. 30.
Iratus autem Saul aduersum Ionatham, dixit ei: Fili mulieris virum ultrò rapientis, numquid ignoro
quia diligis filium Isai, in confusionem tuam, & in confusionem ignominiosæ matris tuæ? 31. Omnibus
enim diebus, quibus filius Isai vixerit super terram, non stabilieris tu, neque regnum tuum. Itaque
jam nunc mitte, & adduc eum ad me: quia filius mortis est, 32. Respondens autem Jonathas Sauli
patri suo, ait: Quare morietur? quid fecit? 33. Et arripuit Saul lanceam ut percuteret eum. Et in-
tellexit Jonathas quòd definitum esset à patre suo, ut interficeret David. 34. Surrexit ergo Jonathas à
mensa in ira furoris, & non comedit in die calendarum secunda panem. Contristatus est enim super
David, eò quòd confudisset eum pater suus. 35. Cumque illuxisset manè, venit Jonathas in agrum
juxta placitum David, & puer parvulus cum eo, 36. & ait ad puerum suum: Vade, & affer mihi sa
gittas, quas ego jacio. Cumque puer cucurrisset, jecit aliam sagittam trans puerum. 37. Venit itaque
puer ad locum jaculi, quod miserat Ionathas: & clamavit Ionathas post tergum pueri, & ait. Ecce ibi
est sagitta porrò ultra te. 38. Clamavitque iterum Ionathas post tergum pueri, dicens: Festina veloci-
ter, ne steteris. Collegit autem puer Jonathæ sagittas, & attulit ad dominum suum: 39. & quid age-
retur, penitùs ignorabat: tantummodò enim Jonathas & David rem noverant. 40. Dedit ergo Jona-
thas arma sua puero, & dixit ei: Vade, & defer in civitatem. 41. Cumque abiisset puer, surrexit
David de loco, qui vergebat ad Austrum, & cadens pronus in terram, adoravit tertiò: & osculantes
se alterutrum, fleverunt pariter, David autem ampliùs. 42. Dixit ergo Jonathas ad David: Vade in
pace; quæcumque juravimus ambo in nomine Domini, dicentes: Dominus sit inter me & te, & inter
semen meum & semen tuum usque in sempiternum, 43. Et surrexit David, et abiit: sed et Jonathas in-
gressus est civitatem.

CAPUT XXI.

Profugus David in Nobe urbem sacerdotalem, fame compulsus panes sanctificatos comedit datos ab Abimelech præsente ibidem Doeg Idumæo, & Goliath gladio accepto, apud Achis regem Geth dementiam præ timore simulat.

1. VEnit autem David in Nobe ad Achimelech sacerdotem: & obstupuit Achimelech, eò quòd ve-
A nisset David. Et dixit ei: Quare tu solus, & nullus est tecum? 2. Et ait David ad Achi-
melech sacerdotem: Rex præcepit mihi sermonem, & dixit: Nemo sciat rem, propter quam missus es à
me & cuiusmodi præcepta tibi dederim, nam & pueris condixi in illum & illum locum. 3. Nunc ergo si
quid habes ad manum, vel quinque panes, da mihi, aut quidquid inveneris. 4. Et respondens sacerdos
ad David, ait illi: Non habeo laicos panes ad manum, sed tantùm panem sanctum: si mundi sunt pue-
ri, maximè a mulieribus? 5. Et respondit David sacerdoti, & dixit ei: Equidem, si de mulieribus
agitur: continuimus nos ab heri & nudiustertius, quando egrediebamur, & fuerunt vasa puerorum
sancta. Porrò via hæc polluta est, sed & ipsa hodie sanctificabitur in vasis. 6. Dedit ergo ei sacerdos
sanctificatum panem. Neque enim erat ibi panis, nisi tantùm panes propositionis, qui sublati fuerant à
facie Domini, ut ponerentur panes calidi. 7. Erat autem ibi vir quidam de servis Saul, in die illa, in- Matt.12.a 3
tus in tabernaculo Domini: & nomen ejus Doeg Idumæus, potentissimus pastorum Saul. 8. Dixit au-
tem David ad Achimelech: Si habes hìc ad manum hastam, aut gladium? quia gladium meum, &
arma mea non tuli mecum. Sermo enim regis urgebat. 9. Et dixit Sacerdos. Ecce hic gladius Go-
liath Philisthæi, quem percussisti in Valle terebinthi, est involutus pallio post Ephod: si istum vis tol-
lere, tolle. Neque enim hìc est alius absque eo. Et ait David: Non est huic alter similis, da mihi eum.
10. Surrexit itaque David, & fugit in die illa à facie Saul, & venit ad Achis regem Geth: 11. dixerunt-
que servi Achis ad eum, cùm vidissent David: Numquid non iste est David rex terræ? nonne huic can-
tabant per choros, dicentes: Percussit Saul mille, & David decem millia? 12. Posuit autem Da- Sup.18.b 7
vid sermones istos in corde suo, & extimuit valdè à facie Achis regis Geth. 13. Et immutavit os Eccli.47.a 7.
suum coram eis, & collabebatur inter manus eorum, & impingebat in ostia portæ, defluebantque
salivæ ejus in barbam. 14. Et ait Achis ad servos suos: Vidistis hominem insanum: quare adduxi-
stis eum ad me. 15. An desunt nobis furiosi quòd introduxistis istum, ut fureret me præsente, hic-
cine ingredietur domum meam.

CAPUT XXII.

David cum plurimis ad se in speluncam Odollam susceptis, inde ad regem Moab proficiscitur, unde consilio Gad prophetæ in terram Iuda revertitur. Saul verò omnes sacerdotes Nobe, præter Abiathar, qui ad David confugit, per Doeg Idumæum jussit interimi.

A 1. ABiit ergo David inde, & fugit in speluncam Odollam. Quod cùm audissent fratres eius, &
omnis domus patris ejus, descenderunt ad eum illuc. 2. Et convenerunt ad eum omnes,
qui erant in angustia constituti, & oppressi ære alieno, & amaro animo: & factus est eorum princeps,
fueruntque cum eo quasi quadringenti viri. 3. Et profectus est David inde in Maspha, quæ est Moab:
& dixit ad regem Moab: Maneat, oro, pater meus & mater mea vobiscum, donec sciam quid faciat mi-
hi Deus. 4. Et reliquit eos ante faciem regis Moab: manseruntque apud eum cunctis diebus, quibus Da-
vid

vid fuit in præsidio. 5. Dixitque Gad propheta ad David: Noli manere in præsidio, proficiscere, & B
vade in Terram Juda. Et profectus est David, & venit in saltum Haret. 6. Et audivit Saul quòd appa-
ruisset David, & viri qui erant cum eo, Saul autem cùm maneret in Gabaa, & esset in nemore, quod
est in Rama, hastam manu tenens, cunctique servi ejus circumstarent eum, 7. ait ad servos suos qui assiste-
bant ei: Audite nunc filii Jemini, numquid omnibus vobis dabit filius Isai agros & vineas, & universos
vos faciet tribunos, & centuriones; 8. quoniam coniurastis omnes adversum me, & non est qui mihi re-
nuntiet, maximè cùm & filius meus fœdus inierit cum filio Isai? Non est qui vicem meam doleat ex vo-
bis, nec qui annuntiet mihi: eò quòd suscitaverit filius meus servum meum adversum me, insidiantem
mihi usque hodie. 9. Respondens autem Doeg Idumæus, qui assistebat, & erat primus inter servos Saul:
Vidi, inquit, filium Isai in Nobe apud Achimelech filium Achitob sacerdotem. 10. Qui consuluit pro
eo Dominum, & cibaria dedit ei: sed & gladium Goliath Philisthæi dedit illi. 11. Misit ergo rex ad ac-
cersendum Achimelech sacerdotem filium Achitob, & omnem domum patris eius, sacerdotum, qui erant
in Nobe, qui universi venerunt ad regem. 12. Et ait Saul ad Achimelech: Audi fili Achitob. Qui re-
spondit: Præsto sum Domine. 13. Dixitque ad eum Saul: Quare coniurastis adversum me, tu & filius Isai,
& dedisti ei panes & gladium, & consuluisti pro eo Deum, ut consurgeret adversum me, insidiator usque
hodie permanens? 14. Respondensque Achimelech regi, ait: Et quis in omnibus servis tuis, sicut David fi- C
delis, & gener regis, & pergens ad imperium tuum, & gloriosus in domo tua? 15. Num hodie cœpi pro
eo consulere Deum? absit hoc à me: ne suspicetur rex adversus servum suum rem hujuscemodi, in univer-
sa domo patris mei: non enim scivit servus tuus quidquam super hoc negotio, vel modicum vel grande.
16. Dixitque rex: Morte morieris Achimelech, tu, & omnis domus patris tui, 17. Et ait rex emissariis,
qui circumstabant eum, Convertimini, & interficite sacerdotes Domini, nam manus eorum cum David
est, scientes quòd fugisset, & non indicaverunt mihi. Noluerunt autem servi regis extendere manus suas
in sacerdotes Domini. 18. Et ait rex ad Doeg. Convertere tu, & irrue in sacerdotes. Conversusque Doeg
Idumæus, irruit in sacerdotes, & trucidavit in die illa octogintaquinque viros vestitos ephod lineo. 19.
Nobe autem ciuitatem sacerdotum percussit in ore gladii, viros & mulieres, et parvulos, et lactentes, bo-
vemque et asinum, et ovem in ore gladii. 20. Euadens autem unus filius Achimelech, filii Achitob,
cuius nomen erat Abiathar, fugit ad David, 21. & annuntiavit ei quòd occidisset Saul sacerdotes Domini.
22. Et ait Dauid ad Abiathar. Sciebam in die illa, quòd cùm ibi esset Doeg Idumæus, proculdubio an-
nuntiaret Saul; ego sum reus omnium animarum patris tui. 23. Mane mecum, ne timeas, si quis quæ-
sierit animam meam, quæret et animam tuam, mecumque servaberis.

CAPUT XXIII.

Cùm David Ceilam à Philisthæis liberasset ne, in manus Saul à viris Ceilæ traderetur, profugus in desertum Ziph proditur à Ziphæis: fœdere autem inter David, & Ionatham renovato, Saul eum persequitur, sed propter subitam Philisthæorum irruptionem liberatur.

1 ET annuntiaverunt David, dicentes: Ecce Philisthiim oppugnant Ceilam & diripiunt areas. 2. A
Consuluit ergo David Dominum, dicens: Num vadam, et percutiam Philisthæos istos? Et
ait Dominus ad David: Vade, & percuties Philisthæos, & Ceilam salvabis. 3. Et dixerunt viri, qui
erant cum David, ad eum: Ecce nos hìc in Judæa consistentes timemus: quanto magis si ierimus in
Ceilam adversum agmina Philisthinorum? 4. Rursum ergo David consuluit Dominum, Qui respon-
dens, ait ei: Surge & vade in Ceilam: ego enim tradam Philisthæos in manu tua. 5. Abiit ergo Da-
vid, & viri ejus in Ceilam, & pugnavit adversum Philisthæos, & abegit jumenta eorum, & percussit
eos plaga magna: & salvavit David habitatores Ceilæ. 6. Porrò eo tempore, quo fugiebat Abiathar
filius Achimelech ad David in Ceilam, ephod secum habens descenderat. 7. Nuntiatum est autem Sau-
li quòd venisset David in Ceilam: & ait Sauli: Tradidit eum Deus in manus meas, conclususque est,
introgressus urbem in qua portæ & seræ sunt. 8. Et præcepit Saul omni populo, ut ad pugnam descen-
deret in Ceilam: & obsideret David, & viros ejus. 9. Quod cùm David rescisset, quia præpararet ei
Saul clàm malum, dixit ad Abiathar sacerdotem: Applica ephod. 10. Et ait David: Domine Deus Is-
rael, audivit famam servus tuus, quòd disponat Saul venire in Ceilam, ut evertat urbem propter me.
11. Si tradent me viri Ceilæ in manus ejus? & si descendet Saul, sicut audivit servus tuus? Domine Deus
Israel indica servo tuo. Et ait Dominus descendet. 12. Dixitque David: Si tradent me viri Ceilæ, &
viros qui sunt mecum in manus Saul? Et dixit Dominus: Tradent. 13. Surrexit ergo David & viri eius B
quasi sexcenti & egressi de Ceila, huc atque illuc vagabantur incerti: nuntiatumq; est Sauli quòd fugisset
David de Ceila, & salvatus esset, quam ob rem dissimulavit exire. 14. Morabatur autem David in deserto
in locis firmissimis mansitque in monte solitudinis Ziph, in monte opaco: quærebat eum tamen Saul
cunctis diebus, & non tradidit eum Deus in manibus eius. 15. Et vidit David quòd egressus esset
Saul, ut quæreret animam eius. Porrò David erat in deserto Ziph in silva. 16. Et surrexit Jona-
thas filius Saul, & abiit ad David in silvam, & confortavit manus eius in Deo: dixitque ei: 17.
Ne timeas; neque enim inveniet te manus Saul patris mei, & tu regnabis super Israel, & ego ero
tibi secundus, sed & Saul pater meus scit hoc. 18. Percussit ergo uterque fœdus coram Domino:
mansitque David in silva: Jonathas autem reversus est in domum suam; 19. Ascenderunt autem Zi-
Infr. 26. 1. phæi ad Saul in Gabaa, dicentes: Nonne ecce David latitat apud nos in locis tutissimis silvæ, in col-
le Hachila, quæ est ad dexteram deserti? 20. Nunc ergo, sicut desideravit anima tua ut descende-
res, descende: nostrum autem erit ut tradamus eum in manus regis. 21. Dixitque Saul: Benedicti
vos à Domino, quia doluisti vicem meam. 22. Abite ergo, oro, & diligentiùs præparate, & cu-
riosiùs agite, & considerate locum ubi sit pes eius, vel quis viderit eum ibi: recogitat enim de me,
quod callidè insidierei. 23. Considerate & videte omnia latibula eius, in quibus absconditur, & re-
vertimini ad me ad rem certam, ut vadam vobiscum: quòd si etiam in terram se abstruserit, per-
scrutabor eum in cunctis millibus Juda. 24. At illi surgentes abierunt in Ziph ante Saul: David autem
& vi-

& viri eius erant in deserto Maon, in campestribus, ad dexteram Jesimon. 25. Ivit ergo Saul &
socii eius ad quærendum eum: & nuntiatum est David, statimque descendit ad petram, & versaba-
tur in deserto Maon: quod cùm audisset Saul, persecutus est David in deserto Maon. 26. Et ibat
Saul ad latus montis ex parte una: David autem & viri eius erant in latere montis ex parte alte-
ra: porrò David desperabat se posse evadere à facie Saul: itaque Saul & viri eius, in modum coronæ
cingebant David & viros eius, ut caperent eos. 27. Et nuntiùs venit ad Saul, dicens: Festina,
& veni, quoniam infuderunt se Philisthiim super terram. 28. Reuersus est ergo Saul desistens per-
sequi Dauid, & perrexit in occursum Philisthinorum: propter hoc uocauerunt locum illum, Petram di-
uidentem.

CAPUT XXIV.

*David in spelunca Engaddi latitans oram chlamydis Saul persequentis abscidit, & ne occideretur, ip-
sum liberavit: quare Saul culpam agnoscit, & sciens David regnaturum, suscepto ab ipso jura-
mento de non exscindenda Saulis familia, ei reconciliatur.*

A 1 Ascendit ego David inde: & habitavit in locis tutissimis Engaddi. 2. Cumque reversus esset
Saul, postquam persecutus est Philisthæos, nuntiaverunt ei, dicentes: Ecce, David in de-
serto est Engaddi. 3. Assumens ergo Saul tria millia electorum virorum ex omni Israel, perrexit
ad investigandum David & viros ejus, etiam super abruptissimas petras, quæ solis ibicibus perviæ
sunt. 4. Et venit ad caulas ovium, quæ se offerebant vianti; eratque ibi spelunca, quam ingressus est
Saul, ut purgaret ventrem: porrò David & viri ejus in interiore parte speluncæ latebant. 5. Et dixe-
runt servi David ad eum: Ecce dies, de qua locutus est Dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum
tuum, ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David, & præcidit oram chlamydis
Saul silenter. 6. Post hæc percussit cor suum David, eò quòd abscidisset oram clamydis Saul. 7. Di-
xitque ad viros suos: Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hanc rem domino meo, Christo Domini,
ut mittam manum meam in eum, quia Christus Domini est. 8. Et confregit David viros suos sermoni-
bus, & non permisit eos ut consurgerent in Saul: porrò Saul exurgens de spelunca, pergebat cœpto iti-
nere. 9. Surrexit autem & David post eum: & egressus de spelunca, clamavit post tergum Saul, di-
cens: Domine mi rex. Et respexit Saul post se: & inclinans se David pronus in terram, adoravit, 10
dixitque ad Saul: Quare audis verba hominum loquentium; David quærit malum adversum te? 11. Ec-
ce hodie viderunt oculi tui, quòd tradiderit te Dominus in manu mea in spelunca, & cogitavi ut oc-
ciderem te, sed pepercit tibi oculus meus: dixi enim: Non extendam manum meam in dominum meum,
B quia Christus Domini est. 12. Quin potiùs pater mi, vide, & cognosce oram chlamydis tuæ in manu
mea: quoniam cùm præscinderem summitatem chlamydis tuæ, nolui extendere manum meam in te:
animadverte, & vide, quoniam non est in manu mea malum, neque iniquitas, neque peccavi in te:
tu autem insidiaris animæ meæ ut auferas eam. 13. Judicet Dominus inter me & te, & ulciscatur me
Dominus ex te: manus autem mea non sit in te. 14. Sicut & in proverbio antiquo dicitur: AB IM-
PIIS egredietur impietas: manus ergo mea non sit in te. 15. Quem persequeris, rex Israel? quem
persequeris? canem mortuum persequeris, & pulicem unum. 16. Sit Dominus judex, & judicet inter
me & te: & videat, & judicet causam meam, & eruat me de manu tua. 17. Cùm autem complesset
David loquens sermones hujuscemodi ad Saul, dixit Saul: Numquid vox hæc tua est fili mi David? Et
levavit Saul vocem suam, & flevit: 18. dixitque ad David: Justior tu es quàm ego: tu enim tribuisti mi-
hi bona: ego autem reddidi tibi mala. 19. Et tu indicasti hodie quæ feceris mihi bona: quomodo tradi-
derit me Dominus in manum tuam, & non occideris me. 20. Quis enim cùm invenerit inimicum suum,
dimittet eum in via bona? Sed Dominus reddat tibi vicissitudinem hanc, pro eo quod hodie operatus es
in me. 21. Et nunc quia scio quòd certissimè regnaturus sis, & habiturus in manu tua regnum Israel:
22. iura mihi in Domino, ne deleas semen meum post me, neque auferas nomen meum de domo patris
mei. 23. Et iuravit David Sauli. Abiit ergo Saul in domum suam: & David & viri eius ascenderunt ad
tutiora loca.

CAPUT XXV.

*Mortuus Samuelis plangitur; David Nabal victum neganti mortem minatur, egregia Abigail oratio-
ne placatur, quam mortuo Nabal in connubium accipit, simul & Achinoam; Saul verò filiam Mi-
chol Phalti tradit.*

A 1. Mortuus est autem Samuel, & congregatus est universus Israel, & planxerunt eum, & sepelie- Inf. 28. a 3.
runt eum in domo sua in Ramatha. Consurgensque David descendit in desertum Pharan. 2. Eccli. 46. d 3.
Erat autem vir quispiam in solitudine Maon, & possessio ejus in Carmelo, & homo ille magnus nimis:
erantque ei oves tria millia, & mille capræ: & accidit ut tonderetur grex ejus in Carmelo. 3. No-
men autem viri illius erat Nabal: & nomen uxoris ejus Abigail; eratque mulier illa prudentissima &
speciosa: porrò vir ejus durus & pessimus & malitiosus: erat autem de genere Caleb. 4. Cùm ergo au-
disset David in deserto quòd tonderet Nabal gregem suum. 5. misit decem juvenes, & dixit eis: Ascen-
dite in Carmelum, & venietis ad Nabal, & salutabitis eum ex nomine meo pacificè. 6. Et di-
cetis: Sit fratribus meis, & tibi pax, & domui tuæ pax, & omnibus, quæcumque habes, sit pax.
7. Audivi quod tonderent pastores tui, qui erant nobiscum in deserto: numquam eis molesti fui-
mus, nec aliquando defuit quidquam eis de grege, omni tempore quo fuerunt nobiscum in Carme-
lo. 8. Interroga pueros tuos, & indicabunt tibi. Nunc ergo inveniant pueri tui gratiam in oculis
tuis: in die enim bona venimus; quodcumque invenerit manus tua da servis tuis, & filio tuo David.
9. Cumque venissent pueri David, locuti sunt ad Nabal omnia verba hæc ex nomine David: & silue-
Y runt.

runt, 10. Respondens autem Nabal pueris David, ait: Quis est David? & quis est filius Isai? hodie
increverunt servi qui fugiunt dominos suos. 11. Tollam ergo panes meos, & aquas meas, & carnes B
pecorum, quas occidi tonsoribus meis, & dabo viris quos nescio unde sint? 12. Regressi sunt ita-
que pueri David per viam suam, & reversi venerunt, & nuntiaverunt ei omnia verba quæ dixerat.
13. Tunc ait David pueris suis: Accingatur unusquisque gladio suo. Et accincti sunt singuli gladiis
suis, accinctusque est & David ense suo: & secuti sunt David quasi quadringenti viri: porrò ducenti
remanserunt ad sarcinas. 14. Abigail autem uxori Nabal nuntiavit unus de pueris suis, dicens: Ecce
David misit nuntios de deserto, ut benedicerent Domino nostro: & aversatus est eos. 15. Homines
isti, boni satis fuerunt nobis, & non molesti: nec quidquam aliquando periit omni tempore, quo
fuimus conversati cum eis in deserto: 16. pro muro erant nobis tam in nocte quàm in die, omnibus
diebus quibus pavimus apud eos greges. 17. Quam ob rem considera, & recogita quid facias, quo-
niam completa est malitia adversum virum tuum, & adversum domum tuam, & ipse est filius Belial,
ita ut nemo possit ei loqui. 18. Festinavit igitur Abigail, & tulit ducentos panes, & duos utres vini,
& quinque arietes coctos, & quinque sata polentæ, & centum ligaturas uvæ passæ, & ducen-
tas massas caricarum, & posuit super asinos: 19. dixitque pueris suis: Præcedite me: ecce ego
post tergum sequar vos: viro autem suo Nabal non indicavit. 20. Cùm ergo ascendisset asinum,
& descenderet ad radices montis, David & viri ejus descendebant in occursum ejus: quibus & illa occur- C
rit. 21. Et ait David: Verè frustra servavi omnia quæ hujus erant in deserto, & non periit quidquam
de cunctis quæ ad eum pertinebant: & reddidit mihi malum pro bono. 22. Hæc faciat Deus inimicis Da-
vid, & hæc addat, si reliquero de omnibus quæ ad ipsum pertinent usque mane, mingentem ad parie-
tem. 23. Cùm autem vidisset Abigail David, festinavit, & descendit de asino, & procidit coram Da-
vid super faciem suam, & adoravit super terram, 24. & cecidit ad pedes ejus, & dixit: In me sit,
domine mi, hæc iniquitas: loquatur, obsecro, ancilla tua in auribus tuis: & audi verba famulæ tuæ. 25.
Ne ponat, oro, dominus meus rex cor suum super virum istum iniquum Nabal: quoniam secundùm
nomen suum stultus est, & stultitia est cum eo: ego autem ancilla tua non vidi pueros tuos, domine mi,
quos misisti. 26. Nunc ergo domine mi, vivit Dominus, & vivit anima tua, qui prohibuit te ne venires
in sanguinem, & salvavit manum tuam tibi, & nunc fiant sicut Nabal inimici tui, & qui quærunt Domi-
no meo malum. 27. Quapropter suscipe benedictionem hanc, quam attulit ancilla tua tibi domino meo:
& da pueris qui sequuntur te dominum meum. 28. Aufer iniquitatem famulæ tuæ: faciens enim faciet
Dominus tibi domino meo domum fidelem, quia prælia Domini, domine mi, tu prælaris: malitia er-
go non inveniatur in te omnibus diebus vitæ tuæ. 29. Si enim surrexerit aliquando homo persequens
te, & quærens animam tuam, erit anima domini mei custodita quasi in fasciculo viventium, apud D
Dominum Deum tuum: porrò inimicorum tuorum anima rotabitur, quasi in impetu & circulo fundæ.
30. Cùm ergo fecerit Dominus tibi domino meo omnia quæ locutus est bona de te, & constituerit te
ducem super Israel, 31. non erit tibi hoc in singultum, & in scrupulum cordis domino meo,
quòd effuderis sanguinem innoxium, aut ipse te ultus fueris: & cùm benefecerit Dominus domi-
no meo, recordaberis ancillæ tuæ. 32. Et ait David ad Abigail: Benedictus Dominus Deus Israel,
qui misit hodie te in occursum meum, & benedictum eloquium tuum, 33. & benedicta tu, quæ
prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem, & ulciscerer me manu mea. 34. Alioquin vivit
Dominus Deus Israel, qui prohibuit me ne malum facerem tibi; nisi citò venisses in occursum mihi,
non remansisset Nabal usque ad lucem matutinam, mingens ad parietem. 35. Suscepit ergo David de
manu ejus omnia quæ attulerat ei, dixitque ei: Vade pacificè in domum tuam, ecce audivi vocem
tuam, & honoravi faciem tuam. 36. Venit autem Abigail ad Nabal: & ecce erat ei convivium in domo
ejus, quasi convivium regis, & cor Nabal iucundum: erat enim ebrius nimis: & non indicavit ei ver-
bum pusillum, aut grande usque mane 37. Diluculo autem cùm digessisset vinum Nabal, indicavit ei
uxor sua verba hæc, & emortuum est cor ejus intrinsecus, & factus est quasi lapis. 38. Cumque pertran-
sissent decem dies, percussit Dominus Nabal, & mortuus est. 39. Quod cùm audisset David mortuum E
Nabal, ait: Benedictus Dominus, qui judicavit causam opprobrii mei de manu Nabal, & servum
suum custodivit à malo, & malitiam Nabal reddidit Dominus in caput ejus. Misit ergo David, & lo-
cutus est ad Abigail, ut sumeret eam sibi in uxorem. 40. Et venerunt pueri David ad Abigail in Car-
melum, & locuti sunt ad eam, dicentes: David misit nos ad te, ut accipiat te sibi in uxorem. 41.
Quæ consurgens adoravit prona in terram, & ait: Ecce famula tua sit in ancillam, ut lavet pedes ser-
vorum domini mei. 42. Et festinavit, & surrexit Abigail, & ascendit super asinum, & quinque puel-
læ ierunt cum ea, pedisequæ ejus, & secuta est nuntios David: & facta est illi uxor. 43. Sed & Achi-
noam accepit David de Jezrael: & fuit utraque uxor ejus. 44. Saul autem dedit Michol filiam suam
uxorem David, Phalti filio Lais, qui erat de Gallim.

CAPUT XXVI.

David autem iterùm à Ziphæis apud Saul proditur, hastam, & scyphum dormienti Saul abstulit: quod agnoscens Saul, culpam fatetur, revocatoque Davidi securitatem pollicetur.

Sup. 23. c. 19 1. ET venerunt Ziphæi ad Saul in Gabaa, dicentes: Ecce, David absconditus est in colle Hachila, A
quæ est ex adverso solitudinis. 2. Et surrexit Saul, & descendit in desertum Ziph, & cum eo
tria millia virorum de electis Israel, ut quæreret David in deserto Ziph. 3. Et castrametatus est Saul in
Gabaa Hachila, quæ erat ex adverso solitudinis in via: David autem habitabat in deserto. Videns au-
tem quòd venisset Saul post se in desertum, 4. misit exploratores, & didicit quòd illuc venisset certissimè.
5. Et surrexit David clam, & venit ad locum ubi erat Saul: cumque vidisset locum, in quo dormiebat
Saul, & Abner filius Ner, princeps militiæ ejus, & Saulem dormientem in tentorio, & reliquum vul-
gus per circuitum ejus, 6. ait David ad Achimelech Hethæum, & Abisai filium Sarviæ, fratrem Joab, di-
cens: Quis descendet mecum ad Saul in castra? dixitque Abisai: Ego descendam tecum. 7. Venerunt
ergo

Ergo David & Abisai ad populum nocte, & invenerunt Saul jacentem, & dormientem in tentorio, &
B hastam fixam in terra ad caput ejus: Abner autem & populum dormientes in circuitu ejus. 8. Dixitque
Abisai ad David: Conclusit Deus inimicum tuum hodie in manus tuas: nunc ergo perfodiam eum lancea
in terra, semel, & secundò opus non erit. 9. Et dixit David ad Abisai: Ne interficias eum: quis
enim extendet manum suam in Christum Domini, & innocens erit? 10. Et dixit David: Vivit Dominus,
quia nisi Dominus percusserit eum, aut dies ejus venerit ut moriatur, aut in prælium descendens perierit:
11. propitius sit mihi Dominus ne extendam manum meam in Christum Domini. Nunc igitur tolle hastam,
quæ est ad caput ejus, & scyphum aquæ, & abeamus. 12. Tulit igitur David hastam, & scyphum
aquæ, qui erat ad caput Saul, & abierunt: & non erat quisquam, qui videret, & intelligeret, & evigilaret,
sed omnes dormiebant, quia sopor Domini irruerat super eos. 13. Cumque transisset David ex
adverso, & stetisset in vertice montis de longè, & esset grande intervallum inter eos, 14. clamavit David
ad populum, & ad Abner filium Ner, dicens: Nonne respondebis Abner? Et respondens Abner, ait:
Quis es tu, qui clamas, & inquietas regem? 15. Et ait David ad Abner: Numquid non vir tu es? &
quis alius similis tui in Israel? quare ergo non custodisti dominum tuum regem? ingressus est enim unus
de turba, ut interficeret regem, Dominum tuum. 16. Non est bonum hoc, quod fecisti: vivit Dominus,
quoniam filii mortis estis vos, qui non custodistis Dominum vestrum, Christum Domini. Nunc
ergo vide ubi sit hasta regis, & ubi sit scyphus aquæ, qui erat ad caput ejus. 17. cognovit autem Saul vocem
C David, & dixit: Numquid vox hæc tua, fili mi David? & ait Dauid Vox mea, Domine mi rex. 18. Et ait:
Quam ob causam Dominus meus persequitur servum suum? Quid feci? aut quod est malum in manu mea?
19. Nunc ergo audi, oro, Domine mi rex, verba servi tui. Si Dominus incitat te adversum me, odoretur
sacrificium: si autem filii hominum, maledicti sunt in conspectu Domini: qui ejecerunt me hodie,
ut non habitem in hereditate Domini, dicentes: Vade, servi diis alienis. 20. Et nunc non effundatur
sanguis meus in terram coram Domino: quia egressus est rex Israel ut quærat pulicem unum, sicut persequitur
perdix in montibus. 21. Et ait Saul: Peccavi, revertere fili mi David. nequaquam enim ultrà
tibi malefaciam, eò quòd pretiosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie: apparet enim quòd stultè
egerim, & ignorauerim multa nimis. 22. Et respondens Dauid, ait: Ecce hasta regis: transeat unus
de pueris regis, & tollat eam. 23. Dominus autem retribuet unicuique, secundùm justitiam suam &
fidem, tradidit enim te Dominus hodie in manum meam, & nolui extendere manum meam in Christum
Domini. 24. Et sicut magnificata est anima tua hodie in oculis meis, sic magnificetur anima mea in oculis
Domini, & liberet me de omni angustia. 25. Ait ergo Saul ad David: Benedictus tu fili mi
Dauid: & quidem faciens facies, & potens poteris. Abiit autem Dauid in viam suam, & Saul reuersus
est in locum suum.

CAPUT XXVII.

David inconstantiæ Saulis fidere non ausus, apud Achis profugus, à quo urbem Siceleg obtinuit, quæ ex eo facta est in hereditatem regum Iuda, unde plurimas ex Amalecitis & vicinis locis agebat prædas imponens regi Achis.

A 1. ET ait David in corde suo: Aliquando incidam una die in manu Saul: nonne melius est ut fugiam,
& salver in Terra Philisthinorum, ut desperet Saul, cessetque me quærere in cunctis finibus
Israel? fugiam ergo manus ejus. 2. Et surrexit David, & abiit ipse, & sexcenti viri cum eo, ad
Achis filium Maoch regem Geth. 3. Et habitavit David cum Achis in Geth, ipsi & viri ejus; vir &
domus ejus; & David, & duæ uxores ejus, Achinoam Jezrahelitis, & Abigail uxor Nabal Carmeli. 4. Et
nuntiatum est Sauli, quòd fugisset David in Geth, & non addidit ultrà quærere eum. 5. Dixit autem
David ad Achis: Si inveni gratiam in oculis tuis, detur mihi locus in una urbium regionis hujus, ut habitem
ibi: cur enim manet servus tuus in civitate regis tecum? 6. Dedit itaque ei Achis in die illa Siceleg
propter quam causam facta est Siceleg regum Juda, usque in diem hanc. 7. Fuit autem numerus dierum,
quibus habitavit David in regione Philisthinorum, quatuor mensium. 8. Et ascendit David, &
viri ejus, & agebant prædas de Gessuri, & de Gerzi, & de Amalecitis: hi enim pagi habitabantur in
terra antiquitus, euntibus Sur usque ad Terram Ægypti. 9. Et percutiebat David omnem terram, nec
relinquebat viventem virum & mulierem: tollensque oves, & boves, & asinos, & camelos, & vestes, revertebatur,
& veniebat ad Achis. 10. Dicebat autem ei Achis: In quem irruisti hodie? Respondebat
David: Contra meridiem Iudæ, & contra meridiem Ierameel, & contra meridiem Ceni. 11. Virum &
mulierem non vivificabat David, nec adducebat in Geth, dicens: Ne fortè loquantur adversum nos: Hæc
fecit David: & hoc erat decretum illi omnibus diebus quibus habitavit in regione Philisthinorum. 12.
Credidit ergo Achis David, dicens: Multa mala operatus est contra populum suum Israel: erit igitur
mihi servus sempiternus.

CAPUT XXVIII.

Philisthæi contra Saul armantur, ad quod bellum David pollicetur fidem Regi Achis. Saul occisis Magis, Pythonissam consulit, suscitari jubens Samuelem, à quo suam suorumque proximam mortem didicit.

A 1. FActum est autem in diebus illis, congregaverunt Philisthiim agmina sua, ut præpararentur ad
bellum contra Israel: dixitque Achis ad David: sciens nunc scito, quoniam mecum egredieris
in castris tu, & viri tui. 2. dixitque David ad Achis: Nunc scies quæ facturus est servus tuus. Et
ait Achis ad David: Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis diebus. 3. Samuel autem mortuus Sup. 25. a 1.
est, planxitque eum omnis Israel, & sepelierunt eum in Ramatha urbe sua. Et Saul abstulit magos Eccli. 46. d 2.
& hariolos de terra. 4. Congregatique sunt Philisthiim, & venerunt, & castrametati sunt in Sunam:

congregavit autem & Saul universum Israel, & venit in Gelboe. 5. Et vidit Saul castra Philisthiim,
Lev. 20.c.27 & timuit, & expavit cor ejus nimis. 6. Consuluitque Dominum, & non respondit ei, neque per
Deut. 10.b.11 somnia, neque per sacerdotes, neque per prophetas. 7. dixitque Saul servis suis: Quærite mihi mu-
Act. 16.c.16. lierem habentem pythonem, & vadam ad eam, & sciscitabor per illam. Et dixerunt servi ejus ad B
eum: Est mulier pythonem habens in Endor. 8. Mutavit ergo habitum suum. vestitusque est aliis
vestimentis, & abiit ipse, & duo viri cum eo, veneruntque ad mulierem nocte, & ait illis: divina mi-
hi in pythone, & suscita mihi quem dixero tibi. 9. Et ait mulier ad eum: Ecce, tu nosti quanta fece-
rit Saul, & quo modo eraserit magos & hariolos de terra: quare ergo insidiaris animæ meæ, ut oc-
cidar? 10. Et juravit ei Saul in Domino, dicens: Vivit Dominus, quia non eveniet tibi quidquam
mali propter hanc rem. 11. Dixitque ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuelem mihi susci-
ta. 12. Cùm autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna, & dixit ad Saul: Quare im-
posuisti mihi? Tu es enim Saul. 13. Dixitque ei rex: Noli timere: quid vidisti? Et ait mulier ad
Saul: Deos vidi ascendentes de terra. 14. dixitque ei: Qualis est forma ejus? Quæ ait: Vir senex ascen-
dit; & ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul quòd Samuel esset, & inclinavit se super faciem suam
in terra, & adoravit. 15. dixit autem Samuel ad Saul: Quare inquietasti me ut suscitarer? Et ait Saul:
Eccli. 46.d.23 Coarctor nimis: siquidem Philisthiim pugnant adversum me, & Deus recessit à me, & exaudire me
noluit, neque in manu prophetarum, neque per somnia: vocavi ergo te, ut ostenderes mihi quid fa- C
ciam. 16. Et ait Samuel: Quid interrogas me, cùm Dominus recesserit à te, & transierit ad æmulum
tuum? 17. Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, & scindet regnum tuum de manu
tua, & dabit illud proximo tuo David: 18. quia non obedisti voci Domini, neque fecisti iram furo-
ris ejus in Amalec. Idcircò quod pateris, fecit tibi Dominus hodie. 19. Et dabit Dominus etiam
Israel tecum in manus Philisthiim: cras autem tu & filii tui mecum eritis: sed & castra Israel tradet Do-
minus in manus Philisthiim. 20. Statimque Saul cecidit porrectus in terram: extimuerat enim verba
Samuelis, & robur non erat in eo, quia non comederat panem tota die illa. 21. Ingressa est itaque mu-
lier illa ad Saul, (conturbatus enim erat valdè) dixitque ad eum: Ecce obedivit ancilla tua voci tuæ,
& posui animam meam in manu mea: et audivi sermones tuos, quos locutus es ad me. 22. Nunc igi-
tur audi et tu vocem ancillæ tuæ, et ponam coram te bucellam panis, ut comedens convalescas, et possis
iter agere. 23. Qui renuit, & ait: Non comedam. Coegerunt autem eum servi sui et mulier, et tandem
audita voce eorum surrexit de terra, et sedit super lectum. 24. Mulier autem illa habebat vitulum pas-
cualem in domo, et festinavit, et occidit eum: tollensque farinam, miscuit eam, et coxit azyma, 25.
et posuit ante Saul et ante servos ejus. Qui cùm comedissent, surrexerunt, et ambulaverunt per totam no-
ctem illam.

CAPUT XXIX.

David cum Philisthæis adversus Israel proficiscens remittitur: quia metuebant principes ne in prælio fieret ipsis adversarius, jubeturque in Siceleg reverti.

1. CONgregata sunt ergo Philisthiim universa agmina in Aphec: sed & Israel castrametatus est su- A
per fontem, qui erat in Jezrahel. 2. Et satrapæ quidem Philisthiim incedebant in centuriis &
millibus: David autem & viri ejus erant in novissimo agmine cum Achis. 3. Dixeruntque principes
Philisthiim ad Achis: Quid sibi volunt Hebræi isti? Et ait Achis ad principes Philisthiim: Num
ignoratis David, qui fuit servus Saul regis Israel, & est apud me multis diebus, vel annis, & non in-
1. Par. 12.c.19. veni in eo quidquam, ex die qua transfugit ad me, usque ad diem hanc? 4. Irati sunt autem adver-
sus eum principes Philisthiim, & dixerunt ei: Revertatur vir iste, & sedeat in loco suo, in quo con-
stituisti eum, & non descendat nobiscum in prælium, ne fiat nobis adversarius, cùm præliari cœpe-
rimus: quomodo enim aliter poterit placare dominum suum, nisi in capitibus nostris? 5. Nonne iste est
David, cui cantabant in choris, dicentes: Percussit Saul in millibus suis, & David in decem millibus
suis? 6. Vocavit ergo Achis David, & ait ei: Vivit Dominus, quia rectus es tu, & bonus in conspe-
ctu meo: & exitus tuus, & introitus tuus mecum est in castris: & non inveni in te quidquam mali, ex
die qua venisti ad me, usque in diem hanc: sed satrapis non places. 7. Revertere ergo, & vade in pa-
ce, & non offendas oculos satraparum Philisthiim. 8. Dixitque David ad Achis: Quid enim feci, & quid
invenisti in me servo tuo, à die qua fui in conspectu tuo usque in diem hanc, ut non veniam, & pu-
gnem contra inimicos domini mei regis? 9. Respondens autem Achis, locutus est ad David: Scio quia
bonus es tu in oculis meis, sicut Angelus Dei: sed principes Philisthinorum dixerunt: Non ascendet no-
biscum in prælium. 10. Igitur consurge manè tu, & servi domini tui, qui venerunt tecum: & cum de
nocte surrexeritis, & cœperit dilucescere, pergite. 11. Surrexit itaque de nocte David ipse & viri ejus,
ut proficiscerentur manè, & reverterentur ad Terram Philisthiim: Philisthiim autem ascenderunt in
Jezrahel.

CAPUT XXX.

Absente cum suis Davide, Amalecitæ Siceleg incenderant ablata præda, quos David persequens occidit, recepta præda, quam singulis sociis ex æquo divisit, etiam iis, qui ad sarcinas lassi remanserant.

1. Par. 12.e.20 1. CUmque venissent David & viri ejus in Siceleg die tertia, Amalecitæ impetum fecerant ex parte A
australi in Siceleg, & percusserant Siceleg, & succenderant eam igni. 2. Et captivas duxe-
rant mulieres ex ea, à minimo usque ad magnum: & non interfecerant quemquam, sed secum duxe-
rant, & pergebant itinere suo. 3. Cùm ergo venissent David & viri ejus ad civitatem, & invenissent eam
succensam igni, & uxores suas, & filios suos, & filias ductas esse captivas, 4. levaverunt David & popu-
lus

lus qui erat cum eo voces suas, & planxerunt donec deficerent in eis lacrymæ. 5. Siquidem & duæ uxo-
res David captivæ ductæ fuerant Achinoam Jezrahelites, & Abigail uxor Nabal Carmeli. 6. Et contri-
status est David valdè: volebat enim eum populus lapidare, quia amara erat anima uniuscujusque viri
B super filiis suis & filiabus: confortatus est autem David in Domino Deo suo. 7. Et ait ad Abiathar sa-
cerdotem filium Achimelech: Applica ad me ephod. Et applicavit Abiathar ephod ad David, 8. &
consuluit David Dominum, dicens: Persequar latrunculos hos, & comprehendam eos, an non? dixit-
que ei Dominus: Persequere: absque dubio enim comprehendes eos, & excuties prædam. 9. Abiit er-
go David ipse, & sexcenti viri qui erant cum eo, & venerunt usque ad Torrentem Besor: & lassi quidam
substiterunt. 10. Persecutus est autem David ipse, & quadringenti viri: substiterant enim ducenti, qui
lassi transire non poterant Torrentem Besor. 11. Et invenerunt virum Ægyptium in agro, & addu-
xerunt eum ad David: dederuntque ei panem ut comederet, & biberet aquam, 12. sed & fragmen
massæ caricarum, & duas ligaturas uvæ passæ. Quæ cùm comedisset, reversus est spiritus ejus, & re-
focillatus est: non enim comederat panem, neque biberat aquam, tribus diebus, & tribus noctibus.
13. dixit itaque ei David: Cujus es tu? vel unde? & quò pergis? Qui ait: Puer Ægyptius ego sum,
servus viri Amalecitæ: dereliquit autem me dominus meus, quia ægrotare cœpi nudiustertius. 14.
C Siquidem nos erupimus ad australem plagam Cerethi, & contra Judam, & ad meridiem Caleb, & Si-
celeg succendimus igni. 15. dixitque ei David; Potes me ducere ad euneum istum? Qui ait: Jura mi-
hi per Deum, quòd non occidas me, & non tradas me in manus domini mei, & ego ducam te ad eu-
neum istum, & juravit ei David. 16. Qui cùm duxisset eum, ecce illi discumbebant super faciem
universæ terræ, comedentes & bibentes, & quasi festum celebrantes diem, pro cuncta præda, & spo-
liis quæ ceperant de Terra Philisthiim, & de Terra Juda. 17. Et percussit eos David à vespera usque
ad vesperam alterius diei, & non evasit ex eis quisquam, nisi quadringenti viri adolescentes, qui
ascenderant camelos, et fugerant. 18. Eruit ergo David omnia quæ tulerant Amalecitæ, et duas
uxores suas eruit. 19. Nec defuit quidquam à parvo usque ad magnum, tam de filiis quàm de filiabus,
et de spoliis, et quæcumque rapuerant, omnia reduxit David. 20. Et tulit universos greges et ar-
menta, & minavit ante faciem suam: dixeruntque: Hæc est præda David. 21. Venit autem David
ad ducentos viros, qui lassi substiterant, nec sequi potuerant David, et residere eos jusserat in Tor-
rente Besor: qui egressi sunt obviam David, et populo qui erat cum eo. Accedens autem David ad po-
D pulum, salutavit eos pacificè. 22. Respondensque omnis vir pessimus et iniquus, de viris qui ierant
cum David, dixit: Quia non venerunt nobiscum, non dabimus eis quidquam de præda, quam
eruimus: sed sufficiat unicuique uxor sua et filii: quos cùm acceperint, recedant. 23. dixit autem
David: Non sic facietis fratres mei, de his quæ tradidit nobis Dominus, & custodivit nos, et dedit la-
trunculos, qui eruperant adversum nos, in manus nostras: 24. nec audiet vos quisquam super sermone
hoc, æqua enim pars erit descendentis ad prælium, et remanentis ad sarcinas, et similiter divident.
25. Et factum est hoc ex die illa, et deinceps constitutum et præfinitum, et quasi lex in Israel usque
in diem hanc. 26. Venit ergo David in Siceleg, et misit dona de præda senioribus Iuda proximis suis,
dicens: Accipite benedictionem de præda hostium Domini. 27. His qui erant in Bethel, et qui in Ra-
moth ad Meridiem, et qui in Iether, 28. et qui in Aroel, et qui in Sephamoth, et qui in Esthamo, 29.
et qui in Rachal, et qui in urbibus Ierameel, et qui in urbibus Ceni, 30. et qui in Arama: et qui in lacu
Asan, et qui in Arach, 31. et qui in Hebron, et reliquis qui erant in his locis, in quibus commoratus
fuerat David ipse, et viri eius.

CAPUT XXXI.

Saulis cum filiis in pugna cæsi, corpus truncato capite in muro Bethsan suspenditur, armaque ejus in templo Astaroth: viri autem Iabes, ablatis Saul ac filiorum ejus corporibus, juxta Iabes ea sepelierunt.

A 1. PHilisthiim autem pugnabant adversus Israel: et fugerunt viri Israel ante faciem Philisthiim, et
ceciderunt interfecti in monte Gelboe. 2. Irrueruntque Philisthiim in Saul, et in filios ejus, et
percusserunt Jonathan, et Abinadab, et Melchisua, filios Saul. 3. totumque pondus prælii versum est
in Saul: et consecuti sunt eum viri sagittarii, et vulneratus est vehementer à sagittariis. 4. Dixitque Saul
ad armigerum suum: Evagina gladium tuum, et percute me: ne fortè veniant incircumcisi isti, et inter- 1.Par.10.a.2.
ficiant me, illudentes mihi. Et noluit armiger ejus: fuerat enim nimio terrore perterritus, arripuit ita- 3
que Saul gladium, et irruit super eum. 5. Quod cùm vidisset armiger ejus, videlicet quòd mortuus es-
set Saul, irruit etiam ipse super gladium suum, et mortuus est cum eo. 6. Mortuus est ergo Saul, et tres
filii ejus, et armiger illius, et universi viri ejus in die illa pariter. 7. Videntes autem viri Israel, qui erant 1.Par.10.b 4
trans vallem, et trans Iordanem, quòd fugissent viri Israelitæ, et quòd mortuus esset Saul, et filii ejus,
reliquerunt civitates suas, et fugerunt: veneruntque Philisthiim, et habitaverunt ibi. 8. Facta autem
die altera, venerunt Philisthiim, ut spoliarent interfectos, et invenerunt Saul et tres filios ejus jacentes in
monte Gelboe. 9. Et præciderunt caput Saul, et spoliaverunt eum armis: et miserunt in terram Phili-
sthinorum per circuitum, ut annuntiaretur in templo idolorum, et in populis. 10. Et posuerunt arma
ejus in templo Astaroth, corpus verò ejus suspenderunt in muro Betsan. 11. Quòd cùm audissent habita- 2.Reg.2.a 4
tores Iabes Galaad, quæcumque fecerant Philisthiim Saul, 12. surrexerunt omnes viri fortissimi, et am-
bulaverunt tota nocte, 13. et tulerunt cadaver Saul, et cadavera filiorum ejus, de muro Bethsan: vene-
runtque Iabes Galaad, et combusserunt ea ibi: et tulerunt ossa eorum, et sepelierunt in nemore Iabes, et
jejunaverunt septem diebus.

LIBER SECVNDVS SAMUELIS, QVEM NOS SECVNDVM REGVM DICIMVS.

CAPUT PRIMUM.

David occiso nuntio, qui se Saulem occidisse dicebat, scissis vestibus deflet eum cum cæteris occisis, jejunans, ac præcipiens ut filios Iuda docerent arcum.

1. FActum est autem, postquam mortuus est Saul, ut David reverteretur à cæ- A
de Amalec, & maneret in Siceleg duos dies. 2. In die autem tertia, ap-
paruit homo veniens de castris Saul, veste conscissa, & pulvere conspersus ca-
put: & ut venit ad David, cecidit super faciem suam, & adoravit. 3. Dixit-
que ad eum David: Unde venis. Qui ait ad eum: De castris Israel fugi. 4. Et
dixit ad eum David: Quod est verbum quod factum est, indica mihi
Qui ait: Fugit populus ex prælio, & multi corruentes è populo mortui
sunt: sed & Saul & Jonathas filius ejus interierunt. 5. Dixitque David ad adolescentem, qui nuntia-
bat ei: Unde scis quia mortuus est Saul, & Jonathas filius ejus. 6. Et ait adolescens, qui nuntia-
bat ei: Casu veni in montem Gelboe, & Saul incumbebat super hastam suam: porrò currus &
equites appropinquabant ei, 7. & conversus post tergum suum, vidensque me vocavit. Cui
cùm respondissem: Adsum: 8. dixit mihi: Quisnam es tu. Et aio ad eum: Amalecites ego
sum. 9. Et locutus est mihi: Sta super me, & interfice me: quoniam tenent me angustiæ, &
adhuc tota anima mea in me est. 10. Stansque super eum, occidi illum: sciebam enim quòd vi-
vere non poterat post ruinam: & tuli diadema quod erat in capite ejus, & armillam de brachio il-
lius, & attuli ad te dominum meum huc. 11. Apprehendens autem Dauid vestimenta sua scidit,
omnesque viri qui erant cum eo, 12. & planxerunt, & fleverunt, & jejunaverunt usque ad ve-
speram, super Saul, & super Jonathan filium ejus, & super populum Domini, & super domum B
Israel, eò quòd corruissent gladio. 13. Dixitque David ad juvenem qui nuntiaverat ei: Unde es
tu. Qui respondit: Filius hominis advenæ Amalecitæ ego sum. 14. Et ait ad eum David: Qua-
Ps. 104. b 14 re non timuisti mittere manum tuam ut occideres Christum Domini. 15. Vocansque David unum
de pueris suis, ait. Accedens irrue in eum. Qui percussit illum, & mortuus est. 16. Et ait ad eum
David: Sanguis tuus super caput tuum: os enim tuum locutum est aduersum te, dicens; Ego inter-
feci Christum Domini. 17. Planxit autem Dauid planctum hujuscemodi super Saul, & super Jona-
than filium ejus, (18. & præcepit ut docerent filios Juda arcum, sicut scriptum est in libro justo-
rum.) Et ait: Considera Israel, pro his qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati. 19. Inclyti,
Israel, super montes tuos interfecti sunt: quo modo ceciderunt fortes? 20. Nolite annuntiare in
Geth, neque annuntietis in compitis Ascalonis: ne fortè lætentur filiæ Philisthiim, ne exultent filiæ
incircumcisorum. 21. Montes Gelboe, nec ros nec pluvia veniant super vos, neque sint agri primitia-
rum: quia ibi abjectus est clypeus fortium clypeus Saul, quasi non esset unctus oleo. 22. A sanguine
interfectorum, ab adipe fortium, sagitta Jonathæ numquam rediit retrorsum, & gladius Saul non est
reversus inanis. 23. Saul & Ionathas amabiles, & decori in vita sua, in morte quoque non sunt divisi
aquilis velociores, leonibus fortiores. 24. Filiæ Israel super Saul flete, qui vestiebat vos coccino in
deliciis. qui præbebat ornamenta aurea cultui vestro. 25. Quomodo ceciderunt fortes in prælio?
Ionathas in excelsis tuis occisus est? 26. Doleo super te frater mi Ionatha decore nimis, & amabilis su-
per amorem mulierum. Sicut mater unicum amat filium suum, ita ego te diligebam. 27. Quo modo
ceciderunt robusti, & perierunt arma bellica?

CAPUT II.

David Dei oraculo jussus ascendere in Hebron, ibi super Iuda in regem unctus, viros Iabes Galaad ob Saul sepulturam commendat: Isboseth verò in regem super Israel unctio gravem peperit seditionem ac pugnam inter utramque domum.

1. IGitur post hæc consuluit David Dominum, dicens: Num ascendam in unam de civitatibus Iuda?
Et ait Dominus ad eum: Ascende. Dixitque David: Quò ascendam? Et respondit ei; In He- A
bron. 2. Ascendit ergo David, & duæ uxores ejus, Achinoam Iezraelites, & Abigail uxor Nabal Car-
meli;

meli: 3. sed & viros, qui erant cum eo, duxit David singulos cum domo sua: & manserunt in oppidis
Hebron. 4. Veneruntque viri Iuda, & unxerunt ibi David, ut regnaret super domum Iuda. Et nuntia- c1 Mah. 72.
tum est David, quòd viri Iabes Galaad sepelissent Saul. 5. Misit ergo David nuntios ad viros Iabes Ga-
laad, dixitque ad eos: Benedicti vos Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul,
& sepelistis eum. 6. Et nunc retribuet vobis quidem Dominus misericordiam & veritatem: sed et ego
reddam gratiam, eò quòd fecistis verbum istud. 7. Confortentur manus vestræ, et estote filii fortitu-
dinis: licet enim mortuus sit dominus vester Saul, tamen me unxit domus Iuda in regem sibi. 8. Abner
autem filius Ner, princeps exercitus Saul, tulit Isboseth filium Saul, et circumduxit eum per castra. 9.
B Regemque constituit super Galaad et super Gessuri, et super Iezrael, et super Ephraim, et super Ben-
iamin, et super Israel vniuersum. 10. Quadraginta annorum erat Isboseth filius Saul, cùm regnare
cœpisset super Israel, et duobus annis regnauit: sola autem domus Iuda sequebatur Dauid. 11. Et fuit
numerus dierum, quos commoratus est Dauid, imperans in Hebron super domum Iuda septem anno-
rum, et sex mensium. 12. Egressusque est Abner filius Ner, et pueri Isboseth filii Saul, de castris in
Gabaon. 13. Porrò Ioab filius Saruiæ, et pueri Dauid egressi sunt, et occurrerunt eis juxta pisci-
nam Gabaon. Et cùm in unum conuenissent, è regione sederunt: hi ex una parte piscinæ, et il-
li ex altera, 14. Dixitque Abner ad Ioab; Surgant pueri, et ludant coram nobis. Et respondit
Joab: Surgant. 15. Surrexerunt ergo, & transierunt numero duodecim de Beniamin, & ex parte Isbo-
seth filii Saul, & duodecim de pueris David. 16. Apprehensoque unusquisque capite comparis sui, de-
fixit gladium in latus contrarii, & ceciderunt simul: vocatumque est nomen loci illius: Ager robu-
storum in Gabaon. 17. Et ortum est bellum durum satis in die illa: fugatusque est Abner, & viri Israel,
à pueris David. 18. Erant autem ibi tres filii Sarviæ, Joab, & Abisai, & Asael: porrò Asael cursor
velocissimus fuit, quasi unus de capreis quæ morantur in silvis. 19. Persequebatur autem Asael Abner:
& non declinavit ad dexteram neque ad sinistram omittens persequi Abner. 20. Respexit itaque Abner
C post tergum suum, & ait. Tune es Asael? Qui respondit: Ego sum. 21. Dixitque ei Abner: Vade
ad dexteram, sive ad sinistram, & apprehende unum de adolescentibus, & tolle tibi spolia ejus. No-
luit autem Asael omittere quin urgeret eum. 22. Rursumque locutus est Abner ad Asael: Recede,
noli me sequi, ne compellar confodere te in terram, & levare non potero faciem meam ad Joab fratrem
tuum. 23. Qui audire contempsit, & noluit declinare: percussit ergo eum Abner aversa hasta in in-
guine, & transfodit, & mortuus est in eodem loco: omnesque qui transibant per locum illum, in quo
ceciderat Asael, & mortuus erat, subsistebant. 24. Persequentibus autem Joab & Abisai fugientem
Abner, sol occubuit: & venerunt usque ad Collem aquæ ductus, qui est ex adverso vallis itineris de-
serti in Gabaon. 25. Congregatique sunt filii Beniamin ad Abner: & conglobati in unum cuneum, ste-
terunt in summitate tumuli unius. 26. Et exclamavit Abner ad Joab, & ait: Num usque ad interne-
cionem tuus mucro desæviet? an ignoras quòd periculosa sit desperatio? usque quò non dicis populo ut
omittat persequi fratres suos? 27. & ait Joab: Vivit Dominus, si locutus fuisses, manè recessisset po-
pulus persequens fratrem suum. 28. Insonuit ergo Joab buccina, & stetit omnis exercitus, nec perse-
cuti sunt ultrà Israel, neque iniere certamen. 29. Abner autem & viri ejus abierunt per campestria, to-
ta nocte illa: & transierunt Jordanem, & lustrata omni Beth horon venerunt ad castra. 30. Porrò Joab
reversus, omisso Abner, congregavit omnem populum: & defuerunt de pueris David decem & novem
viri, excepto Asaele. 31. Servi autem David percusserunt de Beniamin, & de viris qui erant cum
Abner, trecentos sexaginta, qui & mortui sunt. 32. Tuleruntque Asael, & sepelierunt eum in se-
pulchro patris sui in Bethlehem: & ambulaverunt tota nocte Joab & viri qui erant cum eo, & in ipso
crepusculo pervenerunt in Hebron.

CAPUT III.

Abner comprehensus ad concubinam iratus regi Isboseth, fœdus init cum David, & reducta Michol, dum congregaret Israelitas ad David occiditur à Ioab, cui David iratus amarè deflet Abner.

A 1. FActa est ergo longa concertatio inter domum Saul, & inter domum David: David proficiscens,
& semper seipso robustior, domus autem Saul decrescens quotidie. 2. Natique sunt filii
David in Hebron: fuitque primogenitus ejus Amnon de Achinoam Jezraelitide. 3. Et post eum Che- 1. Par. 3. a 1
leab de Abigail uxore Nabal Carmeli: porrò tertius Absalom, filius Maacha filiæ Tholmai regis
Gessur. 4. Quartus autem Adonias, filius Haggith: & quintus Saphathia, filius Abital. 5. Sex-
tus quoque Iethraam, de Egla uxore David. hi nati sunt David in Hebron. 6. Cùm ergo esset
prælium inter domum Saul & domum David, Abner filius Ner regebat domum Saul. 7. Fuerat autem
Sauli concubina nomine Respha, filia Aia. Dixitque Isboseth ad Abner: 8. Quare ingressus es ad con-
cubinam patris mei? Qui iratus nimis propter verba Isboseth, ait: Numquid caput canis ego sum ad-
versum Judam hodie, qui fecerim misericordiam super domum Saul patris tui, & super fratres &
proximos ejus. & non tradidi te in manus David, & tu requisisti in me quod argueres pro muliere
hodie? 9. Hæc faciat Deus Abner, & hæc addat ei, nisi quomodo juravit Dominus David, sic faciam
cum eo, 10. ut transferatur regnum de domo Saul, & elevetur thronus David super Israel, & super
Judam, à Dan usque Bersabee. 11. Et non potuit respondere ei quidquam, quia metuebat illum. 12.
Misit ergo Abner nuntios ad David pro se dicentes: Cuius est terra? Et ut loquerentur: Fac mecum
amicitias, & erit manus mea tecum, & reducam ad te universum Israel. 13. Qui ait Optimè: ego
faciam tecum amicitias: sed unam rem peto à te, dicens: Non videbis faciem meam, antequam ad-
duxeris Michol filiam Saul: & sic venies, & videbis me. 14. Misit autem David nuntios ad Isboseth 1. Reg. 18. g 27
filium Saul: dicens. Redde uxorem meam Michol, quam despondi mihi centum præputiis Philisthiim.
15. Misit ergo Isboseth, & tulit eam à viro suo Phaltiel, filio Lais. 16. Sequebaturque eam vir
suus, plorans usque Bahurim: & dixit ad eum Abner: Vade, & revertere. Qui reversus est. 17.
Sermonem quoque intulit Abner ad seniores Israel, dicens: Tam heri quàm nudiustertius quærebatis
David

David ut regnaret super vos. 18. Nunc ergo facite quoniam Dominus locutus est ad David, dicens:
In manu servi mei David salvabo populum meum Israel de manu Philisthiim, & omnium inimicorum B
ejus. 19. Locutus est autem Abner etiam ad Beniamin. Et abiit ut loqueretur ad David in Hebron,
omnia quæ placuerant Israeli & universo Beniamin. 20. Venitque ad David in Hebron cum viginti
viris: & fecit David Abner, & viris eius qui venerant cum eo, convivium. 21. Et dixit Abner
ad David: Surgam, ut congregem ad te dominum meum regem omnem Israel, & ineam tecum fœ-
dus, & imperes omnibus, sicut desiderat anima tua. Cùm ergo deduxisset David Abner, & ille is-
set in pace, 22. statim pueri David & Joab venerunt, cæsis latronibus, cum præda magna nimis:
Abner autem non erat cum David in Hebron, quia jam dimiserat eum, & profectus fuerat in pace.
23. Et Ioab, & omnis exercitus qui erat cum eo, postea venerunt: nuntiatum est itaque Joab à nar-
rantibus: Venit Abner filius Ner ad regem, & dimisit eum, & abiit in pace. 24. Et ingressus est Joab
ad regem, & ait: Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te: quare remisisti eum, & abiit & recessit? 25
Ignoras Abner filium Ner, quoniam ad hoc venit ad te, ut deciperet te, & sciret exitum tuum & in-
troitum tuum, & nosset omnia quæ agis? 26. Egressus itaque Joab à David, misit nuntios post Abner, &
reduxit eum à cisterna Sira, ignorante David. 27. Cumque rediisset Abner in Hebron, seor-
3.Reg.2.a 5 sum adduxit eum Joab ad medium portæ, ut loqueretur ei, in dolo: & percussit illum ibi in inguine, &
mortuus est in ultionem sanguinis Asael fratris eius. 28. Quod cùm audisset David rem jam gestam, ait:
Mundus ego sum, & regnum meum, apud Dominum, usque in sempiternum, à sanguine Abner filii Ner. 29. C
& veniat super caput Joab, & super omnem domum patris eius: nec deficiat de domo Ioab fluxum seminis
sustinens, & leprosus, & tenens fusum, & cadens gladio, & indigens pane. 30. Igitur Ioab & Abisai frater
ejus interfecerunt Abner, eò quòd occidisset Asael fratrem eorum in Gabaon, in prelio. 31. Dixit autem
David ad Ioab, & ad omnem populum, qui erat cum eo: Scindite vestimenta vestra, & accingimini saccis,
& plangite ante exequias Abner. porrò rex David sequebatur feretrum. 32. Cumque sepelissent Abner in
Hebron, levavit rex David vocem suam, & flevit super tumulum Abner: flevit autem & omnis populus.
33. Plangensque rex & lugens Abner, ait: Nequaquam ut mori solent ignavi, mortuus est Abner. 34.
Manus tuæ ligatæ non sunt, & pedes tui non sunt compedibus aggravati: sed sicut solent cadere coram
filiis iniquitatis, sic corruisti Congeminansque omnis populus flevit super eum. 35. Cumque venisset
universa multitudo cibum capere cum David, clara adhuc die juravit David, dicens: Hæc faciat mihi
Deus, & hæc addat, si ante occasum solis gustavero panem vel aliud quidquam. 36. Omnisque popu-
lus audivit, & placuerunt eis cuncta quæ fecit rex in conspectu totius populi. 37. Et cognovit omne
vulgus et universus Israel in die illa, quoniam non actum fuisset à rege ut occideretur Abner filius
Ner. 38. Dixit quoque rex ad seruos suos: Num ignoratis quoniam princeps et maximus cecidit hodie
in Israel? 39. Ego autem adhuc delicatus, et unctus rex: porrò viri isti filii Saruiæ duri sunt mihi re-
tribuat Dominus facienti malum juxta malitiam suam.

CAPUT IV.

Baana, & Rechab militum præfecti caput Isboseth quem dormientem occiderant, ad David attulerunt, quos pro mercede jussit interimi.

1. AUdiuit autem Isboseth filius Saul, quòd cecidisset Abner in Hebron, & dissolutæ sunt ma- A
nus ejus, omnisque Israel perturbatus est. 2. Duo autem viri principes latronum erant filio
Saul, nomen uni Baana, et nomen alteri Rechab, filii Remmon Berothitæ de filiis Beniamin: siquidem
& Beroth reputata est in Beniamin, 3. & fugerunt Berothitæ in Gethaim, fueruntque ibi aduenæ us-
que ad tempus illud. 4. Erat autem Jonathæ filio Saul filius debilis pedibus: quinquennis enim fuit
quando venit nuntius de Saul & Jonatha ex Iezrael: tollens itaque eum nutrix sua, fugit: cumque festina-
ret ut fugeret, cecidit, & claudus effectus est: habuitque vocabulum Miphiboseth. 5. Venientes igitur
filii Remmon Berothitæ, Rechab & Baana, ingressi sunt fervente die domum Isboseth, qui dormiebat
super stratum suum meridie. Et ostiaria domus purgans triticum, obdormiuit. 6. Ingressi sunt autem do-
mum latenter assumentes spicas tritici, & percusserunt eum in inguine Rechab & Baana frater ejus, & fuge-
runt. 7. Cùm autem ingressi fuissent domum, ille dormiebat super lectum suum in conclaui, & percu-
tientes interfecerunt eum: sublatoque capite ejus, abierunt per viam deserti tota nocte, 8. et attulerunt
caput Isboseth ad Dauid in Hebron, dixeruntque ad regem. Ecce caput Isboseth filii Saul inimici tui,
qui quærebat animam tuam: & dedit Dominus domino meo regi ultionem hodie de Saul, & de semi-
ne ejus. 9. Respondens autem Dauid Rechab, et Baana fratri ejus, filiis Remmon Berothitæ, dixit ad
Sup.1.c 14. eos: Vivit Dominus, qui eruit animam meam de omni angustia, 10. quoniam eum, qui annuntiaverat
mihi, et dixerat: Mortuus est Saul: qui putabat se prospera nuntiare, tenui, et occidi eum in Sice-
leg, cui oportebat mercedem dare pro nuntio. 11. Quantò magis nunc, cum homines impii interfece-
runt virum innoxium, in domo sua, super lectum suum, non quæram sanguinem ejus de manu vestra,
& auferam vos de terra? 12. Præcepit itaque Dauid pueris suis, et interfecerunt eos, præcidentesque ma-
nus et pedes eorum, suspenderunt eos super piscinam in Hebron, caput autem Isboseth tulerunt, et sepe-
lierunt in sepulcro Abner in Hebron.

CAPUT V.

David unctus super totum Israel, pulsis Iebusæis arcem Sion cepit; ubi extructa domo habitavit, alias superinducens uxores, filiosque procreans, & Philisthæos bis prosternens.

1. ET venerunt universæ tribus Israel, ad David in Hebron, dicentes: Ecce nos, os tuum & caro tua
1.Par.11.a.1. sumus. 2. Sed & heri & nudiustertius, cùm esset Saul rex super nos, tu eras educens & reducens A
Israel:

Israel: dixit autem Dominus ad te: Tu pasces populum meum Israel, & tu eris dux super Israel. 3.
Venerunt quoque & seniores Israel ad regem in Hebron, & percussit cum eis rex David fœdus in He-
bron coram Domino: unxeruntque David in regem super Israel. 4. Filius triginta annorum erat Da- 1.Reg.2.b.11
vid, cùm regnare cœpisset, & quadraginta annis regnavit. 5. In Hebron regnavit super Judam se-
ptem annis & sex mensibus: in Jerusalem autem regnavit triginta tribus annis super omnem Israel & Ju-
dam. 6. Et abiit rex, & omnes viri qui erant cum eo, in Jerusalem ad Jebusæum habitatorem terræ,
dictumque est David ab eis: Non ingredieris huc, nisi abstuleris cæcos et claudos dicentes: Non ingre-
dietur David huc. 7. Cepit autem David arcem Sion, hæc est civitas David. 8. Proposuerat enim
B David in die illa præmium, qui percussisset Jebusæum, et tetigisset domatum fistulas, et abstulisset
cæcos et claudos odientes animam David, idcircò dicitur in proverbio: Cæcus et claudus non intra-
bunt in templum. 9. Habitavit autem David in arce, et vocavit eam, Civitatem David: et ædifica-
vit per gyrum à Mello et intrinsecus. 10. Et ingrediebatur proficiens atque succrescens, et Dominus
Deus exercituum erat cum eo. 11. Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David, et ligna cedrina, 1.Par.14.a.11.
et artifices lignorum, artificesque lapidum ad parietes: et ædificaverunt Domum David. 12. Et co-
gnovit David quoniam confirmasset eum Dominus regem super Israel, et quoniam exaltasset regnum
eius super populum suum Israel. 13. Accepit ergo David adhuc concubinas et uxores de Jerusalem, 1.Par.3.a.1.2
postquam venerat de Hebron: natique sunt David et alii filii et filiæ: 14. et hæc nomina eorum qui na-
ti sunt ei in Jerusalem, Samua, et Sobab, et Nathan, et Salomon, 15. et Jebahar, et Elisua, et
Nepheg, 16. et Iaphia, et Elisama, et Elioda, et Eliphaleth. 17. Audierunt ergo Philisthiim quòd
unxissent David in regem super Israel: et ascenderunt universi ut quærerent David: quòd cùm audis-
set David, descendit in præsidium. 18. Philisthiim autem venientes diffusi sunt in Valle Raphaim. 1.Par.14.b.9.
19. et consuluit David Dominum, dicens: Si ascendam ad Philisthiim? et si dabis eos in manu mea?
C Et dixit Dominus ad David: Ascende, quia tradens dabo Philisthiim in manu tua. 20. Venit ergo Isa.28.f.21.
David in Baal Pharasim: et percussit eos ibi, et dixit, Divisit Dominus inimicos meos coram me, si-
cut dividuntur aquæ. Propterea vocatum est nomen loci illius, Baal Pharasim. 21. Et reliquerunt ibi
sculptilia sua: quæ tulit David, et viri eius. 22. Et addiderunt adhuc Philisthiim ut ascenderent, et
diffusi sunt in Valle Raphaim. 23. Consuluit autem David Dominum: Si ascendam contra Philisthæos,
et tradas eos in manus meas? Qui respondit: Non ascendas contra eos, sed gyra post tergum eorum,
et venies ad eos ex adverso pyrorum. 24. Et cum audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum,
tunc inibis prælium: quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam, ut percutiat castra Philisthiim.
25. Fecit itaque, David sicut præceperat ei Dominus, et percussit Philisthiim, de Gabaa, usque dum
venias Gezer.

CAPUT VI.

Reducente David arcam à domo Aminadab, Oza à Domino occisus est, quòd illam attigisset, quare eam in domo Obededom reliquit: postmodum verò in Ierusalem reducens, & ante eam ludens, à Michol uxore ridetur: in cujus pœnam numquam illa deinceps peperit.

A 1. Congregavit autem rursum David omnes electos ex Israel triginta millia, 2. Surrexitque David 1.Par.13.b.5.
& abiit, & universus populus qui erat cum eo de viris Juda, ut adducerent arcam Dei, super
quam invocatum est nomen Domini exercituum, sedentis in cherubim super eam. 3. Et imposuerunt
arcam Dei super plaustrum novum: tuleruntque eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa: Oza autem
& Ahio filii Abinadab, minabant plaustrum novum. 4. Cumque tulissent eam de domo Abinadab, qui 1.Reg.7.a.1
erat in Gabaa, custodiens arcam Dei Ahio præcedebat arcam. 5. David autem & omnis Israel ludebant
coram Domino, in omnibus lignis fabrefactis, & cytharis et lyris et tympanis et sistris et cymbalis. 6. Post
quam autem venerunt ad aream Nachon, extendit Oza manum ad arcam Dei, & tenuit eam: quoniam cal-
citrabant boves, & declinaverunt eam. 7. Iratusque est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit
eum super temeritate: qui mortuus est ibi juxta arcam Dei. 8. Contristatus est autem David, eò quòd per- 1.Par.13.d.
cussisset Dominus Ozam, & vocatum est nomen loci illius, Percussio Ozæ, usq; in diem hanc. 9. Et exti- 11.
muit David Dominum in die illa, dicens: Quomodo ingredietur ad me arca Domini? 10. Et noluit di-
vertere ad se arcam Domini in civitatem David: sed divertit eam in domum Obededom Gethæi. 11. Et ha-
bitavit arca Domini in domo Obededom Gethæi tribus mensibus: & benedixit Dominus Obededom: & om-
nem domum ejus. 12. Nuntiatumq; est regi David quòd benedixisset Dominus Obededom, & omnia ejus, 1.Par.15.d.25
B propter arcam Dei. Abiit ergo David, & adduxit arcam Dei de domo Obededom in civitatem David cum
gaudio: & erant cum David septem chori, & victima vituli. 13. Cumque transcendissent qui porta- 1.Par.15.d.26
bant arcam Domini sex passus immolabat bovem & arietem. 14. & David saltabat totis viribus ante Do-
minum. porrò David erat accinctus ephod lineo. 15. Et David & omnis domus Israel ducebant ar-
cam testamenti Domini, in jubilo, & in clangore buccinæ. 16. Cumque intrasset arca Domini in
civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit regem David subsilientem, at-
que saltantem coram Domino: & despexit eum in corde suo. 17. Et introduxerunt arcam Domini,
& imposuerunt eam in loco suo, in medio tabernaculi quod tetenderat ei David: & obtulit David ho-
locausta, & pacifica coram Domino. 18. Cumque complesset offerens holocausta, & pacifica, be-
nedixit populo in nomine Domini exercituum. 19. Et partitus est universæ multitudini Israel, tam
viro quàm mulieri, singulis collyridam panis unam, & assaturam bubulæ carnis unam, & similam
frixam oleo: & abiit omnis populus, unusquisque in domum suam. 20. Reversusque est David ut be-
nediceret domui suæ: & egressa Michol filia Saul in occursum David, ait: Quam gloriosus fuit hodie
rex Israel, discooperiens se ante ancillas servorum suorum, & nudatus est, quasi si nudetur unus de
scurris. 21. Dixitque David ad Michol: Ante Dominum, qui elegit me potiùs quàm patrem tuum,
& quam omnem domum ejus, & præcepit mihi, ut essem dux super populum Domini in Israel, 22.
& ludam, & vilior fiam plusquàm factus sum: & ero humilis in oculis meis, & cum ancillis, de qui-

bus locuta es, gloriosior apparebo. 23. Igitur Michol filiæ Saul non est natus filius usque in diem mortis suæ.

CAPUT VII.

David proponens ædificare domum Domino à Nathan propheta primum collaudatur, postmodum jubente Domino prohibetur, sed filius promittitur illam ædificaturus, unde Domino gratias agit.

1. FActum est autem cùm sedisset rex in domo sua, & Dominus dedisset ei requiem undique ab universis A
1.Par.17.a 1 verfis inimicis suis, 2. dixit ad Nathan prophetam: Videsne quòd ego habitem in domo ce-
drina, & arca Dei posita sit in medio pellium? 3. Dixitque Nathan ad regem: Omne quod est in
corde tuo, vade, fac: quia Dominus tecum est. 4. Factum est autem in illa nocte: & ecce sermo Do-
mini ad Nathan, dicens: 5. Vade, & loquere ad servum meum David: Hæc dicit Dominus: Num-
quid tu ædificabis mihi domum ad habitandum? 6. Neque enim habitavi in domo ex die illa, qua
eduxi filios Israel de Terra Ægypti, usque in diem hanc: sed ambulabam in tabernaculo, & in tento-
rio. 7. Per cuncta loca, quæ transivi cum omnibus filiis Israel, numquid loquens locutus sum ad
unam de tribubus Israel, cui præcepi, ut pasceret populum meum Israel, dicens; Quare non ædifi-
1.Reg.16.c. 11. castis mihi domum cedrinam? 8. Et nunc hæc dices servo meo David: Hæc dicit Dominus exercituum:
Ps.77.g.70. Ego tuli te de pascuis sequentem greges, ut esses dux super populum meum Israel: 9. & fui tecum in
omnibus ubicumque ambulasti, & interfeci universos inimicos tuos à facie tua: fecique tibi nomen
grande, juxta nomen magnorum qui sunt in terra. 10. Et ponam locum populo meo Israel, & plantabo
eum, & habitabit sub eo, & non turbabitur ampliùs: nec addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut
priùs, 11. ex die qua constitui judices super populum meum Israel; & requiem dabo tibi ab omnibus
3.Reg.8.19. inimicis tuis prædicitque tibi Dominus, quòd domum faciat tibi Dominus. 12. Cumque completi fue- B
rint dies tui, & dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, quod egredietur de utero tuo, &
firmabo regnum ejus. 13. ipse ædificabit domum nomini meo, & stabiliam thronum regni ejus usq; in sempi-
3.Reg.5.a 5 ternum. 14. Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium: qui si iniquè aliquid gesserit, arguam
1.Par.22.b 10 eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominum. 15. Misericordiam autem meam non auferam ab
Heb.1.b 5. eo, sicut abstuli à Saul, quem amovi à facie mea. 16. Et fidelis erit domus tua, & regnum tuum us-
Ps.88.a 4.c 37 que in æternum ante faciem tuam, & thronus tuus erit firmus jugiter. 17. Secundùm omnia verba hæc,
Heb.1.c 8. & juxta universam visionem istam, sic locutus est Nathan ad David: 18. Ingressus est autem rex David,
& sedit coram Domino, & dixit: Quis ego sum, Domine Deus, & quæ domus mea, quia adduxisti
me hucusque? 19. Sed & hoc parum visum est in conspectu tuo Domine Deus, nisi loquereris etiam
de domo servi tui in longinquum: ista est enim lex Adam, Domine Deus. 20. Quid ergo addere pote-
rit adhuc David, ut loquatur ad te? tu enim scis servum tuum Domine Deus. 21. Propter verbum
tuum, & secundùm cor tuum fecisti omnia magnalia hæc, ita ut notum faceres servo tuo. 22. Idcir-
cò magnificatus es Domine Deus, quia non est similis tui, neque est Deus extra te, in omnibus quæ
audivimus auribus nostris. 23. Quæ est autem, ut populus tuus Israel, gens in terra, propter quam
ivit Deus, ut redimeret eam sibi in populum, & poneret sibi nomen, faceretque eis magnalia, & C
horribilia super terram, à facie populi tui, quem redemisti tibi ex Ægypto, gentem, & deum ejus.
24. Firmasti enim tibi populum tuum Israel in populum sempiternum: & tu Domine Deus factus es eis
in Deum. 25. Nunc ergo Domine Deus, verbum quod locutus es super servum tuum, & super do-
mum ejus, suscita in sempiternum: & fac sicut locutus es, 26. ut magnificetur nomen tuum usque in
sempiternum, atque dicatur: Dominus exercituum, Deus super Israel. Et domus servi tui David
erit stabilita coram Domino, 27. quia tu Domine exercituum Deus Israel revelasti aurem servi tui, di-
cens: Domum ædificabo tibi: propterea invenit servus tuus cor suum ut oraret te oratione hac. 28.
Nunc ergo Domine Deus, tu es Deus, & verba tua erunt vera: locutus es enim ad servum tuum bona
hæc. 29. Incipe ergo, & benedic domui servi tui, ut sit in sempiternum coram te: quia tu Domine
Deus locutus es, & benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempiternum.

CAPUT VIII.

Victoriæ variæ David, qui multos fecit tributarios quibus solebant Israelitæ pendere tributa: congratulatio Thou regis Emath de rege Adarezere devicto, à quo multa spolia David abstulit; officiari quos habebat David recensentur.

1.Par.18.a 1 1. FActum est autem post hæc, percussit David Philisthiim, & humiliavit eos, & tulit David A
Frenum tributi de manu Philisthiim. 2. Et percussit Moab, & mensus est eos funiculo, coæ-
quans terræ: mensus est autem duos funiculos, unum ad occidendum, & unum ad vivificandum:
factusque est Moab David serviens sub tributo. 3. Et percussit David Adarezer filium Rohob re-
gem Soba, quando profectus est ut dominaretur super flumen Euphraten. 4. Et captis David ex par-
te eius mille septingentis equitibus, & viginti millibus peditum, subnervavit omnes jugales curruum:
dereliquit autem ex eis centum currus. 5. Venit quoque Syria Damasci, ut præsidium ferret Adarezer
regi Soba: & percussit David de Syria viginti duo millia virorum. 6. Et posuit David præsidium in Sy-
ria Damasci: factaque est Syria David serviens sub tributo: servavitque Dominus David in omnibus ad
quæcumque profectus est. 7. Et tulit David arma aurea, quæ habebant servi Adarezer, & detulit ea
in Jerusalem. 8. Et de Bete & de Beroth, civitatibus Adarezer, tulit rex David æs multum nimis. 9.
Audivit autem Thou rex Emath, quòd percussisset David omne robur Adarezer, 10. & misit Thou
Joram filium suum ad regem David, ut salutaret eum congratulans, & gratias ageret: eò quòd expu-
gnasset

gnasset Adarezer, & percussisset eum. Hostis quippe erat Thou Adarezer, & in manu ejus erant vasa aurea, & vasa argentea, & vasa ærea: 11. quæ & ipsa sanctificavit rex David Domino cum argento & auro, quæ sanctificaverat de universis gentibus quas subegerat, 12. de Syria, & Moab, & filiis Ammon, & Philisthiim, & Amalec, & de manubiis Adarezer filii Rohob regis Soba. 13. Fecit quoque sibi David nomen, cùm reverteretur capta Syria in Valle Salinarum, cæsis decem & octo millibus: 14. & posuit in Idumæa custodes, statuitque præsidium: & facta est universa Idumæa serviens David, & servavit Dominus David in omnibus ad quæcumque profectus est. 15. & regnavit David super omnem Israel: faciebat quoque David judicium & justitiam omni populo suo. 16. Joab autem filius Sarviæ, erat super exercitum: porrò Josaphat filius Ahilud erat à commentariis: 17. & Sadoc filius Achitob, et Achimelech filius Abiathar, erant sacerdotes: et Saraias, scriba: 18. Banaias autem filius Joiadæ, super Cerethi et Phelethi: filii autem David sacerdotes erant.

CAPUT IX.

Quantum pietatis exhibuerit David Miphiboseth filio Ionathæ claudo, redditis omnibus agris Saul, quos colebat Siba cum filiis ac servis suis, Miphiboseth ad mensam David recepto.

A 1 ET dixit David quid: Putasne est aliquis remanserit de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam propter Jonathan? 2. Erat autem de domo Saul, servus nomine Siba, quem cùm vocasset rex ad se, dixit ei: Tune es Siba? & ille respondit: Ego sum servus tuus. Et ait rex: Numquid superest aliquis de Domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam Dei? Dixitque Siba regi: Superest filius Jonathæ, debilis pedibus, 4. ubi, inquit, est? Et Siba ad regem, Ecce, ait, in domo est Machir filii Ammiel in Lodabar. 5. Misit ergo rex David, & tulit eum de domo Machir filii Ammiel de Lodabar. 6. Cùm autem venisset Miphiboseth filius Jonathæ filii Saul ad David, corruit in faciem suam, & adoravit. Dixitque David: Miphiboseth? Qui respondit: Adsum seruus tuus. 7. Et ait ei Dauid: Ne timeas, qui faciens faciam in te misericordiam propter Jonatham patrem tuum, & restituam tibi omnes agros Saul patris tui, & tu comedes panem in mensa mea semper. 8. Qui adorans, cum dixit: Quis ego sum seruus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mei? 9. Vocavit itaque rex Sibam puerum Saul, & dixit ei: Omnia quæcumque fuerunt Saul, & universam domum eius, dedi filio domini tui, 10. Operare igitur ei terram tu, & filii tui, & servi tui: & inferes filio domini tui cibos ut alatur: Miphiboseth autem filius domini tui comedet semper panem super mensam meam. Erant autem Sibæ quindecim filii, & viginti servi. 11. Dixitque Siba ad regem: Sicut iussisti domine mi rex servo tuo, sic faciet servus tuus, & Miphiboseth comedet super mensam meam, & quasi unus de filiis regis. 12. Habebat autem Miphiboseth filium parvulum nomine Micha: omnis verò cognatio domus Sibæ serviebat Miphiboseth. 13. Porrò Miphiboseth habitabat in Ierusalem, quia de mensa regis jugiter vescebatur: & erat claudus utroq; pede.

CAPUT X.

Hanon rex Ammonitarum, post illatam legatis David injuriam, quos ad consolandum de patris morte miserat, contractis quinque regum Syriæ copiis, adversus Davidem ab eo profligatur semel ac iterum.

A 1 FActum est autem post hæc, ut moreretur rex filiorum Ammon, & regnauit Hanon filius eius pro eo. 2. Dixitque Dauid: Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas, sicut fecit pater eius mecum misericordiam. Misit ergo Dauid, consolans eum per seruos suos super patris interitu. Cùm autem uenissent serui Dauid in terram filiorum Ammon, 3. dixerunt principes filiorùm Ammon ad Hanon dominum suum: Putas quòd propter honorem patris tui miserit Dauid ad te consolatores, & non ideo ut inuestigaret, & exploraret ciuitatem, & euerteret eam, misit Dauid seruos suos ad te? 4. Tulit itaque Hanon seruos Dauid, rasitque dimidiam partem barbæ eorum, & præscidit uestes eorum medias usque ad nates, & dimisit eos. 5. Quod cùm nuntiatum esset David, misit in occursum eorum: erant enim uiri confusi turpiter ualdè, & mandauit eis Dauid: Manete in Jericho, donec crescat barba vestra, & tunc revertimini. 6. Videntes autem filii Ammon quòd injuriam fecissent David, miserunt, & conduxerunt mercede Syrum Rohob, & Syrum Soba, viginti millia peditum, & à rege Maacha mille viros, & ab Istob duodecim millia virorum. 7. Quod cùm audisset David, misit Joab, & omnem exercitum bellatorum. 8. Egressi sunt ergo filii Ammon, & direxerunt aciem ante ipsum introitum portæ: Syrus autem Soba, & Rohob, & Istob, & Maacha, seorsum erant in campo. 9. Videns igitur Joab quòd præparatum esset adversum se prælium, & ex adverso & 1. Par. 19. a
B post tergum, elegit ex omnibus electus Israel, & instruxit aciem contra Syrum. 10. reliquam autem partem populi tradit Abisai fratri suo, qui direxit aciem adversus filios Ammon. 11. Et ait Joab: Si prævaluerint adversum me Syri, eris mihi in adiutorium: si autem filii Ammon prævaluerint adversum te, auxiliabor tibi. 12. Esto vir fortis, & pugnemus pro populo nostro, & civitate Dei nostri: Dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo. 13. Iniit itaque Joab, & populus qui erat cum eo, certamen contra Syros, qui statim fugerunt à facie ejus. 14. Filii autem Ammon videntes quia fugissent Syri, fugerunt & ipsi à facie Abisai, & ingressi sunt civitatem, reversusque est Joab à filiis Ammon, & venit Jerusalem. 15. Videntes igitur Syri quoniam corruissent coram Israel, congregati sunt pariter. 16. Misitque Adarezer, & eduxit Syros qui erant trans fluvium, & adduxit eorum exercitum. Sabach autem, magister militiæ Adarezer, erat princeps eorum. 17. Quod cum nuntiatum esset David, contraxit omnem Israelem, & transivit Jordanem, venitque in Helam, & direxerunt aciem Syri ex adverso David, & pugnaverunt contra eum. 18. Fugeruntque Syri à facie Israel, & occidit David de Syris septingentos currus, & quadraginta millia equitum, & Sobach principem militiæ percussit, qui statim mortuus

tuus est, 19. Videntes autem universi reges, qui erant in præsidio Adarezer, se victos esse ab Israel;
expaverunt & fugerunt quinquaginta & octomillia coram Israel. Et fecerunt pacem cum Israel, & ser-
vierunt ei, timueruntque Syri auxilium præbere ultrà filiis Ammon.

CAPUT XI.

*Dum Ioab obsidet Rabba civitatem Ammonitarum, David domi residens adulterio Bethsabee adjun-
xit, ad id, celandum homicidium viri illius Vriæ, acceptaque illa in uxorem, & nato ex ea filio
Dominum commovit ad iram.*

1 FActum est autem, vertente anno, eo tempore quo solent reges ad bella procedere, misit David
Ioab, & servos suos cum eo, & universum Israel, & vastaverunt filios Ammon, & obsederunt A
1.Par.20.a.1. Rabba: David autem remansit in Jerusalem. 2. Dum hæc agerentur, accidit ut surgeret David de
strato suo post meridiem, & deambularet in solario domus regiæ: viditque mulierem se lavantem, ex
adverso super solarium suum: erat autem mulier pulchra valdè. 3. Misit ergo rex, & requisivit quæ
esset mulier. Nuntiatumque est ei, quòd ipsa esset Bethsabee filia Eliam, uxor Vriæ Hethæi. 4. Mis-
sis itaque David nuntiis, tulit eam, quæ cùm ingressa esset ad illum, dormivit cum ea: statimque
Lev.15.c.18. sanctificata est ab immunditia sua: 5. & reversa est in domum suam concepto fœtu. Mittensque nuntia-
vit David, & ait: Concepi. 6. Misit autem David ad Joab, dicens: Mitte ad me Vriam Hethæum.
Misitque Ioab Vriam ad David. 7. Et venit Vrias ad David. Quæsivitque David quàm rectè ageret
Joab, & populus, & quomodo administraretur bellum. 8. & dixit David ad Vriam: Vade in domum
tuam, & lava pedes tuos. Et egressus est Vrias de domo regis, secutusque est eum cibus regius. 9. Dor-
mivit autem Vrias ante portam domus regiæ cum aliis servis domini sui, & non descendit ad domum
suam. 10. Nuntiatumque est David à dicentibus: Non ivit Vrias in domum suam. Et ait David ad V-
riam: Numquid non de via venisti? quare non descendisti in domum tuam? 11. Et ait Vrias ad Da-
vid: Arca Dei & Israel & Juda habitant in papilionibus, & dominus meus Joab, & servi domini mei su-
per faciem terræ manent: & ego ingrediar domum meam, ut comedam & bibam, & dormiam cum B
uxore mea? per salutem tuam, & per salutem animæ tuæ, non faciam rem hanc. 12. Ait ergo David
ad Vriam: Mane hic etiam hodie, & cras dimittam te. Mansit Vrias in Jerusalem in die illa & altera:
13. & vocauit eum Dauid ut comederet coram se & biberet, & inebrauit eum, qui egressus vespere,
dormiuit in strato suo cum seruis domini sui, & in domum suam non descendit. 14. Factum est ergo
manè, & scripsit Dauid epistolam ad Joab: misitque per manum Vriæ, 15. scribens in epistola: Poni-
te Vriam ex aduerso belli, ubi fortissimum est prælium: & derelinquite eum, ut percussus intereat. 16.
Igitur cùm Ioab obsideret urbem, posuit Vriam in loco ubi sciebat uiros esse fortissimos. 17. Egressique
uiri de ciuitate, bellabant aduersum Ioab, & ceciderunt de populo seruorum Dauid, & mortuus est
etiam Vrias Hethæus. 18. Misit itaque Ioab, & nuntiauit Dauid omnia uerba prælii: 19. præcepitque
nuntio, dicens: Cùm compleueris uniuersos sermones belli ad regem, 20. si eum uideris indignari, &
dixerit: Quare accessistis ad murum, ut præliaremini? an ignorabatis quòd multa desuper ex muro tela
mittantur? 21. Quis percussit Abimelech filium Ierobaal? nonne mulier misit super eum fragmen molæ
Iud.9.g.53. de muro, & interfecit eum in Thebes? quare juxta murum accessistis? dices: Etiam seruus tuus Vrias C
Hethæus occubuit. 22. Abiit ergo nuntius, & uenit, & narrauit Dauid omnia quæ ei præceperat
Ioab, 23. Et dixit nuntius ad Dauid: Præualuerunt aduersum nos uiri, et egressi sunt ad nos in agrum
nos autem facto impetu persecuti eos sumus usque ad portam ciuitatis. 24. Et direxerunt jacula sagitta-
rii ad seruos tuos ex muro desuper: mortuique sunt de seruis regis, quin etiam seruus tuus Vrias Hethæus
mortuus est. 25. Et dixit Dauid ad nuntium: Hæc dices Ioab: Non te frangat ista res: uarius enim
euentus est belli; nunc hunc, et nunc illum consumit gladius, conforta bellatores tuos aduersus urbem,
ut destruas eam, et exhortare eos. 26. Audiuit autem uxor Vriæ, quod mortuus esset Vrias uir suus, et
planxit eum. 27. Transacto autem luctu, misit Dauid, et introduxit eam in domum suam, et facta
est ei uxor, peperitque ei filium: et displicuit uerbum hoc, quod fecerat Dauid, coram Domino:

CAPUT XII.

*David sub parabola à Nathan proposita correptus, in se ipsum tulit sententiam: inde Nathan multa
illi minatur incommoda, quibus compunctio culpa condonatur, manente pœna, & mortuo puero, na-
scitur Salomon; ac civitas Rabbath cum magna ultione diruitur, accepto diademate pretiosissimo
regis ipsius. In Ammonitas graviter advertitur.*

1. MIsit ergo Dominus Nathan ad David: qui cum venisset ad eum, dixit ei: Duo viri erant in ci-
vitate una, unus dives, & alter pauper. 2. Dives habebat oves, & boves plurimos valdè. A
3. Pauper autem nihil habebat omnino, præter ovem unam parvulam, quam emerat & nutrierat, &
quæ creverat apud eum cum filiis ejus simul, de pane illius comedens, & de calice ejus bibens, & in
sinu illius dormiens: eratque illi sicut filia. 4. Cùm autem peregrinus quidam venisset ad divitem, par-
cens ille sumere de ovibus & de bobus suis, ut exhiberet convivium peregrino illi qui venerat ad se, tu-
lit ovem viri pauperis, & præparavit cibos homini qui venerat ad se. 5. Iratus autem indignatione Da-
vid adversus hominem illum nimis, dixit ad Nathan: Vivit Dominus quoniam filius mortis est vir qui
fecit hoc. 6. Ovem reddet in quadruplum, eò quòd fecerit verbum istud, & non pepercerit. 7. Di-
Exod.22 xit autem Nathan ad David: Tu es ille vir: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego unxi te in regem su-
per Israel, & ego erui te de manu Saul, 8. & dedi tibi domum domini tui, & uxores domini tui in sinu
tuo, dedique tibi domum Israel & Juda: & si parva sunt ista, adiiciam tibi multo majora. 9. Quare
ergo contempsisti verbum Domini, ut faceres malum in conspectu meo? Uriam Hethæum percussisti
gladio

gladio, & uxorem illius accepisti in uxorem tibi, & interfecisti eum gladio filiorum Ammon. 10.
B Quam ob rem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum, eò quòd despexeris me, & tuleris uxorem Uriæ Hethæi, ut esset uxor tua. 11. Itaque hæc dicit Dominus: Ecce, ego suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum Inf.16.d.22
uxoribus tuis in oculis Solis hujus. 12. Tu enim fecisti absconditè: ego autem faciam verbum istud in
conspectu omnis Israel, & in conspectu Solis. 13. Et dixit David ad Nathan: Peccavi Domino. Dixitque Nathan ad David: Dominus quoque transtulit peccatum tuum. non morieris. 14. Verumtamen Eccli.47.b.13
men quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini, propter verbum hoc, filius, qui natus est tibi,
morte morietur. 15. Et reversus est Nathan in domum suam. Percussit quoque Dominus parvulum,
quem pepererat uxor Uriæ David, & desperatus est. 16. Deprecatusque est David Dominum pro parvulo: & jejunavit David jejunio, & ingressus seorsum, jacuit super terram. 17. Venerunt autem seniores domus ejus, cogentes eum ut surgeret de terra: qui noluit, nec comedit cum eis cibum. 18.
Accidit autem die septima ut moreretur infans: timueruntque servi David nuntiare ei quòd mortuus esset parvulus. dixerunt enim: Ecce cùm parvulus adhuc viveret loquebamur ad eum, & non audiebat
vocem nostram; quantò magis si dixerimus, Mortuus est puer, se affliget? 19. Cùm ergo David vidisset servos suos mussitantes, intellexit quòd mortuus esset infantulus: dixitque ad servos suos: Num
mortuus est puer? Qui responderunt ei: Mortuus est. 20. Surrexit ergo David de terra: & lotus unctusque est: cumque mutasset vestem, ingressus est domum Domini: & adoravit, & venit in domum
C suam, petivitque ut ponerent ei panem, & comedit. 21. Dixerunt autem ei servi sui: Quis est sermo,
quem fecisti? propter infantem, cùm adhuc viveret, jejunasti & flebas: mortuo autem puero, surrexisti, & comedisti panem. 22. Qui ait: Propter infantem, dum adhuc viveret, jejunavi & flevi:
dicebam enim: Quis scit si fortè donet eum mihi Dominus, & vivat infans? 23. Nunc autem quia mortuus est, quare jejunem? Numquid potero revocare eum ampliùs? ego vadam magis ad eum: ille verò
non revertetur ad me. 24. Et consolatus est David Bethsabee uxorem suam, ingressusque ad eam, dormiuit cum ea: quæ genuit filium, & vocauit nomen ejus Salomon, & Dominus dilexit eum. 25. Misitque in manu Nathan prophetæ, & vocauit nomen ejus Amabilis Domino, eò quòd diligeret eum Dominus. 26. Igitur pugnabat Joab contra Rabbath filiorum Ammon, & expugnabat urbem regiam. 1.Par.10.a.1.
27. Misitque Joab nuntios ad Dauid, dicens: Dimicaui aduersum Rabbath, & capienda est Urbs
aquarum. 28. Nunc igitur congrega reliquam partem populi, & obside civitatem, & cape eam: ne,
cum à me vastata fuerit urbs, nomini meo ascribatur victoria. 29. Congregauit itaque Dauid omnem
populum, & profectus est aduersum Rabbath: cumque dimicasset, cepit eam. 30. Et tulit diadema
regis eorum de capite ejus, pondo auri talentùm, habens gemmas pretiosissimas, & impositum est super
caput Dauid. Sed & prædam ciuitatis asportauit multam valdè: 31. populum quoque eius adducens serrauit, & circumegit super eos ferrata carpenta: diuisitque cultris & traduxit in typo laterum: sic fecit
uniuersis ciuitatibus filiorum Ammon. Et reuersus est Dauid, & omnis exercitus in Jerusalem.

CAPUT XIII.

Absalom propter incestum cum Sorore Thamar, frater Amnon inter epulas occidit; iratoque patre profugus ad regem Gessur, tribus annis ibi permansit.

1. FActum est autem post hæc, ut Absalom filii David sororem speciosissimam, vocabulo Tha-
A mar, adamaret Amnon filius David, 2. & deperiret eam valdè, ita ut propter amorem ejus ægrotaret: quia cùm esset virgo, difficile ei videbatur ut quippiam inhonestè ageret cum
ea. 3. Erat autem Amnon amicus, nomine Jonadab, filius Semmaa fratris David, vir prudens
valdè. 4. Qui dixit ad eum: Quare sic attenuaris macie fili regis per singulos dies? cur non indicas mihi? Dixitque ei Amnon: Thamar sororem fratris mei Absalom amo. 5. Cui respondit
Jonadab: Cuba super lectum tuum, & languorem simula: cumque venerit pater tuus ut visitet
te, dic ei: Veniat, oro, Thamar soror mea, ut det mihi cibum, & faciat pulmentum ut comedam de manu ejus. 6. Accubuit itaque Amnon, & quasi ægrotare cœpit: cumque venisset
rex ad visitandum eum; ait Amnon ad regem: Veniat, obsecro, Thamar soror mea, ut faciat
in oculis meis duas sorbitiunculas, & cibum capiam de manu ejus. 7. Misit ergo David ad Thamar domum, dicens: Veni in domum Amnon fratris tui, & fac ei pulmentum. 8. Venitque
Thamar in domum Amnon fratris sui: ille autem jacebat: quæ tollens farinam commiscuit: &
liquefaciens, in oculis ejus coxit sorbitiunculas. 9. Tollensque quod coxerat, effudit, & posuit
coram eo, & noluit comedere: dixitque Amnon: Eiicite universos à me. Cumque ejecissent omnes, 10. dixit Amnon ad Thamar: Infer cibum in conclave, ut vescar de manu tua. Tulit ergo
Thamar sorbitiunculas, quas fecerat, & intulit ad Amnon fratrem suum in conclave. 11. Cum-
B que obtulisset ei cibum, apprehendit eam, & ait: Veni, cuba mecum soror mea. 12. Quæ respondit ei: Noli frater mi, noli opprimere me, neque enim hoc fas est in Israel: noli facere stultitiam hanc. 13. Ego enim ferre non potero opprobrium meum, & tu eris quasi unus de insipientibus in Israel: quin potiùs loquere ad regem, & non negabit me tibi. 14. Noluit autem acquiescere precibus ejus, sed prævalens viribus oppressit eam, & cubavit cum ea. 15. Et exosam
eam habuit Amnon odio magno nimis: ita ut majus esset odium quo oderat eam, amore quo antè
dilexerat. Dixitque ei Amnon: Surge, & vade. 16. Quæ respondit ei: Majus est hoc malum,
quod nunc agis adversum me, quàm quod antè fecisti, expellens me. Et noluit audire eam:
17. sed vocato puero, qui ministrabat ei, dixit: Eiice hanc à me foras, & claude ostium post
eam. 18. Quæ induta erat talari tunica: hujuscemodi enim filiæ regis virgines vestibus utebantur. Eiecit itaque eam minister illius foras: clausitque fores post eam. 19. Quæ aspergens cinerem capiti suo, scissa talari tunica, impositisque manibus super caput suum, ibat ingrediens, &
clamans. 20. Dixit autem ei Absalom frater suus: Numquid Amnon frater tuus concubuit tecum?

eum? sed nunc soror tace: frater tuus est: neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaque Tha-
mar contabescens in domo Absalom fratris sui. 21. Cùm autem audisset rex David verba hæc, C
contristatus est valdè, & noluit contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum,
quia primogenitus erat ei. 22. Porrò non est locutus Absalom ad Amnon, nec malum nec bo-
num: oderat enim Absalom Amnon, eò quòd violasset Thamar sororem suam. 23. Factum est
autem post tempus biennii, ut tonderentur oves Absalom in Baalhasor, quæ est juxta Ephraim:
& vocavit Absalom omnes filios regis. 24. venitque ad regem, & ait ad eum: Ecce tondentur
oves servi tui: veniat, oro, rex cum servis suis ad servum suum. 25. Dixitque rex ad Absalom:
Noli fili mi, noli rogare ut veniamus omnes, & gravemus te. Cùm autem cogeret eum, & no-
luisset ire, benedixit ei. 26. Et ait Absalom: Si non vis venire, veniat, obsecro, nobiscum
saltem Amnon frater meus. Dixitque ad eum rex: Non est necesse ut vadat tecum. 27. Coegit ita-
que Absalom eum, & dimisit cum eo Amnon & universos filios regis. Feceratque Absalom convi-
vium quasi convivium regis. 28. Præceperat autem Absalom pueris suis, dicens: Observate cùm
temulentus fuerit Amnon vino, & dixero vobis: Percutite eum, & interficite: nolite timere:
ego enim sum qui præcipio vobis: roboramini, & estote viri fortes. 29. Fecerunt ergo pueri
Absalom adversum Amnon, sicut præceperat eis Absalom. Surgentesque omnes filii regis ascen-
derunt singuli mulas suas, & fugerunt. 30. Cumque adhuc pergerent in itinere, fama perve- D
nit ad David, dicens: Percussit Absalom omnes filios regis, & non remansit ex eis saltem
unus. 31. Surrexit itaque rex, & scidit vestimenta sua: & cecidit super terram, & omnes servi il-
lius, qui assistebant ei, sciderunt vestimenta sua. 32. Respondens autem Jonadab filius Semmaa
fratris David, dixit: Ne æstimet dominus meus rex, quòd omnes pueri filii regis occisi sint: Amnon
solus mortuus est, quoniam in ore Absalom erat positus, ex die qua oppressit Thamar sororem ejus.
33. Nunc ergo ne ponat dominus meus rex super cor suum verbum istud, dicens: Omnes filii regis
occisi sunt: quoniam Amnon solus mortuus est. 34. Fugit autem Absalom & elevavit puer speculator
oculos suos, & aspexit: & ecce populus multus veniebat per iter devium ex latere montis. 35.
Dixit autem Jonadab ad regem: Ecce filii regis adsunt: juxta verbum servi tui sic factum est. 36. Cumque
cessasset loqui, apparuerunt & filii regis: et intrantes leuauerunt vocem suam, et fleuerunt: sed et rex et
omnes serui ejus fleuerunt ploratu magno nimis. 37. Porrò Absalom fugiens, abiit ad Tholmai filium
Ammiud regem Gessur. Luxit ergo Dauid filium suum cunctis diebus. 38. Absalom autem cùm fu-
gisset, & venisset in Gessur fuit ibi tribus annis. 39. Cessauitque rex Dauid persequi Absalom, eo
quòd consolatus esset super Amnon interitu.

CAPUT XIV.

Absalom mulieris Thecuitæ solertia revocari curat Ioab à Gessur in Ierusalem: de pulchritudine & filiis Absalom, qui biennio post reditum faciem patris non vidit, donec messem Ioab incendi jussit.

1. INtelligens autem Joab filius Sarviæ, quòd cor regis versum esset ad Absalom. 2. misit Thecuam, A
& tulit inde mulierem sapientem: dixitque ad eam: Lugere te simula, & induere veste lugubri,
& ne ungaris oleo, ut sis quasi mulier jam plurimo tempore lugens mortuum: 3. & ingredieris ad regem,
& loqueris ad eum sermones hujuscemodi. Posuit autem Joab verba in ore ejus. 4. Itaque cùm ingres-
sa fuisset mulier Thecuitis ad regem, cecidit coram eo super terram, & adoravit, & dixit: Serva me
rex. 5. Et ait ad eam rex: Quid causæ habes? Quæ respondit: Heu, mulier vidua ego sum: mor-
tuus est enim vir meus. 6. Et ancillæ tuæ erant duo filii: qui rixati sunt adversum se in agro, nullus-
que erat qui eos prohibere posset: & percussit alter alterum, & interfecit eum. 7. Et ecce consurgens
universa cognatio adversum ancillam tuam, dicit: Trade eum, qui percussit fratrem suum, ut occi-
damus eum pro anima fratris sui quem interfecit, & deleamus heredem: & quærunt extinguere scintil-
lam meam, quæ relicta est, ut non superfit viro meo nomen, & reliquiæ super terram. 8. Et ait rex
ad mulierem: Vade in domum tuam, & ego jubebo pro te. 9. Dixitque mulier Thecuitis ad regem:
In me domine mi rex, sit iniquitas, & in domum patris mei: rex autem & thronus ejus sit innocens. 10.
Et ait rex: Qui contradixerit tibi, adduc eum ad me, & ultrà non addet ut tangat te. 11. Quæ ait:
Recordetur rex Domini Dei sui, ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum, & nequa-
quam interficiant filium meum. Qui ait: Vivit Dominus, quia non cadet de capillis filii tui super ter-
Ezech. 18. 32. & 33. 11. ram. 12. Dixit ergo mulier: Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait: Lo-
quere. 13. Dixitque mulier: Quare cogitasti hujuscemodi rem contra populum Dei, & locutus est rex B
verbum istud, ut peccet, & non reducat ejectum suum? 14. Omnes morimur, & quasi aquæ dilabi-
mur in terram, quæ non revertuntur nec vult Deus perire animam, sed retractat cogitans ne penitus pe-
reat qui abjectus est. 15. Nunc igitur veni, ut loquar ad dominum meum regem verbum hoc, præ-
sente populo. Et dixit ancilla tua: Loquar ad regem, si quomodo faciat rex verbum ancillæ suæ. 16.
Et audivit rex, ut liberaret ancillam suam de manu omnium qui volebant de hereditate Dei delere me,
& filium meum simul. 17. Dicat ergo ancilla tua, ut fiat verbum Domini mei regis sicut sacrificium.
Sicut enim Angelus Dei, sic est dominus meus rex, ut nec benedictione nec maledictione moveatur:
unde & Dominus Deus tuus est tecum. 18. Et respondens rex, dixit ad mulierem. Ne abscondas à me
verbum, quod te interrogo. Dixitque ei mulier: Loquere domine mi rex. 19. Et ait rex: Numquid
manus Joab tecum est in omnibus istis? Respondit mulier, & ait: Per salutem animæ tuæ, domine
mi rex, nec ad sinistram, nec ad dexteram est, ex omnibus his quæ locutus est dominus meus rex:
servus enim tuus Joab, ipse præcepit mihi, & ipse posuit in os ancillæ tuæ omnia verba hæc. 20. Ut
verterem figuram sermonis hujus, servus tuus Joab præcepit istud: tu autem domine mi rex, sapiens
es, sicut habet sapientiam Angelus Dei, ut intelligas omnia super terram. 21. Et ait rex ad Joab:
Ecce

Ecce placatus feci verbum tuum: vade ergo, & revoca puerum Absalom. 22. Cadensque Joab super fa-
B ciem suam in terram, adoravit & benedixit regi: & dixit Joab: Hodie intellexit servus tuus, quia in-
veni gratiam in oculis tuis, domine mi rex: fecisti enim sermonem servi tui. 23. Surrexit ergo Joab &
abiit in Gessur, & adduxit Absalom in Jerusalem. 24. Dixit autem rex: Revertatur in domum suam,
& faciem meam non videat. Reversus est itaque Absalom in domum suam, & faciem regis non vidit.
25. Porrò sicut Absalom, vir non erat pulcher in omni Israel, & decorus nimis: à vestigio pedis usque
ad verticem non erat in eo ulla macula. 26. Et quando tondebat capillum (semel autem in anno tonde-
batur, quia gravabat eum cæsaries) ponderabat capillos capitis sui ducentis siclis, pondere publico.
27. Nati sunt autem Absalom filii tres: & filia una nomine Thamar elegantis formæ. 28. Mansitque
Absalom in Jerusalem duobus annis, & faciem regis non vidit. 29. Misit itaque ad Joab, ut mitteret
eum ad regem: qui noluit venire ad eum. Cumque secundò misisset, & ille noluisset venire ad eum,
30. Dixit servis suis: Scitis agrum Joab juxta agrum meum, habentem messem hordei: ite
igitur, & succendite eum igni. Succenderunt ergo servi Absalom segetem igni. Et venien-
tes servi Joab, scissis vestibus suis, dixerunt: Succenderunt servi Absalom partem agri igni.
31. Surrexitque Joab, & venit ad Absalom in domum ejus & dixit: Quare succenderunt ser-
vi tui segetem meam igni? 32. Et respondit Absalom ad Ioab: Misi ad te obsecrans ut venires
ad me, & mitterem te ad regem, & diceres ei: Quare veni de Gessur? melius mihi erat ibi esse: obse-
cro ergo ut videam faciem regis: quòd si memor est iniquitatis meæ, interficiat me. 33. Ingressus ita-
que Ioab ad regem nuntiavit ei omnia, vocatusque est Absalom, & intravit ad regem, & adoravit
super faciem terræ coram eo: osculatusque est rex Absalom.

CAPUT XV.

*Absalom conciliato sibi populi favore, adversus patrem conjurat in Hebron, quem pater fugit, pau-
cis cum Arca remissis & inter alios Chusai remittitur dissipaturus consilium Achitophel.*

A 1. Igitur post hæc fecit sibi Absalom currus, & equites, & quinquaginta viros qui præcederent
eum. 2. Et manè consurgens Absalom, stabat juxta introitum portæ, et omnem virum,
qui habebat negotium ut veniret ad regis judicium, vocabat Absalom ad se, & dicebat: De qua
civitate es tu. Qui respondens ajebat: Ex una tribu Jsrael ego sum servus tuus. 3. Respondebatque ei
Absalom. Videntur mihi sermones tui boni & justi. Sed non est qui te audiat constitutus à rege, di-
cebatque Absalom; 4. Quis me constituat judicem super terram, ut ad me veniant omnes qui habent
negotium, & justè judicem. 5. Sed & cùm accederet ad eum homo ut salutaret illum, extendebat
manum suam, & apprehendens, osculabatur eum. 6. Faciebatque hoc omni Israel venienti ad judi-
cium, ut audiretur à rege, et sollicitabat corda virorum Israel. 7. Post quadraginta autem annos,
dixit Absalom ad regem David: Vadam, & reddam vota mea quæ vovi Domino in Hebron. 8.
Vovens enim vovit servus tuus, cùm esset in Gessur Syriæ, dicens: Si reduxerit me Dominus in Je-
rusalem, sacrificabo Domino. 9. Dixitque ei rex David: Vade in pace. Et surrexit, & abiit in He-
bron. 10. Misit autem Absalom exploratores in universas tribus Israel, dicens: Statim ut audieritis
clangorem buccinæ, dicite: Regnavit Absalom in Hebron. 11. Porrò cum Absalom ierunt ducenti
viri de Jerusalem vocati, euntes simplici corde, & causam penitus ignorantes. 12. Accersivit quoque
B Absalom Achitophel Gilonitem consiliarium David, de civitate sua Gilo. Cumque immolaret victi-
mas, facta est coniuratio valida, populusque concurrens augebatur cum Absalom. 13. Venit igitur
nuntius ad David, dicens: Toto corde universus Israel sequitur Absalom. 14. Et ait David ser-
vis suis, qui erant cum eo in Jerusalem: Surgite, fugiamus: neque enim erit nobis effugium à facie
Absalom; festinate egredi, ne fortè veniens occupet nos, & impellat super nos ruinam, & percutiat
civitatem in ore gladii. 15. Dixeruntque servi regis ad eum: Omnia quæcumque præceperit Dominus
noster rex, libenter exequemur servi tui. 16. Egressus est ergo rex, & universa domus eius, pedi-
bus suis: & dereliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum. 17. Egressus-
que rex & omnis Israel pedibus suis, stetit procul à domo: 18. & universi servi ejus ambula-
bant juxta eum, & legiones Cerethi & Phelethi, & omnes Gethæi, pugnatores validi, sexcen-
ti viri, qui secuti eum fuerant de Geth pedites, præcedebant regem. 19. Dixit autem rex ad
Ethai Gethæum: Cur venis nobiscum? revertere, & habita cum rege, quia peregrinus es, &
egressus es de loco tuo. 20. Heri venisti, & hodie compelleris nobiscum egredi? ego autem va-
dam quò iturus sum: revertere, & redue tecum fratres tuos, & Dominus faciet tecum misericor-
diam & veritatem, quia ostendisti gratiam & fidem. 21. Et respondit Ethai regi, dicens: Vivit
C Dominus, & vivit dominus meus rex: quoniam in quocumque loco fueris domine mi rex, sive in
morte, sive in vita, ibi erit servus tuus. 22. Et ait David Ethai: Veni, & transi, & transivit Ethai
Gethæus, & omnes viri, qui cum eo erant, & reliqua multitudo. 23. Omnesque flebant voce
magna, & universus populus transibat: rex quoque transgrediebatur Torrentem Cedron, &
cunctus populus incedebat contra viam, quæ respicit ad desertum. 24. Venit autem & Sadoc sa-
cerdos & universæ Leuitæ cum eo, portantes arcam fœderis Dei, & deposuerunt arcam Dei: &
ascendit Abiathar, donec expletus esset omnis populus, qui egressus fuerat de civitate. 25. Et
dixit rex ad Sadoc: Reporta arcam Dei in urbem: si inuenero gratiam in oculis Domini, reducet
me, & ostendet mihi eam & tabernaculum suum. 26. Si autem dixerit mihi: Non places: præstò
sum, faciat quod bonum est coram se. 27. Et dixit rex ad Sadoc sacerdotem: O Videns revertere
in civitatem in pace: & Achimaas filius tuus, & Jonathas filius Abiathar, duo filii vestri, sint vo-
biscum. 28. Ecce ego abscondar in campestribus deserti, donec veniat sermo à vobis indicans mihi.
29. Reportauerunt ergo Sadoc & Abiathar arcam Dei in Jerusalem: & manserunt ibi. 30. Porrò
David ascendebat Clivum oliuarum, scandens & flens, nudis pedibus incedens, & operto capite,
sed

sed omnis populus, qui erat cum eo, operto capite ascendebat plorans. 31. Nuntiatum est autem
David, quòd & Achitophel esset in conjuratione cum Absalom, dixitque David. Infatua, quæso, D
Domine consilium Achitophel. 32. Cumque ascenderet David summitatem montis, in quo adoraturus erat Dominum, ecce occurrit ei Chusai Arachites, scissa veste, & terra pleno capite. 33. Et
dixit ei David: Si veneris mecum, eris mihi oneri: 34. si autem in ciuitatem reuertaris, & dixeris Absalom. Servus tuus sum, rex: sicut fui servus patris tui, sic ero servus tuus: dissipabis consilium Achitophel. 35. Habes autem tecum Sadoc & Abiathar sacerdotes: & omne verbum quodcumque
audieris de domo regis, indicabis Sadoc & Abiathar sacerdotibus. 36. Sunt autem cum eis duo filii
eorum, Achimaas filius Sadoc, & Jonathas filius Abiathar: et mittetis per eos ad me omne verbum
quod audieritis. 37. Veniente ergo Chusai amico David in ciuitatem, Absalom quoque ingressus est
Jerusalem.

CAPUT XVI.

David Siba cibaria adferenti ac detractori confert bona Miphiboseth: Semei maledicentem occidi vetat Absalom Ierusalem ingressus, consilio Architophel ad concubinas patris sui publicè ingreditur.

1. Cumque David transisset paululum montis verticem, apparuit Siba puer Miphiboseth in occursum ejus, cum duobus asinis, qui onerati erant ducentis panibus, & centum alligaturis A
uvæ passæ, & centum massis palatharum, & utre vini. 2. Et dixit rex Sibæ: Quid sibi volunt hæc.
Respondit que Siba: Asini, domesticis regis ut sedeant: panes & palathæ, ad vescendum pueris tuis:
vinum autem, ut bibat si quis defecerit in deserto. 3. Et ait rex. Ubi est filius domini tui. Respon-
Inf.19.c.27. ditque Siba regi: Remansit in Jerusalem, dicens: Hodie restituet mihi domus Israel regnum patris
mei. 4. Et ait rex Sibæ: Tua sint omnia quæ fuerunt Miphiboseth. Dixitque Siba: Oro ut inveniam
gratiam coram te, domine mi rex. 5. Venit ergo rex David usque Bahurim, et ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus Saul, nomine Semei, filius Gera, procedebatque egrediens, & maledicebat, 6. mittebatque lapides contra David, & contra universos servos regis David, omnis autem populus, & universi bellatores, à dextro & à sinistro latere regis incedebant, 7. Ita autem loquebatur Se-
1.Reg.2.b 8. mei cùm malediceret regi. Egredere, egredere vir sanguinum, & vir Belial. 8. Reddidit tibi Dominus universum sanguinem domus Saul: quoniam invasisti regnum pro eo, & dedit Dominus regnum in
manu Absalom filii tui, & ecce premunt te mala tua, quoniam vir sanguinum es. 9. Dixit autem Abisai filius
Saruiæ, regi. Quare maledicit canis hic mortuus domino meo regi, vadam, & amputabo caput eius,
10. Et ait rex: Quid mihi & vobis est filii Sarviæ? dimittite eum, ut maledicat: Dominus enim præcepit ei ut malediceret David. & quis est qui audeat dicere, quare sic fecerit. 11. Et ait rex Abisai,
& universis servis suis: Ecce filius meus, qui egressus est de utero meo, quærit animam meam: quantò magis nunc filius Jemini? dimittite eum ut maledicat juxta præceptum Domini: 12. si fortè respiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna. 13. B
Ambulabat itaque David & socii ejus per viam cum eo. Semei autem, per jugum montis ex latere,
contra illum gradiebatur, maledicens, & mittens lapides adversum eum, terramque spargens. 14.
Venit itaque rex, & universus populus cum eo lassus, & refocillati sunt ibi. 15. Absalom autem &
omnis populus ejus ingressi sunt Jerusalem, sed & Achitophel cum eo. 16. Cùm autem venisset Chusai Arachites amicus David ad Absalom, locutus est ad eum: Salve rex, salue rex. 17. Ad quem
Absalom, Hæc est, inquit, gratia tua ad amicum tuum, quare non ivisti cum amico tuo. 18. Respondit que Chusai ad Absalom: Nequaquam, quia illius ero, quem elegit Dominus, & omnis hic
populus, & universus Israel, & cum eo manebo. 19. Sed ut & hoc inferam, cui ego serviturus sum:
nonne filio regis, sicut parui patri tuo, ita parebo & tibi. 20. Dixit autem Absalom ad Achitophel:
Inite consilium quid agere debeamus. 21. Et ait Achitophel ad Absalom: Ingredere ad concubinas
patris tui, quas dimisit ad custodiendam domum: ut cùm audierit omnis Israel quòd fœdaveris patrem
tuum, roborentur tecum manus eorum. 22. Tetenderunt ergo Absalom tabernaculum in solario, ingressusque est ad concubinas patris sui coram universo Israel. 23. Consilium autem Achitophel, quod
dabat in diebus illis, quasi si quis consuleret Deum; sic erat omne consilium Achitophel, & cùm esset cum David, & cùm esset cum Absalom.

CAPUT XVII.

Chusai dissipat consilium Achitophel, de obruendo statim Davide, idque per nuntios indicat David qui consilio Chusai transit Iordanem, quare se suspendit Achitophel: tres amici David munera adferunt, ne ejus populus necessariis egens deficeret.

1. Dixit ergo Achitophel ad Absalom: Eligam mihi duodecim millia virorum, & consurgens persequar David hac nocte. 2. Et irruens super eum (quippe qui lassus est, & solutis manibus) A
percutiam eum: cumque fugerit omnis populus qui cum eo est, percutiam regem desolatum. 3. Et
reducam universum populum, quomodo unus homo reverti solet: unum enim virum tu quæris: &
omnis populus erit in pace. 4. Placuitque sermo ejus Absalom, & cunctis majoribus natu Israel. 5.
Ait autem Absalom: Vocate Chusai Arachiten, & audiamus quid etiam ipse dicat. 6. Cumque venisset Chusai ad Absalom, ait Absalom ad eum: Hujuscemodi sermonem locutus est Achitophel: facere debemus an non? quod das consilium? 7. Et dixit Chusai ad Absalom; Non est bonum consilium, quod dedit Achitophel hac vice. 8. Et rursum intulit Chusai: Tu nosti, patrem tuum, &
viros

viros qui cum eo sunt, esse fortissimos & amaro animo, veluti si ursa raptis catulis in saltu sæviat: sed
B & pater tuus vir bellator est, nec morabitur cum populo. 9. Forsitan nunc latitat in foveis, aut in
uno, quo voluerit, loco: & cùm ceciderit unus quilibet in principio, audiet quicumque audierit, &
dicet: Facta est plaga in populo qui sequebatur Absalom. 10. Et fortissimus quisque, cujus cor est
quasi leonis, pavore solvetur: scit enim omnis populus Israel, fortem esse patrem tuum, & robustos
omnes qui cum eo sunt. 11. Sed hoc mihi videtur rectum esse consilium. Congregetur ad te universus
Israel, à Dan usque Bersabee, quasi arena maris innumerabilis: & tu eris in medio eorum, 12.
Et irruemus super eum in quocumque loco inventus fuerit et operiemus eum, sicut cadere solet
ros super terram: & non relinquemus de viris, qui cum eo sunt, ne unum quidem. 13. Quòd
si urbem aliquam fuerit ingressus, circumdabit omnis Israel civitati illi funes, & trahemus eam
in torrentem, ut non reperiatur ne calculus quidem ex ea. 14. Dixitque Absalom, & omnes
viri Israel: Melius est consilium Chusai Arachitæ consilio Achitophel: Domini autem nutu dis-
sipatum est consilium Achitophel utile, ut induceret Dominus super Absalom malum. 15. Et
ait Chusai Sadoc & Abiathar sacerdotibus: Hoc & hoc modo consilium dedit Achitophel Absalom, &
senioribus Israel: & ego tale & tale dedi consilium. 16. Nunc ergo mittite citò, & nuntiate David,
C dicentes: Ne moreris nocte hac in campestribus deserti, sed absque dilatione transgredere: ne fortè ab-
sorbeatur rex, & omnis populus qui cum eo est. 17. Jonathas autem & Achimaas stabant iuxta Fon-
tem Rogel: abiit ancilla & nuntiavit eis: & illi profecti sunt, ut referrent ad regem David nuntium;
non enim poterant videri, aut introire civitatem. 18. Vidit autem eos quidam puer, & indicavit Ab-
salom: illi verò concito gradu ingressi sunt domum cujusdam viri in Bahurim, qui habebat puteum in
vestibulo suo, & descenderunt in eum. 19. Tulit autem mulier, & expandit velamen super os putei,
quasi siccans ptisanas: & sic latuit res. 20. Cumque venissent servi Absalom in domum ad mulierem di-
xerunt: Ubi est Achimaas & Jonathas? Et respondit eis mulier. Transierunt festinanter, gustata pau-
lulum aqua At hi qui quærebant, cùm non reperissent, reuersi sunt in Hierusalem. 21. Cumque ab-
iissent, ascenderunt illi de puteo, & pergentes nuntiaverunt regi David, & dixerunt: Surgite & tran-
site citò fluvium: quoniam hujusmodi dedit consilium contra vos Achitophel. 22. Surrexit ergo Da-
vid, & omnis populus qui cum eo erat, & transierunt Jordanem, donec dilucesceret: & ne unus qui-
dem residuus fuit, qui non transisset fluvium. 23. Porrò Achitophel videns quòd non fuisset factum
D consilium suum, stravit asinum suum, surrexitque & abiit in domum suam & in civitatem suam: & di-
sposita domo sua, suspendio interiit, et sepultus est in sepulchro patris sui. 24. David autem venit in
Castra, et Absalom transivit Jordanem, ipse et omnes viri Israel cum eo. 25. Amasam vero consti-
tuit Absalom pro Joab super exercitum: Amasa autem erat filius viri, qui vocabatur Jetra de Jesraeli,
qui ingressus est ad Abigail filiam Naas, sororem Sarviæ, quæ fuit mater Joab. 26. Et castrametatus
est Israel cum Absalom in Terra Galaad. 27. Cumque venisset David in Castra, Sobi filius Naas de
Rabbam filiorum Ammon, & Machir filius Ammihel de Lodabar, et Berzellai Galaadites de Rogelim,
28. obtulerunt ei stratoria, et tapetia, et vasa fictilia, frumentum, et hordeum, et farinam, et po-
lentam, & fabam, & lentem, & frixum cicer, 29. & mel, & butyrum, oves, & pingues vitulos,
dederuntque David, & populo qui cum eo erat, ad vescendum: suspicati enim sunt, populum fame
& siti fatigari in deserto.

CAPUT XVIII.

Absalom victus prælio, quercuque pendens ab Ioab transfoditur, quod audiens David, amarè eum flevit.

1. IGitur considerato David populo suo, constituit super eos tribunos & centuriones, 2. & dedit
A populi tertiam partem sub manu Joab, & tertiam partem sub manu Abisai filii Sarviæ fratris
Joab, & tertiam partem sub manu Ethai, qui erat de Geth, dixitque rex ad populum: Egrediar
& ego vobiscum. 3. Et respondit populus: Non exibis: sive enim fugerimus, non magnopere ad eos
de nobis pertinebit: sive media pars ceciderit è nobis, non satis curabunt: quia tu unus pro decem mil-
libus computaris: melius est igitur ut sis nobis in urbe præsidio. 4. Ad quos rex ait. Quod vobis vi-
detur rectum, hoc faciam. Stetit ergo rex juxta portam: Egrediebaturque populus per turmas
suas, centeni, & milleni. 5. Et præcepit rex Ioab, & Abisai, & Ethai, dicens. Servate mihi puerum
Absalom. Et omnis populus audiebat præcipientem regem cunctis principibus pro Absalom. 6. Itaq; egres-
sus est populus in campum contra Israel, & factum est prælium in saltu Ephraim. 7. Et cæsus est ibi popu-
lus Israel ab exercitu David, factaque est plaga magna in die illa, viginti millium. 8. Fuit autem ibi
prælium dispersum super faciem omnis terræ, & multò plures erant quos saltus consumpserat de popu-
lo, quàm hi quos voraverat gladius in die illa. 9. Accidit autem ut occurreret Absalom servis David,
sedens mulo, cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum & magnam, adhæsit caput ejus
quercui, & illo suspenso inter cælum & terram, mulus, cui insederat, pertransivit. 10. Vidit autem
hoc quispiam, & nuntiavit Joab, dicens: Vidi Absalom pendere de quercu. 11. Et ait Joab viro,
qui nuntiaverat ei: Si vidisti, quare non confodisti eum cum terra, & ego dedissem tibi decem ar-
genti siclos, & unum balteum? 12. Qui dixit ad Joab. Si appenderes in manibus meis mille argen-
teos, nequaquam mitterem manùm meam in filium regis: audientibus enim nobis præcepit rex tibi, &
Abisai, & Ethai, dicens: Custodite mihi puerum Absalom. 13. Sed & si fecissem contra animam
meam audacter, nequaquam hoc regem latere potuisset, & tu stares ex adverso? 14. Et ait Joab: Non
sicut tu vis, sed aggrediar eum coram te. Tulit ergo tres lanceas in manu sua, & infixit eas in corde
Absalom: cumque adhuc palpitaret hærens in quercu, 15. cucurrerunt decem juvenes armigeri Joab,
& percutientes interfecerunt eum. 16. Cecinit autem Joab buccina, & retinuit populum, ne perse-
queretur fugientem Israel, volens parcere multitudini. 17. Et tulerunt Absalom, & projecerunt eum
in saltu, in foveam grandem, & comportaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis: omnis

autem Israel fugit in tabernacula sua. 18. Porrò Absalom erexerat sibi, cùm adhuc viveret, titulum
qui est in Valle regis: dixerat enim: Non habeo filium, & hoc erit monimentum nominis mei. Voca- B
vitque titulum nomine suo, & appellatur Manus Absalom, usque ad hanc diem. 19. Achimaas autem
filius Sadoc, ait: Curram, & nuntiabo regi, quia judicium fecerit ei Dominus de manu inimicorum
ejus. 20. Ad quem Joab dixit: Non eris nuntius in hac die, sed nuntiabis in alia: hodie nolo te nun-
tiare, filius enim regis est mortuus. 21. Et ait Joab Chusi: Vade, & nuntia regi quæ vidisti. Ado-
ravit Chusi Ioab, & cucurrit. 22. Rursus autem Achimaas filius Sadoc dixit ad Joab: Quid impe-
dit si etiam ego curram post Chusi? Dixitque ei Ioab: Quid vis currere fili mi? non eris boni nun-
tii bajulus. 23. Qui respondit: Quid enim si cucurrero? Et ait ei: Curre. Currens ergo Achimaas
per viam compendii, transivit Chusi. 24. David autem sedebat inter duas portas: speculator verò,
qui erat in fastigio portæ super murum, elevans oculos, vidit hominem currentem solum. 25. Et ex-
clamans indicavit regi: dixitque rex: Si solus est, bonus est nuntius in ore ejus. Properante autem
illo, & accedente propiùs, 26. vidit speculator hominem alterum currentem, & vociferans in cul-
mine, ait: Apparet mihi alter homo currens solus. Dixitque rex: Et iste bonus est nuntius. 27.
Speculator autem, Contemplor, ait, cursum prioris, quasi cursum Achimaas filii Sadoc. Et ait
rex: Vir bonus est: & nuntium portans bonum, venit. 28. Clamans autem Achimaas, dixit ad re-
gem: Salve rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram, ait: Benedictus Dominus Deus tuus, C
qui conclusit homines qui levaverunt manus suas contra dominum meum regem. 29. Et ait rex: Est-
ne pax puero Absalom? Dixitque Achimaas: Vidi tumultum magnum, cùm mitteret Ioab servus
tuus, ò rex, me servum tuum: nescio aliud. 30. Ad quem rex: Transi, ait, & sta hìc. Cumque
ille transisset, & staret, 31. apparuit Chusi: & veniens ait: Bonum apporto nuntium, domine mi
rex: judicavit enim pro te Dominus hodie de manu omnium qui surrexerunt contra te. 32. Dixit au-
tem rex ad Chusi: Estne pax puero Absalom? Cui respondens Chusi, Fiant, inquit, sicut puer,
Inf. 19. 24. inimici domini mei regis, & universi qui consurgunt adversus eum in malum. 33. Contristatus itaque
rex, ascendit cœnaculum portæ, & flevit. Et sic loquebatur, vadens: Fili mi Absalom, Absalom
fili mi: quis mihi tribuat ut ego moriar pro te, Absalom fili mi, fili mi Absalom?

CAPUT XIX.

David Ioab verbis commotus, cessat plangere Absalom, & suos conspiratores sibi reconciliat, & à viris Iuda in Ierusalem reducitur, ac Semei veniam precanti, ignoscit, & Miphiboseth recipit, jubens ut agros cum Siba dividat: valedicit ipsi Berzellai retinens secum Chanaan. Israel autem cum Iuda pro David acriter contendit.

1. NUntiatum est autem Joab quòd rex fleret & lugeret filium suum, 2. & versa est victoria in A
luctum in die illa omni populo: audivit enim populus in die illa dici: Dolet rex super
filio suo. 3. Et declinavit populus in die illa ingredi civitatem, quomodo declinare solet populus
versus & fugiens de prælio. 4. Porro rex operuit caput suum, & clamabat voce magna: Fili mi Ab-
salom: Absalom fili mi, fili mi. 5. Ingressus ergo Joab ad regem in domum, dixit, Confudisti hodie
vultus omnium servorum tuorum, quia salvam fecerunt animam tuam, & animam filiorum tuorum,
& filiarum tuarum, & animam uxorum tuarum, & animam concubinarum tuarum. 6. Diligis odien-
tes te, & odio habes diligentes te: & ostendisti hodie, quia non curas de ducibus tuis, & de ser-
vis tuis: & verè cognovi modò, quia si Absalom viveret, & omnes nos occubuissemus, tunc placeret
tibi. 7. Nunc igitur surge, & procede, & alloquens satisfac servis tuis: juro enim tibi per Domi-
num, quòd si non exieris, ne unus quidem remansurus sit tecum nocte hac: & pejus erit hoc tibi,
quam omnia mala quæ venerunt super te, ab adolescentia tua usque in præsens. 8. Surrexit ergo rex
& sedit in porta: & omni populo nuntiatum est quòd rex sederet in porta: venitque universa multitu-
do coram rege: Israel autem fugit in tabernacula sua. 9. Omnis quoque populus certabat in cun-
ctis tribubus Israel, dicens: Rex liberavit nos de manu inimicorum nostrorum, ipse salvavit nos
de manu Philisthinorum: & nunc fugit de terra propter Absalom. 10. Absalom autem, quem un-
ximus super nos, mortuus est in bello: usquequò siletis, & non reducitis regem? 11. Rex verò Da-
vid misit ad Sadoc & Abiathar sacerdotes, dicens: Loquimini ad majores natu Juda, dicentes: Cur
venitis novissimi ad reducendum regem in domum suam? (Sermo autem omnis Israel pervenerat ad B
regem in domo ejus.) 12. Fratres mei vos, os meum, & caro mea vos, quare novissimi reducitis
regem? 13. Et Amasæ dicite: Nonne os meum, & caro mea es? Hæc faciat mihi Deus, & hæc
addat, si non magister militiæ fueris coram me omni tempore pro Joab. 14. Et inclinavit cor om-
nium virorum Juda, quasi viri unius: miseruntque ad regem, dicentes: Revertere tu, & omnes
servi tui. 15. Et reversus est rex: & venit usque ad Iordanem, & omnis Iuda venit usque in Galgalam,
3. Reg. 2. b 8. ut occurreret regi, et traduceret eum Iordanem. 16. Festinavit autem Semei filius Gera filii Iemini de
Bahurim, & descendit cum viris Iuda in occursum regis David. 17. cum mille viris de Beniamin,
et Siba puer de domo Saul: et quindecim filii ejus ac viginti servi erant cum eo: et irrumpentes Ior-
danem, ante regem. 18. transierunt vada, ut traducerent domum regis, et facerent juxta jussio-
nem ejus: Semei autem filius Gera prostratus coram rege, cùm iam transisset Jordanem, 19. dixit
ad eum: Ne reputes mihi Domine mi iniquitatem, neque memineris iniuriarum servi tui in die qua
egressus es domine mi rex de Ierusalem, neque ponas rex in corde tuo, 20. Agnosco enim servus tuus
peccatum meum: et idcircò hodie primus veni de omni domo Joseph, descendique in occursum domini
mei regis. 21. Respondens vero Abisai filius Sarviæ dixit: Numquid pro his verbis non occidetur Semei,
quia maledixit christo Domini? 22. Et ait David: Quid mihi, & vobis filii Sarviæ? cur efficimini mihi ho-
die in satan? ergone hodie interficietur vir in Israel? an ignoro hodie me factum regem super Israel? 23. Et ait
rex Semei: Non morieris. Juravitque ei. 24. Miphiboseth quoque filius Saul, descendit in occursum regis,
illotis pedibus, & intonsa barba: vestesque suas non laverat à die qua egressus fuerat rex, usque ad diem
rever-

reversionis ejus in pace. 25. Cumque Jerusalem occurrisset regi, dixit ei rex: Quare non venisti me-
C cum Miphiboseth? 26. Et respondens ait: Domine mi rex, servus meus contempsit me: dixique
ei ego famulus tuus, ut sterneret mihi asinum, & ascendens abirem cum rege: claudus enim suum ser-
vus tuus. 27. Insuper & accusavit me servum tuum ad te dominum meum regem: tu autem Domine mi Sup.16.a 3
rex, sicut angelus Dei es, fac quod placitum est tibi. 28. Neque enim fuit domus patris mei, nisi
morti obnoxia domino meo regi: tu autem posuisti me servum tuum inter convivas mensæ tuæ: quid
ergo habeo justæ querelæ? aut quid possum ultrà vociferari ad regem? 29. Ait ergo ei rex: Quid
ultrà loqueris? fixum est quod locutus sum: tu & Siba dividite possessiones. 30. Responditque Mi-
phiboseth regi. Etiam cuncta accipiat, postquam reversus est dominus meus rex pacificè in domum
suam. 31. Berzellai quoque Galaadites, descendens de Rogelim, traduxit regem Jordanem, para-
tus etiam ultra fluvium prosequi eum. 32. Erat autem Berzellai Galaadites senex valdè, id est, octoge-
narius, & ipse præbuit alimenta regi, cùm moraretur in Castris: fuit quippe vir dives nimis. 33. Sup.17.g 28.
Dixit itaque rex ad Berzellai. Veni mecum, ut requiescas securus mecum in Jerusalem. 34. Et ait 3.Reg.2.b7.
Berzellai ad regem. Quot sunt dies annorum vitæ meæ, ut ascendam cum rege in Jerusalem. 35.
Octogenarius sum hodie: numquid vigent sensus mei ad discernendum suave, aut amarum? aut de-
lectare potest servum tuum cibus & potus? vel audire possum ultrà vocem cantorum, atque canta-
tricum? quare servus tuus sit oneri domino meo regi? 36. Paululum procedam famulus tuus ab Jor-
dane tecum: non indigeo hac vicissitudine, 37. sed obsecro ut revertar servus tuus, & moriar in ci-
vitate mea, & sepeliar juxta sepulchrum patris mei, & matris meæ. Est autem servus tuus Cha-
maam, ipse vadat tecum, domine mi rex, & fac ei quidquid tibi bonum videtur. 38. Dixit ita-
que ei rex: Mecum transeat Chamaam, & ego faciam ei quidquid tibi placuerit, & omne, quod pe-
tieris à me, impetrabis. 39. Cumque transisset universus populus & rex Iordanem, osculatus est rex
Berzellai, & benedixit ei: & ille reversus est in locum suum. 40. Transivit ergo rex in Galgalam,
& Chamaam cum eo, omnis autem populus Iuda traduxerat regem, & media tantùm pars affuerat de
populo Israel. 41. Itaque omnes viri Israel concurrentes ad regem dixerunt ei: Quare te furati sunt
fratres nostri viri Iuda, & traduxerunt regem & domum eius Iordanem, omnesque viros David cum
eo? 42. Et respondit omnis vir Iuda ad viros Israel. Quia mihi propior est rex: cur irasceris super
hac re? numquid comedimus aliquid ex rege, aut munera nobis data sunt? 43. Et respondit vir Israel
ad viros Iuda, & ait. Decem partibus maior ego sum apud regem, magisque ad me pertinet David quàm
ad te: cur fecisti mihi iniuriam, & non mihi nuntiatum est priori, ut educerem regem meum? Duriùs
autem responderunt viri Iuda viris Israel.

CAPUT XX.

*Ioab cum fratre Abisai persequens Sebam filium Bochri moventem contra David seditionem in Is-
rael, Amasam in via occidit, tandemque ab obsidione Abelæ, misso Sebæ per murum capite, discedit.*

A 1. Accidit quoque ut ibi esset vir Belial, nomine Seba, filius Bochri, vir Jemineus: & cecinit
buccina, & ait: Non est nobis pars in David, neque hereditas in filio Isai: revertere in ta-
bernacula tua Israel. 2. Et separatus est omnis Israel à David, secutusque est Seba filium Bochri; viri
autem Juda adhæserunt regi suo à Jordane usque Ierusalem. 3. Cumque venisset rex in domum suam in
Ierusalem, tulit decem mulieres concubinas, quas dereliquerat ad custodiendam domum, & tradidit
eas in custodiam, alimenta eis præbens: & non est ingressus ad eas, sed erant clausæ usque in diem
mortis suæ in viduitate viventes. 4. Dixit autem rex Amasæ: Convoca mihi omnes viros Juda in diem
tertium, & tu adesto præsens. 5. Abiit ergo Amasa ut convocaret Iudam, & moratus est extra placi-
tum quod ei constituerat rex. 6. Ait autem David ad Abisai: Nunc magis afflicturus est nos Seba fi-
lius Bochri quàm Absalom: tolle igitur servos domini tui, & persequere eum, ne fortè inveniat civi-
tates munitas, & effugiat nos. 7. Egressi sunt ergo cum eo viri Ioab, Cerethi quoque & Phelethi:
& omnes robusti exierunt de Ierusalem ad persequendum Seba filium Bochri. 8. Cumque illi essent
juxta lapidem grandem, qui est in Gabaon, Amasa veniens occurrit eis. Porrò Ioab vestitus erat
tunica stricta ad mensuram habitus sui, & desuper accinctus gladio dependente usque ad ilia, in vagina,
qui fabricatus levi motu egredi poterat, & percutere. 9. Dixit itaque Ioab ad Amasa. Salve mi fra-
ter. Et tenuit manu dextera mentum Amasæ, quasi osculans eum. 10. Porrò Amasa non observa- 3.Reg.2.e
vit gladium, quem habebat Ioab, qui percussit eum in latere, & effudit intestina ejus in terram,
B nec secundum vulnus apposuit, & mortuus est. Ioab autem, & Abisai frater ejus, persecuti sunt
Seba filium Bochri. 11. Intereà quidam viri, cùm stetissent juxta cadaver Amasæ, de sociis Ioab,
dixerunt: Ecce qui esse voluit pro Ioab comes David. 12. Amasa autem conspersus sanguine, jacebat
in media via. Vidit hoc quidam vir quòd subsisteret omnis populus ad videndum eum, & amovit
Amasam de via in agrum, operuitque eum vestimento, ne subsisterent transeuntes propter eum. 13.
Amoto ergo illo de via, transibat omnis vir sequens Ioab ad persequendum Seba filium Bochri. 14.
Porrò ille transierat per omnes tribus Israel in Abelam, & Bethmaacha: omnesque viri electi congre-
gati fuerant ad eum. 15. Venerunt itaque & oppugnabant eum in Abela, & in Bethmaacha, & cir-
cumdederunt munitionibus civitatem, & obsessa est urbs: omnis autem turba, quæ erat cum Joab,
moliebatur destruere muros. 16. Et exclamavit mulier sapiens de civitate: Audite, audite, dicite
Joab: Appropinqua huc, & loquar tecum. 17. Qui cùm accessisset ad eam, ait illi: Tu es Ioab? Et
ille respondit: Ego. Ad quem sic locuta est: Audi sermones ancillæ tuæ. Qui respondit: Audio. 18.
Rursumque illa, Sermo, inquit, dicebatur in veteri proverbio: Qui interrogant, interrogent in Abe-
la: & sic perficiebant. 19. Nonne ego sum quæ respondeo veritatem in Israel, & tu quæris subvertere
civitatem, & evertere matrem in Israel? Quare præcipitas hereditatem Domini? 20. Respondensque
Ioab, ait: Absit, absit hoc à me: non præcipito, neque demolior. 21. Non sic se habet res, sed ho-
mo de monte Ephraim Seba, filius Bochri cognomine, levavit manum suam contra regem David:

tradite illum solum , & recedemus à civitate. Et ait mulier ad Ioab : Ecce caput ejus mittetur ad te
per murum . 22. Ingressa est ergo ad omnem populum , & locuta est eis sapienter : qui abscissum ca-
put Seba filii Bochri projecerunt ad Ioab : & ille cecinit tuba , & recesserunt ab urbe , unusquisque in
tabernacula sua: Ioab autem reversus est Ierusalem ad regem. 23. Fuit ergo Ioab super omnem exercitum
Israel : Banaias autem filius Joiadæ super Cerethæos & Phelethæos. 24. Aduram verò super tributa : por-
rò Iosaphat filius Ahilud à commentariis. 25. Siva autem , scriba : Sadoc verò & Abiathar , sacerdotes
26. Ira autem Jarites erat sacerdos David.

CAPUT XXI.

Immissa propter Saulis in Gabaonitas injustam sævitiam fame triennali, cui divertendæ ad illorum petitionem David Saulis reliquias, præter Miphiboseth tradit, ut crucifigerentur; quarum ossa unà cum Saulis & Ionathæ ossibus jubet sepulturæ tradi: narrantur & quatuor bella David adversus Philisthæos.

1. FActa est quoque fames in diebus David tribus annis jugiter : & consuluit David oraculum
Domini. Dixitque Dominus : Propter Saul , & domum ejus sanguinum , quia occidit Ga- A
baonitas . 2. Vocatis ergo Gabaonitis rex , dixit ad eos. (Porrò Gabaonitæ non erant de filiis Israel,
Ios.9.c.25. sed reliquiæ Amorrhæorum : filii quippe Israel juraverant eis, & voluit Saul percutere eos zelo , quasi
pro filiis Israel & Juda .) 3. Dixit ergo David ad Gabaonitas : Quid faciam vobis ? & quod erit ve-
stri piaculum , ut benedicatis hereditati Domini ? 4. Dixeruntque ei Gabaonitæ : Non est nobis
super argento & auro quæstio, sed contra Saul, & contra domum ejus: neque volumus ut interficia-
tur homo de Israel. Ad quos rex ait : Quid ergo vultis ut faciam vobis? 5. Qui dixerunt regi : Vi-
rum, qui attrivit nos & oppressit iniquè, ita delere debemus, ut ne unus quidem residuus sit de stirpe ejus in
cunctis finibus Israel . 6. Dentur nobis septem viri de filiis ejus, ut crucifigamus eos Domino in Gabaa
Saul , quondam electi Domini . Et ait rex : Ego dabo. 7. Pepercitque rex Miphiboseth filio Jona-
1.Reg.18.a.3. thæ filii Saul, propter jusiurandum Domini , quod fuerat inter David & inter Jonathan filium Saul .
8. Tulit itaque rex duos filios Respha filiæ Aia , quos peperit Sauli, Armoni , & Miphiboseth : &
quinque filios Michol filiæ Saul, quos genuerat Hadrieli filio Berzellai , qui fuit de Molathi , 9. & dedit
eos in manus Gabaonitarum: qui crucifixerunt eos in monte coram Domino : & ceciderunt hi se-
ptem, simul occisi in diebus messis primis, incipiente messione hordei. 10. Tollens autem Respha fi-
lia Aia cilicium , substravit sibi supra petram , ab initio messis , donec stillaret aqua super eos de cælo :
& non dimisit aves lacerare eos per diem, neque bestias per noctem . 11. Et nuntiata sunt David quæ
fecerat Respha, filia Aia , concubina Saul . 12. Et abiit David, & tulit ossa Saul , & ossa Jona-
1.Reg.31.d.12. thæ filii ejus à viris Jabes Galaad: qui furati fuerant ea de platea Bethsan , in qua suspenderant eos B
Philisthiim cùm interfecissent Saul in Gelboe : 13. & asportavit inde ossa Saul , & ossa Jonathæ filii
ejus : & colligentes ossa eorum qui affixi fuerant , 14. sepelierunt ea cum ossibus Saul & Jonathæ filii
ejus in Terra Beniamin, in latere, in sepulchro Cis patris ejus : feceruntque omnia , quæ præcepe-
rat rex , & repropitiatus est Deus terræ post hæc. 15. Factum est autem rursum prælium Philisthi-
norum adversum Israel, & descendit David, & servi ejus cum eo , & pugnabant contra Philistiim .
1.Reg.17.a.7. Deficiente autem David, 16. Jesbibenob, qui fuit de genere arapha, cujus ferrum hastæ trecentas un-
cias appendebat, & accinctus erat ense novo , nisus est percutere David. 17. Præsidioque ei fuit Abisai
filius Sarviæ, & percussum Philisthæum interfecit. Tunc juraverunt viri David , dicentes: Iam non
1.Par.20.a.4. egredieris nobiscum in bellum , ne extinguas lucernam Israel . 18. Secundum quoque bellum fuit in
Gob contra Philisthæos : tunc percussit Sobocai de Husati , Saph de stirpe arapha de genere gigantum.
19. Tertium quoque fuit bellum in Gob contra Philisthæos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus
polymitarius Bethlehemites Goliath Gethæum, cujus hastile hastæ erat quasi liciatorium texentium .
20. Quartum bellum fuit in Geth: in quo vir fuit excelsus, qui senos in manibus pedibusque habebat
digitos, id est, viginti quatuor, & erat de origine arapha. 21. Et blasphemavit Israel: percussit au-
tem eum Ionathan filius Samaa fratris David. 22. Hi quatuor nati sunt de arapha in Geth, & ceciderunt
in manu David, & servorum ejus .

CAPUT XXII.

Canticum gratiarum actionis David pro suâ ab omnibus inimicis liberatione.

1. LOcutus est autem David Domino verba carminis hujus, in die qua liberavit eum Dominus de ma- A
nu omnium inimicorum suorum, & de manu Saul .
2. Et ait Dominus petra mea , & robur meum, & salvator meus.
Ps.17.a.3. 3. Deus fortis meus , sperabo in eum: scutum meum , & cornu salutis meæ : elevator meus , & refu-
gium meum : salvator meus, de iniquitate liberabis me.
4. Laudabilem invocabo Dominum : & ab inimicis meis salvus ero.
Ps.17.a.4. 5. Quia circumdederunt me contritiones mortis : torrentes Belial terruerunt me.
6. Funes inferni circumdederunt me : prævenerunt me laquei mortis.
7. In tribulatione mea invocabo Dominum , & ad Deum meum clamabo : & exaudiet de templo suo
vocem meam , & clamor meus veniet ad aures ejus.
8. Commota est & contremuit terra : fundamenta montium concussa sunt, & conquassata, quoniam
iratus est eis .
9. Ascendit fumus de naribus ejus , & ignis de ore ejus vorabit : carbones succensi sunt ab eo.
10. Inclinavit cælos , & descendit : & caligo sub pedibus ejus.

11. Et

11. Et ascendit super cherubim, & volavit: & lapsus est super pennas venti.
B 12. Posuit tenebras in circuitu suo latibulum: cribrans aquas de nubibus cælorum.
13. Præ fulgore in conspectu ejus, succensi sunt carbones ignis.
14. Tonabit de cælo Dominus: & excelsus dabit vocem suam.
15. Misit sagittas, & dissipavit eos; fulgur, & consumpsit eos.
16. Et apparuerunt effusiones maris, & revelata sunt fundamenta orbis, ab increpatione Domini, ab inspiratione spiritus furoris ejus.
17. Misit de excelso, & assumpsit me: & extraxit me de aquis multis.
18. Liberavit me ab inimico meo potentissimo, & ab his qui oderant me: quoniam robustiores me erant.
19. Prævenit me in die afflictionis meæ, & factus est Dominus firmamentum meum.
20. Et eduxit me in latitudinem: liberavit me, quia complacui ei.
21. Retribuet mihi Dominus secundùm justitiam meam: & secundùm munditiam manuum mearum reddet mihi.
22. Quia custodivi vias Domini, & non egi impiè, à Deo meo.
C 23. Omnia enim judicia ejus in conspectu meo: & præcepta ejus non amovi à me.
24. Et ero perfectus cum eo: & custodiam me ab iniquitate mea.
25. Et restituet mihi Dominus secundùm justitiam meam: & secundùm munditiam manuum mearum, in conspectu oculorum suorum.
26. Cum sancto sanctus eris: & cum robusto perfectus.
27. Cum electo electus eris: & cum perverso perverteris.
28. Et populum pauperem salvum facies: oculisque tuis excelsos humiliabis.
29. Quia tu lucerna mea Domine: & tu Domine illuminabis tenebras meas.
30. In te enim curram accinctus: in Deo meo transiliam murum.
31. Deus, immaculata via ejus, eloquium Domini igne examinatum scutum est omnium sperantium in se.
32. Quis est Deus præter Dominum: & quis fortis præter Deum nostrum?
33. Deus qui accinxit me fortitudine: & complanavit perfectam viam meam.
34. Coæquans pedes meos cervis, & super excelsa mea statuens me.
35. Docens manus meas ad prælium, & componens quasi arcum æreum brachia mea.
D 36. Dedisti mihi clypeum salutis tuæ: & mansuetudo tua multiplicavit me.
37. Dilatabis gressus meos subtus me: & non deficient tali mei.
38. Persequar inimicos meos, & conteram: & non convertar donec consumam eos.
39. Consumam eos & confringam, ut non consurgant: cadent sub pedibus meis.
40. Accinxisti me fortitudine ad prælium: incurvasti resistentes mihi subtus me.
41. Inimicos meos dedisti mihi dorsum: odientes me, & disperdam eos.
42. Clamabunt, & non erit qui salvet: ad Dominum, & non exaudiet eos.
43. Delebo eos ut pulverem terræ: quasi lutum platearum comminuam eos atque confringam. Ps. 143. a 1.
44. Salvabis me à contradictionibus populi mei: custodies me in caput Gentium: populus, quem ignoro, serviet mihi.
45. Filii alieni resistent mihi, auditu auris obedient mihi.
46. Filii alieni defluxerunt, & contrahentur in angustiis suis.
47. Vivit Dominus, & benedictus Deus meus: & exaltabitur Deus fortis salutis meæ.
48. Deus qui das vindictas mihi, & deiicis populos sub me.
49. Qui educis me ab inimicis meis, & à resistentibus mihi elevas me: à viro iniquo liberabis me. Ps. 17. d 49
50. Propterea confitebor tibi Domine in gentibus: & nomini tuo cantabo. Rom. 15. c 9.
51. Magnificans salutes regis sui, & faciens misericordiam Christo suo David, & semini ejus in sempiternum.

CAPUT XXIII.

Verba novissima David, & catalogus virorum ipsius illustrium.

1. HÆc autem sunt verba David novissima. Dixit David filius Isai: Dixit vir, cui constitutum est
de Christo Dei Jacob, egregius psaltes Israel: 2. Spiritus Domini locutus est per me, & sermo
A ejus per linguam meam. 3. Dixit Deus Israel mihi, locutus est Fortis Israel, Dominator hominum, ju-
stus dominator in timore Dei. 4. Sicut lux auroræ, oriente sole, mane absque nubibus rutilat, & sicut
pluviis germinat herba de terra. 5. Nec tanta est domus mea apud Deum, ut pactum æternum iniret
mecum, firmum in omnibus atque munitum. Cuncta enim salus mea, & omnis voluntas: nec est quid-
quam ex ea quòd non germinet. 6. Prævaricatores autem quasi spinæ evellentur universi: quæ non tollun- 1. Par. 11. c 10.
tur manibus. 7. Et si quis tangere voluerit eas, armabitur ferro & ligno lanceato, igneque succensæ
comburentur usque ad nihilum. 8. Hæc nomina fortium David. Sedens in cathedra sapientissimus prin-
ceps inter tres, ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu uno. 9.
Post hunc, Eleazar filius patrui ejus Ahohites inter tres fortes, qui erat cum David quando exprobra-
verunt Philisthiim, & congregati sunt illuc in prælium. 10. Cumque ascendissent viri Israel, ipse stetit
& percussit Philisthæos, donec deficeret manus ejus, & obrigesceret cum gladio: fecitque Dominus sa-
lutem magnam in die illa: & populus qui fugerat, reversus est ad cæsorum spolia detrahenda. 11. Et post
B hunc, Semma filius Age de Arari, & congregati sunt Philisthiim in statione: erat quippe ibi ager lente
plenus. Cumque fugisset populus à facie Philisthiim, 12. stetit ille in medio agri, & tuitus est eum, per-
cussitque Philisthæos: & fecit Dominus salutem magnam. 13. Nec non & antè descenderant tres qui
erant

erant principes inter triginta, & venerant tempore messis ad David in speluncam Odollam: castra autem B
Philisthinorum erant posita in Valle gigantum. 14. Et David erat in præsidio: porrò statio Philisthi-
norum tunc erat in Bethlehem. 15. Desideravit ergo David, & ait: O si quis mihi daret potum aquæ, de
cisterna quæ est in Bethlehem juxta portam. 16. Irruperunt ergo tres fortes castra Philisthinorum, & hau-
serunt aquam de cisterna Bethlehem, quæ erat juxta portam, & attulerunt ad David: at ille noluit bibe-
re, sed libavit eam Domino, 17. dicens: Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hoc: num sanguinem
hominum istorum qui profecti sunt, & animarum periculum bibam? Noluit ergo bibere, hæc fecerunt
tres robustissimi. 18. Abisai quoque frater Joab filius Sarviæ, princeps erat de tribus: ipse est qui leva-
vit hastam suam contra trecentos, quos interfecit, nominatus in tribus, 19. & inter tres nobilior, erat-
que eorum princeps, sed usque ad tres primos non pervenerat. 20. Et Banaias filius Joiadæ viri fortissi-
mi, magnorum operum, de Cabseel: ipse percussit duos leones Moab, & ipse descendit, & percussit
leonem in media cisterna in diebus nivis. 21. Ipse quoque interfecit virum Ægyptium, virum dignum
spectaculo, habentem in manu hastam: itaque cùm descendisset ad eum in virga, vi extorsit hastam
de manu Ægyptii, & interfecit eum hasta sua. 22. hæc fecit Banaias filius Joiadæ. 23. Et ipse nominatus inter tres robustos, qui erant inter triginta nobiliores: verumtamen usque ad tres non pervenerat:
fecitque eum sibi David auricularium, à secreto. 24. Asael frater Joab inter triginta, Elchanan filius C
patrui ejus de Bethlehem. 25. Semma de Harodi, Elica de Harodi, 26. Heles de Phalti, Hira filius
Acces de Thecua, 27. Abiezer de Anathoth, Mobonnai de Husati, 28. Selmon Ahohites, Maharai
Netophathites, 29. Heled filius Baana, & ipse Netophathites, Ithai filius Ribai de Gabaath filiorum
Beniamin, 30. Banaia Pharathonites, Heddai de Torrente Gaas, 31. Abialbon Arbathites, Azmaveth
de Beromi, 32. Eliaba de Salaboni. Filii Jassen, Jonathan, 33. Semma de Orori, Ajam filius Sarar Aro-
rites, 34. Eliphelet filius Aasbai filii Machati, Eliam filius Achitophel Gelonites. 35. Hesrai de Car-
melo, Pharai de Arbi, 36. Igaal filius Nathan de Soba, Bonni de Gadi, 37. Selec de Ammoni, Naharai
Berothites armiger Joab filii Sarviæ, 38. Ira Jethrites, Gareb & ipse Jethrites, 39. Urias Hethæus. Om-
nes triginta septem.

CAPUT XXIV.

David ob numeratum populum à Gad prophetà correptus, ex tribus flagellis oblatis pestem triduanam elegit; qua in populum sæviente, ac 70000. interemptis, orat David Dominum, & à Gad propheta admonitus, in area Areuna, dato pretio, altare erigit, cessatque pestis.

1. ET addidit furor Domini irasci contra Israel, commovitque David in eis dicentem: Vade, nu- A
1.Par.21.2.1 mera Israel & Judam. 2. Dixitque rex ad Joab principem exercitus sui: Perambula omnes
tribus Israel à Dan usque Bersabee, & numerate populum, ut sciam numerum ejus. 3. Dixitque
Joab regi: Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum, quantus nunc est, iterumque centupli-
cet in conspectu domini mei regis: sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiuscemodi? 4. Obtinuit
autem sermo regis verba Joab, & principum exercitûs: egressusque est Joab, & principes militum,
à facie regis, ut numerarent populum Israel. 5. Cumque pertransissent Jordanem, venerunt in
Aroer ad dexteram urbis, quæ est in Valle Gad: 6. & per Jazer transierunt in Galaad, & in terram
inferiorem Hodsi, & venerunt in Dan silvestria. Circumeuntesque juxta Sidonem, 7. transierunt
prope mœnia Tyri, & omnem terram Hevæi & Chananæi, veneruntque ad meridiem Juda in Ber-
sabee: 8. & lustrata universa terra, affuerunt post novem menses & viginti dies in Jerusalem. 9.
Dedit ergo Joab numerum descriptionis populi regi, & inventa sunt de Israel octingenta millia vi-
rorum fortium, qui educerent gladium: & de Juda quingenta millia pugnatorum. 10. Percussit au-
tem cor David eum, postquam numeratus est populus: & dixit David ad Dominum: Peccavi valdè
in hoc facto: sed precor Domine, ut transferas iniquitatem servi tui, quia stultè egi nimis. 11. Sur-
rexit itaque David manè, & sermo Domini factus est ad Gad prophetam & Videntem David, di-
cens: 12. Vade, & loquere ad David: Hæc dicit Dominus: Trium tibi datur optio, elige unum B
quod volueris ex his, ut faciam tibi. 13. Cumque venisset Gad ad David, nuntiavit ei, dicens:
Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua: aut tribus mensibus fugies adversarios tuos, & illi te
persequentur: aut certè tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera, & vide quem
respondeam, ei qui me misit, sermonem. 14. Dixit autem David ad Gad. Coarctor nimis: sed me-
1.Par.21.b.13. lius est ut incidam in manus Domini (multæ enim misericordiæ ejus sunt) quàm in manus homi-
num. 15. Immisitque Dominus pestilentiam in Israel, de manè usque ad tempus constitutum, & mor-
tui sunt ex populo, à Dan usque ad Bersabee, septuaginta millia virorum. 16. Cumque extendisset
manum suam Angelus Domini super Jerusalem ut disperderet eam, misertus est Dominus super affli-
ctione, & ait Angelo percutienti populum: Sufficit: nunc contine manum tuam, erat autem Angelus
Dan.15.c.23 Domini juxta aream Areuna Jebusæi. 17. Dixitque David ad Dominum, cùm vidisset Angelum cæ-
dentem populum; Ego sum qui peccavi, ego iniquè egi: isti qui oves sunt, quid fecerunt? verta-
tur, obsecro, manus tua contra me, & contra domum patris mei. 18. Venit autem Gad ad David in
die illa, & dixit ei: Ascende, & constitue altare Domino in area Areuna Jebusæi. 19. Et ascendit
David juxta sermonem Gad, quem præceperat ei Dominus. 20. Conspiciensque Areuna, animad-
vertit regem & servos ejus transire ad se: 21. & egressus adoravit regem prono vultu in terram, & ait:
Quid causæ est ut veniat dominus meus rex ad servum suum? Cui David ait: Ut emam à te aream, &
ædificem altare Domino, & cesset interfectio quæ grassatur in populo. 22. Et ait Areuna ad David.
Accipiat, & offerat dominus meus rex, sicut placet ei: habes boves in holocaustum, & plaustrum
& juga boum in usum lignorum. 23. Omnia dedit Areuna rex regi: dixitque Areuna ad regem. Do-
minus Deus tuus suscipiat votum tuum. 24. Cui respondens rex, ait: Nequaquam ut vis, sed emam
pretio à te, & non offeram Domino Deo meo holocausta gratuita: Emit ergo David aream, & boves,
argenti siclis quinquaginta. 25. & ædificavit ibi David altare Domino, & obtulit holocausta & pacifica,
& propitiatus est Dominus terræ, & cohibita est plaga ab Israel.

LIBER

LIBER REGUM
TERTIUS,
SECUNDUM HEBRÆOS.
PRIMUS MALACHIM.
CAPUT PRIMUM.

David senio confectum puella Abisag calefacit, casta manens: Adonia verò regnum occupante, Bethsabee directa consilio Nathan impetravit a David ungi Salomonem in regem, quo audito, fugit Adonias.

1. ET rex David senuerat, habebatque ætatis plurimos dies: cumque operiretur vestibus: non calefie-
A bat. 2. Dixerunt ergo ei servi sui: Quæramus domino nostro regi adolescentulam virginem, &
stet coram rege, & foveat eum, dormiatque in sinu suo, & calefaciat dominum nostrum regem. 3.
Quæsierunt igitur adolescentulam speciosam in omnibus finibus Israel, & invenerunt Abisag Sunamiti-
dem, & adduxerunt eam ad regem. 4. Erat autem puella pulchra nimis, dormiebatque cum rege, &
ministrabat ei, rex verò non cognovit eam. 5. Adonias autem filius Haggith elevabatur, dicens: Ego
regnabo. Fecitque sibi currus & equites, & quinquaginta viros qui currerent ante eum. 6. Nec corri-
puit eum pater suus aliquando, dicens: Quare hoc fecisti? Erat autem & ipse pulcher valdè, secun-
dus natu post Absalom. 7. Et sermo ei cum Joab filio Sarviæ, & cum Abiathar sacerdote, qui ad-
juvabant partes Adoniæ. 8. Sadoc verò sacerdos, & Banaias filius Jojadæ, & Nathan propheta, &
Semei & Rei, & robur exercitus David, non erat cum Adonia. 9. Immolatis ergo Adonias arie-
tibus & vitulis, & universis pinguibus, juxta Lapidem zoheleth, qui erat vicinus Fonti Rogel, vo-
cavit universos fratres suos filios regis, & omnes viros Juda servos regis. 10. Nathan autem prophetam,
& Banaiam, & robustos quosque, & Salomonem fratrem suum, non vocavit. 11. Dixit itaque Na-
than ad Bethsabee matrem Salomonis: Num audisti, quòd regnaverit Adonias filius Haggith, & do-
B minus noster David hoc ignorat? 12. Nunc ergo veni, accipe consilium à me, & salua animam tuam,
filiique tui Salomonis. 13. Vade, & ingredere ad regem Dauid, & dic ei: Nonne tu domine mi rex
jurasti mihi ancillæ tuæ, dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio
meo? quare ergo regnat Adonias? 14. Et adhuc ibi te loquente cum rege, ego veniam post te, &
complebo sermones tuos. 15. Ingressa est itaque Bethsabee ad regem in cubiculum: rex autem senue-
rat nimis, & Abisag Sunamitis ministrabat ei; 16. inclinauit se Bethsabee, & adorauit regem. Ad
quam rex, Quid tibi, inquit, vis? 17. Quæ respondens, ait: Domine mi, tu jurasti per Dominum
Deum tuum ancillæ tuæ, Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo. 18. Et ec-
ce nunc Adonias regnat te, domine mi rex, ignorante. 19. Mactauit boues, et pinguia quæque, et arie-
tes plurimos, et vocauit omnes filios regis, Abiathar quoque sacerdotem, et Joab principem militiæ:
Salomonem autem seruum tuum non vocauit. 20. Verumtamen domine mi rex, in te oculi respiciunt
totius Israel, ut indices eis, quis sedere debeat in solio tuo, domine mi rex, post te. 21. Eritque cùm
dormierit dominus meus rex cum patribus suis, erimus ego et filius meus Salomon peccatores. 22.
Adhuc illa loquente cum rege, Nathan propheta venit. 23. Et nuntiauerunt regi, dicentes:
Adest Nathan propheta. Cumque introisset in conspectu regis, & adorasset eum pronus in terram, 24.
C dixit Nathan: Domine mi rex, tu dixisti: Adonias regnet post me, & ipse sedeat super thronum meum?
25. Quia descendit hodie, & immolavit boves, & pinguia, & arietes plurimos, & vocavit univer-
sos filios regis, & principes exercitus, Abiathar quoque sacerdotem: illisque vescentibus, & bibenti-
bus coram eo, & dicentibus: Vivat rex Adonias: 26. Me servum tuum, & Sadoc sacerdotem, & Ba-
najam filium Jojadæ, & Salomonem famulum tuum, non vocavit. 27. Numquid à domino meo
rege exivit hoc verbum, & mihi non indicasti servo tuo, quis sessurus esset super thronum domini
mei regis post eum. 28. Et respondit rex David, dicens: Vocate ad me Bethsabee. Quæ cùm fuisset
ingressa coram rege, & stetisset ante eum, 29. juravit rex, & ait: Vivit Dominus, qui eruit ani-
mam meam de omni angustia, 30. quia sicut juravi tibi per Dominum Deum Israel, dicens: Salo-
mon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit super solium meum pro me: sic faciam hodie. 31.
Summissoque Bethsabee in terram vultu, adoravit regem, dicens: Vivat dominus meus David in æter-
num. 32. Dixit quoque rex David: Vocate mihi Sadoc sacerdotem, & Nathan prophetam, & Ba-
najam filium Iojadæ. Qui cùm ingressi fuissent coram rege, 33. dixit ad eos: Tollite vobiscum ser-
D vos domini vestri, & imponite Salomonem filium meum super mulam meam: & ducite eum in Gi-
hon. 34. & ungat eum ibi Sadoc sacerdos, & Nathan propheta, in regem super Israel: & canetis buc-
cina, atque dicetis: Vivat rex Salomon. 35. Et ascendetis post eum, & veniet, & sedebit super solium
meum, & ipse regnabit pro me: illique præcipiam ut sit dux super Israel, & super Iudam. 36. Et re-
spondit Banajas filius Jojadæ, regi, dicens: Amen: sic loquatur Dominus Deus domini mei regis. 37.
Quomodo fuit dominus cum domino meo rege, sic sit cum Salomone, & sublimius faciat solium eius
à solio domini mei regis David. 38. descendit ergo Sadoc sacerdos, & Nathan propheta, & Bana-
jas filius Ioiadæ, & Cerethi, & Phelethi: & imposuerunt Salomonem super mulam regis David, &
addu-

adduxerunt eum in Gihon. 39. Sumpsitque Sadoc sacerdos cornu olei de tabernaculo, & unxit Salo-
monem: & cecinerunt buccina, & dixit omnis populus: Vivat rex Salomon. 40. Et ascendit univer- E
sa multitudo post eum, & populus canentium tibiis, & lætantium gaudio magno, & insonuit terra
à clamore eorum. 41. Audivit autem Adonias, & omnes qui invitati fuerant ab eo, jamque convi-
vium finitum erat: sed & Ioab, audita voce tubæ, ait: Quid sibi vult clamor civitatis tumultuan-
tis? 42. Adhuc illo loquente, Ionathas filius Abiathar sacerdotis venit: cui dixit Adonias: Ingrede-
re, quia vir fortis es, & bona nuntians. 43. Respondit que Ionathas Adoniæ: Nequaquam: Domi-
nus enim noster rex David regem constituit Salomonem: 44. misitque cum eo Sadoc sacerdotem, &
Nathan prophetam, & Banaiam filium Ioiadæ, & Cerethi & Phelethi, & imposuerunt eum super mu-
lam regis. 45. Unxeruntque eum Sadoc sacerdos & Nathan propheta regem in Gihon: & adscen-
derunt inde lætantes, & insonuit civitas: hæc est vox, quam audistis. 46. Sed & Salomon sedet super
solium regni. 47. Et ingressi servi regis benedixerunt domino nostro regi David dicentes: Amplificet
Deus nomen Salomonis super nomen tuum, & magnificet thronum ejus super thronum tuum. Et
adoravit rex in lectulo suo: 48. & locutus est: Benedictus Dominus Deus Israel, qui dedit hodie
sedentem in solio meo, videntibus oculis meis. 49. Territi sunt ergo, & surrexerunt omnes qui
invitati fuerant ab Adonia, & ivit unusquisque in viam suam. 50. Adonias autem timens Salomo-
nem surrexit, & abiit, tenuitque cornu altaris. 51. Et nuntiaverunt Salomoni, dicentes: Ecce
Adonias timens regem Salomonem, tenuit cornu altaris, dicens: Iuret mihi rex Salomon hodie,
quòd non interficiat servum suum gladio. 52. Dixitque Salomon: Si fuerit vir bonus, non cadet ne
unus quidem capillus ejus in terram: sin autem malum inventum fuerit in eo, morietur. 53. Misit ergo
rex Salomon, & eduxit eum ab altari: & ingressus adoravit regem Salomonem: dixitque ei Salomon:
Vade in domum tuam.

CAPUT II.

*David datis Salomoni variis præceptis moritur. Adonias petens Abisag in uxorem, occidi à Salomo-
ne jubetur; Abiathar sacerdotio privatur, & tandem Ioab in tabernaculo interficitur: Semei quo-
que, quia contra præscriptum egressus est Ierusalem, triennio post occiditur.*

1. Appropinquaverunt autem dies David ut moreretur, præcepitque Salomoni filio suo, dicens: 2. A
Deut.17,d 29 Ego ingredior viam universæ terræ: confortare, & esto vir. 3. Et observa custodias Domini
Dei tui, ut ambules in viis ejus, ut custodias ceremonias ejus, & præcepta ejus, & judicia, & testi-
monia, sicut scriptum est in lege Moysi: ut intelligas universa quæ facis, & quocumque te verteris: 4.
ut confirmet Dominus sermones suos, quos locutus est de me, dicens: Si custodierint filii tui vias
suas, & ambulaverint coram me in veritate, in omni corde suo, & in omni anima sua, non auferetur
1.Reg.3,c 27 tibi vir de solio Israel. 5. Tu quoque nosti quæ fecerit mihi Joab filius Sarviæ, quæ fecerit duobus
2.Reg.20,c 10 principibus exercitus Israel, Abner filio Ner, & Amasæ filio Jether: quos occidit, & effudit san-
guinem belli in pace, & posuit cruorem prælii in balteo suo, qui erat circa lumbos ejus, & in cal-
ceamento suo, quod erat in pedibus ejus. 6. Facies ergo juxta sapientiam tuam, & non deduces ca-
2.Reg.19,f 31 nitiem ejus pacificè ad inferos. 7. Sed & filiis Berzellai Galaaditis reddes gratiam, eruntque come-
dentes in mensa tua: occurrerunt enim mihi quando fugiebam à facie Absalom fratris tui. 8. Habes
quoque apud te Semei filium Gera filii Jemini de Bahurim, qui maledixit mihi maledictione pessi-
2.Reg.16,b 5 ma, quando ibam ad Castra: sed quia descendit mihi in occursum cùm transirem Iordanem, & jura-
vi ei per Dominum, dicens: Non te interficiam gladio: 9. tu noli pati eum esse innoxium. Vir au-
tem sapiens es, ut scias quæ facies ei, deducesque canos ejus cum sanguine ad inferos. 10. Dormivit B
Act.2,d 29. igitur David cum patribus suis, & sepultus est in civitate David. 11. dies autem quibus regnavit Da-
1.Par.29,g 27 vid super Israel, quadraginta anni sunt: in Hebron regnavit septem annis, in Jerusalem, trigin-
ta tribus. 12. Salomon autem sedit super thronum David patris sui, & firmatum est regnum ejus
nimis. 13. Et ingressus est Adonias filius Haggith ad Bethsabee matrem Salomonis. Quæ dixit ei:
Pacificusne est ingressus tuus? Qui respondit: Pacificus. 14. Addiditque: Sermo mihi est ad te.
Cui ait: Loquere. Et ille: 15. Tu inquit, nosti, quia meum erat regnum, & me præposue-
rat omnis Israel sibi in regem: sed translatum est regnum, & factum est fratris mei: à Domino
enim constitutum est ei. 16. Nunc ergo, petitionem unam precor à te, ne confundas faciem
meam. Quæ dixit ad eum: Loquere. 17. Et ille ait: Precor ut dicas Salomoni regi (neque enim ne-
gare tibi quidquam potest) ut det mihi Abisag Sunamitidem uxorem. 18. Et ait Bethsabee: Benè,
ego loquar pro te regi. 19. Venit ergo Bethsabee ad regem Salomonem, ut loqueretur ei pro Ado-
nia: & surrexit rex in occursum ejus, adoravitque eam, & sedit super thronum suum: positusque est
thronus matri regis, quæ sedit ad dexteram ejus. 20. Dixitque ei: Petitionem unam parvulam ego de- C
precor à te; ne confundas faciem meam. Et dixit ei rex: Pete mater mea: neque enim fas est ut avertam
faciem tuam. 21. Quæ ait: Detur Abisag Sunamitis Adoniæ fratri tuo uxor. 22. Respondit que rex
Salomon, & dixit matri suæ: Quare postulas Abisag Sunamitidem Adoniæ? postula ei & regnum: ip-
se est enim frater meus major me, & habet Abiathar sacerdotem, & Joab filium Sarviæ. 23. Iuravit
itaque rex Salomon per Dominum, dicens: Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia contra animam
suam locutus est Adonias verbum hoc. 24. Et nunc vivit Dominus, qui firmavit me, & collocavit me
super solium David patris mei, & qui fecit mihi domum, sicut locutus est, quia hodie occidetur Ado-
nias. 25. Misitque rex Salomon per manum Banaiæ filii Ioiadæ, qui interfecit eum, & mortuus est.
26. Abiathar quoque sacerdoti dixit rex: Vade in Anathoth ad agrum tuum, equidem vir mortis es:
sed hodie te non interficiam, quia portasti arcam Domini Dei coram David patre meo, & sustinuisti
laborem in omnibus, in quibus laboravit pater meus. 27. Eiecit ergo Salomon Abiathar, ut non
esset sacerdos Domini, ut impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo.
28. Venit autem nuntius ad Ioab, quòd Ioab declinasset post Adoniam, & post Salomonem non
de-

declinasset: fugit ergo Ioab in tabernaculum Domini, & apprehendit cornu altaris. 29. Nuntiatum-
C que est regi Salomoni, quòd fugisset Ioab in tabernaculum Domini, & esset juxta altare: misitque
Salomon Banaiam filium Ioiadæ, dicens: Vade, interfice eum. 30. Et venit Banaias ad tabernacu-
lum Domini, & dixit ei: Hæc dicit rex: Egredere. Qui ait: Non egrediar, sed hìc moriar. Re-
nuntiavit Banaias regi sermonem. dicens: Hæc locutus est Ioab, & hæc respondit mihi. 31. Dixit-
que ei rex: Fac sicut locutus est: & interfice eum, & sepeli, et amovebis sanguinem innocentem, qui
effusus est à Ioab, à me, & à domo patris mei. 32. Et reddet Dominus sanguinem ejus super caput ejus,
quia interfecit duos viros justos, melioresque se: & occidit eos gladio; patre meo David ignorante, Ab-
ner filium Ner principem militiæ Israel, & Amasam filium Iether principem exercitus Iuda: 33. & re- 2.Reg.3.c 27
vertetur sanguis illorum in caput Ioab, et in caput seminis ejus in sempiternum. David autem & semini 2.Reg.20.c 10
eius, et domui et throno illius, sit pax usque in æternum à Domino. 34. Ascendit itaque Banaias fi-
lius Ioiadæ, et aggressus eum interfecit: sepultusque est in domo sua in deserto. 35. Et constituit rex
Banaiam filium Ioiadæ pro eo super exercitum, et Sadoc sacerdotem posuit pro Abiathar. 36. Misit
quoque rex, et vocavit Semei, dixitque ei. Ædifica tibi domum in Ierusalem, et habita ibi. et non
D egredieris inde huc atque illuc: 37. Quacumque autem die egressus fueris, et transieris Torrentem Ce-
dron, scito te interficiendum, sanguis tuus erit super caput tuum. 38. dixitque Semei regi; Bonus ser-
mo, sicut locutus est dominus meus rex, sic faciet servus tuus. Habitavit itaque Semei in Ierusalem die-
bus multis. 39. Factum est autem post annos tres, ut fugerent servi Semei ad Achis filium Maacha regem
Geth: nuntiatumque est Semei, quòd servi ejus issent in Geth. 40. Et surrexit Semei, & stravit asi-
num suum: ivitque ad Achis in Geth ad requirendum servos suos, & adduxit eos de Geth. 41. Nun-
tiatum est autem Salomoni quòd isset Semei in Geth de Ierusalem, & rediisset. 42. Et mittens vocavit
eum, dixitque illi: Nonne testificatus sum tibi per Dominum, & prædixi tibi: Quacumque die egres-
sus, ieris huc & illuc, scito te esse moriturum? Et respondisti mihi: Bonus sermo, quem audivi. 43.
Quare ergo non custodisti jusjurandum Domini, & præceptum quòd præceperam tibi? 44. Dixitque rex
ad Semei: Tu nosti omne malum, cujus tibi conscium est cor tuum, quod fecisti David patri meo: red-
didit Dominus malitiam tuam in caput tuum. 45. Et rex Salomon benedictus, & thronus David erit
stabilis coram Domino usque in sempiternum. 46. Iussit itaque rex Banaiæ filio Ioiadæ: qui egressus, per-
cussit eum, & mortuus est.

CAPUT III.

Salomon, accepta in uxorem filia Pharaonis, sapientiam in somno petit, quam unà cum divitiis, & gloria accipit, & primùm in meretricum dirimenda lite ostendit.

1. Confirmatum est igitur regnum in manu Salomonis, & affinitate conjunctus est Pharaoni regi 2.Par.1.a 1.
Ægypti: accepit namque filiam ejus, & adduxit in civitatem David, donec compleret ædifi-
A cans domum suam, & domum Domini, & murum Jerusalem per circuitum. 2. Attamen populus im-
molabat in excelsis: non enim ædificatum erat templum nomini Domini usque in diem illum. 3. Dilexit
autem Salomon Dominum, ambulans in præceptis David patris sui, excepto quòd in excelsis immolabat,
& accendebat thymiama. 4. Abiit itaque in Gabaon, ut immolaret ibi: illud quippe erat excelsum maxi-
mum mille: hostias in holocaustum obtulit Salomon super altare illud in Gabaon. 5. Apparuit autem
Dominus Salomoni per somnium nocte, dicens: Postula quod vis ut dem tibi. 6. Et ait Salomon: Tu
fecisti cum servo tuo David patre meo misericordiam magnam, sicut ambulavit in conspectu tuo in veri-
tate, & justitia, & recto corde tecum: custodisti ei misericordiam tuam grandem, & dedisti ei filium
sedentem super thronum eius, sicut est hodie. 7. Et nunc Domine Deus, tu regnare fecisti servum tuum
pro David patre meo: ego autem sum puer parvulus, & ignorans egressum & introitum meum. 8. Et ser-
vus tuus in medio est populi, quem elegisti, populi infiniti, qui numerari & supputari non potest præ 2.Par.1.c 10
multitudine. 9. Dabis ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit, & discernere inter bo-
num & malum quis enim poterit judicare populum istum, populum tuum hunc multum? 10. Placuit ergo
sermo coram Domino, quòd Salomon postulasset hujuscemodi rem. 11. Et dixit Dominus Salomoni: Quia
postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos, nec divitias, aut animas inimicorum tuorum, sed po-
stulasti tibi sapientiã ad discernendum judicium: 12. ecce feci tibi secundùm sermones tuos, & dedi tibi cor
sapiens & intelligens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit. 13. Sed & hæc, Sap.7.b 11
B quæ non postulasti, dedi tibi: divitias scilicet, & gloriam, ut nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retrò Matt.6.d 29.
diebus. 14. Si autem ambulaveris in viis meis, & custodieris præcepta mea, & mandata mea, sicut ambula-
vit pater tuus, longos faciam dies tuos. 15. Igitur evigilavit Salomon, & intellexit quòd esset somnium;
cumque venisset Jerusalem, stetit coram arca fœderis Domini, & obtulit holocausta, & fecit victimas
pacificas, & grande convivium universis famulis suis. 16. Tunc venerunt duæ mulieres meretrices ad re-
gem, steteruntque coram eo, 17. quarum una ait: Obsecro, mi domine: ego & mulier hæc habitabamus
in domo una, & peperi apud eam in cubiculo. 18. Tertia autem die postquam ego peperi, peperit &
hæc: & eramus simul, nullusque alius nobiscum in domo, exceptis nobis duabus. 19. Mortuus est au-
tem filius mulieris hujus nocte, dormiens quippe oppressit eum. 20. Et consurgens intempestæ noctis si-
lentio, tulit filium meum de latere meo ancillæ tuæ dormientis, & collocavit in sinu suo: suum autem fi-
lium, qui erat mortuus, posuit in sinu meo. 21. Cumque surrexissem manè ut darem lac filio meo, ap-
paruit mortuus: quem diligentius intuens clara luce, deprehendi non esse meum quem genueram. 22. Re-
spondítque altera mulier: Non est ita ut dicis, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit. E contra-
riò illa dicebat: Mentiris: filius quippe meus vivit, & filius tuus mortuus est. Atque in hunc modum con-
tendebant coram rege. 23. Tunc rex ait: Hæc dicit, filius meus vivit, & filius tuus mortuus est. Et ista
respondit, Non, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit. 24. Dixit ergo rex: Afferte mihi gla-
dium. Cumque attulissent gladium coram rege, 25. Dividite, inquit, infantem vivum in duas partes, &
date dimidiam partem uni, & dimidiam partem alteri. 26. Dixit autem mulier, cujus filius erat vivus,

ad regem (commota sunt quippe viscera ejus super filio suo) Obsecro domine, date illi infantem vivum, &
nolite interficere eum. E contrariò illa dicebat: Nec mihi nec tibi sit, sed dividatur. 27. Respondit rex, & ait:
Date huic infantem vivum, & non occidatur: hæc est enim mater ejus. 28. Audivit itaque omnis Israel judi-
cium quod judicasset rex, & timuerunt regem, videntes sapientiam Dei esse in eo ad faciendum iudi-
cium.

CAPUT IV.

*Numerantur principes & præfecti Salomonis, apparatus ciborum ipsius, pacisque securitas eo re-
gnante, & numerus parabolarum atque carminum ejus.*

1 ERat autem rex Salomon regnans super omnem Israel: 2. & hi principes quos habebat: Azarias fi-
lius Sadoc sacerdotis: 3. Eliboreph & Ahia filii Sisa scribæ, Josaphat filius Ahilud a commen- A
tariis: 4. Banaias filius Joiadæ super exercitum: Sadoc autem, & Abiathar sacerdotes. 5. Azarias fi-
lius Nathan, super eos qui assistebant regi: Zabud filius Nathan sacerdos, amicus regis. 6. & Ahisar
præpositus domus: & Adoniram filius Abda super tributa. 7. Habebat autem Salomon duodecim præ-
fectos super omnem Israel, qui præbebant annonam regi & domui eius: per singulos enim menses in an-
no, singuli necessaria ministrabant. 8. Et hæc nomina eorum: Benhur, in monte Ephraim. 9. Ben-
decar, in Macces, & in Salebim, & in Bethsames, & in Elon, & in Bethnan. 10. Benhesed in Aru-
both: ipsius erat Socho, & omnis terra Epher. 11. Benabinadab, cuius omnis Nephath dor, Taphet
filiam Salomonis habebat uxorem. 12. Bana filius Ahilud regebat Thanac & Mageddo & universam Be-
thsan, quæ est iuxta Sarthana subter Jezrahel, à Bethsan usque Abelmehula è regione Iecman. 13. Ben-
gaber in Ramoth Galaad, habebat Avothiair filii Manasse in Galaad, ipse præ erat in omni regione Ar-
gob, quæ est in Basan, sexaginta civitatibus magnis atque muratis, quæ habebant seras æreas. 14.
Eccli.47.b.15. Ahinadab filius Addo præerat in Manaim. 15. Achimaas in Nephthali, sed & ipse habebat Besemath
filiam Salomonis in coniugio. 16. Baana filius Husi, in Aser, & in Baloth. 17. Josaphat filius Pha-
rue in Issachar. 18. Semei filius Ela, in Beniamin. 19. Gaber filius Vri, in terra Galaad, in terra Se-
hon regis Amorrhæi & Og regis Basan, super omnia quæ erant in illa terra. 20. Juda & Israel innumera-
biles, sicut arena maris in multitudine comedentes, & bibentes atque lætantes. 21. Salomon autem erat
in ditione sua habens omnia regna à flumine terræ Philisthiim usque ad terminum Ægypti: offerentium B
sibi munera, & servientium ei cunctis diebus vitæ eius. 22. Erat autem cibus Salomonis per dies singu-
los, triginta cori similæ, & sexaginta cori farinæ, 23. Decem boves pingues, & viginti boves pascua-
les, & centum arietes, excepta venatione cervorum, caprearum, atque bubalorum, & avium alti-
lium. 24. Ipse enim obtinebat omnem regionem quæ erat trans flumen, a Thaphsa usque ad Gazan, et
cunctos reges illarum regionum, et habebat pacem ex omni parte in circuitu. 25. Habitabatque Juda et
Israel absque timore ullo, unusquisque sub vite sua, et sub ficu sua, à Dan usque Bersabee, cunctis
diebus Salomonis. 26. Et habebat Salomon quadraginta millia præsepia equorum currilium, et duode-
2.Par.9.f.31. cim millia equestrium. 27. Nutriebantque eos supradicti regis præfecti, sed et necessaria mensæ regis
Salomonis, cum ingenti cura præbebant in tempore suo. 28. Hordeum quoque et paleas equorum
et iumentorum, deferebant in locum ubi erat rex, iuxta constitutum sibi. 29. Dedit quoque Deus sa-
pientiam Salomoni, et prudentiam multam nimis, et latitudinem cordis, quasi arenam, quæ est in
littore maris. 30. Et præcedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium Orientalium et Ægyptiorum,
Eccli.47.b.19. 31. et erat sapientior cunctis hominibus, sapientior Ethan Ezrahita, et Heman, et Chalcol, et Dor-
da, filiis Mahol, et erat nominatus in universis gentibus per circuitum. 32. Locutus est quoque Salo-
mon tria millia parabolas: et fuerunt carmina eis quinque et mille. 33. Et disputavit super lignis, à
cedro quæ est in Libano, usque ad hyssopum quæ egreditur de pariete, et disseruit de iumentis, et volu-
cribus, et reptilibus, et piscibus. 34. Et veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomo-
nis, et ab universis regibus terræ, qui audiebant sapientiam eius.

CAPUT V.

*Concedit Hiram Salomoni ad templi ædificationem cæsores lignorum, quibus Salomon tribuit cibaria
numerus cæsorum, portantium onera, latomorum, & præfectorum eorum.*

1 MIsit quoque Hiram rex Tyri servos suos ad Salomonem: audivit enim quòd ipsum unxissent re-
gem pro patre ejus: quia amicus fuerat Hiram David omni tempore. 2. Misit autem Salomon A
ad Hiram, dicens: 3. Tu scis voluntatem David patris mei, & quia non potuerit ædificare domum no-
mini Domini Dei sui propter bella imminentia per circuitum, donec daret Dominus eos sub vestigio pe-
dum ejus. 4. Nunc autem requiem dedit Dominus Deus meus mihi per circuitum: & non est satan, ne-
que occursus malus. 5. Quamobrem cogito ædificare templum nomini Domini Dei mei, sicut locutus
2.Reg.7.b est Dominus David patri meo, dicens: Filius tuus, quem dabo pro te super solium tuum, ipse ædifi-
13. cabit domum nomini meo. 6. Præcipe igitur ut præcidant mihi servi tui cedros de Libano, & servi mei
1.Par.22.c.10 sint cum servis tuis: mercedem autem servorum tuorum dabo tibi quamcumque petieris, scis enim quo-
modo non est in populo meo vir qui noverit ligna cædere sicut Sidonii. 7. Cùm ergo audisset Hiram
verba Salomonis, lætatus est valdè, & ait. Benedictus Dominus Deus hodie, qui dedit David filium
sapientissimum super populum hunc plurimum. 8. Et misit Hiram ad Salomonem, dicens: Audivi quæ-
cumque mandasti mihi: ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis & abiegnis. 9. Servi mei
deponent ea de Libano ad mare: & ego componam ea in ratibus in mari, usque ad locum quem significa-
veris mihi: & applicabo ea ibi, & tu tolles ea, præbebisque necessaria mihi, ut detur cibus domui meæ.
10. Itaque Hiram dabat Salomoni ligna cedrina, & ligna abiegna, juxta omnem voluntatem ejus. 11.
Sa-

B Salomon autem præbebat Hiram coros tritici viginti millia in cibum domui eius, & viginti coros purissimi olei, hæc tribuebat Salomon Hiram per singulos annos, 12. Dedit quoque Dominus sapientiam Salomoni, sicut locutus est ei: & erat pax inter Hiram & Salomonem, & percusserunt ambo fœdus. 13. Elegitque rex Salomon operarios de omni Israel, & erat indictio triginta millia virorum. 14. Mittebatque eos in Libanum, decem millia per menses singulos vicissim, ita ut duobus mensibus essent in domibus suis: & Adoniram erat super hujuscemodi indictione. 15. Fueruntque Salomoni septuaginta millia eorum qui onera portabant, & octoginta millia latomorum in monte: 16. absque præpositis qui præerant singulis operibus, numero trium millium & trecentorum, præcipientium populo, & his qui faciebant opus. 17. Præcepitque rex ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos, in fundamentum templi, et quadrarent eos: 18. quos dolaverunt cæmentarii Salomonis, & cæmentarii Hiram, porrò Gibli præparaverunt ligna & lapides ad ædificandam domum.

CAPUT VI.

Figura & fabrica templi quoad præcipuas ejus partes interiores, & exteriores.

A 1 FActum est ergo quadringentesimo et octogesimo anno egressionis filiorū Israel de Terra Ægypti, in
anno quarto, mense Zio, ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israel, ædificari cœpit do- 1.Par.3.a1
mus Domino. 2. Domus autem, quam ædificabat rex Salomon Domino, habebat sexaginta cubitos
in longitudine, et viginti cubitos in latitudine, et triginta cubitos in altitudine. 3. Et porticus erat ante
templum viginti cubitorum longitudinis juxta mensuram latitudinis templi, et habebat decem cubitos la-
titudinis ante faciem templi. 4. Fecitque in templo fenestras obliquas. 5 Et edificavit super parietem
templi tabulata per gyrum, in parietibus domus per circuitum templi et oraculi, et fecit latera in cir-
cuitu. 6. Tabulatum quod subter erat, quinque cubitos habebat latitudinis, et medium tabulatum
sex cubitorum latitudinis, et tertium tabulatum septem habens cubitos latitudinis Trabes autem po-
suit in domo per circuitum forinsecus, ut non hærerent muris templi. 7. Domus autem cum ædi-
ficaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis ædificata est: & malleus, & securis, & omne ferramen-
tum, non sunt audita in domo cùm ædificaretur. 8. Ostium lateris medii in parte erat domus dextræ,
& per cochleam ascendebant in medium cœnaculum, & à medio in tertium. 9. Et ædificavit domum.
B & consummavit eam: texit quoq; domum laquearibus cedrinis. 10. Et ædificavit tabulatum super om-
nem domum quinque cubitis altitudinis, & operuit domum lignis cedrinis. 11. Et factus est sermo Do-
mini ad Salomonem dicens. 12: Domus hæc, quam ædificas, si ambulaveris in præceptis meis, & ju-
dicia mea feceris, & custodieris omnia mandata mea, gradiens per ea: firmabo sermonem meum tibi, 2.Reg.7.c16.
quem locutus sum ad David patrem tuum. 13. Et habitabo in medio filiorum Israel, & non derelin- 1.Par.22.b9.
quam populum meum Israel. 14. Igitur ædificavit Salomon domum, & consummavit eam. 15. Et
ædificavit parietes domus intrinsecus tabulatis cedrinis, à pavimento domus usque ad summitatem parie-
tum, & usque ad laquearia, operuit lignis cedrinis intrinsecus, & texit pavimentum domus tabulis
abiegnis. 16. Ædificavitque viginti cubitorum ad posteriorem partem templi tabulata cedrina, à pavi-
mento usque ad superiora & fecit interiorem domum oraculi in Sanctum sanctorum. 17. Porrò quadra-
ginta cubitorum erat ipsum templum pro foribus oraculi. 18. Et cedro omnis domus intrinsecus vestie-
batur, habens tornaturas & juncturas suas fabrefactas, & cælaturas eminentes, omnia cedrinis tabulis
vestiebantur: nec omnino lapis apparere poterat in pariete. 19. Oraculum autem in medio domus, in in-
teriori parte fecerat, ut poneret ibi arcam fœderis Domini. 20. Porrò oraculum habebat viginti cubi-
tos longitudinis, & viginti cubitos latitudinis, & uiginti cubitos altitudinis, & operuit illud, atque
C vestivit auro purissimo; sed & altare vestivit cedro. 21. Domum quoque ante oraculum operuit auro
purissimo, & affixit laminas clavis aureis. 22: Nihilque erat in templo quod non auro tegeretur, sed
& totum altare oraculi texit auro. 23: Et fecit in oraculo duos cherubim de lignis olivarum, decem cu-
bitorum altitudinis. 24. Quinque cubitorum ala cherub una, & quinque cubitorum ala cherub altera:
id est, decem cubitos habentes, à summitate alæ unius usque ad alæ alterius ad summitatem. 25. Decem
quoque cubitorum erat cherub secundus, in mensura pari, & opus unum erat in duobus cherubim, 26.
id est, altitudinem habebat unus cherub, decem cubitorùm, & similiter cherub secundus. 27. Posuitq;
cherubim in medio templi interioris, extendebant autem alas suas cherubim, & tangebat ala una parie-
tem, & ala cherub secundi tangebat parietem alterum alæ autem alteræ in media parte templi se invicem
contingebant: 28. Texit quoque cherubim auro. 29. Et omnes parietes templi per circuitum sculpsit
variis celaturis & torno, & fecit in eis cherubim, & palmas, & picturas varias, quasi prominentes de
pariete, & egredientes. 30. Sed & pavimentum domus texit auro intrinsecus & extrinsecus. 31. Et in
ingressu oraculi fecit ostiola de lignis olivarum, postesque angulorum quinque. 32. Et duo ostia de lignis
olivarum, & sculpsit in eis picturam cherubim, & palmarum species, & anaglypha valdè prominentia,
et texit ea auro, et operuit tam cherubim quàm palmas, et cetera auro. 33. Fecitque in introitu
templi postes de lignis olivarum quadrangulatos: 34. et duo ostia de lignis abiegnis altrinsecus, et
utrumque ostium duplex erat, et se invicem tenens aperiebatur. 35. Et sculpsit cherubim, et pal-
mas, et cælaturas valdè eminentes, operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam. 36. Et
ædificavit atrium interiùs tribus ordinibus lapidum politorum, et uno ordine lignorum cedri. 37. An-
no quarto fundata est domus Domini in mense Zio: 38. et in anno undecimo, mense Bul (ipse est
mensis octavus) perfecta est domus in omni opere suo, et in universis utensilibus suis, ædificavitque eam
annis septem.

CAPUT VII.

Palatium Salomonis, domus saltus Libani atque uxoris ejus, varia, & sumptuosissima templi suppellex.

1.f.9.b 10 1. DOmum autem suam ædificavit Salomon tredecim annis, & ad perfectum usque perduxit. 2.
Ædificavit quoque domum saltus Libani centum cubitorum longitudinis, & quinquaginta
cubitorum latitudinis, & triginta cubitorum altitudinis: & quatuor deambulacra inter columnas A
cedrinas: ligna quippe cedrina exciderat in columnas. 3. Et tabulatis cedrinis vestivit totam ca-
meram, quæ quadraginta quinque columnis sustentabatur. Unus autem ordo habebat columnas
quindecim. 4. contra se invicem positas. 5. & è regione se respicientes, æquali spatio inter colum-
nas, & super columnas quadrangulata ligna in cunctis æqualia. 6. Et porticum columnarum fe-
cit quinquaginta cubitorum longitudinis, & triginta cubitorum latitudinis: & alteram porticum in
facie majoris porticus: & columnas, & epistylia super columnas. 7. Porticum quoque solii, in
qua tribunal est, fecit: & texit lignis cedrinis à pavimento usque ad summitatem. 8. Et domun-
cula, in qua sedebatur ad judicandum, erat in media porticu, simili opere. Domum quoque fecit
filiæ Pharaonis (quam uxorem duxerat Salomon) tali opere, quali & hanc porticum. 9. Omnia lapi-
dibus pretiosis, qui ad normam quamdam atque mensuram tam intrinsecus quàm extrinsecus serrati
erant: à fundamento usque ad summitatem parietum, & extrinsecus usque ad atrium majus. 10.
Fundamenta autem de lapidibus pretiosis, lapidibus magnis decem sive octo cubitorum. 11. Et
desuper lapides pretiosi æqualis mensuræ secti erant, similiterque de cedro. 12. Et atrium majus
rotundum, trium ordinum de lapidibus sectis, & unius ordinis de dolata cedro: necnon & in B
atrio domus Domini interiori, & in porticu domus. 13. Misit quoque rex Salomon, & tulit Hi-
ram de Tyro. 14. filium mulieris viduæ de tribu Nephthali, patre Tyrio, artificem ærarium &
Ier.52.d 21. plenum sapientia, & intelligentia, & doctrina ad faciendum omne opus ex ære. Qui cùm venisset ad
regem Salomonem, fecit omne opus ejus. 15. Et finxit has columnas æreas, decem & octo cubitorum
altitudinis columnam unam: & linea duodecim cubitorum ambiebat columnam utramque. 16. Duo
quoque capitella fecit, quæ ponerentur super capita columnarum, fusilia ex ære: quinque cubitorum
altitudinis capitellum unum, & quinque cubitorum altitudinis capitellum alterum: 17. & quasi in
modum retis, & catenarum sibi invicem miro opere contextarum. Utrumque capitellum colum-
narum fusile erat: septena versuum retiacula in capitello uno, & septena retiacula in capitello al-
tero. 18. Et perfecit, columnas, & duos ordines per circuitum retiaculorum singulorum, ut te-
gerent capitella, quæ erant super summitatem, malogranatorum: eodem modo fecit & capitello
secundo. 19. Capitella autem, quæ erant super capita columnarum, quasi opere lilii fabricata erant
in porticu quatuor cubitorum. 20. Et rursum alia capitella in summitate columnarum desuper juxta
ta mensuram columnæ contra retiacula: malogranatorum autem ducenti ordines erant in circuitu
capitelli secundi. 21. Et statuit duas columnas in porticu templi: cumque statuisset columnam C
dexteram, vocavit eam nomine Jachin: similiter erexit columnam secundam, & vocavit nomen
ejus Booz. 22. Et super capita columnarum opus in modum lilii posuit: perfectumque est opus
2.Par.4.a.1. columnarum. 23. Fecit quoque mare fusile decem cubitorum à labio usque ad labium, rotundum
in circuitu: quinque cubitorum altitudo ejus, & resticula triginta cubitorum cingebat illud per
circuitum. 24. Et sculptura subter labium circuibat illud decem cubitis ambiens mare: duo or-
dines sculpturarum striatarum erant fusiles. 25. Et stabat super duodecim boves, è quibus tres
respiciebant ad Aquilonem, & tres ad Occidentem, & tres ad Meridiem, & tres ad Orientem;
& mare super eos desuper erat: quorum posteriora universa intrinsecus latitabant. 26. Grossitudo
autem luteris, trium unciarum erat: labiumque ejus, quasi labium calicis, & folium repandi lilii: duo
millia batos capiebat. 27. Et fecit decem bases æneas, quatuor cubitorum longitudinis bases singulas,
& quatuor cubitorum latitudinis, & trium cubitorum altitudinis. 28. Et ipsum opus basium, inter-
rasile erat: & sculpturæ inter juncturas. 29. Et inter coronulas & plectas, leones et boves et cherubim:
et in juncturis similiter desuper: et subter leones et boves, quasi lora ex ære dependentia. 30. Et qua-
tuor rotæ per bases singulas, et axes ærei: et per quatuor partes quasi humeruli subter luterem fusiles,
contra se invicem respectantes. 31. Os quoque luteris intrinsecus erat in capitis summitate: et quod fo- D
rinsecus apparebat, unius cubiti erat totum rotundum, pariterque habebat unum cubitum et di-
midium: in angulis autem columnarum variæ cælaturæ erant: et media intercolumnia, quadrata
non rotunda. 32. Quatuor quoque rotæ, quæ per quatuor angulos basis erant, cohærebant sibi sub-
ter basim: una rota habebat altitudinis cubitum et semis. 33. Tales autem rotæ erant, quales solent
in curru fieri: et axes earum, et radii, et canthi, et modioli, omnia fusilia. 34. Nam et humeru-
li illi quattuor per singulos angulos basis unius, ex ipsa basi fusiles et coniuncti erant. 35. In sum-
mitate autem basis erat quædam rotunditas dimidii cubiti, ita fabrefacta, ut luter desuper possit im-
poni, habens cælaturas suas, variasque sculpturas ex semetipsa. 36. Sculpsit quoque in tabulatis illis
quæ erant ex ære, et in angulis, cherubim, et leones, et palmas, quasi in similitudinem hominis stan-
tis, ut non cælata, sed apposita per circuitum viderentur. 37. In hunc modum fecit decem bases, fusu-
ra una, et mensura, sculpturaque consimili. 38. Fecit quoque decem luteres æneos: quadraginta
batos capiebat luter unus, eratque quattuor cubitorum: singulos quoque luteres per singulas, id est,
decem bases, posuit. 39. Et constituit decem bases, quinque ad dexteram partem templi, & quin-
que ad sinistram: mare autem posuit ad dexteram partem templi contra Orientem ad Meridiem. 40.
Fecit ergo Hiram lebetes, & scutras, & hamulas, & perfecit omne opus regis Salomonis in templo
Domini. 41. Columnas duas, & funiculos capitellorum super capitella columnarum duos: & re-
tiacula duo, ut operirent duos funiculos, qui erant super capita columnarum. 42. Et malogra-
nata quadringenta in duobus retiaculis: duos versus malogranatorum in retiaculis singulis, ad ope-
rien-

riendos funiculos capitellorum, qui erant super capita columnarum. 43. Et bases decem & luteres
E decem super bases. 44. Et mare unum, & boues duodecim subter mare. 45. Et lebetes, & scu-
tras, & hamulas: omnia vasa, quæ fecit Hiram regi Salomoni in domo Domini, de aurichalco
erant. 46. In campestri regione Jordanis fudit ea rex in argillosa terra, inter Sochoth & Sartham. 47.
Et posuit Salomon omnia vasa: propter multitudinem autem nimiam non erat pondus æris. 48. Fe-
citque Salomon omnia vasa in domo Domini altare aureum, & mensam, super quam ponerentur pa-
nes propositionis, auream: 49. & candelabra aurea, quinque ad dexteram, & quinque ad sinistram,
contra oraculum, ex auro puro: & quasi lilii flores, & lucernas desuper aureas: & forcipes aureos,
50. & hydrias, & fuscinulas, & phialas, & mortariola, & thuribula, de auro purissimo: & cardi-
nes ostiorum domus interioris Sancti sanctorum, & ostiorum domus templi, ex auro erant. 51. Et per-
fecit omne opus quod faciebat Salomon in domo Domini, & intulit quæ sanctificaverat David pater suus, 2.Par.5.a.1.
argentum & aurum, & vasa, reposuitque in thesauris domus Domini.

CAPUT VIII.

*Templum introducta in ipsum arca, dedicatur, nebula illud implente. Salomon post longam oratio-
nem populo benedicit: numerum boum & ovium immolatarum hac celebri festivitate.*

A 1. TUnc congregati sunt omnes majores natu Israel cum principibus tribuum, & duces familiarum 2.Par.5.a.2.
filiorum Israel, ad regem Salomonem in Jerusalem: ut deferrent arcam fœderis Domini, de
civitate David, id est, de Sion. 2. Conveniteque ad regem Salomonem universus Israel in mense Etha-
nim, in solemni die, ipse est mensis septimus. 3. Veneruntque cuncti senes de Israel, & tulerunt ar-
cam sacerdotes, 4. & portaverunt arcam Domini, & tabernaculum fœderis, & omnia vasa
Sanctuarii, quæ erant in tabernaculo: & ferebant ea sacerdotes & Levitæ. 5. Rex autem Salomon
& omnis multitudo Israel, quæ convenerat ad eum, gradiebatur cum illo ante arcam, & immolabant
oves & boves absque æstimatione & numero. 6. Et intulerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in lo-
cum suum, in oraculum templi, in Sanctum sanctorum, subter alas cherubim. 7. Siquidem cherubim
expandebant alas super locum arcæ, & protegebant arcam & vectes ejus desuper. 8. Cumque emine-
rent vectes & apparerent summitates eorum foris Sanctuarium ante oraculum, non apparebant ultrà ex-
trinsecus, qui & fuerunt ibi usque in præsentem diem. 9. In arca autem non erat aliud, nisi duæ tabulæ
lapideæ, quas posuerat in ea Moyses in Horeb, quando pepigit Dominus fœdus cum filiis Israel, cum Exod.34.a.
egrederentur de Terra Ægypti. 10. Factum est autem, cùm exissent sacerdotes de Sanctuario, ne- 27
bula implevit domum Domini, 11. & non poterant sacerdotes stare & ministrare propter nebulam: im- Heb.9.a.4.
B plevera enim gloria Domini domum Domini: 12. Tunc ait Salomon: Dominus dixit ut habitaret in 2.Par.6.a.1
nebula. 13. Ædificans ædificavi domum in habitaculum tuum, firmissimum solium tuum in sempiter-
num. 14. Convertitque rex faciem suam, & benedixit omni ecclesiæ Israel: omnis enim ecclesia Israel
stabat. 15. Et ait Salomon: Benedictus Dominus Deus Israel, qui locutus est ore suo ad David patrem
meum, & in manibus ejus perfecit, dicens: 16. A die qua eduxi populum meum Israel de Ægypto,
non elegi civitatem de universis tribubus Israel, ut ædificaretur domus, & esset nomen meum ibi: sed
elegi David ut esset super populum meum Israel. 17. Voluitque David pater meus ædificare domum no-
mini Domini Dei Israel: 18. & ait Dominus ad David patrem meum: Quòd cogitasti in corde tuo ædi-
ficare domum nomini meo, bene fecisti, hoc ipsum mente tractans. 19. Verumtamen tu non ædificabis 2.Reg.7.a.5.
mihi domum, sed filius tuus, qui egredietur de renibus tuis, ipse ædificabit domum nomini meo. 20.
Confirmavit Dominus sermonem suum, quem locutus est: stetique pro David patre meo, & sedi super
thronum Israel, sicut locutus est Dominus: & ædificavi domum nomini Domini Dei Israel. 21. Et con-
stitui ibi locum arcæ, in qua fœdus Domini est, quod percussit cum patribus nostris, quando egressi
C sunt de Terra Ægypti. 22. Stetit autem Salomon ante altare Domini in conspectu ecclesiæ Israel, & ex-
pandit manus suas in cælum, 23. Et ait: Domine Deus Israel, non est similis tui Deus in cælo desuper,
& super terram deorsum: qui custodis pactum & misericordiam servis tuis, qui ambulant coram te in
toto corde suo. 24. Qui custodisti servo tuo David patri meo qui locutus es ei: ore locutus es, & mani-
bus perfecisti, ut hæc dies probat. 25. Nunc igitur Domine Deus Israel, conserva famulo tuo David
patri meo quæ locutus es ei, dicens: Non auferetur de te vir coram me, qui sedeat super thronum 2.Reg.7.b.
Israel: ita tamen si custodierint filii tui viam suam, ut ambulent coram me sicut tu ambulasti in conspe- 12.
ctu meo. 26. Et nunc Domine Deus Israel firmentur verba tua, quæ locutus es servo tuo David patri
meo. 27. Ergò ne putandum est quòd verè Deus habitet super terram? si enim cælum, & cæli cælorum
te capere non possunt, quantò magis domus hæc, quam ædificavi? 28. Sed respice ad orationem servi
tui, & ad preces ejus, Domine Deus meus: audi hymnum & orationem, quam servus tuus orat coram
te hodie: 29. ut sint oculi tui aperti super domum hanc nocte ac die: super domum, de qua dixisti: Deut.12.11.
Erit nomen meum ibi: ut exaudias orationem, quam orat in loco isto ad te servus tuus. 30. Ut
D exaudias deprecationem servi & populi tui Israel, quodcumque oraverint in loco isto, & exaudies in lo-
co habitaculi tui in cælo, & cùm exaudieris, propitius eris. 31. Si peccaverit homo in proximum
suum, & habuerit aliquod juramentum, quo teneatur astrictus: & venerit propter juramentum coram
altari tuo in domum tuam. 32. tu exaudies in cælo: & facies, & judicabis servos tuos, condemnans
impium, & reddens viam sum super caput ejus, justificansque justum, & retribuens ei secundùm justi-
tiam suam. 33. Si fugerit populus tuo Israel inimicos suos (quia peccaturus est tibi) & agentes
pœnitentiam, & confitentes nomini tuo, venerint, & oraverint, & deprecati te fuerint in domo hac
34. exaudi in cælo, & dimitte peccatum populi tui Israel, & reduces eos in terram, quam dedisti pa-
tribus eorum. 35. Si clausum fuerit cælum, & non pluerit propter peccata eorum, & orantes in loco
isto, pœnitentiam egerint nomini tuo, & à peccatis suis conversi fuerint propter afflictionem suam: 36.
exaudi eos in cælo, & dimitte peccata servorum tuorum, & populi tui Israel: & ostende eis viam bo-
nam per quam ambulent, & da pluviam super terram tuam, quam dedisti populo tuo in possessionem.

37. Fa-

37. Fames si oborta fuerit in terra, aut pestilentia, aut corruptus aer, aut ærugo, aut locusta, vel
rubigo, & afflixerit eum inimicus ejus portas obsidens, omnis plaga, universa infirmitas, 38. cuncta E
devotatio, & imprecatio, quæ acciderit omni homini de populo tuo Israel: si quis cognoverit plagam
cordis sui, & expanderit manus suas in domo hac, 39. tu exaudies in cælo in loco habitationis tuæ, &
repropitiaberis, & facies ut des unicuique secundum omnes vias suas, sicut videris cor ejus (quia
tu nosti solus cor omnium filiorum hominum) 40. Ut timeant te cunctis diebus, quibus vivunt
super faciem terræ, quam dedisti patribus nostris. 41. Insuper & alienigena, qui non est de popu-
lo tuo Israel, cùm venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur enim nomen tuum ma-
gnum, & manus tua fortis, & brachium tuum, 42. extentum, ubique) cum venerit ergo, & ora-
verit in hoc loco, 43. tu exaudies in cælo, in firmamento habitaculi tui, & facies omnia pro quibus
invocaverit te alienigena: ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere, sicut populus tuus
Israel, & probent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam ædificavi. 44. Si egres-
sus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos, per viam, quocumque miseris eos, ora-
bunt te contra viam civitatis, quam elegisti, & contra domum, quam ædificavi nomini tuo,
1.Par.6.f 26 45. & exaudies in cælo orationes eorum, & preces eorum, & facies judicium eorum. 46. Quòd
Eccli.7.c.21.t si peccaverint tibi (non est enim homo qui non peccet) & iratus tradideris eos inimicis suis, & ca-
Ioan.1.d 8. ptivi ducti fuerint in terram inimicorum longè vel propè, 47. & egerint pœnitentiam in corde suo F
in loco captivitatis, & conversi deprecati te fuerint in captivitate sua, dicentes: Peccavimus, iniquè
egimus, impiè gessimus: 48. & reversi fuerint ad te in universo corde suo, & tota anima sua, in terra
inimicorum suorum, ad quam captivi ducti fuerint: & oraverint te contra viam terræ suæ, quam dedi-
sti patribus eorum, & civitatis quam elegisti, & templi quod ædificavi nomini tuo: 49. exaudies in
cælo, in firmamento solii tui, orationes eorum, & preces eorum, & facies judicium eorum: 50. & pro-
pitiaberis populo tuo qui peccavit tibi, & omnibus iniquitatibus eorum, quibus prævaricati sunt in te:
& dabis misericordiam coram eis qui eos captivos habuerint, ut misereantur eis. 51. Populus enim tuus
est, & hereditas tua, quos eduxisti de Terra Ægypti, de medio fornacis ferreæ. 52. Ut sint oculi tui
aperti ad deprecationem servi tui, & populi tui Israel, & exaudias eos in universis pro quibus invocave-
rint te. 53. Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de universis populis terræ, sicut locutus es per Moy-
sen servum tuum, quando eduxisti patres nostros de Ægypto, Domine Deus. 54. Factum est autem, cùm
complesset Salomon orans Dominum omnem orationem & deprecationem hanc, surrexit de conspectu al-
taris Domini: utrumque enim genu in terram fixerat, & manus expanderat in cælum. 55. Stetit ergo,
& benedixit omni ecclesiæ Israel voce magna, dicens: 56. Benedictus Dominus, qui dedit requiem po-
pulo suo Israel, juxta omnia quæ locutus est: non cecidit ne unus quidem sermo, ex omnibus bonis quæ
locutus est per Moysen servum suum. 57. Sit Dominus Deus noster nobiscum, sicut fuit cum patribus
nostris, non derelinquens nos, neque projiciens. 58. Sed inclinet corda nostra ad se, ut ambulemus
in universis viis ejus, & custodiamus mandata ejus, & ceremonias ejus, & judicia quæcumque manda- G
vit patribus nostris. 59. Et sint sermones mei isti, quibus deprecatus sum coram Domino, appropin-
quantes Domino Deo nostro die ac nocte, ut faciat judicium servo suo, et populo suo Israel per singulos
dies: 60. ut sciant omnes populi terræ, quia Dominus ipse est Deus, et non est ultrà absque eo. 61.
Sit quoque cor nostrum perfectum cum Domino Deo nostro, ut ambulemus in decretis ejus, et custodia-
mus mandata ejus, sicut et hodie. 62. Igitur rex, et omnis Israel cum eo, immolabant victimas co-
ram Domino. 63. Mactavitque Salomon hostias pacificas, quas immolavit Domino, boum viginti
duo millia, et ovium centum viginti millia: et dedicaverunt templum Domini rex et filii Israel. 64.
In die illa sanctificavit rex medium atrii, quod erat ante domum Domini: fecit quippe holocaustum
ibi, et sacrificium, et adipem pacificorum: quoniam altare æreum, quod erat coram Domino, minus
erat, et capere non poterat holocaustum, et sacrificium, et adipem pacificorum. 65. Fecit ergo Sa-
lomon in tempore illo festivitatem celebrem, et omnis Israel cum eo, multitudo magna ab introitu
Emath usque ad Rivum Ægypti, coram Domino Deo nostro, septem diebus et septem diebus, id est,
quatuordecim diebus. 66. Et in die octava dimisit populos: qui benedicentes regi, profecti sunt in ta-
bernacula sua lætantes, et alacri corde super omnibus bonis, quæ fecerat Dominus David servo suo
et Israel populo suo.

CAPUT IX.

Dominus Salomoni secundò apparens, jubet sua servare præcepta, addita comminatione nisi servata fuerint. Salomon plures ædificat civitates, gentes sibi facit tributarias, & Classe in Ophir missa plurimum auri recipit.

Sup.3.a 5 1. FActum est autem cùm perfecisset Salomon ædificium domus Domini, & ædificium regis, & omne
2.Par.7.c 12. quod optaverat & voluerat facere, 2. apparuit ei Dominus secundò, sicut apparuerat ei in Ga- A
baon. 3. Dixitque Dominus ad eum: Exaudivi orationem tuam & deprecationem tuam, quam depre-
catus es coram me: sanctificavi domum hanc, quam ædificasti, ut ponerem nomen meum ibi in sempi-
ternum, & erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus. 4. Tu quoque si ambulaveris coram me,
sicut ambulavit pater tuus, in simplicitate cordis, & in æquitate: & feceris omnia quæ præcepi tibi,
& legitima mea, & judicia mea servaveris, 5. ponam thronum regni tui super Israel in sempiternum,
2.Reg.7.b 12 sicut locutus sum David patri tuo, dicens: Non auferetur vir de genere tuo de solio Israel. 6. Si au-
c 16 tem aversione aversi fueritis vos & filii vestri, non sequentes me, nec custodientes mandata mea, & cere-
monias meas, quas proposui vobis, sed abieritis & colueritis deos alienos, & adoraveritis eos: 7. au-
feram Israel de superficie terræ, quam dedi eis: & templum quod sanctificavi nomini meo, projiciam
à conspectu meo, eritque Israel in proverbium, & in fabulam cunctis populis. 8. Et domus hæc erit in
exemplum: omnis qui transierit per eam, stupebit, & sibilabit, & dicet: Quare fecit Dominus sic ter-
ræ

ra huic, & domui huic? 9. Et respondebunt: Quia dereliquerunt Dominum Deum suum, qui edu-
B xit patres eorum de Terra Ægypti, & secuti sunt deos alienos, & adoraverunt eos, & coluerunt eos: Deu 29.d.24.
idcircò induxit Dominus super eos omne malum hoc. 10. Expletis autem annis viginti postquam ædi- Ier.22.c 8.
ficaverat Salomon duas domos, id est, domum Domini, & domum regis, 11. (Hiram rege Tyri præ-
bente Salomoni ligna cedrina & abiegna, & aurum juxta omne quod opus habuerat) tunc dedit Salo- 2.Par.8.a 1.
mon Hiram viginti oppida in Terra Galilææ. 12. Et egressus est Hiram de Tyro, ut videret oppida
quæ dederat ei Salomon, & non placuerunt ei, 13. & ait: Hæccine sunt civitates, quas dedisti mihi,
frater? Et appellavit eas Terram chabul, usque in diem hanc. 14. Misit quoque Hiram ad regem Sa-
lomonem centum viginti talenta auri. 15. Hæc est summa expensarum, quam obtulit rex Salomon
ad ædificandam domum Domini & domum suam, & Mello, & murum Jerusalem, & Heser, & Maged-
do, & Gazer. 16. Pharao rex Ægypti ascendit, & cepit Gazer, succenditque eam igni: & Chananæum,
qui habitabat in civitate, interfecit, et dedit eam in dotem filiæ suæ uxori Salomoni. 17. Ædificavit
ergo Salomon Gazer, et Bethoron inferiorem, 18. et Baalath, et Palmiram in Terra solitudinis. 19.
Et omnes vicos, qui ad se pertinebant, et erant absque muro, munivit, et civitates curruum et civita-
tes equitum, et quodcumque ei placuit ut ædificaret in Jerusalem, et in Libano, et in omni terra pote-
statis suæ. 20. Universum populum, qui remanserat de Amorrhæis, et Hethæis, et Pherezæis, et He-
C væis, et Jebusæis, qui non sunt de filiis Israel: 21. horum filios, qui remanserant in terra, quos scili-
cet non potuerant filii Israel exterminare: fecit Salomon tributarios, usque in diem hanc. 22. De filiis
autem Israel non constituit Salomon servire quemquam, sed erant viri bellatores, et ministri ejus, et
principes, et duces, et præfecti curruum et equorum. 23. Erant autem principes super omnia opera
Salomonis præpositi quingenti quinquaginta, qui habebant subjectum populum, et statutis operibus im-
perabant. 24. Filia autem Pharaonis ascendit de civitate David in domum suam, quam ædificaverat ei 2.Par.8.b 11.
Salomon; tunc ædificavit Mello. 25. Offerebat quoque Salomon tribus vicibus per annos singulos ho-
locausta, et pacificas victimas, super altare quod ædificaverat Domino, et adolebat thymiama coram Do-
mino: perfectumque est templum, 26. Classem quoque fecit rex Salomon in Asiongaber, quæ est juxta
Ailath in littore Maris rubri, in Terra Idumææ. 27. Misitque Hiram in classe illa servos suos viros
nauticos & gnaros maris, cum servis Salomonis. 28. Qui cùm venissent in Ophir, sumptum inde aurum
quadringentorum viginti talentorum, detulerunt ad regem Salomonem.

CAPUT X.

Venit Regina Saba ad regem Salomonem: quæ ejus mirata sapientiam, magnificentiam & gubernationem, datis acceptisque amplis muneribus, discessit: Salomon multum tributum ac aurum aliunde accipit; vasa & scuta, magnificumque thronum construit, multam ac pretiosam habet suppellectilem in vasis, curribus & equis, in abundantia argenti ac cedrorum.

A 1. SEd & Regina Saba, audita fama Salomonis in nomine Domini, venit tentare eum in ænigmati-
bus. 2. Et ingressa Jerusalem multo cum comitatu, & divitiis, camelis portantibus aromata, & aurum
infinitum nimis, & gemmas pretiosas, venit ad regem Salomonem, & locuta est ei universa quæ habebat in 2.Par.9.a 1.
corde suo. Et docuit eam Salomon omnia verba quæ proposuerat: non fuit sermo, qui regem posset latere, & Mat.12.d 42
non responderet ei. 4. Videns autem regina Saba omnem sapientiam Salomonis, & domum quam ædifica- Luc.11.d 42.
verat. 5. & cibos mensæ ejus, & habitacula servorum, & ordines ministrantium, vestesque eorum, &
pincernas, & holocausta quæ offerebat in domo Domini: non habebat ultrà spiritum, 6. dixitque ad
regem: Verus est sermo, quem audivi in terra mea, 7. super sermonibus tuis & super sapientia tua: &
non credebam narrantibus mihi, donec ipsa veni, & vidi oculis meis, & probavi quòd media pars mi-
hi nuntiata non fuerit: major est sapientia & opera tua, quàm rumor quem audivi. 8. Beati viri tui,
& beati servi tui, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam. 9. Sit Dominus Deus tuus
benedictus, cui complacuisti, & posuit te super thronum Israel, eò quòd dilexerit Dominus Israel in
sempiternum, & constituit te regem, ut faceres judicium & justitiam. 10. Dedit ergo regi centum vi-
ginti talenta auri, & aromata multa nimis, & gemmas pretiosas: non sunt allata ultrà aromata tam 2.Par.9.c 10.
multa, quàm ea quæ dedit regina Saba regi Salomoni. 11. sed & classis Hiram, quæ portabat aurum
B de Ophir, attulit ex Ophir ligna thyina multa nimis, & gemmas pretiosas. 12. Fecitque rex de lignis
thyinis fulcra domus Domini, & domus regiæ, & cytharas lyrasque cantoribus: non sunt allata huju-
scemodi ligna thyina, neque visa usque in præsentem diem.) 13. Rex autem Salomon dedit reginæ Sa-
ba omnia quæ voluit & petivit ab eo: exceptis his, quæ ultrò obtulerat ei munere regio. Quæ reversa
est, & abiit in terram suam cum servis suis. 14. Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni
per annos singulos, sexcentorum sexaginta sex talentorum auri: 15. excepto eo, quod afferebant viri
qui super vectigalia erant, & negotiatores, universique scruta vendentes, & omnes reges Arabiæ, du-
cesque terræ. 16. Fecit quoque rex Salomon ducenta scuta de auro purissimo, sexcentos auri siclos dedit in
laminas scuti unius. 17. Et trecentas peltas ex auro probato: trecentæ minæ auri unam peltam vestie-
bant: posuitque eas rex in domo saltus Libani. 18. Fecit etiam rex Salomon thronum de ebore grandem
& vestivit eum auro fulvo nimis, 19. qui habebat sex gradus: & summitas throni rotunda erat in parte
posteriori: & duæ manus hinc atque inde tenentes sedile: & duo leones stabant juxta manus singulas.
20. Et duodecim leunculi stantes super sex gradus hinc atque inde: non est factum tale opus in universis
regnis. 21. Sed & omnia vasa, quibus potabat rex Salomon, erant aurea: et universa supellex domus
saltus Libani de auro purissimo: non erat argentum, nec alicujus prætii putabatur in diebus Salomonis,
22. quia classis regis per mare cum classe Hiram semel per tres annos ibat in Tharsis, deferens inde au-
rum, & argentum, et dentes elephantorum, et simias, et pavos. 23. Magnificatus est ergo rex Salomon
super omnes reges terræ, divitiis, et sapientia. 24. Et universa terra desiderabat vultum Salomonis, ut
audi-

audiret sapientiam ejus, quam dederat Deus in corde eius. 25. Et singuli deferebant ei munera, vasa ar-
2.Par. 1.d 14 gentea et aurea, vestes, et arma bellica, aromata quoque, et equos et mulos, per annos singulos. 26.
Congregavitque Salomon currus et equites, et facti sunt ei mille quadringenti currus, et duodecim
millia equitum: et disposuit eos per civitates munitas, et cum rege in Jerusalem. 27. Fecitque ut tanta es-
set abundantia argenti in Jerusalem, quanta et lapidum: et cedrorum præbuit multitudinem, quasi syco-
moros quæ nascuntur in campestribus. 28. Et educebantur equi Salomoni de Ægypto, et de Coa.
Negotiatores enim regis emebant de Coa, et statuto pretio perducebant. 29. Egrediebatur autem quadri-
ga ex Ægypto sexcentis siclis argenti, et equus centum quinquaginta. Atque in hunc modum cuncti reges
Hethæorum et Syriæ equos venumdabant.

CAPUT XI.

*Salomon plurimis jungitur mulieribus alienigenis, & ab ipsis infatuatus ad ipsarum idola converti-
tur: in quem iratus Dominus, suscitat ei adversarius Adad, Razon, & Ieroboam; cui per prophetam
Ahiam promittit regnum Israel, servata una tribu Salomonis filio: moritur Salomon post quadra-
ginta regni annos, cui succedit filius Roboam.*

Deut.17.d 17 1. Rex autem Salomon adamavit mulieres alienigenas multas, filiam quoque Pharaonis, A
Eccli.47.c 21 & Moabitidas, & Ammonitidas, Idumæas, & Sidonias, & Hethæas: 2. de gentibus,
Exod.34.b 16 super quibus dixit Dominus filiis Israel: Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingredientur ad ve-
stras: certissimè enim evertent corda vestra ut sequamini deos earum. His itaque copulatus est Salomon
ardentissimo amore. 3. Fueruntque ei uxores quasi reginæ septingentæ, & concubinæ trecentæ: &
averterunt mulieres cor ejus. 4. Cumque jam esset senex, depravatum est cor ejus per mulieres, ut se-
queretur deos alienos: nec erat cor ejus perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris ejus. 5.
Sed colebat Salomon Astharten deam Sidoniorum, & Moloch idolum Ammonitarum. 6. Fecitque Salo-
mon quod non placuerat coram Domino, & non adimplevit ut sequeretur Dominum, sicut David pa-
ter ejus. 7. Tunc ædificavit Salomon fanum, Chamos idolo Moab, in monte qui est contra Jerusa-
lem, & Moloch idolo filiorum Ammon; 8. Atque in hunc modum fecit universis uxoribus suis alieni-
Sup.9.a.2 genis, quæ adolebant thura, & immolabant diis suis. 9. Igitur iratus est Dominus Salomoni, quòd
aversa esset mens ejus à Domino Deo Israel, qui apparuerat ei secundò, 10. & præceperat de verbo hoc
ne sequeretur deos alienos, et non custodivit quæ mandavit ei Dominus. 11. Dixit itaque Dominus Sa-
lomoni: Quia habuisti hoc apud te, et non custodisti pactum meum, et præcepta mea quæ mandavi
Inf.12.d 15. tibi, disrumpens scindam regnum tuum, et dabo illud servo tuo. 12. Verumtamen in diebus tuis non
faciam, propter David patrem tuum: de manu filii tui scindam illud, 13. nec totum regnum aufe-
ram, sed tribum unam dabo filio tuo, propter David servum meum, et Jerusalem quam elegi. 14. Su- B
scitavit autem dominus adversarium Salomoni, Adad Idumæum de semine regio, qui erat in Edom.
2.Reg.8.d 14 15. Cùm enim esset David in Idumæa, et ascendisset Joab princeps militiæ ad sepeliendum eos qui fue-
rant interfecti, & occidisset omnem masculinum in Idumæa (16. sex enim mensibus ibi moratus est Joab,
& omnis Israel, donec interimeret omne masculinum in Idumæa) 17. fugit Adad ipse, & viri Idumæi de
servis patris ejus cum eo, ut ingrederetur Ægyptum: erat autem Adad puer parvulus, 18. Cumque
surrexissent de Madian, venerunt in Pharan, tuleruntque secum viros de Pharan, & introjerunt Ægy-
ptum ad Pharaonem regem Ægypti, qui dedit ei domum, & cibos constituit, & terram delegavit. 19.
Et invenit Adad gratiam coram Pharaone valde, in tantum ut daret ei uxorem, sororem uxoris suæ ger-
manam Taphnes reginæ. 20. Genuitque ei soror Taphnes Genubath filium, & nutrivit eum Taphnes
in domo Pharaonis: eratque Genubath habitans apud Pharaonem cum filiis eius. 21. Cumque audisset
Adad in Ægypto, dormisse David cum patribus suis, & mortuum esse Joab principem militiæ, dixit Pha-
raoni: Dimitte me, ut vadam in terram meam. 22. Dixitque ei Pharao: Qua enim re apud me indiges ut
quæras ire ad terram tuam? At ille respondit: Nulla: sed obsecro te ut dimittas me. 23. Suscitavit
quoque ei Deus adversarium Razon filium Eliada, qui fugerat Adarezer regem Soba dominum suum:
24. & congregavit contra eum viros, & factus est princeps latronum cùm interficeret eos David: abje-
runtque Damascum, & habitaverunt ibi, & constituerunt eum regem in Damasco, 25. eratque adver- C
sarius Israeli cunctis diebus Salomonis: & hoc est malum Adad, & odium contra Israel, regnavitque
2.Par.13.a 6. in Syria. 26. Jeroboam quoque filius Nabath, Ephrathæus, de Sareda, servus Salomonis: cujus ma-
ter erat nomine Sarva, mulier vidua: levavit manum contra regem. 27. Et hæc est causa rebellionis ad-
versus eum, quia Salomon ædificavit Mello, & coæquavit voraginem civitatis David patris sui, 28. Erat
autem Jeroboam vir fortis & potens: vidensque Salomon adolescentem bonæ indolis & industrium, con-
stituerat eum præfectum super tributa universa domus Joseph. 29. Factum est igitur in tempore illo,
2.Par.10.d 15 ut Jeroboam egrederetur de Jerusalem, & inveniret eum Ahias Silonites propheta in via, opertus pallio
novo: erant autem duo tantum in agro. 30. Apprehendensque Ahias pallium suum novum, quo coo-
pertus erat, scidit in duodecim partes. 31. Et ait ad Jeroboam: Tolle tibi decem scissuras. hæc enim
dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego scindam regnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem tribus.
32. Porrò una tribus remanebit, ei propter servum meum David, & Jerusalem civitatem, quam elegi
ex omnibus tribubus Israel: 33. eò quòd dereliquerit me, & adoraverit Astarthem deam Sidoniorum,
& Chamos deum Moab, & Moloch deum filiorum Ammon, & non ambulaverit in viis meis, ut faceret
justitiam coram me, & præcepta mea, & iudicia sicut David pater ejus. 34. Nec auferam omne re-
gnum de manu ejus, sed ducem ponam eum cunctis diebus vitæ suæ, propter David servum meum,
quem elegi, qui custodivit mandata mea & præcepta mea. 35. Auferam autem regnum de manu filii
ejus. & dabo tibi decem tribus: 36. filio autem ejus dabo tribum unam, ut remaneat lucerna David
servo meo cunctis diebus coram me in Jerusalem civitate, quam elegi ut esset nomen meum ibi. 37.
Te autem assumam, & regnabis super omnia quæ desiderat anima tua, erisque rex super Israel. 38.
Si

Si igitur audieris omnia quæ præcepero tibi, & ambulaveris in viis meis, & feceris quod rectum est co-
ram me, custodiens mandata mea, & præcepta mea, sicut fecit David servus meus: ero tecum, &
ædificabo tibi domum fidelem, quomodo ædificavi David domum, & tradam tibi Israel: 39. & affli-
gam semen David super hoc, verumtamen non cunctis diebus. 40. Voluit ergo Salomon interficere Je-
roboam: qui surrexit, & aufugit in Ægyptum ad Sesac regem Ægypti, & fuit in Ægypto usque ad
mortem Salomonis. 41. Reliquum autem verborum Salomonis, & omnia quæ fecit, & sapientia
ejus: ecce universa scripta sunt in Libro verborum dierum Salomonis. 42. Dies autem, quos re-
gnavit Salomon in Jerusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt. 43. Dormivitque Salo-
mon cum patribus suis, & sepultus est in civitate David patris sui, regnavitque Roboam filius
ejus pro eo.

CAPUT XII.

Roboam iuvenum secutus consilium patitur regni divisionem, & Ieroboam rex super decem tribus constituitur, exercitum quoque Roboam adversus Ieroboam Dominus per Semeiam prophetam dissipat. Ieroboam verò aureos erexit vitulos in Dan & Bethel adorandos, constitutis solemnitate, altari, ac sacerdotibus.

A 1. Venit autem Roboam in Sichem: illuc enim congregatus erat omnis Israel ad constituendum
eum regem. 2. At verò Jeroboam filius Nabat, cùm adhuc esset in Aegypto profugus à 1.Par.10.c.1.
facie regis Salomonis, audita morte ejus, reversus est de Aegypto. 3. Miseruntque & vocaverunt
eum: venit ergo Jeroboam, & omnis multitudo Israel, & locuti sunt ad Roboam, dicentes:
4. Pater tuus durissimum jugum imposuit nobis: tu itaque nunc imminue paululum de imperio patris
tui durissimo, & de jugo gravissimo quod imposuit nobis, & serviemus tibi. 5. Qui ait eis: Ite us-
que ad tertium diem, & revertimini ad me. Cumque abiisset populus, 6. Iniit consilium rex
Roboam cum senioribus, quia assistebant coram Salomone patre ejus cùm adhuc viveret, & ait:
Quod datis mihi consilium, ut respondeam populo huic. 7. Qui dixerunt ei: Si hodie obedieris po-
pulo huic, & servieris, & petitioni eorum cesseris, locutusque fueris ad eos verba lenia, erunt
tibi servi cunctis diebus. 8. Qui dereliquit consilium senum, quod dederant ei, & adhibuit
adolescentes, qui nutriti fuerant cum eo, & assistebant illi, 9. dixitque ad eos: Quod mihi da-
tis consilium, ut respondeam populo huic, qui dixerunt mihi: Levius fac jugum quod imposuit
pater tuus super nos? 10. Et dixerunt ei juvenes qui nutriti fuerant cum eo: Sic loqueris populo
huic, qui locuti sunt ad te, dicentes: Pater tuus aggravavit jugum nostrum, tu releva nos. Sic
B loqueris ad eos. Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. 11. Et nunc pater meus
posuit super vos jugum grave, ego autem addam super jugum vestrum: pater meus cecidit vos fla-
gellis, ego autem cædam vos scorpionibus. 12. Venit ergo Jeroboam, & omnis populus ad Ro-
boam die tertia, sicut locutus fuerat rex dicens: Revertimini ad me die tertia. 13. Respondit-
que rex populo dura derelicto consilio seniorum, quod ei dederant, 14. & locutus est eis secundùm
consilium juvenum, dicens: Pater meus aggravavit iugum vestrum, ego autem addam iugo vestro:
pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cædam vos scorpionibus. 15. Et non acquievit rex
populo: quoniam aversatus fuerat eum Dominus, ut suscitaret verbum suum, quod locutus
fuerat in manu Ahiæ Silonitæ, ad Jeroboam filium Nabat. 16. Videns itaque populus quòd no- Sup.11.f.31
luisset eos audire rex, respondit ei, dicens: Quæ nobis pars in David? vel quæ hereditas in filio
Isai? Vade in tabernacula tua Israel, nunc vide domum tuam David. Et abiit Israel in taberna-
cula sua. 17. Super filios autem Israel, quicumque habitabant in civitatibus Juda, regnavit Ro-
boam. 18. Misit ergo rex Roboam Aduram, qui erat super tributa: & lapidavit eum omnis Israel,
C & mortuus est. Porrò rex Roboam festinus ascendit currum, & fugit in Jerusalem: 19. recessitque
Israel à domo David, usque in præsentem diem. 20. Factum est autem cùm audisset omnis Israel,
quòd reversus esset Jeroboam, miserunt, & vocaverunt eum congregato cœtu, & constituerunt
eum regem super omnem Israel, nec secutus est quisquam domum David præter tribum Juda solam.
21. Venit autem Roboam Jerusalem, & congregavit universam domum Juda, & tribum Beniamin,
centum octoginta millia electorum virorum bellatorum, ut pugnarent contra domùm Israel, &
reducerent regnum Roboam filio Salomonis. 22. Factus est autem sermo Domini ad Semejam
virum Dei, dicens: 23. Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Juda, & ad omnem domum Tob.11.a.5
Juda, & Beniamin, & reliquos de populo dicens: 24. Hæc dicit Dominus: Non ascendetis, ne- Exod.32.b.8.
que bellabitis contra fratres vestros filios Israel: revertatur vir in domum suam, à me enim factum
est verbum hoc. Audierunt sermonem Domini, & reversi sunt de itinere, sicut eis præceperat Do-
minus. 25. Aedificavit autem Jeroboam Sichem in monte Ephraim, & habitavit ibi: & egressus in-
de ædificavit Phanuel. 26. Dixitque Jeroboam in corde suo; Nunc revertetur regnum ad do-
D mum David. 27. si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia in domo Domini in Jerusalem: &
convertetur cor populi huius ad dominum suum Roboam regem Juda, interficientque me,
& revertentur ad eum. 28. Et excogitato consilio fecit duos vitulos aureos, & dixit eis: Nolite ultrà
ascendere in Jerusalem: Ecce dii tui Israel, qui te eduxerunt de Terra Ægypti. 29. Posuitque unum
in Bethel, & alterum in Dan: 30. & factum est verbum hoc in peccatum: ibat enim populus ad adoran-
dum vitulum usque in Dan. 31. Et fecit fana in excelsis, & sacerdotes de extremis populi, qui non 2.Par.11.e.15
erant de filiis Levi. 32. Constituitque diem solemnem in mense octavo, quintadecima die mensis, in
similitudinem solemnitatis, quæ celebrabatur in Juda. Et ascendens altare, similiter fecit in Bethel, ut
immolaret vitulis, quos fabricatus fuerat: constituitque in Bethel sacerdotes excelsorum, quæ fe-
cerat. 33. Et ascendit super altare quod extruxerat in Bethel quintadecima die mensis octavi,
quem finxerat de corde suo: & fecit solemnitatem filiis Israel, & ascendit super altare, ut
adoleret incensum.

CAPUT XIII.

Missus propheta de Iuda ad Ieroboam, de altaris subversione & nativitate Iosiæ regis prophetat: quo orante, manus Ieroboam, quæ exaruerat, sanitati restituitur, rediens autem propheta à leone occiditur, quod Dei verbo inobediens fuisset, & Ieroboam suam auget impietatem.

1. ET ecce vir Dei venit de Juda in sermone Domini in Bethel, Jeroboam stante super altare, & thus
jaciente. 2. Et exclamavit contra altare in sermone Domini, & ait: Altare, altare, hæc dicit A
4.Reg.23.d.16. Dominus: Ecce filius nascetur domui David, Josias nomine, & immolabit super te sacerdotes excelsorum, qui nunc in te thura succendunt, & ossa hominum super te incendet. 3. Deditque in illa die signum,
dicens: Hoc erit signum quod locutus est Dominus: Ecce altare scindetur, & effundetur cinis qui in eo
est. 4. Cumque audisset rex sermonem hominis Dei quem inclamaverat contra altare in Bethel, extendit
manum suam de altari, dicens: Apprehendite eum. Et exaruit manus ejus, quam extenderat contra eum, nec valuit retrahere eam ad se. 5. Altare quoque scissum est, & effusus est cinis de altari,
juxta signum quod prædixerat vir Dei in sermone Domini. 6. Et ait rex ad virum Dei: Deprecare faciem Domini Dei tui, & ora pro me, ut restituatur manus mea mihi. Oravitque vir Dei faciem Domini, & reversa est manus regis ad eum, & facta est sicut priùs fuerat. 7. Locutus est autem rex ad virum Dei: Veni mecum domum ut prandeas, & dabo tibi munera. 8. Respondítque
vir Dei ad regem: Si dederis mihi mediam partem domus tuæ, non veniam tecum, nec comedam
panem, neque bibam aquam in loco isto: 9. sic enim mandatum est mihi in sermone Domini præcipien-
Sup.11.f.31. tis: Non comedes panem, neque bibes aquam, nec reverteris per viam qua venisti. 10. Abiit ergo
per aliam viam, & non est reversus per iter, quo venerat in Bethel. 11. Prophetes autem quidam B
senex habitabat in Bethel, ad quem venerunt filii sui, & narraverunt ei omnia opera, quæ fecerat vir
Dei illa die in Bethel: & verba quæ locutus fuerat ad regem, narraverunt patri suo. 12. Et dixit eis
pater eorum: Per quam viam abiit? Ostenderunt ei filii sui viam, per quam abierat vir Dei, qui venerat
de Juda. 13. Et ait filiis suis: Sternite mihi asinum. Qui cùm stravissent, ascendit, 14. & abiit post virum Dei, & invenit eum sedentem subtus terebinthum: & ait illi: Tu ne es vir Dei qui venisti de Juda? Respondit ille: Ego sum. 15. Dixitque ad eum: Veni mecum domum, ut comedas panem, 16.
Qui ait: Non possum reverti, neque venire tecum, nec comedam panem, neque bibam aquam in loco
isto: 17. quia locutus est Dominus ad me in sermone Domini, dicens: Non comedes panem & non
bibes aquam ibi, nec reverteris per viam qua ieris. 18. Qui ait illi: Et ego propheta sum similis tui:
& angelus locutus est mihi in sermone Domini, dicens: Reduc eum tecum in domum tuam, ut comedat panem, & bibat aquam. Fefellit eum, 19. & reduxit secum: comedit ergo panem in domo
ejus, & bibit aquam. 20. Cumque sederent ad mensam, factus est sermo Domini ad prophetam, qui
reduxerat eum. 21. Et exclamavit ad virum Dei, qui venerat de Juda, dicens: Hæc dicit Dominus:
Quia non obediens fuisti ori Domini, & non custodisti mandatum quod præcepit tibi Dominus Deus
tuus, 22. & reversus es, & comedisti panem, & bibisti aquam, in loco in quo præcepit tibi ne comederes panem, neque biberes aquam, non inferetur cadaver tuum in sepulchrum patrum tuorum. 23. C
Cumque comedisset & bibisset, stravit asinum suum prophetæ, quem reduxerat. 24. Qui cùm
abiisset, invenit eum leo in via, & occidit: & erat cadaver ejus projectum in itinere: asinus autem
stabat juxta illum, & leo stabat juxta cadaver. 25. Et ecce, viri transeuntes viderunt cadaver projectum in via, & leonem stantem juxta cadaver. Et venerunt & divulgaverunt in civitate, in qua
prophetes ille senex habitabat. 26. Quod cùm audisset propheta ille, qui reduxerat eum de via,
ait: Vir Dei est, qui inobediens fuit ori Domini, & tradidit eum Dominus leoni, & confregit eum,
& occidit juxta verbum Domini, quod locutus est ei. 27. Dixitque ad filios suos: Sternite mihi asinum. Qui cum stravissent, 28. & ille abiisset, invenit cadaver ejus projectum in via, & asinum &
leonem stantes juxta cadaver: non comedit leo de cadavere, nec læsit asinum. 29. Tulit ergo prophetes cadaver viri Dei, & posuit illud super asinum, & reversus intulit in civitatem prophetæ senis
ut plangeret eum. 30. Et posuit cadaver ejus in sepulchro suo: & planxerunt eum: Heu heu mi frater. 31. Cumque planxissent eum, dixit ad filios suos: Cùm mortuus fuero, sepelite me in sepulchro,
in quo vir Dei sepultus est: juxta ossa eius ponite ossa mea. 32. Profectò enim veniet sermo, quem
prædixit in sermone Domini contra altare quod est in Bethel, & contra omnia fana excelsorum, quæ
sunt in urbibus Samariæ. 33. Post verba hæc non est reversus Jeroboam de via sua pessima, sed econtrariò fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum: quicumque volebat, implebat manum suam, &
fiebat sacerdos excelsorum. 34. Et propter hanc causam peccavit domus Jeroboam, & eversa est, & deleta de superficie terræ.

CAPUT XIV.

Abias propheta ab uxore Ieroboam super filio Abia ægrotante interrogante, prædicit filium moriturum, & domum Ieroboam penitus evertendam, quo mortuo, succedit filius Nadab: rex autem Aegypti diripit domum Domini in Ierusalem, & mortuo Roboam, succedit filius Abia.

1. IN tempore illo ægrotavit Abia filius Jeroboam. 2. Dixitque Jeroboam uxori suæ: Surge, &
commuta habitum, ne cognoscaris quòd sis uxor Ieroboam: & vade in Silo, ubi est Ahias A
propheta, qui locutus est mihi, quòd regnaturus essem super populum hunc. 3. Tolle quoque in manu
tua decem panes, & crustulam, & vas mellis, & vade ad illum: ipse enim indicabit tibi quid eventurum
sit puero huic. 4. Fecit ut dixerat, uxor Ieroboam: & consurgens abiit in Silo, & venit in domum
Ahiæ: at ille non poterat videre, quia caligaverant oculi eius præ senectute. 5. Dixit autem Dominus
ad

ad Ahiam: Ecce uxor Ieroboam ingreditur ut consulat te super filio suo qui ægrotat, hæc & hæc lo-
queris ei. Cùm ergo illa intraret, & dissimularet se esse quæ erat, 6. audivit Ahias sonitum pedum
B eius introeuntis per ostium, & ait: Ingredere uxor Ieroboam: quare aliam te esse simulas? ego autem
missus sum ad te durus nuntius, 7. Vade & dic Ieroboam: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Quia exal-
tavi te de medio populi, & dedi te ducem super populum meum Israel: 8. & scidi regnum domus
David, & dedi illud tibi, & non fuisti sicut servus meus David, qui custodivit mandata mea, & se-
cutus est me in toto corde suo, faciens quod placitum esset in conspectu meo: 9. sed operatus es mala
super omnes qui fuerunt ante te, & fecisti tibi deos alienos & conflatiles, ut me ad iracundiam pro-
vocares, me autem proiecisti post corpus tuum: 10. idcircò ecce ego inducam mala super domum Ie- Inf.15.f.29
roboam, & percutiam de Ieroboam mingentem ad parietem, & clausum, & novissimum in Israel:
& mundabo reliquias domus Ieroboam, sicut mundari solet fimus usque ad purum. 11. Qui mortui
fuerint de Jeroboam in civitate, comedent eos canes: qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt eos
aves cæli: quia Dominus locutus est. 12. Tu igitur surge, & vade in domum tuam: & in ipso introitu
pedum tuorum in urbem, morietur puer, 13. & planget eum omnis Israel, & sepeliet; iste enim
solus inferetur de Jeroboam in sepulchrum, quia inventus est super eo sermo bonus à Domino Deo Israel,
in domo Jeroboam. 14. Constituit autem sibi Dominus regem super Israel, qui percutiet domum Jero-
boam in hac die, & in hoc tempore: 15. & percutiet Dominus Deus Israel, sicut moveri solet arundo
C in aqua: & evellet Israel de terra bona hac, quam dedit patribus eorum, & ventilabit eos trans Flu-
men: quia fecerunt sibi lucos, ut irritarent Dominum. 16. Et tradet Dominus Israel propter peccata
Jeroboam, qui peccavit, & peccare fecit Israel. 17. Surrexit itaque uxor Jeroboam, & abiit, & ve-
nit in Thersa: cumque illa ingrederetur limen domus, puer mortuus est, 18. & sepelierunt eum. Et
planxit eum omnis Israel juxta sermonem Domini, quem locutus est in manu servi sui Ahiæ prophetæ.
19. Reliqua autem verborum Ieroboam, quomodo pugnaverit, & quomodo regnaverit, ecce scripta
sunt in Libro verborum dierum regum Israel. 20. Dies autem, quibus regnavit Ieroboam, viginti duo
anni sunt: & dormivit cum patribus suis: regnavitque Nadab filius ejus pro eo. 21. Porro Roboam filius
Salomonis regnavit in Juda. Quadraginta & unius anni erat Roboam, cùm regnare cœpisset: decem &
septem annos regnavit in Ierusalem civitate, quam elegit Dominus ut poneret nomen suum ibi, ex om-
nibus tribubus Israel. Nomen autem matris ejus Naama Ammanitis. 22. Et fecit Iudas malum coram
Domino, & irritaverunt eum super omnibus, quæ fecerant patres eorum in peccatis suis quæ peccave-
runt. 23. Ædificaverunt enim & ipsi sibi aras, & statuas, & lucos, super omnem collem excelsum, &
D subter omnem arborem frondosam: 24. sed & effeminati fuerunt in terra, feceruntque omnes abomina-
tiones gentium, quas attrivit Dominus ante faciem filiorum Israel. 25. In quinto autem anno regni Ro-
boam, ascendit Sesac rex Ægypti in Ierusalem, 26. & tulit thesauros domus Domini, & thesauros regios, Sup 10.c.16
& universa diripuit: scuta quoque aurea, quæ fecerat Salomon: 27. pro quibus fecit rex Roboam scuta
ærea, & tradidit ea in manum ducum scutariorum & eorum qui excubabant ante ostium domus re-
gis. 28. Cumque ingrederetur rex in domum Domini, portabant ea qui præeundi habebant officium:
& postea reportabant ad armamentarium scutariorum. 29. Reliqua autem sermonum Roboam, &
omnia quæ fecit, ecce scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda. 30. Fuitque bellum inter
Roboam & Ieroboam cunctis diebus. 31. Dormivitque Roboam cum patribus suis, & sepultus est
cum eis in civitate David; nomen autem matris ejus Naama Ammanitis: & regnavit Abiam filius ejus
pro eo.

CAPUT XV.

Impio Abiæ regi Iuda succedit pius filius Asa, qui adversus Basan regem Israel præliatur, impetrato à Benadad rege Syriæ auxilio. Asa morienti succedit filius Iosaphat: at Baasa Nadab filium Jeroboam cum universa cognatione occidit, & pro eo regnat super Israel viginti quatuor annis, impius post impium.

1 IGitur in octavo decimo anno regni Jeroboam filii Nabat, regnavit Abiam super Judam. 2. Tri-
A bus annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Maacha filia Abessalom. 3. Ambulavitque 2.Par.13.a.2
in omnibus peccatis patris sui, quæ fecerat ante eum: nec erat cor ejus perfectum cum Domino Deo
suo, sicut cor David patris ejus. 4. Sed propter David dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Jeru-
salem, ut suscitaret filium eius post eum, & statueret Jerusalem: 5. eò quòd fecisset David rectum in 2.Reg. 15.a.
oculis Domini, & non declinasset ab omnibus, quæ præceperat ei cunctis diebus vitæ suæ, excepto 4.
sermone Uriæ Hethæi. 6. Attamen bellum fuit inter Roboam & Ieroboam, omni tempore vitæ ejus:
7. Reliqua autem sermonum Abiam, & omnia quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum
dierum regum Juda? Fuitque prælium inter Abiam & inter Jeroboam. 8. Et dormivit Abiam cum 2.Par.13.a.3.
patribus suis, & sepelierunt eum in civitate David: regnavitque Asa filius eius pro eo. 9. In anno er- 2.Par.13.a.1.
go vigesimo Ieroboam regis Israel regnavit Asa rex Iuda, 10. & quadraginta & uno anno regnavit in 2.Par.13.a.1.
Jerusalem. Nomen matris eius Maacha, filia Abessalom. 11. Et fecit Asa rectum ante con-
spectum Domini, sicut David pater eius: 12. & abstulit effeminatos de terra, purgavitque uni-
versas sordes idolorum, quæ fecerant patres ejus. 13. Insuper & Maacham matrem suam amovit, ne
esset princeps in sacris Priapi, & in luco eius, quem consecraverat: subvertitque specum eius, & con-
fregit simulacrum turpissimum, & combussit in Torrente Cedron: 14. excelsa autem non abstulit.
Verumtamen cor Asa perfectum erat cum Domino cunctis diebus suis: 15. & intulit ea, quæ sanctifi-
cauerat pater suus, & vouerat in domum Domini, argentum & aurum, & vasa. 16. Bellum autem
erat inter Asa, & Baasa regem Israel, cunctis diebus eorum. 17. Ascendit quoque Baasa rex Israel in
Judam, & ædificauit Rama, ut non posset quispiam egredi vel ingredi de parte Asa regis Iuda. 18.
Tollens itaque Asa omne argentum & aurum, quod remanserat in thesauris domus Domini, & in the- 2.Par.16.a.1.
sauris domus regiæ, dedit illud in manus seruorum suorum: & misit ad Benadad filium Tabremon fi-

lii Hezion, regem Syriæ, qui habitabat in Damasco, dicens: 19. Fœdus est inter me & te, & inter
patrem meum & patrem tuum: ideò misi tibi munera, argentum & aurum: & peto ut venias, & irri- B
tum facias fœdus, quod habes cum Baasa rege Israel, & recedat à me. 20. Acquiescens Benadad
regi Asa, misit principes exercitus sui in ciuitates Jsrael, & percusserunt Ahion, & Dan, & Abel-
domum Maacha, & universum Cenneroth, omnem scilicet Terram Nephtali. 21. Quod cùm audis-
set Baasa, intermisit ædificare Rama, & reversus est in Thersa. 22. Rex autem Asa nuntium misit in
omnem Judam, dicens Nemo sit excusatus, & tulerunt lapides de Rama, & ligna ejus, quibus ædifi-
caverat Baasa, & extruxit de eis rex Asa Gabaa Beniamin, & Maspha. 23. Reliqua autem omnium
sermonum Asa, & uniuersæ fortitudinis eius, & cuncta quæ fecit, & ciuitates quas extruxit, nonne
hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Juda? Verumtamen in tempore senectutis suæ do-
luit pedes. 24. Et dormiuit cum patribus suis, & sepultus est cum eis in Civitate Dauid patris sui.
Regnauitque Josaphat filius eius pro eo. 25. Nadab verò filius Jeroboam regnauit super Israel anno se-
2.Par.17.a.1. cundo Asa regis Juda: regnavitque super Israel duobus annis. 26. Et fecit quod malum est in con-
spectu Domini, & ambulauit in viis patris sui, & in peccatis eius, quibus peccare fecit Jsrael. 27
Insidiatus est autem ei Baasa filius Ahiæ de domo Issachar, et percussit eum in Gebbethon, quæ est C
Inf.22. f.21. urbs Philisthinorum: siquidem Nadab et omnis Jsrael obsidebant Gebbethon. 28. Jnterfecit ergo il-
lum Baasa in anno tertio Asa regis Juda, et regnavit pro eo. 29. Cumque regnasset, percussit omnem
domum Jeroboam; non dimisit ne unam quidem animam de semine eius, donec deleret eum, iuxta
Sup.14.e.10. verbum Domini, quod locutus fuerat in manu serui sui Ahiæ Silonitis, 30. propter peccata Jero-
boam, quæ peccaverat, et quibus peccare fecerat Israel: et propter delictum, quo irritaverat Do-
minum Deum Israel. 31. Reliqua autem sermonum Nadab, et omnia quæ operatus est, nonne hæc
scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel? 32. Fuitque bellum inter Asa, et Baasa regem
Israel, cunctis diebus eorum. 33. Anno tertio Asa regis Iuda, regnavit Baasa filius Ahiæ, super om-
nem Israel, in Thersa, viginti quatuor annis. 34. Et fecit malum coram Domino, ambulavitque in
via Jeroboam, et in peccatis eius, quibus peccare fecit Israel.

CAPUT XVI.

Iehu prophetat regis Baasa & domus ipsius subversionem; cui mortuo succedit filius Ela, quem impius Zambri occidit, eoque regnum invadente, elegit Israel Amri: qui impio regnum obtinente, Zambri se cum domo regia succendit: mortuo autem Amri succendit filius impiissimus Achab, qui Iezabel duxit uxorem, & ejus tempore readificatur Iericho, sed non impunè.

1 FActus est autem sermo Domini ad Jehu filium Hanani contra Baasa, dicens: 2. Pro eo quòd A
exaltaui te de puluere, & posui te ducem super populum meum Israel, tu autem ambulasti
in via Ieroboam, et peccare fecisti populum meum, Israel, ut me irritares in peccatis eorum: 3.
ecce ego demetam posteriora Baasa, & posteriora domus ejus: & faciam domum tuam sicut do-
Sup.15.g.29. mum Ieroboam filii Nabat. 4. Qui mortuus fuerit de Baasa in civitate, comedent eum canes:
2.Par.16.a.2. & qui mortuus fuerit ex eo in regione, comedent eum volucres cæli. 5. Reliqua autem sermonum Baa-
sa, & quæcumque fecit, & prælia eius nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel?
6. Dormivit ergo Baasa cum patribus suis, sepultusque est in Thersa: & regnauit Ela filius ejus pro
eo. 7. Cùm autem in manu Jehu filii Hanani prophetæ verbum Domini factum esset contra Baasa, &
contra domum ejus, & contra omne malum, quod fecerat coram Domino, ad irritandum eum in
operibus manuum suarum, ut fieret sicut domus Ieroboam: ob hanc causam occidit eum, hoc est,
Jehu filium Hanani, prophetam. 8. Anno vigesimosexto Asa regis Iuda, regnavit Ela filius Baasa
super Israel in Thersa duobus annis. 9. Et rebellavit contra eum servus suus Zambri, dux mediæ partis
equitum: erat autem Ela in Thersa bibens, & temulentus, in domo Arsa præfecti Thersa. 10. Ir-
ruens ergo Zambri, percussit & occidit eum, anno vigesimoseptimo Asa regis Juda, & regnavit pro
4.Reg.9.f.31. eo. 11. Cumque regnasset, et sedisset super solium eius, percussit omnem domum Baasa, et non de-
reliquit ex ea mingentem ad parietem, et propinquos et amicos eius. 12. Deleuitque Zambri omnem
domum Baasa, iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat ad Baasa in manu Iehu prophetæ, 13.
propter universa peccata Baasa, et peccata Ela filii eius, qui peccauerunt, et peccare fecerunt Israel, B
prouocantes Dominum Deum Israel in vanitatibus suis. 14. Reliqua autem sermonum Ela, et omnia
quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel? 15. Anno vigesimo septi-
mo Asa regis Iuda, regnavit Zambri septem diebus in Thersa: porrò exercitus obsidebat Gebbethon ur-
bem Philisthinorum. 16. Cumque audisset rebellasse Zambri, & occidisse regem, fecit sibi regem
omnis Israel Amri, qui erat princeps militiæ super Israel in die illa in castris. 17. Ascendit ergo Amri,
& omnis Israel cum eo de Gebbethon, & obsidebant Thersa. 18. Videns autem Zambri quòd expugnan-
da esset ciuitas, ingressus est palatium, & succendit se cum domo regia: & mortuus est 19. in pecca-
tis suis, quæ peccaverat faciens malum coram Domino, & ambulans in via Ioroboam & in peccato
eius, quo fecit peccare Israel. 20. Reliqua autem sermonum Zambri, & insidiarum, eius, & ty-
rannidis, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel? 21. Tunc divisus est po-
pulus Israel in duas partes: media pars populi sequebatur Thebni filium Gineth, ut constitueret eum
regem: & media pars Amri. 22. Prævaluit autem populus qui erat cum Amri, populo qui sequebatur
Thebni filium Gineth: mortuusque est Thebni, & regnavit Amri. 23. Anno trigesimoprimo Asa re-
gis Juda, regnavit Amri super Israel, duodecim annis: in Thersa regnavit sex annis. 24. Emitque
montem Samariæ à Somer duobus talentis argenti: & ædificavit eum, & vocavit nomen civitatis, quam
extruxerat, nomine Semer domini montis, Samariam. 25. Fecit autem Amri malum in conspectu
Domini, & operatus est nequiter, super omnes qui fuerunt ante eum. 26. Ambulavitque in omni via
Jeroboam filii Nabat, & in peccatis ejus quibus peccare fecerat Israel: ut irritaret Dominum Deum
Israel in vanitatibus suis. 27. Reliqua autem sermonum Amri, & prælia ejus quæ gessit, nonne hæc
scri-

scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel ? 28. Dormivitque Amri cum patribus suis,
C & sepultus est in Samaria: regnavitque Achab filius ejus pro eo. 29. Achab verò filius Amri
regnavit super Israel anno trigesimooctavo Asa regis Juda. Et regnauit Achab filius Amri super
Jsrael in Samaria viginti et duobus annis, 30. Et fecit Achab filius Amri malum in conspectu
Domini, super omnes qui fuerunt ante eum. 31. Nec suffecit ei ut ambularet in peccatis
Jeroboam filii Nabat: insuper duxit uxorem Jezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum.
Et abiit, & servivit Baal, & adoravit eum. 32. Et posuit aram Baal in templo Baal, quod
ædificaverat in Samaria, 33. & plantavit lucum: & addidit Achab in opere suo, irritans Dominum
Deum Israel, super omnes reges Israel qui fuerunt ante eum. 34. In diebus ejus ædificavit
Hiel de Bethel, Jericho: in Abiram primitivo suo fundavit eam & in Segub novissimo Iof.6.d 26
suo posuit portas ejus; juxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu Josue filii Nun.

CAPUT XVII.

Elias cælum triennio claudit, primumque pascitur à corvis, deinde à muliere Sarephtana, cujus hydria farinæ & lecythus olei non minuuntur, filius autem ipsius, oratione Eliæ resuscitatur.

A 1 ET dixit Elias Thesbites de habitatoribus Galaad ad Achab: Vivit Dominus Deus Israel, in cujus
conspectu sto, si erit annis his ros & pluvia, nisi juxta oris mei verba. 2. Et factum est verbum
Domini ad eum, dicens: 3. Recede hinc, & vade contra Orientem, & abscondere in torrente Carith, Eccli.48.a 1.
qui est contra Iordanem, 4. & ibi de torrente bibes: corvisque præcepi ut pascant te ibi. 5. Abiit ergo, Iac.5.d 17
& fecit juxta verbum Domini; cumque abiisset, sedit in torrente Carith, qui est contra Jordanem.
6. Corui quoque deferebant ei panem & carnes manè, similiter panem & carnes vesperi, & bibebat
de torrente. 7. Post dies autem siccatus est torrens; non enim pluerat super terram. 8. Factus est ergo
sermo Domini ad eum, dicens; 9. Surge, & vade in Sarephta Sidoniorum, & manebis ibi: præcepi
enim ibi mulieri viduæ ut pascat te. 10. Surrexit, & abiit in Sarephta. Cumque venisset ad portam Luc.4.d 26
civitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna, & vocavit eam, dixitque ei: Da mihi paululum
aquæ in vase, ut bibam. 11. Cumque illa pergeret ut afferret, clamavit post tergum ejus, dicens, Affer
mihi, obsecro, & buccellam panis in manu tua. 12. Quæ respondit: Vivit Dominus Deus tuus, quia
non habeo panem, nisi quantum pugillus capere potest farinæ in hydria, & paululum olei in lecytho:
en colligo duo ligna, ut ingrediar & faciam illum mihi & filio meo, ut comedamus, & moriamur. 13.
Ad quam Elias ait: Noli timere, sed vade, & fac sicut dixisti: verumtamen mihi primum fac de ipsa
farinula subcinericium panem parvulum, & affer ad me: tibi autem & filio tuo facies posteà. 14. Hæc
B autem dicit Dominus Deus Israel: Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur, usque ad
diem in qua Dominus daturus est pluviam super faciem terræ. 15. Quæ abiit, & fecit juxta verbum
Eliæ: & comedit ipse, & illa, & domus ejus: & ex illa die 16. hydria farinæ non defecit, & lecythus
olei non est imminutus, juxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu Eliæ. 17. Factum est autem
post hæc, ægrotavit filius mulieris matris familias, & erat languor fortissimus, ita ut non remaneret in
eo halitus. 18. Dixit ergo ad Eliam: Quid mihi & tibi vir Dei? ingressus es ad me, ut rememorarentur
iniquitates meæ, & interficeres filium meum? 19. Et ait ad eam Elias: Da mihi filium tuum. Tulitque
eum de sinu ejus, & portavit in cœnaculum ubi ipse manebat, & posuit super lectulum suum.
20. Et clamavit ad Dominum, & dixit Domine Deus meus etiam ne viduam, apud quam ego utcumque
sustentor, afflixisti ut interficeres filium ejus? 21. Et expandit se, atque mensus est super puerum
tribus vicibus, & clamavit ad Dominum, & ait: Domine Deus meus, revertatur obsecro anima pueri
hujus in viscera ejus. 22. Et exaudivit Dominus vocem Eliæ; & reversa est anima pueri intra eum, &
revixit. 23. Tulitque Elias puerum, & deposuit eum de cœnaculo in inferiorem domum, & tradidit
matri suæ, & ait illi: En vivit filius tuus. 24. Dixitque mulier ad Eliam: Nunc in isto cognovi, quoniam
vir Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum est.

CAPUT XVIII.

Increscente fame, Elias Abdiæ herbam pecoribus quærenti occurrit, cui ægrè persuadet ut nuntiet Achab se adesse, qui occurrens Eliæ ab ipso corripitur: Dei zelo Elias 850. pseudoprophetas occidi jubet, dato de cælo igne ad consummationem holocausti, & pluviam à Deo impetrat.

A 1 POst dies multos factum est verbum Domini ad Eliam, in anno tertio, dicens: Vade & ostende
te Achab, ut dem pluviam super faciem terræ. 2. Ivit ergo Elias, ut ostenderet se Achab:
erat autem fames vehemens in Samaria. 3. Vocavitque Achab Abdiam dispensatorem domus suæ: Abdias
autem timebat Dominum valdè. 4. Nam cum interficeret Jezabel prophetas Domini, tulit ille
centum prophetas, et abscondit eos quinquagenos et quinquagenos in speluncis, et pavit eos pane et
aqua. 5. Dixit ergo Achab ad Abdiam: Vade in terram ad universos fontes aquarum, et in cunctas
valles, si fortè possimus invenire herbam, et salvare equos et mulos, et non penitus jumenta intereant
6. Diviseruntque sibi regiones, ut circuirent eas: Achab ibat per viam unam, et Abdias per viam alteram
seorsum. 7. Cumque esset Abdias in via, Elias occurrit ei: qui cùm agnovisset eum, cecidit
super faciem suam, et ait. Num tu es, domine mi, Elias? 8. Cui ille respondit. Ego. Vade, et dic
domino tuo: Adest Elias. 9. Et ille, Quid peccavi, inquit, quoniam tradis me servum tuum in manu
Achab, ut interficiat me? 10. Vivit Dominus Deus tuus, quia non est gens aut regnum, quò non miserit
dominus meus te requirens: & respondentibus cunctis: Non est hic: adjuravit regna singula &
gentes, eò quòd minimè repereris. 11. Et nunc tu dicis mihi: Vade, & dic domino tuo: Adest
Elias. 12. Cumque recessero à te, Spiritus Domini asportabit te, in locum quem ego ignoro: & ingressus

gressus nuntiabo Achab, & non inveniens te, interficiet me: servus autem tuus timet Dominum ab in-
fantia sua. 13. Numquid non indicatum est tibi domino meo, quid fecerim cùm interficeret Jezabel B
prophetas Domini, quòd absconderim de prophetis Domini centum viros, quinquagenos & quin-
quagenos in speluncis, & paverim eos pane & aqua? 14. Et nunc tu dicis: Vade, & dic domino tuo:
Adest Elias: ut interficiat me? 15. Et dixit Elias: Vivit Dominus exercituum, ante cujus vultum
sto, quia hodie apparebo ei. 16. Abiit ergo Abdias in occursum Achab, & indicavit ei: venitque
Achab in occursum Eliæ. 17. Et cùm vidisset eum, ait: Tune es ille qui conturbas Israel? 18. Et il-
le ait: Non ego turbavi Israel, sed tu, & domus patris tui, qui dereliquisti mandata Domini, & se-
cuti estis Baalim. 19. Verumtamen nunc mitte, & congrega ad me universum Israel in monte Carme-
li, & prophetas Baal quadringentos quinquaginta, prophetasque lucorum quadringentos, qui co-
medunt de mensa Jezabel. 20. Misit Achab ad omnes filios Israel, & congregavit prophetas in monte
Carmeli. 21. Accedens autem Elias ad omnem populum, ait: Usquequo claudicatis in duas partes?
si Dominus est Deus, sequimini eum: si autem Baal, sequimini eum. Et non respondit ei populus verbum.
22. Et ait rursus Elias ad populum: Ego remansi propheta Domini solus: prophetæ autem Baal qua-
dringenti & quinquaginta viri sunt. 23. Dentur nobis duo boves, & illi eligant sibi bovem unum, &
in frusta cædentes, ponent super ligna, ignem autem non supponant: & ego faciam bovem alterum,
& imponam super ligna, ignem autem non supponam. 24. Invocate nomina deorum vestrorum, & C
ego invocabo nomen Domini mei: et Deus qui exaudierit per ignem, ipse sit Deus. Respondens
omnis populus ait: Optima propositio. 25. Dixit ergo Elias prophetis Baal: Eligite vobis bovem
unum, & facite primi, quia vos plures estis: & invocate nomina deorum vestrorum ignemque non
supponatis. 26. Qui cùm tulissent bovem, quem dederat eis, fecerunt: & invocabant nomen Baal de
manè usque ad meridiem, dicentes: Baal exaudi nos. Et non erat vox, nec qui responderet: tran-
siliebantque altare quod fecerant. 27. Cumque esset jam meridies, illudebat illis Elias, dicens: Cla-
mate voce majore: Deus enim est, & forsitan loquitur, aut in diuersorio est, aut in itinere, aut certè
dormit, ut excitetur. 28. Clamabant ergo voce magna, & incidebant se juxta ritum suum cultris &
lanceolis: donec perfunderentur sanguine. 29. Postquàm autem transiit meridies, & illis prophetan-
tibus venerat tempus quo sacrificium offerri solet, nec audiebatur vox, nec aliquis respondebat, nec
attendebat orantes. 30. dixit Elias omni populo: Venite ad me. Et accedente ad se populo, curauit
altare Domini quod destructum fuerat. 31. Et tulit duodecim lapides juxta numerum tribuum filio-
rum Jacob, ad quem factus est sermo Domini, dicens: Israel erit nomen tuum. 32. Et ædificavit de
Gen. 32. f. 28. lapidibus altare in nomine Domini: fecitque aquæductum, quasi per duas aratiunculas, in circuitu
altaris. 33. & composuit ligna: diuisitque per membra bouem, & posuit super ligna, 34. & ait: Im-
plete quatuor hydrias aqua, & fundite super holocaustum, & super ligna. Rursumque dixit: Etiam
secundò hoc facite. Qui cùm fecissent secundò. ait: Etiam tertiò idipsum facite. Feceruntque tertiò,
35. & currebant aquæ circum altare, & fossa aquæductus repleta est. 36. Cumque jam tempus esset ut D
offerretur holocaustum, accedens Elias propheta, ait: Domine Deus Abraham, & Isaac, & Israel,
ostende hodie quia tu es Deus Israel, & ego servus tuus, & juxta præceptum tuum feci omnia verba
hæc. 37. Exaudi me Domine, exaudi me: ut discat populus iste, quia tu es Dominus Deus, & tu
conuertisti cor eorum iterùm. 38. Cecidit autem ignis Domini, & vorauit holocaustum, & ligna, &
lapides, puluerem quoque, et aquam quæ erat in aquæductu lambens. 39. Quod cùm vidisset omnis
populus, cecidit in faciem suam, et ait: Dominus ipse est Deus, Dominus ipse est Deus. 40. Dixit-
que Elias ad eos: Apprehendite prophetas Baal, et ne unus quidem effugiat ex eis. Quos cùm appre-
hendissent, duxit eos Elias ad torrentem Cison, et interfecit eos ibi. 41. Et ait Elias ad Achab: A-
scende, comede, et bibe: quia sonus multæ pluviæ est. 42. Ascendit Achab, ut comederet & bibe-
ret: Elias autem ascendit in verticem Carmeli, & pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua,
43. & dixit ad puerum suum: Ascende, & prospice contra mare. Qui cùm ascendisset, & contempla-
tus esset, ait: Non est quidquam. Et rursum ait illi: Revertere septem vicibus: 44. In septima au-
tem vice, Ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Qui ait: Ascende, & dic
Achab: Junge currum tuum & descende, ne occupet te pluvia. 45. Cumque se verteret huc atque il-
luc, ecce cæli contenebrati sunt, & nubes & ventus, & facta est pluvia grandis. Ascendens itaq; Achab
abiit in Jezrahel: 46. & manus Domini facta est super Eliam, accinctisque lumbis currebat ante Achab,
donec veniret in Jezrahel.

CAPUT XIX.

Elias fugiens Iezabel in deserto, à somno excitatus, panem divinitus missum edit, aquamque bibit, & ita ad montem Horeb pervenit, ibique in spelunca quærens se solum Domini prophetam relictum, audit septem millia esse relicta: mittiturque ad ungendum Hazael in regem Syriæ, Iehu in regem Israel, & Eliseum in prophetam.

1. NUntiavit autem Achab Jezabel omnia quæ fecerat Elias, & quo modo occidisset universos pro- A
phetas gladio. 2. Misitque Jezabel nuntium ad Eliam, dicens: Hæc mihi faciant dii, &
hæc addant, nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis. 3. Timuit ergo
Elias, & surgens abiit quocumque eum ferebat voluntas: venitque in Bersabee Iuda, & dimisit ibi
puerum suum, 4. & perrexit in desertum, viam unius diei. Cumque venisset, & sederet subter unam
juniperum, petivit animæ suæ ut moreretur, & ait: Sufficit mihi Domine, tolle animam meam: ne-
que enim melior sum, quàm patres mei. 5. Projecitque se, & obdormivit in umbra juniperi: & ecce
Angelus Domini tetigit eum, & dixit illi: Surge, & comede. 6. Respexit, & ecce ad caput suum
subcinericius panis, & vas aquæ: comedit ergo, & bibit, & rursum obdormivit. 7. Reversusque
est Angelus Domini secundò, & tetigit eum, dixitque illi: Surge, comede: grandis enim tibi restat
via. 8. Qui cùm surrexisset, comedit, et bibit, et ambulavit in fortitudine cibi illius, quadraginta
dic-

diebus & quadraginta noctibus, usque ad montem Dei Horeb. 9. Cumque venisset illuc, mansit in spe-
B lunca: & ecce sermo Domini ad eum, dixitque illi: Quid hic agis Elia? 10. At ille respondit; Zelo ze-
latus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuum filii Israel: altaria tua
destruxerunt, prophetas tuos occiderunt gladio, derelictus sum ego solus, & quærunt animam
meam ut auferant eam. 11. Et ait ei: Egredere, & sta in monte coram Domino: & ecce Domi-
nus transit, & spiritus grandis & fortis subvertens montes, & conterens petras ante Dominum: non in
spiritu Dominus, post spiritum commotio: non in commotione Dominus, 12. & post commotionem
ignis: non in igne Dominus, & post ignem sibilus auræ tenuis. 13. Quòd cùm audisset Elias, operuit
vultum suum pallio, & egressus stetit in ostio speluncæ, & ecce vox ad eum dicens: Quid hic agis Elia?
Et ille respondit; 14. Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum: quia dereliquerunt pactum tuum
filii Israel: altaria tua destruxerunt, prophetas tuos occiderunt gladio, derelictus sum ego solus, & Rom. 11.a.3.
quærunt animam meam ut auferant eam. 15. Et ait Dominus ad eum. Vade, & revertere in viam tuam
per desertum in Damascum: cumque perveneris illuc, unges Hazael regem super Syriam, 16. & Jehu
filium Namsi unges regem super Israel: Eliseum autem filium Saphat, qui est de Abelmeula, unges pro- 4. Reg. 9 a.2.
phetam pro te. 17. Et erit, quicumque fugerit gladium Hazael, occidet eum Jehu: & quicumque fu-
gerit gladium Jehu, interficiet eum Eliseus. 18. Et derelinquam mihi in Israel septem millia virorum,
quorum genua non sunt incurvata ante Baal, & omne os, quod non adoravit eum osculans manus. 19. Rom. 11.a.4.
C Profectus ergo inde Elias, reperit Eliseum filium Saphat, arantem in duodecim jugis boum, et ipse in
duodecim jugis boum arantibus unus erat: cumque venisset Elias ad eum, misit pallium suum super il-
lum. 20. Qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam, & ait: Osculer, oro, patrem meum, et ma-
trem meam, et sic sequar te. Dixitque ei: Vade, et revertere: quod enim meum erat, feci tibi. 21.
Reversus autem ab eo, tulit par boum, et mactavit illud, et in aratro boum coxit carnes, et dedit po-
pulo, et comederunt: consurgensque abiit, et secutus est Eliam, et ministrabat ei.

CAPUT XX.

Syri Samariam obsidentes caduntur à pueris principum provinciarum: rursumque anno altero in campestribus caduntur: rex autem Achab à propheta reprehenditur, quòd fœdus cum Benadad rege Syriæ inierit, illumque vivum dimiserit.

1. POrrò Benadad rex Syriæ, congregavit omnem exercitum suum, & triginta duos reges secum, &
equos & currus: & ascendens pugnabat contra Samariam & obsidebat eam. 2. Mittensque
A nuntios ad Achab regem Israel in civitatem, ait: 3. Hæc dicit Benadad: Argentum tuum, &
aurum tuum meum est; & uxores tuæ, & filii tui optimi, mei sunt. 4. Responditque rex Israel:
Iuxta verbum tuum, domine mi rex, tuus sum ego, & omnia mea. 5. Revertentesque nuntii,
dixerunt: Hæc dicit Benadad, qui misit nos ad te: Argentum tuum, & aurum tuum, & uxo-
res tuas, & filios tuos dabis mihi. 6. Cras igitur hac eadem hora mittam servos meos ad te, &
scrutabuntur domum tuam, & domum servorum tuorum: & omne quod eis placuerit, ponent in ma-
nibus suis, & auferent. 7. Vocavit autem rex Israel omnes seniores terræ, & ait: Animadvertite,
& videte, quoniam insidietur nobis: misit enim ad me pro uxoribus meis, & filiis, & pro argento &
auro: & non abnui. 8. Dixeruntque omnes majores natu, & universus populus, ad eum: Non au-
dias, neque acquiescas illi. 9. Respondit itaque nuntiis Benadad: Dicite domino meo regi: Omnia
propter quæ misisti ad me servum tuum in initio, faciam: hanc autem rem facere non possum, 10.
Reversique nuntii retulerunt ei. Qui remisit, & ait: Hæc faciant mihi dii, & hæc addant, si suf-
B fecerit pulvis Samariæ pugillis omnis populi qui sequitur me. 11. Et respondens rex Israel, ait: Dici-
te ei; Ne glorietur accinctus æquè ut discinctus. 12. Factum est autem, cùm audisset Benadad ver-
bum istud, bibebat ipse & reges in umbraculis, & ait servis suis: Circumdate civitatem. Et circum-
dederunt eam. 13. Et ecce propheta unus accedens ad Achab regem Israel, ait ei: Hæc dicit Domi-
nus: Certè vidisti omnem multitudinem hanc nimiam? ecce, ego tradam eam in manu tua hodie: ut
scias, quia ego sum Dominus. 14. Et ait Achab: Per quem? Dixitque ei: Hæc dicit Dominus:
Per pedissequos principum provinciarum. Et ait: Quis incipiet præliari? Et ille dixit: Tu. 15. Re-
censuit ergo pueros principum provinciarum, & reperit numerum ducentorum triginta duorum: & re-
censuit post eos populum, omnes filios Israel, septem millia: 16. & egressi sunt meridie. Benadad au-
tem bibebat temulentus in umbraculo suo, & reges triginta duo cum eo, qui ad auxilium ejus ve-
nerant. 17. Egressi sunt autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque Be-
nadad. Qui nuntiaverunt ei, dicentes: Viri egressi sunt de Samaria. 18. Et ille ait: Sive pro
pace veniunt, apprehendite eos vivos: sive ut prælientur, vivos eos capite. 19. Egressi sunt ergo
pueri principum provinciarum, ac reliquus exercitus sequebatur: 20. & percussit unusquisque vi-
C rum, qui contra se veniebat: fugeruntque Syri, & persecutus est eos Israel. Fugit quoque Bena-
dad rex Syriæ in equo cum equitibus suis. 21. Necnon egressus rex Israel percussit equos & currus, &
percussit Syriam plaga magna. 22. (Accedens autem propheta ad regem Israel, dixit ei: Vade, & con-
fortare, & scito, & vide quid facias: sequenti enim anno rex Syriæ ascendet contra te.) 23. Servi
verò regis Syriæ dixerunt ei: Dii montium sunt dii eorum, ideò superaverunt nos: sed melius est ut
pugnemus contra eos in campestribus, & obtinebimus eos. 24. Tu ergo verbum hoc fac: Amove
reges singulos ab exercitu tuo, & pone principes pro eis: 25. & instaura numerum militum qui cecide-
runt de tuis, & equos secundùm equos pristinos, & currus secundùm currus quos antè habuisti: &
pugnabimus contra eos in campestribus, & videbis quòd obtinebimus eos. Credidit consilio eorum,
& fecit ita. 26. Igitur postquam annus transierat, recensuit Benadad Syros, & ascendit in Aphec,
ut pugnaret contra Israel. 27. Porro filii Israel recensiti sunt, & acceptis cibariis profecti ex adverso,
castraque metati sunt contra eos, quasi duo parvi greges caprarum: Syri autem repleverunt terram.
28. (Et accedens unus vir Dei, dixit ad regem Israel: Hæc dicit Dominus: Quia dixerunt Syri:

Deus

Deus montium est Dominus, & non est Deus vallium: dabo omnem multitudinem hanc grandem in
manu tua, & scietis quia ego sum Dominus.) 29. Dirigebantque septem diebus ex adverso hi atque illi
acies, septima autem die commissum est bellum: percusseruntque filii Israel de Syris centum millia pe- D
ditum in die una. 30. Fugerunt autem qui remanserant in Aphec, in civitatem: & cecidit murus super
viginti septem millia hominum, qui remanserant. Porrò Benadad fugiens ingressus est civitatem, in
cubiculum quod erat intra cubiculum. 31. dixeruntque ei servi sui: Ecce, audivimus quòd reges do-
mus Israel clementes sint: ponamus itaque saccos in lumbis nostris, & funiculos in capitibus nostris,
& egrediamur ad regem Israel: forsitan salvabit animas nostras. 32. Accinxerunt saccis lumbos suos,
& posuerunt funiculos in capitibus suis, veneruntque ad regem Israel, & dixerunt ei: Servus tuus
Benadad dicit. Vivat, oro te, anima mea. Et ille ait: Si adhuc vivit, frater meus est. 33. Quod ac-
ceperunt viri pro omine; & festinantes rapuerunt verbum ex ore ejus, atque dixerunt: Frater tuus
Benadad. Et dixit eis: Ite, & adducite eum ad me. Egressus est ergo ad eum Benadad, & levavit eum
in currum suum. 34. Qui dixit ei: Civitates, quas tulit pater meus à patre tuo, reddam, & plateas
fac tibi in Damasco, sicut fecit pater meus in Samaria, & ego fœderàtus recedam à te. Pepigit ergo
fœdus, & dimisit eum. 35. Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone
Domini. Percute me. At ille noluit percutere. 36. Cui ait. Quia noluisti audire vocem Domini,
ecce recedes à me, & percutiet te leo. Cumque paululum recessisset ab eo, invenit eum leo, atque
percussit. 37. Sed & alterum inveniens virum, dixit ad eum. Percute me. Qui percussit eum, & E
vulneravit. 38. Abiit ergo propheta, & occurrit regi in via, & mutavit aspersione pulveris os et ocu-
los suos. 39. Cumque rex transisset, clamavit ad regem, et ait: Servus tuus egressus est ad præliandum
cominus: cumque fugisset vir unus, adduxit eum quidam ad me, et ait: Custodi virum istum,
qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima ejus, aut talentum argenti appendes. 40. Dum autem
Inf.22.f38 ego turbatus huc illucque me verterem, subito non comparuit. Et ait rex Israel ad eum. Hoc est
judicium tuum, quod ipse decrevisti. 41. At ille statim abstersit pulverem de facie sua, et cognovit
eum rex Israel, quòd esset de prophetis. 42. Qui ait ad eum. Hæc dicit Dominus. Quia dimisisti vi-
rum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima ejus, et populus tuus pro populo ejus.
43. Reversus est igitur rex Israel in domum suam, audire contemnens, et furibundus venit in Sa-
mariam.

CAPUT XXI.

Naboth ob negatam regi Achab vineam à falsis testibus jussu Iezabel accusatus lapidatur; quo facto, ipsi Achab ad occupandam vineam properanti Elias plurima comminatur mala, quæ tamen Achab se humiliando evadit.

1. POst verba autem hæc, tempore illo vinea erat Naboth Jezrahelitæ, qui erat in Jezrahel, juxta
palatium Achab regis Samariæ. 2. Locutus est ergo Achab ad Naboth, dicens: Da mihi vineam
tuam, ut faciam mihi hortum olerum, quia vicina est, & prope domum meam, daboque tibi pro ea A
vineam meliorem: aut si commodius tibi putas, argenti pretium, quanto digna est. 3. Cui respondit
Naboth: Propitius sit mihi Dominus, ne dem hereditatem patrum meorum tibi. 4. Venit ergo Achab
in domum suam indignans, & frendens super verbo, quod locutus fuerat ad eum Naboth Jezrahelites,
dicens: Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et projiciens se in lectulum suum, avertit faciem
suam ad parietem, & non comedit panem. 5. Ingressa est autem ad eum Jezabel uxor sua, dixit-
que ei: Quid est hoc, unde anima tua contristata est? & quare non comedis panem? 6. Qui re-
spondit ei: Locutus sum Naboth Jezrahelitæ, & dixi ei: Da mihi vineam tuam, accepta pecunia:
aut, si tibi placet, dabo tibi vineam meliorem pro ea. Et ille ait: Non dabo tibi vineam meam. 7.
Dixit ergo ad eum Jezabel uxor ejus: Grandis auctoritatis es, & benè regis regnum Israel. Surge, & co
mede panem, & æquo animo esto, ego dabo tibi vineam Naboth Jezrahelitæ. 8. Scripsit itaque litte-
ras ex nomine Achab, & signavit eas annulo ejus, & misit ad majores natu & optimates, qui erant in
civitate ejus, & habitabant cum Naboth. 9. Litterarum autem hæc erat sententia: Prædicate jeju-
nium, & sedere facite Naboth inter primos populi, 10. & submittite duos viros filios Belial contra
eum, & falsum testimonium dicant: Benedixit Deum & regem: & educite eum, & lapidate, sicque
moriatur. 11. Fecerunt ergo cives ejus majores natu & optimates, qui habitabant cum eo in urbe, si-
cut præceperat eis Iezabel, & sicut scriptum erat in litteris quas miserat ad eos: 12. prædicaverunt
jejunium, & sedere fecerunt Naboth inter primos populi. 13. Et adductis duobus viris filiis diaboli, B
fecerunt eos sedere contra eum: at illi, scilicet ut viri diabolici, dixerunt contra eum testimonium co-
ram multitudine: Benedixit Naboth Deum & regem: quam ob rem eduxerunt eum extra civitatem,
& lapidibus interfecerunt. 14. Miseruntque ad Iezabel, dicentes: Lapidatus est Naboth, & mortuus
est. 15. Factum est autem, cum audisset Jezabel lapidatum Naboth, & mortuum, locuta est ad Achab:
Surge, & posside vineam Naboth Iezrahelitæ, qui noluit tibi acquiescere, & dare eam accepta pecu-
nia: non enim vivit Naboth, sed mortuus est. 16. Quod cùm audisset Achab, mortuum videlicet
Naboth, surrexit, & descendebat in vineam Naboth Iezrahelitæ, ut possideret eam. 17. Factus est
igitur sermo Domini ad Eliam Thesbiten, dicens, 18. Surge, & descende in occursum Achab regis
Inf.22.f38 Israel, qui est in Samaria: ecce ad vineam Naboth descendit, ut possideat eam: 19. & loqueris ad
eum, dicens: Hæc dicit Dominus: Occidisti, insuper & possedisti. Et post hæc addes: Hæc dicit
Dominus: In loco hoc, in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum,
20. Et ait Achab ad Eliam: Num invenisti me inimicum tibi? Qui dixit: Inveni, eò quòd venum-
datus sis, ut taceres malum in conspectu Domini. 21. Ecce ego inducam super te malum, & demetam
4.Reg.9.b8 posteriora tua, & interficiam de Achab mingentem ad parietem, & clausum & ultimum in Israel. 22.
Sup.15.f29. Et dabo domum tuam sicut domum Jeroboam filii Nabat, & sicut domum Baasa filii Ahia: quia egisti,
Sup.16.a3 ut me ad iracundiam provocares, & peccare fecisti Israel. 23. Sed & de Iezabel locutus est Dominus,
4.Reg.9.g36 dicens: Canes comedent Iezabel in agro Jezrahel. 24. Si mortuus fuerit Achab in civitate, comedent
eum

cum canes: si autem mortuus fuerit in agro, comedent eum volucres cæli. 25. Igitur non fuit alter ta-
lis sicut Achab, qui venumdatus est, ut faceret malum in conspectu Domini: concitavit enim eum Ie-
zabel uxor sua, 26. & abominabilis factus est, in tantum ut sequeretur idola, quæ fecerant Amorrhæi,
quos consumpsit Dominus à facie filiorum Israel. 27. Itaque cùm audisset Achab sermones istos, scidit
vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, jejunavitque & dormivit in sacco, & ambulavit demis-
so capite. 28. Et factus est sermo Domini ad Eliam Thesbiten dicens: 29. Nonne vidisti humiliatum
Achab coram me? quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus ejus, sed in die-
bus filii sui inferam malum domui ejus.

CAPUT XXII.

Achab & Iosaphat reges, pseudo prophetarum vaticinio decepti ad pugnam procedunt adversus Syros pro Ramoth Galaad, ac vincuntur, occiso Achab, qui Michæam vera prophetantem carcere incluserat: impio Achab succedit filius impius Ochozias, pio autem Iosaphat succedit impius filius Ioram.

A 1. TRansierunt igitur tres anni absque bello inter Syriam & Israel. 2. In anno autem tertio,
descendit Iosaphat rex Iuda ad regem Israel. (3. Dixitque rex Israel ad servos suos : 2.Par.18.a 1.
Ignoratis quòd nostra sit Ramoth Galaad, & negligimus tollere eam de manu regis Syriæ ?) 4.
Et ait ad Josaphat: Veniesne mecum ad prœliandum in Ramoth Galaad ? 5. Dixitque Josaphat ad re-
gem Israel: Sicut ego sum, ita & tu : populus meus, & populus tuus, unum sunt, & equites
mei, equites tui. Dixitque Josaphat ad regem Israel : Quære, oro te, hodie sermonem Domi-
ni. 6. Congregavit ergo rex Israel prophetas, quadringentos circiter viros, & ait ad eos :
Ire debeo in Ramoth Galaad ad bellandum, an quiescere? Qui responderunt : Ascen-
de, & dabit eam Dominus in manu regis. 7. Dixit autem Josaphat : Non est hìc propheta Do-
mini quispiam, ut interrogemus per eum ? 8. Et ait rex Israel ad Josaphat : Remansit vir unus:
per quem possumus interrogare Dominum : sed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum,
sed malum, Michæas filius Jemla. Cui Josaphat ait : Ne loquaris ita rex. 9. Vocavit ergo rex
Israel eunuchum quemdam, & dixit ei : Festina adducere Michæam filium Jemla. 10. Rex au-
tem Israel, & Josaphat rex Juda, sedebant unusquisque in solio suo, vestiti cultu regio, in
area juxta ostium portæ Samariæ, & universi prophetæ prophetabant in conspectu eorum. 11.
Fecit quoque sibi Sedecias filius Chanaana cornua ferrea, & ait : Hæc dicit Dominus : His ven-
tilabis Syriam, donec deleas eam. 12. Omnesque prophetæ similiter prophetabant, dicentes :
Ascende in Ramoth Galaad, & vade prosperè, & tradet Dominus in manus regis. 13. Nun-
B tius verò, qui ierat ut vocaret Michæam, locutus est ad eum, dicens : Ecce sermones prophe-
tarum ore uno regi bona prædicant : sit ergo sermo tuus similis eorum : & loquere bona. 14.
Cui Michæas ait : Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi Dominus, hoc loquar. 15.
Venit itaque ad regem, & ait illi rex Michæa, ire debemus in Ramoth Galaad ad prælian-
dum, an cessare ? Cui ille respondit : Ascende, & vade prosperè, & tradet eam Dominus in
manus regis. 16. Dixit autem rex ad eum : Iterum atque iterum adjuro te, ut non loquaris mi-
hi nisi quod verum est, in nomine Domini. 17. Et ille ait : Vidi cunctum Israel dispersum in
montibus, quasi oves non habentes pastorem, & ait Dominus : Non habent isti dominum : re-
vertatur unusquisque in domum suam in pace. 18. (Dixit ergo rex Israel ad Josaphat : Num-
quid non dixi tibi, quia non prophetat mihi bonum : sed semper malum ?) 19. Ille verò ad-
dens, ait : Propterea audi sermonem Domini : Vidi Dominum sedentem super solium suum,
& omnem exercitum cæli assistentem ei à dextris & à sinistris : 20. & ait Dominus : Quis decipiet
Achab regem Israel, ut ascendat, & cadat in Ramoth Galaad ? Et dixit unus verba hujuscemo-
di, & alius aliter. 21. Egressus est autem spiritus, & stetit coram Domino, & ait : Ego deci-
piam illum. Cui locutus est Dominus : In quo? 22. Et ille ait: Egrediar, & ero spiritus men-
dax in ore omnium prophetarum ejus. Et dixit Dominus : Decipies, & prævalebis : egredere,
C & fac ita. 23. Nunc igitur ecce dedit Dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum
tuorum, qui hìc sunt, & Dominus locutus est contra te malum. 24. Accessit autem Sedecias fi-
lius Chanaana, & percussit Michæam in maxillam, & dixit : Mene ergo dimisit Spiritus Domi-
ni, & locutus est tibi ? 25. Et ait Michæas : Visurus es in die illa, quando ingredieris cubi-
culum intra cubiculum, ut abscondaris. 26. Et ait rex Israel : Tollite Michæam, & maneat
apud Amon principem civitatis, & apud Ioas filium Amelech, 27. & dicite eis : Hæc dicit rex:
Mittite virum istum in carcerem, & sustentate eum pane tribulationis, & aqua angustiæ, donec
revertar in pace. 28. Dixitque Michæas : Si reversus fueris in pace, non est locutus in me Dominus.
Et ait : Audite populi omnes. 29. Ascendit itaque rex Israel, & Iosaphat rex Iuda, in Ramoth
Galaad. 30. Dixit itaque rex Israel ad Iosaphat: Sume arma, & ingredere prælium, & induere ve-
stibus tuis. porrò rex Israel mutavit habitum suum, & ingressus est bellum. 31. Rex autem Syriæ
præceperat principibus curruum triginta duobus, dicens: Non pugnabitis contra minorem & majorem
quempiam, nisi contra regem Israel solum. 32. Cùm ergo vidissent principes curruum Iosaphat, su-
spicati sunt quod ipse esset rex Israel, & impetu facto pugnabant contra eum, & exclamavit Iosaphat.
33. Intellexeruntque principes curruum quòd non esset rex Israel, & cessaverunt ab eo. 34. Vir au-
tem quidam tetendit arcum, in incertum sagittam dirigens, & casu percussit regem Israel inter pul-
monem & stomachum. At ille dixit aurigæ suo, Verte manum tuam, & eiice me de exercitu, quia
graviter vulneratus sum. 35. Commissum est ergo prælium in die illa, & rex Israel stabat in curru suo
contra Syros, & mortuus est vespere : fluebat autem sanguis plagæ in sinum currus, 36. & præco in-
sonuit in universo exercitu antequam sol occumberet, dicens : Unusquisque revertatur in civitatem,
& in terram suam. 37. Mortuus est autem rex, & perlatus est in Samariam : sepelieruntque regem

in Samaria, 38. & laverunt currum ejus in piscina Samariæ, & linxerunt canes sanguinem ejus, & ha- E
benas laverunt, juxta verbum Domini quod locutus fuerat. 39. Reliqua autem sermonum Achab, &
universa quæ fecit, & domus eburnea quam ædificavit, cunctarumque urbium quas extruxit, nonne
hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel. 40. Dormivit ergo Achab cum patribus suis,
& regnavit Ochozias filius ejus pro eo. 41. Josaphat verò filius Asa regnare cœperat super Judam anno
quarto Achab regis Israel. 42. Trigintaquinque annorum erat cùm regnare cœpisset, & vigintiquin-
que annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Azuba filia Salai. 43. Et ambulavit in omni via
Asa patris sui, & non declinavit ex ea: fecitque quod rectum erat in conspectu Domini. 44. Verum-
tamen excelsa non abstulit: adhuc enim populus sacrificabat, & adolebat incensum in excelsis. 45.
Pacemque habuit Iosaphat cum rege Israel. 46. Reliqua autem verborum Josaphat, & opera ejus,
quæ gessit, & prælia, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Juda? 47. Sed & reli-
quias effeminatorum, qui remanserant in diebus Asa patris ejus, abstulit de terra. 48. Nec erat tunc
rex constitutus in Edom. 49. Rex verò Josaphat fecerat classes in mari, quæ navigarent in Ophir
propter aurum: & ire non potuerunt, quia confractæ sunt in Asiongaber. 50. Tunc ait Ochozias fi-
lius Achab ad Josaphat: Vadant servi mei cum servis tuis in navibus. Et noluit Josaphat. 51. Dormi-
vitque Josaphat cum patribus suis, & sepultus est cum eis in Civitate David patris sui: regnavitque Jo-
ram filius ejus pro eo. 52. Ochozias autem filius Achab regnare cœperat super Israel, in Samaria, an-
no septimodecimo Josaphat regis Juda, regnavitque super Israel duobus annis. 53. Et fecit malum
in conspectu Domini, & ambulavit in via patris sui & matris suæ, & in via Jeroboam filii Nabat, qui
peccare fecit Israel. 54. Servivit quoque Baal, & adoravit eum, & irritavit Dominum Deum Israel,
juxta omnia quæ fecerat pater ejus.

LIBER REGUM
QVARTVS,
SECVNDVM HEBRÆOS.
MALACHIM SECVNDVS.
CAPUT PRIMUM.

Ochozias rex Israel super ægritudine sua Beelzebub consulere volens ab Elia increpatur, ac moriturus prædicitur: duos quinquagenarios principes ad Eliam missos ignis calestis devorat cum ipsorum militibus, tertio principe sua modestia servato, cum quo Elias ad Ochoziam descendit: cui mortuo succedit frater Ioram.

PRÆVARICATUS est autem Moab in Israel, postquam mortuus est Achab. 2. Ceci-
ditque Ochozias per cancellos cœnaculi sui, quod habebat in Samaria, & ægrotavit: mi- A
sitque nuntios, dicens ad eos: Ite, consulite Beelzebub deum Accaron, utrùm vivere
queam de infirmitate mea hac. 3. Angelus autem Domini locutus est ad Eliam Thesbi-
ten, dicens: Surge, & ascende in occursum nuntiorum regis Samariæ, & dices ad eos:
Numquid non est Deus in Israel, ut eatis ad consulendum Beelzebub deum Accaron? 4.
Quam ob rem hæc dicit Dominus: De lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris.
Et abiit Elias. 5. Reversique sunt nuntii ad Ochoziam. Qui dixit eis: Quare reversi estis? 6. At illi re-
sponderunt ei: Vir occurrit nobis, & dixit ad nos: Ite, & revertimini ad regem, qui misit vos, & dicetis
ei: Hæc dicit Dominus: Numquid, quia non erat Deus in Israel, mittis ut consulatur Beelzebub deus
Accaron? Idcircò de lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris. 7. Qui dixit eis:
Cujus figuræ & habitus est vir ille, qui occurrit vobis, & locutus est verba hæc? 8. At illi dixerunt: Vir
pilosus, & zona pellicea accinctus renibus. Qui ait: Elias Thesbites est. 9. Misitque ad eum quinquagena-
rium principem, & quinquaginta qui erant sub eo. Qui ascendit ad eum: sedentique in vertice montis,
ait: Homo Dei, rex præcepit ut descendas. 10. Respondensque Elias, dixit quinquagenario: Si homo
Dei sum, descendat ignis de cælo, & devoret te, & quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de cælo, & B
devoravit eum, & quinquaginta qui erant cum eo. 11. Rursumque misit ad eum principem quinquagena-
rium alterum, & quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi: Homo Dei, hæc dicit rex: Festina, descende.
12. Respondens Elias ait: Si homo Dei ego sum, descendat ignis de cælo, & devoret te, & quinquaginta
tuos. Descendit ergo ignis de cælo, & devoravit illum, & quinquaginta ejus. 13. Iterum misit principem
quinquagenarium tertium, & quinquaginta qui erant cum eo. Qui cùm venisset, curvavit genua contra
Eliam, & precatus est eum, & ait: Homo Dei, noli despicere animam meam, & animas servorum tuo-
rum qui mecum sunt. 14. Ecce descendit ignis de cælo, & devoravit duos principes quinquagenarios pri-
mos, & quinquagenos qui cum eis erant: sed nunc obsecro ut misereris animæ meæ. 15. Locutus est au-
tem Angelus Domini ad Eliam, dicens: Descende cum eo, ne timeas. Surrexit igitur, & descendit cum
eo ad regem, 16. & locutus est ei: Hæc dicit Dominus: Quia misisti nuntios ad consulendum Beelzebub
deum Accaron, quasi non esset Deus in Israel, à quo posses interrogare sermonem, ideo de lectulo, super
quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris. 17. Mortuus est ergo juxta sermonem Domini, quem
lo-

locutus est Elias, & regnavit Joram frater ejus pro eo, anno secundo Joram filii Iosaphat regis Judæ: non
enim habebat filium. 18. Reliqua autem verborum Ochoziæ, quæ operatus est, nonne hæc scripta sunt in
libro sermonum dierum regum Israel?

CAPUT II.

*Eliseus individuus Eliæ comes Iordanem, a qua Eliæ pallio divisa, cum illo transit, Elia autem in cæ-
lum igneo curru rapto, duplicem ejus spiritum accipit, ac pallio Eliæ rursum Iordanis aquas divi-
dit. Elias quæsitus non invenitur: aquæ Iericho ac terræ sterilitas immisso per Eliseum sale sanan-
tur: pueríque Eliseum irridentes ab ursis lacerantur.*

A 1. FActum est autem, cùm levare vellet Dominus Eliam per turbinem in cælum, ibant Elias & Eliseus
de Galgalis. 2. Dixitque Elias ad Eliseum: Sede hic, quia Dominus misit me usque in Bethel.
Cui ait Eliseus: Vivit Dominus, & vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque descendissent
Bethel, 3. egressi sunt filii prophetarum, qui erant in Bethel, ad Eliseum, & dixerunt ei: Numquid no-
sti, quia hodie Dominus tollet dominum tuum à te? Qui respondit: Et ego novi: silete. 4. dixit au-
tem Elias ad Eliseum: Sede hìc, quia Dominus misit me in Jericho. Et ille ait: Vivit Dominus, &
vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque venissent Iericho, 5. accesserunt filii prophetarum,
qui erant in Jericho, ad Eliseum, & dixerunt ei: Numquid nosti quia Dominus hodie tollet dominum
tuum à te? Et ait: Et ego novi: silete. 6. dixit autem ei Elias: Sede hìc, quia Dominus misit me us-
que ad Jordanem. Qui ait: Vivit Dominus, & vivit anima tua, quia non derelinquam te. Ierunt
igitur ambo pariter, 7. & quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt eos, qui & steterunt
econtra, longè: illi autem ambo stabant super Jordanem. 8. Tulitque Elias pallium suum, & invol-
vit illud, & percussit aquas, quæ divisæ sunt in utramque partem, & transierunt ambo per siccum.
9. Cumque transissent, Elias dixit ad Eliseum: Postula quod vis ut faciam tibi, antequam tollar
à te. Dixitque Eliseus: Obsecro ut fiat in me duplex spiritus tuus. 10. qui respondit: Rem dif-
B ficilem postulasti: attamen si videris me, quando tollar à te, erit tibi quod petisti: si autem non
videris, non erit. 11. Cumque pergerent, & incedentes sermocinarentur: ecce currus igneus, &
equi ignei diviserunt utrumque: & ascendit Elias per turbinem in cælum. 12. Eliseus autem vi-
debat, & clamabat: Pater mi, pater mi, currus Israel, & auriga ejus. Et non vidit eum am- Eccl. 48 b 13
pliùs: apprehenditque vestimenta sua, & scidit illa in duas partes. 13. Et levavit pallium Eliæ, 1. Mach. 2. g
quod ceciderat ei: reversusque stetit super ripam Jordanis, 14. & pallio Eliæ, quod ceciderat ei, 58
percussit aquas, & non sunt divisæ, & dixit: Ubi est Deus Eliæ etiam nunc? percussitque aquas,
& divisæ sunt huc atque illuc, & transiit Eliseus. 15. Videntes autem filii prophetarum, qui
erant in Jericho econtra, dixerunt: Requievit spiritus Eliæ super Eliseum. Et venientes in oc-
cursum ejus, adoraverunt eum proni in terram, 16. dixeruntque illi: Ecce, cum servis tuis
sunt quinquaginta viri fortes, qui possunt ire, & quærere dominum tuum, ne fortè tulerit
eum spiritus Domini, & projecerit eum in unum montium, aut in unam vallium. Qui ait: No-
lite mittere. 17. Coegeruntque eum, donec acquiesceret, & diceret: Mittite. Et miserunt quin-
quaginta viros: qui cùm quæsissent tribus diebus, non invenerunt. 18. Et reversi sunt ad eum;
at ille habitabat in Jericho, & dixit eis; Numquid non dixi vobis: Nolite mittere? 19. Di-
C xerunt quoque viri civitatis ad Eliseum: Ecce habitatio civitatis hujus optima est, sicut tu ipse
domine perspicis: sed aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis. 20. At ille ait; Afferte mihi vas no-
vum, & mittite in illud sal. Quod cùm attulissent, 21. egressus ad fontem aquarum, misit in
illum sal, & ait: Hæc dicit Dominus: Sanavi aquas has, & non erit ultrà in eis mors, ne-
que sterilitas. 22. Sanatæ sunt ergo aquæ usque in diem hanc, juxta verbum Elisei, quod locutus
est. 23. Ascendit autem inde in Bethel: cumque ascenderet per viam, pueri parvi egressi sunt de civi-
tate, & illudebant ei, dicentes Ascende calve, ascende calve. 24. Qui cùm respexisset, vidit eos, &
maledixit eis in nomine Domini, egressique sunt duo ursi de saltu, & laceraverunt ex eis quadraginta duos
pueros. 25. Abiit autem inde in montem Carmeli, & inde reversus est in Samariam.

CAPUT III.

*Ob prævaricatum à rege Moab fœdus quod cum rege Israel habebat, ascendunt adversus illum rex
Israel, rex Iuda, & rex Edom, quibus siti penè enectis Dominus per Eliseum aquam sine pluvia
promittit, & victoriam de rege Moab, qui suo primogenito immolato urbis excidium arcet.*

A 1. JOram verò filius Achab regnavit super Israel in Samaria anno decimo octavo Josaphat regis Judæ.
Regnavitque duodecim annis. 2. Et fecit malum coram Domino, sed non sicut pater suus &
mater: tulit enim statuas Baal, quas fecerat pater ejus. 3. Verumtamen in peccatis Jeroboam filii
Nabat, qui peccare fecit Israel, adhæsit, nec recessit ab eis. 4. Porrò Mesa rex Moab, nutriebat
pecora multa, et solvebat regi Israel centum millia agnorum, et centum millia arietum, cum
velleribus suis. 5. Cumque mortuus fuisset Achab, prævaricatus est fœdus, quod habebat cum
rege Israel. 6. Egressus est igitur rex Joram in die illa de Samaria, et recensuit universum Israel.
7. Misitque ad Josaphat regem Juda, dicens: Rex Moab recessit à me, veni mecum contra eum ad
prælium. Qui respondit: Ascendam: qui meus est, tuus est: populus meus, populus tuus: & equi mei,
equi tui. 8. dixitque: Per quam viam ascendemus? At ille respondit. Per desertum Idumææ. 9. Perre-
xerunt igitur rex Israel, & rex Juda, & rex Edom, & circuierunt per viam septem dierum, nec erat aqua
exercitui, & jumentis quæ sequebantur eos. 10. dixitque rex Israel: Heu, heu, heu, congregavit nos
Dominus tres reges, ut traderet in manus Moab. 11. Et ait Iosaphat: est ne hic propheta Domini, ut

deprecemur Dominum per eum? Et respondit unus de servis regis Israel: Est hic Eliseus filius Saphat,
qui fundebat aquam super manus Eliæ. 12. Et ait Iosaphat: Est apud eum sermo Domini. Descen- B
ditque ad eum rex Israel, & Iosaphat rex Iuda, & rex Edom. 13. Dixit autem Eliseus ad regem Israel:
quid mihi & tibi est? vade ad prophetas patris tui, & matris tuæ. Et ait illi rex Israel: quare con-
gregavit Dominus tres reges hos, ut traderet eos in manus Moab? 14. dixitque ad eum Eliseus: Vi-
vit Dominus exercituum, in cujus conspectu sto, quòd si non vultum Iosaphat regis Iudæ erubesce-
rem, non attendissem quidem te, nec respexissem. 15. Nunc autem adducite mihi psaltem. Cumque
caneret psaltes, facta est super eum manus Domini & ait: 16. Hæc dicit Dominus: Facite alveum tor-
rentis hujus fossas & fossas. 17. Hæc enim dicit Dominus: Non videbitis ventum, neque pluviam: &
alveus iste replebitur aquis, & bibetis vos, & familiæ vestræ, & jumenta vestra. 18. Parumque est hoc
in conspectu Domini: insuper tradet etiam Moab in manus vestras. 19. Et percutietis omnem civitatem
munitam, & omnem urbem electam, & universum lignum fructiferum succidetis, cunctosque fontes
aquarum obturabitis, & omnem agrum egregium operietis lapidibus. 20. Factum est igitur mane,
quando sacrificium offerri solet, & ecce aquæ veniebant per viam Edom, & repleta est terra aquis. 21.
Universi autem Moabitæ, audientes quòd ascendissent reges ut pugnarent adversum eos, convocave-
runt omnes qui accincti erant balteo desuper, & steterunt in terminis. 22. Primoque manè surgentes, &
orto jam sole ex adverso aquarum, viderunt Moabitæ econtrà aquas rubras quasi sanguinem, 23. dixe- C
runtque: Sanguis gladii est: pugnaverunt reges contra se, & cæsi sunt mutuò; nunc perge ad prædam
Moab. 24. Perrexeruntque in castra Israel: porrò consurgens Israel, percussit Moab: at illi fugerunt
coram eis. Venerunt igitur qui vicerant, & percusserunt Moab, 25. & civitates destruxerunt: & om-
nem agrum optimum, mittentes singuli lapides, repleverunt: & universos fontes aquarum obturave-
runt; & omnia ligna fructifera succiderunt, ita ut muri tantùm fictiles remanerent, & circumdata est
civitas à fundibulariis, & magna ex parte percussa. 26. Quod cùm vidisset rex Moab, prævaluisse sci-
licet hostes, tulit secum septingentos viros educentes gladium, ut irrumperent ad regem Edom, & non
potuerunt. 27. Arripiensque filium suum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo, obtulit holo-
caustum super murum: & facta est indignatio magna in Israel, statimque recesserunt ab eo, & reversi
sunt in terram suam.

CAPUT IV.

Eliseus viduæ pauperculæ debitis oppressa oleum impetrat, quo solvat creditoribus: Sunamitidis hospitæ suæ filium, quem posteà mortuum suscitat, farina quoque pulmento infusa, ipsius aufert amaritudinem, & paucis panibus multos satiat.

1. MUlier autem quædam de uxoribus prophetarum clamabat ad Eliseum, dicens: Servus tuus vir
meus mortuus est, & tu nosti quia servus tuus fuit timens Dominum: & ecce creditor venit ut A
tollat duos filios meos ad serviendum sibi. 2. Cui dixit Eliseus: Quid vis ut faciam tibi? Dic mihi, quid
habes in domo tua? At illa respondit: Non habeo ancilla tua quidquam in domo mea, nisi parum olei,
quo ungar. 3. Cui ait. Vade, pete mutuò ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca. 4. Et ingre-
dere, & claude ostium tuum, cùm intrinsecus fueris tu: & filii tui mitte inde in omnia vasa hæc: cùm plena
fuerint, tolles. 5. Ivit itaque mulier, & clausit ostium super se, & super filios suos: illi offerebant vasa,
& illa infundebat. 6. Cumque plena fuissent vasa, dixit ad filium suum: Affer mihi adhuc vas. Et ille
respondit. Non habeo. Stetitque oleum. 7. Venit autem illa, & indicavit homini Dei. Et ille: vade, in-
quit, vende oleum, & redde creditori tuo: tu autem, & filii tui vivite de reliquo. 8. Facta est autem
quædam dies, & transibat Eliseus per Sunam: erat autem ibi mulier magna, quæ tenuit eum ut comederet
panem: cumque frequenter inde transiret, divertebat ad eam ut comederet panem. 9. Quæ dixit ad virum
suum. Animadverto quòd vir Dei sanctus est iste, qui transit per nos frequenter. 10. Faciamus ergo ei cœ-
naculum parvum, & ponamus ei in eo lectulum, & mensam, & sellam & candelabrum, ut cùm venerit ad
nos, maneat ibi. 11. Facta est ergo dies quædam, & veniens divertit in cœnaculum, & requievit ibi. 12. Di-
xitque ad Giezi puerum suum: Voca Sunamitidem istam. Qui cùm vocasset eam, & illa stetisset coram eo,
13. dixit ad puerum suum: Loquere ad eam: Ecce, sedulè in omnibus ministrasti nobis, quid vis ut faciam B
tibi? numquid habes negotium, & vis ut loquar regi, sive principi militiæ? Quæ respondit. In medio po-
puli mei habito. 14. Et ait: Quid ergo vult ut faciam ei? Dixitque Giezi: Ne quæras: filium enim non ha-
bet, & vir ejus senex est. 15. Præcepit itaque ut vocaret eam: quæ cùm vocata fuisset, & stetisset ante ostium,
16. dixit ad eam. In tempore isto, & in hac eadem hora, si vita comes fuerit, habebis in utero filium. At
illa respondit. Noli quæso domine mi, vir Dei, noli mentiri ancillæ tuæ. 17. Et concepit mulier, & pepe-
rit filium, in tempore, & in hora eadem, qua dixerat Eliseus. 18. Crevit autem puer. Et cùm esset quædam
dies, & egressus isset ad patrem suum, ad messores, 19. ait patri suo: Caput meum doleo, caput meum do-
leo. At ille dixit puero. Tolle, & duc eum ad matrem suam. 20. Qui cùm tulisset, & duxisset eum ad ma-
trem suam, posuit eum illa super genua sua usque ad meridiem, & mortuus est. 21. Ascendit autem,
& collocavit eum super lectulum hominis Dei, & clausit ostium, & egressa, 22. vocavit virum suum, &
ait. Mitte mecum, obsecro, unum de pueris, & asinam, ut excurram usque ad hominem Dei, & re-
vertar 23. Qui ait illi; Quàm ob causam vadis ad eum? hodie non sunt Calendæ, neque Sabbatum.
Quæ respondit. Vadam. 24. Stravitque asinam, & præcepit puero. Mina, et propera, ne mihi mo-
ram facias in eundo: & hoc age quod præcipio tibi. 25. Profecta est igitur, & venit ad virum
Dei in montem Carmeli, cumque vidisset eam vir Dei econtrà, ait ad Giezi puerum suum. Ecce Suna-
mitis illa. 26. Vade ergo in occursum ejus, & dic ei: Rectene agitur circa te, & circa virum tuum,
& circa filium tuum? Quæ respondit: Rectè. 27. Cumque venisset ad virum Dei in montem, ap-
prehendit pedes ejus: & accessit Giezi ut amoveret eam. Et ait homo Dei: Dimitte illam: anima enim
ejus in amaritudine est, & Dominus celavit à me, & non indicavit mihi. 28. Quæ dixit illi: Num-
quid petivi filium à domino meo? numquid non dixi tibi: Ne illudas me? 29. Et ille ait ad Giezi:

Ac-

C Accinge lumbos tuos, & tolle baculum meum in manu tua, & vade. Si occurrerit tibi homo, non
salutes eum: & si salutaverit te quispiam, non respondeas illi: & pones baculum meum super faciem
pueri. 30. Porrò mater pueri ait: Vivit Dominus, & vivit anima tua, non dimittam te. Surrexit
ergo, & secutus est eam. 31. Giezi autem præcesserat ante eos, & posuerat baculum super faciem
pueri, & non erat vox, neque sensus: reversusque est in occursum ejus, & nuntiavit ei, dicens: Non
surrexit puer. 32. Ingressus est ergo Eliseus domum, & ecce puer mortuus jacebat in lectulo ejus:
33. ingressusque clausit ostium super se, & super puerum: & oravit ad Dominum. 34. Et ascendit,
& incubuit super puerum: posuitque os suum super os ejus, & oculos suos super oculos ejus, & manus
suas super manus ejus: & incurvavit se super eum, & calefacta est caro pueri. 35. At ille reversus,
deambulavit in domo, semel huc atque illuc: & ascendit, & incubuit super eum: & oscitavit puer se-
pties, aperuitque oculos. 36. At ille vocavit Giezi, & dixit ei: Voca Sunamitidem hanc. Quæ
vocata, ingressa est ad eum. Qui ait: Tolle filium tuum. 37. Venit illa, & corruit ad pedes ejus,
& adoravit super terram: tulitque filium suum, & egressa est, 38. & Eliseus reversus est in Galga-
D la. Erat autem fames in terra, & filii prophetarum habitabant coram eo, dixitque uni de pueris
suis: Pone ollam gandem, & coque pulmentum filiis prophetarum. 39. Et egressus est unus in agrum
ut colligeret herbas agrestes: invenitque quasi vitem silvestrem, et collegit ex ea colocynthidas agri,
et implevit pallium suum, et reversus concidit in ollam pulmenti: nesciebat enim quid esset. 40. In-
fuderunt ergo sociis, ut comederent: cumque gustassent de coctione, clamaverunt, dicentes: Mors
in olla vir Dei. Et non potuerunt comedere. 41. At ille, Afferte, inquit, farinam. Cumque tu-
lissent, misit in ollam, et ait: Infunde turbæ, ut comedant. Et non fuit ampliùs quidquam ama-
ritudinis in olla. 42. Vir autem quidam venit de Baalsalisa deferens viro Dei panes primitiarum, vi-
ginti panes hordeaceos, et frumentum novum in pera sua. At ille dixit: Da populo, ut comedat. 43.
Responditque ei minister ejus: Quantum est hoc, ut apponam centum viris? Rursum ille ait: Da populo,
ut comedat: hæc enim dicit Dominus: Comedent, et supererit. 44. Posuit itaque coram eis: qui come-
derunt, et superfuit iuxta verbum Domini.

CAPUT V.

Scidit rex Israel vestimenta sua, quod jussisset rex Syriæ ut Naaman leprosum curaret, quem Eliseus septena in Iordane lotione mundat à lepra, quæ Giezi propter munera mendacio extorta ab Eliseo spreta, perpetuò adhæsit.

A 1 NAaman princeps militiæ regis Syriæ, erat vir magnus apud dominum suum, & honoratus: per
illum enim dedit Dominus salutem Syriæ: erat autem vir fortis & diues, sed leprosus. 2. Por-
rò de Syria egressi fuerant latrunculi, & captiuam duxerant de Terra Israel puellam paruulam, quæ
erat in obsequio uxoris Naaman, 3. quæ ait ad dominam suam. Utinam fuisset dominus meus ad pro-
phetam, qui est in Samaria, profectò curasset eum à lepra, quam habet. 4. Ingressus est itaque Naa-
man ad dominum suum, & nuntiauit ei, dicens: Sic & sic locuta est puella de terra Israel. 5. Dixit-
que ei rex Syriæ: Vade, & mittam litteras ad regem Israel. Qui cùm profectus esset, & tulisset secum
decem talenta argenti, & sex millia aureos, & decem mutatoria vestimentorum, 6. detulit litteras ad
regem Israel. in hæc verba: Cùm acceperis epistolam hanc, scito quòd miserim ad te Naaman servum
meum, ut cures eum à lepra sua. 7. Cumque legisset rex Israel litteras, scidit vestimenta sua, & ait:
Numquid Deus ego sum, ut occidere possim, & viuificare, quia iste misit ad me, ut curem hominem
à lepra sua? animaduertite, & videte quòd occasiones quærat aduersum me. 8. Quod cùm audisset
Eliseus vir Dei, scidisse videlicet regem Israel vestimenta sua, misit ad eum, dicens: Quare scidisti
B vestimenta tua? veniat ad me, & sciat esse prophetam in Israel. 9. Venit ergo Naaman cùm equis &
curribus, & stetit ad ostium domus Elisei: 10. misitque ad eum Eliseus nuntium, dicens: Vade,
& lauare septies in Jordane, & recipiet sanitatem caro tua, atque mundaberis. 11. Iratus Naaman rece-
debat, dicens: Putabam quòd egrederetur ad me, & stans inuocaret nomen Domini Dei sui, & tan-
geret manu sua locum lepræ, & curaret me. 12. Numquid non meliores sunt Abana & Pharphar, flu-
uii Damasci, omnibus aquis Israel, ut lauer in eis, & munder? Cùm ergo vertisset se, & abiret indi-
gnans, 13. accesserunt ad eum serui sui, & locuti sunt ei: Pater, & si rem grandem dixisset tibi pro-
pheta, certè facere debueras: quantò magis quia nunc dixit tibi: Lauare, & mundaberis? 14. De- Luc.4.c.27.
scendit, & lauit in Jordane septies juxta sermonem viri Dei, & restituta est caro ejus, sicut caro pueri
paruuli & mudatus est. 15. Reuersusque ad virum Dei cum universo comitatu suo, venit, & stetit
coram eo, & ait: Verè scio quòd non sit alius Deus in uniuersa terra, nisi tantùm in Israel. Obsecro
itaque ut accipias benedictionem à seruo tuo. 16. At ille respondit: Viuit Dominus, ante quem sto,
C quia non accipiam. Cumque vim faceret, penitus non acquieuit. 17. Dixitque Naaman: Vt vis, sed
obsecro, concede mihi seruo tuo, ut tollam onus duorum burdonum de terra: non enim faciet ultrà ser-
uus tuus holocaustum aut victimam diis alienis, nisi Domino. 18. Hoc autem solùm est, de quo deprece-
ris Dominum pro seruo tuo, quando ingredietur dominus meus templum Remmon, ut adoret, et il-
lo innitente super manum meam, si adorauero in templo Remmon, adorante eo in eodem loco, ut
ignoscat mihi Dominus seruo tuo pro hac re. 19. Qui dixit ei: Vade in pace. Abiit ergo ab eo electo terræ
tempore. 20. Dixitque Giezi puer viri Dei. Pepercit dominus meus Naaman Syro isti, ut non ac-
ciperet ab eo quæ attulit, vivit Dominus, quia curram post eum, & accipiam ab eo aliquid. 21. Et se-
cutus est Giezi post tergum Naaman, quem cùm vidisset ille currentem ad se, desiliit de curru in occur-
sum ejus, et ait, Rectene sunt omnia? 22. Et ille ait, Rectè, dominus meus misit me ad te, dicens.
Modò venerunt ad me duo adolescentes de monte Ephraim, ex filiis prophetarum, da eis talentum ar-
genti, et vestes mutatorias duplices. 23. Dixitque Naaman. Melius est ut accipias duo talenta. Et coe-
git eum, ligavitque duo talenta argenti in duobus saccis, et duplicia vestimenta, et imposuit duobus
pueris suis, qui et portaverunt coram eo. 24. Cumque venisset jam vesperi, tulit de manu eorum, et repo-
suit

fuit in domo, dimisitque viros, et abierunt. 25. Ipse autem ingressus, stetit coram domino suo. Et
dixit Eliseus: Unde venis Giezi? Qui respondit: Non ivit servus tuus quoquam. 26. At ille ait. Non-
ne cor meum in præsenti erat, quando reversus est homo de curru suo in occursum tui? Nunc igitur ac-
cepisti argentum, et accepisti vestes, ut emas oliveta, et vineas, et oves, et boves, et servos, et an-
cillas. 27. Sed et lepra Naaman adhærebit tibi, et semini tuo, usque in sempiternum. Et egressus est
ab eo leprosus quasi nix.

CAPUT VI.

Eliseus ferrum securis natare facit: regis Syriæ milites ducuntur quasi excæcati in Samariam ab Eliseo, quem ob regis sui secreta regis Israel patefacta capere nitebantur: at postmodum Syris obsidentibus Samariam, matrem ob inediam filios suos comedunt, propter quod Eliseus à rege jubetur occidi inediam.

1. DIxerunt autem filii prophetarum ad Eliseum: Ecce locus, in quo habitamus coram te, angu- A
stus est nobis. 2. Eamus usque ad Jordanem, & tollant singuli de silva materias singulas, ut
ædificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit: ite. 3. Et ait unus ex illis: Veni ergo & tu cum
servis tuis. Respondit: Ego veniam. 4. Et abiit cum eis. Cumque venissent ad Jordanem, cædebant
ligna. 5. Accidit autem, ut cùm unus materiam succidisset, caderet ferrum securis in aquam: exclama-
vitque ille, & ait: Heu heu heu domine mi, & hoc ipsum mutuò acceperam. 6. Dixit autem homo Dei:
Ubi cecidit? At ille monstravit ei locum. Præcidit ergo lignum, & misit illuc: natavitque ferrum. 7.
Et ait: Tolle. Qui extendit manum, & tulit illud. 8. Rex autem Syriæ pugnabat contra Israel, consi-
liumque iniit cum servis suis, dicens: In loco illo & illo ponamus insidias. 9. Misit itaque vir Dei ad
regem Israel, dicens: Cave ne transeas in locum illum: quia ibi Syri in insidiis sunt. 10. Misit itaque
rex Israel ad locum quem dixerat ei vir Dei, & præoccupavit eum, & observavit se ibi non semel neque
bis. 11. Conturbatumque est cor regis Syriæ pro hac re: & convocatis servis suis, ait: Quare non indi-
catis mihi quis proditor mei sit apud regem Israel? 12. Dixitque unus servorum ejus: Nequaquam Domi-
ne mi rex, sed Eliseus propheta, qui est in Israel, indicat regi Israel omnia verba quæcumque locutus
fueris in conclavi tuo. 13. Dixitque eis: Ite, & videte ubi sit: ut mittam, & capiam eum. Annuntiave-
runtque ei dicentes: Ecce in Dothan. 14. Misit ergo illuc equos & currus, & robur exercitus: qui cum B
venissent nocte, circumdederunt civitatem. 15. Consurgens autem diluculò minister viri Dei, egressus,
vidit exercitum in circuitu civitatis, & equos & currus, nuntiavitque ei, dicens; Heu heu heu domine
mi, quid faciemus? 16. At ille respondit; Noli timere, plures enim nobiscum sunt, quàm cum illis.
17. Cumque orasset Eliseus, ait, Domine, aperi oculos hujus, ut videat. Et aperuit Dominus ocu-
los pueri, & vidit; & ecce mons plenus equorum, & curruum igneorum, in circuitu Elisei. 18. Ho-
stes verò descenderunt ad eum: porrò Eliseus oravit ad Dominum, dicens: Percute obsecro, gentem
hanc cæcitate. Percussitque eos Dominus, ne viderent, juxta verbum Elisei. 19. dixit autem ad
eos Eliseus: Non est hæc via, neque ista est civitas: sequimini me, & ostendam vobis virum quem
quæritis. Duxit ergo eos in Samariam: 20. cumque ingressi fuissent in Samariam, dixit Eliseus: Do-
mine aperi oculos istorum, ut videant. Aperuitque Dominus oculos eorum, & viderunt se esse in me-
dio Samariæ. 21. dixitque rex Israel ad Eliseum, cùm vidisset eos: Numquid percutiam eos, pater
mi? 22. At ille ait: Non percuties: neque enim cepisti eos gladio & arcu tuo, ut percutias: sed
pone panem & aquam coram eis, ut comedant & bibant, & vadant ad dominum suum. 23. Apposita-
que est eis ciborum magna præparatio, & comederunt & biberunt, & dimisit eos, abieruntque ad do-
minum suum, & ultra non venerunt latrones Syriæ in terram Israel. 24. Factum est autem post
hæc, congregavit Benadad rex Syriæ, universum exercitum suum, & ascendit, & obsidebat Sama- C
riam. 25. Factaque est fames magna in Samaria: et tamdiu obsessa est, donec venumdaretur caput asini
octoginta argenteis, et quarta pars cabi stercoris columbarum quinque argenteis. 26. Cumque rex Is-
rael transiret per murum, mulier quædam exclamavit ad eum, dicens: Salva me domine mi rex. 27.
Qui ait: Non te salvat Dominus: unde te possum salvare? de area, vel de torculari? Dixitque ad eam
rex: quid tibi vis? Quæ respondit: 28. Mulier ista dixit mihi: Da filium tuum, ut comedamus eum
hodie, et filium meum comedemus cras. 29. Coximus ergo filium meum, et comedimus. Dixitque ei
die altera: Da filium tuum, ut comedamus eum. Quæ abscondit filium suum. 30. Quod cùm audisset
rex, scidit vestimenta sua, et transibat per murum. Viditque omnis populus cilicium, quo vestitus erat
ad carnem intrinsecus. 31. Et ait rex: Hæc mihi faciat Deus, et hæc addat, si steterit caput Elisei filii
Saphat super ipsum hodie. 32. Eliseus autem sedebat in domo sua, et senes sedebant cum eo. Præmisit
itaque virum: et antequam veniret nuntius ille, dixit ad senes: Numquid scitis quòd miserit filius ho-
micidæ hic, ut præcidatur caput meum? videte ergo, cùm venerit nuntius, claudite ostium, et non si-
natis eum introire: ecce enim sonitus pedum domini ejus post eum est. 33. Adhuc illo loquente eis, ap-
paruit nuntius, qui veniebat ad eum. Et ait: Ecce, tantum malum à Domino est: quid amplius expe-
ctabo à Domino?

CAPUT VII.

Eliseus in Samaria prædicit fore frumenti abundantiam, quam leprosi quattuor in Samaria annuntiant, territis a Deo Syris, ac omnibus relictis obsidionem solventibus; dux autem Elisei verbo incredulus, à turba conculcatur in porta Samariæ.

1. DIxit autem Eliseus: Audite verbum Domini: Hæc dicit Dominus: In tempore hoc cras modius
similæ uno statere erit, & duo modii hordei statere uno, in porta Samariæ. 2. Respondens
unus

A unus de ducibus, super cujus manum rex incumbebat, homini Dei, ait: Si Dominus fecerit etiam cataractas in cælo, numquid poterit esse quod loqueris? Qui ait: Videbis oculis tuis, & inde non comedes. 3. Quatuor ergo viri erant leprosi juxta introitum portæ: qui dixerunt ad invicem: Quid hic esse volumus donec moriamur? 4. Sive ingredi voluerimus civitatem, fame moriemur: sive manserimus hic, moriendum nobis est: venite ergo, & transfugiamus ad castra Syriæ, si pepercerint nobis, vivemus: si autem occidere voluerint, nihilominus moriemur. 5. Surrexerunt ergo vesperi, ut venirent ad castra Syriæ. Cumque venissent ad principium castrorum Syriæ, nullum ibidem repererunt. 6. Siquidem Dominus sonitum audiri fecerat in castris Syriæ, curruum & equorum, & exercitus plurimi: dixeruntque ad invicem: Ecce mercede conduxit adversum nos rex Israel reges Hethæorum & Ægyptiorum, & venerunt super nos. 7. Surrexerunt ergo, & fugerunt in tenebris, & dereliquerunt tentoria sua, & equos & asinos, in castris: fugeruntque, animas tantùm suas salvare cupientes. 8. Igitur cùm venissent leprosi illi ad principium castrorum, ingressi sunt unum tabernaculum, & comederunt & biberunt: tuleruntque inde argentum, & aurum, & vestes, & abierunt, & absconderunt: & rursùm reversi sunt ad aliud tabernaculum, & inde similiter auferentes absconderunt. 9. Dixeruntque ad invicem: Non rectè facimus: hæc enim dies boni nuntii est. Si tacuerimus, & noluerimus nuntiare usque manè, sceleris arguemur: venite, eamus, & nuntiemus in aula regis. 10. Cumque venissent ad portam civitatis, narraverunt eis, dicentes: Ivimus ad castra Syriæ, & nullum ibidem repe-

B rimus hominem, nisi equos & asinos alligatos, & fixa tentoria. 11. Ierunt ergo portarii, & nuntiaverunt in palatio regis intrinsecus. 12. Qui surrexit nocte, & ait ad servos suos: Dico vobis quid fecerint nobis Syri: Sciunt quia fame laboramus, & idcircò egressi sunt de castris, & latitant in agris, dicentes: Cùm egressi fuerint de civitate, capiemus eos vivos, & tunc civitatem ingredi poterimus. 13. Respondit autem unus servorum ejus: Tollamus quinque equos, qui remanserunt in urbe (quia ipsi tantùm sunt in universa multitudine Israel, alii enim consumpti sunt) & mittentes explorare poterimus. 14. Adduxerunt ergo duos equos, misitque rex in castra Syrorum, dicens: Ite & videte. 15. Qui abierunt post eos usque ad Jordanem: ecce autem omnis via plena erat vestibus & vasis, quæ projecerant Syri cùm turbarentur: reversique nuntii indicaverunt regi. 16. Et egressus populus diripuit castra Syriæ: factusque est modius similæ statere uno, & duo modii hordei statere uno, juxta verbum Domini. 17. Porrò rex ducem illum, in cujus manu incumbebat, constituit ad portam: quem conculcavit turba in introitu portæ, & mortuus est, juxta quod locutus fuerat vir Dei, quando descenderat rex ad eum. 18. Factumque est secundùm sermonem viri Dei, quem dixerat regi, quando ait: Duo modii hordei statere uno erunt, & modius similæ statere uno, hoc eodem tempore eras in porta Samariæ: 19. quando responderat dux ille viro Dei, & dixerat. Etiamsi Dominus fecerit cataractas in cælo, numquid poterit fieri quod loqueris? Et dixit ei: Videbis oculis tuis, & inde non comedes. 20. Evenit ergo ei sicut prædictum fuerat, & conculcavit eum populus in porta, & mortuus est.

CAPUT VIII.

Post septennem famem ab Eliseo prædictam, Sunamitis, quæ ipsius consilio peregrinata erat, reversa suos agros cum fructibus recuperat. Eliseus Benadad ægrotantem prædicit moriturum, & impium Hazael regnaturum: Ioram rex Iuda percussit Idumæos, quòd à se recessissent; cui impio succedit Ochozias filius impius.

A 1. Eliseus autem locutus est ad mulierem, cujus vivere fecerat filium, dicens: Surge, vade tu & domus tua, & peregrinare ubicumque repereris; vocavit enim Dominus famem, & veniet super terram septem annis. 2. Quæ surrexit, & fecit juxta verbum hominis Dei; & vadens cum domo sua, peregrinata est in Terra Philisthiim diebus multis. 3. Cumque finiti essent anni septem, reversa est mulier de terra Philisthiim, & egressa est ut interpellaret regem pro domo sua, & pro agris suis. 4. Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri Dei, dicens: Narra mihi omnia magnalia quæ fecit Eliseus. 5. Cumque ille narraret regi quo modo mortuum suscitasset, apparuit mulier, cuius vivificaverat filium, clamans ad regem pro domo sua, & pro agris suis. Dixitque Giezi: Domine mi rex, hæc est mulier, & hic est filius ejus, quem suscitavit Eliseus. 6. Et interrogavit rex mulierem: quæ narravit ei. Deditque ei rex eunuchum unum, dicens: Restitue ei omnia quæ sua sunt, & universos redditus agrorum, à die qua reliquit terram usque ad præsens. 7. Venit quoque Eliseus Damascum, & Benadad rex Syriæ ægrotabat: nuntiaveruntque ei, dicentes. Venit vir Dei huc. 8. Et ait rex ad Hazael: Tolle tecum munera, & vade in occursum viri Dei, & consule Dominum per eum, dicens, Si evadere potero de infirmitate mea hac? 9. Ivit igitur Hazael in occursum eius, habens secum munera, & omnia bona Damasci, onera quadraginta camelorum. Cumque stetisset coram eo, ait. Filius tuus Benadad rex Syriæ misit me ad te, dicens. Si sanari potero de infirmitate

Sup. 4. f 35.

B mea hac? 10. Dixitque ei Eliseus: Vade, dic ei. Sanaberis: porrò ostendit mihi Dominus quia morte morietur. 11. Stetitque cum eo, & conturbatus est usque ad suffusionem vultus: flevitque vir Dei. 12. Cui Hazael ait? Quare dominus meus flet? At ille dixit: Quia scio quæ facturus sis filiis Israel mala. Civitates eorum munitas igne succendes, & juvenes eorum interficies gladio, & parvulos eorum elides, & prægnantes divides. 13. Dixitque Hazael. Quid enim sum servus tuus canis, ut faciam rem istam magnam? Et ait Eliseus. Ostendit mihi Dominus te regem Syriæ fore. 14. Qui cùm recessisset ab Eliseo, venit ad dominum suum. Qui ait ei: Quid dixit tibi Eliseus? At ille respondit. Dixit mihi. Recipies sanitatem. 15. Cumque venisset dies altera, tulit stragulum, & infudit aquam, & expandit super faciem eius, quo mortuo, regnavit Hazael pro eo. 16. Anno quinto Joram filii Achab regis Israel, & Iosaphat regis Iuda, regnavit Ioram filius Josaphat rex Iuda. 17. Triginta duorum annorum erat cùm regnare cœpisset, & octo annis regnavit in Ierusalem. 18. Ambulavitque in viis regum Israel, sicut ambulaverat domus Achab, filia enim Achab erat uxor eius, & fecit quod malum est in conspectu Domini. 19. Noluit autem Dominus disperdere Iudam, propter David servum suum, sicut promiserat ei, ut daret illi lucernam, & filiis eius cunctis diebus. 20.

2. Par. 21. f 35.
2. Reg. 7. c 16

In

Præcipitate eam deorsum, & præcipitaverunt eam, aspersusque est sanguine paries, & equorum ungulæ
conculcaverunt eam. 34. Cumque introgressus esset, ut comederet, biberetque, ait: Ite, & videte male-
dictam illam, et sepelite eam: quia filia regis est. 35. Cumque issent ut sepelirent eam, non invenerunt
nisi calvariam, et pedes, et summas manus. 36. Reversique nuntiaverunt ei. Et ait Iehu: Sermo Domi- 3.Reg.21.f.23
ni est, quem locutus est per servum suum Eliam Thesbiten, dicens: In agro Iezrahel comedent canes car-
nes Iezabel, 37. et erunt carnes Jezabel sicut stercus super faciem terræ in agro Iezrahel; ita ut prætereun-
tes dicant: Hæccine est illa Jezabel?

CAPUT X.

Iehu 70. filios Achab & 42. fratres Ochoziæ necari jubet, totamque Achab progeniem delet, & omnes sacerdotes Baal callidè convocatos occidit: exusta illius statua, & templo in cloacam verso; attamen in cultu vitulorum aureorum perseverat Iehu, ideo vehementer cæsus est Israel ab Hazael: mortuo autem Iehu, succedit filius ejus Ioachaz.

A 1. ERant autem Achab septuaginta filii in Samaria: scripsit ergo Jehu litteras, & misit in Samariam,
ad optimates civitatis, & ad majores natu, & ad nutritios Achab dicens: 2. Statim ut acceperitis
litteras has, qui habetis filios domini vestri, & currus, & equos, & civitates firmas, & arma. 3. eligi-
te meliorem, et eum qui vobis placuerit de filii domini vestri, et eum ponite super solium patris sui,
et pugnate pro domo domini vestri. 4. Timuerunt illi vehementer, et dixerunt: Ecce duo reges
non potuerunt stare coram eo, et quo modo nos valebimus resistere? 5. Miserunt ergo præpositi do-
mus, et præfecti civitatis, et majores natu, et nutritii, ad Iehu, dicentes: Servi tui sumus, quæcum-
que jusseris faciemus, nec constituemus nobis regem: quæcumque tibi placent fac. 6. Rescripsit au-
tem eis litteras secundò, dicens: Si mei estis, & obeditis mihi, tollite capita filiorum domini ve-
stri, & venite ad me hac eadem hora cras in Jezrahel. Porrò filii regis, septuaginta viri, apud optimates
civitatis nutriebantur. 7. Cumque venissent litteræ ad eos, tulerunt filios regis, & occiderunt septua-
ginta viros, & posuerunt capita eorum in cophinis, & miserunt ad eum in Jezrahel. 8. Venit autem
nuntius, & indicavit ei, dicens: Attulerunt capita filiorum regis. Qui respondit: Ponite ea ad duos
B acervos juxta introitum portæ usque mane. 9. Cumque diluxisset, egressus est, & stans dixit ad om-
nem populum: Justi estis: si ego conjuravi contra dominum meum, & interfeci eum, quis percussit
omnes hos? 10. Videte ergo nunc quoniam non cecidit de sermonibus Domini in terram, quos
locutus est Dominus super domum Achab, & Dominus fecit quod locutus est in manu 3.Reg.21.g.29
servi sui Eliæ. 11. Percussit igitur Jehu, omnes qui reliqui erant de domo Achab in
Jezrahel, & universos optimates ejus, & notos, & sacerdotes, donec non remanerent ex eo reliquiæ.
12. Et surrexit, & venit in Samariam: cumque venisset ad Cameram pastorum in via, 13. invenit
fratres Ochoziæ regis Juda, dixitque ad eos: Quinam estis vos? Qui responderunt: Fratres Ochoziæ
sumus, & descendimus ad salutandos filios regis, & filios reginæ. 14. Qui ait: Comprehendite eos
vivos. Quos cùm comprehendissent vivos, jugulaverunt eos in cisterna juxta Cameram, quadraginta
duos viros, & non reliquit ex eis quemquam. 15. Cumque abiisset inde, invenit Jonadab filium Re-
chab in occursum sibi, & benedixit ei. Et ait ad eum. Numquid est cor tuum rectum, sicut
cor meum cum corde tuo? Et ait Jonadab. Est. Si est, inquit, da manum tuam. Qui dedit
C ei manum suam. At ille levavit eum ad se in currum: 16. dixitque ad eum: Veni mecum, & vide ze-
lum meum pro Domino. Et impositum in curru suo, 17. duxit in Samariam. Et percussit omnes qui
reliqui fuerant de Achab in Samaria usque ad unum, juxta verbum Domini, quod locutus est per
Eliam. 18. Congregavit ergo Jehu omnem populum, & dixit ad eos: Achab coluit Baal parum,
ego autem colam eum ampliùs. 19. Nunc igitur omnes prophetas Baal, & universos servos ejus, & 3.Reg.16.g.31
cunctos sacerdotes ipsius, vocate ad me: nullus sit qui non veniat, sacrificium enim grande est mihi
Baal: quicumque defuerit, non vivet. Porrò Jehu faciebat hoc insidiosè, ut disperderet cultores
Baal. 20. Et dixit: Sanctificate diem solemnem Baal. Vocavitque, 21. & misit in universos termi-
nos Israel, & venerunt cuncti servi Baal, & non fuit residuus ne unus quidem qui non veniret. Et
ingressi sunt templum Baal, & repleta est domus Baal, à summo usque ad summum. 22. Dixit-
que his qui erant super vestes: Proferte vestimenta universis servis Baal. Et protulerunt eis vestes.
23. Ingressusque Jehu, & Jonadab filius Rechab, templum Baal, ait cultoribus Baal. Perquirite,
& videte, ne quis fortè vobiscum sit de servis Domini, sed ut sint servi Baal soli, 24. Ingressi sunt
igitur ut facerent victimas & holocausta: Jehu autem præparaverat sibi foris octoginta viros, &
dixerat eis: Quicumque fugerit de hominibus his, quos ego adduxero in manus vestras, anima
ejus erit pro anima illius. 25. Factum est autem, cùm completum esset holocaustum, præcepit
D Jehu militibus & ducibus suis: Ingredimini, & percutite eos, nullus evadat. Percusseruntque eos
in ore gladii, & projecerunt milites & duces, & ierunt in civitatem templi Baal, 26. & protu-
lerunt statuam de fano Baal, & combusserunt, 27. & comminuerunt eam. Destruxerunt quoque
ædem Baal, & fecerunt pro ea latrinas usque in diem hanc. 28. Delevit itaque Jehu Baal de
Israel, 29. verumtamen à peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, non recessit,
nec dereliquit vitulos aureos, qui erant in Bethel, & in Dan. 30. Dixit autem Dominus ad Je-
hu: Quia studiosè egisti quod rectum erat, & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in
corde meo fecisti contra domum Achab: filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super Inf.15.c.12
thronum Israel. 31. Porrò Jehu non custodivit ut ambularet in lege Domini Dei Israel in toto cor-
de suo: non enim recessit à peccatis Jeroboam, qui peccare fecerat Israel. 32. In diebus illis
cœpit Dominus tædere super Israel, percussitque eos Hazael in universis finibus Israel, 33. à
Jordane contra Orientalem plagam, omnem Terram Galaad, & Gad, & Ruben, & Manasse,
ab Aroer, quæ est super Torrentem Arnon, & Galaad, & Basan. 34. Reliqua autem verbo-
rum Jehu, & universa quæ fecit, & fortitudo ejus, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum

dierum regum Israel ? 35. Et dormivit Iehu cum patribus suis , sepelieruntque eum in Samaria :
& regnavit Joachaz filius ejus pro eo. 36. Dies autem, quos regnavit Iehu super Israel, viginti &
octo anni sunt, in Samaria.

CAPUT XI.

Athalia audita filii morte, omne semen regium præter Ioas ferro extinguit, & regnum sibi usurpat; sed præcipiente Iojada sacerdote occiditur, & Ioas rex Juda constituitur, destructis aris & imaginibus Baal

1. ATHalia verò mater Ochoziæ, videns mortuum filium suum, surrexit, & interfecit omne semen A
2.Par.22.d 10 regium. 2. Tollens autem Iosabà filia regis Ioram, soror Ochoziæ, Ioas filium Ochoziæ, fu-
rata est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur,& nutricem ejus, de triclinio: & abscondit eum
à facie Athaliæ, ut non interficeretur. 3. Eratque cum ea sex annis clam in domo Domini: porrò
2.Par.22.a 10 Athalia regnavit super terram. 4. Anno autem septimo misit Ioiada, & assumens centuriones &
milites, introduxit ad se in templum Domini, pepigitque cum eis fœdus: & adiurans eos in do-
mo Domini ostendit eis filium regis: 5. & præcepit illis, dicens: iste est sermo, quem facere
debetis: 6. Tertia pars vestrum introeat sabbato, & observet excubias domus regis. Tertia autem
pars sit ad portam Sur: & tertia pars sit ad portam, quæ est post habitaculum scutariorum: & custo-
dietis excubias domus Messa. 7. Duæ verò partes è vobis, omnes egredientes sabbato, custodiant excu-
bias domus Domini circa regem. 8. Et vallabitis eum, habentes arma in manibus vestris, si quis autem
ingressus fuerit septum templi: interficiebatur: eritisque cum rege introeunte & egrediente. 9. & fece-
runt centuriones, juxta omnia quæ præceperat eis Jojada sacerdos: & assumentes singuli viros suos,
qui ingrediebantur sabbatum, cum his qui egrediebantur sabbato, venerunt ad Ioiadam sacerdo-
tem. 10. Qui dedit eis hastas, & arma regis David, quæ erant in domo Domini. 11. Et steterunt sin-
guli habentes arma in manu sua, à parte templi dextera, usque ad partem sinistram altaris & ædis, B
circum regem. 12. Produxitque filium regis, & posuit super eum diadema, & testimonium: feceruntque eum regem, & unxerunt: & plaudentes manu, dixerunt: Vivat rex. 13. Audivit autem Atha-
lia vocem populi currentis: & ingressa ad turbas in templum Domini, 14. vidit regem stantem super
tribuna juxta morem, & cantores & tuba prope eum, omnemque populum terræ lætantem, & canen-
tem tubis: & scidit vestimenta sua, clamavitque: Conjuratio, conjuratio. 15. Præcepit autem
Ioiada centurionibus, qui erant super exercitum, & ait eis: Educite eam extra septa templi, & qui-
cumque eam secutus fuerit, feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos: Non occidatur in templo Domini.
16. imposueruntque ei manus, & impegerunt eam per viam introitus equorum, juxta palatium, & in-
terfecta est ibi. 17. Pepigit ergo Ioiada fœdus inter Dominum, & inter regem, & inter populum, ut
esset populus Domini, & inter regem & populum. 18. ingressusque est omnis populus terræ templum
Baal, & destruxerunt aras ejus, & imagines contriverunt validè Mathan quoque sacerdotem Baal occi-
derunt coram altari. Et posuit sacerdos custodias in domo Domini, 19. Tulitque centuriones, & Ce-
rethi & Phelethi legiones, & omnem populum terræ, deduxeruntque regem de domo Domini: & ve-
nerunt per viam portæ scutariorum in palatium, & sedit super thronum regum, 20. Lætatusque est
omnis populus terræ, & civitas conquievit: Athalia autem occisa est gladio in domo regis. 21. Septem-
que annorum erat Ioas, cùm regnare cœpisset.

CAPUT XII.

Ioas gazophylacii pecuniam ad sartatecta templi instauranda expendit, Hazaeli autem regi Syriæ bellum contra Ierusalem paranti mittit omnes templi, & palatium thesauros; tandemque à servis suis occiditur: cui succedit filius Amasias.

1. ANno septimo Jehu, regnavit Joas: et quadraginta annis regnavit in Jerusalem, nomen ma-
tris ejus Sebia de Bersabee. 2. Fecitque Joas rectum coram Domino cunctis diebus, quibus A
docuit eum Jojada sacerdos. 3. Verumtamen excelsa non abstulit: adhuc enim populus immolabat,
et adolebat in excelsis incensum. 4. Dixitque Joas ad sacerdotes: Omnem pecuniam sanctorum,
quæ illata fuerit in templum Domini à prætereuntibus, quæ offertur pro pretio animæ, et quam
sponte et arbitrio cordis sui inferunt in templum Domini: 5. accipiant illam sacerdotes juxta or-
dinem suum, et instaurent sartatecta domus, si quid necessarium viderint instauratione. 6. Igitur
usque ad vigesimumtertium annum regis Joas, non instauraverunt sacerdotes sartatecta templi.
7. Vocavitque rex Joas Ioadam pontificem et sacerdotes, dicens eis: Quare sartatecta non instau-
ratis templi, nolite ergo ampliùs accipere pecuniam juxta ordinem vestrum, sed ad instauratio-
nem templi reddite eam. 8. Prohibitique sunt sacerdotes ultrà accipere pecuniam à populo, et in-
staurare sartatecta domus. 9. Et tulit Jojada pontifex gazophylacium unum, aperuitque foramen
desuper, & posuit illud juxta altare ad dexteram ingredientium domum Domini, mittebantque in eo sa-
cerdotes, qui custodiebant ostia, omnem pecuniam, quæ deferebatur ad templum Domini. 10. Cumque
viderent nimiam pecuniam esse in gazophylacio, ascendebat scriba regis, & pontifex, effundebatque, &
numerabant pecuniam, quæ inveniebatur in domo Domini: 11. & dabant eam juxta numerum & mensu-
ram, in manu eorum qui præerant cæmentariis domus Domini: qui impendebant eam in fabris lignorum
& in cæmentariis iis, qui operabantur in domo Domini, 12. & sartatecta faciebant: & in iis, qui cædebant
saxa, & ut emerent ligna, & lapides, qui excidebantur, ita ut impleretur instauratio domus Domini, in
universis quæ indigebant expensa ad muniendam domum. 13. Verumtamen non fiebant ex eadem pecu-
pia hydriæ templi Domini, & fuscinulæ, & thuribula, & tubæ, & omne vas aureum & argenteum, de pe-
cunia

C cunia quæ inferebatur in templum Domini. 14. iis enim qui faciebant opus, dabatur ut instauraretur
templum Domini: 15. & non fiebat ratio iis hominibus, qui accipiebant pecuniam ut distribuerent eam
artificibus, sed in fide tractabant eam. 16. Pecuniam verò pro delicto, & pecuniam pro peccatis, non in-
ferebant in templum Domini, quia sacerdotum erat. 17. Tunc ascendit Hazael rex Syriæ, & pugnabat con-
tra Geth, cepitque eam: & direxit faciem suam ut ascenderet in Jerusalem. 18. Quamob rem tulit Joas
rex Juda omnia sanctificata, quæ consecraverant Josaphat & Joram & Ochozias, patres ejus reges Juda,
& quæ ipse obtulerat: & universum argentum, quod inveniri potuit in thesauris templi Domini, & in
palatio regis: misitque Hazaeli regi Syriæ, & recessit ab Jerusalem. 19. Reliqua autem sermonum Joas, &
universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Juda? 20. Surrexerunt autem
servi ejus, & coniuraverunt inter se, percusseruntque Joas in domo Mello in descensu Sella. 21. Josachar
namque filius Semaath, & Jozabat filius, Somer servi ejus, percusserunt eum, & mortuus est: & sepelierunt
eum cum patribus suis in Civitate David, regnavitque Amasias filius ejus pro eo.

CAPUT XIII.

Joachaz rex Israel propter peccata sua gravissimè afflictus à rege Syriæ, conversus ad Dominum liberatur, cui mortuo succedit filius Ioas, qui juxta Elisei morientis vaticinium Syros ter devicit: mortui autem Elisei sepulchro injectus quidam mortuus suscitatur.

A 1. ANno vigesimo tertio Joas filii Ochoziæ regis Juda, regnavit Joachaz filius Jehu super Israel
in Samaria decem & septem annis. 2. Et fecit malum coram Domino, secutusque est
peccata Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, & non declinavit ab eis. 3. Iratusque est
furor Domini contra Israel, & tradidit eos in manu Hazael regis Syriæ, & in manu Benadad filii
Hazael cunctis diebus. 4. Deprecatus est autem Joachaz faciem Domini, & audivit eum Dominus:
vidit enim angustiam Israel, quia attriverat eos rex Syriæ: 5. & dedit Dominus salvatorem Israeli,
& liberatus est de manu regis Syriæ: habitaveruntque filii Israel in tabernaculis suis sicut heri & nu-
diustertius. 6. Verumtamen non recesserunt a peccatis domus Jeroboam, qui peccare fecit
Israel, sed in ipsis ambulaverunt: siquidem & lucus permansit in Samaria. 7. Et non sunt de-
relicti Joachaz de populo nisi quinquaginta equites, & decem currus, & decem millia pedi-
tum: interfecerat enim eos rex Syriæ, & redegerat quasi pulverem in tritura areæ. 8. Reliqua
autem sermonum Joachaz, & universa quæ fecit, & fortitudo ejus, nonne hæc scripta sunt in Li-
bro sermonum dierum regum Israel? 9. Dormivitque Joachaz cum patribus suis, & sepelierunt eum
in Samaria: regnavitque Ioas filius ejus pro eo. 10. Anno trigesimo septimo Joas regis Juda, re-
gnavit Joas filius Joachaz super Israel in Samaria sedecim annis, 11. & fecit quod malum est in con-
spectu Domini. non declinavit ab omnibus peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel,
sed in ipsis ambulavit. 12. Reliqua autem sermonum Joas, & universa quæ fecit, & fortitudo
ejus, quomodo pugnaverit contra Amasiam regem Juda, nonne hæc scripta sunt in Libro sermo-
num dierum regum Israel? 13. Et dormivit Joas cum patribus suis: Jeroboam autem sedit super
B solium ejus. Porrò Ioas sepultus est in Samaria cum regibus Israel. 14. Eliseus autem ægrotabat in-
firmitate, qua & mortuus est: descenditque ad eum Joas rex Israel, & flebat coram eo, dice-
batque: Pater mi, pater mi, currus Israel, & auriga ejus. 15. Et ait illi Eliseus: Affer ar-
cum, & sagittas. Cumque attulisset ad eum arcum, & sagittas, 16. dixit ad regem Israel: Po-
ne manum tuam super arcum. Et cùm posuisset ille manum suam, supposuit Eliseus manus suas ma-
nibus regis, 17. & ait: Aperi fenestram orientalem. Cumque aperuisset, dixit Eliseus. Iace sagit-
tam. Et jecit. Et ait Eliseus: Sagitta salutis Domini, & sagitta salutis contra Syriam: percu-
tiesque Syriam in Aphec, donec consumas eam. 18. Et ait: Tolle sagittas, Qui cùm tulisset,
rursum dixit ei: Percute iaculo terram. Et cùm percussisset tribus vicibus, & stetisset, 19. iratus est
vir Dei contra eum, & ait: Si percussisses quinquies, aut sexies, sive septies, percussisses Syriam
usque ad consumptionem: nunc autem tribus vicibus percuties eam. 20. Mortuus est ergo Eli-
seus, & sepelierunt eum. Latrunculi autem de Moab venerunt in terram in ipso anno. 21.
Quidam autem sepelientes hominem, viderunt latrunculos, & projecerunt cadaver in sepulchro Eli-
sei. Quod cùm tetigisset ossa Elisei, revixit homo, & stetit super pedes suos. 22. Igitur Hazael rex Eccli. 48. b 14
Syriæ afflixit Israel cunctis diebus Joachaz: 23. & misertus est Dominus eorum, & reversus est ad eos
propter pactum suum, quod habebat cum Abraham, & Isaac, & Iacob: & noluit disperdere eos,
neque proiicere penitus, usque in præsens tempus. 24. Mortuus est autem Hazael rex Syriæ, & re-
gnavit Benadad filius ejus pro eo. 25. Porrò Ioas filius Ioachaz tulit urbes de manu Benadad filii Ha-
zael, quas tulerat de manu Ioachaz patris sui jure prælii, tribus vicibus percussit eum Joas, & reddi-
dit civitate Israel.

CAPUT XIV.

Amasias interfectis occisoribus patris sui Ioas, percutit Edom, sed hac victoria factus elatior, provocans ad bellum Ioas regem Israel, ab eo capitur, & Ierusalem diripitur: at Ioas regi Israel succedit filius Ieroboam, qui ab angustiis liberat Israel; cui succedit filius Zacharias: porrò facta conjuratione adversus Amasiam regem Iuda à suis occiditur, cui succeditur filius Azarias impius.

A 1. IN anno secundo Ioas filii Ioachaz regis Israel, regnavit Amasias filius Joas regis Juda. 2. Viginti
quinque annorum erat cùm regnare cœpisset: viginti autem & novem annis regnavit in Ieru- 2 Par. 25. a 1
salem, nomen matris ejus Iojadam de Ierusalem. 3. Et fecit rectum coram Domino, verumtamen
non ut David pater ejus. Iuxta omnia, quæ fecit Ioas pater suus, fecit: 4. nisi hoc tantùm,

quòd excelsa non abstulit; adhuc enim populus immolabat, & adolebat incensum in excelsis. 5. Cum-
que obtinuisset regnum, percussit servos suos, qui interfecerant regem patrem suum. 6. filios au-
tem eorum qui occiderant, non occidit, juxta quod scriptum est in libro legis Moysi, sicut præ-
cepit Dominus, dicens: Non morientur patres pro filiis, neque filii morientur pro patribus: sed B
unusquisque in peccato suo morietur, 7. Ipse percussit Edom in Valle Salinarum decem millia, &
apprehendit petram in prælio, vocavitque nomen eius Jectehel, usque in præsentem diem. 8. Tunc
misit Amasias nuntios ad Joas filium Joachaz, filii Jehu regis Israel, dicens: Veni, & videamus
nos. 9. Remisitque Joas rex Israel ad Amasiam regem Juda, dicens: Carduus Libani misit ad
cedrum quæ est in Libano, dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem Transieruntque bestiæ saltus,
quæ sunt in Libano, & conculcaverunt carduum. 10. Percutiens invaluisti super Edom, & suble-
vavit te cor tuum: contentus esto gloria, & sede in domo tua: quare provocas malum, ut cadas
tu & Judas tecum? 11. Et non acquievit Amasias: ascenditque Joas rex Israel, & viderunt se,
ipse & Amasias rex Juda, in Bethsames oppido Judæ. 12. Percussusque est Juda coram Israel, &
fugerunt unusquisque in tabernacula sua, 13. Amasiam verò regem Juda, filium Joas filii Ocho-
ziæ, cepit Ioas rex Israel in Bethsames, & adduxit eum in Jerusalem: & interrupit murum Jerusa-
lem, à porta Ephraim usque ad portam anguli, quadringentis cubitis. 14. Tulitque omne aurum
& argentum, et universa vasa, quæ inventa sunt in domo Domini, et in thesauris regis, et obsides,
et reversus est in Samariam. 15. Reliqua autem verborum Ioas quæ fecit, et fortitudo eius qua pu-
gnavit contra Amasiam regem Juda, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel? C
16. Dormivitque Ioas cum patribus suis, et sepultus est in Samaria cum regibus Israel: et regnavit
Ieroboam filius eius pro eo. 17. Vixit autem Amasias, filius Joas, rex Iuda, postquam mortuus
est Joas filius Ioachaz regis Israel, quindecim annis. 18. Reliqua autem sermonum Amasiæ, nonne
hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda? 19. Factaque est contra eum coniu-
ratio in Ierusalem, at ille fugit in Lachis. Miseruntque post eum in Lachis, & interfecerunt eum ibi.
20. Et asportaverunt in equis, sepultusque est in Ierusalem cum patribus suis in Civitate David. 21.
Tulit autem universus populus Judæ Azariam annos natum sedecim, & constituerunt eum regem pro
2.Par. 26.a 1. patre eius Amasia, 22. Ipse ædificavit Ælath, & restituit eam Judæ, postquam dormivit rex cum pa-
tribus suis. 23. Anno quintodecimo Amasiæ filii Joas regis Juda, regnavit Jeroboam filius Joas regis
Israel in Samaria, quadraginta & uno anno: 24. & fecit quod malum est coram Domino. Non recessit
ab omnibus peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel. 25. Ipse restituit terminos Israel,
ab introitu Emath, usque ad mare solitudinis, juxta sermonem Domini Dei Israel, quem locutus est
per servum suum Jonam filium Amathi prophetam qui erat in Geth, quæ est in Opher. 26. Vidit enim
Dominus afflictionem Israel amaram nimis, & quòd consumpti essent usque ad clausos carcere, & ex-
tremos, & non esset qui auxiliaretur Israeli. 27. Nec locutus est Dominus ut deleret nomen Israel de sub
cælo, sed salvavit eos in manu Jeroboam filii Joas. 28. Reliqua autem sermonum Jeroboam, & univer-
sa quæ fecit, & fortitudo ejus qua præliatus est, & quomodo restituit Damascum & Emath Judæ in
Israel, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel, 29. Dormivitque Ieroboam cum
patribus suis regibus Israel, & regnavit Zacharias filius eius pro eo.

CAPUT XV.

Azaria leproso succedit filius Ioathan in Iuda, Zacharia autem in Israel succedit Sellum, & huic Manahem qui fit tributarius Regi Assyriorum, & huic Phaceia, & huic Phacee; cujus temporibus Theglathphalasar devictam magnam partem Israelitarum transtulit in Assyrios: huic succedit Osee: in Juda autem mortuo Ioathan, succedit filius Achaz.

1. ANno vigesimo septimo Jeroboam regis Israel, regnavit Azarias filius Amasiæ regis Iuda, 2.
Sedecim annorum erat cùm regnare cepisset, & quinquaginta duobus annis regnavit in Ierusa- A
lem: nomen matris eius Iechelia de Jerusalem. 3. Fecitque quod erat placitum coram Domino, juxta
omnia quæ fecit Amasias pater ejus. 4. Verumtamen excelsa non est demolitus: adhuc populus sacrifica-
bat, & adolebat incensum in excelsis. 5. Percussit autem Dominus regem, et fuit leprosus usque in
2.Par.26.d 21 diem mortis suæ, et habitabat in domo libera seorsum. Joathan verò filius regis gubernabat palatium,
et judicabat populum terræ. 6. Reliqua autem sermonum Azariæ, et universa quæ fecit, nonne hæc
scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda? 7. Et dormivit Azarias cum patribus suis, sepe-
lieruntque eum cum majoribus suis in civitate David, et regnavit Ioathan filius eius pro eo. 8. Anno tri-
gesimo octavo Azariæ regis Juda, regnavit Zacharias filius Jeroboam super Israel in Samaria sex mensi-
bus. 9. et fecit quod malum est coram Domino, sicut fecerant patres ejus, non recessit à peccatis Jero-
boam filii Nabat, qui peccare fecit Israel. 10. Coniuravit autem contra eum Sellum filius Iabes: per-
cussitque eum palam, et interfecit, regnavitque pro eo. 11. Reliqua autem verborum Zachariæ, non-
ne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel? 12. Iste est sermo Domini, quem locutus
Sup. 10.f 30. est ad Jehu, dicens: Filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel. Factum- B
que est ita. 13. Sellum filius Jabes regnavit trigesimo nono anno Azariæ regis Juda, regnavit autem uno
mense in Samaria. 14. Et ascendit Manahem filius Gadi de Thersa: venitque in Samariam, et percussit
Sellum filium Iabes in Samaria, et interfecit eum regnavitque pro eo. 15. Reliqua autem verborum Sel-
lum, et coniuratio ejus per quam tetendit insidias, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum
regum Israel. 16. Tunc percussit Manahem Thapsam, & omnes qui erant in ea, & terminos eius de
Thersa, noluerant enim aperire ei, & interfecit omnes prægnantes ejus, & scidit eas. 17. Anno trigesi-
mo nono Azariæ regis Iuda, regnavit Manahem filius Gadi super Israel decem annis in Samaria. 18. Fe-
citque quod erat malum coram Domino: non recessit à peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit
Israel cunctis diebus ejus. 19. Veniebat Phul rex Assyriorum in terram, & dabat Manahem Phul mille ta-
lenta argenti, ut esset ei in auxilium, & firmaret regnum ejus. 20. Indixitque Manahem argentum su-

per

per Israel cunctis potentibus & divitibus, ut daret regi Assyriorum, quinquaginta siclos argenti per sin-
B gulos: reversusque est rex Assyriorum, & non est moratus in terra. 21. Reliqua autem sermonum Ma-
nahem, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel? 22. Et
dormivit Manahem cum patribus suis: regnavitque Phaceja filius ejus pro eo. 23. Anno quinquagesimo
Azariæ regis Juda, regnavit Phaceia filius Manahem super Israel in Samaria biennio: 24. Et fecit quod
erat malum coram Domino: non recessit à peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel. 25.
Conjuravit autem adversus eum Phacee filius Romeliæ, dux eius, & percussit eum in Samaria in turre do-
mus regiæ, juxta Argob, & iuxta Arie, & cum eo quinquaginta viros de filiis Galaaditarum, & interfe-
cit eum, regnavitque pro eo. 26. Reliqua autem sermonum Phaceia, & universa quæ fecit, nonne hæc
scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel? 27. Anno quinquagesimo secundo Azariæ regis Iu-
da, regnavit Phacee filius Romeliæ super Israel in Samaria viginti annis. 28. Et fecit quod erat malum
coram Domino: non recessit à peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel. 29. In diebus Pha-
cee regis Israel venit Theglathphalasar rex Assur, & cepit Aion, & Abel Domum, Maacha & Janoe, &
Cedes, & Asor, & Galaad, & Galilæam, & universam Terram Nephthali: & transtulit eos in Assyrios.
C 30. Coniuravit autem, & tetendit insidias Osee filius Ela contra Phacee filium Romeliæ, & percussit
eum, & interfecit: regnavitque pro eo vigesimo anno Joatham filii Ozæ. 31. Reliqua autem sermonum
Phacee, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel? 32.
Anno secundo Phacee, filii Romeliæ regis Israel, regnavit Joatham filius Oziæ regis Iuda. 33. Viginti
quinque annorum erat cùm regnare cœpisset, & sedecim annis regnavit in Jerusalem: nomen matris eius
Jerusa, filia Sadoc. 34. Fecitque quod erat placitum coram Domino: juxta omnia quæ fecerat Ozias pa-
ter suus operatus est. 35. Verumtamen excelsa non abstulit: adhuc populus immolabat, & adolebat in-
censum in excelsis: ipse ædificavit portam domus Domini sublimissimam. 36. Reliqua autem sermonum
Joatham, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Juda? 37. In
diebus illis cœpit Dominus mittere in Judam Rasin regem Syriæ, & Phacee filium Romeliæ. 38. Et dor-
mivit Joatham cum patribus suis, sepultusque est cum eis in Civitate David patris sui, & regnavit Achaz
filius eius pro eo.

CAPUT XVI.

Achaz filium suum per ignem consecrat idolis: regibus quoque Israel & Syriæ Ierusalem obsidentibus auxilium à rege Assyriorum missis muneribus obtinet: in cujus gratiam, ablato Dei cultu, diis Assyriorum sacrificat cui succedit pius filius Ezechias.

A 1. ANno decimo septimo Phacee filii Romeliæ, regnavit Achaz filius Joatham regis Iuda. 2. Vigin-
ti annorum erat Achaz cùm regnare cœpisset, & sedecim annis regnavit in Ierusalem: non 2.Par.28.a.1.
fecit quod erat placitum in conspectu Domini Dei sui, sicut David pater ejus. 3. sed ambulavit in via
regum Israel: insuper & filium suum consecravit, transferens per ignem secundum idola Gentium: quæ
dissipavit Dominus coram filiis Israel. 4. Immolabat quoque victimas, & adolebat incensum in excel-
sis, & in collibus, & sub omni ligno frondoso. 5. Tunc ascendit Rasin rex Syriæ, & Phacee filius
Romeliæ rex Israel, in Ierusalem ad præliandum: cumque obsiderent Achaz, non valuerunt supe-
rare eum. 6. In tempore illo restituit Rasin rex Syriæ, Ailam Syriæ, & eiecit Iudæos de Aila: & Isai.7.a.1.
Idumæi venerunt in Ailam, & habitaverunt ibi usque in diem hanc. 7. Misit autem Achaz nuntios ad
Theglathphalasar regem Assyriorum, dicens: Servus tuus, & filius tuus ego sum: ascende, & sal-
vum me fac de manu regis Syriæ, & de manu regis Israel, qui consurrexerunt adversum me. 8. Et
cùm collegisset argentum & aurum, quod inveniri potuit in domo Domini, & in thesauris regis, misit
regi Assyriorum munera. 9. qui & acquievit voluntati ejus: ascendit enim rex Assyriorum in Da-
mascum, & vastavit eam; et transtulit habitatores ejus Cyrenen, Rasin autem interfecit. 10. Perre-
xitque rex Achaz in occursum Theglathphalasar regi Assyriorum in Damascum; cumque vidisset al-
tare Damasci, misit rex Achaz ad Uriam sacerdotem exemplar ejus, et similitudinem juxta omne opus
ejus. 11. Extruxitque Urias sacerdos altare: juxta omnia quæ præceperat rex Achaz de Damasco, ita
B fecit sacerdos Urias, donec veniret rex Achaz de Damasco. 12. Cumque venisset rex de Damasco, vidit
altare, et veneratus est illud: ascenditque et immolavit holocausta, et sacrificium suum, 13. et libavit liba-
mina, et fudit sanguinem pacificorum, quæ obtulerat super altare. 14. Porrò altare æreum, quod erat coram
Domino, transtulit de facie templi, & de loco altaris, et de loco templi Domini: posuitque illud ex latere al-
taris ad Aquilonem. 15. Præcepit quoque rex Achaz Uriæ sacerdoti, dicens: Super altare majus offer
holocaustum matutinum, et sacrificium vespertinum, et holocaustum regis, et sacrificium ejus, et holo-
caustum universi populi terræ, et sacrificia eorum, et libamina eorum: et omnem sanguinem holocausti,
et universum sanguinem victimæ super illud effundes: altare verò æreum erit paratum ad voluntatem
meam. 16. Fecit igitur Urias sacerdos, juxta omnia quæ præceperat rex Achaz. 17. Tulit autem rex
Achaz cælatas bases, et luterem, qui erat desuper: et mare deposuit de bobus æreis, qui sustentabant il-
lud, et posuit super pavimentum stratum lapide. 18. Musach quoque sabbati, quod ædificaverat in
templo, et ingressum regis exteriùs, convertit in templum Domini, propter regem Assyriorum. 19.
Reliqua autem verborum Achaz, quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum
Juda? 20. Dormivitque Achaz cum patribus suis, et sepultus est cum eis in Civitate David, et regnavit
Ezechias filius eius pro eo.

CA-

CAPUT XVII.

Post multa filiorum Israel quæ commemorantur facinora, Salmanasar sub Osee recusante antiquum Assyrio pendere tributum, transfert Israel in Assyrios, & quia Assyrii in Samariam missi cultum Dei ignorantes devorabantur à leonibus, mittitur eis sacerdos Israeliticus qui ipsos instituat, sicque factum est, ut & Deo idolis servirent.

1. ANno duodecimo Achaz regis Iuda, regnavit Osee filius Ela in Samaria super Israel novem an- A
nis. 2. Fecitque malum coram Domino: sed non sicut reges Israel, qui ante eum fuerant.
Inf.18.b 9. 3. Contra hunc ascendit Salmanasar rex Assyriorum, & factus est ei Osee servus, reddebatque illi
Tob.1.a 2. tributa. 4. Cumque deprehendisset rex Assyriorum Osee, quod rebellare nitens misisset nuntios ad
Sua regem Ægypti, ne præstaret tributa regi Assyriorum, sicut singulis annis solitus erat, obsedit
eum, & vinctum misit in carcerem. 5. Pervagatusque est omnem terram: & ascendens Samariam,
Inf.18.b 10. obsedit eam tribus annis. 6. Anno autem nono Osee, cepit rex Assyriorum Samariam, & transtu-
lit Israel in Assyrios: posuitque eos in Hala, & in Habor, juxta fluvium Gozan, in civitatibus Me-
dorum. 7. factum est enim, cùm peccassent filii Israel Domino Deo suo, qui eduxerat eos de Ter-
ra Ægypti, de manu Pharaonis regis Ægypti, coluerunt deos alienos. 8. Et ambulaverunt juxta
ritum Gentium, quas consumpserat Dominus in conspectu filiorum Israel, & regum Israel, quia
similiter fecerant. 9. Et offenderunt filii Israel verbis non rectis Dominum Deum suum: & ædifi-
caverunt sibi excelsa in cunctis urbibus suis, à Turre custodum usque ad Civitatem munitam.
10. feceruntque sibi statuas, & lucos, in omni colle sublimi, & subter omne lignum nemoro- B
sum: 11. & adolebant ibi incensum super aras in morem Gentium, quas transtulerat Dominus à
facie eorum: feceruntque verba pessima irritantes Dominum. 12. & coluerunt immunditias, de
Ier.25.a 5. quibus præcepit eis Dominus ne facerent verbum hoc. 13. Et testificatus est Dominus in Israel &
in Juda, per manum omnium Prophetarum & Videntium, dicens: Revertimini à viis vestris pes-
simis, & custodite præcepta mea, & ceremonias, juxta omnem legem quam præcepi patribus ve-
stris: & sicut misi ad vos in manu servorum meorum Prophetarum. 14. Qui non audierunt, sed
induraverunt cervicem suam juxta cervicem patrum suorum, qui noluerunt obedire Domino Deo
suo. 15. Et abiecerunt legitima ejus, & pactum, quod pepigit cum patribus eorum, & testifica-
tiones, quibus contestatus est eos: secutique sunt vanitates, & vanè egerunt: & secuti sunt Gen-
tes, quæ erant per circuitum eorum, super quibus præceperat Dominus eis, ut non facerent sicut
& illæ faciebant. 16. Et dereliquerunt omnia præcepta Domini Dei sui: feceruntque sibi confla-
tiles duos vitulos, & lucos, & adoraverunt universam militiam cæli: servieruntque Baal, 17. &
consecraverunt filios suos, & filias suas, per ignem: & divinationibus inserviebant & auguriis: & C
tradiderunt se ut facerent malum coram Domino, ut irritarent eum. 18. iratusque est Dominus
vehementer Israeli, & abstulit eos à conspectu suo, & non remansit nisi tribus Juda tantummodò.
19. Sed nec ipse Juda custodivit mandata Domini Dei sui: verum ambulavit in erroribus Israel, quos
operatus fuerat. 20. Projecitque Dominus omne semen Israel, & afflixit eos, & tradidit eos in
3.Reg.12.d 19. manu diripientium, donec proiiceret eos à facie sua: 21. ex eo jam tempore, quo scissus est Israel à
domo David, & constituerunt sibi regem Jeroboam filium Nabat: separavit enim Jeroboam Israel
à Domino, & peccare eos fecit peccatum magnum. 22. Et ambulaverunt filii Israel in universis peccatis
Ier.25.b 9. Jeroboam quæ fecerat: & non recesserunt ab eis. 23. usquequò Dominus auferret Israel à facie sua, sicut
locutus fuerat in manu omnium servorum suorum Prophetarum: translatusque est Israel de terra sua in
Assyrios, usque in diem hanc. 24. Adduxit autem rex Assyriorum de Babylone, & de Cutha, & de
Avah, & de Emath, & de Sepharuaim: & collocavit eos in civitatibus Samariæ pro filiis Israel: qui pos-
sederunt Samariam, & habitaverunt in urbibus ejus. 25. Cumque ibi habitare cœpissent, non timebant
Dominum: & immisit in eos Dominus leones, qui interficiebant eos. 26. Nuntiatumque est regi Assyrio- D
rum, & dictum: Gentes, quas transtulisti, & habitare fecisti in civitatibus Samariæ, ignorant legiti-
ma Dei terræ: & immisit in eos Dominus leones, & ecce interficiunt eos, eò quòd ignorent ritum Dei
terræ. 27. Præcepit autem rex Assyriorum, dicens: Ducite illuc unum de sacerdotibus, quos inde ca-
ptivos adduxistis, & vadat, & habitet cum eis: & doceat eos legitima Dei terræ. 28. igitur cùm venisset
unus de sacerdotibus his, qui captivi ducti fuerant de Samaria, habitavit in Bethel, et docebat eos quo-
modo colerent Dominum. 29. Et unaquæque Gens fabricata est deum suum: posueruntque eos in fanis
excelsis, quæ fecerant Samaritæ, Gens et Gens in urbibus suis, in quibus habitabat. 30. Viri enim Ba-
bylonii fecerunt Sochothbenoth: viri autem Chutæi fecerunt Nergel: & viri de Emath fecerunt Asi-
ma. 31. Porrò Hevæi fecerunt Nebahaz & Tharthac. Hi autem qui erant de Sepharuaim, combure-
bant filios suos igni, Adramelech & Anamelech diis Sepharuaim, 32. & nihilominùs colebant Dominum.
Sup.10.f 30. Fecerunt autem sibi de novissimis sacerdotes excelsorum, & ponebant eos in fanis sublimibus. 33. Et
cum Dominum colerent, diis quoque suis serviebant juxta consuetudinem Gentium, de quibus translati
fuerant Samariam: 34. usque in præsentem diem morem sequuntur antiquum: non timent Dominum, E
neque custodiunt ceremonias ejus, judicia, & legem, & mandatum, quod præceperat Dominus
filiis Jacob, quem cognominavit Israel: 35. & percusserat cum eis pactum, & mandaverat eis,
Gen. 32.f 28. dicens: Nolite timere deos alienos, & non adoretis eos, neque colatis eos, & non immoletis eis:
36. Sed Dominum Deum vestrum, qui eduxit vos de Terra Ægypti in fortitudine magna, & in
brachio extento, ipsum timete, & illum adorate, & ipsi immolate. 37. Ceremonias quoque, &
judicia, & legem, & mandatum, quod scripsit vobis, custodite ut faciatis cunctis diebus: &
non timeatis deos alienos. 38. Et pactum, quod percussit vobiscum, nolite oblivisci: nec colatis
deos alienos, 39. sed Dominum Deum vestrum timete, & ipse eruet vos de manu omnium inimi-
corum vestrorum. 40. illi verò non audierunt, sed juxta consuetudinem suam pristinam perpetra-
bant. 41. Fuerunt igitur Gentes istæ timentes quidem Dominum, sed nihilominùs & idolis suis
servientes: nam & filii eorum, & nepotes, sicut fecerunt patres sui, ita faciunt usque in præsen-
tem diem.

CA-

CAPUT XVIII.

Ezechias pietate eximius, dissipatis idolorum delubris, ac æneo Moysi serpente confracto; percutit Edom, & cum Assyriis rebelasset, rex Assyriorum expugnatis civitatibus Juda Ezechiæ veniam precanti, magnam pecuniæ vim imponit, missa quoque manu valida Jerusalem obsidet, multis probris in Ezechiam, & blasphemiis in Deum per Rabsacem jactatis.

A 1. ANno tertio Osee filii Ela regis Israel, regnavit Ezechias filius Achaz regis Juda, 2. Viginti quinque annorum erat, cùm regnare cœpisset: & viginti novem annis regnavit in Je- 2.Par.28.d
rusalem: nomen matris eius Abi filia Zachariæ. 3. Fecitque quod erat bonum coram Domino, juxta 27.& 29.a t
ta omnia quæ fecerat David pater ejus. 4. Ipse dissipavit excelsa, & contrivit statuas, & succidit lucos,
confregitque serpentem æneum, quem fecerat Moyses: siquidem usque ad illud tempus filii Israel
adolebant ei incensum: vocavitque nomen ejus Nohestan. 4. In Domino Deo Israel speravit: ita- Num.21.c
que post eum non fuit similis ei de cunctis regibus Juda, sed neque in his qui ante eum fuerunt: 6.
& adhæsit Domino, & non recessit à vestigiis ejus, fecitque mandata ejus, quæ præceperat Dominus
minus Moysi. 7. Unde & erat Dominus cum eo, & in cunctis, ad quæ procedebat, sapienter se
agebat. Rebellavit quoque contra regem Assyriorum, & non servivit ei. 8. Ipse percussit Phili-
sthæos usque ad Gazam: & omnes terminos eorum, à Turre custodum usque ad Civitatem muni-
tam. 9. Anno quarto regis Ezechiæ, qui erat annus septimus Osee filii Ela regis Israel, ascendit Sal-
manasar rex Assyriorum in Samariam, & oppugnavit eam, 10. & cepit. Nam post annos tres, an-
no sexto Ezechiæ, id est nono anno Osee regis Israel, capta est Samaria: 11. & transtulit rex As- Sup.17.26.
B syriorum Israel in Assyrios, collocavitque eos in Hala & in Habor fluviis Gozan in civitatibus Me- Tob.1.a 2.
dorum; 12. quia non audierunt vocem Domini Dei sui, sed prætergressi sunt pactum ejus: omnia, quæ
præceperat Moyses servus Domini, non audierunt, neque fecerunt. 13. Anno quartodecimo regis
Ezechiæ, ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad universas civitates Juda munitas: & cepit eas. 2.Par.32.a 1.
14. Tunc misit Ezechias rex Juda nuntios ad regem Assyriorum in Lachis, dicens: Peccavi, rece- Eccl.48.c 20.
de à me, & omne, quod imposueris mihi, feram. Indixit itaque rex Assyriorum Ezechiæ regi Judæ
trecenta talenta argenti, & triginta talenta auri. 15. Deditque Ezechias omne argentum quod reper-
tum fuerat in domo Domini, & in thesauris regis. 16. in tempore illo confregit Ezechias valvas tem-
pli Domini, & laminas auri, quas ipse affixerat, & dedit eas regi Assyriorum. 17. Misit autem rex As-
syriorum Tharthan, & Rabsaris, & Rabsacen, de Lachis ad regem Ezechiam, cum manu valida, Je-
rusalem: qui cum ascendissent, venerunt Jerusalem, & steterunt juxta aquæductum piscinæ superioris,
quæ est in via Agrifullonis. 18. Vocaveruntque regem: egressus est autem ad eos Eliacim filius Hel-
ciæ, præpositus domus, & Sobna scriba, & Joahe filius Asaph à commentariis. 19. Dixitque ad eos
C Rabsaces: Loquimini Ezechiæ; Hæc dicit rex magnus, rex Assyriorum: Quæ est ista fiducia, qua
niteris? 20. Forsitan inisti consilium, ut præpares te ad prælium. In quo confidis, ut audeas rebel-
lare? 21. an speras in baculo arundineo atque confracto Ægypto, super quem, si incubuerit homo,
comminutus ingredietur manum ejus, & perforabit eam? sic est Pharao rex Ægypti, omnibus qui
confidunt in se. 22. Quòd si dixeritis mihi: In Domino Deo nostro habemus fiduciam: nonne iste
est, cujus abstulit Ezechias excelsa & altaria: & præcepit Judæ & Jerusalem: Ante altare hoc ado-
rabitis in Jerusalem? 23. Nunc igitur transite ad dominum meum regem Assyriorum, & dabo vo-
bis duo millia equorum, & videte an habere valeatis ascensores eorum, 24. Et quo modo potestis
resistere ante unum satrapam de servis domini mei minimis? An fiduciam habes in Ægypto propter
currus & equites? 25. Numquid sine Domini voluntate ascendi ad locum istum, ut demolirer
eum? Dominus dixit mihi: Ascende ad terram hanc, & demolire eam. 26. Dixerunt autem, Elia-
cim filius Helciæ, & Sobna, & Joahe, Rabsaci: Precamur ut loquaris nobis servis tuis Syriacè:
siquidem intelligimus hanc linguam: & non loquaris nobis Judaicè, audiente populo, qui est super
murum. 27. Responditque eis Rabsaces, dicens: Numquid ad dominum tuum, & ad te misit me
dominus meus, ut loquerer sermones hos, & non potiùs ad viros, qui sedent super murum, ut co-
D medant stercora sua, & bibant urinam suam vobiscum? 28. Stetit itaque Rabsaces, & exclamavit
voce magna Judaicè, & ait: Audite verba regis magni, regis Assyriorum. 29. Hæc dicit rex:
Non vos seducat Ezechias: non enim poterit eruere vos de manu mea. 30. Neque fiduciam vobis
tribuat super Dominum, dicens: Eruens liberabit nos Dominus, & non tradetur civitas hæc in ma-
nu regis Assyriorum. 31. Nolite audire Ezechiam. Hæc enim dicit rex Assyriorum: Facite me-
cum quod vobis est utile, & egredimini ad me: & comedet unusquisque de vinea sua, & de ficu
sua, & bibetis aquas de cisternis vestris: 32. donec veniam, & transferam vos in terram, quæ simi-
lis est terræ vestræ, in terram fructiferam, & fertilem vini, terram panis & vinearum, terram oliva-
rum, & olei ac mellis, & vivetis, & non moriemini. Nolite audire Ezechiam, qui vos decipit, di-
cens: Dominus liberabit nos. 33. Numquid liberaverunt dii Gentium terram suam de manu regis As-
syriorum? 34. Vbi est deus Emath, & Arphad? ubi est deus Sepharvaim, Ana, et Ava? numquid
liberaverunt Samariam de manu mea. 35. Quinam illi sunt in universis diis terrarum, qui eruerunt re-
gionem suam de manu mea, ut possit eruere Dominus Jerusalem de manu mea. 36. Tacuit itaque popu-
lus, et non respondit ei quidquam: siquidem præceptum regis acceperant, ut non responderent ei. 37.
Venitque Eliacim filius Helciæ, præpositus domus, et Sobna scriba, et Joahe filius Asaph à commenta-
riis, ad Ezechiam, scissis vestibus, et nuntiaverunt ei verba Rabsacis.

CAPUT XIX.

Ezechia, & Isaia conversis ad Dominum, & pro liberatione precantibus propter Rabsacis blasphemias percutit Angelus Domini 185000. Assyriorum: Quare fugiens Sennacherib in templo idolorum suorum à filiis suis occiditur.

1. QUæ cùm audisset Ezechias rex, scidit vestimenta sua, et opertus est sacco, ingressusque est A
domum Domini. 2. Et misit Eliacim præpositum domus, & Sobnam scribam, & senes de
Isai.37.2.5 sacerdotibus, opertos saccis, ad Isaiam prophetam filium Amos. 3. Qui dixerunt: Hæc dicit
Ezechias: Dies tribulationis, & increpationis, et blasphemiæ, dies iste: venerunt filii usque ad par-
tum, et vires non habet parturiens. 4. Si fortè audiat Dominus Deus tuus universa verba Rabsacis,
quem misit rex Assyriorum dominus suus, ut exprobraret Deum viventem, et argueret verbis, quæ
audivit Dominus Deus tuus: et fac orationem pro reliquiis, quæ repertæ sunt. 5. Venerunt ergo ser-
vi regis Ezechiæ ad Isaiam. 6. Dixitque eis Isaias: Hæc dicetis domino vestro: Hæc dicit Dominus:
Noli timere à facie sermonum, quos audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me.
7. Ecce, ego immittam ei spiritum, et audiet nuntium, et revertetur in terram suam, et deiiciam eum
gladio in terra sua. 8. Reversus est ergo Rabsaces, et invenit regem Assyriorum expugnantem Lob-
nam: Audierat enim quòd recessisset de Lachis. 9. Cumque audisset de Tharaca rege Æthiopiæ, di-
centes: Ecce, egressus est ut pugnet adversum te; et iret contra eum, misit nuntios ad Ezechiam, di-
cens. 10. Hæc dicite Ezechiæ regi Iuda: Non te seducat Deus tuus, in quo habes fiduciam: neque
dicas: Non tradetur Ierusalem in manus regis Assyriorum. 11. Tu enim ipse audisti quæ fecerunt re-
ges Assyriorum universis terris, quo modo vastaverunt eas: num ergo solus poteris liberari? 12.
Numquid liberaverunt dii Gentium singulos, quos vastaverunt patres mei, Gozan videlicet, et Ha- B
ran, et Reseph, et filios Eden, qui erant in Thelassar? 13. Ubi est rex Emath, et rex Arphad, et rex
civitatis Sepharvaim, Ana, & Ava? 14. Itaque cùm accepisset Ezechias litteras de manu nuntiorum, & le-
gisset eas, ascendit in domum Domini, & expandit eas coram Domino, 15. & oravit in conspectu eius, di-
cens: Domine Deus Israel, qui sedes super Cherubim, tu es Deus solus regum omnium terræ, tu fecisti
cælum & terram. 16. Inclina aurem tuam, & audi: aperi Domine oculos tuos, & vide: audi omnia ver-
ba Sennacherib, qui misit ut exprobraret nobis Deum viventem. 17. Verè Domine dissipaverunt reges As-
syriorum Gentes, & terras omnium. 18. Et miserunt deos eorum in ignem: non enim erant dii, sed
opera manuum hominum ex ligno & lapide, & perdiderunt eos. 19. Nunc igitur Domine Deus noster,
salvos nos fac de manu eius, ut sciant omnia regna terræ, quia tu es Dominus Deus solus. 20. Misit autem
Isaias filius Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Quæ deprecatus es me super
Sennacherib rege Assyriorum, audivi. 21. Iste est sermo, quem locutus est Dominus de eo: Sprevit te,
& subsannavit te, virgo filia Sion; post tergum tuum caput movit, filia Jerusalem. 22. Cui exprobrasti, &
quem blasphemasti? contra quem exaltasti vocem tuam, & elevasti in excelsum oculos tuos? contra san- C
ctum Israel. 23. Per manum servorum tuorum exprobrasti Domino, & dixisti: In multitudine curruum
meorum ascendi excelsa montium in summitate Libani, & succidi sublimes cedros ejus, & electas abietes
illius. Et ingressus sum usque ad terminos eius, & saltum carmeli ejus. 24. ego succidi. Et bibi aquas
alienas, & siccavi vestigiis pedum meorum omnes aquas clausas. 25. Numquid non audisti quid ab ini-
tio fecerim? Ex diebus antiquis plasmavi illud, & nunc adduxi: eruntque in ruinam collium pugnan-
tium civitates munitæ. 26. Et qui sedent in eis, humiles manu, contremuerunt & confusi sunt facti sunt velut
fœnum agri, & virens herba tectorum, quæ arefacta est antequàm veniret ad maturitatem. 27. Habitacu-
lum tuum, & egressum tuum, & introitum tuum, & viam tuam ego præscivi, & furorem tuum contra
me. 28. Insanisti in me, & superbia tua ascendit in aures meas: ponam itaque circulum in naribus tuis,
& camum in labiis tuis, & reducam te in viam, per quam venisti. 29. Tibi autem Ezechia hoc erit si-
gnum: Comede hoc anno quæ repereris: in secundo autem anno, quæ sponte nascuntur: porrò in tertio
anno seminate & metite: plantate vineas, & comedite fructum eàrum. 30. Et quodcumque reliquum fue- D
rit de domo Juda, mittet radicem deorsum, & faciet fructum sursum. 31. De Jerusalem quippe egre-
dientur reliquiæ, & quod salvetur de monte Sion: zelus Domini exercituum faciet hoc. 32. Quam ob rem
hæc dicit Dominus de rege Assyriorum: Non ingredietur urbem hanc, nec mittet in eam sagittam, nec oc-
cupabit eam clypeus, nec circumdabit eam munitio. 33. Per viam, qua venit, revertetur: & civitatem
Tob.1.d.21 hanc non ingredietur, dicit Dominus. 34. Protegamque urbem hanc, & salvabo eam propter me, & propter
Eccli.48.d.24 David servum meum. 35. Factum est igitur in nocte illa, venit Angelus Domini, & percussit in castris
Isai.37.g.36 Assyriorum centum octoginta quinque millia. Cumque diluculo surrexisset, vidit omnia corpora mor-
1. Mach.7.f.41 tuorum: & recedens abiit. 36. & reversus est Sennacherib rex Assyriorum, & mansit in Ninive. 37.
2. Mach.8.c.19 Cumque adoraret in templo Nesroch deum suum, Adramelech & Sarasar filii ejus percusserunt eum gla-
Tob.1.d.24 dio, fugeruntque in terram Armeniorum, & regnavit Asarhaddon filius pro eo.

CAPUT XX.

Isaias ægrotantem Ezechiam moriturum denuntiat, at ille sua oratione sanitatem cum prorogatione vitæ ad quindecim annos à Deo impetrat, dato sanitatis signo per solis regressum: Assyriis autem munera deferentibus thesauros ostendit, & ob id per Isaiam reprehenso, captivitas Babylonica denuntiatur: cui impius succedit filius Manasses.

2.Par.32.f.24 1. IN diebus illis ægrotavit Ezechias usque ad mortem: & venit ad eum Isajas filius Amos, A
Isai.38.a.1. propheta, dixitque ei: Hæc dicit Dominus Deus: Præcipe domui tuæ: morieris enim
tu, & non vives. 2. Qui convertit faciem suam ad parietem, & oravit Dominum, dicens: 3.

iam

Obsecro Domine, memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto,
& quod placitum est coram te, fecerim. Flevit itaque Ezechias fletu magno. 4. Et antequam egrede-
retur Isaias mediam partem atrii, factus est sermo Domini ad eum, dicens: 5. Revertere, & dic
Ezechiæ duci populi mei: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui? Audivi orationem tuam,
& vidi lacrymas tuas, & ecce sanavi te, die tertio ascendes templum Domini. 6. Et addam diebus
tuis quindecim annos: sed & de manu regis Assyriorum liberabo te, & civitatem hanc, & protegam
urbem istam propter me, & propter David servum meum. 7. Dixitque Isaias; Afferte massam ficorum.
Quam cùm attulissent, & posuissent super ulcus eius, curatus est. 8. Dixerat autem Ezechias ad Isa-
iam: Quod erit signum, quia Dominus me sanabit, & quia ascensurus sum die tertia templum Domi-
ni? 9. Cui ait Isaias: Hoc erit signum à Domino, quòd facturus sit Dominus sermonem, quem lo-
cutus est: Vis ut ascendat umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus? 10. Et ait Eze-
chias: Facile est, umbram crescere decem lineis: nec hoc volo ut fiat, sed ut revertatur retrorsum de- Isai.38.a 1.
cem gradibus. 11. Invocavit itaque Isaias propheta Dominum, & reduxit umbram per lineas, qui-
bus iam descenderat in horologio Achaz, retrorsum decem gradibus. 12. In tempore illo misit Bero-
dach Baladan, filius Baladan, rex Babyloniorum, litteras & munera ad Ezechiam: audierat enim
B quòd ægrotasset Ezechias. 13. Lætatus est autem in adventu eorum Ezechias, et ostendit eis domum
aromatum, et aurum et argentum, et pigmenta varia, unguenta quoque, et domum vasorum
suorum, et omnia quæ habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis Ezechias in
domo sua, & in omni potestate sua. 14. Venit autem Isajas propheta ad regem Ezechiam, dixitque
ei: Quid dixerunt viri isti? aut unde venerunt ad te? Cui ait Ezechias: De terra longinqua venerunt
ad me, de Babylone. 15. At ille respondit: Quid viderunt in domo tua? Ait Ezechias: Omnia
quæcumque sunt in domo mea, viderunt: nihil est quod non monstraverim eis in thesauris meis. 16.
Dixit itaque Isajas Ezechiæ: Audi sermonem Domini: 17. Ecce dies venient, & auferentur omnia
quæ sunt in domo tua, & quæ condiderunt patres tui usque in diem hanc, in Babylonem: non remane-
bit quidquam, ait Dominus. 18. Sed & de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur,
& erunt eunuchi in palatio regis Babylonis. 19. Dixit Ezechias ad Isajam: Bonus sermo Domini,
quem locutus es: sit pax & veritas in diebus meis. 20. Reliqua autem sermonum Ezechiæ, & omnis
fortitudo ejus, & quomodo fecerit piscinam, & aquæductum, & introduxerit aquas in civitatem,
nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Juda? 21. Dormivitque Ezechias cum patri-
bus suis, & regnavit Manasses filius eius pro eo.

CAPUT XXI.

Propter abominandam Manassis impietatem prædicit Dominus se Iudam ac Ierusalem deleturum: cui mortuo succedit impius filius Amon, & hoc à servis occiso, regnat super Iudam pius filius Iosias.

A 1. Duodecim annorum erat Manasses cùm regnare cœpisset, & quinquaginta quinque annis regnavit in 2.Par.33 a 1.
Jerusalem: nomen matris ejus Haphsiba. 2. Fecitque malum in conspectu Domini, juxta
idola Gentium, quas delevit Dominus à facie filiorum Israel. 3. Conversusque est, & ædificavit ex- 2.Par.33 a 3.
celsa, quæ dissipaverat Ezechias pater ejus: & erexit aras Baal, & fecit lucos sicut fecerat Achab rex
Israel, & adoravit omnem militiam cæli, & coluit eam. 4. Extruxitque aras in domo Domini, de qua 2 Reg.7.b 10
dixit Dominus: In Jerusalem ponam nomen meum. 5. Et extruxit altaria universæ militiæ cæli in duo-
bus atriis templi Domini. 6. Et traduxit filium suum per ignem: & ariolatus est, & observavit augu-
ria, & fecit pythones, & aruspices multiplicavit, ut faceret malum coram Domino, & irritaret eum.
7. Posuit quoque idolum luci, quem fecerat, in templo Domini, super quod locutus est Dominus ad
David, & ad Salomonem filium ejus: In templo hoc, & in Jerusalem, quam elegi de cunctis tribubus 2.Reg.7.d 26
Israel, ponam nomen meum in sempiternum. 8. Et ultrà non faciam commoveri pedem Israel de terra, 3.Reg.8.b 16
quam dedi patribus eorum: si tamen custodierint opera omnia quæ præcepi eis, & universam legem & 9.a 5.
quam mandavit eis servus meus Moyses. 9. Illi verò non audierunt: sed seducti sunt à Manasse, ut fa-
cerent malum, super gentes quas contrivit Dominus à facie filiorum Israel. 10. Locutusque est Domi-
nus in manu servorum suorum Prophetarum, dicens: 11. Quia fecit Manasses rex Juda abominationes
istas pessimas, super omnia quæ fecerunt Amorrhæi ante eum, & peccare fecit etiam Judam in immun-
ditiis suis: 12. propterea hæc dicit Dominus Deus Israel; Ecce ego inducam mala super Jerusalem & Ierem.15 a 4.
Judam: ut quicumque audierit, tinniant ambæ aures ejus. 13. Et extendam super Jerusalem funicu-
B lum Samariæ, & pondus domus Achab: & delebo Jerusalem, sicut deleri solent tabulæ: & delens ver-
tam, & ducam crebriùs stylum super faciem ejus. 14. Dimittam verò reliquias hereditatis meæ, & tra-
dam eas in manus inimicorum ejus; eruntque in vastitatem, & in rapinam cunctis adversariis suis: 15.
eò quòd fecerint malum coram me, & perseveraverint irritantes me, ex die qua egressi sunt patres eorum
ex Ægypto, usque ad hanc diem. 16. Insuper & sanguinem innoxium fudit Manasses multum nimis,
donec impleret Jerusalem usque ad os: absque peccatis suis, quibus peccare fecit Judam, ut faceret
malum coram Domino. 17. Reliqua autem sermonum Manasse, & universa quæ fecit, & peccatum
ejus quod peccavit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Juda? 18. Dormivitque
Manasses cum patribus suis, & sepultus est in horto domus suæ, in horto Oza: & regnavit Amon filius
ejus pro eo. 19. Viginti duorum annorum erat Amon cùm regnare cœpisset: duobus quoque annis re-
gnavit in Jerusalem, nomen matris ejus Messalemeth filia Harus de Jeteba. 20. Fecitque malum in con-
spectu Domini, sicut fecerat Manasses pater ejus. 21. Et ambulavit in omni via, per quam ambulave-
rat pater eius: servivitque immunditiis, quibus servierat pater eius, & adoravit eas, 22. & dereliquit
Dominum Deum patrum suorum, & non ambulavit in via Domini. 23. Tetenderuntque ei insidias ser-
vi sui, & interfecerunt regem in domo sua. 24. Percussit autem populus terræ omnes qui coniuraverant
contra regem Amon: & constituerunt sibi regem Josiam filium eius pro eo. 25. Reliqua autem ser-
monum Amon quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Juda? 26. Sepe-
lieruntque eum in sepulchro suo, in horto Oza: & regnavit Josias filius eius pro eo.

CAPUT XXII.

Iosia templum ac Dei cultum instaurat, Dominum super reperto Deuteronomii libro consulens prædictis in eo minis & pœnis exterritus, responsum ex prophetide accipit inducendo super Iudam scripta in eo mala propter neglectum à patribus Dei cultum, ipsum tamen prius in pace moriturum.

2.Par.34.a.1. 1. OCto annorum erat Iosias cùm regnare cœpisset, triginta et uno anno regnavit in Ierusalem: A
nomen matris eius Idida, filia Hadaia de Besecath. 2. Fecitque quod placitum erat coram
Domino, & ambulavit per omnes vias David patris sui: non declinavit ad dexteram, sive ad sinistram.
3. Anno autem octavodecimo regis Iosiæ, misit rex Saphan filium Assia, filii Mesulam, scribam tem-
pli Domini, dicens ei: 4. Vade ad Helciam sacerdotem magnum, ut consletur pecunia, quæ illata
est in templum Domini, quam collegerunt janitores templi à populo, 5. deturque fabris per præ-
positos domus Domini: qui & distribuant eam his qui operantur in templo Domini, ad instau-
randa sartatecta templi: 6. tignariis videlicet & cæmentariis, & iis qui interrupta componunt:
& ut emantur ligna, & lapides de lapidicinis, ad instaurandum templum Domini. 7. Verum-
tamen non supputetur eis argentum quod accipiunt, sed in potestate habeant, & in fide. 8.
Dixit autem Helcias Pontifex ad Saphan scribam: Librum Legis reperi in domo Domini: dedit-
que Helcias volumen Saphan. qui & legit illud. 9. Venit quoque Saphan scriba ad regem, &
renuntiavit ei quod præceperat, & ait: Conflaverunt servi tui pecuniam, quæ reperta est in
domo Domini: & dederunt ut distribueretur fabris à præfectis operum templum Domini. 10. Nar-
ravit quoque Saphan scriba regi, dicens: Librum dedit mihi Helcias sacerdos. Quem cùm legisset
Saphan coram rege, 11. & audisset rex verba Libri Legis Domini, scidit vestimenta sua. 12. Et præ-
cepit Helciæ sacerdoti, & Ahicam filio Saphan, & Achobor filio Micha, & Saphan scribæ, & Asajæ
servo regis, dicens: 13. Ite & consulite Dominum super me, & super populo, & super omni Iuda, B
de verbis voluminis istius, quod inventum est: magna enim ira Domini succensa est contra nos: quia
non audierunt patres nostri verba libri hujus, ut facerent omne quod scriptum est nobis. 14. Ierunt
itaque. Helcias sacerdos, & Ahicam, & Achobor, & Saphan, & Asaia, ad Holdam propheti-
dem, uxorem Sellum, filii Thecuæ, filii Araas custodis vestium, quæ habitabat in Ierusalem in
Secunda: locutique sunt ad eam. 15. Et illa respondit eis: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Dicite
viro, qui misit vos ad me: 16. Hæc dicit Dominus: Ecce, ego adducam mala super locum istum, &
super habitatores ejus, omnia verba Legis quæ legit rex Iuda: 17. quia dereliquerunt me, & sacri-
ficaverunt diis alienis, irritantes me in cunctis operibus manuum suarum: & succendetur indignatio
mea in loco hoc, & non extinguetur. 18. Regi autem Iuda, qui misit vos ut consuleretis Dominum
sic dicetis: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Pro eo quòd audisti verba voluminis, 19. & perterritum
est cor tuum, & habitatores ejus, quòd videlicet fierent in stuporem & maledictum: & scidisti vestimen-
ta tua, & flevisti coram me, & ego audivi, ait Dominus: 20. idcircò colligam te ad patres tuos,
& colligeris ad sepulchrum tuum in pace, ut non videant oculi tui omnia mala, quæ inducturus sum
super locum istum.

CAPUT XXIII.

Iosias Deuteronomium coram populo legit, percussoq; cum Domino fœdere, ac destructis abominationibus, præcipit Pascha celebrari: quo in Mageddo occiso, succedit impius filius Ioachaz, quem Pharao captum ducit in Aegyptum, substituto Eliacim quem Ioakim nominat, & ei gravem mulctam imponit.

2.Par.34.f.29. 1. ET renuntiaverunt regi quod dixerat. Qui misit: & congregati sunt ad eum omnes senes Juda & Je- A
rusalem. 2. Ascenditque rex templum Domini, & omnes viri Juda, universique qui habitabant
in Jerusalem cum eo sacerdotes & prophetæ, & omnis populus à parvo usque ad magnum? legitque cun-
ctis audientibus omnia verba libri fœderis, qui inventus est in domo Domini. 3. Stetitque rex super gra-
dum: & fœdus percussit coram Domino, ut ambularent post Dominum, & custodirent præcepta ejus,
Eccli.49.a.3. & testimonia, & cæremonias, in omni corde, & in tota anima, & suscitarent verba fœderis hujus, quæ
scripta erant in libro illo: acquievitque populus pacto. 4. Et præcepit rex Helciæ pontifici, & sacer-
dotibus secundi ordinis, & janitoribus, ut proiicerent de templo Domini omnia vasa, quæ facta fuerant
Baal, & in luco, & universæ militiæ cæli: & combussit ea foris Jerusalem in Convalle cedron, & tulit
pulverem eorum in Bethel. 5. Et delevit aruspices, quos posuerant reges Juda ad sacrificandum in excel-
sis per civitates Juda, & in circuitu Jerusalem: & eos, qui adolebant incensum Baal, et Soli, et Lunæ, et
duodecim signis, et omni militiæ cæli. 6. Et efferri fecit lucum de domo Domini foras Jerusalem in
Convalle cedron, et combussit eum ibi, et redegit in pulverem, et projecit super sepulchra vulgi. 7.
Destruxit quoque ædiculas effeminatorum, quæ erant in domo Domini, pro quibus mulieres texebant
quasi domunculas luci. 8. Congregavitque omnes sacerdotes de civitatibus Juda: et contaminavit ex- B
celsa, ubi sacrificabant sacerdotes, de Gabaa usque Bersabee: et destruxit aras portarum in introitu
ostii Josue principis civitatis, quod erat ad sinistram portæ civitatis. 9. Verumtamen non ascendebant
sacerdotes excelsorum ad altare Domini in Jerusalem: sed tantùm comedebant azyma in medio fratrum
suorum: 10. Contaminavit quoque Topheth, quod est in Convalle filii Ennom: ut nemo consecraret
filium suum aut filiam per ignem, Moloch. 11. Abstulit quoque equos, quos dederant reges Juda, So-
li, in introitu templi Domini juxta exedram Nathamelech eunuchi, qui erat in Phaturim: currus au-
tem Solis combussit igni. 12. Altaria quoque, quæ erant super tecta cœnaculi Achaz, quæ fecerant reges
3.Reg.13.32. Juda, et altaria quæ fecerat Manasses in duobus atriis templi Domini, destruxit rex: et cucurrit inde, et
dispersit cinerem eorum in Torrentem cedron. 13. Excelsa quoque, quæ erant in Jerusalem ad dexteram
par-

B partem Montis offensionis, quæ ædificaverat Salomon rex Israel Astaroth idolo Sidoniorum, et Cha- 3.Reg.13.8
mos offensioni Moab, et Melchom abominationi filiorum Ammon, polluit rex. 14. Et contrivit sta- 32
tuas, et succidit lucos: replevitque loca eorum ossibus mortuorum. 15. insuper et altare, quod erat
in Bethel, et excelsum quod fecerat Jeroboam filius Nabat, qui peccare fecit Israel: et altare illud, et
excelsum destruxit, atque combussit, et comminuit in pulverem, succenditque etiam lucum, 16. Et
conversus Josias, vidit ibi sepulchra, quæ erant in monte: misitque et tulit ossa de sepulchris, et
combussit ea super altare, et polluit illud juxta verbum Domini, quod locutus est vir Dei, qui præ- 3.Reg.13.2
dixerat verba hæc. 17. Et ait; Quis est titulus ille, quem video? Responderuntque ei cives urbis il-
lius: Sepulchrum est hominis Dei, qui venit de Juda, et prædixit verba hæc, quæ fecisti super altare
Bethel. 18. Et ait: Dimittite eum, nemo commoveat ossa ejus. Et intacta manserunt ossa illius,
cum ossibus prophetæ qui venerat de Samaria. 19. Insuper et omnia fana excelsorum, quæ erant in
civitatibus Samariæ, quæ fecerant reges Israel ad irritandum Dominum, abstulit Josias: et fecit
C eis, secundùm omnia opera quæ fecerat in Bethel. 20. Et occidit universos sacerdotes excelsorum,
qui erant ibi super altaria; & combussit ossa humana super ea: reversusque est Jerusalem. 21. Et præ-
cepit omni populo, dicens: Facite Phase Domino Deo vestro, secundùm quod scriptum est in libro 2.Par.35.1
fœderis hujus. 22. Nec enim factum est Phase tale à diebus judicum, qui judicaverunt Israel, & om-
nium dierum regum Israel, & regum Juda, 23. sicut in octavo decimo anno regis Iosiæ factum est
Phase istud Domino in Jerusalem. 24. Sed & pythones, & ariolos, & figuras idolorum, & immun-
ditias, & abominationes, quæ fuerant in terra Juda & Ierusalem, abstulit Iosias: ut statueret verba
legis, quæ scripta sunt in Libro, quem invenit Helcias sacerdos in templo Domini. 25. Similis illi non
fuit ante eum rex, qui reverteretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & in uni-
versa virtute sua, juxta omnem legem Moysi: neque post eum surrexit similis illi. 26. Verumtamen non
est aversus Dominus ab ira furoris sui magni, quo iratus est furor ejus contra Iudam: propter irritatio-
nes, quibus provocaverat eum Manasses. 27. Dixit itaque Dominus: Etiam Judam auferam à facie mea,
sicut abstuli Israel: & proiiciam civitatem hanc, quam elegi, Jerusalem, & domum, de qua dixi: Erit Inf.24.2
nomen meum ibi, 28. Reliqua autem sermonum Iosiæ, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt
in Libro verborum dierum regum Iuda? 29. in diebus ejus ascendit Pharao Nechao rex Ægypti, contra
D regem Assyriorum, ad flumen Euphraten: & abiit Iosias rex in occursum ejus: & occisus est in Ma- 2.Par.35.c.20
geddo, cùm vidisset eum. 30. Et portaverunt eum servi sui mortuum de Mageddo: & pertule-
runt in Ierusalem, & sepelierunt eum in sepulchro suo. Tulitque populus terræ Ioachaz filium Io-
siæ: & unxerunt eum, & constituerunt eum regem pro patre suo. 31. Viginti trium annorum erat 2.Par.36.a
Ioachaz cùm regnare cepisset, & tribus mensibus regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Amital,
filia Jeremiæ, de Lobna. 32. Et fecit malum coram Domino, juxta omnia quæ fecerant patres ejus.
33. Vinxitque eum Pharao Nechao in Rebla, quæ est in terra Emath, ne regnaret in Jerusalem: &
imposuit mulctam terræ, centum talentis argenti, & talento auri. 34. Regemque constituit Pharao
Nechao Eliacim filium Josiæ pro Josia patre ejus; vertitque nomen ejus Joakim. Porrò Joachaz tu-
lit, & duxit in Ægyptum, & mortuus est ibi. 35. Argentum autem & aurum dedit Joakim Pharao-
ni, cùm indixisset terræ per singulos, ut conferretur juxta præceptum Pharaonis: & unumquemque
juxta vires suas exegit, tàm argentum quàm aurum de populo terræ, ut daret Pharaoni Nechao.
36. Viginti quinque annorum erat Ioakim cùm regnare cœpisset: & undecim annis regnavit in Ieru-
salem: nomen matris ejus Zebida filia Phadaja de Ruma, 37. Et fecit malum coram Domino, juxta
omnia quæ fecerant patres ejus.

CAPUT XXIV.

Ioachim triennio servit regi Babylonis: deinde varios patitur latrunculos; quo mortuo succedit filius Ioachim: quem cum thesauris templi ac domus regiæ universoque robore habitatorum Ierusalem ducit Nabuchodonosor in Babylonem, suffecto in regem illius patruo Mathania, quem vocavit Sedeciam.

A 1. IN diebus ejus ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis, & factus est ei Joakim servus tribus an-
nis: & rursum rebellavit contra eum. 2. Immisitque ei Dominus latrunculos Chaldæorum,
et latrunculos Syriæ, & latrunculos Moab, & latrunculos filiorum Ammon: & immisit eos in Ju- Sup.13.f.27
dam, ut disperderent eum, juxta verbum Domini, quod locutus fuerat per servos suos prophe-
tas. 3. Factum est autem hoc per verbum Domini contra Judam, ut auferret eum coram se, pro-
pter peccata Manasse universa quæ fecit, 4. & propter sanguinem innoxium, quem effudit, &
implevit Jerusalem cruore innocentium: & ob hanc rem noluit Dominus propitiari. 5. Reliqua
autem sermonum Joakim, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum die-
rum regum Iuda? Et dormivit Ioakim cum patribus suis; 6. & regnavit Joachin filius ejus pro
eo. 7. Et ultra non addidit rex Ægypti, ut egrederetur de terra sua: tulerat enim rex Babylo-
nis, à rivo Ægypti usque ad fluvium Euphraten, omnia quæ fuerant regis Ægypti. 8. Decem &
octo annorum erat Ioachin cùm regnare cœpisset, & tribus mensibus regnavit in Ierusalem: no-
men matris ejus Nohesta filia Elnathan de Ierusalem. 9. Et fecit malum coram Domino, juxta
omnia quæ fecerat pater ejus. 10. In tempore illo ascenderunt servi Nabuchodonosor regis Babylo-
nis in Ierusalem, & circumdata est urbs munitionibus. 11. Venitque Nabuchodonosor rex Baby- Dan.1.a1.
lonis ad civitatem cum servis suis, ut oppugnarent eam. 12. Egressusque est Ioachin rex Iuda
ad regem Babylonis, ipse & mater ejus, et servi eius, & principes eius, & eunuchi ejus; & suscepit eum
rex Babylonis anno octavo regni sui. 13. Et protulit inde omnes thesauros domus Domini, & the-
sauros domus regiæ: & concidit universa vasa aurea, quæ fecerat Salomon rex Israel in templo
Domini iuxta verbum Domini. 14. Et transtulit omnem Ierusalem, & universos principes &
omnes fortes exercitus, decem millia, in captivitatem: & omnem artificem & clusorem: nihil- 2.Par.36.b10
que relictum est, exceptis pauperibus populi terræ. 15. Transtulit quoque Ioachin in Babylonem, Esth.2.a6.1 f
Ff 2 et ma- b4

et matrem regis, et uxores regis, et eunuchos eius: et iudices terræ duxit in captivitatem de Ierusalem in
Babylonem. 16. Et omnes viros robustos, septem millia, et artifices, et clusores mille, omnes vi-
ros fortes et bellatores: duxitque eos rex Babylonis captivos in Babylonem. 17. Et constituit
Matthaniam patruum eius pro eo: imposuitque nomen ei Sedeciam. 18. Vigesimum et primum
annum ætatis habebat Sedecias cùm regnare cœpisset, et undecim annis regnavit in Ierusalem:
nomen matris eius erat Amital, filia Ieremiæ, de Lobna. 19. Et fecit malum coram Domino,
iuxta omnia quæ fecerat Joakim. 20. Irascebatur enim Dominus contra Jerusalem & contra Judam, do-
nec proiiceret eos à facie sua: recessitque Sedecias à rege Babylonis.

CAPUT XXV.

*Obsessâ à Nabuchodonosor Ierusalem, Sedecias cæcus ac vinctus, necatis coram se filiis, in Baby-
lonem ducitur cum reliquo populo: quibusdam tamen ad exercendam terram relictis: post exusta
una cum templo omnia magnifica ædificia, præfecit Nabuchodonosor Godoliam, quo ab Ismaele in-
teremepto, fugit populus in Babylonem, Ioachin autem in captivitate sublimatur à rege Babylo-
nis.*

Ier. 39.a.1. & 52.a.4. 1. FActum est autem anno nono regni ejus, mense decimo, decima die mensis venit Nabuchodo- A
nosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus ejus in Jerusalem, & circumdederunt eam: &
extruxerunt in circuitu ejus munitiones. 2. Et clausa est civitas atque vallata, usque ad undecimum
annum regis Sedeciæ, 3. nona die mensis, prævaluitque fames in civitate, nec erat panis populo terræ.
4. Et interrupta est civitas: & omnes viri bellatores nocte fugerunt, per viam portæ, quæ est inter
duplicem murum ad hortum regis (porrò Chaldæi obsidebant in circuitu civitatem) fugit itaque Sede-
cias per viam quæ ducit ad campestria solitudinis. 5. Et persecutus est exercitus Chaldæorum regem,
comprehenditque eum in planitie Jericho: & omnes bellatores, qui erant cum eo: dispersi sunt, &
reliquerunt eum. 6. Apprehensum ergo regem duxerunt ad regem Babylonis in Reblatha: qui locu-
tus est cum eo judicium. 7. Filios autem Sedeciæ occidit coram eo, & oculos ejus effodit, vinxit-
que eum catenis, & adduxit in Babylonem. 8. Mense quinto, septima die mensis, ipse est annus
nonus decimus regis Babylonis: venit Nabuzardan princeps exercitus, servus regis Babylonis, in
Psalm 73.a.7. Jerusalem. 9. Et succendit domum Domini, & domum regis: & domos Jerusalem, omnemque do-
mum combussit igni. 10. Et muros Jerusalem in circuitu destruxit omnis exercitus Chaldæorum, qui
erat cum principe militum. 11. Reliquam autem populi partem, quæ remanserat in civitate, & per-
Ier. 27.d.19. fugas qui transfugerant ad regem Babylonis, & reliquum vulgus, transtulit Nabuzardan princeps mi-
litiæ. 12. Et de pauperibus terræ reliquit vinitores & agricolas. 13. Columnas autem æreas, quæ B
erant in templo Domini, & bases, & mare æreum, quod erat in domo Domini, confregerunt Chal-
dæi, & transtulerunt æs omne in Babylonem. 14. Ollas quoque æreas, & trullas, & tridentes, & scy-
phos, & mortariola, & omnia vasa ærea, in quibus ministrabant, tulerunt. 15. Necnon & thuribula,
& phialas, quæ aurea; aurea; & quæ argentea, argentea; tulit princeps militiæ: 16. id est, columnas
duas, mare unum, & bases quas fecerat Salomon in templo Domini: non erat pondus æris omnium va-
3 Reg. 7.b.15. sorum. 17. Decem & octo cubitos altitudinis habebat columna una: & capitellum æreum super se alti-
2 Par. 3.d.15. tudinis trium cubitorum; & retiaculum, & malogranata super capitellum columnæ, omnia ærea: si-
Ier. 52.c.17. milem & columna secunda habebat ornatum. 18. Tulit quoque princeps militiæ Saraiam Sacerdotem
primum, & Sophoniam Sacerdotem secundum, & tres janitores. 19. Et de civitate eunuchum unum,
qui erat præfectus super bellatores viros: & quinque viros de his qui steterant coram rege, quos repe-
rit in civitate: & Sopher principem exercitus, qui probabat tyrones de populo terræ: & sexaginta vi-
ros è vulgo, qui inventi fuerant in civitate. 20. Quos tollens Nabuzardan princeps militum, duxit
ad regem Babylonis in Reblatha. 21. Percussitque eos rex Babylonis, & interfecit eos in Reblatha
in terra Emath: & translatus est Juda de terra sua. 22. Populo autem qui relictus erat in terra Juda,
quem dimiserat Nabuchodonosor rex Babylonis, præfecit Godoliam filium Ahicam filii Saphan. 23.
Quod cùm audissent omnes duces militum, ipsi & viri qui erant cum eis, videlicet quòd consti-
tuisset rex Babylonis Godoliam: venerunt ad Godoliam in Maspha, Ismahel filius Nathaniæ, & Jo- C
hanan filius Caree, & Saraia filius Thanehumeth Netophatites, & Jezonias filius Maachati, ipsi
& socii eorum. 24. Juravitque Godolias ipsis & sociis eorum, dicens: Nolite timere servire Chal-
dæis: manete in terra, & servite regi Babylonis, & benè erit vobis. 25. Factum est autem in mense
septimo, venit Ismahel filius Nathaniæ, filii Elisama de semine regio, & decem viri cum eo: percus-
seruntque Godoliam, qui et mortuus est: sed et Judæos, et Chaldæos, qui erant cum eo in Maspha.
26. Consurgensque omnis populus à parvo usque ad magnum, et principes militum, venerunt in Ægy-
ptum, timentes Chaldæos. 27. Factum est verò in anno trigesimo septimo transmigrationis Joachin
regis Juda, mense duodecimo, vigesimaseptima die mensis: sublevavit Evilmerodach rex Babylonis,
anno quo regnare cœperat, caput Joachin regis Juda de carcere. 28. Et locutus est ei benignè: et po-
suit thronum ejus super thronum regum, qui erant cum eo in Babylone. 29. Et mutavit vestes eius,
quas habuerat in carcere, et comedebat panem semper in conspectu eius cunctis diebus vitæ suæ. 30.
Annonam quoque constituit ei sine intermissione, quæ et dabatur ei à rege per singulos dies, omnibus
diebus vitæ suæ.

LIBER PRIMUS PARALIPOMENON.

HEBRAICE DIBRE HAIAMIN.

CAPUT PRIMUM.

Genealogiã ab Adam usque ad Abraham, & generationes filiorum Abrahæ unà cum filiis ac posteris Esau, & regibus ac ducibus terræ Edom, antequam essent reges super filios Israel.

1 ADAM, Seth, Enos. 2. Cainan Malaleel, Jared. 3 Henoch, Mathusale, Lamech, 4. Noe, Gen 2 a.7. 4.
Sem, Cham, & Japhet. 5. Filii Japheth: Gomer, & Magog, & Madai, & Javan, Tubal, d. 25. 5. a. 6.
A Mosoch, Thiras 6. Porrò filii Gomer: Ascenez, & Riphath, & Thogorma. 7. Filii autem b.
Javan: Elisa & Tharsis, Cethim & Dodanim. 8. Filii Cham: Chus & Mesraim & Phut,
et Chanaan. 9. Filii autem Chus: Saba, & Hevila, Sabatha, et Regma, et Sabathacha.
Porrò filii Regma: Saba, & Dadan. 10. Chus autem genuit Nemrod: iste cœpit esse potens in terra. 11. Gen. 10. b. 8.
Mesrâim verò genuit Ludim, & Anamim, & Laabim, & Nephthuim. 12. Phetrusim quoque & Casluim: de
quibus egressi sunt Philisthiim, & Caphtorim. 13. Chanaan verò genuit Sidonem primogenitum suum,
Hethæum quoque, 14. & Jebusæum, & Amorrhæum, & Gergesæum, 15. Hevæumque & Aracæum, &
Cinæum. 16. Aradium quoque & Samaræum, & Hamathæum. 17. Fili Sem: Ælam, & Assur, & Arpha-
xed, et Lud, & Aram, & Hus, & Hul, & Gether, & Mosoch. 18. Arphaxad autem genuit Sale, qui &
ipse genuit Heber. 19. Porrò Heber nati sunt duo filii, nomen uni Phaleg, quia in diebus ejus divisa est Gen. 10. d. 22
terra, et nomen fratris ejus Jectan. 20. Jectan autem genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmoth, & Jare, 11. b. 10.
21. Adoram quoque, & Huzal, & Decla, 22. Hebal etiam, & Abimael, & Saba, necnon. 23. & Ophir,
et Hevila, et Jobab omnes isti filii Jectan: 24. Sem, Arphaxad, Sale, 25. Heber, Phaleg, Ragau, 26.
Serug, Nachor, Thare, 27. Abram, iste est Abraham. 28. Filii autem Abraham, Isaac & Jsmahel. Gen 11. d. 26
29. & hæ generationes eorum. Primogenitus Jsmahelis, Nabajoth, & Cedar, et Adbeel, et Mabsam, Gen. 25. b. 13
30. & Masma, & Duma, Massa, Hadad, et Thema, 31. Jetur, Naphis, Cedma. hi sunt filii Isma-
helis. 32. Filii autem Ceturæ concubinæ Abraham, quos genuit: Zamran, Jecsan, Madan, Madian, Gen. 25. a. 4.
Jesboc, et Sue. Porrò filii Jecsan: Saba, et Dadan. Filii autem Dadan: Assurin, et Letusim, et Lao- Gen. 25. c. 19.
B mim. 33. Filii autem Madian: Epha et Epher, et Henoch, et Abida, et Eldaa, omnes hi, filii Gen. 36. b. 10
Ceturæ. 34. Genuit autem Abraham Isaac: cujus fuerunt filii Esau et Israel, 35. Filii Esau: Eliphaz,
Rahuel, Jehus, Ihelom, et Core. 36. Filii Eliphaz: Theman, Omar, Sephi, Gathan, Cenez,
Thamna, Amalec. 37. Filii Rahuel: Nahath, Zara, Samma, Meza: 38. Filii Seir: Lotan Sobal, Se-
beon: Aia et Ana, Dison, Eser, Disan 39. filii Lotan: Hori, Homam. Soror autem Lotan fuit Tham-
na. 40. filii Sobal: Alian, et Manahath, et Ebal, Sephi, et Onam. filii Sebeon: Aia et Ana. Filii Ana:
Dison 41. filii Dison: Hamram, et Esban, et Iethran, et Charan. 42. Filii Eser: Balaan, et Zavan,
et Iacan. filii Disan Hus & Aran. 43. isti sunt reges, qui imperaverunt in Terra Edom, antequam
esset rex super filios Israel: Bale filius Beor, et nomen civitatis ejus, Denaba. 44. Mortuus est autem
Bale, et regnavit pro eo Jobab filius Zare de Bosra. 45. Cumque et Iobab fuisset mortuus, regna-
vit pro eo Husam de Terra Themanorum. 46. Obiit quoque et Husam, et regnavit pro eo Adad fi-
lius Badad, qui percussit Madian in Terra Moab: et nomen civitatis ejus Avith. 47. Cumque & Adad
fuisset mortuus, regnavit pro eo Semla de Masreca. 48. Sed et Semla mortuus est, et regnavit pro eo
Saul de Rohoboth, quæ juxta amnem sita est. 49. Mortuo quoque Saul, regnavit pro eo Balanan filius
Achobor. 50. Sed et hic mortuus est, et regnavit pro eo Adad: cujus urbis nomen fuit Phau, &
appellata est uxor ejus Meetabel filia Matred filiæ Mezaab. 51. Adad autem mortùo, duces pro regibus
in Edom esse cœperunt: dux Thamna, dux Alua, duxe Ietheth. 52. dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon,
53. dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar, 54. dux Magdiel, dux Hiram. hi duces Edom.

CAPUT II.

Genealogia Iudæ Patriarchæ usque ad Isai patrem David, fratrumque ac sororum eius.

1. FIlii autem Israel: Ruben, Simeon, Levi, Juda, Issachar, & Zabulon, 2. Dan, Ioseph, Benia- Gen. 29. d. 32
min, Nephthali, Gad, & Aser. 3. Filii Iuda Her, Onan, & Sela. hi tres nati sunt ei de filia Sue 30. a 5. 35. d.
Chananitide. Fuit autem Her primogenitus Juda, malus coram Domino, & occidit eum. 4. Thamar 22.
A autem nurus eius peperit ei Phares & Zara. Omnes ergo filii Iuda, quinque. 5. Filii autem Phares: Hesron Gen 38. a. 3.
& Hamul. 6. Filii quoque Zaræ: Zamri, & Ethan, & Eman, Calchal quoque, & Dara, simul quin- 46. b 2.
que. 7. Filii Charmi: Achar, qui turbavit Israel, & peccavit in furto anathematis. 8. Filii Ethan: Inf 4. a. 1.
Azarias. 9. Filii autem Hesron qui nati sunt ei: Jerameel, & Ram, & Calubi. 10. Porrò Ram ge- Matth. 1. a. 3.
nuit Aminadab. Aminadab autem genuit Nahasson, principem filiorum Iuda. 11. Nahasson Jos. 7. a. 1.
Ruth. 4. d. 19

quo-

quoque genuit Salma, de quo ortus est Booz: 12. Booz verò genuit Obed, qui & ipse genuit Isai. 13. B
Isai autem genuit primogenitum Eliab, secundum Abinadab, tertium Simmaa, 14. quartum Nathanael,
1.Reg.16.b.6 & 9. 17.b.12 nael, quintum Raddai, 15. sextum Asom, septimum David, 16. quorum sorores fuerunt, Sarvia, &
Abigail. Filii Sarviæ, Abisai, Ioab, & Asael, tres. 17. Abigail autem genuit Amasa, cujus pater
fuit Iether Ismahelites, 18. Caleb verò filius Hesron accepit uxorem nomine Azuba, de qua genuit
Jerioth, fueruntque filii ejus, Iaser, & Sobab, & Ardon. 19. Cumque mortua fuisset Azuba, accepit
uxorem Caleb, Ephrata: quæ peperit ei Hur. 20. Porrò Hur genuit Uri: & Uri genuit Bezeleel. 21.
post hæc ingressus est Hesron ad filiam Machir patris Galaad, & accepit eam cùm esset annorum sexaginta:
quæ peperit ei Segub. 22. Sed & Segub genuit Iair, & possedit viginti tres civitates in Terra Galaad.
23. Cepitque Gessur, & Aram, oppida Iair; & Canath, & viculos ejus sexaginta civitatum omnes: isti,
filii Machir patris Galaad. 24. Cùm autem mortuus esset Hesron, ingressus est Caleb ad Ephrata. Habuit
quoque Hesron uxorem Abia, quæ peperit ei Ashur patrem Thecuæ. 25. Nati sunt autem filii Ieramecl
primogeniti Hesron, Ram primogenitus ejus, & Buna, & Aram, & Asom, & Achia. 26. duxit
quoque uxorem alteram Ierameel, nomine Atara, quæ fuit mater Onam. 27. Sed & filii Ram primogeniti
Ierameel, fuerunt Moos, Iamin, & Achar, 28. Onam autem habuit filios, Semei, & Iada. Filii
autem Semei: Nadab, & Abisur. 29. Nomen verò uxoris Abisur, Abihail, quæ peperit ei Ahobban,
& Molib. 30. Filii autem Nadab fuerunt, Saled, & Apphaim. Mortuus est autem Saled absque
liberis. 31. Filius verò Apphaim, Jesi: qui Jesi genuit Sesan. Porrò Sesan genuit Oholai. 32. Filii
autem Iada fratris Semei: Jether, & Jonathan. Sed & Jether mortuus est absque liberis. 33. porrò C
Jonathan genuit Phaleth, & Ziza. isti fuerunt filii Ierameel. 34. Sesan autem non habuit filios, sed
filias, & servum Ægyptium nomine Ierraa: 35. Deditque ei filiam suam uxorem: quæ peperit ei
Ethei. 36. Ethei autem genuit Nathan, & Nathan genuit Zabad. 37. Zabad quoque genuit Ophlal,
& Ophlal genuit Obed, 38. Obed genuit Jehu, Iehu genuit Azariam. 39. Azarias genuit Helles, &
Helles genuit Elasa, 40. Elasa genuit Sisamoi, Sisamoi genuit Sellum, 41. Sellum genuit Icamiam, Icamia
autem genuit Elisama. 42. Filii autem Caleb fratris Ierameel: Mesa primogenitus ejus, ipse est pater
Ziph; et filii Maresa patris Hebron. 43. Porrò filii Hebron, Core, et Taphua, et Recem, et Samma.
44. Samma autem genuit Raham, patrem Iercaam, & Recem genuit Sammai. 45. Filius Sammai,
Maon: & Maon pater Bethsur. 46. Epha autem concubina Caleb peperit Haron, & Mosa, & Gezez.
Porrò Haran genuit Gezez. 47. Filii autem Iahaddai Regom, & Ioathan, & Gesan, & Phaleth, et Epha,
et Saaph. 48. Concubina Caleb Maacha, peperit Saber, et Tharana. 49. Genuit autem Saaph pater
Madmena, Sue patrem Machbena, et patrem Gabaa. Filia verò Caleb, fuit Achsa. 50. Hi erant filii
Caleb, filii Hur, primogeniti Ephratha, Sobal pater Cariathiarim, 51. Salma pater Bethlehem, Hariph
pater Bethgader. 52. Fuerunt autem filii Sobal patris Cariathiarim, qui videbat dimidium requietionum.
53. Et de cognatione Cariathiarim, Iethrei, & Aphuthei, & Semathei, & Maserei. Ex his egressi sunt Saraitæ,
& Esthaolitæ. 54. Filii Salma, Bethlehem & Netophathi, Coronæ domus Ioab, & Dimidium requietionis
Sarai. 55. Cognationes quoque scribarum habitantium in Iabes, Canentes, atque Resonantes, & in
tabernaculis commorantes. Hi sunt Cinæi, qui venerunt de Calore patris domus Rechab.

CAPUT III.

Generationes David, & Regum Iuda ex progenie David, cum filiis, ac filiabus eorum.

2.Reg.3.a.2. 1. DAvid verò hos habuit filios, qui ei nati sunt in Hebron, primogenitum Amnon ex Achinoam A
Jezrahelitide, secundum Daniel de Abigail Carmelitide. 2. tertium Absalom filium Maacha filiæ
Tholmai regis Gessur, quartum Adoniam filium Aggith, 3. quintum Saphatiam ex Abital, sextum
Jethraham de Egla uxore sua. 4. Sex ergo nati sunt ei in Hebron, ubi regnavit septem annis, & sex mensibus.
Triginta autem & tribus annis regnavit in Jerusalem. 5. Porrò in Jerusalem nati sunt ei filii, Simmaa,
& Sobab, & Nathan, & Salomon, quatuor de Bethsabee filia Ammiel, 6. Jebaar quoque, & Elisama,
2.Reg.5.c.14. 7. & Eliphaleth, & Noge, & Nepheg, & Japhia, 8. necnon Elisama, & Eliada, & Eliphelet, novem:
9. omnes hi, filii David, absque filiis concubinarum: habueruntque sororem Thamar. 10. filius autem
Salomonis, Roboam: cujus Abia filius genuit Asa. De hoc quoque natus est Josaphat, 11. pater Joram:
qui Joram genuit Ochoziam, ex quo ortus est Joas: 12. & hujus Amasias filius genuit Azariam. Porrò
Azariæ filius Joathan. 13. procreavit Achaz patrem Ezechiæ, de quo natus est Manasses. 14. Sed & Manasses
genuit Amon patrem Josiæ. 15. Filii autem Josiæ fuerunt, primogenitus Johanan, secundus Ioakim,
tertius Sedecias, quartus Sellum. 16. De Ioakim natus est Iechonias, Sedecias. 17. filii Iechoniæ
fuerunt, Asir, Salathiel, 18. Melchiram, Phadaia, Senneser, & Iecemia, Sama & Nadabia. 19. De Phadaia
Matt.1.b.12. orti sunt Zorobabel & Semei. Zorobabel genuit Mosollam, Hananiam, & Salomit sororem eorum: 20.
Hasaban quoque, & Ohol, & Barachian, & Hasadian, Josabhesed, quinque. 21. filius autem Hananiæ,
Phaltias pater Ieseiæ, cujus filius Raphaia. hujus quoque filius, Arnan, de quo natus est Obdia, cuius filius
fuit, Sechenias. 22. Filius Secheniæ, Semeia: cuius filii, Hattus, & Iegaal, & Baria, & Naria, & Saphat,
sex numero 23. Filius Naariæ, Elioenai, & Ezechias, & Ezricam, tres. 24 Filii Elioenai, Oduia, &
Eliasub, & Pheleia, & Accub, & Iohanan, & Dalaia, & Anani, septem.

CA-

CAPUT IV.

Rursum posteritas Iuda ac Simeonis, & habitationes eorum: stirps Cham deletur à filiis Simeonis, Amalecitæ quoque ab ipsis percutiuntur.

1. FIlii Iuda : Phares, Hesron, & Charmi, & Hur, & Sobal. 2. Raia verò filius Sobal genuit Ia- Gen.38.a.1.
hath, de quo nati sunt Ahumai, & Laadhæ cognationes Sarathi. 3. Ista quoque stirps Etam : 46.b.12.Sup.
A Iezrahel, & Iesema, & Iedebos. Nomen quoque sororis eorum, Asalelphuni. 4. Phanuel autem pa- 2.a.4.Matt.1
ter Gedor, & Ezer pater Hosa. Isti sunt filii Hur primogeniti Ephratha patris Bethlehem. 5. Assur a.3.
verò patri Thecuæ erant duæ uxores, Halaa, & Naara. 6. Peperit autem ei Naara, Oozam, &
Hepher, & Themani, & Ahasthari. Isti sunt filii Naara. 7. Porrò filii Halaa, Sereth, Isaar, &
Ethnan. 8. Cos autem genuit Anob, & Soboba, & cognationem Aharehel filii Arum. 9. Fuit au-
tem Iabes inclytus præ fratribus suis, & mater ejus vocavit nomen illius Iabes, dicens: Quia peperi eum in
dolore. 10. Invocavit verò Iabes Deum Israel, dicens: Si benedicens benedixeris mihi, & dilatave-
ris terminos meos, et fuerit manus tua mecum, et feceris me à malitia non opprimi. Et præstitit
Deus quæ precatus est. 11. Caleb autem frater Sua genuit Mahir, qui fuit pater Esthon. 12. Porrò
Esthon genuit Bethrapha, et Phesse, et Theinna patrem urbis Naas: hi sunt viri Recha. 13. Filii au-
tem Cenez, Othoniel, & Saraia. Porrò filii Othoniel, Hathath, & Maonathi. 14. Maonathi ge-
nuit Ophra, Saraia autem genuit Joab patrem Vallis artificum : ibi quippe artifices erant. 15. Fi-
lii verò Caleb filii Jephone, Hir, & Ela, & Naham. Filii quoque Ela: Cenez. 16. Filii quoque Ia-
leleel : Siph, & Zipha, Thiria, & Asrael. 17. Et filii Ezra, Iether, & Mered, & Epher, et Ialon
genuitque Mariam, et Sammai, et Iesba patrem Esthamo. 18. Uxor quoque ejus Iudaja, peperit
B Iared patrem Gedor, et Heber patrem Socho, et Icuthiel patrem Zanoe. Hi autem filii Bethiæ filiæ
Pharaonis, quam accepit Mered. 19. Et filii uxoris Odaiæ sororis Naham patris Ceila, Garmi, et
Esthamo, qui fuit de Machathi. 20. Filii quoque Cimon, Amnon, et Rinna filius Hanan, et Thilon. Gen.38.a.5.
Et filii Iesi, Zoheth, et Benzoheth. 21. Filii Sela, filii Iuda: Her pater Lecha, et Laada pater Ma-
resa, et cognationes domus operantium byssum in domo iuramenti. 22. Et qui stare fecit Solem, virique
Mendacii, et Securus, et Incendens, qui principes fuerunt in Moab, et qui reversi sunt in Lahem.
Hæc autem verba vetera. 23. Hi sunt figuli habitantes in Plantationibus, et in Sepibus, apud regem
in operibus eius, commoratique sunt ibi. 24. Filii Simeon : Namuel et Iamin, Iarib, Zara, Saul. 25. Gen.46.b.10.
Sellum filius eius, Mapsam filius eius, Masma filius eius. 26. Filii Masma : Hamuel filius eius, Za-
chur filius eius, Semei filius eius. 27. Filii Semei sedecim, et filiæ sex : fratres autem eius non habue-
runt filios multos, et universa cognatio non potuit adæquare summam filiorum Iuda. 28. Habitave-
runt autem in Bersabee, et Molada, et Hasarsuhal. 29. et in Bala, et in Asom, et in Tholad. 30.
et in Bathuel, et in Horma, et in Siceleg, 31. et in Bethmarchaboth, et in Hasarsusim, et in Beth-
berai, et in Saarim hæ civitates eorum usque ad regem David. 32. Villæ quoque eorum : Etam et
Aen, Remmon, & Thochen, & Asan, civitates quinque 33. Et universi viculi eorum per circuitum
civitatum istarum usque ad Baal. hæc est habitatio eorum, & sedium distributio. 34. Mosobab quo-
C que & Jemlech. & Iosia filius Amasiæ, 35. & Ioel, & Iehu filius Iosabiæ filii Sarajæ filii Asiel, 36. & Elioe-
nai, et Iacoba, & Isuaia, & Asaia, & Adiel, & Ismiel, & Banaia, 37. Ziza quoque filius Sephei filii Al-
lon filii Idaia filii Semri filii Samaia. 38. Isti sunt nominati principes in cognationibus suis, & in do-
mo affinitatum suarum multiplicati sunt vehementer. 39. Et profecti sunt ut ingrederentur in Gador
usque ad Orientem vallis, & ut quererent pascua gregibus suis. 40. Inveneruntque pascuas uberes &
valdè bonas, & terram latissimam & quietam & fertilem, in qua antè habitaverant de stirpe Cham.
41. Hi ergo venerunt, quos suprà descripsimus nominatim, in diebus Ezechiæ regis Iuda: et percus-
serunt tabernacula eorum, et habitatores qui inventi fuerant ibi et deleverunt eos usque in præsentem
diem: habitaveruntque pro eis, quoniam uberrimas pascuas ibidem repererunt. 42. De filiis quoque
Simeon abierunt in montem Seir viri quingenti habentes principes Phalthiam et Naamriam et Raphaiam
et Oziel filios Iesi : 43. et percusserunt reliquias, quæ evadere potuerant, Amalecitarum, et habita-
verunt ibi pro eis usque ad diem hanc.

CAPUT V.

Catalogus filiorum Ruben, Gad & dimidiæ tribus Manasse, & habitatio eorum qui percusserunt Agarenos, sed tandem ducti sunt ad Assyrios ob idolotatriam ipsorum in captivitatem.

A 1. FIlii quoque Ruben primogeniti Israel (ipse quippe fuit primogenitus eius: sed cùm violasset tho-
rum patris sui, data sunt primogenita eius filiis Joseph, filii Israel, & non est ille reputatus Gen.35.d.22.
in primogenitum. 2. Porrò, Judas, qui erat fortissimus inter fratres suos, de stirpe eius principes 49.a.4.
germinati sunt : primogenita autem reputata sunt Joseph.) 3. filii ergo Ruben primogeniti Israel : Gen.46.b.6
Enoch, & Phallu. Esron, & Carmi. 4. Filii Joel: Samaja filius eius, Gog, filius eius, Semei filius Exod.6.c.14.
eius, 5. Micha filius eius, Reia filius eius, Baal filius eius, 6. Beera filius eius, quem captivum du- Num.26.a.5.
xit Thelgathphalnasar rex Assyriorum, & fuit princeps in tribu Ruben. 7. Fratres autem eius, &
universa cognatio eius, quando numerabantur per familias suas, habuerunt principes, Jehiel & Zacha-
riam. 8. Porro Bala filius Azaz, filii Samma, filii Joel, ipse habitavit in Aroer usque ad Nebo &
Beelmeon. 9. Contra Orientalem quoque plagam habitavit usque ad introitum eremi, & flumen Eu-
phraten. Multum quippe iumentorum numerum possidebant in Terra Galaad. 10. In diebus autem
Saul præliati sunt contra Agareos, & interfecerunt illos, habitaveruntque pro eis in tabernaculis eo-
rum, in omni plaga, quæ respicit ad Orientem Galaad. 11. Filii verò Gad è regione eorum habi-
tavo-

taverunt in Terra Basan usque Selcha: 12. Joel in capite, & Saphan secundus: Janai autem, & Sa-
phat, in Basan. 13. Fratres verò eorum secundùm domos cognationum suarum, Michael, & Mosol-
lam, & Sebe, et Jorai, et Jachan, et Zie, & Heber, septem. 14. Hi filii Abihail, filii Huri, filii B
Jara, filii Galaad, filii Michael, filii Jesesi, filii Jeddo, filii Buz. 15. Fratres quoque filii Abdiel,
filii Guni, princeps domus in familiis suis. 16. Et habitaverunt in Galaad, et in Basan, et in vicu-
lis eius, et in cunctis suburbanis Saron, usque ad terminos. 17. Omnes hi numerati sunt in diebus
Joathan regis Iuda, et in diebus Ieroboam regis Israel. 18. Filii Ruben, et Gad, et dimidiæ tribus
Manasse, viri bellatores scuta portantes et gladios, et tendentes arcum, eruditique ad prælia, quadra-
ginta quattuor millia et septingenti sexaginta, procedentes ad pugnam. 19. Dimicaverunt contra Aga-
reos: Ituræi verò, et Naphis, et Nodab, 20. præbuerunt eis auxilium. Traditique sunt in manus
eorum Agareì, et universi qui fuerant cum eis, quia Deum invocaverunt cùm prælarentur: et exaudi-
vit eos, eò quòd credidissent in eum. 21. Ceperuntque omnia quæ possederant, camelorum quin-
quaginta millia, et ovium ducenta quinquaginta millia, et asinos duo millia, et animas hominum
centum millia. 22. Vulnerati autem multi corruerunt, fuit enim bellum Domini. Habitaveruntque
pro eis usque ad transmigrationem. 23. Filii quoque dimidiæ tribus Manasse, possederunt terram à
finibus Basan usque Baal, Hermon, et Sanir, et monte Hermon, ingens quippe numerus erat. 24.
Et hi fuerunt principes domus cognationis eorum, Epher, et Iesi, et Eliel, et Ezriel, et Ieremia, et
Odoia, et Iediel, viri fortissimi et potentes, et nominati duces in familiis suis. 25. Reliquerunt au-
tem Deum patrum suorum, et fornicati sunt post deos populorum terræ, quos abstulit Deus coram eis.
26. et suscitavit Deus Israel spiritum Phul regis Assyriorum, et spiritum Thelgathphalnasar regis Assur:
et transtulit Ruben, et Gad, et dimidiam tribum Manasse, et adduxit eos in Lahela, in Habor, et
Ara, et fluvium Gozan, usque ad diem hanc.

CAPUT VI.

Genealogia filiorum Levi, & quos ex eis constituerit David cantores ac ministros in domo Domini: item generatio filiorum Aaron cum urbibus suis in singulis tribubus Israel, & quæ fuerint civitates refugii.

Gen. 46, b 11. Inf. 23 a 1. 1. Filii Levi: Gerson, Caath, & Merari. 2. Filii Caath: Amram, Isaar, Hebron, & Oziel. 3. Fi- A
lii Amram: Aaron, Moyses, et Maria. Filii Aaron: Nadab & Abiu, Eleazar et Ithamar. 4.
Eleazar genuit Phinees, et Phinees genuit Abisue, 5. Abisue verò genuit Bocci, et Bocci genuit Ozi.
6. Ozi genuit Zaraiam, et Zaraias genuit Meraioth. 7. Porrò Meraioth genuit Amariam, et Amarias
genuit Achitob. 8. Achitob genuit Sadoc, et Sadoc genuit Achimaas. 9. Achimaas genuit Azariam,
Azarias genuit Iohanan, 10. Iohanan genuit Azariam: ipse est qui sacerdotio functus est, in domo quàm ædi-
ficavit Salomon in Ierusalem. 11. Genuit autem Azarias Amariā, & Amarias genuit Achitob, 12. Achitob ge-
nuit Sadoc, et Sadoc genuit Sellum, 13. Sellum genuit Helciam, et Helcias genuit Azariam, 14. Azarias
genuit Seraiam, et Seraias genuit Iosedec. 15. Porrò Iosedec egressus est, quando transtulit Dominus Ju-
Exod. 6, c 16. dam et Jerusalem per manus Nabuchodonosor. 16. Filii ergo Levi: Gerson, Caath, et Merari. 17. Et
hæc nomina filiorum Gerson: Lobni, et Semei. 18. Filii Caath, Amram, et Isaar, et Hebron, et Oziel.
19. Filii Merari. Moholi et Musi. Hæ autem cognationes Levi secundùm familias eorum. 20. Gersom,
Lobni filius eius, Jahath filius eius, Zamma filius eius. 21. Ioah filius eius, Addo filius eius, Zara filius eius,
Iethrai filius eius. 22. Filii Caath, Aminadab filius ejus, Core filius eius, Asir filius eius, 23. Elcana fi- B
lius eius, Abiasaph filius eius, Asir filius eius. 24. Thahath filius eius, Uriel filius eius, Ozias filius eius,
Saul filius eius. 25. Filii Elcana, Amasai & Achimoth. 26. & Elcana: Filii Elcana: Sophai filius eius,
Nahath filius eius, 27. Eliab filius eius, Ieroham filius ejus, Elcana filius eius. 28. Filii Samuel, primo-
genitus Vasseni, & Abia. 29. Filii autem Merari, Moholi: Lobni filius eius, Semei filius eius, Oza
filius eius. 30. Sammaa filius eius, Haggia filius eius, Asaia filius eius. 31. Isti sunt, quos constituit Da-
vid super cantores domus Domini, ex quo collocata est arca: 32. & ministrabant coram tabernaculo te-
stimonii, canentes donec ædificaret Salomon domum Domini in Jerusalem: stabant autem juxta ordi-
nem suum in ministerio. 33. Hi verò sunt qui assistebant cum filiis suis, de filiis Caath, Hemam can-
tor filius Johel, filii Samuel, 34. filii Elcana, filii Jeroham, filii Eliel, filii Thohu, 35. filii Suph,
filii Elcana, filii Mahath, filii Amasai, 36. filii Elcana, filii Johel, filii Azariæ, filii Sophoniæ,
37. filii Thahath, filii Asir, filii Abiasaph, filii Core, 38. filii Isaar, filii Caath, filii Levi, filii
Israel. 39. Et frater eius Asaph, qui stabat à dextris eius, Asaph filius Barachiæ, filii Samaa. 40. filii
Michael, filii Basaiæ, filii Melchiæ, 41. filii Athanai, filii Zara, filii Adaia, 42. filii Ethan, filii C
Zamma, filii Semei, 43. filii Jeth, filii Gersom, filii Levi. 44. Filii autem Merari fratres eorum, ad si-
nistram, Ethan filius Cusi, filii Abdi, filii Maloch, 45. filii Hasabiæ, filii Amasiæ, filii Helciæ,
46. filii Amasai, filii Boni, filii Somer, 47. filii Moholi, filii Musi, filii Merari, filii Levi. 48.
Fratres quoque eorum Levitæ, qui ordinati sunt in cunctum ministerium tabernaculi domus Domini.
49. Aaron verò, & filii eius adolebant incensum super altare holocausti & super altare thymiamatis, in
omne opus Sancti sanctorum: & ut precarentur pro Israel, juxta omnia quæ præceperat Moyses ser-
vus Dei. 50. Hi sunt autem filii Aaron, Eleazar filius eius, Phinees filius eius, Abisue filius eius, 51.
Bocci filius eius, Ozi filius eius, Zarahia filius eius, 52. Meraioth filius eius, Amarias filius eius,
Achitob filius eius, 53. Sadoc filius eius, Achimaas filius eius. 54. Et hæc habitacula eorum per vicos
atque confinia, filiorum scilicet Aaron, juxta cognationes Caathitarum: ipsis enim sorte contigerant.
55. Dederunt igitur eis Hebron in terra Juda, & suburbana eius per circuitum: 56. agros autem civi-
tatis, & villas, Caleb filio Jephone. 57. Porrò filiis Aaron dederunt civitates ad confugiendum. He-
bron, & Lobna & suburbana eius: 58. Jether quoque & Esthmo cum suburbanis suis, sed & Helon
& Dabir cum suburbanis suis, 59. Asan quoque & Bethsemes & suburbana earum. 60. De tribu
autem Benjamin, Gabee & suburbana ejus, & Almath cum suburbanis suis, Anathoth quoque cum
su-

suburbanis suis. omnes civitates tredecim, per cognationes suas. 61. Filiis autem Caath residuis
D de cognatione sua, dederunt ex dimidia tribu Manasse in possessionem urbes decem. 62. Porrò filiis
Gersom per cognationes suas, de tribu Issachar, & de Tribu Aser, et de tribu Nephtali, et de
tribu Manasse in Basan, urbes tredecim. 63. Filiis autem Merari per cognationes suas, de tribu
Ruben, & de tribu Gad, & de tribu Zabulon, dederunt sorte civitates duodecim. 64. Dederunt quoque filii Israel Levitis civitates, & suburbana earum. 65. Dederuntque per sortem, ex
tribu filiorum Juda, & ex tribu filiorum Simeon, & ex tribu filiorum Benjamin, urbes has quas vocaverunt nominibus suis, 66. Et his qui erant de cognatione filiorum Caath, fueruntque civitates in terminis eorum de tribu Ephraim. 67. Dederunt ergo eis urbes ad confugiendum, Sichem cum suburbanis suis in monte Ephraim, & Gazer cùm suburbanis suis, 68. Jeemaam quoque cum suburbanis suis, & Bethoron similiter, 69. Necnon & Helon cum suburbanis suis, & Gethremmon in eumdem modum. 70. Porrò ex dimidia tribu Manasse, Aner, & suburbana ejus, Baalam & suburbana ejus: his videlicet, qui de cognatione filiorum Caath reliqui erant. 71. Filiis autem Gersom, de cognatione dimidiæ tribus Manasse, Gaulon in Basan & suburbana ejus, & Astharoth cum suburbanis suis. 72. De tribu Issachar,
E Cedes & suburbana ejus, & Dabereth cum suburbanis suis, 73. Ramoth quoque & suburbana ejus, & Anem cum suburbanis suis. 74. De tribu verò Aser: Masal cum suburbanis suis, & Abdon similiter, 75. Hucac quoque & suburbana ejus, & Rohob cum suburbanis suis. 76. Porrò de tribu Nephthali, Cedes in Galilæa & suburbana ejus, Hamon cum suburbanis suis, & Cariathaim & suburbana ejus. 77. Filiis autem Merari residuis: de tribu Zabulon, Remono & suburbana ejus, & Thabor cum suburbanis suis: 78. Trans Iordanem quoque ex adverso Jericho contra Orientem Jordanis, de tribu Ruben, Bosor in solitudine cum suburbanis suis, & Jassa cum suburbanis suis. 79. Cademoth quoque & suburbana ejus, & Mephaat cum suburbanis suis. 80. Necnon & de tribu Gad, Ramoth in Galaad & suburbana ejus, & Manaim cum suburbanis suis, 81. Sed & Hesebon cum suburbanis suis, & Jezer cum suburbanis suis.

Jos. 21. b. 10.

CAPUT VII.

Genealogia Issachar; Beniamin; Nephthali, Manasse, Ephraim, & Aser.

A 1 Porrò filii Issachar: Thola, & Phua, Jasub, & Simeron, quattuor. 2. Filii Thola: Ozi & Raphaia, & Jeriel, & Jemai, & Jebsem, & Samuel, principes per domos cognationum suarum. De stirpe Thola viri fortissimi numerati sunt in diebus David, viginti duo millia sexcenti. 3. Filii Ozi: Izrahia, de quo nati sunt Michael, & Obadia, & Johel, & Jesia, quinque omnes principes. 4. Cùmque eis per familias & populos suos, accincti ad prælium, viri fortissimi, triginta sex millia: multas enim habuerunt uxores, & filios. 5. Fratres quoque eorum per omnem cognationem Issachar, robustissimi ad pugnandum, octoginta septem millia numerati sunt. 6. Filii Benjamin: Bela, & Bechor, & Jadiel, tres. 7. Filii Bela: Esbon, & Ozi, & Oziel, & Jerimoth, & Urai, quinque principes familiarum, & ad pugnandum robustissimi: numerus autem eorum, viginti duo millia & triginta quattuor. 8. Porrò filii Bechor: Zamira, & Joas, et Eliezer, et Elioenai, et Amri, et Jerimoth, & Abia, & Anathoth, & Almath: filii Bechor. 9. Numerati sunt autem per familias suas principes cognationum suarum, ad bella fortissimi, viginti millia & ducenti. 10. Porrò filii Iadihel: Balan. Filii autem Balan: Jehus, & Benjamin, & Aod, & Chanana, & Zethan, & Tharsis, & Ahisar. 11. Omnes hi filii Jadihel, principes cognationum suarum, viri fortissimi, decem & septem millia & ducenti, ad prælium procedentes. 12. Sepham quoque & Hapham filii Hur: & Hasim filii Aher. 13. Filii autem Nephthali: Jasiel, & Guni, & Jeser, & Sellum, filii Bala. 14. Porrò filius Manasse, Esriel: concubinaque ejus Syra peperit Machir
B patrem Galaad. 15. Machir autem accepit uxores filiis suis Happhim & Sapham: & habuit sororem nomine Maacha: nomen autem secundi Salphaad, natæque sunt Salphaad filiæ. 16. Et peperit Maacha uxor Machir filium, vocavitque nomen eius Phares: porrò nomen fratris ejus, Sares: & filii ejus, Ulam, & Recen. 17. Filius autem Ulam, Badan. hi sunt filii Galaad, filii Machir, filii Manasse. 18. Soror autem ejus Regina peperit Virumdecorum. & Abiezer, & Mohola. 19. Erant autem filii Semida, Ahia, & Sechem, & Leci, & Aniam. 20. Filii autem Ephraim: Suthala, Bared filius ejus, Thahath filius ejus, Elada filius ejus, Thahath filius ejus, hujus filius Zabad, 21. Et hujus filius Suthala, & hujus filius Ezer & Elad: occiderunt autem eos viri Geth indigenæ, quia descenderant ut invaderent possessiones eorum. 22. Luxit igitur Ephraim pater eorum multis diebus, & venerunt fratres ejus ut consolarentur eum. 23. Ingressúsque est ad uxorem suam: quæ concepit, & peperit filium, & vocavit nomen ejus Beria, eò quòd in malis domus eius ortus esset: 24 Filia autem ejus fuit Sara, quæ ædificavit Bethoron inferiorem & superiorem, & Ozensara. 25. Porrò filius ejus Rapha, & Reseph, & Thale, de quo natus est Thaan, 26. Qui genuit Laadan; hujus quoque filius Ammiud, qui genuit Elizama, 27. De quò ortus est Nun, qui habuit filium Josue. 28. Possessio autem eorum & habitatio, Bethel cum filiabus suis, & contra Orientem Noran, ac Occidentalem plagam Gazer & filiæ ejus Sichem quoque cum filiabus suis,
C usque ad Aza cum filiabus ejus. 29. Juxta filios quoque Manasse, Bethsan & filias eius, Thanach & filias eius, Mageddo & filias eius: Dor & filias eius: in his habitaverunt filii Joseph, filii Israel. 30. Filii Aser: Jemna, & Jessui, & Baria, et Sara soror eorum. 31. Filii autem Baria: Heber, et Melchiel: ipse est pater Barsaith. 32. Heber autem genuit Jephlat, et Somer, et Hotham, et Suaa sororem eorum. 33. Filii Jephlat: Phosech, et Chamaal, et Asoth: hi fili. Jephlat. 34 Porrò filii Somer: Ahi, et Roaga, et Haba, Aram. 35. Filii autem Helem fratris eius. Supha, et Jemna, et Selles, et Amal. 36. Filii Supha: Sue, Harnapher, et Sual, et Beri, et Jamra, 37 Bosor, et Hod, et Samma, et Salusa, et Jethran, et Bera. 38. Filii Jether: Iephone, et Phaspha, et Ara. 39. Filii autem Olla, Aree, et Resia. 40. Omnes hi filii Aser, principes cognationum, electi atque fortissimi duces ducum, numerus autem eorum ætatis quæ apta esset ad bellum, viginti sex millia.

Gen. 46. b. 13.
Gen. 46. c. 21.
Gen. 46. c. 24.
Gen. 46. b. 17.

CAPVT VIII.

Rursum genealogia Benjamin & Saul, filiorumque ipsius.

1 BEnjamin autem genuit Bale primogenitum suum, Asbel secundum, Ahara tertium, 2. Nohaa A
Gen.46.c.21. Sup.7.b.6. quartum, & Rapha quintum. 3. Fueruntque filii Bale: Addar, et Gera, et Abiud, 4. Abisue
quoque et Naaman, et Ahoe, 5. Sed et Gera, et Sephuphan, et Huram. 6. Hi sunt filii Ahod, prin-
cipes cognationum habitantium in Gabaa, qui translati sunt in Manahath. 7. Naaman autem, et A-
chia, et Gera ipse transtulit eos, et genuit Oza, et Ahiud. 8. Porrò Saharaim genuit in regione Moab,
postquam dimisit Husim et Bara uxores suas. 9 Genuit autem de Hodes uxore sua Iobab, et Sebia, &
Mosa, et Molchom, 10. Iehus quoque, et Sechia, et Marma. hi sunt filii ejus, principes in familiis suis.
11. Mehusim verò genuit Abitob, & Elphaal. 12. Porrò filii Elphaal; Heber, et Misaam, et Samad: hic
ædificavit Ono, et Lod, et filias ejus. 13. Baria autem et Sama, principes cognationum habitantium
in Aialon: hi fugauerunt habitatores Geth. 14. Et Ahio, & Sesac, & Ierimoth, 15. & Zaba-
dia, et Arod, et Heder, 16. Michael quoque, et Jespha, et Ioha, filii Baria, 17. Et Zabadia, et
Mosollam, et Hezeci, et Heber, 18. Et Iesamari, et Iezlia, et Iobab, filii Elphaal. 19. Et Iacim,
& Zechri, et Zabdi, 20. Et Elioenai, et Selethai, et Eliel, 21. Et Adaia, et Baraia, & Samarath
filii Semei. 22. Et Iespham, et Heber, et Eliel, 23. Et Abdon, et Zechri, et Hanan, 24. Et
Hanania, et Ælam, et Anathothia, 25. Et Iephdaia, et Phanuel filii Sesac. 26. Et Samsari, et So-
horia, et Otholia, 27. Et Iersia, et Elia, et Zechri, filii Ieroham. 28. Hi Patriarchæ, et cognationum B
Infr.9.f.35. principes, qui habitaverunt in Ierusalem. 29. In Gabaon autem habitaverunt Abigabaon, et nomen
uxoris eius Maacha. 30. Filiusque eius primogenitus Abdon, et Sur, et Cis, et Baal, et Nadab. 31.
Gedor quoque, et Ahio, et Zacher, et Macelloth: 32. Et Maecelloth genuit Samaa: habitaveruntque
1.Reg.14.g.51. ex adverso fratrum suorum in Ierusalem cum fratribus suis, 33. Ner autem genuit Cis, et Cis genuit
Infr.9.g.39. Saul. porrò Saul genuit Ionathan, et Melchisua, et Abinadab, et Esbaal, 34. Filius autem Ionathan,
Meribbaal; et Meribbaal genuit Micha. 35. Filii Micha, Phithon, et Melech, et Tharaa, et Ahaz. 36.
Et Ahaz genuit Ioada: et Ioada genuit Alamath, et Azmoth, et Zamri: porrò Zamri genuit Mosa, 37.
Et Mosa genuit Banaa, cuius filius fuit Rapha, de quo ortus est Elasa, qui genuit Asel. 38. Porrò Asel
sex filii fuerunt his nominibus, Ezricam, Bocru, Ismael, Saria, Obdia, et Ganan. omnes hi filii
Asel. 39. Filii autem Esec fratris eius, Ulam primogenitus, et Iehus secundus, et Eliphalet tertius. 40.
Fueruntque filii Ulam viri robustissimi, et magno robore tendentes arcum, et multos habentes filios ac
nepotes, usque ad centum quinquaginta. Omnes hi, filii Beniamin.

CAPVT IX.

Qui primi filiorum Israel habitaverunt in Jerusalem, & officia sacerdotum ac Levitarum, generationes quoque Saul ac filiorum ejus repetuntur.

1 UNiversis ergo Israel dinumeratus est, et summa eorum scripta est in Libro regum Israel, et Iuda,
translatique sunt in Babylonem propter delictum suum. 2. Qui autem habitaverunt primi in pos- A
sessionibus, et in urbibus suis, Israel, et Sacerdotes, et Levitæ, & Nathinæi. 3. Commorati sunt in
Ierusalem de filiis Iuda, et de filiis Benjamin, de filiis quoque Ephraim, et Manasse. 4. Othei filius
Ammiud, filii Amri, filii Omrai, filii Bonni, de filiis Phares filii Iuda. 5. Et de Siloni, Asaia primogeni-
tus, & filii eius. 6. De filiis autem Zara, Iehuel, et fratres eorum, sexcenti nonaginta. 7. Porrò de filiis
Beniamin, Salo filius Mosollam, filii Oduia, filii Asana, 8. Et Iobania filius Ieroham, & Ela filius Ozi,
filii Mochori, & Mosollã filius Saphatiæ, filii Rabuel, filii Iebaniæ, 9. Et fratres eorum per familias suas,
nongenti quinquaginta sex. Omnes hi, principes cognationum per domos patrum suorum. 10. De sacer-
dotibus autẽ, Iedaia, Ioiarib, & Iachin, 11. Azarias quoque filius Helciæ, filii Mosollam, filii Sadoc, filii
Maraioth, filii Achitob, pontifex domus Dei. 12. Porrò Adaias, filius Ieroham, filii Phassur, filii Mel-
chiæ, et Maasai filius Adiel, filii Iezra, filii Mosollam, filii Mosollamith, filii Emmer. 13. Fratres quo-
que eorum principes per familias suas, mille septingenti sexaginta, fortissimi robore ad faciendum opus
ministerii in domo Dei. 14. De Levitis autem, Semeia filius Hassub, filii Ezricam, filii Hasebia, de filiis
Merari. 15. Bacbacar quoque carpentarius, et Galal, et Mathania filius Micha, filii Zechri, filii Asaph:
16 Et Obdia filius Semeiæ, filii Galal, filii Idithun, et Barachia filius Asa, filii Elcana, qui habitavit
in atriis Netophati. 17. Ianitores autem, Sellum, et Accub, et Talmon, et Ahimam, et frater eo- B
rum Sellum princeps, 18. Usque ad illud tempus, in porta regis ad Orientem, observabant per vices
suas de filiis Levi. 19. Sellum verò filius Core, filii Abiasaph, filii Core, cum fratribus suis, et domo
patris sui, hi sunt Coritæ super opera ministerii, custodes vestibulorum tabernaculi, et familiæ eorum
per vices castrorum Domini custodientes introitum. 20. Phinees autem filius Eleazari, erat dux eorum
coram Domino. 21. Porrò Zacharias filius Mosollamia, ianitor portæ tabernaculi testimonii. 22. Omnes
hi electi in ostiarios per portas, ducenti duodecim, et descripti in villis propriis, quos constituerunt
David, et Samuel Videns, in fide sua, 23. Tam ipsos, quam filios eorum, in ostiis domus Domini,
et in tabernaculo, vicibus suis. 24. Per quattuor ventos erant ostiarii, id est, ad Orientem, et ad Oc-
cidentem, et ad Aquilonem, et ad Austrum. 25. Fratres autem eorum in viculis morabantur, et ve-
niebant in sabbatis suis de tempore usque ad tempus 26. His quattuor Levitis creditus erat omnis numerus
ianitorum, et erant super exedras, et thesauros domus Domini. 27. Per gyrum quoque templi Domini
morabantur in custodiis suis, ut cùm tempus fuisset, ipsi manè aperirent fores. 28. De horum genere
erant et super vasa ministerii, ad numerum enim et inferebantur vasa, et efferebantur 29. De ipsis, et
qui credita habebant utensilia sanctuarii, præerant similæ, et vino, et oleo, et thuri, et aromatibus. 30.

Filii

Filii autem sacerdotum unguenta ex aromatibus conficiebant. 31. Et Mathathias Levites primogenitus
C Sellum Coritæ, præfectus erat eorum quæ in sartagine frigebantur. 32. Porrò de filiis Caath fratribus eorum, super panes erant propositionis ut semper novos per singula sabbata præpararent. 33. Hi sunt principes cantorum per familias Levitarum, qui in exedris morabantur, ut die ac nocte iugiter suo ministerio deservirent. 34. Capita Levitarum, per familias suas principes manserunt in Ierusalem. 35. In Gabaon autem commorati sunt, pater Gabaon Iehiel, & nomen uxoris ejus Maacha. 36. Filius primogenitus ejus Abdon, et Sur, et Cis, et Baal, et Ner, et Nadab, 37. Gedor quoque, et Ahio, et Zacharias, et Macelloth. 38. Porrò Macelloth genuit Saman: isti habitaverunt è regione fratrum suorum in Ierusalem, cum fratribus suis. 39. Ner autem genuit Cis: et Cis genuit Saul: et Saul genuit Ionathan, Sup.8.c.33.
et Melchisua, et Abinadab, et Esbaal. 40. Filius autem Jonathan, Meribbaal: et Merribbaal genuit Micha. 41. Porrò filii Micha, Phithon, et Melech, et Tharaa, et Ahaz. 42. Ahaz autem genuit Jara, et Jara genuit Alamath, et Azmoth, et Zamri. Zamri autem genuit Mosa. 43. Mosa verò genuit Banaa: cujus filius Raphaia, genuit Elasa: de quo ortus est Asel. 44. Porrò Asel sex filios habuit his nominibus, Ezricam, Bocru, Ismahel, Saria, Olidia, Hanan. hi sunt filii Asel.

CAPVT X.

Saul reprobatus à Deo propter varias iniquitates à Philisthæis occiditur cum filiis; ejusque capita à Philisthæis amputato, reliquum corpus cum filiis sepelitur a viris Jabes Galaad.

A 1 PHilisthiim autem pugnabant contra Israel, fugeruntque viri Israel Palæsthinos, et ceciderunt vulnerati in monte Gelboe. 2. Cumque appropinquassent Philisthæi persequentes Saul, et filios eius, percusserunt Jonathan, et Abinadab, et Melchisua, filios Saul. 3. Et aggravatum est prælium contra Saul, inveneruntque eum sagittarii, et vulneraverunt iaculis. 4. Et dixit Saul ad armigerum suum: Evagina gladium tuum, et interfice me: ne forte veniant incircumcisi isti, et illudant mihi. Noluit autem armiger eius hoc facere, timore perterritus: arripuit ergo Saul ensem, et irruit in eum. 5. Quod cùm vidisset armiger eius, videlicet mortuum esse Saul, irruit etiam ipse in gladium suum, et mortuus est. 6. Interiit ergo Saul, et tres filii eius, et omnis domus illius pariter concidit. 7. Quod cùm vidissent viri Israel, qui habitabant in campestribus, fugerunt, et Saul ac filiis eius mortuis, dereliquerunt urbes suas, et huc illucque dispersi sunt, veneruntque Philisthiim, et habitaverunt in eis; 8. Die igitur altero detrahentes Philisthiim spolia cæsorum, invenerunt Saul, et filios eius iacentes 1.Reg.31.a.1.
B in monte Gelboe. 9. Cumque spoliassent eum, et amputassent caput, armisque nudassent, miserunt in terram suam, ut circumferretur, et ostenderetur idolorum templis, et populis, 10. Arma autem eius consecraverunt in fano dei sui, et caput affixerunt in templo Dagon. 11. Hoc cùm audissent viri Iabes Galaad, omnia scilicet quæ Philisthiim fecerant super Saul, 12. Consurrexerunt singuli virorum fortium, et tulerunt cadavera Saul et filiorum eius, attuleruntque ea in Iabes, et sepelierunt ossa eorum subter quercum, quæ erat in Iabes, et ieiunaverunt septem diebus. 13. Mortuus est ergo Saul propter iniquitates suas, eò quòd prævaricatus sit mandatum Domini quod præceperat, et non custodierit illud, sed insuper etiam pythonissam consuluerit, 14. Nec speraverit in Domino, propter quod interfecit eum, et transtulit regnum eius ad David filium Isai. Exod.17.d.14. 1.Reg.15.a.3. 1.Reg.28.b.8.

CAPVT XI.

Unctus David in regem, expulsis ex arce Sionis Jebusæis habitavit in Jerusalem stipatus potentissimis ac strenuissimi militibus, quorum heroica gesta narrantur: noluit David desideratam bibere aquam, eo quod cum fortium suorum periculo allata esset.

A 1 COngregatus est igitur omnis Israel ad David in Hebron dicens, Os tuum sumus, et caro tua. 2. Heri quoque, et nudiustertius, cum ad huc regnaret Saul, tu eras qui educebas, et introducebas Israel, 2 Reg.5.a.1.
tibi enim dixit Dominus Deus tuus, Tu pasces populum meum Israel, et tu eris princeps super eum. 3. Venerunt ergo omnes maiores natu Israel ad regem in Hebron, et iniit David cum eis fœdus coram Domino, unxeruntque eum regem super Israel, iuxta sermonem Domini, quem locutus est in manu Samuel. 4. Abiit quoque David, et omnis Israel, in Ierusalem. hæc est Iebus, ubi erant Iebusæi habitatores terræ. 5. Dixeruntque qui habitabant in Iebus ad David, Non ingredieris huc. Porrò David cepit arcem Sion, quæ est Civitas David, 6. Dixitque, Omnis qui percusserit Iebusæum in primis, erit princeps & dux. Ascendit igitur primus Ioab filius Sarviæ, & factus est Princeps. 7. habitavit autem David in arce, & idcireò appellata est Civitas David. 8. Ædificavitque urbem in circuitu à Mello usque ad gyrum, Ioab autem reliqua urbis extruxit. 9. Proficiebatque David vadens & crescens, & Dominus exercituum erat cum eo. 10. Hi principes virorum fortium David, qui adiuverunt eum ut rex fieret super omnem Israel, iuxta verbum Domini, quod locutus est ad Israel. 11. Et iste numerus robustorum David, Iesbaam filius Achamoni princeps inter triginta, iste levavit hastam suam super trecentos vulneratos una vice. 12. Et post eum Eleazar filius patrui eius Ahohites, qui erat inter tres potentes. 13. Iste fuit cum David in Phesdomim, quando Philisthiim congregati sunt ad locum illum in prælium, & erat ager regionis illius plenus hordeo, fugeratque populus à facie Philisthinorum. 14. Hi steterunt in medio 2.Reg.23.a.8.
B agri, & defenderunt eum, cumque percussissent Philisthæos, dedit Dominus salutem magnam populo suo. 15. Descenderunt autem tres de triginta principibus ad petram, in qua erat David, ad speluncam Oddolam, quando Philisthiim fuerant castrametati in Valle raphaim. 16. Porrò David erat in præsidio, & statio Philisthinorum in Bethlehem. 17. Desideravit igitur David, & dixit, O si quis daret mihi aquam de cisterna Bethlehem, quæ est in porta. 18. Tres ergo isti per media castra Philistinorum perrexerunt, & hauserunt aquam de cisterna Bethlehem, quæ erat in porta, & attulerunt ad David ut biberet, qui noluit, sed magis libavit illam Domino, 19. Dicens, Absit ut in conspectu Dei mei hoc faciam, & 2.Reg.23.b.14.
san-

sanguinem istorum virorum bibam, quia in periculo animarum suarum attulerunt mihi aquam. Et ob
hanc causam noluit bibere. hæc fecerunt tres robustissimi. 20. Abisai quoque frater Ioab ipse erat princeps C
trium, & ipse levavit hastam suam contra trecentos vulneratos, & ipse erat inter tres nominatissimus, 21.
Et inter tres secundos inclytus, & princeps eorum, verumtamen usque ad tres primos non pervenerat. 22.
Banaias filius Ioiadæ viri robustissimi, qui multa opera perpetrarat, de Cabseel, ipse percussit duos
ariel Moab, & ipse descendit, & interfecit leonem in media cisterna tempore nivis. 23. Et ipse percussit
virum Ægyptium, cuius statura erat quinque cubitorum, & habebat lanceam ut liciatorium texentium,
descendit igitur ad eum cum virga, & rapuit hastam, quam tenebat manu, & interfecit eum hasta sua. 24.
Hæc fecit Banaias filius Ioiadæ, qui erat inter tres robustos nominatissimus, 25. Inter triginta primus,
verumtamen ad tres usque non pervenerat, posuit autem eum David ad auriculam suam. 26. Porrò for-
tissimi viri in exercitu, Asahel frater Ioab, & Elchanan filius patrui eius de Bethlehem, 27. Sammoth
Arorites, Helles Phalonites, 28. Ira filius Acces Thecuites, Abiezer Anathothites, 29. Sobbochai
Husathites, Ilai Ahohites, 30. Maharai Netophathites, Heleth filius Baana Netophathites, 31. Ethai
filius Ribai de Gabaath filiorum Beniamin, Banaia Pharatonites: 32. Hurai de Torrente Gaas, Abiel
Arbathites, Azmoth Bauramites, Eliaba Selabonites. 33. Filii Assem Gezonites, Ionathan filius Sage
Ararites, 34. Ahiam filius Sachar Ararites, 35. Eliphar filius Ur, 36. Hepher Mecherathites, Ahia
Phelonites, 37. Hesro Carmelites, Naarai filius Asbai, 38. Ioel frater Nathan, Mibahar filius Agarai. 39. D
Solec Ammonites, Naarai Berothites armiger Ioab filii Sarviæ. 40. Ira Jethræus, Gareb Iethræus, 41.
Urias Hethæus, Zabad filius Oholi, 42. Adina filius Siza Rubenites princeps Rubenitarum, & cum
eo triginta, 43. Hanan filius Maacha, & Iosephat Mathanites, 44. Ozia Astarothites, Samma, &
Iehiel filii Hotham Arorites, 45. Iedihel filius Samri, & Ioha frater eius Thosaites, 46. Eliel, Mahumi-
tes, et Jeribai, et Josaia, filii Elnaem, et Jethma Moabites, Eliel, & Obed, & Iasiel de Masobia.

CAPUT XII.

Qui David fuerant secuti fugientem Saul, & qui postea ex omnibus tribubus venerunt ut eum regem constituerent in Hebron.

1 HI quoque venerunt ad David in Siceleg, cùm adhuc fugeret Saul filium Cis, qui erant fortissimi &
egregii pugnatores, 2. Tendentes arcum, et utraque manu fundis saxa iacientes, et dirigentes sa- A
gittas, de fratribus Saul ex Beniamin. 3. Princeps Ahiezer, et Ioas, filii Samaa, Gabaathites, et Iaziel, et
Phallet filii Ezmoth, et Baracha, et Iehu Anathotites. 4. Samaias quoque Gabaonites fortissimus inter
triginta et super triginta. Ieremias, et Ieheziel, et Iohanan, et Iezabad Gaderothites. 5. Et Eluzai et Ieri-
muth, et Baalia, et Samaria, et Saphatia Haruphites. 6. Elcana, & Iesia, et Azareel, et Ioezer, et Iesbaam
de Carehim: 7. Ioela quoque, et Zabadia, filii Ieroham de Gedor. 8. Sed et de Gaddi transfugerunt ad Da-
vid, cùm lateret in deserto, viri robustissimi, et pugnatores optimi, tenentes clypeum et hastam, facies eo-
rum quasi facies leonis, et veloces quasi capreæ in montibus, 9. Ezer princeps, Obdias secundus, Eliab ter-
tius, 10. Masmana quartus, Ieremias quintus, 11. Ethi sextus, Eliel septimus, 12. Iohanan octavus, Elze-
bad nonus, 13. Ieremias decimus, Machbanai undecimus, 14. Hi de filiis Gad principes exercitus: novissi-
mus centum militibus præerat, et maximus, mille. 15. Isti sunt qui transierunt Iordanem mense primo,
quando inundare consuevit super ripas suas, et omnes fugaverunt qui morabantur in vallibus ad Orienta-
lem plagam, et Occidentalem. 16. Venerunt autem et de Beniamin, et de Iuda, ad præsidium in quo mora-
batur David. 17. Egressusque est David obviam eis, & ait, Si pacificè venistis ad me ut auxiliemini mihi,
cor meum iungatur vobis, si autem insidiamini mihi pro adversariis meis, cùm ego iniquitatem in manibus
non habeam, videat Deus patrum nostrorum, et iudicet. 18. Spiritus verò induit Amasai principem in- B
ter triginta, et ait, Tui sumus o David, et tecum fili Isai, pax, pax tibi, et pax adiutoribus tuis.
te enim adiuvat Deus tuus. Suscepit ergo eos David, et constituit principes turmæ. 19. Porrò de Manasse
1.Reg.29.b.4. transfugerunt ad David, quando veniebat cum Philistiim adversus Saul, ut pugnaret, et non dimicavit
cum eis; quia inito consilio remiserunt eum principes Philisthinorum, dicentes, Periculo capitis nostri
revertetur ad dominum suum Saul. 20. Quando igitur reversus est in Siceleg, transfugerunt ad eum de
Manasse, Ednas, et Iozabad, et Iedihel, et Michael, et Ednas, et Iozabad, et Eliu, et Salathi,
principes millium in Manasse. 21. Hi præbuerunt auxilium David adversus latrunculos, omnes enim erant
viri fortissimi, et facti sunt principes in exercitu. 22. Sed et per singulos dies veniebant ad David ad
auxiliandum ei, usque dum fieret grandis numerus, quasi exercitus Dei. 23. Iste quoque est numerus
principum exercitus, qui venerunt ad David, cùm esset in Hebron, ut transferrent regnum Saul ad
eum, iuxta verbum Domini. 24. Filii Iuda portantes clypeum et hastam, sex millia octingenti expe-
diti ad prælium. 25. De filiis Simeon, virorum fortissimorum ad pugnandum, septem millia centum. 26.
De filiis Levi quattuor millia sexcenti. 27. Ioiada quoque princeps de stirpe Aaron, et cum eo tria millia
septingenti. 28. Sadoc etiam puer egregiæ indolis, et domus patris eius, principes viginti duo. 29. De
filiis autem Beniamin fratribus Saul, tria millia, magna enim pars eorum adhuc sequebatur domum
Saul. 30. Porrò de filiis Ephraim viginti millia octingenti, fortissimi robore, viri nominati in cogna- C
tionibus suis. 31. Et ex dimidia tribu Manasse, decem et octo millia, singuli per nomina sua venerunt
ut constituerent regem David. 32. De filiis quoque Issachar viri eruditi, qui noverant singula tempora
ad præcipiendum quid facere deberet Israel, principes ducenti, omnis autem reliqua tribus, eorum
consilium sequebatur. 33. Porrò de Zabulon qui egrediebantur ad prælium, et stabant in acie instructi
armis bellicis, quinquaginta millia venerunt in auxilium, non in corde duplici. 34 Et de Nephthali,
principes mille, et cum eis instructi clypeo et hasta, triginta et septem millia. 35. De Dan etiam præpa-
rati ad prælium, viginti octo millia sexcenti. 36. Et de Aser egredientes ad pugnam, et in acie provo-
cantes, quadraginta millia. 37. Trans Iordanem autem de filiis Ruben, et de Gad, et dimidia parte
tri-

tribus Manasse, instructi armis bellicis, centum viginti millia. 38. Omnes isti viri bellatores expediti ad pugnandum, corde perfecto venerunt in Hebron, ut constituerent regem David super universum Israel: sed & omnes reliqui ex Israel, uno corde erant, ut rex fieret David. 39. Fueruntque ibi apud David tribus diebus comedentes & bibentes. præparaverant enim eis fratres sui. 40. Sed & qui juxta eos erant, usque ad Issachar, & Zabulon, & Nephthali, afferebant panes in asinis, & camelis, & mulis, & bobus, ad vescendum farinam, palathas, uvam passam, vinum, oleum, boves, arietes ad omnem copiam gaudium quippe erat in Israel.

CAPUT XIII.

A Cariathiarim reducitur arca Domini de domo Abinadach, omni Israel cum David ante eam ludentibus: sed quia Oza arcam contingens à Domino percussus est, avertit eam David in domum Obededom, cui ex eo tempore benedixit Dominus.

A 1 INiit autem consilium David cum tribunis, & centurionibus, & universis principibus. 2. Et ait ad omnem cætum Israel: Si placet vobis: & à Domino Deo nostro egreditur sermo, quem loquor: mittamus ad fratres nostros reliquos in universas regiones Israel, & ad Sacerdotes, & Levitas, qui habitant in suburbanis urbium, ut congregentur ad nos. 3. Et reducamus arcam Dei nostri ad nos: non enim requisivimus eam in diebus Saul. 4. Et respondit universa multitudo ut ita fieret: placuerat enim sermo omni populo. 5. Congregavit ergo David cunctum Israel, à Sihor Ægypti, usque dum ingrediaris Emath, ut adduceret arcam Dei, de Cariathiarim. 6 Et ascendit David, & omnis vir Israel, ad collem Cariathiarim, qui est in Juda, ut afferret inde arcam Domini Dei sedentis super cherubim, ubi invocatum est nomen ejus. 7. Imposueruntque arcam Dei super plaustrum 2.Reg. 6.a.2 novum, de domo Abinadab: Oza autem, & frater ejus, minabant plaustrum. 8. Porro David, & universus Israel, ludebant coram Deo omni virtute in canticis, & in citharis, & psalteriis, & tympanis, & cymbalis, & tubis. 9. Cum autem pervenissent ad aream Chidon, tetendit Oza manum suam, ut sustentaret arcam: bos quippe lasciviens paululùm inclinaverat eam. 10. Iratus est itaque Dominus contra Ozam, & percussit eum, eò quòd tetigisset arcam: & mortuus est ibi coram Domino. 11. Contristatusque est David, eò quòd divisisset Dominus Ozam: vocavitque locum illum: B Divisio Oææ, usque in præsentem diem. 12. Et timuit Deum tunc temporis, dicens: Quomodo possum ad me introducere arcam Dei? 13. Et ob hanc causam non adduxit eam ad se, hoc est, in Civitatem David, sed avertit in domum Obededom Gethæi. 14. Mansit ergo arca Dei in domo Obededom tribus mensibus: & benedixit Dominus domui ejus, & omnibus quæ habebat.

CAPUT XIV.

David acceptis à rege Tyri lignis & artificibus ad extruendam sibi domum, alias ducit uxores, ac multos gignit liberos, & consulto Domino bis cadit Philisthæos.

A 1 MIsit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David, & ligna cedrina, & artifices parietum, lignorumq; ut ædificarent ei domum. 2. Cognovitque David quòd confirmasset eum Dominus in regem super Israel, & sublevatum esset regnum suum super populum ejus Israel. 3. Accepit 2.Reg.5.b.11 quoque David alias uxores in Jerusalem: genuitque filios, & filias. 4. Et hæc nomina eorum, qui nati sunt ei in Jerusalem: Samua, & Sobad, & Nathan, & Salomon. 5. Jebahar, & Elisua, & 2.Reg.5.c.13. Eliphalet. 6. Noga quoque, & Napheg, & Japhia. 7. Elisama, & Baaliada, & Eliphaleth. 8. Au- 2.Reg 5.c.17. dientes autem Philisthiim eò quòd unctus esset David in regem super universum Israel, ascenderunt omnes ut quærerent eum: quod cum audisset David, egressus est obviam eis. 9. Porrò Philisthiim venientes, diffusi sunt in Valle Raphaim. 10. Consuluitque David Dominum, dicens: Si ascendam ad Philisthæos, & si trades eos in manu mea? Et dixit ei Dominus: Ascende, & tradam eos in manu tua. 11. Cumque illi ascendissent in Baalpharasim, percussit eos ibi David, & dixit: Divisit Deus inimicos meos per manum meam, sicut dividuntur aquæ: & idcircò vocatum est nomen illius loci Baalpharasim. 12. Dereliquerunt ibi deos suos, quos David jussit exuri. 13. Alia etiam vice Philisthiim irruerunt, & diffusi sunt in valle. 14. Consuluitque rursum David Deum, & dixit ei Deus: Non ascendas post eos, recede ab eis, & venies contra illos ex adverso pyrorum. 15. Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim Deus ante te, B ut percutiat castra Philisthiim. 16 Fecit ergo David sicut præceperat ei Deus, & percussit castra Philisthinorum, de Gabaon usque Gazera. 17. Divulgatumque est nomen David in universis regionibus, & Dominus dedit pavorem ejus super omnes gentes.

CAPUT XV.

Deducitur magno cum apparatu arca Dei in Jerusalem, comitante omni Israel, sacerdotibus vero ac Levitis juxta sua officia ministrantibus, & Michol despicit David coram arca saltantem, indutum stola byssina, & ephod lineo.

A 1 FEcit quoque sibi domos in Civitate David: & ædificavit locum arcæ Dei, tetenditque tabernaculum. 2. Tunc dixit David: Illicitum est ut à quocumque portetur arca Dei nisi à Levitis, quos elegit Dominus ad portandum eam, & ad ministrandum sibi usque in æternum. 3. Congregavitque universum Israel in Jerusalem, ut afferretur arca Dei in locum suum, quem præparaverat ei. 4. Necnon & filios Aaron, & Levitas. 5. De filiis Caath, Uriel princeps fuit, & fratres ejus centum viginti. 6. De filiis Merari, Asaia princeps; & fratres ejus ducenti viginti. 7. De filiis Gersom, Joel princeps; & fratres ejus centum triginta. 8. De filiis Elisaphan, Semeias princeps; & fratres

Hh eius

eius ducenti. 9. De filiis Hebron, Eliel princeps; & fratres eius octoginta. 10. De filiis Oziel, Ami-
nadab princeps; & fratres eius centum duodecim. 11. Vocavitque David Sadoc, & Abiathar Sacer-
dotes, & Levitas, Uriel, Asaiam, Joel, Semiam, Eliel, & Aminadab: 12. Et dixit ad eos: Vos qui
Sap. 13. c. 10. estis principes familiarum Leviticarum, sanctificamini cum fratribus vestris, & afferte arcam Domini
Dei Israel, ad locum qui ei præparatus est: 13. Ne ut à principio, quia non eratis præsentes, percus-
sit nos Dominus; sic & nunc fiat, illicitum quid nobis agentibus. 14. Sanctificati sunt ergo Sacerdo-
Num. 4. b. 15. tes, & Levitæ, ut portarent arcam Domini Dei Israel. 15. Et tulerunt filii Levi arcam Dei, sicut
præceperat Moyses iuxta verbum Domini, humeris suis, in vectibus. 16. Dixitque David principi- B
bus Levitarum, ut constituerent de fratribus suis cantores in organis musicorum, nablis videlicet, &
lyris, & cymbalis, ut resonaret in excelsis sonitus lætitiæ. 17. Constitueruntque Levitas: Hemam fi-
lium Joel, & de fratribus eius Asaph filium Barachiæ: de filiis verò Merari, fratribus eorum, Ethan
filium Casaiæ. 18. Et cum eis fratres eorum: in secundo ordine, Zachariam, & Ben, & Jaziel, & Se-
miramoth, & Jahiel, & Ani, Eliab, & Banaiam, & Maasiam, & Mathathiam, & Eliphalu, & Mace-
niam, & Obededom, & Jehiel, ianitores. 19. Porrò cantores, Heman, Asaph, & Etham; in cym-
balis æneis concrepantes. 20. Zacharias autem, & Oziel, & Semiramoth, & Jahiel, & Ani, & Eliab,
& Maasias, & Banaias, in nablis arcana cantabant. 21. Porrò Mathathias, & Eliphalu, & Macenias,
& Obededom, & Jehiel, & Ozaziu, in citharis pro octava canebant epinicion. 22. Chonenias au-
tem princeps Levitarum, prophetiæ præerat, ad præcinendam melodiam: erat quippe valdè sapiens.
23. Et Barachias, & Elcana, ianitores arcæ. 24. Porrò Sebenias, & Josaphat, & Nathanael, & Ama-
sai, & Zacharias, & Banaias, & Eliezer, sacerdotes, clangebant tubis coram arcam Dei: & Obede-
dom, & Jehias erant ianitores arcæ. 25. Igitur David, & omnes maiores natu Israel, & tribuni, ie-
runt ad deportandam arcam fœderis Domini de domo Obededom, cum lætitia. 26. Cumque adiu-
visset Deus Levitas, qui portabant arcam fœderis Domini, immolabantur septem tauri, & septem
arietes. 27. Porrò David erat indutus stola byssina, & universi Levitæ qui portabant arcam, canto-
resque, & Chonenias princeps prophetiæ inter cantores: David autem etiam indutus erat ephod lineo.
28. Universusque Israel deducebant arcam fœderis Domini in iubilo, & sonitu buccinæ, & tubis, &
cymbalis, & nablis, & citharis concrepantes. 29. Cumque pervenisset arca fœderis Domini usque
ad Civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit regem David saltantem at-
que ludentem, & despexit eum in corde suo.

CAPVT XVI.

Constituta arca in tabernaculo fœderis, oblatisque victimis, populo à David benedicitur; & epulum præbetur, ordinantur varia Levitarum ministeria coram arca, interposito cantico divinæ laudis.

2. Reg. 6. c. 17 1 ATtulerunt igitur arcam Dei, & constituerunt eam in medio tabernaculi, quod tetenderat ei A
David: & obtulerunt holocausta, & pacifica coram Deo. 2. Cumque complesset David of-
ferens holocausta, & pacifica, benedixit populo in nomine Domini. 3. Et divisit universis per singu-
los, à viro usque ad mulierem, tortam panis, & partem assæ carnis bubalæ, & frixam oleo similam.
4. Constituitque coram arca Domini de Levitis, qui ministrarent, & recordarentur operum eius,
& glorificarent atque laudarent Dominum Deum Israel: 5. Asaph principem, & secundum eius Za-
chariam: Porrò Jahiel, & Semiramoth, & Jehiel, & Mathathiam, & Eliab, & Banaiam, & Obe-
dedom: Jehiel super organa psalterii, & lyras: Asaph autem in cymbalis personaret. 6. Banaiam
Psal. 104. a. 5. verò & Jaziel sacerdotes, canere tuba iugiter coram arca fœderis Domini. 7. In illo die fecit David
Isai. 12. b. 14. principem ad confitendum Domino Asaph, & fratres eius. 8. Confitemini Domino, & invocate no-
men eius: notas facite in populis adinventiones eius. 9. Cantate ei, & psallite ei: & narrate omnia
mirabilia eius. 10. Laudate nomen sanctum eius: lætetur cor quærentium Dominum. 11. Quærite
Dominum, & virtutem eius: quærite faciem eius semper: 12. Recordamini mirabilium eius, quæ fe-
cit: signorum illius, & iudiciorum oris eius. 13. Semen Israel servi eius: filii Jacob electi eius. 14.
Ipse Dominus Deus noster: in universa terra iudicia eius. 15. Recordamini in sempiternum pacti eius:
sermonis, quem præcepit in mille generationes. 16. Quem pepigit cum Abraham: & iuramenti illius
cum Isaac. 17. Et constituit illud Jacob in præceptum: & Israel in pactum sempiternum. 18. Di-
cens: Tibi dabo Terram Chanaan, funiculum hereditatis vestræ. 19. Cum essent pauci numero, B
parvi & coloni eius, 20. Et transierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. 21.
Psa. 104. b. 15 Non dimisit quemquam calumniari eos, sed increpavit pro eis reges. 22. Nolite tangere christos
Psal. 95. a. 1. meos: & in prophetis meis nolite malignari. 23. Cantate Domino omnis terra: annuntiate ex die in
diem salutare eius. 24. Narrate in gentibus gloriam eius: in cunctis populis mirabilia eius. 25. Quia
magnus Dominus, & laudabilis nimis: & horribilis super omnes deos. 26. Omnes enim dii populo-
rum, idola: Dominus autem cælos fecit. 27. Confessio & magnificentia coram eo: fortitudo &
gaudium in loco eius. 28. Afferte Domino familiæ populorum: afferte Domino gloriam & imperium.
29. Date Domino gloriam, nomini eius, levate sacrificium, & venite in conspectu eius: & adorate
Dominum in decore sancto. 30. Commoveatur à facie eius omnis terra: ipse enim fundavit orbem im-
mobilem. 31. Lætentur cæli, & exultet terra: & dicant in nationibus, Dominus regnavit. 32.
Tonet mare, & plenitudo eius: exultent agri, & omnia quæ in eis sunt. 33. Tunc laudabunt ligna
saltus coram Domino: quia venit iudicare terram. 34. Confitemini Domino, quoniam bonus: quo-
niam in æternum misericordia eius. 35. Et dicite: Salva nos Deus salvator noster, & congrega nos,
& erue de gentibus, ut confiteamur nomini sancto tuo, & exultemus in carminibus tuis. 36. Benedi-
ctus Dominus Deus Israel ab æterno usque in æternum: & dicat omnis populus: Amen, & hymnum
Domino. 37. Reliquit itaque ibi coram arca fœderis Domini, Asaph & fratres eius, ut ministra-
rent in conspectu arcæ jugiter, per singulos dies, & vices suas. 38. Porrò Obededom, & fratres eius
sexaginta octo; & Obededom filium Idithun, & Hosa constituit ianitores. 39. Sadoc autem sacer-
dotem, & fratres eius sacerdotes, coram tabernaculo Domini in excelso, quod erat in Gabaon.

40. Ut

40. Ut offerrent holocausta Domino super altare holocautomatis iugiter, manè, & vesperè, iuxta om-
nia quæ scripta sunt in lege Domini, quam præcepit Israeli. 41. Et post eum Heman, & Idithun, &
reliquos electos, unumquemque vocabulo suo ad confitendum Domino: quoniam in æternum mise-
ricordia eius. 42. Heman quoque, & Idithun canentes tuba, & quatientes cymbala, & omnia mu-
sicorum organa, ad canendum Deo: filios autem Idithun fecit esse portarios. 34. Reversusque est
omnis populus in domum suam: & David, ut benediceret etiam domui suæ.

CAPUT XVII.

Cogitanti David ædificare domum Domino, promittitur filius qui illam sit ædificaturus; unde David gratias agit, Dei erga se bonitatem extollens.

A 1 CUm autem habitaret David in domo sua, dixit ad Nathan prophetam: Ecce ego habito in do- 2. Reg. 7. 2. 1
mo cedrina: arca autem fœderis Domini sub pellibus est. 2. Et ait Nathan ad David: Om-
nia quæ in corde tuo sunt, fac: Deus enim tecum est. 3. Igitur nocte illa factus est sermo Dei ad Na-
than, dicens: 4. Vade, & loquere David servo meo: Hæc dicit Dominus: Non ædificabis tu mihi
domum ad habitandum. 5. Neque enim mansi in domo, ex tempore quo eduxi Israel, usque ad diem
hanc: sed fui semper mutans loca tabernaculi, & in tentorio. 6. Manens cum omni Israel. Numquid
locutus sum saltem uni iudicum Israel, quibus præceperam, ut pascerent populum meum, & dixi:
Quare non ædificastis mihi domum cedrinam? 7. Nunc itaque sic loqueris ad servum meum David:
Hæc dicit Dominus exercituum: Ego tuli te, cum in pascuis sequereris gregem, ut esses dux populi
mei Israel. 8. Et fui tecum quocumque perrexisti: & interfeci omnes inimicos tuos coram te, fecique
tibi nomen quasi unius magnorum, qui celebrantur in terra. 9. Et dedi locum populo meo Israel,
plantabitur, & habitavit in eo, & ultrà non commovebitur nec filii iniquitatis atterent eos, sicut à
principio. 10. Ex diebus quibus dedi iudices populo meo Israel, & humiliavi universos inimicos tuos.
Annuntio ergo tibi, quod ædificaturus sit tibi Dominus domum. 11. Cumque impleveris dies tuos,
ut vadas ad patres tuos, suscitabo semen tuum post te, quod erit de filiis tuis: & stabiliam regnum
eius. 12. Ipse ædificabit mihi domum, & firmabo solium eius usque in æternum. 13. Ego ero ei in
patrem, & ipse erit mihi in filium: & misericordiam meam non auferam ab eo, sicut abstuli ab eo
B qui ante te fuit. 14. Et statuam eum in domo mea, & in regno meo, usque in sempiternum, & thro-
nus eius erit firmissimus in perpetuum. 15. Iuxta omnia verba hæc, & iuxta universam visionem istam,
sic locutus est Nathan ad David. 16. Cumque venisset rex David, & sedisset coram Domino, dixit:
Quis ego sum Domine Deus, & quæ domus mea, ut præstares mihi talia? 17. Sed & hoc parum vi-
sum est in conspectu tuo, ideoque locutus es super domum servi tui etiam in futurum: & fecisti me
spectabilem super omnes homines, Domine Deus. 18. Quid ultrà addere potest David, cùm ita glo-
rificaveris servum tuum, & cognoveris eum? 19. Domine propter famulum tuum iuxta cor tuum fe-
cisti omnem magnificentiam hanc, & nota esse voluisti universa magnalia. 20. Domine, non est si-
milis tui: & non est aliùs Deus absque te, ex omnibus, quos audivimus auribus nostris. 21. Quis
enim est alius, ut populus tuus Israel, gens una in terra, ad quam perrexit Deus, ut liberaret, & fa-
ceret populum sibi, & magnitudine sua atque terroribus eiiceret nationes à facie eius, quem de Æ-
gypto liberarat? 22. Et posuisti populum tuum Israel tibi in populum usque in æternum, & tu Domi-
ne factus es Deus eius. 23. Nunc igitur Domine, sermo, quem locutus es famulo tuo, & super domum
eius, confirmetur in perpetuum, & fac sicut locutus es. 24. Permaneatque & magnificetur nomen
tuum usque in sempiternum: & dicatur: Dominus exercituum Deus Israel, & domus David servi
eius permanens coram eo. 25. Tu enim Domine Deus meus revelasti auriculam servi tui, ut ædifica-
res ei domum: & idcircò invenit servus tuus fiduciam, ut oret coram te. 26. Nunc ergo Domine, tu
es Deus: & locutus es ad servum tuum tanta beneficia. 27. Et cœpisti benedicere domui servi tui, ut sit
semper coram te: te enim Domine benedicente, benedicta erit in perpetuum.

CAPUT XVIII.

Prælia & victoria David, & tributa gentibus imposita, atque officiarii eius.

A 1 FActum est autem post hæc, ut percuteret David Philisthiim, & humiliaret eos, & tolleret Geth,
& filias eius, de manu Philisthiim. 2. Percussitque Moab, & fierent Moabitæ servi David, of- 2 Reg. 8. 1.
ferentes ei munera. 3. Eo tempore percussit David etiam Adarezer regem Soba regionis Hemath,
quando perrexit ut dilataret imperium suum usque ad flumen Euphraten. 4. Cepit ergo David mille
equitum, ac viginti millia virorum peditum, subnervavitque omnes equos curruum, exceptis cen-
tum quadrigis, quas reservavit sibi. 5. Supervenit autem & Syrus Damascenus, ut auxilium præbe-
ret Adarezer regi Soba: sed & huius percussit David viginti duo millia virorum. 6. Et posuit milites
in Damasco, ut Syria quoque serviret sibi, & offerret munera. Adiuvitque eum Dominus in cunctis,
ad quæ perrexerat. 7. Tulit quoque David pharetras aureas, quas habuerant servi Adarezer, & at-
tulit eas in Ierusalem. 8. Necnon de Thebath, & Chun, urbibus Adarezer, æris plurimum, de quo
fecit Salomon mare æneum, & columnas, & vasa ænea. 9. Quod cum audisset Thou rex Hemath,
percussisse videlicet David omnem exercitum Adarezer regis Soba. 10. Misit Adoram filium suum ad
regem David, ut postularet ab eo pacem, & congratularetur ei, quòd percussisset & expugnasset Ada-
rezer: adversarius quippe erat Thou Adarezer. 11. Sed & omnia vasa aurea, & argentea, & ænea
consecravit David rex Domino, cum argento & auro, quod tulerat ex universis gentibus, tam de
Idumæa, & Moab, & filiis Ammon, quàm de Philisthiim & Amalec. 12. Abisai verò filius Sarviæ
percussit Edom in Valle Salmarum, decem & octo millia: 13. Et constituit in Edom præsidium, ut ser-
viret Idumæa David: salvavitque Dominus David in cunctis, ad quæ perrexerat. 14. Regnavit ergo
David super universum Israel, & faciebat iudicium atque iustitiam cuncto populo suo. 15. Porrò Ioab
filius

filius Sarviæ erat super exercitum, & Josaphat filius Ahilud à commentariis. 16. Sadoc autem filius
Achitob, & Achimelec filius Abiathar, sacerdotes: & Susa, scriba. 17. Banaias quoque filius Joiadæ
super legiones Cerethi, & Phelethi: porro filii David primi ad manum regis.

CAPVT XIX.

Hanon rex Ammon, servis David, qui ad consolandum de patris morte venerant, contumelia affectis: à David invaditur, ac vincitur unà cum Syris auxiliaribus.

2.Reg.10.a.1 1 ACcidit autem ut moreretur Naas rex filiorum Ammon, & regnaret filius ejus pro eo. 2. Di- A
xitque David: Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas: præstitit enim mihi pater ejus
gratiam. Misitque David nuntios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cùm pervenissent
in terram filiorum Ammon, ut consolarentur Hanon, 3. Dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon:
Tu forsitan putas, quòd David honoris causa in patrem tuum miserit qui consolentur te: nec
animadvertis, quòd ut explorent, & investigent, & scrutentur terram tuam, venerint ad te servi ejus.
4 Igitur Hanon pueros David decalvavit, & rasit, & præcidit tunicas eorum à natibus usque ad pedes,
& dimisit eos. 5. Qui cùm abiissent, & hoc mandassent David, misit in occursum eorum (grandem
enim contumeliam sustinuerant) & præcepit ut manerent in Jericho, donec cresceret barba eorum,
& tunc reverterentur. 6. Videntes autem filii Ammon, quòd injuriam fecissent David, tam Hanon,
quàm reliquus populus, miserunt mille talenta argenti, ut conducerent sibi de Mesopotamia, & de
Syria Maacha, & de Soba, currus & equites. 7. Conduxeruntque triginta duo millia curruum, &
regem Maacha cum populo ejus. Qui cùm venissent, castrametati sunt è regione Medaba. Filii quoque
Ammon congregati de urbibus suis, venerunt ad bellum. 8. Quod cùm audisset David, misit
Joab, & omnem exercitum virorum fortium: 9. Egressique filii Ammon, direxerunt aciem juxta
portam civitatis: reges autem, qui ad auxilium ejus venerant, separatim in agro steterunt. 10.
Igitur Joab intelligens bellum ex adverso & post tergum contra se fieri, elegit viros fortissimos de universo
Israel, & perrexit contra Syrum. 11. Reliquam autem partem populi dedit sub manu Abisai B
fratris sui; & perrexerunt contra filios Ammon. 12. Dixitque: Si vicerit me Syrus, auxilio eris mihi:
si autem superaverint te filii Ammon, ero tibi in præsidium. 13. Confortare, & agamus viriliter
pro populo nostro, & pro urbibus Dei nostri: Dominus autem, quod in conspectu suo bonum est, faciet.
14. Perrexit ergo Joab, & populus qui cum eo erat, contra Syrum ad prælium: & fugavit eos.
15. Porrò filii Ammon videntes quod fugisset Syrus, ipsi quoque fugerunt Abisai fratrem ejus, & ingressi
sunt civitatem: reversusque est etiam Joab in Jerusalem. 16. Videns autem Syrus quòd cecidisset
coram Israel, misit nuntios, & adduxit Syrum, qui erat trans fluvium: Sophach autem princeps
militiæ Adarezer, erat dux eorum. 17. Quod cùm nuntiatum esset David, congregavit universum
Israel, & transivit Jordanem, irruitque in eos, & direxit ex adverso aciem, illis contrà pugnantibus.
18. Fugit autem Syrus Israel: & interfecit David de Syris septem millia curruum, & quadraginta millia
peditum, & Sophach exercitus principem. 19. Videntes autem servi Adarezer se ab Israel esse superatos,
transfugerunt ad David, & servierunt ei: noluitque ultrà Syria auxilium præbere filiis
Ammon.

CAPVT XX.

Bella à David prosperè acta adversum Ammonitas ac Philisthæos, & in his occiduntur prodigiosi gigantes.

2.Reg.10.b.7 11.a.1. 1 FActum est autem post anni circulum, eo tempore, quo solent reges ad bella procedere, con-
gregavit Joab exercitum, & robur militiæ, & vastavit terram filiorum Ammon: perrexitque A
& obsedit Rabba; porro David manebat in Jerusalem, quando Joab percussit Rabba, & destruxit
eam. 2. Tulit autem David coronam Melchom de capite ejus, & invenit in ea auri pondo talentum,
& pretiosissimas gemmas, fecitque sibi inde diadema: manubias quoque urbis plurimas tulit. 3. Po-
pulum autem, qui erat in ea, eduxit: & fecit super eos tribulas, & trahas, & ferrata carpenta transi-
re, ita ut dissecarentur, & contererentur: sic fecit David cunctis urbibus filiorum Ammon: & reversus
est cum omni populo suo in Jerusalem. 4 Post hæc initium est bellum in Gazer adversum Philisthæos:
in quo percussit Sobochai Husathites, Saphai de genere Raphaim, & humiliavit eos. 5. Aliud quo-
que bellum gestum est adversus Philisthæos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus Bethlehemites fra-
trem Goliath Gethæi, cujus hastæ lignum erat quasi licitatorium texentium. 6 Sed & aliud bellum
accidit Geth, in quo fuit homo longissimus, senos habens digitos, id est, simul viginti quatuor: qui
& ipse de Rapha fuerat stirpe generatus. 7. Hic blasphemavit Israel: & percussit eum Jonathan filius
Samaa fratris David. Hi sunt filii Rapha in Geth, qui ceciderunt in manu David & servorum eius.

CAPVT XXI.

David populum numerando Deum offendit, peste quam ex tribus elegerat percutiuntur plurima millia, donec Deum oratione placaret, & altare in area Ornan Jebusæi erigeret.

2.Reg 24 a.1 Inf.27.c.24. 1 COnsurrexit autem Satan contra Israel: & concitavit David ut numeraret Israel. 2. Dixitque A
David ad Joab, & ad principes populi: Ite, & numerate Israel a Bersabee usque Dan: & afferte
mihi numerum ut sciam. 3. Responditque Joab: Augeat Dominus populum suum centuplum,
quàm sunt: nonne domine mi rex, omnes servi tui sunt? quare hoc quærit dominus meus, quod in
peccatum reputetur Israeli? 4. Sed sermo regis magis prævaluit: egressusque est Joab, & circuivit
universum Israel: & reversus est Jerusalem. 5. Deditque Davidi numerum eorum, quos circuierat:
& inven-

& inventus est omnis numerus Israel, mille millia & centum millia virorum educentium gladium:
de Juda autem quadringenta septuaginta millia bellatorum. 6. Nam Levi & Beniamin non numera-
vit: eò quòd Joab invitus exequeretur regis imperium. 7. Displicuit autem Deo quod jussum erat; &
percussit Israel. 8. Dixitque David ad Deum: Peccavi nimis ut hoc facerem: obsecro aufer iniquitatem
servi tui, quia insipienter egi. 9 Et locutus est Dominus ad Gad Videntem Davidis, dicens: 10. Va-
de, & loquere ad David, & dic ei: Hæc dicit Dominus: Trium tibi optionem do; unum quod volue-
ris, elige, & faciam tibi. 11. Cumque venisset Gad ad David, dixit ei: Hæc dicit Dominus: Elige
quod volueris: 12. Aut tribus annis famem: aut tribus mensibus te fugere hostes tuos, & gladium eo-
rum non posse evadere: aut tribus diebus gladium Domini, & pestilentiam versari in terra, & angelum
Domini interficere in universis finibus Israel: nunc igitur vide quid respondeam ei, qui misit me. 13.
Et dixit David ad Gad: Ex omni parte me angustiæ premunt: sed melius mihi est, ut incidam in ma-
nus Domini, quia multæ sunt miserationes eius, quàm in manus hominum. 14. Misit ergo Dominus
pestilentiam in Israel: & ceciderunt de Israel septuaginta millia virorum. 15. Misit quoque angelum in
Jerusalem, ut percuteret eam: cumque percuteretur, vidit Dominus, & misertus est super magnitu-
dine mali: & imperavit angelo, qui percutiebat: Sufficit, iam cesset manus tua. Porrò angelus Do-
mini stabat juxta aream Ornan Jebusæi. 16. Levansque David oculos suos, vidit angelum Domini stan-
tem inter cælum & terram, & evaginatum gladium in manu ejus, & versum contra Jerusalem: & ceci-
B derunt, tam ipse quàm majores natu vestiti ciliciis, proni in terram. 17. Dixitque David ad Deum:
Nonne ego sum, qui jussi ut numeraretur populus? Ego, qui peccavi: ego, qui malum feci: iste grex
quid commeruit? Domine Deus meus, vertatur obsecro manus tua in me, & in domum patris mei:
populus autem tuus non percutiatur. 18. Angelus autem Domini præcepit Gad, ut diceret Davidi ut
ascenderet, extrueretque altare Domino Deo in area Ornan Jebusæi. 19. Ascendit ergo David juxta
sermonem Gad, quem locutus ei fuerat ex nomine Domini. 20. Porrò Ornan cum suspexisset, & vi-
disset angelum, quatuorque filii ejus cum eo, absconderunt se: nam eo tempore terebat in area triti-
cum. 21. Igitur cùm veniret David ad Ornan, conspexit eum Ornan, & processit ei obviam de area,
& adoravit eum pronus in terram. 22. Dixitque ad David: Da mihi locum areæ tuæ, ut ædificem in ea
altare Domino: ita ut quantum valet argenti accipias, & cesset plaga à populo. 23. Dixit autem Or-
nan ad David: Tolle, & faciat dominus meus rex quodcumque ei placet: sed & boves do in holocau-
stum, & tribulas in ligna, & triticum in sacrificium: Omnia libens præbebo. 24. Dixitque ei rex Da-
vid: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet: neque enim tibi auferre debeo, & sic
offerre Domino holocausta gratuita. 25. Dedit ergo David Ornan pro loco siclos auri justissimi pon-
deris sexcentos. 26. Et ædificavit ibi altare Domino: obtulitque holocausta, & pacifica, & invocavit
Dominum, & exaudivit eum in igne de cælo super altare holocausti. 27. Præcepitque Dominus an- 2.Par. 3.a.1.
gelo: & convertit gladium suum in vaginam. 28. Protinus ergo David, videns quòd exaudisset eum
Dominus in area Ornan Jebusæi, immolavit ibi victimas. 29. Tabernaculum autem Domini, quod fe-
cerat Moyses in deserto, & altare holocaustorum, ea tempestate erat in excelso Gabaon. 30. Et non Exod. 36.a.1.
prævaluit David ire ad altare, ut ibi obsecraret Deum; nimio enim fuerat in timore perterritus, vi-
dens gladium Angeli Domini.

CAPUT XXII.

*Præparat David necessaria ad ædificandum templum Domini quod Salomoni præcipit ut extruat, Deum-
que semper sedulò colat, exhortans principes ut illi sint auxilio.*

A 1 Dixitque David: Hæc est domus Dei, & hoc altare in holocaustum Israel. 2. Et præcepit ut congre-
garentur omnes proselyti de Terra Israel, & constituit ex eis latomos ad cædendos lapides &
poliendos, ut ædificaretur domus Dei. 3. Ferrum quoque plurimum ad clavos ianuarum, & ad commis-
suras atque iuncturas præparavit David: & æris pondus innumerabile. 4. Ligna quoque cedrina non po-
terant æstimari, quæ Sidonii & Tyrii deportaverant ad David. 5. Et dixit David: Salomon filius meus
puer parvulus est & delicatus; domus autem, quam ædificari volo Domino, talis esse debet ut in cunctis
regionibus nominetur: præparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes præ-
paravit impensas. 6. Vocavitque Salomonem filium suum: & præcepit ei ut ædificaret domum Domino
Deo Israel. 7. Dixitque David ad Salomonem: Fili mi, voluntatis meæ fuit ut ædificarem domum no-
mini Domini Dei mei, 8. Sed factus est sermo Domini ad me dicens: Multum sanguinem effudisti, &
plurima bella bellasti: non poteris ædificare domum nomini meo, tanto effuso sanguine coram me. 9.
Filius, qui nascetur tibi, erit vir quietissimus: faciam enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per 2.Re.7.b.13.
circuitum: & ob hanc causam Pacificus vocabitur, & pacem & otium dabo in Israel cunctis diebus eius. 3.Reg.5.a.5.
10. Ipse ædificabit domum nomini meo, & ipse erit mihi in filium, & ego ero illi in patrem: firmaboque 1.Reg.7.b.14
solium regni ejus super Israel in æternum. 11. Nunc ergo fili mi, sit Dominus tecum, & prosperare, & Heb. 1.b.5.
ædifica domum Domino Deo tuo, sicut locutus est de te. 12. Det quoque tibi Dominus prudentiam &
sensum, ut regere possis Israel, & custodire legem Domini Dei tui. 13. Tunc enim proficere poteris, si
custodieris mandata & iudicia, quæ præcepit Dominus Moysi ut doceret Israel: confortare & viriliter
age, ne timeas, neque paveas. 14. Ecce ego paupertate mea præparavi impensas domus domini, auri
talenta centum millia, & argenti mille millia talentorum: æris verò & ferri non est pondus, vincitur enim
B numerus magnitudine, ligna & lapides præparavi ad universa impendia. 15. Habes quoque plurimos
artifices, latomos, & cæmentarios, artificesque lignorum, & omnium artium ad faciendum opus pruden-
tissimos. 16. In auro & argento & ære & ferro, cuius non est numerus. Surge igitur, & fac, & erit Domi-
nus tecum. 17. Præcepit quoque David cunctis principibus Israel, ut adiuvarent Salomonem filium suum.
18. Cernitis, inquiens, quòd Dominus Deus vester vobiscum sit, & dederit vobis requiem per circuitum,
& tradiderit omnes inimicos vestros in manus vestras, & subiecta sit terra coram Domino, & coram po-
pulo eius. 19. Præbete igitur corda vestra & animas vestras, ut quæratis Dominum Deum vestrum, &
consurgite, & ædificate sanctuarium Domino Deo, ut introducatur arca fœderis Domini, & vasa Do-
mino consecrata in domum, quæ ædificatur nomini Domini.

CAPUT XXIII.

David senex, Salomone rege designato, numeratorum Levitarum officia designat: Moysique filii Levitis annumerantur.

1 IGitur David senex & plenus dierum regem constituit Salomonem filium suum super Israel. 2. Et
congregavit omnes principes Israel, & Sacerdotes atque Levitas. 3. Numeratique sunt Levitæ à
triginta annis, & supra: & inventa sunt triginta octo millia virorum. 4. Ex his electi sunt, & di- A
stributi in ministerium domus Domini, viginti quattuor millia: præpositorum autem & iudicum sex
Sup. 6. a. 1. millia. 5. Porrò quattuor millia ianitores: & totidem psaltæ canentes Domino in organis, quæ fece-
rat ad canendum. 6. Et distribuit eos David per vices filiorum Levi, Gerson videlicet, & Caath, &
Merari. 7. Filii Gerson: Leedan, & Semei. 8. Filii Ledan: princeps Jahiel, & Zethan, & Joel,
tres. 9. Filii Semei: Salomith, & Hosiel, & Aran, tres: isti principes familiarum Leedan. 10. Por-
rò filii Semei, Leheth, & Ziza, & Jaus, & Baria: isti filii Semei, quattuor. 11. Erat autem Leheth
prior, Ziza secundus: porrò Jaus & Baria non habuerunt plurimos filios, & idcircò in una familia,
unaque domo computati sunt. 12. Filii Caath: Amram, & Isaar, Hebron, & Oziel, quattuor.
13. Filii Amram: Aaron, & Moyses. Separatusque est Aaron ut ministraret in Sancto sanctorum,
Sup. 6. a. 3. ipse & filii eius in sempiternum, & adoleret incensum Domino secundum ritum suum, ac benediceret
Heb. 5. b. 6. nomini eius in perpetuum. 14. Moysi quoque hominis Dei filii annumerati sunt in tribu Levi. 15.
Filii Moysi: Gersom, & Eliezer. 16. Filii Gersom: Subuel primus. 17. Fuerunt autem filii Eliezer:
Rohobia primus: & non erant Eliezer filii alii. Porrò filii Rohobia multiplicati sunt nimis. 8. Filii
Exod. 2. d. 22. Isaar: Salomith primus. 19. Filii Hebron: Jeriau primus, Amarias secundus, Jehaziel tertius, Jec-
18. a. 3. & 4. mam quartus. 20. Filii Oziel: Micha primus, Jesia secundus. 21. Filii Merari: Moholi, & Musi.
Filii Moholi: Eleazar, & Cis. 22. Mortuus est autem Eleazar, & non habuit filios, sed filias: ac-
ceperuntque eas filii Cis fratres earum. 23. Filii Musi: Moholi, & Eder, & Jerimoth, tres. 24. Hi B
filii Levi in cognationibus & familiis suis, principes per vices, & numerum capitum singulorum, qui
faciebant opera ministerii domus Domini, à viginti annis & supra. 25. Dixit enim David: Requiem
dedit Dominus Deus Israel populo suo, & habitationem Jerusalem usque in æternum. 26. Nec erit of-
ficii Levitarum ut ultrà portent tabernaculum, & omnia vasa ejus ad ministrandum. 27. Juxta præ-
cepta quoque David novissima, supputabitur numerus filiorum Levi à viginti annis & supra. 28. Et
erunt sub manu filiorum Aaron in cultum domus Domini, in vestibulis, & in exedris, & in loco pu-
rificationis, & in sanctuario, & in universis operibus ministerii templi Domi. 29. Sacerdotes autem,
super panes propositionis, & ad similæ sacrificium, & ad lagana azyma, & sartaginem, & ad torren-
dum, & super omne pondus atque mensuram. 30. Levitæ verò, ut stent manè ad confitendum & ca-
nendum Domino: similiterque ad vesperam. 31. Tam in oblatione holocaustorum Domini, quàm
in sabbatis & Calendis & sollemnitatibus reliquis, iuxta numerum, & ceremonias uniuscuiusque rei,
jugiter coram Domino. 32. Et custodiant observationes tabernaculi fœderis, & ritum sanctuarii, &
observationem filiorum Aaron fratrum suorum, ut ministrent in domo Domini.

CAPVT XXIV.

Familiarum Eleazar & Ithamar classes seu vices 24. in ministerio Domini à David designantur, reliquorumque Levitarum familiæ similiter sorte distribuuntur.

1 POrrò filiis Aaron hæ partitiones erant: Filii Aaron: Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar.
2. Mortui sunt autem Nadab & Abiu ante patrem suum absque liberis: sacerdotioque functus A
est Eleazar, & Ithamar. 3. Et divisit eos David, id est, Sadoc de filiis Eleazari, & Ahimelech de
filiis Ithamar, secundùm vices suas & ministerium. 4. Inventique sunt multò plures filii Eleazar in
Lev. 10. a. 2. principibus viris, quàm filii Ithamar. Divisit autem eis, hoc est filiis Eleazar, principes per fami-
Num. 3. a. 4. lias sedecim: & filiis Ithamar per familias & domos suas octo. 5. Porrò divisit utrasque inter se familias
sortibus: erant enim principes sanctuarii, & principes Dei, tam de filiis Eleazar, quàm de filiis Itha-
mar. 6. Descripsitque eos Semeias filius Nathanael scriba Levites, coram rege & principibus, & Sa-
doc sacerdote, & Ahimelech filio Abiathar, principibus quoque familiarum sacerdotalium & Levi-
ticarum: unam domum, quæ cæteris præerat, Eleazar: & alteram domum, quæ sub se habebat cæ-
teros, Ithamar. 7. Exivit autem sors prima Joiarib, secunda Jedei. 8. Tertia Harim, quarta Seorim.
9. Quinta Melchia, sexta Maiman, 10. Septima Accos, octava Abia, 11. Nona Jesua, decima Se-
cheniu, 12. Undecima Eliasib, duodecima Jacim, 13. Tertiadecima Hoppha, decimaquarta Isbaab,
14. Decimaquinta Belga, decimasexta Emmer, 15. Decimaseptima Hezir, decimaoctava Aphses,
16. Decimanona Phetcia, vigesima Hezechiel, 17. Vigesimaprima Jachin, vigesimasecunda Gamul,
18. Vigesimatertia Dalaiau, vigesimaquarta Maaziau. 19. Hæ vices eorum secundùm ministeria sua,
ut ingrediantur domum Domini, & iuxta ritum suum sub manu Aaron patris eorum: sicut præce-
perat Dominus Deus Israel. 20. Porrò filiorum Levi, qui reliqui fuerant, de filiis Amiam erat Subael,
& filiis Subael, Jehedeia. 21. De filiis quoque Rohobiæ princeps Jesias. 22. Isaari verò filius Salemoth B
Jahath: 23. Filiusque eius Jeriau primus, Amarias secundus, Jahaziel tertius, Jecmaan quartus.
24. Filius Oziel, Micha: filius Micha, Samir. 25. Frater Micha, Jesia: filiusque Jesiæ, Zacharias.
26. Filii Merari: Moholi & Musi. Filius Oziau: Benno. 27. Filius quoque Merari: Oziau & Soam
& Zachur & Hebri. 28. Porrò Moholi filius: Eleazar, qui non habebat liberos. 29. Filius verò Cis,
Jerameel. 30. Filii Musi: Moholi, Eder, & Jerimoth. isti filii Levi secundùm domos familiarum sua-
rum. 31. Miseruntque & ipsi sortes contra fratres suos filios Aaron, coram David rege, & Sadoc, &
Ahimelech, & principibus familiarum Sacerdotalium & Leviticarum, tam maiores, quàm minores
omnes sors æqualiter dividebat.

C A-

CAPUT XXV.

Ex filiis Asaph, Heman & Idithun, cantoribus psaltis ac citharœdis, viginti quattuor familiæ ac vices sorte distribuuntur.

A 1 IGitur David, & magistratus exercitus, segregaverunt in ministerium filios Asaph, & Heman, &
Idithun: qui prophetarent in citharis, & psalteriis, & cymbalis, secundum numerum suum
dedicato sibi officio servientes. 2. De filiis Asaph: Zacchur, & Joseph, & Nathania, & Asarela, fi-
lii Asaph: sub manu Asaph prophetantis iuxta regem. 3. Porrò Idithun: filii Idithun, Godolias,
Sori, Jesseias, & Hasabias & Mathathias, sex, sub manu patris sui Idithun, qui in cithara prophetabat
super confitentes & laudantes Dominum. 4. Heman quoque: filii Heman, Bocciau, Mathaniau,
Oziel, Subuel, & Jerimoth, Hananias, Hanani, Eliatha, Geddelthi, & Romemthiezer, & Iesbacassa,
Mellothi, Othir, Mahazioth: 5. Omnes isti filii Heman Videntis regis in sermonibus Dei, ut exalta-
ret cornu: deditque Deus Heman filios quattuordecim, & filias tres. 6. Universi sub manu patris sui
ad cantandum in templo Domini distributi erant, in cymbalis, & psalteriis, & citharis, in ministeria
domus Domini iuxta regem: Asaph videlicet, & Idithun, & Heman. 7. Fuit autem numerus eorum
cum fratribus suis, qui erudiebant canticum Domini, cuncti doctores, ducenti octoginta octo. 8.
Miseruntque sortes per vices suas, ex æquo tam maior quàm minor, doctus pariter, & indoctus. 9.
Expressaque est sors prima Ioseph, qui erat de Asaph. Secunda Godoliæ, ipsi & filius eius, & fra-
tribus eius duodecim. 10. Tertia Zachur, filiis & fratribus eius duodecim. 11. Quarta Isari, filiis
& fratribus eius duodecim. 12. Quinta Nathaniæ, filiis & fratribus eius duodecim. 13. Sexta Boc-
ciau, filiis & fratribus eius duodecim. 14. Septima Isreda, filiis & fratribus eius duodecim. 15.
Octava Iesaiæ, filiis & fratribus eius duodecim. 16. Nona Mathaniæ, filiis & fratribus eius duode-
B cim. 17. Decima Semeiæ, filiis & fratribus eius duodecim. 18. Undecima Azareel, filiis & fratribus
eius duodecim. 19. Duodecima Hasabiæ, filiis & fratribus eius duodecim. 20. Tertiadecima Subael,
filiis & fratribus eius duodecim. 21. Quartadecima Methathiæ, filiis & fratribus eius duodecim. 22.
Quintadecima Jerimoth, filiis & fratribus eius duodecim. 23. Sextadecima Hananiæ, filiis & fratribus
eius duodecim. 24. Septimadecima Jesbacassæ, filiis & fratribus eius duodecim. 25. Octavadecima
Hanani, filiis & fratribus eius duodecim. 26. Nonadecima Mellothi, filiis & fratribus eius duode-
cim. 27. Vigesima Eliatha, filiis & fratribus eius duodecim. 28. Vigesimaprima Othir, filiis & fra-
tribus eius duodecim. 29. Vigesimasecunda Geddelthi, filiis & fratribus eius duodecim. 30. Vigesi-
matertia Mahazioth, filiis & fratribus eius duodecim. 31. Vigesimaquarta Romemthiezer, filiis &
fratribus eius duodecim.

CAPUT XXVI.

Templi janitorum ex Levitis variæ classes designantur, & quæ porta à qua familia sit custodienda sorte disponitur, item qui thesauros & vasa sacra custodiant.

1 DIvisiones autem ianitorum: de Coritis Meselemia, filius Core, de filiis Asaph. 2. Filii Mese-
A lemiæ: Zacharias primogenitus, Jadihel secundus, Zabadias tertius, Jethanael quartus.
3. Ælam quintus, Johanan sextus, Elioenai septimus. 4. Filii autem Obededom: Semeias primoge-
nitus, Jozabad secundus, Joaha tertius, Sachar quartus, Nathanael quintus. 5. Ammiel sextus,
Issachar septimus, Phollathi octavus: quia benedixit illi Dominus, 6. Semei autem filio eius nati
sunt filii, præfecti familiarum suarum: erant enim viri fortissimi. 7. Filii ergo Semeiæ: Othni, &
Raphael, & Obed, Elzabad, fratres eius viri fortissimi: Eliu quoque & Samachias. 8. Omnes hi,
de filiis Obededom: ipsi, & filii, & fratres eorum fortissimi ad ministrandum, sexaginta duo de Obede-
dom. 9. Porrò Meselemiæ filii, & fratres eorum robustissimi, decem & octo. 10. De Hosa autem, id est,
de filiis Merari: Semri princeps (non enim habuerat primogenitum, & idcircò posuerat eum pater
eius in principem.) 11. Helcias secundus, Tabelias tertius, Zacharias quartus. omnes hi filii, &
fratres Hosa, tredecim. 12. Hi divisi sunt in ianitores, ut semper principes custodiarum, sicut & fra-
tres eorum, ministrarent in domo Domini. 13. Missæ sunt ergo sortes ex æquo, & parvis, & magnis,
per familias suas in unamquamque portarum. 14. Cecidit ergo sors Orientalis, Selemiæ. Porrò Za-
chariæ filio eius, viro prudentissimo, & erudito, sortitò obtigit plaga Septentrionalis. 15. Obededom
verò & filiis eius ad Austrum: in qua parte domus erat seniorum concilium. 16. Sephim & Hosa ad
Occidentem, iuxta portam, quæ ducit ad viam ascensionis: custodia contra custodiam. 17. ad O-
rientem verò Levitæ sex: & ad Aquilonem quattuor per diem: atque ad Meridiem similiter in die quat-
tuor: & ubi erat concilium, bini & bini. 18. In cellulis quoque ianitorum ad Occidentem quattuor
B in via, binique per cellulas. 19. Hæ sunt divisiones ianitorum, filiorum Core & Merari. 20. Porrò
Achias erat super thesauros domus Domini, & vasa sanctorum. 21. Filii Ledan, filii Gersonni: de Le-
dan principes familiarum, Ledan, & Gersonni, Iehieli. 22. Filii Iehieli: Zathan, & Ioel fratres eius,
super thesauros Domus Domini. 23. Amramitis, & Isaaritis, & Hebronitis, & Ozihelitis. 24. Subael
autem filius Gersom, filii Moysi, præpositus thesauris. 25. Fratres quoque eius Eliezer, cuius filius
Rahabia, & huius filius Isaias, & huius filius Ioram, huius quoque filius Zechri, & huius filius Sele-
mith. 26. Ipse Selemith, & fratres eius, super thesauros sanctorum, quæ sanctificavit David rex, &
principes familiarum, & tribuni, & centuriones: & duces exercitus. 27. De bellis & manubiis præ-
liorum, quæ consecraverant ad instaurationem, & supellectilem templi Domini, 28. Hæc autem uni-
versa sanctificavit Samuel Videns, & Saul filius Cis, & Abner filius Ner, & Ioab filius Serviæ: omnes,
qui sanctificaverant ea per manum Selemith, & fratrum eius. 29. Isaaritis verò præerat Chonenias,
& filii eius, ad opera forinsecus super Israel, ad docendum & iudicandum eos. 30. Porrò de Hebronitis
Hasa-

Hasabias, & fratres eius viri fortissimi, mille septingenti, præerant Israeli trans Jordanem contra
Occidentem, in cunctis operibus Domini, & in ministerium regis. 31. Hebronitarum autem prin-
ceps fuit Jeria, secundum familias & cognationes eorum. Quadragesimo anno regni David recensiti
sunt, & inventi sunt viri fortissimi in Jazer Galaad, 32. Fratresque eius robustioris ætatis, duo mil-
lia septingenti principes familiarum. Præposuit autem eos David rex Rubenitis, & Gadditis, & di-
midiæ tribui Manasse, in omne ministerium Dei, & regis.

CAPVT XXVII.

Recensentur duodecim principes, quorum singuli suo mense viginti quattuor millibus praerant, ad hac principes seu præfecti tribuum, thesaurorum, reliquaque substantia regis recensentur.

1 Filii autem Israel secundùm numerum suum, principes familiarum, tribuni, & centuriones, &
præfecti, qui ministrabant regi juxta turmas suas, ingredientes & egredientes per singulos men- A
ses in anno, viginti quattuot millibus singuli præerant. 2. Primæ turmæ in primo mense Jesboam
præerat filius Zabdiel, & sub eo viginti quatuor millia. 3. De filiis Phares, princeps cunctorum
principum in exercitu mense primo. 4. Secundi mensis habebat turmam Dudia Ahohites, & post se
alter nomine Macelloth, qui regebat partem exercitus viginti quatuor millium. 5. Dux quoque tur-
mæ tertiæ in mense tertio, erat Banaias filius Joiadæ sacerdos: & in divisione sua viginti quatuor
millia. 6. Ipse est Banaias fortissimus inter triginta, & super triginta, præerat autem turmæ ipsius
Amizabad filius eius. 7. Quartus, mense quarto, Asabel frater Joab, & Zabadias filius eius post
eum: & in turma eius viginti quattuor millia. 8. Quintus, mense quinto, princeps Samaoth Je-
zerites: & in turma eius viginti quatuor millia. 9. Sextus, mense sexto, Hira filius Acces Thecui-
tes: & in turma eius viginti quatuor millia. 11. Octavus, mense octavo, Sobachai Husathites de
stirpe Zarahi: & in turma eius viginti quatuor millia. 12. Nonus, mense nono, Abiezer Anatho-
thites de filiis Jemini: & in turma eius viginti quatuor millia. 13. Decimus, mense decimo, Ma-
rai, & ipse Netophathites de stirpe Zarai: & in turma eius viginti quatuor millia. 14. Undecimus,
mense undecimo, Banaias Pharathionites de filiis Ephraim: & in turma eius viginti quattuor millia.
15. Duodecimus, mense duodecimo, Holdai Netophathites, de stirpe Gothoniel: & in turma eius
viginti quatuor millia. 16. Porrò tribubus præerant Israel, Rubenitis, dux Eliezer filius Zechri: B
Simeonitis, dux Saphatias filius Maacha: 17. Levitis, Hasabias filius Camuel: Aaronitis, Sadoc:
18. Juda, Eliu frater David: Issachar, Amri filius Michael. 19. Zabulonitis, Jesmaias filius Ab-
diæ: Nephthalitibus, Jerimoth filius Oziel: 20. Filiis Ephraim, Osee filius Ozaziu: dimidiæ tri-
bui Manasse, Joel filius Phadaiæ: 21. Et dimidiæ tribui Manasse in Galaad, Jaddo filius Zachariæ:
Beniamin autem, Jasiel filius Abner. 22. Dan verò, Ezrihel filius Jeroham: hi principes filiorum
Sap. 11. a. 1. Israel. 23. Noluit autem David numerare eos à viginti annis inferiùs: quia dixerat Dominus ut multi-
plicaret Israel quasi stellas cæli. 24. Joab filius Sarviæ cœperat numerare, nec complevit: quia super
hoc ira irruerat in Israel: & ideircò numerus eorum qui fuerant recensiti, non est relatus in fastos re-
gis David. 25. Super thesauros autem regis fuit Azmoth filius Adiel. his autem thesauris, qui erant
in urbibus, & in vicis, & in turribus, præsidebat Jonathan filius Oziæ. 26. Operi autem rustico, &
agricolis qui exercebant terram, præerat Ezri filius Chelub: 27. Vinearumque cultoribus, Semeias
Romathites: cellis autem vinariis, Zebdias Aphonites. 28. Nam super oliveta & ficeta, quæ erant in
campestribus, Balanan Gederites: super apothecas autem olei, Joas. 29. Porrò armentis, quæ pa-
scebantur in Saron, præpositus fuit Setrai Saronites: & super boves in vallibus, Saphat filius Adli:
30. Super camelos verò, Ubil Ismaelites: & super asinos, Iadias Meronathites. 31. Super oves quo-
que Iaziz Agareus. omnes hi, principes substantiæ regis David. 32. Jonathan autem patruus David,
consiliarius, vir prudens & litteratus: Ipse & Iahiel filius Hachamoni erant cum filiis regis. 33. Achi-
tophel etiam consiliarius regis, & Chusai Arachites amicus regis. 34. Post Achitophel fuit Ioiada
filius Banaiæ, & Abiathar, Princeps autem exercitus regis erat Ioab.

CAPUT XXVIII.

David preparatis ad templi ædificationem omnibus necessariis, Salomonem universosque principes convocatos exhortatur ad mandata Dei custodienda, præscribitque traditam sibi à Deo formam templi ædificandi.

1 Convocavit igitur David omnes principes Israel, duces tribuum, & præpositos turmarum, qui A
ministrabant regi: tribunos quoque & centuriones; & qui præerant substantiæ & possessioni-
bus regis, filiosque suos cum eunuchis, & potentes, & robustissimos quosque in exercitu Ierusalem.
2. Cumque surrexisset rex, & stetisset, ait: Audite me fratres mei, & populus meus; Cogitavi ut
2.Re. 7. b. 13. ædificarem domum, in qua requiesceret arca fœderis Domini, & scabellum pedum Dei nostri: & ad
ædificandum, omnia præparavi. 3. Deus autem dixit mihi: Non ædificabis domum nomini meo, eò
quòd sis vir bellator, & sanguinem fuderis. 4. Sed elegit Dominus Deus Israel me de universa domo
patris mei, ut essem rex super Israel in sempiternum: de Iuda enim elegit principes: porrò de domo Iu-
da, domum patris mei: & de filiis patris mei, placuit ei ut me eligeret regem super cunctum Israel.
5. Sed & de filiis meis (filios enim mihi multos dedit Dominus) elegit Salomonem filium meum, ut se-
deret in throno regni Domini super Israel, 6. Dixitque mihi: Salomon filius tuus ædificabit domum
meam, & atria mea: ipsum enim elegi mihi in filium, & ego ero ei in patrem. 7. Et firmabo regnum
Sap. 9. b. 7. ejus usque in æternum, si perseveraverit facere præcepta mea, & iudicia, sicut & hodie. 8. Nunc er-
go coram universo cœtu Israel, audiente Deo nostro, custodite, & perquerite cuncta mandata Do-
mini Dei nostri: ut possideatis Terram bonam, & relinquatis eam filiis vestris post vos usque in sem-
piternum. 9. Tu autem Salomon fili mi scito Deum patris tui, & servito ei corde perfecto, & animo
volun-

voluntario: omnia enim corda ſcrutatur Dominus, & univerſas mentium cogitationes intelligit: Si quæ-
ſieris eum, invenies: ſi autem dereliqueris eum, proiiciet te in æternum. 10. Nunc ergo quia elegit Do-
minus ut ædificares domum Sanctuarii, confortare, & perfice. 11. Dedit autem David Salomoni filio ſuo
deſcriptionem porticus, & templi, & cellariorum, & cœnaculi, & cubiculorum in adytis, & domus pro- 2. Par. 7. b. 10.
pitiationis. 12. Necnon & omnium quæ cogitaverat atriorum, & exedrarum per circuitum in theſauros
domus Domini, & in theſauros ſanctorum, 13. Diviſionumq; Sacerdotalium & Leviticarum, in omnia
opera domus Domini, & in univerſa vaſa miniſterii templi Domini. 14. Aurum in pondere per ſingula va-
ſa miniſterii. Argenti quoq; pondus pro vaſorum & operum diverſitate 15. Sed & in candelabra aurea,
& ad lucernas eorum, aurum pro menſura uniuſcujuſque candelabri & lucernarum. Similiter & in can-
delabra argentea, & lucernas eorum, pro diverſitate menſuræ, pondus argenti tradidit. 16. Aurum quoq;
dedit in menſas propoſitionis pro diverſitate menſarum: ſimiliter & argentum in alias menſas argenteas.
17. Ad fuſcinulas quoque, & phialas, & thuribula, ex auro puriſſimo, & leunculos aureos, pro qualitate
menſuræ pondus diſtribuit in leunculum & leunculum. Similiter & in leones argenteos diverſum argenti
pondus ſeparavit. 18. Altari autem, in quo adoletur incenſum, aurum puriſſimum dedit: ut ex ipſo fieret
ſimilitudo quadrigæ cherubim, extendentium alas, & velantium arcam fœderis Domini. 19. Omnia, inquit
venerunt ſcripta manu Domini ad me, ut intelligerem univerſa opera exemplaris. 20. Dixit quoq; David
Salomoni filio ſuo: Viriliter age, & confortare, & fac: ne timeas, & ne paveas: Dominus enim Deus meus
tecum erit, & non dimittet te, nec derelinquet, donec perficias omne opus miniſterii domus Domini. 21.
Ecce diviſiones Sacerdotum & Levitarum, in omne miniſterium domus Domini aſſiſtunt tibi, & parati
ſunt, & noverunt tam principes quàm populus facere omnia præcepta tua.

CAPUT XXIX.

Recenſentur impenſæ à David in ædificium templi præparatæ, quibus principes ac populus plurima adiiciunt donaria. David benedicens Dominum orat pro Salomone ac populo, & ſacrificiis cum ingenti lætitia oblatis, ungitur ſecundò Salomon in regem pro patre David, qui anno regni quadrageſimo in pace quievit.

A 1. Locutuſque eſt David rex ad omnem eccleſiam: Salomonem filium meum unum elegit Deus, adhuc
puerum & tenellum: opus namque grande eſt, neque enim homini præparatur habitatio, ſed Deo.
2. Ego autem totis viribus meis præparavi impenſas domus Dei mei. Aurum ad vaſa aurea, & argentum
in argentea, æs in ænea, ferrum in ferrea, ligna ad lignea: & lapides onychinos, & quaſi ſtibinos, & diver-
ſorum colorum, omnemque pretioſum lapidem, & marmor Parium abundantiſſimè. 3. Et ſuper hæc,
quæ obtuli in domum Dei mei de peculio meo aurum & argentum, do in templum Dei mei, exceptis
his, quæ præparavi in ædem ſanctam. 4. Tria millia talenta auri de auro Ophir: ſeptem millia talentorum
argenti probatiſſimi, ad deaurandos parietes templi. 5. Et, ubicumque opus eſt aurum de auro, & ubi-
cumque opus eſt argentum de argento, opera fiant per manus artificum: & ſi quis ſponte offert, impleat
manum ſuam hodie, & offerat quod voluerit Domino. 6. Polliciti ſunt itaque principes familiarum, &
proceres tribuum Iſrael, tribuni quoque, & centuriones, & principes poſſeſſionum regis. 7. Dederuntq;
in opera domus Dei auri talenta quinque millia, & ſolidos decem millia: argenti talenta decem millia, &
æris talenta decem & octo millia: ferri quoque centum millia talentorum. 8. Et apud quemcumque in-
venti ſunt lapides, dederunt in theſauros domus Domini, per manum Jahiel Gerſonitis. 9. Lætatuſque
eſt populus, cum vota ſponte promitterent: quia corde ſuo offerebant ea Domino: ſed & David rex læ-
tatus eſt gaudio magno. 10. Et benedixit Domino coram univerſa multitudine, & ait: Benedictus es Do-
mine Deus Iſrael patris noſtri ab æterno in æternum. 11. Tua eſt Domine magnificentia, & potentia, &
gloria, atque victoria: & tibi laus: cuncta enim quæ in cælo ſunt, & in terra, tua ſunt: tuum Domine re-
B gnum, & tu es ſuper omnes principes. 12. Tuæ divitiæ, & tua eſt gloria: tu dominaris omnium, in manu
tua virtus & potentia: in manu tua magnitudo, & Imperium omnium. 13. Nunc igitur Deus noſter con-
fitemur tibi, & laudamus nomen tuum inclytum. 14. Quis ego, & quis populus meus, ut poſſimus hæc
tibi univerſa promittere? tua ſunt omnia: & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi. 15. Peregrini
enim ſumus coram te, & advenæ, ſicut omnes patres noſtri. Dies noſtri quaſi umbra ſuper terram, & Sap. 2. b. 5.
nulla eſt mora. 16. Domine Deus noſter, omnis hæc copia, quam paravimus, ut ædificaretur domus nomi-
ni ſancto tuo, de manu tua eſt, & tua ſunt omnia. 17. Scio Deus meus quòd probes corda, & ſimplicitatem
diligas, unde & ego in ſimplicitate cordis mei lætus obtuli univerſa hæc: & populum tuum, qui hic re-
pertus eſt, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria. 18. Domine Deus Abraham, & Iſaac, & Iſrael,
patrum noſtrorum, cuſtodi in æternum hanc voluntatem cordis eorum, & ſemper in venerationem
tui mens iſta permaneat. 19. Salomoni quoque filio meo da cor perfectum, ut cuſtodiat mandata tua,
teſtimonia tua, & ceremonias tuas, & faciat univerſa: & ædificet ædem, cuius impenſas paravi. 20. Præce-
pit autem David univerſæ eccleſiæ: Benedicite Domino Deo noſtro. Et benedixit omnis eccleſia Domi-
no Deo patrum ſuorum; & inclinaverunt ſe, & adoraverunt Deum, & deinde regem. 21. Immolave-
runt victimas Domino: & obtulerunt holocauſta die ſequenti, tauros mille, arietes mille, agnos mille
cum libaminibus ſuis, & univerſo ritu abundantiſſimè in omnem Iſrael. 22. Et comederunt, & biberunt
coram Domino in die illo cum grandi lætitia. Et unxerunt ſecundò Salomonem filium David. Unxerunt
C autem eum Domino in principem, & Sadoc in pontificem. 23. Seditque Salomon ſuper ſolium Domini 3. Reg. 1. c. 34
in regem pro David patre ſuo, & cunctis placuit: & paruit illi omnis Iſrael. 24. Sed & univerſi principes,
& potentes, & cuncti filii regis David dederunt manum, & ſubiecti fuerunt Salomoni regi. 25. Magnifi-
cavit ergo Dominus Salomonem ſuper omnem Iſrael: & dedit illi gloriam regni, qualem nullus habuit
ante eum rex Iſrael. 26. Igitur David filius Iſai regnavit ſuper univerſum Iſrael. 27. Et dies, quibus 3. Reg. 2. b. 11
regnavit ſuper Iſrael, fuerunt quadraginta anni: in Hebron regnavit ſeptem annis, & in Jeruſalem an-
nis triginta tribus. 28. Et mortuus eſt in ſenectute bona, plenus dierum, & divitiis, & gloria. & regna-
vit Salomon filius ejus pro eo. 29. Geſta autem David regis priora, & noviſſima, ſcripta ſunt in Libro
Samuelis Videntis, & in Libro Nathan prophetæ, atque in volumine Gad Videntis: 30. Univerſique re-
gni eius, & fortitudinis, & temporum, quæ tranſierunt ſub eo, ſive in Iſrael, ſive in cunctis regnis
terrarum.

KK LIBER

LIBER SECVNDVS PARALIPOMENON,

HEBRAICE DIBRE HAIAMIN.

CAPUT PRIMUM.

Oblatis mille hostiis à Salomone in Gabaon, Dominus illi nocte apparens dat ei petitam sapientiam, additis divitiis & gloria; post quæ currus & equites congregat.

3.Reg.3.a.1. 1 COnfortatus est ergo Salomon filius David in regno suo, & Dominus Deus eius erat cum eo,
& magnificavit eum in excelsum. 2. Præcepitque Salomon universo Israeli, tribunis, & A
centurionibus, & ducibus, & iudicibus omnis Israel, & principibus familiarum: 3. Et
abiit cum universa multitudine in Excelsum Gabaon, ubi erat tabernaculum fœderis Dei,
quod fecit Moyses famulus Dei in solitudine. 4. Arcam autem Dei adduxerat David de
Exod.38.a.1. Cariathiarim, in locum quem præparaverat ei, & ubi fixerat illi tabernaculum, hoc est, in Jerusa-
lem. 5. Altare quoque æneum, quod fabricatus fuerat Beseleel filius Uri filii Hur, ubi erat coram
tabernaculo Domini: quod & requisivit Salomon, & omnis ecclesia. 6. Ascenditque Salomon ad al-
tare æneum, coram tabernaculo fœderis Domini, & obtulit in eo mille hostias. 7. Ecce autem in ip-
sa nocte apparuit ei Deus, dicens: Postula quod vis, ut dem tibi. 8. Dixitque Salomon Deo: Tu fe-
cisti cum David patre meo misericordiam magnam: & constituisti me regem pro eo. 9. Nunc ergo
Sap.9.c.10. Domine Deus impleatur sermo tuus, quem pollicitus es David patri meo: tu enim me fecisti regem
super populum tuum multum, qui tam innumerabilis est quàm pulvis terræ. 10. Da mihi sapientiam
& intelligentiam, ut ingrediar & egrediar coram populo tuo: quis enim potest hunc populum tuum
dignè, qui tam grandus est, judicare? 11 Dixit autem Deus ad Salomonem: Quia hoc magis placuit
cordi tuo, & non postulasti divitias, & substantiam, & gloriam, neque animas eorum qui te ode-
rant, sed nec dies vitæ plurimos, petisti autem sapientiam & scientiam, ut judicare possis populum
meum, super quem constitui te regem. 12. Sapientia & scientia data sunt tibi: divitias autem & sub-
stantiam & gloriam dabo tibi, ita ut nullus in regibus nec ante te nec post te fuerit similis tui. 13.
Venit ergo Salomon ab Excelso Gabaon in Jerusalem coram tabernaculo fœderis, & regnavit super B
Israel. 14 Congregavitque sibi currus & equites, & facti sunt ei mille quadringenti currus, & duode-
3.Re.10.d.26 cim millia equitum; & fecit eos esse in urbibus quadrigarum, & cum rege in Jerusalem. 15. Præbuit-
que rex argentum & aurum in Jerusalem quasi lapides, & cedros quasi sycomoros, quæ nascuntur in
campestribus multitudine magna. 16. Adducebantur autem ei equi de Ægypto, & de Coa, à nego-
tiatoribus regis, qui ibant, & emebant pretio. 17. Quadrigam equorum sexcentis argenteis, & e-
quum centum quinquaginta; similiter de universis regnis Hethæorum, & à regibus Syriæ, emptio
celebrabatur.

CAPUT II.

Ordinatis pro templo ædificando architectis & operariis, Salomon cum rege Hiràm convenit de mittendo erudito artifice, lignisque ad templi structuram cædendis.

1 DEcrevit autem Salomon ædificare domum nomini Domini, & palatium sibi. 2. Et numeravit
septuaginta millia virorum portantium humeris, & octoginta millia qui cæderent lapides in A
montibus, præpositosque eorum tria millia sexcentos. 3. Misit quoque ad Hiram regem Tyri, dicens:
3.Reg.5.a.2. Sicut egisti cum David patre meo, & misisti ei ligna cedrina ut ædificaret sibi domum, in qua & ha-
bitavit: 4. Sic fac mecum, ut ædificem domum nomini Domini Dei mei, ut consecrem eam ad ado-
lendum incensum coram illo, & fumiganda aromata, & ad propositionem panum sempiternam, &
ad holocautomata manè, & vesperè, sabbatis quoque, & neomeniis, & sollemnitatibus Domini Dei
nostri in sempiternum; quæ mandata sunt Israeli. 5. Domus enim, quam ædificare cupio, magna
est: magnus est enim Deus noster super omnes deos. 6. Quis ergo poterit prævalere, ut ædificet ei di-
gnam domum? si cælum, & cæli cælorum capere eum nequeunt: quantus ego sum, ut possim ædi-
ficare ei domum? sed ad hoc tantùm, ut adoleatur incensum coram illo. 7. Mitte ergo mihi virum
eruditum, qui noverit operari in auro, & argento, ære, & ferro, purpura, coccino, & hyacintho,
& qui sciat sculpere cælaturas, cum his artificibus, quos mecum habeo in Judæa, & Jerusalem, quos
præparavit David pater meus. 8. Sed & ligna cedrina mitte mihi, & arceuthina, & pinea, de Liba-
no: scio enim quòd servi tui noverint cædere ligna de Libano, & erunt servi mei cum servis tuis, 9.
Ut parentur mihi ligna plurima. Domus enim, quam cupio ædificare, magna est nimis, & inclyta.
10. Preterea operariis, qui cæsuri sunt ligna, servis tuis dabo in cibaria tritici coros viginti millia,
& hordei coros totidem, & vini viginti millia metretas, olei quoque sata viginti millia. 11. Dixit au-
tem Hiram rex Tyri per litteras, quas miserat Salomoni: Quia dilexit Dominus populum suum, id-
circò te regnare fecit super eum. 12. Et addidit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israel, qui fe- B
cit cælum & terram, qui dedit David regi filium sapientem, & eruditum & sensatum atque pruden-
tem, ut ædificaret domum Domino, & palatium sibi. 13. Misi ergo tibi virum prudentem & scientis-
simum

ſimum Hiram, patrem meum, 14. Filium mulieris de filiabus Dan, cuius pater fuit Tyrius, qui no-
vit operari in auro, & argento, ære, & ferro, & marmore, & lignis, in purpura quoque, & hya-
cintho, & byſſo, & coccino: & qui ſcit cælare omnem ſculpturam. & adinvenire prudenter quod-
cumque in opere neceſſarium eſt, cum artificibus tuis. & cum artificibus domini mei David patris tui.
15. Triticum ergo, & hordeum, & oleum, & vinum, quæ pollicitus es domine mi, mitte ſervis tuis:
16. Nos autem cædemus ligna de Libano, quot neceſſaria habueris, & applicabimus ea ratibus per
mare in Joppe: tuum autem erit transferre ea in Jeruſalem. 17. Numeravit igitur Salomon omnes
viros proſelytos, qui erant in terra Iſrael, poſt dinumerationem quam dinumeravit David pater eius,
& inventi ſunt centum quinquaginta millia, & tria millia ſexcenti. 18. Fecitque ex eis ſeptuaginta
millia, qui humeris onera portarent, & octoginta millia, qui lapides in montibus cæderent: tria
autem millia & ſexcentos præpoſitos operum populi.

CAPUT III.

Templum extruitur cum porticu, velo, & duabus columnis æneis ante fores templi.

A 1 ET cœpit Salomon ædificare domum Domini in Jeruſalem in monte Moria. qui demonſtratus
fuerat David patri eius, in loco, quem paraverat David in area Ornan Jebuſæi. 2. Cœpit 3.Reg.6.a.1.
autem ædificare menſe ſecundo, anno quarto regni ſui. 3. Et hæc ſunt fundamenta, quæ jecit Salo- 2.Re 24.d.25
mon, ut ædificaret domum Dei, longitudinis cubitos in menſura prima ſexaginta, latitudinis cu- 1.Pa.21.d.26
bitos viginti. 4. Porticum verò ante frontem, quæ tendebatur in longum iuxta menſuram latitudinis
domus, cubitorum viginti: porrò altitudo centum viginti cubitorum erat: & deauravit eam intrin-
ſecus auro mundiſſimo. 5. Domum quoque maiorem texit tabulis ligneis abiegnis, & laminas auri
obrizi affixit per totum: ſculpſitque in ea palmas, & quaſi catenulas ſe invicem complectentes. 6. Stra-
vit quoque pavimentum templi pretioſiſſimo marmore, decore multo. 7. Porrò aurum erat probatiſ-
ſimum, de cujus laminis texit domum, & trabes eius, & poſtes, & parietes, & oſtia: & cælavit
cherubim in parietibus. 8. Fecit quoque domum Sancti ſanctorum: longitudinem iuxta latitudinem
domus, cubitorum viginti: & latitudinem ſimiliter viginti cubitorum: & laminis aureis texit eam,
quaſi talentis ſexcentis. 9. Sed & clavos fecit aureos, ita ut ſinguli clavi ſiclos quinquagenos appende-
rent: cœnacula quoque texit auro. 10. Fecit etiam in domo Sancti ſanctorum cherubim duos, opere
ſtatuario: & texit eos auro. 11. Alæ cherubim viginti cubitis extendebantur, ita ut una ala habe-
ret cubitos quinque, & tangeret parietem domus: & altera quinque cubitos habens, alam tangeret
alterius cherub. 12. Similiter cherub alterius ala, quinque habebat cubitos, & tangebat parietem:
& ala eius altera quinque cubitorum, alam cherub alterius contingebat. 13. Igitur alæ utriuſque che-
B rubim expanſæ erant, & extendebantur per cubitos viginti: ipſi autem ſtabant erectis pedibus, &
facies eorum erant verſæ ad exteriorem domum. 14. Fecit quoque velum ex hyacintho, purpura,
cocco, & byſſo: & intexuit ei cherubim. 15. Ante fores etiam templi duas columnas, quæ triginta Mat.27.f.51.
& quinque cubitos habebant altitudinis: porrò capita earum, quinque cubitorum. 16. Nec non & Ier.52.d.20.
quaſi catenulas in oraculo, & ſuperpoſuit eas capitibus columnarum: malogranata etiam centum, quæ
catenulis interpoſuit. 17. Ipſas quoque columnas poſuit in veſtibulo templi, unam à dextris, & alte-
ram à ſiniſtris: eam quæ à dextris erat, vocavit Jachin; & quæ ad lævam, Booz.

CAPUT IV.

*Conſtructio altaris ænei, maris fuſilis, decem concharum, candelabrorum aureorum, menſarum, phia-
larum, ac cæterorum quæ ad templum eiuſque ornatum pertinebant.*

A 1 FEcit quoque altare æneum viginti cubitorum longitudinis, & viginti cubitorum latitudinis, &
decem cubitorum altitudinis. 2. Mare etiam fuſile decem cubitis à labio uſque ad labium, ro-
tundum per circuitum: quinque cubitos habebat altitudinis, & funiculus triginta cubitorum ambie- 3.Re.7.d.23.
bat gyrum eius. 3. Similitudo quoque boum erat ſubter illud, & decem cubitis quædam extrinſecus
cælaturæ, quaſi duobus verſibus alvum maris circuibant. Boves autem erant fuſiles: 4. Et ipſum Ma-
re ſuper duodecim boves impoſitum erat, quorum tres reſpiciebant ad Aquilonem, & alii tres ad Oc-
cidentem: porrò tres alii Meridiem, & tres qui reliqui erant, Orientem, habentes mare ſuperpoſi-
tum: poſteriora autem boum erant intrinſecus ſub mari. 5. Porrò vaſtitas eius habebat menſuram pal-
mi, & labium illius erat quaſi labium calicis, vel repandi lilii: capiebatque tria millia metretas. 6.
Fecit quoque conchas decem: & poſuit quinque à dextris, & quinque à ſiniſtris, ut lavarent in eis
omnia, quæ in holocauſtum oblaturi erant: porrò in mari ſacerdotes lavabantur. 7. Fecit autem &
candelabra aurea decem, ſecundùm ſpeciem qua iuſſa erant fieri: & poſuit ea in templo, quinque à
dextris, & quinque à ſiniſtris. 8. Necnon & menſas decem: & poſuit eas in templo, quinque à dex-
tris, & quinque à ſiniſtris: phialas quoque aureas centum. 9. Fecit etiam atrium ſacerdotum, & ba-
ſilicam grandem: & oſtia in baſilica, quæ texit ære. 10. Porrò mare poſuit in latere dextro contra
Orientem ad Meridiem. 11. Fecit autem Hiram lebetes, & creagras, & phialas: & complevit om-
ne opus regis in domo Dei: 12. Hoc eſt, columnas duas, & epiſtylia, & capita, & quaſi quædam
B retiacula, quæ capita tegerent ſuper epiſtylia. 13. Malogranata quoque quadringenta. & retiacula
duo, ita ut bini ordines malogranatorum ſingulis retiaculis iungerentur, quæ protegerent epiſtylia,
& capita columnarum. 14. Baſes etiam fecit, & conchas, quas ſuperpoſuit baſibus: 15. Mare unum,
boves quoque duodecim ſub mari. 16. Et lebetes, & creagras, & phialas. Omnia vaſa fecit Salo-
moni Hiram pater eius in domo Domini ex ære mundiſſimo. 17. In regione Jordanis fudit ea rex in ar-
gilloſa terra, inter Sochor & Saredatha. 18. Erat autem multitudo vaſorum innumerabilis, ita ut
ignoraretur pondus æris. 19. Fecitque Salomon omnia vaſa domus Dei, & altare aureum. & menſas,
& ſuper eas panes propoſitionis: 20. Candelabra quoque cum lucernis ſuis, ut lucerent ante oraculum
iuxta

iuxta ritum ; ex auro purissimo: 21. Et florentia quædam, & lucernas, & forcipes aureos: omnia de
auro mundissimo facta sunt. 22. Thymiaateria quoque, & thuribula, & phialas, mortariola, ex
auro purissimo. Et ostia cælavit templi interioris, id est, in Sancta sanctorum: & ostia templi forin-
secus aurea. Sicque completum est omne opus, quod fecit Salomon in domo Domini.

CAPVT V.

Illatis in templum vasis sacris, & oblatis plurimis donariis arca continens tabulas Moysi in oraculum inducitur, unde gloria Domini implet templum.

1 INtulit igitur Salomon omnia, quæ voverat David pater suus, argentum, & aurum, & univer- A
3.Reg.7.g.51 sa vasa posuit in thesauris domus Dei. 2. Post quæ congregavit maiores natu Israel, & cunctos
3.Reg.8.a.3. principes tribuum, & capita familiarum de filiis Israel in Jerusalem, ut adducerent arcam fœderis Do-
mini de Civitate David, quæ est Sion. 3. Venerunt itaque ad regem omnes viri Israel in die solemni
mensis septimi. 4. Cumque venissent cuncti seniorum Israel, portaverunt Levitæ arcam, 5. Et intu-
lerunt eam, & omnem paraturam tabernaculi. Porrò vasa sanctuarii, quæ erant in tabernaculo, por-
taverunt Sacerdotes cum Levitis. 6. Rex autem Salomon, & universus cętus Israel, & omnes qui fue-
runt congregati ante arcam, immolabant arietes, & boves absque ullo numero; tanta enim erat mul-
titudo victimarum. 7. Et intulerunt Sacerdotes arcam fęderis Domini in locum suum, id est, ad oracu-
lum templi, in sancta sanctorum subter alas cherubim: 8. Ita ut cherubim expanderent alas suas super
locum, in quo posita erat arca, & ipsam arcam tegerent cum vectibus suis. 9. Vectium autem, qui-
bus portabatur arca, quia paululum longiores erant, capita parebant ante oraculum: si verò quis
paululum fuisset extrinsecus, eos videre non poterat. Fuit itaque arca ibi usque in præsentem diem.
10. Nihilque erat aliud in arca, nisi duæ tabulæ, quas posuerat Moyses in Horeb, quando legem de-
dit Dominus filiis Israel egredientibus ex Ægypto. 11. Egressis autem Sacerdotibus de sanctuario (om-
nes enim Sacerdotes, qui ibi potuerant inveniri, sanctificati sunt: nec adhuc in illo tempore vices, &
ministeriorum ordo inter eos divisus erat) 12. Tam Levitæ quàm cantores, id est, & qui sub Asaph B
erant, & qui sub Eman, & qui sub Idithun, filii, & fratres eorum, vestiti byssinis, cymbalis, &
psalteriis, & citharis concrepabant, stantes ad Orientalem plagam altaris, & cum eis Sacerdotes cen-
tum viginti canentes tubis. 13. Igitur cunctis pariter, & tubis, & voce, & cymbalis, & organis,
& diversi generis musicorum concinentibus, & vocem in sublime tollentibus; longe sonitus audie-
batur, ita ut cùm Dominum laudare cœpissent & dicere: Confitemini Domino quoniam bonus,
quoniam in æternum misericordia eius, impleretur domus Dei nube, 14. Nec possent Sacerdotes sta-
re & ministrare propter caliginem. Compleverat enim gloria Domini domum Dei.

CAPVT VI.

Benedicit Salomon populo Israel, gratias Deo agens de impletione promissionis factæ David, oratque supplex coram multitudine, ut orantium in eo templo vota Deus exaudiat.

1 TUnc Salomon ait: Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine: 2. Ego autem ædificavi do- A
3.Re.8.b.12. mum nomini ejus, ut habitaret ibi in perpetuum. 3. Et convertit rex faciem suam, & bene-
dixit universæ multitudini Israel (nam omnis turba stabat intenta) & ait: 4. Benedictus Dominus
Deus Israel, qui quod locutus est David patri meo, opere complevit, dicens: 5. A die, qua eduxi
populum meum de Terra Ægypti, non elegi civitatem de cunctis tribubus Israel, ut ædificaretur in
ea domus nomini meo: neque elegi quemquam alium virum, ut esset dux in populo meo Israel, 6.
Sed elegi Jerusalem, ut sit nomen meum in ea, & elegi David, ut constituerem eum super populum
meum Israel. 7. Cumque fuisset voluntatis David patris mei, ut ædificaret domum nomini Domini
Dei Israel, 8. Dixit Dominus ad eum: Quia hæc fuit voluntas tua, ut ædificares domum nomini meo,
benè quidem fecisti huiuscemodi habere voluntatem: 9. Sed non tu ædificabis domum, verùm filius
tuus, qui egredietur de lumbis tuis, ipse ædificabit domum nomini meo. 10. Complevit ergo Do-
minus sermonem suum, quem locutus fuerat: & ego surrexi pro David patre meo, & sedi super thro-
num Israel, sicut locutus est Dominus: & ædificavi domum nomini Domini Dei Israel. 11. Et posui
in ea arcam, in qua est pactum Domini, quod pepigit cum filiis Israel. 12. Stetit ergo coram altari Do-
mini ex adverso universæ multitudinis Israel, & extendit manus suas. 13. Siquidem fecerat Salomon
basim æneam, & posuerat eam in medio basilicæ, habentem quinque cubitos longitudinis, & quinq;
cubitos latitudinis, & tres cubitos altitudinis: stetitque super eam: & deinceps flexis genibus contra
2.Mar.2.b.5. universam multitudinem Israel, & palmis in cælum levatis, 14. Ait: Domine Deus Israel, non est B
similis tui Deus in cælo & in terra: qui custodis pactum & misericordiam cum servis tuis, qui ambu-
lant coram te in toto corde suo: 15. Qui præstitisti servo tuo David patri meo quæcumque locutus
fueras ei: & quæ ore promiseras opere complesti, sicut & præsens tempus probat. 16. Nunc ergo Do-
mine Deus Israel, imple servo tuo patri meo David quæcumque locutus es, dicens: Non deficiet ex
te vir coram me, qui sedat super thronum Israel: ita tamen si custodierint filii tui vias suas, & am-
bulaverint in lege mea, sicut & tu ambulasti coram me. 17. Et nunc Domine Deus Israel, firmetur
sermo tuus, quem locutus es servo tuo David. 18. Ergone credibile est ut habitet Deus cum homini-
bus super terram? Si cælum & cæli cælorum non te capiunt, quantò magis domus ista, quam ædifi-
cavi? 19. Sed ad hoc tantùm facta est, ut respicias orationem servi tui, & obsecrationem eius, Do-
mine Deus meus: & audias preces, quas fundit famulus tuus coram te: 20. Ut aperias oculos tuos
super domum istam diebus ac noctibus, super locum, in quo pollicitus es ut invocaretur nomen tuum.
21. Et exaudires orationem, quam servus tuus orat in eo: & exaudias preces famuli tui, & populi
tui Israel. Quicumque oraverit in loco isto, exaudi de habitaculo tuo, id est, de cælis, & propi-
tiare. 22. Si peccaverit quispiam in proximum suum, & iurare contra eum paratus venerit, seque ma-
ledicto

ledicto constrinxerit coram altari in domo ista: 23. Tu audies de cælo, & facies iudicium servorum
tuorum, ita ut reddas iniquo viam suam in caput proprium, & ulciscaris iustum, retribuens ei secun-
dùm iustitiam suam. 24. Si superatus fuerit populus tuus Israel ab inimicis (peccabunt enim tibi) &
conversi egerint pœnitentiam, & obsecraverint nomen tuum, & fuerint deprecati in loco isto, 25.
Tu exaudies de cælo, & propitiare peccato populi tui Israel, & reduc eos in terram, quam dedisti eis,
& patribus eorum. 26. Si clauso cælo pluvia non fluxerit propter peccata populi, & deprecati te fuerint
B in loco isto, & confessi nomini tuo, & conversi à peccatis suis, cùm eos afflixeris, 27. Exaudi de cælo Do-
mine, & dimitte peccata servis tuis & populi tui Israel, & doce eos viam bonam, per quam ingredian-
tur: & da pluviam terræ, quam dedisti populo tuo ad possidendum. 28. Fames si orta fuerit in terra, &
pestilentia, ærugo, & aurugo, & locusta, & bruchus; & hostes vastatis regionibus, portas obsederint civita-
tis, omnisque plaga, & infirmitas presserit: 29. Si quis de populo tuo Israel fuerit deprecatus, cognoscens Infr. 20. b. 9.
plagam & infirmitatem suam, & expanderit manus suas in domo hac, 30. Tu exaudies de cælo, de subli-
mi scilicet habitaculo tuo, & propitiare, & redde unicuique secundum vias suas, quas nosti eum habere in
corde suo: (tu enim solus nosti corda filiorum hominum.) 31. Ut timeant te, & ambulent in viis
tuis cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terræ, quam dedisti patribus nostris. 32. Externum
quoque, qui non est de populo tuo Israel, si venerit de terra longinqua, propter nomen tuum ma-
gnum, & propter manum tuam robustam, & brachium tuum extentum, & adoraverit in loco isto.
33. Tu exaudies de cælo firmissimo habitaculo tuo, & facies cuncta, pro quibus invocaverit te ille
peregrinus: ut sciant omnes populi terræ nomen tuum, & timeant te sicut populus tuus Israel, &
cognoscant, quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam ædificavi. 34. Si egressus
fuerit populus tuus ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris eos, adorabunt te con-
tra viam, in qua civitas hæc est, quam elegisti, & domus, quam ædificavi nomini tuo: 35. Tu
exaudies de cælo preces eorum, & obsecrationem, & ulciscaris. 36. Si autem peccaverint tibi (neque
C enim est homo, qui non peccet) & iratus fueris eis, & tradideris hostibus, & captivos duxerint eos in 3. Re. 8. g. 46.
terram longinquam, vel certè quæ iuxtà est, 37. Et conversi in corde suo, in terra, ad quam captivi Eccl. 7. c. 21.
ducti fuerant, egerint pœnitentiam, & deprecati te fuerint in terra captivitatis suæ, dicentes: Pec- 1. Joan. 1. d. 8.
cavimus, iniquè fecimus, injustè egimus: 38. Et reversi fuerint ad te in toto corde suo, & in tota
anima sua, in terra captivitatis suæ, ad quam ducti sunt, adorabunt te contra viam terræ suæ, quam
dedisti patribus eorum, & urbis, quam elegisti, & domus, quam ædificavi nomini tuo: 39. Tu
exaudies de cælo, hoc est, de firmo habitaculo tuo, preces eorum, & facias judicium, & dimittas
populo tuo, quamvis peccatori: 40. Tu es enim Deus meus: aperiantur, quæso, oculi tui, & au- Psal. 131. b 8.
res tuæ intentæ sint ad orationem quæ fit in loco isto. 41. Nunc igitur consurge Domine Deus in re-
quiem tuam, tu & arca fortitudinis tuæ: Sacerdotes tui Domine Deus induantur salutem, & sancti
tui lætentur in bonis. 42. Domine Deus ne averteris faciem christi tui: memento misericordiarum
David servi tui.

CAPUT VII.

*Post devorata cælesti igne sacrificia, Dei maiestas templum implet, & plurimis immolatis hostiis, tem-
pli dedicatio septem diebus celebratur, dieque octavo fit collecta; Dominus autem Salomoni revelat, se
ipsius orationem exaudisse.*

A 1 CUmque complesset Salomon fundens preces, ignis descendit de cælo, & devoravit holocau- 2. Machab. 2.
sta & victimas: & majestas Domini implevit domum. 2. Nec poterant sacerdotes ingredi b. 8.
templum Domini, eò quod implesset majestas Domini templum Domini. 3. Sed & omnes filii Israel
videbant descendentem ignem, & gloriam Domini super domum: & corruentes proni in terram super
pavimentum stratum lapide, adoraverunt, & laudaverunt Dominum: Quoniam bonus, quoniam in
sæculum misericordia eius. 4. Rex autem, & omnis populus, immolabant victimas coram Domino.
5. Mactavit igitur rex Salomon hostias, boum viginti duo millia, arietum centum viginti millia: &
dedicavit domum Dei rex, & universus populus. 6. Sacerdotes autem stabant in officiis suis: & Le-
vitæ in organis carminum Domini, quæ fecit David rex ad laudandum Dominum: Quoniam in æter-
num misericordia eius, hymnos David canentes per manus suas: porrò Sacerdotes canebant tubis ante
eos, cunctusque Israel stabat. 7. Sanctificavit quoque Salomon medium atrii ante templum Domini: 3. Re. 8. g. 63.
obtulerat enim ibi holocausta & adipes pacificorum: quia altare æneum, quod fecerat, non poterat
sustinere holocausta & sacrificia & adipes. 8. Fecit ergo Salomon sollemnitatem in tempore illo septem
diebus, & omnis Israel cum eo, ecclesia magna valdè, ab introitu Emath usque ad Torrentem Ægy-
pti. 9. Fecitque die octavo collectam, eò quod dedicasset altare septem diebus, & sollemnitatem ce-
lebrasset diebus septem. 10. Igitur in die vigesimo tertio mensis septimi dimisit populos ad tabernacu-
la sua, lætantes atque gaudentes super bono, quod fecerat Dominus David, & Salomoni, & Israeli
populo suo. 11. Complevitque Salomon domum Domini, & domum regis, & omnia quæ disposuerat
B in corde suo, ut faceret in domo Domini, & in domo sua, & prosperatus est. 12. Apparuit autem ei 3. Reg. 9. a. 1.
Dominus nocte, & ait: audivi orationem tuam, & elegi locum istum mihi in domum sacrificii. 13.
Si clausero cælum, & pluvia non fluxerit, & mandavero & præcepero locustæ, ut devoret terram, &
misero pestilentiam in populum meum: Conversus autem populus meus, super quos invocatum est
nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit pœnitentiam à viis suis
pessimis: & ego exaudiam de cælo, & propitius ero peccatis eorum, & sanabo terram eorum. 15.
Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem eius, qui in loco isto oraverit. 16.
Elegi enim, & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant ocu-
li mei, & cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambulavit David
pater tuus, & feceris iuxta omnia quæ præcepi tibi, & iustitias meas iudiciaque servaveris: 18. Su-
scitabo thronum regni tui, sicut pollicitus sum David patri tuo, dicens: Non auferetur de stirpe tua
vir, qui sit princeps in Israel.

19. Si autem aversi fueritis, & dereliqueritis iustitias meas, & præcepta mea, quæ proposui vobis; & abeuntes servieritis diis alienis, & adoraveritis eos, 20. Evellam vos de terra mea, quam dedi vobis: & domum hanc, quam sanctificavi nomini meo, proiiciam à facie mea, & tradam eam in parabolam, & in exemplum cunctis populis. 21. Et domus ista erit in proverbium universis transeuntibus, & dicent stupentes: Quare fecit Dominus sic terræ huic, & domui huic? 22. Respondebuntque: Quia dereliquerunt Dominum Deum patrum suorum, qui eduxit eos de Terra Ægypti, & apprehenderunt deos alienos, & adoraverunt eos, & coluerunt; idcirco venerunt super eos universa hæc mala.

CAPUT VIII.

Ædificatis à Salomone variis civitatibus, reliquias Gentium sibi facit tributarias, offeret holocausta; & sacerdotum ac Levitarum ministeria iuxta dispositionem David constituit; missaque classe plurimum auri ex Ophir refertur ad Salomonem.

3 Reg 9.b.10. 1 EXpletis autem vigintis annis postquam ædificavit Salomon domum Domini & domum suam: 2. Civitates quas dederat Hiram Salomoni, ædificavit, & habitare ibi fecit filios Israel. 3. A
Abiit quoque in Emath Suba, & obtinuit eam. 4. Et ædificavit Palmiram in deserto, & alias civitates munitissimas ædificavit in Emath. 5. Extruxitque Bethoron superiorem, & Bethoron inferiorem, civitates muratas habentes portas & vectes & seras: 6. Balaath etiam & omnes urbes firmissimas, quæ fuerunt Salomonis, cunctasque urbes quadrigarum, & urbes equitum. omnia quæcumque voluit Salomon atque disposuit, ædificavit in Jerusalem & in Libano, & in universa terra potestatis suæ. 7. Omnem populum, qui derelictus fuerat de Hæthæis, & Amorrhæis, & Pherezæis, & Hevæis, & Jebusæis, qui non erant de stirpe Israel; 8. De filiis eorum, & de posteris, quos non interfecerant filii Israel, subiugavit Salomon in tributarios, usque in diem hanc. 9. Porrò de filiis Israel non posuit ut servirent operibus regis: ipsi enim erant viri bellatores, & duces primi, & principes quadrigarum & equitum eius. 10. Omnes autem principes exercitus regis Salomonis fuerunt ducenti quinquaginta, qui erudiebant populum. 11. Filiam verò Pharaonis transtulit de Civitate David, in domum quam ædificaverat ei. Dixit enim rex: Non habitabit uxor mea in domo David regis Israel, eò quod sanctificata sit: quia ingressa est in eam arca Domini. 12. Tunc obtulit Salomon holocausta Domino super altare Domini, quod extruxerat ante porticum. 13. Ut per singulos dies offerretur in eo iuxta præceptum Moysi in sabbatis & in calendis, & in festis diebus, ter per annum, id est, in sollemnitate azymorum, & in sollemnitate hebdomadarum, & in sollemnitate tabernaculorum. 14. Et constituit
iuxta dispositionem David patris sui, officia Sacerdotum in ministeriis suis: & Levitas in ordine suo, B
ut laudarent, & ministrarent coram Sacerdotibus, iuxta ritum uniuscuiusque diei: & ianitores in divisionibus suis per portam & portam: sic enim præceperat David homo Dei. 15. Nec prætergressi sunt de mandatis regis tam Sacerdotes quam Levitæ, ex omnibus quæ præceperat, & in custodiis thesaurorum. 16. Omnes impensas præparatas habuit Salomon, ex eo die quo fundavit domum Domini, usque in diem quo perfecit eam. 17. Tunc abiit Salomon in Asiongaber, & in Anath ad oram Maris rubri, quæ est in Terra Edom. 18. Misit autem ei Hiram per manus servorum suorum naves, & nautas gnaros maris, & abierunt cum servis Salomonis in Ophir, tuleruntque inde quadringenta quinquaginta talenta auri, & attulerunt ad regem Salomonem.

CAPUT IX.

Regina Saba Salomonis admirata sapientiam, datis acceptisque muneribus discessit: pondus auri quod Salomoni quotannis adferebatur: hastas, scuta, omniaque convivii vasa aurea, & solium eburneum auro vestitum extruxit: describitur quoque amplitudo divitiarum, sapientia & potestatis Salomonis, qui anno regni sui quadragesimo moritur, succedente filio Roboam.

3.Re.10.a.1. 1 REgina quoque Saba, cum audisset famam Salomonis, venit ut tentaret eum in ænigmatibus,
Mat.12.d.42. in Jerusalem, cum magnis opibus, & camelis qui portabant aromata, & auri plurimum A
Luc.11.d.31 gemmasque pretiosas. Cumque venisset ad Salomonem, locuta est ei quæcumque erant in corde suo. 2. Et exposuit ei Salomon omnia quæ proposuerat: nec quidquam fuit, quod non perspicuum ei fecerit. 3. Quæ postquam vidit, sapientiam scilicet Salomonis, & domum quam ædificaverat. 4. Necnon & cibaria mensæ eius, & habitacula servorum, & officia ministrorum eius, & vestimenta eorum, pincernas quoque & vestes eorum, & victimas quas immolabat in domo Domini: non erat præ stupore ultrà in ea spiritus. 5. Dixitque ad regem: Verus est sermo, quem audieram in terra mea de virtutibus, & sapientia tua. 6. Non credebam narrantibus, donec ipsa venissem, & vidissent oculi mei, & probassem vix medietatem sapientiæ tuæ mihi fuisse narratam: vicisti famam virtutibus tuis. 7. Beati viri tui, & beati servi tui, qui assistunt coram te omni tempore, & audiunt sapientiam tuam. 8. Sit Dominus Deus tuus benedictus, qui voluit te ordinare super thronum suum, regem Domini Dei tui. Quia diligit Deus Israel, & vult servare eum in æternum, idcircò posuit te super eum regem, ut facias iudicia atque iustitiam. 9. Dedit autem regis centum viginti talenta auri, & aromata multa nimis, & gemmas pretiosissimas: non fuerunt aromata talia, ut hæc, quæ dedit regina Saba regi Salomoni. 10. Sed & servi Hiram cum servis Salomonis attulerunt aurum de Ophir, & ligna thyina, & gemmas pretiosissimas: 11. De quibus fecit rex, de lignis scilicet thyinis, gradus in domo Domini, & in domo regia, citharas quoque, & psalteria cantoribus: numquam visa sunt in Terra Juda ligna talia. 12. Rex
autem Salomon dedit reginæ Saba cuncta quæ voluit, & quæ postulavit, & multò plura quàm attulerat
ad eum: quæ reversa, abiit in terram suam cum servis suis. 13. Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per singulos annos, sexcenta sexaginta sex talenta auri: 14. Excepta ea summa, quam legati diversarum gentium, & negotiatores afferre consueverant, omnesque reges Arabiæ, & satrapæ terrarum, qui comportabant aurum & argentum Salomoni. 15. Fecit igitur rex Salomon ducentas hastas aureas de summa sexcentorum aureorum, qui in singulis hastis expendebantur. B

16. Ter-

16. Trecenta quoque scuta aurea trecentorum aureorum, quibus tegebantur singula scuta: posuit-
B que ea rex in armamentario, quod erat consitum nemore. 17. Fecit quoque rex solium eburneum gran-
de, & vestivit illud auro mundissimo. 18. Sex quoque gradus, quibus ascendebatur ad solium, &
scabellum aureum, & brachiola duo altrinsecus, & duos leones stantes iuxta brachiola. 19. Sed &
alios duodecim leunculos stantes super sex gradus ex utraque parte: non fuit tale solium in universis
regnis. 20. Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea, & vasa domus saltus Libani ex auro puris-
simo. Argentum enim in diebus illis pro nihilo reputabatur. 21. Siquidem naves regis ibant in Thar-
sis cum servis Giram, semel in annis tribus: & deferebant inde aurum & argentum, & ebur, & simias,
& pavos. 22. Magnificatus est igitur Salomon super omnes reges terræ præ divitiis & gloria. 23. Om-
nesque reges terrarum desiderabant videre faciem Salomonis, ut audirent sapientiam, quam dederat
Deus in corde eius: 24. Et deferebant ei munera, vasa argentea, & aurea, & vestes, & arma, &
aromata, equos, & mulos, per singulos annos. 25. Habuit quoque Salomon quadraginta millia equo-
rum in stabulis: & curruum equitumque duodecim millia, constituitque eos in urbibus quadriga-
rum, & ubi erat rex in Jerusalem. 26. Exercuit etiam potestatem super cunctos reges, & flumine Eu-
phrate usque ad terram Philisthinorum, & usque ad terminos Ægypti. 27. Tantamque copiam præ-
buit argenti in Jerusalem quasi lapidum; & cedrorum tantam multitudinem velut sycomororum, quæ
gignuntur in campestribus. 28. Adducebantur autem ei equi de Ægypto, cunctisque regionibus.
29. Reliqua autem operum Salomonis priorum, & novissimorum, scripta sunt in verbis Naham Pro-
phetæ, & in libris Ahiæ Silonitis, in visione quoque Addo Videntis, contra Jeroboam filium Nabat.
30. Regnavit autem Salomon in Jerusalem super omnem Israel quadraginta annis. 31. Dormivitque
cum patribus suis, & sepelierunt eum in Civitate David: regnavitque Roboam filius eius pro eo.

CAPUT X.

*Roboam spreto seniorum consilio & iuvenile secutus, scidit regnum in duo: ipse duabus, Jeroboam De-
cem tribubus imperat.*

1 PRofectus est autem Roboam in Sichem: illuc enim cunctus Israel convenerat ut constituerent 3.Reg.12.a.1.
A eum regem. 2. Quod cum audisset Jeroboam filius Nabat, qui erat in Ægypto (fugerat quip-
pe illuc ante Salomonem) statim reversus est. 3. vocaveruntque eum, & venit cum universo Irael,
& locuti sunt ad Roboam, dicentes. 4. Pater tuus durissimo iugo nos pressit, tu leviora impera patre
tuo, qui nobis imposuit gravem servitutem, & paululum de onere subleva, ut serviamus tibi. 5. Qui ait:
Post tres dies revertimini ad me. Cumque abiisset populus. 6. Iniit consilium cum senibus, qui stete-
rant coram patre eius Salomone dum adhuc viveret, dicens: Quid datis consilii ut respondeam populo?
7. Qui dixerunt ei: Si placueris populo huic, & leniveris eos verbis clementibus, servient tibi omni
tempore. 8. At ille reliquit consilium senum, & cum iuvenibus tractare cœpit, qui cum eo nutriti fue-
rant, & erant in comitatu illius. 9. Dixitque ad eos: Quid vobis videtur? vel respondere quid debeo
populo huic, qui dixit mihi: Subleva iugum quod imposuit nobis pater tuus? 10. At illi responderunt
ut iuvenes, & nutriti cum eo in deliciis, atque dixerunt: Sic loqueris populo, qui dixit tibi: Pater tuus
aggravavit iugum nostrum, ut sublevа: & sic respondebis ei: Minimus digitus meus grossior est lumbis
patris mei. 11. Pater meus imposuit vobis grave iugum, & ego maius pondus apponam: pater meus
cecidit vos flagellis, ego verò cædam vos scorpionibus. 12. Venit ergo Jeroboam, & universus popu-
lus ad Roboam die tertio, sicut præceperat eis. 13. Responditque rex dura, derelicto consilio senio-
rum: 14. Locutusque est iuxta iuvenum voluntatem: Pater meus grave vobis imposuit iugum, quod
ego gravius faciam: pater meus cecidit vos flagellis, ego verò cædam vos scorpionibus. 15. Et non
acquievit populi precibus: erat enim voluntatis Dei, ut compleretur sermo eius, quem locutus fue-
rat per manum Ahiæ Silonitis ad Jeroboam filium Nabat. 16. Populus autem universus, rege duriora 3.Re.11.c.29.
dicentes, sic locutus est ad eum: Non est nobis pars in David, neque hereditas in filio Isai. Revertere
B in tabernacula tua Israel, tu autem pasce domum tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua. 17.
Super filios autem Israel, qui habitabant in civitatibus Juda, regnavit Roboam. 18. Misitque rex
Roboam Aduram, qui præerat tributis, & lapidaverunt eum filii Israel, & mortuus est: porrò rex
Roboam currum festinavit ascendere, & fugit in Jerusalem. 19. Recessitque Israel à domo David,
usque ad diem hanc.

CAPUT XI.

*Roboam dum vult armis integrum regnum paternum recuperare, per Semeiam præcipit Deus ne pugnet
contra Israel: extructis autem à Roboam multis civitatibus, confluunt ad eum Levitæ ac sacerdotes abiecti
à Jeroboam; cæterique Dei cultores. Roboam autem multas duxit uxores ac concubinas.*

1 VEnit autem Roboam in Jerusalem, & convocavit universam domum Juda & Beniamin, 3.Re.12.c.21.
centum octoginta millia electorum, atque bellantium, ut dimicaret contra Israel, & conver-
teret ad se regnum suum. 2. Factusque est sermo Domini ad Semeiam hominem Dei, dicens: 3. Lo-
quere ad Roboam filium Salomonis regem Juda, & ad universum Israel qui est in Juda & Beniamin: 4.
Hæc dicit Dominus: Non ascendetis, neque pugnabitis contra fratres vestros: revertatur unusquisque
in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem Domini, reversi
sunt, nec perrexerunt contra Jeroboam. 5. Habitavit autem Roboam in Jerusalem & ædificavit civi-
tates muratas in Juda. 6. Extruxitque Bethlem, & Etam, & Thecue. 7. Bethsur quoque, & Socho,
& Odollam, 8. Necnon & Geth, & Maresa, & Ziph, 9. Sed & Aduram, & Lachis, & Azeca, 10.
Saraa quoque, & Aialon, & Hebron, quæ erant in Juda & Beniamin, civitates munitissimas. 11.
Cumque clausisset eas muris, posuit in eis principes, ciborumque horrea, hoc est, olei, & vini:

Ll 13. Sed

12. Sed & in singulis urbibus fecit armamentarum scutorum & hastarum, firmavitque eàs summa dili-
gentia, & imperavit super Judam & Beniamin. 13. Sacerdotes autem & Levitæ, qui erant in uni- B
verso Israel, venerunt ad eum de cunctis sedibus suis, 14. Relinquentes suburbana & possessiones
suas, & transeuntes ad Judam & Jerusalem: eò quòd abjecisset eos Jeroboam, & posteri eius, ne sa-
cerdotio Domini fugerentur. 15. Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum, & dæmoniorum, vitu-
lorumque fecerat. 16. Sed & de cunctis tribubus Israel, quicumque dederant cor suum ut quærerent
Dominum Deum Israel, venerunt in Jerusalem ad immolandum victimas suas coram Domino Deo pa-
trum suorum. 17. Et roboraverunt regnum Juda, & confirmaverunt Roboam filium Salomonis per
tres annos: ambulaverunt enim in viis David & Salomonis, annis tantùm tribus. 18. Duxit autem
Roboam uxorem Mahalath, filiam Jerimoth, filii David: & Abihail quoque filiam Eliab filii Isai,
19. Quæ peperit ei filios, Jehus, & Somoriam, & Zoom. 20. Post hanc quoque accepit Maacha fi-
liam Absalom, quæ peperit ei Abia, & Ethai, & Ziza, & Salomith. 21. Amavit autem Roboam
Maacha filiam Absalom, super omnes uxores suas, & concubinas: nam uxores decem & octo duxe-
rat, concubinas autem sexaginta: & genuit viginti octo filios, & sexaginta filias. 22. Constituit verò
in capite, Abiam filium Maachæ, ducem super omnes fratres suos: ipsum enim regem facere cogi-
tabat. 23. Quia sapientior fuit, & potentior super omnes filios eius, & in cunctis finibus Juda &
Beniamin, & in universis civitatibus muratis: præbuitque eis escas plurimas, & multas petivit uxores.

CAPUT XII.

Propter peccata Roboam ac populi Iuda, quinto anno regni eius tradit illos Deus Sesac regi Aegypti; qui captis munitissimis civitatibus Iuda, diripit Ierusalem, sublato regis ac templi thesauro, scutis quoque aureis & argenteis, pro quibus ænea fecit Roboam: quo mortuo succedit filius Abia.

1 CUmque roboratum fuisset regnum Roboam & confortatum, dereliquit legem Domini, & om- A
nis Israel cum eo. 2. Anno autem quinto regni Roboam, ascendit Sesac rex Ægypti in Jerusa-
lem (quia peccaverant Domino) 3. Cum mille ducentis curribus, & sexaginta millibus equitum:
nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Ægypto, Libyes scilicet, & Troglodytæ, & Aethio-
pes. 4. Cepitque civitates munitissimas in Juda, & venit usque in Jerusalem. 5. Semeias autem pro-
pheta ingressus est ad Roboam, & principes Juda, qui congregati fuerant in Jerusalem, fugientes
Sesac, dixitque ad eos: Hæc dicit Dominus: Vos reliquistis me, & ego reliqui vos in manu Sesac.
6. Consternatique principes Israel & rex dixerunt: Justus est Dominus. 7. Cumque vidisset Dominus,
quòd humiliati essent, factus est sermo Domini ad Semeiam, dicens: Quia humiliati sunt, non di-
sperdam eos, daboque eis pauxillum auxilii, & non stillabit furor meus super Jerusalem per manum
Sesac, 8. Verumtamen servient ei, ut sciant distantiam servitutis meæ, & servitutis regni terrarum.
9. Recessit itaque Sesac rex Aegypti ab Jerusalem, sublatis thesauris domus Domini, & domus regis
omniaque secum tulit, & clypeos aureos, quos fecerat Salomon, 10. Pro quibus fecit rex æneos, &
tradidit illos principibus scutariorum, qui custodiebant vestibulum palatii. 11. Cumque introiret
3.Re.14.c.21 rex domum Domini, veniebant scutarii, & tollebant eos, iterumque referebant eos ad armamenta-
rium suum. 12. Verumtamen quia humiliati sunt, aversa est ab eis ira Domini, nec deleti sunt peni-
tùs: siquidem & in Juda inventa sunt opera bona. 13. Confortatus est ergo rex Roboam, in Jerusa-
lem atque regnavit: quadraginta autem & unius anni erat cum regnare cœpisset, & decem & septem B
annis regnavit in Jerusalem, urbe, quam elegit Dominus, ut confirmaret nomen suum ibi de cunctis
tribubus Israel: nomen autem matris eius Naama Ammanitis. 14. Fecit autem malum, & non præ-
paravit cor suum ut quæreret Dominum. 15. Opera verò Roboam prima & novissima, scripta sunt in
Libris Semeiæ prophetæ, & Addo Videntis, & diligenter exposita: pugnaveruntque adversum se
Roboam & Jeroboam cunctis diebus. 16 Et dormivit Roboam cum patribus suis, sepultusque est in
Civitate David. Et regnavit Abia filius eius pro eo.

CAPUT XIII.

Abia ad bellum contra Ieroboam accedens, dehortatur exercitum Ieroboam à bello contra se, cùm Deum haberent ducem, quem illi abiecerant; & sperans in Domino victor evadit, ac diversas capit civitates, & ex 14. uxoribus procreat liberos 48.

1 ANno octavo decimo regis Jeroboam, regnavit Abia super Judam. 2. Tribus annis regnavit in A
3.Reg 15.a.1. Jerusalem, nomenque matris eius Michaia, filia Uriel de Gabaa: & erat bellum inter Abiam
& Jeroboam. 3. Cumque iniisset Abia certamen, & haberet bellicosissimos viros, & electorum qua-
dringenta millia: Jeroboam instruxit econtrà aciem octingenta millia virorum, qui & ipsi electi erant,
& ad bella fortissimi. 4. Stetit ergo Abia super montem Semeron, qui erat in Ephraim, & ait: Audi
3.Re.11.e.26 Jeroboam, & omnis Israel: 5. Num ignoratis quòd Dominus Deus Israel dederit regnum David super
Israel in sempiternum, ipsi & filiis eius in pactum salis? 6. Et surrexit Jeroboam filius Nabat, servus
Salomonis filii David; & rebellavit contra dominum suum. 7. Congregatique sunt ad eum viri vanis-
simi, & filii Belial: & prævaluerunt contra Roboam filium Salomonis: porrò Roboam erat rudis, &
corde pavido, nec potuit resistere eis. 8. Nunc ergo vos dicitis quòd resistere possitis regno Domini,
quod possidet per filios David, habetisque grandem populi multitudinem, atque vitulos aureos, quos
fecit vobis Jeroboam in deos. 9. Et eiecistis Sacerdotes Domini, filios Aaron, atque Levitas: & fe-
3.Re.12.g.31 cistis vobis Sacerdotes sicut omnes populi terrarum: quicumque venerit & initiaverit manum suam in
tauro de bobus, & in arietibus septem, fit Sacerdos eorum qui non sunt dii. 10. Noster autem Domi-
nus, Deus est, quem non relinquimus, Sacerdotesque ministrant Domino de filiis Aaron, & Levitæ
sunt in ordine suo: 11. Holocausta quoque offerunt Domino per singulos dies manè & vesperè, &
thymiama iuxta legis præcepta confectum, & proponitur panes in mensa mundissima, estque apud nos
cande-

candelabrum aureum, & lucernæ eius, ut accendantur semper ad vesperam: nos quippe custodimus
B præcepta Domini Dei nostri, quem vos reliquistis. 12. Ergo in exercitu nostro dux Deus est, & Sa-
cerdotes eius, qui clangunt tubis, & resonant contra vos: filii Israel nolite pugnare contra Dominum
Deum patrum vestrorum, quia non vobis expedit. 13. Hæc illo loquente, Jeroboam retrò moliеba-
tur insidias. Cumque ex adverso hostium staret ignorantem Judam suo ambiebat exercitu. 14. Re-
spicienſque Judas vidit instare bellum ex adverso & post tergum, & clamavit ad Dominum: ac Sacer-
dotes tubis canere cœperunt. 15. Omnesque viri Juda vociferati sunt: & ecce illis clamantibus, per-
terruit Deus Jeroboam, & omnem Israel qui stabat ex adverso Abia & Juda. 16. Fugeruntque filii
Israel Judam, & tradidit eos Deus in manu eorum. 17. Percussit ergo eos Abia, & populus ejus,
plaga magna: & corruerunt vulnerati ex Israel quingenta millia virorum fortium. 18. Humiliatique
sunt filii Israel in tempore illo, & vehementissimè confortati filii Juda, eò quòd sperassent in Domino
Deo patrum suorum. 19. Persecutus est autem Abia fugientem Jeroboam, & cepit civitates eius, Be-
thel & filias eius, & Jesana cum filiabus suis, Ephron quoque & filias eius: 20. Nec valuit ultrà resi-
stere Jeroboam diebus Abia: quem percussit Dominus, & mortuus est. 21. Igitur Abia, confor-
tato imperio suo, accepit uxores quattuordecim: procreavitque viginti duos filios, & sedecim filias.
22. Reliqua autem sermonum Abia, viarumque & operum eius, scripta sunt diligentissimè in Libro
Addo Prophetæ.

CAPUT XIV.

*Abia succedit filius Asa, qui, pace à Deo concessa, idolorum cultum subvertit, & civitates Juda ædi-
ficat ac munit, Zaramque regem Aethiopum cum exercitu mille millium divino auxilio devicit.*

A 1 DOrmivit autem Abia cum patribus suis, & sepelierunt eum in Civitate David: regnavitque
Asa filius eius pro eo, in cuius diebus quievit terra annis decem. 2. Fecit autem Asa quod 3.Re.15.b.8.
bonum & placitum erat in conspectu Dei sui, & subvertit altaria peregrini cultus, & excelsa. 3. Et
confregit statuas, lucosque succidit: 4. Et præcepit Judæ ut quæreret Dominum Deum patrum suo-
rum, & faceret legem, & universa mandata: 5. Et abstulit de cunctis urbibus Juda aras, & fana, &
regnavit in pace. 6. Aedificavit quoque urbes munitas in Juda, quia quietus erat, & nulla tempori-
bus eius bella surrexerant, pacem Domino largiente. 7. Dixit autem Judæ: Aedificemus civitates
istas, & vallemus muris, & roboremus turribus, & portis, & seris, donec à bellis quieta sunt om-
nia, eò quòd quæsierimus Dominum Deum patrum nostrorum, & dederit nobis pacem per gyrum.
Aedificaverunt igitur, & nullum in extruendo impedimentum fuit. 8. Habuit autem Asa in exercitu
suo portantium scuta & hastas de Juda trecenta millia, de Beniamin verò scutariorum & sagittariorum
ducenta octoginta millia, omnes isti viri fortissimi. 9. Egressus est autem contra eos Zara Aethiops
cum exercitu suo, decies centena millia, & curribus trecentis: & venit usque Maresa. 10. Porrò Asa
perrexit obviam ei, & instruxit aciem ad bellum in Valle Sephata, quæ est iuxta Maresa: 11. Et in-
vocavit Dominum Deum, & ait: Domine non est apud te ulla distantia, utrùm in paucis auxilieris, 1.Re.14.b.6
an in pluribus: adiuva nos Domine Deus noster: in te enim, & in tuo nomine habentes fiduciam,
venimus contra hanc multitudinem. Domine, Deus noster tu es, non prævaleat contra te homo. 12.
B Exterruit itaque Dominus Aethiopes coram Asa & Juda: fugeruntque Aethiopes. 13. Et persecutus
est eos Asa, & populus qui cum eo erat, usque Gerara: & ruerunt Aethiopes usque ad internecionem,
quia Domino cædente contriti sunt, & exercitu illius præliante. Tulerunt ergo spolia multa, 14. Et
percusserunt civitates omnes per circuitum Geraræ. grandis quippe cunctos terror invaserat: & diri-
puerunt urbes, & multam prædam asportaverunt. 15. Sed & caulas ovium destruentes, tulerunt pe-
corum infinitam multitudinem, & camelorum: reversique sunt in Jerusalem.

CAPUT XVI.

*Azarias prophetat Israel futurum multo tempore absque Dei veri cultu, sacerdotio & lege; cuius pro-
pheta exhortatione confortatus Asa, aufert sordes idolorum, suamque matrem idolatram imperio privat,
populus autem iurat se Deo serviturum.*

A 1 AZarias autem filius Obed, facto in se spiritu Dei, 2. Egressus est in occursum Asa, & dixit
ei: Audite me Asa & omnis Juda & Beniamin: Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo.
Si quæsieritis eum, invenietis: si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. 3. Transibunt
autem multi dies in Israel absque Deo vero, & absque sacerdote doctore, & absque lege. 4. Cumque
reversi fuerint in angustia sua ad Dominum Deum Israel, & quæsierunt eum, reperient eum. 5. In
tempore illo non erit pax egredienti, & ingredienti, sed terrores undique in cunctis habitatoribus
terrarum: 6. Pugnabit enim gens contra gentem, & civitas contra civitatem, quia Dominus con-
turbabit eos in omni angustia. 7. Vos ergo confortamini, & non dissolvantur manus vestræ: erit enim
merces operi vestro. 8. Quod cum audisset Asa, verba scilicet & prophetiam Azariæ filii Oded pro-
phetæ, confortatus est, & abstulit idola de omni terra Juda, & de Beniamin, & de ex urbibus,
quas cœperat, montis Ephraim, & dedicavit altare Domini quod erat ante porticum Domini. 9.
Congregavitque universum Judam & Beniamin, & advenas cum eis de Ephraim, & de Manasse, &
de Simeon: plures enim ad eum confugerant ex Israel, videntes quòd Dominus Deus illius esset cum
eo. 10. Cumque venissent in Jerusalem mense tertio, anno decimoquinto regni Asa, 11. Immolave-
runt Domino in die illa, de manubiis & præda quam adduxerant, boves septingentos, & arietes se-
ptem millia. 12. Et intravit ex more ad corroborandum fœdus, ut quærerent Dominum Deum patrum
suorum in toto corde, & in tota anima sua. 13. Si quis autem, inquit, non quæsierit Dominum
Deum Israel, moriatur, à minimo usque ad maximum, à viro usque ad mulierem. 14. Juraverunt-
que Domino voce magna in iubilo, & in clangore tubæ, & in sonitu buccinarum. 15. Omnes qui
erant

erant in Juda cum execratione: in omni enim corde suo juraverunt, & in tota voluntate quæsierunt
eum, & invenerunt: præstititque eis Dominus requiem per circuitum. 16. Sed & Maacham matrem
Asa regis ex augusto deposuit imperio, eò quòd fecisset in luco simulacrum Priapi: quod omne con-
trivit, & in frusta comminuens combussit in Torrente cedron. 17. Excelsa autem derelicta sunt in
Israel: attamen cor Asa erat perfectum cunctis diebus eius. 18. Eaque quæ voverat pater suus, & ip-
se, intulit in domum Domini, argentum, & aurum, vasorumque diversam supellectilem. 19. Bel-
lum verò non fuit usque ad trigesimum quintum annum Asa.

CAPVT XVI.

Pugnante Baasa rege Israel contra Asa, vocavit Asa Benadad regem Syriæ in auxilium, & Hanani prophetam ipsum ob id increpantem in nervum coniecit, ac dolore pedum cruciatus, in medicorum arte spem ponens, anno regni sui 41. moritur.

1 ANno autem trigesimo sexto regni eius, ascendit Baasa rex Israel in Judam, & muro circum-
dabat Rama, ut nullus tutè posset egredi & ingredi de regno Asa. 2. Protulit ergo Asa ar- A
gentum & aurum de thesauris domus Domini, & de thesauris regis, misitque ad Benadad regem Sy-
riæ, qui habitabat in Damasco, dicens: 3. Fœdus inter me & te est, pater quoque meus & pater tuus
habuere concordiam: quam ob rem misi tibi argentum & aurum, ut rupto fœdere, quod habes cum
Baasa rege Israel, facias eum à me recedere. 4. Quo comperto, Benadad misit principes exercituum
suorum ad urbes Israel: qui percusserunt Ahion, & Dan, & Abel maim, & universas urbes Neph-
thali muratas. 5. Quod cùm audisset Baasa, desiit ædificare Rama, & intermisit opus suum. 6. Por-
rò Asa rex assumpsit universum Iudam, & tulerunt lapides de Rama, & ligna quæ ædificationi præ-
paraverat Baasa, ædificavitque ex eis Gabaa, & Maspha. 7. In tempore illo venit Hanani propheta
ad Asa regem Iuda, & dixit ei: Quia habuisti fiduciam in rege Syriæ, & non in Domino Deo tuo,
idcircò evasit Syriæ regis exercitus de manu tua. 8. Nonne Aethiopes & Lybies multò plures erant
quadrigis & equitibus, & multitudine nimia: quos, cùm Domino credidisses, tradidit in manu tua?
9. Oculi enim Domini contemplantur universam terram, & præbent fortitudinem his, qui corde per-
fecto credunt in eum. Stultè igitur egisti, & propter hoc ex præsenti tempore adversùm te bella con-
surgent. 10. Iratusque Asa adversus Videntem, jussit eum mitti in nervum: valdè quippe super hoc
Sap.14.c.19. fuerat indignatus: & interfecit de populo in tempore illo plurimos. 11. Opera autem Asa prima & B
novissima, scripta sunt in Libro regum Juda & Israel. 12. Aegrotavit etiam Asa anno trigesimo no-
no regni sui, dolore pedum vehementissimo, & nec in infirmitate sua quæsivit Dominum, sed magis
in medicorum arte confisus est. 13. Dormivitque cum patribus suis: & mortuus est anno quadragesi-
mo primo regni sui. 14. Et sepelierunt eum in sepulchro suo quod foderat sibi in Civitate David: po-
sueruntque eum super lectum suum plenum aromatibus & unguentis meretriciis, quæ erant pigmenta-
riorum arte confecta, & combusserunt super eum ambitione nimia.

CAPUT XVII.

Pius Iosaphat patri Asa succedens, divitiis potens & armis, mittit doctores legis Dei per universum Iudam; cuius principes recensentur, cum numero subiectorum militum.

1 REgnavit autem Iosaphat filius eius pro eo, & invaluit contra Israel. 2. Constituitque militum A
numeros in cunctis urbibus Iuda, quæ erant vallatæ muris. Præsidiaque disposuit in terra Iu-
da, & in civitatibus Ephraim, quas ceperat Asa pater eius. 3. Et fuit Dominus cum Iosaphat, quia
ambulavit in viis David patris sui primis: & non speravit in Baalim, 4. Sed in Deo patris sui, & per-
rexit in præceptis illius, & non juxta peccata Israel. 5. Confirmavitque Dominus regnum in manu
eius, & dedit omnis Iuda munera Iosaphat: factæque sunt ei infinitæ divitiæ, & multa gloria. 6.
Cumque sumpsisset cor eius audaciam propter vias Domini, etiam excelsa & lucos de Iuda abstulit.
7. Tertio autem anno regni sui, misit de principibus suis Benhail, & Obdiam, & Zachariam, & Na-
thanael, & Michæam, ut docerent in civitatibus Iuda: 8. Et cum eis Levitas, Semeiam, & Natha-
niam & Zabadiam, Asael quoque, & Semiramoth, & Ionathan, Adoniamque & Thobiam, &
Theobadoniam, Levitas, & cum eis Elisama, & Ioran Sacerdotes, 9. Docebantque populum in Iu-
da, habentes librum legis Domini, & circuibant cunctas urbes Iuda, atque erudiebant populum.
10. Itaque factus est pavor Domini super omnia regna terrarum, quæ erant per gyrum Juda, nec au-
debant bellare contra Iosaphat. 11. Sed & Philisthæi Iosaphat munera deferebant, & vectigal argen-
ti, Arabes quoque adducebant pecora, arietum septem millia septingenta, & hircorum totidem. 12.
Crevit ergo Iosaphat, & magnificatus est usque in sublime: atque ædificavit in Iuda domos ad instar
turrium, urbesque muratas. 13. Et multa opera paravit in urbibus Iuda: viri quoque bellatores, &
robusti erant in Ierusalem, 14. Quorum iste numerus per domos atque familias singulorum: in Iuda
principes exercitus, Ednas dux, & cum eo robustissimi viri trecenta millia. 15. Post hunc Iohanan
princeps, & cum eo ducenta octoginta millia. 16. Post istum quoque Amasias filius Zechri, consecra-
tus Domino, & cum eo ducenta millia virorum fortium. 17. Hunc sequebatur robustus ad prælia Elia-
da, & cum eo tenentium arcum & clypeum ducenta millia. 18. Post istum etiam Iozabad, & cum
eo centum octoginta millia expeditorum militum. 19. Hi omnes erant ad manum regis, exceptis aliis,
quos posuerat in urbibus muratis, in universo Iuda.

C A-

CAPUT XVIII.

Josaphat impio Achab affinitate iunctus, sumpta filio Joram in uxorem filia Achabi, ascendit cum eo contra Ramoth Galaad, 400. pseudo-prophetis victoriam promittentibus; Michaas autem contrarium prophetans, incarceratur; sed Achab iuxta Michaa prophetiam in bello occiditur.

A 1 FUit ergo Josaphat dives & inclytus multùm, & affinitate coniunctus est Achab. 2. Descenditq;
post annos ad eum in Samariam: ad cuius adventum mactavit Achab arietes & boves plurimos
ipsi, & populo qui venerant cum eos: persuasitque illi ut ascenderet in Ramoth Galaad. 3. Dixitq;
Achab rex Israel ad Iosaphat regem Iuda: Veni mecum in Ramoth Galaad. Cui illi respondit: Ut
ego, & tu: sicut populus tuus, sic & populus meus: tecumque erimus in bello. 4. Dixitque Iosa-
phat ad regem Israel: Consule obsecro impræsentiarum sermonem Domini. 5. Congregavit igitur rex
Israel prophetarum quadringentos viros, & dixit ad eos: In Ramoth Galaad ad bellandum ire debe-
mus an quiescere? At illi, Ascende, inquiunt, & tradet Deus in manu regis. 6. Dixitque Iosaphat:
Numquid non est hic prophetes Domini, ut ab illo etiam requiramus? 7. Et ait rex Israel, ad Iosa-
phat: Est vir unus, à quo possumus quærere Domini voluntatem: sed ego odi eum, quia non pro-
phetat mihi bonum, sed malum omni tempore: est autem Michæas filius Jemla. Dixitque Iosaphat:
Ne loquaris rex hoc modo. 8. Vocavit ergo rex Israel unum de eunuchis, & dixit ei: Voca citò Mi-
chæam filium Iemla. 9. Porrò rex Israel, & Iosaphat rex Juda, uterque sedebant in solio suo, vesti-
ti cultu regio: sedebant autem in area iuxta portam Samariæ, omnesque prophetæ vaticinabantur co-
ram eis. 10. Sedecias verò filius Chanaana fecit sibi cornua ferrea, & ait: Hæc dicit Dominus: His
ventilabis Syriam, donec conteras eam. 11. Omnesque prophetæ similiter prophetabant, atque di-
B cebant: Ascende in Ramoth Galaad, & prosperaberis, & tradet eos Dominus in manu regis. 12.
Nuntius autem, qui ierat ad vocandum Michæam, ait illi: En verba omnium prophetarum uno ore
bona regi annuntiant: quæso ergo te ut & sermo tuus ab eis non dissentiat, loquarisque prospera.
13. Cui respondit Michæas: Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi Deus meus, hoc loquar.
14. Venit ergo ad regem. Cui rex ait: Michæa, ire debemus in Ramoth Galaad ad bellandum, an
quiescere? Cui ille respondit: Ascendite: cuncta enim prospera evenient, & tradentur hostes in ma-
nus vestras. 15. Dixitque rex: Iterùm atque iterùm te adiuro, ut mihi non loquaris, nisi quod verum
est, in nomine Domini. 16. At ille ait: Vidi universum Israel dispersum in montibus, sicut oves abs-
que pastore: & dixit Dominus: Non habent isti dominos: revertatur unusquisque in domum suam
in pace. 17. Et ait rex Israel ad Josaphat: Nonne dixi, quod non prophetaret iste mihi quidquam
boni, sed ea quæ mala sunt? 18. At ille: idcircò, ait, audite verbum Domini: Vidi Dominum se-
dentem in solio suo, & omnem exercitum cæli assistentem ei à dextris & à sinistris. 19. Et dixit Do-
minus: Quis decipiet Achab regem Israel, ut ascendat & corruat in Ramoth Galaad? Cumque di-
ceret unus hoc modo, & alter alio: 20. Processit spiritus, & stetit coram Domino, & ait: Ego deci-
piam eum. Cui Dominus, in quo, inquit, decipies? 21. At ille respondit: Egrediar, & ero spiri-
tus mendax in ore omnium prophetarum ejus. Dixitque Dominus: Decipies, & prævalebis: egredere
C & fac ita 22. Nunc igitur, ecce Dominus dedit spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuo-
rum, & Dominus lucutus est de te mala. 23 Accessit autem Sedecias filius Chanaana, & percussit
Michææ maxillam, & ait: Per quam viam transivit Spiritus Domini à me, ut loqueretur tibi. 24.
Dixitque Michæas: Tu ipse videbis in die illo, quando ingressus fueris cubiculum de cubiculo ut ab-
scondaris. 25. Præcepit autem rex Israel, dicens: Tollite Michæam, & ducite eum ad Amon princi-
pem civitatis, & ad Joas filium Amelech. 26. Et dicetis: Hæc dicit rex: mittite hunc in carcerem, &
date ei panis modicum, & aquæ pauxillum, donec revertar in pace. 27 Dixitque Michæas: Si re-
reversus fueris in pace, non est locutus Dominus in me. Et ait: Audite omnes populi. 28. Igitur
ascenderunt rex Israel & Iosaphat rex Juda in Ramoth Galaad. 29. Dixitque rex Israel & Josaphat:
Mutabo habitum, & sic ad pugnam vadam, tu autem induere vestibus tuis. Mutatoque rex Israel
habitu, venit ad bellum. 30. Rex autem Syriæ præceperat ducibus equitatus sui, dicens: Ne pugne-
tis contra minimum, aut contra maximum, nisi contra solum regem Israel. 31. Itaque cùm vidissent
principes equitatus Iosaphat, dixerunt: Rex Israel est iste. Et circumdederunt eum dimicantes: at il-
le clamavit ad Dominum, & auxiliatus est ei, atque avertit eos ab illo. 32. Cum enim vidissent duces
equitatus, quod non esset rex Israel, reliquerunt eum. 33. Accidit autem ut unus è populo sagittam
in incertum iaceret, & percuteret regem Israel inter cervicem & scapulas, at ille aurigæ suo ait: Con-
verte manum tuam, & edue me de acie, quia vulneratus sum. 34. Et finita est pugna in die illo:
porrò rex Israel stabat in curru suo contra Syros usque ad vesperam, & mortuus est occidente
sole.

CAPUT XIX.

Iosaphat ex infelici prælio reversus, à Iehu propheta correptus de præstito auxilio Achab, constitutos à se iudices admonet de servanda iustitia, Sacerdotes & Levitas de promovendo cultu divino, populoque rectè instituendo.

1 Reversus est autem Iosaphat rex Iuda in domum suam pacificè in Ierusalem, 2. Cui occurrit Ie-
hu filius Hanani Videns, & ait ad eum: Impio præbes auxilium, & his qui oderunt Domi- A
num amicitia iungeris, & idcircò iram quidem Domini merebaris: 3. Sed bona opera inventa sunt in
te, eò quòd abstuleris lucos de terra Iuda, & præparaveris cor tuum ut requireres Dominum Deum
patrum tuorum. 4. Habitavit ergo Iosaphat in Ierusalem: rursumque egressus est ad populum de Ber-
sabee usque ad montem Ephraim, & revocavit eos ad Dominum Deum patrum suorum. 5. Constituit-
que iudices terræ in cunctis civitatibus Iuda munitis per singula loca, 6. Et præcipiens iudicibus, Vi-
dete, ait, quid faciatis: non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini: & quodcumque iudica-
veritis, in vos redundabit. 7. Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite: non est
Deu. 10 d. 17 enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas: nec personarum acceptio, nec cupido munerum. 8.
Sap. 6. b. 8. In Ierusalem quoque constituit Iosaphat Levitas, & Sacerdotes, & principes familiarum ex Israel, ut
Eccl 35. b 15 iudicium & causam Domini iudicarent habitatoribus eius. 9. Præcepitque eis, dicens: Sic agetis in ti-
Act. 10. e. 34. Rom. 2 b. 11. more Domini fideliter & corde perfecto. 10. Omnem causam, quæ venerit ad vos fratrum vestrorum,
Gal. 2. b. 6. qui habitant in urbibus suis inter cognationem, & cognationem, ubicumque quæstio est de lege, de
Ephes. 6. b 9. mandato, de ceremoniis, de iustificationibus: ostendite eis, ut non peccent in Dominum, & ne veniat
Colos. 3 d. 25 ira super vos & super fratres vestros: sic ergo agentes non peccabitis. 11. Amarias autem sacerdos &
1. Pet. 1. c. 17 pontifex vester in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porrò Zabadias filius Ismahel, qui est dux
in domo Iuda, super ea opera erit, quæ ad regis officium pertinent: habetisque magistros Levitas coram
vobis, confortamini, & agite diligenter, & erit Dominus vobiscum in bonis.

CAPVT XX.

Ammonitis, Moabitis, ac Syris contra Iosaphat insurgentibus, ipse prædicato ieiunio unà cum populo suo supplex ad Deum confugit, sicque ab eis se mutuò cadentibus liberatus spolia colligit: verùm ob fœdus cum impio Ochozia initum à propheta corripitur, & a Deo punitur.

1 Post hæc congregati sunt filii Moab, & filii Ammon, & cum eis de Ammonitis, ad Josaphat, A
ut pugnarent contra eum. 2. Veneruntque nuntii, & indicaverunt Josaphat, dicentes: Venit
contra te multitudo magna, de his locis quæ trans mare sunt, & de Syria, & ecce consistunt in Asa-
sonthamar, quæ est Engaddi. 3. Josaphat autem timore perterritus, totum se contulit ad rogandum
Dominum, & prædicavit jejunium universo Juda. 4. Congregatusque est Judas ad deprecandum Do-
minum: sed & omnes de urbibus suis venerunt ad obsecrandum eum. 5. Cumque stetisset Josaphat in
medio cœtu Juda, & Jerusalem, in domo Domini ante atrium novum, 6. Ait: Domine Deus patrum
nostrorum, tu es Deus in cælo, & dominaris cunctis regnis Gentium, in manu tua est fortitudo &
potentia, nec quisquam tibi potest resistere. 7. Nonne tu Deus noster interfecisti omnes habitatores
terræ huius coram populo tuo Israel, & dedisti eam semini Abraham amici tui in sempiternum? 8.
Habitaveruntque in ea, & extruxerunt in illa sanctuarium nomini tuo, dicentes: 9. Si irruerint su-
per nos mala, gladius iudicii, pestilentia, & fames, stabimus coram domo hac in conspectu tuo, in
qua invocatum est nomen tuum: & clamabimus ad te in tribulationibus nostris, & exaudies, salvosq;
facies. 10. Nunc igitur ecce filii Ammon, & Moab, & mons Seir, per quos non concessisti Israel, ut
transirent quando egrediebantur de Aegypto, sed declinaverunt ab eis, & non interfecerunt illos:
11. E contrariò agunt, & nituntur ejicere nos de possessione, quam tradidisti nobis. 12. Deus noster,
Deut. 2. a. c. ergo non iudicabis eos? In nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resi-
stere, quæ irruit super nos. Sed cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui,
ut oculos nostros dirigamus ad te. 13. Omnis verò Juda stabat coram Domino, cum parvulis, &
uxoribus, & liberis suis. 14. Erat autem Jahaziel filius Zachariæ, filii Banaiæ, filii Jehiel, filii Ma-
thaniæ, Levites de filiis Asaph, super quem factus est Spiritus Domini in medio turbæ, 15. Et ait: B
Attendite omnis Juda, & qui habitatis Jerusalem, & tu rex Josaphat: Hæc dicit Dominus vobis:
Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem: non est enim vestra pugna, sed Dei. 16. Cras de-
scendetis contra eos: ascensuri enim sunt per clivum nomine Sis, & invenietis illos in summitate tor-
rentis, qui est contra solitudinem Jeruel. 17. Non eritis vos qui dimicabitis, sed tantummodo con-
fidenter state, & videbitis auxilium Domini super vos, ò Juda, & Jerusalem: nolite timere, nec pa-
veatis: cras egrediemini contra eos, & Dominus erit vobiscum. 18. Josaphat ergo, & Juda, & om-
nes habitatores Jerusalem, ceciderunt proni in terram coram Domino, & adoraverunt eum. 19. Por-
rò Levitæ de filiis Caath, & de filiis Core, laudabant Dominum Deum Israel voce magna, in excel-
Psal. 135. a. 1. sum. 20. Cumque manè surrexissent, egressi sunt per desertum Thecue: profectisque eis, stans Jo-
saphat in medio eorum, dixit: Audite me viri Juda, & omnes habitatores Jerusalem: credite in Do-
mino Deo vestro, & securi eritis: credite prophetis eius, & cuncta evenient prospera. 21. Deditque
consilium populo, & statuit cantores Domini, ut laudarent eum in turmis suis, & antecederent exer-
citum, ac voce consona dicerent: Confitemini Domino, quoniam in æternum misericordia eius. 22.
Cumque cœpissent laudes canere, vertit Dominus insidias eorum in semetipsos, filiorum scilicet Am-
mon, & Moab, & montis Seir, qui egressi fuerant ut pugnarent contra Iudam, & percussi sunt. 23.
Namque filii Ammon, & Moab, consurrexerunt adversum habitatores montis Seir; ut interficerent
& delerent eos: cumque hoc opere perpetrassent, etiam in semetipsos versi, mutuis concidere vulneri-
bus. 24. Porrò Iuda cum venisset ad speculam, quæ respicit solitudinem, vidit procul omnem latè
regio-

regionem plenam cadaveribus, nec superesse quemquam, qui necem potuisset evadere. 25. Venit ergo Iosa-
B phat, & omnis populus cum eo, ad detrahenda spolia mortuorum: inveneruntque inter cadavera variam su-
pellectilem, vestes quoque, & vasa pretiosissima, & diripuerunt, ita ut omnia portare non possent, nec per
tres dies spolia auferre præ prædæ magnitudine. 26. Die autem quarto congregati sunt in Valle benedictionis:
etenim quoniam ibi benedixerant Domino, vocaverunt locum illum Vallis benedictionis usque in præsentem
diem. 27. Reversusque est omnis vir Iuda, & habitatores Ierusalem, & Iosaphat ante eos, in Ierusalem cum
lætitia magna, eò quòd dedisset eis Dominus gaudium de inimicis suis. 28. Ingressique sunt in Ierusalem cum
psalteriis, & citharis, & tubis, in domum Domini. 29. Irruit autem pavor Domini super universa regna
terrarum, cum audissent quòd pugnasset Dominus contra inimicos Israel. 30. Quievitque regnum Iosaphat,
& præbuit ei Deus pacem per circuitum. 31. Regnavit igitur Iosaphat super Judam, & erat trigintaquinque
annorum cum regnare cœpisset: viginti autem & quinque annis regnavit in Jerusalem, & nomen matris eius
Azuba filia Selahi. 32. Et ambulavit in via patris sui Asa, nec declinavit ab ea, faciens quæ placita erant coram
Domino. 33. Verumtamen excelsa non abstulit, & adhuc populus non direxerat cor suum ad Dominum Deum
patrum suorum. 34. Reliqua autem gestorum Iosaphat priorum & novissimorum, scripta sunt in verbis Jehu
filii Hanani, quæ digessit in Libros regum Israel. 35. Post hæc iniit amicitias Josaphat rex Juda cum Ocho-
zia rege Israel, cuius opera fuerunt impiissima. 36. Et particeps fuit ut facerent naves, quæ irent in Tharsis:
feceruntque classem in Asiongaber. 37. Prophetavit autem Eliezer filius Dodau de Maresa ad Josaphat, dicens:
Quia habuisti fœdus cum Ochozia, percussit Dominus opera tua, contritæque sunt naves, nec potuerunt ire
in Tharsis.

CAPVT XXI.

*Impius Ioram filius Josaphat occidit fratres suos, & quosdam principes Iuda, cui Elias per litteras pessimam agri-
tudinem ac mortem, & domus sua ac regni direptionem prædicit, quæ tandem subsecuta sunt.*

A 1 DOrmivit autem Josaphat cum patribus suis, & sepultus est cum eis in Civitate David: regnavitque Io- 3.Re.22.g.51
ram filius ejus pro eo. 2. Qui habuit fratres filios Josaphat, Azariam, & Jahiel, & Zachariam, &
Azariam, & Michael, & Saphatiam, omnes hi, filii Josaphat regis Juda. 3. Deditque eis pater suus multa
munera argenti, & auri, & pensitationes, cum civitatibus munitissimis in Juda: regnum autem tradidit Jo-
ram, eò quòd esset primogenitus. 4. Surrexit ergo Joram super regnum patris sui: cumque se confirmasset,
occidit omnes fratres suos gladio, & quosdam de principibus Israel. 5. Triginta duorum annorum erat Joram
cum regnare cœpisset: & octo annis regnavit in Ierusalem. 6. Ambulavitque in viis regum Israel, sicut ege-
rat domus Achab: filia quippe Achab erat uxor eius, & fecit malum in conspectu Domini. 7. Noluit autem
Dominus disperdere domum David, propter pactum quod inierat cum eo: & quia promiserat ut daret ei lu-
cernam, & filiis eius omni tempore. 8. In diebus illis rebellavit Edom, ne esset subditus Iudæ, & consti uit
sibi regem. 9. Cumque transisset Ioram cum principibus suis, & cuncto equitatu qui erat secum, surrexit no-
cte, & percussit Edom, qui se circumdederat, & omnes duces equitatus eius. 10. Attamen rebellavit Edom, ne
esset sub ditione Iuda usque ad hanc diem: eo tempore & Lobna recessit ne esset sub manu illius. Dereliquerat enim
Dominum Deû patrum suorum: 11. Insuper & excelsa fabricatus est in urbibus Juda, & fornicari fecit habitatores
Jerusalem, & prævaricari Judam. 12. Allatæ sunt autem ei litteræ ab Elia propheta, in quibus scriptum erat: Hæc
dicit Dominus Deus David patris tui: Quoniam non ambulasti in viis Josaphat patris tui, & in viis Asa regis
Iuda, 13. Sed incessisti per iter regum Israel, & fornicari fecisti Iudam, & habitatores Ierusalem, imitatus fornica-
B tionem domus Achab, insuper & fratres tuos, domum patris tui, meliores te occidisti: 14. Ecce Dominus
percutiet te plaga magna, cum populo tuo, & filiis uxoribus tuis, universaque substantia tua. 15. Tu autem
ægrotabis pessimo languore uteri tui, donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies. 16. Suscitavit
ergo Dominus contra Joram spiritum Philisthinorum, & Arabum, qui confines sunt Aethiopibus. 17. Et ascen-
derunt in Terram Iuda, & vastaverunt eam, diripueruntque cunctam substantiam, quæ inventa est in domo
regis, insuper & filios eius, & uxores: nec remansit ei filius, nisi Joachaz, qui minimus natu erat. 18. Et su-
per hæc omnia percussit eum Dominus alvi languore insanabili. 19. Cumque diei succederet dies, & temporum
spatia volverentur, duorum annorum expletus est circulus: & sic longa consumptus tabe, ita ut egereret etiam vi-
scera sua languore pariter & vita caruit. Mortuusque est infirmitate pessima, & non fecit ei populus secundum
morem combustionis, exequias, sicut fecerat maioribus eius. 20. Triginta duorum annorum fuit, cùm re-
gnare cœpisset, & octo annis regnavit in Ierusalem. Ambulavitque non rectè, & sepelierunt eum in Civitate
David: verumtamen non in sepulchro regum.

CAPUT XXII.

*Impium Ochoziam filium Joram regem Juda occidit Jehu, simul & Joram regem Israel, occidente autem Atha-
lia filios regis, servavit Josabeth Joas natu minimum.*

A 1 COnstituerunt autem habitatores Jerusalem Ochoziam filium eius minimum, regem pro eo: omnes 4.Reg.8.f.25
enim maiores natu, qui ante eum fuerant, interfecerant latrones Arabum, qui irruerant in castra,
regnavitque Ochozias filius Ioram regis Iuda. 2. Quadraginta duorum annorum erat Ochozias cùm regnare
cœpisset, & uno anno regnavit in Ierusalem, & nomen matris eius Athalia filia Amri. 3. Sed & ipse in-
gressus est per vias domus Achab: mater enim eius impulit eum ut impie ageret. 4. Fecit igitur
malum in conspectu Domini, sicut domus Achab: ipsi enim fuerunt ei consiliarii post mortem pa-
tris sui, in interitum eius. 5. Ambulavitque in consiliis eorum. Et perrexit cum Ioram filio Achab
rege Israel, in bellum contra Hazael regem Syriæ in Ramoth Galaad: vulneraveruntque Syri Ioram.

6. Qui reversus est ut curaretur in Iezrahel: multas enim plagas acceperat in supradicto certamine. Igitur O-
chozias filius Ioram rex Iuda, descendit ut inviseret Ioram filium Achab in Iezrahel ægrotantem. 7. Volunta-
tis quippe fuit Dei adversus Ochoziam, ut veniret ad Ioram, & cùm venisset, & egrederetur cum eo adver-
4.Re.11.2.4 sum Iehu filium Namsi, quem unxit Dominus ut deleret domum Achab. 8. Cùm ergo everteret Iehu domum
Achab, invenit principes Iuda, & filios fratrum Ochoziæ, qui ministrabant ei, & interfecit illos. 9. Ipsum
quoque perquirens Ochoziam, comprehendit latitantem in Samaria: adductumque ad se, occidit, & sepelie-
runt eum: eò quòd esset filius Iosaphat, qui quæsierat Dominum in toto corde suo, nec erat ultrà spes aliqua
ut de stirpe quis regnaret Ochoziæ. 10. Si quidem Athalia mater ejus videns quòd mortuus esset filius suus, sur-
rexit, & interfecit omnem stirpem regiam domus Ioram. 11. Porrò Iosabeth filia regis tulit Ioas filium Ocho-
ziæ, & furata est eum de medio filiorum regis, cum interficerentur: absconditque eum cum nutrice sua in cu-
biculo lectulorum: Iosabeth autem, quæ absconderat eum, erat filia regis Ioram, uxor Ioiadæ pontificis, so-
ror Ochoziæ, & idcircò Athalia non interfecit eum. 12. Fuit ergo cum eis in domo Dei absconditus sex annis,
quibus regnavit Athalia super terram.

CAPUT XXIII.

*Ioiada Pontifex unxit Ioas septennem in regem Iuda, curavitque ut Athalia occideretur, & cultus Dei resti-
tueretur; populus autem destruit domum, altaria ac simulacra Baal.*

4.Re.11.2.4 1 ANno autem septimo confortatus Ioiada, assumpsit centuriones, Azariam videlicet filium Ieroham, & A
Ismahel filium Iohanam, Azariam quoque filium Obed, & Maasiam filium Adaiæ, & Elisaphat filium
Zechri: & iniit cum eis fœdus. 2. Qui circumeuntes Iudam, congregaverunt Levitas de cunctis urbibus Iu-
da, & principes familiarum Israel, veneruntque in Ierusalem. 3. Iniit ergo omnis multitudo pactum in domo
Dei cum rege: dixitque ad eos Ioiada: Ecce filius regis regnabit, sicut locutus est Dominus super filios David.
4. Iste est ergo sermo quem facietis: 5. Tertia pars vestrum qui veniunt ad Sabbatum, Sacerdotum, & Levi-
tarum, & janitorum, erit in portis: tertia verò pars ad domum regis: & tertia ad portam, quæ appellatur
Fundamenti: omne verò reliquum vulgus sit in atriis domus Domini. 6. Nec quispiam alius ingrediatur domum
Domini, nisi Sacerdotes, & qui ministrant de Levitis: ipsi tantummodò ingrediantur, quia sanctificati sunt:
& omne reliquum vulgus observet custodias Domini. 7. Levitæ autem circumdent regem, habentes singuli ar-
ma sua: (& si quis alius ingressus fuerit templum, interficiatur) sintque cum rege & intrante & egrediente. 8.
Fecerunt ergo Levitæ, & universus Iuda, iuxta omnia quæ præceperat Ioiada pontifex: & assumpserunt sin-
guli viros qui sub se erant, & veniebant per ordinem sabbati, cum his qui impleverant sabbatum, & egressuri
erant siquidem Ioiada pontifex non dimiserat abire turmas, quæ sibi per singulas habdomadas succedere con-
sueverant. 9. Deditque Ioiada sacerdos centurionibus lanceas, clypeosque & peltas regis David, quas conse-
craverat in domo Domini. 10. Constituitque omnem populum tenentium pugiones, à parte templi dextra,
usque ad partem templi sinistram, coram altari, & templo, per circuitum regis. 11. Et eduxerunt filium re-
gis, & imposuerunt ei diadema, & testimonium, dederuntque in manu eius tenendam legem, & constitue- B
runt eum regem: unxit quoque illum Ioiada pontifex, & filii eius: imprecatique sunt ei, atque dixerunt: Vi-
vat rex. 12. Quod cùm audisset Athalia, vocem scilicet currentium atque laudantium regem, ingressa est ad
populum in templum Domini. 13. Cumque vidisset regem stantem super gradum in introitu, & principes,
turmasque circa eum, omnemque populum terræ gaudentem, atque clangentem tubis, & diversi generis or-
ganis concinentem, vocemque laudantium, scidit vestimenta sua, & ait: Insidiæ, insidiæ. 14. Egressus au-
tem Ioiada pontifex ad centuriones, & principes exercitus, dixit eis: Educite illam extra septa templi, & in-
terficiatur foris gladio. Præcepitque sacerdos ne occideretur in domo Domini. 15. Et imposuerunt cervicibus
eius manus, cumque intrasset portam equorum domus regis, interfecerunt eam ibi. 16. Pepigit autem Ioia-
da fœdus inter se, universumque populum, & regem, ut esset populus Domini. 17. Itaque ingressus est om-
nis populus domum Baal, & destruxerunt eam: & altaria ac simulacra illius confregerunt: Mathan quoque sa-
cerdotem Baal interfecerunt ante aras. 18. Constituit autem Ioiada præpositos in domo Domini, sub manibus
Sacerdotum, & Levitarum, quos distribuit David in domo Domini: ut offerrent holocausta Domino, sicut
scriptum est in lege Moysi, in gaudio & canticis, juxta dispositionem David. 19. Constituit quoque janitores
in portis domus Domini, ut non ingrederetur eam immundus in omni re. 20. Assumpsitque centuriones, &
fortissimos viros ac principes populi, & omne vulgus terræ, & fecerunt descendere regem de domo Domini,
& introire per medium portæ superioris in domum regis, & collocaverunt eum in solio regali. 21. Lætatusque
est omnis populus terræ, & urbs quievit: porrò Athalia interfecta est gladio.

CAPUT XXIV.

*Ioas vivente Ioiada bonus ac pius, iussit ad sartatecta templi congregari pecuniam; deinde, eo mortuo factus im-
pius, jubet occidi Zachariam filium Ioiadæ, anno sequenti Iuda & Ierusalem à Syris diripiuntur, & Ioas à servis
suis occiditur.*

4.Re.11.d.21 1 SEptem annorum erat Ioas cùm regnare cœpisset, & quadraginta annis regnavit in Ierusalem, nomen ma- A
12.a.1. tris eius Sebia de Bersabee. 2. Fecitque quod bonum est coram Domino cunctis diebus Ioiadæ sacerdotis.
3. Accepit autem ei Ioiada uxores duas, è quibus genuit filios & filias. 4. Post quæ placuit Ioas ut in-
stauraret domum Domini. 5. Congregavitque Sacerdotes, & Levitas, & dixit eis: Egredimini ad civitates
Iuda, & colligite de universo Israel pecuniam ad sartatecta templi Dei vestri, per singulos annos, festinatoque
hoc facite, porrò Levitæ egere negligentius. 6. Vocavitque rex Ioiadam principem, & dixit ei: Quare tibi
non fuit curæ, ut cogeres Levitas inferre de Iuda & de Ierusalem pecuniam, quæ constituta est à Moyse servo
Domini, ut inferret eam omnis multitudo Israel in tabernaculum testimonii?

7. Atha-

7. Athalia enim impiissima, & filii eius, destruxerunt domum Dei; & de universis, quæ sanctificata
fuerant in templo Domini, ornaverunt fanum Baalim. 8. Præcepit ergo rex, & fecerunt arcam: po-
sueruntque eam juxta portam domus Domini forinsecus. 9. Et prædicatum est in Iuda & Jerusalem, ut Exod.30.b.12
deferrent singuli pretium Domino, quod constituit Moyses servus Dei super omnem Israel in deserto.
10. Lætatique sunt cuncti principes, & omnis populus: & ingressi contulerunt in arcam Domini, atque
miserunt ita ut impleretur. 11. Cumque tempus esset ut deferrent arcam coram rege per manus Levi-
tarum (videbant enim multam pecuniam) ingrediebatur scriba regis, & quem primus sacerdos consti-
tuerat: effundebantque pecuniam quæ erat in arca: porrò arcam reportabant ad locum suum: sicque
B faciebant per singulos dies, & congregata est infinita pecunia. 12. Quam dederunt rex & Joiada his, qui
præerant operibus domus Domini: at illi conducebant ex ea cæsores lapidum, & artifices operum sin-
gulorum, ut instaurarent domum Domini: fabros quoque ferri & æris, ut quod cadere cœperat, fulci-
retur. 13. Egeruntque hi qui operabantur industriè, & obducebatur parietum cicatrix per manus eorum
ac suscitaverunt domum Domini in statum pristinum, & firmiter eam stare fecerunt. 14. Cumq; com-
plessent omnia opera, detulerunt coram rege & Joiada reliquam partem pecuniæ: de qua facta sunt vasa
templi in ministerium, & ad holocausta, phialæ quoque, & cætera vasa aurea & argentea; & offereban-
tur holocausta in domo Domini jugiter cunctis diebus Joiadæ. 15. Senuit autem Ioiada plenus dierum,
& mortuus est cum esset centum triginta annorum. 16. Sepelieruntque eum in Civitate David cum regi-
bus, eò quòd fecisset bonum cum Israel, & cum domo eius. 17. Postquam autem obiit Ioiada, in-
gressi sunt principes Iuda, & adoraverunt regem, qui delinitus obsequiis eorum, acquievit eis. 18. Et
dereliquerunt templum Domini Dei patrum suorum, servieruntque lucis & sculptilibus, & facta est ira
contra Iudam & Ierusalem propter hoc peccatum. 19. Mittebatque eis prophetas ut reverterentur ad Do-
minum, quos protestantes, illi audire nolebant. 20. Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Io-
iadæ sacerdotem, & stetit in conspectu populi, & dixit eis: Hæc dicit Dominus Deus: Quare transgre-
dimini præceptum Domini, quod vobis non proderit, & dereliquistis Dominum ut derelinqueret vos?
21. Qui congregati adversus eum, miserunt lapides iuxta regis imperium in atrio domus Domini. 22.
Et non est recordatus Ioas rex misericordiæ, quam fecerat Ioiada pater illius secum, sed interfecit fi-
lium eius. Qui cùm moreretur, ait: Videat Dominus, & requirat. 23. Cumque evolutus esset an- Matt.23.d35
nus, ascendit contra eum exercitus Syriæ: venitque in Iudam & Ierusalem, & interfecit cunctos prin-
cipes populi, atque universam prædam miserunt regi in Damascum. 24. Et certè cum permodicus ve-
nisset numerus Syrorum, tradidit Dominus in manibus eorum infinitam multitudinem, eò quòd dere-
C liquissent Dominum Deum patrum suorum: in Ioas quoq; ignominiosa exercuere iudicia. 25. Et abeun-
tes dimiserunt eum in languoribus magnis: surrexerunt autem contra eum servi sui in ultionem sangui-
nis filii Ioiadæ sacerdotis, & occiderunt eum in lectulo suo, & mortuus est: sepelieruntq; eum in Civita-
te David, sed non in sepulchris regum. 26. Insidiati verò sunt ei, Zebad filius Semaath Ammanitidis,
& Iozabad filius Semarith Moabitidis. 27. Porrò filii eius, ac summa pecuniæ quæ adunata fuerat sub
eo, & instauratio domus Dei scripta sunt diligentius in Libro regum: regnavit autem Amasias filius
eius pro eo.

CAPUT XXV.

*Amasias patri Joas succedens, interfecit eos qui patrem occiderant, & post habitam de Idumæis victo-
riam, adoravit deos illorum, & ob id capitur à Ioas rege Israel, quem ad prælium provocaverat, ac Ierusa-
lem diripitur, tandemque in Lachis fugiens occiditur.*

1 VIgintiquinque annorum erat Amasias cum regnare cœpisset, & vigintinovem annis regnavit in
A Ierusalem, nomen matris eius Ioadan de Ierusalem. 2. Fecitque bonum in conspectu Domi- 4.Re.14.a.2.
ni: verumtamen non in corde perfecto. 3. Cumque roboratum sibi videret imperium, jugulavit ser-
vos, qui occiderant regem patrem suum, 4. Sed filios eorum non interfecit, sicut scriptum est in Li-
bro legis Moysi, ubi præcepit Dominus, dicens: Non occidentur patres pro filiis, neque filii pro pa-
tribus suis, sed unusquisq; in suo peccato morietur. 5. Congregavit igitur Amasias Iudam, & consti-
tuit eos per familias, tribunosque & centuriones in universo Iuda, & Beniamin: & recensuit à vigin-
ti annis supra, invenitque trecenta millia iuvenum, qui egrederentur ad pugnam, & tenerent hastam Deut.24 c.16
& clypeum. 6. Mercede quoque conduxit de Israel centum millia robustorum, centum talentis argenti. 4.Reg.14.b.6. Ez.18.e.20.
7. Venit autem homo Dei ad illum, & ait: O rex, ne egrediatur tecum exercitus Israel: non est enim Do-
minus cum Israel, & cunctis filiis Ephraim: 8. Quòd si putas in robore exercitus bella consistere, supe-
rari te faciet Deus ab hostibus: Dei quippe est adiuvare, & in fugam convertere. 9. Dixitq; Amasias ad
hominem Dei: Quid ergo fiet de centum talentis, quę dedi militibus Israel? Et respondit ei homo Dei:
Habet Dominus unde tibi dare possit multò his plura. 10. Separavit itaque Amasias exercitum, qui ve-
nerat ad eum ex Ephraim, ut reverteretur in locum suum: at illi contra Iudam vehementer irati, reversi
sunt in regionem suam. 11. Porrò Amasias confidenter eduxit populum suum, & abiit in Vallem salina-
rum, percussitque filios Seir decem millia. 12. Et alia decem millia virorum ceperunt filii Iuda, & ad-
duxerunt ad præruptum cuiusdam petræ, præcipitaveruntq; eos de summo in præceps, qui universi
crepuerunt. 13. At ille exercitus, quem remiserat Amasias ne secum iret ad prælium, diffusus est in civi-
tatibus Iuda, à Samaria usque ad Bethoron, & interfectis tribus millibus, diripuit prædam magnam.
14. Amasias verò post cædem Idumæorum, & allatos deos filiorum Seir, statuit illos in deos sibi, &
adorabat eos, & illis adolebat incensum. 15. Quamobrem iratus Dominus contra Amasiam, misit ad il-
lum prophetam, qui diceret ei: Cur adorasti deos, qui non liberaverunt populum suum de manu tua?
B 16. Cumque hæc ille loqueretur, respondit ei: Num consiliarius regis es? quiesce ne interficiam te. Di-
scedensque propheta, Scio, inquit, quod cogitaverit Deus occidere te, quia fecisti hoc malum, & insu-
per non acquievisti consilio meo. 17. Igitur Amasias rex Iuda, inito pessimo consilio misit ad Ioas filium
Ioachaz filii Iehu, regem Israel, dicens: Veni videamus nos mutuo. 18. At ille remisit nuntios,
dicens: Carduus, qui est in Libano, misit ad cedrum Libani, dicens: Da filiam tuam filio meo
uxorem & ecce bestiæ, quæ erant in silva Libani transierunt, & conculcaverunt carduum.

6. Corroboratusque est Joatham, eò quòd direxisset vias suas coram Domino Deo suo. 7. Reliqua autem sermonum Joatham, & omnes pugnæ eius, & opera, scripta sunt in Libro regum Israel & Juda. 8. Vigintiquinque annorum erat cum regnare cœpisset, & sedecim annis regnavit in Jerusalem. 9. Dormivitque Joatham cum patribus suis, & sepelierunt eum in Civitate David: & regnavit Achaz filius eius pro eo.

CAPUT XXIII.

Propter scelera Achaz multipliciter affligitur Juda, primùm ab Assyriis, deinde à filiis Israel (qui ob id crudelitatis arguti à propheta, remittunt Judæos captivos cum præda) rursum etiam ab Idumæis & Philisthæis: Achaz tamen post omnem plagam adhuc auget impietatem, cui pius succedit filius Ezechias.

A 1 VIginti annorum erat Achaz cùm regnare cœpisset, & sedecim annis regnavit in Jerusalem: non 4 Re.16.a.2.
fecit rectum in conspectu Domini sicut David pater eius: 2. Sed ambulavit in viis regum Is-
rael, insuper & statuas fudit Baalim. 3. Ipse est, qui adolevit incensum in Vallebenennom, & lustravit
filios suos in igne, juxta ritum gentium, quas interfecit Dominus in adventu filiorum Israel. 4. Sa-
crificabat quoque, & thymiama succendebat in excelsis, & in collibus, & sub omni ligno frondolo-
so. 5. Tradiditque eum Dominus Deus eius in manu regis Syriæ, qui percussit eum, magnamque
prædam cepit de eius imperio, & adduxit in Damascum: manibus quoque regis Israel traditus est, &
percussus plaga grandi. 6. Occiditque Phacee, filius Romeliæ, de Juda centum viginti millia in die
uno, omnes viros bellatores: eò quòd reliquissent Dominum Deum patrum suorum. 7. Eodem tem-
pore occidit Zechri, vir potens ex Ephraim, Maasiam filium regis, & Ezricam ducem domus eius,
Elcanam quoque secundum à rege. 8. Ceperuntque filii Israel de fratribus suis ducenta millia mulie-
rum puerorum, & puellarum, & infinitam prædam: pertuleruntque eam in Samariam. 9. Ea tem-
pestate erat ibi propheta Domini, nomine Oded: qui egressus obviam exercitui venienti in Samariam,
dixit eis: Ecce iratus Dominus Deus patrum vestrorum contra Juda, tradidit eos in manibus vestris,
& occidistis eos atrociter, ita ut ad cælum pertingeret vestra crudelitas. 10. Insuper filios Juda & Je-
rusalem vultis vobis subiicere in servos & ancillas, quod nequaquam facto opus est: peccastis enim su-
per hoc Domino Deo vestro. 11. Sed audite consilium meum, & reducite captivos, quos adduxistis de
fratribus vestris, quia magnus furor Domini imminet vobis. 12. Steterunt itaque viri de principibus fi-
B liorum Ephraim, Azarias filius Johanam, Barachias filius Mosollamoth, Ezechias filius Sellum, &
Amasa filius Adali, contra eos qui veniebant de prælio, 13. Et dixerunt eis: Non introducetis huc
captivos, ne peccemus Domino. Quare vultis adiicere super peccata nostra, & vetera cumulare deli-
cta? grande quippe peccatum est, & ira furoris Domini imminet super Israel. 14. Dimiseruntque vi-
ri bellatores prædam, & universa quæ ceperant, coram principibus, & omni multitudine. 15. Ste-
teruntque viri, quos suprà memoravimus, & apprendentes captivos, omnesque qui nudi erant, ve-
stierunt de spoliis: cumque vestissent eos, & calceassent, & refecissent cibo ac potu, unxissentque
propter laborem, & adhibuissent eis curam: quicumque ambulare non poterant, & erant imbecillo
corpore, imposuerunt eos iumentis, & adduxerunt Jericho Civitatem palmarum ad fratres eorum,
ipsique reversi sunt in Samariam. 16. Tempore illo misit rex Achaz ad regem Assyriorum, postulans
auxilium. 17. Veneruntque Idumæi, & percusserunt multos ex Juda, & ceperunt prædam magnam.
18. Philisthiim quoque diffusi sunt per urbes campestres, & ad Meridiem Juda: ceperuntque Bethsa-
mes, & Aialon, & Gaderoth, Socho quoque, & Thamnam, & Gamzo, cum viculis suis, & ha-
bitaverunt in eis. 19. Humiliaverat enim Dominus Judam propter Achaz regem Juda, eò quòd nu-
dasset eum auxilio, & contemptui habuisset Dominum. 20. Adduxitque contra eum Thelgathphal-
nasar, regem Assyriorum, qui & afflixit eum, & nullo resistente vastavit. 21. Igitur Achaz, spoliata
domo Domini, & domo regum ac principum, dedit regi Assyriorum munera, & tamen nihil ei pro-
fuit. 22. Insuper & tempore angustiæ suæ auxit contemptum in Dominum, ipse per se rex Achaz,
C 23. Immolavit diis Damasci victimas percussoribus suis, & dixit: Dii regum Syriæ auxiliatur eis, quos
ego placabo hostiis, & aderunt mihi, cum econtrario ipsi fuerint ruinæ ei, & universo Israel. 24.
Direptis itaque Achaz omnibus vasis domus Dei, atque confractis, clausit ianuas templi Dei, & fe-
cit sibi altaria in universis angulis Jerusalem. 25. In omnibus quoque urbibus Juda extruxit aras ad
cremandum thus, atque ad iracundiam provocavit Dominum Deum patrum suorum. 26. Reliqua
autem sermonum eius, & omnium operum suorum priorum & novissimorum, scripta sunt in Libro
regum Juda & Israel. 27. Dormivitque Achaz cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate Jeru-
salem: neque enim receperunt eum in sepulchra regum Israel. Regnavitque Ezechias filius eius pro eo.

CAPUT XXIV.

Ezechias abolitum Dei cultum, aperto templo, restitutisque sacerdotibus, Levitis & cantoribus, instaurauit; oblatis plurimis holocaustis & sacrificiis cum ingenti lætitia.

A 1 IGitur Ezechias regnare cœpit, cùm viginti quinque esset annorum, & viginti novem annis re- 4. Re.18.a.2.
gnavit in Jerusalem: nomen matris eius Abia, filia Zachariæ. 2. Fecitque quod erat placitum in con-
spectu Domini, iuxta omnia quæ fecerat David pater eius. 3. Ipse anno & mense primo regni sui ape-
ruit valuas domus Domini, & instauravit eas. 4. Adduxitque Sacerdotes atque Levitas, & congre-
gavit eos in plateam Orientalem. 5. Dixitque ad eos: Audite me Levitæ, & sanctificamini, mun-
date domum Domini Dei patrum vestrorum, & auferte omnem immunditiam de sanctuario. 6. Pec-
caverunt patres nostri, & fecerunt malum in conspectu Domini Dei nostri, derelinquentes eum: aver-
terunt facies suas à tabernaculo Domini, & præbuerunt dorsum. 7. Clauserunt ostia, quæ erant in por-
ticu, & extinxerunt lucernas, incensumque non adoleverunt, & holocausta non obtulerunt in san-
ctuario Deo Israel. 8. Concitatus est itaque furor Domini super Judam & Jerusalem, tradiditque eos in
commotionem, & in interitum, & in sibilum, sicut ipsi cernitis oculis vestris. 9. En, corruerunt patres no-
stri gladiis; filii nostri, & filiæ nostræ, & coniuges captivæ ductæ sunt, propter hoc scelus.

10. Nunc ergo placet mihi ut ineamus fœdus cum Domino Deo Israel, & avertet à nobis furorem iræ
suæ. 11. Filii mei nolite negligere: vos elegit Dominus ut stetis coram eo, & ministretis illi, cola-
tisque eum, & cremitis ei incensum. 12. Surrexerunt ergo Levitæ: Mahath filius Amasai, & Joel fi-
lius Azariæ, de filiis Caath: Porrò de filiis Merari, Cis filius Abdi, & Azarias filius Ialaled. De filiis au-
tem Gersom, Ioah filius Zemma, & Eden filius Ioah. 13. At verò de filiis Elisapham, Samri, & Iahiel.
De filiis quoque Asaph, Zacharias, & Mathanias: 14. Necnon de filiis Heman, Iahiel, & Semei:
Sed & de filiis Idithun, Semeia, & Oziel. 15. Congregaveruntque fratres suos, & sanctificati sunt, &
ingressi sunt iuxta mandatum regis & imperium Domini, ut expiarent domum Dei. 16. Sacerdotes
quoque ingressi templum Domini ut sanctificarent illud, extulerunt omnem immunditiam, quam in- B
tro repererant in vestibulo domus Domini, quam tulerunt Levitæ, & asportaverunt ad Torrentem ce-
dron foras. 17. Cœperunt autem prima die mensis primi mundare, & in die octavo eiusdem mensis in-
gressi sunt porticum templi Domini, expiaveruntque templum diebus octo, & in die sextadecima mensis
eiusdem, quod cœperant impleverunt. 18. Ingressi quoque sunt ad Ezechiam regem, & dixerunt ei:
Sanctificavimus omnem domum Domini, & altare holocausti, vasaque eius, necnon & mensam proposi-
tionis cum omnibus vasis suis, 19. Cunctamque templi supellectilem, quam polluerat rex Achaz in regno
suo, postquam prævaricatus est: & ecce exposita sunt omnia coram altare Domini. 20. Consurgensque
diluculò Ezechias rex, adunavit omnes principes civitatis, & ascendit in domum Domini. 21. Ob-
tuleruntque simul tauros septem, & arietes septem, agnos septem, & hircos septem pro peccato,
pro regno, pro sanctuario, pro Iuda, dixitque sacerdotibus filiis Aaron ut offerent super altare Do-
mini. 22. Mactaverunt igitur tauros, & susceperunt Sanguinem Sacerdotes, & fuderunt illum super
altare, mactaverunt etiam arietes, & illorum sanguinem super altare fuderunt, immolaverunt agnos,
& fuderunt super altare sanguinem. 23. Applicuerunt hircos pro peccato, coram rege & universa
multitudine, imposueruntque manus suas super eos: 24. Et immolaverunt illos sacerdotes, & asper-
serunt sanguinem eorum coram altare pro piaculo universi Israelis: pro omni quippe Israel præcepe-
rat rex ut holocaustum fieret, & pro peccato. 25. Constituit quoque Levitas in domo Domini,
cum cymbalis, & psalteriis, & citharis, secundum dispositionem David regis, & Gad Videntis, & C
Nathan prophetæ: siquidem Domini præceptum fuit per manum prophetarum eius. 26. Steterunt-
que Levitæ tenentes organa David, & Sacerdotes tubas. 27. Et iussit Ezechias ut offerrent holocausta
super altare: cumque offerrentur holocausta, cœperunt laudes canere Domino, & clangere tubis,
atque in diversis organis, quæ David rex Israel præparaverat, concrepare. 28. Omni autem turba ado-
rante, cantores & ii qui tenebant tubas, erant in officio suo, donec compleretur holocaustum. 29.
Cumque finita esset oblatio, incurvatus est rex, & omnes qui erant cum eo, & adoraverunt. 30.
Præcepitque Ezechias, & principes Levitis, ut laudarent Dominum sermonibus David, & Asaph
Videntis: qui laudaverunt eum magna lætitia, & incurvato genu adoraverunt. 31. Ezechias autem
etiam hæc addidit: Implestis manus vestras Domino, accedite, & offerte victimas, & laudes in do-
mo Domini. Obtulit ergo universa multitudo hostias, & laudes, & holocausta, mente devota. 32.
Porrò numerus holocaustorum, quæ obtulit multitudo, hic fuit, Tauros septuaginta, arietes cen-
tum, agnos ducentos. 33. Sanctificaveruntque Domino boves sexcentos, & oves tria millia. 34. Sa-
cerdotes verò pauci erant, nec poterant sufficere ut pelles holocaustorum detraherent: unde & Levitæ
fratres eorum adiuverunt eos, donec impleretur opus, & sanctificarentur antistites: Levitæ quippe
faciliori ritu sanctificantur, quàm Sacerdotes. 35. Fuerunt ergo holocausta plurima, adipes pacifi-
corum, & libamina holocaustorum: & completus est cultus domus Domini. 36. Lætatusque est
Ezechias, & omnis populus, eò quòd ministerium Domini esset expletum. De repente quippe hoc
fieri placuerat.

CAPUT XXX.

Ezechias missis in omnem Israel & Iudam nuntiis, populum convocat, & sua oratione exhortatur ad immolandum Phase, quo facto, celebrarunt sollemnitatem azymorum bis septem diebus cum ingenti lætitia, plurimis oblatis victimis.

1 Misit quoque Ezechias ad omnem Israel & Judam: scripsitque epistolas ad Ephraim & Manas- A
sen, ut venirent ad domum Domini in Ierusalem, & facerent Phase Domino Deo Israel.
2. Inito ergo consilio regis & principum, & universi cœtus Ierusalem, decreverunt ut facerent Phase
mense secundo. 3. Non enim potuerant facere in tempore suo, quia sacerdotes, qui possent sufficere,
sanctificati non fuerant, & populus nondum congregatus fuerat in Ierusalem. 4. Placuitque sermo
regi, & omni multitudini. 5. Et decreverunt ut mitterent nuntios in universum Israel, de Bersabee
usque Dan, ut venirent, & facerent Phase Domino Deo Israel in Ierusalem: multi enim non fecerant
sicut lege præscriptum est. 6. Perrexeruntque cursores cum epistolis ex regis imperio, & principum
eius, in universum Israel & Iudam, iuxta id, quod rex iusserat, prædicantes: filii Israel revertimi-
ni ad Dominum Deum Abraham, & Isaac, & Israel: & revertetur ad reliquias, quæ effugerunt ma-
num regis Assyriorum. 7. Nolite fieri sicut patres vestri & fratres, qui recesserunt à Domino Deo pa-
trum suorum, qui tradidit eos in interitum, ut ipsi cernitis. 8. Nolite indurare cervices vestras sicut
patres vestri: tradite manus Domino, & venite ad sanctuarium eius, quod sanctificavit in æternum:
servite Domino Deo patrum vestrorum, & avertetur à vobis ira furoris eius. 9. Si enim vos reversi fueri-
tis ad Dominum: fratres vestri, & filii habebunt misericordiam coram dominis suis, qui illos duxe-
runt captivos, & revertentur in terram hanc: pius enim & clemens est Dominus Deus vester, & non
avertet faciem suam à vobis, si reversi fueritis ad eum. 10. Igitur cursores pergebant velociter de civi-
tatem, per terram Ephraim & Manasse usque ad Zabulon. illis irridentibus & subsannantibus eos.
11. Attamen quidam viri ex Aser, & Manasse, & Zabulon, acquiescentes consilio, venerunt Ieru-
salem. 12. In Iuda vero facta est manus Domini ut daret eis cor unum, ut facerent iuxta præceptum
regis, & principum verbum Domini. 13. Congregatique sunt in Ierusalem populi multi, ut face-
rent sollemnitatem azymorum, in mense secundo.

14. Et

14. Et surgentes destruxerunt altaria quæ erant in Ierusalem, atque universa, in quibus idolis adole-
B batur incensum, subvertentes, proiecerunt in Torrentem cedron. 15. Immolaverunt autem Phase quar-
tadecima die mensis secundi. Sacerdotes quoque, atque Levitæ tandem sanctificati obtulerunt holo-
causta in domo Domini: 16. Steteruntque in ordine suo, iuxta dispositionem & legem Moysi homi-
nis Dei: Sacerdotes verò suscipiebant effundendum sanguinem de manibus Levitarum, 17. Eò quod
multa turba sanctificata non esset: & idcircò immolarent Levitæ Phase his, qui non occurrerant san-
ctificari Domino. 18. Magna etiam pars populi de Ephraim, & Manasse, & Issachar, & Zabulon,
quæ sanctificata non fuerat, comedit Phase, non iuxta quod scriptum est: & oravit pro eis Ezechias,
dicens: Dominus bonus propitiabitur. 19. Cunctis, qui in toto corde requirunt Dominum Deum pa-
trum suorum, & non imputabit eis quòd minus sanctificati sunt, 20. Quem exaudivit Dominus, &
placatus est populo. 21. Feceruntque filii Israel, qui inventi sunt in Ierusalem, solemnitatem azymo-
morum septem diebus in lætitia magna, laudantes Dominum per singulos dies: Levitæ quoque & Sa-
cerdotes, per organa, quæ suo officio congruebant. 22. Et locutus est Ezechias ad cor omnium Levi-
tarum, qui habebant intelligentiam bonam super Domino: & comederunt septem diebus sollemnita-
tis, immolantes victimis pacificorum, & laudantes Dominum Deum patrum suorum, 23. Placuitque
universæ multitudini ut celebrarent etiam alios dies septem: quod & fecerunt cum ingenti gaudio. 24.
Ezechias enim rex Iuda præbuerat multitudini mille tauros, & septem millia ovium: principes verò de-
derant populo tauros mille, & oves decem millia: sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo.
25. Et hilaritate perfusa omnis turba Iuda, tam sacerdotum & Levitarum, quàm universæ frequentiæ,
quæ venerat ex Israel; proselytorum quoque de Terra Israel, & habitantium in Juda. 26. Factaque est
grandis celebritas in Jerusalem, qualis à diebus Salomonis filii David regis Israel in ea urbe non fuerat.
27. Surrexerunt autem Sacerdotes atque Levitæ benedicentes populo: & exaudita est vox eorum: perve-
nitque oratio in habitaculum sanctum cæli.

CAPUT XXXI.

*Populus idola lucosque in Iuda & Ephraim demolitur; Ezechias Sacerdotes & Levitas componit in ordi-
nem ministerii; populo autem abundantissimè offerente constituuntur, factis horreis, qui servarent ac di-
stribuerent Levitico generi quæ oblata erant.*

A 1 Cumque hæc fuissent ritè celebrata, egressus est omnis Israel, qui inventus fuerat in urbibus Ju-
da, & fregerunt simulacra, succideruntque lucos, demoliti sunt excelsa, & altaria destruxerunt,
non solùm de universo Juda & Beniamin, sed & de Ephraim quoque & Manasse, donec penitus everte-
rent: reversique sunt omnes filii Israel in possessiones & civitates suas. 2. Ezechias autem constituit
turmas Sacerdotales & Leviticas per divisiones suas, unumquemque in officio proprio, tam Sacerdotum
videlicet quàm Levitarum, ad holocausta & pacifica, ut ministrarent & confiterentur, canerentque
in portis castrorum Domini. 3. Pars autem regis erat, ut de propria eius substantia offerretur holo-
caustum, manè semper & vespere. Sabbatis quoque, & Calendis, & sollemnitatibus cæteris, sicut
scriptum est in lege Moysi. 4. Præcepit etiam populo habitantium Jerusalem, ut darent partes Sacer-
dotibus, & Levitis, ut possent vacare legi Domini. 5. Quod cùm percrebruisset in auribus multitudi-
nis, plurimas obtulere primitias filii Israel frumenti, vini, & olei, mellis quoque: & omnium, quæ
gignit humus, decimas obtulerunt. 6. Sed & filii Israel & Juda, qui habitabant in urbibus Juda, ob-
tulerunt decimas boum & ovium, decimasque sanctorum, quæ voverant Domino Deo suo: atque
universa portantes, fecerunt acervos plurimos. 7. Mense tertio cœperunt acervorum iacere funda-
menta, & mense septimo compleverunt eos. 8. Cumque ingressi fuissent Ezechias & principes eius,
viderunt acervos, & benedixerunt Domino ac populo Israel. 9. Interrogavitque Ezechias Sacerdotes
& Levitas, cur ita iacerent acervi. 10. Respondit illi Azarias Sacerdos primus de stirpe Sadoc, dicens:
Ex quo cœperunt offerri primitiæ in domo Domini, comedimus, & saturati sumus, & remanserunt
plurima, eò quòd benedixerit Dominus populo suo: reliquiarum autem copia est ista, quam cernis.
B 11. Præcepit igitur Ezechias ut præpararent horrea in domo Domini. Quod cùm fecissent, 12. Intu-
lerunt, tam primitias, quàm decimas, & quæcumque voverant, fideliter. Fuit autem præfectus eorum
Chonenias Levita, & Semei frater eius secundus, 13. Post quem Iahiel, & Azarias, & Nahath, &
Asael, Ierimoth, Iozabad quoque, & Eliel, & Iesmachias, & Mahath, & Banaias, præpositi sub mani-
bus Chonenie, & Semei fratris eius, ex imperio Ezechiæ regis & Azariæ pontificis domus Dei, ad quos
omnia pertinebant. 14. Core verò filius Iemna Levites & ianitor Orientalis portæ, præpositus erat iis
quæ sponte offerebantur Domino, primitiisque & consecratis in Sancto sanctorum. 15. Et sub cura
eius Eden, & Beniamin, Iesue, & Semeias, Amarias quoque & Sechenias, in civitatibus Sacerdotum,
ut fideliter distribuerent fratribus suis partes, minoribus atque maioribus: 16. Exceptis maribus ab an-
nis tribus & supra, cunctis qui ingrediebantur templum Domini, & quidquid per singulos dies condu-
cebat in ministerio, atque observationibus iuxta divisiones suas, 17. Sacerdotibus per familias, &
Levitis a vigesimo anno & supra, per ordines & turmas suas, 18. Universæque multitudini, tam
uxoribus, quàm liberis eorum utriusque sexus, fideliter cibi, de his quæ sanctificata fuerant, præ-
bebantur. 19. Sed & filiorum Aaron per agros, & suburbana urbium singularum, dispositi erant vi-
ri qui partes distribuerent universo sexui masculino de Sacerdotibus & Levitis. 20. Fecit ergo Eze-
chias universa que diximus in omni Iuda: operatusque est bonum & rectum & verum, coram Domi-
no Deo suo. 21. In universa cultura ministerii domus Domini, iuxta legem & cæremonias, volens
requirere Deum suum in toto corde suo: fecitque & prosperatus est.

CAPUT XXXII.

Sennacherib Judam invadente, & Deum cæli blasphemante, Ezechias populum hortatur fidere in Domino, a quo ille minis & blasphemiis nititur eum avertere, orantibus autem Ezechia & Isaia, Angelus dissipat exercitum Sennacherib: qui fugiens, à filiis occiditur: porro Ezechias nimia felicitate elatus, Deum offendit; cui impius filius Manasses succedit.

4 Reg. 18. c. 13. Eccl. 48. c. 20. Isai. 36. a. 1. 1 POst quæ & huiuscemodi veritatem, venit Sennacherib rex Assyriorum, & ingressus Ju- A
dam, obsedit civitates munitas, volens eas capere. 2. Quod cùm vidisset Ezechias, venisse
scilicet Sennacherib, & totum belli impetum verti contra Jerusalem, 3. Inito cum principi-
bus consilio, virisque fortissimis, ut obturarent capita fontium, qui erant extra urbem: & hoc
omnium decernente sententia, 4. Congregavit plurimam multitudinem, & obturaverunt cunctos fon-
tes, & rivum qui fluebat in medio terræ, dicentes: Ne veniant reges Assyriorum, & inveniant aqua-
rum abundantiam. 5. Ædificavit quoque, agens industriè, omnem murum, qui fuerat dissipatus, &
extruxit turres desuper, & forinsecus alterum murum: instauravitque Mello in Civitate David, &
fecit universi generis armaturam & clypeos: 6. Constituitque principes bellatorum in exercitu: & con-
vocavit universos in platea portæ civitatis, ac locutus est ad cor eorum dicens: 7. Viriliter agite, &
confortamini: nolite timere, nec paveatis regem Assyriorum, & universam multitudinem, quæ est
cum eo: multo enim plures nobiscum sunt, quàm cum illo. 8. Cum illo enim est brachium carneum:
nobiscum Dominus Deus noster, qui auxiliator est noster, pugnatque pro nobis. Confortatusque est
populus huiuscemodi verbis Ezechiæ regis Juda. 9. Quæ postquam gesta sunt, misit Sennacherib rex
Assyriorum servos suos in Jerusalem (ipse enim cum universo exercitu obsidebat Lachis) ad Ezechiam
regem Juda, & ad omnem populum qui erat in urbe, dicens: 10. Hæc dicit Sennacherib rex Assy-
riorum: In quo habentes fiduciam sedetis obsessi in Jerusalem? 11. Num Ezechias decipit vos, ut
tradat morti in fame & siti, affirmans quòd Dominus Deus vester liberet vos de manu regis Assyrio-
rum? 12. Numquid non iste est Ezechias, qui destruxit excelsa illius, & altaria, & præcepit Juda & B
Jerusalem, dicens: Coram altari uno adorabitis, & in ipso comburetis incensum? 13. An ignoratis
quæ ego fecerim, & patres mei, cunctis terrarum populis? nunquid prævaluerunt dii gentium, om-
niumque terrarum, liberare regionem suam de manu mea? 14. Quis est de universis diis gentium quas
vastaverunt patres mei, qui potuerit eruere populum suum de manu mea, ut possit etiam Deus ve-
ster eruere vos de hac manu? 15. Non vos ergo decipiat Ezechias, nec vana persuasione deludat, ne-
que credatis ei. Si enim nullus potuit deus cunctarum gentium atque regnorum liberare populum suum
de manu mea, & de manu patrum meorum, consequenter nec Deus vester poterit eruere vos de manu
mea. 16. Sed & alia multa locuti sunt servi ejus contra Dominum Deum, & contra Ezechiam servum
eius. 17. Epistolas quoque scripsit plenas blasphemiæ in Dominum Deum Israel, & locutus est adver-
sus eum: Sicut dii gentium cæterarum non potuerunt liberare populum suum de manu mea, sic &
Deus Ezechiæ eruere non poterit populum suum de manu ista. 18. Insuper & clamore magno, lingua
Judaica, contra populum qui sedebat in muris Jerusalem, personabat, ut terreret eos, & caperet ci-
vitatem. 19. Locutusque est contra Deum Jerusalem, sicut adversum deos populorum terræ, opera
manuum hominum. 20. Oraverunt igitur, Ezechias rex, & Isaias filius Amos prophetes, adversum
hanc blasphemiam, ac vociferati sunt usque in cælum. 21. Et misit Dominus angelum, qui percussit
omnem virum robustum, & bellatorem, & principem exercitus regis Assyriorum: reversusque est cum
Tob. 1. d. 21. ignominia in terram suam. Cumque ingressus esset domum dei sui, filii qui egressi fuerant de utero C
eius, interfecerunt eum gladio. 22. Salvavitque Dominus Ezechiam & habitatores Jerusalem de manu
Sennacherib regis Assyriorum, & de manu omnium, & præstitit eis quietem per circuitum. 23. Mul-
ti etiam deferebant hostias & sacrificia Domino in Jerusalem, & munera Ezechiæ regi Juda: qui exal-
4. Reg. 20. a. 1. tatus est post hæc coram cunctis gentibus. 24. In diebus illis ægrotavit Ezechias usque ad mortem, &
Isai. 38. a. 1. oravit Dominum: exaudivitque eum, & dedit ei signum. 25. Sed non iuxta beneficia, quæ accepe-
rat, retribuit, quia elevatum est cor eius: & facta est contra eum ira, & contra Judam & Jerusalem.
26. Humiliatusque est posteà, eò quòd exaltatum fuisset cor eius, tam ipse, quàm habitatores Jeru-
salem: & idcircò non venit super eos ira Domini in diebus Ezechiæ. 27. Fuit autem Ezechias dives,
& inclytus valdè, & thesauros sibi plurimos congregavit argenti & auri & lapidis pretiosi, aromatum,
& armorum universi generis, & vasorum magni pretii. 28. Apothecas quoque frumenti, vini, &
olei, & præsepia omnium iumentorum, caulasque pecorum, 29. Et urbes ædificavit sibi: habebat
quippe greges ovium & armentorum innumerabiles, eò quòd dedisset ei Dominus substantiam multam
nimis. 30. Ipse est Ezechias, qui obturavit superiorem fontem aquarum Gihon, & avertit eas subter
ad Occidentem Urbis David: in omnibus operibus suis fecit prospere quæ voluit. 31. Attamen in
legatione principum Babylonis, qui missi fuerant ad eum, ut interrogarent de portento, quod ac-
ciderat super terram, dereliquit eum Deus ut tentaretur, & nota fierent omnia quæ erant in corde
eius. 32. Reliqua autem sermonum Ezechiæ, & misericordiarum eius, scripta sunt in visione Isaiæ
filii Amos prophetæ, & in Libro regum Juda & Israel. 33. Dormivitque Ezechias cum patribus suis,
& sepelierunt eum super sepulchra filiorum David: & celebravit eius exequias universus Juda, & om-
nes habitatores Jerusalem: regnavitque Manasses filius eius pro eo.

CA-

CAPUT XXXIII.

Manasses ob suas impietates captivus in Babylonem ducitur: in qua afflictione ad Deum conversus, suo regno restituitur & idolis abiectis Dei cultum restaurat: ad impius filius Amon succedit, & hoc à suis interfecto, regnat pius eius filius Josias.

1 DUodecim annorum erat Manasses cùm regnare cœpisset, & quinquagintaquinque annis regna- 4. Re. 21. a. 1.
A vit in Jerusalem. 2. Fecit autem malum coram Domino, iuxta abominationes gentium, quas
subvertit Dominus coram filiis Israel: 3. Et conversus instauravit excelsa, quæ demolitus fuerat Eze-
chias pater eius: construxitque aras Baalim, & fecit lucos, & adoravit omnem militiam cæli, & co-
luit eam. 4. Ædificavit quoque altaria in domo Domini, de qua dixerat Dominus: In Jerusalem
erit nomen meum in æternum. 5. Ædificavit autem ea cuncto exercitui cæli, in duobus atriis domus
Domini. 6. Transireque fecit filios suos per ignem in Vallebenennom: observabat somnia, sectaba- 2. Re 7. b. 10
tur auguria, maleficis artibus inserviebat, habebat secum magos, & incantatores: multaque mala
operatus est coram Domino, ut irritaret eum. 7. Sculptile quoque & conflatile signum posuit in do-
mo Dei, de qua locutus est Deus ad David, & ad Salomonem filium eius, dicens: In domo hac & in
Jerusalem, quam elegi de cunctis tribubus Israel, ponam nomen meum in sempiternum. 8. Et mo-
veri non faciam pedem Israel de terra, quam tradidi patribus eorum: ita duntaxat si custodierint fa- 3. Reg. 8. b. 18
cere quæ præcepi eis, cunctamque legem & cæremonias, atque iudicia per manum Moysi. 9. Igitur
Manasses seduxit Judam, & habitatores Jerusalem, ut facerent malum super omnes gentes, quas sub-
verterat Dominus à facie filiorum Israel. 10. Locutusque est Dominus ad eum, & ad populum illius,
& attendere noluerunt. 11. Idcircò superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorum ceperuntque
Manassen, & vinctum catenis atque compedibus duxerunt in Babylonem. 12. Qui postquam coangu-
status est, oravit Dominum Deum suum: & egit pœnitentiam valdè coram Deo patrum suorum. 13.
Deprecatusque est eum, & obsecravit instanter: & exaudivit orationem eius, reduxitque eum Jerusalem
in regnum suum, & cognovit Manasses quòd Dominus ipse esset Deus. 14. Post hæc ædificavit murum
B extra Civitatem David, ad Occidentem Gihon in convalle, ab introitu portæ piscium per circuitum
usque ad Ophel, & exaltavit illum vehementer: constituitque principes exercitus in cunctis civitati-
bus Juda munitis: 15. Et abstulit deos alienos, & simulacrum de domo Domini; aras quoque, quas
fecerat in monte domus Domini, & in Jerusalem, & proiecit omnia extra urbem. 16. Porrò instaura-
vit altare Domini, & immolavit super illud victimas, & pacifica, & laudem: præcepitque Judæ ut
serviret Domino Deo Israel. 17. Attamen adhuc populus immolabat in excelsis Domino Deo suo. 18.
Reliqua autem gestorum Manasse: & obsecratio eius ad Deum suum: verba quoque Videntium, qui
loquebantur ad eum in nomine Domini Dei Israel, continentur in sermonibus regum Israel. 19. Ora-
tio quoque eius & exauditio, & cuncta peccata atque contemptus, loca etiam in quibus ædificavit
excelsa, & fecit lucos, & statuas, antequam ageret pœnitentiam, scripta sunt in sermonibus Ho-
zai. 20. Dormivit ergo Manasses cum patribus suis, & sepelierunt eum in domo sua: regnavitque pro
eo filius eius Amon. 21. Viginti duorum annorum erat Amon cùm regnare cœpisset, & duobus annis
regnavit in Jerusalem. 22. Fecitque malum in conspectu Domini, sicut fecerat Manasses pater eius: &
cunctis idolis, quæ Manasses fuerat fabricatus, immolavit atque servivit. 23. Et non est reveritus fa-
ciem Domini, sicut reveritus est Manasses pater eius: & multò maiora deliquit. 24. Cumque coniu-
rassent adversùs eum servi sui, interfecerunt eum in domo sua. 25. Porrò reliqua populi multitudo,
cæsis iis, qui Amon percusserant, constituit regem Judam filium eius pro eo,

CAPUT XXXIV.

Josias, idolorum cultu sublato, templum instaurat: repertoque legis libro, conterritus est, ex illius præscripto omnia constituit, & convocato populo lectoque libro fœdus cum Domino percussit.

A 1 OCto annorum erat Josias cum regnare cœpisset, & triginta & uno anno regnavit in Jerusalem:
2. Fecitque quod erat rectum in conspectu Domini, & ambulavit in viis David patris sui: non 4. Reg. 22. a. 1
declinavit neque ad dexteram, neque ad sinistram. 3. Octavo autem anno regni sui, cùm adhuc es-
set puer, cœpit quærere Deum patris sui David: & duodecimo anno, postquam regnare cœperat,
mundavit Judam & Jerusalem ab excelsis, & lucis, simulacrisque & sculptilibus. 4. Destruxeruntque
coram eo aras Baalim: & simulacra, quæ superposita fuerant, demoliti sunt: lucos etiam, & scul-
ptilia succidit atque comminuit: & super tumulos eorum, qui eis immolare consueverant, frag-
menta dispersit. 5. Ossa præterea sacerdotum combussit in altaribus idolorum, mundavitque Judam
& Jerusalem. 6. Sed & in urbibus Manasse, & Ephraim, & Simeon, usque Nephthali, cuncta sub-
vertit. 7 Cumque altaria dissipasset, & lucos, & sculptilia contrivisset in frusta, cunctaque delubra
demolitus esset de universa terra Israel, reversus est in Jerusalem. 8. Igitur anno octavodecimo regni
sui, mundata iam terra, & templo Domini, misit Saphan filium Eseliæ, & Maanam principem ci-
vitatis, & Joha filium Joachaz à commentariis, ut instaurarent domum Domini Dei sui. 9. Qui ve-
nerunt ad Helciam sacerdotem magnum acceptamque ab eo pecuniam, quæ illata fuerat in domum
Domini, & quam congregaverant Levitæ, & ianitores de Manasse, & Ephraim, & universis reliquis
Israel, ab omni quoque Juda, & Beniamin, & habitatoribus Jerusalem. 10. Tradiderunt in mani-
bus eorum qui præerant operariis in domo Domini, ut instaurarent templum, & infirma quæque sar-
cirent. 11. At illi dederunt eum artificibus, & cæmentariis, ut emerent lapides de lapicidinis: & li-
gna

gna ad commissuras ædificii, & ad contignationem domorum, quas destruxerant reges Iuda. 12. Qui
fideliter cuncta faciebant. Erant autem præpositi operantium, Iahath & Abdias de filiis Merari, Za-
charias & Mosollam de filiis Caath, qui urgebant opus: omnes Levitæ scientes organis canere. 13. Su-
per eos verò, qui ad diversos usus onera portabant, erant scribæ & magistri de Levitis ianitores.
14. Cumque efferrent pecuniam, quæ illata fuerat in templum Domini, reperit Helcias sacerdos
Librum legis Domini per manum Moysi. 15. Et ait ad Saphan scribam: Librum legis inveni in domo
Domini: Et tradidit ei, 16. At ille intulit volumen ad regem, & nuntiavit ei dicens: Omnia quæ B
dedisti in manu servorum tuorum, ecce complentur. 17. Argentum quod repertum est in domo Do-
mini, conflaverunt: datumque est præfectis artificum, & diversa opera fabricantium. 18. Propte-
reà tradidit mihi Helcias sacerdos hunc librum. Quem cum rege præsente recitasset, 19. Audissetque
ille verba legis, scidit vestimenta sua: 20. Et præcepit Helciæ, & Ahieam filio Saphan, & Abdon
filio Micha, Saphan quoque scribæ, & Asaæ servo regis, dicens: 21. Ite, & orate Dominum pro me,
& pro reliquis Israel & Iuda, super universis sermonibus Libri istius, qui repertus est: magnus enim
furor Domini stillavit super nos, eò quòd non custodierint patres nostri verba Domini, ut facerent
omnia quæ scripta sunt in isto volumine. 22. Abiit ergo Helcias, & hi qui simul à rege missi fuerant
ad Oldam prophetidem, uxorem Sellum filii Thecuath, filii Hasra custodis vestium: quæ habitabat
in Ierusalem in Secunda: & locuti sunt ei verba, quæ suprà narravimus. 23. At illa respondit eis:
Hæc dicit Dominus Deus Israel: Dicite viro, qui misit vos ad me. 24. Hæc dicit Dominus: Ecce
ego inducam mala super locum istum, & super habitatores eius, cunctaque maledicta, quæ scripta
sunt in Libro hoc, quem legerunt coram rege Iuda. 25. Quia dereliquerunt me, & sacrificaverunt
diis alienis, ut me ad iracundiam provocarent in cunctis operibus manuum suarum, ideircò stillabit
furor meus super locum istum, & non extinguetur. 26. Ad regem autem Iuda, qui misit vos pro
Domino deprecando, sic loquimini: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Quoniam audisti verba volu-
minis, 27. Atque emollitum est cor tuum, & humiliatus es in conspectu Dei, super his quæ dicta sunt C
contra locum hunc, & habitatores Ierusalem, reveritusque faciem meam scidisti vestimenta tua, &
flevisti coram me: ego quoque exaudivi te, dicit Dominus. 28. Iam enim colligam te ad patres tuos,
4.Reg 23.2.1 & infereris in sepulchrum tuum in pace: nec videbunt oculi tui omne malum, quod ego inducturus
sum super locum istum, & super habitatores eius. Retulerunt itaque regi cuncta quæ dixerat. 29. At
ille convocatis universis maioribus natu Iuda & Ierusalem, 30. Ascendit in domum Domini, unaqs
omnes viri Iuda & habitatores Ierusalem, Sacerdotes & Levitæ, & cunctus populus à minimo usque
ad maximum. Quibus audientibus in domo Domini, legit rex omnia verba voluminis: 31. Et stans
in tribunali suo percussit fœdus coram Domino, ut ambularet post eum, & custodiret præcepta, &
testimonia, & iustificationes eius, in toto corde suo, & in tota anima sua, faceretque quæ scripta
sunt in volumine illo, quod legerat. 32. Adiuravit quoque super hoc omnes, qui reperti fuerant in
Ierusalem & Beniamin: & fecerunt habitatores Ierusalem iuxta pactum Domini Dei patrum suorum.
33. Abstulit ergo Iosias cunctas abominationes de universis regionibus filiorum Israel: & fecit omnes
qui residui erant in Israel, servire Domino Deo suo. Cunctis diebus eius non recesserunt à Domino
Deo patrum suorum.

CAPUT XXXV.

*Immolato Phase maxima cum sollemnitate plurimisque victimis, Iosias festum azymorum septem die-
bus celebravit; deinde contra regem Aegypti pugnare tentans, graviterque vulneratus moritur cum in-
genti omnium luctu, & præsertim Ieremiæ Prophetæ.*

1 FEcit autem Iosias in Ierusalem Phase Domino, quod immolatum est quartadecima die mensis A
4.Re.23.c.21 primi: 2. Et constituit Sacerdotes in officiis suis, hortatusque est eos ut ministrarent in domo
Domini. 3. Levitis quoque, ad quorum eruditionem omnis Israel sanctificabatur Domino, locutus
est: Ponite arcam in sanctuario templi, quod ædificavit Salomon filius David rex Israel, nequaquam
enim eam ultrà portabitis: nunc autem ministrate Domino Deo vestro, & populo eius Israel. 4. Et
præparate vos per domos & cognationes vestras, in divisionibus singulorum, sicut præcepit David rex
Israel, & descripsit Solomon filius eius. 5. Et ministrate in sanctuario per familias turmasque Leviti-
cas, 6. Et sanctificati immolate Phase: fratres etiam vestros, ut possint iuxta verba quæ locutus est
Dominus in manu Moysi facere, præparate. 7. Dedit præterea Iosias omni populo, qui ibi fuerat in-
ventus in sollemnitate Phase, agnos & hædos de gregibus, & reliqui pecoris triginta millia, boum
quoque tria millia. hæc de regis universa substantia. 8. Duces quoque eius, sponte quod voverant,
obtulerunt, tam populo, quàm Sacerdotibus & Levitis. Porrò Helcias, & Zacharias, & Iahiel,
principes domus Domini, dederunt sacerdotibus ad faciendum Phase pecora commixtim duo millia
sexcenta, & boves trecentos. 9. Chonenias autem, & Semeias, etiam Nathanael, fratres eius, nec
non Hasabias, & Iehiel, & Iozabad, principes Levitarum, dederunt cæteris Levitis ad celebrandum
Phase quinque millia pecorum, & boves quingentos, 10. Præparatumque est ministerium, & steterunt
sacerdotes in officio suo: Levitæ quoque in turmis, iuxta regis imperium. 11. Et immolatum est
Phase: asperseruntque Sacerdotes manu sua sanguinem, & Levitæ detraxerunt pelles holocaustorum:
12. Et separaverunt ea ut darent per domos & familias singulorum, & offerrentur Domino, sicut scri- B
ptum est in libro Moysi: de bobus quoque fecerunt similiter. 13. Et assaverunt Phase super ignem,
iuxta quod in lege scriptum est: pacificas verò hostias coxerunt in lebetibus, & cacabis, & ollis, &
festinato distribuerunt universæ plebi: 14. Sibi autem, & Sacerdotibus postea paraverunt: nam in
oblatione holocaustorum & idipsum usque ad noctem sacerdotes fuerunt occupati: unde Levitæ sibi,
& sacerdotibus filiis Aaron paraverunt novissimis. 15. Porrò cantores filii Asaph stabant in ordine suo,
iuxta præceptum David, & Asaph, & Heman, & Idithun, prophetarum regis, ianitores verò per
portas

portis singulas observabant, ita ut nec puncto quidem discederent à ministerio: quam ob rem & fra-
B tres eorum Levitæ paraverunt eis cibos. 16. Omnis igitur cultura Domini ritè completa est in die illa,
ut facerent Phase, & offerrent holocausta super altare Domini, iuxta præceptum regis Josiæ. 17. Fe-
cerintque filii Israel, qui reperti fuerant ibi, Phase in tempore illo, & sollemnitatem azymorum septem
diebus. 18. Non fuit Phase simile huic in Israel à diebus Samuelis prophetæ: sed nec quisquam de cun-
ctis regibus Israel fecit Phase sicut Josias, Sacerdotibus, & Levitis, & omni Judæ, & Israel qui reper-
tus fuerat, & habitantibus in Jerusalem. 19. Octavodecimo anno regni Josiæ hoc Phase celebratum
est. 20. Postquam instauraverat Josias templum, ascendit Nechao rex Ægypti ad pugnandum in Char-
camis iuxta Euphraten: & processit in occursum eius Josias. 21. At ille missis ad eum nuntiis, ait: 4.Re.23.f.29
Quid mihi & tibi est rex Juda? non adversum te hodie venio, sed contra aliam pugno domum, ad
quam me Deus festinatò ire præcepit: desine adversùm Deum facere, qui mecum est, ne interficiat
te. 22. Noluit Josias reverti, sed præparavit contra eum bellum, nec acquievit sermonibus Nechao
ex ore Dei: verùm perrexit ut dimicaret in campo Mageddo. 23. Ibique vulneratus à sagittariis, dixit Zach.12.d.11.
pueris suis: Educite me de prælio, quia oppidò vulneratus sum. 24. Qui transtulerunt eum de curru
in alterum currum, qui sequebatur eum more regio, & asportaverunt eum in Jerusalem, mortuusq;
est, & sepultus in mausoleo patrum suorum: & universus Juda & Jerusalem luxerunt eum: 25. Jere-
mias maximè: cuius omnes cantores atque cantatrices, usque in presentem diem, lamentationes super
Josiam replicant; & quasi lex obtinuit in Israel: Ecce scriptum fertur in lamentationibus. 26. Reli-
qua autem sermonum Josiæ & misericordiarum eius, quę lege præcepta sunt Domini; 27. Opera quo-
que illius prima & novissima, scripta sunt in Libro regum Juda & Israel.

CAPUT XXXVI.

*Josiæ succedit eius filius Joachaz, quem Nechao rex Ægypti transfert in Ægyptum, fratremque Elia-
kim quem Joakim nominat, substituit: quo in Babylonem ducto à Nabuchodonosore, regnat filius Joachim,
& hunc rex Assyriorum una cum vasis templi in Babylonem adducit, patruumque illius impium Sedeciam
substituit: qui Assyriis rebellans, templo ac Ierusalem incensis, transfertur unà cum populo in Babylonem
propter regum & populi peccata, donec per Cyrum regem Persarum primo anno regni eius redeundi datur
facultas.*

A 1 TUlit ergo populus terræ Joachaz filium Josiæ, & constituit regem pro patre suo in Jerusalem. 4.Re.23.f.30.
2. Viginti trium annorum erat Joachaz, cùm regnare cœpisset, & tribus mensibus regnavit
in Jerusalem. 3. Amovit autem eum rex Ægypti cum venisset in Jerusalem, & condemnavit terram
centum talentis argenti, & talento auri. 4. Constituitque pro eo regem, EliaKim fratrem eius, su- Matt.1.b.13.
per Iudam & Ierusalem: & vertit nomen eius Ioakim: ipsum verò Ioachaz tulit secum, & abduxit
in Ægyptum. 5. Vigintiquinque annorum erat Ioakim cum regnare cœpisset, & undecim annis re-
gnavit in Ierusalem: fecitque malum coram Domino Deo suo. 6. Contra hunc ascendit Nabuchodono-
sor rex Chaldæorum, & vinctum catenis duxit in Babylonem. 7. Ad quam & vasa Domini transtulit,
& posuit ea in templo suo. 8. Reliqua autem verborum Ioakim, & abominationum eius, quas operа-
tus est, & quæ inventa sunt in eo, continentur in Libro regum Iuda & Israel. Regnavit autem Ioa-
chim filius eius pro eo. 9. Octo annorum erat Ioachim cùm regnare cœpisset, & tribus mensibus, ac
decem diebus regnavit in Jerusalem, fecitque malum in conspectu Domini. 10. Cumque anni circulus 4.Re.24.d.17
volveretur, misit Nabuchodonosor rex, qui adduxerunt eum in Babylonem, asportatis simul pretio- Ier.37.a.1.
sissimis vasis domus Domini. Regem verò constituit Sedeciam patruum eius super Iudam & Ierusalem:
11. Viginti & unius anni erat Sedecias cum regnare cœpisset, & undecim annis regnavit in Jerusalem.
12. Fecitque malum in oculis Domini Dei sui, nec erubuit faciem Ieremiæ prophetæ, loquentis ad se
ex ore Domini, 13. A rege quoque Nabuchodonosor recessit, qui adiuraverat eum per Deum: & in-
B duravit cervicem suam & cor, ut non reverteretur ad Dominum Deum Israel. 14. Sed & universi prin-
cipes sacerdotum, & populus prævaricati sunt iniquè iuxta universas abominationes Gentium, & pol-
luerunt domum Domini quam sanctificaverat sibi in Ierusalem. 15. Mittebat autem Dominus Deus
patrum suorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte consurgens, & quotidie commonens:
eò quòd parceret populo & habitaculo suo. 16. At illi subsannabant nuntios Dei, & parvipendebant
sermones eius, illudebantque prophetis, donec ascenderet furor Domini in populum eius, & esset
nulla curatio. 17. Adduxit enim super eos regem Chaldæorum, & interfecit iuvenes eorum gladio in
domo sanctuarii sui: non est misertus adolescentis, & virginis, & senis, nec decrepiti quidem, sed
omnes tradidit in manibus eius. 18. Universaque vasa domus Domini, tam maiora, quàm minora,
& thesauro templi, & regis, & principum, transtulit in Babylonem. 19. Incenderunt hostes domum
Dei, destruxeruntque murum Ierusalem, universas turres combusserunt, & quidquid pretiosum fue-
rat, demoliti sunt. 20. Si quis evaserat gladium, ductum in Babylonem servivit regi, & filiis eius,
donec imperaret rex Persarum, 21. Et compleretur sermo Domini ex ore Ieremiæ, & celebraret terra 1. Esd.1.a.6.
sabbata sua: cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum, usque dum complerentur septuaginta 2. 3.
anni. 22. Anno autem primo Cyri regis Persarum ad explendum sermonem Domini, quem locutus fue- Ier.25.c.12.
rat per os Ieremiæ, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum: qui iussit prædicari in univer- 29.c.10.
so regno suo, etiam per scripturam, dicens: 23. Hæc dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terræ
dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipse præcepit mihi ut ædificarem ei domum in Ierusalem, quæ est
in Iudæa: quis ex vobis est in omni populo eius? sit Dominus Deus suus cum eo, & ascendat.

LIBER

LIBER PRIMVS
ESDRÆ.

CAPUT PRIMUM.

Cyrus completis 70. captivitatis Babylonica annis divinitùs inſpiratus, redditis vaſis templi Salomonis 5400. captivitatem Iſraelitis relaxat, concedens templi readificationem.

1 IN anno primo Cyri regis Perſarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Jere- A
2.Par.36 d 22 miæ, ſuſcitavit Dominus ſpiritum Cyri regis Perſarum: & traduxit vocem in om-
Ier.25 c.12. ni regno ſuo, etiam per ſcripturam, dicens: 2. Hæc dicit Cyrus rex Perſarum:
29.c.10. Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipſe præcepit mihi ut ædifi-
carem ei domum in Jeruſalem, quæ eſt in Judæa. 3. Quis eſt in vobis de univerſo
populo eius? Sit Deus illius cum ipſo. Aſcendat in Jeruſalem, quæ eſt in Iudæa,
& ædificet domum Domini Dei Iſrael, ipſe eſt Deus qui eſt in Ieruſalem. 4. Et
omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant, adiuvent eum viri de loco ſuo argento & auro, &
ſubſtantia, & pecoribus, excepto quod voluntariè offerunt templo Dei, quod eſt in Ieruſalem. 5. Et
ſurrexerunt principes patrum de Iuda, & Beniamin, & Sacerdotes, & Levitæ, & omnis, cuius Deus
ſuſcitavit ſpiritum, ut aſcenderent ad ædificandum templum Domini, quod erat in Ieruſalem. 6.
Univerſique qui erant in circuitu, adjuverunt manus eorum in vaſis argenteis & aureis, in ſubſtan-
tia & iumentis, in ſupellectili, exceptis his quæ ſponte obtulerant. 7. Rex quoque Cyrus protulit
vaſa templi Domini, quæ tulerat Nabuchodonoſor de Ieruſalem, & poſuerat ea in templo Dei ſui.
8. Protulit autem ea Cyrus rex Perſarum per manum Mitridatis filii Gazabar, & annumeravit ea Sal-
ſabaſar principi Iuda. 9. Et hic eſt numerus eorum: Phialæ aureæ triginta, phialæ argenteæ mille,
cultri viginti novem, ſcyphi aurei triginta, 10. Scyphi argentei ſecundi quadringenti decem: vaſa
alia mille. 11. Omnia vaſa aurea & argentea, quinque millia quadringenta: univerſa tulit Saſſaba-
ſar, cum his qui aſcendebant de tranſmigratione Babylonis in Ieruſalem.

CAPUT II.

Numerus revertentium duce Zorobabel è captivitate Babylonica in Ieruſalem; ac donorum in readificationem templi oblatorum.

2 Eſ. 7. b 6. 1 HI ſunt autem provinciæ filii, qui aſcenderunt de captivitate, quam tranſtulerat Nabuchodo- A
noſor rex Babylonis in Babylonem, & reverſi ſunt in Ieruſalem & Iudam, unuſquiſque in
civitatem ſuam. 2. Qui venerunt cum Zorobabel, Ioſue, Nehemia, Saria, Rahelaia, Mardochai,
Belſan, Meſphar, Beguai, Rehum, Baana, Numerus virorum populi Iſrael: 3. Filii Pharos, duo
millia centum ſeptuaginta duo. 4. Filii Sephatia, trecenti ſeptuaginta duo. 5. Filii Area, ſeptingenti
ſeptuaginta quinque. 6. Filii Phahath Moab, filiorum Ioſue: Ioab, duo millia octingenti duodecim.
7. Filii Ælam, mille ducenti quinquaginta quattuor. 8. Filii Zethua, nongenti quadraginta quinque.
9. Filii Zachai, ſeptingenti ſexaginta. 10. Filii Bani, ſexcenti quadraginta duo. 11. Filii Bebai,
ſexcenti vigintitres. 12. Filii Azgad, mille ducenti viginriduo 13. Filii Adonicam, ſexcenti ſexagin-
taſex. 14. Filii Beguai, duo millia quinquagintaſex. 15 Fili Adin, quadringenti quinquagintaquat-
tuor. 16. Filii Ather, qui erant ex Ezechia, nonagintaocto. 17. Filii Beſai, trecenti vigintitres.
18. Filii Iora, centum duodecim. 19. Filii Haſum, ducenti vigintitres. 20. Filii Gebbar, nonagin-
taquinque. 21. filii Bethlehem, centum vigintitres. 22. Viri Netupha, quinquagintaſex. 23. Viri Ana-
thoth, centum vigintiocto. 24. Filii Azmaveth, quadragintaduo. 25. Filii Cariathiarim, Cephira,
& Beroth, ſeptingenti quadragintatres. Filli Rama & Gabaa, ſexcenti viginti unus. 27. Viri Ma-
chmas, centum vigintiduo. 28. Viri Bethel & Hai, ducenti vigintitres. 29. Filii Nebo, quinquagin-
ta duo. 30. Filii Megbis, centum quinquagintaſex. 31. Filii Ælam alterius, mille ducenti quinqua- B
gintaquatuor. 32. Filii Harim, trecenti viginti. 33. Filii Lod, Hadid, & Ono, ſeptingenti viginti-
quinque. 34. Fili Iericho, trecenti quadragintaquinque. 35. Filii Sanaa, tria millia ſexcenti triginta.
36. Sacerdotes: Filii Iadaia in domo Joſue, nongenti ſeptuagintatres. 37. Filii Emmer, mille quin-
quigintaduo. 38. Filii Pheshur, mille ducenti quadraginta ſeptem. 39. Filii Harim, mille decem
& ſeptem. 40. Levitæ: Filii Ioſue & Cedmihel filiorum Odoviæ, ſeptuagintaquattuor. 41. Canto-
res: Filii Aſaph, centum vigintiocto. 42. Filii Ianitorum: filii Sellum, filii Ater. filii Telmon, filii
Accub, filii Hatita, filii Sobai: univerſi centum trigintanovem. 43. Nathinæi: filii Siha, filii Ha-
ſupha, filii Tabbaoth, Filli Ceros, filii Siaa, filii Phadon, 45. Filii Lebana, filii Hagaba, filii Accub,
46. Filii Hagab, filii Semlai, filii Hanan, 47. Filii Gaddel, filii Gaber, filii Raaia, 48. Filii Raſin,
filii Necoda, filii Gazam, 49. Filii Aza, filii Phaſea, filii Beſee, 50. Filii Aſena, filii Munim, filii
Nephuſim, 51. Filii Bachuc, filii Hacupha, filii Harhur, 52. Filii Besluth, filii Mahida, filii Harſa,
53. Filii Bercos, filii Siſara, filii Thema, 54. filii Naſia, filii Natipha, 55. filii ſervorum Salomonis,

filii Sotai, filii Sopherèt, filii Pharuda, 56. Filii Jala, filii Dercon, filii Geddel, 57. Filii Saphatia,
B filii Hatil, filii Phochereth, qui erant de Asebaim, filii Ami. 58. Omnes Nathinæi, & filii servorum
Salomonis, trecenti nonagintaduo. 59. Et hi qui ascenderunt de Thelmala, Thelharsa, Cherub, &
Adon, & Emer: & non potuerunt indicare domum patrum suorum & semen suum, utrùm ex Israel es-
sent, 60. Filii Dalaia, filii Tobia, filii Necoda, sexcenti quinquaginraduo. 61. Et de filiis Sacer-
dotum: filii Hobia, filii Accos, filii Berzellai, qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis, uxorem,
& vocatus est nomine eorum: 62. Hi quæsierunt scripturam genealogiæ suæ, & non invenerunt, &
eiecti sunt de sacerdotio. 63. Et dixit Athersatha eis, ut non comederent de Sancto sanctorum, donec
surgeret sacerdos doctus atque perfectus, 64. Omnis multitudo quasi unus, quadragintaduo millia
trecenti sexaginta: 65. Exceptis servis eorum, & ancillis, qui erant septem millia trecenti trigintase-
ptem: & in ipsis cantores atque cantatrices ducenti. 66. Equi eorum, septingenti trigintasex, muli
eorum, ducenti quadragintaquinque. 67. Cameli eorum, quadringenti trigintaquinque, asini eo-
rum, sex millia septingenti viginti. 68. Et de principibus patrum, cùm ingrederentur templum Do-
mini, quod est in Jerusalem, sponte obtulerunt in domum Dei ad extruendam eam in loco suo. 69.
Secundùm vires suas dederunt impensas operis, auri solidos sexaginta millia & mille, argenti mnas
quinque millia, & vestes sacerdotales centum. 70. Habitaverunt ergo Sacerdotes, & Levitæ, & de po-
pulo. & cantores, & Janitores, & Nathinæi, in urbibus suis, universusque Israel in civitatibus
suis.

CAPUT III.

Convocato populo in Ierusalem, extruitur altare super quo victima offeruntur; celebratur quoq; septem diebus Festum tabernaculorum: & secundo reversionis anno templum fundatur, populo vociferante, partùm ex gaudio, partim ex fletu.

A 1 IAmque venerat mensis septimus, & erant sibi Israel in civitatibus suis: congregatus est ergo po-
pulus quasi vir unus in Jerusalem. 2. Et surrexit Iosue filius Iosedec, & fratres eius sacerdotes,
& Zorobahel filius Salathiel, & fratres eis, & ædificaverunt altare Dei Israel, ut offerrent in eo holo-
cautomata. sicut scriptum est in lege Moysi viri Dei: 3. Collocaverunt autem altare Dei super bases
suas, deterrentibus eos per circuitum populis terrarum, & obtulerunt super illud holocaustum Do-
mino manè & vespere: 4. Feceruntque sollemnitatem tabernaculorum, sicut scriptum est, & holo.
caustum diebus singulis per ordinem secundùm præceptum opus diei in die suo. 5. Et post hæc ho-
locaustum iuge, tam in Calendis quàm in universis sollemnitatibus Domini, quæ erant consecratæ,
& in omnibus in quibus ultrò offerebatur munus Domino 6. A primo die mensis septimi cœperunt of-
ferre holocaustum Domino: porro templum Dei nondum fundatum erat. 7. Dederunt autem pecunias
latomis & cæmentariis: cibum quoque, & potum, & oleum, Sidoniis Tyriisque, ut deferrent li-
gna cedrina de Libano ad mare Ioppe, iuxta quod præceperat Cyrus rex Persarum eis. 8. Anno au-
tem secundo adventus eorum ad templum Dei in Ierusalem, mense secundo, cœperunt Zorobabel fi-
lius Salathel, & Iosue filius Iosedec, & reliqui de fratribus eorum Sacerdotes, & Levitæ, & omnes
qui venerant de captivitate in Jerusalem, & constituerunt Levitas à viginti annis & supra, ut urge-
rent opus Domini. 9. Stetitque Iosue & filii eius, & fratres eius, Cedmihel & filii eius, & filii Iuda,
quasi vir unus, ut instarent super eos qui faciebant opus in templo Dei: filii Henadad, & filii eo-
rum, & fratres eorum Levitæ. 10. Fundato igitur à cæmentariis templo Domini, steterunt sacerdo-
B tes in ornatu suo cum tubis: & Levitæ filii Asaph in cymbalis, ut laudarent Deum per manus David
regis Israel. 11. Et concinebant in hymnis & confessione Domino: Quoniam bonus, quoniam in æ-
ternum misericordia eius super Israel. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in lau-
dando Dominum, eò quòd fundatum esset templum Domini. 12. Plurimi etiam de Sacerdotibus &
Levitis, & principes patrum, & seniores, qui viderant templum prius cùm fundatum esset, & hoc
templum in oculis eorum, flebant voce magna: & multi vociferantes in lætitia, elevabant vocem.
13. Nec poterat quisquam agnoscere vocem clamoris lætantium, & vocem fletus populi: commix-
tim enim populus vociferabatur clamore magno, & vox audiebatur procul.

CAPVT IV.

Israelis hostes Samaritani, qui ab Assur missi fuerant ad inhabitandas urbes Samariæ, impediunt templi & urbis instaurationem, quòd non admitterentur ut simul ædificarent, & usque ad secundum Darii annum intermitti procurant.

A 1 AUdierunt autem hostes Iudæ & Beniamin, quia filii captivitatis ædificarent templum Domino
Deo Israel: 2. Et accedentes ad Zorobabel, & ad principes patrum, dixerunt eis: Ædifice-
mus vobiscum, quia ita ut vos, quærimus Deum vestrum: ecce nos immolavimus victimas à diebus
Asor Haddan regis Assur, qui adduxit nos huc. 3. Et dixit ei Zorobabel, & Iosue, & reliqui prin-
cipes patrum Israel: Non est vobis & nobis ut ædificemus domum Deo nostro, sed nos ipsi soli ædifica-
bimus Domino Deo nostro, sicut præcepit nobis Cyrus rex Persarum. 4. Factum est igitur, ut popu-
lus terræ impediret manus populi Iudæ, & turbaret eos in ædificando. 5. Conduxerunt autem adver-
sùs eos consiliatores, ut destruerent consilium eorum omnibus diebus Cyri regi Persarum, & usque
ad regnum Darii regis Persarum. 6. In regno autem Assueri, in principio regni eius, scripserunt ac-
cusationem adversùs habitatores Iudæ & Ierusalem. 7. Et in diebus Artaxerxis scripsit Beselam Mithri-
dates, & Thabeel, & reliqui qui erant in consilio eorum, ad Artaxerxem regem Persarum: epistola
autem accusationis scripta erat Syriacè, & legebatur sermone Syro. 8. Reum Beelteem, & Samsai
scriba, scripserunt epistolam unam de Ierusalem Artaxerxi regi huiuscemodi: 9. Reum Beelteem, &
Samsai scriba, & reliqui consiliatores eorum, Dinæi, & Apharsathachæi, Terphalæi, Apharsæi,
Erchuæi,

Erchuæi, Babylonii, Susanechæi, Dievi, & Ælamitæ, 10. Et cæteri de Gentibus, quas transtulit
Asenaphar magnus & gloriosus: & habitare eas fecit in civitatibus Samariæ, & in reliquis regionibus
trans flumen in pace: 11. (Hoc est exemplar epistolæ, quam miserunt ad eum) Artaxerxi regi, servi
tui, viri qui sunt trans fluvium, salutem dicunt. 12. Notum sit regi, quia Judæi, qui ascenderunt B
à te ad nos, venerunt in Jerusalem civitatem rebellem & pessimam, quam ædificant, extruentes mu-
ros eius, & parietes componentes. 13. Nunc igitur notum sit regi, quia si civitas illa ædificata fue-
rit, & muri eius instaurati, tributum, & vectigal, & annuos reditus non dabunt, & usque ad reges
hæc noxa perveniet. 14. Nos autem memores salis, quod in palatio comedimus, & quia læsiones re-
gis videre nefas ducimus, idcircò misimus & nuntiavimus regi, 15. Ut recenseas in libris historiarum
patrum tuorum, & invenies scriptum in commentariis: & scies quoniam urbs illa, urbs rebellis est,
& nocens regibus & provinciis, & bella concitantur in ea ex diebus antiquis: quam ob rem & civitas
ipsa destructa est. 16. Nuntiamus nos regi, quoniam si civitas illa ædificata fuerit, & muri ipsius in-
staurati, possessionem trans fluvium non habebis. 17. Verbum misit rex ad Reum Beelteem, & Sam-
sai scribam, & ad reliquos qui erant in consilio eorum habitatores Samariæ, & cæteris trans Flu-
vium, salutem dicens & pacem. 18. Accusatio, quam misistis ad nos, manifestè lecta est coram me.
19. Et à me præceptum est: & recensuerunt, inveneruntque quoniam civitas illa à diebus antiquis ad-
versum reges rebellat, & seditiones, & prælia concitantur in ea: 20. Nam & reges fortissimi fuerunt in
Jerusalem, qui & dominati sunt omni regioni, quę trans Fluvium est: tributum quoque & vectigal,
& reditus accipiebant. 21. Nunc ergo audite sententiam: Prohibeatis viros illos, ut urbs illa non æ-
dificetur, donec si fortè à me iussum fuerit. 22. Videte ne negligenter hoc impleatis, & paulatim
crescat malùm contra reges. 23. Itaque exemplum edicti Artaxerxis regis lectum est coram Reum Beel-
teem, & Samsai scriba, & consiliariis eorum: & abierunt festini in Jerusalem ad Judæos, & prohibue-
runt eos in brachio & robore. 24. Tunc intermissum est opus domus Domini in Jerusalem, & non
fiebat usque ad annum secundum regni Darii regis Persarum.

CAPUT V.

*Aggæi & Zachariæ Prophetarum exhortatione templi ædificatio repetitur, frustrà conantibus hoc impe-
dire principibus qui trans Flumen in Samaria constituti erant à rege Assyriorum.*

1 PRophetaverunt autem Aggæus Propheta, & Zacharias filius Addo, prophetantes ad Judæos, A
qui erant in Judæa & Jerusalem, in nomine Dei Israel. 2. Tunc surrexerunt Zorobabel filius
Salathiel, & Josue filius Josedec, & cœperunt ædificare templum Dei in Jerusalem, & cum eis pro-
phetæ Dei adiuvantes eos. 3. In ipso autem tempore venit ad eos Thathanai, qui erat dux trans Flu-
men, & Stharbuzanai, & consiliarii eorum: sicque dixerunt eis: Quis dedit vobis consilium ut do-
mum hanc ædificaretis, & muros eius instauraretis? 4. Ad quod respondimus eis, quæ essent nomina
hominum auctorum ædificationis illius. 5. Oculus autem Dei eorum factus est super senes Judæorum,
& non potuerunt inhibere eos. Placuitque ut res ad Darium referretur, & tunc satisfacerent adversus
accusationem illam. 8. Exemplar epistolæ, quam misit Thathanai dux regionis trans Flumen, & Sthar-
buzanai, & consiliatores eius Arphasachæi, qui erant trans Flumen, ad Darium regem. 7. Sermo
quem miserant ei, sic scriptus erat: Dario regi pax omnis. 8. Notum sit regi, isse nos ad Judæam
provinciam, ad domum Dei magni, quæ ædificatur lapide impolito, & ligna ponuntur in parieti-
bus: opusque illud diligenter extruitur, & crescit in manibus eorum. 9. Interrogavimus ergo senes
illos, & ita diximus eis: Quis dedit vobis potestatem ut domum hanc ædificaretis, & muros hos in-
stauraretis? 10. Sed & nomina eorum quæsivimus ab eis, ut nuntiaremus tibi: scripsimusque nomina
eorum virorum, qui sunt principes in eis. 11. Huiuscemodi autem sermonem responderunt nobis,
dicentes: Nos sumus Servi Dei cæli & terræ, & ædificamus templum, quod erat extructum ante hos
annos multos, quodque rex Israel magnus ædificaverat, & extruxerat. 12. Postquam autem ad ira- B
cundiam provocaverunt patres nostri Deum cæli, tradidit eos in manus Nabuchodonosor regis Baby-
lonis Chaldæi, domum quoque hanc destruxit, & populus eius transtulit in Babylonem. 13. Anno
autem primo Cyri regis Babylonis, Cyrus rex proposuit edictum ut domus Dei hæc ædificaretur. 14.
Nam & vasa templi Dei aurea & argentea, quæ Nabuchodonosor tulerat de templo, quod erat in Je-
rusalem, & asportaverat ea in templum Babylonis, protulit Cyrus rex de templo Babylonis, & data
sunt Sassabasar vocabulo, quem & principem constituit, 15. Dixitque ei: Hæc vasa tolle, & vade,
& pone ea in templo, quod est in Jerusalem, & domus Dei ædificetur in loco suo. 16. Tunc itaque
Sassabasar ille venit & posuit fundamenta templi Dei in Jerusalem, & ex eo tempore usque nunc ædi-
ficatur, & necdum completum est. 17. Nunc ergo, si videtur regi bonum, recenseat in bibliotheca
regis, quæ est in Babylone, utrumnam à Cyro rege iussum fuerit ut ædificaretur domus Dei in Ieru-
salem, & voluntatem regis super hac remittat ad nos.

CAPUT VI.

*Darius Cyri decretum de templo extruendo in bibliotheca sua inventum iubet compleri suppeditato sum-
ptu; templum autem sexto Darii anno absolutum, cum ingenti lætitia plurimisque victimis dedicatur, ac
Pascha septem diebus celebratur.*

1 TUnc Darius rex præcepit: & recensuerunt in bibliotheca librorum, qui erant repositi in Ba-
bylone, 2. Et inventum est in Ecbatanis, quod est castrum in Medena provincia, volumen
unum, talisque scriptus erat in eo commentarius: 3. Anno primo Cyri regis: Cyrus rex decrevit ut
domus Dei ædificaretur, quæ est in Ierusalem, in loco ubi immolent hostias, & ut ponant fundamen-
ta supportantia altitudinem cubitorum sexaginta, & latitudinem cubitorum sexaginta. 4. Ordines de
lapidibus impolitis tres, & sic ordines de lignis novis: sumptus autem de domo regis dabuntur. 5. Sed
& vasa

& vasa templi Dei aurea & argentea, quæ Nabuchodonosor tulerat de templo Jerusalem, & attulerat ea in Baby-
lonem, reddantur, & referantur in templum Jerusalem in locum suum, quæ & posita sunt in templo Dei. 6. Nunc ergo
Thathanai dux regionis, quæ est trans Flumen, Stharbuzanai, & consiliarii vestri Apharsachai, qui estis trans
Flumen, procul recedite ab illis, 7. Et dimittite fieri templum Dei illud à duce Judæorum, & à senioribus eorum,
ut domum Dei illam ædificent in loco suo. 8. Sed & à me præceptum est, quid oporteat fieri à presbyteris Judæo-
rum illis, ut ædificetur domus Dei, scilicet ut de arca regis, id est, de tributis, quæ dantur de regione trans
Flumen, studiosè sumptus dentur viris illis ne impediatur opus. 9. Quod si necesse fuerit, & vitulos, & agnos, &
hœdos in holocaustum Deo cæli, frumentum, sal, vinum, & oleum, secundùm ritum Sacerdotum, qui sunt
in Jerusalem, detur eis per singulos dies. ne sit in aliquo querimonia. 10. Et offerant oblationes Deo cæli, orent-
que pro vita regis, & filiorum ejus. 11. A me ergo positum est decretum: Ut omnis homo qui hanc mutaverit jus-
sionem, tollatur lignum de domo ipsius, & erigatur, & configatur in eo; domus autem ejus publicetur. 12. Deus
autem, qui habitare fecit nomen suum ibi, dissipet omnia regna & populum qui extenderit manum suam ut repu-
gnet, & dissipet domum Dei illam, quæ est in Jerusalem. Ego Darius statui decretum, quod studiosè impleri vo-
lo. 13. Igitur Thathanai dux regionis trans Flumen & Stharbuzanai, & consiliarii ejus, secundùm quod præce-
perat Darius rex, sic diligenter executi sunt. 14. Seniores autem Judæorum ædificabant, & prosperabantur juxta
prophetiam Aggæi prophetæ, & Zachariæ filii Addo: & ædificaverunt & construxerunt, jubente Deo Israel, &
jubente Cyro, & Dario, & Artaxerxe, regibus Persarum: 15. Et compleverunt domum Dei istam, usque ad
diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus regni Darii regis. 16. Fecerunt autem filii Israel, Sacerdotes &
Levitæ, & reliqui filiorum transmigrationis, dedicationem Domus Dei in gaudio. 17. Et obtulerunt in dedica-
tionem Domus Dei, vitulos centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, hircos caprarum pro peccato to-
tius Israel duodecim, juxta numerum tribuum Israel. 18. Et statuerunt Sacerdotes in ordinibus suis, & Levitas
in vicibus suis, super opera Dei in Jerusalem, sicut scriptum est in libro Moysi. 19. Fecerunt autem filii Israel Num. 3. a. 6.
B transmigrationis, Pascha, quartadecima die mensis primi. 20. Purificati enim fuerant Sacerdotes & Levitæ quasi 8. b. 9.
unus: omnes mundi ad immolandum pascha universis filiis transmigrationis, & fratribus suis Sacerdotibus, & sibi.
21. Et comederunt filii Israel, qui reversi fuerant de transmigratione, & omnes qui se separaverant à coinquina-
tione Gentium terræ ad eos, ut quærerent Dominum Deum Israel. 22. Et fecerunt sollemnitatem azymorum se-
ptem diebus in lætitia, quoniam lætificaverat eos Dominus, & converterat cor regis Assur ad eos, ut adjuvaret
manus eorum in opere domus Domini Dei Israel.

CAPUT VII.

*Esdras scriba assumptis comitibus, Jerusalem ascendit, cum edicto regis magnisque muneribus, legem Dei do-
cturus, populùmque recturus, & refertur regis edictum.*

A 1 POst hæc autem verba in regno Artaxerxis regis Persarum, Esdras filius Sarajæ, filii Azariæ, filii Helciæ, 2.
Filii Sellum, filii Sadoc, filii Achitob, 3. Filii Amariæ, filii Azariæ, filii Merajoth, 4. Filii Zarahiæ, filii
Ozi, filii Bocci, 5. Filii Abisue, filii Phinees, filii Eleazar, filii Aaron sacerdotis ab initio. 6. Ipse Esdras ascen-
dit de Babylone, & ipse scriba velox in lege Moysi, quam Dominus Deus dedit Israel: & dedit ei rex secundùm
manum Domini Dei ejus super eum, omnem petitionem ejus. 7. Et ascenderunt de filiis Israel, & de filiis Sacer-
dotum, & de filiis Levitarum, & de cantoribus, & de janitoribus, & de Nathinæis, in Jerusalem, anno septi-
mo Artaxerxis regis. 8. Et venerunt in Jerusalem mense quinto, ipse est annus septimus regis. 9. Quia in primo
die mensis primi cœpit ascendere de Babylone, & in primo die mensis quinti venit in Jerusalem, juxta manum Dei
sui bonam super se. 10. Esdras enim paravit cor suum, ut investigaret legem Domini, & faceret & doceret in Israel
præceptum & judicium. 11. Hoc est autem exemplar epistolæ edicti, quod dedit rex Artaxerxes Esdræ sacerdoti,
scribæ erudito in sermonibus & præceptis Domini, & cæremoniis ejus in Israel. 12. Artaxerxes rex regum Esdræ
sacerdoti, scribæ legis Dei cæli doctissimo, salutem. 13. A me decretum est, ut cuicumque placuerit in regno
meo de populo Israel, & de Sacerdotibus ejus, & de Levitis, ire in Jerusalem, tecum vadat. 14. A facie enim re-
gis, & septem consiliatorum ejus, missus es, ut visites Judæam & Jerusalem in lege Dei tui, quæ est in manu tua:
15. Et ut feras argentum & aurum, quod rex & consiliatores ejus sponte obtulerunt Deo Israel, cujus in Jerusalem
tabernaculum est. 16. Et omne argentum & aurum quodcumque inveneris in universa provincia Babylonis, & po-
pulus offerre voluerit, & de Sacerdotibus quæ sponte obtulerint domui Dei sui, quæ est in Jerusalem, 17. Liberè
accipe, & studio eme de hac pecunia vitulos, arietes, agnos, & sacrificia & libamina eorum, & offer ea super
altare templi Dei vestri, quod est in Jerusalem. 18. Sed & si quid tibi & fratribus tuis placuerit, de reliquo argen-
to & auro ut faciatis, juxta voluntatem Dei vestri facite. 19. Vasa quoque, quæ dantur tibi in ministerium do-
B mus Dei tui, trade in conspectu Dei in Jerusalem. 20. Sed & cætera, quibus opus fuerit in domum Dei tui, quan-
tumcumque necesse est ut expendas, dabitur de thesauro, & de fisco regis, 21. Et à me. Ego Artaxerxes rex, sta-
tui atque decrevi omnibus custodibus arcæ publicæ, qui sunt trans Flumen, ut quodcumque petierit à vobis Esdras
sacerdos, scriba legis Dei cæli, absque mora detis, 22. Usque ad argenti talenta centum, & usque ad frumenti
coros centum, & usque ad vini batos centum, & usque ad batos olei centum, sal verò absque mensura. 23. Om-
ne, quod ad ritum Dei cæli pertinet, tribuatur diligenter in domo Dei cæli: ne fortè irascatur contra regnum
regis, & filiorum ejus. 24. Vobis quoque notum facimus de universis Sacerdotibus, & Levitis, & cantoribus, & jani-
toribus, Nathinæis, & ministris domus Dei hujus, ut vectigal, & tributum, & annonas, non habeatis potestatem
imponendi super eos. 25. Tu autem Esdra secundùm sapientiam Dei tui, quæ est in manu tua, constitue judices
& præsides, ut judicent omni populo qui est trans Flumen, his videlicet qui noverunt legem Dei tui, sed & im-
peritos docete liberè. 26. Et omnis qui non fecerit legem Dei tui, & legem regis diligenter, judicium erit de
eo, sive in mortem, sive in exilium, sive in condemnationem substantiæ ejus, vel certè in carcerem. 27. Be-
neditus Dominus Deus patrum nostrorum, qui dedit hoc in corde regis, ut glorificaret domum Domini, quæ
est in Jerusalem, 28. Et in me inclinavit misericordiam suam coram rege & consiliatoribus ejus, & universis
principibus regis potentibus: & ego confortatus manu Domini Dei mei, quæ erat in me, congregavi de Israel
principes qui ascenderent mecum.

C A-

CAPUT VIII.

Recensentur qui de Babylone ascenderunt cum Esdra: qui indicto jejunio pro directione itineris Deum precantes, prospere perveniunt in Jerusalem, ac vasa quæ secum attulerunt, in templum afferunt cum victimis.

1 HI sunt ergo principes familiarum, & genealogia eorum, qui ascenderunt mecum in regno Artaxerxis regis A
de Babylone. 2. De filiis Phinees, Gersom. De filiis Ithamar, Daniel. De filiis David, Hattus. 3. De filiis
Secheniæ, filii Pharos, Zacharias: & cum eo numerati sunt viri centum quinquaginta. 4. De filiis Phahath Moab Elioe-
nai filius Zarehe, & cum eo ducenti viri. 5. De filiis Secheniæ, filiis Ezechiel, & cum eo trecenti viri, 6. De filiis
Adan, Abed filius Jonathan, & cum eo quinquaginta viri. 7. De filiis Alam, Isaias filius Athaliæ, & cum eo se-
ptuaginta viri. 8. De filiis Saphatiæ, Zebedia filius Michael, & cum eo octoginta viri. 9. De filiis Joab, Obedia
filius Jahiel, & cum eo ducenti decem & octo viri. 10. De filiis Selomith, filius Josphiæ, & cum eo centum sexa-
ginta viri, 11. De filiis Bebai, Zacharias filius Bebai, & cum eo viginti octo viri. 12. De filiis Azgad, Johanan fi-
lius Eccetan, & cum eo centum & decem viri. 13. De filiis Adonicam, qui erant novissimi: & hæc nomina eo-
rum: Elipheleth, & Jehiel, & Samajas, & cum eis sexaginta viri. 14. De filiis Begui, Uthai, & Zachur, &
cum eis septuaginta viri. 15. Congregavi autem eos ad fluvium, qui decurrit ad Ahava, & mansimus ibi tribus
diebus: quæsivique in populo & in sacerdotibus de filiis Levi, & non inveni ibi. 16. Itaque misi Eliezer, & Ariel,
& Semejam, & Elnathan, & Jarib, & alterum Elnathan, & Nathan, & Zachariam, & Mosollam principes: &
Jojarib, & Elnathan sapientes. 17. Et misi eos ad Eddo, qui est primus in Chasphiæ loco, & posui in ore eorum
verba, quæ loquerentur ad Eddo, & fratres ejus Nathinæos, in loco Chasphiæ, ut adducerent nobis ministros
domus Dei nostri. 18. Et adduxerunt nobis per manum Dei nostri bonam super nos, virum doctissimum
de filiis Moholi filii Levi filii Israel, & Sarabiam & filios ejus & fratres ejus decem & octo, 19. Et Hasabiam, & cum
eo Isaiam de filiis Merari, fratresque ejus, & filios ejus viginti: 20. Et de Nathinæis, quos dederat David & prin-
cipes ad ministeria Levitarum, Nathinæos ducentos viginti: omnes hi suis nominibus vocabantur. 21. Et prædi-
cavi ibi jejunium juxta fluvium Ahava, ut affligeremur coram Domino Deo nostro, & peteremus ab eo viam re-
ctam nobis & filiis nostris, universæque substantiæ nostræ. 22. Erubui enim petere à rege auxilium & equites, qui
defenderent nos ab inimico in via: quia dixeramus regi: Manus Dei nostri est super omnes, qui quærunt eum in
bonitate: & imperium ejus & fortitudo ejus, & furor super omnes, qui derelinquunt eum. 23. Jejunavimus au- B
tem, & rogavimus Deum nostrum per hoc: & evenit nobis prosperè. 24. Et separavi de principibus Sacerdotum
duodecim, Sarabiam, & Hasabiam, & cum eis de fratribus eorum decem. 25. Appendique eis argentum & au-
rum, & vasa consecrata domus Dei nostri, quæ obtulerat rex & consiliatores ejus, & principes ejus, universusque
Israel eorum, qui inventi fuerant: 26. Et appendi in manibus eorum argenti talenta sexcenta quinquaginta, &
vasa argentea centum, auri centum talenta: 27. Et crateres aureos viginti, qui habebant solidos millenos, &
vasa æris fulgentis optimi duo, pulchra, ut aurum. 28. Et dixi eis: Vos sancti Domini, & vasa sancta, & ar-
gentum & aurum quod sponte oblatum est Domino Deo patrum nostrorum: 29. Vigilate & custodite, donec ap-
pendatis coram principibus Sacerdotum, & Levitarum, & ducibus familiarum Israel in Jerusalem, in thesau-
rum domus Domini. 30. Susceperunt autem Sacerdotes & Levitæ pondus argenti, & auri, & vasorum, ut deferr-
rent Jerusalem in domum Dei nostri. 31. Promovimus ergo à flumine Ahava duodecimo die mensis primi ut per-
geremus Jerusalem: & manus Dei nostri fuit super nos, & liberavit nos de manu inimici & insidiatoris in via. 32.
Et venimus Jerusalem, & mansimus ibi tribus diebus. 33. Die autem quarta appensum est argentum, & aurum, &
vasa in domo Dei nostri per manum Meremoth filii Uriæ Sacerdotis, & cum eo Eleazar filius Phinees, cumque eis
Jozabed filius Josue, & Noadaja filius Bennoi Levitæ, 34 Juxta numerum & pondus omnium: descriptumque
est omne pondus in tempore illo. 35. Sed & qui venerant de captivitate filii transmigrationis, obtulerunt holocau-
tomata Deo Israel, vitulos duodecim pro omni populo Israel, arietes nonaginta sex, agnos septuaginta septem,
hircos pro peccato duodecim: omnia in holocaustum Domino. 36 Dederunt autem edicta regis satrapis, qui
erant de conspectu regis, & ducibus trans Flumen, & elevaverunt populum & domum Dei.

CAPUT IX.

*Audiens Esdras Judæos matrimonia contraxisse cum gentibus, scindit vestimenta sua: & populi peccata confite-
tur, lugetque coram Domino.*

1 POstquam autem hæc completa sunt, accesserunt ad me principes, dicentes: Non est separatus populus Israel, A
Sacerdotes & Levitæ, à populis terrarum, & abominationibus eorum, Chananæi videlicet, & Hethæi,
& Pherezæi, & Jebusæi, & Ammonitarum, & Moabitarum, & Ægyptiorum, & Amorrhæorum: 2. Tulerunt
enim de filiabus eorum sibi & filiis suis, & commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum: manus etiam
principum & magistratuum fuit in transgressione hac prima. 3. Cùmque audissem sermonem istum, scidi pallium
meum & tunicam, & evelli capillos capitis mei & barbæ, & sedi mœrens. 4. Convenerunt autem ad me omnes,
qui timebant verbum Dei Israel, pro transgressione eorum qui de captivitate venerant, & ego sedebam tristis
usque ad sacrificium vespertinum: 5. Et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea, & scisso pallio & tuni-
ca, curvavi genua mea, & expandi manus meas ad Dominum Deum meum, 6. Et dixi: Deus meus confundor &
erubesco levare faciem meam ad te: quoniam iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super caput nostrum, & delicta
nostra creverunt usque ad cælum, 7. A diebus patrum nostrorum: sed & nos ipsi peccavimus graviter usque ad
diem hanc, & iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi, & reges nostri, et Sacerdotes nostri, in manum regum terrarum,
et in gladium et in captivitatem, et in rapinam, et in confusionem vultus, sicut et die hac. 8. Et nunc quasi parum et ad
momentum facta est deprecatio nostra apud Dominum Deū nostrum, ut dimitteretur nobis reliquiæ, et daretur nobis
paxillus in loco sancto ejus, et illuminaret oculos nostros Deus noster, et daret nobis vitā modicā in servitute nostra,
9. Quia

9. Quia servi sumus, & in servitute nostra non dereliquit nos Deus noster, sed inclinavit super nos mise-
ricordiam coram rege Persarum, ut daret nobis vitam, & sublimaret domum Dei nostri, & exstrueret so-
litudines eius, & daret nobis sepem in Iuda & Ierusalem. 10. Et nunc quid dicemus Deus noster post hæc?
quia dereliquimus mandata tua. 11. Quæ præcepisti in manu servorum tuorum prophetarum dicens: Ter-
ra, ad quam vos ingredimini ut possideatis eam, terra immunda est, iuxta immunditiam populorum,
cæterarumque terrarum, abominationibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os in coinquina-
tione sua. 12. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum, & filias eorum ne accipiatis filiis vestris, & non
quæratis pacem eorum, & prosperitatem eorum, usque in æternum: ut confortemini, & comedatis quæ
bona sunt terræ, & heredes habeatis filios vestros usque in sæculum. 13. Et post omnia quæ venerunt super Deut. 7. a. 3.
nos in operibus nostris pessimis, & in delicto nostro magno, quia tu Deus noster liberasti nos de iniquita-
te nostra, & dedisti nobis salutem sicut est hodie. 14. Ut non converteremur, & irrita faceremus man-
data tua, neque matrimonia iungeremus cum populis abominationum istarum. Numquid iratus es nobis
usque ad consummationem ne dimitteres nobis reliquias ad salutem. 15. Domine Deus Israel justus es tu:
quoniam derelicti sumus, qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro, non enim
stari potest coram te super hoc.

CAPUT X.

*Esdras convocatis universis filiis transmigrationis præcepit repudiari uxores alienigenas, quod cum se fa-
cturos spopondissent, recensentur qui huic operi præsint, & qui huiuscemodi matrimonia contraxerant.*

A 1 SIc ergo orante Esdra, & implorante eo, & flente, & iacente ante templum Dei, collectus est ad
eum de Israel cœtus grandis nimis virorum & mulierum & puerorum, & flevit populus fletu mul-
to. 2. Et respondit Sechenias filius Jehiel de filii Ælam, & dixit Esdræ: Nos prævaricati sumus
in Deum nostrum, & duximus uxores alienigenas de populis terræ, & nunc, si est pœnitentia in Israel
super hoc. 3. Percutiamus fœdus cum Domino Deo nostro, ut proiiciamus universas uxores, & eos qui
de his nati sunt, iuxta voluntatem Domini, & eorum qui timent præceptum Domini Dei nostri, secun-
dùm legem fiat. 4. Surge, tuum est decernere, nosque erimus tecum, confortare, & fac. 5. Surrexit
ergo Esdras, & adiuravit principes Sacerdotum & Levitarum, & omnem Israel, ut facerent secundùm
verbum hoc, & iuraverunt. 6. Et surrexit Esdras ante domum Dei, & abiit ad cubiculum Iohanam filii
Eliasib; & ingressus est illuc, panem non comedit, & aquam non bibit, lugebat enim transgressionem
eorum, qui venerant de captivitate. 7. Et missa est vos in Juda, & in Jerusalem omnibus filiis transmi-
grationis, ut congregarentur in Jerusalem. 8. Et omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium
principum & seniorum, auferetur universa substantia eius, & ipse abiicietur de cœtu transmigrationis.
9. Convenerunt igitur omnes viri Juda & Beniamin in Jerusalem tribus diebus, ipse est mensis nonus, vi-
gesimo die mensis, & sedit omnis populus in platea domus Dei, trementes pro peccato, & pluviis. 10.
Et surrexit Esdras sacerdos, & dixit ad eos: Vos transgressi estis, & duxistis uxores alienigenas, ut
adderetis super delictum Israel. 11. Et nunc date confessionem Domino Deo patrum vestrorum, & faci-
te placitum eius, & separamini à populis terræ, & ab uxoribus alienigenis. 12. Et respondit universa
multitudo, dixitque voce magna: Juxta verbum tuum ad nos, sic fiat. 13. Verumtamen quia populus
multus est, & tempus pluviæ, & non sustinemus stare foris, & opus est non est diei unius vel duorum
(vehementer quippe peccavimus in sermone isto) 14. Constituantur principes in universa multitudine,
B & omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas, veniant in temporibus statutis, & cum
his seniores per civitatem & civitatem, & iudices eius, donec avertatur ira Dei nostri à nobis super pec-
cato hoc. 15. Igitur Jonathan filius Azahel, & Jaasia filius Thecue, steterunt super hoc, & Mesollam &
Sebethai Levites adiuverunt eos: 16. Feceruntque sic filii transmigrationis. Et abierunt, Esdras Sacer-
dos, & viri principes familiarum, in domos patrum suorum, & omnes per nomina, & sederunt in die
primo mensis decimi ut quærerent rem. 17. Et consummati sunt omnes viri, qui duxerant uxores alieni-
genas, usque ad diem primam mensis primi. 18. Et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores
alienigenas. De filiis Iosue filii Josedec, & fratres eius, Maasia, & Eliezer, & Jarib, & Godolia. 19.
Et dederunt manus suas ut ejiecerent uxores suas, & pro delicto suo arietem de ovibus offerrent. 20. Et
de filiis Emmer, Hanani, & Zebadia. 21. Et de filiis Harim, Maasia, & Elia, & Semeia, & Iehiel, & Ozias.
22. Et de filiis Pheshur, Elioenai, Maasia, Ismael, Nathanael, Iozabed, & Elasa. 23. Et de filiis Levitarum,
Jozabed, & Semei, & Celaia, ipse est Calita, Phataia, Juda, & Eliezer. 24. Et de cantoribus, Eliasib. Et de
ianitoribus, Sellum, & Telem, & Uri. 25. Et ex Israel, de filiis Pharos, Remeia, & Jezia, & Melchia, &
Banea. 26. Et de filiis Ælam, Mathania, Zacharias, & Jehiel, & Abdi, & Jerimoth, & Elia. 27. Et de filiis
Zethua, Elioenai, Eliasib, Mathania, & Jerimuth, & Zabad, & Aziza. 28. Et de filiis Bebai, Johanan, Hana-
nia, Zabbai, Athalai. 29. Et de filiis Bani, Mosollam, & Melluch, & Adaia, Jasub, & Saal, et Ramoth. 30.
Et de filiis Phahath Moab, Edna, et Chalal. Banaias, et Maasias, Mathanias, Beseleel, Bennui, et Manasse.
31. Et de filiis Herem, Eliezer, Josue, Melchias, Semeias, Simeon. 32. Beniamin, Maloche, Samarias. 33.
Et de filiis Hasom, Mathanai, Mathatha, Zabad, Eliphelet, Jermai, Manasse, Semei. 34. De filiis Bani,
Maaddi, Amram, et Vel. 35. Baneas, et Badaias, Cheliau, 36. Vania, Marimuth, et Eliasib, 37. Mathanias,
Mathanai, et Iasi, 38. Et Bani, et Bennui, Semei, 39. Et Salmias, et Nathan, et Adaias, 40. Et Mechne-
debai, Sisai, Sarai, 41. Ezrel, et Selemiau, Semeria, 42. Sellum, Amaria, Ioseph. 43. De filiis Nebo, Je-
hiel, Mathathias, Zabad, Zabina, Jeddu, et Joel, et Banaia. 44. Omnes hi acceperunt uxores alienigenas,
et fuerunt ex eis mulieres, quæ pepererant filios.

LIBER NEHEMIÆ, QUI ET ESDRÆ SECUNDUS DICITUR

CAPUT PRIMUM.

Nehemias Artaxerxis pincerna, audita Iudaeorum qui à captivitate residui erant afflictione, flet, ac multis diebus ieiunat, populi peccata confitens, & misericordiam à Deo petens.

1 VErba Nehemiæ filii Helchiæ. Et factum est in mense Casleu, anno vigesimo, & ego eram A
in Susis castro. 2. Et venit Hanani unus de fratribus meis, ipse & viri ex Iuda: & inter-
rogavi eos de Iudæis, qui remanserant, & supererant de captivitate & Ierusalem. 3. Et
dixerunt mihi: Qui remanserunt, & relicti sunt de captivitate ibi in provincia, in af-
fliictione magna sunt, & in opprobrio: & murus Ierusalem dissipatus est, & portæ eius
combustæ sunt igni. 4. Cùmque audissem verba huiuscemodi, sedi, & flevi, & luxi
diebus multis: jejunabam, & orabam ante faciem Dei cæli. 5. Et dixi: Quæso Domine Deus cæli
Dan. 9. 2. 4. fortis, magne atque terribilis, qui custodis pactum & misericordiam cum his qui te diligunt, & cu-
stodiunt mandata tua: 6. Fiant aures tuæ auscultantes, & oculi tui aperti, ut audias orationem servi
tui, quam ego oro coram te hodie, nocte & die, pro filiis Israel servis tuis, & confiteor pro pecca-
tis filiorum Israel, quibus peccaverunt tibi: ego & domus patris mei peccavimus. 7. Vanitate sedu-
cti sumus, & non custodivimus mandatum tuum, & cæremonias, & iudicia, quæ præcepisti Moysi
famulo tuo. 8. Memento verbi, quod mandasti Moysi servo tuo, dicens: Cum transgressi fueritis, ego
dispergam vos in populos: 9. Et si revertamini ad me, & custodiatis præcepta mea, & faciatis ea;
etiamsi abducti fueritis ad extrema cæli, inde congregabo vos, & reducam in locum, quem elegi ut
habitaret nomen meum ibi. 10. Et ipsi servi tui, & populus tuus: quos redemisti in fortitudine tua
magna, & in manu tua valida. 11. Obsecro Domine, sit auris tua attendens ad orationem servi tui,
& ad orationem servorum tuorum, qui volunt timere nomen tuum: & dirige servum tuum hodie,
& da ei misericordiam ante virum hunc, ego enim eram pincerna regis.

CAPUT II.

Nehemias, impetratis à rege litteris, venit Ierosolymam, & ad murorum instaurationem hortatur, & incumbit, frustrà frementibus hostibus.

1 FActum est autem in mense Nisan, anno vigesimo Artaxerxis regis: & vinum erat ante eum, & A
levavi vinum, & dedi regi: & eram quasi languidus ante faciem eius. 2. Dixitque mihi rex:
Quare vultus tuus tristis est, cum te ægrotum non videam? non est hoc frustrà, sed malum nescio
quod in corde tuo est. Et timui valdè, ac nimis: 3. Et dixi regi: Rex in æternum vive: quare non
mœreat vultus meus, quia civitas domus sepulchrorum patris mei deserta est, & portæ eius combu-
stæ sunt igni? 4. Et ait mihi rex: Pro qua re postulas? Et oravi Deum cæli. 5. Et dixi ad regem: Si
videtur regi bonum, & si placet servus tuus ante faciem tuam, ut mittas me in Iudæam, ad civitatem
sepulchri patris mei, & ædificabo eam. 6. Dixitque mihi rex, & regina quæ sedebat iuxta eum: Usq;
ad quod tempus erit iter tuum, & quando reverteris? Et placuit ante vultum regis, & misit me: &
constitui ei tempus. 7. Et dixi regi: Si regi videtur bonum, epistolas det mihi ad duces regionis trans
Flumen, ut traducant me, donec veniam in Iudæam. 8. Et epistolam ad Asaph custodem saltus re-
gis, ut det mihi ligna, ut tegere possim portas turris domus, & muros civitatis; & domum, quam
ingressus fuero. Et dedit mihi rex iuxta manum Dei mei bonam mecum. 9. Et veni ad duces regionis
trans Flumen, dedique eis epistolas regis. Miserat autem rex mecum principes militum, & equites.
10. Et audierunt, Sanaballat Horonites, & Tobias servus Ammanites: & contristati sunt afflictione
magna, quòd venisset homo, qui quæreret prosperitatem filiorum Israel. 11. Et veni Ierusalem, & B
eram ibi tribus diebus. 12. Et surrexi nocte ego, & viri pauci mecum, & non indicavi cuiquam quid
Deus dedisset in corde meo ut facerem in Ierusalem, & iumentum non erat mecum, nisi animal, cui
sedebam. 13. Et egressus sum per portam vallis nocte, & ante fontem draconis, & ad portam sterco-
ris, & considerabam murum Ierusalem dissipatum, & portas eius consumptas igni. 14. Et transivi
ad portam fontis, & ad aquæductum regis, & non erat locus iumento, cui sedebam, ut transiret.
15. Et ascendi per torrentem nocte, & considerabam murum, & reversus veni ad portam vallis, & re-
dii. 16. Magistratus autem nesciebant quò abiissem, aut quid ego facerem, sed & Iudæis & sacer-
dotibus, & optimatibus, & magistratibus, & reliquis qui faciebant opus, usque ad id loci nihil indicaveram.

17.Et dixi eis: Vos nostis afflictionem in qua sumus; quia Jerusalem deserta est, & portæ ejus consumptæ sunt igni:
venite, & ædificemus muros Jerusalem, & non simus ultrà opprobrium. 18. Et indicavi eis manum Dei mei, quòd
esset bona mecum, & verba regis, quæ locutus esset mihi, & ajo: Surgamus, & ædificemus. Et confortatæ sunt ma-
nus eorum in bono. 19. Audierunt autem Sanaballat Horonites, & Tobias servus Ammanites, & Gosem Arabs, & sub-
sannaverunt nos, & despexerunt, dixeruntque: Quæ est hæc res, quam facitis? numquid contra regem vos rebellatis?
20. Et reddidi eis sermonem, dixique ad eos: Deus cæli ipse nos juvat, & nos servi ejus sumus: surgamus & ædificemus:
vobis autem non est pars, & justitia, & memoria in Jerusalem.

CAPUT III.

Jerusalem in muris, turribus, ac portis ædificatur à variis qui hìc recensentur.

A 1 ET surrexit Eliasib sacerdos magnus,& fratres ejus sacerdotes,& ædificaverunt portam gregis:ipsi sanctificaverunt eam,
& statuerunt valvas ejus,& usque ad turrim centum cubitorum sanctificaverunt eam, usque ad turrim Hananeel.2.Et
juxta eum ædificaverunt viri Jericho:& juxta eum ædificavit Zachur filius Amri.3.Portam autem piscium ædificaverunt filii
Asnaa: ipsi texerunt eam,& statuerunt valvas ejus,& seras,& vectes. Et juxta eos ædificavit Marimuth filius Uriæ, filii Accus.
4.Et juxta eum ædificavit Mosollam filius Barachiæ,filii Mesezebel: & juxta eos ædificavit Sadoc filius Baana: 5. Et juxta eos
ædificaverunt Thecueni:optimates autem eorum non supposuerunt colla sua in opere Domini sui.6.Et portam veterem ædi-
ficaverunt Jojada filius Phasea,& Mosollam filius Besodia: ipsi texerunt eam,& statuerunt valvas ejus,& seras,& vectes: 7. Et
juxta eos ædificaverunt,Meltias Gabaonites, & Jadon Meronathites, viri de Gabaon & Maspha, pro duce qui erat in regione
trans Flumen.8.Et juxta eum ædificavit Eziel filius Araja aurifex:& juxta eum ædificavit Ananias filius pigmentarii:& dimi-
serunt Jerusalem usque ad murum plateæ latioris.9.Et juxta eum ædificavit Raphaja filius Hur,princeps vici Jerusalem 10.Et
juxta eum ædificavit Jedaja filius Haromaph contra domum suam:& juxta eum ædificavit Hattus filius Haseboniæ.11. Mediã
partem vici ædificavit Melchias filius Herem,& Hasub filius Phahath Moab,& turrim furnorum: 12. Et juxta eum ædificavit
Sellum filius Alohes princeps mediæ partis vici Jerusalem,ipse & filiæ ejus.13.Et portam vallis ædificavit Hanum,& habitato-
res Zanoë:ipsi ædificaverunt eam,& statuerunt valvas ejus,& seras,& vectes,& mille cubitos in muro usq; ad portam sterquili-
nii.14.Et portam sterquilinii ædificavit Melchias filius Rechab,princeps vici Bethacharam: ipse ædificavit eam,& statuit val-
vas ejus,& seras,& vectes.15.Et portam fontis ædificavit Sellum filius Cholhoza.princeps pagi Maspha: ipse ædificavit eam, &
B texit,& statuit valvas ejus,& seras,& vectes,& muros piscinæ Siloë in hortum regis,& usque ad gradus, qui descendunt de Ci-
vitate David.16.Post eum ædificavit Nehemias filius Azboc, princeps dimidiæ partis vici Bethsur, usque contra sepulchrum
David,& usque ad piscinam,quæ grandi opere constructa est,& usque ad domum fortium.17.Post eum ædificaverunt Levitæ,
Rehum filius Benni:post eum ædificavit Hasebias princeps dimidiæ partis vici Cellæ in vico suo. 18. Post eum ædificaverunt
fratres eorum,Bavai filius Enadad,princeps dimidiæ partis Ceilæ.19.Et ædificavit juxta eum Azer filius Josue, princeps Ma-
spha,mensuram secundam,contra ascensum firmissimi anguli. 20. Post eum in monte ædificavit Baruch filius Zachai mensurã
secundam,ab angulo usque ad portam domus Eliasib sacerdotis magni.21. Post eum ædificavit Merimuth filius Uriæ filii Hac-
cus,mensuram secundam,à porta domus Eliasib,donec extenderetur domus Eliasib.22. Et post eum ædificaverunt sacerdotes
viri de campestribus Jordanis.23.Post eum ædificavit Beniamin & Hasub contra domum suam:& post eum ædificavit Azarias
filius Maasiæ filii Ananiæ contra domum suam.24.Post eum ædificavit Bennui filius Henadad mensuram secundam, à domo
Azariæ usque ad flexuram,& usq; ad angulum,25.Phalel filius Ozi contra flexuram & turrim,quæ eminet de domo regis ex-
celsa,idest,in atrio carceris:post eum Phadaja filius Pharos.26.Nathinæi autem habitabant in Ophel usq;contra portam aqua-
rum ad Orientem, & turrim quæ prominebat. 27. Post eum ædificaverunt Thecueni mensuram secundam è regione, à turre
C magna & eminente usq;ad murum templi.28.Sursum autem à porta equorum ædificaverunt sacerdotes,unusquisq;contra do-
mum suam.29.Post eos ædificavit Sadoc filius Emmer contra domum suam.Et post eum ædificavit Semaja filius Secheniæ,cu-
stos portæ Orientalis.30.Post eum ædificavit Hanania filius Selemiæ,& Hanun filius Seleph sextus, mensuram secundam: post
eum ædificavit Mosollam filius Barachiæ,contra gazophylacium suum.Post eum ædificavit Melchias filius aurificis usque ad
domum Nathinæorum,& scruta vendentium contra portam judicialem,& usque ad cœnaculum anguli.31. Et inter cœnacu-
lum anguli in porta gregis ædificaverunt aurifices & negotiatores.

CAPUT IV.

Adversantibus Sanaballat & Tobia cum cæteris gentibus, Judæi altera manu ædificant, altera gladium tenent; & Nehemia contra illorum subsannationes & insidias Deum orante opus perficitur.

A 1 FActum est autem,cùm audisset Sanaballat quòd ædificaremus murũ,iratus est valdè:& motus nimis subsannavit Judæos,
2.Et dixit coram fratribus suis,& frequentia Samaritanorum:Quid Judæi faciunt imbecilles? Num dimittent eos gen-
tes?Num sacrificabunt,& complebunt in una die?Numquid ædificare poterunt lapides de acervis pulveris,qui combusti sunt?
3.Sed & Tobias Ammanites proximus ejus,ait:Ædificent:si ascenderit vulpes,transiliet murum eorum lapideum.4.Audi Deus
noster,quia facti sumus despectui: converte opprobrium super caput eorum,& da eos in despectionem in terra captivitatis. 5.
Ne operias iniquitatem eorum,& peccatum eorum coram facie tua non deleatur,quia irriserunt ædificantes. 6. Itaque ædifi-
cavimus murum, & conjunximus totum usque ad partem dimidiam: & provocatum est cor populi ad operandum. 7. Factum
est autem,cùm audisset Sanaballat,& Tobias,& Arabes,& Ammanitæ,& Azotii,quòd obducta esset cicatrix muri Jerusalem,&
quòd cœpissent interrupta concludi,irati sunt nimis.8.Et congregati sunt omnes pariter,ut venirent,& pugnarent contra Je-
rusalem,& molirentur insidias.9.Et oravimus Deum nostrum,& posuimus custodes super murum die ac nocte contra eos. 10.
Dixit autem Judas:Debilitata est fortitudo portantis,& humus nimia est,& nos non poterimus ædificare murum. 11. Et dixe-
runt hostes nostri: Nesciant, & ignorent, donec veniamus in medium eorum, & interficiamus opus. 12.Factum est autem,ve-
nientibus Judæis,qui habitabant juxta eos,& dicentibus nobis per decem vices,ex omnibus locis quibus venerant ad nos, 13.
Statui in loco post murum per circuitum populum in ordinem cum gladiis suis,& lanceis,& arcubus.14.Et perspexi atq; sur-
rexi: & ajo ad optimates & magistratus, & ad reliquam partem vulgi: Nolite timere à facie eorum. Domini magni & ter-
B ribilis mementote, & pugnate pro fratribus vestris, filiis vestris, & filiabus vestris, & uxoribus vestris, & domibus ve-
stris. 15. Factum est autem, cùm audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis, dissipavit Deus consilium eorum. Et re-
versi sumus omnes ad muros, unusquisque ad opus suum. 16. Et factum est à die illa, media pars juvenum eorum faciebat
opus, & media parata erat ad bellum, & lanceæ, & arcus, & loricæ, & principes post eos in omni domo Juda. 17.
Ædificantium in muro, & portantium onera, & imponentium: una manu sua faciebat opus, & altera tenebat gladium:
18. Ædificantium enim unusquisque gladio erat accinctus renes. Et ædificabant, & clangebant buccina juxta me. 19.
Et dixi ad optimates, & ad magistratus, & ad reliquam partem vulgi: Opus grande est & latum, & nos sepa-
rati sumus in muro procul alter ab altero: 20. In loco quocumque audieritis clangorem tubæ, illuc concurrite ad
nos: Deus noster pugnabit pro nobis. 21. Et nos ipsi faciamus opus: & media pars nostrum teneat lan-
ceas, ab ascensu auroræ donec egrediantur astra. 22. In tempore quoque illo dixi populo: Unusquisque cum

puero suo maneat in medio Jerusalem,& sint nobis vices per noctem,& diem,ad operandum.23.Ego autē & fratres mei,& pue-
ri mei, & custodes, qui erant post me,non deponebamus vestimenta nostra: unusquisque tantùm nudabatur ad baptismum.

CAPUT V.

*In magna fame Nehemias divites avaros increpat, usurásque prohibet sua indigentibus sponte elargiens: itaque hanc ope-
ris remoram submovet.*

1 ET factus est clamor populi & uxorem ejus magnus,adversus fratres suos Judæos.2. Et erant qui dicerent: Filii nostri,& A
filiæ nostræ multę sunt nimis:accipiamus pro pretio eorum frumentum,& comedamus,& vivamus.3.Et erant qui di-
cerent:Agros nostros,& vineas,& domos nostras opponamus,& accipiamus frumentum in fame.4.Et alii dicebant:Mutuò su-
mamus pecunias in tributa regis,demùsque agros nostros & vineas: 5. Et nunc sicut carnes fratrum nostrorum, sic carnes no-
stræ sunt:& sicut filii eorum,ita & filii nostri.Ecce nos subjugamus filios nostros& filias nostras in servitutem,& de filiabus no-
stris sunt famulæ,nec habemus unde possint redimi,& agros nostros,& vineas nostras alii possident.6. Et iratus sum nimis cùm
audissem clamorem eorum secundùm verba hæc: 7. Cogitavitque cor meum mecum: & increpavi optimates & magistra-
tus, & dixi eis: Usurásne singuli à fratribus vestris exigitis? Et congregavi adversum eos concionem magnam, 8. Et di-
xi eis:Nos,ut scitis,redemimus fratres nostros Judæos, qui venditi fuerant gentibus, secundùm possibilitatem nostram: & vos
igitur vendetis fratres vestros,& redimemus eos? Et siluerunt, nec invenerunt quid responderent. 9. Dixique ad eos: Non est
bona res,quam facitis:quare non in timore Dei nostri ambulatis,ne exprobretur nobis à gentibus inimicis nostris? 10. Et ego,
& fratres mei,& pueri mei,commodavimus plurimis pecuniam & frumentum: non repetamus in commune istud, æs alienum
concedamus,quod debetur nobis.11.Reddite eis hodie agros suos,& vineas suas, & oliveta sua, & domos suas: quin potiùs &
centesimam pecuniæ,frumenti,vini,& olei,quam exigere soletis ab eis,date pro illis.12.Et dixerunt:Reddemus,& ab eis nihil
quæremus:sicque faciemus ut loqueris.Et vocavi Sacerdotes,& adjuravi eos,ut facerent juxta quod dixeram.13. Insuper ex-
cussi sinum meum,& dixi.Sic excutiat Deus omnem virum, qui non compleverit verbum istud, de domo sua, & de laboribus
suis:sic excutiatur,& vacuus fiat.Et dixit universa multitudo:Amen.Et laudaverunt Deum. Fecit ergo populus sicut erat di-
ctum.14.A die autem illa,qua pręceperat rex mihi ut essem dux in terra Juda,ab anno vigesimo usque ad annum trigesimum
secundum Artaxerxis regis,per annos duodecim,ego & fratres mei annonas,quę ducibus debebantur,non comedimus.15.Du- B
ces autem primi,qui fuerant ante me,gravaverunt populum,& acceperunt ab eis, in pane & vino, & pecunia, quotidie siclos
quadraginta:sed & ministri eorum depresserunt populum.Ego autem non feci ita propter timorem Dei: 16. Quin potiùs in
opere muri ædificavi,& agrum non emi,& omnes pueri mei congregati ad opus erant. 17. Judæi quoque & magistratus, cen-
tum quinquaginta viri,& qui veniebant ad nos de gentibus quæ in circuitu nostro sunt,in mensa mea erant.18.Parabatur au-
tem mihi per dies singulos bos unus,arietes sex electi, exceptis volatilibus, & inter dies decem vina diversa, & alia multa tri-
buebam: insuper & annonas ducatus mei non quæsivi: valdè enim attenuatus erat populus. 19. Memento mei Deus meus in
bonum: secundùm omnia quæ feci populo huic.

CAPUT VI.

*Sanaballat cum sociis Judæis Nehemiam ad fœdus insidiosis litteris invitans, minatur accusationem de affectato regno, ac si ædificationem impedi-
re nitens, non terret, nec immutat propositum Nehemiæ: completoque muro, timuerunt omnes finitimæ gentes.*

1 FActum est autem,cùm audisset Sanaballat,& Tobias,& Gossem Arabs,& cæteri inimici nostri,quòd ædificassē ego mu- A
rum,& non esset in ipso residua interruptio (usque ad tempus autem illud valvas non posueram in portis) 2.Miserunt
Sanaballat & Gossem ad me,dicentes: Veni, & percutiamus fœdus pariter in viculis in Campo Ono. Ipsi autem cogitabant ut
facerent mihi malum.3.Misi ergo ad eos nuntios,dicens:Opus grande ego facio,& non possum descendere,ne fortè negligatur,
cùm venero & descendero ad vos.4.Miserunt autem ad me secundùm verbum hoc per quattuor vices:& respōdi eis juxta ser-
monem priorem.5.Et misit ad me Sanaballat juxta verbum prius quinta vice puerum suum,& epistolam habebat in manu sua
scriptam hoc modo:6. In Gentibus auditū est,& Gossem dixit,quòd tu & Judæi cogitetis rebellare, & propterea ædifices mu-
rum,& levare te velis super eos regem:propter quam causam.7.Et prophetas posueris,qui prędicent de te in Jerusalem,dicen-
tes:Rex in Judæa est.Auditurus est rex verba hæc:idcireò nunc veni,ut ineamus consilium pariter.8.Et misi ad eos,dicens:Nō
est factum secundum verba hæc,quæ tu loqueris:de corde enim tuo tu componis hæc.9.Omnes enim hi terrebant nos,cogitan-
tes quòd cessarent manus nostræ ab opere,& quiesceremus. Quam ob causam magis confortavi manus meas: 10. Et ingressus
sum domum Semajæ filii Dalajæ filii Metabeel secretò.Qui ait:Tractemus nobiscum in domo Dei in medio templi,& clauda-
mus portas ædis:quia venturi sunt ut interficiant te,& nocte venturi sunt ad occidendum te.11.Et dixi:Num quisquam simi-
lis mei fugit?& quis ut ego ingredietur templum,& vivet?non ingrediar.12.Et intellexi quòd Deus non misisset eum,sed qua-
si vaticinans locutus esset ad me,& Tobias,& Sanaballat conduxissent eum.13.Acceperat enim pretium,ut territus facerem,&
peccarem,& haberent malum,quod exprobrarent mihi.14.Memento mei Domine pro Tobia & Sanaballat, juxta opera eorū B
talia:sed & Noadiæ prophetæ,& cæterorum prophetarum,qui terrebant me.15.Completus est autem murus vigesimo quinto
die mensis Elul, quinquaginta duobus diebus. 16.Factum est ergo cùm audissent omnes inimici nostri, ut timerent universæ
gentes,quæ erant in circuitu nostro,& conciderent intra semetipsos,& scirent quòd à Deo factum esset opus hoc.17.Sed & in
diebus illis,multæ optimatum Judæorum epistolæ mittebantur ad Tobiam,& à Tobia veniebant ad eos.18.Multi enim erant
in Judęa habentes juramentum ejus quia gener erat Sechenię filii Area,& Johanan filius ejus acceperat filiam Mosollam filii Ba-
rachiæ:19.Sed & laudabant eum coram me,& verba mea nuntiabant ei: & Tobias mittebat epistolas ut terreret me.

CAPUT VII.

*Per Nehemiam constituuntur custodes in Jerusalem: deinde convocato populo recensentur hi qui primùm ascenderant Jerusalem, unà cum jumentis
ipsorum: danturque munera ad opus ædificationis.*

Eccl.49.d.15. 1 POstquam autem ædificatus est murus,& posui valvas,& recensui janitores,& cantores,& Levitas:2.Præcepi Hanani fra- A
tri meo,& Hananiæ principi domus de Jerusalem (ipse enim quasi vir verax & timens Deum plus cæteris videbatur)
3.Et dixi eis:Non aperiantur portæ Jerusalem usq; ad calorem solis.Cùmque adhuc assisterent,clausæ portæ sunt,& oppilatę:
& posui custodes de habitatoribus Jerusalem,singulos per vices suas,& unumquemque contra domum suam.4.Civitas autem
erat lata nimis & grandis,& populus parvus in medio ejus,& non erant domus ædificatæ.5.Deus autem dedit in corde meo, &
congregavi optimates,& magistratus,& vulgus,ut recenserem eos: & inveni librum census eorum, qui ascenderant primùm, &
1.Esdr.2.a.1. inventum est scriptum in eo.6.Isti filii provinciæ,qui ascenderunt de captivitate migrantium,quos transtulerat Nabuchodo-
nosor rex Babylonis,& reversi sunt in Jerusalem,& in Judæam,unusquisq; in civitatem suam.7.Qui venerunt cum Zorobabel,
Josue,Nehemias Azarias,Raamias,Nahamani,Mardochæus,Belsam,Mespharath,Begoai,Nahum,Baana.Numerus virorum po-
puli Israel:8.Filii Pharos,duo millia centum septuagintaduo:9.Filii Saphatia,trecenti septuagintaduo:10.Filii Area, sexcenti
quinquagintaduo:11.Filii Phahathmoab filiorum Josue & Joab,duo millia octingenti decem & octo:12.Filii Ælam, mille du-
centi quinquagintaquattuor:13.Filii Zethua,octingenti quadragintaquinque:14.Filii Zachai,septingenti sexaginta: 15. Filii
Bannui,sexcenti quadragintaocto:16.Filii Bebai,sexcenti vigintiocto:17.Filii Azgad,duo millia trecenti vigintiduo:18.Filii
Adonicam,sexcenti sexagintaseptem:19.Filii Beguai,duo millia sexagintaseptem:20.Filii Adin,sexceti quinquaginntaquinq;
21.Filii Ater,filii Hezeciæ,nonagintaocto:22.Filii Hasem,trecenti vigintiocto:23.Filii Besai,trecēti vigintiquattuor:24.Filii
Hareph, centum duodecim: 25. Filii Gabaon, nonagintaquinque: 26. Filii Bethlehem & Netupha, centum octogintaocto.
27. Viri Anathoth, centum vingintiocto. 28. Viri Bethazmoth, quadragintaduo. 29. Viri Cariathiarim, Cephira, & Be-
roth,

roth,septingenti quadragintatres.30.Viri Rama & Geba,sexcenti vigintiunus.31. Viri Machmas,centum vigintiduo.
32.Viri Bethel & Hai,centum vigintitres.33.Viri Nebo alterius,quinquagintaduo.34. Viri Ælam alterius, mille du-
centi quinquagintaquatuor.35.Filii Harem,trecenti viginti. 36. Filii Jericho, trecenti quadragintaquinque. 37. Filii
Lod Hadid & Ono,septingenti vigintiunus.38.Filii Senaa,tria millia nongenti triginta. 39. Sacerdotes: Filii Idaja in
domo Josue,nongenti septuagintatres.40.Filii Emmer,mille quinquagintaduo.41.Filii Phashur,mille ducenti quadra-
gintaseptem.42.Filii Arem,mille decem & septem.Levitæ:43.Filii Josue & Cedmihel filiorum.44. Odviæ, septuagin-
taquattuor.Cantores:45.Filii Asaph,centum quadragintaocto. 46. Janitores: Filii Sellum, filii Ater, filii Telmon, filii
Accub,filii Sobai:centum trigintaocto.47.Nathinæi:filii Soha,filii Hasupha,filii Tebbaoth,48.Filii Ceros,Filii Siaa, fi-
lii Phadon,filii Lebana,filii Hagaba,filii Selmai,49.Filii Hanan,filii Geddel,filii Gaher,50. Filii Raaja, filii Rasin, filii
Necoda.51.Filii Gezem,filii Aza,filii Phasea.52.Filii Besai,filii Munim,filii Nephussim,53.Filii Bacbuc,filii Hacupha,
filii Harhur,54.Filii Besloth,filii Mahida,filii Harsa,55.Filii Bercos,filii Sisara,filii Thema,56.Filii Nasia,filii Hatiphe,
57.Filii servorum Salomonis,filii Sothai,filii Sopheret,filii Pharida,58.Filii Jahala,filii Darcon,filii Jeddel,59.Filii Sa-
phatia,filii Hatil,filii Phochereth,qui erat ortus ex Sabaim,filio Amon.60.Omnes Nathinæi, & filii servorum Salomo-
nis,trecenti nonagintaduo.60.Hi sunt autem,qui ascenderunt de Thelmela,Thelharsa,Cherub, Addon, & Emmer: &
non potuerunt indicare domum patrum suorum,& semen suum,utrùm ex Israel essent.62. Filii Dalaja, filii Tobia, filii
B Necoda,sexcenti quadragintaduo.63.Et de Sacerdotibus, filii Habia, filii Accos, filii Berzellai, qui accepit de filiabus
Berzellai Galaaditis uxorem:& vocatus est nomine eorum.64. Hi quæsierunt scripturam suam in censu, & non invene-
runt:& ejecti sunt de sacerdotio.65.Dixitq; Athersatha eis ut non manducarent de Sanctis sanctorum, donec staret Sa-
cerdos doctus & eruditus.66.Omnis multitudo quasi vir unus, quadragintaduo millia trecenti sexaginta, 67. Absque
servis & ancillis eorum,qui erant septem millia trecenti trigintaseptem, & inter eos cantores, & cantatrices, ducenti
quagraginta quinque.68.Equi eorum,septingenti trigintasex:muli eorum,ducēti quadragintaquinque:69.Cameli eo-
rum, quadringenti trigintaquinque:asini, sex millia septingenti viginti.

Hucusque refertur quid in commentario scriptum fuerit, exin Nehemia historia texitur.

70.Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt in opus.Athersatha dedit in thesaurum auri drachmas mille,
phialas quinquaginta,tunicas sacerdotales quingentas triginta. 71. Et de principibus familiarum dederunt in thesau-
rum operis,auri drachmas viginti millia,& argenti mnas duo millia ducentas.72. Et quod dedit reliquus populus, auri
drachmas viginti millia,& argenti mnas duo millia,& tunicas sacerdotales sexaginta septem. 73. Habitaverunt autem
Sacerdotes,& Levitæ,& janitores,& cantores,& reliquum vulgus,& Nathinæi,& omnis Israel in civitatibus suis.

CAPUT VIII.

Esdras distinctè populo verba Legis recitat,explicatque,facto per Levitas silentio, & contristatum populum Nehemias consolatur allatisq; frondibus celebrant septem diebus festum tabernaculorum,legente singulis diebus Esdra in libro Legis.

A 1 ET venerat mensis septimus: filii autem Israel erant in civitatibus suis.Congregatusq; est omnis populus quasi vir
unus,ad plateam quæ est ante portam aquarum:& dixerunt Esdræ scribę ut afferret librum legis Moysi,quam
prçceperat Dominus Israeli.2.Attulit ergo Esdras Sacerdos legem coram multitudine virorum & mulierum,cunctisq;
qui poterant intelligere,in die prima mensis septimi. 3. Et legit in eo apertè in platea, quæ erat ante portam aquarum,
de manè usque ad mediam diem,in conspectu virorum & mulierum & sapientium: & aures omnis populi erant erectæ
ad Librum.4.Stetit autem Esdras scriba super gradum ligneum quem fecerat ad loquendum: & steterunt juxta eum,
Mathathias,& Semeja,& Ania,& Uria,& Helcia,& Maasia,ad dexteram ejus:& ad sinistram,Phadaja,Misael,& Melchia,
& Hasum,& Hasbadana,Zacharia,& Mosollam.5.Et aperuit Esdras librum corā omni populo,super universum quippe
populum eminebat:& cùm aperuisset eum,stetit omnis populus.6.Et benedixit Esdras Domino Deo magno. & respon-
dit omnis populus:Amen Amen elevans manus suas,& incurvati sunt & adoraverunt Deum proni in terram. 7. Porrò
Josue,& Bani,& Serebia Jamin,Accub,Septhai,Odia,Maasia,Celita,Azarias Jozabed Hanan, Phalaia. Levitæ, silentium
faciebant in populo ad audiendam legem: populus autem stabat in gradu suo. 8. Et legerunt in Libro legis Dei distin-
ctè,& apertè ad intelligendum:& intellexerunt cùm legeretur.9.Dixit autem Nehemias(ipse est Athersatha)& Esdras
sacerdos & scriba,& Levitæ interpretantes universo populo Dies sanctificatus est Domino Deo nostro nolite lugere,&
nolite flere.Flebat enim omnis populus cùm audiret verba legis.10.Et dixit eis:Ite comedite pinguia, & bibite mulsū,
& mittite partes his qui non præparaverunt sibi:quia sanctus dies Domini est & nolite contristari:gaudium etenim Do-
mini est fortitudo nostra.11.Levitæ autem silentium faciebant in omni populo dicentes:Tacete,quia dies sanctus est,
& nolite dolere.12.Abiit itaque omnis populus,ut comederet & biberet,& mitteret partes,& faceret lætitiam magnā;
quia intellexerant verba,quæ docuerat eos.13.Et in die secundo congregati sunt principes familiarum universi populi,
Sacerdotes & Levitæ,ad Esdram scribam ut interpretaretur eis verba Legis.14.Et invenerunt scriptum in Lege, præ-
B cepisse Dominum in manu Moysi,ut habitent filii Israel in tabernaculis,in die sollemni,mense septimo:15. Et ut præ-
dicent,& divulgent vocem in universis urbibus suis,& in Jerusalem,dicentes:Egredimini in montem,& afferte frondes
olivæ,& frondes ligni pulcherrimi,frondes myrti,& ramos palmarum,& frondes ligni nemorosi, ut fiant tabernacula,
sicut scriptum est.16.Et egressus est populus,& attulerunt.Feceruntque sibi tabernacula unusquisque in domate suo,&
in atriis suis,& in atriis domus Dei,& in platea portæ aquarū,& in platea portæ Ephraim.17. Fecit ergo universa Ec-
clesia eorū qui redierant de captivitate,tabernacula,& habitaverunt in tabernaculis:non enim fecerant à diebus Josue
filii Nun taliter filii Israel usq; ad diem illū.Et fuit lætitia magna nimis.18.Legit autē in Lib. legis Dei per dies singu-
los,à die primo usq; ad diem novissimum.& fecerunt sollemnitatem septem diebus,& in die octavo collectā juxta ritū.

CAPUT IX.

Populus in jejunio & saccis pœnitens separat se ab alienigenis: Levitæ confitentur Dei beneficia, Israelitarùmque scelera, & pro populo orant, ac ita fœdus cum Domino feriunt.

A 1 IN die autem vigesimoquarto mensis hujus,convenerunt filii Israel in jejunio & in saccis, & humus super eos.2. Et
separatum est semen filiorum Israel ab omni filio alienigena:& steterunt,& confitebantur peccata sua, & iniqui-
tates patrum suorum. 3. Et consurrexerunt ad standum:& legerunt in volumine legis Domini Dei sui, quater in die,&
quater confitebantur,& adorabant Dominum Deum suum.4.Surrexerunt autem super gradum Levitarum,Josue,& Ba-
ni,& Cedmihel,Sabania,Bonni,Sarebias,Bani,& Chanani:& clamaverunt voce magna ad Dominum Deum suum.5. Et
dixerunt Levitæ Josue,& Cedmihel,Bonni,Hasebnia,Serebia,Odaja,Sebnia,Phatahia:Surgite,benedicite Domino Deo
vestro ab æterno usq; in æternum:& benedicant nomini gloriæ tuæ excelso in omni benedictione & laude.6.Tu ipse Do-
mine, solus, tu fecisti cælum, & cælum cęlorum, & omnem exercitum eorum: terram, & universa quę in ea
sunt: maria, & omnia quæ in eis sunt: & tu vivificas omnia hęc, & exercitus cæli te adorat. 7. Tu ipse, Domine Gen.11.d.31.
Deus, qui elegisti Abram, & eduxisti eum de igne Chaldæorum, & posuisti nomen ejus Abraham. 8. Et inve-
nisti cor ejus fidele coram te: & percussisti cum eo fœdus, ut dares ei Terram Chananæi, Hethæi, & Amorrhæi,
& Pherezæi, & Jebusæi, & Gergesæi, ut dares semini ejus: & implesti verba tua, quoniam justus es. 9
Et vidisti afflictionem patrum nostrorum in Ægypto: clamoremque eorum audisti super Mare rubrum.

10. Et dedisti signa atque portenta in Pharaone, & in universis servis ejus, & in omni populo terræ illius: cognovisti
enim quia superbè egerant contra eos: & fecisti tibi nomen, sicut & in hac die, 11. Et mare divisisti ante eos, & tran-
sierunt per medium maris in sicco: persecutores autem eorum projecisti, in profundum, quasi lapidem in aquas validas.
12. Et in columna nubis ductor eorum fuisti per diem, & in columna ignis per noctem, ut appareret eis via, per quam
ingrediebantur. 13. Ad montem quoque Sinai descendisti, & locutus es cum eis de cælo, & dedisti eis judicia recta, &
legem veritatis, cæremonias, & præcepta bona: 14. Et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis, & mandata, & cære-
monias, & legem præcepisti eis in manu Moysi servi tui. 15. Panem quoque de cælo dedisti eis in fame eorum, & aquam
de petra eduxisti eis sitientibus, & dixisti eis ut ingrederentur & possiderent terram, super quam levasti manum tuam,
ut traderes eis. 16. Ipsi verò & patres nostri superbè egerunt, & induraverunt cervices suas, & non audierunt mandata
tua. 17. Et noluerunt audire, & non sunt recordati mirabilium tuorum quæ feceras eis. Et induraverunt cervices suas,
& dederunt caput ut converterentur ad servitutem suam, quasi per contentionem. Tu autem Deus propitius, clemens
& misericors, longanimis & multæ miserationis, non dereliquisti eos, 18. Et quidem cùm fecissent sibi vitulum confla-
tilem, & dixissent: Iste est Deus tuus, qui eduxit te de Ægypto: feceruntque blasphemias magnas. 19. Tu autem in mi-
sericordiis tuis multis non dimisisti eos in deserto: columna nubis non recessit ab eis per diem, ut duceret eos in viam,
& columna ignis per noctem, ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur. 20. Et spiritum tuum bonum dedisti qui
doceret eos, & manna tuum non prohibuisti ab ore eorum, & aquam dedisti eis in siti. 21. Quadraginta annis pavisti eos B
deserto, nihilque eis defuit: vestimenta eorum non inveteraverunt, & pedes eorum non sunt attriti. 22. Et dedisti eis
regna, & populos, & partitus es eis sortes: & possederunt terram Sehon, & terram regis Hesebon, & terram Og regis Ba-
san. 23. Et multiplicasti filios eorum sicut stellas cæli, & adduxisti eos ad terram, de qua dixeras patribus eorum ut in-
grederentur & possiderent. 24. Et venerunt filii, & possederunt terram, & humiliasti coram eis habitatores terræ Cha-
nanæos, & dedisti eos in manu eorum, & reges eorum & populos terræ, ut facerent eis sicut placebat illis. 25. Ceperunt
itaque urbes munitas, & humum pinguem, & possederunt domos plenas cunctis bonis; cisternas ab aliis fabricatas, vi-
neas, & oliveta, & ligna pomifera multa & comederunt, & saturati sunt, & impinguati sunt & abundaverunt deliciis in
bonitate tua magna. 26. Provocaverunt autem te ad iracundiam, & recesserunt à te, & projecerunt legem tuam post
terga sua: & prophetas tuos occiderunt, qui contestabantur eos ut reverterentur ad te: feceruntque blasphemias gran-
des. 27. Et dedisti eos in manu hostium suorum, & afflixerunt eos. Et in tempore tribulationis suæ clamaverunt ad te,
& tu de cælo audisti, & secundùm miserationes tuas multas dedisti eis salvatores, qui salvarent eos de manu hostium
suorum. 28. Cùmque requievissent, reversi sunt ut facerent malum in conspectu tuo: & dereliquisti eos in manu inimi-
corum suorum, & possederunt eos. Conversique sunt, & clamaverunt ad te: tu autem de cælo exaudisti, & liberasti eos
in misericordiis tuis multis temporibus. 29. Et contestatus es eos ut reverterentur ad Legem tuam. Ipsi verò superbè
egerunt, & non audierunt mandata tua, & in judiciis tuis peccaverunt quæ faciet homo, & vivet in eis: & dederunt hu-
merum recedentem, & cervicem suam induraverunt, nec audierunt. 30. Et protraxisti super eos annos multos, & con-
testatus es eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum: & non audierunt & tradidisti eos in manu populorum
terrarum. 31. In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in consumptionem, nec dereliquisti eos: quoniam
Deus miserationum & clemens es tu. 32. Nunc itaque Deus noster magne, fortis, & terribilis custodiens pactum & mi- C
sericordiam, ne avertas à facie tua omnem laborem, qui invenit nos, reges nostros, & principes nostros, & sacerdotes no-
stros, & prophetas nostros & omnem populum tuum à diebus regis Assur usque in diem hanc. 33. Et tu justus es in om-
nibus, quæ venerunt super nos: quia veritatem fecisti, nos autem impiè egimus. 34. Reges nostri, principes nostri, sacer-
dotes nostri, & patres nostri, non fecerunt legem tuam, & non attenderunt mandata tua, & testimonia tua quæ testifi-
catus es in eis. 35. Et ipsi in regnis suis, & in bonitate tua multa, quam dederas eis & in terra latissima & pingui, quam
tradideras in conspectu eorum, non servierunt tibi, nec reversi sunt à studiis suis pessimis. 36. Ecce nos ipsi hodie servi
sumus: & terra, quam dedisti patribus nostris ut comederent panem ejus & quæ bona sunt ejus, & nos ipsi servi sumus in
ea. 37. Et fruges ejus multiplicantur regibus, quos posuisti super nos propter peccata nostra, & corporibus nostris do-
minantur, & jumentis nostris secundùm voluntatem suam, & in tribulatione magna sumus. 38. Super omnibus ergo his
nos ipsi percutimus fœdus, & scribimus, & signant principes nostri, Levitæ nostri, & Sacerdotes nostri.

CAPUT X.

*Designantur qui fœdus initum signarunt, quo pollicentur se servaturos universa Dei præcepta, maximè de non com-
miscendo cum alienigenis, de servandis sabbato, anno septimo, oblationibus, primitiis ac decimis.*

1 Signatores autem fuerunt Nehemias, Athersata filius Hachelai, & Sedecias, 2. Saraias, Azarias, Jeremias, 3. Pheshur, A
Amarias, Melchias, 4. Hattus, Sebenia, Melluc 5. Harem, Merimuth, Obdias 6. Daniel, Genthon, Baruch, 7 Mosol-
lam, Abia, Miamin, 8. Maazia, Belgai, Semeja: hi Sacerdotes. 9. Porrò Levitæ, Josue filius Azaniæ, Bennui de filiis Hana-
dad, Cedmihel, 10. Et fratres eorum, Sebenia, Odaja, Celita, Phalaja, Hanan, 11. Micha, Rohob, Hasebia, 12. Zachur, Sere-
bia, Sabania, 13. Odaja, Bani, Baninu. 14. Capita populi, Pharos, Phahathmoab, Aelam, Zethu, Bani, 15. Bonni, Azgad, Be-
bai, 16. Adonia, Begoai, Adin, 17. Ater, Hezecia, Azur, 18. Odaja, Hasū, Besai, 19. Hareph, Anathoth, Nebai, 20. Megphias,
Mosollam Hazir, 21. Mesizabel, Sadoc Jeddua. 22. Pheltia, Hanan, Anaja 23. Osee, Hanania, Hasub, 24. Alohes, Phalea, So-
bec, 25. Rehum, Hasebna, Maasia. 26. Echaja, Hanan, Anan, 27. Melluch, Haran, Baana: 28. Et reliqui de populo, Sacerdo-
tes, Levitæ, janitores, & cantores, Nathinæi, & omnes qui se separaverunt de populis terrarum ad legem Dei, uxores eo-
rum, filii eorum, & filiæ eorum, 29. Omnes qui poterant sapere spondentes pro fratribus suis, optimates eorum, & qui
veniebant ad pollicendum & jurandum ut ambularent in lege Dei, quam dederat in manu Moysi servi Dei, ut facerent
& custodirent universa mandata Domini Dei nostri, & judicia ejus & cæremonias ejus, 30 Et ut non daremus filias no-
stras populo terræ, & filios eorum non acciperemus filiis nostris. 31 Populi quoque terræ, qui important venalia, & om-
nia ad usum per diem sabbati ut vendant, non accipiemus ab eis in sabbato & in die sanctificato, Et dimittemus annū
septimum, & exactionem universæ manus. 32. Et statuemus super nos præcepta ut demus tertiam partem sicli per annū
ad opus domus Dei nostri, 33. Ad panes propositionis, & ad sacrificium sempiternum, & in holocaustum sempiternum
in sabbatis in calendis, in sollemnitatibus, & in sanctificatis, & pro peccato: ut exoretur pro Israel, & in omnem usum B
domus Dei nostri. 34. Sortes ergo misimus super oblationem lignorum, inter Sacerdotes, & Levitas, & populum, ut infer-
rentur in domum Dei nostri per domos patrum nostrorum, per tempora, à temporibus anni usque ad annum: ut arde-
rent super altare Domini Dei nostri, sicut scriptum est in lege Moysi: 35. Et ut afferremus primogenita terræ nostræ, &
primitiva universi fructus omnis ligni, ab anno in annum, in domo Domini. 36. Et primitiva filiorum nostrorum, & pe-
corum nostrorum, sicut scriptum est in lege, & primitiva boum nostrorum, & ovium nostrarum, ut offerrentur in domo
Dei nostri Sacerdotibus qui ministrant in domo Dei nostri: 37. Et primitias ciborum nostrorum, & libaminum nostro-
rum, & poma omnis ligni, vindemiæ quoquæ & olei, afferemus Sacerdotibus ad gazophylacium Dei nostri, & decimam
partem terræ nostræ Levitis. Ipsi Levitæ decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum. 38. Erit autem
Sacerdos filius Aaron cum Levitis in decimis Levitarum, & Levitæ offerent decimam partem decimæ suæ in domo Dei
nostri, ad gazophylacium in domum thesauri. 39. Ad gazophylacium enim deportabunt filii Israel, & filii Levi, primi-

tias frumenti, vini, & olei: & ibi erunt vasa sanctificata, & Sacerdotes, & cantores, & janitores, & ministri, & non di-
mittemus domum Dei nostri.

CAPUT XI.

Recensentur incolæ Jerusalem & civitatum Juda post instaurationem.

A 1 HAbitaverunt autem principes populi in Jerusalem : reliqua verò plebs misit sortem, ut tollerent unam
partem de decem, qui habitaturi essent in Jerusalem civitate sancta, novè verò partes in civitatibus
2. Benedixit autem populus omnibus viris qui se sponte obtulerant ut habitarent in Jerusalem. 3. Hi sunt itaque
principes provinciæ, qui habitaverunt in Jerusalem, & in civitatibus Juda. Habitavit autem unusquisque in posses-
sione sua, in urbibus suis, Israel, Sacerdotes, Levitæ, Nathinæi, & filii servorum Salomonis. 4. Et in Ierusalem habi-
taverunt de filiis Iuda, & de filiis Beniamin: de filiis Iuda, Athaias filius Aziam, filii Zachariæ, filii Amariæ, filii Sa-
phatiæ, filii Malaleel: de filiis Phares, 5. Maasia filius Baruch, filius Cholhoza, filius Hazia, filius Adaia, filius Ioiarib
filius Zachariæ, filius Silonitis: 6. Omnes hi filii Phares, qui habitaverunt in Ierusalem, quadringenti sexagintaocto
viri fortes. 7. Hi sunt autem filii Beniamin: Sellum filius Mosollam, filius Ioed, filius Phadaia, filius Colaia, filius
Masia, filius Etheel, filius Isaia, 8. Et post eum Gebbai, Sellai, nongenti vigintiocto, 9. Et Iohel filius Zechri præposi-
tus eorum, & Iudas filius Senua super civitatē secundus. 10. Et de sacerdotibus, Idaia filius Ioarib, Iachin, 11. Sara-
ria filius Helciæ, filius Mosollam, filius Sadoc, filius Meraioth, filius Achitob princeps domus Dei, 12. Et fratres eo-
rum facientes opera templi: octingenti vintiduo. Et Adaia filius Ieroham, filius Phelelia, filius Amsi, filius Zachariæ
filius Pheshur, filius Melchiæ, 13. Et fratres eius principes patrum : ducenti quadragintaduo. Et Amassai filius Az-
reel, filius Ahazi, filius Mosollamoth, filius Emmer, 14. Et fratres eorum potentes nimis : centum vigintiocto, &
præpositus eorum Zabdiel filius potentium. 15. Et de Levitis Semeia, filius Hasub, filius Azaricam, filius Hasabia,
filius Boni, 16 Et Sabathai & Jozabed, super omnia opera, quæ erant forinsecus in domo Dei, à principibus Levita-
rum. 17. Et Mathania filius Micha, filius Zebedei, filius Asaph, princeps ad laudandum & ad confitendum in ora-
tione, & Becbecia secundus de fratribus eius, & Abda filius Samua, filius Galal, filius Idithum: 18. Omnes Levitæ in
civitate sancta ducenti octogintaquattuor. 19. Et janitores, Accub, Telmon, & fratres eorum, qui custodiebant ostia:
B centum septuagintaduo. 20. & reliqui ex Israel Sacerdotes & Levitæ in universis civitatibus Juda, unusquisque in
possessione sua. 21. & Nathinæi, qui habitabant in Ophel, & Siaha, & Gaspha de Nathinæis. 22. & episcopus Le-
vitarum in Jerusalem, Azzi filius Bani, filius Hasabiæ, filius Mathaniæ, filius Michæ. De filiis Asaph, cantores in mi-
nisterio domus Dei. 23. Præceptum quippe regis super eos erat, & ordo in cantoribus per dies singulos, 24. &
Phathalia filius Mesezebel, de filiis Zara filii Iuda in manu regis, juxta omne verbum populi. 25. & in domibus
per omnes regiones eorum. De filiis Iuda habitaverunt in Cariatharbe & in filiabus eius: & in Dibon, & in filia-
bus ejus, & in Cabseel, & in viculis eius, 26. & in Iesue, & in Molada, & in Bethphaleth, 27. & in Hasersual, & in
Bersabee, & in filiabus eius, 28. & in Siceleg, & in Mochona, & in filiabus eius, 29. & in Remmon, & in Saraa,
& in Ierimuth, 30. Zanoa, Odollam, & in villis earum, Lachis & regionibus eius, & Azeca, & filiabus eius. Et man-
serunt in Bersabee usque ad vallem Enom. 31. Filii autem Beniamin, à Geba, Mechmas, & Hai, & Bethel, & filia-
bus ejus: 32. Anathoth, Nob, Anania, 33. Asor, Rama, Gethaim. 34. Hadid, Seboim, & Naballat, Lod. 35. & Ono
valle artificum. 36. & de Levitis portiones Iudæ & Beniamin.

CAPVT XII.

Nomina & officia Sacerdotum ac Levitarum qui cum Zorobabel in Jerusalem ascenderunt, & custodes thesaurorum magna sollemnitate convocatis undique Levitis celebrant dedicationem muri Jerusalem.

A 1 HI sunt autem Sacerdotes & Levitæ, qui ascenderunt cum Zorobabel filio Salathiel, & Iosue: Saraia, Ieremias
Esdras, 2. Amaria, Malluch, Hattus, 3. Sebenias, Rheum, Merimuth, 4. Addo, Genthon, Abia, 5. Miamin, Ma-
dia, Belga, 6. Semeia, & Joiarib, Idaia, Sallum, Amoc, Helcias. 7. Idaia. Isti principes Sacerdotum, & fratres eo-
rum, in diebus Josue. 8. Porrò Levitæ, Jesua, Bennui, Cedmihel, Sarebia, Juda, Mathanias, super hymnos ipsi & fra-
tres eorum: 9. & Becbecia atque Hanni, & fratres eorum unusquisque in officio suo. 10. Josue autem genuit Joacim
& Joacim genuit Eliasib, & eliasib genuit Joiada. 11. & Joiada genuit Jonatham, & Jonathan genuit Jeddoa. 12. In
diebus autem Joacim erant Sacerdotes & principes familiarum: Saraiæ, Maraia: Ieremiæ, Hanania: 13. Esdræ, Mo-
sollam: Amariæ, Iohanan: 14. Milicho, Ionathan: Sebeniæ, Joseph: Haram, Edna, Maraioth, Helci: 16. Adajæ, Za-
charia: Genthon, Mosollam: 17. Abiæ, Zechri: Miamin & Moadiæ, & Phelti: 18. Belgæ Sammua: Semaiæ, Jona-
than: 19. Ioiarib, Mathanai: Iodaiæ, Azzi: 20. Sellai, Celai: Amoc, Heber: 21. Helciæ, Hasebia: Idaiæ Nathanael.
22. Levitæ in diebus Eliasib, & Ioiada, & Iohanan, & Jeddoa, scripti principes familiarum, & Sacerdotes in regno
Darii Persæ. 23. Filii Levi principes familiarum, scripti in Libro verborum dierum, & usque ad dies Jonathan filii
Eliasib. 24. & principes Levitarum, Hasebia, Serebia, & Josue filius Cedmihel: & fratres eorum per vices suas, ut
laudarent & confiterentur iuxta præceptum David viri Dei, & observarent, æquè per ordinem. 25. Mathania, &
Becbecia, Obedia, Mosollam, Telmon, Accub, custodes portarum & vestibulorum ante portas. 26 Hi in diebus
Ioacim filii Josue filii Josedec, & in diebus Nehemiæ ducis, & Esdræ sacerdotis scribæque. 27. In dedicatione autem
muri Jerusalem, requisierunt Levitas de omnibus locis suis, ut adducerent eos in Jerusalem, facerent dedicationem
& lætitiam in actione gratiarum, & cantico, & in cymbalis, psalteriis, & citharis. 28. Congregati sunt autem filii
cantorum de campestribus circa Jerusalem, & de villis Nethuphati, 29. & de domo Galgal, & de regionibus Ge-
ba & Azmaveth: quoniam villas ædificaverunt sibi cantores in circuitu Jerusalem. 30. & mundati sunt Sacerdotes
B & Levitæ, & mundaverunt populum, & portas, & murum. 31. Ascendere autem feci principes Juda super murum,
& statui duos magnos choros laudantium. Et ierunt ad dexteram super murum ad portam sterquilinii. 32. & ivit
post eos Osaias, & media pars principum Juda, 33. & Azarias, Esdras, & Mosollam, Judas, & Beniamin, & Semeia, &
Jeremias. 34. & de filiis sacerdotum in tubis, Zacharias filius Jonathan, filius Semeiæ, filius Mathaniæ, filius Michaiæ
filius Zechur, filius Asaph, 35. & fratres eius, Semeia, & Azareel, Malalai, Galalai, Maai, Nathanael, & Judas, &
Hanani, in vasis cantici David viri Dei: & Esdras scriba ante eos in porta Fontis, 36. & contra eos ascenderunt in
gradibus Civitatis David, in ascensu muri super domum David, et usque ad portam Aquarum ad Orientem. 37.
& chorus secundus gratias referentium ibat ex adverso, & ego post eum, & media pars populi super murum & su-
per turrim furnorum, & usque ad murum latissimum, 38. et super portam Ephraim, & super portam antiquam,
& super portam piscium et turrim Hananeel, et turrim Emath, & usque ad portam gregis, et steterunt in porta cu-
stodiæ, 39. Steteruntque duo chori laudantium in domo Dei, et ego, et dimidia pars magistratuum mecum. 40. et
Sacerdotes, Eliachim, Maasia, Miamin, Michea, Elioenai, Zacharia, Hanania in tubis, 41. et Maasia, & Semeia, &
Eleazar, & Azzi, et Johanan, et Melchia, et Ælam, et Ezer, et clarè cecinerunt cantores, et Jezraia præpositus: 42.
et immolaverunt in die illa victimas magnas, et læti sunt, Deus enim lætificaverat eos lætitia magna, sed et uxo-
res eorum & liberi gavisi sunt, et audita est lætitia Jerusalem procul. 43. Recensuerunt quoque in die illa viros su-
per

per gazophylacia thesauri ad libamina, et ad primitias,et ad decimas, ut introferrent per eos principes civitatis in
decore gratiarum actionis, Sacerdotes et Levitas: quia lætificatus est Iuda in Sacerdotibus et Levitis astantibus.
44. et custodierunt observationem Dei sui,et observationem expiationis, et cantores, et ianitores iuxta præceptum
David,et Salomonis filii eius, 45. Quia in diebus David et Asaph ab exordio erant principes constituti cantorum,
in carmine laudantium et confitentium Deo; 46. et omnis Israel, in diebus Zorobabel, et in diebus Nehemiæ,dabant
partes cantoribus et ianitoribus per dies singulos, et sanctificabant Levitas,et Levitæ sanctificabant filios Aaron.

CAPVT XIII.

Lecto Deuteronomio eiiciuntur alienigenæ, partes Levitis assignantur, è quo tamen gazophylacio vasa domus Tobiæ projiciuntur, & sabbati violatores puniuntur, increpat Nehemias Judæos qui uxores duxerant alienigenas.

1 IN die autem illo lectum est in volumine Moysi audiente populo, et inventum est scriptum in eo, quòd non de- A
beant introire Ammonites et Moabites in ecclesiam Dei usque in æternum, 2. eò quòd non occurrerint filiis
Israel cum pane et aqua,et conduxerint adversum eos Balaam,ad maledicendum eis, et convertit Deus noster ma-
ledictionem in benedictionem. 3. Factum est autem, cùm audissent legem, separaverunt omnem alienigenam ab
Israel. 4. et super hoc erat Eliasib sacerdos, qui fuerat præpositus in gazophylacio domus Dei nostri, et proximus
Tobiæ. 5. Fecit ergo sibi gazophylacium grande,et ibi erant ante eum reponentes munera,et thus, et vasa, et deci-
mam frumenti,vini,et olei, partes Levitarum,et cantorum,et ianitorum,et primitias sacerdotales.6. In omnibus au-
tem his non fui in Jerusalem,quia anno trigesimo secundo Artaxerxis regis Babylonis veni ad regem, et in fine die-
rum rogavi regem. 7. & veni in Ierusalem,et intellexi malum,quod fecerat Eliasib Tobiæ,ut faceret in thesaurum
in vestibulis domus Dei. 8. et malum mihi visum est valdè. Et proieci vasa domus Tobiæ foras de gazophylacio:
9. Præcepique, et emundaverunt gazophylacia,et retuli ibi vasa domus Dei,sacrificium,et thus. 10. et cognovi quòd
partes Levitarum non fuissent datæ,et fugisset unusquisque in regionem suam de Levitis,et cantoribus,et de his qui
ministrabant, 11. et egi causam adversus magistratus,et dixi: Quare dereliquimus domum Dei? Et congregavi eos
et feci stare in stationibus suis. 12. et omnis Iuda apportabat decimam frumenti,vini,et olei,in horrea. 13. et consti-
tuimus super horrea Selemiam Sacerdotem, et Sadoc scribam, et Phadaiam de Levitis, et iuxta eos Hanan filium
Zachur,filium Mathaniæ,quoniam fideles comprobati sunt,et ipsis creditæ sunt partes fratrum suorum. 14. Memen-
to mei Deus meus pro hoc,et nè deleas miserationes meas,quas feci in domo Dei mei,et in cæremoniis ejus: 15. In
diebus illis vidi in Iuda calcantes torcularia in sabbato,portantes acervos,et onerantes super asinos vinum,et uvas,
et ficus,et omne onus,et inferentes in Ierusalem die sabbati. Et contestatus sum, ut in die qua vendere liceret, ven- B
derent. 16. et Tyrii habitaverunt in ea,inferentes pisces, et omnia venalia, et vendebant in sabbatis filiis Iuda in Ie-
rusalem. 17. Et objurgavi optimates Juda,& dixi eis: Quæ est hæc res mala quam vos facitis,& profanatis diem sabba-
ti? 18. Numquid non hæc fecerunt patres nostri,& adduxit Deus noster super nos omne malum hoc, & super civi-
tatem hanc? Et vos additis iracundiam super Israel violando Sabbatum. 19. Factum est autem,cum quievissent portæ
Jerusalem in die Sabbati,dixi: & clauserunt januas,& præcepi ut non aperirent eas usque post Sabbatum: & de pue-
ris meis constitui super portas ut nullus inferret onus in die Sabbati. 20. & manserunt negotiatores, & vendentes
universa venalia,foris Jerusalem semel & bis. 21. Et contestatus sum eos,& dixi eis: Quare manetis ex adverso muri?
si secundò hoc feceretis,manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in Sabbato. 22. Dixi quoque
Levitis ut mandarentur, & venirent ad custodiendas portas, & sanctificandam diem Sabbati: & pro hon ergo me-
mento mei Deus meus,& parce mihi secundùm multitudinem miserationem tuarum. 23. Sed & in diebus illis vidi
Iudæos ducentes uxores Axotidas,Ammonitidas,& Moabitidas. 24. & filii eorum ex media parte loquebantur Azo-
3.Reg.3.a.1 ticè,& nesciebant loqui Judaicè,& loquebantur juxta linguam populi & populi. 25. & objurgavi eos,& maledixi.
11.a.1. Et cecidi ex eis viros,& decalvavi eos,& adiuravi in Deo,ut non darent filias suas filiis eorum,& non acciperent de
3.Re.11.a.5 filiabus eorum filiis suis,& sibimetipsis,dicens. 26. Numquid non in hujuscemodi re peccavit Salomon rex Israel? &
certè in gentibus multis non erat rex similis ei,& dilectus Deo suo erat, & posuit eum Deus regem super omnem Is-
rael: & ipsum ergo duxerunt ad peccatum mulieres alienigenæ. 27. Numquid & nos inobedientes faciemus omne
malum grande hoc,ut prævaricemur in Deo nostro,& ducamus uxores peregrinas? 28. De filiis autem Joiada filii
Eliasib Sacerdotis magni,gener erat Sanaballat Horonites,quem fugavi à me. 29. Recordare Domine Deus meus,
adversum eos qui polluunt sacerdotium, jusque Sacerdotale & Leviticum. 30. Igitur mundavi eos ab omnibus alie-
nigenis, & constitui ordines Sacerdotum & Levitarum, unumquemque in ministerio suo: 31. Et in oblatione li-
gnorum in temporibus constitutis, & in primitivis: memento mei Deus meus in bonum. Amen.

LIBER TOBIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Tobias in captivitate constitutus à lege Dei non recedit, & filium Tobiam ex Anna uxore susceptum Deum timere docet: gratus regi Salmanasar, pergit quocumque vult: confratres captivos consolatur, & iuvat eleemosyna: Gabelo mutuat decem argenti talenta: Sennacherib, quod mortuos sepeliret, eum persequitur.

1 TObias ex tribu & civitate Nephthali (quæ est in superioribus Galilææ supra Naasson, post viam quæ A
ducit ad Occidentem,in sinistro habens civitatem Sephet) 2. Cùm captus esset in diebus Salmanasar re-
4.Reg.17.a.3 gis Assyriorum,in captivitate tamen positus viam veritatis non deseruit, 3. Ita ut omnia, quæ habere
18.b.9. poterat quotidie concaptivis fratribus, qui erant ex ejus genere, impertiret. 4. Cùmque esset junior
omnibus in tribu Nephthali,nihil tamen puerile gessit in opere. 5. Denique cùm irent omnes ad vitu-
los aureos, quos Jeroboam fecerat rex Israel,hic solus fugiebat consortia omnium, 6. Sed pergebat in Jerusalem ad
3.Reg.12.g. templum Domini,& ibi adorabat Dominum Deum Israel,omnia primitiva sua, & decimas suas fideliter offerens,
25. 7. Ita ut in tertio anno proselytis & advenis ministraret omnem decimationem. 8. Hæc & his similia secundùm le-
gem Dei puerulus observabat. 9. Cùm verò factus esset vir, accepit uxorem Annam de tribu sua,genuitque ex ea
filium,nomen suum imponens ei, 10. Quem ab infantia timere Deum docuit,& abstinere ab omni peccato. 11. Igi-
tur,cùm per captivitatem devenisset cum uxore sua,& filio in civitatem Niniven cum omni tribu sua, 12. (Cùm om-
nes ederent ex cibis Gentilium) iste custodivit animam suam,& nunquam contaminatus est in escis eorum. 13. Et
quoniam memor fuit Domini in toto corde suo,dedit illi Deus gratiam in conspectu Salmanasar regis, 14. & de-
dit illi potestatem quocumque vellet ire,habens libertatem quæcumque facere voluisset. 15. Pergebat ergo ad om-
nes,qui erant in captivitate, & monita salutis dabat eis. 16. Cùm autem venisset in Rages civitatem Medorum & ex
his,quibus honoratus fuerat à rege,habuisset decem talenta argenti. 17. Et cùm in multa turba generis sui Gabelum
egentem videret, qui erat ex tribu eius, sub chirographo dedit illi memoratum pondus argenti. 18. Post mul-

tum

tum verò temporis, mortuo Salmanasar rege, cùm regnaret Sennacherib filius eius pro eo, & filios Israel exosos ha-
beret in conspectu suo: 19. Tobias quotidie pergebat per omnem cognationem suam, & consolabatur eos, dividebatq;
unicuique, prout poterat, de facultatibus suis: 20. Esurientes alebat, nudisque vestimenta præbebat, & mortuis atque oc-
cisis sepulturam solicitus exhibebat. 21. Denique cùm reversus esset rex Sennacherib, fugiens à Judæa plagam, quam 4.Re.19.g.35
circa eum fecerat Deus propter blasphemiam suam, & iratus multos occideret ex filiis Israel, Tobias sepeliebat cor- Eccl.48.d.24
pora eorum. 22. At ubi nuntiatum est regi, jussit eum occidi, & tulit omnem substantiam ejus. 23. Tobias verò cum fi- 2.Mac.8 c 19
lio suo & cum uxore fugiens, nudus latuit, quia multi diligebant eum. 24. Post dies verò quadragintaquinque occide- 4 Re.19.g.37
runt regem filii ipsius, 25. Et reversus est Tobias in domum suam, omnisque facultas eius restituta est ei. 2.Par.32.e 21
Is.37.g.38.

CAPUT II.

*Tobias ex mortuorum defatigatus sepultura hirundinis stercore in patientiæ probationem excæcatur, & ab uxore ac ami-
cis ipsum irridentibus affectus opprobrio, patientissimè tolerat instar Iobi.*

A 1 POst hæc verò, cùm esset dies festus Domini, & factum esset prandium bonum in domo Tobiæ. 2. Dixit filio suo: Va-
de, & adduc aliquos de tribu nostra timentes Deum, ut epulentur nobiscum. 3. Cumque abiisset, reversus nun-
tiavit ei, unum ex filiis Israel jugulatum jacere in platea. Statimque exiliens de accubito suo, relinquens prandium, jeju-
nus pervenit ad corpus: 4. Tollensq; illud portavit ad domum suam occultè, ut, dum sol occubuisset, cautè sepeliret eum.
5. Cùmque occultasset corpus, manducavit panem cum luctu & tremore. 6. Memorans illum sermonem, quem dixit Do- Amos 8.c 10
minus per Amos prophetam: Dies festi vestri convertentur in lamentationem & luctum. 7. Cùm verò sol occubuisset, 1.Ma.1.c 41.
abiit, & sepelivit eum. 8. Arguebant autem eum omnes proximi eius, dicentes: Jam hujus rei causa interfici iussus es, &
vix effugisti mortis imperium, & iterùm sepelis mortuos? 9. Sed Tobias plus timens Deum, quam regem, rapiebat cor-
pora occisorum, & occultabat in domo sua, & mediis noctibus sepeliebat ea. 10. Contigit autem ut quadam die fatigatus Sap. 1.d.21.
à sepultura, veniens in domum suam, iactasset se iuxta parietem, & obdormisset, 11. Et ex nido hirundinum dormienti
illi calida stercora inciderent super oculos eius, fieretque cæcus. 12. Hanc autem tentationem ideò permisit Dominus
evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ eius, sicut & sancti Job. 13. Nam cùm ab infantia sua semper Deum
timuerit, & mandata eius custodierit, non est contristatus contra Deum, quòd plaga cæcitatis evenerit ei, 14. Sed immo-
bilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ suæ. 15. Nam sicut beato Job insultabant reges, ita
isti parentes & cognati ejus irridebant vitam ejus, dicentes: 16. Ubi est spes tua, pro qua eleemosynas & sepulturas facie-
bas? 17. Tobias verò increpabat eos, dicens: Nolite ita loqui: 18. Quoniam filii sanctorum sumus, & vitam illam expecta-
mus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam numquam mutant ab eo. 19. Anna verò uxor eius ibat ad opus textri-
B num quotidie, & de labore manuum suarum victum, quem consequi poterat, deferebat. 20. Unde factum est, ut hœdum
caprarum accipiens detulisset domi: 21. Cujus cum vocem balantis vir ejus audisset, dixit: Videte, ne fortè furtivus sit, Iob. 2. cap 9.
reddite eum dominis suis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere. 22. Ad hæc uxor eius irata
respondit: Manifestè vana facta est spes tua, & eleemosynæ tuæ modò apparuerunt. 23. Atque his & aliis huiuscemodi
verbis exprobrabat ei.

CAPUT III.

*Tobiæ ob uxoris convicium mori petentis oratio ad Deum, & Saræ filiæ Raguelis humilis cum triduano jejunio oratio, ob ancillæ improperium de
septem ipsius maritis à dæmonio interemptis, utriusque autem preces exaudiuntur, angelo Raphaele ad eos curandos misso.*

A 1 TUnc Tobias ingemuit, & cœpit orare cum lacrymis, 2. Dicens: Justus es Domine, & omnia judicia tua iusta sunt
& omnes viæ tuæ, misericordia, & veritas, & judicium. 3. Et nunc Domine memor esto mei, & ne vindictam su-
mas de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea, vel parentum meorum. 4. Quoniam non obedivimus præceptis Deu. 28.b.15
tuis, ideò traditi sumus in direptionem, & captivitatem, & mortem, & in fabulam, & in improperium omnibus nationi-
bus, in quibus dispersisti nos. 5. Et nunc Domine magna judicia tua, quia non egimus secundùm præcepta tua, & non am-
bulavimus sinceriter coram te. 6. Et nunc Domine secundùm voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi
spiritum meum, expedit enim mihi mori magis quàm vivere. 7. Eadem itaq; die contigit, ut Sara filia Raguelis in Ra-
ges civitate Medorum, & ipsa audiret improperium ab una ex ancillis patris sui, 8. Quoniam tradita fuerat septem vi-
ris, & dæmonium nomine Asmodæus occiderat eos, mox ut ingressi fuissent ad eam. 9. Ergo cùm pro culpa sua increpa-
ret puellam, respondit ei, dicens: Ampliùs ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfectrix virorum tuo-
rum. 10. Numquid & occidere me vis, sicut jam occidisti septem viros? Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum
domus suæ: & tribus diebus, & tribus noctibus non manducavit, neque bibit: 11. Sed in oratione persistens, cum lacrymis
deprecabatur Deum, ut ab isto improperio liberaret eam. 12. Factum est autem die tertia, dum compleret orationem,
benedicens Dominum, 13. Dixit: Benedictum est nomen tuum Deus patrum nostrorum: qui cùm iratus fueris, miseri-
cordiam facies, & in tempore tribulationis peccata dimittis his, qui invocant te. 14. Ad te Domine faciem meam con-
verto, ad te oculos meos dirigo. 15. Peto Domine ut de vinculo improperii huius absolvas me, aut certè desuper terram
eripias me. 16. Tu scis Domine, quia numquam concupivi virum, & mundam servavi animam meam ab omni concupi-
scentia. 17. Numquam cum ludentibus miscui me: neque cum his, qui in levitate ambulant, participem me præbui. 18.
B Virum autem cum timore tuo, non cum libidine mea consensi suscipere. 19. Et, aut ego indigna fui illis, aut illi forsitan
me non fuerunt digni: quia forsitan viro alii conservasti me. 20. Non est enim in hominis potestate consilium tuum. 21.
Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit, quòd vita eius, si in probatione fuerit, coronabitur, si autem in tribula-
tione fuerit, liberabitur, & si in correptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit. 22. Non enim delectaris in
perditionibus nostris, quia post tempestatem, tranquillum facis, & post lacrymationem & fletum, & exultationē infun-
dis. 23. Sit nomen tuum Deus Israel benedictum in sæcula. 24. In illo tempore exauditæ sunt preces amborum in con-
spectu gloriæ summi Dei: 25. Et missus est Angelus Domini sanctus Raphael, ut curaret eos ambos, quorum uno tem-
pore sunt orationes in conspectu Domini recitatæ.

CAPUT IV.

*Tobias cùm se brevi putaret moriturum, filio piissima salutis monita inculcat, eleemosynæ virtutem declarat, & de de-
cem argenti talentis Gabelo mutuò datis indicat.*

A 1 IGitur cum Tobias putaret orationem suam exaudiri ut mori potuisset, vocavit ad se Tobiam filium suum. 2. Di-
xitque ei: Audi fili mi verba oris mei, & ea in corde tuo, quasi fundamentū construe. 3. Cùm acceperit Deus ani-
mam meam, corpus meum sepeli: & honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ ejus: 4. Memor enim esse debes, Ec.7.cap.29.
quæ & quanta pericula passa sit propter te in utero suo. 5. Cùm autem & ipsa compleverit tempus vitæ suæ, sepelias eā Exo.20.c.12.
circa me. 6. Omnibus autem diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum: & cave ne aliquando peccato consentias, & præter- Prov. 3 b.9.
mittas præcepta Domini Dei nostri. 7. Ex substantia tua fac eleemosynam, & noli avertere faciem tuam ab ullo paupere Ec.4.a.1.14
ita enim fiet ut nec à te avertatur facies Domini. 8. Quo modo potueris, ita esto, misericors. 9. Si multum tibi fuerit abū- b. 13.
danter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude. 10. Præmium enim bonum tibi thesauri- Luc.14 c.13
zas in die necessitatis. 11. Quoniam eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patietur animam ire in tene- Ecc.35 b.12.
bras. 12. Fiducia magna erit coram summo Deo eleemosyna omnibus facientibus eam. 13. Attende tibi fili mi ab omni Ecc.29.b.15.
fornicatione, & præter uxorem tuam nunquam patiaris crimen scire. 14. Superbiam numquam in tuo sensu, aut in tuo 1 Th.4.art.3.
verbo dominari permittas: in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. 15. Quicumque tibi aliquod operatus fuerit, Gen. 3.ar 5.
Lev.19.c.a 13

statum

15. Et apprehendens dexteram filiæ suæ, dextræ Tobiæ tradidit, dicens: Deus Abraham, & Deus
Isaac, & Deus Iacob vobiscum sit, & ipse coniungat vos, impleatque benedictionem suam in vobis. Num 36.a.6.
16. Et accepta charta, fecerunt conscriptionem coniugii. 17. Et post hæc epulati sunt, benedicentes
Deum. 18. Vocavitque Raguel ad se Annam uxorem suam, & præcepit ei ut præpararet alterum cu-
biculum. 19. & introduxit illuc Saram filiam suam, & lacrymata est. 20. Dixitque ei: Forti animo
esto filia mea: Dominus cæli det tibi gaudium pro tædio quod perpessa es.

CAPUT VIII.

Tobias thalamum ingressus, partem iecoris piscis assat; & dæmonio à Raphale ligato, Tobias & Sara simul orantes noctem transigunt incolumes, quapropter repleto quod paratum erat sepulchro, actisque Deo gratiis à Saræ parentibus, lætum apparatur convivium, & pro dote medietas bonorum assignatur, cedente & reliqua medietate post parentum obitum.

A 1 POstquam verò cœnaverunt, introduxerunt iuvenem ad eam. 2. Recordatus itaque Tobias ser-
monum Angeli, protulit de cassidili suo partem iecoris, posuitque eam super carbones vivos:
3. Tunc Raphal angelus apprehendit dæmonium, & religavit illud in deserto superioris Ægypti. 4.
Tunc hortatus est virginem Tobias, dixitque ei: Sara, exurge, & deprecemur Deum hodie, & cras,
& secundum cras: quia his tribus noctibus Deo iungimur: tertia autem transacta nocte in nostro eri-
mus coniugio. 5. Filii quippe sanctorum sumus, & non possumus ita coniungi, sicut gentes quæ igno-
rant Deum. 6. Surgentes autem pariter, instanter orabant ambo simul, ut sanitas daretur eis. 7. Gen. 2. a. 7.
Dixitque Tobias: Domine Deus patrum nostrorum, benedicant te cæli & terræ, mareque & fontes,
& flumina, & omnes creaturæ tuæ, quæ in eis sunt. 8. Tu fecisti Adam de limo terræ, dedistique ei
adiutorium Hevam. 9. Et tunc Domine tu scis, quia non luxuriæ causa accipio sororem meam con-
iugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in sæcula sæculorum. 10.
Dixit quoque Sara: Miserere nobis Domine, miserere nobis, & consenescamus ambo pariter sani.
11. Et factum est circa pullorum cantum, accersiri iussit Raguel servos suos, & abierunt cum eo pari-
ter ut foderent sepulchrum. 12. Dicebat enim: Ne forte simili modo evenerit ei, quo & cæteris illis
septem viris qui sunt ingressi ad eam. 13. Cumque parassent fossam, reversus Raguel ad uxorem
suam, dixit ei: 14. Mitte unam ex ancillis tuis, & videat si mortuus est, ut sepeliam eum antequam
illucescat dies. 15. At illa misit unam ex ancillis suis. Quæ ingressa cobiculum, reperit eos salvos &
incolumes, secum pariter dormientes. 16. Et reversa, nuntiavit bonum nuntium: & benedixerunt
Dominum, Raguel videlicet & Anna uxor eius, 17. Et dixerunt: Benedicimus te Domine Deus Is-
rael, quia non contigit quemadmodum putabamus: 18. Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam,
B & exclusisti à nobis inimicum persequentem nos. 19. Misertus es autem duobus unicis. Fac eos Domi-
ne plenius benedicere te: & sacrificium tibi laudis tuæ & suæ sanitatis offerre, ut cognoscat universitas
gentium, quia tu es Deus solus in universa terra. 20. Statimque præcepit servis suis Raguel, ut reple-
rent fossam, quam fecerant, priusquam elucesceret. 21. Uxori autem suæ dixit ut instrueret convi-
vium, & præpararet omnia, quæ in cibos erant iter agentibus necessaria. 22. Duas quoque pingues
vaccas, & quattuor arietes occidi fecit, & parari epulas omnibus vicinis suis, cunctisque amicis. 23.
Et adiuravit Raguel Tobiam, ut duas hebdomadas moraretur apud se. 24. De omnibus autem, quæ
possidebat Raguel, dimidiam partem dedit Tobiæ, & fecit scripturam, ut pars dimidia, quæ supe-
rerat post obitum eorum, Tobiæ dominio deveniret.

CAPUT IX.

Raphael Tobiæ rogatu ad Gabelum pergit, quem recepta pecunia ad Tobiæ nuptias adducit: Ille autem Tobiæ ac Saræ benedicit.

A 1 TUnc vocavit Tobias Angelum ad se, quem quidem hominem existimabat, dixitque ei: Aza-
ria frater, peto ut auscultes verba mea. 2. Si me ipsum tradam tibi servum, non ero condi-
gnus providentiæ tuæ. 3. Tamen obsecro te, ut assumas tibi animalia sive servitia, & vadas ad Ga-
belum in Rages civitatem Medorum: reddasque ei chirographum suum, & recipias ab eo pecuniam,
& roges eum venire ad nuptias meas. 4. Scis enim ipse quoniam numerat pater meus dies: & si tarda-
vero una die plus, contristatur anima eius. 5. Et certè vides quomodo adiuravit me Raguel, cujus
adiuramentum spernere non possum. 6. Tunc Raphael assumens quattuor ex servis Raguelis, & duos
camelos, in Rages civitatem Medorum perrexit, & inveniens Gabelum, reddidit ei chirographum
suum, & recepit ab eo omnem pecuniam. 7. Indicavitque ei de Tobia filio Tobiæ, omnia quæ gesta
sunt: fecitque eum secum venire ad nuptias. 8. Cumque ingressus esset domum Raguelis, invenit
Tobiam discumbentem: & exiliens, osculati sunt se invicem: & flevit Gabelus, benedixitque Deum.
9. Et dixit: Benedicat te Deus Israel, quia filius es optimi viri, & iusti, & timentis Deum, & elee-
mosynas facientis: 10. Et dicatur benedictio super uxorem tuam, & super parentes vestros: 11. Et
videatis filios vestros, & filios filiorum vestrorum, usque in tertiam & quartam generationem, & sit
semen vestrum benedictum à Deo Israel, qui regnat in sæcula sæculorum. 12. Cumque omnes dixis-
sent, Amen, accesserunt ad convivium: sed & cum timore Domini nuptiarum convivium exer-
cebant.

CAPUT X.

Parentes Tobiæ longam eius moram anxiè queruntur, ille autem ægrè obtinet, ut à Raguele dimittatur, accepta dote & uxore: porrò Raguel illis benè precando, admonet filiam de officio matris familias.

1 CUm verò moras faceret Tobias, causa nuptiarum, solicitus erat pater eius Tobias, dicens: A
Putas quare moratur filius meus, aut quare detentus est ibi? 2 Putasne Gabelus mortuus est,
& nemo reddet illi pecuniam? 3 Cœpit autem contristari nimis ipse, & Anna uxor ejus cum eo: &
cœperunt ambo simul flere: eò quòd die statuto minimè reverteretur filius eorum ad eos. 4 Flebat
igitur mater ejus irremediabilibus lacrymis, atque dicebat: Heu heu me fili mi, ut quid te misimus
peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostræ, solatium vitæ nostræ, spem po-
Sup. 7. d. 23. steritatis nostræ? 5 Omnia simul in te uno habentes, te non debuimus dimittere à nobis. 6 Cui dice-
bat Tobias: Tace, & noli turbari, sanus est filius noster: satis fidelis est vir ille, cum quo misimus
eum. 7 Illa autem nullo modo consolari poterat, sed quotidie exiliens circumspiciebat, & circuibat vias
omnes, per quas spes remeandi videbatur, ut procul videret eum, si fieri posset, venientem. 8. At verò
Raguel dicebat ad generum suum: Mane hic, & ego mittam nuntium salutis de te ad Tobiam patrem
tuum. 9. Cui Tobias ait: Ego novi quia pater meus & mater mea modo dies computant, & cruciatur
spiritus eorum in ipsis. 10. Cumque verbis multis rogaret Raguel Tobiam, & ille eum nulla ratione vel-
let audire, tradidit ei Saram, & dimidiam partem omnis substantiæ suæ in pueris, in puellis, in pecu-
dibus, in camelis, & in vaccis, & in pecunia multa: & salvum atque gaudentem dimisit eum à se, 11.
Dicens: Angelus Domini sanctus sit in itinere vestro, perducatque vos incolumes, & inveniatis omnia
rectè circa parentes vestros, & videant oculi mei filios vestros priusquam moriar. 12. Et apprehenden-
tes parentes filiam suam, osculati sunt eam, & dimiserunt ire: 13. Monentes eam honorare soceros, di-
ligere maritum, regere familiam gubernare domum, & se ipsam irreprehensibilem exhibere.

CAPVT XI.

Relictis in itinere Sara reliquaque familia, Tobias & Raphael præcedentes, lætè à parentibus Tobiæ excipiuntur: filio patris oculos felle piscis liniente, ille visum recipit; quapropter actis Deo gratiis, post adventum Saræ ac familiæ septem diebus læti epulantur.

1 CUmque reverterentur, pervenerunt ad Charan, quæ est in medio itinere contra Niniven, un- A
decimo die. 2. Dixitque Angelus: Tobias frater, scis quemadmodum reliquisti patrem tuum.
3. Si placet itaque tibi, præcedamus, & lento gradu sequantur iter nostrum familiæ, simul cum coniuge
tua, & cum animalibus. 4. Cumque hoc placuissent ut irent, dixit Raphael ad Tobiam; Tolle tecum
ex felle piscis: erit enim necessarium. Tulit itaque Tobias ex felle illo, & abierunt. 5. Anna autem se-
debat secus viam, quotidie in supercilio montis, unde respicere poterat de longinquo. 6. Et dum ex
eodem loco specularetur adventum eius, vidit à longè, & illicò agnovit venientem filium suum: currens-
que nuntiavit viro suo, dicens: Ecce venit filius tuus. 7. Dixitque Raphael ad Tobiam: At ubi intro-
ieris domum tuam, statim adora Dominum Deum tuum: & gratias agens ei, accede ad patrem tuum,
& osculare eum. 8. Statimque lini super oculos ejus ex felle isto piscis, quod portas tecum, scias enim
quoniam mox aperientur oculi ejus, & videbit pater tuus lumen cæli, & in aspectu tuo gaudebit. 9. Tunc
præcucurrit canis, qui simul fuerat in via: & quasi nuntius adveniens, blandimento suæ caudæ gaude-
bat. 10. Et consurgens cæcus pater eius, cœpit offendens pedibus currere: & data manu puero, occur-
rit obviam filio suo. 11. Et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua, & cœperunt ambo flere præ gau-
dio. 12. Cumque adorassent Deum, & gratias egissent, consederunt. 13. Tunc sumens Tobias de felle
piscis, linivit oculos patris sui. 14. Et sustinuit quasi dimidiam ferè horam: & cœpit albugo ex oculis
eius, quasi membrana ovi, egredi. 15. Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis eius, statimq; vi- B
sum recepit. 16. Et glorificabant Deum, ipse videlicet, & uxor eius, & omnes qui sciebant eum. 17.
Dicebatque Tobias: Benedico te Domine Deus Israel, quia tu castigasti me, & tu salvasti me: & ecce:
ego video Tobiam filium meum. 18. Ingressa est etiam post septem dies Sara uxor filia eius, & omnis fa-
milia sana, & pecora, & cameli, & pecunia multa uxoris: sed & illa pecunia, quam receperat à Ga-
belo: 19. Et narravit parentibus suis omnia beneficia Dei, quæ fecisset circa eum per hominem qui eum
duxerat. 20. Veneruntque Achior & Nabath consobrini Tobiæ, gaudentes ad Tobiam, & congratu-
lantes ei de omnibus bonis, quæ circa illum ostenderat Deus. 21. Et per septem dies epulantes, omnes
cum gaudio magno gavisi sunt.

CAPUT XII.

Tobias cum filio de mercede Raphaelis consultans, auditisque quæ sibi ac filio præstiterat beneficiis, medietatem offert omnium quæ attulerant, at ille se Dei Angelum declarat, & post revelata alia mysteria in cælum sublevatur, quo facto illi in terram proni ruentes Deum benedicunt.

1 TUnc vocavit ad se Tobias filium suum, dixitque ei: Quid possumus dare viro isti sancto, qui ve-
nit tecum. 2. Respondens Tobias, dixit patri suo: Pater, quam mercedem dabimus ei? aut quid A
dignum poterit esse beneficiis eius? 3. Me duxit & reduxit sanum, pecuniam à Gabelo ipse recepit uxo-
rem ipse me habere fecit, & dæmonium ab ea ipse compescuit, gaudium parentibus eius fecit, meipsum à
devoratione piscis eripuit, te quoque videre fecit lumen cæli, & bonis omnibus per eum repleti sumus.
Quid alii ad hæc poterimus dignum dare. 4. Sed peto te pater mi, ut roges eum, si fortè dignabitur me-
dietatem de omnibus, quæ allata sunt, sibi assumere. 5. Et vocantes eum, pater scilicet & filius, tulerunt
eum in partem: & rogare cœperunt, ut dignaretur dimidiam partem omnium, quæ attulerant, acceptam
habere. 6. Tunc dixit eis occultè, Benedicite Deum cæli, & coram omnibus viventibus confite-
mini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam. 7. Etenim sacramentum regis abscondere bo-
num est, opera autem Dei revelare & confiteri honorificum est. 8. Bona est oratio,
cum

cum jejunio, & eleemosyna, magis quàm thesauros auri recondere: 9. quoniam eleemosyna à morte
B liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit invenire misericordiam & vitam æternam. 10. Qui
autem faciunt peccatum, & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ. 11. Manifesto ergo vobis veritatem
& non abscondam à vobis occultum sermonem. 12. Quando orabas cum lacrymis, & sepeliebas mor-
tuos, & derelinquebas prandium tuum, & mortuos abscondebas per diem in domo tua, & nocte sepe-
liebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino. 13. Et quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut ten-
tatio probaret te. 14. Et nunc misit me Dominus, ut curarem te, & Saram uxorem filii tui à dæ-
monio liberarem. 15. Ego enim sum Raphael Angelus, unus ex septem, qui astamus ante Domi-
num. 16. Cumque hæc audissent, turbati sunt, & trementes ceciderunt super terram in faciem suam.
17. Dixitque eis Angelus: Pax vobis, nolite timere. 18. Etenim cùm essem vobiscum, per volun-
tatem Dei eram: ipsum benedicite, & cantate illi. 19. Videbar quidem vobiscum manducare, & bi-
bere: sed ego cibo invisibili & potu, qui ab hominibus videri non potest, utor. 20. Tempus est ergo
ut revertar ad eum, qui me misit: vos autem benedicite Deum, & narrate omnia mirabilia ejus. 21.
Et cùm hæc dixisset, ab aspectu eorum ablatus est, & ultrà eum videre non potuerunt. 22. Tunc
prostrati per horas tres in faciem, benedixerunt Deum, & exurgentes narraverunt omnia mirabilia
eius.

CAPUT XIII.

Tobias senior benedicit ac gratias agit Domino, & universos ad idipsum hortatur; prophetat quoque de restitutione & magna felicitate futura Ierusalem.

A 1. APeriens autem Tobias senior os suum, benedixit Dominum, & dixit: Magnus es Domine in
æternum, & in omnia sæcula regnum tuum: 2. quoniam tu flagellas & salvas: deducis ad infe-
ros, & reducis: & non est qui effugiat manum tuam. 3. Confitemini Domino filii Israel, & in conspectu Deut.31.f19
gentium laudate eum: 4. quoniam ideo dispersit vos inter gentes, quæ ignorant eum, ut vos enarretis 1 Reg.2.b6.
mirabilia ejus, & faciatis scire eos, quia non est alius Deus omnipotens præter eum. 5. Ipse castigavit nos Sap.16 b13
propter iniquitates nostras: & ipse salvabit nos propter misericordiam suam. 6. Aspicite ergo quæ fecit
nobiscum, et cum timore et tremore confitemini illi: regemque sæculorum exaltate in operibus vestris.
7. Ego autem in terra captivitatis meæ confitebor illi: quoniam ostendit majestatem suam in gentem pec-
catricem. 8. Convertimini itaque peccatores, et facite justitiam coram Deo, credentes quòd faciet vobis-
cum misericordiam suam. 9. Ego autem, et anima mea, in eo lætabimur. 10. Benedicite Dominum om-
nes electi eius: agite dies lætitiæ, et confitemini illi. 11. Jerusalem civitas Dei, castigavit te Dominus in
operibus manuum tuarum. 12. Confitere Domino in bonis tuis, et benedic Deum sæculorum, ut reædi-
ficet in te tabernaculum suum, et revocet ad te omnes captivos, et gaudeas in omnia sæcula sæculorum.
B 13. Luce splendida fulgebis: et omnes fines terræ adorabunt te. 14. Nationes ex longinquo ad te venient:
et munera deferentes, adorabunt in te Dominum, et terram tuam in sanctificationem habebunt. 15. No- Isai.60.a5.
men enim magnum invocabunt in te. 16. Maledicti erunt qui contempserint te: et condemnati erunt om-
nes qui blasphemaverint te: benedictique erunt qui ædificaverint te. 17. Tu autem lætaberis in filiis tuis,
quoniam omnes benedicentur, et congregabuntur ad Dominum. 18. Beati omnes qui diligunt te, et qui
gaudent super pace tua. 19. Anima mea benedic Dominum, quoniam liberavit Jerusalem civitatem suam
à cunctis tribulationibus eius Dominus Deus noster. 20. Beatus ero, si fuerint reliquiæ seminis mei ad
videndam claritatem Jerusalem. 21. Portæ Jerusalem ex sapphiro et smaragdo ædificabuntur: et ex la-
pide pretioso omnis circuitus murorum ejus. 22. Ex lapide candido et mundo omnes plateæ eius sternen- Apoc.21.f19
tur, et per vicos eius alleluja cantabitur. 23. Benedictus Dominus, qui exaltavit eam, et sit regnum
eius in sæcula sæculorum super eam. Amen.

CAPVT XIV.

Tobias senior moriturus completis 102. ætatis suæ annis, filium ac nepotes ad pietatem hortatur, utque sepultis parentibus è Ninive migrent, quam evertendam dicit, & Ierusalem instaurandam: quod filius observans tandem ad soceros revertitur, ibique completis 99. annis moritur.

A 1. ET consummati sunt sermones Tobiæ. Et postquam illuminatus est Tobias, vixit annis qua-
draginta duobus, et vidit filios nepotum suorum. 2. Completis itaque annis centum duo-
bus, sepultus est honorificè in Ninive. 3. Quinquaginta namque et sex annorum lumen oculo-
rum amisit, sexagenarius verò recepit. 4. Reliquum verò vitæ suæ in gaudio fuit, et cum bono profe-
ctu timoris Dei perrexit in pace. 5. In hora autem mortis suæ vocavit ad se Tobiam filium suum, et sep-
tem juvenes filios eius nepotes suos, dixitque eis: 6. Propè erit interitus Ninive: non enim excidit ver-
bum Domini: et fratres nostri, qui dispersi sunt à terra Israel, revertentur ad eam. 7. Omnis autem
deserta terra eius replebitur, et domus Dei, quæ in ea incensa est, iterum reædificabitur: ibique re- 1.Esdr.5.c8.
vertentur omnes timentes Deum, 8. et relinquent gentes idola sua, et venient in Jerusalem, et inhabita-
bunt in ea, 9. et gaudebunt in ea omnes reges terræ, adorantes regem Israel. 10. Audite ergo filii mei
patrem vestrum: Servite Domino in veritate et inquirite ut faciatis quæ placita sunt illi: 11. et filiis
vestris mandate ut faciant iustitias et eleemosynas, ut sint memores Dei, et benedicant eum in omni
tempore in veritate, et in tota virtute sua. 12. Nunc ergo filii audite me, et nolite manere hic: sed
quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulchro, ex eo dirigite gressus vestros ut
exeatis hinc: 13. video enim quia iniquitas eius finem dabit ei. 14. Factum est autem post obitum ma-
tris suæ, Tobias abscessit ex Ninive cum uxore sua, et filiis, et filiorum filiis reversus est ad soceros suos.

15. invenitque eos incolûmes in senectute bona: et curam eorum gessit, et ipse clausit oculos eorum; et
omnem hereditatem domus Raguelis ipse percepit: viditque quintam generationem, filios filiorum
suorum. 16. Et completis annis nonagintanovem in timore Domini, cum gaudio sepelierunt eum. 17.
Omnis autem cognatio eius, et omnis generatio eius, in bona vita, et in sancta conversatione permansit,
ita ut accepti essent tam Deo, quàm hominibus, et cunctis habitantibus in terra.

LIBER JUDITH.

CAPUT PRIMUM.

Arphaxad construit urbem Ecbatanis: at verò Nabuchodonosor victo rege Medorum cunctis regnis imperare cupiens nuntios ad ea mittit; quibus absque honore remissis, indignatus jurat se id ulturum.

1. ARphaxad itaque rex Medorum, subiugaverat multas gentes imperio suo, & ipse ædificavit civita- A
tem potentissimam, quam appellavit Ecbatanis, 2. ex lapidibus quadratis & sectis: fecit muros
ejus in latitudinem cubitorum septuaginta, & in altitudinem cubitorum triginta, turres verò ejus posuit
in altitudinem cubitorum centum. 3. Per quadrum verò earum, latus utrumque vicenorum pedum
spatio tendebatur, posuitque portas eius in altitudinem turrium: 4. & gloriabatur quasi potens in po-
tentia exercitus sui, & in gloria quadrigarum suarum. 5. Anno igitur duodecimo regni sui: Nabu-
chodonosor rex Assyriorum, qui regnabat in Ninive civitate magna, pugnavit contra Arphaxad, &
obtinuit eum, 6. in campo magno, qui appellatur Ragau, circa Euphraten, & Tigrin, & Jadason,
in campo Erioch regis Elicorum. 7. Tunc exaltatum est regnum Nabuchodonosor, & cor eius eleva-
tum est: & misit ad omnes, qui habitabant in Cilicia, & Damasco, & Libano, 8. & ad gentes quæ
sunt in Carmelo, & Cedar, & inhabitantes Galilæam in campo magno Esdron, 9. & ad omnes qui
erant in Samaria, & trans flumen Jordanem usque ad Jerusalem, & omnem terram Jesse, quousque
perveniatur ad terminos Æthiopiæ. 10. Ad hos omnes misit nuncios Nabuchodonosor rex Assyriorum,
11. qui omnes uno animo contradixerunt, & remiserunt eos vacuos, & sine honore abiecerunt. 12.
Tunc indignatus Nabuchodonosor rex adversus omnem terram illam, iuravit per thronum & regnum
suum, quod defenderet se de omnibus regionibus his.

CAPUT SECUNDUM.

Holofernes à Nabuchodonosor mittitur, omnia regna & populos vastaturus, describitur potentis exercitus ipsius, multisque locis per ipsum expugnatis, vehemens timor universos invasit.

1 ANno tertiodecimo Nabuchodonosor regis, vicesima & secunda die mensis primi factum est ver-
bum in domo Nabuchodonosor regis Assyriorum, ut defenderet se, 2. Vocavitque omnes A
maiores natu, omnesque duces, & bellatores suos, & habuit cum eis mysterium consilii sui: dixitque
cogitationem suam in eo esse, ut omnem terram suo subiugaret imperio. 4. Quod dictum cùm placuis-
set omnibus, vocavit Nabuchodonosor Rex Holofernem principem militiæ suæ, 5. & dixit ei: Egre-
dere adversus omne regnum Occidentis, & contra eos præcipuè, qui contempserunt imperium meum.
6. Non parcet oculus tuus ulli regno, omnemque urbem munitam subiugabis mihi. 7. Tunc Holofernes
vocavit duces, & magistratus virtutis Assyriorum: & dinumeravit viros in expeditionem, sicut præce-
pit ei rex, centum viginti millia peditum pugnatorum & equitum saggitariorum duodecim millia. 8.
Omnemque expeditionem suam fecit præire in multitudine Innumerabilium camelorum cum his quæ
exercitibus sufficerent copiosè, boum quoque armenta, gregesque ovium, quorum non erat numerus.
9. Frumentum ex omni Syria in transitu suo parari constituit. 10. Aurum verò, & argentum de domo
regis assumpsit multum nimis. 11. Et profectus est ipse, & omnis exercitus, cum quadrigis & equitibus B
& sagittaris, qui cooperuerunt faciem terræ, sicut locustæ. 12. Cumque pertransisset fines Assyriorum,
venit ad magnos montes Ange, qui sunt à sinistro Ciliciæ, ascenditque omnia castella eorum, & obti-
nuit omnem munitionem. 13. Effregit autem civitatem opinatissimam Melothi, prædavitque omnes fi-
lios Tharsis, & filios Ismael, qui erant contra faciem deserti, & ad austrum terræ Cellon. 14. Et tran-
sivit Euphraten, et venit in Mesopotamiam, et fregit omnes civitates excelsas, quæ erant ibi, à torren-
te Mambre usquequo perveniatur ad mare: 15. Et occupavit terminos ejus à Cilicia usque ad fines Ja-
pheth, qui sunt ad austrum. 16. Abduxitque omnes filios Madian, et prædavit omnem locupletationem
eorum, omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii. 17. Et post hæc descendit in campos Damasci in
diebus messis, et succendit omnia sata, omnesque arbores et vineas fecit incidi: 18. et cecidit timor il-
lius super omnes inhabitantes terram.

CAPVT TERTIVM.

Holoferni se ultrò dedunt universarum urbium ac provinciarum principes, ex quibus auxiliares sibi assumit, & tamen ipsorum civitates ac deos destruit, quò solus Nabuchodonosor deus habeatur

A 1 TUnc miserunt legatos suos, universarum urbium ac provinciarum reges ac principes, Syriæ scilicet, Mesopotamiæ, & Syriæ Sobal, & Lybiæ, atque Ciliciæ, qui venientes ad Holofer-
nem, dixerunt: 2. Desinat indignatio tua circa nos: melius est enim ut viventes serviamus Nabucho-
donosor regi magno, & subditi simus tibi, quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostræ
damna patiamur. 3. Omnis civitas nostra, omnisque possessio, omnes montes, & colles, & campi, &
armenta boum, gregesque ovium, & caprarum, equorumque & camelorum, & universæ facultates
nostræ, atque familiæ, in conspectu tuo sunt; 4. sicut omnia nostra sub lege tua. 5. Nos, & filii no-
stri, servi tui sumus. 6. Veni nobis pacificus Dominus, & utere servitio nostro, sicut placuerit tibi. 7.
Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna, & obtinuit omnem civitatem, & omnem
inhabitantem terram. 8. De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliarios viros fortes, & electos ad
bellum. 9. Tantusque metus provinciis illis incubuit, ut universarum urbium habitatores principes, &
honorati simul cum populis, exirent obviam venienti, 10. excipientes eum cum coronis, & lampadi-
bus, ducentes choros in tympanis, & tibiis. 11. Nec ista tamen facientes, ferocitatem ejus pectoris mi-
tigare potuerunt: 12. nam & civitates eorum destruxit, & lucos eorum excidit. 13. Præceperat enim
illi Nabuchodonosor rex, ut omnes Deos terræ exterminaret, videlicet, ut ipse solus diceretur Deus ab
nationibus, quæ potuissent Holofernis potentia subiugari. 14. Pertransiens autem Syriam Sobal, & om-
nem Apameam, omnemque Mesopotamiam, venit ad Idumæos in terram Gabaa, 15. accepitque civi-
tates eorum, & sedit ibi per triginta dies, in quibus diebus adunari præcepit universum exercitum virtu-
tis suæ.

CAPVT QUARTVM.

Filii Israel vehementer Holofernem metuentes, hortatu Eliachim sacerdotis sese jejuniis ac oratione humiliant & affligunt auxiliumque à Domino implorant.

A TUnc audientes hæc filii Israel, qui habitabant in terra Juda, timuerunt valdè à facie ejus. 2. Tre-
mor, & horror invasit sensus eorum, ne hoc faceret Jerusalem, & templo Domini quod fecerat cæ-
teris civitatibus & templis earum. 3. Et miserunt in omnem Samariam per circuitum usque Jericho,
& præoccupaverunt omnes vertices montium: 4. & muris circumdederunt vicos suos, & congrega-
verunt frumenta in præparationem pugnæ. 5. Sacerdos etiam Eliachim, scripsit ad universos qui erant
contra Esdrelon, quæ est contra faciem campi magni juxta Dothaim, & universos, per quos viæ tran-
situs esse poterat, 6. ut obtinerent ascensus montium, per quos via esse poterat ad Jerusalem, & illic
custodirent, ubi angustum iter esse poterat inter montes. 7. Et fecerunt filii Israel, secundùm quod
constituerat eis sacerdos Domini Eliachim. 8. Et clamavit omnis populus ad Dominum instantia magna,
& humiliaverunt animas suas in jejuniis, & orationibus, ipsi & mulieres eorum. 9. Et induerunt se Sa-
cerdotes ciliciis, & infantes prostraverunt contra faciem templi Domini, & altare Domini operuerunt
cilicio: 10. Et clamaverunt ad Dominum Deum Israel unanimiter, ne darentur in prædam infantes eo-
rum, & uxores eorum in divisionem, & civitates eorum in exterminium, & sancta eorum in pollutio-
B nem, & fierent opprobrium gentibus. 11. Tunc Eliachim, sacerdos Domini magnus, circuivit omnem
Israel, allocutusque est eos, 12. dicens: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manen-
tes permanseritis in ieiuniis, & orationibus in conspectu Domini. 13. Memores estote Moysi servi Do- Exo.17.d.11
mini, qui Amalec confidentem in virtute sua, & in potentia sua, & in exercitu suo, & in clypeis suis,
& in curribus suis, & in equitibus suis, non ferro pugnando, sed precibus sanctis orando deiecit: 14.
sic erunt universi hostes Israel: si perseveraveritis in hoc opere, quod cœpistis. 15. Ad hanc igitur ex-
hortationem eius deprecantes Dominum, permanebant in conspectu Domini. 16. ita ut etiam hi qui of-
ferebant Domino holocausta præcincti ciliciis offerrent sacrificia Domino, & erat cinis super ca-
pita eorum: 17. Et ex toto corde suo omnes orabant Deum, ut visitaret populum suum
Israel.

CAPVT QVINTVM.

Rogatus ab Holoferne Achior dux Ammonitarum de genere Israelitarum, enarrat Dei mirabilia circa populum Israeliticum, monetq; ne temere contra illos pugnet, quibus auditis Indignantur ipsi Achior principes Holofernis.

A 1. NUnciatumque est Holoferni principi militiæ Assyriorum, quòd filii Israel præpararent se ad re-
sistendum, ac montium itinera conclusissent, 2. & furore nimio exarsit in iracundia magna,
vocavitque omnes principes Moab & duces Ammon. 3. & dixit eis: Dicite mihi quis sit populus iste,
qui montana obsidet: aut quæ, & quales, & quantæ sint civitates eorum: quæ etiam sit virtus eorum,
aut quæ sit multitudo eorum, vel quis rex militiæ illorum. 4. & quare præ omnibus, qui habitant in
Oriente, isti contempserunt nos, & non exierunt obviam nobis, ut susciperent nos cum pace? 5. Tunc
Achior dux omnium filiorum Ammon respondens, ait: Si digneris audire Domine mi, dicam verita-
tem in conspectu tuo, de populo isto, qui in montanis habitat, & non egredietur verbum falsum ex

ore meo. 6. Populus iste ex progenie Chaldæorum est, 7. hic primùm in Mesopotamia habitavit, quo- B
Gen.11.d 31 niam noluerunt sequi deos patrum suorum, qui erant in Terra Chaldæorum. 8. Deserentes itaque ce-
remonias patrum suorum, quæ in multitudine deorum erant, 9. unum Deum cæli coluerunt, qui &
præcepit eis ut exirent inde & habitarent in Charan. Cumque operuisset omnem terram fames, descen-
Gen.12.a 1. derunt in Ægyptum, illicque per quadringentos annos sic multiplicati sunt, ut dinumerari eorum non
Gen.46.26. posset exercitus. 10. Cumque gravaret eos rex Ægypti, atque in ædificationibus urbium suarum in lu-
to & latere subiugasset eos clamaverunt ad Dominum suum, & percussit totam terram Ægyti plagis va-
riis, 11. Cumque ejecissent eos Ægyptii à se, & cessasset plaga ab eis, & iterum eos vellent capere, &
Exo.12.e 33. ad suum servitium revocare, 12. fugientibus his Deus cæli mare aperuit, ita ut hinc inde aquæ quasi
Exo.14.g 29 murus solidarentur, & isti pede sicco fundum maris perambulando transirent. 13. In quo loco dum in-
numerabilis exercitus Aegyptiorum eos persequeretur, ita aquis coopertus est, ut non remaneret vel
unus, qui factum posteris nunciaret. 14. Egressi verò mare rubrum, deserta Sina montis occupaverunt,
in quibus numquam homo habitare potuit, vel filius hominis requievit. 15. Illic fontes amari obdul-
cati sunt eis ad bibendum, & per annos quadraginta annonam de cælo consecuti sunt. 16. Ubicumque
ingressi sunt sine arcu & sagitta, & absque scuto & gladio, Deus eorum pugnavit pro eis, & vicit. 17.
Et non fuit qui insultaret populo isti, nisi quando recessit à cultu Domini Dei. 18. Quotiescumque
autem præter ipsum Deum suum, alterum coluerunt, dati sunt in prædam, & in gladium, & in op-
probrium. 19. Quotiescumque autem pœnituerunt se recessisse à cultura Dei sui, dedit eis Deus cæli
virtutem resistendi. 20. Denique Chananæum regem, & Iebusæum, & Pherezæum, & Hethæum, & C
Hevæum, & Amorrhæum, & omnes potentes in Hesebon prostraverunt, & terras eorum, & civita-
tes eorum ipsi possederunt: 21. & usque dum non peccarent in conspectu Dei sui, erant cum illis bona:
Deus enim illorum odit iniquitatem. 22. Nam & ante hos annos, cùm recessissent à via, quam dederat
illis Deus, ut ambularent in ea, exterminati sunt prœliis a multis nationibus, & plurimi eorum capti-
vi abducti sunt in terram non suam. 23. Nuper autem reversi ad Dominum Deum suum, ex dispersio-
ne qua dispersi fuerant, adunati sunt, & ascenderunt montana hæc omnia, & iterum possident Ierusa-
lem, ubi sunt sancta eorum. 24. Nunc ergo, mi Domine, perquire: si est aliqua iniquitas eorum in
conspectu Dei eorum, ascendamus ad illos, quoniam tradens tradet illos Deus eorum tibi, & subiuga-
ti erunt sub jugo potentiæ tuæ. 25. Si verò non est offensio populi hujus coram Deo suo, non poterimus
resistere illis: quoniam Deus eorum defendet illos; & erimus in opprobrium universæ terræ. 26. Et fa-
ctum est, cùm cessasset loqui Achior verba hæc irati sunt omnes magnates Holofernis, & cogitabant
interficere eum, dicentes ad alterutrum: 27. Quis est iste, qui filios Israel posse dicat resistere regi
Nabuchodonosor, & exercitibus ejus, homines inermes, & sine virtute, & sine peritia artis pugnæ?
28. Ut ergo agnoscat Achior quoniam fallit nos, ascendamus in montana; & cum capti fuerint poten-
tes eorum, tunc cum eisdem gladio transuerberabitur: 29. ut sciat omnis gens, quoniam Nabuchodo-
nosor Deus terræ est, & præter ipsum alius non est.

CAPUT SEXTUM.

*Iratus Holofernes jubet Achior duci in Bethuliam, ut ea devicta simul puniatur; at servi à fundi-
bulariis repulsi eum arbori alligant: quem solutum filii Israel cognita causa benignè consolantur,
Deum humiliter implorantes.*

1 FActum est autem cùm cessassent loqui, indignatus Holofernes vehementer, dixit ad Achior: 2.
Quoniam prophetasti nobis dicens, quod gens Israel defendatur à Deo suo, ut ostendam tibi A
quoniam non est Deus, nisi Nabuchodonosor: 3. cùm percusserimus eos omnes, sicut hominem unum
tunc & ipse cum illis Assyriorum gladio interibis, & omnis Israel tecum perditione disperiet: 4. & pro-
babis quoniam Nabuchodonosor Dominus sit universæ terræ: tuncque gladius militiæ meæ transiet per
latera tua, & confixus cades inter vulneratos Israel, & non respirabis ultrà, donec extermineris cum il-
lis, 5. Porrò autem si prophetiam tuam veram existimas, non concidat vultus tuus, & pallor, qui fa-
ciem tuam obtinet, abscedat à te, si verba mea hæc putas impleri non posse. 6. Ut autem noveris quia
simul cum illis hæc experieris, ecce ex hac hora illorum populo sociaberis, ut, dum dignas mei gladii
pœnas exceperint, ipse simul ultioni subjaceas. 7. Tunc holofernes præcepit servis suis, ut comprehen-
derent Achior, & perducerent eum in Bethuliam, & traderent eum in manus filiorum Israel. 8. Et ac-
cipientes eum servi Holofernis, profecti sunt per campestria: sed cùm appropinquassent ad montana,
exierunt contra eos fundibularii. 9. Illi autem divertentes à latere montis, ligaverunt Achior ad arborem
manibus, & pedibus, & sic vinctum restibus dimiserunt eum, & reversi sunt ad dominum suum. 10.
Porrò filii Israel descendentes de Bethulia, venerunt ad eum: Quem solventes duxerunt ad Bethuliam,
atque in medium populi illum statuentes, percunctati sunt quid rerum esset, quòd illum vinctum Assyrii
reliquissent. 11. In diebus illis erant illic principes, Ozias filius Micha de tribu Simeon, & Charmi, B
qui & Gothoniel. 12. In medio itaque seniorum, & in conspectu omnium, Achior dixit omnia quæ lo-
cutus ipse fuerat ab Holoferne interrogatus: & qualiter populus Holofernis voluisset propter hoc verbum
interficere eum, 13. & quemadmodum ipse Holofernes iratus iusserit eum Israelitis hac de causa tradi:
ut, dum vicerit filios Israel, tunc & ipsum Achior diversis iubeat interire supplicis, propter hoc quod
Sup.5.a 6. dixisset: Deus cæli defensor eorum est. 14. Cumque Achior universa hæc exposuisset, omnis populus
cecidit in faciem, adorantes Dominum, & communi lamentatione & fletu unanimes preces suas Domi-
no effuderunt, 15. dicentes: Domine Deus cæli & terræ: intuere superbiam eorum, & respice ad no-
stram humilitatem, & faciem sanctorum tuorum attende, & ostende quoniam non derelinquis præsu-
mentes de te: & præsumentes de se, & de sua virtute gloriantes, humilias. 16. Finito itaque fletu, &
per totam diem oratione populorum completa, consolati sunt Achior, 17. dicentes: Deus patrum no-
strorum, cujus tu virtutem prædicasti, ipse tibi hanc dabit vicissitudinem, ut eorum magis tu interi-
tum videas. 18. Cùm verò Dominus Deus noster dederit hanc libertatem servis suis, sit & tecum Deus
in

in medio nostri: ut sicut placuerit tibi, ita cum tuis omnibus converseris nobiscum. 19. Tunc Ozias
finito consilio, suscepit eum in domum suam, & fecit ei cœnam magnam. 20. Et vocatis omnibus pres-
byteris, simul expleto jejunio refecerunt. 21. Postea verò convocatus est omnis populus, & per totam
noctem intra ecclesiam oraverunt, petentes auxilium à Deo Israel.

CAPUT SEPTIMUM.

*Holofernes Bethuliam obsidet, ac præciso aquæductu jubet fontes omnes custodiri: quapropter cives
siti cruciati civitatem tradere cupiunt; Ozias tamen princeps populi persuadet ut ad quinque dies
hoc differatur.*

A 1. HOlofernes autem altera die præcepit exercitibus suis, ut ascenderent contra Bethuliam. 2.
Erant autem pedites bellatorum centum viginti millia, & equites viginti duo millia, præ-
ter præparationes virorum illorum, quos occupaverat captivitas, & abducti fuerant de provinciis &
urbibus universæ juventutis. 3. Omnes paraverunt se pariter ad pugnam contra filios Israel, & venerunt
per crepidinem montis usque ad apicem, qui respicit super Dothain, à loco qui dicitur Belma, usque
ad Chelmon qui est contra Esdrelon. 4. Filii autem Israel ut viderunt multitudinem illorum, prostra-
verunt se super terram, mittentes cinerem super capita sua, unanimes orantes ut Deus Israel misericor-
diam suam ostenderet super populum suum. 5. Et assumentes arma sua bellica, sederunt per loca, quæ
ad angusti itineris tramitem dirigunt inter montosa, & erant custodientes ea tota die & nocte. 6. Porrò
Holofernes, dum circuit per gyrum, reperit quòd fons, qui influebat, aquæductum illorum à parte
australi extra civitatem dirigeret: & incidi præcepit aquæductum illorum. 7. Erant tamen non longè à
muris fontes, ex quibus furtim videbantur haurire aquam, ad refocillandum potiùs quàm ad potandum.
8. Sed filii Ammon & Moab accesserunt ad Holofernem, dicentes: Filii Israel, non in lancea nec in
B sagitta confidunt, sed montes defendunt illos, & muniunt illos colles in præcipitio constituti. 9. Vt er-
go sine congressione pugnæ possis superare eos, pone custodes fontium, ut non hauriant aquam ex eis,
& sine gladio interficies eos, vel certè fatigati tradent civitatem suam quam putant in montibus positam
superari non posse. 10. Et placuerunt verba hæc coram Holoferne, & coram satellitibus eius, & consti-
tuit per gyrum centenarios per singulos fontes. 11. Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta,
defecerunt cisternæ, & collectiones aquarum, omnibus habitantibus Bethuliam, ita ut non esset intra
civitatem, unde satiarentur vel una die, quoniam ad mensuram dabatur populis aqua quotidie. 12. Tunc
ad Oziam congregati omnes viri, feminæque, juvenes, & parvuli, omnes simul una voce. 13. dixerunt: Exod 5 b 21
Judicet Deus inter nos & te, quoniam fecisti in nos mala, nolens loqui pacificè cum Assyriis, & propter
hoc vendidit nos Deus in manibus eorum. 14. Et ideo non est qui adjuvet, cùm prosternamur ante ocu-
los eorum in siti, & perditione magna. 15. Et nunc congregate universos qui in civitate sunt, ut spon-
tè tradamus nos omnes populo Holofernis. 16. Melius est enim ut captivi benedicamus Dominum, vi-
ventes, quàm moriamur, & simus opprobrium omni carni, cùm viderimus uxores nostras, & infantes
C nostros mori ante oculos nostros. 17. Contestamur hodie cælum & terram, & Deum patrum nostro-
rum, qui ulciscitur nos secundùm peccata nostra, ut jam tradatis civitatem in manu militiæ Holofer-
nis, & sit finis noster brevis in ore gladii, in longior efficitur in ariditate sitis. 18. Et cùm hæc dixissent,
factus est fletus & ululatus magnus in ecclesia ab omnibus, & per multas horas una voce clamaverunt ad
Deum, dicentes: 19. Peccavimus cum patribus nostris, iniustè egimus, iniquitatem fecimus. 20. Tu, Psal. 105 a 6
quia pius es, miserere nostris, aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras, & noli tradere confiten-
tes te, populo qui ignorat te, 21. ut non dicant inter Gentes: Vbi est Deus eorum? 22. Et cùm fatigati
his clamoribus, & his fletibus lassati siluissent, 23. exurgens Ozias infusus lacrymis, dixit: Æquo ani-
mo estote fratres, & hos quinque dies expectemus à Domino misericordiam. 24. Forsitan enim indigna-
tionem suam abscindet, & dabit gloriam nomini suo. 25. Si autem transactis quinque diebus non venerit
adjutorium, faciemus hæc verba, quæ locuti estis.

CAPUT OCTAVUM.

*Iudith, cuius laus describitur, vacillantes presbyteros & præ angustia deditionem quinto die meditan-
tes objurgat, quòd tempus Domini miserationi præscripserint, eósque hortatur ut patrum exemplo
populum ad patientiam animent, ac pro se Deum precentur, nec factum suum scrutentur.*

A 1. ET factum est, cùm audisset hæc verba Judith vidua, quæ erat filia Merari, filii Idox, filii Jo-
seph, filii Oziæ, filii Elai, filii Jamnor, filii Gedeon, filii Raphaim, filii Achitob, filii Mel-
chiæ, filii Enan, filii Nathaniæ, filii Salathiel, filii Simeon, filii Ruben: 2. & vir ejus fuit Manasses,
qui mortuus est in diebus messis hordeaceæ: 3. instabat enim super alligantes manipulos in campo, & ve-
nit æstus super caput eius, & mortuus est in Bethulia civitate sua, & sepultus est illic cum patribus suis.
4. Erat autem Judith relicta ejus vidua jam annis tribus, & mensibus sex. 5. Et in superioribus domus
suæ fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur, 6. & habens super lum-
bos suos cilicium, jejunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter sabbata, & neomenias, & festa domus
Israel. 7. Erat autem eleganti aspectu nimis, cui vir suus reliquerat divitias multas, & familiam copio-
sam, ac possessiones armentis boum & gregibus ovium plenas. 8. Et erat hæc in omnibus famosissima,
quoniam timebat Dominum valdè, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. 9. Hæc itaque cùm
audisset, quoniam Ozias promisisset quòd transacto quinto die traderet civitatem, misit ad presbyte-
ros Chabri & Charmi. 10. Et venerunt ad illam, & dixit illis: Quod est hoc verbum, in quo consen-
sit Ozias, ut tradat civitatem Assyriis, si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium? 11. Et qui
estis vos, qui tentatis Dominum? 12. Non est iste sermo, qui misericordiam provocet, sed potiùs qui
iram

iram excitet, & furorem accendat. 13. Posuisti vos tempus miserationis Domini, & in arbitrium ve- B
strum, diem constituistis ei. 14. Sed quia patiens Dominus est, in hoc ipso pœniteamus, & indulgen-
tiam ejus fusis lacrymis postulemus: 15. non enim quasi homo, sic Deus comminabitur, neque sicut fi-
lius hominis ad iracundiam inflammabitur. 16. Et ideo humiliemus illi animas nostras, & in spiritu
constituti humiliato, servientes illi, 17. dicamus flentes Domino, ut secundùm voluntatem suam sic
faciat nobiscum misericordiam suam: ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorum, ita etiam
de nostra humilitate gloriemur: 18. quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum, qui dereli-
querunt Deum suum, & adoraverunt Deos alienos, 19. pro quo scelere dati sunt in gladium, & in ra-
pinam, & in confusionem inimicis suis: nos autem alterum Deum nescimus præter ipsum. 20. Expecte-
mus humiles consolationem ejus, & exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostro-
rum, & humiliabit omnes Gentes, quæcumque insurgunt contra nos, & faciet illas sine honore Domi-
nus Deus noster. 21. Et nunc fratres, quoniam vos estis presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet
anima illorum, ad eloquium vestrum corda eorum erigite, ut memores sint, quia tentati sunt patres
nostri ut probarentur, si verè colerent Deum suum, 22. Memores esse debent, quomodo pater noster C
Gen.22.a.1. Abraham tentatus est, & per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus est. 23. Sic Isaac, sic
Jacob, sic Moyses, & omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transierunt fideles. 24. Illi
autem, qui tentationes non susceperunt cum timore Domini, & impatientiam suam, & improperium
murmurationis suæ contra Dominum protulerunt, 25. exterminati sunt ab exterminatore, & à serpentibus
perierunt. 26. Et nos ergo non ulciscamur nos pro his quæ patimur, 27. sed reputantes peccatis nostris
hæc ipsa supplicia minora esse, flagella Domini quibus quasi servi corripimur, ad emendationem, & non
ad perditionem nostram evenisse credamus. 28. Et dixerunt illi Ozias, & presbyteri: Omnia, quæ lo-
cuta es, vera sunt, & non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. 29. Nunc ergo ora pro nobis, quo-
niam mulier sancta es, & timens Deum. 30. Et dixit illis Judith: Sicut quod potui loqui, Dei esse co-
gnoscitis: 31. ita quod facere disposui, probate si ex Deo est, & orate ut firmum faciat Deus consilium
meum. 32. Stabitis vos ad portam nocte ista, & ego exeam cum abra mea: & orate, ut sicut dixistis,
in diebus quinque respiciat Dominus populum suum Israel. 33. Vos autem nolo ut scrutemini actum
meum, & usque dum renunciem vobis, nihil aliud fiat, nisi oratio pro me ad Dominum Deum no-
strum. 34. Et dixit ad eam Ozias princeps Juda: Vade in pace, & Dominus sit tecum in ultionem ini-
micorum nostrorum. Et revertentes abierunt.

CAPUT NONUM.

Judith sese affligens ac humilians, pro populi liberatione prostrata precatur, utique sibi virtus detur evertendi Holofernem.

1. Quibus abscedentibus, Judith ingressa est oratorium suum, & induens se cilicio, posuit cinerem
super caput suum: & prosternens se Domino, clamabat ad Dominum, dicens: 2. Domine A
Gen.34.g.26. Deus patris mei Simeon, qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum, qui violatores extite-
runt in coinquinatione sua, & denudaverunt femur virginis in confusionem: 3. & dedisti mulieres il-
lorum in prædam, & filias illorum in captivitatem, & omnem prædam in divisionem servis tuis, qui ze-
laverunt zelum tuum: subveni quæso te Domine Deus meus mihi viduæ. 4. Tu enim fecisti priora, &
illa post illa cogitasti: & hoc factum est quod ipse voluisti. 5. Omnes enim viæ tuæ paratæ sunt, & tua
judicia in tua providentia posuisti. 6. Respice castra Assyriorum nunc, sicut tunc castra Ægyptiorum
Exod.14.b.9. videre dignatus es, quando post servos tuos armati currebant, confidentes in quadrigis, & in equita-
tu suo, & in multitudine bellatorum. 7. Sed aspexisti super castra eorum, & tenebræ fatigaverunt
eos. 8. Tenuit pedes eorum abyssus, & aquæ operuerunt eos. 9. Sic fiant & isti, Domine, qui con-
fidunt in multitudine sua, & in curribus suis, & in contis, & in scutis, & in sagittis suis, & in lanceis
gloriantur, 10. & nesciunt, quia tu ipse es Deus noster, qui conteris bella ab initio, & Dominus nomen
est tibi. 11. Erige brachium tuum sicut ab initio, & allide virtutem illorum in virtute tua: cadat
virtus eorum in iracundia tua, qui promittunt se violare sancta tua, & polluere tabernaculum no- B
minis tui, & dejicere gladio suo cornu altaris tui. 12. Fac Domine, ut gladio proprio ejus super-
bia amputetur: 13. capiatur laqueo oculorum suorum in me, & percuties eum ex labiis charitatis
meæ. 14. Da mihi in animo constantiam, ut contemnam illum, & virtutem, ut evertam illum.
15. Erit enim hoc memoriale nominis tui, cùm manus feminæ dejecerit eum. 16. Non enim multitu-
Jud.4.d.21. dine est virtus tua, Domine, neque in equorum viribus voluntas tua est, nec superbi ab initio placue-
runt tibi, sed humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. 17. Deus cælorum, creator
aquarum, & Dominus totius creaturæ, exaudi me miseram deprecantem, & de tua misericordia præ-
sumentem. 18. Memento Domine testamenti tui, & da verbum in ore meo, & in corde meo consi-
lium corrobora, ut domus tua in sanctificatione tua permaneat, 19. & omnes gentes agnoscant, quia
tu es Deus, & non est alius præter te.

CAPUT DECIMUM.

Judith pulcherrimè aptissimè ornata Bethuliam cum sua ancilla egreditur, & ab exploratoribus deprehensa dicitur ad Holofernem, qui mox ejus capitur pulchritudine.

1. Factum est autem, cùm cessasset clamare ad Dominum, surrexit de loco, in quo jacuerat pro- A
strata ad Dominum. 2. Vocavitque abram suam & descendens in domum suam, abstulit à se ci-
licium, & exuit se vestimentis viduitatis suæ, 3. & lavit corpus suum, & unxit se myro optimo, &
discriminavit crinem capitis sui, & imposuit mitram super caput suum, & induit se vestimentis jucundi-
tatis

tatis suæ, induitque sandalia pedibus suis, assumpsitque dextraiola, & lilia, & inaures, & annulos; &
B omnibus ornamentis suis ornavit se. 4. Cui etiam Dominus contulit splendorem: quoniam omnis ista
compositio non ex libidine, sed ex virtute pendebat: & ideo Dominus hanc in illa pulchritudinem ampliavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret. 5. Imposuit itaque abræ suæ ascoperam vini,
& vas olei, & polentam, & palathas, & panes, & caseum, & profecta est. 6. Cumque venissent ad portam civitatis invenerunt expectantem Oziam & presbyteros civitatis. 7. Qui cùm vidissent eam, stupentes mirati sunt nimis pulchritudinem eius. 8. Nihil tamen interrogantes eam, dimiserunt transire, dicentes: Deus patrum nostrorum det tibi gratiam, & omne consilium tui cordis sua virtute corroboret, ut glorietur super te Jerusalem, & sit nomen tuum in numero sanctorum & justorum. 9. Et dixerunt hi qui
illic erant, omnes una voce: Fiat, fiat. 10. Judith verò orans Dominum, transivit per portas ipsa, &
abra eius. 11. Factum est autem, cùm descenderet montem, circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores Assyriorum, & tenuerunt eam, dicentes: unde venis? aut quò vadis? 12. Quæ respondit. Filia
sum Hebræorum, ideo ego fugi à facie eorum, quoniam futurum agnovi, quòd dentur vobis in deprædationem, pro eo quòd contemnentes vos, noluerunt ultrò tradere seipsos, ut invenirent misericordiam
C in conspectu vestro. 13. Hac de causa cogitavi mecum, dicens: Vadam ad faciem principis Holofernis,
ut indicem illi secreta illorum, & ostendam illi quo aditu possit obtinere eos, ita ut non cadat vir unus
de exercitu eius. 14. Et cùm audissent viri illi verba eius, considerabant faciem eius, & erat in oculis
eorum stupor, quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. 15. Et dixerunt ad eam: Conservasti
animam tuam, eò quòd tale reperisti consilium, ut descenderes ad Dominum nostrum. 16. Hoc autem
scias, quoniam cùm steteris in conspectu eius, benè tibi faciet, & eris gratissima in corde eius. Duxeruntque illam ad tabernaculum Holofernis, annuntiantes eam. 17. Cumque intrasset ante faciem eius,
statim captus est in suis oculis Holofernes. 18. Dixeruntque ad eum satellites eius: Quis contemnat populum Hebræorum, qui tam decoras mulieres habent, ut non pro his meritò pugnare contra eos debeamus? 19. Videns itaque Judith Holofernem sedentem in conopeo, quod erat ex purpura, et auro, et
smaragdo, et lapidibus pretiosis intextum: 20. et cùm in faciem eius intendisset, adoravit eum prosternens se super terram: Et elevaverunt eam servi Holofernis, iubente Domino suo.

CAPUT XI.

Judith ab Holoferne super causa fugæ suæ interrogata imponit illi, speciosam pollicens victoriam.

A 1. TUnc Holofernes dixit ei: Æquo animo esto, et noli pavere in corde tuo: quoniam ego nunquam
nocui viro, qui voluit servire Nabuchodonosor regi. 2. Populus autem tuus, si non contempsisset me, non levassem lanceam meam super eum. 3. Nunc autem dic mihi, qua ex causa recessisti ab illis, et placuit tibi ut venires ad nos? 4. Et dixit illi Judith. Sume verba ancillæ tuæ, quoniam si secutus
fueris verba ancillæ tuæ, perfectam rem faciet Dominus tecum. 5. Vivit enim Nabuchodonosor rex terræ,
et vivit virtus eius, quæ est in te, ad correptionem omnium animarum errantium, quoniam non solùm homines serviunt illi per te, sed & bestiæ agri obtemperant illi. 6. Nunciatur enim animi tui industria universis gentibus, & indicatum est omni sæculo, quoniam tu solus bonus & potens es in omni regno eius, &
disciplina tua omnibus provinciis prædicatur. 7. Nec hoc latet, quod locutus est Achior, nec illud ignoratur, quod ei jusseris evenire. 8. Constat enim, Deum nostrum sic peccatis offensum, ut mandaverit
per Prophetas suos ad populum, quòd tradat eum pro peccatis suis. 9. Et quoniam sciunt se offendisse Sup. 9. a 5
Deum suum filii Israel, tremor tuus super ipsos est. 10. Insuper etiam fames invasit eos, & ab ariditate
aquæ jam inter mortuos computantur. 11. Denique hoc ordinant, ut interficiant pecora sua, & bibant
sanguinem eorum: 12. & sancta Domini Dei sui, quæ præcepit Deus non contingi, in frumento, vino,
B & oleo, hæc cogitaverunt impendere, & volunt consumere, quæ nec manibus deberent contingere: ergo
quoniam hæc faciunt, certum est quòd in perditionem dabuntur. 13. Quod ego ancilla tua cognoscens,
fugi ab illis, & misit me Dominus hæc ipsa nunciare tibi. 14. Ego enim ancilla tua, Deum colo, etiam
nunc apud te: & exiet ancilla tua, & orabo Deum, 15. & dicet mihi quando eis reddat peccatum suum,
& veniens nunciabo tibi, ita ut ego adducam te per mediam Jerusalem, & habebis omnem populum
Israel, sicut oves, quibus non est pastor, & non latrabit vel unus canis contra te: 16. quoniam hæc mihi dicta sunt per providentiam Dei. 17. Et quoniam iratus est illis Deus, hæc ipsa missa sum nunciare
tibi. 18. Placuerunt autem omnia verba hæc coram Holoferne, & coram pueris eius, & mirabantur sapientiam eius, & dicebant alter ad alterum: 19. Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, & sensu verborum. 20. Et dixit ad illam Holofernes: Benefecit Deus, qui misit te ante populum, ut des illum tu in manibus nostris: 21. & quoniam bona est promissio tua, si fecerit mihi hoc Deus tuus,
erit Deus meus, & tu in domo Nabuchodonosor magna eris, & nomen tuum nominabitur in universa
terra.

CAPUT XII.

Judith in locum Thesaurorum Holofernis introducta, facultatem obtinet propriis vescendi cibis, nocteque ad orationem egrediendi: quarto autem die in convivium inducta, coram Holoferne comedit & bibit, qui ejus concupiscentia ardens, vehementer inebriatur.

A 1. TUnc jussit eam introire ubi repositi erant thesauri ejus, & jussit illic manere eam, & constituit
quid daretur illi de convivio suo. 2. Cui respondit Judith, & dixit: Nunc non potero manducare ex his, quæ mihi præcipis tribui, ne veniat super me offensio: ex his autem, quæ mihi detuli,
manducabo. 3. Cui Holofernes ait: Si defecerint tibi ista, quæ tecum detulisti, quid faciemus tibi?

bi? 4. Et dixit Judith: Vivit anima tua, Domine meus, quoniam non expendet omnia hæc ancilla
tua, donec faciat Deus in manu mea hæc cogitavi. Et induxerunt illam servi ejus in tabernaculum,
quod præceperat. 5. Et petiit dum introiret, ut daretur ei copia nocte, & ante lucem egrediendi foras ad orationem, & deprecandi Dominum. 6. Et præcepit cubiculariis suis, ut sicut placeret illi, B
exiret & introiret ad adorandum Deum suum, per triduum: 7. & exibat noctibus in vallem Bethuliæ,
& baptizabat se in fonte aquæ. 8. Et ut ascendebat, orabat Dominum Deum Israel, ut dirigeret viam
ejus ad liberationem populi sui. 9. Et introiens, munda manebat in tabernaculo, usque dum acciperet
escam suam in vespere. 10. Et factum est, in quarto die Holofernes fecit cœnam servis suis, & dixit ad
Vagao eunuchum suum: Vade, & suade Hebræam illam, ut sponte consentiat habitare mecum. 11.
Fœdum est enim apud Assyrios, si femina irrideat virum, agendo ut immunis ab eo transeat. 12. Tunc
introivit Vagao ad Judith, & dixit: Non vereatur bona puella introire ad dominum meum, ut honorificetur ante faciem ejus, ut manducet cum eo, & bibat vinum in iucunditate. 13. Cui Judith respondit: Quæ ego sum, ut contradicam Domino meo? 14. Omne quod erit ante oculos ejus bonum & optimum faciam. Quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vitæ meæ. 15. Et
surrexit, & ornavit se vestimento suo, & ingressa stetit ante faciem ejus. 16. Cor autem Holofernis
concussum est: erat enim ardens in concupiscentia eius. 17. Et dixit ad eam Holofernes: Bibe nunc,
& accumbe in jucunditate, quoniam invenisti gratiam coram me. 18. Et dixit Judith: Bibam Domine, quoniam magnificata est anima mea hodie præ omnibus diebus meis. 19. Et accepit, & manducavit, & bibit coram ipso, ea quæ paraverat illi ancilla eius. 20. Et jucundus factus est Holofernes ad
eam, bibitque vinum multum nimis, quantum nunquam biberat in vita sua.

CAPUT XIII.

Judith facta ad Deum oratione præscidit caput ebrii Holofernis: quod ad concives Bethuliæ efferens, eos ad gratiarum actionem hortatur: ipsa verò ab omnibus benedicitur, & Achior viso Holofernis capite obstupescit.

1. VT autem serò factum est, festinaverunt servi illius ad hospitia sua, & conclusit Vagao ostia cubiculi, & abiit, 2. erant autem omnes fatigati à vino: 3. eratque Judith sola in cubiculo. 4. Porrò Holofernes jacebat in lecto, nimia ebrietate sopitus. 5. Dixitque Judith puellæ suæ, A
ut staret foris ante cubiculum, & observaret. 6. Stetitque Judith ante lectum, orans cum lacrymis,
& labiorum motu in silentio. 7. dicens: Confirma me Domine Deus Israel, & respice in hac hora ad
opera manuum mearum, ut, sicut promisisti, Jerusalem civitatem tuam erigas: & hoc quod credens
per te posse fieri cogitavi, perficiam. 8. Et cum hæc dixisset accessit ad columnam, quæ erat ad caput
lectuli ejus, & pugionem ejus, qui in ea ligatus pendebat, exoluit. 9. Cumque evaginasset illum,
apprehendit comam capitis ejus, & ait: Confirma me Domine Deus in hac hora. 10. & percussit bis in
cervicem ejus, & abscidit caput ejus, & abstulit conopeum ejus à columnis, & evoluit corpus ejus
truncum. 11. Et post pusillum exivit, & tradidit caput Holofernis ancillæ suæ, & iussit ut mitteret illud in peram suam. 12. Et exierunt duæ, secundùm consuetudinem suam, quasi ad orationem, &
transierunt castra, & gyrantes vallem, venerunt ad portam civitatis. 13. Et dixit Judith à longè custodibus murorum: Aperite portas, quoniam nobiscum est Deus, qui fecit virtutem in Israel. 14. Et factum est, cùm audissent viri vocem ejus, vocaverunt presbyteros civitatis. 15. Et concurrerunt ad eam B
omnes, à minimo usque ad maximum: quoniam sperabant eam iam non esse venturam. 16. Et accendentes luminaria congyraverunt circa eam universi: illa autem ascendens in eminentiorem locum, iussit
fieri silentium. Cumque omnes tacuissent, 17. dixit Judith: Laudate Dominum Deum nostrum, qui
non deseruit sperantes in se: 18. & in me ancilla sua adimplevit misericordiam suam, quam promisit domui Israel: & interfecit in manu mea hostem populi sui hac nocte. 19. Et proferens de pera caput Holofernis, ostendit illis, dicens: Ecce caput Holofernis principis militiæ Assyriorum, & ecce conopeum illius, in quo recumbebat in ebrietate sua, ubi per manum feminæ percussit illum Dominus Deus
noster. 20. vivit autem ipse Dominus, quoniam custodivit me Angelus eius, & hinc euntem, & ibi
commorantem, & inde huc revertentem, & non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari, sed
sine pollutione peccati revocavit me vobis, gaudentem in victoria sua, in evasione mea, & in liberatione vestra. 21. Confitemini illi omnes, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia eius. 22.
Vniversi autem adorantes Dominum, dixerunt ad eam: Benedixit te Dominus in virtute sua, quia per C
Psal. 105.a.1. 106.a.1. te ad nihilum redegit inimicos nostros. 23. Porrò Ozias princeps populi Israel, dixit ad eam: Benedicta es tu filia à Domino Deo excelso, præ omnibus mulieribus super terram. 24. Benedictus Dominus,
qui creavit cælum & terram, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum: 25.
quia hodie nomen tuum ita magnificavit, ut non recedat laus tua de ore hominum, qui memores fuerint virtutis Domini, in æternum, pro quibus non pepercisti animæ tuæ, propter angustias & tribulationem generis tui, sed subvenisti ruinæ ante conspectum Dei nostri. 26. Et dixit omnis populus: Fiat,
fiat. 27. Porrò Achior vocatus venit, & dixit ei Judith: Deus Israel, cui tu testimonium dedisti, quòd
ulciscatur se de inimicis suis, ipse caput omnium incredulorum incidit hac nocte in manu mea. 28. Et
ut probes quia ita est, ecce caput Holofernis, qui in contemptu superbiæ suæ Deum Israel contempsit,
& tibi interitum minabatur, dicens: Cum captus fuerit populus Israel, gladio perforari præcipiam latera
tua. 29. Videns autem Achior caput Holofernis, angustiatus præ pavore, cecidit in faciem suam super
terram, & æstuavit anima eius. 30. Posteà verò quàm resumpto spiritu recreatus est, procidit ad pedes
eius, & adoravit eam, & dixit: 31. Benedicta tu à Deo tuo in omni tabernaculo Jacob, quoniam in omni gente, quæ audierit nomen tuum, magnificabitur super te Deus Israel.

C A-

CAPUT XIV.

Holofernis capite in muro suspenso, Archiorque circumciso, Iudaei in Assyrios irruunt, qui Holofernem excitantes, mortuumque invenientes; vehementi timore concutiuntur.

A 1. Dixit autem Judith ad omnem populum: Audite me, fratres, suspendite caput hoc super muros
nostros: 2. Et erit, cum exierit Sol, accipiat unusquisque arma sua, & exite cum impetu,
non ut descendatis dorsum, sed quasi impetum facientes. 3. Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad
principem suum excitandum ad pugnam. 4. Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum Holo-
fernis, & invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum, decidet super eos timor. 5. Cumque co-
gnoveritis fugere eos, ite post illos securi, quoniam Dominus conteret eos sub pedibus vestris. 6. Tunc
Achior videns virtutem, quam fecit Deus Israel, relicto gentilitatis ritu, credidit Deo, & circumcidit
carnem præputii sui, & appositus est ad populum Israel, & omnis successio generis ejus usque in hodier-
num diem. 7. Mox autem ut ortus est dies, suspenderunt super muros caput Holofernis, accepitque
unusquisque vir arma sua, & egressi sunt cum grandi strepitu & ululatu. 8. Quod videntes explorato-
res, ad tabernaculum Holofernis cucurrerunt. 9. Porrò hi qui in tabernaculo erant, venientes, & an-
te ingressum cubiculi perstrepentes, excitandi gratia, inquietudinem arte moliebantur, ut non ab ex-
citantibus, sed à sonantibus Holofernes evigilaret. 10. Nullus enim audebat cubiculum virtutis Assy-
riorum pulsando aut intrando aperire. 11. Sed cum venissent ejus duces ac tribuni, & universi maiores
B exercitus regis Assyriorum, dixerunt cubiculariis: 12. Intrate, & excitate illum, quoniam egressi
mures de cavernis suis, ausi sunt provocare nos ad prælium. 13. Tunc ingressus Vagao cubiculum eius
stetit ante cortinam, & plausum fecit manibus suis: suspicabatur enim illum cum Judith dormire. 14.
Sed cum nullum motum iacentis sensu aurium caperet, accessit proximans ad cortinam, & elevans eam
vidensque cadaver absque capite Holofernis in suo sanguine tabefactum iacere super terram, exclamavit
voce magna cum fletu, & scidit vestimenta sua. 15. Et ingressus tabernaculum Judith, non invenit
eam, & exiliit foras ad populum, 16. & dixit: Una mulier Hebræa fecit confusionem in domo regis
Nabuchodonosor: ecce enim Holofernes iacet in terra, & caput eius non est in illo. 17. Quòd cum
audissent principes virtutis Assyriorum, sciderunt omnes vestimenta sua, & intolerabilis timor & tre-
mor cecidit super eos, & turbati sunt animi eorum valde. 18. Et factus est clamor incomparabilis in me-
dio castrorum eorum.

CAPUT XV.

Assyrii cæde ducis sui perculsi, omnibus relictis fugiunt, at Iudæi eos persequuntur, & cædunt, & spoliis collectis plurimum ditati sunt: Iudith autem à pontifice, & populo benedicitur, & quæ Holoferni propria fuerant ipsi traduntur.

A 1. Cumque omnis exercitus decollatum Holofernem audisset, fugit mens, et consilium ab eis, et
solo tremore et metu agitati, fugæ præsidium sumunt, 2. ita ut nullus loqueretur cum pro-
ximo suo, sed inclinato capite, relictis omnibus, evadere festinabant Hebræos, quos armatos super
se venire audiebant, fugientes per vias camporum & semitas collium. 3. Videntes itaque filii Israel fu-
gientes, secuti sunt illos. Descenderuntque clangentes tubis, & ululantes post ipsos. 4. Et quoniam
Assyrii non adunati in fugam ibant præcipites: filii autem Israel uno agmine persequentes, debilitabant
omnes, quos invenire potuissent. 5. Misit itaque Ozias nuncios per omnes civitates & regiones Israel.
6. Omnis itaque regio, omnisque urbs, electam juventutem armatam misit post eos, & persecuti sunt
eos in ore gladii, quousque pervenirent ad extremitatem finium suorum. 7. Reliqui autem qui erant
in Bethulia, ingressi sunt castra Assyriorum, & prædam, quam fugientes Assyrii reliquerant, abstu-
lerunt, & onustati sunt valde. 8. Hi verò qui victores reversi sunt ad Bethuliam, omnia quæ erant
illorum, attulerunt secum, ita ut non esset numerus in pecoribus & iumentis, & universis mobilibus
eorum, ut à minimo usque ad maximum omnes divites fierent de prædationibus eorum. 9. Joacim au-
B tem summus pontifex, de Jerusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis, ut videret Ju-
dith. 10. Quæ cùm exisset ad illum, benedixerunt eam omnes una voce, dicentes: Tu gloria Jerusa-
lem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri: 11. quia fecisti viriliter, & confortatum est
cor tuum, eò quòd castitatem amaveris, & post virum tuum, alterum nescieris: ideo & manus Domi-
ni confortavit te, & ideo eris benedicta in æternum. 12. Et dixit omnis populus: Fiat, fiat. 13. Per
dies autem triginta, vix collecta sunt spolia Assyriorum à populo Israel. 14. Porrò autem universa,
quæ Holofernis peculiaria fuisse probata sunt, dederunt Judith in auro, & argento, & vestibus, &
gemmis, & omni supellectili, & tradita sunt omnia illi à populo. 15. Et omnes populi gaudebant,
cum mulieribus, & virginibus, & iuvenibus in organis & cytharis.

CAPUT XVI.

Canticum Iudith ob victoriam venit populus Ierusalem holocausta cum gratiarum actionibus oblaturus: tandemque Iudith plena dierum moritur, & dies hujus victoriæ perpetuò apud Iudæos in numero sanctorum dierum celebratur.

1. Tunc cantavit canticum hoc Domino Judith, dicens:
2. Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum no-
vum, exultate, & invocate nomen ejus.

3. Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi.
4. Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum. A
5. Venit Assur ex montibus ab Aquilone in multitudine fortitudinis suæ: cujus multitudo obturavit torrentes, & equi eorum cooperuerunt valles.
6. Dixit se incensurum fines meos, & iuvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in prædam, & virgines in captivitatem.
7. Dominus autem omnipotens nocuit eum, & tradidit eum in manus feminæ, & confodit eum.
8. Non enim cecidit potens eorum à juvenibus, nec filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes opposuerunt se illi: sed Judith filia Merari in specie faciei suæ dissolvit eum.
9. Exuit enim se vestimento viduitatis, & induit se vestimento lætitiæ in exultatione filiorum Israel.
10. Unxit faciem suam unguento, & colligavit cincinnos suos mitra, accepit stolam novam ad decipiendum illum.
11. Sandalia ejus rapuerunt oculos eius, pulchritudo eius captivam fecit animam ejus, amputavit pugione cervicem eius.
12. Horruerunt Persæ constantiam eius, & Medi audaciam eius.
13. Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei, arescentes in siti.
14. Filii puellarum compunxerunt eos, & sicut pueros fugientes occiderunt eos, perierunt in prælio à facie Domini Dei mei.
15. Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo nostro.
16. Adonai Domine magnus es tu, & præclarus in virtute tua, & quem superare nemo potest. B
17. Tibi serviat omnis creatura tua: quia dixisti, & facta sunt: misisti spiritum tuum & creata sunt, & non est qui resistat voci tuæ.

Genes.1. Psal.32.b.

18. Montes à fundamentis movebuntur cum aquis: petræ, sicut cera liquescent ante faciem tuam.
19. Qui autem timent te, magni erunt apud te per omnia.
20. Væ genti insurgenti super genus meum: Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iudicii visitabit illos.
21. Dabit enim ignem, & vermes in carnes eorum ut urantur, & sentiant usque in sempiternum.
22. Et factum est post hæc, omnis populus post victoriam venit in Jerusalem adorare Dominum: &
mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta, & vota & repromissiones suas.
23. Porrò Judith
universa vasa bellica Holofernis, quæ dedit illi populus, & conopeum, quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivionis.
24. Erat autem populus iucundus secundùm faciem sanctorum, & per tres menses gaudium hujus victoriæ celebratum est, cum Judith.
25. Post dies autem illos unusquisque rediit in domum suam, & Judith magna facta est in Bethulia, & præclarior erat universæ terræ Israel.
26. Erat etiam virtuti castitas adiuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vitæ suæ ex quo defunctus est Manasses vir eius.
27. Erat autem diebus festis procedens cum magna gloria.
28. Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, & dimisit abram suam liberam, & defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia.
29. Luxitque illam omnis populus diebus septem.
30. In omni autem spatio vitæ eius non fuit qui perturbaret Israel, & post mortem eius annis multis. Dies autem victoriæ hujus festivitatis, ab Hebræis in numero sanctorum dierum accipitur, & colitur à Judæis ex illo tempore usque in præsentem diem.

LIBER ESTHER.

CAPUT PRIMUM.

Assuero ad potentiæ, & gloriæ suæ ostentationem toto semestri splendidum celebrante convivium, regina Vasthi accersita venire recusat, ideoque repudiatur, & sapientum consilio edictum promulgatur, ut uxores maritis deferant honorem.

1. IN diebus Assueri, qui regnavit ab India usque Æthiopiam, super centum viginti septem provincias:
2. quando sedit in solio regni sui, Susan civitas regni ejus exordium fuit.
3. Tertio A
igitur anno imperii sui, fecit grande convivium cunctis principibus, & pueris suis fortissimis Persarum, & Medorum inclytis, & præfectis provinciarum coram se,
4. ut ostenderet divitias gloriæ regni sui, ac magnitudinem atque jactantiam potentiæ suæ multo tempore, centum videlicet & octoginta diebus.
5. Cumque implerentur dies convivii, invitavit omnem populum, qui inventus est in Susan, à maximo usque ad minimum: & jussit septem diebus convivium præparari in vestibulo horti, & nemoris, quod regio cultu & manu consitum erat.
6. Et pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris, & carbasini ac hyacinthini, sustentata funibus byssinis, atque purpureis, qui eburneis circulis inserti erant, & columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei & argentei, super pavimentum smaragdino & pario stratum lapide, dispositi erant: quod mira varietate pictura decorabat.
7. Bibebant autem qui invitati erant, aureis poculis, & aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque, ut magnificentia regia dignum erat, abundans, & præcipuum ponebatur.
8. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum, sed sicut rex statuerat, præponens mensis singulos de principibus suis, ut sumeret unusquisque quod vellet.
9. Vasthi quoque regina fecit convivium feminarum, in palatio, ubi rex Assuerus manere consueverat.
10. Itaque die septimo, cùm rex esset hilarior: & post

post nimiam potationem incaluisset mero, præcepit Maumam, & Bazatha, & Harbona, & Bagatha,
B & Abgatha, & Zethar, & Charchas, septem eunuchis, qui in conspectu ejus ministrabant, 11. ut
introducerent reginam Vasthi coram rege, posito super caput eius diademate, ut ostenderet cunctis po-
pulis & principibus pulchritudinem illius: erat enim pulchra valde. 12. Quæ renuit, & ad regis im-
perium, quod per eunuchos mandaverat, venire contempsit. Unde iratus rex, & nimio furore suc-
census, 13. interrogavit sapientes qui ex more regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta con-
silio, scientium leges ac jura majorum (14. erant autem primi & proximi, Charsena, & Sethar, &
Admatha, & Tharsis, & Mares, & Marsana, & Mamuchan, septem duces Persarum atque Medorum, qui vi-
debant faciem regis, & primi post eum residere soliti erant) 15. cui sententiæ Vasthi regina subiaceret,
quæ Assueris regis imperium, quod per eunuchos mandaverat, facere noluisset. 16. Respondit que
Mamuchan, audiente rege, atque principibus, Non solùm regem læsit regina Vasthi, sed & omnes
populos, & principes qui sunt in cunctis provinciis regis Assueri. 17. Egredietur enim sermo reginæ ad
omnes mulieres, ut contemnant viros suos, & dicant: Rex Assuerus jussit ut regina Vasthi intraret ad
eum, & illa noluit. 18. Atque hoc exemplo omnes principum coniuges Persarum atque Medorum,
parvipendent imperia maritorum: unde regis justa est indignatio. 19. Si tibi placet, egrediatur edi-
ctum à facie tua, & scribatur juxta legem Persarum atque Medorum, quam præteriri illicitum est, ut
nequaquam ultrà Vasthi ingrediatur ad regem, sed regnum illius altera, quæ melior est illa, accipiat.
20. Et hoc in omne (quod latissimum est) provinciarum tuarum divulgetur imperium, & cunctæ uxo-
res tam majorum, quàm minorum, deferant maritis suis honorem. 21. Placuit consilium eius regi, &
principibus: fecitque rex iuxta consilium Mamuchan. 22. & misit epistolas ad universas provincias regni
sui, ut quæque gens audire & legere poterat, diversis linguis & litteris, esse viros principes ac maiores in
domibus suis: & hoc per cunctos populos divulgari.

CAPUT II.

Præ ceteris virginibus Assuero quæsitis Esther neptis occulta Mardochai Iudæi placens regina loco Vasthi facta est, celebrato nuptiarum magnifico convivio, ac datis muneribus. Porrò Mardochæus ad ostium palatii manens, eunuchos regi insidiantes prodit, quod factum Mardochai, annalibus inscribitur.

1. His ita gestis, postquam regis Assueri indignatio deferbuerat, recordatus est Vasthi & quæ fe-
A cisset, vel quæ passa esset: 2. dixeruntque pueri regis, ac ministri ejus: Quærantur regi
puellæ virgines ac speciosæ, 3. & mittantur qui considerent per universas provincias puellas specio-
sas & virgines, & adducant eas ad civitatem Susan, & tradant eas in domum feminarum sub manu
Egei eunuchi, qui est præpositus & custos mulierum regiarum: & accipiant mundum muliebrem, &
cetera ad usus necessaria. 4. Et quæcumque inter omnes oculis regis placuerit, ipsa regnet
pro Vasthi. Placuit sermo regi: & ita, ut suggesserant, jussit fieri. 5. Erat vir Iudæus in Susan Inf.11.b 12.
civitate, vocabulo Mardochæus, filius Jair, filii Semei, filii Cis, de stirpe Jemini, 6. qui transla-
tus fuerat de Jerusalem eo tempore, quo Jechoniam regem Juda Nabuchodonosor rex Babylonis transtu- 4.Reg.24.d
lerat, 7. qui fuit nutricius filiæ fratris sui Edissæ, quæ altero nomine vocabatur Esther, & utrumque 15.
parentem amiserat: pulchra nimis, & decora facie. Mortuisque patre eius ac matre, Mardochæus sibi Inf 11.b4
eam adoptavit in filiam. 8. Cumque percrebuisset regis imperium, & juxta mandatum illius multæ
pulchræ virgines adducerentur Susan, & Egeo traderentur eunucho, Esther quoque inter ceteras puellas
ei tradita, est ut servaretur in numero feminarum. 9. Quæ placuit ei, & invenit gratiam in conspectu il-
lius. Et præcepit eunucho, ut acceleraret mundum muliebrem, & traderet ei partes suas, & septem
puellas speciosissimas de domo regis, tam ipsam, quàm pedisequas eius ornaret atque excoleret. 10.
Quæ noluit indicare ei populum & patriam suam: Mardochæus enim præceperat ei, ut de hac re om-
B nino reticeret. 11. qui deambulabat quotidie ante vestibulum domus, in qua electæ virgines servabantur,
curam agens salutis Esther, & scire volens quid ei accideret. 12. Cum autem venisset tempus singula-
rum per ordinem puellarum, ut intrarent ad regem, expletis omnibus quæ ad cultum muliebrem pertine-
bant, mensis duodecimus vertebatur; ita dumtaxat, ut sex mensibus oleo ungerentur myrrhino, & aliis
sex quibusdàm pigmentis & aromatibus uterentur. 13. Ingredientesque ad regem, quidquid postulassent
ad ornatum pertinens, accipiebant, & ut eis placuerat, compositæ de triclinio feminarum ad regis cu-
biculum transibant. 14. Et quæ intraverat vesperè, egrediebatur manè, atque inde in secundas ædes
deducebatur, quæ sub manu Susagazi eunuchi erant, qui concubinis regis præsidebat: nec habebat po-
testatem ad regem ultrà redeundi, nisi voluisset rex, & eam venire jussisset ex nomine. 15. Evoluto
autem tempore per ordinem, instabat dies, quo Esther filia Abigail fratris Mardochæi, quam sibi ado-
ptaverat in filiam, deberet intrare ad regem. Quæ non quæsivit muliebrem cultum, sed quæcunque
voluit Egeus eunuchus custos virginum, hæc ei ornatum dedit. Erat enim formosa valde, & incredibi-
li pulchritudine, omnium oculis gratiosa & amabilis videbatur. 16. Ducta est itaque ad cubiculum re-
C gis Assueri mense decimo, qui vocatur Tebeth, septimo anno regni eius. 17. Et adamavit eam rex
plus quàm omnes mulieres, habuitque gratiam & misericordiam coram eo super omnes mulieres, & po-
suit diadema regni in capite ejus, fecitque eam regnare in loco Vasthi. 18. Et iussit convivium præpa-
rari permagnificum cunctis principibus, & servis suis, pro coniunctione & nuptiis Esther. Et dedit re-
quiem universis provinciis, ac dona largitus est iuxta magnificentiam principalem. 19. Cumque secun-
dò quærerentur virgines & congregarentur, Mardochæus manebat ad ianuam regis: 20. necdum pro-
diderat Esther patriam, & populum suum, juxta mandatum eius. Quidquid enim ille præcipiebat,
observabat Esther: & ita cuncta faciebat, ut eo tempore solita erat, quo eam parvulam nutriebat. 21.
Eo igitur tempore, quo Mardochæus ad regis ianuam morabatur, irati sunt Bagatham & Thares duo
eunuchi regis, qui ianitores erant, & in primo palatii limine præsidebant, volueruntque insurgere in
regem, & occidere eum. 22. Quod Mardochæum non latuit, statimque nunciavit reginæ Esther: &
illa regi, ex nomine Mardochæi, qui ad se rem detulerat. 23. Quæsitum est, & inventum: & appen-
sus est uterque eorum in patibulo. Mandatumque est historiis, & annalibus traditum coram rege.

CAPVT III.

Aman à rege sublimatus, omnibus Medorum, ac Persarum principibus indignatur quòd solus Mardochæus Iudæus ipsum non adoret: quapropter omnem Iudæorum interitum ab Assuero impetrat; mittitque ad universas provincias litteras regis annulo signatas, ut tertiodecimo die mensis duodecimi universi ubique Iudæi occidantur.

1 POst hæc rex Assuerus exaltavit Aman filium Amadathi, qui erat de stirpe Agag: & posuit solium A
ejus super omnes principes, quos habebat. 2. Cunctique servi regis, qui in foribus palatii ver-
sabantur, flectebant genua, & adorabant Aman: sic enim præceperat eis imperator, solus Mardo-
chæus non flectebat genu, neque adorabat eum. 3. Cui dixerunt pueri regis qui ad fores palatii præsi-
debant: Cur præter ceteros non observas mandatum regis? 4. Cumque hoc crebrius dicerent, & ille
nollet audire, nunciaverunt Aman, scire cupientes utrum perseveraret in sententia: dixerat enim eis
se esse Judæum. 5. Quod cùm audisset Aman, & experimento probasset quòd Mardochæus non flecteret
sibi genu, nec se adoraret, iratus est valde, 6. & pro nihilo duxit in unum Mardochæum mittere ma-
nus suas: audiebat enim quòd esset gentis Judææ, magisque voluit omnem Judæorum, qui erant in re-
gno Asueri, perdere nationem. 7. Mense primo (cujus vocabulum est Nisan) anno duodecimo regni
Asueri, missa est sors in urnam, quæ Hebraicè dicitur phur, coram Aman, quo die & quo mense
gens Iudæorum deberet interfici: & exivit mensis duodecimus qui vocatur Adar. 8. Dixitque Aman re-
gi Asuero: Est populus per omnes provincias regni tui dispersus, & à se mutuo separatus, novis utens
legibus & ceremoniis, insuper & regis scita contemnens. Et optimè nosti, quòd non expediat regno B
tuo ut insolescat per licentiam. 9 Si tibi placet, decerne ut pereat, & decem millia talentorum appen-
dam arcariis gazæ tuæ. 10. Tulit ergo rex annulum, quo utebatur, de manu sua, & dedit eum Aman
filio Amadathi de progenie Agag, hosti Judæorum, 11. dixitque ad eum: Argentum, quod tu pol-
liceris, tuum sit, de populo age quo tibi placet. 12. Vocatique sunt scribæ regis mense primo Nisan,
tertia decima die eiusdem mensis: & scriptum est, ut iusserat Aman, ad omnes satrapas regis, & iudices
provinciarum, diversarumque gentium, ut quæque gens legere poterat, & audire pro varietate lingua-
rum, ex nomine regis Asueri: et litteræ signatæ ipsius annulo, 13. missæ sunt per cursores regis ad uni-
versas provincias, ut occiderent atque delerent omnes Iudæos, à puero usque ad senem, parvulos & mu-
lieres, uno, die, hoc est tertiodecimo mensis duodecimi, qui vocatur Adar, & bona eorum diriperent.
14 Summa autem epistolarum hæc fuit, ut omnes provinciæ scirent, & pararent se ad prædictam diem.
15. Festinabant cursores, qui missi erant, regis imperium explere. Statimque in Susan pependit edictum
rege & Aman celebrante convivium, & cunctis Iudæis, qui in urbe erant, flentibus.

CAPUT IV.

Luctus Mardochæi, ac reliquorum Iudæorum ob paratum ipsis interitum: Esther autem ut jussu Mardochæi Iudæorum neci occurrat, & non vocata ad regem ingrediatur, jubet cum jejunio pro se triduo orari, idem ipsa faciente cum suo gynecæo.

1 QUę cùm audisset Mardochęus, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco, spargens cinerem ca- A
piti: & in platea mediæ civitatis voce magna clamabat, ostendens amaritudinem animi sui, 2. &
hoc ejulatu usque ad fores palatii gradiens. Non enim erat licitum indutum sacco aulam regis intrare.
3. In omnibus quoque provinciis, oppidis ac locis, ad quę crudele regis dogma pervenerat planctus in-
gens erat apud Judęos, ieiunium, ululatus & fletus, sacco, & cinere multis pro strato utentibus. 4.
Ingressæ autem sunt puellę Esther & eunuchi, nunciaveruntque ei. Quod audiens consternata est: &
vestem misit, ut ablato sacco induerunt eum: quam accipere noluit. 5. Accitoque Athach eunucho,
quem rex ministrum ei dederat, pręcepit ei ut iret ad Mardochæum, & disceret ab eo cur hoc faceret.
6. Egressusque Athach, ivit ad Mardochæum stantem in platea civitatis, ante ostium palatii. 7. qui
indicavit ei omnia quę acciderant, quomodo Aman promisisset, ut in thesauros regis pro Iudæorum
nece inferret argentum. 8. Exemplar quoque edicti, quod pendebat in Susan, dedit ei, ut reginę osten-
deret, & monerent eam, ut intraret ad regem, & deprecaretur eum pro populo suo. 9. Regressus Athach
nunciavit Esther omnia quę Mardocheus dixerat. 10. Quę respondit ei, & iussit ut diceret Mardochęo:
11. omnes servi regis, & cunctę quę sub ditione eius sunt, norunt provinciæ, quòd sive vir, sive mulier, B
non vocatus, interius atrium regis intraverit, absque ulla cunctatione statim interficiatur: nisi forte
rex auream virgam ad eum tetenderit pro signo clementiæ, atque ita possit vivere. Ego igitur quo mo-
do ad regem intrare potero, quæ triginta iam diebus non sum vocata ad eum? 12. Quod cùm audisset
Mardochæus, 13. rursum mandavit Esther, dicens: Ne putes quòd animam tuam tantùm liberes, quia
in domo regis es præ cunctis Judæis: 14. si enim nunc silveris, per aliam occasionem liberabuntur Ju-
dæi: & tu, & domus patris tui, peribitis. Et quis novit, utrùm idcirco ad regnum veneris, ut in
tali tempore parareris? 15. Rursumque Esther hæc Mardochæo verba mandavit: 16. Vade, & congre-
ga omnes Iudæos, quos in Susan repereris, & orate pro me. Non comedatis, & non bibatis tribus die-
bus, & tribus noctibus: & ego cum ancillis meis similiter jejunabo, & tunc ingrediar ad regem contra
legem faciens, non vocata, tradensque me morti & periculo. 17. Ivit itaque Mardochæus, & fecit om-
nia quæ ei Esther præceperat.

C A-

CAPUT V.

Esther contempto vitæ periculo ad regem ingressa postulat ut cum Aman ad suum veniat convivium; in quo ab exhilarato rege de sua petitione interrogata, rursum utrumque ad sequentis diei convivium invitat; interea Aman indignatus se à Mardochæo non honorari crucem illi parat.

A 1 Die autem tertio induta est Esther regalibus vestimentis, & stetit in atrio domus regiæ, quod
erat interius, contra basilicam regis, ait ille sedebat super solium suum, in consistorio pala-
tii contra ostium domus. 2. Cumque vidisset Esther reginam stantem, placuit oculis eius, & extendit
contra eam virgam auream, quam tenebat manu. Quæ accedens osculata est summitatem virgæ ejus. 3.
Dixitque ad eam rex? Quid vis Esther regina? quæ est petitio tua? etiam si dimidiam partem regni
petieris, dabitur tibi. 4. At illa respondit: si regi placet, obsecro ut venias ad me hodie, & Aman
tecum, ad convivium quod paravi. 5. Statimque rex: Vocate, inquit, citò Aman, ut Esther obe-
diat voluntati. Venerunt itaque rex & Aman ad convivium, quod eis regina paraverat. 6. Dixitque ei
rex, postquam vinum biberat abundanter: Quid petis ut detur tibi? & pro qua re postulas? etiam si
dimidium patrem regni mei petieris, impetrabis. 7. Cui respondit Esther: Petitio mea, & preces sunt
istæ: 8. Si inveni in conspectu regis gratiam, & si rege placet ut det mihi quod postulo, & meam impleat
petitionem: veniat rex & Aman ad convivium quod paravi eis, & cras aperiam regi voluntatem meam.
9. Egressus est itaque illo die Aman lætus & alacer. Cumque vidisset Mardochæum sedentem ante
B fores palatii, & non solùm non assurrexisse sibi, sed nec motum quidem de loco sessionis suæ, indignatus
est valde: 10. & dissimulata ira, reversus in domum suam, convocavit ad se amicos suos, & Zares
uxorem suam: 11. Et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum, filiorumque turbam, & quan-
ta eum gloria super omnes principes & servos suos rex elevasset. 12. Et post hæc ait: Regina quoque
Esther nullum alium vocavit ad convivium cum rege, præter me: apud quam etiam cras cum rege
pransurus sum. 13. Et cùm hæc omnia habeam, nihil me habere puto, quamdiu videro Mardochæum
Iudæum sedentem ante fores regias. 14. Responderuntque ei, Zares uxor eius, & ceteri amici: Iube
parari excelsam trabem, habentem altitudinis quinquaginta cubitos, & dic manè regi, ut appendatur
super eam Mardochæus, & sic ibis cum rege lætus ad convivium. Placuit ei consilium, & jussit excel-
sam parari crucem.

CAPUT VI.

Rex in lectis sibi nocte annalibus Mardochai fidelitatis in detectis adversus regem eunuchorum insidiis reperiens, jubet ipsum ut secundum à rege per Aman capitalem ipsos hostes honorari.

A 1 Noctem illam duxit rex insomnem, iussitque sibi afferri historias & annales priorum temporum.
Quæ cùm illo præsente legerentur, 2. ventum est ad illum locum ubi scriptum erat, quomodo
nunciasset Mardochęus insidias Bagathan, & Thares eunuchorum, regem Assuerum iugulare cupien-
tium. 3. Quod cùm audisset rex, ait: quid pro hac fide honoris ac præmii Mardochęus consecutus est.
Dixerunt ei servi illius ac ministri. Nihil omnino mercedis accepit. 4. Statimque rex, Quis est, inquit,
in atrio? Aman quippe interius atrium domus regiæ intraverat, ut suggereret regi, & iuberet Mardo-
chæum affigi patibulo, quod ei fuerat præparatum. 5. Responderunt pueri: Aman stat in atrio. Di-
xitque rex: Ingrediatur. 6. Cumque esset ingressus, ait illi: Quid debet fieri viro, quem rex honora-
re desiderat? Cogitans autem in corde suo Aman, & reputans quod nullum alium rex, nisi se, vellet ho-
norare, 7. respondit: Homo, quem rex honorare cupit, 8. debet indui vestibus regiis, & imponi su-
per equum, qui de sella regis est, et accipere regium diadema super caput suum. 9. et primus de regiis
principibus ac tyrannis teneat equum eius, et per plateam civitatis incedens clamet, et dicat: Sic ho-
norabitur, quemcumque voluerit rex honorare. 10. Dixitque ei rex: Festina, et sumpta stola et equo,
fac, ut locutus es, Mardochæo Iudæo, qui sedet ante fores palatii Cave ne quidquam de his quę locu-
tus es pretermittas. 11. Tulit itaque Aman stolam & equum, indutumque Mardochæum in platea ci-
vitatis, & impositum equo præcedebat, atque clamabat. Hoc honore condignus est, quecumque rex
voluerit honorare. 12. Reversusque est Mardochæus ad ianuam palatii: & Aman festinavit ire in do-
mum suam, lugens & operto capite: 13. narravitque Zares uxori suæ, & amicis. omnia quæ evenis-
sent sibi. Cui responderunt sapientes, quos habebat in consilio, & uxor ejus: Si de semine Judęorum
est Mardochęus, ante quem cadere cœpisti, non poteris ei resistere, sed cades in conspectu eius. 14.
Adhuc illis loquentibus venerunt eunuchi regis, & citò eum ad convivium, quod regina paraverat, per-
gere compulerunt.

CAPUT VII.

Esther in convivio regem jam exhilaratum pro sua & populi sui vita precatur, & Aman Iudæorum adversarium accusat, quem rex in cruce ab illo parata Mardochæo suspendi jubet.

A 1. Intravit itaque rex & Aman, ut biberent cum regina. 2. Dixitque ei rex etiam secunda die, post-
quam vino incalverat: Quæ est petitio tua, Esther, ut detur tibi? & quid vis fieri? etiam si
dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis. 3. Ad quem illa respondit: Si inveni gratiam in ocu-
lis tuis, ò rex, & si tibi placet, dona mihi animam meam, pro qua rogo, & populum meum, pro
quo

quo obsecro. 4. Traditi enim sumus, ego & populus meus, ut conteramur, jugulemur, & pereamus:
Atque utinam in servos & famulas venderemur: esset tolerabile malum, & gemens tacerem: nunc au-
tem hostis noster est, cujus crudelitas redundat in regem. 5. Respondensque rex Assuerus ait: Quis
est iste, & cujus potentiæ, ut hæc audeat facere? 6. Dixitque Esther: Hostis & inimicus noster pessimus
iste est Aman. Quod ille audiens, illico obstupuit, vultum regis ac reginæ ferre non sustinens. 7. Rex
autem iratus surrexit, & de loco convivii intravit in hortum arboribus consitum. Aman quoque sur-
rexit, ut rogaret Esther reginam pro anima sua, intellexit enim à rege sibi paratum malum. 8. Qui
cùm reversus esset de horto nemoribus consito, & intrasset convivii locum, reperit Aman super lectu-
lum corruisse, in quo iacebat Esther, & ait: Etiam reginam vult opprimere, me præsente, in domo
mea. Necdum verbum de ore regis exierat, & statim operuerunt faciem ejus. 9. Dixitque Harbona,
unus de eunuchis, qui stabant in ministerio regis: En lignum, quod paraverat Mardochæo, qui locu-
tus est pro rege, stat in domo Aman, habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex: Appendi-
te eum in eo. 10. Suspensus est itaque Aman in patibulo quod paraverat Mardochæo: & regis ira quievit.

CAPUT VIII.

Esther suffecto Mardochæo in locum Amanis, impetrat, à rege ut ferales & veteres Aman literas novis irritet & Iudæis securitatem, & ut se de suis inimicis ulciscantur, unde maxima ubique lætitia exoritur.

1 DIe illo dedit rex Assuerus Esther reginæ domum Aman adversarii Judæorum, & Mardochæus
ingressus est ante faciem regis. Confessa est enim ei Esther quòd esset patruus suus. 2. Tulit- A
que rex annulum, quem ab Aman recipi jusserat, & tradidit Mardochæo. Esther autem constituit
Mardochæum super domum suam. 3. Nec his contenta procidit ad pedes regis, flevitque, & locuta ad
eum oravit, ut malitiam Aman Agagitæ, & machinationes ejus pessimas, quas excogitaverat contra
Judæos, juberet irritas fieri. 4. At ille ex more sceptrum aureum protendit manu, quo signum clemen-
tiæ monstrabatur, illaque consurgens stetit ante eum, 5. & ait: Si placet regi, & si inveni gratiam in
oculis ejus, & deprecatio mea non ei videtur esse contraria, obsecro, ut novis epistolis, veteres Aman
litteræ, insidiatoris & hostis Judæorum, quibus eos in cunctis regis provinciis perire præceperat, corri-
gantur. 6. Quo modo enim potero sustinere necem & interfectionem populi mei? Respонditque rex
Asuerus Esther reginæ, & Mardochæo Judæo: Domum Aman concessi Esther, & ipsum jussi affigi
cruci, quia ausus est manum mittere in Judæos. 8. Scribite ergo Judæis, sicut vobis placet, regis no-
mine, signantes litteras annulo meo. Hæc enim consuetudo erat, ut epistolis, quæ ex regis nomine
mittebantur, & illius annulo signatæ erant, nemo auderet contradicere. 9. Accitisque scribis & libra-
riis regis (erat autem tempus tertii mensis, qui appellatur Siban) vigesima & tertia die illius, scriptæ
sunt epistolæ, ut Mardochæus voluerat, ad Judæos, & ad principes, procuratoresque & judices, qui
centum vigintiseptem provinciis ab India usque ad Æthiopiam præsidebant; provinciæ atque provin-
ciæ, populo & populo, iuxta linguas & litteras suas, & Judæis, prout legere poterant, & audire. 10.
Ipsæque epistolæ, quæ regis nomine mittebantur, annulo ipsius obsignatæ sunt, & missæ per vereda- B
rios: qui per omnes provincias discurrentes, veteres litteras novis nunciis prævenirent. 11. Quibus im-
peravit rex, ut convenirent Judæos per singulas civitates, & in unum præciperent congregati, ut starent
pro animabus suis, & omnes inimicos suos, cum coniugibus ac liberis & universis domibus, interficerent
atque delerent, & spolia eorum diriperent. 12. Et constituta est per omnes provincias una ultionis dies,
id est, tertiadecima mensis duodecimi Adar. 13. Summaque epistolæ hæc fuit. Ut in omnibus terris
ac populis, qui regis Asueri subjacebant imperio, notum fieret, paratos esse Iudæos ad capiendam
vindictam de hostibus suis. 14. Egressique sunt veredarii celeres nuncia perferentes, et edictum regis pe-
pendit in Susan. 15. Mardochæus autem de palatio, et de conspectu regis egrediens, fulgebat vestibus
regiis, hyacinthinis videlicet et aereis, coronam auream portans in capite, et amictus serico pallio at-
que purpureo. Omnisque civitas exultavit, atque lætata est. 16. Iudæis autem nova lux oriri visa est,
gaudium, honor, et tripudium. 17. Apud omnes populos, urbes, atque provincias, quocumque
regis iussa veniebant, mira exultatio, epulæ atque convivia, et festus dies: in tantum ut plures alterius
gentis et sectæ, eorum religioni et ceremoniis iungerentur. Grandis enim cunctos Iudaici nominis ter-
ror invaserat.

CAPVT IX:

Iudæi passim hostes suos eodem die, quam ipsi Iudæorum cædi præstituerant, trucidant, & suspensis decem filiis Aman, diem Phurim, hoc est Sortium, perpetuò solemnem Mardochæum instituit.

1 IGitur duodecimi mensis, quem Adar vocari antè jam diximus, tertia decima die, quando cun- A
ctis Judæis interfectio parabatur, & hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice Iudæi superiores
esse cœperunt, & se de adversariis vindicare. 2. Congregatique sunt per singulas civitates, oppida,
& loca, ut extenderent manum contra inimicos & persecutores suos. Nullusque ausus est resistere, eò
quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetrarat. 3. Nam & provinciarum iudices, & du-
ces & procuratores, omnisque dignitas quæ singulis locis ac operibus præerat, extollebant Iudæos ti-
more Mardochæi: 4. quem principem esse palatii, & plurimum posse cognoverant: fama quoque no-
minis eius crescebat quotidie, & per cunctorum ora volitabat. 5. Itaque percusserunt Iudæi inimicos
suos plaga magna, & occiderunt eos, reddentes eis quod sibi paraverant facere, 6. in tantam ut etiam
in Susan quingentos viros interficerent, extra decem filios Aman Agagitæ hostis Iudæorum, quorum
ista sunt nomina: 7. Pharsandatha, Delphon, & Esphatha, 8. & Phoratha, & Adalia, & Aridatha:
9. &

9. & Phermesta, & Arisai, & Aridai, & Iezatha. 10. Quos cùm occidissent, prædas de substantiis
A eorum tangere noluerunt. 11. Statimque numerus eorum, qui occisi erant in Susan, ad regem relatus
est. 12. Qui dixit reginæ: In urbe Susan interfecerunt Iudæi quingentos viros, & alios decem filios
Aman: quantam putas eos exercere cædem in universis provinciis? Quid ultrà postulas, & quid vis ut
fieri jubeam? 13. Cui illa respondit: Si regi placet, detur potestas Iudæis, ut sicut fecerunt hodie in
Susan, sic & cras faciant, & decem filii Aman in patibulis suspendantur. 14. Præcepitque rex ut
ita fieret. Statimque in Susan pependit edictum, & decem filii Aman suspensi sunt. 15. Congre-
gatis Judæis quartadecima die mensis Adar, interfecti sunt in Susan trecenti viri: nec eorum ab il-
lis direpta substantia est. 16. Sed & per omnes provincias, quę ditioni regis subiacebant, pro
animabus suis steterunt Judæi, interfectis hostibus ac persecutoribus suis: in tantum ut septuagin-
ta quinque millia occisorum implerentur, & nullus de substantiis eorum quidquam contingeret.
17. Dies autem tertiusdecimus mensis Adar, primus apud omnes interfectionis fuit, & quartadeci-
ma die cędere desierunt. Quem constituerunt esse sollemnem, ut in eo omni tempore deinceps va-
carent epulis, gaudio atque conviviis. 18. At hi qui in urbe Susan cædem exercuerant, tertiode-
cimo & quartodecimo die ejusdem mensis in cęde versati sunt: quintodecimo autem die percutere
desierunt. Et idcirco eundem diem constituerunt sollemnem epularum atque lętitiæ. 19. Hi verò
B Judæi, qui oppidis non muratis ac villis morabantur, quartumdecimum diem mensis Adar con-
viviorum & gaudii decreverunt, ita ut exultent in eo, & mittant sibi mutuò partes epu-
larum & ciborum. 20. Scripsit itaque Mardochæus omnia hæc, & litteris comprehensa misit
ad Judæos, qui in omnibus regis provinciis morabantur, tam in vicino positis, quàm procul,
21. ut quartamdecimam & quintamdecimam diem mensis Adar pro festis susciperent, & reverten-
te semper anno sollemni celebrarent honore: 22. quia in ipsis diebus se ulti sunt Judæi de inimi-
cis suis, & luctus atque tristitia in hilaritatem gaudiumque conversa sunt, essentque dies isti epu-
larum atque lætitiæ, & mitterent sibi invicem ciborum partes, & pauperibus munuscula largiren-
tur. 23. Susceperuntque Judæi in sollemnem ritum cuncta quæ eo tempore facere cœperant, & quæ
Mardochæus litteris facienda mandaverat. 24. Aman enim, filius Amadathi stirpis Agag, hostis
& adversarius Judæorum, cogitavit contra eos malum, ut occideret illos, atque deleret: &
misit phur, quod nostra lingua vertitur in sortem. 25. Et postea ingressa est Esther ad regem,
obsecrans ut conatus ejus, litteris regis irriti fierent: & malum, quod contra Judæos cogitaverat,
reverteretur in caput ejus. Denique & ipsum & filios ejus affixerunt cruci, 26. atque ex illo tem-
pore dies isti appellati sunt phurim, id est sortium: eo quòd phur, id est sors, in urnam missa
fuerit. Et cuncta quæ gesta sunt, epistolæ, id est libri huius, volumine continentur: 27. quę-
C que sustinuerunt, & quæ deinceps immutata sunt, susceperunt Judæi super se & semen suum, &
super cunctos qui religioni eorum voluerunt copulari, ut nulli liceat duos hos dies absque sollemnita-
te transigere: quos scriptura testatur, & certa expetunt tempora, annis sibi iugiter succedentibus.
28. Isti sunt dies, quos nulla umquam delebit oblivio: & per singulas generationes cunctæ in toto
orbe provinciæ celebrabunt: nec est ulla civitas, in qua dies phurim, id est sortium, non obser-
ventur à Judæis, & ab eorum progenie, quæ his ceremoniis obligata est. 29. Scripseruntque
Esther regina filia Abihail & Mardochæus Judæus, etiam secundam epistolam, ut omni studio
dies ista sollemnis sanciretur in posterum. 30. & miserunt ad omnes Judęos, qui in centum vigin-
tiseptem provinciis regis Assueri versabantur, ut haberent pacem, & susciperent veritatem, 31.
observantes Dies sortium, & suo tempore cum gaudio celebrarent: sicut constituerant Mardochæus
& Esther, & illi observanda susceperunt à se, & à semine suo, jejunia & clamores, & Sortium dies,
32. et omnia, quæ libri hujus, qui vocatur Esther, historia continentur.

CAPUT X.

Somnii Mardochai declaratio, de reducto Iudæorum populo in libertatem.

1. REx verò Assuerus, omnem terram & cunctas maris insulas fecit tributarias: 2. cujús fortitudo
& imperium, & dignitas atque sublimitas, qua exaltavit Mardochæum, scripta sunt in libris
Medorum, atque Persarum: 3. & quo modo Mardochæus Judaici generis secundus à rege Assuero fue-
A rit: & magnus apud Judæos, & acceptabilis plebi fratrum suorum, quærens bona populo suo, & lo-
quens ea quæ ad pacem seminis sui pertinerent.

Quæ habentur in Hebræo, plena fide expressi. Hæc autem, quæ sequuntur, scripta reperi in editione vulgata, quæ Græcorum lingua & litteris continentur: & interim post finem libri hoc capitulum ferebatur: quod iuxta consuetudinem nostram obelo, id est veru prænotavimus.

4. Dixitque Mardochæus: A Deo facta sunt ista. 5. Recordatus sum somnii, quod videram, hæc
eadem significantis: nec eorum quidquam irritum fuit. 6. Parvus fons, qui crevit in fluvium, &
in lucem solemque conversus est, & in aquas plurimas redundavit: Esther est, quam rex accepit uxo-
rem, & voluit esse reginam. 7. Duo autem dracones: ego sum, & Aman. 8. Gentes, quæ con-
venerant: hi sunt, qui conati sunt delere nomen Judæorum. 9. Gens autem mea: Israel est, quę
clamavit ad Dominum, & salvum fecit Dominus populum suum: liberavitque nos ab omnibus ma-
lis, & fecit signa magna atque portenta inter Gentes: 10. & duas sortes esse præcepit, unam Po-
puli Dei, & alteram cunctarum Gentium. 11. Venitque utraque sors in statutum ex illo jam tem-
pore diem coram Deo universis gentibus: 12. & recordatus est Dominus populi sui, ac misertus est
hæreditatis suæ. 13. observabuntur dies isti in mense Adar, quartadecima & quintadecima die ejus-
dem mensis, cum omni studio & gaudio in unum cœtum populi congregati, in cunctas deinceps
generationes populi Israel.

CA-

CAPVT XI.

Somnium Mardochai.

1. ANno quarto, regnantibus Ptolemæo & Cleopatra, attulerunt, Dosithæus, qui se Sacerdotem A
& Levitici generis ferebat, & Ptolemæus filius eius, hanc epistolam phurim, quam dixerunt
interpretatum esse Lysimachum Ptolemei filium in Jerusalem.

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo, nec apud ullum fertur interpretum.

2. Anno secundo, regnante Artaxerxe maximo, prima die mensis Nisan, vidit somnium Mardochæus
filius Jairi, filii Semei, filii Cis, de tribu Beniamin: 3. homo Judæus, qui habitabat in urbe Susis,
vir magnus, & inter primos aulæ regiæ. 4. Erat autem de eo numero captivorum, quos transtu-
4.Reg.24.d 15. lerat Nabuchodonosor rex Babylonis de Jerusalem cum Jechonia rege Juda: 5. & hoc ejus somnium
Sup.2.a 6. fuit: Apparuerunt voces, & tumultus, & tonitrua, & terremotus, & conturbatio super terram:
6. & ecce duo dracones magni, paratique contra se in prelium. 7. Ad quorum clamorem cunctę
concitatę sunt nationęs, ut pugnarent contra gentem iustorum: 8. Fuitque dies illa tenebrarum
& discriminis, tribulationis & angustię, & ingens formido super terram. 9. Conturbataque est
gens iustorum timentium mala sua, & pręparata ad mortem. 10. Clamaveruntque ad Deum: &
illis vociferantibus, fons parvus crevit in fluvium maximum, & in aquas plurimas redundavit. 11.
Lux & sol ortus est, & humiles exaltati sunt, & devoraverunt inclytos. 12. Quod cùm vidisset
Mardocheus, & surrexisset de strato, cogitabat quid Deus facere vellet: & fixum habebat in ani-
mo scire cupiens quid significaret somnium.

CAPVT XII.

Manifestatio insidiarum eunuchorum in regem à Mardochæo, ex secundo capite repetita.

1. MOrabatur autem eo tempore in aula regis, cum Bagatha & Thara eunuchis regis, qui ia-
Sup.2.d 21. 6.a.2. nitores erant palatii. 2. Cumque intellexisset cogitationes eorum, & curas diligentiùs pervi- A
disset, didicit quòd conarentur in regem Artaxerxem manus mittere, & nunciavit super eo regi.
3. Qui de utroque habita quæstione, confessos iussit duci ad mortem. 4. Rex autem quod gestum
erat scripsit in commentariis: sed & Mardochæus rei memoriam litteris tradidit. 5. Præcepitque
ei rex, ut in aula palatii moraretur, datis ei pro delatione muneribus. 6. Aman verò filius Ama-
dathi bugæus, erat gloriosissimus coram rege, & voluit nocere Mardochæo & populo eius, pro duo-
bus eunuchis regis qui fuerant interfecti.

Hucusque prooemium.

Quæ sequuntur, in eo loco posita erant, ubi scriptum est in volumine;
Et diripuerunt bona, vel substantias eorum.
Quæ in sola vulgata editione reperimus.
Epistolæ autem hoc exemplar fuit.

CAPUT XIII.

Exemplar epistolæ regiæ, quam misit Aman ad principes provinciarum super cæde Iudæorum, & Mardochai oratio pro eorum liberatione.

1. REx maximus Artaxerxes ab India usque Æthiopiam, centum viginti septem provinciarum
principibus & ducibus, qui ejus imperio subiecti sunt, salutem. 2. Cùm plurimis genti- A
bus imperarem, & universum orbem meæ ditioni subjugassem, volui nequaquam abuti potentiæ
magnitudine, sed clementia & lenitate gubernare subiectos, ut absque ullo terrore vitam silentio
transigentes, optata cunctis mortalibus pace fruerentur. 3. Quærente autem me à consiliariis meis,
quomodo posset hoc impleri, unus qui sapientia & fide ceteros præcellebat, & erat post regem secun-
dus, Aman nomine, 4. indicavit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum, qui novis
uteretur legibus, & contra omnium Gentium consuetudinem faciens, Regum iussa contemneret,
& universarum concordiam nationum sua dissensione violaret. 5. Quod cùm didicissemus, videntes
unam gentem rebellem adversus omne hominum genus perversis uti legibus, nostrisque jussionibus con-
traire, & turbare subiectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam, 6. jussimus, ut quo-
scumque Aman, qui omnibus provinciis præpositus est, & secundus à rege, & quem patris loco coli-
mus, monstraverit, cum coniugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis, nullusque eorum misereatur
quartadecima die duodecimi mensis Adar anni præsentis: 7. ut nefarii homines uno die ad inferos de-
scendentes, reddant imperio nostro pacem, quam turbaverant.

Hucusque exemplar epistolæ.

Quæ sequuntur, post eum locum scripta reperi ubi legitur.
Pergensque Mardochæus, fecit omnia quæ ei mandaverat Esther.
Nec tamen habentur in Hebraico, & apud nullum penitus feruntur interpretum.

8. Mardochæus autem deprecatus est Dominum, memor omnium operum eius, 9. Et dixit: Domine Domine rex om-
nipotens, in ditione enim tua cuncta sunt posita, & non est qui possit tuæ resistere voluntati, si decreveris, salvare Is-
rael. 10. Tu fecisti cælum & terram, & quidquid cæli ambitu continetur. 11. Dominus omnium es, nec est qui resi-
stat majestati tuæ. 12. Cuncta nosti & scis, & quia non pro superbia & contumelia, & aliqua gloriæ cupiditate, fecerim
hoc, ut non adorarem Aman superbissimum, 13. (Libenter enim pro salute Israel etiam vestigia pedum eius deoscu-
lari paratus essem) 14. Sed timui ne honorem Dei mei transferem ad hominem, & ne quemquam adorarem excepto
Deo meo. 15. Et nunc Domine rex Deus Abraham, miserere populi tui, quia volunt nos inimici nostri perdere, & he-
reditatem tuam delere. 16. Ne despicias partem tuam, quam redemisti tibi de Ægypto. 17. Exaudi deprecationem
meam, & propitius esto sorti & funiculo tuo, & converte luctum nostrum in gaudiū, ut viventes laudemus nomen tuum
Domine, & ne claudas ora te canentium. 18. Omnis quoque Israel pari mente & obsecratione clamavit ad Dminum,
eò quòd eis certa mors impenderet.

CAPUT XIV.

Plangit Esther, Deum in spiritu humilitatis obsecrans.

A 1 Esther quoque regina confugit ad Dominum, pavens periculum, quòd imminebat. 2. Cùmque deposuisset vestes
regias, fletibus & luctui apta indumenta suscepit, & pro unguentis variis, cinere & stercore implevit caput, &
corpus suum humiliavit ieiuniis: omniaque loca, in quibus anteà lætari consueverat, crinium laceratione complevit.
3. Et deprecabitur Dominum Deum Israel, dicens: Domine mi, qui rex noster es solus, adiuva me solitariam, & cuius Deut. 4. c. 20.
præter te nullus est auxiliator alius. 4. Periculum meum in manibus meis est. 5. Audivi à patre meo, quod tu Domine 32. b. 9. c. 34.
tulisses Israel de cunctis Gentibus, & patres nostros ex omnibus retrò maioribus suis, ut possideres hereditatem sempi-
ternam, fecistique eis sicut locutus es. 6. Peccavimus in conspectu tuo, & idcircò tradidisti nos in manus inimicorum
nostrorum: 7. Coluimus enim deos eorum. Justus es Domine: 8. Et nunc non eis sufficit, quòd durissima nos opprimunt
servitute, sed robur manuum suarum, idolorum potentiæ deputantes, 9. Volunt tua mutare promissa, & delere heredi-
tatem tuā & claudere ora laudantium te, atque extinguere gloriam templi & altaris tui, 10. Ut aperiant ora Gentium
& laudent idolorum fortitudinem, & prædicent carnalem regem in sempiternum. 11. Ne tradas Domine sceptrum
tuum his, qui non sunt, ne rideant ad ruinam nostram: sed converte consilium eorum super eos, & eum, qui in nos cœpit
sævire, disperde. 12. Meméto Domine, & ostende te nobis in tempore tribulationis nostræ, & da mihi fiduciam Domine
rex deorum, & universæ potestatis: 13. Tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis, & transfer cor il-
lius in odium hostis, nostri, ut & ipse pereat, & ceteri qui ei consentiunt. 14. Nos autem libera manu tua, & adiuva me,
nullum aliud auxilium habentem, nisi te, Domine, qui habes omnium scientiam, 15. Et nosti quia oderim gloriam ini-
quorum, & detester cubile incircumcisorum, & omnis alienigenæ. 16. Tu scis necessitatem meam, quod abominer signū
superbiæ & gloriæ meæ, quod est super caput meum in diebus ostentationis meæ, & detester illud quasi pannum men-
struatæ, & non portem in diebus silentii mei, 17. Et quod non comederim in mensa Aman, nec mihi placuerit conviviū
regis, & non biberim vinum libaminum: 18. Et numquam læta sit ancilla tua, ex quo huc translata sum usque in præsen-
tem diem, nisi in te Domine Deus Abraham. 19. Deus fortis super omnes, exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem
habent, & libera nos de manu iniquorum, & erue me à timore meo.

CAPUT XV.

Mandante Mardochæo, intrat Esther ad regem, vultu illius exterrita.

Hæc quoque addita reperi in editione vulgata.

A 1 ET mandavit ei (haud dubium quin Esther Mardochæus) ut ingrederetur ad regem, & rogaret pro populo suo &
pro patria sua. 2. Memorare (inquit) dierū humilitatis tuæ, quomodo nutrita sis in manu mea, quia Aman secū-
dus à rege locutus est contra nos in mortem, 3. Et tu invoca Dominum, & loquere regi pro nobis, & libera nos de morte.

Necnon & ista quæ subdita sunt.

4. Die autem tertio deposuit vestimenta ornatus sui, & circumdata est gloria sua. 5. Cumque regio fulgeret habitu, &
invocasset omnium rectorem & salvatorem Deum, assumpsit duas famulas, 6. Et super unam quidem innitebatur, quasi
præ deliciis & nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens: 7. Altera autem famularum sequebatur dominam,
defluentia in humum indumenta sustentans. 8. Ipsa autem roseo colore vultum perfusa, & gratis ac nitentibus oculis, tri-
stem celabat animum, & nimio timore contractum. 9. Ingressa igitur cuncta per ordinem ostia, stetit contra regem, ubi
ille residebat super solium regni sui, indutus vestibus regiis, auroque fulgens, & pretiosis lapidibus, eratque terribilis as-
pectu. 10. Cumque elevasset faciem, & ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, regina corruit, & in pallorem co-
lore mutato, lassum super ancillulam reclinavit caput. 11. Convertitque Deus spiritum regis in mansuetudinem, & festi-
nus ac metuens exilivit de solio, & sustentans eam ulnis suis, donec rediret ad se, his verbis blandiebatur. 12. Quid habes
Esther? Ego suo frater tuus, noli metuere, 13. Non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.
14. Accede igitur, & tange sceptrum. 15. Cumque illa reticeret, tulit auream virgam, & posuit super collum eius, & os-
culatus est eam, & ait: Cur mihi non loqueris? 16. Quæ respondit: Vidi te domine quasi Angelum Dei, & conturbatum
est cor meum præ timore gloriæ tuæ. 17. Valdè enim mirabilis es domine, & facies tua plena est gratiarum. 18. Cumq;
loqueretur, rursus corruit, & penè examinata est. 19. Rex autem turbabatur, & omnes ministri eius consolabantur eam.

CAPUT XVI.

Assueri epistola pro Iudæorum salute cum inimicorum suorum interemptione, ad singulas regni provincias, irritando epistola missam ab Aman.

Exemplar epistolæ regis Artaxerxis, quam pro Judæis ad totas regni sui provincias misit: quod & ipsum in
Hebraico volumine non habetur.

A 1 REx magnus Artaxerxes ab India usque Aethiopiam, centum viginti septem provinciarum ducibus ac principi- Sap. 11. ar. 2.
bus, qui nostræ iussioni obediunt, salutem dicit. 2. Multi bonitate principum, & honore, qui in eos collatus est,
abusi sunt in superbiam: 3. Et non solum subiectos regibus nituntur opprimere, sed datam sibi gloriam non ferentes, in
ipsos, qui dederunt, moliuntur insidias. 4. Nec contenti sunt gratias non agere beneficiis, & humanitatis in se iura viola-
re, sed Dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se posse fugere sententiam. 5. Et in tantum vesaniæ proruperunt, ut eos
qui credita sibi officia diligenter observant, & ita cuncta agunt ut omnum laude digni sint, mendaciorum cuniculis co-
nentur subvertere. 6. Dum aures principum simplices, & ex sua natura alios æstimantes, callida fraude decipiunt. 7. Quæ Sap. 3. ar. 1.
res & ex veteribus probatur historiis, & ex his quæ geruntur quotidie, quo modo malis quorumdam suggestionibus
regum studia depraventur. 8. Unde providendum est paci omnium provinciarum. 9. Nec putare debetis, si diversa iu-
beamus, ex animi nostri venire levitate, sed pro qualitate & necessitate temporum, ut reipublicæ poscit utilitas, ferre
sententiam. 10. Et ut manifestius quod dicimus, intelligatis, Aman filius Amadathi, & animo & gente Macedo, alienusq;
à Persarum sanguine, & pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus à nobis susceptus est: 11. Et tantā
in se expertus humanitatem, ut pater noster vocaretur, & adoraretur ab omnibus post regem secundus: 12. Qui in tantū
arrogantiæ tumorem sublatus est, ut regno privare nos niteretur & spiritu. 13. Nam Mardochæum, cuius fide & benefi-
ciis vivimus, & consortem regni nostri Esther, cum omni gente sua, novis quibusdam atque inauditis machinis expetivit
in mortē: 14. Hoc cogitans, ut illis interfectis, insidiaretur nostræ solitudini, & regnum Persarū transferret in Macedonas

15. Nos autem, à pessimo mortalium Judæos neci destinatos, in nulla penitus culpa reperimus, sed econtrariò iustis
utentes legibus. 16. Et filios altissimi & maximi, semperque viventis Dei, cuius beneficio & patribus nostris & nobis re-
gnum est traditum, & usque hodie custoditur. 17. Vnde eas litteras, quas sub nomine nostro ille direxerat, sciatis esse ir-
ritas. 18. Pro quo scelere ante portas huius urbis, id est, Susan, & ipse qui inclinatus est, & omnis cognatio eius pendet in
patibulis: non nobis, sed Deo reddente ei quod meruit. 19. Hoc autem edictum, quod nunc mittimus, in cunctis urbibus
proponatur, ut liceat Judæis uti legibus suis. 20. Quibus debetis esse adminiculo, ut eos, qui se ad necem eorum para-
verant, possint interficere tertiadecima die mensis duodecimi, qui vocatur Adar. 21. Hanc enim diem, Deus omnipo-
tens, mœroris & luctus, eis vertit in gaudium. 22. Vnde & vos, inter ceteros festos dies hanc habetote diem, & celebrate
eam cum omni lætitia, ut & in posterum cognoscatur, 23. Omnes, qui fideliter Persis obediunt, dignam pro fide recipe-
re mercedem, qui autem insidiantur regno eorum, perire pro scelere. 24. Omnis autem provincia & civitas, quæ no-
luerit sollemnitatis huius esse particeps, gladio & igne pereat, & sic deleatur, ut non solum hominibus, sed etiam bestiis
invia sit in sempiternum, pro exemplo contemptus, & inobedientiæ.

LIBER JOB.

CAPVT PRIMVM.

Job sanctus & dives, pro filiis vicissim convivia celebrantibus Domino sacrificat, cuius possessiones petenti satanæ Dominus diripiendas exponit, per quem perdita omni illius substantia, interemptisque filiis, ipse cum signis mœstitiæ patiens, in Dei laudes prorumpit.

1 VIR erat in terra Hus, nomine Job, & erat vir ille simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo: A
2. Natique sunt ei septem filii, & tres filiæ. 3. Et fuit possessio eius, septem millia ovium, & tria millia
camelorum, quingenta quoque iuga boum, & quingentæ asinæ, ac familia multa nimis: eratque vir ille
magnus inter omnes Orientales. 4. Et ibant filii eius, & faciebant convivium per domos, unusquisque in
die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas ut comederent & biberent cum eis. 5. Cumque in orbem
transissent dies convivii, mittebat ad eos Job, & sanctificabat illos, consurgensque diluculo offerebat holocausta pro sin-
gulis. Dicebat enim: Ne fortè peccaverint filii mei, & benedixerint Deo in cordibus suis. Sic faciebat Iob cunctis die-
bus. 6. Quadam autem die, cùm venissent filii Dei ut assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam Satan. 7. Cui
dixit Dominus: Vnde venis? Qui respondens, ait: Circuivi terram, & perambulavi eam. 8. Dixitque Dominus ad eum:
Numquid Job frustrà timet Deum? 10. Nonne tu vallasti eum, ac domum eius, universamque substantiam per circui-
tum, operibus manuum eius benedixisti, & possessio eius crevit in terra? 11. Sed extende paululum manum tuam, & tange
cuncta quæ possidet, nisi in faciem benedixerit tibi. 12. Dixit ergo Dominus ad Satan, Ecce, universa quæ habet, in ma-
Eccl. 5.c.14. nu tua sunt: tantùm, in eum, ne extendas manum tuam. Egressusque est Satan à facie Domini. 13. Cum autem quadam
1. Io. 6. b. 7. die filii & filiæ eius comederent & biberent vinum in domo fratris sui primogeniti, 14. Nuntius venit ad Job, qui dice-
ret: Boves arabant, & asinæ pascebantur iuxta eos, 15. Et irruerunt Sabæi, tulerintque omnia, & pueros percusserunt
gladio, & evasi ego solus ut nuntiarem tibi. 16. Cumque adhuc ille loqueretur, venit alter, & dixit: Ignis Dei cecidit è
cælo, & tactas oves puerosque consumpsit, & effugi ego solus ut nuntiarem tibi. 17. Sed & illo adhuc loquente, venit
alius, & dixit: Chaldæi fecerunt tres turmas, & invaserunt camelos, & tulerunt eos, necnon & pueros percusserunt gla-
dio, & ego fugi solus ut nuntiarem tibi. 18. Adhuc loquebatur ille, & ecce alius intravit, & dixit: Filiis tuis & filiabus ve- B
scentibus & bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, 19. Repentè ventus vehemens irruit à regione deserti,
& concussit quattuor angulos domus, quæ corruens oppressit liberos tuos, & mortui sunt, & effugi ego solus ut nuntia-
rem tibi. 20. Tunc surrexit Job, & scidit vestimenta sua, & tonso capite corruens in terram, adoravit, 21. Et dixit: Nu-
dus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc: Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino pla-
cuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. 22. In omnibus his non peccavit Job labiis suis, neque stultum quid
contra Deum locutus est.

CAPVT II.

Satanas obtenta à Deo facultate, percutit Job ulcere pessimo; cui etiam propria uxor insultat, tres autem ipsius amici eum visitantes, septem diebus compatientes in terra cum eo taciti sedent.

1 FActum est autem, cùm quadam die venissent filii Dei, & starent coram Domino, venisset quoque Satan inter eos, A
& staret in conspectu eius, 2. Vt diceret Dominus ad Satan: Vnde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram,
& perambulavi eam. 3. Et dixit Dominus ad Satan: Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei simi-
lis in terra, vir simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo, & adhuc retinens innocentiam? Tu autem com-
movisti me adversus eum, ut affligerem eum frustrà. 4. Cui respondens Satan, ait: Pellem pro pelle, & cuncta quæ
habet homo, dabit pro anima sua: 5. Alioquin mitte manum tuam, & tange os eius & carnem, & tunc videbis quòd in
faciem benedicat tibi. 6. Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce in manu tua est, verumtamen animam illius serva. 7.
Egressus igitur Satan à facie Domini, percussit Job ulcere pessimo, à planta pedis usque ad verticem eius: 8. Qui testa
saniem radebat, sedens in sterquilinio. 9. Dixit autem illi uxor sua: Adhuc tu permanes in simplicitate tua: benedic
Deo & morere. 10. Qui ait ad illam: Quasi una de stultis mulieribus locuta es, si bona suscepimus de manu Dei, mala
quare non suscipiamus? In omnibus his non peccavit Job labiis suis. 11. Igitur audientes tres amici Job omne malū quod
accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, & Sophar Naamathites. Condixe-
rant enim, ut pariter venientes visitarent eum, & consolarentur. 12. Cumque elevassent procul oculos suos, non co-
gnoverunt eum, & exclamantes ploraverunt, scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in cælum. 13. Et
sederunt cum eo in terra septem diebus & septem noctibus, & nemo loquebatur ei verbum, videbant enim dolorem
esse vehementem.

CAPVT III.

Job laxatis naturæ habenis, maledicit diei nativitatis suæ præsentique vitæ, ostendens mortalium miserias, & à quot malis liberatur; qui hac luce statim privatus est.

1 POst hæc aperuit Job os suum, & maledixit diei suo, 2. Et locutus est. 3. Pereat dies in qua natus sum, & nox in A
qua dictum est: Conceptus est homo. 4. Dies ille vertatur in tenebras, non requirat eum Deus desuper, & non
illustretur lumine. 5. Obscurent eum tenebræ, & umbra mortis, occupet eum caligo, & involvatur amaritudine. 6.
Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus. 7. Sit nox illa
solitaria, nec laude digna: 8. Maledicant ei qui maledicunt diei, qui parati sunt suscitare Leviathan: 9. Obtenebren-
tur stellæ caligine eius, expectet lucem & non videat, nec ortum surgentis auroræ: 10. Quia non conclusit ostia ven-
tris, qui portavit me, nec abstulit mala ab oculis meis. 11. Quare non in vulva mortuus sum, egressus ex utero non
statim perii? 12. Quare exceptus genibus? cur lactatus uberibus? 13. Nunc enim dormiens silerem, & somno meo
requie-

requiescerem: 14. Cum regibus & consulibus terræ, qui ædificant sibi solitudines. 15. Aut cum principibus, qui possident, aurum, & replent domos suas argento: 16. Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem, vel qui concepti non viderunt lucem. 17. Ibi impii cessaverunt à tumultu, & ibi requieverunt fessi robore. 18. Et quondam vincti pariter sine molestias, non audierunt vocem exactoris. 19. Parvus & magnus ibi sunt, & servus liber à domino suo. 20. Quare misero data est lux, & vita his, qui in amaritudine animæ sunt: 21. Qui expectant mortem, & non venit, quasi effidientes thesaurum: 22. Gaudentque vehementer cum invenerint sepulchrum. 23. Viro cuius abscondita est via, & circumdedit eum Deus tenebris? 24. Antequam comedam suspiro, & tamquam inundantes aquæ, sic rugitus meus: 25. Quia timor, quem timebam evenit mihi, & quod verebar accidit. 26. Nonne dissimulavi? nonne silui? nonne quievi? & venit super me indignatio.

CAPVT IV.

Eliphaz arguit Iob impatientiæ, conaturque ei persuadere quòd propter peccata sua flagelletur à Deo, qui innocenti adversa non immittit.

A 1. Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit: 2. Si cœperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies, sed conceptum sermonem tenere quis poterit? 3. Ecce docuisti multos, & manus lassas roborasti: 4. Vacillantes confirmaverunt sermones tui, & genua trementia confortasti: Nunc autem venit super te plaga, & defecisti: tetigit te, & conturbatus es. 6. Vbi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua, & perfectio viarum tuarum? 7. Recordare obsecro te, quis umquam innocens periit? aut quando recti deleti sunt. 8. Quin potius vidi eos, qui operantur iniquitatem, & seminant dolores, & metunt eos, 9. Flante Deo periisse, & spiritu iræ eius esse consumptos. 10. Rugitus leonis, & vox leænæ, & dentes catulorum leonum contriti sunt. 11. Tigris periit, eò quòd non haberet prædam, & catuli leonis dissipati sunt. 12. Porrò ad me dictum est verbum absconditum, & quasi furtivè suscepit auris mea venas susurri eius. 13. In horrore visionis nocturnæ, quando solet sopor occupare homines, 14. Pavor tenuit me, & tremor, & omnia ossa mea perterrita sunt: Inf. 25. art 4.
15. Et cùm spiritus me præsente transiret, inhorruerunt pili carnis meæ. 16. Stetit quidam, cuius non agnoscebam vultum, imago coram oculis meis, & vocem quasi auræ lenis audivi. 17. Numquid homo, Dei comparatione iustificabitur, aut factore suo purior erit vir. 18. Ecce qui serviunt ei, non sunt stabiles, & in angelis suis reperit pravitatem. 19. Quanto magis hi qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut à tinea? 20. De manè usque ad vesperam succidentur: & quia nullus intelligit, in æternum peribunt. 21. Qui autem reliqui fuerint, auferentur ex eis: morientur, & non in sapientia.

Inf. 15. b. 15.
2. Pet. 2. 2. 4.
Iudæ b. 6.

CAPVT V.

Eliphaz rursum arguit Iob iniquitatis, quòd nemo sine culpa sua à Deo puniatur, ideoque hortatur Iob ut ad Deum convertatur, & ita cuncta fore illi prospera pollicetur, ac divinæ providentiæ opera circa creaturas extollit.

A 1. Voca ergo, si est qui tibi respondeat, & ad aliquem sanctorum convertere. 2. Verè stultum interficit iracundia, & parvulum occidit invidia. 3. Ego vidi stultum firma radice, & maledixi pulchritudini eius statim. 4. Longè fient filii eius à salute, & conterentur in porta, & non erit qui eruat. 5. Cuius messem famelicus comedet, & ipsum rapiet armatus, & bibent sitientes divitias eius. 6. Nihil in terra sine causa fit, & de humo non oritur dolor. 7. Homo nascitur ad laborem, & avis ad volatum. 8. Quam ob rem ego deprecabor Dominum, & ad Deum ponam eloquiũ meũ: 9. Qui facit magna & inscrutabilia & mirabilia absque numero: 10. Qui dat pluviam super faciem terræ, & irrigat aquis universa: 11. Qui ponit humiles in sublime, & mœrentes erigit sospitate: 12. Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum quod cœperant. 13. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium pravorum dissipat: 14. Per diem incurrent tenebras, & quasi in nocte sic palpabunt in meridie. 15. Porrò salvum faciet egenum à gladio oris eorum, & de manu violenti pauperem. 16. Et erit egeno spes, iniquitas autem contrahet os suum. 17. Beatus homo, qui corripitur à Deo, increpationem ergo Domini ne reprobes: 18. Quia ipse vulnerat, & medetur: percutit, & manus eius sanabunt. 19. In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum. 20 In fame eruet te de morte, & in bello de manu gladii. 21. A flagello linguæ absconderis, & non timebis calamitatẽ cùm venerit. 22. In vastitate & fame ridebis, & bestias terræ non formidabis. 23. Sed cum lapidibus regionum pactũ tuum, & bestiæ terræ pacificæ erunt tibi. 24. Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum, & visitans speciem tuam non peccabis. 25. Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum, & progenies tua quasi herba terræ. 26. Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur acervus tritici in tempore suo. 27. Ecce, hoc, ut investigavimus, ita est: quod auditum, mente pertracta.

CAPVT VI.

Ostendit Iob se longè graviora pati, quàm meritus sit, conquerens se ab amicis deseri, graviter arguens & hos tres qui ad se venerant, ipsum consolaturi, ac se quoque patienter audiri petit.

A 1. Respondens autem Iob, dixit: 2. Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui: & calamitas, quam patior, in statera. 3. Quasi arena maris hæc gravior appareret: unde & verba mea dolore sunt plena: 4. Quia sagittæ Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, & terrores Domini militant contra me. 5. Numquid rugiet onager cum habuerit herbam: aut mugiet bos cùm ante præsepe plenum steterit. 6. Aut poterit comedi insulsum, quod non est sale conditum, aut potest aliquis gustare, quod gustatum affert mortem? 7. Quæ priùs nolebat tangere anima mea, nunc præ angustia, cibi mei sunt. 8. Quis det ut veniat petitio mea, & quod expecto, tribuat mihi Deus? 9. Et qui cœpit, ipse me conterat, solvat manuum suam, & succidat me. 10. Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcat, nec contradicam sermonibus Sancti. 11. Quæ est enim fortitudo mea ut sustineam, aut quis finis meus, ut patienter agam, 12. Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est. 13. Ecce, non est auxilium mihi in me, & necessarii quoque mei recesserunt à me. 14. Qui tollit ab amico suo misericordiam, timorem Domini derelinquit. 15. Fratres mei prætererunt me, sicut torrens qui raptim transit in convallibus. 16. Qui timent pruinam, irruet super eos nix. 17. Tempore, quo fuerint dissipati, peribunt, & ut incaluerit, solventur de loco suo. 18. Involutæ sunt semitæ gressuum eorum, ambulabunt in vacuum, & peribunt. 19. Considerate semitas Thema, itinera Saba, & expectate paulisper. 20. Confusi sunt, quia speravi: venerunt quoque usque ad me, & pudore cooperti sunt. 21. Nunc venistis, & modò videntes plagam meam timetis. 22. Numquid dixi: Afferte mihi, & de substantia vestra donate mihi, 23. Vel, Liberate me de manu hostis, & de manu robustorum eruite me, 24. Docete me, & ego tacebo: & siquid forte ignoravi, instruite me. 25. Quare detraxisti sermonibus veritatis, cum è vobis nullus sit qui possit arguere me, 26. Ad increpandum tantùm eloquia concinnatis, & in ventum verba profertis. 27. Super pupillum irruitis, & subvertere nitimini amicum vestrum. 28. Verumtamen quod cœpistis explete: præbete aurem, & videte an mentiar. 29. Respondete obsecro absque contentione, & loquentes id quod iustum est, iudicate. 30. Et non invenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.

CAPUT VII.

Iob humana vitæ suasque calamitates varias explicat, nec reditum sibi fore verisimilem ad præsentis vitæ felicitatem: petit quoque à Deo liberari à miseriis, admirans Dei erga miserum hominem providentia.

1 MIlitia est vita hominis super terram, & sicut dies mercenarii, dies eius. 2. Sicut servus desiderat umbram, & A
sicut mercenarius præstolatur finem operis sui: 3. Sic & ego habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumeravi mihi. 4. Si dormiero, dicam: Quando consurgam? & rursum expectabo vesperam, & replebor doloribus usque ad tenebras. 5. Induta est caro mea putredine & sordibus pulveris, cutis mea aruit, & contracta est. 6. Dies mei velociùs transierunt quàm à texente tela succiditur, & consumpti sunt absque ulla spe. 7. Memento quia ventus est vita mea, & non revertetur oculus meus ut videat bona. 8. Nec aspiciet me visus hominis: oculi tui in me, & non subsistam. 9. Sicut consumitur nubes, & pertransit: sic qui descenderit ad inferos, non ascendet. 10. Nec revertetur ultra in domum suam, neque cognoscet eum ampliùs locus eius. 11. Quapropter & ego non parcam ori meo, loquar in tribulatione spiritus mei: confabulabor cum amaritudine animæ meæ. 12. Numquid mare ego sum, aut cetus, quia circumdedisti me carcere? 13. Si dixero: Consolabitur me lectulus meus, & relevabor loquens mecum in strato meo. 14. Terrebis me per somnia, & per visiones horrore concuties. 15. Quam ob rem elegit suspendium anima mea, & mortem ossa mea. 16. Desperavi, nequaquam ultra iam vivam, & parce mihi, nihil enim sunt dies mei. 17. Quid est homo, quia magnificas eum? aut quid apponis erga eum cor tuum? 18. Visitas eum diluculo, & subitò probas illum: 19. Usquequò non parcis mihi, nec dimittis me ut glutiam salivam meam? 20. Peccavi, quid faciam tibi ò custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi gravis. 21. Cur non tollis peccatum meum, & quare non aufers iniquitatem meam, ecce, nunc in pulverem dormiam: & si manè me quæsieris, non subsistam.

CAPUT VIII.

Baldad Jobum quasi de impio sermone arguit, & eum ut ad Deum melioremque vitam se convertat hortatur, atque ita fore omnia illi feliciora promittit, explicat etiam quàm sit vana spes hypocritarum, afferens Deum bonis bona, & malis mala tantùm tribuere.

1 REspondens autem Baldad Suhites, dixit: 2. Usquequò loqueris talia, & spiritus multiplex sermones oris tui. A
3. Numquid Deus supplantat iudicium, aut Omnipotens subvertit quod iustum est. 4. Etiamsi filii tui peccaverunt ei, & dimisit eos in manu iniquitatis suæ: 5. Tu tamen si diluculo consurrexeris ad Deum, & Omnipotentem fueris deprecatus: 6. Si mundus & rectus incesseris, statim evigilabit ad te, & pacatum reddet habitaculum iustitiæ tuæ. 7. In tantum, ut si priora tua fuerint parva, & novissima tua multiplicentur nimis. 8. Interroga enim generationem pristinam, & diligenter investiga patrum memoriam. 9 (Hesterni quippe sumus, & ignoramus quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram.) 10 Et ipsi docebunt te: loquentur tibi, & de corde suo proferent eloquia. 11. Numquid virere potest scirpus absque humore, aut crescere carectum sine aqua. 12. Cum adhuc sit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas arescit: 13. Sic viæ omnium, qui obliviscunt Deum, & spes hypocritæ peribit: 14. Non ei placebit vecordia sua, & sicut tela aranearum fiducia. 15. Innitetur super domum suam, & non stabit, fulciet eam, & non consurget: 16. Humectus videtur antequam veniat Sol, & in ortu suo germen eius egredietur. 17. Super acervum petrarum radices eius densabuntur, & inter lapides commorabitur. 18. Si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum, & dicet: Non novi te. 19. Hæc est enim lætitia viæ eius, ut rursum de terra alii germinentur. 20. Deus non projiciet simplicem, nec porriget manum malignis: 21. Donec impleatur risu os tuum, & labia tua iubilo. 22. Qui oderunt te, induentur confusione, & tabernaculum impiorum non subsistet.

Infr. 14. ar. 2.
Ps. 143. b. 4.

CAPVT IX.

Admittit Job, Deum per omnia iustum esse, nec posse hominem convincere Deum iniustitiæ: homo, inquit Job, comparatus Deo non potest iustificari: divinæ potentia ac sapientia magnitudo ostenditur, ut nemo ei resistere aut respondere valeat, porrò Deus & impium percutit & innocentem, suam quoque innocentiam contra amicos tuetur, commemorans suam afflictionem.

1 ET respondens Job, ait, 2. Verè scio quod ita sit, & quod non justificetur homo compositus Deo. 3. Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille. 4. Sapiens corde est, & fortis robore: quis A
restitit ei, & pacem habuit. 5. qui transtulit montes, & nescierunt hi quos subvertit in furore suo. 6. qui commovet terram de loco suo, & columnæ eius concutiuntur. 7. qui præcipit Soli, & non oritur: & stellas claudit quasi sub signaculo: 8. qui extendit cælos solus, & graditur super fluctus maris. 9. Qui facit Arcturum, & Oriona, & Hyadas, & interiora Austri. 10. qui facit magna, & incomprehensibilia, & mirabilia, quorum non est numerus. 11. Si venerit ad me, non videbo eum: si abierit, non intelligam. 12. Si repentè interroget, quis respondebit ei, vel quis dicere potest. Cur ita facis. 13. Deus, cuius iræ nemo resistere potest, & sub quo curvantur qui portant orbem. 14. quantus ergo sum ego, ut respondeam ei, & loquar verbis meis cum eo. 15. qui etiam si habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor. 16. Et cùm invocantem exaudierit me, non credo quòd audierit vocem meam. 17. In turbine enim conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiam sine causa. 18. Non concedit requiescere spiritum meum, & implet me amaritudinibus. 19 Si fortitudo quæritur, robustissimus est: si æquitas iudicii, nemo audet pro me testimonium dicere. 20. Si iustificare me voluero, os meum condemnabit me: si innocentem ostendero, pravum me comprobabit. 21. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, & tædebit me vitæ meæ. 22. Unum est quod locutus sum, & innocentem & impium ipse consumit. 23. Si flagellat, occidat, semel, & non de pœnis innocentiam rideat. 24. Terra data est in manus impii vultum iudicum eius operit, quòd si non ille est, quis ergo est. 25. Dies mei velociores fuerunt cursore: fugerunt, & non viderunt bonum. 26. Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam. 27. Cum dixero: Nequaquam ita loquar: commuto faciem meam, & dolore torqueor. 28. Verebar omnia opera mea, sciens quòd non parceres delinquenti. 29. Si autem & sic impius sum, quare frustrà laboravi. 30. Si lotus fuero quasi aquis nivis, & fulserint velut mundissimæ manus meæ: 31. Tamen sordibus intinges me, & abominabuntur me vestimenta mea. 32. Neque enim verò qui similis mei est, respondebo: nec qui mecum in iudicio ex æquo possit audiri. 33. Non est qui utrumque valeat arguere, & ponere manum suam in ambobus. 34. Auferat à me virgam suam, & pavor eius non me terreat. 34. Loquar, & non timebo eum, neque enim possum metuens respondere.

C A-

CAPVT X.

Job suam afflictionem lamentatur; illius causam à Deo inquirens, quam ostendit non fuisse suam malitiam; neque Dei ignorantiam, qui creatum à se hominem exactè novit, rursumque propter pœnarum exuberantiam plangit se natum.

A 1 TAedet animam meam vitæ meæ, dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animæ meæ.
2. Dicam Deo: Noli me condemnare: indica mihi cur me ita iudices. 3. Numquid bonum tibi videtur,
si calumnieris me, & opprimas me opus manuum tuarum, & consilium impiorum adiuves? 4. Numquid oculi car-
nei tibi sunt: aut sicut videt homo, & tu videbis? 5. Numquid sicut dies hominis dies tui, & anni tui sicut humana
sunt tempora, 6. Vt quæras iniquitatem meam, & peccatum meum scruteris? 7. Et scias quia nihil impium fecerim
cùm sit nemo qui de manu tua possit eruere. 8. Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me totum in circuitu: &
sic repentè præcipitas me? 9. Memento quæso quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me. 10. Nonne
sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti? 11. Pelle & carnibus vestisti me, ossibus & nervis compegisti
me: 12. Vitam & misericordiam tribuisti mihi, & visitatio tua custodivit spiritum meum. 13. Licet hęc celes in cor-
de tuo, tamen scio quia universorum memineris. 14. Si peccavi, & ad horam pepercisti mihi: cur ab iniquitate mea
mundum me esse non poteris? 15. Et si impius fuero, væ mihi est: & si iustus, non levabo caput, saturatus afflictione
& miseria, 16. Et propter superbiam quasi leænam capies me, reversusque mirabiliter me crucias. 17. Instauras te-
stes tuos contra me, & multiplicas iram tuam adversum me, & pęnæ militant in me. 18. Quare de vulva eduxisti me,
qui utinam consumptus essem ne oculus me videret. 19. Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum. Lev. 26. 2. 6.
20. Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi, dimitte ergo me, ut plangam paululùm dolorem meum. Lev. 26. c. 16.
21. Antequam vadam & non revertar, ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine: 22. Terram miseriæ & te-
nebrarum, ubi umbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

CAPVT XI.

Sophar iniquè asserit Job propter multa ipsius peccata, quæ recenset, fuisse à Deo percussum, ostendens Deum incomprehensibilem; resipiscenti tamen Job felicissima quæque pollicetur.

A 1 REspondens autem Sophar Naamathites, dixit: 2. Numquid qui multa loquitur, non & audiet, aut vir verbo-
sus iustificabitur. 3. Tibi soli tacebunt homines, & cum ceteros irriseris, à nullo confutaberis. 4. Dixisti
enim: Purus est sermo meus, & mundus sum in conspectu tuo. 5. Atque utinam Deus loqueretur tecum, & aperiret Infr. 21. a. 3.
labia sua tibi. 6. Vt ostenderet tibi secreta sapientiæ, & quòd multiplex esset lex eius, & intelligeres quòd multo mi- Pro. 14. 2. 2.
nora exigaris ab eo, quàm meretur iniquitas tua. 7. Forsitan vestigia Dei comprehendes, & usque ad perfectum Om-
nipotentem reperis. 8. Excelsior cælo est, & quid facies, profundior inferno, & unde cognosces. 9. Longior terra
mensura eius, & latior mari. 10. Si subverterit omnia, vel in unum coarctaverit, quis contradicet ei: 11. Ipse enim
novit hominum vanitatem, & videns iniquitatem, nonne considerat. 12. Vir vanus in superbiam erigitur, & tam-
quam pullum onagri se liberum natum putat. 13. Tu autem firmasti cor tuum, & expandisti ad eum manus tuas. 14.
Si iniquitatem, quæ est in manu tua, abstuleris à te, & non manserit in tabernaculo tuo iniustitia. 15. Tunc levare
poteris faciem tuam absque macula, & eris stabilis, & non timebis. 16. Miseriæ quoque oblivisceris, & quasi aqua-
rum quæ prætierierunt recordaberis. 17. Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam, & cum te consum-
ptum putaveris, orieris ut lucifer. 18, Et habebis fiduciam, proposita tibi spe, & defossus securus dormies. 19. Re-
quiesces, & non erit qui te exterreat, & deprecabuntur faciem tuam plurimi. 20. Oculi autem impiorum deficient,
& effugium peribit ab eis, & spes illorum abominatio animæ.

CAPVT XII.

Job ut amicorum confundat iactantiam, asserit neminem ignorare Dei potentiam ac sapientiam ex creaturarum gubernatione quarum status pro suo varias arbitrio.

A 1 REspondens autem Job, dixit: 2. Ergo vos estis soli homines, & vobiscum morietur sapientia. 3. Et mihi est
cor, sicut & vobis, nec inferior vestri sum: quis enim hæc, quæ nostis, ignorat. 4. Qui deridetur ab amico Infr. 21. a. 3.
suo sicut ego, invocavit Deum & exaudiet eum: deridetur enim iusti simplicitas. 5. Lampas contempta apud cogita- Pro. 14. 2. 2
tiones divitum, parata ad tempus statutum. 6. Abundant tabernacula prædonum, & audacter provocant Deum, cum
ipse dederit omnia in manus eorum. 7. Nimirum interroga jumenta, & docebunt te, & volatilia cæli, & indicabunt
tibi. 8. Loquere terræ, & respondebit tibi: & narrabunt pisces maris. 5. Quis ignorat quòd omnia hæc manus Do- Inf. 34. 2. 1
mini fecerit. 10. In cuius manu anima omnis viventis, & spiritus universæ carnis hominis. 11. Nonne auris verba
diiudicat, & fauces comedentis, saporem. 12. In antiquus est sapientia, & in multo tempore prudentia. 13. Apud
ipsum est sapientia & fortitudo, ipse habet consilium & intelligentiam. 14. Si destruxerit, nemo est qui ædificet, si Is. 22. f. 21.
incluserit hominem, nullus est qui aperiat. 15. Si continuerit aquas, omnia siccabuntur, & si emiserit eas, sub- Apoc. 3. b. 7.
vertent terram. 16. Apud ipsum est fortitudo & sapientia, ipse novit & decipientem, & eum qui decipitur. 17.
Adducit consiliatores in stultum finem, & judices in stuporem. 18. Balteum regum dissolvit, & præcingit fune renes
eorum: 9. Ducit sacerdotes inglorios, & optimates supplantat: 20. Commutans labium veracium, & doctrinam
senum auferens, 21. Effundit despectionem super principes, eos, qui oppressi fuerant, relevans. 22. Qui revelat
profunda de tenebris, & producit in lucem umbram mortis. 23. Qui multiplicat gentes & perdit eas, & subversas
in integrum restituit. 24. Qui immutat cor principum populi terræ, & decipit eos ut frustrà incedant per invium;
25. Palpabunt quasi in tenebris, & non in luce, & errare eos faciet quasi ebrios.

CAPVT XIII.

Job amicos suos ex ipsorum verbis confutans, à Deo arguendos asserit, suam quoque iustitiam ac patientiam contra amicos tuetur, quærens à Deo propter quæ peccata tam graviter affligatur.

A 1 ECce omnia hæc vidit oculus meus, & audivit auris mea, & intellexi singula. 2. Secundùm scientiam vestram
& ego novi: nec inferior vestri sum. 3. Sed tamen ad Omnipotentem loquar, & disputare cum Deo cupio:
4. Priùs vos ostendens fabricatores mendacii, & cultores perversorum dogmatum. 5. Atque utinam taceretis, ut
putaremini esse sapientes. 6. Audite ergo correptionem meam, & iudicium labiorum meorum attendite. 7. Num-
quid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos. 8. Numquid faciem eius accipitis, & pro Deo
judicare nitimini. 9. Aut placebit ei quem celare nihil potest, aut decipietur ut homo, vestris fraudulentis. 10.
Ipse vos arguet, quoniam in abscondito faciem eius accipitis. 11. Statim ut se commoverit, turbabit vos, & ter-
ror eius irruet super vos. 12. Memoria vestra comparabitur cineri, & redigentur in lutum cervices vestræ.

13. Ta-

CAPUT VII.

Iob humanæ vitæ suasque calamitates varias explicat, nec reditum sibi fore verisimilem ad præsentis vitæ felicitatem: petit quoque à Deo liberari à miseriis, admirans Dei erga miserum hominem providentia.

1 MIlitia est vita hominis super terram, & sicut dies mercenarii, dies eius. 2. Sicut servus desiderat umbram, & A
sicut mercenarius præstolatur finem operis sui: 3. Sic & ego habui menses vacuos, & noctes laboriosas enu-
meravi mihi. 4. Si dormiero, dicam: Quando consurgam? & rursum expectabo vesperam, & replebor doloribus us-
que ad tenebras. 5. Induta est caro mea putredine & sordibus pulveris, cutis mea aruit, & contracta est. 6. Dies mei
velociùs transierunt quàm à texente tela succiditur, & consumpti sunt absque ulla spe. 7. Memento quia ventus est vi-
ta mea, & non revertetur oculus meus ut videat bona. 8. Nec aspiciet me visus hominis: oculi tui in me, & non sub-
sistam. 9. Sicut consumitur nubes, & pertransit: sic qui descenderit ad inferos, non ascendet. 10. Nec revertetur ul-
tra in domum suam, neque cognoscet eum ampliùs locus eius. 11. Quapropter & ego non parcam ori meo, loquar in
tribulatione spiritus mei: confabulabor cum amaritudine animæ meæ. 12. Numquid mare ego sum, aut cetus, quia
circumdedisti me carcere? 13. Si dixero: Consolabitur me lectulus meus, & relevabor loquens mecum in strato meo.
14. Terrebis me per somnia, & per visiones horrore concuties. 15. Quam ob rem elegit suspendium anima mea, &
mortem ossa mea. 16. Disperavi, nequaquam ultra iam vivam, & parce mihi, nihil enim sunt dies mei. 17. Quid est
homo, quia magnificas eum? aut quid apponis erga eum cor tuum? 18. Visitas eum diluculo, & subitò probas il-
lum: 19. Usquequò non parcis mihi, nec dimittis me ut glutiam salivam meam? 20. Peccavi, quid faciam tibi ò cu-
stos hominum, quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi gravis. 21. Cur non tollis peccatum
meum, & quare non aufers iniquitatem meam, ecce, nunc in pulverem dormiam: & si manè me quæsieris, non
subsistam.

CAPUT VIII.

Baldad Jobum quasi de impio sermone arguit, & eum ut ad Deum melioremque vitam se converat hortatur, atque ita fore omnia illi feliciora promittit, explicat etiam quàm sit vana spes hypocritarum, afferens Deum bonis bona, & malis mala tantùm tribuere.

1 REspondens autem Baldad Suhites, dixit: 2. Usquequò loqueris talia, & spiritus multiplex sermones oris tui. A
3. Numquid Deus supplantat iudicium, aut Omnipotens subvertit quod iustum est. 4. Etiamsi filii tui pec-
caverunt ei, & dimisit eos in manu iniquitatis suæ: 5. Tu tamen si diluculo consurrexeris ad Deum, & Omnipoten-
tem fueris deprecatus: 6. Si mundus & rectus incesseris, statim evigilabit ad te, & pacatum reddet habitaculum iusti-
Infr.14, ar. 2. tiæ tuæ. 7. In tantum, ut si priora tua fuerint parva, & novissima tua multiplicentur nimis. 8. Interroga enim gene-
Ps. 143. b.4. rationem pristinam, & diligenter investiga patrum memoriam. 9 (Hesterni quippe sumus, & ignoramus quoniam
sicut umbra dies nostri sunt super terram.) 10 Et ipsi docebunt te: loquentur tibi, & de corde suo proferent eloquia.
11. Numquid virere potest scirpus absque humore, aut crescere carectum sine aqua. 12. Cum adhuc sit in flore, nec
carpatur manu, ante omnes herbas arescit: 13. Sic viæ omnium, qui obliviscunt Deum, & spes hypocritæ peribit:
14. Non ei placebit vecordia sua, & sicut tela aranearum fiducia. 15. Innitetur super domum suam, & non stabit,
fulciet eam, & non consurget: 16. Humectus videtur antequam veniat Sol, & in ortu suo germen eius egredietur.
17. Super acervum petrarum radices eius densabuntur, & inter lapides commorabitur. 18. Si absorbuerit eum de lo-
co suo, negabit eum, & dicet: Non novi te. 19. Hæc est enim lætitia viæ eius, ut rursum de terra alii germinentur.
20. Deus non projiciet simplicem, nec porriget manum malignis: 21. Donec impleatur risu os tuum, & labia tua iu-
bilo. 22. Qui oderunt te, induentur confusione, & tabernaculum impiorum non subsistet.

CAPVT IX.

Admittit Job, Deum per omnia iustum esse, nec posse hominem convincere Deum iniustitiæ: homo, inquit Job, comparatus Deo non potest iustificari: divina potentia ac sapientia magnitudo ostenditur, ut nemo ei resistere aut respondere valeat, porrò Deus & impium percutit & innocentem, suam quoque innocentiam contra amicos tuetur, commemorans suam afflictionem.

1 ET respondens Job, ait, 2. Verè scio quod ita sit, & quod non iustificetur homo compositus Deo. 3. Si voluerit
contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille. 4. Sapiens corde est, & fortis robore: quis A
restitit ei, & pacem habuit. 5. qui transtulit montes, & nescierunt hi quos subvertit in furore suo. 6. qui commovet
terram de loco suo, & columnæ eius concutiuntur. 7. qui præcipit Soli, & non oritur: & stellas claudit quasi sub si-
gnaculo: 8. qui extendit cælos solus, & graditur super fluctus maris. 9. Qui facit Arcturum, & Oriona, & Hyadas,
& interiora Austri. 10. qui facit magna, & incomprehensibilia, & mirabilia, quorum non est numerus. 11. Si vene-
rit ad me, non videbo eum: si abierit, non intelligam. 12. Si repentè interroget, quis respondebit ei, vel quis dicere
potest. Cur ita facis. 13. Deus, cuius iræ nemo resistere potest, & sub quo curvantur qui portant orbem. 14. quan-
tus ergo sum ego, ut respondeam ei, & loquar verbis meis cum eo. 15. qui etiam si habuero quippiam iustum, non
respondebo, sed meum iudicem deprecabor. 16. Et cùm invocantem exaudierit me, non credo quòd audierit vo-
cem meam. 17. In turbine enim conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiam sine causa. 18. Non concedit re-
quiescere spiritum meum, & implet me amaritudinibus. 19 Si fortitudo quæritur, robustissimus est: si æquitas iu-
dicii, nemo audet pro me testimonium dicere, 20. Si iustificare me volvero, os meum condemnabit me: si inno-
centem ostendero, pravum me comprobabit. 21. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, & tæ-
debit me vitæ meæ. 22. Unum est quod locutus sum, & innocentem & impium ipse consumit. 23. Si flagellat, oc-
cidat, semel, & non de pœnis innocentiam rideat. 24. Terra data est in manus impii vultum iudicum eius operit,
quòd si non ille est, quis ergo est. 25. Dies mei velociores fuerunt cursore: fugerunt, & non viderunt bonum.
26. Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam. 27. Cum dixero: Nequaquam ita
loquar: commuto faciem meam, & dolore torqueor. 28. Verebar omnia opera mea, sciens quòd non parceres
delinquenti. 29. Si autem & sic impius sum, quare frustrà laboravi. 30. Si lotus fuero quasi aquis nivis, & ful-
serint velut mundissimæ manus meæ: 31. Tamen sordibus intinges me, & abominabuntur me vestimenta mea. 32.
Neque enim verò qui similis mei est, respondebo: nec qui mecum in iudicio ex æquo possit audiri. 33. Non est
qui utrumque valeat arguere, & ponere manum suam in ambobus. 34. Auferat à me virgam suam, & pavor eius
non me terreat. 34. Loquar, & non timebo eum, neque enim possum metuens respondere.

C A-

CAPVT X.

Iob suam afflictionem lamentatur; illius causam à Deo inquirens, quam ostendit non fuisse suam malitiam; neque Dei ignorantiam, qui creatum à se hominem exactè novit, rursumque propter pœnarum exuberantiam plangit se natum.

A 1 TAedet animam meam vitæ meæ, dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animæ meæ.
2. Dicam Deo: Noli me condemnare: indica mihi cur me ita iudices. 3. Numquid bonum tibi videtur,
si calumnieris me, & opprimas me opus manuum tuarum, & consilium impiorum adiuves? 4. Numquid oculi car-
nei tibi sunt: aut sicut videt homo, & tu videbis? 5. Numquid sicut dies hominis dies tui, & anni tui sicut humana
sunt tempora, 6. Vt quæras iniquitatem meam, & peccatum meum scruteris? 7. Et scias quia nihil impium fecerim
cùm sit nemo qui de manu tua possit eruere. 8. Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me totum in circuitu: &
sic repentè præcipitas me? 9. Memento quæso quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me. 10. Nonne
sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti? 11. Pelle & carnibus vestisti me, ossibus & nervis compegisti
me: 12. Vitam & misericordiam tribuisti mihi, & visitatio tua custodivit spiritum meum. 13. Licet hæc celes in cor-
de tuo, tamen scio quia universorum memineris. 14. Si peccavi, & ad horam pepercisti mihi: cur ab iniquitate mea
mundum me esse non pateris? 15. Et si impius fuero, væ mihi est: & si iustus, non levabo caput, saturatus afflictione
& miseria, 16. Et propter superbiam quasi leænam capies me, reversusque mirabiliter me crucias. 17. Instauras te-
stes tuos contra me, & multiplicas iram tuam adversum me, & pœnæ militant in me. 18. Quare de vulva eduxisti me,
qui utinam consumptus essem ne oculus me videret. 19. Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum. Lev. 16. 2. 6.
20. Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi, dimitte ergo me, ut plangam paululùm dolorem meum. Lev. 26. c. 16.
21. Antequam vadam & non revertar, ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine: 22. Terram miseriæ & te-
nebrarum, ubi umbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

CAPVT XI.

Sophar iniquè asserit Iob propter multa ipsius peccata, quæ recenset, fuisse à Deo percussum, ostendensque Deum incomprehensibilem; resipiscenti tamen Iob felicissima quæque pollicetur.

A 1 REspondens autem Sophar Naamathites, dixit: 2. Numquid qui multa loquitur, non & audiet, aut vir verbo-
sus iustificabitur. 3. Tibi soli tacebunt homines, & cum ceteros irriseris, à nullo confutaberis. 4. Dixisti
enim: Purus est sermo meus, & mundus sum in conspectu tuo. 5. Atque utinam Deus loqueretur tecum, & aperiret Infr. 21. a. 3.
labia sua tibi. 6. Vt ostenderet tibi secreta sapientiæ, & quòd multiplex esset lex eius, & intelligeres quòd multo mi- Pro. 14. a. 2.
nora exigaris ab eo, quàm meretur iniquitas tua. 7. Forsitan vestigia Dei comprehendes, & usque ad perfectum Om-
nipotentem reperies. 8. Excelsior cælo est, & quid facies, profundior inferno, & unde cognosces. 9. Longior terra
mensura eius, & latior mari. 10. Si subverterit omnia, vel in unum coarctaverit, quis contradicet ei: 11. Ipse enim
novit hominum vanitatem, & videns iniquitatem, nonne considerat, 12. Vir vanus in superbiam erigitur, & tam-
quam pullum onagri se liberum natum putat. 13. Tu autem firmasti cor tuum, & expandisti ad eum manus tuas. 14.
Si iniquitatem, quæ est in manu tua, abstuleris à te, & non manserit in tabernaculo tuo iniustitia. 15. Tunc levare
poteris faciem tuam absque macula, & eris stabilis, & non timebis. 16. Miseriæ quoque oblivisceris, & quasi aqua-
rum quæ præterierunt recordaberis. 17. Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam, & cum te consum-
ptum putaveris, orieris ut lucifer. 18, Et habebis fiduciam, proposita tibi spe, & defossus securus dormies. 19. Re-
quiesces, & non erit qui te exterreat, & deprecabuntur faciem tuam plurimi. 20. Oculi autem impiorum deficient,
& effugium peribit ab eis, & spes illorum abominatio animæ.

CAPVT XII.

Iob ut amicorum confundat instantiam, asserit neminem ignorare Dei potentiam ac sapientiam ex creaturarum gubernatione quarum status pro suo varias arbitrio.

A 1 REspondens autem Iob, dixit: 2. Ergo vos estis soli homines, & vobiscum morietur sapientia. 3. Et mihi est
cor, sicut & vobis, nec inferior vestri sum: quis enim hæc, quæ nostis, ignorat. 4. Qui deridetur ab amico Infr. 21. a. 3.
suo sicut ego, invocavit Deum & exaudiet eum: deridetur enim iusti simplicitas. 5. Lampas contempta apud cogita- Pro. 14. a. 2
tiones divitum, parata ad tempus statutum. 6. Abundant tabernacula prædonum, & audacter provocant Deum, cum
ipse dederit omnia in manus eorum. 7. Nimirum interroga iumenta, & docebunt te, & volatilia cæli, & indicabunt
tibi. 8. Loquere terræ, & respondebit tibi: & narrabunt pisces maris. 9. Quis ignorat quòd omnia hæc manus Do- Inf. 34. a. 1
mini fecerit. 10. In cuius manu anima omnis viventis, & spiritus universæ carnis hominis. 11. Nonne auris verba
diiudicat, & fauces comedentis, saporem. 12. In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia. 13. Apud
ipsum est sapientia & fortitudo, ipse habet consilium & intelligentiam. 14. Si destruxerit, nemo est qui ædificet, si Is. 22. f. 21.
incluserit hominem, nullus est qui aperiat. 15. Si continuerit aquas, omnia siccabuntur, & si emiserit eas, sub- Apoc. 3. b. 7.
vertent terram. 16. Apud ipsum est fortitudo & sapientia, ipse novit & decipientem, & eum qui decipitur. 17.
Adducit consiliatores in stultum finem, & iudices in stuporem. 18. Balteum regum dissolvit, & præcingit fune renes
eorum: 19. Ducit sacerdotes inglorios, & optimates supplantat: 20. Commutans labium veracium, & doctrinam
senum auferens, 21. Effundit despectionem super principes, eos, qui oppressi fuerant, relevans. 22. Qui revelat
profunda de tenebris, & producit in lucem umbram mortis. 23. Qui multiplicat gentes & perdit eas, & subversas
in integrum restituit. 24. Qui immutat cor principum populi terræ, & decipit eos ut frustrà incedant per invium;
25. Palpabunt quasi in tenebris, & non in luce, & errare eos faciet quasi ebrios.

CAPVT XIII.

Iob amicos suos ex ipsorum verbis confutans, à Deo arguendos asserit, suam quoque iustitiam ac patientiam contra amicos tuetur, quærens à Deo propter quæ peccata tam graviter affligatur.

A 1 ECce omnia hæc vidit oculus meus, & audivit auris mea, & intellexi singula. 2. Secundùm scientiam vestram
& ego novi: nec inferior vestri sum. 3. Sed tamen ad Omnipotentem loquar, & disputare cum Deo cupio:
4. Priùs vos ostendens fabricatores mendacii, & cultores perversorum dogmatum. 5. Atque utinam taceretis, ut
putaremini esse sapientes. 6. Audite ergo correptionem meam, & iudicium labiorum meorum attendite. 7. Num-
quid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos. 8. Numquid faciem eius accipitis, & pro Deo
iudicare nitimini. 9. Aut placebit ei quem celare nihil potest, aut decipietur ut homo, vestris fraudulentis. 10.
Ipse vos arguet, quoniam in abscondito faciem eius accipitis. 11. Statim ut se commoverit, turbabit vos, & ter-
ror eius irruet super vos. 12. Memoria vestra comparabitur cineri, & redigentur in lutum cervices vestræ.

13. Ta-

13. Tacere paulisper, ut loquar quodcumque mihi mens suggesserit. 14. Quare lacero carnes meas dentibus meis, & animam meam porto in manibus meis? 15. Etiamsi occiderit me, in ipso sperabo: verumtamen vias meas in conspectu eius arguam. 16. Et ipse erit salvator meus: non enim veniet in conspectu eius omnis hypocrita. 17. Audite sermonem meũ, & ænigmata percipite auribus vestris. 18. Si fuero iudicatus, scio quòd iustus inveniar. 19. Quis est qui iudicetur mecũ? veniat: quare tacens consumor? 20. Duo tantùm ne facias mihi, & tunc à facie tua non abscondar: 21. Manum tuam longè fac à me, & formido tua non me terreat. 22. Voca me, & ego respondebo tibi: aut certè loquar, & tu responde mihi. 23. Quantas habeo iniquitates & peccata scelera mea & delicta ostende mihi. 24. Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? 25. Contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris 26. Scribis enim contra me amaritudines, & consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ. 27. Posuisti in nervo pedem meum, & observasti omnes semitas meas, & vestigia pedum meorum considerasti: 28. Qui quasi putredo consumendus sum, & quasi vestimentum, quod comeditur à tinea.

CAPVT XIV.

Iob, considerata fragilitate humana, admiratur Dei in hominem providentiam, quòd post hanc vitam expectet aliam, & corporum vaticinatur resurrectionem.

Sap. 8. b. 5. Psa. 143. b. 4. 1 HOmo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis 2. Qui quasi flos egreditur & cõteritur, A
& fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet. 3. Et dignũ ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in iudicium, 4. Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es? 5. Breves dies hominis sunt, numerus mensium eius apud te est, constituisti terminos eius, qui præteriri nõ

Ps. 50. a. 4. poterunt. 6. Recede paululùm ab eo ut quiescat, donec optata veniat, sicut mercenarii dies eius. 7. Lignum habet spem, si præcisum fuerit, rursum virescit, & rami eius pullulant. 8. Si senuerit in terra radix eius, & in pulvere emortuus fuerit truncus illius, 9. Ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quasi cum primum plantatũ est: 10. Homo verò cũ mortuus fuerit, & nudatus atque consumptus, ubi quæso est. 11. Quomodo si recedant aquæ de mari, & fluvius vacuefactus arescat: 12. Sic homo cum dormierit, non resurget donec atteratur cælum, non evigilabit, nec consurget de somno suo. 13
Inf. 31. ar. 4. 34. c. 21. Prov. 3. d. 21. Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus, & constituas mihi tẽpus, in quo recorderis mi. 14. Putasne mortuus homo rursum vivat? cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. 15. Vocabis me, & ego respondebo tibi; operi manuum tuarum porriges dexteram. 16. Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis. 17. Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam. 18. Mons cadens defluit, & saxum transfertur de loco suo. 19. Lapides excavant aquæ, & alluvione paulatim terra consumitur: & hominem ergo similiter perdes. 20. Roborasti eum paululùm ut perpetuum transiret immutabis faciem eius, & emittes eum. 21. Sive nobiles fuerint filii eius, sive ignobiles, non intelliget. 22. Attamen caro eius dum vivet dolebit, & anima illius super semetipso lugebit.

CAPVT XV.

Eliphaz Iob arguit iactantiæ, impatientiæ, & blasphemiæ in Deum; apud quem dicit neminem mundum inveniri, describens impiorum ac hypocritarum maledictionem.

1 REspondens autem Eliphaz Themanites, dixit: 2. Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens, & A
implebit ardore stomachum suum. 3. Arguis verbis eum qui non est æqualis tibi, & loqueris quod tibi non expedit. 4. Quantum in te est, evacuasti timorem, & tulisti preces coram Deo. 5. Docuit enim iniquitas tua os tuum & imitaris linguam blasphemantium. 6. Condemnabit te os tuum, & non ego: & labia tua respondebunt tibi. 7. Numquid primus homo tu natus es, & ante colles formatus. 8. Numquid consilium Dei audisti, & inferior te erit eius sapientia. 9. Quid nosti quod ignoremus? quid intelligis quod nesciamus. 10. Et senes & antiqui sunt in nobis, multò vetustiores quàm patres tui. 11. Numquid grande est ut consoletur te Deus, seu verba tua prava hoc prohibent. 12. Quid te elevat cor tuum, & quasi magna cogitans, attonitos habet oculos? 13. Quid tumet contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo huiuscemodi sermones? 14. Quid est homo, ut immaculatus sit, & ut iustus appareat natus de muliere. 15. Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis, & cæli non sunt mundi in conspectu eius. 16. Quantò magis
Eccl. 18. b 8. abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem. 17. Ostendam tibi, audi me, quod vidi narrabo tibi. 18. Sapientes confitentur, & non abscondunt patres suos. 19. quibus solis data est terra, & non transivit alienus per os. 20. Cunctis diebus suis impius superbit, & numerus annorum incertus est tyrannidis eius. 21. Sonitus terroris
Sap. 4. d. 18. semper in auribus illius, & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur. 22. Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium. 23. Cum se moverit ad quærendum panem, novit quòd paratus sit in manu eius tenebrarum dies. 24. Terrebit eum tribulatio, & angustia vallabit eum, sicut regem qui præparatur ad prælium. 25. Tetendit enim adversus Deum manum suam, & contra Omnipotentem roboratus est. 26. Cucurrit adversum eum erecto collo, & pingui cervice armatus est. 27. Operuit faciem eius crassitudo, & de lateribus eius arvina dependet. 28. Habitavit in civitatibus desolatis, & in domibus desertis, quæ in tumulos sunt redactæ. 29. Non ditabitur, nec B
perseverabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam. 30. Non recedet de tenebris, ramos eius arefaciet flamma, & auferetur spiritus oris sui. 31. Non credet frustrà errore deceptus, quòd aliquo pretio redimendus sit.
Ps. 7. b. 15. 32. Antequam dies eius impleantur, peribit: & manus eius arescent. 33. Lædetur quasi vinea in primo flore botrus
Is. 59. ar. 4. eius, & quasi oliva proiiciens florem suum. 34 Congregatio enim hypocritæ sterilis, & ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt 35. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem, & uterus eius præparat dolos.

CAPVT XVI.

Iob amicorum auctoritate commotus, dolorem suum plangit, calamitatis magnitudinem ostendens, seque pati citra iniquitatem, cuius conscium esse Deum asserit.

1 REspondens autem Iob, dixit: 2. Audivi frequenter talia, consolatores onerosi omnes vos estis. 3. Numquid habebunt finem verba ventosa, aut aliquid tibi molestum est si loquaris. 4. Poteram & ego similia vestri loqui: A
atque utinam esset anima vestra pro anima mea: 5. Consolarer & ego vos sermonibus, & moverem caput meum super vos. 6. Roborarem vos ore meo, & moverem labia mea, quasi parcens vobis. 7. Sed quid agam. Si locutus fuero, non quiescet dolor meus: & si tacuero, non recedet à me. 8 Nunc autem oppressit me dolor meus, & in nihilum redacti sunt omnes artus mei. 9. Rugæ meæ testimonium dicunt contra me, & suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens mihi. 10. Collegit furorem suum in me, & comminans mihi, infremuit contra me dentibus suis: hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. 11. Aperuerunt super me ora sua, & exprobrantes percusserunt maxillam meam, satiati sunt pœnis meis. 12. Conclusit me Deus apud iniquum & manibus impiorum me tradidit. 13. Ego ille quondam opulẽtus, repentè contritus sum: tenuit cervicem meam, confregit me, & posuit me sibi quasi in signum. 14. Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos, non pepercit, & effudit in terra viscera mea. 15. Concidit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi gigas 16. Saccum consui super cutem meam, & operui cinere carnem meam. 17. Facies mea intumuit à fletu, & à palpebræ meæ caligaverunt. 18. Hæc passus sum absque iniquitate manus meæ, cum haberem mundas ad Deum preces.

19. Terra

19.Terra ne operias sanguinem meum,neque inveniat in te locum latendi clamor meus. 20. Ecce enim in cælo testis meus, &
conscius meus in excelsis.21.Verbosi amici mei.ad Deum stillat oculus meus.22. Atque utinam sic judicaretur vir cum Deo,
quomodo judicatur filius hominis cum collega suo. 23. Ecce enim breves anni transeunt, & semitam, per quam non revertar, ambulo.

CAPUT XVII.

Job ex afflictionis suæ magnitudine sibi hic nihil præter mortem restare contendit, & amicos præsentem tantùm remunerationem statuentes insipientia arguens, ipse futuram requiem præstolatur.

A 1 Spiritus meus attenuabitur,dies mei breviabuntur,& solum mihi superest sepulchrum.2.Non peccavi,& in amaritudini-
bus moratur oculus meus.3.Libera me Domine,& pone me juxta te,& cujusvis manus pugnet contra me. 4. Cor eorum
longè fecisti à disciplina,proptereà non exaltabuntur.5.Prædam pollicetur sociis,& oculi filiorum ejus deficient.6.Posuit me
quasi in proverbium vulgi,& exemplum sum coram eis.7.Caligavit ab indignatione oculus meus,& membra mea quasi in ni-
hilum redacta sunt.8.Stupebunt justi super hoc,& innocens contra hypocritam suscitabitur.9.Et tenebit justus viam suam,&
mundis manibus addet fortitudinem.10.Igitur omnes vos convertimini,& venite,& non inveniam in vobis illum sapientem.
11.Dies mei transierunt,cogitationes meæ dissipatæ sunt,torquentes cor meum.12.Noctem verterunt in diem, & rursum post
tenebras spera lucem.13.Si sustinuero,infernus domus mea est,& in tenebris stravi lectulum meum.14. Putredini dixi: Pater
meus es:mater mea,& soror mea,vermibus.15.Ubi est ergo nunc præstolatio mea, & patientiam meam quis considerat? 16. In
profundissimum infernum descendent omnia mea:putásne saltem ibi erit requies mihi?

CAPUT XVIII.

Baldad arguens Job jactantia & impatientia, describit impiorum maledictiones: ut suam contra Job sententiam statuat, nempe ipsum tantùm propter peccata sua puniri.

A 1 Respondens autem Baldad Suhites dixit:2.Usque ad quem finem jactabitis?intelligite priùs,& sic loquamur. 3. Quare
reputati sumus ut jumenta,& sorduimus coram vobis? 4. Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter
te derelinquetur terra,& transferentur rupes de loco suo?5.Nonne lux impii extinguetur,nec splendebit flamma ignis ejus?6.
Lux obtenebrescet in tabernaculo illius,& lucerna,quæ super eum est,extinguetur.7.Arctabuntur gressus virtutis ejus,& præ-
cipitabit eum consilium suum.8.Immisit enim in rete pedes suos,& in maculis ejus ambulat.9.Tenebitur planta illius laqueo,
& exardescet contra eum sitis.10.Abscondita est in terra pedica ejus, & decipula illius super semitam. 11. Undique terrebunt
eum formidines,& involvent pedes ejus.12.Attenuetur fame robur ejus,& inedia invadat costas illius.13. Devoret pulchritu-
dinē cutis ejus,consumat brachia illius primogenita mors.14.Avellatur de tabernaculo suo fiducia ejus,& calcet super eū,quasi
rex,interitus.15.Habitent in tabernaculo illius socii ejus,qui non est,aspergatur in tabernaculo ejus sulphur.16.Deorsum radi-
ces ejus siccentur,sursum autem atteratur messis ejus.17.Memoria illius pereat de terra,& non celebretur nomen ejus in plateis. Prov.2.d.22.
18.Expellet eum de luce in tenebras,& de orbe transferet eum.19.Non erit semen ejus,neque progenies in populo suo, nec ul-
læ reliquiæ in regionibus ejus.20.In die ejus stupebunt novissimi,& primos invadet horror.21.Hæc sunt ergo tabernacula ini-
qui, & iste locus eius qui ignorat Deum.

CAPUT XIX.

Job crudelitatis amicos arguens, se à Deo flagellari dicit immeritò, non ob sua flagitia, sed ob alias justas causas; ostendens afflictionis acerbitatem, & se ab amicis destitutum, unde super futura resurrectione seipsum consolatur.

A 1 Respondens autem Job,dixit:2. Usquequò affligitis animam meam,& atteritis me sermonibus?3.En, decies confundi-
tis me, & non erubescitis opprimentes me. 4. Nempe,etsi ignoravi, mecum erit ignorantia mea. 5. At vos contra me
erigimini,& arguitis me opprobriis meis.6.Saltem nunc intelligite,quia Deus non æquo iudicio afflixerit me, & flagellis suis
me cinxerit.7.Ecce clamabo vim patiens,& nemo audiet:vociferabor,& non est qui iudicet.8.Semitam meam circumsepsit, &
transire non possum,& in calle meo tenebras posuit.9.Spoliavit me gloria mea & abstulit coronam de capite meo.10.Destruxit
me undique,& pereo,& quasi evulsæ arbori abstulit spem meam.11. Iratus est contra me furor eius, & sic me habuit quasi ho-
stem suum.12.Simul venerunt latrones eius,& fecerunt sibi viam per me,& obsederunt in gyro tabernaculum meum.13. Fra-
tres meos longè fecit à me,& noti mei quasi alieni recesserunt à me.14.Dereliquerunt me propinqui mei:& qui me noverant,
obliti sunt mei.15.Inquilini domus meæ,& ancillæ meæ,sicut alienum habuerunt me,& quasi peregrinus fui in oculis eorum.
16.Servum meum vocavi,& non respondit,ore proprio deprecabar illum.17.Halitum meum exhorruit uxor mea,& orabam fi-
lios uteri mei.18.Stulti quoq; despiciebant me,& cùm ab eis recessissem,detrahebant mihi.19. Abominati sunt me quondam
consiliarii mei:& quem maximè diligebam,aversatus est me.20.Pelli meæ consumptis carnibus,adhæsit os meum, & derelicta
sunt tantummodò labia circa dentes meos.21.Miseremini mei,miseremini mei,saltem vos amici mei, quia manus Domini te-
B tigit me.22.Quare persequimini me sicut Deus,& carnibus meis saturamini?23.Quis mihi tribuat ut scribātur sermones mei?
quis mihi det ut exarentur in libro24.Stylo ferreo,& plumbi lamina,vel celte sculpantur in silice?25.Scio enim quòd Redem-
ptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum: 26. Et rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo
Deum meum.27.Quem visurus sum ego ipse,& oculi mei conspecturi sunt,& non alius: reposita est hæc spes mea in sinu meo.
28. Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum,& radicem verbi inveniamus contra eum?29.Fugite ergo à facie gladii, quo-
niam ultor iniquitatum gladius est: & scitote esse iudicium.

CAPUT XX.

Sophar verbis Job motus, correptionem ipsius se dicit auditurum; & quæ sit apud Deum pars impii, multis verbis prosequitur.

A 1 Respondens autem Sohpar Naamethites,dixit:2.Idcircò cogitationes meæ variæ succedunt sibi,& mens in diversa ra-
pitur.3.Doctrinam,qua me arguis,audiam,& spiritus intelligentiæ meæ respondebit mihi.4.Hoc scio à principio,ex
quo positus est homo super terram, 5. Quòd laus impiorum brevis sit,& gaudium hypocritæ ad instar puncti. 6. Si ascenderit
usq; ad cælum superbia eius,& caput eius nubes tetigerit:7.Quasi sterquilinium in fine perdetur:& qui eum viderant,dicent:
Ubi est?8.Velut somnium avolans non invenietur,transiet sicut visio nocturna.9.Oculus,qui eum viderat,non videbit, neque
ultrà intuebitur eum locus suus.10.Filii ejus atterentur egestate,& manus illius reddent ei dolorem suum.11.Ossa ejus imple-
buntur vitiis adolescentiæ ejus,& cum eo in pulvere dormient.12. Cùm enim dulce fuerit in ore ejus malum, abscondet illud
sub lingua sua.13.Parcet illi,& nō derelinquet illud,& celabit in gutture suo.14.Panis eius in utero illius vertetur in fel aspi-
dum intrinsecus.15.Divitias,quas devoravit,evomet,& de ventre illius extrahet eas Deus. 16. Caput aspidum suget, & occi-
det eum lingua viperæ.17.(Non videat rivulos fluminis,torrentes mellis,& butyri.)18.Luet quæ fecit omnia,nec tamen con-
sumetur:juxta multitudinem adinventionum suarum,sic & sustinebit.19.Quoniam confringens nudavit pauperes:domum ra-
puit,& non ædificavit eam.20.Nec est satiatus venter eius:& cùm habuerit quæ cōcupierat,possidere non poterit.21.Non re-
mansit de cibo eius,& propterea nihil permanebit de bonis eius.22.Cùm satiatus fuerit, arctabitur,æstuabit, & omnis dolor
irruet super eum.23.Utinam impleatur venter eius,ut emittat in eum iram furoris sui,& pluat super illum bellum suum. 24.
Fugiet arma ferrea,& irruet in arcum æreum.25.Eductus,& egrediens de vagina sua, & fulgurans in amaritudine sua: vadent

& ve-

& venient super eum horribiles. 26. Omnes tenebræ absconditæ sunt in occultis ejus: devoravit eum ignis, qui non suc-
cenditur, affligetur relictus in tabernaculo suo. 27. Revelabunt cæli iniquitatem ejus, & terra consurget adversus eum.
28. Apertum erit germen domus illius, detrahetur in die furoris Dei. 29. Hæc est pars hominis impii à Deo, & hereditas
verborum ejus à Domino.

CAPUT XXI.

Job patienter ab amicis audiri postulans, causam inquirit quare impiorum nonnulli in finem usque vita prosperentur, pii contrà adversis cadantur; & respondet, impium in diem perditionis a Deo servari, falsam amicorum consolationem per hoc convellens.

1 RESpondens autem Job, dixit: 2. Audite quæso sermones meos, & agite pœnitentiam. 3. Sustinete me, & ego loquar, & post A
mea, si videbitur, verba ridete. 4. Numquid contra hominem disputatio mea est, ut meritò non debeam contristari?
5. Attendite me, & obstupescite, & superponite digitum ori vestro: 6. Et ego quando recordatus fuero, pertimesco, & concutit
Jer. 12. a. 1. carnem meam tremor. 7. Quare ergo impii vivunt, sublevati sunt, confortatique divitiis? 8. Semen eorum permanet coram eis,
Habac. 1. a. 3. propinquorum turba & nepotum in conspectu eorum. 9. Domus eorum securæ sunt & pacatæ, & non est virga Dei super illos.
10. Bos eorum concepit, & non abortivit vacca peperit, & non est privata fœtu suo. 11. Egrediuntur quasi greges parvuli eorū,
& infantes eorum exultant lusibus. 12. Tenent tympanum & citharam, & gaudent ad sonitum organi. 13. Ducūt in bonis dies
Mal. 3. d. 14. suos, & in puncto ad inferna descendunt. 14. Qui dixerunt Deo: Recede à nobis, & scientiam viarum tuarū nolumus. 15. Quis
est Omnipotens ut serviamus ei? & quid nobis prodest si oraverimus illum? 16. Verumtamen quia non sunt in manu eorum bo-
na sua, consilium impiorum longè sit à me. 17. Quoties lucerna impiorum extinguetur, & superveniet eis inundatio, & dolores
dividet furoris sui? 18. Erunt sicut paleæ ante faciem venti, & sicut favilla quam turbo dispergit. 19. Deus servabit filiis illius
dolorem patris: & cùm reddiderit, tunc sciet. 20. Videbunt oculi ejus interfectionem suam, & de furore Omnipotentis bibet.
21. Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se? & si numerus mensium eius dimidietur? 22. Numquid Deū docebit quis-
piam scientiam, qui excelsos iudicat? 23. Iste moritur robustus & sanus, dives & felix. 24. Viscera eius plena sunt adipe, & me-
dullis ossa illius irrigantur: 25. Alius verò moritur in amaritudine animæ absq; ullis opibus: 26. Et tamen simul in pulvere dor-
mient, & vermes operient eos. 27. Certè novi cogitationes vestras, & sententias contra me iniquas. 28. Dicitis enim: Ubi est do-
mus principis? & ubi tabernacula impiorum? 29. Interrogate quemlibet de viatoribus, & hæc eadem illum intelligere co- B
gnoscetis. 30. Quia in diem perditionis servatur malus, & ad diem furoris ducetur. 31. Quis arguet coram eo viam eius?
& quæ fecit, quis reddet illi? 32. Ipse ad sepulchra ducetur, & in congerie mortuorum vigilabit. 33. Dulcis fuit glareis Co-
cyti, & post se omnem hominem trahet, & ante se innumerabiles. 34. Quomodo igitur consolamini me frustrà, cùm respon-
sio vestra repugnare ostensa sit veritati?

CAPUT XXII.

Eliphaz arguit Iob immisericordiæ in pauperum oppressione, & aliorum facinorum; ostendens ipsum de divina providentia non rectè sentire, ac pœnitenti bona promittens.

1 RESpondens autem Eliphaz Themanites, dixit: 2. Numquid Deo potest comparari homo, etiā cùm perfectæ fuerit scien- A
tiæ? 3. Quid prodest Deo si iustus fueris? aut quid ei confers, si immaculata fuerit via tua? 4. Numquid timens arguet
te, & veniet tecum in iudicium, 5. Et non propter malitiam tuam plurimam, & infinitas iniquitates tuas? 6. Abstulisti enim pi-
gnus fratrum tuorum sine causa, & nudos spoliasti vestibus. 7. Aquam lasso non dedisti & esurienti subtraxisti panem. 8. In for-
titudine brachii tui possidebas terram, & potentissimus obtinebas eam. 9. Viduas dimisisti vacuas, & lacertos pupillorum com-
minuisti. 10. Proptereà circumdatus es laqueis, & conturbat te formido subita. 11. Et putabas te tenebras non visurum, & im-
petu aquarum inundantium non oppressum iri? 12. An non cogitas quòd Deus excelsior cælo sit, & super stellarum verticem
sublimetur? 13. Et dicis. Quid enim novit Deus? & quasi per caliginem judicat. 14. Nubes latibulum eius, nec nostra conside-
rat, & circa cardines cæli perambulat. 15. Numquid semitam sæculorum custodire cupis, quam calcaverunt viri iniqui? 16.
Qui sublati sunt ante tempus suum, & fluvius subvertit fundamentum eorum. 17. Qui dicebant Deo: Recede à nobis: & quasi
Ps. a. 106. d. 42. nihil posset facere Omnipotens, æstimabant eum: 18. Cùm ille implesset domos eorum bonis: quorum sententia procul sit à
me. 19. Videbunt iusti, & lætabuntur, & innocens subsannabit eos. 20. Nonne succisa est erectio eorum, & reliquias eorum de-
vorabit ignis? 21. Acquiesce igitur ei, & habeto pacem: & per hæc habebis fructus optimos. 22. Suscipe ex ore illius legem, & po-
ne sermones eius in corde tuo. 23. Si reversus fueris ad Omnipotentem, ædificaberis, & longè facies iniquitatem à tabernacu-
lo tuo. 24. Dabit pro terra silicem, & pro silice torrentes aureos. 25. Eritque Omnipotens contra hostes tuos, & argentum coa- B
cervabitur tibi. 26. Tunc super Omnipotentem deliciis affluens, & elevabis ad Deum faciem tuam. 27. Rogabis eum, & exaudiet
te, & vota tua reddes. 28. Decernes rem, & veniet tibi, & in viis tuis splendebit lumen. 29. Qui enim humiliatus fuerit,
Pro. 29. d. 23. erit in gloria: & qui inclinaverit oculos, ipse salvabitur. 30. Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia ma-
nuum suarum.

CAPUT XXIII.

Job divinum judicium humiliter invocans, ostendit se non puniri propter peccata sua, rectèque sentire de providentia Dei incomprehensibilis, omnia pro sua voluntate facientis.

1 RESpondens autem Job, ait: 2. Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, & manus plagæ meæ aggravata est super ge-
mitum meum. 3. Quis mihi tribuat ut cognoscam & inveniam illum, & veniam usque ad solium ejus? 4. Ponam coram A
eo judicium, & os meum replebo increpationibus. 5. Ut sciam verba quæ mihi respondeat, & intelligam quid loquatur mihi. 6.
Nolo multa fortitudine contendat mecum, nec magnitudinis suæ mole me premat. 7. Proponat æquitatem contra me, & per-
veniat ad victoriam judicium meum. 8. Si ad Orientem iero, non apparet: si ad Occidentem, non intelligam eum. 9. Si ad sini-
stram, quid agam? non apprehendam eum: si me vertam ad dexteram, non videbo illum. 10. Ipse verò scit viam meam, & proba-
vit me quasi aurum, quod per ignem transit. 11. Vestigia ejus secutus est pes meus, viam ejus custodivi, & non declinavi ex ea.
12. A mandatis labiorum ejus non recessi, & in sinu meo abscondi verba oris ejus. 13. Ipse enim solus est, & nemo avertere potest
cogitationem ejus: & anima ejus quodcumq; voluit, hoc fecit. 14. Cùm expleverit in me voluntatem suam, & alia multa similia
præstò sunt ei. 15. Et idcirco a facie ejus turbatus sum, & considerans eum, timore solicitor. 16. Deus mollivit cor meum, &
Omnipotens conturbavit me. 17. Non enim perii propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

CAPUT XXIV.

Job, ut rectè se sentire ostendat de divina providentia, dicit Deo nota esse tempora, & hominum varias recenset iniquitates, ab ipso puniendas. A

1 AB Omnipotente non sunt abscondita tempora: qui autem noverunt eum, ignorant dies illius. 2. Alii terminos transtu-
lerunt, diripuerunt greges, & paverunt eos. 3. Asinum pupillorum abegerunt, & abstulerunt pro pignore bovem vi-
duæ. 4. Subverterunt pauperum viam, & oppresserunt pariter mansuetos terræ. 5. Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad
opus suum: vigilantes ad prædam, præparant panem liberis. 6. Agrum non suum demetunt: & vineam ejus, quem vi op-
presse-

presserint, vindemiant. 7. Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes, quibus non est operi-
B mentum in frigore: 8. Quos imbres montium rigant: & non habentes velamen, amplexantur lapi-
des. 9. Vim fecerunt deprædantes pupillos, & vulgum pauperem spoliaverunt. 10. Nudis & ince-
dentibus absque vestitu, & esurientibus tulerunt spicas. 11. Inter acervos eorum meridiati sunt, qui
calcatis torcularibus sitiunt. 12. De civitatibus fecerunt viros gemere, & anima vulneratorum cla-
mavit, & Deus inultum abire non patitur. 13. Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias eius,
nec reversi sunt per semitas eius. 14. Mane primo consurgit homicida, interficit egenum & paupe-
rem: per noctem vero erit quasi fur. 15. Oculus adulteri observat caliginem, dicens: Non me vi-
debit oculus: & operiet vultum suum. 16. Perfodit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi,
& ignoraverunt lucem. 17. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis: & sic in tene-
bris quasi in luce ambulant. 18. Levis est super faciem aquæ: maledicta sit pars eius in terra, nec am-
bulet per viam vinearum. 19. Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, & usque ad inferos pec-
catum illius. 20. Obliviscatur eius misericordia: dulcedo illius vermes: non sit in recordatione, sed
conteratur quasi lignum infructuosum. 21. Pavit enim sterilem, quæ non parit, & viduæ bene non
fecit. 22. Detraxit fortes in fortitudine sua: & cum steterit, non credet vitæ suæ. 23. Dedit ei Deus Apoc. 2. f. 21
locum pœnitentiæ, & ille abutitur eo in superbiam: oculi autem eius sunt in viis illius. 24. Elevati
sunt ad modicum, & non subsistent, & humiliabuntur sicut omnia, & auferentur, & sicut summita-
tes spicarum conterentur. 25. Quod si non est ita, quis me potest arguere esse mentitum, & ponere
ante Deum verba mea?

C A P U T XXV.

Baldad ex Dei sublimitate & hominis humilitate, negat hominem Deo comparatum iustificari posse.

A 1 RΕspondens autem Baldad Suhites, dixit: 2. Potestas & terror apud eum est, qui facit concor-
diam in sublimibus suis. 3. Numquid est numerus militum eius? & super quem non surget
lumen illius? 4. Numquid iustificari potest homo comparatus Deo, aut apparere mundus natus de
muliere? 5. Ecce luna etiam non splendet, & stellæ non sunt mundæ in conspectu eius: 6. Quanto
magis homo putredo, & filius hominis vermis?

C A P U T XXVI.

Iob dicit nullum Deo ab homine auxilium præstare posse, Dei incomprehensibilem potentiam ex ipsius operibus demonstrans.

A 1 RΕspondens autem Iob, dixit: 2. Cuius adiutor es? numquid imbecillis? & sustentas brachium
eius, qui non est fortis? 3. Cui dedisti consilium? forsitan illi, qui non habet sapientiam,
& prudentiam tuam ostendisti plurimam. 4. Quem docere voluisti? nonne eum, qui fecit spiramen-
tum? 5. Ecce gigantes gemunt sub aquis, & qui habitant cum eis. 6. Nudus est infernus coram il-
lo, & nullum est operimentum perditioni. 7. Qui extendit Aquilonem super vacuum, & appendit
terram super nihilum. 8. Qui ligat aquas in nubibus suis, ut non erumpant pariter deorsum. 9. Qui
tenet vultum solii sui, & expandit super illud nebulam suam. 10. Terminum circumdedit aquis, us-
que dum finiantur lux & tenebræ. 11. Columnæ cæli contremiscunt, pavent ad nutum eius. 12. In
fortitudine illius repente maria congregata sunt, & prudentia eius percussit superbum. 13. Spiritus
eius ornavit cælos: & obstetricante manu eius, eductus est coluber tortuosus. 14. Ecce, hæc ex par-
te dicta sunt viarum eius, & cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus, quis poterit tonitrum
magnitudinis illius intueri?

C A P V T XXVII.

Iob perpetuò constans in sui iustificatione, reiecta amicorum calumnia, ostendit cur innocentiæ studuerit; quod impii ex præsenti vita brevi prosperitate in mortem rapiantur à Deo ad supplicia.

A 1 ADdidit quoque Iob, assumens parabolam suam, & dixit: 2. Vivit Deus, qui abstulit iudi-
cium meum, & Omnipotens, qui ad amaritudinem adduxit animam meam. 3. Quia do-
nec superest halitus in me, & spiritus Dei in naribus meis. 4. Non loquentur labia mea iniquitatem,
nec lingua mea meditabitur mendacium. 5. Absit a me ut iustos vos esse iudicem, donec deficiam,
non recedam ab innocentia mea. 6. Iustificationem meam, quam cœpi tenere, non deseram: neque
enim reprehendit me cor meum in omni vita mea. 7. Sit ut impius, inimicus meus: & adversarius
meus, quasi iniquus. 8. Quæ est enim spes hypocritæ si avare rapiat, & non liberet Deus animam
eius? 9. Numquid Deus audiet clamorem eius cum venerit super eum angustia? 10. Aut poterit in
Omnipotente delectari, & invocare Deum omni tempore? 11. Docebo vos per manum Dei quæ Om-
nipotens habeat, nec abscondam. 12. Ecce, vos omnes nostis, & quid sine causa vana loquimini?
13. Hæc est pars hominis impii apud Deum, & hereditas violentorum, quam ab Omnipotente su-
scipient. 14. Si multiplicati fuerint filii eius, in gladio erunt, & nepotes eius non saturabuntur pa-
ne. 15. Qui reliqui fuerint ex eo, sepelientur in interitu, & viduæ illius non plorabunt. 16. Si com-
portaverit quasi terram argentum, & sicut lutum præparaverit vestimenta: 17. Præparabit quidem,
sed iustus vestietur illis: & argentum innocens dividet. 18. Aedificavit sicut tinea domum suam, & Ps. 48. d. 11.
sicut custos fecit umbraculum. 19. Dives cum dormierit, nihil secum auferet: aperiet oculos suos,
& nihil inveniet. 20. Apprehendet eum quasi aqua inopia, nocte opprimet eum tempestas. 21.
Tollet eum ventus urens, & auferet, & velut turbo rapiet eum de loco suo. 22. Et mittet super eum,
& non parcet: de manu eius fugiens fugiet. 23. Stringet super eum manus suas, & sibilabit super
illum, intuens locum eius.

CAPUT XXVIII.

Iob etiam innocentiæ studuit, quod hæc sit unica via obtinendæ sapientiæ, quam ostendit auro longè esse præstantiorem, tum origine tum rei dignitate; Deo autem perspecta esse quæque occultissima naturæ, & sapientiam è cœlo dari non auro emi; cujus sapientiæ particula quædam communicatur per Dei timorem.

1 HAbet argentum, venarum suarum principia: & auro locus est, in quo conflatur. 2. Ferrum A
de terra tollitur: & lapis solutus calore, in æs vertitur. 3. Tempus posuit tenebris, & uni-
versorum finem ipse considerat, lapidem quoque caliginis, & umbram mortis. 4. Dividit torrens a
populo peregrinante, eos, quos oblitus est pes egentis hominis, & invios. 5. Terra, de qua orie-
batur panis in loco suo, igni subversa est. 6. Locus sapphiri lapides eius, & glebæ illius aurum.
Semitam ignoravit avis, nec intuitus est eam oculus vulturis. 7. Non calcaverunt eam filii instito-
rum, nec pertransivit per eam leæna. 8. Ad silicem extendit manum suam, subvertit a radicibus
montes. 9. In petris rivos excidit, & omne pretiosum vidit oculus eius. 10. Profunda quoque flu-
viorum scrutatus est, & abscondita in lucem produxit. 11. Sapientia vero ubi invenitur? & quis est
locus intelligentiæ? 12. Nescit homo pretium eius, nec invenitur in terra suaviter viventium. 13.
Abyssus dicit: Non est in me: & mare loquitur: Non est mecum. 14. Non dabitur aurum obrizum
Sap. 7. 8. 9. pro ea, nec appendetur argentum in commutatione eius. 15. Non conferetur tinctis Indiæ coloribus,
nec lapidi sardonycho pretiosissimo, vel sapphiro. 16. Non adæquabitur ei aurum vel vitrum, nec
commutabuntur pro ea vasa auri: 17. Excelsa & eminentia non memorabuntur comparatione eius:
trahitur autem sapientia de occultis. 18. Non adæquabitur ei topazius de Aethiopia, nec tincturæ
mundissimæ componetur. 19. Vnde ergo sapientia venit? & quis est locus intelligentiæ? 20. Abscon-
dita est ab oculis omnium viventium, volucres quoque cæli latet. 21. Perditio & mors dixerunt.
Auribus nostris audivimus famam eius. 22. Deus intelligit viam eius, & ipse novit locum illius. 23: B
Ipse enim fines mundi intuetur: & omnia, quæ sub cælo sunt, respicit. 24. Qui fecit ventis pondus,
& aquas appendit in mensura. 25. Quando ponebat pluviis legem, & viam procellis sonantibus: 26.
Tunc vidit illam, & enarravit, & præparavit, & investigavit. 27. Et dixit homini: Ecce timor
Domini, ipsa est sapientia; & recedere a malo, intelligentia.

CAPVT XXIX.

Iob pristinæ cupiens restitui felicitati, multis verbis illam enarrat, una cum bonis suis operibus, quæ se de contraria amicorum calumnia vindicet.

1 ADdidit quoque Iob, assumens parabolam suam, & dixit: 2. Quis mihi tribuat, ut sim iux- A
ta menses pristinos, secundùm dies quibus Deus custodiebat me? 3. Quando splendebat
lucerna eius super caput meum, & ad lumen eius ambulam in tenebris? 4. Sicut fui in diebus adole-
scentiæ meæ, quando secretò Deus erat in tabernaculo meo? 5. Quando erat Omnipotens mecum:
& in circuitu meo pueri mei? 6. Quando lavabam pedes meo butyro, & petra fundebat mihi rivos
olei? 7. Quando procedebam ad portam civitatis, & in platea parabant cathedram mihi? 8. Vide-
bant me juvenes, & abscondebantur: & senes assurgentes stabant. 9. Principes cessabant loqui, &
digitum superponebant ori suo. 10. Vocem suam cohibebant duces, & lingua eorum gutturi suo ad-
hærebat 11. Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi: 12. Eò
quòd liberassem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non esset adiutor. 13. Benedictio peri-
turi super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum. 14. Iustitia indutus sum: & vestivi me, sicut
vestimento & diademate, iudicio meo. 15. Oculus fui cæco, & pes claudo. 16. Pater eram paupe-
rum: & causam quam nesciebam, diligentissimè investigabam. 17. Conterebam molas iniqui, &
de dentibus illius auferebam prædam. 18. Dicebamque: In nidulo meo moriar, & sicut palma
multiplicabo dies. 19. Radix mea aperta est secus aquas, & ros morabitur in messione mea. 20. Glo-
ria mea semper innovabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur. 21. Qui me audiebant, ex-
pectabant sententiam, & intenti tacebant ad consilium meum. 22. Verbis meis addere nihil aude-
bant, & super illos stillabat eloquium meum. 23. Expectabant me sicut pluviam, & os suum aperie-
bant quasi ad imbrem serotinum. 24. Si quando ridebam ad eos, non credebant, & lux vultus mei
non cadebat in terram. 25. Si voluissem ire ad eos, sedebam primus: cumque sederem quasi rex,
circumstante exercitu, eram tamen mœrentium consolator.

CAPVT XXX.

Plangit Iob pristinam illam felicitatem, versam sibi, permittente Deo, in summam calamitatem.

1 NUnc autem derident me juniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus A
gregis mei: 2. Quorum virtus manuum mihi erat pro nihilo, & vita ipsa putabantur indigni. 3. E-
gestate & fame steriles, qui rodebant in solitudine, squallentes calamitate & miseria. 4. Et mandebant
herbas, & arborum cortices, & radix juniperorum erat cibus eorum. 5. Qui de convallibus ista ra-
pientes, cùm singula reperissent, ad ea cum clamore currebant. 6. In desertis habitabant torrentium,
& in cavernis terræ, vel super glaream. 7. Qui inter hujuscemodi lætabantur, & esse sub sentibus de-
licias computabant. 8. Filii stultorum & ignobilium, & in terra penitus non parentes. 9. Nunc in eo-
rum canticum versus sum, & factus sum eis in proverbium. 10. Abominantur me, & longè fugiunt a
me & faciem meam conspuere non verentur. 11. Pharetram enim suam aperuit, & afflixit me, & fræ-
num posuit in os meum. 12. Ad dexteram orientis calamitates meæ illicò surrexerunt: pedes meos sub-
verterunt, & oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. 13. Dissipaverunt itinera mea, insidiati sunt
mihi,

mihi, & prævaluerunt, & non fuit qui ferret auxilium. 14. Quasi rupto muro, & aperta janua, ir-
ruerunt super me, & ad meas miserias devoluti sunt. 15. Redactus sum in nihilum: abstulisti quasi
ventus desiderium meum. & velut nubes pertransiit salus mea. 16. Nunc autem in memetipso marce-
scit anima mea, & possident me dies afflictionis. 17. Nocte os meum perforatur doloribus: & qui me
B comedunt, non dormiunt. 18. In multitudine eorum consumitur vestimentum meum, & quasi capitio
tunicæ succinxerunt me. 19. Comparatus sum luto, & assimilatus sum favillæ & cineri. 20. Clamo ad
te, & non exaudis me: sto, & non respicis me. 21. Mutatus es mihi in crudelem, & in duritia manus
tuæ adversaris mihi. 22. Elevasti me, & quasi super ventum ponens elisisti me validè. 23. Scio quia
morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi. 24. Verumtamen non ad consumptionem eo-
rum emittis manum tuam: & si corruerint, ipse salvabis. 25. Flebam quondam super eo qui afflictus
erat, & compatiebatur anima mea pauperi. 26. Expectabam bona, & venerunt mihi mala: præstola-
bar lucem, & eruperunt tenebræ. 27. Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie, prevenerunt me
dies afflictionis. 28. Mœrens incedebam, sine furore; consurgens, in turba clamabam. 29. Frater fui
draconum, & socius struthionum. 30. Cutis mea denigrata est super me, & ossa mea aruerunt præ cau-
mate. 31. Versa est in luctum cithara mea, & organum meum in vocem flentium.

C A P U T XXXI.

*Iob ut de amicorum calumnia se purget, summum iudicem innocentia sua testem invocans; suas enar-
rat virtutes, quibus à puero assuevit.*

A 1. PEpigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine. 2. Quam enim partem
haberet in me Deus, & hæreditatem Omnipotens de excelsis? 3. Numquid non perditio est
iniquo; & alienatio operantibus iniquitatem? 4. Nonne ipse considerat vias meas: & cunctos gres-
sus meos dinumerat? 5. Si ambulavi in vanitate. & festinavit in dolo pes meus. 6. Appendat me in
statera justa: & sciat Deus simplicitatem meam. 7. Si declinavit gressus meus de via: & si sequutum
est oculos meos cor meum; & si in manibus meis adhæsit macula. 8. Seram, & alius comedat:
& progenies mea eradicetur. 9. Si deceptum est cor meum super muliere: & si ad ostium amici
mei insidiatus sum. 10. Scortum alterius sit uxor mea, & super illam incurventur alii. 11. Hoc
enim nefas est, & iniquitas maxima. 12. Ignis est usque ad perditionem devorans, & omnia era-
dicans genimina. 13. Si contempsi subire judicium cum servo meo, & ancilla mea, cum disceptarent
adversum me. 14. Quid enim faciam, cum surrexerit ad judicandum Deus? & cum quæsierit,
quid respondebo illi? 15. Numquid non in utero fecit me, qui & illum operatus est, & formavit
me in vulva unus? 16. Si negavi, quod volebant, pauperibus: & oculos viduæ exspectare feci.
17. Si comedi bucellam meam solus: & non comedit pupillus ex ea. 18. Quia ab infantia crevit
mecum miseratio: & de utero matris meæ egressa est mecum. 19. Si despexi pereuntem, eo quod
non habuerit indumentum, & absque operimento pauperem. 20. Si non benedixerunt mihi latera
ejus, & de velleribus ovium mearum calefactus est. 21. Si levavi super pupillum manum meam:
etiam cum viderem me in porta superiorem. 22. Humerus meus à junctura sua cadat: & brachium
B meum cum suis ossibus confringatur. 23. Semper enim quasi tumentes super me fluctus, timui Deum
& pondus ejus ferre non potui. 24. Si putavi aurum robur meum, & obrizo dixi, Fiducia mea.
25. Si lætatus sum super multis divitiis meis, & quia plurima reperit manus mea. 26. Si vidi Solem,
cum fulgeret, & Lunam incedentem clare. 27. Et lætatum est in abscondito cor meum, & oscu-
latus sum manum meam ore meo. 28. Quæ est iniquitas maxima, & negatio contra Deum altissi-
mum. 29. Si gavisus sum ad ruinam ejus, qui me oderat: & exultavi, quod invenisset eum malum.
30. Non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maledicens animam ejus. 31. Si non
dixerunt viri tabernaculi mei, Quis det de carnibus ejus, ut saturemur? 32. Foris non mansit pe-
regrinus: ostium meum viatori patuit. 33. Si abscondi, quasi homo peccatum meum: & celavi in
sinu meo iniquitatem meam. 34. Si expavi ad multitudinem nimiam, & despectio propinquorum
terruit me: Et non magis tacui; Nec egressus sum ostium. 35. Quis mihi tribuat auditorem, ut
desiderium meum audiat Omnipotens, & librum scribat ipse, qui judicat. 36. Ut in humero meo
portem illum, & circumdem illum quasi coronam mihi. 37. Per singulos gradus meos pronuntia-
bo illum, & quasi Principi offeram eum. 38. Si adversum me terra clamat, & cum ipsa sulci eius
deflent. 39. Si fructus eius comedi absque pecunia, & animam agricolarum eius afflixi. 40. Pro
frumento oriatur mihi tribulus, & pro hordeo spina.

Finita sunt verba Iob.

C A F U T XXXII.

Iob silentio amicis imposito, arguitur una cum illis insipientia ab Eliu, qui suam iactat sapientiam.

A 1 OMiserunt autem tres viri isti respondere Job, eo quòd justus sibi videretur. 2. Et iratus, indi-
gnatusque est Eliu filius Barachel Buzites de cognatione Ram: iratus est autem adversum Job,
eò quòd justum se esse diceret coram Deo. 3 Porrò adversum amicos ejus indignatus est, eò quòd non
invenissent responsionem rationabilem, sed tantummodo condemnassent Job. 4. Igitur eliu expecta-
vit Job loquentem: eò quod seniores essent qui loquebantur. 5. Cùm autem vidisset quod tres respon-
dere non potuissent, iratus est vehementer. 6. Respondensque Eliu filius Barachel Buzites, dixit: Ju-
nior sum tempore, vos autem antiquiores, idcirco demisso capite, veritus sum vobis indicare me-
am sententiam. 7. Sperabam enim quod ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret
sapientiam. 8. Sed, ut video, Spiritus est in hominibus, & inspiratio Omnipotentis dat intelligen-
tiam. 9. Non sunt longævi sapientes, nec senes intelligunt judicium. 10. Ideo dicam: Audite me,
ostendam vobis etiam ego meam sapientiam. 11. Expectavi enim sermones vestros, audivi prudentiam
vestram, donec disceptaremini sermonibus. 12. Et donec putabam vos aliquid dicere, considerabam:

sed,

sed, ut video, non est qui possit arguere Job, & respondere ex vobis sermonibus ejus. 13. Ne forte di-
catis: Invenimus sapientiam, Deus projecit eum, non homo. 14. Nihil locutus est mihi, & ego non
secundum sermones vestros respondebo illi. 15. Extimuerunt, nec responderunt ultrà, abstuleruntque
à se eloquia. 16. Quoniam igitur expectavi, & non sunt locuti: steterunt, nec ultrà respon-
derunt. 17. Respondebo & ego partem meam, & ostendam scientiam meam. 18. Plenus sum enim ser-
monibus, & coarctat me spiritus uteri mei. 19. En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod
lagunculas novas disrumpit. 20. Loquar, & respirabo paululum: aperiam labia mea, & responde-
bo. 21. Non accipiam personam viri, & Deum homini non æquabò: 22. Nescio enim quàm diu subsi-
stam, & si post modicum tollat me Factor meus.

CAPUT XXXIII.

Eliu ex sermonibus Job ostendere nititur eum non esse justum, docens quomodo Deus homini loquatur ut erudiat & increpet, ac resipiscenti propitietur.

1 AUdi igitur Job, eloquia mea: & omnes sermones meos ausculta. 2. Ecce aperui os meum: lo- A
quatur lingua mea in faucibus meis. 3. Simplici corde meo sermones mei: & senten-
tiam puram labia mea loquentur. 4. Spiritus Dei fecit me; & spiraculum Omnipotentis vivificavit
me. 5. Si potes, responde mihi: & adversus faciem meam consiste. 6. Ecce & me, sicut & te fecit
Deus: & de eodem luto ego quoque formatus sum. 7. Veruntamen miraculum meum non te terreat:
& eloquentia mea non sit tibi gravis. 8. Dixisti ergo in auribus meis, & vocem verborum tuorum au-
divi. 9. Mundus sum ego & absque delicto: immaculatus, & non est iniquitas in me. 10. Quia quere-
las in me reperit: ideo arbitratus est me inimicum sibi. 11. Posuit in nervo pedes meos
custodivit omnes semitas meas. 12. Hoc est ergo, in quo non es justificatus. Responde-
bo tibi, quia major sit Deus homine. 13. Adversus eum contendis, quod non ad omnia
verba responderit tibi? 14. Semel loquitur Deus: & secundo id ipsum non repetit. 15. Per somnium
in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo. 16. Tunc aperit au-
res virorum, & erudiens eos instruit disciplina. 17. Ut avertat hominem ab his, quæ facit, & liberet eum
de superbia 18. Eruens animam ejus à corruptione: & vitam illius, ut non transeat in gladium. 19. Incre-
pat quoq; per dolorem in lectulo, & omnia ossa ejus marcescere facit. 20. Abominabilis ei fit in vita sua
panis: & animæ illius cibus ante desiderabilis. 21. Tabescet caro ejus: & ossa, quæ tecta fuerant, nu-
dabuntur. 22. Appropinquavit corruptioni anima ejus, & vita illius mortiferis. 23. Si fuerit pro eo B
Angelus loquens unus de millibus, ut annuntiet hominis æquitatem. 24. Miserebitur ejus, & dicet:
Libera eum, ut non descendat in corruptionem inveni in quo ei propitiar. 25. Consumpta est caro ejus à
suppliciis: revertatur ad dies adolescentiæ suæ. 26. Deprecabitur Deum, & placabilis ei erit, & videbit fa-
ciem ejus in jubilo: & reddet homini justitiam suam. 27. Respiciet homines, & dicet, Peccavi, & vere de-
liqui, & ut eram dignus, non recepi. 28. Liberabit animam suam, ne pergeret in interitum, sed vivens lu-
cem videret. 29. Ecce hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos. 30. Ut revocet animas
eorum à corruptione, & illuminet luce viventium. 31. Attende, Job, & audi me: & tace, dum ego
loquor. 32. Si autem habes, quid loquaris, responde mihi: loquere, volo enim te apparere justum.
33. Quod si non habes, audi me: tace, & docebo te sapientiam.

CAPUT XXXIV.

Eliu rursum ex verbis Iob accusat eum blasphemiæ aliorumque criminum, æquitatem ostendens divini iudicii, eius quoque potentiæ & notitiæ cuncta subesse.

1 PRonuntians itaque Eliu, etiam hæc locutus est: 2. Audite sapientes verba mea, & eruditi au-
scultate me: 3. Auris enim verba probat, & guttur escas gustu diiudicat. 4. Judicium eliga- A
mus nobis, & inter nos videamus quid sit melius 5. Quia dixit Job Justus sum, & Deus subvertit ju-
dicium meum. 6. In Judicando enim me, mendacium est: violenta sagitta mea absq; ullo peccato. 7. Quis
est vir, ut est Job, qui bibit subsannationem quasi aquam: 8. Qui graditur cum operantibus iniqui-
Sap. 12.b.12 tatem, & ambulat cum viris impijs: 9. Dixit enim: Non placebit vir Deo, etiam si cucurrerit cum
eo: 10. Ideo viri cordati audite me, absit à Deo impietas, & ab Omnipotente iniquitas. 11. Opus enim
hominis reddet ei, et juxta vias singulorum restituet eis. 12. Verè enim Deus non condemnabit frustra,
nec Omnipotens subvertet judicium. 13. Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super
orbem, quem fabricatus est? 14. Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius et flatum ad se tra-
het. 15. Deficiet omnis caro simul, & homo in cinerem revertetur. 16. Si habes ergo intellectum, audi
quod dicitur, & ausculta vocem eloquii mei. 17. Numquid qui non amat judicium, sanari potest?
Deut. 10,d. 17. & quomodo tu eum, qui justus est, in tantum condemnas? 18. Qui dicit regi, apostata: qui vocat du-
ces impios: 19. Qui non accipit personas principum: nec cognovit tyrannum, cum disceptaret con-
2. Par. 19.b.7 tra pauperem: opus enim manuum ejus sunt universi. 20. Subito morientur, & in media nocte turba-
Sap. 6. b. 8. buntur populi, & pertransibunt, & auferent violentum absque manu. 21. Oculi enim ejus super vias B
Ec. 35. b. 16. hominum, & omnes gressus eorum considerat. 22. Non sunt tenebræ, & non est umbra mortis, ut
Rom. 2. b. 11 abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. 23. Neque enim ultra in hominis potestate est, ut veniat
Gal. 6. b. 6. ad Deum in judicium. 24. Conteret multos, & innumerabiles, & stare faciet alios pro eis. 25. No-
Ephes. 6.b.9 vit enim opera eorum: & idcirco inducet noctem, & conterentur. 26. Quasi impios percussit eos in
Col. 3. d. 25. loco videntium. 27. Qui quasi de industria recesserunt ab eo, & omnes vias eius intelligere noluerunt
Act. 10. c 34. 1. Pet. 1. c. 17 28. Ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni, & audiret vocem pauperum. 29. Ipso
enim concedente pacem, quis est qui condemnet ex quo absconderit vultum, quis est
qui contempletur eum & super gentes et super omnes homines? 30. Qui regnare facit homi-
nem hypocritam propter peccata populi. 31. Quia ergo ego locutus sum ad Deum, te quo-
que non prohibebo. 32. Si erravi, tu doce me: si iniquitatem locutus sum, ultra non addam.
33. Numquid a te Deus expetit eam, quia displicuit tibi? tu enim cœpisti loqui, et non ego: quòd si
quid nosti melius, loquere: 34. Viri intelligentes loquantur mihi, et vir sapiens audiat me.

33. Iob

35. Iob autem stultè locutus est, & verba illius non sonant disciplinam. 36. Pater mi, probetur Iob
usque ad finem: ne desinas ab homine iniquitatis. 37. Quia addit super peccata sua blasphemiam,
inter nos interim constringatur: & tunc ad judicium provocet sermonibus suis Deum.

CAPUT XXXV.

Eliu falsò colligens Iob dixisse Deo non placere quod rectum est, ostendit non Deo sed homini & pietatem prodesse, & impietatem obesse.

A 1. IGitur Eliu hæc rursum loquutus est: 2. Numquid æqua tibi videtur cogitatio tua, ut diceres: Iu-
stior sum Deo? 3. Dixisti enim: Non tibi placet, quod rectum est, vel, quid tibi proderit, si
ego peccavero? 4. Itaque respondebo sermonibus tuis, & amicis tuis tecum. 5. Suspice cælum, &
intuere: & contemplare æthera, quod altior te sit. 6. Si peccaveris, quid ei nocebis? & si multipli-
catæ fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum? 7. Porro si juste egeris, quid donabis ei, aut quid
de manu tua accipiet? Homini, qui similis tui est, nocebit iniquitas tua: & filium hominis adiuvabit
iustitia tua. 9. Propter multitudinem calumniatorum clamabunt, & eiulabunt propter vim brachii
tyrannorum. 10. Et non dixit: Ubi est Deus, qui fecit me, qui dedit carmina in nocte? 11. Qui
docet nos super iumenta terræ: & super volucres cæli erudit nos. 12. Ibi clamabunt, & non exaudiet,
propter superbiam malorum. 13. Non ergo frustra audiet Deus, & Omnipotens causas singulorum in-
tuebitur. 14. Etiam cum dixeris: Non considerat: iudicare coram illo, & expecta eum. 15. Nunc
enim non infert furorem suum: nec ulciscitur scelus valde. 16. Ergo frustra aperit Iob os suum: &
absque scientia verba multiplicat.

CAPUT XXXVI.

Eliu æquitatem divini judicii tuetur, qui percutit ut erudiat, loquitur ut ad se redeant, redeuntes à flagellis liberat; hortatur itaque Iob ad resipiscentiam, promittens cuncta prospera.

A 1 ADdens quoque Eliu, hæc loquutus est. 2. Sustine me paululum. & indicabo tibi: adhuc
enim habeo, quod pro Deo loquar. 3. Repetam scientiam meam à principio, & opera-
torem meum probabo justum. 4. Vere enim absque mendacio sermones mei; & perfecta scientia
probabitur tibi. 5. Deus potentes non abiicit, cum & ipse sit potens. 6. Sed non salvat impios, &
judicium pauperibus tribuit. 7. Non aufert à justo oculos suos, & Reges in solio collocat in perpe-
tuum, & illic eriguntur. 8. Et si fuerint in catenis, & vinciantur funibus paupertatis. 9. Indicabit
eis opera eorum, quia violenti fuerunt. 10. Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat, & lo-
quetur, ut revertantur ab iniquitate. 11. Si audierint, & observaverint, complebunt dies suos in
bono, & annos suos in gloria. 12. Si autem non audierint, transibunt per gladium, & consumentur
in stultitia. 13. Simulatores, & callidi provocant iram Dei, neque clamabunt, cum vincti fuerint.
14. Morietur in tempestate anima eorum, & vita eorum in effœminatos. 15. Eripiet de angustia
pauperem, & revelabit in tribulatione aurem ejus. 16. Igitur salvabit te de ore angusto latissime,
& non habente fundamentum subter se. Requies autem mensæ tuæ erit plena pinguedine. 17. Cau-
sa tua quasi impii judicata est; causam, judiciumque recipies. 18. Non te ergo superet ira, ut ali-
quem opprimas; nec multitudo donorum inclinet te. 19. Depone magnitudinem tuam absque tri-
bulatione; & omnes robustos fortitudine. 20. Ne protrahas noctem, ut ascendant populi pro eis.
B 21. Cave, ne declines ad iniquitatem, hanc enim cæpisti sequi post miseriam. 22. Ecce Deus excel-
sus in fortitudine sua, & nullus ei similis in Legislatoribus. 23. Quis poterit scrutari vias ejus, aut
quis poterit ei dicere; Operatus es iniquitatem. 24. Memento, quod ignores opus ejus, de quo ce-
cinerunt viri. 25. Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul. 26. Ecce Deus ma-
gnus vincens scientiam nostram. 27. Qui aufert stillas pluviæ, & infundit imbres ad instar gurgitum.
28. Qui de nubibus fluunt, quæ prætexunt cuncta desuper. 29. Si voluerit extendere nubes quasi
tentorium suum. 30. Et fulgurare lumine suo desuper, cardines quoque maris operiet. 31. Per hæc
enim judicat populos, & dat escas multis mortalibus. 32. In manibus abscondit lucem, & præci-
pit ei, ut rursus adveniat. 33. Annuntiat de ea amico suo, quod possessio ejus sit, & ad eam
possit ascendere.

CAPUT XXXVII.

Eliu ex mirabilibus Dei operibus declarat Dei sapientiam, potentiam ac iustitiam, & inscrutabile iudicium ipsius: quibus vult Iob detraxisse: unde monet Iobum, ut se nutui divino penitus subiiciat.

A 1 SUper hoc expavit cor meum & emotum est de loco suo. 2. Audite auditionem in terrore vocis ejus
3. Subter omnes cœlos ipse considerat. 4. Post eum rugiet sonitus; tonabit voce magnitudinis
suæ, & non investigabantur, cum audita fuerit vox eius. 5. Tonabit Deus in voce sua mirabiliter;
qui facit magna & inscrutabilia. 6. Qui præcipit nivi, ut descendat in terram; & hyemis pluviis, &
imbri fortitudinis suæ. 7. Qui in manu omnium hominum signat; ut noverint singuli opera sua. 8. In-
gredietur bestia latibulum, & in antro suo morabitur. 9. Ab interioribus egredietur tempestas, & ab
Arcturo frigus. 10. Flante Deo concrescit gelu; & rursum latissime funduntur aquæ. 11. Frumen-
tum desiderat nubes; & nubes spargunt lumen suum. 12. Quæ lustrant per circuitum; quocumque
eas voluntas Gubernantis duxerit, & ad omne, quod præceperit illis, super faciem orbis terrarum.
13. Nunc in una tribu, sive in terra sua, sive in quocunque loco misericordiæ suæ eas iusserit inveniri.
14. Ausculta hæc Iob, sta, & considera mirabilia Dei. 15. Numquid scis, quando præcepit Deus plu-

 viis,

viis, ut ostenderent lucem nubium eius. 16. Numquid nosti semitas nubium, magnas, & perfectas
scientias? 17. Nonne vestimenta tua calida sunt, cum perflata fuerit terra Austro? 18. Tu forsitan
cum eo fabricatus es cælos, qui solidissimi, quasi ære fusi sunt? 19. Ostende nobis, quid dicamus illi;
nos enim involuimur tenebris. 20. Quis narrabit ei, quæ loquor? etiam si loquutus fuerit homo, devora-
bitur. 21. At nunc non vident lucem; subito aer cogetur in nubes, & ventus transiens fugabit eas.
22. Ab Aquilone aurum venit, & ad Deum formidolosa laudatio. 23. Dignè eum invenire non possu-
mus; magnus fortitudine, & judicio, & justitia, & enarrari non potest. 24. Ideo timebunt eum vi-
ri, & non audebunt contemplari omnes, qui sibi videntur esse sapientes.

CAPUT XXXVIII.

Deus ipse disputationi se interponit, & Eliu silere jusso, arguit Iob, ostendens ex conditis à se operibus non posse illum divinam potentiam ac sapientiam comprehendere.

1. RESpondens autem Dominus Job de turbine, dixit: 2. Quis est iste involuens sententias sermo-
nibus imperitis? 3. Accinge sicut vir lumbos tuos: interrogabo te, & responde mihi. 4. Ubi A
eras quando ponebam fundamenta terræ? indica mihi si habes intelligentiam. 5. Quis posuit mensuras
ejus, si nosti? vel quis tetendit super eam lineam? 6. Super quo bases illius solidatæ sunt? aut quis de-
misit lapidem angularem ejus, 7. Cùm me laudarent simul astra matutina, & iubilarent omnes filii Dei?
8. Quis conclusit ostiis mare, quando erumpebat quasi de vulva procedens: 9. Cum ponerem nubem
vestimentum eius, & caligine illud quasi pannis infantiæ obvoluerem? 10. Circumdedi illud terminis
meis, & posui vectem, & ostia; 11. Et dixi: Usque huc venies, & non procedes ampliùs, & hic confrin-
ges tumentes fluctus tuos. 12. Numquid post ortum tuum præcepisti diluculo, & ostendisti auroræ lo-
cum suum? 13. Et tenuisti concutiens extrema terræ, & excussisti impios ex ea? 14. Restituetur ut lu-
tum signaculum, & stabit sicut vestimentum: 15. Auferetur ab impiis lux sua, & brachium excelsum
confringetur. 16. Numquid ingressus es profunda maris, & in novissimis abyssi deambulasti? 17 Num-
quid apertæ sunt tibi portæ mortis, & ostia tenebrosa vidisti? 18. Numquid considerasti latitudinem
terræ? indica mihi, si nosti, omnia, 19. In qua via lux habitet, & tenebrarum quis locus sit: 20. Ut du-
cas unumquodque ad terminos suos, & intelligas semitas domus ejus. 21. Sciebas tunc quòd nasciturus es-
ses? & numerum dierum tuorum noveras? 22. Numquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros gran-
dinis aspexisti? 23. Quæ præparavi in tempus hostis, in diem pugnæ & belli? 24. Per quam viam spar-
gitur lux, dividitur æstus super terram? 25. Quis dedit vehementissimo imbri cursum, & viam sonantis
tonitrui, 26. Ut plueret super terram absque homine in deserto, ubi nullus mortalium commoratur,
27. Ut impleret inviam & desolatam, & produceret herbas virentes? 28. Quis est pluviæ pater? vel B
quis genuit stillas roris? De cuius utero egressa est glacies? & gelu de cælo quis genuit? 30. In simili-
tudinem lapidis aquæ durantur, & superficies abyssi constringitur. 31. Nunquid coniungere valebis
micantes stellas Pleiadas, aut gyrum Arcturi poteris dissipare? 32. Numquid producis Luciferum in
mmpore suo, & Vesperum super filios terræ consurgere facis? 33. Numquid nosti ordinem cæli, &
tenes rationem eius in terra? 34. Numquid elevabis in nebula vocem tuam, & impetus aquarum operiet
te? 35. Numquid mittes fulgura, & ibunt, & reverentia dicent tibi: Adsumus? 36. Quis posuit in vi-
sceribus hominis sapientiam? vel quis dedit gallo intelligentiam? 37. Quis enarrabit cælorum rationem
& concentum cæli quis dormire faciet? 38 Quando fundebatur pulvis in terra, & glebæ compingeban-
Ps. 146. b. 9. tur? 39. Numquid capies leænæ prædam, & animam catulorum eius implebis; 40. Quando cubant
antris, & in specubus insidiantur? 41. Quis præparat coi vo escam suam, quando pulli eius clamant ad
Deum, vagantes, eò quòd non habeant cibos?

CAPUT XXXIX.

Deus ipsi Iob ostendit mirabilia opera sua etiam ex ibicibus, onagro, rhinocerote, struthione, equo, & aquila; arguens eum quod cum ipso contendere voluerit: quibus Iob commotus, agnoscit se temerè locutum.

1 NUmquid nosti tempus partus ibicum in petris, vel parturientes cervas observasti? 2. Dinu-
merasti menses conceptus earum, & scisti tempus partus earum? 3. Incurvantur ad fœtum, & A
pariunt, & rugitus emittunt. 4. Separantur filii earum, & pergunt ad pastum: egrediuntur, & non
revertuntur ad eas. 5. Quis dimisit onagrum liberum, & vincula ejus quis solvit? 6. Cui dedi in soli-
tudine domum, & tabernacula ejus in terra salsuginis. 7. Contemnit multitudinem civitatis, clamorem
exactoris non audit. 8. Circumspicit montes pascuæ suæ, & virentia quæque perquirit. 9. Numquid vo-
let Rhinoceros servire tibi, aut morabitur ad præsepe tuum? 10. Numquid alligabis Rhinocerota ad aran-
dum loro tuo? aut confringet glebas vallium post te? 11. Numquid fiduciam habebis in magna fortitu-
dine ejus, & derelinques ei labores tuos? 12. Numquid credes illi quòd sementem reddat, tibi & aream
tuam congreget? 13. Penna struthionis similis est pennis herodii, & accipitris. 14. Quando derelinquit
ova sua in terra, tu forsitan in pulvere calefacies ea? 15. Obliviscitur quòd pes conculcet ea, aut bestia
agri conterat. 16. Duratur ad filios suos quasi non sint sui, frustrà laboravit nullo timore cogente. 17.
Privavit enim eam Deus sapientia, nec dedit illi intelligentiam. 18. Cùm tempus fuerit, in altum alas
erigit: deridet equum & ascensorem ejus. 19. Numquid præbebis equo fortitudinem, aut circumdabis
collo ejus hinnitum? 20. Numquid suscitabis eum quasi locustas? gloria narium ejus terror. 21. Ter-
ram ungula fodit, exultat audacter: in occursum pergit armatis. 22. Contemnit pavorem, nec cedit B
gladio. 23. Super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta & clypeus. 24. Fervens & fremens sorbet terram,
nec reputat tubæ sonare clangorem. 25. Ubi audierit buccinam, dicit, Vah: procul odoratur bellum,
exhortationem ducum, & ululatum exercitus. 26. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter,
expandens alas suas ad Austrum? 27. Numquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis po-
net nidum suum? 28. In petris manet, & in præruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus.

29. In-

29. Inde contemplatur escam: & de longè oculi ejus prospiciunt. 30. Pulli ejus lambent sanguinem:&
ubicumque cadaver fuerit, statim adest. 31. Et adjecit Dominus, & locutus est ad Job: 32. Numquid
qui contendit cum Deo, tam facilè conquiescit? utique qui arguit Deum, debet respondere ei. 33. Re-
spondens autem Job Domino, dixit: 34. Qui leviter locutus sum, respondere quid possum? manum
meam ponam super os meum. 35. Unum locutus sum, quod utinam non dixissem; & alterum, quibus
ultrà non addam.

CAPVT XL.

Deus arguens Iob quòd visus sit iustitia ipsius detraxisse, ostendit ei suam potentiam in Behemoth & Leviathan, silentium ei imponens.

A 1 RESpondens autem Dominus Job de turbine dixit: 2. Accinge sicut vir lumbos tuos: interroga-
bo te, & indica mihi. 3. Numquid irritum facies judicium meum: & condemnabis me, ut tu
justificeris? 4. Et si habes brachium sicut Deus, & voce simili tonas: 5. Circumda tibi decorem,
& in sublime erigere, & esto gloriosus, & speciosis induere vestibus. 6. Disperge superbos in furore
tuo, & respiciens omnem arrogantem humilia. 7. Respice cunctos superbos, & confunde eos, & con-
tere impios in loco suo. 8. Absconde eos in pulvere simul, & facies eorum demerge in foveam: 9. Et
ego confitebor quòd salvare te possit dextera tua. 10. Ecce, Behemoth, quem feci tecum, fœnum quasi
bos comedet: 11. Fortitudo ejus in lumbis ejus, & virtus illius in umbilico ventris ejus. 12. Stringit
caudam suam quasi cedrum, nervi testiculorum ejus perplexi sunt. 13. Ossa ejus velut fistula æris, car-
tilago illius quasi laminæ ferreæ. 14. Ipse est principium viarum Dei, qui fecit eum applicabit gla-
dium ejus. 15. Huic montes herbas ferunt: omnes bestiæ agri ludent ibi. 16. Sub umbra dormit in
secreto calami, & in locis humentibus. 17. Protegunt umbræ umbram ejus, circumdabunt eum sali-
ces torrentis. 18. Ecce, absorbebit fluvium, & non mirabitur: & habet fiduciam quòd influat Jordanis
in os ejus. 19. In oculis ejus quasi hamo capiet eum, & in sudibus perforabit nares ejus. 20 An ex-
trahere poteris Leviathan hamo, & fune ligabis linguam ejus? 21. Numquid pones circulum in nari-
bus ejus, aut armilla perforabis maxillam ejus? 22. Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur
tibi mollia? 23. Numquid faciet tecum pactum, & accipies eum servum sempiternum? 24. Numquid
illudes ei quasi avi, aut ligabis eum ancillis tuis? 25. Concident eum amici, divident eum negotiato-
res? 26. Numquid implebis sagenas pelle ejus, & gurgustium piscium capite illius? 27. Pone super
eum manum tuam: memento belli, nec ultrà addas loqui. 28. Ecce, spes ejus frustrabitur eum, &
videntibus cunctis præcipitabitur.

CAPVT XXXXI.

Malitia Behemoth explicatur fusiùs iuxta illius membra, duritiam & superbiam.

A 1 NOn quasi crudelis suscitabo eum: quis enim resistere potest vultui meo? 2. Quis antè dedit mi-
hi, ut reddam ei? omnia quæ sub cælo sunt, mea sunt. 3. Non parcam ei, & verbis potenti-
bus, & ad deprecandum compositis. 4. Quis revelabit faciem indumenti eius? & in medium oris eius
quis intrabit? 5. Portas vultus eius quis aperiet? per gyrum dentium eius formido. 6. Corpus illius qua-
si scuta fusilia, compactum squamis se prementibus. 7. Vna uni coniungitur, & ne spiraculum quidem
incedit per eas: 8. Vna alteri cohærebit, & tenentes se nequaquam separabuntur. 9. Sternutatio eius
splendor ignis, & oculi eius, ut palpebræ diluculi. 10. De ore eius lampades procedunt, sicut tedæ ignis
accensæ. 11. De naribus eius procedit fumus, sicut ollæ succensæ atque ferventis. 12. Halitus eius pru-
nas ardere facit, & flamma de ore eius egredietur. 13. In collo eius morabitur fortitudo, & faciem eius
præcedit egestas. 14. Membra carnium ejus cohærentia sibi: mittet contra eum fulmina, & ad locum
alium non ferentur. 15. Cor eius indurabitur tanquam lapis, & stringetur quasi malleatoris incus. 16.
Cùm sublatus fuerit timebunt angeli, & territi purgabuntur. 17. Cùm apprehenderit eum gladius, subsi-
stere non poterit neque hasta, neque thorax: 18. Reputabit enim quasi paleas ferrum, & quasi lignum
putridum, æs. 19. Non fugabit eum vir sagittarius, in stipulam versi sunt ei lapides fundæ. 20. Quasi
stipulam æstimabit malleum, & deridebit vibrantem hastam. 21. Sub ipso erunt radii solis, & sternet si-
bi aurum quasi lutum. 22. Fervescere faciet quasi ollam profundum mare, & ponet quasi cùm unguenta
bulliunt. 23. Post eum lucebit semita, & æstimabit abyssum quasi senescentem. 24. Non est super terram
potestas; quæ comparetur ei, qui factus est, ut nullum timeret. 25. Omne sublime videt, ipse est rex su-
per universos filios superbiæ.

CAPUT XLII.

Agnoscit Iob se insipienter locutum, & à Domino præfertur amicis, ac pro illis orat duplicia recipiens eorum quæ amiserat, tandemque plenus dierum in pace quievit.

A 1 REspondens autem Job Domino, dixit: 2. Scio quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio: 3.
Quis est iste, qui celat consilium absque scientia? ideò insipienter locutus sum, & quæ ultrà
modum excederent scientiam meam. 4. Audi, & ego loquar: interrogabo te, & respon de mihi. 5.
Auditu auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te. 6. Idcircò ipse me reprehendo, & ago pœni-
tentiam in favilla & cinere. 7. Postquam autem loquutus est Dominus verba hæc ad Job, dixit ad Eliphaz
Themanitem: Iratus est furor meus in te, & in duos amicos tuos, quoniam non estis loquuti coram me
rectum, sicut servus meus Job. 8. Sumite ergo vobis septem tauros, & septem arietes, & ite ad servum
meum Job, & offerte holocaustum pro vobis: Job autem servus meus orabit pro vobis: faciem eius su-
scipiam ut non vobis imputetur stultitia: neque enim loquuti estis ad me recta, sicut servus meus Job. 9.
sci-

Abierunt ergo Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, & Sophar Naamathites, & fecerunt sicut lo- B
quutus fuerat Dominus ad eos, & suscepit Dominus faciem Iob. 10. Dominus quoque conversus est ad
pœnitentiam Job, cum oraret ille pro amicis suis. Et addidit Dominus omnia quæcumque fuerant
Job, duplicia. 11. Venerunt autem ad eum omnes fratres sui, & universæ sorores suæ, & cuncti qui
noverant eum priùs, & comederunt cum eo panem in domo eius: & moverunt super eum caput, & con-
solati sunt eum super omni malo, quod intulerat Dominus super eum: & dederunt ei unusquisque ovem
unam, & inaurem auream unam. 12. Dominus autem benedixit novissimis Iob magis quàm principio
eius. Et facta sunt ei quattuordecim millia ovium, & sex millia camelorum, & mille juga boum, &
mille asinæ. 13. Et fuerunt ei septem filii, & tres filiæ. 14. Et vocavit nomen unius Diem, & no-
men secundæ Cassiam, & nomen tertiæ Cornustibii. 15. Non sunt autem inventæ mulieres speciosæ sicut
filiæ Iob in universa terra: deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum. 16. Vixit autem
Iob post hæc centum quadraginta annis, & vidit filios suos, & filios filiorum suorum usque ad quar-
tam generationem, & mortuus est senex & plenus dierum.

LIBER PSALMORVM.

PSALMUS I.

Jos. 1. b. 8. Jer. 17. b. 8. 1 BEatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & A
in cathedra pestilentiæ non sedit. 2. Sed in lege Domini voluntas eius, & in lege
eius meditabitur die ac nocte. 3. Et erit tanquam lignum, quod plantatum est se-
cus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo: Et folium eius
non defluet: & omnia quæcumque faciet, prosperabuntur. 4. Non sic impii, non sic:
sed tamquam pulvis, quem proiicit ventus à facie terræ. 5. Ideò non resurgent im-
pii in iudicio: neque peccatores in concilio iustorum. 6. Quoniam novit Dominus viam iustorum: &
iter impiorum peribit.

PSALMUS II.

Act. 4. 5. 25. 1 QUare fremuerunt Gentes, & populi meditati sunt inania? 2. Astiterunt reges terræ, & princi- A
pes convenerunt in unum, adversus Dominum, & adversus Christum eius. 3. Dirumpamus
vincula eorum: & proiiciamus à nobis iugum ipsorum. 4. Qui habitat in cælis irridebit eos: & Domi-
nus subsannabit eos. 5. Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos. 6. Ego autem
constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum eius, prædicans præceptum eius. 7. Dominus
dixit ad me. Filius meus es tu, ego hodie genui te. 8. Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem
Act. 13. e. 33. Heb. 1. b. 5. tuam, & possessionem tuam terminos terræ. 9. Reges eos in virga ferrea, & tamquam vas figuli con-
5. b. 5. fringes eos. 10. Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram. 11. Servite Domino in timo-
Apo. 2. g. 27. re: & exultate ei cum tremore. 12. Apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus, & pe-
19. c. 15. reatis de via iusta. 13. Cùm exarserit in brevi ira eius, beati omnes qui confidunt in eo.

1. Psal. David, cùm fugeret à facie Absalon filii sui. (2. Reg. 15. 14.) III.

2 DOmine quid multiplicati sunt qui tribulant me? multi insurgunt adversum me. 3. Multi dicunt A
animæ meæ: Non est salus ipsi in Deo eius. 4. Tu autem Domine susceptor meus es, gloria
mea, & exaltans caput meum. 5. Voce mea ad Dominum clamavi: & exaudivit me de monte sancto
suo. 6. Ego dormivi, & soporatus sum: & exurrexi, quia Dominus suscepit me. 7. Non timebo mil-
lia populi circumdantis me: exurge Domine, salvum me fac Deus meus. 8. Quoniam tu percussisti om-
nes adversantes mihi sine causa, dentes peccatorum contrivisti. 9. Domini est salus: & super popu-
lum tuum benedictio tua.

1. In finem in carminibus. Psalmus David. IV.

2 CUm invocarem exaudivit me Deus iustitiæ meæ: in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei, & A
exaudi orationem meam. 3. Filii hominum usquequò gravi corde? ut quid diligitis vanita-
tem, & quæritis mendacium? 4. Et scitote quoniam mirificavit Dominus sanctum suum: Dominus
exaudiet me cum clamavero ad eum. 5. Irascimini, & nolite peccare: quæ dicitis in cordibus vestris,
Eph. 4. f. 26. in cubilibus vestris compungimini. 6. Sacrificate sacrificium iustitiæ, & sperate in Domino, multi dicunt:
Quis ostendit nobis bona? 7. Signatum est super nos lumen vultus tui Domine: dedisti lætitiam in corde
meo. 8. A fructu frumenti, vini, & olei sui, multiplicati sunt. 9. In pace in idipsum dormiam, &
requiescam: 10. Quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.

1. In finem pro ea, quæ hereditatem consequitur, Psal. David. V.

2 VErba mea auribus percipe Domine, intellige clamorem meum. 3. Intende voci orationis meæ, A
rex meus & Deus meus. 4. Quoniam ad te orabo: Domine manè exaudies vocem meam. 5.
Manè astabo tibi & videbo: quoniam non Deus volens iniquitatem tu es. 6. Neque habitabit iuxta te
malignus: neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. 7. Odisti omnes, qui operantur iniquitatem:
perdes

perdes omnes, qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus: 8. Ego
autem in multitudine misericordiæ tuæ. Introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in
timore tuo. 9. Domine deduc me in iustitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.
10. Quoniam non est in ore eorum veritas: cor eorum vanum est. 11. Sepulchrum patens est guttur eorum: Infr.13.a.3.
linguis suis dolosè agebant, iudica illos Deus. Decidant à cogitationibus suis, secundùm multitudinem im- Rom.3.b.13
pietatum eorum expelle eos, quoniam irritaverunt te Domine. 12. Et lætentur omnes, qui sperant in te,
in æternum exultabunt: & habitabis in eis, Et gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum, 13.
Quoniam tu benedices iusto, Domine, ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos.

1. In finem in carminibus, Psam. David, pro octava VI.

A 2 DOmine, ne in in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. 3. Miserere mei Domine quo-
niam infirmus sum: sana me Domine quoniam conturbata sunt ossa mea. 4. Et anima mea turbata
est valde: sed tu Domine usquequò? 5. Convertere Domine, & eripe animam meam: salvum me fac pro-
pter misericordiam tuam. 6. Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebi- Mat.7.c.23.
tur tibi? 7. Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: lacrymis meis stratum meum 25.a.41.
rigabo. 8. Turbatus est à furore oculus meus: inveteravi inter omnes inimicos meos. 9. Discedite à me
omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei. 10. Exaudivit Domi-
nus deprecationem meam: Dominus orationem meam suscepit. 11. Erubescant, & conturbentur vehe-
menter omnes inimici mei: convertantur & erubescant valdè velociter.

1. Psalmus David, quam cantavit Domino pro verbis Chusi filii Jemini. (2. Reg. 16.) VII.

A 2 DOmine Deus meus in te speravi: salvum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me. 3. Ne-
quando rapiat ut leò animam meam, dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat. 4. Domi-
ne Deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus meis: 5. Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam
meritò ab inimicis meis inanis. 6. Persequatur inimicus animam meam, & comprehendat, & conculcet in
terra vitam meam, & gloriam meam in pulverem deducat. 7. Exurge Domine in ira tua: & exaltare in fini-
bus inimicorum meorum. Et exurge Domine Deus meus in præcepto quod mandasti: 8. Et synagoga populo-
rum circumdabit te. Et propter hanc in altum regredere: 9. Dominus iudicat populos. Judica me Domine 1 Par.28.h 6
secundum iustitiam meam, & secundùm innocentiam meam super me. 10. Consumetur nequitia peccatorum, Ie.11.d.20
& diriges iustum, scrutans corda & renes Deus. 11. Justum adiutorium meum à Domino, qui salvos facit re- 17.b 20.20.c.12.
ctos corde. 12. Deus iudex iustus, fortis, & patiens, numquid irascitur per singulos dies: 13. Nisi conuersi
fueritis, gladium suum vibrabit: arcum suum tetendit, & paravit illum. 14. Et in eo paravit vasa mortis,
sagittas suas ardentibus effecit. 15. Ecce parturiit iniustitiam: concepit dolorem, & peperit iniquitatem. 16. Iob.15.d.35.
Lacum aperuit, & effodit eum, & incidit in foveam, quam fecit. 17. Convertetur dolor eius in caput eius: Is.59.a 4.
& in verticem ipsius iniquitas eius descendet. 18. Confitebor Domino secundum iustitiam eius: & psallam
nomini Domini altissimi.

1. In finem pro torcularibus, Psalmus David VIII.

A 2 DOmine Dominus noster, quàm admirabile est nomen tuum in universa terra? Quoniam elevata est ma-
gnificentia tua super cœlos. 3. Et ore infantium & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, He.2.b.7.
ut destruas inimicum & ultorem. 4. Quoniam videbo cælos tuos, opera digitorum tuorum: lunam & stellas, Gen.1.d.18.
quæ tu fundasti. 5. Quid est homo, quòd memor es eius: aut filius hominis, quoniam visitas eum. 6. Mi- 1.Cor.15 d.
nuisti eum paulò minùs ab angelis, & gloria & honore coronasti eum: 7. Et constituisti eum super opera ma- 26.
nuum tuarum. 8. Omnia subiecisti sub pedibus eius, oves & boves universas, insuper & pecora campi; 9.
Volucres cæli, & pisces maris, qui perambulant semitas maris. 10. Domine Dominus noster, quàm admi-
rabile est nomen tuum in universa terra.

1. In finem pro occultis filii, Psalmus David. IX.

A 2 COnfitebor tibi Domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua. 3. Lætabor & exultabo in te:
psallam nomini tuo Altissime. 4. In convertendo inimicum meum retrorsum: infirmabuntur, & pe-
ribunt à facie tua. 5. Quoniam fecisti iudicium meum, & causam meam: sedisti super thronum qui judicas
iustitiam. 6. Increpasti Gentes, & periit impius: nomen eorum delesti in æternum, & in sæculum sæculi. 7.
Inimici defecerunt frameæ in finem: & civitates eorum destruxisti. Periit memoria eorum cum sonitu: 8. Et
Dominus in æternum permanet, Paravit in iudicio thronum suum: 9. Et ipse iudicabit orbem terræ in æqui-
tate, iudicabit populos in iustitia, 10. Et factus est Dominus refugium pauperi, adiutor in opportunitatibus
in tribulatione. 11. Et sperent in te qui noverunt nomen tuum: quoniam non dereliquisti quærentes te Domi-
ne. 12. Psallite Domino qui habitat in Sion: annuntiate inter Gentes studia eius: Quoniam requirens sangui-
nem eorum recordatus est: non est oblitus clamorem pauperum: 14. Miserere mei Domine. vide humilitatem
meam de inimicis meis. 15. Qui exaltas me de portis mortis, ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis fi-
liæ Sion. 16. Exultabo in salutari tuo: infixæ sunt Gentes in interitu, quem fecerunt. In laqueo isto, quem
absconderunt, comprehensus est pes eorum. 17. Cognoscetur Dominus iudicia faciens: in operibus manuum
suarum comprehensus est peccator. 18. Convertantur peccatores in infernum, omnes Gentes quæ obliviscun-
tur Deum. 19. Quoniam non in finem oblivio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem. 20.
Exurge Domine, non confortetur homo: iudicentur Gentes in conspectu tuo. 21. Constitue Domine legisla-
latorem super eos: ut sciant gentes quoniam homines sunt.

Psalmus X. secundùm Hebraeos.

1. Ut quid Domine recessisti longè, despicis in opportunitatibus, in tribulatione? 2. Dum superbit impius, A incenditur pauper: comprehenduntur in consiliis quibus cogitant. 3. Quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suæ: & iniquus benedicitur. 4. Exacerbavit Dominum peccator, secundùm multitudinem iræ suæ non quæret.. 5. Non est Deus in conspectu eius, inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore. Auferuntur iudicia tua à facie eius, omnium inimicorum suorum dominabitur. 6. Dixit enim corde suo: Non movebos à generatione in generationem, sine malo. 7. Cuius maledictione os plenum est, & amaritudine, & dolo: sub lingua eius labor & dolor. 8. Sedet in insidiis cum divitibus in occultis, ut interficiat innocentem. 9. Oculi eius in pauperem respiciunt, insidiatur in absondito, quasi leo in spelunca sua. Insidiatur ut rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eum. 10. In laqueo suo humiliavit eum, inclinabit se, & cadet cum dominatus fuerit pauperum, 11. Dixit enim in corde suo: Oblitus est Deus, avertit faciem suam videat in finem. 12. Exurge Domine Deus, exaltetur manus tua, ne obliviscaris pauperum. 13. Propter quid irritavit impius Deum? dixit enim in corde suo: Non requiret. 14. Vides quoniam tu laborem & dolorem consideras. ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adiutor. 15. Contere brachium peccatoris & maligni, quæretur peccatum illius, & non invenietur. 16. Dominus regnabit in æternum, & in sæculum sæculi, peribitis Gentes de terra illius. 17. Desiderium pauperum exaudivit Dominus præparationem cordis eorum audivit auris tua. 18. Judicare pupillo & humili, ut non apponat ultrà magnificare se homo super terram.

Infr. 13. a. 3. Rom. 3. b. 14

1 In finem, Psalmus David. X.

2 IN Domino confido: quomodo dicitis animæ meæ: Transmigra in montem sicut passer? Quoniam A
ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro re-
ctos corde. 4 Quoniam quæ perfecisti, destruxerunt: justus autem quid fecit? 5 Dominus in templo san-
Habac. 2. d. 20. cto suo, Dominus in cælo sedes ejus: Oculi eius in pauperem respiciunt: palpebræ eius interrogant filios
hominum. 6. Dominus interrogat justum & impium: qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam.
7. Pluet super peccatores laqueos: ignis, & sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum. 8. Quo-
niam justus Dominus & justitias dilexit: æquitatem vidit vultus eius.

1. In finem pro octava, Psalmus David. XI.

2 SAlvum me fac Domine, quoniam defecit sanctus: quoniam diminutæ sunt veritates à filiis hominum. A
3. Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa, in corde & corde locuti sunt. 4.
Disperdat Dominus universa labia dolosa, & linguam magniloquam. 5. Qui dixerunt: Linguam nostram
magnificabimus, labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? 6. Propter miseriam inopum, & ge-
Prov. 30. a. 5 mitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus. Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo. 7. Elo-
quia Domini, eloquia casta: argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum septuplum. 8. Tu
Domine servabis nos: & custodies nos à generatione hac in æternum. 9. In circuitu impii ambulant: secun-
dum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

1. In finem, Psalmus David. XII.

VSquequò Domine oblivisceris me in finem? Vsquequò avertis faciem tuam à me? 2. Quamdiu po- A
nam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem? 3. Vsquequò exaltabitur inimicus meus
super me? 4. Respice, & exaudi me Domine Deus meus. Illumina oculos meos ne umquam obdormiam
in morte. 5. Ne quando dicat inimicus meus: Prævalui adversus eum. Qui tribulant me exultabunt si mo-
tus fuero: 6. Ego autem in misericordia tua speravi. Exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo Domi-
no qui bona tribuit mihi: & psallam nomini Domini altissimi.

1. In finem, Psalmus David. XIII.

DIxit insipiens in corde suo: Non est Deus. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis: non A
est qui faciat bonum, non est usque ad unum. 2. Dominus de cælo prospexit super filios hominum, ut
videat si est intelligens, aut requirens Deum. 3. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt: non est
usque ad unum. Sepulchrum patens est guttur eorum: linguis suis dolosè agebant, venenum aspidum sub
labiis eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum
sanguinem. Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt: non est timor Dei ante
oculos eorum. 4. Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam sicut
escam panis? 5. Dominum non invocaverunt, illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor. 6. Quoniam
Dominus in generatione iusta est, consilium inopis confudistis: quoniam Dominus spes eius est. 7 Quis
dabit ex Sion salutare? cum averterit Dominus captivitatem plebis suæ, exultabit Iacob, & lætabi-
tur Israel.

1 Psalmus David. XIV.

1 DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo? 2. Qui ingredi- A
tur sine macula, & operatur justitiam: 3. Qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit do-
lum in lingua sua: Nec fecit proximo suo malum, & opprobrium non accepit adversus proximos suos. 4.
Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus: timentes autem Dominum glorificat: Qui jurat pro-
ximo suo, & non decipit, 5. Qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super innocentem non
accepit. Qui facit hæc, non movebitur in æternum.

1. Tituli inscriptio ipsi David. XV.

COnserva me Domine, quoniam speravi in te. 2. Dixi Domino: Deus meus es tu, quoniam bono- A
rum meorum non eges. 3. Sanctis, qui sunt in terra eius, mirificavit omnes voluntates meas in eis.
4. Multiplicatæ sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt. Non congregabo conventicula eorum de
san-

sanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea. 5. Dominus pars hereditatis meæ, & calicis
mei: tu es, qui restitues hereditatem meam mihi. 6. Funes ceciderunt mihi in præclaris: etenim hereditas Act. 2. d. 25
mea præclara est mihi. 7. Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum: insuper & usque ad noctem Act. 2. c. 31.
increpuerunt me renes mei. 8. Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam a dextris est mi- 13. c. 35.
hi, ne commovear. 9. Propter hoc lætatum est cor meum, & exultavit lingua mea: insuper & caro mea
requiescet in spe. 10. Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre
corruptionem. 11. Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in
dextera tua usque in finem.

1. Oratio David. XVI.

A EXaudi Domine iustitiam meam: intende deprecationem meam. Auribus percipe orationem meam,
non in labiis dolosis. 2. De vultu tuo judicium meum prodeat: oculi tui videant æquitates. 3. Pro-
basti cor meum, & visitasti nocte: igne me examinasti, & non est inventa in me iniquitas. 4. Vt non lo-
quatur os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras. 5. Perfice gres-
sus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea. 6. Ego clamavi, quoniam exaudisti me Deus:
inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea. 7. Mirifica misericordias tuas, qui salvos facis sperantes in
te. 8. A resistentibus dexteræ tuæ custodi me, ut pupillam oculi. Sub umbra alarum tuarum protege me:
9. Facie impiorum qui me afflixerunt. Inimici mei animam meam circumdederunt, 10. Adipem suum
concluserunt: os eorum locutum est superbiam. 11. Proiicientes me nunc circumdederunt me: oculos suos
statuerunt declinare in terram. 12. Susceperunt me sicut leo paratus ad prædam: & sicut catulus leonis habi-
tans in abditis. 13. Exurge Domine, præveni eum, & supplanta eum: eripe animam meam ab impio, fra-
meam tuam. 14. ab inimicis manus tuæ. Domine à paucis de terra divide eos in vita eorum: de abscondi-
tis tuis adimpletus est venter eorum. Saturati sunt fillis: & dimiserunt reliquias suas parvulis suis. 15. Ego
autem in iustitia apparebo conspectui tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua.

1. In finem puero Domini David, qui locutus est Domino verba cantici huius, in die, qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum eius, & de manu Saul, & dixit: (2. Reg. 22. 2.) XVII.

A 2 DIligam te Domine fortitudo mea: 3. Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & libe-
rator meus. Deus meus adiutor meus, & sperabo in eum. Protector meus, & cornu salutis meæ,
& susceptor meus. 4. Laudans invocabo Dominum: & ab inimicis meis salvus ero. 5. Circumdederunt
me dolores mortis: & torrentes iniquitatis conturbaverunt me. 6. Dolores inferni circumdederunt me:
præoccupaverunt me laquei mortis. 7. In tribulatione mea invocavi Dominum, & ad Deum meum clama-
vi: Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam: & clamor meus in conspectu ejus, introivit in aures
eius. 8. Commota est, & contremuit terra: fundamenta montium conturbata sunt, & commota sunt,
quoniam iratus est eis. 9. Ascendit fumus in ira eius: & ignis à facie eius exarsit: carbones succensi sunt ab
eo. 10. Inclinavit cælos, & descendit: & caligo sub pedibus ejus. 11. Et ascendit super cherubim, & vo-
lavit: volavit super pennas ventorum. 12. Et posuit tenebras latibulum suum, in circuitu eius tabernacu-
lum eius: tenebrosa aqua in nubibus aeris. 13. Præ fulgore in conspectu ejus nubes transierunt, grando,
& carbones ignis. 14. Et intonuit de cælo Dominus, & Altissimus dedit vocem suam: grando & carbones
ignis. 15. Et misit sagittas suas, & dissipavit eos: fulgura multiplicavit, & conturbavit eos. 16. Et appa-
ruerunt fontes aquarum, & revelata sunt fundamenta orbis terrarum; Ab increpatione tua Domine, ab in-
spiratione spiritus iræ tuæ. 17. Misit de summo, & accepit me: & assumpsit me de aquis multis. 18. Eri-
puit me de inimicis meis fortissimis, & ab his qui oderunt me: quoniam confortati sunt super me. 19 Præ-
venerunt me in die afflictionis meæ: & factus est Dominus protector meus. 20. Et eduxit me in latitudinem:
B salvum me fecit, quoniam voluit me. 21. Et retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam: & secun-
dùm puritatem manuum mearum retribuet mihi: 22. Quia custodivi vias Domini, nec impiè gessi à Deo
meo. 23. Quoniam omnia judicia eius in conspectu meo: & justitias eius non repulli à me. 24. Et ero im-
maculatus cum eo: & observabo me ab iniquitate mea. 25. Et retribuet mihi Dominus secundùm justitiam
meam: & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius. 26. Cum sancto sanctus eris,
& cum viro innocente innocens eris: 27. Et cum electo electus eris: & cum perverso perverteris. 28. Quo-
niam tu populum humilem salvum facies: & oculos superborum humiliabis. 29. Quoniam tu illuminas lu-
cernam meam Domine: Deus meus illumina tenebras meas. 30. Quoniam in te eripiar à tentatione, & in
Deo meo transgrediar murum. 31. Deus meus impolluta via ejus: eloquia Domini igne examinata: pro-
tector est omnium sperantium in se. 32. Quoniam quis Deus præter Dominum? aut quis Deus præter Deum
nostrum? 33. Deus qui præcinxit me virtute; & posuit immaculatam viam meam. 34. Qui perfecit pedes 2. Reg. 22. c.
meos tamquam cervorum, & super excelsa statuens me. 35. Qui docet manus meas ad prælium; & posui- 34.
sti ut arcum æreum, brachia mea. 36. Et dedisti mihi protectionem salutis tuæ; & dextera tuà suscepit me; 2. Reg. 22. c.
Et disciplina tua correxit me in finem; & disciplina tua ipsa me docebit. 37. Dilatasti gressus meos subtus 33.
me; & non sunt infirmata vestigia mea. 38. Persequar inimicos meos, & comprehendam illos; & non
convertar donec deficiant. 39. Confringam illos, nec poterunt stare; cadent subtus pedes meos. 40. Et
C præcinxisti me virtute ad bellum; & supplantasti insurgentes in me subtus me. 41. Et inimicos meos dedisti
mihi dorsum, & odientes me disperdidisti. 42. Clamaverunt, nec erat qui salvos faceret, ad Dominum,
nec exaudivit eos. 43. Et comminuam eos, ut pulverem ante faciem venti, ut lutum platearum delebo
eos. 44. Eripies me de contradictionibus populi; constitues me in caput gentium. 45. Populus, quem non
cognovi, servivit mihi: in auditu auris obedivit mihi. 46. Filii alieni mentiti sunt mihi, filii alieni invete-
rati sunt, & claudicaverunt à semitis suis. 47. Vivit Dominus, & benedictus Deus meus, & exaltetur
Deus salutis meæ. 48. Deus qui das vindictas mihi, & subdis populos sub me, liberator meus de inimicis 2. Reg. 22. d.
meis iracundis. 49. Et ab insurgentibus in me exaltabis me; à viro iniquo eripies me. 50. Propterea con- 50.
fitebor tibi in nationibus Domine; & nomini tuo psalmum dicam. 51. Magnificans salutes regis eius, & fa- Rom. 15. c. 9
ciens misericordiam Christo suo David, & semini eius usque in sæculum.

1. In

1. In finem, Psalmus David. XVIII.

2 CÆli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiat firmamentum. 3. Dies diei eructat verbum A
& nox nocti indicat scientiam. 4. Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces
Ro.10.d.18. eorum. 5. In omnem terram exivit sonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum. 6. In sole posuit taber-
Luc.24.g.46. naculum suum, & ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo. Exultavit ut gigas ad currendam viam.
7. A summo cælo egressio eius: Et occursus eius usque ad summum eius, nec est qui se abscondat à calore eius.
8. Lex Domini immaculata convertens animas, testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis. 9.
Justitiæ Domini rectæ, lætificantes corda, præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. 10. Timor Do-
mini sanctus, permanens in sæculum sæculi: iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa. 11. Desiderabilia
super aurum & lapidem pretiosum multum, & dulciora super mel & favum. 12. Etenim servus tuus custo-
dit ea, in custodiendis illis retributio multa. 13. Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me. 14. Et
ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: & emundabor à delicto ma-
ximo. 15. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper, Domi-
ne adiutor meus, & redemptor meus.

1. In finem, Psalmus David. XIX.

2 EXaudiat te Dominus in die tribulationis, protegat te nomen Dei Jacob. 3. Mittat tibi auxilium de san- A
cto, & de Sion tueatur te. 4. Memor sit omnis sacrificii tui, & holocaustum tuum pingue fiat. 5. Tri-
buat tibi secundùm cor tuum, & omne consilium tuum confirmet. 6. Lætabimur in salutari tuo: & in nomine
Dei nostri magnificabimur. 7. Impleat Dominus omnes petitiones tuas, nunc cognovi quoniam salvum fecit
Dominus CHRISTVM suum. Exaudiet illum de cælo sancto suo, in potentatibus salus dexteræ eius. 8.
Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus. 9. Ipsi obligati sunt, &
ceciderunt, nos autem surreximus & erecti sumus. 10. Domine salvum fac regem, & exaudi nos in die, qua
invocaverimus te.

1. In finem, Psalmus David. XX.

2 DOmine in virtute tua lætabitur rex, & super salutare tuum exultabit vehementer. 3. Desiderium cor-
dis eius tribuisti ei, & voluntate labiorum eius non fraudasti eum. 4. Quoniam prævenisti eum in A
benedictionibus dulcedinis, posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso. 5. Vitam petiit à te, & tri-
buisti ei longitudinem dierum in sæculum, & in sæculum sæculi. 6. Magna est gloria eius in salutari tuo, glo-
riam & magnum decorem impones super eum. 7. Quoniam dabis eum in benedictionem in sæculum sæculi, læ-
tificabis eum in gaudio cum vultu tuo. 8. Quoniam rex sperat in Domino, & in misericordia Altissimi non
commovebitur. 9. Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inveniat omnes, qui te oderunt.
10. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui: Dominus in ira sua conturbabit eos, & devorabit
eos ignis. 11. Fructum eorum de terra perdes, & semen eorum à filiis hominum. 12. Quoniam declinaverunt
in te mala; cogitaverunt consilia, quæ non potuerunt stabilire. 13. Quoniam pones eos dorsum. in reliquis
tuis præparabis vultum eorum. 14. Exaltare Domine in virtute tua, cantabimus & psallemus virtutes tuas.

1. In finem pro susceptione matutina. Psalmus David. XXI.

Mat.27.c.46 Mar.15.d.34 2 DEus Deus meus respice in me: quare me dereliquisti? longè à salute mea verba delictorum meorum. 3. A
Deus meus clamabo per diem, & non exaudies, & nocte, & non ad insipientiam mihi. 4. Tu autem
in sancto habitas, Laus Israel. 5. In te speraverunt patres nostri, speraverunt, & liberasti eos. 6. Ad te cla-
maverunt, & salvi facti sunt, in te speraverunt, & non sunt confusi. 7. Ego autem sum vermis, & non ho-
Mat.27.a.39 mo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. 8. Omnes videntes me, deriserunt me, locuti sunt labiis, &
Mar.15.c.29 Mat.27.c.43 moverunt caput. 9. Speravit in Domino, eripiat eum, salvum faciat eum, quoniam vult eum. 10. Quo-
niam tu es, qui extraxisti me de ventre, spes mea ab uberibus matris meæ. 11. In te proiectus sum ex utero,
de ventre matris meæ Deus meus es tu, 12. Ne discesseris à me: Quoniam tribulatio proxima est, quoniam
non est qui adiuvet. 13. Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me. 14. Apparuerunt
super me os suum, sicut leo rapiens & rugiens. 15. Sicut aqua effusus sum, & dispersa sunt omnia ossa mea. Fa-
ctum est cor meum tanquam cera liquescens in medio ventris mei. 16. Aruit tamquam testa virtus mea, & lin-
gua mea adhæsit faucibus meis, & in pulverem mortis deduxisti me. 17. Quoniam circumdederunt me canes
multi, concilium malignantium obsedit me. Foderunt manus meas & pedes meos, 18. Dinumeraverunt om-
Mat.27.d.35 nia ossa mea. Ipsi verò consideraverunt & inspexerunt me, 19. Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem
Ioa.19.d.23. meam miserunt sortem. 20. Tu autem Domine ne elongaveris auxilium tuum à me: ad defensionem meam
24. conspice. 21. Erue à framea Deus animam meam; & de manu canis unicam meam. 22. Salva me ex ore leo-
Heb.2.c.12. nis; & à cornibus unicornium humilitatem meam. 23. Narrabo nomen tuum fratribus meis; in medio eccle-
siæ laudabo te. 24. Qui timetis Dominum laudate eum; universum semen Jacob glorificate eum. 25. Timeat
eum omne semen Israel: quoniam non sprevit, neque despexit deprecationem pauperis: Nec avertit faciem B
suam à me; & cum clamarem ad eum, exaudivit me. 26. Apud te laus mea in ecclesia magna; vota mea red-
dam in conspectu timentium eum. 27. Edent pauperes, & saturabuntur; & laudabunt Dominum qui requi-
runt eum; vivent corda eorum in sæculum sæculi. 28. Reminiscentur & convertentur ad Dominum universi
fines terræ: Et adorabunt in conspectu eius universæ familiæ Gentium. 29. Quoniam Domini est regnum, &
ipse dominabitur Gentium. 30. Manducaverunt & adoraverunt omnes pingues terræ: in conspectu ejus ca-
dent omnes qui descendunt in terram. 31. Et anima mea illi vivet: & semen meum serviet ipsi. 32. Annuntia-
bitur Domino generatio ventura; & annuntiabunt cæli justitiam eius populo qui nascetur, quem fecit Dominus.

1. Psalmus David. XXII.

Isa.40.c.11. Ierem.23.a.4 2 DOminus regit me, & nihil mihi deerit: 2. In loco pascuæ ibi me collocavit. Super aquam refectionis edu- A
Ezech.34.c. cavit me; 3. Animam meam convertit. Deduxit me super semitas justitiæ, propter nomen suum. 4.
11 f.23.1.Pet. Nam, & si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es. Virga tua, &
a.d.25. 5.b.4 baculus tuus: ipsa me consolata sunt. 5. Parasti in conspectu meo mensam, adversus eos, qui tribulant me.

Impinguasti in oleo caput meum: & calix meus inebrians quam præclarus est! 6. Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ. Et ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.

1. Prima sabbati, Psalmus David, XXIII.

A DOmini est terra, & plenitudo ejus: orbis terrarum, & universi qui habitant in eo. 2. Quia ipse super maria fundavit eũ:& super flumina præparavit eum. 3. Quis ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus? 4. Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo. 5. Hic accipiet benedictionem à Domino: & misericordiam à Deo salutari suo. 6. Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem Dei Jacob. 7. Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ. 8. Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis & potens: Dominus potens in prælio. 9. Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ. 10. Quis est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

Psal. 49. c. 12. 1. Cor. 10. f. 26.

1. In finem, Psalmus David. XXIV.

A AD te Domine levavi animam meam: 2. Deus meus in te confido, non erubescam: 3. Neque irrideant me inimici mei: etenim universi, qui sustinet te, non confundentur. 4. Confundantur omnes iniqua agentes supervacuè. Vias tuas Domine demostra mihi: & semitas tuas edoce me. 5. Dirige me in veritate tua, & doce me: qua tu es Deus salvator meus, & te sustinui tota die. 6. Reminiscere miserationum tuarum Domine, & misericordiarum tuarum, quæ à sæculo sunt. 7. Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris. Secundùm misericordiam tuam memento mei tu: propter bonitatem tuam Domine. 8. Dulcis & rectes Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via. 9. Diriget mansuetos in judicio: docebit mites vias suas. 10. Universæ viæ Domini, misericordia & veritas, requirentibus testamentum ejus & testimonia ejus. 11. Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo: multum est enim. 12. Quis est homo qui timet Dominum? legem statuit ei in via, quam elegit. 13. Anima ejus in bonis demorabitur: & semen ejus hereditabit terram. 14. Firmamentum est Dominus timentibus eum: & testamentum ipsius ut manifestetur illis. 15. Oculi mei semper ad Dominum: quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos. 16. Respice in me, & miserere mei: quia unicus & pauper sum ego. 17. Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: de necessitatibus meis erue me. 18. Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte universa delicta mea. 19. Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt, & odio iniquo oderunt me. 20. Custodi animam meam, & erue me: non erubescam quoniam speravi in te. 21. Innocentes & recti adhæserunt mihi quia sustinui te. 22. Libera Deus Israel, ex omnibus tribulationibus suis.

Joan. 15. d. 25.

1. In finem Psalmus David. XXV.

A JUdica me Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: & in Domino sperans non infirmabor. 2. Proba me Domine, & tenta me: ure renes meos & cor meum. 3. Quoniam misericordia tua ante oculos meos est: & complacui in veritate tua. 4. Non sedi cum concilio vanitatis: & cum iniqua gerentibus non introibo. 5. Odivi Ecclesiam malignantium: & cum impiis non sedebo. 7. Lavabo inter innocentes manus meas: & circumdabo altare tuum Domine: 7. Ut audiam vocem laudis, & enarrem universa mirabilia tua. 8. Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. 9. Ne perdas cum impiis Deus animam meam, & cum viris sanguinum vitam meam: 10. In quorum manibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est muneribus. 11. Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me, & miserere mei. 12. Pes meus stetit in directo: in Ecclesiis benedicam te Domine.

1. Psalmus David priusquam liniretur. XXVI.

A DOmine illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? 2. Dum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas: Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt & ceciderunt. 3. Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum. Si exurgat adversum me prælium, in hoc ego sperabo. 4. Unam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ: Ut videam voluptatem Domini, & visitem templum ejus. 5. Quoniam abscondit me in tabernaculo suo: in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui. 6. In petra exaltavit me: & nunc exaltavit caput meum super inimicos meos. Circuivi, & immolavi in tabernaculo ejus hostiam vociferationis: cantabo, & psalmum dicam Domino. 7. Exaudi Domine vocem meam, qua clamavi ad te: miserere mei, & exaudi me. 8. Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea: faciem tuam Domine requiram. 9. Ne avertas faciem tuam à me: ne declines in ira à servo tuo. Adjutor meus esto: ne derelinquas me, neque despicias me Deus salutaris meus. 10. Quoniam pater meus, & mater mea, dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me. 11. Legem pone mihi Domine in via tua: & dirige me in semitam rectam propter inimicos meos. 12. Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi. 13. Credo videre bona Domini in terra viventium. 14. Expecta Dominum, viriliter age: & confortetur cor tuum, & sustine Dominum.

Psalmus ipsi David. XXVII.

A 1 AD te Domine clamabo, Deus meus ne sileas à me: ne quando taceas à me, & assimilabor descendentibus in lacum. 2. Exaudi Domine vocem deprecationis meæ dum oro ad te: dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum. 3. Ne simul trahas me cum peccatoribus: & cum operantibus iniquitatem ne perdas me. Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. 4. Da illis secundùm opera eorum, & secundum nequitiam adinventionum ipsorum. Secundùm opera manuum eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipsis. 5. Quoniam non intellexerunt opera Domini, & in opera manuum ejus destrues illos, & non ædificabis eos. 6. Benedictus Dominus: quoniam exaudivit vocem deprecationis meæ. 7. Dominus adjutor meus, & protector meus: in ipso speravit cor meum, & adjutus sum. Et refloruit caro mea: & ex voluntate mea confitebor ei. 8. Dominus fortitudo plebis suæ: & protector salvationum christi sui est. 9. Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hereditati tuæ: & rege eos, & extolle illos usque in æternum.

1. Psalmus David in consummatione tabernaculi. XXVIII.

AFferte Domino filii Dei: afferte Domino filios arietum. 2. Afferte Domino gloriam & honorem, A
afferte Domino gloriam nomini eius; adorate Dominum in atrio sancto eius. 3. Vox Domini su-
per aquas, Deus maiestatis intonuit: Dominus super aquas multas. 4. Vox Domini in virtute: vox Do-
mini in magnificentia. 5. Vox Domini confringentis cedros: & confringet Dominus cedros Libani. 6.
Et comminuet eas tamquam vitulum Libani; & dilectus quemadmodum filius unicornium. 7. Vox Do-
mini intercidentes flammam ignis: 8. Vox Domini concutientis desertum: & commovebit Dominus de-
sertum Cades. 9. Vox Domini præparantis cervos, & revelabit condensa: & in templo eius omnes dicent
gloriam. 10. Dominus diluvium inhabitare facit; & sedebit Dominus rex in æternum. 11. Dominus
virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace.

1. Psalmus Cantici, In dedicatione domus David. XXIX.

2 EXaltabo te Domine quoniam suscepisti me: nec delectasti inimicos meos super me. 3. Domine Deus A
meus clamavi ad te, & sanasti me. 4. Domine eduxisti ab inferno animam meam salvasti me à de-
scendentibus in lacum. 5. Psallite Domino sancti eius: & confitemini memoriæ sanctitatis eius. 6. Quo-
niam ira in indignatione eius: & vita in voluntate eius. Ad vesperum demorabitur fletus; & ad matuti-
num lætitia. 7. Ego autem dixi in abundantia mea: Non movebor in æternum. 8. Domine in volunta-
te tua, præstitisti decori meo virtutem. Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. 9. Ad te
Domine clamabo; & ad Deum meum deprecabor. 10. Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendo in
corruptionem? Numquid confitebitur tibi pulvis, aut annuntiabit veritatem tuam? 11. Audivit Domi-
nus, & misertus est mei: Dominus factus est adiutor meus. 12. Convertisti planctum meum in gaudium
mihi: conscidisti saccum meum, & circumdedisti me lætitia: 13. Ut cantet tibi gloria mea, & non com-
pungar: Domine Deus meus in æternum confitebor tibi.

1. In finem, Psalmus David, pro extasi. XXX.

2 IN te Domine speravi, non confundar in æternum: in iustitia tua libera me. 3. Inclina ad me aurem A
tuam, accelera ut eruas me. Esto mihi in Deum protectorem; & in domum refugii, ut salvum me
facias. 4. Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & enu-
Luc. 23. f. tries me. 5. Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi; quoniam tu es protector meus. 6. In
46. manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me Domine Deus veritatis. 7. Odisti observantes va-
nitates, supervacuè. Ego autem in Domino speravi: 8. Exultabo, & lætabor in misericordia tua. Quo-
niam respexisti humilitatem meam, salvasti de necessitatibus animam meam. 9. Nec conclusisti me in ma-
nibus inimici: statuisti in loco spatioso pedes meos. 10. Miserere mei Domine quoniam tribulor: con-
turbatus est in ira oculus meus, anima mea, & venter meus: 11. Quoniam defecit in dolore vita mea, &
anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate virtus mea: & ossa mea conturbata sunt. 12. Super
omnes inimicos meos factus sum opprobrium & vicinis meis veldè, & timor notis meis. Qui videbant me,
foras fugerunt à me: 13. Oblivioni datus sum, tanquam mortuus à corde. Factus sum tamquam vas per-
ditum: 14. Quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu. In eo dum conveni-
rent simul adversum me accipere animam meam consiliati sunt. 15. Ego autem in te speravi Domine: di-
xi: Deus meus es tu: 16. In manibus tuis sortes meæ. Eripe me de manu inimicorum meorum, & à per- B
sequentibus me. 17. Illustra faciem tuam super servum tuum, salvum me fac in misericordia tua: 18.
Domine non confundar: quoniam invocavi te. Erubescant impii, & deducantur in infernum: 19. muta
fiant labia dolosa. Quæ loquuntur adversus iustum iniquitatem, in superbia, & in abusione. 20. Quam
magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te. Perfecisti eis, qui sperant in
te, in conspectu filiorum hominum. 21. Abscondes eos in abscondito faciei tuæ à conturbatione homi-
num. Proteges eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum. 22. Benedictus Dominus: quoniam
mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita. 23. Ego autem dixi in excessu mentis meæ: Pro-
iectus sum à facie oculorum tuorum. Ideò exaudisti vocem orationis meæ, dum clamarem ad te. 24. Di-
ligite Dominum omne sancti eius: quoniam veritatem requiret Dominus, & retribuet abundanter facien-
tibus superbiam. 25. Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino.

Ipsi David intellectus. XXXI.

Rom. 4. b. 7. 1 BEati, quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata. 2. Beatus vir, cui non im- A
putavit Dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus. 3. Quoniam tacui, inveteraverunt os-
sa mea, dum clamarem tota die. 4. Quoniam die ac nocte gravata est super me manu tua: conversus sum
Isai. 65. d. 24 in ærumna mea, dum configitur spina. 5. Delictum meum cognitum tibi feci & iniustitiam meam non ab-
scondi. Dixi: Confitebor adversum me iniustitiam meam Domino: & tu remisisti impietatem peccati
mei. 6. Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno. Veruntamen in diluvio aquarum mul-
tarum, ad eum non approximabunt. 7. Tu es refugium meum à tribulatione, quæ circumdedit me: exul-
tatio mea erue me à circundantibus me. 8. Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac, qua gradie-
ris: firmabo super te oculos meos. 9. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. In ca-
mo & fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te. 10. Multa flagella peccatoris, spe-
rantem autem in Domino misericordia circumdabit. 11. Letamini in Domino & exultate iusti, & glo-
riamini omnes recti corde.

Psalmus David. XXXII.

1 EXultate iusti in Domino: rectos decet collaudatio. 2. Confitemini Domino in cithara: in psalterio A
decem chordarum psallite illi. 3. Cantate ei canticum novum: benè psallite ei in vociferatione.
4. Quia rectum est verbum Domini, & omnia opera eius in fide. 5. Diligit misericordiam & iudicium:
misericordia Domini plena est terra. 6. Verbo Domini cæli firmati sunt & spiritu oris eius omnis virtus
Judith. 16. eorum. 7. Congregans sicut in utre aquas maris ponens in thesauris abyssos. 8. Timeat Dominum om-
cap. 27. nis terra: ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem. 9. Quoniam ipse dixit, & facta sunt:
ipse mandavit, & creata sunt. 10. Dominus dissipat consilia gentium: reprobat autem cogitationes popu-
lorum, & reprobat consilia principium. 11. Consilium autem Domini in æternum manet: cogitationes
cordis eius in generatione & generationem. 12. Beata gens, cuius est Dominus, Deus eius; populus, quem
elegit in hereditatem sibi. 13. De cælo respexit Dñs. vidit omnes filios hominum. 14. De præparato habitacu-
lo suo respexit super omnes, qui habitant terram. 15. Qui finxit sigillatim corda eorum qui intelligit omnia
opera

opera eorum. 16. Non salvatur rex per multam virtutem & gigas non salvabitur in multitudine virtutis suæ.
17. Fallax equus ad salutem: in abundantia autem virtutis suæ non salvabitur. 18. Ecce oculi Domini
super metuentes eum: & in eis, qui sperant super misericordia ejus. 19. Ut eruat à morte animas eorum:
& alat eos in fame. 20. Anima nostra sustinet Dominum: quoniam adjutor & protector noster est. 21.
Quia in eo lætabitur cor nostrum: & in nomine sancto ejus speravimus. 22. Fiat misericordia tua Domine
super nos quemadmodum speravimus in te.

1. David, cùm immutavit vultum suum coram Achimelech, & dimisit eum & abiit. (1. Reg. 21.) XXXIII.

A 2 Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus ejus in ore meo. 3. In Domino laudabitur ani-
ma mea: audiant mansueti, & lætentur. 4. Magnificate Dominum mecum: & exaltemus nomen
ejus in idipsum, 5. Exquisivi Dominum, & exaudivit me: & ex omnibus tribulationibus meis eripuit
me. 6. Accedite ad eum, & illuminamini: & facies vestræ non confundentur. 7. Iste pauper clamavit,
& Dominus exaudivit eum: & de omnibus tribulationibus ejus salvavit eum. 8. Immittet angelus Domi-
ni in circuitu timentium eum: & eripiet eos. 9. Gustate, & videte quoniam suavis est Dominus: beatus
vir, qui sperat in eo. 10. Timete Dominum omnes sancti ejus: quoniam non est inopia timentibus eum.
11. Divites eguerunt & esurierunt: inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono. 12. Venite Fi-
lii, audite me: timorem Domini docebo vos. 13. Quis est homo qui vult vitam: diligit dies videre bo- Luc.1. f.53.
nos? 14. Prohibe linguam tuam à malo: & labia tua ne loquantur dolum. 15. Diverte à malo, & fac bo- 1.Pet.3.v.10
num: inquire pacem, & persequere eam. 16. Oculi Domini super justos: & aures eius in preces eorum.
17. Vultus autem Domini super facientes mala: ut perdat de terra memoriam eorum. 18. Clamaverunt Eccl.15.d.
iusti, & Dominus exaudivit eos: & ex omnis tribulationibus eorum liberavit eos. 19. Justa est Dominus 20. Hebr.4.
iis, qui tribulato sunt corde: & humiles spiritu salvabit. 20. Multæ tribulationes iustorum: & de omni- d.13.
bus his liberabit eos Dominus. 21. Custodit Dominus omnia ossa eorum: unum ex his non conteretur.
22. Mors peccatorum pessima: & qui oderunt iustum delinquent. 23. Redimet Dominus animas servo-
rum suorum: & non delinquent omnes qui sperant in eo.

1. Ipsi David. XXXIV.

A Judica Domine nocentes me, expugna impugnantes me. 2. Apprehende arma & scutum: & exurge in
adiutorium mihi. 3. Effunde frameam, & conclude adversus eos, qui persequuntur me: dic animæ
meæ: Salus tua ego sum. 4. Confundantur & revereantur, quærentes animam meam. Avertantur retror- Infr. 39 d. 15.
sum, & confundantur cogitantes mihi mala. 5. Fiant tamquam pulvis ante faciem venti: & angelus Do-
mini coarctans eos. 6. Fiat via illorum tenebræ & lubricum: & angelus Domini persequens eos. 7. Quo-
niam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: supervacue exprobraverunt animam meam. 8. Ve-
niat illi laqueus, quem ignorat: & captio, quam abscondit, apprehendat eum: & in laqueum cadat in ip-
sum. 9. Anima autem mea exultabit in Domino: & delectabitur super salutari suo. 10. Omnia ossa mea
dicent: Domine, quis similis tibi? Eripiens inopem de manu fortiorum ejus: egenum & pauperem à diri-
pientibus eum. 11. Surgentes testes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me. 12. Retribuebant mihi
mala pro bonis: sterilitatem animæ meæ. 13. Ego autem cùm mihi molesti essent, induebar cilitio: Hu-
miliabam in ieiunio animam meam: & oratio mea in sinu meo convertetur. 14. Quasi proximum, & qua-
si fratrem nostrum, sic complacebam: quasi lugens & contristatus sic humiliabar. 15. Et adversum me læ-
tati sunt, & convenerunt: congregata sunt super me flagella, & ignoravi. 16. Dissipati sunt, nec com-
puncti, tentaverunt me, subsannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis. 17. Do-
mine quando respicies? restitue animam meam à malignitate eorum, à leonibus unicam meam. 18. Con-
fitebor tibi in ecclesia magna, in populo gravi laudabo te. 19. Non supergaudeant mihi qui adversantur Joan.15.d. 25.
B mihi iniquè: qui oderunt me gratis & annuunt oculis. 20. Quoniam mihi quidem pacificè loquebantur:
& in iracundia terræ loquentes, dolos cogitabant. 21. Et dilataverunt super me os suum: dixerunt: Euge
euge, viderunt oculi nostri. 22. Vidisti Domine, ne sileas: Domine ne discedas à me. 23. Exurge &
intende iudicio meo: Deus meus, & Dominus meus, in causam meam. 24. Judica me secundùm iusti-
tiam tuam Domine Deus meus, & non supergaudeant mihi. 25. Non dicant in cordibus suis: Euge, eu-
ge, animæ nostræ: nec dicant: Devoravimus eum. 26. Erubescant & revereantur simul, qui gratulantur
malis meis. Induantur confusione & reverentia qui magna loquuntur super me. 27. Exultent & lætentur
qui volunt iustitiam meam: & dicant semper: Magnificetur Dominus, qui volunt pacem servis eius.
28. Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam, tota die laudem tuam.

1. In finem, servo Domini ipsi David. XXXV. Sup.14.a.5.

A 2 Dixit iniustus ut delinquat in semetipso: non est timor Dei ante oculos eius. 3. Quoniam dolosè
egit in conspectu eius: ut inveniatur iniquitas eius ad odium. 4. Verba oris eius iniquitas, & do-
lus: noluit intelligere ut benè ageret. 5. Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni viæ non bo-
næ, malitiam autem non odivit. 6. Domine in cælo misericordia tua: & veritas tua usque ad nubes. 7.
Justitia tua sicut montes Dei: iudicia tua abyssus multa. Homines, & iumenta salvabis Domine: 8. Que-
madmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus. Filii autem hominum, in tegmine alarum tuarum
sperabunt. 9. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuæ potabis eos. 10. Quoniam
apud te est fons vitæ: & in lumine tuo videbimus lumen. 11. Prætende misericordiam tuam scientibus te, &
iustitiam tuam his, qui recto sunt corde. 12. Non veniat mihi pes superbiæ: & manus peccatoris non moveat
me. 13. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt stare.

1. Psalmus ipsi David. XXXVI.

A Noli æmulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem. 2. Quoniam tamquam fœ-
num velociter arescent: & quemadmodum olera herbarum citò decident. 3. Spera in Domino &
fac bonitatem: & inhabita terram, & pasceris in divitiis eius. 4. Delectare in Domino: & dabit tibi pe-
titiones cordis tui. 5. Revela Domino viam tuam, & spera in eo: & ipse faciet. 6. Et educet quasi lu-
men iustitiam tuam, & iudicium tuum tamquam meridiem. 7. Subditus esto Domino, & ora eum. No-
li æmulari in eo qui prosperatur in via sua; in homine faciente iniustitias. 8. Desine ab ira, & derelinque
furorem: noli æmulari ut maligneris.

9. Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinentes autem Dominum, ipsi hereditabunt terram.
Matt.5.a.4 10. Et adhuc pusillum, & non erit peccator: & quæres locum ejus, & non invenies. 11. Mansueti autem
hereditabunt terram, & delectabuntur in moltitudine pacis, 12. Observabit peccator justum: & stridebit
super eum dentibus suis, 13. Dominus autem irridebit eum: quoniam prospicit quod veniet dies ejus.
14. Gladium evaginaverunt peccatores: intenderunt arcum suum, Ut deiiciant pauperem & inopem: ut trucident rectos corde. 15. Gladius eorum intret in corda ipsorum: & arcus eorum confringatur. 16. Melius
est modicum justo, super divitias peccatorum multas. 17. Quoniam brachia peccatorum conterentur;
confirmat autem justos Dominus. 18. Novit Dominus dies immaculatorum: & hereditas eorum in æternum erit, 19. non confundentur in tempore malo; & in diebus famis saturabuntur; Quia peccatores peribunt. 20. Inimici verò Domini mox ut honorificati fuerint & exaltati: deficientes, quemadmodum fumus deficient. 21. Mutuabitur peccator, & non solvet: justus autem miseretur & tribuet. 22. Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei disperibunt. 23. Apud Dominum gressus hominis dirigentur: & viam ejus volet. 24. Cum ceciderit, non collidetur: quia Dominus supponit manum suam. 25. Junior fui, etenim senui: & non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem. B
26. Tota die miseretur & commodat: & semen illius in benedictione erit. 27. Declina à malo, & fac bonum: & inhabita in sæculum sæculi. 28. Quia Dominus amat judicium, & non derelinquet sanctos suos:
in æternum conservabuntur. Injusti punientur: & semen impiorum peribit. 29. Justi autem hereditabunt
terram: & inhabitabunt in sæculum sæculi super eam, 30. Os justi meditabitur sapientiam, & lingua ejus
Prov. 31. d. 26. Isai. 51. cap. 7. loquetur judicium. 31. Lex Dei ejus in corde ipsius: & non supplantabuntur gressus ejus. 32. Considerat peccator justum: & quærit mortificare eum. 33. Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus: nec
damnabit eum cum judicabitur illi, 34. Expecta Dominum, & custodi viam ejus: & exaltabit te ut hereditate capias terram: cum perierint peccatores videbis. 35. Vidi impium superexaltatum, & elevatum
sicut cedros Libani. 36. Et transivi, & ecce non erat: & quæsivi eum, & non est inventus locus ejus. 37.
Custodi innocentiam, & vide æquitatem; quoniam sunt reliquiæ homini pacifico. 38. Injusti autem disperibunt simul: reliquiæ impiorum interibunt. 39. Salus autem justorum à Domino: & protector eorum
in tempore tribulationis. 40. Et adjuvabit eos Dominus, & liberabit eos, & eruet eos à peccatoribus, &
salvabit eos: quia speraverunt in eo.

1. Psalmus David in rememorationem de Sabbato. XXXVII.

Sup. 6. a. 2. 2. DOmine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. 3. Quoniam sagittæ tuæ infixæ
sunt mihi: & confirmasti super me manum tuam. 4. Non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ: A
non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum. 5. Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput
meum: & sicut onus grave gravatæ sunt super me. 6. Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ, à facie
insipientiæ meæ. 7. Miser factus sum & curvatus sum usque in finem: tota die contristatus ingrediebar.
8. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: & non est sanitas in carne mea. 9. Afflictus sum & humiliatus sum nimis: rugiebam à gemitu cordis mei. 10. Domine, ante te omne desiderium meum: & gemitus meus à te non est absconditus. 11. Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea: & lumen oculorum meorum, & ipsum non est meeum. 12. Amici mei, & proximi mei adversum me appropinquaverunt, & steterunt. 13. Et qui juxta me erant, de longe steterunt: Et vim faciebant qui quærebant animan meam. Et qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates: & dolos tota die meditabantur.
14. Ego autem tamquam surdus non audiebam: & sicut mutus non aperiens os suum. 15. Et factus sum
sicut homo non audiens: & non habens in ore suo redargutiones. 16. Quoniam in te Domine speravi: tu
exaudies me Domine Deus meus. 17. Quia dixi: Nequando supergaudeant mihi inimici mei, & dum
commoventur pedes mei, super me magna locuti sunt. 18. Quoniam ego in flagella paratus sum: & dolor
meus in conspectu meo semper. 19. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: & cogitabo pro peccato
meo. 20. Inimici autem mei vivunt, & confirmati sunt super me: & moltiplicati sunt qui oderunt me iniquè. 21. Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi: quoniam sequebar bonitatem. 22. Ne derelinquas me Domine Deus meus: ne dicesseris à me. 23. Intende in adjutorium meum, Domine Deus
salutis meæ.

1. In finem ipsi Idithum, Canticum David. XXXVIII.

2. DIxi: Custodiam viam meas: ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cùm
consisteret peccator adversum me. 3. Obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis: & dolor meus A
renovatus est. 4. Concaluit cor meum intra me: & in meditatione mea exardescet ignis. 5. Locutus sum
in lingua mea: Notum fac mihi Domine finem meum, Et numerum dierum meorum quis est: ut sciam
quid desit mihi. 6. Ecce mensurabiles posuisti dies meos: & substantia mea tamquam nihilum ante te.
Veruntamen universa vanitas, omnis homo vivens. 7. Veruntamen in imagine pertransit homo: sed &
frustrà conturbatur. Thesaurizat: & ignorat cui congregabit ea. 8. Et nunc quæ est expectatio mea? nonne Dominus? & substantia mea apud te est. 9. Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: opprobrium insipienti dedisti me. 10. Obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu fecisti: 11. Amove à me plagas
tuas. 12. A fortitudine manus tuæ ego defeci in increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut aranean animam ejus: veruntamen vanè conturbatur omnis homo. 13. Exaudi orationem meam Domine, & deprecationem meam: auribus percipe lacrymas meas. Ne sileas: quoniam advena ego sum apud te, & peregrinus, sicut omnes patres mei. 14. Remitte mihi, ut refrigerer
priùs quàm abeam, & ampliùs non ero.

1. In finem, Psalmus ipsi David. XXXIX.

2. EXpectans expectavi Dominum, & intendit mihi. 3. Et exaudivit preces meas: & eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fæcis. Et statuit super petram pedes meos: & direxit gressus meos. 4. Et immisit in os meum canticum novum, carmen Deo nostro. Videbunt multi & timebunt: & sperabunt in Domino. A

5. Bea-

5. Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius: & non respexit in vanitates & insanias falsas. 6. Multa fecisti
tu Domine Deus meus mirabilia tua, & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Annuntiavi & locutus
sum: multiplicati sunt super numerum. 7. Sacrificium & oblationem noluisti: aures autem perfecisti mihi.
Holocaustum & pro peccato non postulasti: 8. Tunc dixi: Ecce venio. In capite libri scriptum est de me.
9. ut facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei. 10. Annuntiavi iusti-
tiam tuam in ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo: Domine tu scisti. 11. Iustitiam tuam non ab-
scondi in corde meo: veritatem tuam & salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam, & veritatem
tuam, à concilio multo. 12. Tu autem Domine ne longè facias miserationes tuas à me: misericordia tua & ve-
ritas tua semper susceperunt me, 13. Quoniam circumdederunt me mala, quorum non est numerus: com- Infr. 69. a. 1
prehenderunt me iniquitates meæ, & non potui ut viderem. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei, & Sup. 34. a. 4.
cor meum dereliquit me. 14. Complaceat tibi Domine ut eruas me: Domine ad adiuvandum me respice. 15.
Confundantur & revereantur simul, qui quærunt animam meam, ut auferant eam. Convertantur retrorsum,
& revereantur qui volunt mihi mala. 16. Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi: Euge, euge.
17. Exultent & lætentur super te omnes quærentes te: & dicant semper: Magnificetur Dominus, qui diligunt
salutare tuum. 18. Ego autem mendicus sum, & pauper, Dominus solicitus est mei. Adiutor meus, & pro-
tector meus tu es: Deus meus ne tardaveris.

1. In finem, Psalmus ipsi David. XL.

A 2 BEatus qui intelligit super egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. 3. Dominus con-
servet eum, & vivificet eum, & beatum faciat eum in terra: & non tradat eum in animam inimicorum
eius. 4. Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: universum stratum eius versasti in infirmitate eius.
5. Ego dixi: Domine miserere mei: sana animam meam, quia peccavi tibi. 6. Inimici mei dixerunt mala mi-
hi: Quando morietur, & peribit nomen eius? 7. Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur, cor eius
congregavit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras, & loquebatur 8. in idipsum. Adversum me susurrabant om-
nes inimici mei, adversum me cogitabant mala mihi. 9. Verbum iniquum constituerunt adversum me: Num- Act. 1. c. 16.
quid qui dormit non adiiciet ut resurgat? 10. Etenim homo pacis meæ, in quo speravi, qui edebat panes
meos, magnificavit super me supplantationem. 11. Tu autem Domine miserere mei, & resuscita me, & retri-
buam eis. 12. In hoc cognovi quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me. 13. Me
autem propter innocentiam suscepisti, & confirmasti me in conspectu tuo in æternum. 14. Benedictus Domi-
nus Deus Israel à sæculo, & usque in sæculum: fiat, fiat.

1. In finem, Intellectus filiis Core. XLI.

A 2 QUemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus. 3. Sitivit ani-
ma mea ad Deum fortem vivum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei? 4. Fuerunt mihi la-
crymæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus? 5. Hæc recordatus sum, &
effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei: In
voce exultationis, & confessionis: sonus epulantis. 6. Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, 7. Et Deus meus. Ad meipsum anima mea
conturbata est: propterea memor ero tui de terra Iordanis, & Hermoniim à monte modico. 8. Abyssus abys-
sum invocat, in voce cataractarum tuarum. Omnia excelsa tua, & fluctus tui super me transierunt. 9. In
die mandavit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius. Apud me oratio Deo vitæ meæ, 10. Di-
cam Deo: Susceptor meus es, Quare oblitus es mei? & quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?
11. Dum confringuntur ossa mea, exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici: Dum dicunt mihi per sin-
gulos dies: Ubi est Deus tuus? 12. Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me? Spera in Deo, quo-
niam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus.

Psalmus David. XLII.

A 1 IUdica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta, ab homine iniquo & doloso erue me. 2.
Quia tu es Deus fortitudo mea, quare me repulisti? & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?
3. Emitte lucem tuam & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum tuum, &
in tabernacula tua. 4. Et introibo ad altare Dei, ad Deum, qui lætificat iuventutem meam. Confitebor tibi
in cithara Deus Deus meus: 5. Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam
adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

1. In finem, Filiis Core ad intellectum. XLIII.

A 2 DEus auribus nostris audivimus, patres nostri annuntiaverunt nobis, Opus, quod operatus es in diebus Ro. 8. g. 36.
eorum, & in diebus antiquis. 3. Manus tua gentes disperdidit, & plantasti eos, afflixisti populos,
& expulisti eos: 4. Nec enim in gaudio suo possiderunt terram; & brachium eorum non salvavit eos, Sed dex-
tera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui: quoniam complacuisti in eis. 5. Tu es ipse rex meus
& Deus meus, qui mandas salutes Iacob. 6. In te inimicos nostros ventilabimur cornu, & in nomine tuo sper-
nemus insurgentes in nobis. 7. Non enim in arcu meo sperabo: & gladius meus non salvabit me. 8. Salvasti
enim nos de affligentibus nos, & odientes nos confudisti. 9. In Deo laudabimus tota die, & in nomine tuo
confitebimur in sæculum. 10. Nunc autem repulisti & confudisti nos: & non egredieris Deus in virtutibus
nostris. 11. Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros: & qui oderunt nos, diripiebant sibi. 12. Dedisti
nos tanquam oves escarum: & in gentibus dispersisti nos. 13. Vendidisti populum tuum sine pretio, & non
fuit multitudo in commutationibus eorum. 14. Posuisti nos opprobrium vicinis nostris, subsannationem & de-
risum his, qui sunt in circuitu nostro. 15. Posuisti nos in similitudinem Gentibus; commotionem capitis in
populis. 16. Tota die verecundia mea contra me est, & confusio faciei meæ cooperuit me. 17. A voce expro-
brantis & obloquentis, à facie inimici & persequentis. 18. Hæc omnia venerunt super nos, nec obliti sumus
te, & iniquè non egimus in testamento tuo. 19. Et non recessit retrò cor nostrum, & declinasti semitas nostras
à via tua: 20. Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis. 21. Si obliti sumus
nomen Dei nostri, & si expandimus manus nostras ad Deum alienum: 22. Nonne Deus requiret ista? ipse enim
novit abscondita cordis. Quoniam propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oves occisionis. 23.
Exurge, quare obdormis Domine? exurge, & ne repellas in finem.

24. Quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopiæ nostræ & tribulationis nostræ? 25. Quoniam humiliata est in
pulvere anima nostra, conglutinatus est in terra venter noster. 26. Exurge Domine, adiuva nos, & redime nos
propter nomen tuum.

1. In finem, pro iis qui commutabuntur, filiis Core, ad intellectum, Canticum pro dilecto. XLIV.

2 ERuctavit cor meum verbum bonum, dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribæ, velociter scri- A
bentis. 3. Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit te Deus
in æternum. 4. Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime. 5. Specie tua & pulchritudine tua inten-
de, prosperè procede, & regna, Propter veritatem & mansuetudinem, & iustitiam, & deducet te mirabiliter
Hebr. 1. c. 8. dextera tua. 6. Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis. 7. Sedes tua Deus in sæ-
culum sæculi: virga directionis virga regni tui. 8. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te
Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. 9. Myrrha, & gutta, & casia à vestimentis tuis, à domibus,
eburneis: ex quibus delectaverunt te. 10. Filiæ regum in honore tuo. Astitit regina à dextris tuis in vestitu de-
aurato: circumdata varietate. 11. Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliviscere populum tuum,
& domum patris tui. 12. Et concupiscet rex decorem tuum, quoniam ipse est Dominus Deus tuus, & adorabunt
eum. 13. Et filiæ Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur, omnes divites plebis. 14. Omnis gloria eius
filiæ regis ab intus, in fimbriis aureis. 15. Circumamicta varietatibus, Adducentur regi virgines post eam: pro-
ximæ eius afferentur tibi. 16. Afferentur in lætitia & exultatione: adducentur in templum regis. 7. Pro patribus
tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super omnem terram. 18. Memores erunt nominis tui in omni ge-
neratione & generationem. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in sæculum sæculi.

1. In finem, Filiis Core pro arcanis. Psalmus XLV.

2 DEus noster refugium, & virtus: adiutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis. 3. Propterea A
non timebimus dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris. 4. Sonuerunt & turbatæ
sunt aquæ eorum: conturbati sunt montes in fortitudine eius. 5. Fluminis impetus lætificat civitatem Dei, san-
ctificavit tabernaculum suum Altissimus. 6. Deus in medio eius, non commovebitur, adiuvabit eam Deus
manè diluculo. 7. Conturbatæ sunt gentes, & inclinata sunt regna, dedit vocem suam, mota est terra. 8. Do-
minus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Jacob. 9. Venite, & videte opera Domini, quæ posuit prodi-
gia super terram: 10. Auferens bella usque ad finem terræ. Arcum conteret & confringet arma, & scuta com-
buret igni. 11. Vacate, et videte quoniam ego sum Deus, exaltabor in gentibus, & exaltabor in terra. 12.
Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Jacob.

1. In finem, pro filiis Core, Psalmus XLVI.

2 OMnes Gentes plaudite manibus, iubilate Deo in voce exultationis. 3. Quoniam Dominus excelsus, ter- A
ribilis: Rex magnus super omnem terram: 4. Subiecit populos nobis, & gentes sub pedibus nostris.
5. Elegit nobis hereditatem suam, speciem Jacob, quam dilexit. 6. Ascendit Deus in iubilo, & Dominus in vo-
2. Reg. 6. ce tubæ. 7. Psallite Deo nostro, psallite, psallite, Regi nostro, psallite. 8. Quoniam Rex omnis terræ Deus,
psallite sapienter. 9. Regnabit Deus super Gentes, Deus sedet super sedem sanctam suam. 10. Principes popu-
lorum congregati sunt cum Deo Abraham, quoniam dii fortes terræ, vehementer elevati sunt.

1. Psalmus Cantici filiis Core secunda sabati. XLVII.

2 MAgnus Dominus, et laudabilis nimis in civitate Dei nostri, in monte sancto eius. 3. Fundatur exulta- A
tione universæ terræ mons Sion, latera Aquilonis, civitas Regis magni. 4. Deus in domibus eius co-
gnoscetur, cum suscipiet eam. 5. Quoniam ecce reges terræ congregati sunt, convenerunt in unum. 6. Ipsi vi-
dentes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt. 7. Tremor apprehendit eos. Ibi dolores ut partu-
rientis, 8. In spiritu vehementi conteres naves Tharsis. 9. Sicut audivimus, sic vidimus in civitate Domini vir-
tutum, in civitate Dei nostri, Deus fundavit eam in æternum. 10. Suscepimus Deus misericordiam tuam, in me-
dio templi tui. 11. Secundùm nomen tuum Deus, & sic laus tua in fines terræ, iustitia plena est dextera tua. 12.
Lætetur mons Sion, & exultent filiæ Judæ, propter iudicia tua Domine. 13. Circumdate Sion, & complectimi-
ni eam, narrate in turribus eius. 14. Ponite corda vestra in virtute eius, & distribuite domos eius, ut enarretis in pro-
genie altera. 15. Quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum, & in sæculum sæculi, ipse reget nos in sæcula.

1. In finem, filiis Core Psalmus XLVIII.

2 AUdite hæc omnes Gentes, auribus percipite omnes, qui habitatis orbem. 3. Quique terrigenæ, & filii A
hominum, simul in unum dives & pauper. 4. Os meum loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei
prudentiam. 5. Inclinabo in parabolam aurem meam, aperiam in psalterio propositionem meam. 6. Cur timebo
Ps. 77. 2. in die mala? iniquitas calcanei mei circumdabit me. 7. Qui confidunt in virtute sua, & in multitudine divitia-
Mat. 13. 35. rum suarum gloriantur. 8. Frater non redimit, redimet homo, non dabit Deo placationem suam. 9. Et pretium
redemptionis animæ suæ, & laboravit in æternum, 10. Et vivet adhuc in finem. 11. Non videbit interitum,
cùm viderit sapientes morientes, simul insipiens, & stultus peribunt. Et relinquent alienis divitias suas. 12. Et
sepulchra eorum domus illorum in æternum. Tabernacula eorum in progenie, & progenie, vocaverunt nomi-
na sua in terris suis. 13. Et homo, cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus,
& similis factus est illis. 14. Hæc via illorum scandalum ipsis, & posteà in ore suo complacebunt. 15. Sicut oves
in inferno positi sunt, mors depascet eos. Et dominabuntur eorum iusti in matutino, & auxilium eorum vete-
rascet in inferno à gloria eorum. 16. Verumtamen Deus redimet animam meam de manu inferi, cùm acceperit
me. 17. Ne timueris cùm dives factus fuerit homo, & cùm multiplicata fuerit gloria domus eius. 18. Quoniam
cùm interierit, non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria eius. 19. Quia anima eius in vita ipsius bene-
dicc-

dicetur, & confitebitur tibi cùm benefeceris ei. 20. Introibit usque in progenies patruum suorum, & usque
in æternum non videbit lumen. 21. Homo, cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis
insipientibus, & similis factus est illis.

1. Psalmus Asaph. XLIX.

A DEus deorum Dominus locutus est, & vocavit terram. A solis ortu usque ad occasum: 2. Et Sion spe-
cies decoris eius. 3. Deus manifestè veniet: Deus noster & non silebit. Ignis in conspectu eius exarde-
scet, & in circuitu eius tempestas valida. 4. Advocabit cælum desursum, & terram discernere populum suum
5. Congregate illi sanctos eius, qui ordinant testamentum eius super sacrificia. 6. Et annuntiabunt cæli iusti-
tiam eius: quoniam Deus iudex est. 7. Audi populus meus, & loquar; Israel, & testificabor tibi: Deus Deus
tuus ego sum. 8. Non in sacrificiis tuis arguam te: holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. 9. Non
accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos. 10. Quoniam meæ sunt omnes feræ silvarum, iu-
menta in montibus & boves. 11. Cognovi omnia volatilia cæli; & pulchritudo agri mecum est. 12. Si esuriero non
dicam tibi: meus est enim orbis terræ, & plenitudo eius. 13. Numquid manducabo carnes taurorum? aut san-
guinem hircorum potabo? 14. Immola Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua. 15. Et invoca me
in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me. 16. Peccatori autem dixit Deus. Quare tu enarras iustitias
meas, & assumis testamentum meum per os tuum? 17. Tu verò odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos
retrorsum. 18. Si videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas. 19. Os tuum
abundavit malitia, & lingua tua concinnabat dolos. 20. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris, & adversus
filium matris tuæ ponebas scandalum; 21. Hæc fecisti, & tacui. Existimasti iniquè quòd ero tui similis, arguam
te, & statuam contra faciem tuam. 22. Intelligite hæc qui obliviscimini Deum, nequando rapiat, & non sit qui
eripiat. 23. Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter, quo ostendam illi salutare Dei.

1. In finem Psalmus David.
2. Cùm venit ad eum Nathan Propheta, quando intravit ad Betsabee. (2. Reg. 12.) L.

A 3 MIserere mei Deus, secundùm magnam misericordiam tuam, Et secundùm multitudinem miserationem
tuarum, dele iniquitatem meam. 4. Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda
me. 5. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. 6. Tibi soli pecca-
vi, & malum coram te feci, ut iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudicaris. 7. Ecce enim in iniquita-
tibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. 8. Ecce enim veritatem dilexisti, incerta & occulta Rom. 3. a. 4
sapientiæ tuæ manifestasti mihi. 9. Asperges me hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor.
10. Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata. 11. Averte faciem tuam à peccatis
mei, & omnes iniquitates meas dele. 12. Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innova invisceri- Lev. 14.
bus meis. 13. Ne proiicias me à facie tua: & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. 14. Redde mihi lætitiam Num. 19.
salutaris tui: & spiritu principali confirma me. 15. Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur. 16.
Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meæ, & exultabit lingua mea iustitiam tuam. 17. Domine, labia
mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam. 18. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem utique: ho-
locaustis non delectaberis. 19. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non
despicies. 20. Benignè fac Domine in bona voluntate tua Sion, ut ædificentur muri Ierusalem. 21. Tunc acce-
ptabis sacrificium iustitiæ, oblationes, & holocausta; tunc imponent super altare tuum vitulos.

1. In finem, Intellectus David.
2. Cùm venit Doeg Idumæus, & nuntiavit Sauli: Venit David in domum Achimelech. (1. Reg. 22. 9) LI.

A 3 QUid gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate. 4. Tota die iniustitiam cogitavit lingua tua; sicut
novacula acuta fecisti dolum. 5. Dilexisti malitiam super benignitatem; iniquitatem magis quàm loqui
æquitatem. 6. Dilexisti omnia verba præcipitationis, lingua dolosa. 7. Proptereà Deus destruet te in fi-
nem, evellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo; & radicem tuam de terra viventium. 8. Videbunt iusti, &
timebunt, & super eum ridebunt, & dicent: 9. Ecce homo qui non posuit Deum adiutorem suum: Sed spera-
bit in multitudinem divitiarum suarum, & prævaluit in vanitate sua. 10. Ego autem, sicut oliva fructifera in
domo Dei, speravi in misericordia Dei in æternum, & in sæculum sæculi. 11. Confitebor tibi in sæculum quia
fecisti, & expectabo nomen tuum, quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

1. In finem, Pro Maeleth intelligentiæ. David. LII.

A DIxit insipiens in corde suo: Non est Deus. 2. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus, Ps. 13. a. 1.
non est qui faciat bonum. 3. Deus de cælo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens, aut
requirens Deum. 4. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad
unum. 5. Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ut cibum panis. 6. Deum Rom. 3. b. 12
non invocaverunt: illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor. Quoniam Deus dissipavit ossa eorum qui ho-
minibus placent: confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos. Quis dabit ex Sion salutare Israel: cum converterit
Deus captivitatem plebis suæ, exultabit Jacob, & lætabitur Israel.

1. In finem, in carminibus intellectus David.
2. Cùm venissent Ziphæi, & dixissent ad Saul: Nonne David absconditus est apud nos? (1. Reg. 23. 19. & 26. 1.) LIII.

3 DEus in nomine tuo salvum me fac, & in virtute tua iudica me. 4. Deus exaudi orationem meam: auribus
percipe verba oris mei. 5. Quoniam alieni insurrexerunt adversum me, & fortes quæsierunt animam

meam: &c.

meam: & non proposuerunt Deum ante conspectum suum. 6. Ecce enim Deus adiuvat me: & Dominus su-
sceptor est animæ meæ. 7. Averte mala inimicis meis: & in veritate tua disperde illos. 8. Voluntarie sacri-
ficabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine: quoniam bonum est. 9. Quoniam ex omni tribulatione eri-
puisti me: & super inimicos meos despexit oculus meus.

1. In finem, in carminibus intellectus David. LIV.

2 EXaudi Deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam: 3. Intende mihi, & exaudi me: A
Contristatus sum in exercitatione mea: & conturbatus sum. 4. à voce inimici, & à tribulatione pecca-
toris. Quoniam declinaverunt in me iniquitates: & in ira molesti erant mihi. 5. Cor meum conturbatum est
in me: & formido mortis cecidit super me. 6. Timor & tremor venerunt super me: & contexerunt me tene-
bræ: 7. Et dixi: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? 8. Ecce elongavi fugiens:
& mansi in solitudine. 9. Expectabam eum, qui salvum me fecit à pusillanimitate spiritus, & tempestate.
10. Præcipita Domine, divide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem, & contradictionem in civitate. 11.
Die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas: & labor in medio eius, 12. & iniustitia. Et non de-
fecit de plateis eius usura, & dolus. 13. Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique.
Et si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo. 14. Tu verò homo
unanimis, dux meus, & notus meus: 15. Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo Dei ambulavi-
mus cum consensu. 16. Veniat mors super illos: & descendant in infernum viventes: Quoniam nequitiæ in ha-
bitaculis eorum, in medio eorum. 17. Ego autem ad Deum clamavi: & Dominus salvabit me. 18. Vespe-
re, & mane, & meridie narrabo & annuntiabo: & exaudiet vocem meam. 19. Redimet in pace animam
meam ab his, qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum. 20. Exaudiet Deus, & humilia-
Mat. 6.c.25. bit illos, qui est ante sæcula. Non enim est illis commutatio, & non timuerunt Deum: 21. Extendit manum
Luc. 12 c.22. suam in retribuendo. Contaminaverunt testamentum eius, 22. Divisi sunt ab ira vultus eius: & appropin-
1. Pet. 5. b.7. quavit cor illius. Molliti sunt sermones eius super oleum: & ipsi sunt iacula. 23. Iacta super Dominum curam
tuam, & ipse te enutriet, non dabit in æternum fluctuationem iusto. 24. Tu verò Deus deduces eos, in pu-
teum interitus. Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos, ego autem sperabo in te Domine.

In finem.

1. Pro populo, qui à Sanctis longè factus est, David in tituli inscriptionem, cùm tenuerunt eum Allophyli in Geth. (1. Reg. 21. 12.) LV.

2 MIserere mei Deus, quoniam conculcavit me homo: tota die impugnans tribulavit me. 3. Concul ca- A
verunt me inimici mei tota die, quoniam multi bellantes adversum me. 4. Ab altitudine diei time-
bo: ego verò in te sperabo. 5. In Deo laudabo sermones meos, in Deo speravi, non timebo quod faciat mi-
hi caro. 6. Tota die verba mea execrabantur: adversum me omnes cogitationes eorum, in malum. 7. In-
habitabunt & abscondent: ipsi calcaneum meum observabunt. Sicut sustinuerunt animam meam, 8. Pro ni-
hilo salvos facies illos: in ira populos confringes. Deus, 9. vitam meam annuntiavi tibi, posuisti lacrymas
meas in conspectu tuo, Sicut & in promissione tua, 10. tunc convertentur inimici mei retrorsum, In quacum-
que die invocavero te, ecce cognovi quoniam Deus meus es. 11. In Deo laudabo verbum, in Domino lau-
dabo sermonem, in Deo speravi, non timebo quid faciat mihi homo. 12. In me sunt Deus vota tua, quæ
reddam, laudationis tibi. 13. Quoniam eripuisti animam meam de morte, & pedes meos de lapsis, ut pla-
ceam coram Deo in homine viventium.

In finem.

1. Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, cùm fugeret à facie Saul in speluncam. (1. Reg. 22. 1. & 24. 4.)

2 MIserere mei Deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea. Et in umbra alarum tuarum
sperabo, donec transeat iniquitas. 3. Clamabo ad Deum altissimum, Deum qui benefecit mihi. A
4. Misit de cælo, & liberavit me, dedit in opprobrium conculcantes me. Misit Deus misericordiam suam, &
veritatem suam, 5. & eripuit animam meam de medio catulorum leonum, dormivi conturbatus. Filii ho-
minum dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus. 6. Exaltare super cælos Deus, & in om-
nem terram gloria tua. 7. Laqueum paraverunt pedibus meis, & incurvaverunt animam meam. Foderunt
ante faciem meam foveam, & inciderunt in eam. 8. Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, canta-
bo, & psalmum dicam. 9. Exurge gloria mea, exurge psalterium, & cithara, exurgam diluculo. 10. Con-
fitebor tibi in populis Domine, & psalmum dicam tibi in gentibus. 11. Quoniam magnificata est usque ad cæ-
los misericordia tua, & usque ad nubes veritas tua. 12. Exaltare super cælos Deus: & super omnem terram
gloria tua.

In finem.

1. Ne disperdas, David in tituli inscriptionem. LVII.

2 SI verè utique iustitiam loquimini, recta iudicate filii hominum. 3. Etenim in corde iniquitates opera-
mini, in terra iniustitias manus vestræ concinnant. 4. Alienati sunt peccatores à vulva, erraverunt ab A
utero, locuti sunt falsa. 5. Furor illis secundùm similitudinem serpentis sicut aspidis surdæ, & obturantis au-
res suas, 6. Quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter. 7. Deus conteret dentes
eorum in ore ipsorum, molas leonum confringet Dominus. 8. Ad nihilum devenient tamquam aqua decur-
rens, intendit arcum suum donec, infirmentur. 9. Sicut cera, quæ fluit, auferentur, supercecidit ignis, &
non viderunt solem. 10. Priusquam intelligerent spinæ vestræ rhamnum, sicut viventes, sic in ira absorbet
eos. 11. Lætabitur iustus cùm viderit vindictam, manus suas lavabit in sanguine peccatoris. 12. Et dicet ho-
mo. Si utique est fructus iusto, utique est Deus iudicans eos in terra.

In

In finem.

1. Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, quando misit Saul, & custodivit domum ejus, ut eum interficeret. (1. Reg. 19. 11.) LVIII.

A 2 ERipe me de inimicis meis Deus meus: & ab insurgentibus in me libera me. 3. Eripe me de operantibus
iniquitatem; & de viris sanguinum salva me. 4. Quia ecce ceperunt animam meam; irruerunt in
me fortes. 5. Neque iniquitas mea, neque peccatum meum Domine: sine iniquitate cucurri: & direxi. 6.
Exurge in occursum meum, & vide: & tu Domine Deus virtutum, Deus Israel. Intende ad visitandas omnes gentes: non miserearis omnibus, qui operantur iniquitatem. 7. Convertentur ad vesperam: & famem patientur ut canes, & circuibunt civitatem. 8. Ecce loquentur in ore suo, & gladius in labiis eorum: quoniam
quis audivit? 9. Et tu Domine deridebis eos: ad nihilum deduces omnes gentes. 10. Fortitudinem meam ad
te custodiam, quia Deus susceptor meus es: 11. Deus meus, misericordia eius præveniet me. 12. Deus
ostendet mihi super inimicos meos ne occidas eos: nequando obliviscantur populi mei. Disperges illos in virtute tua: & depone eos protector meus Domine: 13. Delictum oris eorum, sermonem labiorum ipsorum:
& comprehendantur in superbia sua. Et de execratione & mendacio annuntiabuntur. 14. in consummatione:
in ira consummationis, & non erunt. Et scient quia Deus dominabitur Iacob, & finium terræ, 15. Convertentur ad vesperam, & famem patientur ut canes: & circuibunt civitatem. 16. Ipsi dispergentur ad manducandum: si verò non fuerint saturati, & murmurabunt. 17. Ego autem cantabo fortitudinem tuam: & exultabo manè misericordiam tuam. Quia factus es susceptor meus, & refugium meum, in die tribulationis meæ.
18. Adiutor meus tibi psallam, quia Deus susceptor meus es: Deus meus misericordia mea.

In finem.

1. Pro his qui immutabuntur, in tituli inscriptionem ipsi David in doctrinam, 2. cùm succendit Mesopotamiam Syriæ, & Sobal, & convertit Ioab, & percussit Idumæam in valle Salinarum duodecim millia. (2. Reg. 8. 1. & 10. 7. & 1. Par. 18. 1.) LIX.

A 3 DEus repulisti nos, & destruxisti nos: iratus es, & misertus es nobis. 4. Commovisti terram, & conturbasti eam: sana contritiones eius, quia commota est. 5. Ostendisti populo tuo dura: potasti nos
vino compunctionis. 6. Dedisti metuentibus te significationem: ut fugiant à facie arcus: Ut liberentur dilecti tui: 7. salvum fac dextera tua, & exaudi me. 8. Deus locutus est in sancto suo: Lætabor & partibor Sichimam: & convallem tabernaculorum metibor. 9. Meus est Galaad, & meus est Manasses: & Ephraim fortitudo capitis mei. 10. Iuda rex meus: Moab olla spei meæ. In Idumæam extendam calceamentum meum: mihi alienigenæ subditi sunt. 11. Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumæam?
12. Nonne tu Deus, qui repulisti nos: & non egredieris Deus in virtutibus nostris? 13. Da nobis auxilium
de tribulatione: quia vana salus hominis, 14. In Deo faciemus virtutem: & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

In finem.

1. In hymnis David. LX.

A 2 EXaudi Deus deprecationem meam: intende orationi meæ. 3. A finibus terræ ad te clamavi: dum anxiaretur cor meum, in petra exaltasti me. Deduxisti me, 4. quia factus es spes mea: turris fortitudinis à facie inimici. 5. Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæcula: protegar in velamento alarum tuarum. 6. Quoniam tu Deus meus exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem timentibus nomen tuum. 7. Dies super
dies regis adiicies: annos eius usque in diem generationis & generationis. 8. Permanet in æternum in conspectu Dei: misericordiam & veritatem eius quis requiret? 9. Sic psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi: ut reddam vota mea de die in diem.

In finem.

1. Pro Idithun, Psalmus David. LXI.

A 2 NOnne Deo subiecta erit anima mea? ab ipso enim salutare meum. 3. Nam & ipse Deus meus, & salutaris meus: susceptor meus, non movebor amplius. 4. Quousque irruitis in hominem? interficitis universi vos: tamquam parieti inclinato & maceriæ depulsæ? 5. Verumtamen pretium meum cogitaverunt repellere, cucurri in siti: ore suo benedicebant, & corde suo maledicebant. 6. Verumtamen Deo subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea. 7. Quia ipse Deus meus, & salvator meus: adiutor
meus, non emigrabo. 8. In Deo salutare meum, & gloria mea: Deus auxilii mei, & spes mea in Deo est.
9. Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra: Deus adiutor noster in æternum. 10. Verumtamen vani filii hominum, mendaces filii hominum in stateris: ut decipiant ipsi de vanitate
in idipsum. 11. Nolite sperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiscere: divitiæ si affluant, nolite cor
apponere. 12. Semel locutus est Deus, duo hæc audivi, quia potestas Dei est, 13. & tibi Domine misericordia: quia tu reddes unicuique juxta opera sua.

Mat. 16. d. 27
Rom. 2. a. 6
1. Cor. 3. b. 8. Gal. 6. b. 5.

Psalmus David,

1. Cùm esset in deserto Idumææ. (1. Reg. 22. 5.) LXII.

A 2 DEus Deus meus ad te de luce vigilo. Sitivit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea. 3. In
terra deserta & invia, & inaquosa: sic in sancto apparui tibi, ut viderem virtutem tuam, & gloriam tuam.
4. Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te. 5. Sic benedicam te in vita mea:
& in nomine tuo levabo manus meas. 6. Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea: & labiis exultationis
laudabit os meum. 7. Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te: 8. quia fuisti
adiutor meus. Et in velamento alarum tuarum exultabo, 9. adhæsit anima mea post te: me suscepit dextera
tua.

tua. 10. Ipsi verò in vanum quæsierunt animam meam, introibunt in inferiora terræ: 11. tradentur in manus
gladii, partes vulpium erunt. 12. Rex verò lætabitur in Deo, laudabuntur omnes qui iurant in eo: quia
obstructum est os loquentium iniqua.

In finem.

1. Psalmus David. LXIII.

2 EXaudi Deus orationem meam cùm deprecor: à timore inimici eripe animam meam. 3. Protexisti me à
conventu malignantium à multitudine operantium iniquitatem. 4. Quia exacuerunt ut gladium lin-
guas suas: intenderunt arcum rem amaram, 5. ut sagittent in occultis immaculatum. 6. Subitò sagittabunt
eum, & non timebunt: firmaverunt sibi sermonem nequam. Narraverunt ut absconderent laqueos: dixe-
runt: Quis videbit eos? 7. Scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutinio. Accedet homo ad cor
altum: 8. & exaltabitur Deus. Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum: 9. Et infirmatæ sunt contra eos
linguæ eorum. Conturbati sunt omnes qui videbant eos: 10. & timuit omnis homo. Et annuntiaverunt opera
Dei: & facta eius intellexerunt. 11. Lætabitur iustus in Domino, & sperabit in eo, & laudabuntur omnes re-
cti corde.

In finem, Psalmus David.
1. Canticum Jeremiæ, & Ezechielis populo transmigrationis, cùm incipèrent exire. LXIV.

2 TE decet hymnus Deus in Sion: & tibi reddetur votum in Ierusalem. 3. Exaudi orationem meam; ad A
te omnis caro veniet. 4. Verba iniquorum prævaluerunt super nos, & impietatibus nostris tu propi-
tiaberis. 5. Beatus quem elegisti, & assumpsisti, inhabitabit in atriis tuis. Replebimur in bonis domus tuæ:
sanctum est templum tuum, 6. mirabile in æquitate. Exaudi nos Deus salutaris noster, spes omnium finium
terræ, & in mari longè. 7. Præparans montes in virtute tua, accinctus potentia: 8. qui conturbas profun-
dunt maris sonum fluctuum eius. Turbabuntur gentes, 9. & timebunt qui habitant terminos à signis tuis, exi-
tus matutini & vespere delectabis. 10. Visitasti terram & inebriasti eam, multiplicasti locupletare eam. Flu-
men Dei repletum est aquis, parasti cibum illorum: quoniam ita est præparatio eius. 11. Rivos eius inebria,
multiplica genimina eius, in stillicidiis eius lætabitur germinans. 12. Benedices coronæ anni benignitatis tuæ,
& campi tui replebuntur ubertate. 13. Pinguescent speciosa deserti, & exultatione colles accingentur. 14. In-
duti sunt arietes ovium, & valles abundabunt frumento: clamabunt, etenim hymnum dicent.

1. In finem, Canticum Psalmi resurrectionis. LXV.

2 IUbilate Deo omnis terra, psalmum dicite nomini ejus: date gloriam laudi ejus. 3. Dicite Deo quàm A
terribilia sunt opera tua Domine; in multitudine virtutis tuæ mentientur tibi inimici tui. 4. Omnis
terra adoret te, & psallat tibi, psalmum dicat nomini tuo. 5. Venite, & videte opera Dei: terribi-
lis in consiliis super filios hominum. 6. Qui convertit mare in aridam, in flumine pertransi-
bunt pede: ibi lætabimur in ipso. 7. Qui dominatur in virtute sua in æternum, oculi eius super
gentes respiciunt, qui exasperant non exaltentur in semetipsis. 8. Benedicite Gentes Deum nostrum: & audi-
tam facite vocem laudis eius, 9. Qui posuit animam meam ad vitam, & non dedit in commotionem pedes
meos. 10. Quoniam probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum. 11. Induxisti nos
in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro: imposuisti homines super capita nostra. 12. Transivimus
per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. 13. Introibo in domum tuam in holocaustis, reddam
tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea. 14. Et locutum est os meum, in tribulatione mea. 15. Holocau-
sta medullata offeram tibi cum incenso arietum, offeram tibi boves cum hircis. 16. Venite, audite, & nar-
rabo, omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ. 17. Ad ipsum ore meo clamavi, & exaltavi sub
lingua mea. 18. Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus. 19. Propterea exaudivit Deus,
& attendit voci deprecationis meæ. 20. Benedictus Deus, qui non amovit orationem meam, & misericordiam
suam à me.

In finem.

1. In hymnis, Psalmus Cantici David. LXVI.

2 DEus misereatur nostri, & benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos & misereatur nostri: 3. A
Ut cognoscamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus salutare tuum. 4. Confiteantur tibi popu-
li omnes. 5. Lætentur & exultent gentes, quoniam iudicas populos in æquitate, & gentes in terra dirigis. 6.
Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes, 7. terra dedit fructum suum. Benedicat nos
Deus, Deus noster, 8. benedicat nos Deus, & metuant eum omnes fines terræ.

In finem.

1. Psalmus Cantici ipsi David, LXVII.

2 EXurgat Deus, & dissipentur inimici ejus, & fugiant qui oderunt eum, à facie eius. 3. Sicut deficit fu-
mus, deficiant, sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei. 4. Et iusti epulentur A
& exultent in conspectu Dei, & delectentur in lætitia. 5. Cantate Deo, psalmum dicite nomini eius iter facite
ei, qui ascendit super occasum: Dominus nomen illi. Exultate in conspectu eius, turbabuntur à facie eius,
6. patris orphanorum, & iudicis viduarum. Deus in loco sancto suo: 7. Deus qui inhabitare facit unius mo-
ris in domo. Qui eduxit vinctos in fortitudine, similiter eos qui exasperant, qui habitant in sepulchris. 8.
Deus cum egredereris in conspectu populi tui, cum pertransires in deserto: 9. Terra mota est, etenim cæli di-
stillaverunt à facie Dei Sinai, à facie Dei Israel. 10. Pluviam voluntariam segregabis Deus hereditati tuæ, &
infirmata est, tu verò perfecisti eam. 11. Animalia tua habitabunt in ea, parasti in dulcedine tua pauperi,
Deus. 12. Dominus dabit verbum evangelizantibus, virtute multa. 13. Rex virtutum dilecti dilecti, & spe-
ciei domus dividere spolia. 14. Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ, & posteriora
dorsi eius in pallore auri. 15. Dum discernit cælestis reges super eam, nive dealbabuntur in Selmon, 16. Mons
Dei, mons pinguis. Mons coagulatus, mons pinguis, 17. ut quid suspicamini montes coagulatos? Mons,
in quo beneplacitum est Deo habitare in eo, etenim Dominus habitabit in finem. 18. Currus Dei decem
milli-

millibus multiplex, millia lætantium: Dominus in eis in Sina in sancto. 19. Ascendisti in altum, cepisti captivitatem
B accepisti dona in hominibus: Etenim non credentes, inhabitare Dominum Deum. 20. Benedictus Dominus die quoti-
die: prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum. 21. Deus noster, Deus salvos faciendi: & Domini Domini Eph. 4. b. 8.
exitus mortis. 22. Veruntamen Deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in
delictis suis. 23. Dixit Dominus: Ex Basan convertam, convertam in profundum maris: 24. Ut intingatur pes tuus
sanguine, lingua canum tuorum ex inimicis, ab ipso. 25. Viderunt ingressus tuos Deus, ingressus Dei mei;
regis mei qui est in sancto. 26. Prævenerunt principes coniuncti psallentibus in medio iuvencularum tympani-
striarum. 27. In Ecclesiis benedicite Deo Domino, de fontibus Israel. 28. Ibi Beniamin adolescentulus, in men-
tis excessu. Principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali. 29. Manda Deus virtuti
tuæ, confirma hoc Deus quod operatus es in nobis. 30. A templo tuo in Jerusalem, tibi offerent reges munera.
31. Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant eos, qui probati sunt
argento. Dissipa gentes, quæ bella volunt: 32. venient legati ex Ægypto: Æthiopia præveniet manus eius
Deo. 33. Regna terræ, cantate Deo: psallite Domino: psallite Deo, 34. qui ascendit super cælum cæli, ad
Orientem. Ecce dabit voci suæ vocem virtutis, 35. date gloriam Deo super Israel, magnificentia eius, & vir-
tus eius in nubibus. 36. Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israel ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi
suæ, benedictus Deus.

1. In finem, pro iis qui commutabuntur, David. LXVIII.

A 2. SAlvum me fac Deus: quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam. 3. Infixus sum in limo profundi,
& non est substantia. Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. 4. Laboravi clamans; raucæ
factæ sunt fauces meæ, defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum. 5. Multiplicati sunt super capillos ca-
pitis mei, qui oderunt me gratis. Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniustè: quæ non rapui,
tunc exolvebam. 6. Deus tu scis insipientiam meam: & delicta mea à te non sunt abscondita. 7. Non erubescant
in me qui expectant te Domine, Domine virtutum. Non confundantur super me qui quærunt te Deus Israel. 8.
Quoniam propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam. 9. Extraneus factus sum fratribus Ioan. 2. c. 17.
meis, & peregrinus filiis matris meæ. 10. Quoniam zelus domus tuæ comedit me: & opprobria exprobrantium Rom. 15. a. 3
tibi, ceciderunt super me. 11. Et operui in ieiunio animam meam, & factum est in opprobrium mihi: 12. Et
posui vestimentum meum cilicium: & factus sum illis in parabolam. 13. Adversum me loquebantur qui sedebant
in porta: & in me psallebant qui bibebant vinum. 14. Egò verò orationem meam ad te Domine, tempus bene-
placit Deus. In multitudine misericordiæ tuæ exaudi me, in veritate salutis tuæ. 15. Eripe me de luto, ut non
infigar, libera me ab iis qui oderunt me, & de profundis aquarum. 16. Non me demergat tempestas aquæ, ne-
que absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum. 17. Exaudi me Domine, quoniam beni-
gna est misericordia tua, secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. 18. Et ne avertas faciem
tuam à puero tuo, quoniam tribulor, velociter exaudi me. 19. Intende animæ meæ, & libera eam, propter
inimicos meos eripe me. 20. Tu scis improperium meum, & confusionem meam, & reverentiam meam. 21. In
B conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me: improperium expectavit cor meum & miseriam. Et sustinui qui si-
mul contristaretur, & non fuit, qui consolaretur, & non inveni. 22. Et dederunt in escam meam fel, & in siti Mat. 27. f. 18
mea potaverunt me aceto. 23. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones, & in scandalum. Rom. 11. b. 9
24. Obscurentur oculi eorum ne videant, & dorsum eorum semper incurva. 25. Effunde super eos iram tuam, &
furor iræ tuæ comprehendat eos. 26. Fiat habitatio eorum deserta, & in tabernaculis eorum non sit qui inhabi-
tet. 27. Quoniam quem tu percussisti, persecuti sunt: & super dolorem vulnerum meorum addiderunt. 28. Ap- Act. 1. d. 20
pone iniquitatem super iniquitatem eorum, & non intrent in iustitiam tuam. 29. Deleantur de Libro viventium
& cum iustis non scribantur. 30. Ego sum pauper & dolens, salus tua Deus suscepit me. 31. Laudabo nomen Dei
cum cantico, & magnificabo eum in laude, 32. Et placebit Deo super vitulum novellum, cornua producentem
& ungulas. 33. Videant pauperes & lætentur, quærite Deum, & vivet anima vestra, 34. Quoniam exaudivit
pauperes Dominus, & vinctos suos non despexit. 35. Laudent illum cæli & terra, mare, & omnia reptilia in eis.
36. Quoniam Deus salvam faciet Sion, & ædificabuntur civitates Juda. Et inhabitabunt ibi, & hereditate ac-
quirent eam. 37. Et semen servorum eius possidebit eam, & qui diligunt nomen eius, habitabunt in ea.

In finem, Psalmus David.
1. In rememorationem, quòd salvum fecerit eum Dominus. LXIX.

A 2. DEus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuvandum me festina. 3. Confundantur, & reverean-
tur, qui quærunt animam meam: 4. Avertantur retrorsum, & erubescant, qui volunt mihi mala: A-
vertantur statim erubescentes, qui dicunt mihi, Euge, euge. 5. Exultent & lætentur in te omnes qui quærunt
te, & dicant semper: Magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum. 6. Ego verò egenus, & pauper sum,
Deus adiuva me. Adiutor meus, & liberator meus es tu, Domine ne moreris.

Psalmus David,
1. Filiorum Jonadab, & priorum captivorum. LXX.

A IN te Domine speravi, non confundar in æternum, 2. in iustitia tua libera me, & eripe me. Inclina ad me
aurem tuam, & salva me. 3. Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum, ut salvum me facias,
Quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu. 4. Deus meus eripe me de manu peccatoris, et de
manu contra legem agentis et iniqui, 5. Quoniam tu es patientia mea Domine, Domine spes mea à iuventute
mea. 6. In te confirmatus sum ex utero, de ventre matris meæ tu es protector meus. In te cantatio mea semper,
7. tamquam prodigium factus sum multis, et tu adiutor fortis. 8. Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam
tuam; tota die magnitudinem tuam. 9. Ne proiicias me in tempore senectutis, cùm defecerit virtus mea, ne de-
relinquas me. 10. Quia dixerunt inimici mei mihi, et qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in
unum, 11. Dicentes Deus dereliquit eum, persequimini, et comprehendite eum, quia non est qui eripiat.
12. Deus

12. Deus ne elongeris à me, Deus meus in auxilium meum respice. 13. Confundantur, & deficiant detrahentes animæ meæ, operiantur confusione & pudore qui quærunt mala mihi. 14. Ego autem semper sperabo, & adiiciam super omnem laudem tuam. 15. Os meum annuntiabit iustitiam tuam, tota die salutare tuum. Quoniam non cognovi litteraturam, 16. introibo in potentias Domini, Domine memorabor iustitiæ tuæ solius. 17. Deus docuisti me à iuventute mea, & usque nunc pronuntiabo mirabilia tua, 18. Et usque in senectam & senium, Deus ne derelinquas me, Donec annuntiem brachium tuum generationi omni, quæ ventura est; Potentiam tuam, 19. & iustitiam tuam Deus usque in altissima, quæ fecisti magnalia, Deus quis similis tibi? 20. Quantas ostendisti mihi tribulationes multas, & malas, & conversus vivificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me, 21. Multiplicasti magnificentiam tuam, & conversus consolatus es me. 22. Nam & ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam, Deus psallam tibi in cithara, sanctus Israel. 23. Exaltabunt labia mea cùm cantavero tibi; & anima mea, quam redemisti. 24. Sed & lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam, cùm confusi & reveriti fuerint qui quærunt mala mihi.

Psalmus.
1. In Salomonem. LXXI.

2 DEus iudicium tuum regi da: & iustitiam tuam filio regis: Iudicare populum tuum in iustitia, & pauperes tuos in iudicio. 3. Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam. 4. Iudicabit pauperes populi, & salvos faciet filios pauperum: & humiliabit calumniatorem. 5. Et permanebit cum Sole, & ante Lunam, in generatione & generationem. 6. Descendet sicut pluvia in vellus, & sicut stillicidia stillantia super terram. 7. Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis, donec auferatur luna. 8. Et dominabitur à mari usque ad mare; & à flumine usque ad terminos orbis terrarum. 9. Coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent. 10. Reges Tharsis & insulæ munera offerent: reges Arabum & Saba dona adducent: 11. Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes servient ei: 12. Quia liberabit pauperem à potente, & pauperem, cui non erat adiutor. 13. Parcet pauperi & inopi: & animas pauperum salvas faciet. 14 Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum, & honorabile nomen eorum coram illo. 15. Et vivet, & dabitur ei de auro Arabiæ, & adorabunt de ipso semper: tota die benedicent ei. 16. Et erit firmamentum in terra in summis montium, superextolletur super Libanum fructus eius: & florebunt de civitate sicut fœnum terræ. 17. Sit nomen eius benedictum in sæcula: ante Solem permanet nomen eius. Et benedicentur in ipso omnes tribus terræ, omnes gentes magnificabunt eum. 18. Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia solus: 19. Et benedictum nomen maiestatis eius in æternum: & replebitur maiestate eius omnis terra: fiat, fiat. 20. Defecerunt laudes David filii Iesse. A

1. Psalmus Asaph. LXXII.

QUam bonus Israel Deus his, qui recto sunt corde. 2. Mei autem penè moti sunt pedes: penè effusi sunt gressus mei. 3. Quia zelavi super iniquos, pacem peccatorum videns. 4. Quia non est respectus morti eorum: & firmamentum in plaga eorum, 5. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur: 6. Ideò tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua. 7. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt in affectum cordis. 8. Cogitaverunt, & locuti sunt nequitiam: iniquitatem in excelso locuti sunt. 9. Posuerunt in cælum os suum: & lingua eorum transivit in terra. 10. Ideò convertetur populus meus hic: & dies pleni invenientur in eis. 11. Et dixerunt: Quomodo scit Deus, & si est scientia in excelso? 12. Ecce ipsi peccatores, & abundantes in sæculo, obtinuerunt divitias. 13. Et dixi: Ergo sine causa iustificavi cor meum, & lavi inter innocentes manus meas: 14. Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis. 15. Si dicebam: Narrabo sic, ecce nationem filiorum tuorum reprobavi. 16. Existimabam ut cognoscerem hoc, labor est ante me: 17. Donec intrem in Sanctuarium Dei, & intelligam in novissimis eorum. 18. Verumtamen propter dolos posuisti eis: deiecisti eos dum allevarentur. 19. Quomodo facti sunt in desolationem? subitò defecerunt, perierunt propter iniquitatem suam. 20. Velut somnium surgentium Domine, in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. 21. Quia inflammatum est cor meum, & renes mei commutati sunt. 22. Et ego ad nihilum redactus sum, & nescivi. 23. Ut iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. 24. Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me. 25. Quid enim mihi est in cœlo? & a te quid volui super terram? 26. Defecit caro mea, & cor meum: Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. 27. Quia ecce, qui elongant se a te, peribunt: perdidisti omnes, qui fornicantur abs te. 28. Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam: Ut annuntiem omnes prædicationes tuas, in portis filiæ Sion. A

1. Intellectus Asaph. LXXIII.

VT quid Deus repulisti in finem: iratus est furor tuus super oves pascuæ tuæ? 2. Memor esto congregationis tuæ, quam possedisti ab initio. Redemisti virgam hereditatis tuæ: mons Sion, in quo habitasti in eo. 3. Leva manus tuas in superbias eorum in finem: quanta malignatus est inimicus in sancto. 4. Et gloriati sunt qui oderunt te, in medio sollemnitatis tuæ. Posuerunt signa sua, signa: 5. Et non cognoverunt sicut in exitu super summum. Quasi in silva lignorum securibus 6. exciderunt ianuas eius in idipsum: in securi & ascia deiecerunt eam, 7. Incenderunt igni Sanctuarium tuum, in terra polluerunt tabernaculum nominis tui: 8. Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul: Quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra. 9. Signa nostra non vidimus, jam non est propheta: & nos non cognoscet amplius. 10. Vsquequò Deus improperabit inimicus, irritat adversarius nomen tuum in finem? 11. Vt quid avertis manum tuam, & dexteram tuam, de medio sinu tuo in finem? 12. Deus autem rex noster ante sæcula, operatus est salutem in medio terræ. 13. Tu confirmasti in virtute tua mare: contribulasti capita draconum in aquis. 14. Tu confregisti capita draconis, dedisti eum escam populis Aethiopum. A

4 Reg. 25 b. 9 (margin, beside "exitu super summum")

Luc. 1. g 68. (margin, beside "de medio sinu tuo")

15. Tu di-

15. Tu dirupisti fontes, & torrentes: tu siccasti fluvios Ethan. 16. Tuus est dies, & tua est nox: tu fabrica-
tus es auroram & solem. 17. Tu fecisti omnes terminos terræ: æstatem & ver tu plasmasti ea: 18. Memor esto
huius, inimicus improperavit Domino: & populus insipiens incitavit nomen tuum. 19. Ne tradas bestiis ani-
mas confitentes tibi, & animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem. 20. Respice in testamentum tuum:
quia repleti sunt, qui obscurati sunt terræ domibus iniquitatum. 21. Ne avertatur humilis factus confusus,
pauper & inops laudabunt nomen tuum. 22. Exurge Deus, iudica causam tuam: memor esto improperiorum
tuorum, eorum quæ ab insipiente sunt tota die. 23. Ne obliviscaris voces inimicorum tuorum, superbia eo-
rum, qui te oderunt, ascendit semper.

1. In finem, Ne corrumpas, Psalmus Cantici Asaph. LXXIV.

A² CONfitebimur tibi Deus: confitebimur, & invocabimus nomen tuum. Narrabimus mirabilia tua: 3.
Cùm accepero tempus, ego iustitias iudicabo. 4. Liquefacta est terra, & omnes qui habitant in ea:
ego confirmavi columnas eius. 5. Dixi iniquis: Nolite iniquè agerè, & delinquentibus, Nolite exaltare
cornu. 6. Nolite extollere in altum cornu vestrum, nolite loqui adversus Deum iniquitatem. 7. Quia neque
ab Oriente, neque ab Occidente, neque à desertis montibus, 8. Quoniam Deus iudex est. Hunc humiliat,
& hunc exaltat. 9. Quia calix in manu Domini vini meri plenus misto. Et inclinavit ex hoc in hoc, verumta-
men fæx eius non est exinanita, bibent omnes peccatores terræ, 10. Ego autem annuntiabo in sæculum, canta-
bo Deo Iacob. 11. Et omnia cornua peccatorum confringam, & exultabuntur cornua iusti.

1. In finem, in Laudibus, Psalmus Asaph. Canticum ad Assyrios. LXXV.

A² NOtus in Iudæa Deus, in Israel magnum nomen eius, 3. Et factus est in pace locus eius, & habitatio eius
in Sion. 4. Ibi confregit potentias arcuum, scutum, gladium, & bellum. 5. Illuminans tu mirabili-
ter à montibus æternis. 6. Turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt somnum suum, & nihil invene-
runt omnes viri divitiarum in manibus suis. 7. Ab increpatione tua Deus Iacob dormitaverunt qui ascenderunt
equos. 8. Tu terribilis es, & quis resistet tibi? ex tunc ira tua. 9. De cælo auditum fecisti iudicium, terra
tremuit & quievit, 10. Cùm exurgeret in iudicium Deus, ut salvos faceret omnes mansuetos terræ. 11. Quo-
niam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem festum agent tibi. 12. Vovete, & red-
dite Domino Deo vestro, omnes qui in circuitu eius affertis munera. Terribili 13. & ei qui aufert spiritum
principum, terribili apud reges terræ.

1. In finem, pro Idithun, Psalmus Asaph. LXXVI.

A² VOce mea ad Dominum clamavi: voce mea ad Deum, & intendit mihi. 3. In die tribulationis meæ
Deum exquisivi, manibus meis nocte contra eum, & non sum deceptus. Renuit consolari anima
mea, 4. memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus. 5. Anticipaverunt vigi-
lias oculi mei: turbatus sum, & non sum locutus. 6. Cogitavi dies antiquos: & annos æternos in mente ha-
bui. 7. Et meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meum. 8. Numquid
in æternum proiiciet Deus, aut non apponet ut complacitior sit adhuc? 9. Aut in finem misericordiam suam
abscindet, à generatione in generationem? 10. Aut obliviscetur misereri Deus? aut continebit in ira sua mi-
sericordias suas? 11. Et dixi: Nunc cœpi, hæc mutatio dexteræ Excelsi. 12. Memor fui operum Domini,
quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. 13: Et meditabor in omnibus operibus tuis, & in adinventio-
nibus tuis exercebor. 14. Deus in sancto via tua, quis Deus magnus sicut Deus noster? 15. Tu es Deus qui
facis mirabilia. Notam fecisti in populis virtutem tuam, 16. Redemisti in brachio tuo populum tuum, filios
Iacob, & Ioseph. 17. Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ, & timuerunt, & turbatæ sunt abyssi. 18.
Multitudo sonitus aquarum: vocem dederunt nubes. Etenim sagittæ tuæ transeunt: 19. Vox tonitrui tui in Exo.14.g.19
rota. Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ: commota est & contremuit terra. 20. In mari via tua, & semi-
tæ tuæ in aquis multis, & vestigia tua non cognoscentur. 21. Deduxisti sicut oves populum tuum, in manu
Mosi & Aaron.

1. Intellectus Asaph. LXXVII.

A¹ ATtendite popule meus legem meam: inclinate aurem vestram in verba oris mei. 2. Aperiam in parabo-
lis os meum, loquar propositiones ab initio. 3. Quanta audivimus & cognovimus ea, & patres no-
stri narraverunt nobis. 4. Non sunt occultata à filiis eorum, in generatione altera. Narrantes laudes Domi-
ni, & virtutes eius, & mirabilia eius quæ fecit. 5. Et suscitavit testimonium in Jacob, & legem posuit in
Israel. Quanta mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis: 6. Ut cognoscat generatio altera. Filii qui
nascentur, & exurgent, & narrabunt filiis suis, 7. Ut ponant in Deo spem suam, & non obliviscantur ope-
rum Dei, & mandata eius exquirant. 8. Ne fiant sicut patres eorum, generatio prava & exasperans, Gene-
ratio, quæ non direxit cor suum, & non est creditus cum Deo spiritus eius. 9. Filii Ephrem intendentes &
mittentes arcum, conversi sunt in die belli. 10. Non custodierunt testamentum Dei, & in lege eius nolue-
runt ambulare. 11. Et obliti sunt benefactorum eius, & mirabilium eius quæ ostendit eis. 12. Coram pa- Exo.14.e.22
tribus eorum fecit mirabilia in terra Aegypti, in campo Taneos. 13. Interrupit mare, & perduxit eos, & Ex. 17. b. 6
statuit aquas quasi in utre. 14. Et deduxit eos in nube diei, & tota nocte in illuminatione ignis. 15. Interru- Pf. 104.d.41
pit petram in eremo, & adaquavit eos velut in abysso multa. 16. Et eduxit aquam de petra, & deduxit tam-
quam flumina aquas. 17. Et apposuerunt adhuc peccare ei, in iram excitaverunt Excelsum in inaquoso.
18. Et tentaverunt Deum in cordibus suis, ut peterent escas animabus suis.

19. Et malè locuti sunt de Deo, dixerunt, Numquid poterit Deus parare mensam in deserto? 20. Quoniam
Num. 11. a. 1 percussit petram, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundaverunt. Numquid & panem poterit dare, aut parare B
mensam populo suo? 21. Ideo audivit Dominus, & distulit, & ignis accensus est in Jacob, & ira ascendit in Is-
rael: 22. Quia non crediderunt in Deo, nec speraverunt in salutari eius: 23. Et mandavit nubibus desuper, &
Exo. 16. b. 4 ianuas cæli aperuit. 24. Et pluit illis manna ad manducandum, & panem cæli dedit eis. 25. Panem angelorum
Nu. 11. b. 7 manducavit homo: cibaria misit eis in abundantia. 26. Transtulit Austrum de cælo, & induxit in virtute sua
Joa. 6. d. 31. 1 Africum. 27. Et pluit super eos sicut pulverem carnes, & sicut arenam maris volatilia pennata. 28. Et ceciderunt
1. Co. 10. a. 3 runt in medio castrorum eorum, circa tabernacula eorum. 29. Et manducaverunt & saturati sunt nimis, & de-
Nu. 11. g. 31 siderium eorum attulit eis: 30. non sunt fraudati à desiderio suo. Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum: 31.
& ira Dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum, & electo Israel impedivit. 32. In omnibus his peccave-
runt adhuc, & non crediderunt in mirabilibus eius. 33. Et defecerunt in vanitate dies eorum, & anni eorum
cum festinatione. 34. Cùm occideret eos, quærebant eum: & revertebantur, & diluculo veniebant ad eum.
35. Et rememorati sunt quia Deus adiutor est eorum; & Deus excelsus redemptor eorum est. 36. Et dilexerunt
Nu. 11. g. 303 eum in ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei; 37. Cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti
sunt in testamento eius. 38. Ipse autem est misericors, & propitius fiet peccatis eorum, & non disperdet eos. Et
abundavit ut averteret iram suam, & non accendit omnem iram suam. 39. Et recordatus est quia caro sunt: spi-
ritus vadens, & non rediens. 40. Quoties exacerbaverunt eum in deserto, in iram concitaverunt eum in ina-
quoso? 41. Et conversi sunt, & tentaverunt Deum, & sanctum Israel exacerbaverunt. 42. Non sunt recordati
manus eius, die qua redemit eos de manu tribulantis. 43. Sicut posuit in Ægypto signa sua, & prodigia sua in
campo Taneos. 44. Et convertit in sanguinem flumina eorum, & imbres eorum, ne biberent. 45. Misit in eos
cœnomyiam, & comedit eos, & ranam, & disperdidit eos. 46. Et dedit ærugini fructus eorum, & labores eorum
locustæ. 47. Et occidit in grandine vineas eorum, & moros eorum in pruina. 48. Et tradidit grandini iumenta C
eorum, & possessionem eorum igni. 49. Misit in eos iram indignationis suæ: indignationem, & iram, & tri-
Exo. 7. d. 10. bulationem, immissiones per angelos malos. 50. Viam fecit semitæ iræ suæ, non pepercit à morte animabus eo-
Exo. 8. b. 6. rum, & iumenta eorum in morte conclusit. 51. Et percussit omne primogenitum in terra Ægypti, primitias om-
Exo 8. b. 6. nis laboris eorum in tabernaculis Cham. 52. Et abstulit sicut oves populum suum, & perduxit eos tamquam
Ex. 10. f. 29 gregem in deserto. 53. Et deduxit eos in spe, & non timuerunt, & inimicos eorum operuit mare, 54. Et in-
duxit eos in montem sanctificationis suæ, montem, quem acquisivit dextera eius. Et eiecit à facie eorum Gen-
tes, & sorte divisit eis terram in funiculo distributionis. 55. Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Israel.
56. Et tentaverunt, & exacerbaverunt Deum excelsum, & testimonia eius non custodierunt. 57. Et averterunt
Exo. 12. e. 20 se, & non servaverunt pactum, quemadmodum patres eorum, conversi sunt in arcum pravum. 58. In iram
concitaverunt eum in collibus suis, & in sculptilibus suis ad æmulationem eum provocaverunt. 59. Audivit
Exo. 14. f. 27 Deus, & sprevit: & ad nihilum redegit valdè Israel. 60. Et repulit tabernaculum Silo, tabernaculum suum,
Iol. 13. b. 7. ubi habitavit in hominibus. 61. Et tradidit in captivitatem virtutem eorum, & pulchritudinem eorum in ma-
nus inimici. 62. Et conclusit in gladio populum suum, & hereditatem suam sprevit. 63. Juvenes eorum come-
dit ignis, & virgines eorum non sunt lamentatæ. 64. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt, & viduæ eorum
1. Reg. 4. a. 4 non plorabantur. 65. Et excitatus est tamquam dormiens Dominus, tamquam potens crapulatus à vino. 66.
Ier. 7. b. 12. Et percussit inimicos suos in posteriora, opprobrium sempiternum dedit illis. 67. Et repulit tabernaculum Jo-
seph: & tribum Ephraim non elegit. 68. Sed elegit tribum Juda, montem Sion quem dilexit. 69. Et ædifica-
vit sicut unicornium sanctificium suum in terra, quam fundavit in sæcula. 70. Et elegit David servum suum,
& sustulit eum de gregibus ovium, de post fœtantes accepit eum. 71. Pascere Jacob servum suum, & Israel
hæreditatem suam. 72. Et pavit eos in innocentia cordis sui, & in intellectibus manuum suarum deduxit
eos.

1. Psalmus Asaph. LXXVIII.

DEus venerunt Gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt Jerusalem in
pomorum custodiam. 2. Posuerunt morticina servorum tuorum, escas volatilibus cæli, carnes sanctorum A
tuorum bestiis terræ. 3. Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam in circuitu Jerusalem, & non erat qui
sepeliret. 4. Facti sumus opprobrium vicinis nostris, subsannatio & illusio his, qui in circuitu nostro sunt. 5.
Usquequò Domine irasceris in finem, accendetur velut ignis zelus tuus. 6. Effunde iram tuam in Gentes, quæ
Ier. 10. d. 25 te non noverunt; & in regna, quæ nomen tuum non invocaverunt. 7. Quia comederunt Iacob, & locum eius
desolaverunt. 8. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, citò anticipent nos misericordiæ tuæ, quia
pauperes facti sumus nimis. 9. Adiuva nos Deus salutaris noster, & propter gloriam nominis tui Domine libera
Isa. 64. 6. 9 nos, & propitius esto peccatis nostris, propter nomen tuum. 10. Ne forte dicant in Gentibus: Ubi est Deus eo-
rum, & innotescat in nationibus coram oculis nostris. Ultio sanguinis servorum tuorum, qui effusus est: 11.
introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum. Secundùm magnitudinem brachii tui, posside filios mortifica-
torum. 12. Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum, improperium ipsorum, quod exprobaverunt tibi
Domine. 13. Nos autem populus tuus, & oves pascuæ tuæ, confitebimur tibi in sæculum. In generationem &
generationem annuntiabimus laudem tuam.

1. In finem, pro iis qui commutabuntur, testimonium Asaph, Psalmus. LXXIX.

2 QUi regis Israel, intende, qui deducis velut ovem Joseph, Qui sedes super cherubim, manifestare. 3. co- A
ram Ephraim, Beniamin, & Manasse. Excita potentiam tuam, & veni, ut salvos facias nos. 4. Deus
converte nos, & ostende faciem tuam, & salvi erimus. 5. Domine Deus virtutum, quousque irasceris su-
per orationem servi tui. 6. Cibabis nos pane lacrymarum, & potum dabis nobis in lacrymis in mensura. 7. Po-
suisti nos in contradictionem vicinis nostris, & inimici nostri subsannaverunt nos.

8. Deus

8. Deus virtutum converte nos, & ostende faciem tuam, & salvi erimus. 9. Vineam de Aegypto transtulisti
eiecisti Gentes, & plantasti eam. 10. Dux itineris fuisti in conspectu eius: plantasti radices eius, & implevit
terram. 11. Operuit montes umbra eius: & arbusta eius cedros Dei. 12. Extendit palmites suos usque ad
mare, & usque ad flumen propagines eius. 13. Ut quid destruxisti maceriam eius, & vindemiant eam om-
nes, qui prætergrediantur viam? 14. Exterminavit eam aper de silva, & singularis ferus depastus est eam.
15. Deus virtutum convertere: respice de cælo, & vide, & visita vineam istam. 16. Et perfice eam, quam
plantavit dextera tua, & super filium hominis, quem confirmasti tibi. 17. Incensa igni, & suffosa ab increpa-
tione vultus tui peribunt. 18. Fiat manus tua super virum dexteræ tuæ; & super filium hominis, quem confir-
masti tibi. 19. Et non discedimus à te, vivificabis nos, & nomen tuum invocabimus. 20. Domine Deus vir-
tutum converte nos: & ostende faciem tuam, & salvi erimus.

In finem.

1. Pro torcularibus, Psalmus ipsi Asaph. LXXX.

A 2 EXultate Deo adiutori nostro: iubilate Deo Iacob. 3. Sumite psalmum, & date tympanum; psalterium iu-
cundum cum cithara. 4. Buccinate in Neomenia tuba, in insigni die sollemnitatis vestræ, 5. Quia præ- Gen 41.d.19
ceptum in Israel est, & iudicium Deo Iacob. 6. Testimonium in Ioseph posuit illud, cum exiret de Terra Ae-
gypti, linguam, quam non noverat, audivit. 7. Divertit ab oneribus dorsum, eius manus eius in cophino
servierunt. 8. In tribulatione invocasti me, & liberavi te: exaudivi te in abscondito tempestatis, probavi te Exo. 17.b.5.
apud aquam contradictionis. 9. Audi populus meus, & contestabor te: Israel si audieris me, 10. non erit in Exod.20.a.3
te Deus recens, neque adorabis deum alienum. 11. Ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxi de terra
Aegypti: dilata os tuum, & implebo illud. 12. Et non audivit populus meus vocem meam: & Israel non in-
tendit mihi. 13. Et dimisi eos secundùm desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis: 14. Si popu- Act.14.c.15.
lus meus audisset me: Israel si in viis meis ambulasset: 15. Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliassem, Baru.3.b.15
& super tribulantes eos misissem manum meam. 16. Inimici Domini mentiti sunt ei: & erit tempus eorum in
sæcula. 17. Et cibavit eos ex adipe frumenti, & de petra, melle saturavit eos.

1. Psalmus Asaph. LXXXI.

A DEus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos dijudicat. 2. Usquequò iudicatis iniquitatem, &
& facies peccatorum sumitis? 3. Iudicate egeno, & pupillo: humilem, & pauperem iustificate. 4. Eri-
pite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate. 5. Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris am- Pro.22.a.11.
bulant, movebuntur omnia fundamenta terræ. 6. Ego dixi: Dii estis, & filii excelsi omnes. 7. Vos autem Ioan.10 f.34
sicut homines moriemini, & sicut unus de principibus cadetis. 8. Surge Deus, iudica terram, quoniam tu
hereditabis in omnibus Gentibus.

1. Canticum Psalmi Asaph. LXXXII.

A 2 DEus, quis similis erit tibi? ne taceas, neque compescari Deus. 3. Quoniam ecce inimici tui sonue-
runt, & qui oderunt te, extulerunt caput. 4. Super populum tuum malignaverunt consilium, & co-
gitaverunt adversus sanctos tuos. 5. Dixerunt: Venite, & disperdamus eos de gente, & non memoretur no-
men Israel ultrà. 6. Quoniam cogitaverunt unanimiter, simul adversùm te testamentum disposuerunt, 7. ta- Iud.7.f.22.
bernacula Idumæorum & Ismahelitæ: Moab, & Agareni, 8. Gebal, & Ammon, & Amalec, alienigenæ cum Iud.4.c.15.
habitantibus Tyrum. 9. Etenim Assur venit cum illis, facti sunt in adiutorium filiis Lot. 10. Fac illis sicut Iud.4.d.24.
Madian, & Sisaræ; sicut Jabin in torrente Cisson. 11. Disperierunt in Endor, facti sunt ut stercus terræ.
12. Pone principes eorum sicut Oreb, & Zeb, & Zebee, & Salmana; Omnes principes eorum, 13. qui di- Iud.7.g.25.
xerunt: Hereditate possideamus Sanctuarium Dei. 14. Deus meus pone illos ut rotam, & sicut stipulam an- Iud.8.c.21.
te faciem venti: 15. Sicut ignis, qui comburit silvam, & sicut flamma comburens montes. 16. Ita perseque-
ris illos in tempestate tua, & in ira tua turbabis eos. 17. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen
tuum, Domine. 18. Erubescant, & conturbentur in sæculum sæculi, & confundantur, & pereant. 19. Et
cognoscant quia nomen tibi Dominus, ut solus Altissimus in omni terra.

In finem.

1. Pro torcularibus filiis Core, Psalmus. LXXXIII.

A 2 QUàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum, 3. concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini:
Cor meum, & caro mea, exultaverunt in Deum vivum. 4. Etenim passer invenit sibi domum, &
turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos. Altaria tua Domine virtutum, rex meus, & Deus meus. 5. Beati
qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum luadabunt te. 6. Beatus vir cuius est auxilium abs te,
ascensiones in corde suo disposuit, 7. in valle lacrymarum in loco, quem posuit. 8. Etenim benedictionem
dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in Sion. 9. Domine Deus virtutum
exaudi orationem meam, auribus percipe Deus Jacob. 10. Protector noster aspice Deus, & respice in fa-
ciem Christi tui. 11. Quia melior est dies una in atriis tuis super millia. Elegi abiectus esse in domo Dei mei,
magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. 12. Quia misericordiam, & veritatem diligit Deus, gra-
tiam, & gloriam dabit Dominus. 13. Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: Domine virtu-
tum, beatus homo, qui sperat in te.

1. In finem, filiis Core, Psalmus. LXXXIV.

A 2 BEnedixisti Domine terram tuam, avertisti captivitatem Jacob. 3. Remisisti iniquitatem plebis tuæ;
operuisti omnia peccata eorum. 4. Mitigasti omnem iram tuam, avertisti ab ira indignationis tuæ.
5. Converte nos Deus salutaris noster, & averte iram tuam à nobis. 6. Numquid in æternum irasceris no-
bis? aut extendes iram tuam a generatione in generationem. 7. Deus tu conversus vivificabis nos, & plebs tua
lætabitur in te. 8. Ostende nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis.

9. Audiam quid loquatur in me Dominus Deus: quoniam loquetur pacem in plebem suam; Et super sanctos
suos, & in eos qui convertuntur ad cor. 10. Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius: ut inhabitet glo-
ria in terra nostra. 11. Misericordia & veritas obviaverunt sibi: justitia & pax osculatæ sunt. 12. Veritas de
terra orta est, & justitia de cælo prospexit. 13. Etenim Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fru-
ctum suum. 14. Justitia ante eum ambulabit, & ponet in via gressus suos.

Oratio ipsi David. LXXXV.

1 INclina Domine aurem tuam, & exaudi me: quoniam inops & pauper sum ego. 2. Custodi animam meam, A
quoniam sanctus sum: salvum fac servum tuum, Deus meus, sperantem in te. 3. Miserere mei Domine,
quoniam ad te clamavi tota die: 4. lætifica animam servi tui, quoniam ad te Domine animam meam le-
vavi. 5. Quoniam tu Domine suavis, & mitis, & multæ misericordiæ omnibus invocantibus te. 6. Auribus per-
Ioel. 2 c. 13. cipe Domine orationem meam: & intende voci deprecationis meæ. 7. In die tribulationis meæ clamavi ad te,
quia exaudisti me. 8. Non est similis tui in diis Domine, & non est secundùm opera tua. 9. Omnes gentes quas-
cumque fecisti, venient, & adorabunt coram te Domine: & glorificabunt nomen tuum. 10. Quoniam magnus
es tu, & faciens mirabilia: tu es Deus solus. 11. Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua:
lætetur cor meum ut timeat nomen tuum. 12. Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo, & glorifi-
cabo nomen tuum in æternum. 13. Quia misericordia tua magna est super me: & eruisti animam meam ex infer-
no inferiori. 14. Deus, iniqui insurrexerunt super me, & synagoga potentium quæsierunt animam meam: &
non proposuerunt te in conspectu suo. 15. Et tu Domine Deus miserator & misericors, patiens, & multæ miseri-
cordiæ, & verax. 16. Respice in me, & miserere mei, da imperium tuum puero tuo: & salvum fac filium an-
cillæ tuæ. 17. Fac mecum signum in bonum, ut videant qui oderunt me, & confundantur, quoniam tu Domi-
ne adiuvisti me, & consolatus es me.

1. Filiis Core, Psalmus Cantici. LXXXVI.

FUndamenta eius in montibus sanctis: 2. diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob. 3. Glo- A
riosa dicta sunt de te, civitas Dei. 4. Memor ero Rahab & Babylonis scientium me. Ecce alienigenæ, &
Tyrus, & populus Æthiopum, hi fuerunt illic. 5. Numquid Sion dicet: Homo, & homo natus est in ea: &
ipse fundavit eam Altissimus? 6. Dominus narrabit in scripturis populorum, & principum; horum, qui fue-
runt in ea. 7. Sicut lætantium omnium habitatio est in te.

Canticum Psalmi.
1. Filiis Core, in finem, pro Maheleth ad respondendum, intellectus Eman Ezrahitæ. LXXXVII.

2 DOmine Deus salutis meæ, in die clamavi, & nocte coram te. 3. Intret in conspectu tuo oratio mea: in- A
clina aurem tuam ad precem meam: 4. Quia repleta est malis anima mea: & vita mea inferno appropin-
quavit. 5. Æstimatus sum cum descendentibus in lacum, factus sum sicut homo sine adiutorio, 6. inter mortuos li-
ber, Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non es memor ampliùs: & ipsi de manu tua repulsi sunt.
7. Posuerunt me in lacu inferiori: in tenebrosis, & in umbra mortis. 8. Super me confirmatus est furor tuus: &
omnes fluctus tuos induxisti super me. 9. Longè fecisti notos meos à me: posuerunt me abominationem sibi.
Traditus sum, & non egrediebar: 10. oculi mei languerunt præ inopia. Clamavi ad te Domine tota die, expan-
di ad te manus meas. 11. Numquid mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabunt, & confitebuntur tibi? 12.
Numquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, & veritatem tuam in perditione. 13. Numquid co-
gnoscentur in tenebris mirabilia tua, & justitia tua in terra oblivionis. 14. Et ego ad te Domine clamavi, &
manè oratio mea præveniet te. 15. Ut quid Domine repellis orationem meam, avertis faciem tuam à me. 16.
Pauper sum ego, & in laboribus à juventute mea, exaltatus autem, humiliatus sum & conturbatus. 17. In
me transierunt iræ tuæ, & terrores tui conturbaverunt me. 18. Circumdederunt me simul. 19. Elongasti à me
amicum, & proximum, & notos meos à miseria.

1. Intellectus Ethan Ezrahitæ. LXXXVIII.

2. Re. 7. b. 12. 2 MIsericordias Domini in æternum cantabo. In generationem & generationem ennuntiabo veritatem tuam A
in ore meo. 3. Quoniam dixisti: In æternum misericordia ædificabitur in cælis, præparabitur veritas
tua in eis. 4. Disposui testamentum electis meis, iuravi David servo meo, 5. usque in æternum præparabo semen
tuum. Et ædificabo in generationem & generationem sedem tuam. 6. Confitebuntur cæli mirabilia tua Domine:
etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum. 7. Quoniam quis in nubibus æquabitur Domino: similis erit Deo
in filiis Dei. 8. Deus qui glorificatur in consilio sanctorum, magnus & terribilis super omnes qui in circuitu
Gen. 1. c. 2. eius sunt. 9. Domine Deus virtutum quis similis tibi? potens es Domine, & veritas tua in circuitu tuo. 10. Tu
dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas. 11. Tu humiliasti sicut vulneratum, super-
bum, in brachio virtutis tuæ dispersisti inimicos tuos. 12. Tui sunt cæli, & tua est terra, orbem terræ et pleni-
tudinem eius tu fundasti, 13. aquilonem & mare tu creasti. Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt, 14.
tuum brachium cum potentia. Firmetur manus tua, & exaltetur dextera tua, 15. iustitia & judicium præpa-
ratio sedis tuæ. Misericordia & veritas præcedent faciem tuam, 16. Beatus populus, qui scit iubilationem.
1. Reg. 16. a. 1. & 12. Domine in lumine vultus tui ambulabunt, 17. & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iustitia tua exaltabun-
Act. 13. d. 22 tur. 18. Quoniam gloria virtutis eorum tu es, & in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. 19. Quia Do-
mini est assumptio nostra, & sancti Israel, regis nostri. 20. Tunc locutus es in visione sanctis tuis, & dixisti: Po-
sui adiutorium in potente, & exaltavi electum de plebe mea. 21. Inveni David servum meum, oleo sancto meo
unxi eum. 22. Manus enim mea auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit eum. 23. Nihil proficiet inimi-
cus in eo, & filius iniquitatis non opponet nocere ei. 24. Et concidam à facie ipsius inimicos eius, & odientes
eum in fugam convertam.

25. Et

25. Et veritas mea, & misericordia mea cum ipso: & in nomine meo exaltabitur cornu eius. 26. Et po-
nam in mari manum eius, & in fluminibus dexteram eius. 27. Ipse invocabit me: Pater meus es tu: Deus
meus, & susceptor salutis meæ: 28. Et ego primogenitum ponam illum excelsum præ regibus
terræ. 29. In æternum servabo illi misericordiam meam & testamentum meum fidele ipsi. 30.
Et ponam in sæculum sæculi semen eius, & thronum eius sicut dies cæli. 31. Si autem dereliquerint filii
B eius legem meam: & in iudiciis meis non ambulaverint: 32. Si iustitias meas profanaverint: & manda-
ta mea non custodierint: 33. Visitabo in virga iniquitates eorum: & in verberibus peccata eorum. 34.
Misericordiam autem meam non dispergam ab eo: neque nocebo in veritate mea: 35. Neque profanabo
testamentum meum: & quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita. 36. Semel iuravi in sancto meo, 2.Reg. 7.c.
si David mentiar; 37. semen eius in æternum manebit. 38. Et thronus eius sicut Sol in conspectu meo, & si- 16.
cut Luna perfecta in æternum: & testis in cælo fidelis. 39. Tu verò repulisti & despexisti: distulisti Chri-
stum tuum. 40. Evertisti testamentum servi tui: profanasti in terra Sanctuarium eius. 41. Destruxisti
omnes sepes eius: posuisti firmamentum eius formidinem. 42. Diripuerunt eum omnes transeuntes viam:
factus est opprobrium vicinis suis. 43. Exaltasti dexteram deprimentium eum: lætificasti omnes inimicos
eius. 44. Avertisti adiutorium gladii eius: & non es auxiliatus ei in bello. 45. Destruxisti eum ab emun-
datione: & sedem eius in terram collisisti. 46. Minorasti dies temporis eius: perfudisti eum confusione.
47. Usquequò Domine avertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua? 48. Memorare quæ mea substantia:
numquid enim vanè constituisti omnes filios hominum? 49. Quis est homo, qui vivet, & non videbit mor- 2.Reg. 7 b.
tem: eruet animam suam de manu inferi? 50. Ubi sunt misericordiæ tuæ antiquæ Domine, sicut iurasti 16.
David in veritate tua? 51. Memor esto Domine opprobrii servorum tuorum (quod continui in sinu meo)
multarum gentium. 52. Quod exprobraverunt inimici tui Domine, quod exprobraverunt commutatio-
nem Christi tui. 53. Benedictus Dominus in æternum fiat, fiat.

1. Oratio Moysi hominis Dei. LXXXIX.

A Domine, refugium factus es nobis, à generatione in generationem. 2. Priusquam montes fierent, aut
formaretur terra, & orbis; à sæculo & usque in sæculum tu es Deus. 3. Ne avertas hominem in hu-
militatem: & dixisti: Convertimini filii hominum. 4. Quoniam mille anni ante oculos tuos, tanquam
dies hesterna, quæ præteriit, Et custodia in nocte. 5. quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt. 6.
Manè sicut herba transeat, manè floreat, & transeat: vespere decidat, induret, & arescat. 7. Quia defe-
cimus in ira tua, & in furore tuo turbati sumus. 8. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo, sæculum
nostrum in illuminatione vultus tui. 9. Quoniam omnes dies nostri defecerunt: & in ira tua defecimus.
Anni nostri sicut aranea meditabuntur: 10. dies annorum nostrorum in ipsis, septuaginta anni. Si autem Eccli 13.a.
in potentatibus, octoginta anni: & amplius eorum, labor & dolor. Quoniam supervenit mansuetudo, & 8.
corripiemur. 11. Quis novit potestatem iræ tuæ, præ timorem tuo iram tuam. 12. dinumerare? Dexte-
ram tuam sic notam fac, & eruditos corde in sapientia. 13. Convertere Domine usquequò? & deprecabi-
lis esto super servos tuos. 14. Repleti sumus manè misericordia tua: & exultavimus, & delectati sumus
omnibus diebus nostris. 15. Lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti; annis, quibus vidimus ma-
la. 16. Respice in servos tuos: & in opera tua: & dirige filios eorum. 17. Et sit splendor Domini Dei no-
stri super nos, & opera manuum nostrarum dirige super nos: & opus manuum nostrarum dirige.

Laus Cantici David. XC.

A 1 Qui habitat in adiutorium Altissimi in protectione Dei cæli commorabitur. 2. Dicet Domino: Su-
sceptor meus es tu, & refugium meum: Deus meus sperabo in eum. 3. Quoniam ipse liberavit me
de laqueo venantium, & à verbo aspero. 4. Scapulis suis obumbrabit tibi: & sub pennis eius sperabis. 5.
Scuto circumdabit te veritas eius: non timebis à timore nocturno. 6. A sagitta volante in die, à negotio
perambulante in tenebris, ab incursu, & dæmonio meridiano. 7. Cadent à latere tuo mille, & decem mil-
lia à dextris tuis: ad te autem non appropinquabit. 8. Veruntamen oculis tuis considerabis: & retributio-
nem peccatorum videbis. 9. Quoniam tu es Domine spes mea: Altissimum posuisti refugium tuum. 10.
Non accedet ad te malum: & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. 11. Quoniam angelis suis Matt.4.a.6.
mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis. 12. In manibus portabunt te: ne fortè offendas ad Luc.6.b.15.
lapidem tuum, 13. Super aspidem & basiliscum ambulabis: & conculcabis leonem & draconem. 14. Quo-
niam in me speravit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum. 15. Cla-
mabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum, & glorificabo eum. 16.
Longitudine dierum replebo eum: & ostendam illi salutare meum.

1. Psalmus Cantici, In die sabbati. XCI.

A 2 Bonum est confiteri Domino, & psallere nomini tuo Altissime; 3. Ad annuntiandum manè miseri-
cordiam tuam, & veritatem tuam per noctem; In decachordo, psalterio; cum cantico, in cithara.
5. Quia delectasti me Domine in factura tua: & in operibus manuum tuarum exultabo. 6. Quàm magni-
ficata sunt opera tua Domine! nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. 7. Vir insipiens non cognoscet:
& stultus non intelliget hæc. 8. Cùm exorti fuerint peccatores sicut fœnum: & apparuerint omnes, qui
operantur iniquitatem: Ut intereant in sæculum sæculi: 9. tu autem Altissimus in æternum Domine. 10.
Quoniam ecce inimici tui Domine, quoniam ecce inimici tui peribunt: & dispergentur omnes, qui ope-
rantur iniquitatem. 11. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum: & senectus mea in misericordia ube-
ri. 12. Et despexit oculus meus inimicos meos: & in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea.
13. Iustus, ut palma florebit sicut cedrus Libani multiplicabitur. 14. Plantati in Domo Domini in atriis
domus Dei nostris florebunt. 15. Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi: & benè patientes erunt, 16.
ut annuntient: Quoniam rectus Domine Deus noster: & non est iniquitas in eo.

Laus Cantici ipsi David.

In die ante sabbatum, quando fundata est terra. XCII.

1 DOminus regnavit, decorem indutus est: indutus est Dominus fortitudinem, & præcinxit se. Etenim
firmavit orbem terræ, qui non commouebitur. 2. Parata sedes tua ex tunc: à sæculo tu es. 3.
Elevarunt flumina Domine elevaverunt flumina vocem suam Elevaverunt flumina fluctus suos, 4. à vocibus
aquarum multarum Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus. 5. Testimonia tua credibilia
facta sunt nimis: domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum.

Psalmus ipsi David.

Quarta sabbati. XCIII.

1 DEus ultionum Dominus: Deus ultionum liberè egit. 2. Exaltare qui judicas terram: redde retri- A
butionem superbis. 3. Usquequò peccatores Domine, usquequò peccatores gloriabuntur. 4. Ef-
fabuntur, & loquentur iniquitatem: loquentur omnes, qui operantur injustitiam? 5. Populum tuum
Domine humiliaverunt: & hereditatem tuam vexaverunt. 6. Viduam & advenam interfecerunt: & pu-
pillos occiderunt. 7. Et dixerunt: Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob. 8. Intelligite in-
sipientes in populo: & stulti aliquando sapite. 9. Qui plantavit aurem, non audiet? aut qui finxit ocu-
lum, non considerat? 10. Qui corripit gentes, non arguet: qui docet hominem scientiam? 11. Domi-
nus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. 12. Beatus homo, quem tu erudieris Domine, &
de lege tua docueris eum: 13. Ut mitiges ei à diebus malis: donec fodiatur peccatori fovea. 14. Quia
non repellet Dominus plebem suam: & hereditatem suam non derelinquet. 15. Quoadusque justitia con-
vertatur in judicium: & qui juxta illam omnes qui recto sunt corde. 16. Quis consurget mihi adversus
malignantes? aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem? 17. Nisi quia Dominus adjuvit me:
paulo minùs habitasset in inferno anima mea. 19. Si dicebam: Motus est pes meus: misericordia tua Do-
mine adjuvabat me. 19. Secundùm multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ læ-
tificaverunt animam meam. 20. Numquid adhæret tibi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in præcepto?
21. Captabunt in animam justi: & sanguinem innocentem condemnabunt. 22. Et factus est mihi Domi-
nus in refugium, & Deus meus in adjutorium spei meæ. 23. Et reddet illis iniquitatem ipsorum; & in
malitia eorum disperdet eos: disperdet illos Dominus Deus noster.

Laus Cantici ipsi David. XCIV.

1 VEnite, exultemus Domino: jubilemus Deo salutari nostro. 2. Præoccupemus faciem eius in con-
fessione: & in psalmis jubilemus ei. 3. Quoniam Deus magnus Dominus: & Rex magnus super A
omnes deos. 4. Quia in manu ejus sunt omnes fine terræ: & altitudines montium ipsius sunt. 5. Quoniam
ipsius est mare, & ipse fecit illud: & siccam manus eius formaverunt. 6. Venite adoremus, & procidamus:
& ploremus ante Dominum, qui fecit nos. 7. Quia ipse est Dominus Deus noster: & nos populus pascuæ
ejus, & oves manus ejus. 8. Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra; 9. Sicut in irri-
tatione secundùm diem tentationis in deserto: ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt me, & vide-
Heb.3. b.7. 4.b.7. runt opera mea. 10. Quadraginta annis offensus fui generationi illi, & dixi: Semper hi errant corde. 11.
Num.14. f.34. Et isti non cognoverunt vias meas: ut juravi in ira mea: Si introibunt in requem meam.

Canticum ipsi David.

Heb.4.a.3. 1. Quomodo domus ædificabitur post captivitatem. (1. Par. 15) XCV.

CAntate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra. 2. Cantate Domino, & benedicite A
nomini ejus: anuuntiate de die in diem salutare eius. 3. Annuntiate inter Gentes gloriam eius, in
omnibus populis mirabilia eius. 4. Quoniam magnus Dominus, & laudabilis nimis: terribilis est super
omnes deos. 5. Quoniam omnes dii Gentium dæmonia: Dominus autem cælos fecit. 6. Confessio & pul-
chritudo in conspectu eius: sanctimonia & magnificentia in sanctificatione eius. 7. Afferte Domino patriæ
gentium, afferte Domino gloriam & honorem: 8. afferte Domino gloriam nomini eius. Tollite hostias,
& introite in atria eius: 9. adorate Dominum in atrio sancto eius. Commoveatur à facie eius universa
terra: 10. dicite in Gentibus quia Dominus regnavit. Etenim correxit orbem terræ qui non commove-
bitur: iudicabit populos in æquitate. 11. Lætentur cæli, & exultet terra, commoveatur mare, & pleni-
tudo eius: 12. gaudebunt campi, & omnia quæ in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna silvarum. 13.
à facie Domini, quia venit: quoniam venit iudicare terram. Judicabit orbem terræ in æquitate, & popu-
los in veritate sua.

Huic David.

1. Quod terra ejus restituta est. XCVI

DOminus regnavit, exultet terra: & lætentur insulæ multæ. 2. Nubes, & caligo in circuitu eius: iu-
stitia, & iudicium correctio sedis eius. 3. Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu A
inimicos eius. 4. Illuxerunt fulgura eius orbis terræ: vidit, & commota est terra. 5. Montes, sicut cera
fluxerunt à facie Domini omnis terra. 6. Annuntiaverunt cæli iustitiam eius: & viderunt omnes populi
Exod.20.a.4 gloriam eius. 7. Confundantur omnes, qui adorant sculptilia: & qui gloriantur in simulachris suis. Ado-
Lev.26.a.1 rate eum omnes angeli eius: 8. audivit, & læta est Sion. Et exultaverunt filiæ Judæ, propter iudicia tua
Deut.5 a.8 Domine. 9. Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es super omnes deos.
Heb.1. b.6. 10. Qui diligitis Dominum, odite malum: custodit Dominus animas sanctorum suorum de manu pecca-
Amos 5.d. 15. toris liberabit eos. 13. Lux orta est iusto, & rectis corde lætitia. 12. Lætamini iusti in Domino & con-
Rom. 12.b. 9. fitemini memoriæ sanctificationis eius.

1. Psalmus ipsi David. XCVII.

CAntate Domino canticum novum: quia mirabilia fecit. Salvavit sibi dextera eius, & brachium san- A
ctum eius. 2. Notum fecit Dominus salutare suum: in conspectu gentium revelavit iustitiam suam.
Isai.52.c.10. 3. Recordatus est misericordiæ suæ, & veritatis suæ domui Israel. Viderunt omnes termini terræ salutare
Luc.3 b 6. Dei nostri. Jubilate Deo omnis terra: cantate, & exultate, & psallite. 5. Psallite Domino in cithara, in
cithara & voce psalmi: 6. in tubis ductilibus, & voce tubæ corneæ. Jubilate in conspectu regis Domini:
7. moveatur mare, & plenitudo eius; orbis terrarum, & qui habitant in eo. 8. Flumina plaudent manu,
simul montes exultabunt. 9. à conspectu Domini: quoniam venit iudicare terram. Judicabit orbem ter-
rarum in iustitia, & populos in æquitate.

1. Psalmus

1. Psalmus ipsi David. XCVIII.

A DOminus regnavit, irascantur populi; qui sedet super cherubim, moveatur terra. 2. Dominus in Sion
magnus; & excelsus super omnes populos. 3. Confiteantur nomini tuo magno: quoniam terribile, &
sanctum est: 4. & honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones, iudicium et iustitiam in Iacob tu
fecisti. 5. Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est.
6. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius, & Samuel inter eos, qui invocant nomen eius. Invocabant Dominum,
& ipse exaudiebat eos, 7. in columna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius, & praeceptum
quod dedit illis. 8. Domine Deus noster tu exaudiebas eos, Deus tu propitius fuisti eis et ulciscens
in omnes adinventiones eorum. 9. Exaltate Dominum Deum nostrum, et adorate in monte sancto eius, quoniam
sanctus Dominus Deus noster.

1. Psalmus in confessione. XCIX.

A 2 IUbilate Deo omnis terra, servite Domino in laetitia. Introite in conspectu eius, in exultatione. 3. Scitote
quoniam Dominus ipse est Deus, ipse fecit nos, & non ipsi nos: Populus eius, & oves pascuae
eius, 4. introite portas eius in confessione, atria eius in hymnis, confitemini illi. Laudate nomen eius, 5.
quoniam suavis est Dominus, in aeternum misericordia eius, & usque in generationem & generationem veritas
eius.

1. Psalmus ipsi David. C.

A MIsericordiam, & iudicium cantabo tibi Domine: Psallam. 2. & intelligam in via immaculata, quando
venies ad me. Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meae, 3. Non proponebam
ante oculos meos rem iniustam, facientes praevaricationes odivi. Non adhaesit mihi. 4. cor pravum, declinantem
à me malignum non cognoscebam. 5. Detrahentem secretò proximo suo, hunc persequebar. Superbo
oculo, et insatiabili corde, cum hoc non edebam. 6. Oculi mei ad fideles terrae ut sedeant mecum, ambulans
in via immaculata, hic mihi ministrabat. 7. Non habitabit in medio domus meae qui fecit superbiam,
qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum. 8. In matutino interficiebam omnes peccatores
terrae, ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.

1. Oratio pauperis,
Cùm anxius fuerit, & in conspectu Domini effuderit precem suam. CI.

A 2 DOmine exaudi orationem meam, et clamor meus ad te veniat. 3. Non avertas faciem tuam a me, in
quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam. In quacumque die invocavero te, velociter
exaudi me. 4. Quia defecerunt sicut fumus dies mei, et ossa mea sicut cremium aruerunt. 5. Percussus sum
ut foenum, et aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum. 6 A voce gemitus mei adhaesit os
meum carni meae. 7. Similis factus sum pellicano solitudinis, factus sum sicut nycticorax in domicilio. 8. Vigilavi,
et factus sum sicut passer solitarius in tecto. 9. Tota die exprobrabant mihi inimici mei, et qui laudabant
me, adversum me iurabant. 10. Quia cinerem tamquam panem manducabam, et potum meum cum
fletu miscebam. 11. A facie irae et indignationis tuae, quia elevans allisisti me. 12. Dies mei sicut umbra declinaverunt,
et ego sicut foenum arui. 13. Tu autem Domine in aeternum permanes, et memoriale tuum in
generationem et generationem. 14 Tu exurgens misereberis Sion, quia tempus miserendi eius, quia venit
tempus. 15. Quoniam placuerunt servis tuis lapides eius, et terrae eius miserebuntur. 16. Et timebunt Gentes
nomen tuum Domine, et omnes reges terrae gloriam tuam. 17. Quia aedificavit Dominus Sion, et videbitur
in gloria sua. 18. Respexit in orationem humilium, et non sprevit precem eorum. 19. Scribantur haec
in generatione altera: & populus, qui creabitur, laudabit Dominum. 20. Quia prospexit de excelso sancto suo:
Dominus de caelo in terram aspexit: 21. Ut audiret gemitus compeditorum, ut solveret filios interemptorum:
22. Ut annuntient in Sion nomen Domini, & laudem eius in Ierusalem. 23. In conveniendo populos in unum,
& reges ut serviant Domino. 24. Respondit ei in via virtutis suae: Paucitatem dierum meorum nuntia mihi.
25. Ne revoces me in dimidio dierum meorum, in generationem & generationem anni tui. 26. Initio tu Domine
terram fundasti: & opera manuum tuarum sunt caeli. 27. Ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes
sicut vestimentum veterascent. Et sicut operatorium mutabis eos, & mutabuntur: 28. tu autem idem ipse es,
& anni tui non deficient. 29. Filii servorum tuorum habitabunt, & semen eorum in saeculum dirigetur.

1. Ipsi David. CII.

A BEnedic anima mea Domino, & omnia, quae intra me sunt, nomini sancto eius. 2. Benedic anima mea
Domino: & noli oblivisci omnes retributiones eius. 3. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui
sanat omnes infirmitates tuas. 4. Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia & miserationibus.
5. Qui replet in bonis desiderium tuum, renovabitur ut aquilae iuventus tua. 6. Faciens misericordias
Dominus, & iudicium omnibus iniuriam patientibus. 7. Notas fecit vias suas Moysi, filiis Israel Exo.30.a.16.
voluntates suas. 8. Miserator, & misericors Dominus: longanimis, & multum misericors. 9. Non in perpetuum Nu.14.c.19.
irascetur, neque in aeternum comminabitur. 10. Non secundùm peccata nostra fecit nobis, neque secundùm
iniquitates nostras retribuit nobis. 11. Quoniam secundùm altitudinem caeli à terra, corroboravit
misericordiam suam super timentes se. 12. Quantum distat Ortus ab Occidente: longè fecit à nobis iniquitates
nostras. 13. Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se: 14. quoniam ipse
cognovit figmentum nostrum. Recordatus est quoniam pulvis sumus. 15. homo sicut foenum dies eius, tamquam
flos agri sic efflorebit. 16. Quoniam spiritus pertransibit in illo, & non subsistet: & non cognoscet amplius
locum suum. 17. Misericordia autem Domini ab aeterno, & usque in aeternum super timentes eum. Et
iustitia illius in filios filiorum, 18 his qui servant testamentum eius: Et memores sunt mandatorum ipsius, ad
faciendum ea. 19. Dominus in caelo paravit sedem suam, & regnum ipsius omnibus dominabitur. 20. Benedicite
Domino omnes angeli eius: potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum
eius. 21. Benedicite Domino omnes virtutes eius, ministri eius, qui facitis voluntatem eius. 22. Benedicite
Domino omnia opera eius: in omni loco dominationis eius, benedic anima mea Domino.

1. Ipsi David. CIII.

BEnedic anima mea Domino : Domine Deus meus magnificatus es vehementer. Confessionem & decorem A
induisti: 2. amictus lumine sicut vestimento: Extendens cælum sicut pellem : 3. qui tegis aquis supe-
riora eius. Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulas super pennas ventorum. 4. Qui facis angelos
Hebr. 1.c.7. tuos, spiritus; & ministros tuos, ignem urentem. 5. Qui fundasti terram super stabilitatem suam: non in-
clinabitur in sæculum sæculi. 6. Abyssus, sicut vestimentum, amictus eius: super montes stabunt aquæ. 7. Ab
increpatione tua fugient: à voce tonitrui tui formidabunt. 8. Ascendunt montes, & descendunt campi, in
locum quem fundasti eis. 9. Terminum posuisti, quem non transgredientur: neque convertentur operire
terram. 10. Qui emittis fontes in convallibus: inter medium montium pertransibunt aquæ. 11. Potabunt
omnes bestiæ agri: expectabunt onagri in siti sua. 12. Super ea volucres cæli habitabunt: de medio petra-
rum dabunt voces. 13. Rigans montes de superioribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra: 14.
Producens fœnum iumentis, & herbam servituti hominum: Ut educas panem de terra: 15. & vinum lætifi-
cet cor hominis: Ut exhilaret faciem in oleo: & panis cor hominis confirmet. 16. Saturabuntur ligna cam-
pi, & cedri Libani, quas plantavit: 17. illic passeres nidificabunt. Herodii domus dux est eorum: 18. mon-
tes excelsi cervis: petra refugium herinaciis. 19. Fecit lunam in tempora: sol cognovit occasum suum. 20.
Posuisti tenebras, & facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestiæ silvæ. 21. Catuli leonum rugientes, ut
rapiant, & quærant à Deo escam sibi. 22. Ortus est sol, & congregati sunt: & in cubilibus suis collocabun-
tur. 23. Exibit homo ad opus suum: & ad operationem suam usque ad vesperum. 24. Quam magnificata
sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua. 25. Hoc mare magnum,
& spatiosum manibus, illic reptilia, quorum non est numerus. Animalia pusilla cum magnis: 26. illic naves B
pertransibunt. Draco iste, quem formasti ad illudendum ei: 27. omnia à te expectant ut des illis escam in
tempore. 28. Dante te illis, colligent, aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate. 29. Aver-
tente autem te faciem, turbabuntur, auferes spiritum eorum, & deficient, & in pulverem suum reverten-
tur. 30. Emittes spiritum tuum, & creabuntur, & renovabis faciem terræ. 31. Sit gloria Domini in sæ-
Infr.145.a.2 culum, lætabitur Dominus in operibus suis, 32. Qui respicit terram, & facit eam tremere, qui tangit mon-
tes, & fumigant. 33. Cantabo Domino in vita mea, psallam Deo meo quandiu sum. 34. Iucundum sit ei
eloquium meum, ego verò delectabor in Domino. 35. Deficiant peccatores à terra, & iniqui ita ut non sint,
benedic anima mea Domino.

Alleluja. (1.Par. 16.8.) CIV.

1 COnfitemini Domino, & invocate nomen eius, annuntiate inter Gentes opera eius. 2. Cantate ei, & A
psallite ei, narrate omnia mirabilia eius. 3. Laudamini in nomine sancto eius, lætetur cor quæren-
1 Par 16 a.8 tium Dominum. 4. Quærite Dominum, & confirmamini, quærite faciem eius semper. 5. Mementote mi-
Is 12. b.4. rabilium eius, quæ fecit, prodigia eius, & iudicia oris eius. 6. Semen Abraham, servi eius, filii Iacob
electi eius. 7. Ipse Dominus Deus noster, in universa terra iudicia eius. 8. Memor fuit in sæculum testa-
menti sui; verbi, quod mandavit in mille generationes. 9. Quod disposuit ad Abraham, & iuramenti sui ad
Ge.22 e.16. Isaac. 10. Et statuit illud Iacob in præceptum, & Israel in testamentum æternum, 11. Dicens, Tibi dabo
terram Chanaan, funiculum hereditatis vestræ. 12. Cùm essent numero brevi, paucissimi & incolæ eius.
13. Et pertransierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum, 14. Non reliquit hominem no-
2.Re.1.c 14. cere eis, & corripuit pro eis reges. 15. Nolite tangere christos meos, & in prophetis meis nolite malignari.
1.Pa.16.c.22 16. Et vocavit famem super terram, & omne firmamentum panis contrivit. 17. Misit ante eos virum, in ser-
Ge.37.g 36. Ge.39.d.20. vum venumdatus est Ioseph. 18. Humiliaverunt in compedibus pedes eius, ferrum pertransiit animam eius,
Ge.41.b.14. donec veniret verbum eius. Eloquiū Domini inflammavit eum, 20. Misit rex, & solvit eum; princeps populorū, &
Gen.46.a.6. dimisit eum. 21. Constituit eum dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ. 22. Ut erudiret prin-
Exod.1 a 7. cipes eius sicut semetipsum, & senes eius prudentiam doceret. 23. Et intravit Israel in Aegyptum, & Iacob accola
Act.7.c.17. fuit in Terra Cham. 24. Et auxit populum suum vehementer, & firmavit eum super inimicos eius. 25. Con-
Act.7.c.17. Exo.3.c.10. vertit cor eorum ut odirent populum eius, & dolum facerent in servos eius. 26. Misit Moysen servum suum,
4.g 29. Aaron, quem elegit ipsum. 27. Posuit in eis verba signorum suorum, & prodigiorum in Terra Cham. B
Exod.7.b.10 28. Misit tenebras, & obscuravit; & non exacerbavit sermones suos. 29. Convertit aquas eorum in sangui-
Exo 10 e.21 nem, & occidit pisces eorum. 30. Edidit terra eorum ranas in penetralibus regum ipsorum. 31. Dixit & ve-
Exo.7.d.20. nit cœnomyia, & cinifes in omnibus finibus eorum. 32. Posuit pluvias eorum grandinem, ignem combu-
Exod.8.b.6. Exo.8.d.16 rentem in terra ipsorum. 33. Et percussit vineas eorum, & ficulneas eorum, & contrivit lignum finium co-
f.24. rum. 34. Dixit, & venit locusta, & bruchus, cuius non erat numerus. 35. Et comedit omne fœnum in ter-
Exo.10 d.12. ra eorum, & comedit omnem fructum terræ eorum. 36. Et percussit omne primogenitum in terra eorum,
Exo.12 e.29. primitias omnis laboris eorum. 37. Et eduxit eos cum argento & auro, & non erat in tribubus eorum infir-
Exo.12.e.35. mus. 38. Lætata est Aegyptus in profectione eorum, quia incubuit timor eorum super eos. 39. Expandit
Exo.13.d.21 Psal.77.b.14 nubem in protectionem eorum, & ignem ut luceret eis per noctem. 40. Petierunt, & venit coturnix, &
1.Co.10 a.1. pane cæli saturavit eos. 41. Dirupit petram, & fluxerunt aquæ, abierunt in sicco flumina; 42. Quoniam
Exo.16 c 13. memor fuit verbi sancti sui, quod habuit ad Abraham puerum suum. 43. Et eduxit populum suum in exul-
Nu.10.b.11. tatione, & electos suos in lætitia. 44. Et dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt,
Gen 17.a 7. 45. Vt custodiant iustificationes eius, & legem eius requirant.

Alleluia, (Iudith 13.21.) CV.

1 COnfitemini Domino quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia eius. 2. Quis loquetur po- A
Iud 13 c 21. tentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius? 3. Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt iu-
Ecc.43.d.35. stitiam in omni tempore. 4. Memento nostri Domine in beneplacito populi tui, visita nos in salutari tuo. 5.
Iudit.7.d.19 Ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lætitia gentis tuæ, ut lauderis cum hereditate
tua. 6. Peccavimus cum patribus nostris, iniustè egimus, iniquitatem fecimus. 7. Patres nostri in Aegypto
non intellexerunt mirabilia tua, non fuerunt memores multitudinis misericordiæ tuæ. Et irritaverunt ascen-
dentes

dentes in mare, Mare rubrum. 8. Et salvavit eos propter nomen suum, ut notam faceret potentiam suam:
9. Et increpuit Mare rubrum, & exiccatum est: & deduxit eos in abyssis sicut in deserto. 10. Et salvavit eos Exo.14.f.27.
de manu odientium, & redemit eos de manu inimici. 11. Et operuit aqua tribulantes eos, unus ex eis non re-
mansit. 12. Et crediderunt verbis eius, & laudaverunt laudem eius. 13. Citò fecerunt, obliti sunt operum
eius: & non sustinuerunt consilium eius. 14. Et concupierunt concupiscentiam in deserto: & tentaverunt Exo.14.f.27.
Deum in inaquoso. 15. Et dedit eis petitionem ipsorum, & misit saturitatem in animas eorum. 16. Et irri-
taverunt Moysen in castris, Aaron sanctum Domini. 17. Aperta est terra, & deglutivit Dathan; & operuit super
congregationem Abiron. 18. Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores. 19. Et fecerunt Exo.17.a.2.
vitulum in Horeb: & adoraverunt sculptile. 20. Et mutaverunt gloriam suā in similitudinem vituli comedentis Nu 16.c.32.
fœnum. 21. Obliti sunt Deum, qui salvavit eos, qui fecit magnalia in Aegypto, 22. mirabilia in Terra Cham: terri- Exo.32.a.4.
bilia in Mari rubro. 23. Et dixit ut disperderet eos, si non Moyses electus eius stetisset in confractione in conspe-
ctu eius. Vt averteret iram eius ne disperderet eos, 24. & pro nihilo habuerunt terram desiderabilem, Non cre-
B diderunt verbo eius, 25. & murmuraverunt in tabernaculis suis, non exaudierunt vocem Domini. 26. Et Exo.32.e.10
elevavit manum suam super eos, ut prosterneret eos in deserto: 27. Et ut deiiceret semen eorum in Natio-
nibus, & dispergeret eos in regionibus. 28. Et initiati sunt Beelphegor, & comederunt sacrificia mortuo-
rum. 29. Et irritaverunt eum in adinventionibus suis, & multiplicata est in eis ruina. 30. Et stetit Phinees Nu.14.c.32.
& placavit, & cessavit quassatio. 31. Et reputatum est ei in iustitiam, in generationem & generationem
usque in sempiternum. 32. Et irritaverunt eum ad Aquas contradictionis, & vexatus est Moyses propter eos:
33. quia exacerbaverunt spiritum eius. Et distinxit in laboris suis: 34. non disperdiderunt gentes, quas di- Nu.25.b 7
xit Dominus illis. 35. Et commisti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum: 36. & servierunt sculpti-
libus eorum, & factum est illis in scandalum. 37. Et immolaverunt filios suos, & filias suas dæmoniis. 38.
Et effuderunt sanguinem innocentem: sanguinem filiorum suorum & filiarum suarum, quas sacrificaverunt Nu.20.b.10.
sculptilibus Chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus, 39. & contaminata est in operibus eorum, & for-
nicati sunt in adinventionibus suis. 40. Et iratus est furore Dominus in populum suum: & abominatus est
hereditatem suam. 41. Et tradidit eos in manus gentium, & dominati sunt eorum qui oderunt eos. 42. Et Deut 30.a.1
tribulaverunt eos inimici eorum, & humiliati sunt sub manibus eorum: 43. sæpè liberavit eos. Ipsi autem
exacerbaverunt eum in consilio suo, & humiliati sunt in iniquitatibus suis. 44. Et vidit cùm tribularentur,
& audivit orationem eorum. 45. Et memor fuit testamenti sui, & pœnituit eum secundùm multitudinem mi-
sericordiæ suæ. 46. & dedit eos in misericordias in conspectu omnium qui ceperant eos. 47. Salvos nos fac
Domine Deus noster, & congrega nos de Nationibus: Vt confiteamur nomini sancto tuo: & gloriemur in
laude tua. 48. Benedictus Dominus Deus Israel à sæculo & usque in sæculum: & dicet omnis populus:
Fiat, fiat.

Alleluia. (Iudith 13.21.) CVI.

1 Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia eius. 2. Dicant qui redempti
A sunt à Domino, quos redemit de manu inimici, & de regionibus congregavit eos. 3. A solis ortu,
& occasu; ab aquilone, & mari. 4. erraverunt in solitudine in inaquoso: viam civitatis habitaculi non inve-
nerunt. 5. esurientes, & sitientes: anima eorum in ipsis defecit. 6. et clamaverunt ad Dominum cùm tri-
bularentur, & de necessitatibus eorum eripuit eos. 7. & deduxit eos in viam rectam, ut irent in civitatem
habitationis. 8. Confiteantur Domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filiis hominum. 9. Quia satiavit
animam inanem, & animam esurientem satiavit bonis. 10. Sedentes in tenebris, & umbra mortis, vinctos
in mendicitate, & ferro. 11. Quia exacerbaverunt eloquia Dei, & consilium Altissimi irritaverunt. 12.
& humiliatum est in laboribus cor eorum: infirmati sunt, nec fuit qui adiuvaret. 13. & clamaverunt ad
Dominum cum tribularenter, & de necessitatibus eorum liberavit eos. 14. & eduxit eos de tenebris, & um-
bra mortis, & vincula eorum disrumpit. 15. Confiteantur Domino misericordiæ eius, & mirabilia
eius filiis hominum 16. Quia contrivit portas æreas, & vectes ferreos confregit. 17. Suscepit eos de via ini-
quitatis eorum, propter iniustitias enim suas humiliati sunt. 18. Omnem escam abominata est anima eorum
& appropinquaverunt usque ad portas mortis. 19. & clamaverunt ad Dominum cùm tribularentur, & de
necessitatibus eorum liberavit eos. 20. Misit verbum suum, & sanavit eos, & eripuit eos de interitionibus
eorum. 21. Confiteantur Domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filiis hominum: 22. & sacrificent sa-
crificium laudis, & annuntient opera eius in exultatione. 23. Qui descendunt mare in navibus, facientes
operationem in aquis multis. 24. Ipsi viderunt opera Domini, & mirabilia eius in profundo. 25. Dixit, &
stetit spiritus procellæ, & exaltati sunt fluctus eius. 26. Ascenderunt usque ad cælos, & descendunt usque ad
B abyssos: anima eorum in malis tabescebat. 27. Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius: & omnis sapientia
eorum devorata est. 28. & clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorum eduxit
eos. 29. & statuit procellam eius in auram, & siluerunt fluctus eius. 30. & lætati sunt quia siluerunt, & de-
duxit eos in portum voluntatis eorum. 31. Confiteantur Domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filiis
hominum. 32. & exaltent eum in ecclesia plebis, & in cathedra seniorum laudent eum. 33. Posuit flumina
in desertum, & exitus aquarum in sitim; 34. Terram fructiferam in salsuginem, à malitia inhabitantium in
ea. 35. Posuit desertum in stagna aquarum, & terram sine aqua in exitus aquarum. 36. & collocavit illic
esurientes, & constituerunt civitatem habitationis. 37. & seminaverunt agros, & plantaverunt vineas, &
fecerunt fructum nativitatis. 38. & benedixit eis, & multiplicati sunt nimis, & iumenta eorum non mino-
ravit. 39. et pauci facti sunt, & vexati sunt à tribulatione malorum, et dolore. 40. effusa est contemptio
super principes, et errare fecit eos in invio, et non in via. 41. et adiuvit pauperem de inopia, et posuit si-
cut oves familias. 42. Videbunt recti, et lætabuntur, & omnis iniquitatis oppilabit os suum. 43. Quis sa- Iob.22.c.19
piens et custodiet hæc? & intelliget misericordias Domini?

1.Can-

1. Canticum Psalmi ipsi David.)Sup. 56. 8.) CVII.

2 PAratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, & psallam in gloria mea. 3. Exurge gloria A
mea, exurge psalterium, & cithara: exurgam diluculo. 4. Confitebor tibi in populis Domine, &
psallam tibi in nationibus. 5. Quia magna est super cælos misericordia tua, & usque ad nubes veritas tua.
6. Exultare super cælos Deus, & super omnem terram gloria tua: 7. ut liberentur dilecti tui. Salvum fac
dextera tua, & exaudi me: 8. Deus locutus est in sancto suo. Exultabo, & dividam Sichimam, & convallem tabernaculorum dimetiar. 9. Meus est Galaad, & meus est Manasses, & Ephraim susceptio capitis
mei. Iuda rex meus: 10. Moab lebes spei meæ. In Idumæam extendam calceamentum meum, mihi alienigenæ amici facti sunt. 11. Quis deducet me in civitatem munitam, quis deducet me usque in Idumæam?
12. Nonne tu Deus, qui repulisti nos, & non exibis Deus in virtutibus nostris? 13. Da nobis auxilium de
tribulatione: quia vana salus hominis. 14. In Deo faciemur virtutem, & ipse ad nihilum deducet inimicos
nostros.

1. In finem, Psalmus David. CVIII.

2 DEus laudem meum ne tacueris: quia os peccatoris, & os dolosi super me apertum est. 3. Locuti sunt A
adversum me lingua dolosa, & sermonibus odii circumdederunt me, & expugnaverunt me
gratis. 4 Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi, ego autem orabam. 5. et posuerunt adversum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea. 6. Constitue super eum peccatorem, & diabolus stet à dextris eius. 7. Cùm iudicatur, exeat condemnatus, & oratio eius fiat in peccatum. 8. Fiant dies
eius pauci: & episcopatum eius accipiat alter. 9. Fiant filii eius orphani, & uxor eius vidua. 10. Nutantes
transferantur filii eius, & mendicent, & eiiciantur de habitationibus suis. 11. Scrutetur fœnerator omnem substantiam eius, & diripiant alieni labores eius. 12. Non sit illi adiutor, nec sit qui misereatur pupillis eius.
13. Fiant nati eius in interitum, in generatione una deleatur nomen eius. 14. In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu Domini, & peccatum matris eius non deleatur. 15. Fiant contra Dominum
semper, & dispereat de terra memoria eorum: 16. pro eo quòd non est recordatus facere misericordiam. 17.
& persecutus est hominem inopem, & mendicum, & compunctum corde mortificare. 18. & dilexit maledictionem, & veniet ei, & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. & induit maledictionem sicut vestimentum, & intravit sicut aqua in interiora eius, & sicut oleum in ossibus eius. 19. Fiat ei sicut vestimentum, quo operitur, & sicut zona, qua semper præcingitur. 20. Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud
Dominum, & qui loquuntur mala adversus animam meam. 21 Et tu Domine, Domine, fac mecum propter nomen tuum, quia suavis est misericordia tua. Libera me, 22. quia egenus & pauper ego sum, & cor
meum conturbatum est intra me. 23. Sicut umbra cùm declinat, ablatus sum, & excussus sum sicut locustæ B
24. Genua mea infirmata sunt à ieiunio, & caro mea immutata est propter oleum. 25. & ego factus sum opprobrium illis, viderunt me, & moverunt capita sua. 26. Adiuva me Domine Deus meus, salvum me fac
secundùm misericordiam tuàm. 27. & sciant quia manus tua hæc, & tu Domine fecisti eam. 28. Maledicent
illi, & tu benedices, qui insurgunt in me, confundantur, servus autem tuus lætabitur. 26. Induantur qui detrahunt mihi, pudore & operiantur sicut diploide confusione sua. 30. Confitebor Domino nimis in ore meo,
& in medio multòrum laudabo eum. 31. Quia astitit à dextris pauperis, ut salvam faceret à persequentibus
animam meam.

1. Psalmus David. CIX.

Mat. 22. d. 44 DIxit Dominus Domino meo: Sed à dextris meis: Donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuo A
1 Co 15 d. 25 rum. 2. Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum. 3. Te-
Heb. 1. d. 13 cum principium in die virtutis tuæ in splendoribus sanctorum, ex utero ante luciferum genui te. 4. Iuravit
10 c 13. Joan. 12. c. 34 Dominus & non pœnitebit eum: Tu es sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech. 5. Dominus
Heb. 5. b. 6. 7. c. 17. à dextris tuis, confregit in die iræ suæ reges. 6. Iudicabit in nationibus, implebit ruinas, conquassabit capita in terra multorum. 7. De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput.

Alleluia. CX.

1 COnfitebor tibi Domine in toto corde meo, in consilio iustorum, & congregatione. 2. Magna opera A
Domini, exquisita in omnes voluntates eius. 3. Confessio & magnificentia opus eius, & iustitia
eius manet in sæculum sæculi. 4. Memoriam fecit mirabilium suorum, misericors & miserator Dominus: 5.
Prov. 1. a 7. escam dedit timentibus se. Memor erit in sæculum testamenti sui: 6. virtutem operum suorum annuntiabit
9. c 10. populo suo, 7. Vt det illis hereditatem gentium, opera manuum eius, veritas & iudicium. 8. Fidelia omnia
Eccl. 1. c. 16. mandata eius, confirmata in sæculum sæculi, facta in veritate & æquitate. 9. Redemptionem misit populo
suo, mandavit in æternum testamentum suum. Sanctum & terribile nomen eius; 10. initium sapientiæ timor
Domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum, laudatio eius manet in sæculum sæculi.

Alleluia, Reversionis Aggæi, & Zachariæ. CXI.

1 BEatus vir, qui timet Dominum, in mandatis eius volet nimis. 2. Potens in terra erit semen eius, ge- A
neratio rectorum benedicetur. 3. Gloria & divitiæ in domo eius, & iustitia eius manet in sæculum
sæculi. 4. Exortum est in tenebris lumen rectis, misericors, & miserator, & iustus. 5. Iucundus homo qui
miseretur & commodat, disponet sermones suos in iudicio, 6. quia in æternum non commovebitur. 7. In
memoria æterna erit iustus, ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in Domino, 8. confirmatum est cor eius, non commovebitur donec despiciat inimicos suos.

9. Di-

9. Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi: cornu eius exaltabitur in gloria. 10. Pec-
cator videbit, & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet, desiderium peccatorum peribit.

Alleluja. CXII.

A 1 LAudate pueri Dominum: laudate nomen Domini. 2. Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc & Mal. 1. c. 11.
usque in sæculum. 3. A solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen Domini. 4. Excelsus super
omnes gentes Dominus, & super cælos gloria eius. 5. Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat,
6. & humilia respicit in cælo & in terra? 7. Suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem: 8. Ut
collocet eum cum principibus, cum principibus populi sui. 9. Qui habitare facit sterilem in domo, matrem
filiorum lætantem.

Alleluja, CXIII.

A. 1 IN exitu Israel de Aegypto, domus Iacob de populo barbaro. 2. Facta est Iudæa sanctificatio eius, Israel
potestas eius. 3. Mare vidit, & fugit: Iordanis conversus est retrorsum. 4. Montes exultaverunt ut Exod. 13. a. 3.
arietes: & colles sicut agni ovium. 5. Quid est tibi mare quòd fugisti: & tu Iordanis, quia conversus es re-
trorsum? 6. Montes exultastis sicut arietes, & colles sicut agni ovium. 7. A facie Domini mota est terra,
à facie Dei Iacob. 8. Qui convertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes àquarum.
1. NON NOBIS DOMINE, NON NOBIS: sed nomini tuo da gloriam. 2. Super miseri-
cordia tua, & veritate tua: nequando dicant Gentes: Vbi est Deus eorum? 3. Deus autem noster in cæ- Infr. 134. c. 15
lo: omnia quæcumque voluit, fecit. 4. Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum. Sap. 15. c. 15.
5. Os habent, & non loquentur: oculos habent, & non videbunt. 6. Aures habent, & non audient, nares
habent, & non odorabunt. 7. Manus habent, & non palpabunt, pedes habent, & non ambulabunt: non cla-
mabunt in gutture suo. 8. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. 9. Domus Israel
speravit in Domino: adiutor eorum & protector eorum est. 10. Domus Aaron speravit in Domino: adiutor
eorum & protector eorum est. 11. Qui timent Dominum, speraverunt in Domino, adiutor eorum & prote-
ctor eorum est. 12. Dominus memor fuit nostri, & benedixit nobis. Benedixit domui Israel: benedixit do-
mui Aaron. 13. Benedixit omnibus; qui timent Dominum, pusillis cum maioribus. 14. Adiiciat Dominus
super vos super vos, & super filios vestros. 15. Benedicti vos à Domino, qui fecit cælum & terram. 16. Cæ- Bar. 2. d. 27.
lum cæli Domino: terram autem dedit filiis hominum. 17. Non mortui laudabunt te Domine, neque omnes
qui descendunt in infernum. 18. Sed nos qui vivimus, benedicimus Domino, ex hoc nunc & usque in sæ-
culum.

Alleluja, CXIV.

A 1 DIlexi, quoniam exaudiet Dominus vocem orationis meæ. 2. Quia inclinavit aurem suam mihi, & in
diebus meis invocabo. 3. Circumdederunt me dolores mortis, & pericula inferni invenerunt me.
Tribulationem & dolorem inveni: 4. & nomen Domini invocavi. O Domine libera animam meam: 5. mi-
sericors Dominus, & iustus & Deus noster miseretur. 6. Custodiens parvulos Dominus: humiliatus sum, &
liberavit me. 7. Convertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. 8. Quia eripuit ani-
mam meam de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapsu. 9. Placebo Domino in regione vivo-
rum.

Alleluja, CXV.

A 10 CRedidi propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis. 11. Ego dixi in excessu meo, 2. Cor. 4. c. 13
Omnis homo mendax. 12. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? 13. Cali- Rom. 3. a. 4.
cem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. 14. Vota mea Domino reddam coram omni populo
eius: 15. pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius. 16. O Domine quia ego servus tuus, ego ser-
vus tuus, & filius ancillæ tuæ. Dirupisti vincula mea: 17. tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini
invocabo. 18. Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi eius; 19. in atriis domus Domini, in
medio tui Ierusalem.

Alleluja, CXVI.

A 1 LAudate Dominum omnes Gentes laudate eum omnes populi: 2. Quoniam confirmata est super nos mi- Rom. 15. c. 11
sericordia ejus, & veritas Domini manet in æternum. Io. 12. c. 34.

Alleluja, CXVIII.

A 1 COnfitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia eius. 2. Dicat nunc Israel quo-
niam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. 3. Dicat nunc domus Aaron, quoniam in sæcu-
lum misericordia eius. 4. Dicant nunc qui timent Dominum, quoniam in sæculum misericordia eius. 5. De
tribulatione invocavi Dominum, & exaudivit me in latitudine Dominus. 6. Dominus mihi adiutor, non ti-
mebo quid faciat mihi homo. 7. Dominus mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos. 8. Bonum est con-
fidere in Domino, quàm confidere in homine. 9 Bonum est sperare in Domino, quàm sperare in princip- Heb. 13. a. 6
bus. 10. Omnes gentes circuierunt me, & in nomine Domini quia ultus sum in eos. 11. Circumdantes cir-
cumdederunt me, & in nomine Domini, quia ultus sum in eos. 12. Circumdederunt me sicut apes, & exar-
serunt sicut ignis in spinis, & in nomine Domini quia ultus sum in eos. 13. Impulsus eversus sum ut caderem,
& Dominus suscepit me. 14. Fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem. 15. Vox
exultationis & salutis, in tabernaculis iustorum. 16. Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exalta-
vit me, dextera Domini fecit virtutem. 17. Non moriar, sed vivam, & narrabo opera Domini. 18. Castigans Ex. 15. a. 2
castigavit me Dominus, & morti non tradidit me. 19. Aperite mihi portas iustitiæ, ingressus in eas confite-
bor Domino, 20. hæc porta Domini, iusti intrabunt in eam. 21. Confitebor tibi quoniam exaudisti me, &
factus

factus es mihi in salutem . 22. Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli . 23. A
Isa. 28. d. 16. Domino factum est istud : & est mirabile in oculis nostris . 24. Hæc est dies , quam fecit Dominus : exultemus
Mat. 21. d. 42. & lætemur in ea. 25. O Domine salvum me fac , ò Domine bene prosperare: 26. benedictus qui venit in no-
Luc. 20. c. 17. mine Domini . Benediximus vobis de domo Domini : 27. Deus Dominus , & illuxit nobis . Constituite diem
Act. 4. b. 11. sollemnem in condensis , usque ad cornu altaris . 28. Deus meus es tu , & confitebor tibi : Deus meus es tu , &
Rom. 9. g. 33. exaltabo te . Confitebor tibi quoniam exaudisti me : & factus es mihi in salutem . 29. Confitemini Domino
1. Pet. 2, b. 7 quoniam bonus : quoniam in sæculum misericordia eius .

Alleluja, CXVIII.

A L E P H.

BEati immaculati in via : qui ambulant in lege Domini . 2. Beati qui scrutantur testimonia eius ; in to-
to corde exquirunt eum . 3. Non enim qui operantur iniquitatem , in viis eius ambulaverunt . 4. Tu A
mandasti mandata tua custodiri nimis . 5. Utinam dirigantur viæ meæ , ad custodiendas iustificationes tuas . 6.
Tunc non confundar , cùm perspexero in omnibus mandatis tuis . 7. Confitebor tibi in directione cordis , in eo
quòd didici iudicia justitiæ tuæ . 8. Iustificationes tuas custodiam : non me derelinquas usquequaque .

B E T H.

9. In quo corrigit adolescentior viam suam ? in custodiendo sermones tuos . 10. In toto corde meo exquisi-
vi te : ne repellas me à mandatis tuis . 11. In corde meo abscondi eloquia tua : ut non peccem tibi . 12. Bene-
dictus es Domine : doce me iustificationes tuas . 13. In labiis meis , pronuntiavi omnia iudicia oris tui . 14.
In via testimoniorum tuorum delectatus sum , sicut in omnibus divitiis . 15. In mandatis tuis exercebor , &
considerabo vias tuas . 16. In iustificationibus tuis meditabor : non obliviscar sermones tuos .

G I M E L.

17. Retribue servo tuo , vivifica me : & custodiam sermones tuos . 18. Revela oculos meos , considerabo
mirabilia de lege tua . 19. Incola ego sum in terra , non abscondas à me mandata tua . 20. Concupivit anima
mea desiderare iustificationes tuas , in omni tempore . 21. Increpasti superbos : maledicti qui declinant à man-
datis tuis . 22. Aufer à me opprobrium , & contemptum : quia testimonia tua exquisivi . 23. Etenim sede-
runt principes , & adversum me loquebantur : servus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis . 24. Nam
& testimonia tua meditatio mea est : & consilium meum iustificationes tuæ .

D A L E T H.

25. Adhæsit pavimento anima mea : vivifica me secundùm verbum tuum . 26. Vias meas enuntiavi , &
exaudisti me : doce me iustificationes tuas . 27. Viam justificationum tuarum instrue me : & exercebor in
mirabilibus tuis . 28. Dormitavit anima mea præ tædio : confirma me in verbis tuis . 29. Viam iniquitatis
amove à me : & de lege tua miserere mei . 30. Viam veritatis elegi , judicia tua non sum oblitus . 31. Adhæsi
testimoniis tuis Domine : noli me confundere . 32. Viam mandatorum tuorum cucurri , cùm dilatasti cor
meum .

H E.

33. Legem pone mihi Domine viam iustificationum tuarum : & exquiram eam semper . 34. Da mihi intel-
lectum , & scrutabor legem tuam : & custodiam illam in toto corde meo . 35. Deduc me in semitam manda-
torum tuorum : quia ipsam volui . 36. Inclina cor meum in testimonia tua , & non in avaritiam . 37. Averte
oculos meos ne videant vanitatem : in via tua vivifica me . 38. Statue servo tuo eloquium tuum , in timore
tuo . 39. Amputa opprobrium meum , quod suspicatus sum : quia iudicia tua iucunda . 40. Ecce concupivi C
mandata tua : in æquitate tua vivifica me .

V A V.

41. Et veniat super me misericordia tua Domine , salutare tuum secundum eloquium tuum . 42. Et respon-
debo exprobrantibus mihi verbum : quia speravi in sermonibus tuis . 43. Et ne auferas de ore meo verbum
veritatis usquequaque : quia in iudiciis tuis supersperavi . 44. Et custodiam legem tuam semper , in sæculum
& in sæculum sæculi . 45. Et ambulabam in latitudine : quia mandata tua exquisivi . 46. Et loquebar in testi-
moniis tuis in conspectu regum , & non confundebar . 47. Et meditabar in mandatis tuis , quæ dilexi . 48. Et
levavi manus meas ad mandata tua , quæ dilexi : & exercebar in iustificationibus tuis .

Z A I M.

49. Memor esto verbi tui servo tuo , in quo mihi spem dedisti . 50. Hæc me consolata est in humilitate mea :
quia eloquium tuum vivificavit me . 51. Superbi iniquè agebant usquequaque : à lege autem tua non declina-
vi . 52. Memor fui iudiciorum tuorum à sæculo Domine : & consolatus sum . 53. Defectio tenuit me , pro
peccatoribus derelinquentibus legem tuam . 54. Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ , in loco peregrina- D
tionis meæ . 55. Memor fui nocte nominis tui Domine : & custodivit legem tuam . 56. Hæc facta est mihi : quia
iustificationes tuas exquisivi .

H E T H.

57. Portio mea Domine , dixi , custodire legem tuam . 58. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo :
miserere mei secundùm eloquium tuum . 59. Cogitavi vias meas , & converti pedes meos in testimonia tua .
60. Paratus sum , & non sum turbatus , ut custodiam mandata tua . 61. Funes peccatorum circumplexi sunt
me , & legem tuam non sum oblitus . 62. Media nocte surgebam ad confitendum tibi , super iudicia iustifica-
tionis tuæ . 63. Particeps ego sum omnium timentium te , & custodientium mandata tua . 64. Misericordia
tua Domine plena est terra : iustificationes tuas doce me .

TETH.

TETH.

65. Bonitatem fecisti cum servo tuo Domine, secundùm verbum tuum. 66. Bonitatem, & disciplinam,
& scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi. 67. Priusquam humiliarer ego deliqui: propterea eloquium
tuum custodivi. 68. Bonus es tu, & in bonitate tua doce me iustificationes tuas. 69. Multiplicata est super
me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua. 70. Coagulatum est sicut
lac cor eorum, ego verò legem tuam meditatus sum. 71. Bonum mihi quia humiliasti me: ut discam iustifi-
cationes tuas. 72. Bonum mihi lex oris tui, super millia auri & argenti.

JOD.

E 73. Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me: da mihi intellectum, & discam mandata tua. 74. Qui
timent te videbunt me, & lætabuntur: quia in verba tua supersperavi. 75. Cognovi Domine quia æquitas iu-
dicia tua, & in veritate tua humiliasti me. 76. Fiat misericordia tua ut consoletur me, secundùm eloquium
tuum servo tuo. 77. Veniant mihi miserationes tuæ & vivam: quia lex tua meditatio mea est. 78. Confun-
dantur superbi, quia iniustè iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis. 79. Conver-
tantur mihi timentes te, & qui noverunt testimonia tua. 80. Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus
tuis, ut non confundar.

CAPH.

81. Defecit in salutare tuum anima mea: & in verbum tuum supersperavi. 82. Defecerunt oculi mei in elo-
quium tuum, dicentes: Quando consolaberis me? 83. Quia factus sum sicut uter in pruina, iustificationes
tuas non sum oblitus. 84. Quot sunt dies servi tui: quando facies de persequentibus me iudicium? 85. Nar-
raverunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua. 86. Omnia mandata tua veritas: iniquè persecuti sunt
me, adiuva me. 87. Paulominùs consummaverunt me in terra, ego autem non dereliqui mandata tua. 88.
Secundùm misericordiam tuam vivifica me, & custodiam testimonia oris tuis.

LAMED.

89. In æternum Domine, verbum tuum permanet in cælo. 90. In generationem & generationem veritas
tua: fundasti terram, & permanet. 91. Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia serviunt tibi. 92.
Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc fortè periissem in humilitate mea. 93. In æternum non obliviscar
F iustificationes tuas, quia in ipsis vivificasti me. 94. Tuus sum ego, salvum me fac, quoniam iustificationes
tuas exquisivi. 95. Me expectaverunt peccatores ut perderent me, testimonia tua intellexi. 99. Omnis con-
summationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

MEM.

97. Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea est. 98. Super inimicos meos pruden-
tem me fecisti mandato tuo: quia in æternum mihi est. 99. Super omnes docentes me intellexi, quia testimo-
nia tua meditatio mea est. 100. Super senes intellexi, quia mandata tua quæsivi. 101. Ab omni via mala
prohibui pedes meos: ut custodiam verba tua. 102. A iudiciis tuis non declinavi, quia tu legem posuisti mi-
hi. 103. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. 104. A mandatis tuis intellexi, pro-
pterea odivi omnem viam iniquitatis.

NVN.

105. Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis. 106. Iuravi & statui custodire iudicia
iustitiæ tuæ. 107. Humiliatus sum usquequaque Domine: vivifica me secundùm verbum tuum. 108. Volun-
taria oris mei beneblacita fac Domine, & iudicia tua doce me. 109. Anima mea in manibus meis semper, &
legem tuam non sum oblitus. 110. Posuerunt peccatores laqueum mihi: & de mandatis tuis non erravi. 111.
Hereditate acquisivi testimonia tua in æternum, quia exultatio cordis mei sunt. 112. Inclinavi cor meum ad
faciendas iustificationes tuas in æternum, propter retributionem.

SEMEC.

G 113. Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi. 114. Adiutor & susceptor meus es tu, & in verbum tuum
supersperavi. 115. Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei. 116. Suscipe me secundùm elo-
quium tuum, & vivam: & non confundas me ab expectatione mea. 117. Adiuva me, & salvus ero, &
meditabor in iustificationibus tuis semper. 118. Sprevisti omnes discedentes à iudiciis tuis: quia iniusta co-
gitatio eorum. 119. Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ: ideò dilexisti testimonia tua. 120.
Confige timore tuo carnes mea, à iudiciis enim tuis timui.

AIM.

121. Feci iudicium & iustitiam, non tradas me calumniantibus me. 122. Suscipe servum tuum in bonum:
non calumnientur me superbi. 123. Oculi mei defecerunt in salutare tuum: & in eloquium iustitiæ tuæ. 124.
Fac cum servo tuo secundùm misericordiam tuam, & iustificationes tuas doce me. 125. Servus tuus sum ego:
da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua. 126. Tempus faciendi Domine, dissipaverunt legem tuuam.
127. Ideò dilexi mandata tua, super aurum & topazion. 128. Propterea ad omnia mandata tua dirigebar,
omnem viam iniquàm odio habui.

PHE.

129. Mirabilia testimonia tua; ideò scrutata est ea anima mea. 130. Declaratio sermonum tuorum illu-
minat, & intellectum dat parvulis. 131. Os meum aperui, & attraxi spiritum, quia mandata tua deside ra-
bam. 132. Aspice in me, & miserere mei, secundùm iudicium diligentium nomen tuum. 133. Gressus meos
dirige secundum eloquium tuum, & non dominetur mei omnis iustitia. 134. Redime me à calumniis homi-
num,

num: ut custodiam mandata tua. 135. Faciem tuam illumina super servum tuum: & doce me iustificationes
tuas. 136. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam. H

SADE.

137. Iustus es Domine: & rectum iudicium tuum. 138. Mandasti iustitiam testimonia tua, & veritatem
tuam nimis. 139. Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt verba tua inimici mei. 140. Ignitum elo-
quium tuum vehementer: & servus tuus dilexit illud. 141. Adolescentulus sum ego, & contemptus: iusti-
ficationes tuas non sum oblitus. 142. Iustitia tua, iustitia in æternum, & lex tua veritas. 143. Tribulatio &
angustia invenerunt me: mandata tua meditatio mea est. 144. Æquitas testimonia tua in æternum; intelle-
ctum da mihi & vivam.

COPH.

145. Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine: iustificationes tuas requiram. 146. Clamavi, ad
te, salvum me fac: ut custodiam mandata tua. 147. Præveni in maturitate, & clamavi: quia in verba tua
supersperavi. 148. Prævenerunt oculi mei ad te diluculo: ut meditarer eloquia tua. 149. Vocem meam audi
secundùm misericordiam tuam Domine, & secundùm iudicium tuum vivifica me. 150. Appropinquaverunt
persequentes me iniquitati: à lege autem tua longe facti sunt. 151. Prope es tu Domine: & omnes viæ tuæ
veritas. 152. Initio cognovi de testimoniis tuis: quia in æternum fundasti ea.

RES.

153. Vide humilitatem meam, & eripe me: quia legem tuam non sum oblitus. 154. Iudica iudicium I
meum, & redime me propter eloquium tuum vivifica me. 155. Longe à peccatoribus salus, quia iustifica-
tiones tuas non exquisierunt. 156. Misericordiæ tuæ multæ Domine: secundùm iudicium tuum vivifica me.
157. Multi qui persequuntur me, & tribulant me: à testimoniis tuis non declinavi. 158. Vidi prævarican-
tes, & tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt. 159. Vide quoniam mandata tua dilexi Domine, in
misericordia tua vivifica me. 160. Principium verborum tuorum, veritas in æternum omnia iudicia iustitiæ
tuæ.

SIN.

161. Principes persecuti sunt me gratis: & à verbis tuis formidavit cor meum. 162. Lætabor ego super elo-
quia tua, sicut qui invenit spolia multa. 163. Iniquitatem odio habui, & abominatus sum, legem autem
tuam dilexi. 164. Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ. 165. Pax multa diligentibus le-
gem tuam: & non est illis scandalum. 166. Expectabam salutare tuum Domine: & mandata tua dilexi. 167.
Custodivit anima mea testimonia tua, & dilexit ea vehementer. 168. Servavi mandata tua, & testimonia
tua, quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

TAV.

169. Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Domine iuxta eloquium tuum da mihi intellectum:
170. Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundùm eloquium tuum eripe me. 171. Eructabunt labia mea
hymnum, cùm docueris me iustificationes tuas. 172. Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia K
mandata tua æquitas. 173. Fiat manus tua ut salvet me, quoniam mandata tua elegi. 174. Concupi salutare
tuum Domine: & lex tua meditatio mea est. 175. Vivet anima mea, & laudabit te: & iudicia tua adiuva-
bunt me. 176. Erravi, sicut ovis quæ periit: quære servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

1. Canticum graduum, CXIX.

AD Dominum cum tribularer clamavi, & exaudivit me. 2. Domine libera animam meam à labiis iniquis,
& à lingua dolosa. 3. Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam? 4. Sagittæ poten-
tis acutæ, cum carbonibus desolatoriis. 5. Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est: habitavi cum
habitantibus Cedar: 6. multum incola fuit anima mea. 7. Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: cum
loquebar illis, impugnabant me gratis.

Canticum graduum. CXX.

1.Par.10.c.17 1 LEvavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi. 2. Auxilium meum à Domino, qui fecit
cælum & terram. 3. Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui custodit te. 4. Ecce
non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel. 5. Dominus custodit te, Dominus protectio tua, super
manum dexteram tuam. 6. Per diem sol non uret te, neque luna per noctem. 7. Dominus custodit te ab om-
ni malo, custodiat animam tuam Dominus. 8. Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum; ex hoc
nunc, & usque in sæculum.

1. Canticum graduum. CXXI. L

LÆtatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum domini ibimus. 2. Stantes erant pedes nostri, in atriis
tuis Ierusalem. 3. Ierusalem, quæ ædificatur ut civitas, cuius participatio eius in idipsum. 4. Illuc
enim ascenderunt tribus, tribus Domini, testimonium Israel ad confitendum nomini Domini. 5. Quia illic
sederunt sedes in iudicio, sedes super Domum David. 6. Rogate quæ ad pacem sunt Ierusalem, & abundantia
diligentibus te. 7. Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. 8. Propter fratres meos, & proxi-
mos meos, loquebar pacem de te: 9. Propter domum Domini Dei nostri, quæsivi bona tibi.

1. Canticum graduum. CXXII.

AD te levavi oculos meos, qui habitas in cælis. 2. Ecce sicut oculi servorum, in manibus dominorum
suorum, Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, do-
nec misereatur nostri. 3. Miserere nostri Domine, miserere nostri, quia multum repleti sumus despectione:
4. Quia multum repleta est anima nostra, opprobrium abundantibus, & despectio superbis.

1. Canticum graduum. CXXIII.

A NIsi quia Dominus erat in nobis, dicat nunc Israel: 2. nisi quia Dominus erat in nobis, Cùm exurgerent homines, in nos. 3. forè vivos deglutissent nos: Cum irasceretur furor eorum in nos, 4. forsitan aqua absorbuisset nos. 5. Torrentem pertransivit anima nostra: forsitan pertransisset anima nostra aquam intollerabilem. 6. Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. 7. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium: Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. 8. Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram.

1. Canticum graduum. CXXIV.

A QUi confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commovebitur in æternum, qui habitat, 2. in Ierusalem. Montes in circuitu eius: & Dominus in circuitu populi sui, ex hoc nunc & usque in sæculum. 3. Quia non relinquet Dominus virgam peccatorum super sortem iustorum: ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas. 4. Benefac Domine bonis, & rectis corde, 5. Declinantes autem in obligationes, adducet Dominus cum operantibus iniquitatem super Israel.

1. Canticum graduum. CXXV.

A IN convertendo Dominus captivitatem Sion: facti sumus sicut consolati: 2. Tunc repletum est gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter gentes: Magnificavit Dominus facere cum eis. 3. Magnificavit Dominus facere nobiscum, facti sumus lætantes. 4. Converte Domine captivitatem nostram, sicut torrens in Austro. 5. Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent. 6. Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.

1. Canticum graduum Salomonis. CXXVI.

A NIsi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam. Nisi dominus custodierit civitatem, frustrà vigilat qui custodit eam. 2. Vanum est vobis ante lucem surgere: surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris. Cùm dederit dilectis suis somnum: 3. ecce hereditas Domini, filii; merces, fructus ventris. 4. Sicut sagittæ in manu potentis: ita filii excussorum. 5. Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis: non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

1. Canticum graduum. CXXVII.

A BEati omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in viis eius. 2. Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & benè tibi erit. 3. Uxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ. Filii tui sicut novellæ olivarum, in circuitu mensæ tuæ. 4. Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum. 5. Benedicat tibi Dominus ex Sion: & videas bona Ierusalem omnibus diebus vitæ tuæ. 6. Et videas filios filiorum tuorum pacem super Israel.

1. Canticum graduum. CXXVIII.

A SAepè expugnaverunt me à iuventute mea, dicat nunc Israel. 2. Sæpè expugnaverunt me à iuventute mea, etenim non potuerunt mihi. 3. Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores, prolongaverunt iniquitatem suam. 4. Dominus iustus concidit cervices peccatorum: 5. confundantur & convertantur retrorsum omnes, qui oderunt Sion. 6. Fiant sicut fœnum tectorum, quod priusquam evellatur, exaruit: 7. De quo non implevit manum suam qui metit, & sinum suum qui manipulos colligit: 8. Et non dixerunt qui non præteribant: Benedictio Domini super vos, benediximus vobis in nomine Domini.

1. Canticum graduum. CXXIX.

A DE profundis clamavi ad te Domine: 2. Domine exaudi vocem meam. Fiant aures tuæ intendentes, in vocem deprecationis meæ. 3 Si iniquitates observaveris Domine: Domine quis sustinebit? 4. Quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te Domine. Sustinuit anima mea in verbo eius, 5. speravit anima mea in Domino. 6. A custodia matutina usque ad noctem, speret Israel in Domino, 7. Quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio, 8. Et ipse redimet ex Israel omnibus iniquitatibus eius.

1. Canticum gradnum David. CXXX.

A DOmine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei. Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me. 2. Si non humi iter sentiebam, sed exaltavi animam meam: Sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in anima mea. 3. Speret Israel in Domino, ex hoc nunc & usque in sæculum.

1. Canticum graduum. CXXXI.

A MEmento Domine David, & omnis mansuetudinis eius. 2. Sicut iuravit Domino, votum vovit Deo Ja-
cob. 3. Si introiero in tabernaculum domus meæ, si ascendero in lectum strati mei: 4. Si dedero som- 2.Reg.7.a.2
num oculis meis, & palpebris meis dormitationem, 5. Et requiem temporibus meis, donec inveniam locum
Domino, tabernaculum Deo Iacob. 6. Ecce audivimus eam in Ephrata: invenimus eam in campis silvæ. 7. 2.Par.6.g.41.
Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco, ubi steterunt pedes eius. 8. Surge Domine in requiem 2.Reg.7.b.12
tuam, tu & arca sanctificationis tuæ. 9. Sacerdotes tui induantur iustitiam, & sancti tui exultent. 10. Pro- Luc. 1.f.55.
pter David servum tuum, non avertas faciem Christi tui. 11. Iuravit Dominus David veritatem, & non fru- Act. 2.c.30.
strabitur eam, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. 12. Si custodierint filii tui testamentum meum
& testimonia mea hæc, quæ docebo eos: Et filii eorum usque in sæculum, sedebunt super sedem tuam. 13.
Quoniam elegit Dominus Sion: elegit eam in habitationem sibi. 14. Hæc requies mea in sæculum sæculi,

hic

hic habitabo quoniam elegi eam. 15. Viduam eius benedicens benedicam: pauperes eius saturabo panibus.
Mal. 3. a. 1. 16. Sacerdotes eius induam salutari: & sancti eius exultatione exultabunt. 17. Illuc producam cornu David,
Luc. 1. g. 69 paravi lucernam Christo meo. 18. Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.

1. Canticum graduum David. CXXXII.

ECce quàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in unum: 2. Sicut unguentum in capite, quod A
descendit in barbam, barbam Aaron. Quod descendit in oram vestimenti eius: 3. sicut ros Hermon, qui
descendit in montem Sion. Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem, & vitam usque in sæculum.

1. Canticum graduum. CXXXII.

ECce nunc benedicite Dominum, omnes servi Domini; Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei A
nostri. 2. In noctibus extollite manus vestras in sancta. & benedicite Dominum. 3. Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cælum & terram.

1. Alleluja. CXXXIV.

LAudate nomen Domini, laudate servi Dominum. 2. Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei no- A
stri. 3. Laudate Dominum, quia bonus Dominus: psallite nomini eius, quoniam suave. 4. Quoniam
Jacob elegit sibi Dominus, Israel in possessionem sibi. 5. Quia ego cognovi quòd magnus est Dominus, &
Ier. 10. b. 13. Deus noster præ omnibus diis. 6. Omnia quæcumque voluit, Dominus fecit in cælo, in terra, in mari, & in
Exo. 12. e. 29 omnibus abyssis. 7. Educens nubes ab extremo terræ: fulgura in pluviam fecit. Qui producit ventos de thesauris suis: 8. qui percussit primogenita Ægypti ab homine usque ad pecus. 9. Et misit signa & prodigia in
Iof. 12. a. 1. 17 medio tui Aegypte; in Pharaonem, & in omnes servos eius. 10. Qui percussit gentes multas: & occidit reges
Num. 21. e. 24. g. 33. fortes, 11. Schon regem Amorrhæorum, & Og regem Basan, & omnia regna Chanaan. 12. Et dedit terram
eorum hereditatem, hereditatem Israel populo suo. 13. Domine nomen tuum in æternum: Domine memoriale tuum in generationem & generationem. 14. Quia iudicabit Dominus populum suum: & in servis suis
deprecabitur. 15. Simulachra Gentium argentum & aurum, opera manuum hominum. 16. Os habent, &
Sup 113. b. 4. non loquentur: oculos habent, & non videbunt. 17. Aures habent, & non audient, neque enim est spiritus
Sap 15 c. 15. in ore ipsorum. 18. Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes qui confidunt in eis. 19. Domus Israel benedicite Domino: domus Aaron benedicite Domino. 20. Domus Levi benedicite Domino, qui timetis Dominum, benedicite Domino. 21. Benedictus Dominus ex Sion, qui habitat in Jerusalem.

1. Alleluia. CXXXV.

COnfitemini Domino quoniam bonus: quoniam in æternum misericordia eius. 2. Confitemini A
Deo deorum: quoniam in æternum misericordia eius. 3. Confitemini Domino dominorum,
quoniam in æternum misericordia eius. 4. Qui facit mirabilia magna solus, quoniam in æternum misericordia
Gen. 1. a. 1. eius. 5. Qui fecit cælos in intellectu: quoniam in æternum misericordia eius. 6. Qui firmavit terram super aquas: quoniam in æternum misericordia eius. 7. Qui fecit luminaria magna: quoniam
in æternum misericordia eius. 8. Solem in potestatem diei: quoniam in æternum misericordia eius. 9. Lunam & stellas in potestatem noctis: quoniam in æternum misericordia eius. 10. Qui percussit Aegyptum cum
Exo. 12. e. 29 primogenitis eorum: quoniam in æternum misericordia eius. 11. Qui eduxit Israel de medio eorum: quo-
Exo. 13. c. 17. niam in æternum misericordia eius. 12. In manu potenti, & brachio excelso: quoniam in æternum misericordia eius. 13. Qui divisit Mare rubrum in divisiones: quoniam in æternum misericordia eius. 14. Et eduxit Israel per medium eius: quoniam in æternum misericordia eius. 15. Et excussit Pharaonem, & virtutem
Exo. 14. g. 28 eius in mari rubro: quoniam in æternum misericordia eius. 16. Qui traduxit populum suum per desertum,
quoniam in æternum misericordia eius. 17. Qui percussit reges magnos: quoniam in æternum misericordia
eius. 18. Et occidit reges fortes: quoniam in æternum misericordia eius. 19. Schon regem Amorrhæorum,
Nu. 21. e. 24 quoniam in æternum misericordia eius. 20. Et Og regem Basan: quoniam in æternum misericordia eius. 21.
Num. 21. g. 33. Et dedit terram eorum hereditatem: quoniam in æternum misericordia eius. 22. Hereditatem Israel servo
Iof. 13. b. 7. suo: quoniam in æternum misericordia eius. 23. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri: quoniam in
æternum misericordia eius. 24. Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam in æternum misericordia eius. 25.
Qui dat escam omni carni: quoniam in æternum misericordia eius. 26. Confitemini Deo cæli: quoniam in
æternum misericordia eius. Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum misericordia eius.

Psalmus David, Ieremiæ. CXXXVI.

1 SUper flumina Babylonis, illic sedimus & flevimus, cum recordaremur Sion. 2. In salicibus in medio A
eius, suspendimus organa nostra. 3 Quia illic interrogaverunt nos, qui captivos duxerunt nos, verba cantionum: Et qui adduxerunt nos: Hymnum cantate nobis de canticis Sion. 4. Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena. 5. Si oblitus fuero tui Ierusalem, oblivioni detur dextera mea. 6. Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui: Si non proposuero Ierusalem, in principio lætitiæ
meæ. 7. Memor esto Domine filiorum Edom, in die Ierusalem: Qui dicunt: Exinanite, exinanite usque ad
fundamentum in ea. 8. Filia Babylonis misera: beatus, qui retribuet tibi retributionem tuam, quam retribuisti nobis. 9. Beatus, qui tenebit, & allidet parvulos tuos ad petram.

1. Ipsi

1. Ipsi David, CXXXVII.

A CONfitebor tibi Domine in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei. In conspectu angelorum psallam tibi: 2. adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo. Super misericordia tua & veritate tua: quoniam magnificasti super omne, nomen sanctum tuum. 3. In quacumque die invocavero te, exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem. 4. Confiteantur tibi Domine omnes reges terræ, quia audierunt omnia verba oris tui: 5. Et cantent in viis Domini: quoniam magna est gloria Domini. 6. Quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta à longè cognoscit. 7. Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me, & super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, & salvum me fecit dextera tua. 8. Dominus retribuet pro me: Domine misericordia tua in sæculum: opera manuum tuarum ne despicias.

1. In finem, Psalmus David. CXXXVIII.

A DOmine probasti me, & cognovisti me: 2. tu cognovisti sessionem meam, & resurrectionem meam. 3. Intellexisti cogitationes meas de longè, semitam meam, & funiculum meum investigasti. 4. Et omnes vias meas prævidisti, quia non est sermo in lingua mea. 5. Ecce Domine tu cognovisti omnia, novissima & antiqua: tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. 6. Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est, & non potero ad eam. 7. Quò ibo à spiritu tuo? & quò à facie tua fugiam? 8. Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades. 8. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris: 10. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. 11. Et dixi: Forsitan tenebræ conculcabunt me, & nox illuminatio mea in deliciis meis. 12. Quia tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. 13. Quia tu possedisti renes meos, suscepisti me de utero matris meæ. 14. Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es, mirabilia opera tua, & anima mea cognoscit nimis. 15. Non est occultatum os meum à te, quod fecisti in occulto, & substantia mea in inferioribus terræ. 16. Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur, dies formabuntur, & nemo in eis. 17. Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus, nimis confortatus est principatus eorum. 18. Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur, exurrexi, & adhuc sum tecum. 19. Si occideris Deus peccatores, viri sanguinum declinate à me. 20. Quia dicitis in cogitatione, Accipient in vanitate civitates tuas. 21. Nonne qui oderunt te Domine, oderam, & super inimicos tuos tabescebam? 22. Perfecto odio oderam illos, & inimici facti sunt mihi. 23. Proba me Deus, & scito cor meum, interroga me, & cognosce semitas meas. 23. Et vide, si via iniquitatis in me est, & deduc me in via æterna.

1. In finem, Psalmus David. CXXXIX.

A 2 ERipe me Domine ab homine malo, à viro iniquo eripe me. 3. Qui cogitaverunt iniquitates in corde, tota die constituebant prælia. 4. Acuerunt linguas suas sicut serpentis, venenum aspidum sub labiis eorum. 5. Custodi me Domine de manu peccatoris, & ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogitaverunt supplantare gressus meos: 6. absconderunt superbi laqueum mihi, Et funes extenderunt in laqueum: iuxta iter scandalum posuerunt mihi. 7 Dixi Domino, Deus meus es tu, exaudi Domine vocem deprecationis meæ. 8. Domine, Domine virtus salutis meæ, obumbrasti super caput meum in die belli. 9. Ne tradas me Domine à desiderio meo peccatori, cogitaverunt contra me, ne derelinquas me, nè fortè exaltentur. 10. Caput circuitus eorum, labor labiorum ipsorum operiet eos. 11. Cadent super eos carbones, in ignem deiicies eos, in miseriis non subsistent. 12. Vir linguosus non dirigetur in terra, virum iniustum mala capient in interitu. 13. Cognovi quia faciet Dominus iudicium inopis, & vindictam pauperum. 14. Verumtamen iusti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum vultu tuo.

Psalmus David. CXL.

A 1 DOmine clamavi ad te, exaudi me, intende voci meæ, cùm clamavero ad te. 2. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo, elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. 3. Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labiis meis. 4. Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis. Cum hominibus operantibus iniquitatem, & non communicabo cum electis eorum. 5. Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Quoniam adhuc & oratio mea in beneplacitis eorum, 6. absorpti sunt iuncti petræ iudices eorum. Audient verba mea quoniam potuerunt, 7. sicut crassitudo terræ erupta est super terram. Dissipata sunt ossa nostra secus infernum, 8. quia ad te Domine, Domine oculi mei, in te speravi, non auferas animam meam. 9. Custodi me à laqueo, quem statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem. 10. Cadent in retiaculo eius peccatores, singulariter sum ego donec transeam.

1. Intellectus David,
Cùm esset in spelunca, oratio. (1. Reg. 24.) CXLI.

A 2 VOce mea ad Dominum clamavi, voce mea ad Dominum deprecatus sum. 3. Effundo in conspectu eius orationem meam, & tribulationem meam ante ipsum pronuntio. 4. In deficiendo ex me spiritum meum, & tu cognovisti semitas meas. In via hac, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi. 5. Considerabam ad dexteram, & videbam, & non erat qui cognosceret me. Periit fuga à me, & non est qui requirat animam meam. 6. Clamavi ad te Domine, dixi, Tu es spes mea, portio mea in terra viventium. 7. Intende ad deprecationem meam, quia humiliatus sum nimis. Libera me à persequentibus me, quia confortati sunt super me. 8. Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo, me expectant iusti, donec retribuas mihi.

Psalmus David, 1. Quando persequebatur eum Absalon filius eius. 2. Reg. 17.) CXLII.

DOmine exaudi orationem meam: auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua, exaudi me in tua iu- A
stitia. 2 Et non intres in iudicium cum servo tuo omnis vivens. 3. Quia persecutus est inimicus animam
meam: humiliavit in terra vitam meam. Collocavit me in obscuris sicut mortuos sæculi: 4. & anxiatus est super
me spiritus meus, in me turbatum est cor meum. 5. Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus
operibus tuis, in factis manuum tuarum meditabar: 6. Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine
aqua tibi: 7. Velociter exaudi me Domine: defecit spiritus meus. Non avertas faciem tuam à me, & similis ero
descendentibus in lacum. 8. Auditam fac mihi manè misericordiam tuam, quia in te speravi. Notam fac mihi
viam, in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam. 9. Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi:
10. doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam:
11. propter nomen tuum Domine vivificabis me, in æquitate tua. Educes de tribulatione animam meam: 12.
& in misericordia tua disperdes inimicos meos. Et perdes omnes, qui tribulant animam meam, quoniam ego
servus tuus sum.

1. Psalmus David, Adversus Goliat. CXLIII.

BEnedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. 2. Miseri- A
cordia mea, & refugium meum, susceptor meus, & liberator meus: Protector meus, & ipso speravi: qui
subdit populum meum sub me. 3. Domine quid est homo, quia innotuisti ei? aut filius hominis, quia reputas
Iob.8.b.9.14 a.2. eum? 4 Homo vanitati similis factus est: dies eius sicut umbra prætereunt. 5. Domine inclina cælos tuos, &
descende: tange montes, & fumigabunt: 6. Fulgura coruscationem, & dissipabis eos: emitte sagittas tuas, &
conturbabis eos. 7. Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis multis; de manu filiorum
alienorum. 8. Quorum os locutum est vanitatem: & dextera eorum, dextera iniquitatis. 9. Deus canticum no-
vum cantabo tibi: in psalterio, decachordo psallam tibi. 10. Qui das salutem regibus qui redemisti David ser-
vum tuum de gladio maligno. 11. eripe me. Et erue me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est
vanitatem: & dextera eorum, dextera iniquitatis: 12. Quorum filii, sicut novellæ plantationes in iuventute
sua. Filiæ eorum compositæ, circumornatæ ut similitudo templi. 13. Promptuaria eorum plena, eructantia
ex hoc in illud. Oves eorum fœtosæ, abundantes in ingressibus suis: 14. boves eorum crassæ. Non est ruina
maceriæ, neque transitus, neque clamor in plateis eorum. 15. Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt: bea-
tus populus, cuius Dominus Deus eius.

1. Laudatio ipsi David. CXLIV.

EXaltabo te Deus meus rex: & benedicam nomini tuo in sæculum, & in sæculum sæculi. 2. Per singulos dies A
benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in sæculum, & in sæculum sæculi. 3. Magnus Dominus & lauda-
bilis nimis: & magnitudinis eius non est finis. 4. Generatio & generatio laudabit opera tua, & potentiam tuam
pronuntiabunt. 5. Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquentur, & mirabilia tua narrabunt. 6. Et virtu-
tem terribilium tuorum dicent: & magnitudinem tuam narrabunt. 7. Memoriam abundantiæ suavitatis tuæ
eructabunt: & iustitia tua exultabunt. 8. Miserator & misericors Dominus, patiens, & multum misericors.
9. Suavis Dominus universis: & miserationes eius super omnia opera eius. 10. Confiteantur tibi Domine om-
nia opera tua: & sancti tui benedicant tibi. 11. Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur. 12.
Ut notam faciant filiis hominum potentiam tuam, & gloriam magnificentiæ regni tui. 13. Regnum tuum re-
gnum omnium sæculorum, & dominatio tua in omni generatione & generationem. Fidelis Dominus in om-
nibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis. 14. Allevat Dominus omnes, qui corruunt, & erigit om-
nes elisos. 15. Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno. 16. Ape-
ris tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. 17. Iustus Dominus in omnibus viis suis, & sanctus
in omnibus operibus suis. 18. Propè est Dominus omnibus invocantibus eum, omnibus invocantibus eum in
veritate. 19. Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & salvos faciet eos. 20 Cu-
stodit Dominus omnes diligentes se, & omnes peccatores disperdet. 21. Laudationem Domini loquetur os
meum, & benedicat omnis caro nomini sancto eius in sæculum, & in sæculum sæculi.

1. Alleluia, Aggæi, & Zachariæ. CXLV.

2 LAuda anima mea Dominum, laudabo Dominum in vita mea: psallam Deo meo quamdiu fuero. No-
lite confidere in principibus, 3 in filiis hominum, in quibus non est salus. 4 Exibit spiritus eius, & A
revertetur in terram suam, in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. 5 Beatus, cuius Deus Iacob adiu-
Sap.144.a.2 tor eius, spes eius in Domino Deo ipsius, 6. qui fecit cælum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt. 7. Qui
custodit veritatem in sæculum, facit iudicium iniuriam patientibus, dat escam esurientibus. Dominus solvit
compeditos: 8. Dominus illuminat cæcos. Dominus erigit elisos, Dominus diligit iustos. 9. Dominus custo-
dit advenas, pupillum & viduam suscipiet, & vias peccatorum disperdet. 10. Regnabit Dominus in sæcula,
Deus tuus Sion in generationem & generationem.

Alleluia. CXLVI.

1 LAudate Dominum, quoniam bonus est psalmus: Deo nostro sit iucunda, decoraque laudatio. 2. Aedi- A
ficans Ierusalem Dominus, dispersiones Israelis congregabit. 3. Qui sanat contritos corde, & alligat
contritiones eorum. 4. Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat. 5. Magnus Do-
minus noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus. 6. Suscipiens mansuetos Dominus, hu-
milians autem peccatores usque ad terram. 7. Præcinite Domino in confessione, psallite Deo nostro in cithara.
8. Qui operit cælum nubibus, & parat terræ pluviam. Qui producit in montibus fœnum, & herbam servituti
hominum. 9. Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum. 10. Non in fortitudine
equi voluntatem habebit, nec in tibiis viri beneplacitum erit ei. 11. Beneplacitum est Domino super timen-
tes eum, & in eis, qui sperant super misericordia ejus.

Alleluja, CXLVII.

12 LAuda Ierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion. 13. Quoniam confortavit seras portarum tuarum
benedixit filiis tuis in te. 14. Qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiat te. 15. Qui emit- A
tit eloquium suum terræ, velociter currit sermo ejus. 16. Qui dat nivem sicut lanam, nebulam sicut cinerem
spargit. 17. Mittit crystallum suam sicut buccellas, ante faciem frigoris eius quis sustinebit? 18. Emittet ver-
bum suum, & liquefaciet ea, flabit spiritus eius, & fluent aquæ. 19. Qui annuntiat verbum suum Iacob, iu-
stitias & iudicia sua Israel. 20. Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestavit eis. Alleluia.

Al-

Alleluia. CXLVIII.

A 1 Laudate Dominum de cælis: laudate eum in excelsis. 2. Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum
omnes virtutes eius. 3. Laudate eum sol & luna: laudate eum omnes stellæ, & lumen. 4. Laudate eum Dan.3.c.59
cæli cælorum, & aquæ omnes, quæ super cælos sunt, 5. laudate nomen Domini. Quia ipse dixi, & facta sunt 34.
ipse mandavit, & creata sunt. 6. Statuit ea in æternum, & in sæculum sæculi, præceptum posuit, & non
præteribit. 7. Laudate Dominum de terra, dracones & omnes abyssi. 8. Ignis, grando, nix, glacies, spiri-
tus procellarum: quæ faciunt verbum eius. 9. Montes, & omnes colles: ligna fructifera, & omnes cedri. 10.
Bestiæ, & universa pecora: serpentes, & volucres pennatæ: 11. Reges terræ, & omnes populi: principes,
& omnes iudices terræ. 12. Iuvenes, & virgines: senes cum iunioribus laudent nomen Domini: 13. Quia
exaltatum est nomen eius solius. 14. Confessio eius super cælum & terram, & exaltavit cornu populi sui.
Hymnus omnibus sanctis eius: filiis Israel, populo appropinquanti sibi. Alleluia.

Alleluia, CXLIX.

A 1 Cantate Domino canticum novum, laus eius in ecclesia sanctorum. 2. Lætetur Israel in eo, qui fecit
eum: & filii Sion exultent in rege suo in choro, in tympano & psalterio psallant ei. 4. Quia benepla-
citum est Domino in populo suo, & exaltabit mansuetos in salutem. 5. Exultabunt sancti in gloria: lætabun-
tur in cubilibus suis. 6. Exultationes Dei in gutture eorum, & gladii ancipites in manibus eorum: 7. Ad fa-
ciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis. 8. Ad alligandos reges eorum in compedibus, &
nobiles eorum in manicis ferreis. 9. Ut faciant in eis judicium conscriptum, gloria hæc est omnibus sanctis
eius. Alleluia.

Alleluia, CL.

A 1 Laudate Dominum in sancto eius, laudat eum in firmamento virtutis eius. 2. Laudate eum in virtutibus
eius, laudate eum secundùm multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum in sono tubæ, laudate eum
in psalterio, & cithara. 4. Laudate eum in tympano, & choro, laudate eum in chordis, & organo. 5. Laudate
eum in cymbalis benesonantibus, laudate eum cymbalis jubilationis: 6. omnis spiritus laudet Dominũ. Alleluia.

LIBER PROVERBIORVM, QVEM HEBRAEI MISLE APPELLANT.

CAPVT I.

Parabolarum utilitas, auditus sapientiæ commendatur, filius admonetur ne peccatorum sequatur blanditias, sapientia ad sui amplexum invitat, & contemptoribus minatur exitium.

A 1 Parabolæ Salomonis, filii David, regis Israel. 2. Ad sciendam sapientiam, & disciplinm: 3. Ad
intelligenda verba prudentiæ, & suscipiendam eruditionem doctrinæ, iustitiam, & iudicium, &
æquitatem: 4. Ut detur parvulis astutia, adolescenti scientia, & intellectus. 5. Audiens sapiens
sapientior erit, & intelligens, gubernacula possidebit. 6. Animadvertet parabolam, & inter- Ps.111.b.10
pretationem, verba sapientum, & ænigmata eorum. 7. Timor Domini, principium sapientiæ. Ecc.1.c.16.
Sapientiam, atque doctrinam stulti despiciunt. 8. Audi, fili mi, disciplinam patris tui, & ne dimittas legem
matris tuæ. 9. Ut addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo. 10. Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne
acquiescas eis. 11. Si dixerint. Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra inson-
tem frustrà, 12. Deglutiamus eum sicut infernus viventem, & integrum quasi descendentem in lacum. 13.
Omnem pretiosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spoliis. 14. Sortem mitte nobiscum,
marsupium unum sit omnium nostrum. 15. Fili mi, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum a semitis
eorum. 16. Pedes enim illorum ad malum currunt, & festinant ut effundant sanguinem. 17. Frustrà autem
jacitur rete ante oculos pennatorum. 18. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, & moliuntur frau- Is.56.b.7.
des contra animas suas. 19. Sic semitæ omnis avari, animas possidentium rapiunt. 20. Sapientia foris præ-
dicat, in plateis dat vocem suam. 21. In capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba
sua dicens. 22. Usquequò parvuli diligitis infantiam, & stulti ea, quæ sibi sunt noxia, cupient, & impru- Is.65.b.12.66
dentes odibunt scientiam. 23. Convertimini ad correptionem meam, ea proferam vobis spiritum meum, & b.5.
ostendam vobis verba mea. 24. Quia vocavi, renuistis, extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Ier.7.c.13.
25. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. 26. Ego quoque in interitu vestro
B ridebo, & subsannabo, cùm vobis id, quod timebatis, advenerit. 27. Cùm irruerit repentina calamitas
& interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio, & angustia, 28. Tunc invocabunt
me, & non exaudiam, manè consurgent, & non invenient me. 29. Eò quòd exosam habuerint disciplinam,
& timorem Domini non susceperint, 30. Nec acquieverint consilio meo, & detraxerint universæ correptio-
ni meæ. 31. Comedent igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur. 32. Aversio parvulorum in-
terficiet eos, & prosperitas stultorum perdet illos. 33. Qui autem me audierit, absque terrore requiescet,
& abundantia perfruetur, timore malorum sublato.

CAPVT II.

Sapientiæ acquisitio quanta bona conferat, & quanta mala avertat, cum qua . e. dona veniunt, & sine qua ubique erratur.

1 FIli mi, si susceperis sermones meos, & mandata mea absconderis penes te. 2. Ut audiat sapientiam
auris tua: inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam. 3. Si enim sapientiam invocaveris, & in- A
clinaveris cor tuum prudentiæ: 4. Si quæsieris eam, quasi pecuniam, & sicut thesauris effoderis illam: 5.
Tunc intelliges timorem Domini, & scientiam Dei invenies: 6. Quia Dominus dat sapientiam: & ex ore eius
prudentia, & scientia. 7. Custodiet rectorum salutem, & proteget gradientes simpliciter, 8. Servans semi-
tas iustitiæ, & vias sanctorum custodiens. 9. Tunc intelliges iustitiam, & iudicium, & æquitatem, & om-
nem semitam bonam. 10. Si intraverit sapientia cor tuum, & scientia animæ tuæ placuerit: 11. Consilium
custodiet te, & prudentia servabit te, 12. Ut eruaris à via mala, & ab homine, qui perversa loquitur. 13.
Qui relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebrosas: 14. Qui lætantur cùm malefecerint, & exul-
tant in rebus pessimis: 15. Quorum viæ perversæ sunt, & infames gressus eorum. 16. Vt eruaris à muliere
aliena, & ab extranea, quæ mollit sermones suos, 17. Et relinquit ducem pubertatis suæ, 18. Et pacti Dei sui
oblita est: inclinata est enim ad mortem domus eius, & ad inferos semitæ ipsius. 19. Omnes, qui ingrediun-
tur ad eam, non revertentur, nec apprehendent semitas vitæ. 20. Ut ambules in via bona, & calles iustorum
custodias. 21. Qui enim recti sunt, habitabunt in terra & simplices permanebunt in ea. 22. Impii verò de
Iob. 18. d. 17. terra perdentur, & qui iniquè agunt, auferentur ex ea.

CAPVT III.

Sapientia vitam prolongat, misericordia & veritas non deserenda, fiducia in Deum: timor Dei: honorandus Deus: correctio Dei cum lætitia ferenda: sapientiæ laus, sapientiam sequentibus omnia prospera, amico statim dandum, nec ei malefaciendum, non contendendum, iniqui non imitandi, impiorum perditio, & piorum benedictio

1 FIli mi, ne obliviscaris legis meæ, & præcepta mea cor tuum custodiat. 2. Longitudinem enim dierum A
& annos vitæ, & pacem apponent tibi. 3. Misericordia & veritas te non deserant, circumda eas gut-
turi tuo, & describe in tabulis cordis tui: 4. Et invenies gratiam, & disciplinam bonam coram Deo & ho-
minibus. 5. Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ. 6. In omnibus viis
Ro. 12. d. 16. tuis cogita illum, & ipse diriget gressus tuos. 7. Ne sis sapiens apud temetipsum, time Deum, & recede à
Tob. 4. b. 7. malo: 8. Sanitas quippe erit umbilico tuo, & irrigatio ossium tuorum. 9. Honora Dominum de tua substan-
Luc. 14. c. 13. tia, & de primitiis omnium frugum tuarum da ei: 10. Et implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcu-
Heb. 12. b. 5. laria tua redundabunt. 11. Disciplinam Domini, fili mi, ne abiicias, nec deficias cùm ab eo corriperis.
Apo. 3. d. 19. 12. Quem enim diligit Dominus corripit: & quasi pater in filio complacet sibi. 13. Beatus homo, qui in-
venit sapientiam, & qui affluit prudentia: 14. Melior est acquisitio eius negotiatione argenti, & auri primi &
purissimi fructus eius: 15. Pretiosior est cunctis opibus: & omnia, quæ desiderantur, huic non valent com-
parari. 16. Longitudo dierum in dextera eius, & in sinistra illius divitiæ, & gloria. 17. Viæ eius viæ pul-
chræ, & omnes semitæ illius pacificæ. 18. Lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam, & qui tenuerit
eam, beatus: 19. Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit cælos prudentia. 20. Sapientia illius eru-
perunt abyssi, & nubes rore concrescunt. 21. Fili mi, ne effluant hæc ab oculis tuis. Custodi legem atque con-
silium. 22. Et erit vita animæ tuæ, & gratia faucibus tuis. 23. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes
tuus non impinget. 24. Si dormieris, non timebis: quiesces, & suavis erit somnus tuus. 25. Ne paveas repen-
Psal. 36. a. 1. tino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum. 26. Dominus enim erit in latere tuo, & custodiet pedem B
tuum ne capiaris. 27. Noli prohibere benefacere eum, qui potest, si vales, & ipse benefac. 28. Ne dicas
amico tuo. Vale, & revertere, cras dabo tibi, cùm statim possis dare. 29. Ne moliaris amico tuo malum,
cùm ille in te habeat fiduciam. 30. Ne contendas adversus hominem frustrà, cum ipse tibi nihil mali fecerit.
31. Ne æmuleris hominem iniustum, nec imiteris vias eius: 32. Quia abominatio Domini est omnis illu-
sor, & cum simplicibus sermocinatio eius. 33. Egestas à Domino in domo impii, habitacula autem iusto-
rum benedicentur. 34. Ipse deludet illusores, & mansuetis dabit gratiam. 35. Gloriam sapientes posside-
bunt, stultorum exaltatio, ignominia.

CAPVT IV.

Sapiens suo exemplo hortatur quærere sapientiam, & huius explicat utilitates, via impiorum declinanda, & iustorum amplectenda, de custodia cordis, oris, & gressuum.

1 AUdite filii disciplinam patris, & attendite ut sciatis prudentiam. 2. Donum bonum tribuam vobis,
legem meam ne derelinquatis. 3. Nam & ego filius fui patris mei, tenellus, & unigenitus coram A
matre mea. 4. Et docebat me, atque dicebat. Suscipiat verba mea cor tuum, custodi præcepta mea, & vi-
ves. 5. Posside sapientiam, posside prudentiam ne obliviscaris, neque declines à verbis oris mei. 6. Ne di-
mittas eam, & custodiet te, dilige eam, & conservabit te. 7. Principium sapientiæ, posside sapientiam,
in omni possessione tua acquire prudentiam. 8. Arripe illam, & exaltabit te, glorificaberis ab ea, cùm eam
fueris amplexatus. 9. Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, & corona inclyta proteget te. 10. Audi fili mi
& suscipe verba mea, ut multiplicentur tibi anni vitæ. 11. Viam sapientiæ monstrabo tibi, ducam te per se-
mitas æquitatis: 12. Quas cùm ingressus fueris, non arctabuntur gressus tui, & currens non habebis offen-
diculum. 13. Tene disciplinam, ne dimittas eam, custodi illam, quia ipsa est vita tua. 14. Ne delecteris
in semitis impiorum, ne tibi placeat malorum via. 15. Fuge ab ea, nec transeas per illam, declina, & dese-
re eam. 16. Non enim dormiunt nisi malefecerint, & rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint. 17. Come-
dunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt. 18. Iustorum autem semita, quasi lux splendens, pro-
cedit & crescit usque ad perfectam diem. 19. Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruant. 20. Fili mi,
ausculta sermones meos, & ad eloquia mea inclina aurem tuam. 21. Ne recedant ab oculis tuis, custodi ea
in medio cordis tui. 22. Vita enim sunt invenientibus ea, & universæ carni sanitas. 23. Omni custodia ser-
va cor tuum, quia ex ipso vita procedit. 24. Remove à te os pravum, & detrahentia labia sint procul à te.
25. Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos. 26. Dirige semitam pedibus tuis, &
omnes viæ tuæ stabilientur. 27. Ne declines ad dexteram, neque ad sinistram, averte pedem tuum à malo,
vias enim, quæ à dextris sunt, novit Dominus: perversæ verò sunt quæ à sinistris sunt. Ipse autem rectos
faciet cursus tuos, itinera autem tua in pace producet.

C A-

CAPVT V.

Vitare jubet meretricem, & ne labores & anni perdantur, propria uxor diligatur, & fugiatur aliena.

A 1 FIlli mi, attende ad sapientiam meam, & prudentiæ meæ inclina aurem tuam, 2. Ut custodias cogitationes, & disciplinam labia tua conservent. Ne attendas fallaciæ mulieris. 3. Favus enim distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius: 4. Novissima autem illius amara quasi absynthium, & acuta quasi gladius biceps, 5. Pedes eius descendunt in mortem, & ad inferos gressus illius penetrant. 6. Per semitam vitæ non ambulant, vagi sunt gressus, & investigabiles. 7. Nunc ergo fili mi audi me, & recedas à verbis oris mei. 8. Longè fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus eius. 9. Ne des alienis honorem tuum, & annos tuos crudeli. 10. Ne fortè impleantur extranei viribus tuis, & labores tui sint in domo aliena, 11. Et gemas in novissimis, quando consumpseris carnes tuas, & corpus tuum, & dicas: 12. Cur detestatus sum disciplinam, & increpationibus non acquievit cor meum, 13. Nec audivi vocem docentium me, & magistris non inclinavi aurem meam? 14. Penè fui in omni malo, in medio Ecclesiæ & synagogæ. 15. Bibe aquam de cisterna tua, & fluenta putei tui: 16. Deriventur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas divide. 17. Habeto eas solus, nec fiat alieni participes tui. 18. Sit vena tua benedicta, & lætare cum muliere adolescentiæ tuæ: 19. Cerva charissima & gratissimus hinnulus ubera eius inebrient te in omni tempore, in amore eius delectare jugiter. 20. Quare seduceris fili mi ab aliena, & foveris in sinu alterius? 21. Respicit Dominus vias hominis, & omnes gressus eius considerat. 22. Iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur. 23. Ipse morietur, quia non habuit disciplinam, & in multitudine stultitiæ suæ decipietur.

Io. 14. c. 16. 3. 2. 4. 34. c. 21.

CAPVT VI.

Sponsori ut fidem datam liberet laborandum, pigrum formicæ exemplo excitat ad laborem, apostatem describit, sex quæ Dominus odit, exhortatur ad legis custodiam, utque mulieris pulchritudinem non concupiscat, sed consortium vitet adulteræ.

A 1 FIlli mi, si spospønderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam, 2. Illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis sermonibus. 3. Fac ergo quod dico fili mi, & temetipsum libera, quia incidisti in manum proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum: 4. Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ. 5. Eruere quasi damula de manu, & quasi avis de manu aucupis. 6. Vade ad formicam ò piger, & considera vias eius, & disce sapientiam: 7. Quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, 8. Parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe quod comedat. 9. Usquequò piger dormies? quando consurges è somno tuo. 10. Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus, ut dormias: 11. Et veniet tibi quasi viator, egestas, & pauperies quasi vir armatus. Si verò impiger fueris, veniet ut fons messis tua, & egestas longè fugiet à te. 12. Homo apostata, vir inutilis, graditur ore perverso. 13. Annuit oculis, terit pede, digito loquitur, 14. Pravo corde machinatus malum, & omni tempore iurgia seminat. 15. Huic exemplo veniet perditio sua, & subitò conteretur, nec habebit ultrà medicinam. 16. Sex sunt, quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima eius: 17. Oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, 18. Cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum. 19. Proferentem mendacia testem fallacem, & eum qui seminat inter fratres discordias. 20. Conserva fili mi præcepta patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ. 21. Liga ea in corde tuo jugiter, & circumda gutturi tuo. 22. Cùm ambulaveris, gradiantur tecum, cùm dormieris, custodiant te, & evigilans loquere cum eis. 23. Quia mandatum lucerna est, & lex lux, & via vitæ increpatio disciplinæ. 24. Vt custodiant te à muliere mala, & à blanda lingua extraneæ. 25. Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum, nec capiaris nutibus illius. 26. Pretium enim scorti vix est unius panis, mulier autem viri pretiosam animam capit.
B 27. Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant? 28. Aut ambulare super prunas, ut non comburantur plantæ eius? 29. Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum tetigerit eam. 30. Non grandis est culpa, cùm quis furatus fuerit, furatur enim ut esurientem impleat animam. 31. Deprehensus quoque reddet septuplum, & omnem substantiam domus suæ tradet. 32. Qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam. 33. Turpitudinem & ignominiam congregat sibi & opprobrium illius non delebitur. 34. Quia zelus & furor viri non parcet in die vindictæ. 35. Nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima.

Inf. 24. d. 33.

CAPUT VII.

Hortatur adolescentem ad sapientiæ amplexum, & mandatorum custodiam, utque scortorum blanditias, quas latè describit, evitet.

A 1 FIlli mi, custodi sermones meos, & præcepta mea reconde tibi. Fili 2. Serva mandata mea, & vives, & legem meam quasi pupillam oculi tui. 3. Liga eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui. 4. Dic sapientiæ, soror mea es, & prudentiam voca amicam tuam, 5. Vt custodiat te à muliere extranea, & ab aliena, quæ verba sua dulcia facit. 6. De fenestra enim domus meæ per cancellos prospexi, 7. Et video parvulos, considero vecordem juvenem, 8. Qui transit per plateam iuxta angulum, & propè viam domus illius, graditur. 9. In obscuro, advesperascente die, in noctis tenebris & caligine. 10. & ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio, præparata ad capiendas animas, garrula & vaga. 11. Quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis, 12. Nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians. 13. Apprehensumque deosculatur iuvenem, & procaci vultu blanditur, dicens. 14. Victimas pro salute vovi, hodie reddidi vota mea. 15. Idcircò egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, & reperi. 16. Intexui funibus lectulum meum, stravi tapetibus pictis ex Aegypto. 17. Aspersi cubile meum myrrha, & aloe, & cinnamomo. 18. Veni, inebriemur uberibus, & fruamur cupitis amplexibus, donec illucescat dies. 19. Non est enim vir in domo sua, abiit via longissima. 20. Sacculum pecuniæ secum tulit, in die plenæ lunæ reversurus est in domum suam. 21. Irretivit eum multis sermonibus, & blanditiis labiorum protraxit illum. 22. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lasciviens, & ignorans quòd ad vincula stultus trahatur. 23. Donec transfigat sagitta jecur ejus, velut si avis festinet ad laqueum, & nescit quod de periculo animæ illius agitur. 24. Nunc ergo fili mi: audi me, & attende verbis oris mei. 25. Ne abstrahatur in viis illius mens tua neque decipiaris semitis eius. 26. Multos enim vulneratos dejecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea. 27. Viæ inferi domus ejus penetrantes in interiora mortis.

CAPUT VIII.

Sapientia ad sui amplexum invitat, se quoque multis modis commendat, quodque sit Deo coæterna, cum ipso cuncta componens: quam quærentes, beati; spernentes verò miseri tandem evadent.

1 NUmquid non sapientia clamitat, & prudentia dat vocem suam? 2. In summis excelsisque verticibus supra A
viam, in mediis semitis stans. 3. Juxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur, dicens: 4. O viri, ad
vos clamito, & vox mea ad filios hominum. 5. Intelligite parvuli astutiam, & insipientes animadvertite. 6. Audi-
te, quoniam de rebus magnis locutura sum: & aperientur labia mea, ut recta prædicent. 7. Veritatem meditabi-
tur guttur meum, & labia mea detestabuntur impium. 8. Justi sunt omnes sermones mei, non est in eis pravum
quid, neque perversum. 9. Recti sunt intelligentibus, & æqui invenientibus scientiam. 10. Accipite disciplinam
meam, & non pecuniam: doctrinam magis, quam aurum eligite. 11. Melior est enim sapientia cunctis pretiosissi-
mis: & omne desiderabile ei non potest comparari. 12. Ego sapientia habito in consilio, & eruditis intersum co-
gitationibus. 13. Timor Domini odit malum: arrogantiam & superbiam, & viam pravam, & os bilingue dete-
stor. 14. Meum est consilium & æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo. 15. Per me reges regnant, & le-
gum conditores justa decernunt: 16. Per me principes imperant, & potentes decernunt justitiam. 17. Ego dili-
gentes me diligo: & qui manè vigilant ad me, invenient me. 18. Mecum sunt divitiæ, & gloria, opes superbæ, &
justitia. 19. Melior est enim fructus meus auro & lapide pretioso, & genimina mea argento electo. 20. In viis justi-
tiæ ambulo in medio semitarum judicii. 21. Ut ditem diligentes me, & thesauros eorum repleam. 22. Dominus
possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio. 23. Ab æterno ordinata sum, & ex
antiquis antequam terra fieret. 24. Nondum erant abyssi, & ego jam concepta eram: necdum fontes aquarum eru-
perant: 25. Necdum montes gravi mole constiterant: ante colles ego parturiebar: 26. Adhuc terram non fece-
rat, & flumina, & cardines orbis terræ. 27. Quando præparabat cælos, aderam: quando certa lege, & gyro vallabat
abyssos. 28. Quando æthera firmabat sursum, & librabat fontes aquarum: 29. Quando circumdabat mari termi- B
num suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos. quando appendebat fundamenta terræ. 30. Cum eo
eram cuncta componens: & delectabar per singulos dies, ludens coram eo omni tempore; 31. Ludens in orbe ter-
rarum, & deliciæ meæ, esse cum filiis hominum. 32. Nunc ergo filii audite me. Beati, qui custodiunt vias meas.
33. Audite disciplinam, & estote sapientes, & nolite abjicere eam. 34. Beatus homo qui audit me, & qui vigilat
ad fores meas quotidie, & observat ad postes ostii mei. 35. Qui me invenerit, inveniet vitam, & hauriet salutem à
Domino: 36. Qui autem in me peccaverit, lædet animam suam. Omnes, qui me oderunt, diligunt mortem.

CAPUT IX.

Sapientia domo sibi ædificata omnes ad se allicit, vitam prorogat, & à muliere stulta ac vaga liberat: porrò eruditionem & correptionem non suscipiet impius ac derisor, sed justus & sapiens.

1 SApientia ædificavit sibi domum, excidit columnas septem. 2. Immolavit victimas suas, miscuit vinum & pro- A
posuit mensam suam. 3. Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem, & ad mœnia civitatis: 4. Si quis est par-
vulus, veniat ad me. Et insipientibus locuta est: 5. Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui
vobis. 6. Relinquite infantiam, & vivite, & ambulate per vias prudentiæ. 7. Qui erudit derisorem, ipse injuriam
sibi facit: & qui arguit impium, sibi maculam generat. 8. Noli arguere derisorem, ne oderit te. Argue sapientem,
Psal. 110. b. 10. & diligit te. 9. Da sapienti occasionem, & addetur ei sapientia. Doce justum, & festinabit accipere. 10. Principium
Sup. 1. a. 7. Ec sapientiæ, timor Domini: & scientia sanctorum, prudentia. 11. Per me enim multiplicabuntur dies tui & adden-
cli. 1. c. 16. tur tibi anni vitæ. 12. Si sapiens fueris, tibimetipsi eris: si autem illusor, solus portabis malum. 13. Mulier stulta
& clamosa, plenaque illecebris, & nihil omninò sciens. 14. Sedit in foribus domus suæ super sellam in excelso ur-
bis loco. 15. Ut vocaret transeuntes per viam, & pergentes itinere suo: 16. Qui est parvulus, declinet ad me. Et
vecordi locuta est: 17. Aquæ furtivæ dulciores sunt, & panis absconditus suavior. 18. Et ignoravit quòd ibi sint
gigantes, & in profundis inferni convivæ ejus.

PARABOLÆ SALOMONIS.

CAPUT X.

Alternat sermonem de filio sapiente & stulto, justo & impio, operante & otioso, simplici & pravo: de charitate & odio: de bono linguæ, ejusque malo.

Infr. 11. a. 4. 1 FIlius sapiens lætificat patrem: filius verò stultus mœstitia est matris suæ. 2. Nil proderunt thesauri impietatis:
justitia verò liberabit à morte. 3. Non affliget Dominus fame animam justi, & insidias impiorum subvertet. A
4. Egestatem operata est manus remissa: manus autem fortium divitias parat. Qui nititur mendaciis, hic pascit
ventos: idem autem ipse sequitur aves volantes. 5. Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem stertit æsta-
te, filius confusionis. 6. Benedictio Domini super caput justi: os autem impiorum operit iniquitas. 7. Memoria ju-
Eccli. 27. c. 25. sti cum laudibus: & nomen impiorum putrescet. 8. Sapiens corde præcepta suscipit. stultus cæditur labiis. 9. Qui
1. Cor. 13. b. 4. ambulat simpliciter, ambulat confidenter: qui autem depravat vias suas manifestus erit. 10. Qui annuit oculo, da-
1. Petr. 4. b. 8. bit dolorem: & stultus labiis verberabitur. 11. Vena vitæ, os justi: & os impiorum operit iniquitatem. 12. Odium
suscitat rixas: & universa delicta operit charitas. 13. In labiis sapientis invenitur sapientia: & virga in dorso ejus
qui indiget corde. 14. Sapientes abscondunt scientiam: os autem stulti confusioni proximum est. 15. Substantia di-
vitis, urbs fortitudinis ejus: pavor pauperum, egestas eorum. 16. Opus justi ad vitam. fructus autem impii ad pec-
catum. 17. Via vitæ, custodienti disciplinam: qui autem increpationes relinquit, errat. 18. Abscondunt odium la-
bia mendacia: qui profert contumeliam, insipiens est. 19. In multiloquio non deerit peccatum: qui autem mode-
ratur labia sua, prudentissimus est. 20. Argentum electum lingua justi: cor autem impiorum pro nihilo. 21. Labia
justi erudiunt plurimos: qui autem indocti sunt, in cordis egestate morientur. 22. Benedictio Domini divites fa-
cit, nec sociabitur eis afflictio. 23. Quasi per risum stultus operatur scelus: sapientia autem est viro prudentia. 24.
Quod timet impius, veniet super eum: desiderium suum justis dabitur. 25. Quasi tempestas transiens non erit im-
pius: justus autem quasi fundamentum sempiternum. 26. Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, sic piger his qui B
miserunt eum. 27. Timor Domini apponet dies: & anni impiorum breviabuntur. 28. Expectatio justorum lætitia:
spes autem impiorum peribit. 29. Fortitudo simplicis via Domini: & pavor his, qui operantur malum. 30. Justus
in æternum non commovebitur: impii autem non habitabunt super terram. 31. Os justi parturiet sapientiam:
lingua pravorum peribit. 32. Labia justi considerant placita: & os impiorum perversa.

C A-

CAPUT XI.

Æquitatis & justitiæ ceterarumque virtutum commoda, & vitiorum ac vanarum divitiarum incommoda.

A 1 STatera dolosa, abominatio est apud Dominum: & pondus æquum, voluntas ejus. 2. Ubi fuerit superbia, ibi
erit & contumelia: ubi autem est humilitas, ibi & sapientia. 3. Simplicitas justorum diriget eos: & supplan-
tatio perversorum vastabit illos. 4. Non proderunt divitiæ in die ultionis. justitia autē liberabit à morte. 5. Justi-
tia simplicis diriget viam ejus: & in impietate sua corruet impius. 6. Justitia rectorum liberabit eos: & in insidiis Supr. 10. 2.
suis eapientur iniqui. 7. Mortuo homine impio, nulla erit ultrà spes: & expectatio solicitorum peribit. 8. Justus
de angustia liberatus est: & tradetur impius pro eo. 9. Simulator ore decipit amicum suum: justi autem liberabun-
tur scientia. 10. In bonis justorum exultabit civitas. & in perditione impiorum erit laudatio. 11. Benedictione ju-
storum exaltabitur civitas: & ore impiorum subvertetur. 12. Qui despicit amicum suum, indigens corde est. vir
autem prudens tacebit. 13. Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis est animi, celat amici com-
missum. 14. Ubi non est gubernator, populus corruet: salus autem, ubi multa consilia. 15. Affligetur malo qui
fidem facit pro extraneo: qui autem cavet laqueos, securus erit. 16. Mulier gratiosa inveniet gloriam: & robu-
sti habebunt divitias. 17. Benefacit animæ suæ vir misericors: qui autem crudelis est, etiam propinquos abiicit.
18. Impius facit opus instabile: seminanti autem justitiam merces fidelis. 19. Clementia præparat vitam: & secta-
tio malorum mortem. 20. Abominabile Domino cor pravum: & voluntas ejus in iis, qui simpliciter ambulant. 21.
Manus in manu non erit innocens malus: semen justorum salvabitur. 22. Circulus aureus in naribus suis, mulier
pulchra & fatua. 23. Desiderium justorum omne bonum est: præstolatio impiorum furor. 24. Alii dividunt pro-
pria, & ditiores fiunt: alii rapiunt non sua, & semper in egestate sunt. 25. Anima, quæ benedicit, impinguabitur;
B & qui inebriat, ipse quoque inebriabitur. 26. Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem
super caput vendentium. 27. Benè consurgit diluculo qui quærit bona: qui autem investigator malorum est, op-
primetur ab eis. 28. Qui confidit in divitiis suis, corruet: justi autem quasi virens folium germinabunt. 29. Qui
conturbat domum suam, possidebit ventos: & qui stultus est, serviet sapienti. 30. Fructus justi lignum vitæ: & qui
suscipit animas, sapiens est. 31. Si justus in terra recipit: quantò magis impius & peccator? 1. Petr. 4. d. 18.

CAPUT XII.

Vicissim loquitur de diligente disciplinam & eam odiente; de impio & justo, operante & otioso, stulto & sapiente, & de bonis ac malis linguæ.

A 1 QUi diligit disciplinam, diligit scientiam: qui autem odit increpationes, insipiens est. 2. Qui bonus est, hau-
riet gratiam à Domino: qui autem confidit in cogitationibus suis, impiè agit. 3. Non roborabitur homo
ex impietate: & radix justorum non commovebitur. 4. Mulier diligens, corona est viro suo: & putredo in ossibus
ejus, quæ confusione res dignas gerit. 5. Cogitationes justorum judicia: & consilia impiorum fraudulenta. 6. Ver-
ba impiorum insidiantur sanguini: os justorum liberabit eos. 7. Verte impios, & non erunt: domus autem justo-
rum permanebit. 8. Doctrina sua noscetur vir: qui autem vanus & excors est, patebit contemptui. 9. Melior est Eccli. 10. d. 30.
pauper & sufficiens sibi, quàm gloriosus & indigens pane. 10. Novit justus jumentorum suorum animas: viscera
autem impiorum crudelia. 11. Qui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, stultissi- Eccl. 20. d. 30.
mus est. Qui suavis est in vini demorationibus, in suis munitionibus relinquit contumeliam. 12. Desiderium im-
pii munimentum est pessimorum: radix autem justorum proficiet. 13. Propter peccata labiorum ruina proximat
malo: effugiet autem justus de angustia. 14. De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis, & juxta opera manuum
suarum retribuetur ei. 15. Via stulti recta in oculis ejus: qui autem sapiens est, audiat consilia. 16. Fatuus statim
indicat iram suam, qui autem dissimulat injuriam, callidus est. 17. Qui quod novit loquitur, index justitiæ est, qui
autem mentitur, testis est fraudulentus. 18. Est qui promittit, & quasi gladio pungitur conscientiæ: lingua autem
sapientium sanitas est. 19. Labium veritatis firmum erit in perpetuum, qui autem testis est repentinus, concinnat
linguam mendacii. 20. Dolus in corde cogitantium mala, qui autem pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium.
21. Non contristabit justum quidquid ei acciderit: impii autem replebuntur malo. 22. Abominatio est Domino
labia mendacia, qui autem fideliter agunt, placent ei. 23. Homo versutus celat scientiam, & cor insipientium pro-
B vocit stultitiam. 24. Manus fortium dominabitur, quæ autem remissa est, tributis serviet. 25. Mœror in corde viri
humiliabit illum, & sermone bono lætificabitur. 26. Qui negligit damnum propter amicum, justus est, iter autem
impiorum decipiet eos. 27. Non inveniet fraudulentus lucrum, & substantia hominis erit auri pretium. 28. In se-
mita justitiæ, vita, iter autem devium ducit ad mortem.

CAPUT XIII.

De filio sapiente: de oris custodia & inconsiderato ad loquendum: de paupere divite, & divite paupere, lucerna impiorum, substantia festinata & dilatione spei: omnia cum consilio agenda, & cum sapientibus gradiendum: de parcente virgæ, & insaturabili ventre impii

A 1 FIlius sapiens, doctrina patris, qui autem illusor est, non audit cùm arguitur. 2. De fructu oris sui homo sa-
tiabitur bonis, anima autem prævaricatorum iniqua. 3. Qui custodit os suum, custodit animam suam, qui
autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala. 4. Vult & non vult piger, anima autem operantium impin-
guabitur. 5. Verbum mendax justus detestabitur, impius autem confundit, & confundetur. 6. Justitia custodit in-
nocentis viam, impietas autem peccatorem supplantat. 7. Est quasi dives, cùm nihil habeat, & est quasi pauper,
cùm in multis divitiis sit. 8. Redemptio animæ viri, divitiæ suæ, qui autem pauper est, increpationem non susti-
net. 9. Lux justorum lætificat, lucerna autem impiorum extinguetur. 10. Inter superbos semper jurgia sunt, qui au-
tem agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia. 11. Substantia festinata minuetur, quæ autem paulatim colligi-
tur manu multiplicabitur. 12. Spes, quæ differtur, affligit animam, lignum vitæ desiderium veniens. 13. Qui detra-
hit alicui rei, ipse se in futurum obligat, qui autem timet præceptum, in pace versabitur. Animæ dolosæ errant in
peccatis justi autem misericordes sunt, & miserantur. 14. Lex sapientis fons vitæ, ut declinet à ruina mortis. 15. Do-
ctrina bona dabit gratiam: in itinere contemptorum vorago. 18. Astutus omnia agit cum consilio: qui autem fatuus
est, aperit stultitiam. 17. Nuntius impii cadet in malum, legatus autem fidelis sanitas. 16. Egestas, & ignominia ei
qui deserit disciplinam, qui autem acquiescit arguenti, glorificabitur. 19. Desiderium si compleatur, delectat ani-
B mam, detestantur stulti eos, qui fugiunt mala. 20. Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: amicus stultorum si-
milis efficietur. 21. Peccatores persequitur malum, & justis retribuentur bona. 22. Bonus relinquit heredes filios,
& nepotes, & custoditur justo substantia peccatoris. 23. Multi cibi in novalibus patrum: & aliis congregantur
absque judicio. 24. Qui parcit virgæ, odit filium suum: qui autem diligit illum, instanter erudit. 25. Justus
comedit, & replet animam suam, venter autem impiorum insaturabilis.

C A-

CAPUT XIV.

Sapientiæ & stultitiæ variæ conditiones : prudentia quivis status debitè regulatur, qua quis ad misericordiam movetur, & affectiones moderatur : vitia autem perdunt homines.

1 SApiens mulier ædificat domum suam: insipiens extructam quoque manibus destruet. 2. Ambulans recto itinere, & timens Deum, despicitur ab eo, qui infami graditur via. 3. In ore stulti virga superbiæ: labia autem A
Job 12. 2. 4. sapientium custodiunt eos. 4. Ubi non sunt boves, præsepe vacuum est : ubi autem plurimæ segetes, ibi manifesta est fortitudo bovis. 5. Testis fidelis non mentitur : profert autem mendacium dolosus testis. 6. Quærit derisor sapientiam, & non invenit: doctrina prudentium facilis. 7. Vade contra virum stultum, & nescit labia prudentiæ. 8. Sapientia callidi est intelligere viam suam : & imprudentia stultorum errans. 9. Stultus illudet peccatum & inter justos morabitur gratia. 10. Cor quod novit amaritudinem animæ suæ, in gaudio ejus non miscebitur extraneus. 11. Domus impiorum delebitur: tabernacula verò justorum germinabunt. 12. Est via, quæ videtur homini justa : novissima autem ejus deducunt ad mortem. 13. Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat. 14. Viis suis replebitur stultus, & super eum erit vir bonus. 15. Innocens credit omni verbo: astutus considerat gressus suos. Filio doloso nihil erit boni: servo autem sapienti prosperi erunt actus & dirigetur via ejus. 16. Sapiens timet, & declinat à malo : stultus transilit, & confidit. 17. Impatiens operabitur stultitiam: & vir versutus odiosus est. 18. Possidebunt parvuli stultitiam, & expectabunt astuti scientiam. 19. Jacebunt mali ante bonos: & impii ante portas justorum. 20. Etiam proximo suo pauper odiosus erit: amici verò divitum multi. 21. Qui despicit proximum suum, peccat: qui autem miseretur pauperis, beatus erit. Qui credit in Domino, misericordiam diligit. 22. Errant qui operantur malum: misericordia & veritas præparant bona. 23. In omni opere erit abundantia: ubi B
autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas. 24. Corona sapientium, divitiæ eorum: fatuitas stultorum, imprudentia. 25. Liberat animas testis fidelis: & profert mendacia versipellis. 26. In timore Domini fiducia fortitudinis, & filiis ejus erit spes. 27. Timor Domini fons vitæ, ut declinent à ruina mortis. 28. In multitudine populi dignitas regis: & in paucitate plebis ignominia principis. 29. Qui patiens est, multa gubernatur prudentia : qui autem impatiens est, exaltat stultitiam suam. 30. Vita carnium, sanitas cordis : putredo ossium, invidia. 31. Qui calum-
Infr. 17. a. 5. niatur egentem, exprobrat factori ejus : honorat autem eum, qui miseretur pauperis. 32. In malitia sua expelletur impius : sperat autem justus in morte sua. 33. In corde prudentis requiescit sapientia, & indoctos quosque erudiet. 34. Justitia elevat gentem: miseros autem facit populos peccatum. 35. Acceptus est regi minister intelligens : iracundiam ejus inutilis sustinebit.

CAPVT XV.

Responsio mollis : lingua sapientis, & immoderata : fortitudo domus justi: victimæ impiorum ingratæ: omnia Deo nota : cor gaudens : dies pauperis mali : secura mens : vocari ad olera : vir iracundus & rixosus : laus patientis : iter pigrorum : domus superborum : fide & misericordia purgantur peccata : de abiiciente disciplinam : laus timoris Domini & humilitatis.

1 REsponsio mollis frangit iram : sermo durus suscitat furorem. 2. Lingua sapientium ornat scientiam : os fa- A
Inf. 25. c. 15. tuorum ebullit stultitiam. 3. In omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos. 4. Lingua placabilis, lignum vitæ: quæ autem immoderata est, conteret spiritum. 5. Stultus irridet disciplinam patris sui : qui autem custodit increpationes, astutior fiet. In abundanti justitia virtus maxima est: cogitationes autem impiorum eradicabuntur. 6. Domus justi plurima fortitudo : & in fructibus impii conturbatio. 7. Labia sapientium dissemi-
Inf. 21. d. 27. nabunt scientiam : cor stultorum dissimile erit. 8. Victimæ impiorum abominabiles Domino : vota justorum pla-
Eccli. 34. c. 21. cabilia. 9. Abominatio est Domino via impii : qui sequitur justitiam, diligitur ab eo. 10. Doctrina mala deserenti viam vitæ : qui increpationes odit, morietur. 11. Infernus, & perditio coram Domino : quantò magis corda filiorum hominum? 12. Non amat pestilens eum, qui se corripit: nec ad sapientes graditur. 13. Cor gaudens exhilarat
Inf. 17. d. 22. faciem : in mœrore animi deiicitur spiritus. 14. Cor sapientis quærit doctrinam : & os stultorum pascitur imperitia. 15. Omnes dies pauperis, mali : secura mens quasi juge convivium. 16. Melius est parum cum timore Domini, quàm thesauri magni & insatiabiles. 17. Melius est vocari ad olera cum charitate, quàm ad vitulum saginatum cum odio. 18. Vir iracundus provocat rixas : qui patiens est, mitigat suscitatas. 19. Iter pigrorum quasi sepes spinarum: via justorum absque offendiculo. 20. Filius sapiens lætificat patrem: & stultus homo despicit matrem suam. 21. Stultitia gaudium stulto: & vir prudens dirigit gressus suos. 22. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium: ubi verò sunt plures consiliarii, confirmantur. 23. Lætatur homo in sententia oris sui : & sermo opportunus est optimus. 24. Semita vitæ super eruditum, ut declinet de inferno novissimo. 25. Domum superborum demolietur Dominus : & firmos faciet terminos viduæ. 26. Abominatio Domini cogitationes malæ: & purus sermo pulcher- B
Inf. 16. a. 6. rimus firmabitur ab eo. 27. Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam : qui autem odit munera, vivet. Per misericordiam & fidem purgantur peccata: per timorem autem Domini declinat omnis à malo. 28. Mens justi meditatur obedientiam : os impiorum redundat malis. 29. Longè est Dominus ab impiis: & orationes justorum exaudiet. 30. Lux oculorum lætificat animam : fama bona impinguat ossa. 31. Auris, quæ audit increpationes vitæ, in medio sapientium commorabitur. 32. Qui abiicit disciplinam, despicit animam suam : qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis. 33. Timor Domini, disciplina sapientiæ, & gloriam præcedit humilitas.

CAPVT XVI.

Homo animam præparat, Deus spirituum ponderator, linguam viasque hominum dirigit, omnia propter seipsum operans, cui abominatio est omnis arrogans : misericordia redimuntur peccata : pondus & statera Dei judicia : indignatio & clementia regis : laus sapientiæ, prudentiæ, eruditi, ac dulcis in verbo : & patientis, vituperatur insipiens & perversus : sortes à Domino temperantur.

1 HOminis est animam præparare, & Domini gubernare linguam. 2. Omnes viæ hominis patent oculis ejus, A
spirituum ponderator est Dominus. 3. Revela Domino opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ. 4. Uni-
Infr. 21. a. 2. versa propter semetipsum operatus est Dominus: impium quoque ad diem malum. 5. Abominatio Domini est omnis arrogans: etiam si manus ad manum fuerit, non est innocens. Initium viæ bonæ, facere justitiam : accepta est autem apud Deum magis, quàm immolare hostias. 6. Misericordia & veritate redimitur iniquitas. & in timore
Supr. 15. d. 27. Domini declinatur à malo. 7. Cùm placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque ejus convertet ad pacem.

8 Me-

8. Melius est parum cum justitia, quàm multi fructus cum iniquitate. 9. Cor hominis disponit viam suam: sed
Domini est dirigere gressus ejus. 10. Divinatio in labiis regis, in judicio non errabit os ejus. 11. Pondus & sta-
tera judicia Domini sunt: & opera ejus omnes lapides sacculi. 12. Abominabiles regi qui agunt impiè: quo-
niam justitia firmatur solium. 13. Voluntas regum labia justa: qui recta loquitur, diligetur. 14. Indignatio
regis, nuntii mortis: & vir sapiens placabit eam. 15. In hilaritate vultus regis, vita: & clementia ejus quasi
imber serotinus. 16. Posside sapientiam, quia auro melior est: & acquire prudentiam, quia pretiosior est ar-
B gento. 17. Semita justorum declinat mala: custos animæ suæ servat viam suam. 18. Contritionem præcedit su-
perbia: & ante ruinam exaltatur spiritus. 19. Melius est humiliari cum mitibus, quàm dividere spolia cum su-
perbis. 20. Eruditus in verbo reperiet bona: & qui sperat in Domino, beatus est. 21. Qui sapiens est corde,
appellabitur prudens: & qui dulcis eloquio, majora percipiet. 22. Fons vitæ eruditio possidentis: doctrina
stultorum, fatuitas. 23. Cor sapientis erudiet os ejus: & labiis ejus addet gratiam. 24. Favus mellis, compo-
sita verba: dulcedo animæ, sanitas ossium. 25. Est via quæ videtur homini recta: & novissima ejus ducunt ad
mortem. 26. Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum. 27. Vir impius fodit malum, & in
labiis ejus ignis ardescit. 28. Homo perversus suscitat lites; & verbosus separat principes. 29. Vir iniquus lactat
amicum suum: & ducit eum per viam non bonam. 30. Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua per-
ficit malum. 31. Corona dignitatis senectus, quæ in viis justitlæ reperietur. 32. Melior est patiens viro forti:
& qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. 33. Sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur.

CAPUT XVII.

Bucella sicca cum gaudio: servus sapiens: Dominus corda probat: despiciens pauperem: gaudens de alterius ruina; corona senum: celans delictum: fatuus in stultitia confidens: stulto inutiles divitiæ: altam faciens domum suam: omni tempore diligit amicus: animus gaudens & spiritus tristis: stultus tacens.

A 1 MElior est bucella sicca cum gaudio, quàm domus plena victimis cum jurgio. 2. Servus sapiens domina- Eccli. 10. d.
bitur filiis stultis, & inter fratres hereditatem dividet. 3. Sicut igne probatur argentum, & aurum 28.
camino: ita corda probat Dominus. 4. Malus obedit linguæ iniquæ, & fallax obtemperat labiis mendaci-
bus. 5. Qui despicit pauperem, exprobrat factori ejus: & qui ruina lætatur alterius, non erit impunitus. Sup. 14. d. 31.
6. Corona senum filii filiorum: & gloria filiorum patres eorum. 7. Non decent stultum verba composita; nec
principem labium mentiens. 8. Gemma gratissima, expectatio præstolantis: quòcumque se vertit, pruden-
ter intelligit. 9. Qui celat delictum, quærit amicitias: qui altero sermone repetit, separat fœderatos. 10. Plus
proficit correptio apud prudentem, quàm centum plagæ apud stultum. 11. Semper jurgia quærit malus: ange-
lus autem crudelis mittetur contra eum. 12. Expedit magis ursæ occurrere raptis fœtibus, quàm fatuo confi-
denti in stultitia sua. 13. Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo ejus. 14. Qui dimittit aquam,
caput est jurgiorum: & antequam patiatur contumeliam, judicium deserit. 15. Qui justificat impium, & qui Rom. 12. d.
condemnat justum, abominabilis est uterque apud Deum. 16. Quid prodest stulto habere divitias, cùm sapien- 17. 1. Thess.
tiam emere non possit? Qui altam facit domum suam, quærit ruinam: & qui evitat discere, incidet in mala. 5. c. 15. 1. Pet.
17. Omni tempore diligit qui amicus est: & frater in angustiis comprobatur. 18. Stultus homo plaudet mani- 3. b. 9. Isai. 3.
bus, cum spoponderit pro amico suo. 19. Qui meditatur discordias, diligit rixas: & qui exaltat ostium, quæ- c. 23.
B rit ruinam. 20. Qui perversi cordis est, non inveniet bonum: & qui vertit linquam, incidet in malum. 21. Na-
tus est stultus in ignominiam suam: sed nec pater in fatuo lætabitur. 22. Animus gaudens ætatem floridam fa-
cit: spiritus tristis exsiccat ossa. 23. Munera de sinu impius accipit, ut pervertat semitas judicii. 24. In facie Sup. 15. b. 13.
prudentis lucet sapientia: oculi stultorum in finibus terræ. 25. Ira patris, filius stultus: & dolor matris quæ Eccl. 2. c. 14.
genuit eum. 26. Non est bonum, damnum inferre justo: nec percutere principem, qui recta judicat. 27. Qui 9. a. 1.
moderatur sermones suos, doctus & pretiosi spiritus vir eruditus. 28. Stultus quoque si tacuerit, sapiens re- Jacob. 1. c. 19.
putabitur: & si compresserit labia sua, intelligens.

CAPUT XVIII.

De recessu ab amico: de incorrigibili: non deviandum à veritate: os stulti: justus se accusans: frater juvans fratrem: fructus oris: mulier bona & mala: locutio divitis & pauperis: vir amicabilis.

A 1 OCcasiones quærit qui vult recedere ab amico: omni tempore erit exprobrabrabilis. 2. Non recipit stul-
tus verba prudentiæ: nisi ea dixeris quæ versantur in corde ejus. 3. Impius, cùm in profundum vene-
rit peccatorum, contemnit: sed sequitur eum ignominie & opprobrium. 4. Aqua profunda verba ex ore vi-
ri: & torrens redundans fons sapientiæ. 5. Accipere personam impii non est bonum, ut declines à veritate ju-
dicii. 6. Labia stulti miscent se rixis: & os ejus jurgia provocat. 7. Os stulti contritio ejus: & labia ipsius, rui-
na animæ ejus. 8. Verba bilinguis, quasi simplicia: & ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. Pigrum dejicit
timor: animæ autem effeminatorum esurient. 9. Qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera
dissipantis. 10. Turris fortissima, nomen Domini: ad ipsum currit justus, & exaltabitur. 11. Substantia di-
vitis urbs roboris ejus, & quasi murus validus circumdans eum. 12. Antequam conteratur, exaltatur cor ho-
minis: & antequam glorificetur, humiliatur. 13. Qui priùs respondet quàm audiat, stultum se esse demon- Eccl. 11. a. 8.
strat, & confusione dignum. 14. Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam: spiritum verò ad irascendum fa-
cilem quis poterit sustinere? 15. Cor prudens possidebit scientiam: & auris sapientium quærit doctrinam. 16.
Donum hominis dilatat viam ejus, & ante principes spatium ei facit. 17. Justus, prior est accusator sui: venit
amicus ejus, & investigabit eum. 18. Contradictiones comprimit sors, & inter potentes quoque dijudicat. 19.
Frater qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma: & judicia quasi vectes urbium. 20. De fructu oris viri reple-
bitur venter ejus: & genimina labiorum ipsius saturabunt eum. 21. Mors, & vita in manu linguæ: qui diligunt
eam, comedent fructus ejus. 22. Qui invenit mulierem bonam, invenit bonum: & hauriet jucunditatem à Domino.
B Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum; qui autem tenet adulteram, stultus est & impius. 23. Cum obsecra-
tionibus loquetur pauper: & dives effabitur rigidè. 24. Vir amabilis ad societatem, magis amicus erit, quàm frater.

CAPUT XIX.

Pauper ambulans in simplicitate: divitiæ addunt amicos: verba sectans: falsus testis: non decent stultum deliciæ: doctrina per patientiam probatur: ira & hilaritas regis: mulier litigiosa: uxor prudens datur à Deo: pigritia: præcepti custodia: misericordia in pauperem: eruditio filii: acceptio consilii: vir mendax: timor Domini: pigritia: pestilens: inobediens parentibus: testis iniquus: derisores.

A 1 MElior est pauper, qui ambulat in simplicitate sua, & insipiens. 2. Ubi non est scientia animæ, non est bo-
num: & qui festinus est pedibus, offendet. 3. Stultitia hominis supplantat gressus eius: & contra Deum
fervet animo suo. 4. Divitiæ addunt amicos plurimos: à paupere autem & hi, quos habuit, separantur. 5. Testis Dan. 13. g. 61.
falsus non erit impunitus: & qui mendacia loquitur, non effugiet. 6. Multi colunt personam potentis, & amici
sunt

sunt dona tribuentis. 7. Fratres hominis pauperis oderunt eum: insuper & amici procul recesserunt ab eo. Qui tan-
tùm verba sectatur, nihil habebit: 8. Qui auté possessor est mentis, diligit animam suam, & custos prudentię inveniet
bona. 9. Falsus testis non erit impunitus: & qui loquitur, mendacia peribit. 10. Non decent stultum deliciæ, nec servũ
dominari principibus. 11. Doctrina viri per patientiam noscitur: & gloria ejus est iniqua prætergredi. 12. Sicut
fremitus leonis, ita & regis ira: & sicut ros super herbam, & ita hilaritas ejus. 13. Dolor patris, filius stultus:
& tecta jugiter perstillantia, litigiosa mulier. 14. Domus, & divitiæ dantur à parentibus: à Domino autem pro-
priè uxor prudens. 15. Pigredo immittit soporem, & anima dissoluta esuriet. 16. Qui custodit mandatum, cu-
stodit animam suam: qui autem negligit viam suam, mortificabitur. 17. Fæneratur Domino qui miseretur pau-
peris: & vicissitudinem suam reddet ei. 18. Erudi filium tuum, ne desperes: ad interfectionem autem ejus ne
ponas animam tuam. 19. Qui impatiens est, sustinebit damnum: & cùm rapuerit, aliud apponet. 20. Audi
consilium, & suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis. 21. Multæ cogitationes in corde viri: vo-
luntas autem Domini permanebit. 22. Homo indigens misericors est: & melior est pauper, quàm vir mendax.
23. Timor Domini ad vitam: & in plenitudine commorabitur, absque visitatione pessima. 24. Abscondit pi-
ger manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam. 25. Pestilente flagellato stultus sapientior erit: si au-
Infr.26.c.15 tem corripueris sapientem, intelliget disciplinam. 26. Qui affligit patrem, & fugat matrem, ignominiosus est
Infr.21.b.11. & infelix. 27. Non cesses fili audire doctrinam, nec ignores sermones scientiæ. 28. Testis iniquus deridet ju- B
dicium: & os impiorum devorat iniquitatem. 29. Parata sunt derisoribus judicia: & mallei percutientes stulto-
rum corporibus.

CAPUT XX.

Luxuriosa res vinum: de peccante in regem, & relinquendis contentionibus: piger propter frigus non laborans: res in solio: nemo potest dicere mundum se habere cor: pondus & pondus: somnus non diligendus: Malum est, dicit emptor: panis mendacii: revelans mysteria: non reddendum malum pro malo: devorare sanctos: festinata hereditas, misericordia, veritas & clementia roborant thronum regis.

LUxuriosa res, vinum, & tumultuosa ebrietas: quicumque his delectatur, non erit sapiens. 2. Sicut rugi- A
tus leonis, ita & terror regis: qui provocat eum, peccat in animam suam. 3. Honor est homini, qui se-
parat se à contentionibus: omnes autem stulti miscentur contumeliis. 4. Propter frigus piger arare noluit: men-
dicabit ergo æstate, & non dabitur illi. 5. Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri: sed homo
sapiens exhauriet illud. 6. Multi homines misericordes vocantur: virum autem fidelem quis inveniet? 7.
Justus, qui ambulat in simplicitate sua, beatos post se filios derelinquet. 8. Rex, qui sedet in solio judicii: dissi-
3. Reg. 8. e. pat omne malum intuitu suo. 9. Quis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum à peccato? 10. Pondus,
46.2 Paral 6 & pondus, mensura & mensura: utrumque abominabile est apud Deum. 11. Ex studiis suis intelligitur puer, si
f.36.Eccle 7. munda & recta sint opera ejus. 12. Aurem audientem, & oculum videntem, Dominus fecit utrumque. 13. Noli
c.21.1.Ioan. diligere somnum, ne te egestas opprimat: aperi oculos tuos, & saturare panibus. 14. Malum est, malum est dicit
1.d.8.Supr. omnis emptor: & cùm recesserit, tunc gloriabitur. 15. Est aurum, & multitudo gemmarum: & vas pretiosum
11 a.1.Inf.d. labia scientiæ. 16. Tolle vestimentum ejus, qui fidejussor extitit alieni, & pro extraneis aufer pignus ab eo. 17.
23.
Infr 27.e.13 Suavis est homini panis mendacii: & posteà implebitur os ejus calculo. 18. Cogitationes consiliis roborantur: &
gubernaculis tractanda sunt bella. 19. Ei, qui revelat mysteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne
Exod. 21. c. commiscearis. 20. Qui maledicit patri suo, & matri, extinguetur lucerna ejus in mediis tenebris. 21. Hereditas,
17.Lev.20 b. ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit. 22. Ne dicas: Reddam malum: expecta Do-
9.Matth.15. minum, & liberabit te. 23. Abominatio est apud Dominum pondus & pondus: statera dolosa non est bona. 24. B
a.4 Rom.12. A Domino diriguntur gressus viri: quis autem hominum intelligere potest viam suam? 25. Ruina est homini de-
d.17.1.Thess. vorare sanctos, & post vota retractare. 26. Dissipat impios rex sapiens, et incurvat super eos fornicem. 27. Lucer-
5.c.15.1.Pet. na Domini spiraculum hominis, quæ investigat omnia secreta ventris. 28. Misericordia et veritas custodiunt re-
3.b.9. gem, et roboratur clementia thronus ejus. 29. Exultatio juvenum, fortitudo eorum: et dignitas senum, canities.
30. Livor vulneris absterget mala: et plagæ in secretioribus ventris.

CAPUT XXI.

Cor regis in manu Domini, cui misericordia, & judicium magis placent quàm victimæ: iniquè thesaurizans: melius est sedere in angulo domatis quam, &c. obturans aurem pauperi, &c. diligens epulas: pro justo dabitur impius: qui custodit os suum: desideria occidunt pigrum: non est sapientia contra Dominum: equus paratur ad bellum, &c.

Sup.16.a.1. 1 SIcut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini: quocumque voluerit, inclinabit illud. 2. Omnis
via viri recta sibi videtur: appendit autem corda Dominus. 3. Facere misericordiam et judicium, magis A
placet Domino, quàm victimæ. 4. Exaltatio oculorum est dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatum. 5. Co-
gitationes robusti semper in abundantia, omnis autem piger semper in egestate est. 6. Qui congregat thesauros lin-
gua mendacii, vanus et excors est et impingetur ad laqueos mortis. 7. Rapinæ impiorum detrahent eos, quia no-
luerunt facere judicium. 8. Perversa via viri, aliena est, qui autem mundus est, rectum opus ejus. 9. Melius est se-
Infr.25.d.24 dere in angulo domatis, quàm cum muliere litigosa, et in domo communi. 10. Anima impii desiderat malum non
miserebitur proximo suo. 11. Mulctato pestilente sapientior erit parvulus: et si sectetur sapientem, sumet scien-
tiam. 12. Excogitat justus de domo impii, ut detrahat impios à malo. 13. Qui obturat aurem suam ad clamo-
rem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. 14. Munus absconditum extinguit iras, & donum in sinu in-
dignationem maximam. 15. Gaudium justo est facere judicium, & pavor operantibus iniquitatem. 16. Vir qui
erraverit à via doctrinæ, in cœtu gigantum commorabitur. 17. Qui diligit epulas, in egestate erit: qui amat vi-
num, & pinguia, non ditabitur. 18. Pro justo datur impius: & pro rectis iniquus. 19. Melius est habitare in ter-
ra deserta, quam cum muliere rixosa & iracunda. 20. Thesaurus desiderabilis, & oleum in habitaculo justi, &
Eccli.25 c.13. imprudens homo dissipabit illud. 21. Qui sequitur justitiam & misericordiam, inveniet vitam, justitiam, & glo-
riam. 22. Civitatem fortium ascendit sapiens, & destruxit robur fiduciæ ejus. 23. Qui custodit os suum, & lin-
guam suam, custodit ab angustiis animam suam. 24. Superbus et arrogans vocatur indoctus, qui in ira operatur su-
perbiam. 25. Desideria occidunt pigrum. noluerunt enim quidquam manus ejus operari: 26. Tota die concu-
piscit et desiderat, qui autem justus est, tribuet, et non cessabit. 27. Hostiæ impiorum abominabiles, quia offe-
Supr.15.b.8. runtur ex scelere. 28. Testis mendax peribit: vir obediens loquetur victoriam. 29. Vir impius procaciter obfirmat B
Eccli.34.c.21. vultum suum: qui autem rectus est, corrigit viam suam. 30. Non est sapientia, non est consilium contra Domi-
num. 31. Equus paratur ad diem belli: Dominus autem salutem tribuit.

CA-

CAPUT XXII.

Laus boni nominis: callidus videns malum: adolescens juxta viam suam: seminans iniquitatem: derisorem ejice: diligens cordis munditiam: dicit piger, Leo, &c. os alienæ: stultitia in corde pueri: calumnians pauperem: audienda est sapientia: vitandi sponsores: termini antiqui servandi: velox in opere suo, &c.

A 1 MElius est nomen bonum, quàm divitiæ multæ: super argentum & aurum gratia bona. 2. Dives & pauper
obviaverunt sibi: utriusque operator est Dominus. 3. Callidus vidit malum, & abscondit se: innocens
pertransiit, & afflictus est damno. 4. Finis modestiæ timor Domini divitiæ & gloria & vita. 5. Arma & gladii in via Eccli. 7. a. 2.
perversi: custos autem animæ suæ longè recedit ab eis. 6. Proverbium est: Adolescens juxta viam suam etiam cùm senuerit,
non recedet ab ea. 7. Dives pauperibus imperat: & qui accipit mutuum, servus est fœnerantis. 8. Qui seminat
iniquitatem, metet mala, & virga iræ suæ consummabitur. 9. Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur: Eccli. 31. c. 28.
de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam & honorem acquiret qui dat munera: animam autem aufert accipientium.
10. Eiice derisorem, & exibit cum eo jurgium, cessabuntque causæ & contumeliæ. 11. Qui diligit cordis
munditiam, propter gratiam labiorum suorum, habebit amicum regem. 12. Oculi domini custodiunt scientiam:
& supplantantur verba iniqui. 13. Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum. 14. Fovea profunda,
os alienæ: cui iratus est Dominus, incidet in eam. 15. Stultitia colligata est in corde pueri, & virga disciplinæ
fugabit eam. 16. Qui calumniatur pauperem, ut augeat divitias suas, dabit ipse ditiori, & egebit. 17. Inclina aurem
tuam, & audi verba sapientium. appone autem cor ad doctrinam meam. 18. Quæ pulchra erit tibi, cùm servaveris
eam in ventre tuo, & redundabit in labiis tuis. 19. Ut sit in Domino fiducia tua, unde & ostendi eam tibi hodie.
20. Ecce descripsi eam tibi tripliciter, in cogitationibus & scientia: 21. Ut ostenderem tibi firmitatem, & eloquia
B quia veritatis, respondere ex his illis qui miserunt te. 22. Non facias violentiam pauperi, quia pauper est, neque
conteras egenum in porta, 23. Quia judicabit Dominus causam ejus, & configet eos, qui confixerunt animam ejus.
24. Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso. 25. Ne fortè discas semitas ejus, & sumas
scandalum animæ tuæ. 26. Noli esse cum his, qui defigunt manus suas, & qui vades se offerunt pro debitis. 27. Si
enim non habes unde restituas, quid causæ est ut tollat operimentum de cubili tuo? 28. Ne transgrediaris terminos
antiquos, quos? posuerunt patres tui. 29. Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus stabit, nec
erit ante ignobiles.

CAPUT XXIII.

Quomodo sit edendum cum principe: non appetenda divitiæ, nec cibi invidorum: non opprimendi pupilli: castigandus puer; quærenda sapientia, fugiendi peccatores & gulæ dediti, honorandi parentes; fugienda meretrix & ebrietas.

A 1 QUando sederis ut comedas cum principipe, diligenter attende quę apposita sunt ante faciem tuam. 2. Et statue
cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam. 3. Ne desideres de cibis ejus, in quo
est panis mendacii. 4. Noli laborare ut diteris: sed prudentiæ tuæ pone modum. 5. Ne erigas oculos tuos ad opes,
quas non potes habere: quia facient sibi pennas quasi aquilæ, & volabunt in cælum. 6. Ne comedas cum homine invido,
& ne desideres cibos ejus. 7. Quoniam in similitudinem arioli & conjectoris, æstimat quod ignorat. Comede
& bibe, dicet tibi: & mens ejus non est tecum. 8. Cibos, quos comederas, evomes & perdes pulchros sermones tuos.
9. In auribus insipientium ne loquaris: quia despicient doctrinam eloquii tui. 10. Ne attingas parvulorum terminos:
& agrum pupillorum ne introeas. 11. Propinquus enim illorum fortis est: & ipse judicabit contra te causam
illorum. 12. Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, & aures tuæ ad verba scientiæ. 13. Noli subtrahere à puero di- Supr. 13. d. 24.
sciplinam: si enim percusseris eum virga, non morietur. 14. Tu virga percuties eum: & animam ejus de inferno li- Eccli. 30. a. 1.
berabis. 15. Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum. 16. Et exultabunt renes mei, cùm locuta
fuerint rectum labia tua. 17. Non æmuletur cor tuum peccatores. sed in timore Domini esto tota die. 18. Quia
habebis spem in novissimo, & præstolatio tua non auferetur. 19. Audi fili mi, & esto sapiens: & dirige in via animum Infr. 24. a. 1.
tuum. 20. Noli esse in conviviis potatorum, nec in comessationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt. 21.
Quia vacantes potibus, & dantes symbola consumentur, & vestietur pannis dormitatio. 22. Audi patrem tuum, qui
B genuit te; & ne contemnas cùm senuerit mater tua. 23. Veritatem eme, & noli vendere sapientiam, & doctrinam,
& intelligentiam. 24 Exultat gaudio pater justi: qui sapientem genuit, lætabitur in eo. 25. Gaudeat pater tuus, &
mater tua, & exultet quæ genuit te. 26. Præbe fili mi cor tuum mihi: & oculi tui vias meas custodiant. 27. Fovea
enim profunda est meretrix: & puteus angustus, aliena. 28. Insidiatur in via quasi latro, & quos incautos viderit, interficiet.
29. Cui væ? cujus patri væ? cui rixæ? cui foveæ? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? 30. Nonne
his qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis. 31. Ne intuearis vinum quando flavescit, cùm splenduerit
in vitro color ejus. ingreditur blandè. 32. Sed in novissimo mordebit ut coluber, & sicut regulus venena diffundet.
33. Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur perversa. 34. Et eris sicut dormiens in medio mari,
& quasi sopitus gubernator, amisso clavo. 35. Et dices: Verberaverunt me, sed non dolui: traxerunt me, &
ego non sensi: quando evigilabo, & rursus vina reperiam.

CAPUT XXIV.

Æmulatio malorum: sapientia & eruditio: cogitatio stulti: eruendi oppressi: doctrina ut melle utendum: non insidiandum justo, casus inimici, detractores, justè judicandum, nullus verbis lactandus, nec malum malo reddendum, ager pigri, dormitanti pigro venit egestas.

A 1 NE æmuleris viros malos, nec desideres esse cum eis. 2. Quia rapinas meditatur mens eorum, & fraudes labia Sup. 23. b. 17.
eorum loquuntur. 3. Sapientia ædificabitur domus, & prudentia roborabitur. 4. In doctrina replebuntur
cellaria, universa substantia pretiosa & pulcherima. 5. Vir sapiens, fortis est: & vir doctus, robustus & validus.
6. Quia cum dispositione initur bellum: & erit salus ubi multa consilia sunt. 7. Excelsa stulto sapientia, in porta
non aperiet os suum. 8. Qui cogitat mala facere, stultus vocabitur. 9. Cogitatio stulti peccatum est: & abominatio
hominum detractor. 10. Si desperaveris lassus in die angustiæ: imminuetur fortitudo tua. 11. Erue eos qui ducuntur Psal. 81. a. 4.
ad mortem: & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. 12. Si dixeris: Vires non suppetunt: qui inspector
est cordis, ipse intelligit, & servatorem animæ tuæ nihil fallit, redditque homini juxta opera sua. 13. Comede,
fili mi, mel, quia bonum est, & favum dulcissimum gutturi tuo. 14. Sic & doctrina sapientiæ
animæ tuæ: quam cùm inveneris, habebis in novissimis spem, & spes tua non peribit.

15. Ne

15. Ne insidieris, & quæras impietatem in domo justi, neque vastes requiem ejus. 16. Septies enim cadet justus, &
resurget: impii autem corruent in malum. 17. Cùm ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina ejus ne exul-
tet cor tuum: 18. Ne fortè videat Dominus, & displiceat ei, & auferat ab eo iram suam. 19. Ne contendas cum
pessimis, nec æmuleris impios: 20. Quoniam non habent futurorum spem mali, & lucerna impiorum extingue-
tur. 21. Time Dominum, fili mi, & regem: & cum detractoribus non commiscearis: 22. Quoniam repentè
consurget perditio eorum: & ruinam utriusque quis novit? 23. Hæc quoque sapientibus: Cognoscere personam
Lev.19.c.15. Deut.1.c.17. 16.d.19. Eccli.42.a.1. in judicio non est bonum. 24. Qui dicunt impio: Justus es: maledicent eis populi, & detestantur eos tribus. 25. Qui
arguunt eum, laudabuntur: & super ipsos veniet benedictio. 26. Labia deosculabitur, qui recta verba respondet.
27. Præpara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum: ut postea ædifices domum tuam. 28. Ne sis testis
Sup.20.d.22. frustrà contra proximum tuum: nec lactes quemquam labiis tuis. 29. Ne dicas, quomodo fecit mihi, sic faciam ei:
reddam unicuique secundùm opus suum. 30. Per agrum hominis pigri transivi, & per vineam viri stulti: 31. Et
ecce totum repleverant urticæ & operuerant superficiem ejus spinæ, & maceria lapidum destructa erat. 32. Quod
cum vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam. 33. Parum, inquam, dormies, modicùm dormita-
bis, pauxillùm manus conseres, ut quiescas: 34. Et veniet tibi quasi cursor egestas, & mendicitas quasi vir armatus.

CAPUT XXV.

Gloria Dei & regum: cor regis: rubigo quæ & impietas est: ne te exaltes: ne detrahas: secreta tua serva: mala aurea, & inauris aurea: frigus in messe: nubes sine pluvia, lingua mollis, mel inventum, sagitta acuta, dens putridus, acetum, tinea, benefac inimico, angulus domatis, aqua frigida, fons turbatus, multum mellis comestum, urbs absque muro. A

1 HÆ quoque parabolæ Salomonis, quas transtulerunt viri Ezechiæ regis Juda. 2. Gloria Dei est celare ver-
bum, & gloria regum investigare sermonem. 3. Cælum sursum, & terra deorsum, & cor regum inscruta-
bile. 4. Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum. 5. Aufer impietatem de vultu regis, & firma-
bitur justitia thronus ejus. 6. Ne gloriosus appareas coram rege, & in loco magnorum ne steteris. 7. Melius est enim
ut dicatur tibi: Ascende huc; quam ut humilieris coram principe. 8. Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in jurgio
citò: ne postea emendare non possis, cum dehonestaveris amicum tuum. 9. Causam tuam tracta cum amico tuo, &
secretum extraneo ne reveles: 10. Ne fortè insultet tibi cùm audierit, & exprobrare non cesset. Gratia
& amicitia liberant: quas tibi serva: ne exprobrabilis fias. 11. Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum
in tempore suo. 12. Inauris aurea, & margaritum fulgens, qui arguit sapientem & aurem obedientem. 13. Sicut fri-
gus nivis in die messis, ita legatus fidelis ei, qui misit eum, animam ipsius requiescere facit. 14. Nubes, & ventus, &
Supr.15.a.1. pluviæ non sequentes, vir gloriosus, & promissa non complens. 15. Patientia lenietur princeps, & lingua mollis con-
fringet duritiam. 16. Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne fortè satiatus evomas illud. 17. Subtrahe pedem
tuum de domo proximi tui, nequando satiatus oderit te. 18. Jaculum, & gladius, & sagitta acuta, homo qui loqui-
tur contra proximum suum falsum testimonium. 19. Dens putridus, & pes lassus, qui sperat super infideli in die an-
gustiæ. 20. Et amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo. Sicut tinea vesti-
mento, & vermis ligno: ita tristitia nocet cordi. 21. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bi-
Ro.12.d.20. bere: 22. Prunas enim congregabis super caput ejus, Dominus reddet tibi. 23. Ventus aquilo dissipat pluvias, & fa-
cies tristis linguam detrahentem. 24. Melius est sedere in angulo domatis, quàm cum muliere litigosa, & in domo B
Supr.21.b.9. communi. 25. Aqua frigida animæ sitienti, & nuntius bonus de terra longinqua. 26. Fons turbatus pede & vena
corrupta, & justus cadens coram impio. 27. Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: sic qui scrutator est
Eccli.3.c.22. majestatis, opprimetur à gloria. 28. Sicut urbs patens & absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquen-
do cohibere spiritum suum.

CAPUT XXVI.

Gloria in stulto: avis volans: flagellum equo: respondere stulto: nuntius stultus: parabola stulti, honor insipientis, imponens stulto silentium, canis ad vomitum, sapiens proprio judicio, commisceri rixæ, nocens amico, susurro, iracundus, labia tumentia, inimicus, operiens odium, fodiens foveam, lingua fallax.

1 QUomodo nix in æstate, & pluviæ in messe: sic indecens est stulto gloria. 2. Sicut avis ad alia transvolans: &
passer quò libet vadens: sic maledictum frustrà prolatum in quempiam superveniet. 3. Flagellum equo, A
& camus asino, & virga in dorso imprudentium. 4. Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam, ne efficiaris ei simi-
lis. 5. Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur. 6. Claudus pedibus, & iniquitatem bi-
bens, qui mittit verba per nuntium stultum. 7. Quomodo pulchras frustrà habet claudus tibias: sic indecens est in
ore stultorum parabola. 8. Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii: ita qui tribuit insipienti honorem. 9.
2.Pet.2.d.22. Quomodo si spina nascatur in manu temulenti: sic parabola in ore stultorum. 10. Judicium determinat causas: &
qui imponit stulto silentium, iras mitigat. 11. Sicut canis, qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens, qui ite-
rat stultitiam suam. 12. Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit insipiens. 13. Dicit piger:
Leo est in via & leæna in itineribus. 14. Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo. 15. Abscon-
Supr.19.d.24. dit piger manum sub ascella sua, & laborat si ad os suum eam converterit. 16. Sapientior sibi piger videtur septem
viris loquentibus sententias. 17. Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens & commiscetur ri-
xæ alterius. 18. Sicut noxius est qui mittit sagittas, & lanceas in mortem. 19. Ita vir, qui fraudulenter nocet ami-
co suo, & cùm fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci. 20. Dùm defecerint ligna, extinguetur ignis, & susurrone sub-
Sup.15.c.18. tracto, jurgia conquiescent. 21. Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas. 22.
Verba susurronis quasi simplicia, & ipsa perveniunt ad intima ventris. 23. Quomodo si argento sordido ornare ve-
lis vas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata. 24. Labiis suis intelligitur inimicus, cùm in corde tra- B
ctaverit dolos. 25. Quando submiserit vocem suam, ne credideris ei: quoniam septem nequitiæ sunt in corde illius.
26. Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia ejus in concilio. 27. Qui fodit foveam, incidet in eam: &
qui volvit lapidem, revertetur ad eum. 28. Lingua fallax non amat veritatem: & os lubricum operatur ruinas.

CAPUT XXVII.

Non gloriandum in crastinum: ne te ipsum laudaveris: ira stulti quàm sit gravis, manifesta correctio, vulnera diligentis, anima saturata, vicinus juxta, spondens pro extraneo, litigiosa mulier, infernus insatiabilis, probatur homo ore laudantis, stultus contusus, vultum pecoris agnosce, lac caprarum in cibum.

Eccli.21.b. NE glorieris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies. 2. Laudet te alienus, & non os tuum: extra- A
neus, & non labia tua. 3. Grave est saxum, & onerosa arena, sed ira stulti utroque gravior. 4. Ira non
habet misericordiam, nec erumpens furor: & impetum concitati ferre quis poterit? 5. Melior est mani-
festa correptio, quàm amor absconditus. 6. Meliora sunt vulnera diligentis, quàm fraudulenta oscula odientis.
7. Ani-

7. Anima saturata calcabit favum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet. 8. Sicut avis transmigrans de
nido suo, sic vir qui derelinquit locum suum. 9. Unguento & variis odoribus delectatur cor, & bonis amici con-
siliis anima dulcoratur. 10. Amicum tuum, & amicum patris tui ne dimiseris, & domum fratris tui ne ingredia-
ris in die afflictionis tuæ. Melior est vicinus iuxta, quàm frater procul. 11. Stude sapientiæ fili mi, & lætifica
cor meum: ut possis exprobranti respondere sermonem. 12. Astutus videns malum, absconditus est: parvuli
transeuntes sustinuerunt dispendia. 13. Tolle vestimentum ejus, qui spopondit pro extraneo: & pro alienis,
aufer ei pignus. 14. Qui benedicit proximo suo voce grandi, de nocte consurgens maledicenti similis erit.
15. Tecta perstillantia in die frigoris, & litigiosa mulier comparantur. 16. Qui retinet eam, quasi qui ven-
tum teneat, & oleum dexteræ suæ vocabit. 17. Ferrum ferro exacuitur, & homo exacuit faciem amici sui.
18. Qui servat ficum, comedet fructus ejus: & qui custos est domini sui, glorificabitur. 19. Quomodo in
aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. 20. Infernus & per-
ditio numquàm implentur: similiter & oculi hominum insatiabiles. 21. Quomodo probatur in conflatorio ar-
gentum, & in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantis. Cor iniqui inquirit mala, cor autem rectum
inquirit scientiam. 22. Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo
stultitia ejus. 23. Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera. 24. Non enim habebis ju-
giter potestatem: sed corona tribuetur in generationem & generationem. 25. Aperta sunt prata, & apparue-
runt herbæ virentes, & collecta sunt fœna de montibus. 26. Agni ad vestimentum tuum: & hœdi, ad agri pre-
tium. 27. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, & in necessaria domus tuæ, & ad victum ancillis tuis.

CAPUT XXVIII.

De fuga impii & securitate iusti: propter peccata terræ multi principes eius, pauper pauperem calumnians, pauper supplex, & dives pravus, nolens audire legem, exultatio iustorum, abscondens scelera sua, beatus semper pavidus, princeps impius ut leo, dux indigens prudentia, terram suam operans, à patre subtrahens.

A 1 FUgit impius, nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens, absque terrore erit. 2. Propter peccata
terræ multi principes eius, & propter hominis sapientiam, & horum scientiam quæ dicuntur, vita ducis Sap. 19. a. 1
longior erit. 3. Vir pauper calumnians pauperes, similis est imbri vehementi, in quo paratur fames. 4. Qui dere-
linquunt legem, laudant impium: qui custodiunt, succenduntur contra eum. 5. Viri mali non cogitant iudicium:
qui autem inquirunt Dominum, animadvertunt omnia. 6. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua, quàm di-
ves in pravis itineribus. 7. Qui custodit legem, filius sapiens est, qui autem comessatores pascit, confundit patrem
suum. 8. Qui coacervat divitias usuris & fœnore, liberalis in pauperes congregat eas. 9. Qui declinat aures suas
ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. 10. Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet: & simpli-
ces possidebunt bona eius. 11. Sapiens sibi videtur vir dives: pauper autem prudens scrutabitur eum. 12. In exul-
tatione iustorum multa gloria est, regnantibus impiis ruinæ hominum. 13. Qui abscondit scelera sua, non dirige-
tur, qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea misericordiam consequetur. 14. Beatus homo, qui semper est pa-
vidus: qui vero mentis est duræ, corruet in malum. 15. Leo rugiens, & ursus esuriens, princeps impius super po- Sup. 11. b. 11.
pulum pauperem. 16. Dux indigens prudentia, multos opprimet per calumniam, qui autem odit avaritiam, lon- Eccl. 10. d. 20.
gi fient dies eius. 17. Hominem, qui calumniatur animæ sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo sustinet. 18. Sup. 11. b. 11.
Qui ambulat simpliciter, salvus erit: qui perversis graditur viis, concidet semel. 19. Qui operatur terram suam, 20 c. 11.
satiabitur panibus, qui autem sectatur otium, replebitur egestate. 20. Vir fidelis multum laudabitur, qui autem
festinat ditari, non erit innocens. 21. Qui cognoscit in iudicio faciem, non benefacit, iste & pro buccella panis
deserit veritatem. 22. Vir qui festinat ditari, & aliis invidet, ignorat quod egestas superveniet ei. 23. Qui corripit
B hominem, gratiam posteà inveniet apud eum, magis quàm ille, qui per linguæ blandimenta decipit. 24. Qui sub-
trahit aliquid à patre suo, & à matre, & dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidæ est. 25. Qui se iactat, &
dilatat, iurgia concitat, qui verò sperat in Domino, sanabitur. 26. Qui confidit in corde suo, stultus est, qui autem
graditur sapienter, ipse salvabitur. 27. Qui dat pauperi, non indigebit, qui despicit deprecantem, sustinebit pe-
nuriam. 28. Cùm surrexerint impii, abscondentur homines, cùm illi perierint, multiplicabuntur iusti.

CAPUT XXIX.

Non audiens corripientem, multiplicatio iustorum, amor sapientiæ: rex iustus, blandus amicus, pestilentes, contendere cum stulto, viri sanguinum, totum proferens spiritum, verba mendacii, pauper & creditor, rex iustus, correctio, multiplicatio impiorum, erudi filium, prophetia, velox ad loquendum delicatè servum nutriens, iracundus, superbus, cum fure participans, timens hominem, iusti abominantur impium, & ediverso.

1 VIro, qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei superveniet interitus: & eum sanitas non
sequetur. 2. In multiplicatione justorum lætabitur vulgus: cùm impii sumpserint principatum, ge-
A met populus. 3. Vir, qui amat sapientiam, lætificat patrem suum: qui autem nutrit scorta, perdet substan-
tiam. 4. Rex justus erigit terram, vir avarus destruet eam. 5. Homo, qui blandis fictisque sermonibus loquitur
amico suo, rete expandit gressibus ejus. 6. Peccantem virum iniquum involvet laqueus: & justus laudabit atque Luc. 15. c. 13.
gaudebit. 7. Novit justus causam pauperum: impius ignorat scientiam. 8. Homines pestilentes dissipant civitatem:
sapientes verò avertunt furorem. 9. Vir sapiens, si cum stulto contenderis, sive irascatur, sive rideat, non inveniet
requiem. 10. Viri sanguinum oderunt simplicem: justi autem quærunt animam ejus. 11. Totum spiritum suum
profert stultus: sapiens differt, & reservat in posterum. 12. Princeps, qui libenter audit verba mendacii, omnes mi-
nistros habet impios. 13. Pauper & creditor obviaverunt sibi: utriusque illuminator est Dominus. 14. Rex qui
judicat in veritate pauperes, thronus ejus in æternum firmabitur. 15. Virga atque correptio tribuit sapientiam: puer
autem, qui dimittitur voluntati suæ, confundit matrem suam. 16. In multiplicatione impiorum multiplicabun-
tur scelera: & justi ruinas eorum videbunt. 17. Erudi filium tuum, & refrigerabit te, & dabit delicias animæ tuæ.
18. Cùm prophetia defecerit, dissipabitur populus: qui verò custodit legem, beatus est. 19. Servus verbis non po-
test erudiri: quia quod dicis intelligit, & respondere contemnit. 20. Vidisti hominem velocem ad loquendum?
stultitia magis speranda est, quàm illius correptio. 21. Qui delicatè à pueritia nutrit servum suum, posteà sentiet
eum contumacem. 22. Vir iracundus provocat rixas: & qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum pro-
clivior. 23. Superbum sequitur humilitas: & humilem spiritu suscipiet gloria. 24. Qui cum fure participat, odit
animam suam: adjurantem audit, & non indicat. 25. Qui timet hominem, citò corruet: qui sperat in Domino,
sublevabitur. 26. Multi requirunt faciem principis: & judicium à Domino egreditur singulorum. 27. Abomi-
nantur justi virum impium, & abominantur impii eos, qui in recta sunt via. Verbum custodiens filius, extra
perditionem erit.

ECCLESIASTES,
QVI AB HEBRAEIS COHELETH APPELLATVR.

CAPVT I.

Omnia vana, & nihil ſub ſole novum, cunctarum quoque rerum difficilem eſſe inquiſitionem eamque vanam, & ſpiritus afflictionem.

A VErba Eccleſiaſtæ, filii David, regis Ieruſalem. 2. Vanitas vanitatum, dixit Eccleſiaſtes: vanitas va-
nitatum, & omnia vanitas. 3. Quid habet amplius homo de univerſo labore ſuo, quo laborat ſub ſole?
4. Generatio præterit, & generatio advenit: terra autem in æternum ſtat. 5. Oritur ſol, & occidit,
& ad locum ſuum revertitur, ibique renaſcens, 6. Gyrat per Meridiem, & flectitur ad Aquilonem,
luſtrans univerſa in circuitu pergit ſpiritus, & in circulos ſuos revertitur. 7. Omnia flumina intrant in mare,
& mare non redundat: ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur ut iterùm fluant. 8. Cunctæ res difficiles
non poteſt eas homo explicare ſermone. Non ſaturatur oculus viſu, nec auris auditu impletur. 9. Quid eſt
quod fuit? ipſum quod futurum eſt, quid eſt quod factum eſt; ipſum quod faciendum eſt. 10. Nihil ſub ſole
novum, nec valet quiſquam dicere: Ecce hoc recens eſt, iam enim præceſſit in ſæculis, quæ fuerunt ante nos.
11. Non eſt priorum memoria: ſed nec eorum quidem, quæ poſteà futura ſunt, erit recordatio apud eos,
qui futuri ſunt in noviſſimo. 12. Ego Eccleſiaſtes fui rex Iſrael in Ieruſalem, 13. Et propoſui in animo meo
quærere & inveſtigare ſapienter de omnibus, quæ fiunt ſub ſole. Hanc occupationem peſſimam dedit Deus fi-
liis hominum, ut occuparentur in ea. 14. Vidi cuncta, quæ fiunt ſub ſole, & ecce univerſa vanitas, & affli-
ctio ſpiritus. 15. Perverſi difficilè corriguntur, & ſtultorum infinitus eſt numerus. 16. Locutus ſum in corde
meo dicens: Ecce magnus effectus ſum, & præceſſi omnes ſapientia, qui fuerunt ante me in Ieruſalem, & mens
mea contemplata eſt multa ſapienter, & didici. 17. Dedique cor meum ut ſcirem prudentiam, atque doctri-
nam, erroreſque & ſtultitiam, & agnovi quòd in his quoque eſſet labor, & afflictio ſpiritus: 18. Eò quòd in
multa ſapientia, multa ſit indignatio, & qui addit ſcientiam, addit & laborem.

CAPVT SECVNDVM.

In affluentia deliciarum, divitiarum, ædificiorum, & in horum labore eſt vanitas & afflictio ſpiritus, dicit etiam quanta ſit vanitatis congregare futuro heredi, qui qualis futurus ſit ignoratur.

A 1 DIxi ego in corde meo: Vadam, & affluam deliciis, & fruar bonis. Et vidi quòd hoc quoque eſſet va-
nitas. 2. Riſum reputavi errorem: & gaudio dixi: Quid fruſtrà deciperis? Cogitavi in corde meo
abſtrahere à vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad ſapientiam, devitaremque ſtultitiam, do-
nec viderem quid eſſet utile filiis hominum: quo facto opus eſt ſub ſole numero dierum vitæ ſuæ. 4. Magnifi-
cavi opera mea, ædificavi mihi domos, & plantavi vineas. 5. Feci hortos, & pomaria, & conſevi ea cuncti
generis arboribus, 6. Et extruxi mihi piſcinas aquarum, ut irrigarem ſilvam lignorum germinantium. 7.
Poſſedi ſervos & ancillas, multamque familiam habui, armenta quoque, & magnos ovium greges, ultra om-
nes qui fuerunt ante me in Ieruſalem. 8. Coacervavi mihi argentum, & aurum, & ſubſtantias regum, ac pro-
vinciarum, feci mihi cantores, & cantatrices, & delicias, filiorum hominum, ſcyphos & urceos in miniſte-
rios ad vina fundenda: 9. Et ſupergreſſus ſum opibus omnes, qui ante me fuerunt in Ieruſalem, ſapientia quo- Pro. 17. d. 24.
quo perſeveravit mecum. 10. Et omnia, quæ deſideraverunt oculi mei, non negavi eis, nec prohibui cor Inf. 8. a. 1.
meum quin omni voluptate frueretur, & oblectaret ſe in his, quæ præparaveram, & hanc ratus ſum partem
meam, ſi uterer labore meo. 11. Cumque me convertiſſem ad univerſa opera, quæ fecerunt manus meæ, &
ad labores, in quibus fruſtrà ſudaveram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi, & nihil permanere
ſub ſole. 12. Tranſivi ad contemplandam ſapientiam erroreſque & ſtultitiam (quid eſt, inquam, homo, ut ſe-
qui poſſit regem Factorem ſuum?) 13. Et vidi quòd tantum præcederet ſapientia ſtultitiam, quantum differt
lux à tenebris. 14. Sapientis oculi in capite eius, ſtultus in tenebris ambulat, & didici quòd unus utriuſque
eſſet interitus. 15. Et dixi in corde meo: Si unus & ſtulti & meus occaſus erit, quid mihi prodeſt quòd ma-
B iorem ſapientiæ dedi operam? Locutuſque cum mente mea, animadverti quòd hoc quoque eſſet vanitas. 16.
Non enim erit memoria ſapientis ſimiliter ut ſtulti in perpetuum, & futura tempora oblivione cuncta pariter
operient, moritur doctus ſimiliter ut indoctus. 17. Et idcircò tæduit me vitæ meæ, videntem mala univerſa
eſſe ſub ſole, & cuncta vanitatem & afflictionem ſpiritus. 18. Rurſus deteſtatus ſum omnem induſtriam meam,
qua ſub ſole ſtudioſiſſimè laboravi, habiturus heredem poſt me, 19. Quem ignoro, utrùm ſapiens an ſtultus
futurus ſit, & dominabitur in laboribus meis, quibus deſudavi & ſollicitus fui, & eſt quidquam tam vanum?
20. Unde ceſſavi, renuntiavitque cor meum ultrà laborare ſub ſole. 21. Nam cùm alius laboret in ſapientia,
& doctrina, & ſolicitudine, homini otioſo quæſita dimittit, & hoc ergo, vanitas, & magnum malum 22 Quid
enim proderit homini de univerſo labore ſuo, & afflictione ſpiritus, qua ſub ſole cruciatus eſt? 23. Cuncti dies
eius doloribus & ærumnis pleni ſunt, nec per noctem mente requieſcit, & hoc nonne vanitas eſt? 24. Nonne
melius eſt comedere & bibere, & oſtendere animæ ſuæ bona de laboribus ſuis? & hoc de manu Dei eſt. 25.
Quis ita devorabit, & deliciis affluet ut ego? 26. Homini bono in conſpectu ſuo dedit Deus ſapientiam, & ſcien-
tiam, & lætitiam, peccatori autem dedit afflictionem, & curam ſuperfluam, ut addat, & congregat, & tradat
ei qui placuit Deo, ſed & hoc vanitas eſt, & caſſa ſolicitudo mentis.

CAPUT III.

Quòd omnia ſuo proveniant tempore & tranſeant, quodque in nullis hic fluxis ſit mentis quies, unus quoque ſit hominis ac iumentorum interitus.

A 1 OMnia tempus habent, & ſuis ſpatiis tranſeunt univerſa ſub cælo. 2. Tempus naſcendi, & tempus morien-
di Tempus plantandi, & tempus evellendi quod plantatum eſt. 3. Tempus occidendi, & tempus ſa-
nandi. Tempus deſtruendi, & tempus ædificandi. 4. Tempus flendi, & tempus ridendi. Tempus plangendi,
& tempus ſaltandi. 5. Tempus ſpargendi lapides, & tempus colligendi. Tempus amplexandi, & tempus lon-
gè fieri ab amplexibus. 6. Tempus acquirendi, & tempus perdendi. Tempus cuſtodiendi, & tempus abiicien-
di. 7. Tempus ſcindendi, & tempus conſuendi. Tempus tacendi, & tempus loquendi. 8. Tempus dilectionis

& tempus odii. Tempus belli, & tempus pacis. 9. Quid habet amplius homo de labore suo? 10. Vidi afflictio-
nem, quam dedit Deus filiis hominum, ut distendantur in ea. 11. Cuncta fecit bona in tempore suo, & mun-
dum tradidit disputationi eorum, ut non inveniat homo opus quod operatus est Deus ab initio usque ad fi-
nem. 12. Et cognovi quod non esset melius nisi lætari, & facere benè in vita sua. 13. Omnis enim homo, qui
comedit & bibit, & videt bonum de labore suo, hoc donum Dei est. 14. Didici quòd omnia opera, quæ fecit
Deus, perseverent in perpetuum, non possumus eis quidquam addere, nec auferre, quæ fecit Deus ut timea-
tur. 15. Quod factum est, ipsum permanet, quæ futura sunt, iam fuerunt: & Deus instaurat quod abiit. 16.
Vidi sub sole in loco iudicii impietatem, & in loco iustitiæ iniquitatem. 17. Et dixi in corde meo: Iustum &
impium iudicabit Deus, & tempus omnis rei tunc erit. 18. Dixi in corde meo de filiis hominum, ut probaret
eos Deus, & ostenderet similes esse bestiis. 19. Idcircò unus interitus est hominis & iumentorum, & æqua
utriusque conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur, similiter spirant omnia, & nihil habet homo
iumento amplius: cuncta subiacent vanitati, 20. Et omnia pergunt ad unum locum: de terra facta sunt, & in
terram pariter revertuntur, 21. Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, & si spiritus iumento-
rum descendat deorsum? Et deprehendi nihil esse melius quàm lætari hominem in opere suo, & hanc esse par-
tem illius. Quis enim eum adducet, ut post se futura cognoscat?

CAPVT QVARTVM.

Vanitatem huius vitę arguit sapiens ex innocentum oppressione, & quòd industria humana sit invidiæ obnoxia: item quod stultus securè in otio agit, alio qui heredem non habet thesaurizante, explicat commoda societatis, regum regnorumq; vanitatem, & obedientiam præfert stultorum victimis.

1 VErti me ad alia, & vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, & lacrymas innocentium, & neminem con- A
solatorem, nec posse resistere eorum violentiæ, cunctorum auxilio destitutos. 2. Et laudavi magis
mortuos, quam viventes: 3. Et feliciorem utroque iudicavi, qui necdum natus est, nec vidit mala quæ sub sole
fiunt. 4. Rursum contemplatus sum omnes labores hominum, & industrias animadverti patere invidiæ pro-
ximi: & in hoc ergo vanitas, & cura superflua est. 5. Stultus complicat manus suas, & comedit carnes suas,
dicens: 6. Melior est pugillus cum requie, quàm plena utraque manus cum labore, & afflictione animi. 7.
Considerans reperi & aliam vanitatem sub sole. 8. Unus est, & secundum non habet, non filium, non fratrem
& tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi eius divitiis: nec recogitat, dicens: Cui laboro, & fraudo
animam meam bonis? in hoc quoque vanitas est, & afflictio pessima. 9. Melius est ergo duos esse simul, quàm
unum, habent enim emolumentum societatis suæ: 10. Si unus ceciderit, ab altero fulcietur. væ soli. quia cum
ceciderit, non habet sublevantem se. 11. Et si dormierint duo, fovebuntur mutuò: unus quomodo calefiet?
12. Et si quispiam prævaluerit contra unum, duo resistunt ei: funiculus triplex difficilè rumpitur. 13. Melior
est puer pauper & sapiens, rege sene & stulto, qui nescit prævidere in posterum. 14. Quòd de carcere cate-
nisque interdum quis egrediatur ad regnum, & alius natus in regno, inopia consumatur. 15. Vidi cunctos vi-
2.Re.15.c.11 ventes, qui ambulant sub sole cum adolescente secundo, qui consurget pro eo. 16. Infinitus numerus est po-
Osee 6. ca. 8. puli omnium, qui fuerunt ante eum, & qui posteà futuri sunt, non lætabuntur in eo. sed & hoc vanitas & af-
flictio spiritus. 17. Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, & appropinqua ut audias. Multò enim me-
lior est obedientia, quàm stultorum victimæ, qui nesciunt quid faciunt mali.

CAPVT V.

Nil temerè de Deo & eius providentia loquendum, vota reddenda, non mirandum de egenorum oppressione, cùm iniqui iudicem habeant, item quàm sit misera conditio avari numquam impleti, & divitis coacervantis divitias, in proprium nonnumquam malum.

1 NE temerè quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram Deo. Deus enim A
in cælo, & tu super terram: idcircò sint pauci sermones tui. 2. Multas curas sequuntur somnia, & in
multis sermonibus invenietur stultitia. 3. Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis
& stulta promissio, sed quodcumque voveris redde: 4. Multoque melius est non vovere, quàm post votum
promissa non reddere. 5. Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam: neque dicas coram angelo: Non
est providentia: ne fortè iratus Deus contra sermones tuos, dissipet cuncta opera manuum tuarum. 6. Ubi
multa sunt somnia, plurimæ sunt vanitates, & sermones innumeri: tu verò Deum time. 7. Si videris calum-
nias egenorum, & violenta iudicia, & subverti iustitiam in provincia, non mireris super hoc negotio: quia
excelso excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alii, 8. Et insuper universæ terræ rex im-
perat servienti. 9. Avarus non implebitur pecunia, & qui amat divitias, fructum non capiet ex eis, & hoc
o.2.10.c.10. ergo vanitas. 10. Vbi multæ sunt opes, multi & qui comedunt eas. Et quid prodest possessori, nisi quòd
cernit divitias oculis suis? 11. Dulcis est somnus operanti, sive parum, sive multum comedat, saturitas au-
tem divitis non sinit eum dormire. 12. Est & alia infirmitas pessima, quam vidi sub sole, divitiæ conservatæ
Iob. 1 d. 21. in malum domini sui. 13. Pereunt enim in afflictione pessima, generavit filium, qui in summa egestate erit.
1. To. 6. b. 7. 14. Sicut egressus est nudus de utero matris suæ, sic revertetur, & nihil auferet secum de labore suo. 15. Mi-
serabilis prorsus infirmitas, quomodo venit, sic revertetur. Quid ergo prodest ei quòd laboravit in ventum?
16. Cunctis diebus vitæ suæ comedit in tenebris & in curis multis, & in ærumna atque tristitia. 17. Hoc ita-
que visum est mihi bonum, ut comedat quis, & bibat, & fruatur lætitia ex labore suo, quo laboravit ipse sub
sole, numero dierum vitæ suæ, quos dedit ei Deus, & hæc est pars illius. 18. Et omni homini, cui dedit Deus
divitias, atq; substantiam, potestatemq; ei tribuit ut comedat ex eis, & fruatur parte sua, & lætetur de labore suo
hoc est donum Dei. 19. Non enim satis recordabitur dierum vitæ suæ, eò quòd Deus occupet deliciis cor eius.

CAPVT VI.

Misera est avari vanitas, qui ne in necessariis quidem audet partis uti.

1 EST & aliud malum, quod vidi sub sole, & quidem frequens apud homines: 2. Vir cui dedit Deus divitias, A
& substantiam, & honorem, & nihil deest animæ suæ, ex omnibus quæ desiderat, nec tribuit ei potestatem
Deus ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud. hoc vanitas, & miseria magna est. 3. Si genuerit quis-
piam centum liberos, & vixerit multos annos, & plures dies ætatis habuerit, & anima illius non utatur bonis sub-
stantiæ suæ, sepulturaque careat: de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortivus. 4. Frustrà enim venit,
& pergit ad tenebras, & oblivione delebitur nomen eius. 5. Non vidit solem, neque cognovit distantiam boni
& mali: 6. Etiam si duobus millibus annis vixerit, & non fuerit perfruitus bonis, nonne ad unum locum pro-
perant omnia? 7. Omnis labor hominis in ore eius, sed anima eius non implebitur. 8. Quid habet amplius sa-
piens à stulto, & quid pauper, nisi ut pergat illuc, ubi est vita. 9. Melius est videre quod cupias, quàm desidera-
re quod nescias. sed & hoc vanitas est, & præsumptio spiritus. 10. Qui futurus est iam vocatum est nomen eius
& scitur quòd homo sit, & non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. 11. Verba sunt plurima, mul-
tamque in disputando habentia vanitatem.

CA-

CAPUT VII.

Vanum est altiora se quærere; & inter multa, quæ quibus magis sint eligenda, sic & sapientia utilior est cum divitiis: dies malus præcavendus: ne plus quàm oportet sapiens aut justus sis: quàm sit mulieris consortium amarum & periculosum: quòdque homo sit a Deo creatus rectus.

A 1 QUid necesse est homini majora se quærere, cum ignoret quid conducat sibi in vita sua, numero dierum
peregrinationis suæ, & tempore quod velut umbra præterit? Aut quis ei poterit indicare quid post
eum futurum sub sole sit? 2. Melius est nomen bonum, quàm unguenta pretiosa; & dies mortis die nativitatis. Prov.22.a.1.
3. Melius est ire ad domum luctus, quàm ad domum convivii: in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & vivens cogitat quid futurum sit. 4. Melior est ira risu: quia per tristitiam vultus, corrigitur animus
delinquentis. 5. Cor sapientium ubi tristitia est, & cor stultorum ubi lætitia. 6. Melius est à sapiente corripi, quàm stultorum adulatione decipi. 7. Quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti: sed
& hoc vanitas. 8. Calumnia conturbat sapientem, & perdet robur cordis illius. 9. Melior est finis orationis,
quàm principium. Melior est patiens arrogante. 10. Ne sis velox ad irascendum: quia ira in sinu stulti requiescit. 11. Ne dicas. Quid putas causæ est quòd priora tempora meliora fuere quàm nunc sunt? stulta enim est
hujusce modi interrogatio. 12. Utilior est sapientia cum divitiis, & magis prodest videntibus solem. 13. Sicut
enim protegit sapientia, sic protegit pecunia. hoc autem plus habet eruditio & sapientia, quòd vitam tribuunt
possessori suo. 14. Considera opera Dei, quòd nemo possit corrigere quem ille despexerit. 15. In die bona fruere bonis, & malam diem præcave. sicut enim hanc, sic & illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum
justas querimonias. 16. Hæc quoque vidi in diebus vanitatis meæ: Justus perit in justitia sua: & impius multo
vivit tempore in malitia sua. 17. Noli esse justus multùm: neque plus sapias quàm necesse est, ne obstupescas.
18. Ne impiè agas multùm: & noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo. 19. Bonum est te sustentare
justum, sed & ab illo ne subtrahas manum: quia qui timet Deum, nihil negligit. 20. Sapientia confortavit sapientem super decem principes civitatis. 21. Non est enim homo justus in terra, qui faciat bonum, & non pec- 3. Reg. 8. e.
B cet. 22. Sed & cunctis sermonibus, qui dicuntur, ne accommodes cor tuum: ne fortè audias servum tuum 46. 2. Par. 6.
maledicentem tibi. 23. Scit enim conscientia tua, quia & tu crebrò maledixisti aliis. 24. Cuncta tentavi in sa- f. 36. Prov.
pientia. Dixi: Sapiens efficiar: & ipsa longiùs recessit à me. 25. Multò magis quàm erat: & alta profunditas, 20 b.9.1.Joa.
quis inveniet eam? 26. Lustravi universa animo meo, ut scirem, & considerarem, & quærerem sapientiam, & 1. I. 8.
rationem: & ut cognoscerem impietatem stulti, & errorem imprudentium. 27. Et inveni amariorem morte
mulierem, quæ laqueus venatorum est, & sagena cor ejus, vincula sunt manus illius. qui placet Deo, effugiet
illam: qui autem peccator est, capietur ab illa. 28. Ecce hoc inveni, dixit Ecclesiastes, unum & alterum, ut
invenirem rationum, 29. Quam adhuc quærit anima mea, & non inveni. Virum de mille unum reperi, mulierem ex omnibus non inveni. 30. Solummodò hoc inveni, quòd fecerit Deus hominem rectum, & ipse se infinitis miscuerit quæstionibus. Quis tali ut sapiens est? & quis cognovit solutionem verbi?

CAPUT VIII.

In vultu lucet sapientia: à Dei mandatis non recedendum: homo novit tantùm præsentia, neque mortem potest evadere: impii ob Dei indulgentiam liberiùs peccant: vanissimum videtur quòd justis & impiis similia hic eveniant: & operum Dei ratio non est investiganda.

A 1 SApientia hominis lucet in vultu ejus, & potentissimus faciem illius commutabit. 2. Ego os regis obser- Sup. 2. c. 14
vo, & præcepta juramenti. Dei. 3. Ne festines recedere à facie ejus, neque permaneas in opere malo:
quia omne, quod voluerit, faciet. 4. Et sermo illius potestate plenus est: nec dicere ei quisquam potest: Quare ita facis? 5. Qui custodit præceptum, non experietur quidquam mali. Tempus & responsionem cor sapientis
intelligit. 6. Omni negotio tempus est, & opportunitas, & multa hominis afflictio: 7. Quia ignorat præterita, & futura nullo scire potest nuntio. 8. Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec potestatem in
die mortis, nec finitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium. 9. Omnia hæc consideravi, & dedi cor meum in cunctis operibus quæ fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum.
10. Vidi impios sepultos: qui etiam cùm adhuc viverent, in loco sancto erant, & laudabantur in civitate quasi justorum operum. sed & hoc vanitas est. 11. Etenim quia non profertur citò contra malos sententia, absque
timore ullo filii hominum perpetrant mala. 12. Attamen peccator ex eo quòd centies facit malum, & per patientiam sustentatur, ego cognovi quòd erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem ejus. 13. Non sit
bonum impio, nec prolongentur dies ejus, sed quasi umbra transeant qui non timent faciem Domini. 14. Est
& alia vanitas, quæ fit super terram. sunt justi, quibus mala proveniunt, quasi opera egerint impiorum: &
sunt impii, qui ita securi sunt, quasi justorum facta habeant. sed & hoc vanissimum judico. 15. Laudavi igitur
lætitiam, quòd non esset homini bonum sub sole, nisi quòd comederet, & biberet, atque gauderet: & hoc solum secum auferret de labore suo, in diebus vitæ suæ quos dedit ei Deus sub sole. 16. Et apposui cor meum ut
scirem sapientiam, & intelligerem distentionem quæ versatur in terra: est homo, qui diebus & noctibus somnum non capit oculis. 17. Et intellexi, quòd omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem, eorum quæ fiunt sub sole: & quantò plus laboraverit ad quærendum, tantò minùs inveniat: etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire.

CAPUT IX.

Nemo scit an Dei odio vel amore sit dignus: quòd eadem cunctis hic eveniunt: & cùm post hanc brevem & incertam vitam non restet tempus operandi, monet nunc operibus instanter incumbendum: & licet sapientia præstet fortitudini, in paupere tamen non æstimatur.

A 1 OMnia hæc tractavi in corde meo, ut curiosè intelligerem: Sunt justi atque sapientes, & opera eorum in
manu Dei: & tamen nescit homo, utrum amore an odio dignus sit: 2. Sed omnia in futurum servantur incerta, eò quòd universa æquè eveniant justo & impio, bono & malo, mundo & immundo, immolanti
victimas, & sacrificia contemnenti. sicut bonus, sic & peccator: ut perjurus, ita & ille qui verum dejerat. 3. Hoc
est pessimum inter omnia, quæ sub sole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. unde & corda filiorum hominum implentur malitia, & contemptu in vita sua, & post hæc ad inferos deducentur. 4. Nemo est qui semper vivat, &
qui hujus rei habeat fiduciam: melior est canis vivus leone mortuo. 5. Viventes enim sciunt se esse morituros, mortui verò nihil noverunt ampliùs, nec habent ultra mercedem: quia oblivioni tradita est memoria eorum.
6. Amor quoque, & odium, & invidiæ simul perierunt, nec habent partem in hoc sæculo, & in opere quod sub
sole geritur. 7. Vade ergo & comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum: quia Deo placent
opera

opera tua. 8. Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat. 9. Perfruere vita
cum uxore, quam diligis, cunctis diebus vitæ instabilitatis tuæ, qui dati sunt tibi sub sole omni tempore va-
nitatis tuæ: hæc est enim pars in vita, & in labore tuo, quo laboras sub sole. 10. Quodcumque facere potest
manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu
properas. 11. Verti me ad aliud, & vidi sub sole, nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapien-
tium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam; sed tempus, casumque in omnibus. 12. Nescit
homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur ho-
mines in tempore malo, cùm eis extemplò supervenerit. 13. Hanc quoque sub sole vidi sapientiam, & proba-
vi maximam: 14. Civitas parva, & pauci in ea viri: venit contra eam rex magnus, & vallavit eam, extruxit- B
que munitiones per gyrum, & perfecta est obsidio. 15. Inventusque est in ea vir pauper & sapiens, & liberavit
urbem per sapientiam suam, & nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. 16. Et dicebam ego, me-
liorem esse sapientiam fortitudine: quomodo ergo sapientia pauperis contempta est, & verba ejus non sunt au-
dita? 17. Verba sapientium audiuntur in silentio, plusquàm clamor principis inter stultos. 18. Melior est sa-
pientia, quàm arma bellica: & qui in uno peccaverit, multa bona perdet.

CAPUT X.

*Sapientis à stulto differentia: tentationibus potentis spiritus resistendum: de stulto ac servo elevatis, & divi-
te ac principe humiliatis: occultus detractor serpenti comparatur: de rege puero, & principibus manè comeden-
tibus: neque regi, neque diviti detrahendum.*

1 MUscæ morientes perdunt suavitatem ungenti. Pretiosior est sapientia & gloria, parva & ad tempus stul- A
titia. 2. Cor sapientis in dextera ejus, & cor stulti in sinistra illius. 3. Sed & in via stultus ambulans,
cùm ipse insipiens sit, omnes stultos æstimat. 4. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum
tuum ne dimiseris: quia curatio faciet cessare peccata maxima. 5. Est malum quod vidi sub sole, quasi per er-
rorem egrediens à facie principis: 6. Positum stultum in dignitate sublimi, & divites sedere deorsum. 7. Vidi
Prov. 26. d. 26. Eccli. 27. d. 29. servos in equis, & principes ambulantes super terram quasi servos. 8. Qui fodit foveam, incidet in eam: & qui
dissipat sepem, mordebit eum coluber. 9. Qui transfert lapides, affligetur in eis: & qui scindit ligna, vulne-
rabitur ab eis. 10. Si retusum fuerit ferrum, & hoc non ut prius, sed hebetatum fuerit, multo labore exacue-
tur, & post industriam sequetur sapientia. 11. Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occul-
tè detrahit. 12. Verba oris sapientis gratia: & labia insipientis præcipitabunt eum: 13. Initium verborum ejus
stultitia, & novissimum oris illius error pessimus. 14. Stultus verba multiplicat. Ignorat homo, quid ante se
fuerit: & quid post se futurum sit, quis ei poterit indicare? 15. Labor stultorum affliget eos, qui nesciunt in
urbem pergere. 16. Væ tibi terra, cujus rex puer est, & cujus principes manè comedunt. 17. Beata terra, cujus
rex nobilis est, & cujus principes vescuntur in tempore suo, ad reficiendum, & non ad luxuriam. 18. In pigritiis
humiliabitur contignatio, & in infirmitate manuum perstillabit domus. 19. In risum faciunt panem, & vinum ut
epulentur viventes: & pecuniæ obediunt omnia. 20. In cogitatione tua regi ne detrahas, & in secreto cubiculi
tui ne maledixeris diviti: quia & aves cæli portabunt vocem tuam, & qui habet pennas, annuntiabit sententiam.

CAPUT XI.

*Monet nostra aliis impartiri, & semper benè esse operandum: quòd hominis judicium post obitum sit immutabi-
le; futuri quoque judicii memoriam retinendam, in quo de omnibus judicandi sumus: iram & malitiam à corde
auferendam.*

1 MItte panem tuum super transeuntes aquas: quia post tempora multa invenies illum. 2. Da partem septem, A
necnon & octo: quia ignoras quid futurum sit mali super terram. 3. Si repletæ fuerint nubes, imbrem
super terram effundent. Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi
erit. 4. Qui observat ventum, non seminat: & qui considerat nubes, numquam metet. 5. Quomodo ignoras
quæ sit via spiritus, & qua ratione compingantur ossa in ventre prægnantis; sic nescis opera Dei, qui fabrica-
tor est omnium. 6. Manè semina semen tuum, & vespere ne cesset manus tua: quia nescis quid magis oriatur,
hoc aut illud; & si utrumque simul, melius erit. 7. Dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem. 8. Si
annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis, & dierum mul-
torum: qui cùm venerint, vanitatis arguentur præterita. 9. Lætare ergo juvenis in adolescentia tua, & in bo-
no sit cor tuum in diebus juventutis tuæ, & ambula in viis cordis tui, & in intuitu oculorum tuorum: & scito
quòd pro omnibus his adducet te Deus in judicium. 10. Aufer iram à corde tuo, & amove malitiam à carne tua.
Adolescentia enim & voluptas vana sunt.

CAPUT XII.

*Deum præ oculis habeto in juventute, priusquam succedat molesta senectus, tandemque novissima mors: cum-
que omnia sint vanitas, Dei præcepta observa; nam de omnibus est reddenda ratio.*

1 MEmento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis, & appropinquent
anni, de quibus dicas: Non mihi placent: 2. Antequam tenebrescat sol, & lumen, & luna, & stellæ, A
& revertantur nubes post pluviam: 3. Quando commovebuntur custodes domus, & nutabunt viri fortissimi, &
otiosæ erunt molentes in minuto numero, & tenebrescent videntes per foramina: 4. Et claudent ostia in platea,
in humilitate vocis molentis, & consurgent ad vocem volucris, & obsurdescent omnes filiæ carminis. 5. Excel-
sa quoque timebunt, & formidabunt in via, florebit amygdalus, impinguabitur locusta, & dissipabitur ca-
paris: quoniam ibit homo in domum æternitatis suæ, & circuibunt in platea plangentes. 6. Antequam rumpa-
tur funiculus argenteus, & recurrat vitta aurea, & conteratur hydria super fontem, & confringatur rota super
cisternam. 7. Et revertatur pulvis in terram suam unde erat, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum. 8.
Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, & omnia vanitas. 9. Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit po-
pulum, & enarravit quæ fecerat, & investigans composuit parabolas multas. 10. Quæsivit verba utilia, & con-
scripsit sermones rectissimos, ac veritate plenos. 11. Verba sapientium sicut stimuli, & quasi clavi in altum defixi,
quæ per magistrorum consilium data sunt à pastore uno. 12. His amplius fili mi ne requiras. Faciendi plures li-
bros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis afflictio est. 13. Finem loquendi pariter omnes audiamus.
Deum time, & mandata ejus observa: hoc est enim omnis homo. 14. Et cuncta, quæ fiunt, adducet Deus in ju-
dicium pro omni errato, sive bonum, sive malum illud sit.

CAN-

CANTICUM CANTICORVM SALOMONIS. QUOD HEBRAICE DICITUR SIR HASIRIM.

CAPUT PRIMUM.

Hoc canticum totum est mysticum, plenissimum incomprehensibilis amoris Christi erga sponsam suam, ac vicissim sponsæ erga Christum sponsum.

A 1 OSculetur me osculo oris sui: quia meliora sunt ubera tua vino. 2. Fragrantia unguentis optimis.
Oleum effusum nomen tuum: ideò adolescentulæ dilexerunt te. 3. Trahe me: post te curremus
in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua: exultabimus & lætabimur
in te, memores uberum tuorum super vinum: recti diligunt te. 4. Nigra sum, sed formosa, filiæ
Jerusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. 5. Nolite me considerare quod fusca
sim, quia decoloravit me sol: filii matris meæ pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis: vi-
neam meam non custodivi. 6. Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne va-
gari incipiam post greges sodalium tuorum. 7. Si ignoras te ò pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi
post vestigia gregum, & pasce hœdos tuos iuxta tabernacula pastorum. 8. Equitatui meo in curribus Pharao-
nis assimilavi te amica mea. 9. Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis: collum tuum sicut monilia. 10. Mure-
nulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento. 11. Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odo-
rem suum. 12. Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. 13. Botrus cypri dile-
ctus meus mihi, in vineis Engaddi. 14. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es, oculi tui columba-
rum. 15. Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus. Lectulus noster floridus: 16. Tigna domorum nostrarum
cedrina, laquearia nostra cypressina.

CAPUT II.

A 1 EGo flos campi, & lilium convallium. 2. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. 3. Sicut
malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius, quem desideraveram, se-
di: & fructus eius dulcis gutturi meo. 4. Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem, 5.
Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo. 6. Læva eius sub capite meo, & dextera illius
amplexabitur me. 7. Adiuro vos filiæ Ierusalem, per capreas cervosque camporum, ne suscitetis, neque evi-
gilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit. 8. Vox dilecti mei, ecce iste venit saliens in montibus, tran-
siliens colles: 9. Similis est dilectus meus capreæ, hinnuloque cervorum, en ipse stat post parietem nostrum,
respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. 10. En dilectus meus loquitur mihi: Surge, propera ami-
ca mea, columba mea, formosa mea, & veni. 11. Iam enim hiems transiit, imber abiit, & recessit. 12. Flores
apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit: vox turturis audita est in terra nostra: 13. Ficus pro-
tulit grossos suos: vineæ florentes dederunt odorem suum. Surge, amica mea, speciosa mea, & veni: 14.
Columba mea in foraminibus petræ, in caverna maceriæ, ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auri-
bus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora. 15. Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vi-
neas, nam vinea nostra floruit. 16. Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia. 17. Donec aspiret
dies, & inclinentur umbræ. Revertere: similis esto, dilecte mi, capreæ, hinnuloque cervorum super mon-
tes Bether.

CAPVT III.

A 1 IN lectulo meo per noctes quæsivi quem diligit anima mea, quæsivi illum, & non inveni. 2. Surgam,
& circuibo civitatem: per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea: quæsivi illum, & non inveni.
3. Invenerunt me vigiles, qui custodiunt civitatem: Num quem diligit anima mea, vidistis? 4. Paululum cùm
pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea: tenui eum: nec dimittam, donec introducam illum in do-
mum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. 5. Adiuro vos filiæ Ierusalem, per capreas cervosque cam-
porum, ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit. 6. Quæ est ista, quæ ascendit per de-
sertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & universi pulveris pigmentarii? 7. En lectu-
lum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel: 8. Omnes tenentes gladios, & ad bella doctissi-
mi, uniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos. 9. Ferculum fecit sibi rex Salomon de
lignis Libani: 10. Columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum: media cha-
ritate constravit propter filias Ierusalem: 11. Egredimini & videte filiæ Sion regem Salomonem in diademate,
quo coronavit illum mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis eius.

CAPUT IV.

A 1 QVàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es. Oculi tui columbarum, absque eo quod intrinsecus la-
tet. Capilli tui sicut greges caprarum, quæ ascenderunt de monte Galaad. 2. Dentes tui sicut greges
tonsarum, quæ ascenderunt de lavacro, omnes gemellis fœtibus, & sterilis non est inter eas. 3. Sicut vitta coc-
cinea, labia tua, & eloquium tuum, dulce. Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ, absque eo quod intrinse-
cus latet. 4. Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea,
omnis armatura fortium. 5. Duo ubera tua, sicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in liliis. 6. Donec
aspiret

aspiret dies, & inclinentur umbræ, vadam ad montem myrrhæ, & ad collem thuris. 7. Tota pulchra es amica
mea, & macula non est in te. 8. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni: coronaberis de capite A-
mana, de vertice Sanir & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum, 9. Vulnerasti cor meum
soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui. 10. Quàm pul-
chræ sunt mammæ tuæ soror mea sponsa, pulchriora sunt ubera tua vino, & odor unguentorum tuorum super
omnia aromata. 11. Favus distillans labia tua sponsa, mel & lac sub lingua tua, & odor vestimentorum tuo-
rum sicut odor thuris. 12. Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus. 13. Emis-
siones tuæ paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo. 14. Nardus & crocus,
fistula & cinnamomum cum universis lignis Libani, myrrha & aloë cum omnibus primis unguentis. 15. Fons
hortorum, puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano. 16. Surge Aquilo, & veni Auster,
perfla hortum meum, & fluant aromata illius.

CAPVT V.

1 VEniat dilectus meus in hortum suum, & comedat fructum pomorum suorum. Veni in hortum meum
soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi favum cum melle meo, bi- A
bi vinum meum cum lacte meo: comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi. 2. Ego dormio, &
cor meum vigilat: vox dilecti mei pulsantis: Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata
mea: quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium. 3. Expoliavi me tunica mea, quo-
modo induar illa? lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos? 4. Dilectus meus misit manum suam per fo-
ramen, & venter meus intremuit ad tactum eius. 5. Surrexi, ut aperirem dilecto meo, manus meæ stillave-
runt myrrham, & digiti mei pleni myrra probatissima. 6. Pessulum ostii mei aperui dilecto meo, at ille de-
clinaverat, atque transierat, Anima mea liquefacta est, ut locutus est: quæsivi, & non inveni illum, vocavi,
& non respondit mihi. 7. Invenerunt me custodes qui circumeunt civitatem, percusserunt me, & vulnerave-
runt me, tulerunt pallium meum mihi custodes murorum. 8. Adiuro vos filiæ Ierusalem, si inveneritis dile-
ctum meum, ut nuntietis ei quia amore langueo. 9. Qualis est dilectus tuus ex dilecto, ó pulcherrima mu-
lierum? qualis est dilectus tuus ex dilecto, quia sic adiurasti nos? 10. Dilectus meus candidus & rubicundus,
electus ex millibus. 11. Caput eius aurum optimum: Comæ eius sicut elatæ palmarum, nigræ quasi corvus.
12. Oculi eius sicut columbæ super rivulos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, & resident iuxta fluenta plenissima
13. Genæ illius sicut areolæ aromatum consitæ à pigmentariis. Labia eius lilia distillantia myrrham primam.
14. Manus illius tornatiles aureæ, plenæ hyacinthis. Venter eius eburneus, distinctus saphiris. 15. Crura il-
lius columnæ marmoreæ, quæ fundatæ sunt super bases aureas. Species eius ut libani, electus ut cedri. 16.
Guttur illius suavissimum, & totus desiderabilis: talis est dilectus meus, & ipse est amicus meus, & filiæ Ie-
rusalem. 17. Quò abiit dilectus tuus, ó pulcherrima mulierum? quò declinavit dilectus tuus? & quæremus
eum tecum.

CAPVT VI.

1 DIlectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum, ut pascatur in hortis, & lilia colligat. A
2. Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi, qui pascitur inter lilia. 3. Pulchra es amica mea, suavis,
& decora sicut Ierusalem, terribilis ut castrorum acies ordinata. 4. Averte oculos tuos á me, quia ipsi me avo-
lare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum, quæ apparuerunt de Galaad. 5. Dentes tui sicut grex ovium,
quæ ascenderunt de lavacro, omnes gemellis fœtibus, & sterilis non est in eis. 6. Sicut cortex mali punici, sic
genæ tuæ absque occultis tuis. 7. Sexaginta sunt reginæ, & octoginta concubinæ, & adolescentularum non est
numerus. 8. Vna est columba mea perfecta mea, una est matris suæ, electa genitrici suæ. Viderunt eam fi-
liæ, & beatissimam prædicaverunt, reginæ & concubinæ, & laudaverunt eam. 9. Quæ est ista, quæ progre-
ditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata? 10. De-
scendi in hortum nucum, ut viderem poma convallium, & inspicerem si floruisset vinea, & germinassent
mala punica. 11. Nescivi, anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab. 12. Revertere, rever-
tere Sulamitis, revertere, revertere, ut intueamur te.

CAPVT VII.

1 QUid videbis in Sulamite, nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia A
principis. Iuncturæ femorum tuorum, sicut monilia quæ fabricata sunt manu artificis. 2. Umbilicus
tuus crater tornatilis, numquam indigens poculis. Venter tuus sicut acervus tritici, vallatus liliis. 3. Duo
ubera tua, sicut duo hinnuli gemelli capreæ. 4. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscinæ in
Hesebon, quæ sunt in porta filiæ multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani, quæ respicit contra Damascum
5. Caput tuum ut carmelus, & comæ capitis tui, sicut purpura regis vincta canalibus. 6. Quam pulchra es,
& quàm decora charissima, in deliciis. 7. Statura tua assimilata est palmæ, & ubera tua botris. 8. Dixi:
Ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius, & erunt ubera tua sicut botri vineæ, & odor oris tui sicut
malorum. 9. Guttur tuum sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum, labiisque & dentibus
illius ad ruminandum. 10. Ego dilecto meo, & ad me conversio eius. 11. Veni dilecte mi, egrediamur in
agrum, commoremur in villis. 12. Manè surgamus ad vineas, videamus si floruit vinea: si flores fructus
parturiunt, si floruerunt mala punica, ibi dabo tibi ubera mea. 13. Mandragoræ dederunt odorem. In
portis nostris omnia poma, nova & vetera, dilecte mi servavi tibi.

CAPVT VIII.

1 QUis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, &
iam me nemo despiciat? 2. Apprehendam te, & ducam in domum matris meæ, ibi me docebis, &
dabo

dabo tibi poculum ex vino condito, & mustum malorum granatorum meorum. 3. Læva ejus sub capite meo, &
dextera illius amplexabitur me. 4. Adjuro vos filiæ Jerusalem, ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam do-
nec ipsa velit. 5. Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum? Sub arbore
malo suscitavi te ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua. 6. Pone me ut signaculum super cor tuum,
ut signaculum super brachium tuum quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio: lampades ejus,
lampades ignis atque flammarum. 7. Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent il-
lam: si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam. 8. Soror nostra par-
va, & ubera non habet: quid faciemus sorori nostræ in die quando alloquenda est? 9. Si murus est, ædificemus su-
per eum propugnacula argentea. si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis. 10. Ego murus: & ubera mea
sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens. 11. Vinea fuit pacifico in ea, quæ habet populos:
tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu ejus mille argenteos. 12. Vinea mea coram me est. Mille tui pa-
cifici, & ducenti his, qui custodiunt fructus ejus. 13. Quæ habitas in hortis, amici auscultant: fac me audire vo-
cem tuam. 14. Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ hinnuloque cervorum super montes aromatum.

LIBER SAPIENTIAE.

CAPUT PRIMUM.

*Judices sint justi: Dominus invenitur si simplici corde & fide quæratur; fugit autem à peccatoribus & vanis cogitationi-
bus: cùmque omnia repleat, nihil eum latere potest: murmuratio, detractio, & mendacium detestanda: omnia fecit Deus ad
vitam, non mortem intendens, quam sibi peccatores accersierunt.*

A DILIGITE justitiam, qui judicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis 3. Reg. 3. b. 9.
quærite illum. 2. Quoniam invenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem eis, qui fidem habent Isai. 56. a. 1. 2.
in illum. 3. Perversæ enim cogitationes separant à Deo: probata autem virtus corripit insipientes. 4. Quo- Par. 15. a. 2.
niam in malevolam animam non introibit sapientiam, nec habitabit in corpore subdito peccatis. 5. Spiritus enim
sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu, & corripietur à superve-
niente iniquitate. 6. Benignus est enim spiritus sapientiæ, & non liberabit maledicum à labiis suis: quoniam re- Gal. 5. d. 22.
num illius testis est Deus, & cordis illius scrutator est verus, & linguæ ejus auditor. 7. Quoniam spiritus Domini Jer. 17. b. 10.
replevit orbem terrarum: & hoc, quod continet omnia, scientiam habet vocis. 8. Propter hoc qui loquitur iniqua, Isa. 6. b. 3.
non potest latere, nec præteriet illum corripiens judicium. 9. In cogitationibus enim impii interrogatio erit: ser-
monum autem illius auditio ad Deum veniet, ad correptionem iniquitatum illius. 10. Quoniam auris zeli audit
omnia, & tumultus murmurationum non abscondetur. 11. Custodite ergo vos à murmuratione, quæ nihil pro- Ezech. 18. g.
dest, & à detractione parcite linguæ, quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit: os autem, quod mentitur, oc- 32. 33. c. 11.
cidit animam. 12. Nolite zelare mortem in errore vitæ vestræ, neque acquiratis perditionem in operibus manuum
vestrarum. 13. Quoniam Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione vivorum. 14. Creavit enim, ut essent
omnia: & sanabiles fecit nationes orbis terrarum: & non est in illis medicamentum exterminii, nec inferorum re-
gnum in terra. 15. Justitia enim perpetua est, & immortalis. 16. Impii autem manibus & verbis accersierunt illam, &
æstimantes illam amicam, defluxerunt, & sponsiones posuerunt ad illam: quoniam digni sunt qui sint ex parte illius.

CAPUT II.

*Omnis impiorum vitæ futuræ spem non habentium scopus est frui hujus vitæ voluptatibus, ideòq; justū qui diversum respicit
finē ferre nequeūt, sed ad mortē usq; persequuntur: sicut & diaboli invidia homo à Deo creatus immortalis, factus est mortalis.*

A 1 DIxerunt enim cogitantes apud se non rectè: Exiguum, & cum tædio est tempus vitæ nostræ, & non est refri- Job. 7. a. 1. 14. a. 1.
gerium in fine hominis, & non est qui agnitus sit reversus ab inferis: 2. Quia ex nihilo nati sumus, & post
hoc erimus tamquam non fuerimus. quoniam fumus flatus est in naribus nostris. & sermo scintilla ad commoven-
dum cor nostrum: 3. Qua extincta, cinis erit corpus nostrum, & spiritus diffundetur tamquam mollis aer, & tran-
sibit vita nostra tamquam vestigium nubis, & sicut nebula dissolvetur, quæ fugata est à radiis solis, & à calore illius
aggravata: 4. Et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus, & nemo memoriam habebit operum nostrorum.
5. Umbræ enim transitus est tempus nostrum, & non est reversio finis nostri: quoniam consignata est, & nemo rever-
titur. 6. Venite ergo, & fruamur bonis quæ sunt, & utamur creatura tamquam in juventute celeriter. 7. Vino pre- 1. Par. 29. d. 15
tioso & unguentis nos impleamus: & non prætereat nos flos temporis. 8. Coronemus nos rosis, antequam marce- Isai. 22. d. 13.
scant: nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. 9. Nemo nostrum exors sit luxuriæ nostræ: ubique 56. d. 12. 1. Cor.
relinquamus signa lætitiæ: quoniam hæc est pars nostra, & hæc est sors. 10. Opprimamus pauperem justum, & non 15. d. 32.
parcamus viduæ, nec veterani revereamur canos multi temporis. 11. Sit autem fortitudo nostra lex justitiæ: quod
enim infirmum est, inutile invenitur. 12. Circumveniamus ergo justum: quoniam inutilis est nobis, & contrarius
est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplinæ nostræ. 13. Promittit
se scientiam Dei habere, & filium Dei se nominat. 14. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Matt. 27. e. 24
B 15. Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius, & immutatæ sunt viæ ejus. 16. Tam- Joan. 6. a. 7.
quam nugaces æstimati sumus ab illo, & abstinet se à viis nostris tamquam ab inmunditiis, & præfert novissima ju-
storum, & gloriatur patrem se habere Deum. 17. Videamus ergo si sermones illius veri sint, & tentemus quæ ventu-
ra sunt illi, & sciemus quæ erunt novissima illius. 18. Si enim est verus filius Dei, suscipiet illum, & liberabit eum de Psal. 21. a. 9.
manibus contrariorum. 19. Contumelia & tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam ejus, & probemus
patientiam illius. 20. Morte turpissima condemnemus eum: erit enim ei respectus ex sermonibus illius. 21. Hæc Jer. 11. d. 15.
cogitaverunt, & erraverunt: excæcavit enim illos malitia eorum. 22. Et nescierunt sacramenta Dei, neque merce- Gen. 1. d. 27. 1
dem speraverunt justitiæ, nec judicaverunt honorem animarum sanctarum. 23. Quoniam Deus creavit hominem a. 7. 5. a. 1. Ec
inexterminabilem, & ad imaginem similitudinis suæ fecit illum. 24. Invidia autem diaboli mors introivit in or- cli. 17. a. 1. Gen.
bem terrarum: 25. Imitantur autem illum qui sunt ex parte illius. 3. a. 1.
Deut. 33. a. 3.

CAPUT III.
Inf. 5. a. 4.

*De felicitate justorum, qui in hac vita ab impiis contempti, tentationibus à Deo probati fuerunt: & de infelicitate impio-
rum: item de castitatis & bonorum operum mercede, ac infelicitate filiorum adulterorum:*

A 1 JUstorum autem animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis. 2. Visi sunt oculis insipien-
tium mori: & æstimata est afflictio exitus illorum: 3. Et quod à nobis est iter, exterminium: illi autem sunt
in pace. 4. Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est. 5. In paucis vexati, in
multis benè disponentur: quoniam Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se. 6. Tamquam aurum in fornace pro-
bavit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos, & in tempore erit respectus illorum. 7. Fulgebunt justi & tam- Matt. 13. f. 43.
quam scintillæ in arundineto discurrent. 8. Judicabunt nationes, & dominabuntur populis, & regnabit Dominus 1. Cor. 6. a. 2.
illorum in perpetuum. 9. Qui confidunt in illo, intelligent veritatem: & fideles in dilectione acquiescent illi: quo-

niam donum & pax est electis ejus. 10. Impii autem secundùm quæ cogitaverunt, correptionem habebunt: qui ne-
glexerunt justum, & à Domino recesserunt. 11. Sapientiam enim, & disciplinam qui abiicit, infelix est: & vacua est
spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera eorum. 12. Mulieres eorum insensatæ sunt, & nequissimi filii eo-
rum. 13. Maledicta creatura eorum, quoniam felix est sterilis: & incoinquinata, quæ nescivit thorum in
Isa. 56. b. 3. delicto, habebit fructum in respectione animarum sanctarum: 14. Et spado, qui non operatus est per manus suas
iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum nequissima: dabitur enim illi fidei donum electum, & sors in templo Dei
acceptissima. 15. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, & quæ non concidat radix sapientiæ. 16. Filii autem
adulterorum in consummatione erunt, & ab iniquo thoro semen exterminabitur. 17. Et si quidem longæ vitæ
erunt, in nihillum computabuntur, & sine honore erit novissima senectus illorum. 18. Et si celeriùs defuncti
fuerint, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocutionem. 19. Nationis enim iniquæ diræ sunt con-
summationes.

CAPUT IV.

Casta generatio in multis ab adulterina dissidet: de refrigerio justi morte præocupati: quæ sit senectus venerabilis, & quòd justi sæpius è mundo tolluntur à Deo ne ab impiis seducantur, & quantùm finis utrorumque distet.

1 O Quàm pulchra est casta generatio cum claritate: immortalis est enim memoria illius: quoniam & apud A
Deum nota est, & apud homines. 2. Cùm præsens est, imitantur illam: & desiderant eam cùm se eduxerit,
& in perpetuum coronata triumphat incoinquinatorum certaminum præmium vincens. 3. Multigena autem im-
Jerem. 17. a. 6. piorum multitudo non erit utilis, & spuria vitulamina non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collo-
Matt. 7 d. 27. cabiit. 4. Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posita, à vento commovebuntur, & à nimietate vento-
rum eradicabuntur. 5. Confringentur enim rami inconsummati, & fructus illorum inutiles, & acerbi ad mandu-
candum, & ad nihilum apti. 6. Ex iniquis enim somnis filii qui nascuntur, testes sunt nequitiæ adversus parentes in
interrogatione sua. 7. Justus autem si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. 8. Senectus enim venerabilis est
non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem sunt sensus hominis. 9. Et ætas senectutis vita imma-
Ill.Cr.11.a.5. culata. 10. Placens Deo factus est dilectus, & vivens inter peccatores translatus est. 11. Raptus est ne malitia mutaret
intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius. 12. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona & inconstan-
tia concupiscentiæ transvertit sensum sine malitia. 13. Consummatus in brevi explevit tempora multa: 14. Placita
enim erat Deo anima illius: propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum populi autem videntes,
& non intelligentes, nec ponentes in præcordiis talia: 15. Quoniam gratia Dei, & misericordia est in sanctos ejus. &
respectus in electos illius. 16. Condemnat autem justus mortuus vivos impios, & juventus celeriùs consummata lon-
gam vitam injusti. 17. Videbunt enim finem sapientis, & non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, & quare mu- B
nierit illum Dominus. 18. Videbunt & contemnent eum: illos autem Dominus irridebit. 19. Et erunt post hæc de-
cidentes sine honore, & in contumelia inter mortuos in perpetuum: quoniam disrumpet illos inflatos sine voce, &
commovebit illos à fundamentis, & usque ad supremum desolabuntur & erunt gementes, & memoria illorum pe-
ribit. 20. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, & traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

CAPUT V.

Impii in judicio admirantes gloriam justorum quos hic contempserant, deflent suam miseriam, quòdq; tota eorum felicitas fuerit momentanea: justorum autem erit perpetua: porrò Deus, tum per creaturas, tum per se armatur ad puniendos impios.

1 TUnc stabunt justi in magna constantia, adversùs eos qui se angustiaverunt, & qui abstulerunt labores eorum. A
2. Videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperatæ salutis. 3. Dicentes in-
tra se, pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes: Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum & in
Sap. 3. 2. 2. similitudinem improperii. 4. Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore: 5.
Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. 6. Ergo erravimus via veritatis &
justitiæ lumen non luxit nobis, & Sol intelligentiæ non est ortus nobis. 7. Lassati sumus in via iniquitatis & perdi-
tionis, & ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus. 8. Quid nobis profuit superbia? aut divitia-
rum jactantia quid contulit nobis? 9. Transierunt omnia illa tamquam umbra & tamquam nuntius percurrens. 10.
1. Par. 29. d. 15. Et tamquam navis, quæ pertransit fluctuantem aquam: cujus, cùm præterierit, non est vestigium invenire, neque se-
Sap. 2. b. 5. mitam carinæ illius in fluctibus: 11. Aut tamquam avis quæ transvolat in aere, cujus nullum invenitur argumen-
Prov. 30. c. 19. tum itineris, sed tantùm sonitus alarum verberans levem ventum, & scindens per vim itineris aerem: commotis alis
transvolavit, & post hoc nullum signum invenitur itineris illius: 12. Aut tamquam sagitta emissa in locum destina-
tum, divisus aer continuò in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius: 13. Sic & nos nati continuo desivimus esse:
Psal. 1. 2. 4. & virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere: in malignitate autem nostra consumpti sumus. 14. Talia di-
Prov. 10. d 28. xerunt in inferno hi, qui peccaverunt. 15. Quoniam spes impii tamquam lanugo est, quæ à vento tollitur: & tam-
11. 2. 7. quam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur: & tamquam fumus, qui à vento diffusus est: & tamquam memoria
hospitis unius diei prætereuntis. 16. Justi autem in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces eorum. & cogi-
tatio illorum apud Altissimum. 17. Ideò accipient regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini. quoniam
Psal. 17. d. 40. dextera sua teget eos, & brachio sancto suo defendet illos. 18. Accipiet armaturam zelus illius, & armabit creatu- B
Eph. 6. c. 13. ram ad ultionem inimicorum. 19. Induet pro thorace justitiam, & accipiet pro galea judicium certum. 20. Sumet
scutum inexpugnabile æquitatem. 21. Acuet autem duram iram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum
contra insensatos. 22. Ibunt directè emissiones fulgurum, & tamquam à benè curvato arcu nubium exterminabun-
tur, & ad certum locum insilient. 23. Et à petrosa ira plenæ mittentur grandines, excandescet in illos aqua maris, &
flumina concurrent duriter. 24. Contra illos stabit spiritus virtutis, & tamquam turbo venti dividet illos: & ad
eremum perducet omnem terram iniquitas illorum, & malignitas evertet sedes potentium.

CAPVT VI.

Reges & judices ad sapientiam & justitiam sectandam exhortatur: ostendens quàm grave maneat injustis rectoribus supplicium, item quàm sit obvia sapientia quærentibus eam: quodque ejus acquisitio sit utilis, cujus capax non est invidus.

Eccl. 9. d. 18.
1 MElior est sapientia quàm vires: & vir prudens quàm fortis. 2. Audite ergo reges, & intelligite, discite judi- A
ces finium terræ. 3. Præbete aures vos, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum:
Rom. 13. a. 1. 4. Quoniam data est à Domino potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes
Deut. 10. d. 17. scrutabitur: 5. Quoniam cùm essetis ministri regni illius, non rectè judicastis nec custodistis legem justitiæ neque se-
2. Par. 19. b. 7. cundùm voluntatem Dei ambulastis. 6. Horrendè & citò apparebit vobis: quoniam judicium durissimum his, qui
Ecc. 35. b 15. præsunt, fiet. 7. Exiguo enim conceditur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur. 8. Non enim
Act. 10. c. 34. subtrahet personam cujusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cujusquam: & quoniam pusillum & magnum
Rom. 2. b. 11. ipse fecit, & æqualiter cura est de omnibus. 9. Fortioribus autē fortior instat cruciatio. 10. Ad vos ergo reges sunt hi
Gal. 2. b. 6. sermones mei, ut discatis sapientiā, & excidatis. 11. Qui enim custodierint justa justè, justificabūtur: & qui didicerint
Eph. 6.
ista,

A ista, invenient quid respondeant. 12. Concupiscite ergo sermones meos: diligite illos, & habebitis disci-
plinam. 13. Clara est, & quæ numquam marcescit sapientia, & facilè videtur ab his qui diligunt eam, &
invenitur ab his qui quærunt illam. 14. Præoccupat qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat. 15. Qui
de luce vigilaverit ad illam, non laborabit: assidentem enim illam foribus suis inveniet. 16. Cogitare ergo
de illa, sensus est consummatus: & qui vigilaverit propter illam, citò securus erit. 17. Quoniam dignos se
ipsa circuit quærens, & in viis ostendit se illis hilariter, & in omni providentia occurrit illis. 18. Initium
enim illius, verissima est disciplinæ concupiscentia. 19. Cura ergo disciplinæ, dilectio est: & dilectio,
custodia legum illius est: custoditio autem legum, consummatio incorruptionis est: 20. incorruptio au-
tem facit esse proximum Deo. 21. Concupiscentia itaque sapientiæ deducit ad regnum perpetuum. 22. Si
ergo delectamini sedibus & sceptris, ò reges populi, diligite sapientiam ut in perpetuum regnetis. 23. dili-
gite lumen sapientiæ omnes qui præestis populis. 24. quid est autem sapientia, & quemadmodum facta sit
referam: & non abscondam à vobis sacramenta Dei, sed ab initio nativitatis investigabo, & ponam in lucem
scientiam illius, & non præteribo veritatem: 25. neque cum invidia tabescente iter habebo: quoniam ta-
lis homo non erit particeps sapientiæ. 26. Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum: & rex
sapiens stabilimentum populi est. 27. Ergo accipite disciplinam per sermones meos, & proderit vobis.

CAPVT VII.

Cùm unus sit omnibus introitus ad vitam, & similis exitus: præ omnibus eligenda est sapientia: adferens secum cuncta bona, habens secum spiritum intelligentiæ multiplicem; & quæ hic mirum in modum extollitur, quamque abundè auctor fuerat assecutus.

A 1 SVm quidem & ego mortalis homo, similis omnibus, & ex genere terreni illius, qui prior
factus est, & in ventre matris figuratus sum caro. 2. Decem mensium tempore * coagulatus
sum in sanguine, ex semine hominis, & delectamento somni conveniente. 3. Et ego natus accepi * *Job.10.b.10*
communem aerem, & in similiter factam decidi terram, & primam vocem similem omnibus emisi
plorans. 4. In involumentis nutritus sum, & curis magnis. 5. Nemo enim ex regibus aliud ha-
buit nativitatis initium. 6. * Vnus ergo introitus est omnibus ad vitam, & similis exitus. 7. Propter * *Job. 1. d.21.*
hoc optavi, & datus est mihi sensus: & invocavi, & venit in me spiritus sapientiæ: 8. Et præpo- *1. Tim.6.b.7.*
sui illam regnis & sedibus, & divitias nihil esse duxi in comparatione illius. 9. * Nec comparavi
illi lapidem pretiosum: quoniam omne aurum in comparatione illius, arena est exigua, & tamquam * *Job.28.c.15.*
lutum æstimabitur argentum in conspectu illius. 10. Super salutem & speciem dilexi illam, & proposui *Prov.8.b.11.*
pro luce habere illam: quoniam inextinguibile est lumen illius. 11. * Venerunt autem mihi omnia bona * *3. Reg.3.c.*
pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius, 12. Et lætatus sum in omnibus: quoniam *13. Matt.6.d.*
antecedebat me ista sapientia, et ignorabam quoniam horum omnium mater est. 13. Quam sine fictione *33.*
didici, & sine invidia communico, et honestatem illius non abscondo. 14. Infinitus enim thesaurus est
hominibus: quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitiæ Dei, propter disciplinæ dona commendati.
B 15. Mihi autem dedit Deus dicere ex sententia, et præsumere digna horum quę mihi dantur: quoniam
ipse sapientię dux est, et sapientum emendator: 16. In manu enim illius, et nos, et sermones nostri, et
omnis sapientia, et operum scientia, et disciplina. 17. Ipse enim dedit mihi horum, quę sunt, scientiam
veram: ut sciam dispositionem orbis terrarum, et virtutes elementorum, 18. Initium, et consummatio-
nem, et medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, et commutationes temporum, 19. An-
ni cursus, et stellarum dispositiones, 20. Naturas animalium, et iras bestiarum, vim ventorum, et co-
gitationes hominum, differentias virgultorum, et virtutes radicum, 21. Et quęcumque sunt absconsa
& improvisa, didici: omnium enim artifex docuit me sapientia, 22. Est enim in illa spiritus intelligen-
tię, sanctus, unicus, multiplex, subtilis, disertus, mobilis, incoinquinatus, certus, suavis, amans
bonum, acutus, quem nihil vetat, benefaciens, 23. Humanus, benignus, stabilis, certus, securus,
omnem habens virtutem, omnia prospiciens, et qui capiat omnes spiritus: intelligibilis, mundus, sub-
tilis. 24. Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia: attingit autem ubique propter suam mundi- * *Hebr. 1.a.3.*
tiam. 25. Vapor est enim virtutis Dei, et emanatio quędam est claritatis omnipotentis Dei sincera; et ideò
nihil inquinatum in eam incurrit. 26. * Candor est enim lucis ęternę, et speculum sine macula Dei maje-
statis, et imago bonitatis illius. 27. Et cùm sit una, omnia potest: et in se permanens omnia innovat, et
per nationes in animas sanctas se transfert, amicos Dei et prophetas constituit. 28. Neminem enim dili-
C git Deus, nisi eum, qui cum sapientia inhabitat. 29. Est enim hęc speciosior sole, et super omnem dispo-
sitionem stellarum, luci comparata invenitur prior. 30. Illi enim succedit nox, sapientiam autem non
vincit malitia.

CAPVT VIII.

Cùm sapientiam comitentur omnia desiderabilia, summè ambienda est, & à Deo petenda, à quo solo datur continentia.

A 1. ATtingit ergo à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter. 2. Hanc amavi, &
exquisivi à juventute mea, & quæsivi sponsam mihi eam assumere, & amator factus sum
formæ illius. 3. Generositatem illius glorificat, contubernium habens Dei: sed & omnium Dominus
dilexit illam. 4. doctrix enim est disciplinæ Dei, & electrix operum illius. 5. Et si divitiæ appetuntur
in vita, quid sapientiæ locupletius quæ operatur omnia? 6. Si autem sensus operatur: quis horum,
quæ sunt, magis quàm illa est artifex? 7. Et si justitiam quis diligit: labores hujus magnas habens
virtutes: sobrietatem enim, & prudentiam docet, & justitiam, & virtutem, quibus utilius nihil est
in vita hominibus. 8. Et si multitudinem scientiæ desiderat quis, scit præterita, & de futuris æstimat:
scit versutias sermonum, & dissolutiones argumentorum; signa & monstra scit antequam fiant, &

eventus temporum & sæculorum. 9. Proposui ergo hanc adducere mihi ad convivendum: sciens quo- A
niam mecum communicabit de bonis, & erit allocutio cogitationis, & tædii mei. 10. Habebo prop-
ter hanc claritatem ad turbas, & honorem apud seniores juvenis: 11. & acutus inveniar in judicio,
& in conspectu potentium admirabilis ero, & facies principum mirabuntur me. 12. tacentem me su-
stinebunt, & loquentem me respicient, & sermocinante me plura, manus ori suo imponent. 13. Præ-
tereà habebo per hanc, immortalitatem; & memoriam ęternam his, qui post me futuri sunt, relin-
quam. 14. Disponam populos; & nationes mihi erunt subditæ. 15. Timebunt me audientes reges
horrendi: in multitudine videbor bonus, & in bello fortis. 16. Intrans in domum meam, conquie-
scam cum illa; non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tędium convictus illius, sed
lætitiam & gaudium. 17. Hæc cogitans apud me, & commemorans in corde meo; quoniam im-
mortalitas est in cognitione sapientiæ. 18. & in amicitia illius delectatio bona, & in operibus ma-
nuum illius honestas sine defectione, & in certamine loquelę illius sapientia, & præclaritas in com-
municatione sermonum ipsius: circuibam quęrens, ut mihi illam assumerem. 19. Puer autem eram
ingeniosus, & sortitus sum animam bonam. 20. Et cùm essem magis bonus, veni ad corpus incoin-
quinatum. 21. Et ut scivi quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det, & hoc ipsum
erat sapientiæ, scire cujus esset hoc donum: adii Dominum, & deprecatus sum illum, & dixi ex
totis pręcordiis meis.

C A P V T IX.

Oratio sapientis cum agnitione propriæ imbecillitatis, ad impetrandam à Domino sapientiam: quæ cùm omnibus necessaria sit, potissimùm tamen rectoribus populorum; incerta est enim humana sapientia.

1. Reg. 3. b. 9. 1. DEus patrum meorum, & Domine misericordię, qui fecisti omnia verbo tuo, 2. & sapientia A
tua constituisti hominem, ut dominaretur creaturę, quę à te facta est, 3. ut disponat or-
bem terrarum in ęquitate & justitia, & in directione cordis judicium judicet: 4. da mihi sedium tua-
* Ps. 125. b. 16. rum assistricem sapientiam, & noli me reprobare a pueris tuis; 5. quoniam servus tuus sum ego, &
filius ancillę tuę, homo infirmus, & exigui temporis, & minor ad intellectum judicii & legum.
* 1. Par. 28. a. 6. Nam & si quis erat consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum
4. 5. 2. Par. 1. computabitur. 7. Tu elegisti me regem populo tuo, & judicem filiorum tuorum, & filiarum: 8. &
c. 9. dixisti me ędificare templum in monte sancto tuo, & in civitate habitationis tuę altare, similitudinem
* Prov. 8. c. 22. tabernaculi sancti tui, quod præparasti ab initio; 9. & tecum sapientia tua, quæ novit opera tua,
d. 27. 1. a. 1. quę & affuit tunc cum orbem terrarum faceres, & sciebat quid esset placitum oculis tuis, & quid dire-
ctum in pręceptis tuis. 10. Mitte illam de cœlis sanctis tuis, & à sede magnitudinis tuę, ut mecum sit
& mecum laboret, ut sciam quid acceptum sit apud te; 11. scit enim illa omnia & intelligit, & dedu-
cet in operibus meis sobriè, & custodiet me in sua potentia, 12. Et erunt accepta opera mea, & dis-
* Isai. 40. c. 13. ponam populum tuum justè, & ero dignus sedium patris mei. 13. Quis enim hominum poterit scire
Rom. 11. d. 34. consilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus? 14. Cogitationes enim mortalium timidę,
1. Cor. 2. d. 16. & incertę providentiæ nostrę. 15. Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena B
inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. 16. Et difficilè ęstimamus quę in terra sunt; & quę in
prospectu sunt, invenimus cum labore. Quę autem in cœlis sunt quis investigabit? 17. Sensum au-
tem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris spiritum sanctum tuum de altissimis; 18. &
sic correctæ sint semitæ eorum qui sunt in terris, & quæ tibi placent didicerint homines? 19. Nam per
sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi Domine à principio.

C A P V T X.

Commendatur sapientia quòd servaverit & a malis liberavit Adam, Noè, Abraham, Lot, Jacob, Joseph, Moysen, per quem filios Israel de Ægypto duxit per Mare rubrum, demersis in eo Ægyptiis.

Gen. 1. d. 27. 1 HÆc illum, qui primus formatus est à Deo pater orbis terrarum, cùm solus esset creatus, cu-
* Gen. 1. a. 7. stodivit, 2. & eduxisti illum à delicto suo, & dedit illi virtutem continendi omnia. 3. Ab A
* Gen 4. b. 8. hac ut recessit injustus in ira sua, per iram homicidii fraterni deperiit. 4. Propter quem,
* Gen. 7. d. 2. cùm aqua deleret terram, sanavit iterùm sapientia, per contemptibile lignum justum
* Gen 11. a. 2. gubernans. 5. Hæc in consensu nequitiæ cum se nationes contulissent, scivit justum,
* Gen. 19. d. 17. & conservavit sine querela Deo, & in filii misericordiam fortem custodivit. 6. Hæc justum à pereunti-
e. 22. bus impiis liberavit fugientem, descendente igne in pentapolim: 7. quibus in testimonium nequitiæ
fumigabunda constat deserta terra, & incerto tempore fructus habentes arbores, & incredibilis animæ
memoria stans figmentum salis. 8. Sapientiam enim prætereuntes, non tantùm in hoc lapsi sunt ut igno-
* Gen. 28. a. 5. rarent bona, sed & insipientiæ suæ reliquerunt hominibus memoriam, ut in his, quæ peccaverunt,
b. 10. nec latere potuissent. 9. Sapientia autem hos, qui se observant, à doloribus liberavit. 10. Hæc
profugum iræ fratris justum deduxit per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam
sanctorum: honestavit illum in laboribus, & complevit labores illius. 11. In fraude circumvenien-
tium illum affuit illi, & honestum fecit illum. 12. Custodivit illum ab inimicis, & à seductoribus tu-
tavit illum, & certamen forte dedit illi ut vinceret, & sciret quoniam omnium potentior est sapientia.
* Gen. 37. f. 28. 13. Hæc venditum justum non dereliquit, sed à peccatoribus liberavit eum: descenditque cum illo B
* Gen. 41. c. 40. in foveam. 14. & in vinculis non dereliquit illum, donec afferret illi sceptrum regni, & potentiam
Act. 7. b. 9. adversus eos, qui eum deprimebant: & mendaces ostendit, qui maculaverunt illum, & dedit illi
* Exod. 1. b. 11. claritatem æternam. 15 Hæc populum justum, & semen sine querela, liberavit à nationibus, quę
illum deprimebant. 16. Intravit in animam servi Dei, & stetit contra reges horrendos in portentis &
signis.

A signis. 17. Et reddidit justis mercedem laborum suorum, & deduxit illos in via mirabili: & fuit illis
in velamento diei, & in luce stellarum per noctem: 18. transtulit illos per mare rubrum, & trans-
vexit illos per aquam nimiam. 19. Inimicos autem illorum demersit in mare, & ab altitudine infero- *Exod. 14. c.
rum eduxit illos. Ideò justi tulerunt spolia impiorum, 20. & decantaverunt Domine nomen sanctum 22. Ps. 77. b. 13.
tuum, & victricem manum tuam laudaverunt pariter: 21. quoniam sapientia aperuit os mutorum, *Exod. 12. c. 35.
& linguas infantium fecit desertas. *Exod. 15. a. 1.

CAPUT XI.

Sapientia filios Israel per desertum deduxit, devictis inimicis, datisque è petra aquis: punitis autem multiplici flagello idolatris Ægyptiis: cùm tamen Deus omnium quærens salutem, longanimiter toleret peccatores, ut resipiscant, quos universos solo suo nutu continuò perdere posset.

A 1 Direxit opera eorum in manibus prophetæ sancti. 2. Iter fecerunt per deserta, quæ non habitaban- Exod. 16. a. 1.
tur: & in locis desertis fixerunt casas. 3. Steterunt contra hostes, & de inimicis se vindicaverunt. *Exod. 17. d. 13.
4. Sitierunt, & invocaverunt te, & data est illis aqua de petra altissima, & requies sitis de lapide duro. *Num. 20. b. 11.
5. Per quæ enim pœnas passi sunt inimici illorum, à defectione potus sui, & in eis, cùm abundarent filii
Israel, lætati sunt; 6. Per hæc, cùm illis deessent, benè cum illis actum est. 7. Nam pro fonte quidem
sempiterni fluminis, humanum sanguinem dedisti injustis. 8. Qui cum minuerentur in traductione infan-
tium occisorum, dedisti illis abundantem aquam insperatè, 9. Ostendens per sitim, quæ tunc fuit, quem-
admodum tuos exaltares, & adversarios illorum necares. 10. Cum enim tentati sunt, & quidem cum
misericordia disciplinam accipientes, scierunt quemadmodum cum ira judicati impii tormenta pateren-
tur. 11. Hos quidem tamquam pater monens probasti, illos autem tamquam durus rex interrogans con-
demnasti. 12. Absentes enim & præsentes similiter torquebantur. 13. Duplex enim illos acceperat tædium
& gemitus cum memoria præteritorum. 14. Cùm enim audirent per sua tormenta benè secum agi, com-
memorati sunt Dominum, admirantes in finem exitus. 15. Quem enim in expositione prava projectum
deriserunt, in finem eventus mirati sunt, non similiter justis sitientes. 16. pro cogitationibus autem insen- *Inf. 12. d. 24.
satis iniquitatis illorum, quòd quidam errantes colebant mutos serpentes, & bestias supervacuas immisisti
B illis multitudinem mutorum animalium in vindictam: 17. Ut scirent, quia per quæ peccat quis, per hæc
& torquetur. 18. Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua, quæ creavit orbem terrarum ex *Lev. 26. d. 22.
materia invisa, immittere illis multitudinem ursorum, aut audaces leones. 19. Aut novi generis ira ple- Inf. 16. a. 1.
nas ignotas bestias, aut vaporem ignium spirantes, aut fumi odorem proferentes, aut horrendas ab oculis Jerem. 8. f. 19.
scintillas emittentes: 20. Quarum non solùm læsura poterat illos exterminare, sed & aspectus per timorem
occidere. 21. Sed & sine his uno spiritu poterant occidi persecutionem passi ab ipsis factis suis, & dispersi
per spiritum virtutis tuæ, sed omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti. 22. Multum enim
valere, tibi soli supererat semper, & virtuti brachii tui quis resistet? Quoniam tamquam momentum sta-
teræ, sic est ante te orbis terrarum, & tamquam gutta roris antelucani, quæ descendit in terram. 24. Sed
misereris omnium, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum propter pœnitentiam. 25. Diligis
enim omnia quæ sunt, & nihil odisti eorum quæ fecisti, nec enim odiens aliquid constituisti, aut fecisti.
26. Quomodo autem posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? aut quod à te vocatum non esset, con-
servaretur? 27. parcis autem omnibus, quoniam tua sunt Domine, qui amas animas.

CAPUP XII.

Ostendit quanta clementia & longanimitate Deus corripuerit peccatores terræ sanctæ incolas, non subitò eos delens, cùm non illos tantùm, sed & omnes nationes, nulli illata injuria, tamquam solus omnium Dominus perdere posset: hac videlicet erga inimicos clementia electos suos de se suaque bonitate bene sperare faciens, eosque à peccatis revocans.

A 1. O Quàm bonus & suavis est Domine spiritus tuus in omnibus! 2. Ideoque eos, qui exerrant, par-
tibus corripis: & de quibus peccant, admones & alloqueris: ut relicta malitia, credant in te
Domine. 3. Illos enim antiquos inhabitatores terræ sanctæ tuæ, quos exhorruisti, 4. quoniam odibi- *Deut. 9. a. 2.
lia opera tibi faciebant per medicamina, & sacrificia injusta, 5. & filiorum suorum necatores sine mi- 11. d. 27. 18. c. 12.
sericordia, & comestores viscerum hominum, & devoratores sanguinis à medio sacramento tuo, 6.
& auctores parentes animarum inauxiliatarum, perdere voluisti per manus parentum nostrorum, 7. ut
dignam perciperent peregrinationem puerorum Dei, quæ tibi omnium charior est terra. 8. Sed & his
tamquam hominibus pepercisti, & misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paulatim extermina-
rent. 9. Non quia impotens eras in bello subiicere impios justis, aut bestiis sævis, aut verbo duro simul *Exod. 23. f. 30.
exterminare: 10. sed partibus judicans dabas locum pœnitentiæ, non ignorans, quoniam nequam est *Deut. 7. d. 22.
natio eorum, & naturalis malitia ipsorum, & quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpe-
tuum. 11. Semen enim erat maledictum ab initio: nec timens aliquam, veniam dabas peccatis illorum.
12. Quis enim dicet tibi: Quid fecisti? aut quis stabit contra judicium tuum? aut quis in conspectu tuo
veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit, si perierint nationes, quas tu fecisti? 13. *1. Pet. 5. b. 7.
Non enim est alius Deus quàm tu, cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non injustè judicas
judicium. 14. Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de his quos perdidisti. 15. Cùm
B ergo sis justus, justè omnia disponis, ipsum quoque qui non debet puniri, condemnare, exterum æsti-
mas a tua virtute. 16. Virtus enim tua justitiæ initium est: & ob hoc quòd omnium Dominus es, omni-
bus

bus te parcere facis. 17. Virtutem enim ostendis tu, qui non crederis esse in virtute consummatus, &
horum, qui te nesciunt, audaciam traducis. 18. Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate
judicas, & cum magna reverentia disponis nos; subest enim tibi, cùm volueris, posse. 19. Docuisti
autem populum tuum per talia opera, quoniam oportet justum esse & humanum, & bonæ spei fecisti
filios tuos; quoniam judicans das locum in peccatis pœnitentiæ. 20. Si enim inimicos servorum tuorũ,
& debitos morti, cum tanta cruciasti attentione, dans tempus & locum, per quæ possent mutari à malitia,
21. cum quanta diligentia judicasti filios tuos, quorum parentibus juramenta & conventiones dedisti
bonarum promissionum? 22. Cùm ergo das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagel-
las, ut bonitatem tuam cogitemus judicantes; & cùm de nobis judicatur, speremus misericordiam tuam.
23. Unde & illis, qui in vita sua insensatè, & injustè vixerunt, per hæc, quæ coluerunt, dedisti summa
* Sup.11.c.16. tormenta. 24. Etenim in erroris via diutiùs erraverunt deos æstimantes hæc, quæ in animalibus sunt
Rom.1.c.23. supervacua, infantium insensatorum more viventes, 25. Propter hoc tamquam pueris insensatis judi-
cium in derisum dedisti. 26. Qui autem ludibriis & increpationibus non sunt correcti, dignum Dei
judicium experti sunt. 27. In quibus enim patientes indignabantur, per hæc quos putabant deos, in
ipsis cùm exterminarentur videntes, illum, quem olim negabant se nosse, verum Deum agnoverunt:
propter quod & finis condemnationis eorum venit super illos.

CAPUT XIII.

Vani quidem sunt qui ex creaturis Deum non agnoscentes, ipsas potiùs creaturas pro diis coluerunt: at illi longè stultiores qui opus artificis Deum dicunt, ab insensato idolo futura interrogantes.

Rom.1.c.18. 1 VAni autem sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei: & de his quæ vi- A
dentur bona, non potuerunt intelligere eum qui est, neque operibus attendentes agno-
*Deut.4.c.19. 17.a.3. verunt quis esset artifex: 2. * Sed aut ignem, aut spiritum, aut citatum aerem, aut gyrum
stellarum, aut nimiam aquam, aut solem & lunam, rectores orbis terrarum deos putaverunt.
3. Quorum si specie delectati, deos putaverunt: sciant quantò his dominator eorum specio-
sior est: speciei enim generator hæc omnia constituit. 4. Aut si virtutem & opera eorum mira-
ti sunt, intelligant ab illis, quoniam qui hæc fecit, fortior est illis: 5. A magnitudine enim
* Rom.1.c.21. speciei et creaturæ, cognoscibiliter poterit creator horum videri. 6. Sed tamen adhuc in his
minor est querela. Et hi enim fortasse errant, Deum quærentes, et volentes invenire. 7. * Ete-
nim cùm in operibus illius conversentur, inquirunt: & persuasum habent quoniam bona sunt
quæ videntur. 8 Iterùm autem nec his debet ignosci. 9. Si enim tantum potuerunt scire, ut
possent æstimare sæculum: quomodo hujus Dominum non faciliùs invenerunt? 10. Infelices
autem sunt, et inter mortuos spes illorum est, qui appellaverunt deos opera manuum hominum,
aurum et argentum, artis inventionem, et similitudines animalium, aut lapidem inutilem opus B
* Isa.44.b.12. manus antiquæ. 11. * Aut si quis artifex faber de silva lignum rectum secuerit: et hujus doctè
Jere.10.a.3. eradat omnem corticem, et arte sua usus, diligenter fabricet vas utile in conversationem vitæ,
12. Reliquiis autem ejus operis, ad præparationem escæ abutatur: 13 Et reliquum horum,
quod ad nullos usus facit, lignum curvum, et vorticibus plenum, sculpat diligenter per vacui-
tatem suam, et per scientiam suæ artis figuret illud, et assimilet illud imagini hominis, 14. Aut
alicui ex animalibus illud comparet, perliniens rubrica, et rubicundum faciens fuco colorem il-
lius, et omnem maculam, quæ in illo est, perliniens: 15. Et faciat ei dignam habitationem, et
in pariete ponens illud, et confirmans ferro, 16. Ne fortè cadat, prospiciens illi, sciens quo-
niam non potest adjuvare se: imago enim est, et opus est illi adjutorium. 17 Et de substantia
sua, et de filiis suis, et de nuptiis votum faciens, inquirit. Non erubescit loqui cum illo, qui
sine anima est: 18. Et pro sanitate quidem infirmum deprecatur, et pro vita rogat mortuum, et
in adjutorium inutilem invocat: 19. Et pro itinere petit ab eo, qui ambulare non potest: et de
acquirendo, & de operando, et de omnium rerum eventu petit ab eo, qui in omnibus est inutilis.

CAPUT XIV.

Utilis inventio navis, qua etiam tempore diluvii semen humanum servatum est: idolum autem maledictum est cum suo fabricatore, & quod fuerit idolorum idololatriæque exordium ac progressus, item quæ mala ex idololatria procedant.

1 ITerùm alius navigare cogitans, et per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portante se, A
fragilius lignum invocat. 2. Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, & artifex sapien-
tia fabricavit sua. 3. Tua autem, Pater, providentia gubernat: * quoniam dedisti & in ma-
* Exod.14.c.22. ri viam, & inter fluctus semitam firmissimam, 4. Ostendens quoniam potens es ex omnibus
salvare, etiam si sine arte aliquis adeat mare. 5. Sed ut non essent vacua sapientiæ tuæ opera;
propter hoc etiam et exiguo ligno credunt homines animas suas, et transeuntes mare per
* Gen.6.a.4.7.b.7. ratem liberati sunt: 6. * Sed et ab initio cùm perirent superbi gigantes, spes orbis terrarum
* Psal.113. ad ratem confugiens, remisit sæculo semen nativitatis, quæ manu tua erat gubernata. 7. Be-
Bar.6.a.3. nedictum est enim lignum, per quod fit justitia. 8. * Per manus autem quod fit idolum, ma-
ledi-

ledictum est & ipsum, & qui fecit illud: quia ille quidem operatus est, illud autem cùm esset fragile, deus
cognominatus est. 9. Similiter autem odio sunt Deo impius & impietas ejus. 10. Etenim quod factum est,
cum illo, qui fecit, tormenta patietur. 11. Propter hoc & in idolis nationum non erit respectus: quoniam
creaturæ Dei in odium factæ sunt, & in tentationem animabus hominum, & in muscipulam pedibus insi- Psal. 133.
pientium. 12. Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum, & adinventio illorum corruptio vitæ est. Bar. 6. a. 5.
13. Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum. 14. Supervacuitas enim hominum hæc adve-
nit in orbem terrarum, & ideò brevis illorum finis est inventus. 15. Acerbo enim luctu dolens pater, citò si-
bi rapti filii fecit imaginem: & illum, qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tamquam Deum colere
B cœpit, & constituit inter servos suos sacra & sacrificia. 16. Deinde interveniente tempore, convalescente
iniqua consuetudine, hic error tamquam lex custoditus est, & tyrannorum imperio colebantur figmenta.
17. Et hos quos in palam homines honorare non poterant, propter hoc quod longè essent, è longinquo figu-
ra eorum allata, evidentem imaginem regis, quem honorare volebant, fecerunt: ut illum, qui aberat,
tamquam præsentem colerent sua solicitudine. 18. Provexit autem ad horum culturam & hos qui ignora-
bant, artificis eximia diligentia. 19. Ille enim volens placere illi, qui se assumpsit, elaboravit arte sua, ut
similitudinem in melius figuraret. 20. Multitudo autem hominum abducta per speciem operis, eum, qui
ante tempus tamquam homo honoratus fuerat, nunc deum æstimaverunt. 21. Et hæc fuit vitæ humanæ de-
ceptio, quoniam aut affectui, aut regibus deservientes homines, incommunicabile nomen lapidibus & lignis Deut. 18. b. 10
imposuerunt. 22. Et non suffecerat errasse eos circa Dei scientiam, sed & in magno viventes inscientiæ bello Ier. 7. g. 31.
tot & tam magna mala pacem appellant. 23. Aut enim filios suos sacrificantes, aut obscura sacrificia facien-
tes, aut insaniæ plenas vigilias habentes, 24. Neque vitam, neque nuptias mundas jam custodiunt, sed alius
alium per invidiam occidit, aut adulterans contristat: 25. Et omnia commixta sunt, sanguis, homicidium,
furtum & fictio, & corruptio & infidelitas, turbatio & perjurium, tumultus bonorum, 26. Dei immemo-
ratio, animarum inquinatio, nativitas immutatio, nuptiarum inconstantia, inordinatio mœchiæ & impu-
dicitiæ. 27. Infandorum enim idolorum cultura, omnis mali causa est, & initium, & finis. 28. Aut enim
dum lætantur, insaniunt: aut certè vaticinantur falsa, aut vivunt injustè, aut pejerant citò. 29. Dum enim
confidunt in idolis, quæ sine anima sunt, malè jurantes noceri se non sperant. 30. Utraque ergo illis evenient
dignè, quoniam malè senserunt de Deo, attendentes idolis, & juraverunt injustè, in dolo contemnentes ju-
stitiam. 31. Non enim juratorum virtus, sed peccantium pœna perambulat semper in justorum prævari-
cationem.

CAPUT XV.

Vox fidelium suavitatem & misericordiam Dei commendantium cujus gratia ab idololatria sunt servati, mirè quoque subsannans idolorum artifices ac cultores.

A 1 TU autem Deus noster, suavis & verus es, patiens, & in misericordia disponens omnia. 2. Etenim si
peccaverimus, tui sumus, scientes magnitudinem tuam, & si non peccaverimus, scimus quoniam
apud te sumus computati. 3. Nosse enim te, consummata justitia est; & scire justitiam, & virtutem tuam,
radix est immortalitatis. 4. Non enim in errorem induxit nos hominum malæ artis excogitatio, nec umbra Ro. 9. c. 21.
picturæ labor sine fructu, effigies sculpta per varios colores, 5. Cujus aspectus insensato dat concupiscentiam Ps. 113. b. 5.
& diligit mortuæ imaginis effigiem sine anima. 6. Malorum amatores, digni sunt qui spem habeant in tali- 134. c. 16.
bus, & qui faciunt illos, & qui diligunt, & qui colunt. 7. Sed & figulus mollem terram premens, laborio-
sè fingit ad usus nostros unumquoque vas, & de eodem luto fingit quæ munda sunt in usum vasa, & similiter
quæ his sunt contraria: horum autem vasorum quis sit usus, judex est figulus. 8. Et cum labore vano deum
fingit de eodem luto, ille qui paulò antè de terra factus fuerat, & post pusillum reducit se unde acceptus est
repetitus animæ debitum quam habebat. 9. Sed cura est illi, non quia laboratus est, nec quoniam brevis illi
vita est, sed concertatur aurificibus & argentariis: sed & ærarios imitatur, & gloriam præfert, quoniam
res supervacuas fingit. 10. Cinis est enim cor ejus, & terra supervacua spes illius, & luto vilior vita ejus.
11. Quoniam ignoravit qui se finxit, & qui inspiravit illi animam quæ operatur, & qui insufflavit ei spiri-
tum vitalem. 12. Sed & æstimaverunt lusum esse vitam nostram, & conversationem vitæ compositam ad lu-
crum, & oportere undecumque etiam ex malo acquirere. 13. Hic enim scit se super omnes delinquere, qui
ex terræ materia fragilia vasa, & sculptilia fingit. 14. Omnes enim insipientes, & infelices supra modum
animæ superbi, sunt inimici populi tui, & imperantes illi. 15. Quoniam omnia idola nationum deos æsti-
maverunt, quibus neque oculorum usus est ad videndum, neque nares ad percipiendum spiritum, neque
aures ad audiendum, neque digiti manuum ad tractandum, sed & pedes eorum pigri ad ambulandum. 16.
Homo enim fecit illos: & qui spiritum mutuatus est, is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit
Deum fingere. 17. Cùm enim sit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim est ipse his quos
colit, quia ipse quidem vixit, cùm esset mortalis, illi autem numquam. 18. Sed & animalia miserrima co-
lunt, insensata enim comparata his, illis sunt deteriora. 19. Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona
potest conspicere: Effugerunt autem Dei laudem, & benedictionem ejus.

CAPUT XVI.

Ægyptiis ob idololatriam digna passis, Hebræi escam à Deo acceperunt: castigati tamen aliquantùm morsu serpentium, erecto serpente aneo sanati sunt à Deo, impii verò morte consumpti per locustas, muscas, ignemque grandini mixtum: cùm illi accepto manna, satiati sint & confortati.

Num.11.g.31 1 PRopter hæc, & per his similia passis sunt digne tormenta, & per multitudinem bestiarum exterminati
sunt. 2. Pro quibus tormentis benè disposuisti populum tuum, quibus dedisti concupiscentiam dele- A
ctamenti sui, novum saporem, escam parans eis ortygometram: 3. Ut illi quidem concupiscentes escam
propter ea, quæ illis ostensa & missa sunt, etiam à necessaria concupiscentia averterentur. Hi autem in bre-
Num. 21.b.6 vi inopes facti novam gustaverunt escam. 4. Oportebat enim illis sine excusatione quidem supervenire interi-
tum exercentibus tyrannidem: his autem tantum ostendere quemadmodum inimici eorum exterminabantur.
5. Etenim cum illis supervenit sæva bestiarum ira, morsibus perversorum colubrorum exterminabantur. 6.
Sed non in perpetuum ira tua permansit, sed ad correptionem in brevi turbati sunt, signum habentes salutis
ad commemorationem mandati legis tuæ. 7. Qui enim conversus est, non per hoc, quod videbat, sanabatur,
Exod.10.b.4. per te omnium salvatorem: 8. In hoc autem ostendisti inimicis nostris, quia tu es, qui liberas ab omni ma-
g. f. 24. lo. 9. Illos enim locustarum & muscarum occiderunt morsus, & non est inventa sanitas animæ illorum: quia
Apoc. 9.b.7. digni erant ab hujusmodi exterminari. 10. Filios autem tuos, nec draconum venenatorum vicerunt dentes:
misericordia enim tua adveniens sanabat illos. 11. In memoria enim sermonum tuorum examinabantur, &
velociter salvabantur, ne in altam incidentes oblivionem, non possent tuo uti adiutorio. 12. Etenim neque
herba, neque malagma sanavit eos, sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia. 13. Tu es enim, Do-
mine, qui vitæ & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis, & reducis: 14. Homo autem occi-
Deu.32.f.39. dit quidem per malitiam, & cum exierit spiritus, non revertetur, nec revocabit animam quæ recepta est:
1.Reg.2.b.6. 15. Sed tuam manum effugere impossibile est. 16. Negantes enim te nosse impii, per fortitudinem brachii
Tob.13.a.2. tui flagellati sunt: novis aquis, & grandinibus, & pluviis persecutionem passi, & per ignem consumpti.
Exod.9.e.23 17. Quod enim mirabile erat, in aqua, quæ omnia extinguit, plus ignis valebat: vindex est enim orbis Iusto-
rum. 18. Quodam enim tempore mansuetabatur ignis, ne comburerentur quæ ad impios missa erant anima- B
lia: sed ut ipsi videntes scirent, quoniam Dei iudicio patiuntur persecutionem. 19. & quodam tempore in
aqua supra virtutem ignis, exardescebat undique, ut iniquæ terræ nationem exterminaret. 20. Pro quibus
angelorum esca nutrivisti populum tuum: & paratum panem de cælo præstitisti illis sine labore, omne dele-
Exod.16.d.14 ctamentum in se habentem, & omnis saporis suavitatem. 21. Substantia enim tua dulcedinem tuam, quam
Num.11.b.7. in filios habes, ostendebat: & deserviens uniuscujusque voluntati, ad quod quisque volebat, convertebatur.
Ps.77.c.25. 22. Nix autem & glacies sustinebant vim ignis, & non tabescebant: ut scirent quoniam fructus inimicorum ex-
Ioan. 6. d. 31 terminabat ignis ardens in grandine & pluvia coruscans. 23. Hic autem iterum ut nutrirentur justi, etiam
Exo 9 e 14 suæ virtutis oblitus est. 24. Creatura enim tibi Factori deserviens, exardescit in tormentum adversùs inju-
stos, & lenior fit ad benefaciendum pro his, qui in te confidunt. 25. Propter hoc & tunc in omnia transfigu-
rata, omnium nutrici gratiæ tuæ deserviebat, ad voluntatem eorum, qui à te desiderabant: 26. Ut scirent
filii tui, quos dilexisti Domine, quoniam non nativitatis fructus pascunt homines, sed sermo tuus hos, qui
in te crediderint, conservat. 27. Quod enim ab igne non poterat exterminari, statim ab exiguo radio solis
Deut. 8. a. 3. calefactum tabescebat: 28. Ut notum omnibus esset, quoniam oportet prævenire solem ad benedictionem
Matt. 4. a. 4. tuam, & ad ortum lucis te adorare, 29. Ingrati enim spes tamquam hybernalis glacies tabescet, & disperiet
tamquam aqua supervacua.

CAPUT XVII.

Ægyptii triduanas passi sunt invincibiles tenebras, cum incredibili timore & horrore reliqua orbis parte illustrata lumine.

1 MAgna sunt enim iudicia tua Domine, & inenarrabilia verba tua: propter hoc indisciplinatæ animæ A
erraverunt. 2. Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sanctæ: vinculis tene-
Exod.10.f.25 brarum & longæ noctis compediti, inclusi sub tectis, fugitivi perpetuæ providentiæ iacuerunt. 3. Et dum
putant se latere in obscuris peccatis, tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt, paventes horrende, & cum
admiratione nimia perturbati. 4. Neque enim quæ continebat illos spelunca, sine timore custodiebat, quo-
niam sonitus descendens perturbabat illos, & personæ tristes illis apparentes pavorem illis præstabant. 5. Et
ignis quidem nulla vis poterat illis lumen præbere, nec siderum limpidæ flammæ illuminare poterant illam
noctem horrendam. 6. Apparebat autem illis subitaneus ignis, timore plenus, & timore perculsi illius,
quæ non videbatur, faciei, æstimabant deteriora esse quæ videbantur: 7. Et magicæ artis appositi erant de-
risus, & sapientiæ gloriæ correptio cum contumelia. 8. Illi enim qui promittebant timores & perturbationes
Exod.7.d.22 expellere se ab anima languente, hi cum derisu pleni timore languebant. 9. Nam etsi nihil illos ex monstris
8.b.7. perturbabat: transitu animalium & serpentium sibilatione commoti, tremebundi peribant, & aerem, quem
nulla ratione quis effugere posset, negantes se videre. 10. Cum sit enim timida nequitia, dat testimonium
condemnationis: semper enim præsumit sæva, perturbata conscientia. 11. Nihil enim est timor nisi prodi-
tio cogitationis auxiliorum, 12. Et dum ab intus minor est expectatio, majorem computat inscientiam eius
causæ, de qua tormentum præstat. 13. Illi autem qui impotentem verè noctem, & ab infimis, & ab altissi-
mis inferis supervenientem, eumdem somnum dormientes, 14. Aliquando monstrorum exagitabantur timore
aliquando animæ deficiebant traductione, subitaneus enim illis & insperatus timor supervenerat: 15. Dein-
de si quisquam ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. 16. Si enim rusticus quis erat,
aut pastor, aut agri laborum operarius præoccupatus esset, ineffugibilem sustinebat necessitatem. 17. Una
enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans, aut inter spissos arborum ramos avium
sonus

sonus suavis, aut vis aquæ decurrentis nimium. 18. Aut sonus validus præcipitatarum petrarum, aut ludentium
animalium cursus invisus, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus Echo: de-
ficientes faciebant illos præ timore. 19. Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, & non im-
peditis operibus continebatur. 20. Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum, quæ super-
ventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

CAPUT XVIII.

*Hebræi luce gaudent, & ducatum columnæ ignis accipiunt, occiduntur omnia Ægypti primogenita ab Ange-
lo, Hebræi in seditione Core iram Dei provocant, sed in medio incendii liberantur, offerente Aaron incensum &
pro multitudine deprecante.*

1 SAnctis autem tuis maxima erat lux, & horum quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et
A quia non & ipsi eadem passi erant, magnificabant te. 2. Et qui ante læsi erant, quia non lædebantur, gra- Exod.10.f.23.
tias agebant: & ut esset differentia, donum petebant. 3. Propter quod ignis ardentem columnam ducem habue- c 1.
runt ignotæ viæ, & solem sine læsura boni hospitii præstitisti. 4. Digni quidem illi carere luce, & pati carcerem Exod.14.f.24.
tenebrarum, qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen sæculo dari. 5. Ps.77 b.14.
Cùm cogitarent justorum occidere infantes: & uno exposito filio, & liberato, in traductionem illorum, multitu- 104 d.39.
dinem filiorum abstulisti, & pariter illos perdidisti in aqua valida. 6. Illa enim nox ante cognita est à patribus Exod.1 c.16.
nostris, ut verè scientes quibus juramentis crediderunt, animæquiores essent. 7. Suscepta est autem à populo tuo Exod.2 a 3.
sanitas quidem justorum, injustorum autem exterminatio. 8. Sicut enim læsisti adversarios, sic & nos provocans Exod.14.f.27.
magnificasti. 9. Absconsè enim sacrificabant iusti pueri bonorum, & iustitiæ legem in concordia disposuerunt:
similiter & bona & mala recepturos iustos, patrum iam decantantes laudes. 10. Resonabat autem inconveniens
inimicorum vox, & flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium. 11. Simili autem pœna servus cum do-
mino afflictus est, & popularis homo regi similis passus. 12. Similiter ergo omnes, uno nomine mortis, mortuos Exod.12.e.29
habebant innumerabilis. Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant, quoniam uno momento, quæ erat præcla-
rior natio illorum, exterminata est: 13. De omnibus enim non credentes propter veneficia, tunc verò primum
cum fuit exterminium primogenitorum, spoponderunt populum Dei esse. 14. Cùm enim quietum silentium con-
tineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet. 15. Omnipotens sermo tuus de cælo à regalibus sedibus
durus debellator in medium exterminii terram prosilvit. 16. Gladius acutus insimulatum imperium tuum por-
B tans, & stans replevit omnia morte, & usque ad cælum attingebat stans in terra. 17. Tunc continuò visus somnio-
rum malorum turbaverunt illos, & timores supervenerunt insperati. 18. Et alius alibi proiectus semivivus, pro-
pter quam moriebatur, causam demonstrabat mortis. 19. Visiones enim, quæ illos turbaverunt, hæc præmo-
nebant, ne inscii, quare mala patiebantur, perirent. 20. Tetigit autem tunc & iustos tentatio mortis, & com-
motio in eremo facta est multitudinis: sed non diu permansit ira tua. 21. Properans enim homo sine querela de-
precari pro populis, proferens servitutis suæ scutum, orationem & per incensum deprecationem allegans, re- Num.16.e.
stitit iræ, & finem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus. 22. Vicit autem turbas, non in vir- 46.
tute corporis, nec armaturæ potentia, sed verbo illum, qui se vexabat, subiecit, iuramenta parentum, & testa-
mentum commemorans. 23. Cùm enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui, interstitit, & am-
putavit impetum, & divisit illam quæ ad vivos ducebat viam. 24. In veste enim poderis, quam habebat totus erat
orbis terrarum, & parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidum erant sculpta, & magnificentia tua in dia- Exod.28.b.6.
demate capitis illius sculpta erat. 25. His autem cessit qui exterminabat, & hæc extimuit, erat enim sola tenta-
tio iræ sufficiens.

CAPVT XIX.

*Hebræos persequentes Ægyptii, mari absorti sunt, & muscis & ranis anteà vexati; Hebræis verò concupitas car-
nes accipientibus, impii inhospitales percutiuntur cæcitate, elementa Deo serviunt in afflictione malorum, & obse-
quio bonorum.*

1 IMpiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. Præsciebat enim & futura illorum. 2.
A Quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent, & cum magna sollicitudine præmisissent illos, conseque-
bantur illos pœnitentia acti. 3. Adhuc enim inter manus habentes luctum, & deplorantes ad monumenta mor- Exod.14.b.5.
tuorum, aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientiæ, & quos rogantes proiecerant, hos tamquam fugitivos
persequebantur: 4. Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas: & horum, quæ acciderant, commemo-
rationem amittebant, ut quæ deerant tormentis, repleret punitio: 5. Et populus quidem tuus mirabiliter transi-
ret, illi autem novam mortem invenirent. 6. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabatur, de-
serviens tuis præceptis, ut pueri tui custodirentur illæsi. 7. Nam nubes castra eorum obumbrabat, & ex aqua quæ
antè erat, terra arida apparuit, & in mari rubro via sine impedimento, & campus germinans de profundo ni-
mio: 8. Per quem omnis natio transivit, quæ tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia & monstra. 9. Tam-
quam enim equi depaverunt escam, & tamquam agni exultaverunt, magnificantes te Domine, qui liberasti il-
los. 10. Memores enim erant adhuc eorum, quæ incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum pro natione
animalium eduxit terra muscas, & piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum. 11. Novissimè autem vide-
runt novam creaturam avium, cùm adducti concupiscentia postulaverunt escas epulationis. 12. In allocutione Exod.16.c.13.
enim desiderii, ascendit illis de mari ortygometra, & vexationes peccatoribus supervenerunt, non sine illis, quæ Num.11 g.31.
antè facta erant, argumentis per vim fulminum, justè enim patiebantur secundum suas nequitias. 13. Etenim Sup.16.a.2.
B detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt. alii quidem ignotos non recipiebant advenas, alii autem bonos
hospites in servitutem redigebant. 14. Et non solùm hæc, sed & alius quidam respectus illorum erat: quoniam
inviti recipiebant extraneos. 15. Qui autem cum lætitia receperunt hos, qui eisdem usi erant iustitiis, sævissimis
afflixerunt doloribus. 16. Percussi sunt autem cæcitate, sicut illi in foribus iusti, cùm subitaneis cooperti essent
tenebris, unusquisque transitum ostii sui quærebat. 17. In se enim elementa dum convertuntur, sicut in organo Gen.19.c.11.
qualitatis sonus immutatur, & omnia suum sonum custodiunt: unde æstimari ex ipso visu certò potest. 18. Agre-
stia enim in aquatica convertebantur: & quæcumque erant natantia, in terram transibant. 19. Ignis in aqua va-
lebat supra suam virtutem, & aqua extinguentis naturæ obliviscebatur. 20. Flammæ e contrariò, corruptibilium
animalium non vexaverunt carnes coambulantium, nec dissolvebant illam, quæ facilè dissolvebatur sicut glacies,
bonam escam. In omnibus magnificasti populum tuum Domine, & honorasti, & non despexisti, in omni tempore,
& in omni loco assistens eis.

IN ECCLESIASTICVM JESU FILII SIRACH PROLOGVS.

MULTORUM nobis, & magnorum, per legem & prophetas aliosque qui secuti sunt illos, sa-
pientia demonstrata est: in quibus oportet laudare Israel doctrinæ & sapientiæ causa: quia non so- A
lùm ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse & dicentes & scribentes do-
ctissimos fieri. Avus meus Iesus, postquam se ampliùs dedit ad diligentiam lectionis legis, & pro-
phetarum, & aliorum librorum, qui nobis à parentibus nostris traditi sunt, voluit, & ipse scri-
bere aliquid horum, quæ ad doctrinam & sapientiam pertinent; ut desiderantes discere, & illorum periti fa-
cti, magis magisque attendant animo, & confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum
benevolentia, & attentiori studio lectionem facere, & veniam habere in illis, in quibus videmur, sequentes
imaginem sapientiæ, deficere in verborum compositione. Nam deficiunt verba Hebraica, quando fuerint trans-
lata ad alteram linguam. Non autem solùm hæc, & ipsa lex, & prophetæ, ceteraque aliorum librorum, non
parvam habent differentiam, quando inter se dicuntur. Nam in octavo & trigesimo anno temporibus Ptolemæi
Evergetis regis, postquam perveni in Ægyptum, & cum multum temporis ibi fuissem, inveni ibi libros reli-
ctos, non parvæ neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum & necessarium putavi & ipse aliquam addere
diligentiam & laborem interpretandi librum istum: & multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis ad il-
la, quæ ad finem ducunt, librum istum dare, & illis qui volunt animum intendere, & discere quemadmo-
dum oporteat instituere mores, qui secundùm legem Domini proposuerint vitam agere.

ECCLESIASTICVS.

CAPUT PRIMUM.

Sapientia incomprehensibilis & in creaturis relucens, ab æterno originem à solo Deo omnipotente trahit, quam dat diligentibus ac timentibus ipsum, nam timor Domini, qui hic multipliciter commendatur, non solum sapientiam, sed & reliquas secum affert virtutes, simplici autem corde ad Deum accedendum est.

OMNIS sapientia à Domino Deo est, & cum illo fuit semper, & est ante ævum. 2. Arenam
3. Reg. 3. b. 19. 4. d. 29. maris, & pluviæ guttas, & dies sæculi quis dinumeravit? Altitudinem cæli, & latitudinem A
terræ, & profundum abyssi quis dimensus est? 3. Sapientiam Dei præcedentem omnia quis in-
vestigavit? 4. Prior omnium creata est sapientia, & intellectus prudentiæ ab ævo. 5. Fons
sapientiæ verbum Dei in excelsis, & ingressus illius mandata æterna. 6. Radix sapientiæ cui
revelata est, & astutias illius quis agnovit? 7. Disciplina sapientiæ cui revelata est,
& manifestata? & multiplicationem ingressus illius quis intellexit? 8. Unus est
altissimus Creator omnipotens, & Rex potens, & metuendus nimis, sedens super thronum il-
lius, & dominans Deus. 9. Ipse creavit illam in Spiritu sancto, & vidit, & dinumeravit, & mensus est. 10. Ef-
fudit illam super omnia opera sua, & super omnem carnem secundùm datum suum, & præbuit illam diligen-
tibus se. 11. Timor Domini gloria, & gloriatio, & lætitia, & corona exultationis. 12. Timor Domini delecta-
bit cor, & dabit lætitiam, & gaudium, & longitudinem dierum. 13. Timenti Dominum bene erit in extremis
& in die defunctionis suæ benedicetur. 14. Dilectio Dei honorabilis sapientia. 15. Quibus autem apparuerit in
visu, diligunt eam in visione, & in agnitione magnalium suorum. 16. Initium sapientiæ, timor Domini, &
Psal. 110. d. 10. cum fidelibus in vulva concreatus est, cum electis feminis graditur, & cum iustis & fidelibus agnoscitur. 17. Ti-
mor Domini, scientiæ religiositas. 18 Religiositas custodiet, & justificabit cor, jucunditatem atque gaudium
Prov. 1. a. 7. 9. c. 10. dabit. 19. Timenti Dominum benè erit, & in diebus consummationis illius benedicetur. 20. Plenitudo sapien-
tiæ est timere Deum, & plenitudo à fructibus illius. 21. Omnem domum illius implebit à generationibus, &
receptacula à thesauris illius. 22. Corona sapientiæ timor Domini, replens pacem, & salutis fructum: 23. Et
vidit, & dinumeravit eam, utraque autem sunt dona Dei. 24. Scientiam, & intellectum prudentiæ sapientia I
compartietur: & gloriam tenentium se, exaltat. 25. Radix sapientiæ est timere Dominum, & rami illius longævi.
26. In thesauris sapientiæ intellectus, & scientiæ religiositas, execratio autem peccatoribus sapientia. 27. Timor
Domini expellit peccatum: 28. Nam qui sine timore est, non poterit justificari: iracundia enim animositatis il-
lius, subversio illius est. 29. Usque in tempus sustinebit patiens, & posteà, redditio jucunditatis. 30. Bonus
sensus usque in tempus abscondet verba illius, & labia multorum enarrabunt sensum illius. 31. In thesauris sapien-
tiæ significatio disciplinæ: 32. Execratio autem peccatori, cultura Dei. 33. Fili concupiscens sapientiam, con-
serva justitiam, & Deus præbebit illam tibi. 34. Sapientia enim & disciplina timor Domini, & quod benepla-
citum est illi, 35. Fides, & mansuetudo, & adimplebit thesauros illius. 36. Ne sis incredibilis timori Domi-
ni: & ne accesseris ad illum duplici corde. 37. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, & non scandali-
zeris in labiis tuis. 38. Attende in illis, nè fortè cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationem, 39. Et reve-
let Deus absconsa tua, & in medio synagogæ elidat te. 40. Quoniam accessisti malignè ad Dominum, & cor
tuum plenum est dolo & fallacia.

CA-

CAPVT II.

Deo serviturus stet in justitia, Dei timore & patientia; timentes vero Deum credant fidantque in illum, & maximos hinc fructus accipient: væ autem incredulis & impatientibus: effectus quoque divini timoris explicantur.

A 1 Fili accedens ad servitutem Dei, sta in justitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. 2. Deprime Matt.4.a.1.2.
cor tuum, & sustine: inclina aurem tuam, & suscipe verba intellectus: & ne festines in tempore obductionis. Timoth. 3.c.
3. Sustine sustentationes Dei: conjungere Deo, & sustine, ut crescat in novissimo vita tua. 4. Omne quod tibi appli- 12.
citum fuerit, accipe. & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe: 5. Quoniam in igne probatur aurum Sap. 3.a.6.
& argentum, homines verò receptibiles in camino humiliationis. 6. Crede Deo, & recuperabit te: & dirige viam
tuam, & spera in illum. Serva timorem illius, & in illo veterasce. 7. Metuentes Dominum sustinete misericordiam
ejus. & non deflectatis ab illo, ne cadatis. 8. Qui timetis Dominum, credite illi: & non evacuabitur merces vestra. 9.
Qui timetis Dominum, sperate in illum: & in oblectationem veniet vobis misericordia. 10. Qui timetis Dominum,
diligite illum, & illuminabuntur corda vestra. 11. Respicite filii nationes hominum: & scitote quia nullus speravit Psal. 30.a.1.
in Domino, & confusus est. 12. Quis enim permansit in mandatis ejus, & derelictus est? aut quis invocavit eum, & de-
spexit illum? 13. Quoniam pius & misericors est Deus, & remittet in die tribulationis peccata: & protector est om-
nibus exquirentibus se in veritate. 14. Væ duplici corde, & labiis scelestis, & manibus malefacientibus, & peccatori
terram ingredienti duabus viis. 15. Væ dissolutis corde, qui non credunt Deo: & ideò non protegentur ab eo. 16. 3. Reg. 18.d.
Væ his, perdiderunt sustinentiam, & qui dereliquerunt vias rectas, & diverterunt in vias pravas. 17. Et quid facient, 21.
cùm inspicere cœperit Dominus? 18. Qui timent Dominum, non erunt incredibiles verbo illius: & qui diligunt il-
lum, conservabunt viam illius. 19. Qui timent Dominum, inquirent quæ beneplacita sunt ei: & qui diligunt eum, Joan.14.c.23.
replebuntur lege ipsius. 20. Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt ani-
mas suas. 21. Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt usque ad inspectionem illius.
B 22. Dicentes: Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum. 23. Secun-
dùm enim magnitudinem ipsius, sic & misericordia illius cum ipso est.

CAPUT III.

Honor parentum multiplicem Dei meretur benedictionem, & inhoratio maledictionem: molestia animi laudatur contra curiositatem: & cor durum, nequam & superbum vituperatur, laudato Sapiente & eleemosynam tribuente.

1 Filii sapientiæ, ecclesia justorum: & natio illorum, obedientia & dilectio. 2. Judicium patris audite filii, & sic fa-
A cite ut salvi sitis. 3. Deus enim honoravit patrem in filiis, & judicium matris exquirens, firmavit in filios. 4. Qui
diligit Deum, exorabit pro peccatis, & continebit se ab illis, & in oratione dierum exaudietur. 5. Et sicut qui thesau-
rizat, ita & qui honorificat matrem suam. 6. Qui honorat patrem suum, jucundabitur in filiis, & in die orationis suæ
exaudietur. 7. Qui honorat patrem suum, vita vivet longiore: & qui obedit patri, refrigerabit matrem. 8. Qui timet
Dominum, honorat parentes, & quasi dominis serviet his qui se genuerunt. 9. In opere & sermone, & omni poten- Exod.20.c.12
tia honora patrem tuum. 10. Ut superveniat tibi benedictio ab eo, & benedictio illius in novissimo maneat. 11. Bene- Deut. 5.b.16.
dictio patris firmat domos filiorum: maledictio autem matris eradicat fundamenta. 12. Ne glorieris in contumelia Matt.15.a.4.
patris tui: non enim est tibi gloria, ejus confusio. 13. Gloria enim hominis ex honore patris sui, & dedecus filii pater si- Marc. 7.b.10.
ne honore. 14. Fili suscipe senectam patris tui, & non contristes eum in vita illius: 15. Et si defecerit sensu, veniam da, Eph. 6.a.2.
& ne spernas eum in virtute tua: eleemosyna enim patris non erit in oblivione. 16. Nam pro peccato matris restitue- Gen.27.d.27.
tur tibi bonum. 17. Et in justitia ædificabitur tibi, & in die tribulationis commemorabitur tui: & sicut in sereno gla- 49.a.2.
cies solventur peccata tua. 18. Quàm malæ famę est qui derelinquit patrem: & est maledictus à Deo, qui exasperat ma-
trem. 19. Fili in mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligeris. 20. Quantò magnus es, humilia
te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam: 21. Quoniam magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur. Phil. 2.a.3.
22. Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris: sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper. & in plu- Pro. 25.d.27.
B ribus operibus ejus ne fueris curiosus. 23. Non est enim tibi necessarium, ea quæ abscondita sunt, videre oculis tuis. 24.
In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter, & in pluribus operibus ejus non eris curiosus. 25. Plurima enim super
sensum hominum ostensa sunt tibi. 26. Multos quoque supplantavit suspicio illorum, & in vanitate detinuit sensus
illorum. 27 Cor durum habebit malè in novissimo: & qui amat periculum, in illo peribit. 28. Cor ingrediens duas
vias non habebit successus, & pravus corde in illis scandalizabitur. 29. Cor nequam gravabitur in doloribus, & pecca-
tor adjiciet ad peccandum. 30. Synagogę superborum non erit sanitas: frutex enim peccati radicabitur in illis, & non
intelligetur. 31. Cor sapientis intelligitur in sapientia, & auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam. 32.
Sapiens cor & intelligibile abstinebit se à peccatis, & in operibus justitiæ successus habebit. 33. Ignem ardentem ex- Dan. 4.c.24.
tinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis: 34. Et Deus prospector est ejus qui reddit gratiam: meminit ejus in po-
sterum, & in tempore casus sui inveniet firmamentum.

CAPVT IV.

Ad opera misericordiæ & sapientiam multipliciter hortatur, hujus ostendens utilitates: confusio bona & mala: non occultanda sapientia, nec veritati contradicendum: pro justitia certandum: verbo tuo opus respondeat: sis humanus erga subditos & non avarus.

A 1 Fili eleemosynam pauperis ne defraudes, & oculos tuos ne transvertas à paupere. 2. Animam esurien-
tem ne despexeris: & non exasperes pauperem in inopia sua. 3. Cor inopis ne afflixeris, & non pro- Tob. 4.b.7.
trahas datum angustianti. 4. Rogationem contribulati ne abjicias: & non avertas faciem tuam ab egeno. 5.
Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram: & non relinquas quærentibus tibi retrò maledicere: 6. Male-
dicentis enim tibi in amaritudine animæ, exaudietur deprecatio illius: exaudiet autem eum, qui fecit illum.
7. Congregationi pauperum affabilem te facito, & presbytero humilia animam tuam, & magnato humilia ca-
put tuum. 8. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, & redde debitum tuum, & responde illi pacifica in
mansuetudine. 9. Libera eum, qui injuriam patitur de manu superbi: & non acide feras in anima tua. 10. In judi-
cando esto pupillis misericors ut pater, & pro viro matri illorum. 11. Et eris tu velut filius Altissimi obediens, &
miserebitur tui magis quàm mater. 12. Sapientia filiis suis vitam inspirat, & suscipit inquirentes se, & præibit in via ju-
stitiæ. 13. Et qui illam diligit, diligit vitam: & qui vigilaverint ad illam, complectentur placorem ejus. 14. Qui te-
nuerint illam, vitam hereditabunt: & quò introibit, benedicet Deus. 15. Qui serviunt ei, obsequentes erunt san-

cto: & eos, qui diligunt illam, diligit Deus. 16. Qui audit illam, judicabit Gentes: & qui intuetur illam, permanebit confidens. 17. Si crediderit ei, hereditabit illam, & erunt in confirmatione creaturæ illius. 18. Quoniam in tentatione ambulat cum eo, & in primis eligit eum. 19. Timorem & metum, & probationem inducet super illum: & cruciabit illum in tribulatione doctrinæ suæ, donec tentet eum in cogitationibus suis, & credat animæ illius. 20. Et firmabit illum, & iter adducet directum ad illum, & lætificabit illum, 21. Et denudabit absconsa sua illi, & thesaurizabit super illum scientiam & intellectum justitiæ. 22. Si autem oberraverit, derelinquet eum, & tradet eum in manus inimici sui. 23. Fili conserva tempus, & devita à malo. 24. Pro anima tua ne confundaris dicere verum. 25. Est enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam. 26. Ne accipias faciem adversùs faciem tuam, nec adversùs animam tuam mendacium. 27. Ne reverearis proximum tuum in casu suo: 28. Nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore suo. 29. In lingua enim sapientia dignoscitur: & sensus, & scientia, & doctrina in verbo sensati, & firmamentum in operibus justitiæ. 30. Non contradicas verbo veritatis ullo modo, & de mendacio ineruditionis tuæ confundere. B 31. Non confundaris confiteri peccata tua, & ne subjicias te omni homini pro peccato. 32. Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvii. 33. Pro justitia agonizare pro anima tua, & usque ad mortem certa pro justitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos. 34. Noli citatus esse in lingua tua: & inutilis, & remissus in operibus tuis. 35. Noli esse sicut leo in domo tua, evertens domesticos tuos, & opprimens subjectos tibi. 36. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta.

CAPUT V.

Non permanendum in peccato ob confidentiam divitiarum iuventutis, fortitudinis aut misericordiæ Domini: ne sis vagus, sed firmus & mansuetus in via Domini, & cordatus in verbis: ne sis susurro aut bilinguis.

1 NOli attendere ad possessiones iniquas, & ne dixeris: Est mihi sufficiens vita: nihil enim proderit in tempore vindictæ & obductionis. 2. Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui: 3. Et ne dixeris: Quomodo potui? aut quis me subjiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit. 4. Ne dixeris. Peccavi, & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor. 5. De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adjicias peccatum super peccatum. 6. Et ne dicas: Miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. 7. Misericordia enim & ira ab illo citò proximant, & in peccatores respicit ira illius. 8. Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem. 9. Subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. 10. Noli anxius esse in divitiis injustis: non enim proderunt tibi in die obductionis & vindictæ. 11. Non ventiles te in omnem ventum, & non eas in omnem viam: sic enim omnis peccator probatur in duplici lingua. 12. Esto firmus in via Domini, & in veritate sensus tui & scientia, & prosequatur te verbum pacis & justitiæ. 13. Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas: & cum sapientia proferas responsum verum. 14. Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato, & confundaris. 15. Honor & gloria in sermone sensati, lingua verò imprudentis subversio est ipsius. 16. Non appelleris susurro, & lingua tua ne capiaris, & confundaris. 17. Super furem enim est confusio & pœnitentia, & denotatio pessima super bilinguem: susurratori autem odium, & inimicitia, & contumelia. 18. Justifica pusillum, & magnum similiter.

(margin: A; Prov. 10. a. 6.; Prov. 1. 3. a. 4. d. 18.)

CAPUT VI.

Proximi dilectionem repellunt, improperium, invidia, ac ferocitas: quam juvant dulcedo in verbis & pacifica conversatio: multiplices sunt amici, sed verus amicus non potest satis æstimari: quantùm diligenda & conservanda sit sapientia: quærenda est prudentium societas, & servanda Dei præcepta.

1 NOli fieri pro amico inimicus proximo: improperium enim & contumeliam malus hereditabit, & omnis peccator invidus & bilinguis. 2. Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus: ne fortè elidatur virtus tua per stultitiam, 3. Et folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo. 4. Anima enim nequam disperdet qui se habet, & in gaudium inimicis dat illum, & deducet in sortem impiorum. 5. Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos: & lingua eucharis in bono homine abundat. 6. Multi pacifici sint tibi, & consiliarius sit tibi unus de mille. 7. Si possides amicum, in tentatione posside eum, & ne facilè credas ei. 8. Est enim amicus secundùm tempus suum, & non permanebit in die tribulationis. 9. Et est amicus, qui convertitur ad inimicitiam: & est amicus qui odium & rixam & convitia denudabit. 10. Est autem amicus socius mensæ, & non permanebit in die necessitatis. 11. Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi coæqualis, & in domesticis tuis fiducialiter aget: 12. Si humiliaverit se contra te, & à facie tua absconderit se, unanimem habebis amicitiam bonam. 13. Ab inimicis tuis separare, & ab amicis tuis attende. 14. Amicus fidelis, protectio fortis: qui autem invenit illum, invenit thesaurum. 15. Amico fideli nulla est comparatio, & non est digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius. 16. Amicus fidelis, medicamentum vitæ & immortalitatis: & qui metuunt Dominum, invenient illum. 17. Qui timet Deum, æquè habebit amicitiam bonam: quoniam secundum illum erit amicus illius. 18. Fili à juventute tua excipe doctrinam, & usque ad canos invenies sapientiam. 19. Quasi is qui arat, & seminat, accede ad eam, & sustine bonos fructus illius. 20. In opere enim ipsius exiguum laborabis, & citò edes de generationibus illius. 21. Quàm aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, & non permanebit in illa excors. 22. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, & non demorabuntur projicere illam. 23. Sapientia enim doctrinæ secundùm nomen est ejus, & non est multis manifesta: quibus autem cognita est, permanet usque ad conspectum Dei. 24. Audi fili, & accipe consilium intellectus, & ne abjicias consilium meum. 25. Injice pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum: 26. Subjice humerum tuum, & porta illam, & ne acedieris vinculis ejus. 27. In omni animo tuo accede ad illam, & in omni virtute tua conserva vias ejus. 28. Investiga illam, & manifestabitur tibi, & continens factus ne derelinquas eam: B 29. In novissimis enim invenies requiem in ea, & convertetur tibi in oblectationem. 30. Et erunt tibi compedes ejus in protectionem fortitudinis, & bases virtutis, & torques illius in stolam gloriæ: 31. Decor enim vitæ est in illa, & vincula illius alligatura salutis 32. Stolam gloriæ indues eam, & coronam gratulationis superpones tibi. 33. Fili, si attenderis mihi, disces & si accommodaveris animum tuum, sapiens eris. 34. Si inclinaveris aurem tuum, excipies doctrinam: & si dilexeris audire, sapiens eris. 35. In multitudine presbyterorum prudentium sta, & sapientiæ illorum ex corde conjun-

(margin: A; Prov. 12. d. 16.; Phil. 2. a. 3.; Inf. 8. b. 9.)

conjungere, ut omnem narrationem Dei possis audire, & proverbia laudis non effugiant à te. 36. Et si videris sen-
satum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus. 37. Cogitatum tuum habe in præceptis Dei, & Psal. 1.a.1.
in mandatis illius maximè assiduus esto: & ipse dabit tibi cor, & concupiscentia sapientiæ dabitur tibi.

CAPUT VII.

Abstinendum à malis: vetantur ambitio, præsumptio, pusillanimitas, mendacium, verbositas coram presbyteris & præsumptio in oblationibus: laus agriculturæ, bonæ mulieris & servi frugi: parentes filios erudiant, & filias elocent: filii honorent parentes: Deus ac sacerdotes ipsius honorandi: ad opera misericordiæ hortatur, & ad memoriam novissimorum.

A 1 NOli facere mala, & non te apprehendent. 2. Discede ab iniquo, & deficient mala abs te. 3. Fili, non semi- Job. 9.a.2.c.
nes mala in sulcis injustitiæ, & non metes ea in septuplum. 4. Noli quærere à domino ducatum, neque à re- 20. Ps. 142 2.
ge cathedram honoris. 5. Non te justifices ante Deum, quoniam agnitor cordis ipse est: & penès regem noli velle 2. Eccles. 7 b.
videri sapiens. 6. Noli quærere fieri judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates: ne fortè extimescas faciem 17. Luc. 18.c.
potentis, & ponas scandalum in æquitate tua. 7. Non pecces in multitudinem civitatis, nec te immittas in populum. 11.
8. Neque alliges duplicia peccata, nec enim in uno eris immunis. 9. Noli esse pusillanimis in animo tuo: 10. Exo- Infr. 12 b.7.
rare, & facere eleemosynam ne despicias. 11. Ne dicas: In multitudine munerum meorum respiciet Deus, & of-
ferente me Deo altissimo, munera mea suscipiet. 12. Non irrideas hominem in amaritudine animæ: est enim qui
humiliat & exaltat, circumspector Deus. 13. Noli arare mendacium adversus fratrem tuum: neque in amicum 1. Reg. 2.b.7.
similiter facias. 14. Noli velle mentiri omne mendacium: assiduitas enim illius non est bona. 15. Noli verbosus
esse in multitudine presbyterorum, & non iteres verbum in oratione tua. 16. Non oderis laboriosa opera, & ru-
sticationem creatam ab Altissimo. 17. Non te reputes in multitudine indisciplinatorum. 18. Memento iræ, quo-
niam non tardabit. 19. Humilia valdè spiritum tuum: quoniam vindicta carnis impii, ignis & vermis. 20. Noli
prævaricari in amicum pecuniam differentem, neque fratrem charissimum auro spreveris. 21. Noli discedere à
muliere sensata & bona, quam sortitus es in timore Domini: gratia enim verecundiæ illius super aurum. 22. Non Levit. 19 c.13
lædas servum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animam suam. 23. Servus sensatus sit tibi dile-
ctus quasi anima tua, non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum. 24. Pecora tibi sunt? at-
tende illis: & si sunt utilia, perseverent apud te. 25. Filii tibi sunt? erudi illos, & curva illos à pueritia illorum.
B 26. Filiæ tibi sunt? serva corpus illarum, & non ostendas hilarem faciem tuam ad illas. 27. Trade filiam, & gran-
de opus feceris, & homini sensato da illam. 28. Mulier si est tibi secundùm animam tuam, non projicias illam: & Tob. 4.a.3.
odibili non credas te. In toto corde tuo. 29. Honora patrem tuum, & gemitus matris tuæ ne obliviscaris. 30. Me-
mento quoniam nisi per illos natus non fuisses: & retribue illis, quomodo & illi tibi. 31. In tota anima tua time Do-
minum, & sacerdotes illius sanctifica. 32. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit: & ministros ejus ne derelin-
quas. 33. Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica sacerdotes, & propurga te cum brachiis. 34. Da illis par- Deut 12.c.18
tem, sicut mandatum est tibi, primitiarum & purgationis: & de negligentia tua purga te cum paucis. 35. Datum Levit. 2.a.3.
brachiorum tuorum & sacrificium sanctificationis offeres Domino, & initia sanctorum: 36. Et pauperi porrige Num 18.c 15
manum tuam, ut perficiatur propitiatio & benedictio tua. 37 Gratia dati in conspectu omnis viventis, & mortuo
non prohibeas gratiam. 38. Non desis plorantibus in consolatione, & cum lugentibus ambula. 39. Non te pigeat Rom. 12.c 15
visitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis. 40. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, Matt. 25.c.36
& in æternum non peccabis.

CAPUT VIII.

Non contendendum cum potente, locuplete, linguato, indocto: non despiciendus pœnitens, nec senex: de mortuo inimico ne gaudeas: audiendi seniores, arguendi peccatores & contumeliosi: fœnerari: spondere: contra judicem: cum audace: cum iracundo: cum fatuis, cum extraneo.

A 1 NOn litiges cum homine potente, ne fortè incidas in manus illius. 2. Non contendas cum viro locuplete, ne
fortè contra te constituat litem tibi. 3. Multos enim perdidit aurum & argentum: & usque ad cor regum Matt. 25 c.25
extendit & convertit. 4. Non litiges cum homine linguato: & non strues in ignem illius ligna. 5. Non communi- Inf. 31.a 6.
ces homini indocto, ne malè de progenie tua loquatur. 6. Ne despicias hominem avertentem se à peccato, neque 2. Cor. 2.b.6.
improperes ei. memento quoniam omnes in correptione sumus. 7. Ne spernas hominem in sua senectute: etenim Gal. 6.a.1.
ex nobis senescunt. 8. Noli de mortuo inimico tuo gaudere: sciens quoniam omnes morimur, & in gaudium no- Lev. 19. f. 32.
lumus venire. 9. Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium, & in proverbiis eorum conversare. 10. Ab Sup. 6 d.35.
ipsis enim disces sapientiam, & doctrinam intellectus, & servire magnatis sine querela. 11. Non te prætereat nar-
ratio seniorum: ipsi enim didicerunt à patribus suis: 12. Quoniam ab ipsis disces intellectum, & in tempore ne-
cessitatis dare responsum. 13. Non incendas carbones peccatorum arguens eos, & ne incendaris flamma ignis pec-
catorum illorum. 14. Ne contra faciem stes contumeliosi, ne sedeat quasi insidiator ori tuo. 15. Noli fœnerari Inf. 29.a.4.
homini fortiori te: quòd si fœneraveris, quasi perditum habe. 16. Non spondeas super virtutem tuam: quòd si
spoponderis, quasi restituens cogita. 17. Non judices contra judicem: quoniam secundùm quod justum est judi-
cat. 18. Cum audace non eas in via, ne fortè gravet mala sua in te: ipse enim secundùm voluntatem suam vadit, Gen. 4. b 8.
& simul cum stultitia illius peries. 19. Cum iracundo non facies rixam, & cum audace non eas in desertum: quo- Pro 22 d.24.
B niam quasi nihil est ante illum sanguis, & ubi non est adjutorium, elidet te. 20. Cum fatuis consilium non habeas:
non enim poterunt diligere nisi quæ eis placent. 21. Coram extraneo ne facias consilium: nescis enim quid pariet.
22. Non omni homini cor tuum manifestes: ne fortè inferat tibi gratiam falsam, & convitietur tibi.

CAPUT IX.

Quàm sit prudenter cum mulieribus agendum, & quàm sint societas & affectus earum viris periculosa: amicus antiquus servandus: peccatoris gloria non zelanda: absis ab homine potestatem occidendi habente: cum sapientibus tractandum & Deus præ oculis habendus.

A 1 NOn zeles mulierem sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrinæ nequam. 2. Non des mulieri potesta- Gen 6.a 2.
tem animæ tuæ, ne ingrediatur in virtutem tuam, & confundaris: 3. Ne respicias mulierem multivo- Prov. 5.a.2.
lam: ne fortè incidas in laqueos illius. 4. Cum saltatrice ne assiduus sis: nec audias illam, ne fortè pereas in effi- Gen. 34.a.2.
cacia illius. 5. Virginem ne conspicias, ne fortè scandalizeris in decore illius. 6. Ne des fornicariis animam tuam 2. Reg. 11.b.4
in ullo: ne perdas te, & hereditatem tuam. 7. Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis
illius. 8. Averte faciem tuam à muliere compta, & ne circumspicias speciem alienam. 9. Propter speciem mu-
lieris

13.a.1. Matt. 5.d.28. lieris multi perierunt: & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. 10. Omnis mulier, quæ est fornicaria, quasi
stercus in via conculcabitur. 11. Speciem mulieris alienæ multi admirati, reprobi facti sunt. colloquium enim illius
quasi ignis exardescit. 12. Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum: 13. Et non
alterceris cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum in illam, & sanguine tuo labaris in perditionem. 14. Ne de-
relinquas amicum antiquum: novus enim non erit similis illi. 15. Vinum novum, amicus novus: veterascet, & cum
Iudic. 9.a.4. suavitate bibes illud. 16. Nos zeles gloriam & opes peccatoris: non enim scis quæ futura sit illius subversio. 17. Non
2. Reg. 15.b. 10. placeat tibi injuriam injustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius. 18. Longè abesto ab homi-
ne potestatem habente occidendi, & non suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illum, noli aliquid com-
mittere, ne fortè auferat vitam tuam. 20. Communionem mortis scito: quoniam in medio laqueorum ingredieris,
& super dolentium arma ambulabis. 21. Secundùm virtutem tuam cave te à proximo tuo, & cum sapientibus &
prudentibus tracta. 22. Viri justi sint tibi convivæ, & in timore Dei sit tibi gloriatio. 23. Et in sensu sit tibi cogi- B
tatus Dei, & omnis enarratio tua in præceptis Altissimi. 24. In manu artificum opera laudabuntur, & princeps po-
puli in sapientia sermonis sui, in sensu vero Seniorum verbum. 25. Terribilis est in civitate sua homo linguo-
sus: & temerarius in verbo suo odibilis erit.

CAPUT X.

*Sapiens judex, utilis; insipiens, perniciosus: rectorem subditi imitantur: omnia in manu Dei: injuria obliviscen-
dum: detestatio superbia, injustitia, contumelia, avaritia: homo brevis vita post mortem vermis: discessus à Deo
causa est superbia, gentes ob superbiam à Deo perdita: laus timoris Dei, non despiciendus pauper justus, nec dives
peccator honorandus: anima in mansuetudine servanda.*

Pro. 29.b 12. 1. Reg. 12 c. 13. 1 JUdex sapiens judicabit populum suum, & principatus sensati stabilis erit. 2. Secundùm judicem populi, sic & A
ministri ejus: & qualis rector est civitatis, tales & inhabitantes in ea. 3. Rex insipiens perdet populum suum:
& civitates inhabitabuntur per sensum potentium. 4. In manu Dei potestas terræ: & utilem rectorem suscitabit in
Levi. 19.a.17. Dan. 4.c.14. tempus super illam. 5. in manu Dei prosperitas hominis, & super faciem scribæ imponet honorem suum. 6. Om-
nis injuriæ proximi ne memineris, & nihil agas in operibus injuriæ. 7. Odibilis coram Deo est & hominibus super-
bia: & execrabilis omnis iniquitas gentium. 8. Regnum à gente in gentem transfertur propter injustitias, & injurias,
& contumelias, & diversos dolos. 9. Avaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra & cinis? 10. Nihil est ini-
quius quàm amare pecuniam. hic enim & animam suam venalem habet: quoniam in vita sua proiecit intima sua.
11. Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat medicum. 12. Brevem languorem præcidit medicus: sic
& rex hodie est & cras morietur. 13. Cùm enim morietur homo, hereditabit serpentes, & bestias, & vermes. 14. Ini-
tium superbiæ hominis, apostatare à Deo: 15. Quoniam ab eo, qui fecit illum, recessit cor ejus, quoniam initium om-
nis peccati est superbia: qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, & subvertet eum in finem. 16. Propterea exho-
noravit Dominus conventus malorum, & destruxit eos usque in finem. 17. Sedes ducum superborum destruxit Deus,
& sedere fecit mites pro eis. 18. Radices gentium superbarum arefecit Deus, & plantavit humiles ex ipsis gentibus:
19. Terras gentium evertit Dominus, & perdidit eas usque ad fundamentum. 20. Arefecit ex ipsis, & disperdidit
eos, & cessare fecit memoriam eorum à terra. 21. Memoriam superborum perdidit Deus, & reliquit memoriam hu-
milium sensu. 22. Non est creata hominibus superbia; neque iracundia nationi mulierum. 23. Semen hominum
honorabitur hoc, quod timet Deum: semen autem hoc exhonorabitur, quod præterit mandata Domini. 24.
In medio fratrum rector illorum in honore: & qui timent Dominum, erunt in oculis illius. 25. Gloria divitum, ho-
noratorum, & pauperum, timor Dei est: 26. Noli despicere hominem justum pauperem, & noli magnificare virum B
Prov. 17.a.2. 2. Reg. 12.c. 13. peccatorem divitem. 27. Magnus, & judex, & potens est in honore: & non est major illo, qui timet Deum. 28. Servo
sensato liberi servient, & vir prudens & disciplinatus non murmurabit correptus, & inscius non honorabitur. 29.
Prov. 12.b.9. Noli extollere te in faciendo opere tuo, & noli cunctari in tempore angustiæ. 30. Melior est qui operatur, & abun-
dat in omnibus, quàm qui gloriatur, & eget pane. 31. Fili in mansuetudine serva animam tuam, & da illi honorem
secundùm meritum suum. 32. Peccantem in animam suam quis iustificabit? & quis honorificabit exhonorantem
animam suam? 33. Pauper gloriatur per disciplinam & timorem suum: & est homo qui honorificatur propter sub-
stantiam suam 34. Qui autem gloriatur in paupertate, quantò magis in substantia? & qui gloriatur in substantia,
paupertatem vereatur.

CAPVT XI.

*Sapientia humiliati: ex specie nemo judicandus: de vestitu & honore non gloriandum: de re interrogandum ante
judicium; non cumulanda temporalia, nec in illis fidendum aut gloriandum; bona & mala à Deo, & bonorum & ma-
lorum memor sis, in domum non quevis inducendus, & ab insidiis dolosi cavendum.*

Gen 41.e 40. Dan 6.a.3. 1 SApientia humiliati exaltabit caput illius, & in medio magnatorum consedere illum faciet. 2. Non laudes vi- A
num in specie sua, neque spernas hominem in visu suo. 3. Brevis in volatilibus est apis, & initium dulcoris
Joan. 7 c 18. habet fructus illius. 4. In vestitu ne glorieris unquam, nec in die honoris tui extollaris: quoniam mirabilia opera Al-
Act. 12.d.21. 22. tissimi solius, & gloriosa, & absconsa, & invisa opera illius 5. Multi tyranni sederunt in throno, & insuspicabilis por-
1. Reg. 15 f tavit diadema. 6. Multi potentes oppressi sunt validè, & gloriosi traditi sunt in manus alterorum. 7. Priusquam inter-
28 Esth. 6 b. roges, ne vituperes quemquam, & cùm interrogaveris, corripe justè. 8. Priusquam audias, ne respondeas verbum:
7 Prov. 18.b. 13. & in medio sermonum ne adiicias loqui. 9. De ea re, quæ te non molestat, ne certeris, & in iudicio peccantium ne
1. Tim 6 b 9. consistas. 10. Fili ne in multis sint actus tui, & si dives fueris, non eris immunis à delicto, si enim secutus fueris, non
Eccle 6 b 8. apprehendes, & effugies, si præcucurreris. 11. Est homo laborans, & festinans, & dolens impius, & tantò magis non
Iob. 42.c 10 abundavit. 12. Est homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute, & abundans paupertate. 13. Et oculus
Iob. 2.c.10. Dei respexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate ipsius, & exaltavit caput eius: & mirati sunt in illo multi,
& honoraverunt Deum. 14. Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt. 15 Sapientia & disciplina,
& scientia legis apud Deum. Dilectio, & viæ bonorum apud ipsum. 16. Error & tenebræ peccatoribus concreata
sunt: qui autem exultant in malis, consenescunt in malo. 17. Datio Dei permanet iustis, & profectus illius suc-
Luc. 12.c.19. cessus habebit in æternum. 18. Est qui locupletatur parcè agendo, & hæc est pars mercedis illius. 19. In eo quod
dicit: Inveni requiem mihi, & nunc manducabo de bonis meis solus: 20. Et nescit quòd tempus præteriet, B
& mors appropinquet, & relinquat omnia aliis, & morietur. 21. Sta in testamento tuo, & in illo col-
loquere, & in opere mandatorum tuorum veterasce. 22. Ne manseris in operibus peccatorum. Con-
fide autem in Deo, & mane in loco tuo. 23. Facile est enim in oculis Dei subitò honestare pauperem
24. Be-

24. Benedictio Dei in mercedem justi festinat, & in hora veloci processus illius fructificat. 25. Ne dicas: Quid est mi-
hi opus, & quæ erunt mihi ex hoc bona? 26. Ne dicas: Sufficiens mihi sum: & quid ex hoc pessimabor? 27. In die bo- Inf. 18. c. 25.
norum ne immemor sis malorum: & in die malorum ne immemor sis bonorum: 28. Quoniam facile est coram Deo in
die obitus retribuere unicuique secundùm vias suas. 29. Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ magnæ, & in fine ho-
minis denundatio operum illius. 30. Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis suis agnoscitur
vir. 31. Non omnem hominem inducas in domum tuam: multæ enim sunt insidiæ dolosi. 32. Sicut enim eructant præ-
cordia fœtentium, & sicut perdix inducitur in caveam, & ut caprea in laqueum: sic & cor superborum, & sicut pro-
spector videns casum proximi sui: 33. Bona enim in mala convertens insidiatur, & in electis imponet maculam. 34. A
scintilla una augetur ignis, & ab uno doloso augetur sanguis: homo verò peccator sanguini insidiatur. 35. Attende
tibi à pestifero, fabricat enim mala: ne fortè inducat super te subsannationem in perpetuum. 36. Admitte ad te alie-
nigenam, & subvertet te in turbine, & abalienabit te à tuis propriis.

CAPUT XII.

Benefaciendum justo: impii verò & peccatores non suscipiendi: difficile est amicos ab inimicis dignoscere, nec inimicis unquam fidendum, quantumvis amicitiam simulent.

A 1 SI benefeceris, scito cui feceris, & erit gratia in bonis tuis multa. 2. Benefac justo, & invenies retributionem ma-
gnam: & si non ab ipso, certè à Domino. 3. Non est enim ei benè qui assiduus est in malis, & eleemosynas non
danti: quoniam & Altissimus odio habet peccatores, & misertus est pœnitentibus. 4. Da misericordi, & ne suscipias Gal. 6. c. 10.
peccatorem: & impiis & peccatoribus reddet vindictam, custodiens eos in diem vindictæ. 5. Da bono, & non rece-
peris peccatorem. 6. Benefac humili, & non dederis impio: prohibe panes illi dari, ne in ipsis potentior te sit: 7. Nam
duplicia mala invenies in omnibus bonis, quæcumque feceris illi: quoniam & Altissimus odio habet peccatores, & im-
piis reddet vindictam. 8. Non agnoscetur in bonis amicus, & non abscondetur in malis inimicus. 9. In bonis viri, ini-
mici illius in tristitia: & in malitia illius, amicus est. 10. Non credas inimico tuo in æternum: sicut enim æramentum,
æruginat nequitia illius: 11. Et si humiliatus vadat curvus, adjice animum tuum, & custodi te ab illo. 12. Non statuas
illum penès te, nec sedeat ad dexteram tuam, ne fortè conversus in locum tuum, inquirat cathedram tuam: & in no-
vissimo agnoscas verba mea, & in sermonibus meis stimuleris. 13. Quis miserebitur incantatori à serpente percusso, &
omnibus, qui appropiant bestiis? & sic qui comitatur cum viro iniquo, & obvolutus est in peccatis ejus. 14. Una ho- Jer. 41. b. 6.
ra tecum permanebit: si autem declinaveris, non supportabit. 15. In labiis suis indulcat inimicus, & in corde suo in-
sidiatur ut subvertat te in foveam. 16. In oculis suis lacrymatur inimicus: & si invenerit tempus, non satiabitur san-
guine: 17. Et si incurrerint tibi mala, invenies eum illic priorem. 18. In oculis suis lacrymatur inimicus, & quasi ad-
juvans suffodiet plantas tuas. 19. Caput suum movebit, & plaudet manu, & multa susurrans commutabit vultum suum.

CAPUT XIII.

Periculosa sunt consortia cum superbo divite, & potentiore: dilige Deum ac proximum: non convenit diviti cum paupere, & hoc despecto ille honoratur.

A 1 QUi tetigerit picem, inquinabitur ab ea: & qui communicaverit superbo, induet superbiam. 2. Pondus super
se tollet, qui honestiori se communicat. Et ditiori te ne socius fueris. 3. Quid communicabit cacabus ad ol- Sup. 7. a. 2.
lam? quando enim se colliserint, confringetur. 4. Dives injustè egit, & fremet: pauper autem læsus tacebit. 5. Si largi-
tus fueris, assumet te: & si non habueris, derelinquet te. 6. Si habes, convivet tecum, & evacuabit te, & ipse non dole-
bit super te: 7. Si necessarius illi fueris, supplantabit te, & subridens spem dabit, narrans tibi bona, & dicet: Quid
opus est tibi? 8. Et confundet te in cibis suis, donec te exinaniat bis, & ter: & in novissimo deridebit te: & posteà vi-
dens derelinquet te, & caput suum movebit ad te. 9. Humiliare Deo, & expecta manus ejus. 10. Attende ne seductus
in stultitiam humilieris. 11. Noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris. 12. Advocatus
à potentiore discede: ex hoc enim magis te advocabit. 13. Ne improbus sis, ne impingaris: & ne longè sis ab eo, ne eas
in oblivionem. 14. Ne retineas ex æquo loqui cum illo: nec credas multis verbis illius, ex multa enim loquela tenta-
bit te, & subridens interrogabit te de absconditis tuis. 15. Immitis animus illius conservabit verba tua: & non parcet
de malitia, & de vinculis. 16. Cave tibi, & attende diligenter auditui tuo: quoniam cum subversione tua ambulas. 17.
Audiens verò illa quasi in somnis vide, & vigilabis. 18. Omni vita tua dilige Deum, & invoca illum in salute tua. 19.
Omne animal diligit simile sibi: sic & omnis homo proximum sibi. 20. Omnis caro ad similem sibi conjungetur, &
omnis homo simili sui sociabitur. 21. Si communicabit lupus agno aliquando si peccator justo. 22. Quæ communica-
tio sancto homini ad canem? aut quæ pars diviti ad pauperem? 23. Venatio leonis, onager in eremo: sic & pascua 2. Cor. c. 14.
divitum sunt pauperes. 24. Et sicut abominatio est superbo humilitas sic & execratio divitis pauper. 25. Dives com-
motus confirmatur ab amicis suis: humilis autem cùm ceciderit, expelletur & à notis. 26. Diviti decepto multi recupe-
B ratores: locutus est superba, & justificaverunt illum. 27. Humilis deceptus est, insuper & arguitur: locutus est sensatè,
& non est datus ei locus. 28. Dives locutus est, & omnes tacuerunt & verbum illius usque ad nubes perducent. 29. Pau-
per locutus est, & dicunt: Quis est hic? & si offenderit, subvertent illum. 30. Bona est substantia, cui non est peccatum in
conscientia: & nequissima paupertas in ore impii. 31. Cor hominis immutat faciem illius, sive in bona, sive in mala.
32. Vestigium cordis boni, & faciem bonam difficilè invenies, & cum labore.

CAPUT XIV.

Beatus qui non est verbo lapsus: avaro & livido perniciosa divitiæ, & de utrisque miseriis: de substantia benefaciendum ante mortem quæ non tardat: de hominis fragilitate, beatus sapientiæ & justitiæ studiosus.

1 BEatus vir, qui non est lapsus verbo ex ore suo, & non est stimulatus in tristitia delicti. 2. Felix, qui non ha- Inf. 19. c. 17.
buit animi sui tristitiam, & non excidit à spe sua. 3. Viro cupido & tenaci sine ratione est substantia, & ho-
mini livido ad quid aurum? 4. Qui acervat ex animo suo injustè, aliis congregat, & in bonis illius alius luxuriabitur.
A 5. Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit? & non jucundabitur in bonis suis. 6. Qui sibi invidet nihil est illo ne-
quius, & hæc redditio est malitiæ illius: 7. Et si benè fecerit, ignoranter, & non volens facit: & in novissimo
manifestat malitiam suam. 8. Nequam est oculus lividi: & avertens faciem suam, & despiciens animam suam.
9. Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis: non satiabitur donec consumat arefaciens animam suam.
10. Oculus malus ad mala: & non satiabitur pane, sed indigens & in tristitia erit super mensam suam.
11. Fili si habes, benefac tecum, & Deo dignas oblationes offer. 12. Memor esto quoniam mors non tardat, & te-
stamentum inferorum quia demonstratum est tibi: testamentum enim hujus mundi morte morietur. 13. Ante mor- Tob. 4. b. 7.
tem benefac amico tuo, & secundùm vires tuas exporrigens da pauperi. 14. Non defrauderis à die bono, & par- Sup. 4. a. 1.
ticula boni doni non te prætereat. 15. Nonne aliis relinques dolores & labores tuos in divisione sortis? 16. Da, & Luc. 16. b. 9.
accipe, & justifica animam tuam. 17. Ante obitum tuum operare justitiam: quoniam non est apud inferos inve-
nire

Isai. 40.b.6. nire cibum : 18. Omnis caro sicut fœnum veterascet, sicut folium fructificas in arbore viridi. 19. Alia generantur;
Jac. 1.b.10.1. & alia deiiciuntur : sic generatio carnis & sanguinis, alia finitur, & alia nascitur. 20. Omne opus corruptibile in fi-
Petr. 1.d. 24. ne deficiet : & qui illud operatur, ibit cum illo. 21. Et omne opus electum justificabitur : & qui operatur illud, ho-
Psalm. 1.a. 2. norabitur in illo. 22. Beatus vir, qui in sapientia morabitur, & qui in justitia sua meditabitur, & in sensu cogitabit
circumspectionem Dei. 23. Qui excogitat vias illius in corde suo, & in absconditis suis intelligens, vadens post il-
lam quasi investigator, & in viis illius consistens : 24. Qui respicit per fenestras illius, & in januis illius audiens. 25.
Qui requiescit juxta domum illius, & in parietibus illius figens palum statuet casulam suam ad manus illius, & re-
quiescent in casula illius bona per ævum : 26. Statuet filios suos sub tegmine illius, & sub ramis ejus morabitur. 27.
Protegetur sub tegmine illius à fervore, & in gloria ejus requiescet.

CAPUT XV.

Beatus qui in timore Dei aptat se ad sapientiam, quam stulti & mendaces non assequentur : peccata Deo non sunt adscribenda, sed homini qui ab illo conditus est libero arbitrio, propositis præceptis quæ servare poterat : Dei oculis omnia nuda sunt.

1 QUi timet Deum, faciet bona : & qui continens est justitiæ, apprehendet illam. 2. Et obviabit illi quasi mater A
honorificata, & quasi mulier à virginitate suscipiet illum. 3. Cibabit illum pane vitæ & intellectus, & aqua
Joan. 4.b.10. sapientiæ salutaris potabit illum : & firmabitur in illo, & non flectetur : 4. Et continebit illum, & non confundetur
& exaltabit illum apud proximos suos. 5. Et in medio Ecclesiæ aperiet os ejus, & adimplebit illum spiritu sapientiæ
& intellectus, & stola gloriæ vestiet illum : 6. Jucunditatem & exultationem thesaurizabit super illum, & nomine
æterno hereditabit illum. 7. Homines stulti non apprehendent illam, & homines sensati obviabunt illi, homines
stulti non videbunt eam : longè enim abest à superbia & dolo. 8. Viri mendaces non erunt illius memores : & viri ve-
races invenientur in illa, & successum habebunt usque ad inspectionem Dei. 9. Non est speciosa laus in ore peccato-
ris : 10. Quoniam à Deo profecta est sapientia, sapientiæ enim Dei astabit laus, & in ore fideli abundabit, & domi-
nator dabit eam illi. 11. Non dixeris : Per Deum abest : quæ enim odit ne feceris. 12. Non dicas : ille me implana-
vit : non enim necessarii sunt ei homines impii. 13. Omne execramentum erroris odit Dominus, & non erit amabile
timentibus eum. 14. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui. 15. Adjecit manda-
Matt. 19.b.17. ta & præcepta sua. 16. Si volueris mandata servare, conservabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere. 17. Ap-
Jer. 21.c. 8. posuit tibi aquam & ignem : ad quod volueris, porrige manum tuam. 18. Ante hominem vita & mors, bonum &
Psa. 33.c.16. malum, quod placuerit ei, dabitur illi. 19. Quoniam multa sapientia Dei, & fortis in potentia, videns omnes sine
Heb. 4.d. 13. intermissione. 20. Oculi Domini ad timentes eum, & ipse agnoscit omnem operam hominis. 21. Nemini mādavit impiè
agere, & nemini dedit spatium peccandi. 22. Non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium & inutilium.

CAPUT XVI.

Non exultandum in filiis impiis : de ira Dei in malos & misericordia in bonos : magna sunt operum misericordiæ merita : Dei cognitioni ac judicio nemo se potest subtrahere, cujus opera sunt ab homine inscrutabilia.

1 NE jucunderis in filiis impiis, si multiplicentur : nec oblecteris super ipsos, si non est timor Dei in illis. 2. Non A
credas vitæ illorum, & ne respexeris in labores eorum. 3. Melior est enim unus timens Deum, quàm mille
filii impii. 4. Et utile est mori sine filiis, quàm relinquere filios impios. 5. Ab uno sensato inhabitabitur patria, tribus
impiorum deseretur. 6. Multa talia vidit oculus meus, & fortiora horum audivit auris mea. 7. In synagoga peccan-
Isa. 21. b. 10. tium exardebit ignis, & in gente incredibili exardescet ira. 8. Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes,
Gen. 6. a. 4. qui destructi sunt confidentes suæ virtuti : 9. Et non pepercit peregrinationi Lot, & execratus est eos præ superbia
Nu. 14.8.23. verbi illorum. 10. Non misertus est illis, gentem totam perdens, & extollentem se in peccatis suis. 11. Et sicut sex-
24. 26. f. 51. centa millia peditum, qui congregati sunt in duritia cordis sui : & si unus fuisset cervicatus, mirum, si fuisset immu-
nis. 12. Misericordia enim & ira est cum illo. Potens exoratio, & effundens iram ; 13. Secundùm misericordiam
Rom. 2. a. 6. suam, sic correptio illius hominem secundùm opera sua judicat. 14. Non effugiet in rapina peccator, & non retar-
dabit sufferentia misericordiam facientis. 15. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundùm meritum ope-
rum suorum, & secundùm intellectum peregrinationis ipsius. 16. Non dicas : A Deo abscondar, & ex summo quis
mei memorabitur ? 17. In populo magno non agnoscar : quæ est enim anima mea in tam immensa creatura ? 18. Ecce
cælum, & cæli cælorum, abyssus, & universa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius commovebuntur. 19. Mon-
tes simul, & colles, & fundamenta terræ : cùm conspexerit illa Deus, tremore concutientur. 20. Et in omnibus his
insensatum est cor : & omne cor intelligitur ab illo : 21. Et vias illius quis intelligit, & procellam, quam nec oculus
videbit hominis ? 22. Nam plurima illius opera sunt in absconsis : sed opera justitiæ ejus quis enuntiabit ? aut quis su- B
stinebit ? Longè enim est testamentum à quibusdam, & interrogatio omnium in consummatione est. 23. Qui minora-
tur corde, cogitat inania : & vir imprudens, & errans, cogitat stulta. 24. Audi me fili, & disce disciplinam sen-
sus, & in verbis meis attende in corde tuo. 25. Et dicam in æquitate disciplinam, & scrutabor enarrare sapientiam,
& in verbis meis attende in corde tuo, & dico in æquitate spiritus virtutes, quas posuit Deus in opera sua ab initio,
& in veritate enuntio scientiam ejus. 26. In judicio Dei opera ejus ab initio, & ab institutione ipsorum distinxit par-
tes illorum, & initia eorum in gentibus suis. 27. Ornavit in æternum opera illorum, nec esurierunt, nec laborave-
runt, & non destiterunt ab operibus suis. 28. Unusquisque proximum sibi non angustiabit usque in æternum. 29.
Non sis incredibilis verbo illius. 30. Post hæc Deus in terram respexit, & implevit illam bonis suis. 31. Anima omnis
vitalis denuntiavit ante faciem ipsius, & in ipsam iterùm reversio illorum.

CAPUT XVII.

Creatio primorum parentum, donaque ipsis collata ac præcepta proposita, distinctio generis humani in varias nationes, quibus rectores præposuit, illosque & ipsorum opera universa perpetuò intuetur : virtus eleemosynæ : exhortatur peccatores ad pœnitentiam, dum sani sunt, proposita Dei misericordia.

Gen. 1.d. 27.5. 1 DEus creavit de terra hominem, & secundùm imaginem suam fecit illum. 2. Et iterùm convertit illū in ipsam, A
a. 1. & secundùm se vestivit illum virtute. 3. Numerum dierum & tempus dedit illi, & dedit illi potestatem eo-
rum quæ sunt super terram. 4. Posuit timorem illius super omnem carnem, & dominatus est bestiarum & volatilium.
5. Crea-

5. Creavit ex ipso adjutorium simile sibi: consilium, & linguam, & oculos, & aures, & cor dedit illis excogitan-
di: & disciplina intellectus replevit illos. 6. Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum, & mala & Gen. 2. c. 18
bona ostendit illis. 7. Posuit oculum suum super corda illorum, ostendere illis magnalia operum suorum, 8. Ut no-
men sanctificationis collaudent; & gloriari in mirabilibus illius, ut magnalia enarrent operum ejus. 9. Addidit il-
lis disciplinam, & legem vitæ hereditavit illos. 10. Testamentum æternum constituit cum illis, & justitiam & ju-
dicia sua ostendit illis. 11. Et magnalia honoris ejus vidit oculus illorum, & honorem vocis audierunt aures illo-
rum, & dixit illis: Attendite ab omni iniquo. 12. Et mandavit illis unicuique de proximo suo. 13. Viæ illorum
coram ipso sunt semper, non sunt absconsæ ab oculis ipsius. 14. In unamquamque gentem præposuit rectorem.
15. Et par Dei, Israel facta est manifesta. 16. Et omnia opera illorum velut sol in conspectu Dei: & Rom. 13. a. 1.
oculi ejus sine intermissione inspicientes in viis eorum. 17. Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem il-
lorum, & omnes iniquitates eorum in conspectu Dei. 18. Eleemosyna viri quasi signaculum cum
ipso, & gratiam hominis quasi pupillam conservabit: 19. Et posteà resurget, & retribuet illis retribu- Inf. 29. b. 16.
tionem, unicuique in caput ipsorum, & convertet in interiores partes terræ. 20. Pœnitentibus autem dedit viam Matt. 25. c. 31.
B justitiæ, & confirmavit deficientes sustinere, & destinavit illis sortem veritatis. 21. Convertere ad Dominum, &
relinque peccata tua: 22. Precare ante faciem Domini, & minue offendicula. 23. Revertere ad Dominum, & aver-
tere ab injustitia tua, & nimis odito execrationem: 24. Et cognosce justitias & judicia Dei, & sta in sorte proposi-
tionis, & orationis altissimi Dei. 25. In partes vade sæculi sancti, cum vivis & dantibus confessionem Deo. 26. Non Psal. 6. b. 6.
demorieris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil, perit confessio. 27. Confiteberis vi- Isai. 38. d. 19.
vens, vivus & sanus confiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in miserationibus illius. 28. Quàm magna mise-
ricordia Domini, & propitiatio illius, convertentibus ad se! 29. Nec enim omnia possunt esse in hominibus, quo-
niam non est immortalis filius hominis, & in vanitate malitiæ placuerunt. 30. Quid lucidius sole? & hic deficiet.
Aut quid nequius quàm quod excogitavit caro, & sanguis? & hoc arguetur. 31. Virtutem altitudinis cæli ipse
conspicit: & omnes homines terra & cinis.

CAPUT XVIII.

*Dei magnalia homini inscrutabilia: hominis miseria, & Dei erga illum miseratio: proximo miserendum: quomodo infir-
mus se habere debeat: quomodo sit orandum: considerandum Dei judicium, & à propriis concupiscentiis discedendum.*

A 1 QUi vivit in æternum, creavit omnia simul. Deus solus justificabitur, & manet invictus res in æternum. 2. Gen. 1. a. 1.
Quis sufficit enarrare opera illius? 3. Quis enim investigabit magnalia ejus? 4. Virtutem autem magnitudi-
nis ejus quis enunciabit? aut quis adiiciet enarrare misericordiam ejus? 5. Non est minuere, neque adiicere, nec est
invenire magnalia Dei. 6. Cùm consummaverit homo, tunc incipiet: & cù quieverit, aporiabitur. 7. Quid est homo,
& quæ est gratia illius? & quid est bonū, aut quid nequam illius? 8. Numerus dierum hominum ut multum centum Psal. 89. c. 10
anni: quasi gutta aquæ maris deputati sunt: & sicut calculus arenæ, sic exigui anni in die ævi. 9. Propter hoc patiens
est Deus in illis, & effundit super eos misericordiam suã. 10. Vidit præsumptionem cordis eorũ quoniam mala est, &
cognovit subversionem illorum quoniam nequam est. 11. Ideo adimplevit propitiationem suam in illis, & ostendit
eis viam æquitatis. 12. Miseratio hominis circa proximum suum: misericordia autem Dei super omnem carnem.
13. Qui misericordiam habet, docet, & erudit quasi pastor gregem suum. 14. Miseretur excipientis doctrinam mi-
serationis, & qui festinat in judiciis ejus. 15. Fili in bonis non des querelam, & in omni dato, non des tristitiam ver-
bi mali. 16. Nonne ardorem refrigerabit ros? sic & verbum melius quàm datum. 17. Nonne ecce verbum super da-
tum bonum? sed utraque cum homine justificato. 18. Stultus acriter improperabit: & datus indisciplinati tabesce-
re facit oculos. 19. Ante judicium para justitiam tibi, & antequam loquaris disce. 20. Ante languorem adhibe me-
dicinam: & ante judicium interroga teipsum, & in conspectu Dei invenies propitiationem. 21. Ante languorem hu- 1. Cor. 11. f. 28
B milia te, & in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam. 22. Non impediaris orare semper, & ne verearis Luc. 18. a. 2.
usque ad mortem justificari: quoniam merces Dei manet in æternum. 23. Ante orationem præpara animam tuam: 1. Thess. 5. c.
& noli esse quasi homo qui tentat Deum. 24. Memento iræ in die consummationis, & tempus retributionis in con- 17.
versatione faciei. 25. Memento paupertatis in tempore abundantiæ, & necessitatum paupertatis in die divitiarum. Sup. 7. b. 18.
26. A manè usque ad vesperam immutabitur tempus, & hæc omnia citata in oculis Dei. 27. Homo sapiens in om- Sup. 11. c. 27.
nibus metuet, & in diebus delictorum attendet ab inertia. 28. Omnis astutus agnoscit sapientiam, & invenienti eam
dabit confessionem. 29. Sensati in verbis & ipsi sapienter egerunt: & intellexerunt veritatem & justitiam, & implue-
runt proverbia & judicia. 30. Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere. 31. Si præstes animæ Rom. 6. b. 12.
tuæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis. 32. Ne oblecteris in turbis nec in modicis: assidua enim d. 13. 14.
est commissio illorum. 33. Ne fueris mediocris in contentione ex fœnore, & est tibi nihil in sacculo: eris enim in-
vidus vitæ tuæ.

CAPUT XIX.

*De vino, luxuria, loquacitate, citò credente, gaudente super iniquitate, odiente correptionem, exultante in malitia,
discretione in verbis servanda, correptione, ficta humilitate, & laude tacentis.*

A 1 OPerarius ebriosus non locupletabitur: & qui spernit modica, paulatim decidet. 2. Vinum & mulieres apo- Gen. 19. g. 33.
statare faciunt sapientes, & arguent sensatos. 3. Et qui se jungit fornicariis, erit nequam: putredo & ver- 3 Reg. 11. a. 1.
mes hereditabunt illum, & extolletur in exemplum majus, & tolletur de numero anima ejus. 4. Qui credit citò, Jos. 9. c. 15. 22.
levis corde est, & minorabitur: & qui delinquit in animam suam, insuper habebitur. 5. Qui gaudet iniquitate, c. 11.
denotabitur: & qui odit correptionem, minuetur vita: & qui odit loquacitatem, extinguit malitiam. 6. Qui pec-
cat in animam suam, pœnitebit: & qui jucundatur in malitia, denotabitur. 7. Ne iteres verbum nequam & du-
rum, & non minoraberis. 8. Amico & inimico noli narrare sensum tuum: & si est tibi delictum, noli denudare.
9. Audiet enim te, & custodiet te, & quasi defendens peccatum odiet te, & sic aderit tibi semper. 10. Audisti
verbum adversus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet. 11. A facie verbi par-
turit fatuus, tamquam gemitus partus infantis. 12. Sagitta infixa femori carnis, sic verbum in corde stul- Levi. 19. e. 17.
ti. 13. Corripe amicum, ne fortè non intellexerit, & dicat: Non feci: aut si fecerit, ne iterùm addat facere. Matt. 18. b. 15.
14. Corripe proximum, ne fortè non dixerit: & si dixerit, ne fortè iteret. 15. Corripe amicum: sæpè enim fit Luc. 17. a. 3.
commissio. 16. Et non omni verbo credas. est qui labitur lingua, sed non ex animo. 17. Quis est enim qui non Jac. 3. c. 8.
dereliquerit in lingua sua? Corripe proximum antequam commineris. 18. Et da locum timori Altissimi: quia
omnis sapientia timor Dei, & in illa timere Deum, & in omni sapientia dispositio legis. 19. Et non est sapientia
nequitiæ disciplina: & non est cogitatus peccatorum prudentia. 20. Est nequitia, & in ipsa execratio: & est in-
sipiens qui minuitur sapientia. 21. Melior est homo, qui minuitur sapientia, & deficiens sensu in timore, quàm

qui abundat sensu, & trangreditur legem Altissimi. 22. Est solertia certa, & ipsa iniqua. 23. Et est qui emittit
verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se, & interiora ejus plena sunt dolo: 24. Et est qui
se nimium submittit à multa humilitate: & est qui inclinat faciem suam, & fingit se non videre quod ignoratum
est: 25. Et si ab imbecillitate virium vetetur peccare, si invenerit tempus malefaciendi, malefaciet. 26. Ex visu
cognoscitur vir, & ab occursu faciei cognoscitur sensatus. 27. Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus
hominis enuntiant de illo. 28. Est correptio mendax in ira contumeliosi: & est judicium, quod non probatur esse
bonum; & est tacens, & ipse est prudens.

CAPUT XX.

De correptione & correpti pœnitentia: de tacente, & loquace: de dono sapientis, & fatui: de falsa promissione & mendacio: de sapiente qui placet magnatis: de donis non accipiendis, & sapientia abscondita.

1 QUàm bonum est arguere, quàm irasci, & confitentem in oratione non prohibere! 2. Concupiscentia spa- A
donis devirginabit juvenculam: 3. Sic qui facit per vim judicium iniquum. 4. Quam bonum est correptum
manifestare pœnitentiam! sic enim effugies voluntarium peccatum. 5. Est tacens, qui invenitur sapiens: & est odi-
bilis, qui procax est ad loquendum. 6. Est tacens non habens sensum loquelæ: & est tacens sciens tempus aptum.
7. Homo sapiens tacebit usque ad tempus: lascivus autem & imprudens non servabunt tempus. 8. Qui multis uti-
tur verbis, lædet animam suam: & qui potestatem sibi sumit injustè, odietur. 9. Est processio in malis viro indi-
sciplinato, & est inventio in detrimentum. 10. Est datum, quod non est utile: & est datum, cujus retributio
duplex. 11. Est propter gloriam minoratio: & est qui ab humilitate levabit caput. 12. Est qui multa redimat mo-
dico pretio, & restituens ea in septuplum. 13. Sapiens in verbis seipsum amabilem facit: gratiæ autem fatuorum ef-
fundentur. 14. Datus insipientis non erit utilis tibi: oculi enim illius septemplices sunt. 15. Exigua dabit, &
multa improperabit: & apertio oris illius inflammatio est. 16. Hodie fœneratur quis, & cras expetit: odibilis
est homo hujusmodi. 17. Fatuo non erit amicus, & non erit gratia bonis illius. 18. Qui enim edunt panem illius,
falsæ linguæ sunt. Quoties, & quanti irridebunt eum? 19. Neque enim quod habendum erat, directo sensu di-
stribuit: similiter & quod non erat habendum. 20. Lapsus falsæ linguæ, quasi qui in pavimento cadens: sic casus
malorum festinanter veniet. 21. Homo acharis quasi fabula vana, in ore indisciplinatorum assidua erit. 22. Ex ore
fatui reprobabitur parabola: non enim dicit illam in tempore suo. 23. Est qui vetatur peccare præ inopia, & in
requie sua stimulabitur. 24. Est qui perdat animam suam præ confusione, & ab imprudenti persona perdet eam:
personæ autem acceptione perdet se. 25. Est qui præ confusione promittit amico, & lucratus est eum inimicum gra-
tis. 26. Opprobrium nequam in homine mendacium, & in ore indisciplinatorum assiduè erit. 27. Potior fur B
quàm assiduitas viri mendacis: perditionem autem ambo hereditabunt. 28. Mores hominum mendacium sine
honore: & confusio illorum cum ipsis sine intermissione. 29. Sapiens in verbis producet seipsum, & homo prudens
placebit magnatis. 30. Qui operatur terram suam, inaltabit acervum frugum: & qui operatur justitiam, ipse
Exod. 23 b.8. exaltabitur: qui verò placet magnatis, effugiet iniquitatem. 31. Xenia & dona excæcant oculos judicum, & qua-
Deut. 16 d.19. si mutus in ore avertit correptiones eorum. 32. Sapientia absconda & thesaurus invisus; quæ utilitas in utrisque?
Inf. 41. c.17. 33. Melior est qui celat insipientiam suam, quàm homo qui abscondit sapientiam suam.

CAPUT XXI.

Docet fugiendum peccatum: primùm in genere, deinde in specie, productis variis peccatis.

1 FIli peccasti? non adiicias iterùm: sed & de pristinis deprecare ut tibi dimittantur. 2. Quasi à facie colubri A
fuge peccata: & si accesseris ad illa, suscipient te. 3. Dentes leonis, dentes ejus, interficientes animas ho-
minum. 4. Quasi rhomphæa bis acuta omnis iniquitas, plagæ illius non est sanitas. 5. Objurgatio & injuriæ an-
nullabunt substantiam: & domus quæ nimis locuples est, annullabitur superbia: sic substantia superbi eradicabi-
tur. 6. Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures ejus perveniet, & judicium festinatò adveniet illi. 7. Qui odit
correptionem, vestigium est peccatoris: & qui timet Deum, convertetur ad cor suum. 8. Notus à longè potens
lingua audaci: & sensatus scit labi se ab ipso. 9. Qui ædificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit
Sup. 16. a.7. lapides suos in hieme. 10. Stuppa collecta synagoga peccantium, & consummatio illorum flamma ignis. 11. Via
peccantium complanata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebræ, & pœnæ. 12. Qui custodit justitiam,
continebit sensum ejus. 13. Consummatio timoris Dei, sapientia & sensus. 14. Non erudietur, qui non est sapiens
in bono. 15. Est autem sapientia, quæ abundat in malo: & non est sensus ubi est amaritudo. 16. Scientia sapien-
tis tamquam inundatio abundabit, & consilium illius sicut fons vitæ permanet. 17. Cor fatui quasi vas confra-
ctum, & omnem sapientiam tenebit. 18. Verbum sapiens quodcumque audierit scius, laudabit, & ad se adiiciet:
audivit luxuriosus, & displicebit illi, & projiciet illud post dorsum suum. 19. Narratio fatui quasi sarcina in via:
nam in labiis sensati invenietur gratia. 20. Os prudentis quæritur in ecclesia, & verba illius cogitabunt in cordi-
bus suis. 21. Tamquam domus exterminata, sic fatuo sapientia: & scientia insensati inenarrabilia verba. 22.
Compedes in pedibus, stulto doctrina, & quasi vincula manuum super manum dextram. 23. Fatuus in risu exal-
tat vocem suam: vir autem sapiens vix tacitè ridebit. 24. Ornamentum aureum prudenti doctrina, & quasi bra-
chiale in brachio dextro. 25. Pes fatui facilis in domum proximi: & homo peritus confundetur à persona poten- B
tis. 26. Stultus à fenestra respiciet in domum: vir autem eruditus foris stabit. 27. Stultitia hominis auscultare per
ostium: & prudens gravabitur contumelia. 28. Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium
statera ponderabuntur. 29. In ore fatuorum cor illorum: & in corde sapientium os illorum. 30. Dum maledicit
impius diabolum, maledicit ipse animam suam. 31. Susurro coinquinabit animam suam, & in omnibus odietur:
& qui cum eo manserit, odiosus erit: tacitus & sensatus honorabitur.

CAPUT XXII.

De lapidatione pigri, filio indisciplinato, filiaque fatua, musica in luctu, docente fatuum, mortuo plorando: cum stulto non loquendum: de corde stulti ac timidi: de servanda fide cum amico, & oris custodia.

1 IN lapide luteo lapidatus est piger, & omnes loquentur super aspernationem illius. 2. De stercore boum lapi- A
datus est piger: & omnis, qui tetigerit eum, excutiet manus. 3. Confusio patris est de filio indisciplinato:
filia

filia autem in deminoratione fiet. 4. Filia prudens hereditas viro suo. nam quæ confundit, in contumeliam
fit genitoris. 5. Patrem & virum confundit audax, & ab impiis non minorabitur: ab utrisque autem inhonorabi-
tur. 6. Musica in luctu importuna narratio: flagella & doctrina in omni tempore sapientia. 7. Qui docet fa-
tuum, quasi qui conglutinat testam. 8. Qui narrat verbum non audienti, quasi qui excitat dormientem de gra-
vi somno. 9. Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam: & in fine narrationis dicit: Quis est hic?
10. Supra mortuum plora, defecit enim lux ejus: & supra fatuum plora, defecit enim sensus. 11. Modicum Inf.38.b.16.
plora supra mortuum, quoniam requievit. 12. Nequissimi enim nequissima vita super mortem fatui. 13. Luctus Gen.50.b.10.
mortui septem dies; fatui autem & impii, omnes dies vitæ illorum. 14. Cum stulto ne multum loquaris, &
cum insensato ne abieris. 15. Serva te ab illo, ut non molestiam habeas, & non coinquinaberis peccato illius. 16.
Deflecte ab illo, & invenies requiem, & non acediaberis in stultitia illius. 17. Super plumbum quid gravabitur? Prov.27.a.3.
& quod illi aliud nomen quàm fatuus? 18. Arenam, & salem, & massam ferri facilius est ferre, quàm hominem
imprudentem, & fatuum, & impium. 19. Loramentum ligneum colligatum in fundamento ædificii non dissol-
vetur: sic & cor confirmatum in cogitatione consilii. 20. Cogitatus sensati in omni tempore, metu non depra-
B vabitur. 21. Sicut pali in excelsis, & cæmenta sine impensa posita contra faciem venti non permanebunt. 22. Sic
& cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet. 23. Sicut cor trepidum in cogitatione
fatui, omni tempore non metuet, sic & qui in præceptis Dei permanet semper. 24. Pungens oculum deducit la-
chrymas: & qui pungit cor, profert sensum. 25. Mittens lapidem in volatilia, dejiciet illa: sic & qui convi-
tiatur amico, dissolvit amicitiam. 26. Ad amicum etsi produxeris gladium, non desperes, est enim regressus.
Ad amicum. 27. Si aperueris os triste, non timeas: est enim concordatio; excepto convitio, & improperio, &
superbia, & mysterii revelatione, & plaga dolosa: in his omnibus effugiet amicus. 28. Fidem posside cum ami-
co in paupertate illius, ut & in bonis illius læteris. 29. In tempore tribulationis illius permane illi fidelis, ut &
in hereditate illius coheres sis. 30. Ante ignem camini vapor, & fumus ignis inaltatur: sic & ante sanguinem ma-
ledicta, & contumeliæ, & minæ. 31. Amicum salutare non confundar, à facie illius non me abscondam: & si ma- Psal.140.a.3.
la mihi evenerint per illum, sustinebo. 32. Omnis qui audiet, cavebit se ab eo. 33. Quis dabit ori meo custodiam,
& super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis, & lingua mea perdat me?

CAPUT XXIII.

Oratio adversus superbiam, gulam & luxuriam: consuetudo jurandi vitanda, & indisciplinatus, sermo adferens improperium: duo genera in peccato abundantia, & tertium adducens iram: confutatio hominis ad peccandum se hortantis: de peccatis in adulterio concurrentibus, & laude timoris Domini.

A 1 Domine pater, & dominator vitæ meæ, ne derelinquas me in consilio eorum: nec sinas me cadere in illis.
2. Quis superponet in cogitatu meo flagella, & in corde meo doctrinam sapientiæ, ut ignorationibus eo-
rum non parcant mihi, & non appareant delicta eorum. 3. Et ne adincrescant ignorantiæ meæ, & multiplicen- Exod.20.d.7.
tur delicta mea, & peccata mea abundent, & incidam in conspectu adversariorum meorum, & gaudeat super me Matt.5.c.33.
inimicus meus? 4. Domine pater, & Deus vitæ meæ, ne derelinquas me in cogitatu illorum. 5. Extollentiam
oculorum meorum ne dederis mihi, & omne desiderium averte à me. 6. Aufer à me ventris concupiscentias, &
concubitus concupiscentiæ ne apprehendant me, & animæ irreverenti & infrunitæ ne tradas me. 7. Doctrinam
oris audite filii, & qui custodierit illam, non periet labiis, nec scandalizabitur in operibus nequissimis. 8. In va-
nitate sua apprehenditur peccator, & superbus & maledicus scandalizabitur in illis. 9. Jurationi non assuescat os
tuum, multi enim casus in illa. 10. Nominatio verò Dei non sit assidua in ore tuo, & nominibus Sanctorum non
admiscearis: quoniam non eris immunis ab eis. 11. Sicut enim servus interrogatus assiduè, à livore non minui-
tur: sic omnis jurans, & nominans, in toto à peccato non purgabitur. 12. Vir multum jurans implebitur iniqui-
tate, & non discedet à domo illius plaga. 13. Et si frustraverit, delictum illius super ipsum erit: & si dissimula-
verit, delinquit dupliciter. 14. Et si in vacuum juraverit, non justificabitur: replebitur enim retributione do-
mus illius. 15. Est & alia loquela contraria morti, non inveniatur in hereditate Jacob. 16. Etenim à misericor-
dibus omnia hæc auferentur, & in delictis non volutabuntur. 17. Indisciplinatæ loquelæ non assuescat os tuum:
est enim in illa verbum peccati. 18. Memento patris & matris tuæ, in medio enim magnatorum consistis: 19. Ne
fortè obliviscatur te Deus in conspectu illorum, & assiduitate tua infatuatus, improperium patiaris, & maluisses
non nasci, & diem nativitatis tuæ maledicas. 20. Homo assuetus in verbis improperii, in omnibus diebus suis 2.Reg.16.b.7.
non erudietur. 21. Duo genera abundant in peccatis, & tertium adducit iram, & perditionem. 22. Anima ca-
B lida quasi ignis ardens, non extinguetur donec aliquit glutiat: 23. Et homo nequam in ore carnis suæ, non de-
sinet donec incendat ignem. 24. Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usque ad
finem. 25. Omnis homo qui transgreditur lectum suum, contemnens in animam suam, & dicens: Quis me vi-
det? 26. Tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, & nemo circumspicit me: quem vereor? deli- Isai.29.c.15.
ctorum meorum non memorabitur Altissimus. 27. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam
expellit à se timorem Dei hujusmodi hominis timor, & oculi hominum timentes illum: 28. Et non cognovit quo-
niam oculi Domini multò plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum
abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes. 29. Domino enim Deo antequam crearentur, omnia
sunt agnita: sic & post perfectum respicit omnia. 30. Hic in plateis civitatis vindicabitur, & quasi pullus equi-
nus fugabitur: & ubi non speravit, apprehendetur. 31. Et erit dedecus omnibus, eò quòd non intellexerit timo-
rem Domini. 32. Sic & mulier omnis relinquens virum suum, & statuens hereditatem ex alieno matrimonio: 33. Pri- Lev.20.b.10.
mò enim in lege Altissimi incredibilis fuit: secundò in virum suum deliquit: tertiò in adulterio fornicata est, & Deu.22.c.22.
ex alio viro filios statuit sibi. 34. Hæc in Ecclesiam adducetur, & in filios ejus respicietur. 35. Non tradent filii
ejus radices, & rami ejus non dabunt fructum. 36. Derelinquet in maledictum memoriam ejus, & dedecus illius non
delebitur. 37. Et agnoscent qui derelicti sunt, quoniam nihil melius est quàm timor Dei; & nihil dulcius, quàm
respicere in mandatis Domini. 38. Gloria magna est sequi Dominum: longitudo enim dierum assumetur
ab eo.

CAPUT XXIV.

Sapientia multiplices suas laudes & originem describit, & mirè ad sui amplexum invitat; omnia sua doctrina splendore illustrans.

1. SApientia laudabit animam suam, & in Deo honorabitur, & medio populi sui gloriabitur, 2. Et in Ecclesiis A
Altissimi aperiet os suum, & in conspectu virtutis illius gloriabitur, 3. Et in medio populi sui exaltabitur, &
in plenitudine sancta admirabitur, 4. Et in multitudine electorum habebit laudem, & inter benedictos benedice-
tur, dicens: 5. Ergo ex ore Altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam: 6. Ego feci in cœlis ut oriretur
lumen indeficiens, & sicut nebula texi omnem terram: 7. Ego in altissimis habitavi, & thronus meus in columna
nubis. 8. Gyrum cœli circuivi sola, & profundum abyssi penetravi, in fluctibus maris ambulavi. 9. Et in omni
terra steti: & in omni populo, 10. Et in omni gente primatum habui: 11. Et omnium excellentium, & humi-
lium corda virtute calcavi: & in his omnibus requiem quæsivi, & in hereditate Domini morabor. 12. Tunc præ-
cepit, & dixit mihi Creator omnium: & qui creavit me, requievit in tabernaculo meo, 13. Et dixit mihi: In Ja-
Prov. 8.c.22. cob inhabita, & in Israel hereditare, & in electis meis mitte radices. 14. Ab initio, & ante sæcula creata sum, &
usque ad futurum sæculum non desinam, & in habitatione sancta coram ipso ministravi. 15. Et sic in Sion firmata
sum, & in civitate sanctificata similiter requievi, & in Jerusalem potestas mea. 16. Et radicavi in populo honorifi-
cato, & in parte Dei mei hereditas illius, & in plenitudine sanctorum detentio mea. 17. Quasi cedrus exaltata sum
in Libano, & quasi cypressus in monte Sion: 18. Quasi palma exaltata sum in Cades, & quasi plantatio rosæ in Je-
richo: 19. Quasi oliva speciosa in campis, & quasi platanus exaltata sum juxta aquam in plateis. 20. Sicut cinnamomũ
& balsamum aromatizans odorem dedi: quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris: 21. Et quasi storax & galbanus,
& ungula, & gutta, & quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam, & quasi balsamũ non mistũ odor meus.
22. Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, & rami mei honoris & gratiæ. 23. Ego quasi vitis fructificavi suavita-
tem odoris: & flores mei fructus honoris & honestatis: 24. Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, &
sanctæ spei. 25. In me gratia omnis viæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis. 26. Transite ad me omnes
qui concupiscitis me, & à generationibus meis implemini: 27. Spiritus enim meus super mel dulcis, & hereditas
mea super mel & favum: 28. Memoria mea in generationes sæculorum. 29. Qui edunt me, adhuc esurient: & qui
bibunt me, adhuc sitient. 30. Qui audit me, non confundetur: & qui operantur in me, non peccabunt. 31. Qui
Joan. 5. d.35. elucidant me, vitam æternam habebunt. 32. Hæc omnia liber vitæ, & testamentum Altissimi, & agnitio verita- B
tis. 33. Legem mandavit Moyses in præceptis justitiarum, & hereditatem domui Jacob & Israel promissiones.
34. Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum, & in throno honoris sedentem in sempiternum.
35. Qui implet quasi Phison sapientiam, & sicut Tigris in diebus novorum. 36. Qui adimplet quasi Euphrates
Gen. 2.b.11. sensum: qui multiplicat quasi Jordanis in tempore messis. 37. Qui mittit disciplinam sicut lucem, & assistens quasi
Jos. 3. d. 15. Gehon in die vindemiæ. 38. Qui perficit primus scire ipsam, & infirmior non investigabit eam. 39. A mari enim
abundavit cogitatio ejus, & consilium illius ab abysso magna. 40. Ego sapientia effudi flumina. 41. Ego quasi tra-
mes aquæ immensæ de fluvio, ego quasi fluvii Dioryx, & sicut aquæductus exivi de paradiso. 42. Dixi: Rigabo
hortum meum plantationum, & inebriabo prati mei fructum. 43. Et ecce factus est mihi trames abundans, &
fluvius meus appropinquavit ad mare: 44. Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, & enarra-
bo illam usque ad longinquum. 45. Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, &
illuminabo omnes sperantes in Domino. 46. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam, & relinquam illam
quærentibus sapientiam, & non desinam in progenies illorum usque in ævum sanctum. 47. Videte quoniam non
Inf. 33. c. 18. soli mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

CAPUT XXV.

Tria quæ Domino placent, & tria quæ odit: novem insuspicabilia: laus timoris Dei: mulieris nequam mira detestatio: à muliere initium peccati & mortis: mulieris dominium non ferendum.

1. IN tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo & hominibus: 2. Concordia fratrum, & A
amor proximorum, & vir & mulier benè sibi consentientes. 3. Tres species odivit anima mea, & aggravor val-
dè animæ illorum: 4. Pauperem superbum: divitem mendacem: senem fatuum & insensatum. 5. Quæ in juventu-
te tua non congregasti, quomodo in senectute tua invenies? 6. Quàm speciosum canitiei judicium, & presbyteris
cognoscere consilium! 7. Quàm speciosa veteranis sapientia, & gloriosis intellectus, & consilium! 8. Corona se-
num multa peritia, & gloria illorum timor Dei. 9. Novem insuspicabilia cordis magnificavi, & decimum dicam
Inf. 26. a. 1. in lingua hominibus: 10. Homo, qui jucundatur in filiis, vivens & videns subversionem inimicorum suorum.
Sup. 14. a. 1. 11. Beatus qui habitat cum muliere sensata, & qui lingua sua non est lapsus, & qui non servivit indignis se.
19. c. 16. 12. Beatus, qui invenit amicum verum, & qui enarrat justitiam auri audienti: 13. Quàm magnus, qui invenit sa-
Jac. 3. a. 2. pientiam, & scientiam! sed non est super timentem Dominum. 14. Timor Dei super omnia se superposuit. 15. Bea-
tus homo, cui donatum est habere timorem Dei: qui tenet illum, cui assimilabitur? 16. Timor Dei initium dilec-
tionis ejus: fidei autem initium agglutinandum est ei. 17. Omnis plaga, tristitia cordis est: & omnis malitia,
nequitia mulieris. 18. Et omnem plagam, & non plagam videbit cordis: 19. Et omnem nequitiam, & non ne-
quitiam mulieris: 20. Et omnem obductum, & non obductum odientium: 21. Et omnem vindictam, & non
Prov. 21. c. 19. vindictam inimicorum. 22. Non est caput nequius super caput colubri: 23. Et non est ira super iram mulieris:
Commorari leoni & draconi placebit, quàm habitare cum muliere nequam. 24. Nequitia mulieris immutat fa-
ciem ejus: & obcæcat vultum suum tamquam ursus: & quasi saccum ostendit. In medio proximorum ejus. 25. B
Ingemuit vir ejus, & audiens suspiravit modicum. 26. Brevis omnis malitia super malitiam mulieris, sors pecca-
torum cadat super illam. 27. Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani, sic mulier linguata homini quieto. 28.
Inf. 42. a. 6. Ne respicias in mulieris speciem, & non concupiscas mulierem in specie. 29. Mulieris ira, & irreverentia, &
confusio magna. 30. Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo. 31. Cor humile, & facies
tristis; & plaga cordis, mulier nequam. 32. Manus debiles, & genua dissoluta, mulier quæ non
Gen. 3. a. 6. beatificat virum suum. 33. A muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur.
34. Non

34. Non des aquæ tuæ exitum, nec modicum; nec mulieri nequam veniam prodeundi. 35. Si non ambulaverit
ad manum tuam, confundet te in conspectu inimicorum. 36. A carnibus tuis abscinde illam, ne semper te abuta-
tur.

CAPUT XXVI.

*Proponit vicissim laudes bonæ mulieris, & vituperia malæ ac zelotypæ: filia custodienda: tria timenda: duo con-
tristantia, & duo periculosa.*

1 MUlieris bonæ beatus vir: numerus enim annorum illius duplex. 2. Mulier fortis oblectat virum suum,
A & annos vitæ illius in pace implebit. 3. Pars bona, mulier bona, in parte timentium Deum dabitur vi-
ro pro factis bonis: 4. Divitis autem & pauperis cor bonum, in omni tempore vultus illorum hilaris. 5. A tri-
bus timuit cor meum, & in quarto facies mea metuit: 6. Delaturam civitatis, & collectionem populi. 7. Ca-
lumniam mendacem, super mortem omnia gravia: 8. Dolor cordis & luctus, mulier zelotypa. 9. In muliere
zelotypa flagellum linguæ, omnibus communicans. 10. Sicut boum jugum, quod movetur, ita & mulier nequam:
qui tenet illam, quasi qui apprehendit scorpionem. 11. Mulier ebriosa, ira magna: & contumelia, & turpitudo
illius non tegetur. 12. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnoscetur. 13. In filia
non avertente se, firma custodiam: ne inventa occasione utatur se. 14. Ab omni irreverentia oculorum ejus ca- Inf. 42. c. 11.
ve, & ne mireris si te neglexerit. 15. Sicut viator sitiens, ad fontem os aperiet, & ab omni aqua proxima bi-
bet, & contra omnem palum sedebit, & contra omnem sagittam aperiet pharetram donec deficiat. 16. Gratia
mulieris sedulæ delectabit virum suum, & ossa illius impinguabit. 17. Disciplina illius, datum Dei est. 18. Mu-
lier sensata & tacita, non est immutatio eruditæ animæ. 19. Gratia super gratiam, mulier sancta & pudorata.
20. Omnis autem ponderatio non est digna continentis animæ. 21. Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic
mulieris bonæ species in ornamentum domus ejus. 22. Lucerna splendens super candelabrum sanctum, & species
speciei super ætatem stabilem. 23. Columnæ aureæ super bases argenteas, & pedes firmi super plantas stabilis
mulieris. 24. Fundamenta æterna supra petram solidam, & mandata Dei in corde mulieris sanctæ. 25. In duobus
contristatum est cor meum, & in tertio iracundia mihi advenit. 26. Vir bellator deficiens per inopiam: & vir
B sensatus contemptus: 27. Et qui transgreditur à justitia ad peccatum. Deus paravit eum ad rhomphæam. 28.
Duæ species difficiles & periculosæ mihi apparuerunt, difficilè exuitur negotians à negligentia: & non justificabitur
caupo à peccatis labiorum.

CAPUT XXVII.

*Ob inopiam & amorem divitiarum multi delinquunt: timor Domini constanter servandus: tentatio probat eum qui
tentatur: sequenda justitia: inconstantia stulti, & modestia in verbis servanda: secreta amici non revelanda: de an-
nuente oculo & insidioso.*

A 1 PRopter inopiam multi deliquerunt: & qui quærit locupletari, avertit oculum suum. 2. Sicut in medio
compaginis lapidum palus figitur, sic & inter medium venditionis & emptionis angustiabitur peccatum.
3. Conteretur cum delinquente delictum. 4. Si non in timore Domini tenueris te instanter, citò subvertetur do-
mus tua. 5. Sicut in percussura cribri remanebit pulvis, sic aporia hominis in cogitatu illius. 6. Vasa figuli pro-
bat fornax, & homines justos tentatio tribulationis. 7. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius, sic verbum
ex cogitatu cordis hominis. 8. Ante sermonem non laudes virum: hæc enim tentatio est hominum. 9. Si sequa-
ris justitiam, apprehendes illam: & indues quasi poderem honoris, & inhabitabis cum ea, & proteget te in sempi-
ternum, & in die agnitionis invenies firmamentum. 10. Volatilia ad sibi similia conveniunt: & veritas ad eos, qui
operantur illam, revertetur. 11. Leo venationi insidiatur semper; sic peccata operantibus iniquitates. 12. Ho-
mo sanctus in sapientia manet sicut sol: nam stultus sicut luna mutatur. 13. In medio insensatorum serva verbum
tempori: in medio autem cogitantium assiduus esto. 14. Narratio peccantium odiosa, & risus illorum in deli-
ciis peccati. 15. Loquela multum jurans, horripilationem capiti statuet: & irreverentia ipsius obturatio aurium.
16. Effusio sanguinis in rixa superborum: & maledictio illorum auditus gravis. 17. Qui denudat arcana amici,
fidem perdit, & non inveniet amicum ad animum suum. 18. Dilige proximum, & conjungere fide cum illo.
19. Quòd si denudaveris absconsa illius, non persequeris post eum. 20. Sicut enim homo, qui perdit amicum suum,
sic & qui perdit amicitiam proximi sui. 21. Et sicut qui dimittit avem de manu sua, sic dereliquisti proximum
B tuum, & non eum capies. 22. Non illum sequaris, quoniam longè abest: effugit enim quasi caprea de laqueo:
quoniam vulnerata est anima ejus. 23. Ultrà eum non poteris colligare. Et maledicti est concordatio: 24. De-
nudare autem amici mysteria, desperatio est animæ infelicis. 25. Annuens oculo fabricat iniqua, & nemo eum
abjiciet: 26. In conspectu oculorum tuorum conculcabit os suum, & super sermones tuos admirabitur: novissi-
mè autem pervertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum. 27. Multa odivi, & non coæquavi ei, & Dominus
odiet illum. 28. Qui in altum mittit lapidem, super caput ejus cadet: & plaga dolosa, dolosi dividet vulnera. 29. Et
qui foveam fodit, incidet in eam: & qui statuit lapidem proximo, offendet in eo: & qui laqueum alii ponit, peribit in
illo. 30. Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur, & non agnoscet unde adveniat illi. 31. Illu-
sio, & improperium superborum, & vindicta sicut leo insidiabitur illi. 32. Laqueo peribunt qui oblectantur ca-
su justorum: dolor autem consumet illos antequam moriantur. 33. Ira & furor, utraque execrabilia sunt, & vir
peccator continens erit illorum.

CAPUT XXVIII.

*Non quærenda vindicta, sed offensa remittenda: ab ira ac lite cessandum: mala lingua & pericula ipsius, & de ter-
tia lingua: aures sepienda adversus linguam nequam, orique frænum imponendum.*

1 QUi vindicari vult, à Domino inveniet vindictam, & peccata illius servans servabit. 2. Relinque proximo Deu. 32. c. 35.
tuo nocenti te: & tunc deprecanti tibi peccata solventur. 3. Homo homini reservat iram, & à Deo quærit Matt. 6. b. 14.
medelam? 4. In hominem similem sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur? 5. Ipse cùm Marc. 11. c. 25
A caro sit, reservat iram, & propitiationem petit à Deo? quis exorabit pro delictis illius? 6. Memento novissimo- Rom. 12. d. 18
rum, & desine inimicari: 7. Tabitudo enim & mors imminent in mandatis ejus. 8. Memorare timorem Dei, &
non irascaris proximo. 9. Memorare testamentum Altissimi, & despice ignorantiam proximi. 10. Abstine te à
lite, & minues peccata: 11. Homo enim iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, & in me-
dio pacem habentium immittet inimicitiam. 12. Secundum enim ligna silvæ sic ignis exardescit: & se-
cundùm virtutem hominis, sic iracundia illius erit, & secundùm substantiam suam exaltabit iram suam. 13.
C Certamen festinatum incendit ignem: & lis festinans effundit sanguinem: & lingua testificans adducit mortem.

14. Si

14. Si sufflaveris in scintillam, quasi ignis exardebit: & si exspueris super illam, extinguetur: utraque ex ore pro-
ficiscuntur. 15. Susurro & bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes. 16. Lingua tertia mul-
tos commovit, & dispersit illos de gente in gentem. 17. Civitates muratas divitum destruxit, & domos magna-
torum effodit. 18. Virtutis populorum concidit, & gentes fortes dissolvit. 19. Lingua tertia mulieres viratas
ejecit, & privavit illas laboribus suis. 20. Qui respicit illam, non habebit requiem, nec habebit amicum, in quo
requiescat. 21. Flagelli plaga livorem facit: plaga autem linguæ comminuet ossa. 22. Multi ceciderunt in ore
gladii: sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. 23. Beatus qui tectus est à lingua nequam, qui in ira-
cundiam illius non transivit, & qui non attraxit jugum illius, & in vinculis ejus non est ligatus: 24. Jugum enim
illius, jugum ferreum est: & vinculum illius, vinculum æreum est. 25. Mors illius, mors nequissima: & utilis po- B
tiùs infernus quàm illa. 26. Perseverantia illius non permanebit: sed obtinebit vias injustorum: & in flamma sua
non comburet justos. 27. Qui relinquunt Deum, incident in illam, & exardebit in illis, & non extinguetur, & im-
mittetur in illos quasi leo, & quasi pardus lædet illos. 28. Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire, &
ori tuo facito ostia & seras. 29. Aurum tuum & argentum tuum confla, & verbis tuis facito stateram, & frænos
ori tuo rectos: 30. Et attende ne fortè labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, &
sit casus tuus insanabilis in mortem.

CAPUT XXIX.

Per mutuum subveniendum proximo, fidesque mutanti servanda: & quamquam multi fidem fallant, non tamen ob id cessandum ab eleemosyna, cujus laudes describit: fidejussori gratia habenda est, fidesque servanda: in quibus consistat initium vitæ hominis differit, & de vagis & ingratis hospitibus.

1 QUi facit misericordiam, fœneratur proximo suo: & qui prævalet manu, mandata servat. 2. Fœnerare A
proximo tuo in tempore necessitatis illius, & iterum redde proximo in tempore suo. 3. Confirma ver-
bum, & fideliter age cum illo: & in omni tempore invenis quod tibi necessarium est. 4. Multi quasi inventionem
æstimaverunt fœnus, & præstiterunt molestiam his qui se adjuverunt. 5. Donec accipiant, osculantur manus dan-
tis, & in promissionibus humiliant vocem suam: 6. Et in tempore redditionis postulabit tempus, & loquetur ver-
ba tædii & murmurationum, & tempus causabitur: 7. Si autem potuerit reddere, adversabitur, solidi vix reddet
dimidium, & computabit illud quasi inventionem: 8. Sin autem, fraudabit illum pecunia sua, & possidebit illum
inimicum gratis: 9 Et convitia, & maledicta reddet illi, & pro honore & beneficio reddet illi contumeliam.
10. Multi non causa nequitiæ non fœnerati sunt, sed fraudari gratis timuerunt. 11. Verumtamen super humilem
animo fortior esto, & pro eleemosyna non trahas illum. 12. Propter mandatum assume pauperem: & propter
inopiam ejus ne dimittas eum vacuum. 13. Perde pecuniam propter fratrem & amicum tuum: & non abscondas
illam sub lapide in perditionem. 14. Pone thesaurum tuum in præceptis Altissimi, & proderit tibi magis quàm
aurum. 15. Conclude eleemosynam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo. 16. 17. 18. Super
Tob. 4. b. 11. scutum potentis, & super lanceam, adversus inimicum tuum pugnabit. 19. Vir bonus fidem facit pro proximo
Sup. 17. c. 18. suo: & qui perdiderit confusionem, derelinquet sibi. 20. Gratiam fidejussoris ne obliviscaris: dedit enim pro te
animam suam. 21. Repromissorem fugit peccator & immundus 22. Bona repromissoris sibi ascribit peccator: &
ingratus sensu derelinquet liberantem se. 23. Vir repromittit de proximo suo: & cùm perdiderit reverentiam,
derelinquetur ab eo. 24. Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, & commovit illos quasi fluctus
maris. 25. Viros potentes gyrans migrare fecit, & vagati sunt in gentibus alienis. 26. Peccator transgrediens
mandatum Domini, incidet in promissionem nequam: & qui conatur multa agere, incidet in judicium. 27. Recu-
Inf. 39. c. 32. pera proximum secundùm virtutem tuam, & attende tibi ne incidas. 28. Initium vitæ hominis, aqua & panis, &
vestimentum, & domus protegens turpitudinem, 29. Melior est victus pauperis sub tegmine asserum, quàm epu-
læ splendidæ in peregrè sine domicilio. 30. Minimum pro magno placeat tibi, & improperium peregrinationis B
non audies. 31. Vita nequam hospitandi de domo in domum: & ubi hospitabitur, non fiducialiter aget, nec aperiet
os. 32. Hospitabitur, & pascet, & potabit ingratos, & ad hæc amara audiet. 33. Transi hospes, & orna mensam: &
quæ in manu habes, ciba cæteros. 34. Exi à facie honoris amicorum meorum: necessitudine domus meæ hospitio
mihi factus est frater. 35. Gravia hæc homini habenti sensum: Correptio domus, & improperium fœneratoris.

CAPUT XXX.

Filii in disciplina educandi, & quàm sit perniciosum illis indulgere: corporis sanitas præstat divitiis, & quàm sit noxia & fugienda hominum tristitia, cordis verò jucunditas quàm sit utilis.

1 QUi diligit filium suum, assiduat illi flagella, ut lætetur in novissimo suo, & non palpet proximorum ostia.
Prov. 13. d. 24. 2. Qui docet filium suum, laudabitur in illo, & in medio domesticorum in illo gloriabitur. 3. Qui do- A
23. b. 13. cet filium suum, in zelum mittit inimicum, & in medio amicorum gloriabitur in illo. 4. Mortuus est pater ejus,
Deut. 6. b. 7. & quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se. 5. In vita sua vidit, & lætatus est in illo: in obitu suo
non est contristatus, nec confusus est coram inimicis. 6. Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, &
amicis reddentem gratiam. 7. Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, & super omnem vocem turbabun-
tur viscera ejus. 8. Equus indomitus evadit durus, & filius remissus evadet præceps. 9. Lacta filium, & paven-
tem te faciet: lude cum eo, & contristabit te. 10. Non corrideas illi, ne doleas, & in novissimo obstupescent dentes
Sup. 7. c. 25. tui. 11. Non des illi potestatem in juventute, & ne despicias cogitatus illius. 12. Curva cervicem ejus in ju-
ventute, & tunde latera ejus dum infans est, ne fortè induret, & non credat tibi, & erit tibi dolor animæ. 13. Doce
filium tuum, & operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas. 14. Melior est pauper sanus, & fortis viribus,
quàm dives imbecillis & flagellatus malitia. 15. Salus animæ in sanctitate justitiæ, melior est omni auro & ar-
gēto; & corpus validum quam census immensus. 16. Non est census super censum salutis corporis: & non est oble-
ctamentum super cordis gaudium. 17. Melior est mors quàm vita amara; & requies æterna quàm languor per-
Dan. 14. b. 6. severans. 18. Bona abscondita in ore clauso, quasi appositiones epularum circumpositæ sepulchro. 19. Quid pro-
derit libatio idolo? nec enim manducabit, nec odorabit: 20. Sic qui effugatur à Domino, portans mercedes ini-
quitatis: 21. Videns oculis, & ingemiscens, sicut spado complectens virginem, & suspirans. 22. Tristitiam non B
Prov. 12. d. 25. 15. b. 13. des animæ tuæ, & non affligas temetipsum in consilio tuo. 23. Iucunditas cordis hæc est vita hominis, & thesau-
17. d. 22. rus sine defectione sanctitatis: & exultatio viri est longævitas. 24. Miserere animæ tuæ placens Deo, & contine:
congrega cor tuum in sanctitate ejus, & tristitiam longè repelle à te. 25. Multos enim occidit tristitia, & non est
2. Cor. 7. c. 10 utilitas in illa. 26. Zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus senectam adducet cogitatus. 27. Splendi-
dum cor, & bonum in epulis est: epulæ enim illius diligenter fiunt.

CA

CAPUT XXXI.

Vigilia honestatis: cogitatus praescientiae: labor divitis & pauperis: diligens aurum: multi casus in auro: laus divitis sine macula: modestia in mensa servanda: laus sobrietatis, & vituperatio gulae: laus usus modici vini, & vituperatio immodici.

A 1. VIgilia honestatis tabefaciet carnes, & cogitatus illius auferet somnum. 2. Cogitatus praescientiae avertit
sensum, & infirmitas gravis sobriam facit animam. 3. Laboravit dives in congregatione substantiae, &
in requie sua replebitur bonis suis. 4. Laboravit pauper in diminutione victus, & in fine inops fit. 5. Qui au-
rum diligit, non justificabitur: & qui insequitur consumptionem, replebitur ex ea. 6. Multi dati sunt in auri ca- Sup.8.a.3.
sus, & facta est in specie ipsius perditio illorum. 7. Lignum offensionis est aurum sacrificantium: vae illis qui se-
ctantur illud, & omnis imprudens deperiet in illo. 8. Beatus dives, qui inventus est sine macula: & qui post au-
rum non abiit, nec speravit in pecunia & thesauris. 9. Quis est hic, & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in
vita sua. 10. Qui probatus est in illo, & perfectus est, erit illi gloria aeterna: qui potuit transgredi, & non est
transgressus; facere mala, & non fecit: 11. Ideò stabilita sunt bona illius in Domino, & eleemosynas illius enar-
rabit omnis Ecclesia sanctorum. 12. Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior.
13. Non dicas sic: Multa sunt, quae super illam sunt: 14. Memento quoniam malus est oculus nequam. 15. Ne-
quius oculo quid creatum est? ideò ab omni facie sua lacrymabitur. cùm viderit, 16. Ne extendas manum tuam
prior, & invidia contaminatus erubescas. 17. Ne comprimaris in convivio. 18. Intellige quae sunt proximi tui
ex te ipso: 19. Vtere quasi homo frugi his quae tibi apponuntur: ne, cùm manducas multum, odio habearis.
20. Cessa prior causa disciplinae: & noli nimius esse, ne fortè offendas. 21. Et si in medio multorum sedisti,
prior illis ne extendas manum tuam, nec prior poscas bibere. 22. Quàm sufficiens est homini erudito vinum
exiguum, & in dormiendo non laborabis ab illo, & non senties dolorem. 23. Vigilia, cholera, & tortura viro
B infrunito: 24. Somnus sanitatis in homine parco. dormiet usque manè, & anima illius cum ipso delectabitur.
25. Et si coactus fueris in edendo multum, surge è medio, evome: & refrigerabit te, & non adduces corpori tuo
infirmitatem. 26. Audi me fili, & ne spernas me: & in novissimo invenies verba mea. 27. In omnibus operibus
tuis esto velox, & omnis infirmitas non occurret tibi. 28. Splendidum in panibus benedicent labia multorum,
& testimonium veritatis illius fidele. 29. Nequissimo in pane murmurabit civitas, & testimonium nequitiae illius
verum est. 30. Diligentes in vino noli provocare: multos enim exterminavit vinum. 31. Ignis probat ferrum Iudith.13.
durum: sic vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum. 32. Æqua vita hominibus, vinum in sobrie- a.4.
tate: si bibas illud moderate, eris sobrius. 33. Quae vita est ei, qui minuitur vino? 34. Quid defraudat vitam?
Mors. 35. Vinum in jucunditatem creatum est, & non in ebrietatem, ab initio. 36 Exultatio animae & cordis, Psal.103.
vinum moderatè potatum. 37. Sanitas est animae & corpori sobrius potus. 38 Vinum multum potatum, irri- b.15.
tationem, & iram, & ruinas multas facit. 39. Amaritudo animae vinum multum potatum. 40. Ebrietatis ani- Prob.31.a.4.
mositas, imprudentis offensio, minorans virtutem, & faciens vulnera. 41. In convivio vini non arguas proxi-
mum; & non despicias eum in jucunditate illius: 42. Verba improperii non dicas illi: & non premas illum in
repetendo.

CAPVT XXXII.

Officium boni rectoris: maior natu loquatur: tacendum ubi non est qui audiat: iucunditas musicae in convivio: adolescenti tacendum: laus taciturnitatis: discutienda propria domus: laus timoris Domini: peccator vitat correptionem: absque consilio nihil agendum.

A 1. REctorem te posuerunt? noli extolli: esto in illis quasi unus ex ipsis. 2. Curam illorum habe, & sic conside,
& omni cura tua explicita recumbe: 3. Ut laeteris propter illos & ornamentum gratiae accipias coronam,
& dignationem consequaris corrogationis. 4. Loquere major natu: decet enim te, 5. Primum verbum diligen-
ti scientia, & non impedias musicam. 6. Ubi auditus non est, non effundas sermonem, & importunè noli extolli
in sapientia tua. 7. Gemmula carbunculi in ornamento auri, & comparatio musicorum in convivio vini. 8. Sicut
in fabricatione auri signum est smaragdi, sic numerus musicorum in jucundo & moderato vino. 9. Audi tacens,
& pro reverentia accedet tibi bona gratia. 10. Adolescens loquere in tua causa vix. 11. Si bis interrogatus fue-
ris, habeat caput responsum tuum. 12. In multis esto quasi inscius, & audi tacens simul & quaerens. 13. In me-
dio magnatorum non praesumas: & ubi sunt senes, non multum loquaris. 14. Ante grandinem praeibit corusca-
tio: & ante verecundiam praeibit gratia, & pro reverentia accedet tibi bona gratia. 15. Et hora surgendi non te
trices: praecurre autem prior in domum tuam, & illic avocare, & illic lude. 16. Et age conceptiones tuas, &
non in delictis & verbo superbo. 17. Et super his omnibus benedicito Dominum qui fecit te, & inebriantem te
ab omnibus bonis suis. 18. Qui timet Dominum, excipiet doctrinam ejus: & qui vigilaverint ad illum, invenient
B benedictionem. 19. Qui quaerit legem, replebitur ab ea: & qui insidiosè agit, scandalizabitur in ea. 20. Qui ti-
ment Dominum invenient judicium justum, & justitias quasi lumen accendent. 21. Peccator homo vitabit corre-
ptionem, & secundùm voluntatem suam inveniet comparationem. 22. Vir consilii non disperdet intelligentiam,
alienus & superbus non pertimescet timorem: 23. Etiam postquam fecit cum eo sine consilio, & suis insectatio-
nibus arguetur. 24. Fili sine consilio nihil facias, & post factum non poenitebis. 25. In via ruinae non eas, & non
offendes in lapides: nec credas te viae laboriosae, ne ponas animae tuae scandalum: 26. Et à filiis tuis cave, & à
domesticis tuis attende. 27. In omni opere tuo crede ex fide animae tuae: hoc est enim conservatio mandatorum.
28. Qui credit Deo, attendit mandatis: & qui confidit in illo, non minorabitur.

CAPUT XXXIII.

Laudantur timens Dominum & sapiens: inconstantia praecordiorum fatui, amicus subsannator, dies & tempora à Deo sunt, qui & reliqua omnia creavit ac disponit, in cuius manu est homo ut lutum in manu figuli, malum contra bonum, possessio non in vita sed in morte distribuenda aliis, & quomodo servi sint tractandi.

A 1. TImenti Dominum non occurrent mala, sed in tentatione Deus illum conservabit, & liberabit à malis. 2. Sa-
piens non odit mandata & iustitias, & non illidetur quasi in procella navis. 3. Homo sensatus credit legi
Dei, & lex illi fidelis. 4. Qui interrogationem manifestat, parabit verbum, & sic deprecatus exaudietur, &
conservabit disciplinam, & tunc respondebit. 5. Praecordia fatui quasi rota carri: & quasi axis versa- Sup.21.b.17.
tilis cogitatus illius. 6. Equus emissarius, sic & amicus subsannator, sub omni supra sedente hinnit.

7. Qua-

7. Quare dies diem superat, & iterùm lux lucem, & annus annum à sole? 8. A Domini scientiâ separati sunt;
facto sole, & præceptum custodiente. 9. Et immutavit tempora, & dies festos ipsorum, & in illis dies festos
Gen.2.27. celebraverunt ad horam. 10. Ex ipsis exaltavit & magnificavit Deus, & ex ipsis posuit in numerum dierum.
Et omnes homines de solo, & ex terra, unde creatus est Adam. 11. In multitudine disciplinæ Dominus separa-
vit eos, & immutavit vias eorum. 12. Ex ipsis benedixit, & exaltavit: & ex ipsis sanctificavit, & ad se appli-
Rom 9.c.21. cavit: & ex ipsis maledixit, & humiliavit, & convertit illos à separatione ipsorum. 13. Quasi lutum figuli in
manu ipsius, plasmare illud & disponere. 14. Omnes viæ ejus secundùm dispositionem ejus: sic homo in ma-
nu illius, qui se fecit, & reddet illi secundum judicium suum. 15. Contra malum bonum est, & contra mor-
tem vita; sic & contra virum justum peccator. Et sic intuere in omnia opera Altissimi. Duo & duo, & unum
contra unum. 16. Et ego novissimus evigilavi, & quasi qui colligit acinos post vindemiatores. 17. In benedi-
Sup.24.d.47. ctione Dei & ipse speravi: & quasi qui vindemiat, replevi torcular. 18. Respicitè quoniam non mihi soli labo- B
ravi, sed omnibus exquirentibus disciplinam. 19. Audite me magnates, & omnes populi, & rectores Eccle-
siæ auribus percipite. 20. Filio & mulieri, fratri & amico, non des potestatem super te in vita tua: & non de-
deris alii possessionem tuam: ne fortè pœniteat te, & depreceris pro illis. 21. Dum adhuc superes & aspiras,
non immutabit te omnis caro. 22. Melius est enim ut filii tui te rogent, quàm te respicere in manus filiorum
tuorum. 23. In omnibus operibus tuis præcellens esto. 24. Ne dederis maculam in gloria tua. In die consum-
mationis dierum vitæ tuæ, & in tempore exitus tui distribue hæreditatem tuam. 25. Cibaria, & virga, & onus
asino: panis, & disciplina, & opus servo. 26. Operatur in disciplina, & quærit requiescere: laxa manus illi,
& quærit libertatem. 27. Iugum & lorum curvant collum durum, & servum inclinant operationes assiduæ.
28. Servo malevolo tortura & compedes, mitte illum in operationem, ne vacet: 29. Multam enim malitiam
docuit otiositas. 30. In opera constitue eum: sic enim condecet illum. Quòd si non obaudierit, curva illum
compedibus, & non amplifices super omnem carnem: verum sine iudicio nihil facias grave. 31. Si est tibi ser-
vus fidelis, sit tibi quasi anima tua: quasi fratrem sic eum tracta: quoniam in sanguine animæ comparasti il-
Sap.7.c.23. lum. 32. Si læseris eum iniustè, in fugam convertetur: 33. Et si extollens discesserit, quem quæras & in qua
via quæras illum, nescis.

CAPUT XXXIV.

Vanitas somniorum, divinationum, augurii, mendaciorum: laus expertorum: beatitudo timentium Deum: oblationes iniquorum, fraudans pauperem, unus ædificans, & alter destruens, faciens pœnitentiam, & non abstinens à peccatis.

1. VAna spes, & mendacium viro insensato: & somnia extollunt imprudentes. 2. Quasi qui apprehendit um-
bram, & persequitur ventum: sic qui attendit ad visa mendacia. 3. Hoc secundùm hoc visio somnio- A
rum: ante faciem hominis similitudo hominis. 4. Ab immundo quid mundabitur? & à mendace quid verum
dicetur? 5. Divinatio erroris, & auguria mendacia, & somnia malefacientium, vanitas est. 6. Et sicut partu-
rientis, cor tuum phantasias patitur. nisi ab Altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor tuum. 7. Mul-
tos enim errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis. 8. Sine mendacio consummabitur verbum le-
gis, & sapientia in ore fidelis complanabitur. 9. Qui non est tentatus, quid scit? Vir in multis expertus, cogi-
tabit multa: & qui multa didicit, enarrabit intellectum. 10. Qui non est expertus, pauca recognoscit: qui au-
tem in multis factus est, multiplicat malitiam. 11. Qui tentatus non est, qualia scit? qui implanatus est, abun-
dabit nequitia. 12. Multa vidi errando, & plurimas verborum consuetudines. 13. Aliquoties usque ad mortem
periclitatus sum horum causa, & liberatus sum gratia Dei. 14. Spiritus timentium Deum quæritur, & in respe-
ctu illius benedicetur. 15. Spes enim illorum in salvantem illos, & oculi Dei in diligentes se. 16. Qui timet
Dominum nihil trepidabit, & non pavebit: quoniam ipse est spes eius. 17. Timentis Dominum beata est anima
Ps.33.c.16. eis. 18. Ad quem respicit, & quis est fortitudo eius? 19. Oculi Domini super timentes eum, protector poten-
tiæ, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & umbraculum meridiani, 20. Deprecatio offensionis, & adiuto-
rium casus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem. 21. Immo-
Prov. 21.d.27. lantis ex iniquo oblatio est maculata, & non sunt beneplacitæ subsannationes iniustorum. 22. Dominus solus su- B
Prov.15.b.8. stinentibus se in via veritatis & iustitiæ. 23. Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes
iniquorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. 24. Qui offert sacrificium ex sub-
stantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. 25. Panis egentium vita pauperum est,
qui defraudat illum, homo sanguinis est. 26. Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum.
Deu.24.c.14. 27. Qui effundit sanguinem, & qui fraudem facit mercenario, fratres sunt. 28. Vnus ædificans, & unus destruens,
Sup.7.c.22. quid prodest illis nisi labor? 29. Vnus orans, & unus maledicens, cuius vocem exaudiet Deus? 30. Qui bapti-
2.Pet.2.d.21. zatur à mortuo, & iterùm tangit eum, quid proficit lavatio illius? 31. Sic homo qui ieiunat in peccatis suis, &
iterùm eadem faciens, quid proficit humiliando se? orationem illius quis exaudiet?

CAPVT XXXV.

Verum & acceptum Deo sacrificium, non appareat coram eo vacuus, primitia & oblationes hilari animo tribuenda, sacrificium iniustum, pauperem læsum, pupillum & viduam lacrymantem exaudit Dominus, orationes iustorum, & potissimum se humiliantium audit Deus, liberans ab affligentibus, & cuique reddens iuxta opera sua.

1.Reg.15.c.22. 1. QVi conservat legem, multiplicat oblationem. 2. Sacrificium salutare est attendere mandatis, & discedere A
Jerem.7.a.3. ab omni iniquitate: 3. Et propitiationem litare sacrificii super iniustitias, & deprecatio pro peccatis, re-
26.d.13. cedere ab iniustitia. 4. Retribuet gratiam qui offert similaginem: & qui facit misericordiam, offert sacrificium.
Exod.23.c.15. 5. Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate, & deprecatio pro peccatis recedere ab injustitia. 6. Non
34.c.20. apparebis ante conspectum Domini vacuus. 7. Hæc enim omnia propter mandatum Dei fiunt. 8. Oblatio iu-
Deut.16.d.16. sti impinguat altare, & odor suavitatis est in conspectu Altissimi. 9. Sacrificium iusti acceptum est, & memoriam
2.Cor.9.b.7. eius non obliviscetur Dominus. 10. Bono animo gloriam redde Deo, & non minuas primitias manuum tua-
Tob 4.b.9. rum. 11. In omni dato hilarem fac vultum tuum, & in exultatione sanctifica decimas tuas. 12. Da Altissimo
Lev.22.c.21. secundùm datum ejus, & in bono oculo ad inventionem facito manuum tuarum, 13. Quoniam Dominus retri-
Deut.15.d.21 buens est, & septies tantum reddet tibi. 14. Noli offerre munera prava, non enim suscipiet illa. 15. Et noli in-
Deut.10.d.17. spicere sacrificium injustum, quoniam Dominus iudex est, & non est apud illum gloria personæ. 16. Non ac-
2.Par.19.b.7. cipiet Dominus personam in pauperem, & deprecationem læsi exaudiet. 17. Non despiciet preces pupilli; nec
Iob.34.b.19. Sap.6.b.8. Act.10.c.34. viduam, si effundat loquelam gemitus. 18. Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio eius
super

super deducentem eas? 19. A maxilla enim ascendunt usque ad cælum, & Dominus exauditor non delectabitur in illis. 20. Qui adorat Deum in oblectatione, suscipietur, & deprecatio illius usque ad nubes proquinquabit. 21. Oratio humiliantis se, nubes penetrabit: & donec propinquet non consolabitur: & non discedet donec Altissimus aspiciat. 22. Et Dominus non elongabit, sed judicabit justos, & faciet judicium: & Fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum ipsorum: 23. Et Gentibus reddet vindictam, donec tollat plenitudinem superborum, & sceptra iniquorum contribulet: 24. Donec reddat hominibus secundùm actus suos, & secundùm opera Adæ, & secundùm præsumptionem illius: 25. Donec judicet judicium plebis suæ, & oblectabit justos misericordia sua. 26. Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis, quasi nubes pluviæ in tempore siccitatis.

Rom. 2. b. 11. Gal. 2. b. 6. Col. 3. d. 25. 1 Pet. 1. c. 17.

B

CAPUT XXXVI.

Super Israel & civitatem Ierusalem invocat Dei misericordiam; super gentes verò alienas Dei timorem ejusque manum, ut ipsius potentia glorificetur, ipseque solus Deus agnoscatur: cor insensatum & cor pravum: species mulieris faciem viri exhilarat: bona mulieris possessio.

A 1 Miserere nostri Deus omnium, & respice nos, & ostende nobis lucem miserationum tuarum: 2. Et immitte timorem tuum super Gentes, quæ non exquisierunt te, ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, & enarrent magnalia tua. 3. Alleva manum tuam super Gentes alienas, ut videant potentiam tuam. 4. Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis, 5. Ut cognoscant te, sicut & nos cognovimus quoniam nõ est Deus prӕter te Domine. 6. Innova signa, & immuta mirabilia 7. Glorifica manum, & brachium dextrum. 8. Excita furorem, & effunde iram. 9. Tolle adversarium, & afflige inimicum. 10. Festina tempus, & memento finis, ut enarrent mirabilia tua. 11. In ira flammæ devoretur qui salvatur: & qui pessimant plebem tuã, inveniant perditionem 12. Contere caput principiũ inimicorũ, dicentium: Non est alius præter nos. 13. Congrega omnes tribus Iacob: ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, & enarrant magnalia tua: & hereditabis eos, sicut ab initio. 14. Miserere plebi tuæ, super quam invocatum est nomen tuum; & Israel, quem coæquasti primogenito tuo. 15. Miserere civitati sanctificationis tuæ Ierusalem, civitati requiei tuæ. 16. Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, & gloria tua populum tuum, 17 Da testimonium his, qui ab initio creaturæ tuæ sunt, & suscita prædicationes, quas locuti sunt in nomine tuo prophetæ priores. 18 Da mercedem sustinentibus, ut prophetæ tui fideles inveniantur: & exaudi orationes servorum tuorum. 19 Secundùm benedictionem Aaron de populo tuo, & dirige nos in viã justitiæ, & sciant omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conspector sæculorum. 20. Omnem escam manducabit venter, & est cibus cibo melior. 21. Fauces contingunt cibum feræ, & cor sensatum verba mendacia. 22. Cor pravum dabit tristitiam, & homo peritus resistet illi. 23. Omnem masculum excipiet mulier: & est filia melior filia. 24 Species mulieris exhilarat faciem viri sui, & super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium. 25. Si est lingua curationis, est & mitigationis & misericordiæ: non est vir illius secundùm filios hominum. 26. Qui possidet mulierem bonam, inchoat possessionem; adjutorium secundum illum est, & columna ut requies. 27. Ubi non est sepes, diripietur possessio: & ubi non est mulier, ingemiscit egens. 28. Quis credit ei, qui non habet nidum, & deflectens ubicumque obscuraverit, quasi succinctus latro exiliens de civitate in civitatem?

Exod. 4. c. 22.

B

Num. 6. d. 24.

CAPUT XXXVII.

Detestatio ficti amici; veri amici ne obliviscaris: discretio in captandis consiliis & cum quibus consulas, & quibus te & consilium tuum occultes: laus sententia viri sancti: verbum nequam: quatuor ex corde oriuntur: laus viri periti & sapientis: qui sophisticè loquitur, odibilis est: tenta animam; & si sit nequam, non des illi potestatem: pernicies crapula.

A 1 Omnis amicus dicet: Et ego amicitiam copulavi: sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem? 2. Sodalis autem & amicus ad inimicitiam convertentur. 3. O præsumptio nequissima, unde creata es cooperire aridam malitia, & dolositate illius? 4 Sodalis amico conjucundatur in oblectationibus, & in tempore tribulationis adversarius erit. 5. Sodalis amico condolet causa ventris, & contra hostem accipiet scutum. 6. Non obliviscaris amici tui in animo tuo, & non immemor sis illius in opibus tuis. 7. Noli consiliari cum eo qui tibi insidiatur, & à zelantibus te absconde consilium. 8. Omnis consiliarius prodit consilium, sed est consiliarius in semetipso. 9. A consiliario serva animam tuam, prius scito quæ sit illius necessitas: & ipse enim animo suo cogitabit: 10 Ne forte mittat sudem in terram, & dicat tibi: 11. Bona est via tua; & stet è contrario videre quid tibi eveniat. 12. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, & cum injusto de justitia, & cum muliere de ea quæ æmulatur, cum timido de bello, cum negotiatore de trajectione, cum emptore de venditione, cum viro livido de gratiis agendis, 13. Cum impio de pietate, cum inhonesto de honestate, cum operario agrario de omni opere. 14 Cum operario annuali de consummatione anni, cum servo pigro de multa operatione: non attendas his in omni consilio. 15. Sed cum viro sancto assiduus esto, quemcumque cognoveris observantem timorem Dei, 16. Cujus anima est secundum animam tuam: & qui, cùm titubaveris in tenebris, condolebit tibi. 17. Cor boni consilii statue tecum: non est enim tibi aliud pluris illo. 18. Anima viri sancti enuntiat aliquando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. 19. Et in his omnibus deprecare Altissimum, ut dirigat in veritate viam tuam. 20. Ante omnia opera verbum verax præcedat te, & ante omnem actum consilium stabile. 21. Verbum nequam immutabit cor: ex quo partes quatuor oriuntur, bonum & malum, vita & mors: & dominatrix illorum est assidua lingua. Est vir astutus multorum eruditor, & animæ suæ inutilis est. 22. Vir peritus multos erudivit, & animæ suæ suavis est. 23. Qui sophisticè loquitur, odibilis est: in omni re defraudabitur. 24. Non est illi data à Domino gratia: omni enim sapientia defraudatus est. 25. Est sapiens, animæ suæ sapiens:
B & fructus sensus illius laudabilis. 26 Vir sapiens plebem suam erudit, & fructus sensus illius fideles sunt. 27. Vir
sapiens implebitur benedictionibus, & videntes illum laudabunt. 28. Vita viri in numero dierum: dies autem ... Fili in
innumerabiles sunt. 29. Sapiens in populo hereditabit honorem, & nomen illius erit vivens in æternum ... ibus expe-
vita tua tenta animam tuam: & si fuerit nequam, non des illi potestatem: 31. Non enim omnia ... effundas super
diunt, & non omni animæ omne genus placet. 32. Noli avidus esse in omni epulatione, & non ... cholera. 34. Pro-
omnem escam: 33. In multis enim escis erit infirmitas, & aviditas appropinquabit usque
pter crapulam multi obierunt: qui autem abstinens est, adjiciet vitam.

CAPUT XXXVIII.

Honora medicum: à Deo data est homini medicina: quomodo ægrotus se habebit erga Deum & medicum: mortuus plorandus, temperandum autem à tristitia quæ mortuo non prodest & tibi obest: sed memineris te etiam moriturum: quisque artifex considerat ea in quibus operatur: & hi necessarii quidem sunt in communitate, sed in ea non præeminent dignitate vel sapientia.

1 HOnora medicum propter necessitatem: etenim illum creavit Altissimus. 2. A Deo est enim omnis me-
dela, & à rege accipiet donationem. 3. Disciplina medici exaltabit caput illius, & in conspectu ma- A
gnatorum collaudabitur. 4. Altissimus creavit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa. 5.
Exod.15.d.25. Nonne à ligno indulcata est aqua amara? 6. Ad agnitionem hominum virtus illorum, & dedit hominibus scien-
tiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis. 7. In his curans mitigabit dolorem, & unguentarius faciet pig-
menta suavitatis, & unctiones conficiet sanitatis, & non consumabuntur opera ejus. 8. Pax enim Dei super fa-
Isai. 38.a.3. ciem terræ. 9. Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te. 10. Averte
à delicto, & dirige manus, & ab omni delicto munda cor tuum. 11. Da suavitatem & memoriam similaginis,
& impingua oblationem, & da locum medico: 12. Etenim illum Dominus creavit: & non discedat à te, quia
opera ejus sunt necessaria. 13. Est enim tempus quando in manus illorum incurras: 14. Ipsi verò Dominum
deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, & sanitatem, propter conversationem illorum. 15. Qui delinquit
in conspectu ejus qui fecit eum, incidet in manus medici. 16. Fili mortuum produc lacrymas, & quasi dira
passus incipe plorare, & secundùm judicium contege corpus illius, & non despicias sepulturam illius. 17. Pro-
pter delaturam autem amarè fer luctum illius uno die, & consolare propter tristitiam, 18. Et fac luctum se-
Prov.15.b.13. 17.d.22. cundùm meritum ejus uno die, vel duobus propter detractionem. 19. A tristitia enim festinat mors, & cooperit
virtutem, & tristitia cordis flectit cervicem. 20. In abductione permanet tristitia: & substantia inopis secun-
dum cor ejus. 21. Ne dederis in tristitia cor tuum, sed repelle eam à te: & memento novissimorum. 22. Noli
oblivisci: neque enim est conversio, & huic nihil proderis, & te ipsum pessimabis. 23. Memor esto judicii mei:
2. Reg.12.c.21. sic enim erit & tuum: mihi heri, & tibi hodie. 24. In requie mortui requiescere fac memoriam ejus, & conso-
lare illum in exitu spiritus sui. 25. Sapientia scribæ in tempore vacuitatis: & qui minoratur actu, sapientiam
percipiet: qua sapientia replebitur. 26. Qui tenet aratrum, & qui gloriatur in jaculo, stimulo boves agitat, &
conversatur in operibus eorum, & enarratio ejus in filiis taurorum. 27. Cor suum dabit adversandos sulcos, &
vigilia ejus in sagina vaccarum. 28. Sic omnis faber & architectus, qui noctem tamquam diem transigit, qui
sculpit signacula sculptilia, & assiduitas ejus variat picturam. cor suum dabit in similitudinem picturæ, & vigilia
sua perficiet opus. 29. Sic faber ferrarius sedens juxta incudem, & considerans opus ferri: Vapor ignis uret car-
nes ejus, & in calore fornacis concertatur: 30. Vox mallei innovat aurem ejus, & contra similitudinem vasis ocu- B
lus ejus: 31. Cor suum dabit in consummationem operum, & vigilia sua ornabit in perfectionem. 32. Sic figu-
lus sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam, qui in sollicitudine positus est semper propter opus
suum, & in numero est omnis operatio ejus: 33. In brachio suo formabit lutum, & ante pedes suos curvabit vir-
tutem suam: 34. Cor suum dabit ut consummet litionem, & vigilia sua mundabit fornacem. 35. Omnes hi in
manibus suis speraverunt, & unusquisque in arte sua sapiens est. 36. Sine his omnibus non ædificatur civitas. 37.
Et non inhabitabunt, nec inambulabunt, & in ecclesiam non transilient. 38. Super sellam judicis non sedebunt,
& testamentum judicii non intelligent, neque palam facient disciplinam & judicium, & in parabolis non inve-
nientur: 39. Sed creaturam ævi confirmabunt, & deprecatio illorum in operatione artis, accommodantes ani-
mam suam, & conquirentes in lege Altissimi.

CAPUT XXXIX.

Studium sapientis, ipsiusque præclara opera & nominis perpetuitas: Deus benedicendus in operibus suis, cui nihil occultum est: benedictio Dei in bonos, & ira in malos: bonis omnia in bonum cedunt, malis in malum: ad quos puniendos & cætera sunt creata.

1 SApientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, & in prophetis vacabit. 2. Narrationem virorum no-
minatorum conservabit, & in versutias parabolarum simul introibit. 3. Occulta proverbiorum exqui- A
ret, & in absconditis parabolarum conversabitur. 4. In medio magnatorum ministrabit, & in conspectu præ-
sidis apparebit. 5. In terram alienigenarum gentium pertransiet: bona enim & mala in hominibus tentabit. 6.
Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur.
7. Aperiet os suum in oratione, & pro delictis suis deprecabitur. 8. Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu
intelligentiæ replebit illum: 9. Et ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientiæ suæ, & in oratione confitebitur
Domino: 10. Et ipse diriget consilium ejus, & disciplinam, & in absconditis suis consiliabitur. 11. Ipse palàm
faciet disciplinam doctrinæ suæ, & in lege testamenti Domini gloriabitur. 12. Collaudabunt multi sapientiam
ejus, & usque in sæculum non delebitur. 13. Non recedet memoria ejus, & nomen ejus requiretur à generatione
in generationem. 14. Sapientiam ejus enarrabunt gentes, & laudem ejus enuntiabit ecclesia. 15. Si perman-
serit, nomen derelinquet plus quàm mille: & si requieverit, proderit illi. 16. Adhuc consiliabor, ut enarrem:
ut furore enim repletus sum. 17. In voce dicit: Obaudite me divini fructus, & quasi rosa plantata super rivos
aquarum fructificate. 18. Quasi Libanus odorem suavitatis habete. 19. Florete flores quasi lilium, & date
odorem, & frondete in gratiam, & collaudate canticum, & benedicite Dominum in operibus suis. 20. Date nomi-
ni ejus magnificentiam, & confitemini illi in voce labiorum vestrorum, & in canticis labiorum, & citharis, & sic
Gen.1.d.31. in [illegible] in confessione: 21. Opera Domini universa bona valdè. 22. In verbo ejus stetit aqua sicut congeries: &
Marc.7.d.37. in salute [illegible] oris illius sicut exceptoria aquarum: 23. Quoniam in præcepto ipsius placor fit, & non est minoratio
Gen 8.a.3. lo usque in [illegible] 24. Opera omnis carnis coram illo, & non est quidam absconditum ab oculis ejus. 25. A sæcu-
quid est istud? om[illegible] respicit, & nihil est mirabile in conspectu ejus. 26. Non est dicere: Quid est hoc, aut
enim in tempore suo quærentur. 27. Benedictio illius quasi fluvius inundavit. 28.
Gen.7.d.21. Quomodo cataclysmu[illegible] aridam inebriavit; sic ira ipsius gentes, quæ non exquisierunt eum, hereditabit.

29. Quo-

29. Quomodo convertit aquas in ſiccitatem, & ſiccata eſt terra: & viæ illius viis illorum directæ ſunt: ſic pecca-
toribus offenſiones in ira eius. 30. Bona bonis creata ſunt ab initio, ſic nequiſſimis bona & mala. 31. Ini- Exod 14.c.21
tium neceſſariæ rei vitæ hominum, aqua ignis, & ferrum, ſal, lac, & panis ſimilagineus, & mel, & bo- Sup.29.d.28.
trus uvæ, & oleum, & veſtimentum. 32. Hæc omnia ſanctis in bona, ſic & impiis & peccatoribus in mala
convertentur. 33. Sunt ſpiritus, qui ad vindictam creati ſunt, & in furore ſuo confirmaverunt tormenta ſua:
34. In tempore conſummationis effundent virtutem: & furorem ejus, qui fecit illos, placabunt. 35. Ignis,
B grando, fames, & mors, omnia hæc ad vindictam creata ſunt; 36. Beſtiarum dentes, & ſcorpii, & ſer-
pentes, & rhomphæa vindicans in exterminium impios. 37. In mandatis eius epulabuntur, & ſuper terram
in neceſſitatem præparabuntur, & in temporibus ſuis non præterient verbum. 38. Propterea ab initio confir- Gen.1.d.31.
matus ſum, & conſiliatus ſum, & cogitavi, & ſcripta dimiſi. 39. Omnia opera Domini bona, & omne opus Marc.7.d.37.
hora ſua ſubminiſtrabit. 40. Non eſt dicere: Hoc illo nequius eſt; omnia enim in tempore ſuo comprobabun-
tur. 41. Et nunc in omni corde & ore collaudate, & benedicite nomen Domini.

CAPUT XL.

Occupationi magnæ, jugo gravi, ac variis miſeriis homo obnoxius: omnia caduca: Iniqui cum ſuis divitiis citò delendi: laus vitæ ſibi ſufficientis: varios binarios commendat, quibus tamen alia anteponit: laus timoris Domini: fac ne indigeas, nec in alienam menſam reſpicias, à quo vir diſciplinatus & eruditus ſe ſervat.

1 OCcupatio magna creata eſt omnibus hominibus, & jugum grave ſuper filios Adam, à die exitus de ven-
tre matris eorum, uſque in diem ſepulturæ, in matrem omnium. 2. Cogitationes eorum, & timores
A cordis, adinventio expectationis, & dies finitionis: 3. A reſidente ſuper ſedem glorioſam, uſque ad humilia-
tum in terra & cinere: 4. Ab eo qui utitur hyacintho, & portat coronam, uſque ad eum qui operitur lino cru-
do: furor, zelus, tumultus, fluctuatio, & timor mortis, iracundia perſeverans, & contentio. 5. Et in
tempore refectionis in cubili ſomnus noctis immutat ſcientiam eius. 6. Modicum tamquam nihil in requie, & ab eo
in ſomnis, quaſi in die reſpectus. 7. Conturbatus eſt in viſu cordis ſui, tamquam qui evaſerit in die belli. In
tempore ſalutis ſuæ exurrexit, & admirans ad nullum timorem: 8. Cum omni carne, ab homine uſque ad Sup.39.d.35.
pecus, & ſuper peccatores ſeptuplum. 9. Ad hæc mors, ſanguis, contentio, & rhompæa, oppreſſiones, fa- 36.
mes, & contritio, & flagella: 10. Super iniquos creata ſunt hæc omnia, & propter illos factus eſt cataclyſ- Gen.7.b.10.
mus: 11. Omnia, quæ de terra ſunt, in terram convertentur & omnes aquæ in mare revertentur. 12. Omne Inf.41.b.13.
munus, & iniquitas delebitur, & fides in ſæculum ſtabit. 13. Subſtantiæ injuſtorum ſicut fluvius ſiccabuntur, Eccleſ. 8.b.7.
& ſicut tonitruum magnum in pluvia perſonabunt: 14. In aperiendo manus ſuas lætabitur: ſic prævaricatores
in conſummatione tabeſcent. 15. Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, & radices immundæ ſuper
cacumen petræ ſonant. 16. Super omnem aquam viriditas, & ad oram fluminis ante omne fœnum evelletur.
17. Gratia ſicut paradiſus in benedictionibus, & miſericordia in ſæculum permanet. 18. Vita ſibi ſufficientis
operarii condulcabitur, & in ea invenies theſaurum. 19. Filii, & ædificatio civitatis confirmabit nomen, &
B ſuper hæc mulier immaculata computabitur. 20. Vinum & muſica lætificant cor: & ſuper utraque dilectio ſa-
pientiæ. 21. Tibiæ & pſalterium ſuavem faciunt melodiam, & ſuper utraque lingua ſuavis. 22. Gratiam &
ſpeciem deſiderabit oculus tuus, & ſuper hæc virides ſationes. 23. Amicus & ſodalis in tempore convenientes,
& ſuper utroſque mulier cum viro. 24. Fratres in adjutorium in tempore tribulationis, & ſuper eos miſericor-
dia liberabit. 25. Aurum & argentum eſt conſtitutio pedum: & ſuper utrumque conſilium beneplacitum.
26. Facultates & virtutes exaltant cor, & ſuper hæc timor Domini. 27. Non eſt in timore Domini minoratio,
& non eſt in eo inquirere adjutorium. 28. Timor Domini ſicut paradiſus benedictionis, & ſuper omnem glo-
riam operuerunt illum. 29. Fili in tempore vitæ tuæ ne indigeas: melius eſt enim mori, quàm indigere,
30. Vir reſpiciens in menſam alienam, non eſt vita ejus in cogitatione victus, alit enim animam ſuam cibis alie-
nis. 31. Vir autem diſciplinatus & eruditus cuſtodiet ſe. 32. In ore imprudentis condulcabitur inopia, & in
ventre eius ignis ardebit.

CAPUT XLI.

Memoria mortis cui eſt amara, & cui non: mortem non metuas, ſed præteritorum & futurorum memento, contentus divina diſpoſitione circa te: maledictio manens impios: cura boni nominis: ſapientia & theſaurus abſconditi inutiles: qualiter ſit de peccatis erubeſcendum: ne faciem avertas à proximo, nec reſpicias mulierem alterius, neque improperes poſt datum.

A 1 O Mors quàm amara eſt memoria tua, homini pacem habenti in ſubſtantiis ſuis; 2. Viro quieto, & cujus
viæ directæ ſunt in omnibus, & adhuc valenti accipere cibum! 3. O mors, bonum eſt judicium tuum
homini indigenti, & qui minoratur viribus, 4. Defecto ætate, & cui de omnibus cura eſt, & incredibili, qui
perdit patientiam! 5. Noli metuere judicium mortis. Memento quæ ante te fuerunt, & quæ ſuperventura
ſunt tibi: hoc iudicium à Domino omni carni. 6. Et quid ſuperveniet tibi in beneplacito Altiſſimi? ſive de-
cem, ſive centum, ſive mille anni. 7. Non eſt enim in inferno accuſatio vitæ. 8. Filii abominationum fiunt
filii peccatorum, & qui converſantur ſecus domos impiorum. 9. Filiorum peccatorum periet hereditas, &
cum ſemine illorum aſſiduitas opprobrii. 10. De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum ſunt in
opprobrio. 11. Væ vobis viri impii, qui dereliquiſtis legem Domini Altiſſimi. 12. Et ſi nati fueritis, in ma-
ledictione naſcemini: & ſi mortui fueritis, in maledictione erit pars veſtra. 13. Omnia, quæ de terra ſunt, in
terram convertentur; ſic impii à maledicto in perditionem. 14. Luctus hominum in corpore ipſorum, nomen Sup.40.b.11.
autem impiorum delebitur. 15. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille
theſauri pretioſi & magni. 16. Bonæ vitæ numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in ævum.
17. Diſciplinam in pace conſervate filii. ſapientia enim abſcondita, & theſaurus inviſus, quæ utilitas in utriſque? Sup.20.d.32.

18. Melior est homo qui abscondit stultitiam suam, quàm homo qui abscondit sapientia suam. 19. Verumtamen reveremini in his, quæ procedunt de ore meo. 20. Non est enim bonum omnem reverentiam observare: & non omnia omnibus benè placent in fide. 21. Erubescite à patre & à matre de fornicatione: & à præsidente & à potente de mendacio: 22. A principe & à judice de delicto: à synagoga & plebe de iniquitate: 23. A socio & amico de iniustitia: & de loco in quo habitas. 24. De furto, de veritate Dei, & testamento: de discubitu in panibus, & ab obfuscatione dati & accepti 25. A salutantibus de silentio: à respectu mulieris fornicariæ: & ab aversione vultus cognati. 26. Ne avertas faciem à proximo tuo, & ab auferendo partem & non restituendo. 27. Ne respicias mulierem alieni viri, & ne scruteris ancillam eius, neque steteris ad lectum eius. 28. Ab amicis de sermonibus improperii: & cùm dederis, ne improperes.

B

Matt. 5. d. 28.

CAPUT XLII.

Secretum non revelandum: à respectu personarum & aliis plerisque vitiis hic enumeratis abstinendum: datum & acceptum scribendum: de solicita custodia filiæ; & super luxuriosam firmanda custodia: commorari mulieri periculosum: melior est autem iniquitas viri quàm mulier benè faciens: opera Domini, qui omnia videt etiam occulta cordium, sunt perfecta & desiderabilia.

Lev. 19. c. 15. Deut. 1. c. 17. 16. d. 19. Prov. 24. c. 23 Iac. 1. a. 1.

1 NOn duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi, & eris verè sine confusione, & invenies gratiam in conspectu omnium hominum: ne pro his omnibus confundaris, & ne accipias personam ut delinquas. 2. De lege Altissimi, & testamento, & de judicio justificare impium. 3. De verbo sociorum & viatorum, & de datione hereditatis amicorum, 4. De æqualitate stateræ & ponderum, de acquisitione multorum & paucorum, 5. De corruptione emptionis & negotiatorum, & de multa disciplina filiorum, & servo pessimo latus sanguinare. 6. Super mulierem nequam bonum est signum. 7. Ubi manus multæ sunt, claude, & quodcumque trades, numera, & appende: datum verò, & acceptum omne describe. 8. De disciplina insensati & fatui, & de senioribus, qui judicantur ab adolescentibus: & eris eruditus in omnibus, & probabilis in conspectu omnium vivorum. 9. Filia patris abscondita est vigilia, & solicitudo ejus aufert somnum, ne fortè in adolescentia sua adulta efficiatur, & cum viro commorata odibilis fiat: 10. Nequando polluatur in virginitate sua, & in paternis suis gravida inveniatur: ne fortè cum viro commorata transgrediatur, aut certè sterilis efficiatur. 11. Super filiam luxuriosam confirma custodiam: ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis, à detractione in civitate, & objectione plebis, & confundat te in multitudine populi. 12. Omni homini noli intendere in specie: & in medio mulierum noli commorari: 13. De vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri. 14. Melior est enim iniquitas viri, quàm mulier benefaciens, & mulier confundens in opprobrium. 15. Memor ero igitur operum Domini, & quæ vidi annunciabo. In sermonibus Domini opera ejus. 16. Sol illuminans per omnia respexit, & gloria Domini plenum est opus ejus. 17. Nonne Dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, quæ confirmavit Dominus omnipotens stabiliri in gloria sua? 18. Abyssum, & cor hominum investigavit: & in astutia eorum excogitavit. 19. Cognovit enim Dominus omnem scientiam, & inspexit in signum ævi, annuntians quæ præterierunt, & quæ superventura sunt, revelans vestigia occultorum. 20. Non præterit illum omnis cogitatus, & non abscondit se ab eo ullus sermo. 21. Magnalia sapientiæ suæ decoravit: qui est ante sæculum & usque in sæculum, neque adjectum est, 22. Neque minuitur, & non eget alicujus consilio. 23. Quàm desiderabilia omnia opera ejus, & tamquam scintilla, quæ est considerare! 24. Omnia hæc vivunt, & manent in sæculum, & in omni necessitate omnia obaudiunt ei. 25. Omnia duplicia, unum contra unum, & non fecit quidquam deesse. 26. Uniuscujusque confirmavit bona. Et quis satiabitur videns gloriam ejus?

A

Gen. 9. b. 13.

B

CAPUT XLIII.

Eminentia Creatoris relucet in cælorum ornatu & pulchritudine: nempe in cælo, luna, stellis, iride, nive, grandine, nubibus, tonitru, gelu ab aquilone, pruina, & mari, in quo sunt plurima genera belluarum: denique nemo ad Deum laudandum sufficit.

1 ALtitudinis firmamentum pulchritudo ejus est, species cæli in visione gloriæ. 2. Sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile opus Excelsi. 3. In meridiano exurit terram, & in conspectu ardoris ejus quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris: 4. Tripliciter sol exurens montes, radios igneos exsufflans, & refulgens radiis suis obcæcat oculos. 5. Magnus Dominus qui fecit illum, & in sermonibus ejus festinavit iter. 6. Et luna in omnibus in tempore suo, ostensio temporis, & signum ævi. 7. A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione. 8. Mensis secundum nomen ejus est, crescens mirabiliter in consummatione. 9. Vas castrorum in excelsis, in firmamento cæli resplendens gloriosè. 10. Species cæli gloria stellarum, mundum illuminans in excelsis Dominus. 11. In verbis sancti stabunt ad judicium, & non deficient in vigiliis suis. 12. Vide arcum & benedic eum qui fecit illum: valdè speciosus est in splendore suo. 13. Gyravit cælum in circuitu gloriæ suæ, manus Excelsi aperuerunt illum. 14. Imperio suo acceleravit nivem, & accelerat coruscationes emittere iudicii sui. 15. Propterea aperti sunt thesauri, & evolaverunt nebulæ sicut aves. 16. In magnitudine sua posuit nubes, & confracti sunt lapides grandinis. 17. In conspectu eius commovebuntur montes & in voluntate eius aspirabit Notus. 18. Vox tonitrui eius verberabit terram, tempestas aquilonis & congregatio spiritus: 19. Et sicut avis deponens ad sedendum, aspergit nivem, & sicut locusta demergens descensus eius. 20. Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus, & super imbrem eius expavescet cor. 21. Gelu sicut salem effundet super terram: & dum gelaverit, fiet tamquam cacumina tribuli. 22. Frigidus ventus aquilo flavit, & gelavit crystallus ab aqua, super omnem congregationem aquarum requiescit, & sicut lorica induet se aquis. 23. Et devorabit montes, & exuret desertum, & extinguet viride, sicut igne. 24. Medicina omnium in festinatione nebulæ: & ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum. 25. In sermone eius siluit ventus, & cogitatione sua placavit abyssum, & plantavit in illa Dominus insulas. 26. Qui navigant mare, enarrent pericula eius: & audientes

A

tes auribus nostris admirabimur. 27. Illic præclara opera, & mirabilia; varia bestiarum genera, & omnium pe-
corum, & creatura belluarum. 28. Propter ipsum confirmatus est itineris finis, & in sermone ejus composita sunt
omnia. 29. Multa dicemus, & deficiemus in verbis: consummatio autem sermonum, ipse est in omnibus. 30.
B Gloriantes ad quid valebimus? ipse enim omnipotens super omnia opera sua. 31. Terribilis Dominus, & ma-
gnus vehementer, & mirabilis potentia ipsius. 32. Glorificantes Dominum quantumcumque potueritis, super-
valebit enim adhuc, & admirabilis magnificentia ejus. 33. Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum
potestis: major enim est omni laude. 34. Exaltantes eum replemini virtute. ne laboretis: non enim compre-
hendetis. 35. Quis videbit eum, & enarrabit? & quis magnificabit eum sicut est ab initio? 36. Multa abscon-
dita sunt majora his: pauca enim vidimus operum ejus. 37. Omnia autem Dominus fecit, & piè agentibus de- Psal. 103.a.2.
dit sapientiam.

CAPVT XLIV.

Laus priorum patrum ac seminis eorum: primùm in genere, deinde nominatim laudantur Enoch, Noë, Abraham, cui facta sunt promissiones, Isaac, & Jacob.

A 1 LAudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua. 2. Multam gloriam fecit Dominus magni-
ficentia sua à sæculo. 3. Dominantes in potestatibus suis, homines magni virtute, & prudentia sua præ-
diti, nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum, 4. Et imperantes in præsenti populo, & virtute pru-
dentiæ populis sanctissima verba. 5. In peritia sua requirentes modos musicos, & narrantes carmina scriptura-
rum. 6. Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes: pacificantes in domibus suis. 7. Omnes
isti in generationibus gentis suæ gloriam adepti sunt, & in diebus suis habentur in laudibus. 8. Qui de illis nati
sunt, reliquerunt nomen narrandi laudes eorum: 9. Et sunt quorum non est memoria: perierunt quasi qui non
fuerint: & nati sunt, quasi non nati, & filii ipsorum cum ipsis. 10. Sed illi viri misericordiæ sunt, quorum
pietates non defuerunt: 11. Cum semine eorum permanent bona, 12. Hereditas sancta nepotes eorum, & in te-
stamentis stetit semen eorum: 13. Et filii eorum propter illos usque in æternum manent: semen eorum & gloria
eorum non derelinquetur. 14. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum vivit in generationem &
generationem. 15. Sapientiam ipsorum narrent populi, & laudem eorum nuntiet ecclesia. 16. Henoch placuit Gen.5.c.24.
Deo, & translatus est in paradisum, ut det gentibus pœnitentiam. 17. Noë inventus est perfectus, justus. & in Heb. 11.a.5.
tempore iracundiæ factus est reconciliatio. 18. Ideò dimissum est reliquum terræ, cùm factum est diluvium. 19. Gen. 9.b.9.
Testamenta sæculi posita sunt apud illum, ne deleri possit diluvio omnis caro. 20. Abraham magnus pater mul- Gen 6.c.14.7.
titudinis gentium, & non est inventus similis illi in gloria: qui conservavit legem Excelsi, & fuit in testamento a.1.
cum illo. 21. In carne ejus stare fecit testamentum, & in tentatione inventus est fidelis. 22. Ideò jurejurando de- Heb. 11.11.
dit illi gloriam in gente sua, crescere illum quasi terræ cumulum, 23. Et ut stellas exaltare semen ejus, & here- b.7.
B ditare illos à mari usque ad mare, & à flumine usque ad terminos terræ. 24. Et in Isaac eodem modo fecit pro- Gen. 12.a.2. 15.b.5 17.a.4.
pter Abraham patrem ejus. 25. Benedictionem omnium Gentium dedit illi Dominus, & testamentum confirma- Gen.17.b.10.
vit super caput Jacob. 26. Agnovit eum in benedictionibus suis, & dedit illi hereditatem, & divisit illi par- Gal.3.a.6.
tem in tribubus duodecim. 27. Et conservavit illi homines misericordiæ, invenientes gratiam in oculis omnis carnis. Gen.2.1 a.1.

CAPVT XLV.

De Laudibus Moysi, Aaron, & Phinees: de congregatione Core interempta.

A 1 DIlectus Deo & hominibus Moyses: cujus memoria in benedictione est. 2. Similem illum fecit in gloria san-
ctorum, & magnificavit eum in timore inimicorum, & in verbis suis monstra placavit. 3. Glorificavit Exod.11.a.3.
illum in conspectu regum, & jussit illi coram populo suo, & ostendit illi gloriam suam. 4. In fide & lenitate ipsius Exod. 6.7.8.
sanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne. 5. Audivit enim eum, & vocem ipsius, & induxit illum in nu- Num.12.a.3.
bem. 6. Et dedit illi coram præcepta, & legem vitæ & disciplinæ, docere Jacob testamentum suum, & judicia b.7.
sua Israel. 7. Excelsum fecit Aaron fratrem ejus, & similem sibi de tribu Levi: 8. Statuit ei testamentum æter- Heb.3.a.2.
num, & dedit illi sacerdotium gentis: & beatificavit illum in gloria, 9. Et circumcinxit eum zona gloriæ, & b.5.
induit eum stolam gloriæ, & coronavit eum in vasis virtutis. 10. Circumpedes, & femoralia, & humerale po-
suit ei, & cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis in gyro, 11. Dare sonitum in incessu suo, auditum facere so- Exo.28.f.35.
nitum in templo, in memoriam filiis gentis suæ. 12. Stolam sanctam, auro, & hyacintho, & purpura, opus
textile, viri sapientis, judicio & veritate præditi: 13. Torto cocco opus artificis, gemmis pretiosis figuratis in ligatura
auri, & opere lapidarii sculptis in memoriam secundùm numerum tribuum Israel. 14. Corona aurea super mi-
tram ejus expressa signo sanctitatis, & gloria honoris: opus virtutis & desideria oculorum ornata. 15. Sic pul-
chra ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem. 16. Non est indutus illa alienigena aliquis, sed tantùm fi-
lii ipsius soli, & nepotes ejus per omne tempus. 17. Sacrificia ipsius consumpta sunt igne quotidie. 18. Com- Lev. 8 b.12.
plevit Moyses manus ejus, & unxit illum oleo sancto. 19. Factum est illi in testamentum æternum, & semini ejus
sicut dies cæli, fungi sacerdotio, & habere laudem, & glorificare populum suum in nomine ejus. 20. Ipsum ele-
git ab omni vivente, offerre sacrificium Deo, incensum, & bonum odorem, in memoriam placare pro populo
suo: 21. Et dedit illi in præceptis suis potestatem, in testamentis judiciorum, docere Jacob testimonia, & in
B lege sua lucem dare Israel. 22. Quia contra illum steterunt alieni, & propter invidiam circumdederunt illum ho- Num.16.a.1.3
mines in deserto, qui erant cum Datham & Abiron, & congregatio Core in iracundia. 23. Vidit Dominus Deus,
& non placuit illi, & consumpti sunt in impetu iracundiæ. 24. Fecit illis monstra, & consumpsit illos in flam-
ma ignis. 25. Et addidit Aaron gloriam, & dedit illi hereditatem, & primitias frugum terræ divisit illi. 26.
Panem ipsis in primis paravit in satietatem: nam & sacrificia Domini edent, quæ dedit illi & semini ejus. 27.
Cæterùm in terra gentes non hereditabit, & pars non est illi in gente: ipse est enim pars ejus, & hereditas. 28. Num.25.b.7.
Phinees filius Eleazari tertius in gloria est, imitando eum in timore Domini: 29. Et stare in reverentia gentis: 1.Mac.2.c.6
in bonitate & alacritate animæ suæ placuit Deo pro Israel. 30. Ideò statuit illi testamentum pacis, principem f.53.
sanctorum & gentis suæ, ut sit illi & semini ejus sacerdotii dignitas in æternum. 31. Et testamentum David regi
filio

filio Jessæ de tribu Juda, hereditas ipsi & semini ejus, ut daret sapientiam in cor nostrum judicare gentem suam
in justitia, ne abolerentur bona ipsorum, & gloriam ipsorum in gentem eorum æternam fecit.

CAPUT XLVI.

Laudes Josue, Caleb, & Samuelis.

1 FOrtis in bello Jesus Nave, successor Moysi in prophetis, qui fuit magnus secundùm nomen suum, 2. Ma- A
ximus in salutem electorum Dei, expugnare insurgentes hostes, ut consequeretur hereditatem Israel. 3.
Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas, & jactando contra civitates rhomphæas? 4. Quis ante illum
Jos. 10. c. 14. sic restitit? Nam hostes ipse Dominus perduxit. 5. An non iracundia ejus impeditus est sol, & una dies facta est
quasi duo? 6. Invocavit Altissimum potentem in oppugnando inimicos undique, & audivit illum magnus &
sanctus Deus in saxis grandinis virtutis valdè fortis. 7. Impetum fecit contra gentem hostilem, & in descensu
perdidit contrarios, 8. Ut cognoscant gentes potentiam ejus, quia contra Deum pugnare non est facile. Et se-
Nmu. 14. a. 6. cutus est à tergo potentis: 9. Et in diebus Moysi misericordiam fecit ipse, & Caleb filius Jephone, stare contra ho-
stem, & prohibere gentem à peccatis, & perfringere murmur malitiæ. 10. Et ipsi duo constituti, à periculo
liberati sunt à numero sexcentorum millium peditum, inducere illos in hereditatem, in terram quæ manat lac &
mel. 11. Et dedit Dominus ipsi Caleb fortitudinem, & usque in senectutem permansit illi virtus, ut ascenderet
in excelsum terræ locum, & semen ipsius obtinuit hereditatem: 12. Ut viderent omnes filii Israel, quia bonum
est obsequi sancto Deo. 13. Et judices singuli suo nomine, quorum non est corruptum cor: qui non aversi sunt
à Domino, 14. Ut sit memoria illorum in benedictione, & ossa eorum pullulent de loco suo, 15. Et nomen eo-
rum permaneat in æternum, permanens ad filios illorum, sanctorum virorum gloria. 16. Dilectus à Domino Deo
suo Samuel propheta Domini, renovavit imperium, & unxit principes in gente sua. 17. In lege Domini congre- B
gationem judicavit, & vidit Deus Jacob, & in fide sua probatus est propheta, 18. Et cognitus est in verbis suis
fidelis, quia vidit Deum lucis: 19. Et invocavit Dominum omnipotentem, in oppugnando hostes circumstan-
tes undique, in oblatione agni inviolati. 20. Et intonuit de cælo Dominus, & in sonitu magno auditam fecit vo-
cem suam, 21. Et contrivit principes Tyriorum, & omnes duces Philisthiim: 22. Et ante tempus finis vitæ suæ
& sæculi, testimonium præbuit in conspectu Domini, & Christi; pecunias & usque ad calceamenta ab omni car-
ne non accepit, & non accusavit illum homo. 23. Et post hoc dormivit, & notum fecit regi, & ostendit illi fi-
nem vitæ suæ, & exaltavit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem gentis.

CAPUT XLVII.

Laudes Nathan, Davidis, & Salomonis.

2. Reg. 12. a. 1. 1 POst hæc surrexit Nathan propheta in diebus David. 2. Et quasi adeps separatus à carne, sic David à filiis A
1. Reg. 17. c. Israel. 3. Cum leonibus lusit quasi cum agnis: & in ursis similiter fecit sicut in agnis ovium, in juventute
34. sua. 4. Numquid non occidit gigantem, & abstulit opprobrium de gente? 5. In tollendo manum, saxo fundæ
1. Reg. 17. g. dejecit exultationem Goliæ: 6. Nam invocavit Dominum omnipotentem, & dedit in dextera ejus tollere homi-
49 nem fortem in bello, & exaltare cornu gentis suæ. 7. Sic in decem millibus glorificavit eum, & laudavit eum in
1. Reg. 18. b. 7. benedictionibus Domini, in offerendo illi coronam gloriæ: 8. Contrivit enim inimicos undique, & extirpavit
Philisthiim contrarios usque in hodiernum diem: contrivit cornu ipsorum usque in æternum. 9. In omni opere
dedit confessionem Sancto, & excelso in verbo gloriæ. 10. De omni corde suo laudavit Dominum, & dilexit
Deum, qui fecit illum: & dedit illi contra inimicos potentiam: 11. Et stare fecit cantores contra altare, & in sono eo-
rum dulces fecit modos. 12. Et dedit in celebrationibus decus, & ornavit tempora usque ad consummationem vi-
1. Reg 12. c. 10. tæ, ut laudarent nomen sanctum Domini, & amplificarent manè Dei sanctitatem. 13. Dominus purgavit pecca-
ta ipsius, & exaltavit in æternum cornu ejus: & dedit illi testamentum regni, & sedem gloriæ in Israel. 14. Post
3. Reg. 3. a. 1. ipsum surrexit filius sensatus: & propter illum dejecit omnem potentiam inimicorum. 15. Salomon imperavit in
diebus pacis, cui subjecit Deus omnes hostes, ut conderet domum in nomine suo, & pararet sanctitatem in sem-
piternum: quemadmodum eruditus es in juventute tua, 16. Et impletus es, quasi flumen, sapientia, & terram re-
texit anima tua. 17. Et replesti in comparationibus ænigmata: ad insulas longè divulgatum est nomen tuum, & dile-
3 Reg 4. d. 31. ctus es in pace tua. 18. In cantilenis, & proverbiis, & comparationibus, & interpretationibus, miratæ sunt
terræ, 19. Et in nomine Domini Dei, cui est cognomen, Deus Israel. 20. Collegisti quasi aurichalcum aurum,
3. Reg. 10. d. & ut plumbum complesti argentum, 21. Et inclinasti femora tua mulieribus: potestatem habuisti in corpore tuo, B
27. 22. Dedisti maculam in gloria tua, & profanasti semen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos, & incitari
3 Reg. 12. d. 16. stultitiam tuam, 23. Ut faceres imperium bipartitum, & ex Ephraim imperare imperium durum. 24. Deus au-
tem non derelinquet misericordiam suam, & non corrumpet nec delebit opera sua, neque perdet à stirpe nepo-
tes electi sui: & semen ejus qui diligit Dominum, non corrumpet. 25. Dedit autem reliquum Jacob, & David
de ipsa stirpe. 26 Et finem habuit Salomon cum patribus suis. 27. Et dereliquit post se de semine suo, gentis
stultitiam, 28. Et imminutum à prudentia, Roboam, qui avertit gentem consilio suo; 29. Et Jeroboam filium
3. Reg. 12. g. Nabat, qui peccare fecit Israel, & dedit viam peccandi Ephraim, & plurima redundaverunt peccata ipsorum.
28. 30. Valdè averterunt illos à terra sua. 31. Et quæsivit omnes nequitias, usque dum perveniret ad illos defensio,
& ab omnibus peccatis liberavit eos.

CAPUT XLVIII.

Laudes Eliæ, Elisei, Ezechiæ, & Isaiæ, quorum oratione Deus liberavit Israel ab exercitu Sennacherib.

3 Reg. 17. a. 1. 1 ET surrexit Elias propheta, quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat. 2. Qui induxit in illos fa- A
mem, & irritantes illum invidia sua pauci facti sunt, non enim poterant sustinere præcepta Domini.
3. Ver-

3. Verbo Domini continuit cælum, & dejecit de cælo ignem ter. 4. Sic amplificatus est Elias in mirabilibus suis. 3.Reg.18 a 1.
Et quis potest similiter sic gloriari tibi? 5. Qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo Domini Dei. 4.Reg.1.c.10.
6. Qui dejecisti reges ad perniciem, & confregisti facilè potentiam ipsorum, & gloriosos de lecto suo. 7. Qui au- 12.
dis in Sina judicium, & in Horeb judicia defensionis. 8. Qui ungis reges ad pœnitentiam, & prophetas facis suc- 3.Reg. 17.d.
cessores post te. 9. Qui receptus es in turbine ignis, in curru equorum igneorum. 10. Qui scriptus es in judiciis 22.
temporum lenire iracundiam Domini; conciliare cor patris ad filium, & restituere tribus Jacob. 11. Beati sunt, 4 Reg 2.b.11.
qui te viderunt, & in amicitia tua decorati sunt. 12. Nam nos vita vivimus tantùm, post mortem autem non Malac 4.b 6.
erit tale nomen nostrum. 13. Elias quidem in turbine tectus est, & in Eliseo completus est spiritus ejus: in die- 4.Reg 2.b.1.
bus suis non pertimuit principem, & potentia nemo vicit illum. 14. Nec superavit illum verbum aliquod, & 4.Reg.13.d.
mortuum prophetavit corpus ejus. 15. In vita sua fecit monstra, & in morte mirabilia operatus est. 16. In om- 21.
nibus istis non pœnituit populus, & non recesserunt à peccatis suis, usque dum ejecti sunt de terra sua, & disper-
si sunt in omnem terram: 17. Et relicta est gens perpauca, & princeps in domo David. 18. Quidam ipsorum fe-
cerunt quod placeret Deo: alii autem multa commiserunt peccata. 19. Ezechias munivit civitatem suam, & in-
duxit in medium ipsius aquam, & fodit ferro rupem, & ædificavit ad aquam puteum. 20. In diebus ipsius ascen- 4.Reg. 18.e.
dit Sennacherib, & misit Rabsacen, & sustulit manum suam contra illos, & extulit manum suam in Sion, & su- 13.
B perbus factus est potentia sua. 21. Tunc mota sunt corda, & manus ipsorum. & doluerunt quasi parturientes 4.Reg.19.g.
mulieres. 22. Et invocaverunt Dominum misericordem, & expandentes manus suas, extulerunt ad cælum: & 35.
sanctus Dominus Deus audivit citò vocem ipsorum. 23. Non est commemoratus peccatorum illorum, neque de- Tob. 1.d.21.
dit illos inimicis suis, sed purgavit eos in manu Isaiæ sancti prophetæ. 24. Dejecit castra Assyriorum, & contri- Isai. 37.g.36.
vit illos Angelus Domini. 25. Nam fecit Ezechias quod placuit Deo, & fortiter ivit in via David patris sui, quam 1.M.ch.7 f.
mandavit illi Isaias propheta magnus, & fidelis in conspectu Dei. 26. In diebus ipsius retrò rediit Sol, & addi- 41.
dit regi vitam. 27. Spiritu magno vidit ultima, & consolatus est lugentes in Sion. Usque in sempiternum. 28. 2.Mach. 8.e. 19.
Ostendit futura, & abscondita antequam evenirent. 4.Reg.20.b.? Isa. 38.b.8.

CAPUT XLIX.

De Josia, & quòd omnes reges Juda, præter David, Ezechiam, & Josiam, fuerunt peccatores: de Jeremia, Ezechiele, & Zorobabel, Jesu filio Josedec, Nehemia, Enoch, Joseph, Seth, & Sem.

A 1 MEmoria Josiæ in compositionem odoris facta opus pigmentarii. 2. In omni ore quasi mel indulcabitur 4 Reg.22.a.1.
ejus memoria, & ut musica in convivio vini. 3. Ipse est directus divinitus in pœnitentiam gentis & tu-
lit abominationes impietatis. 4. Et gubernavit ad Dominum cor ipsius, & in diebus peccatorum corroboravit
pietatem. 5. Præter David, & Ezechiam, & Josiam, omnes peccatum commiserunt: 6. Nam reliquerunt le- 4.Reg.25.b.9.
gem Altissimi reges Juda, & contempserunt timorem Dei. 7. Dederunt enim regnum suum aliis, & gloriam suam Ezec. 1.b.4.
alienigenæ genti. 8. Incenderunt electam sanctitatis civitatem, & desertas fecerunt vias ipsius in manu Jeremiæ.
9. Nam malè tractaverunt illum, qui à ventre matris consecratus est propheta, evertere, & eruere, & perdere,
& iterùm ædificare, & renovare. 10. Ezechiel qui vidit conspectum gloriæ, quam ostendit illi in curru Cheru- 1.Esd 3.a.2.
bim. 11. Nam commemoratus est inimicorum in imbre, benefacere illis qui ostenderunt rectas vias. 12. Et Agg.1.a.1.d.
duodecim prophetarum ossa pullulent de loco suo: nam corroboraverunt Jacob, & redemerunt se in fide virtutis. 14 2.a 3.5.d.
13. Quomodo amplificemus Zorobabel? nam & ipse quasi signum in dextera manu; 14. Sic & Jesum filium Jose- 22.24.
dec? qui in diebus suis ædificaverunt domum, & exaltaverunt templum sanctum Domino, paratum in gloriam Zac.3.a.1.
sempiternam. 15. Et Nehemias in memoriam multi temporis, qui erexit nobis muros eversos, & stare fecit por- Gen 41.e.40.
tas & seras, qui erexit domos nostras. 16. Nemo natus est in terra qualis Henoch: nam & ipse receptus est à ter- 42.a.3 45.b.5 50.d 20.
ra. 17. Neque ut Joseph, qui natus est homo, princeps fratrum, firmamentum gentis, rector fratrum, stabi- Gen.4.d.25.
limentum populi. 18. Et ossa ipsius visitata sunt, & post mortem prophetaverunt. 19. Seth & Sem apud homi- Gen.5.d.31.
nes gloriam adepti sunt; & super omnem animam in origine Adam.

CAPUT L.

Simonis Pontificis filii Oniæ præconia narrantur celeberrima: duæ gentes odio habitæ, & tertia stulta: de Jesu filio Sirach hujus libri auctore.

A 1 SImon Oniæ filius, Sacerdos magnus, qui in vita sua suffulsit domum, & in diebus suis corroboravit tem-
plum. 2. Templi etiam altitudo ab ipso fundata est, duplex ædificatio & excelsi parietes templi. 3. In die- 1.Mac.12.b 7.
bus ipsius emanaverunt putei aquarum, & quasi mare adimpleti sunt supra modum. 4. Qui curavit gentem suam 2 Mac.3.a.4.
& liberavit eam à perditione. 5. Qui prævaluit amplificare civitatem, qui adeptus est gloriam in conversatione
gentis: & ingressum domus & atrii amplificavit. 6. Quasi stellam matutina in medio nebulæ, & quasi luna plena
in diebus suis lucet. 7. Et quasi sol refulgens, sic ille effulsit in templo Dei. 8. Quasi arcus refulgens inter nebu-
las gloriæ, & quasi flos rosarum in diebus vernis, & quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ, & quasi thus redolens
in diebus æstatis. 9. Quasi ignis effulgens, & thus ardens in igne. 10. Quasi vas auri solidum, ornatum omni
lapide pretioso. 11. Quasi oliva pullulans, & cypressus in altitudinem se extollens, in accipiendo ipsum stolam
gloriæ, & vestiri eum in consummationem virtutis. 12. In ascensu altaris sancti, gloriam dedit sanctitatis mi-
ctum. 13. In accipiendo autem partes de manu sacerdotum, & ipse stans juxta aram. Et circa illum corona fra-
trum: quasi plantatio cedri in monte Libano, 14. Sic circa illum steterunt quasi rami palmæ, & omnes filii Aa-
ron in gloria sua. 15. Oblatio autem Domini in manibus ipsorum, coram omni synagoga Israel. & consummatione
fungens in ara, amplificare oblationem excelsi regis. Porrexit manum suam in libatione, & libavit de sanguine
uvæ. 17. Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelso principi. 18. Tunc exclamaverunt fi-
lii Aaron, in tubis productilibus sonuerunt, & auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram Deo.

19. Tunc

19. Tunc omnis populus simul properaverunt, & ceciderunt in faciem super terram, adorare Dominum Deum
suum, & dare preces omnipotenti Deo excelso. 20. Et amplificaverunt psallentes in vocibus suis, & in magna
domo auctus est sonus suavitatis plenus. 21. Et rogavit populus Dominum excelsum in prece, usquedum perfe-
ctus est honor Domini, & munus suum perfecerunt. 22. Tunc descendens, manus suas extulit in omnem congre-
gationem filiorum Israel dare gloriam Deo à labiis suis, & in nomine ipsius gloriari: 23. Et iteravit orationem
suam, volens ostendere virtutem Dei. 24. Et nunc orate Deum omnium, qui magna facit in omni terra, qui B
auxit dies nostros à ventris matris nostræ, & fecit nobiscum secundùm suam misericordiam: 25. Det nobis ju-
cunditatem cordis, & fieri pacem in diebus nostris in Israel per dies sempiternos. 26. Credere Israel nobiscum
esse Dei misericordiam, ut liberet nos in diebus suis. 27. Duas gentes odit anima mea: tertia autem non est gens,
quam oderim: 28. Qui sedent in monte Seir, & Philisthiim, & stultus populus qui habitat in Sichimis. 29. Do-
ctrinam sapientiæ & disciplinæ scripsit in codice isto Iesus filius Sirach Ierosolymita, qui renovavit sapientiam de
corde suo. 30. Beatus, qui in istis versatur bonis: qui ponit illa in corde suo, sapiens erit semper. 31. Si enim
hæc fecerit, ad omnia valebit: quia lux Dei, vestigium ejus est.

CAPUT LI.

Dei laus, exaltatio, & gratiarum actio.

1 ORatio Iesu filii Sirach; Confitebor tibi Domine rex, & collaudabo te Deum salvatorem meum. 2. Con-
fitebor nomini tuo; quoniam adiutor & protector factus est mihi, 3. Et liberasti corpus meum à per- A
ditione, à laqueo linguæ iniquæ, & à labiis operantium mendacium, & in conspectu astantium factus es mihi
adiutor. 4. Et liberasti me secundùm multitudinem misericordiæ nominis tui à rugientibus præparatis ad escam
5. De manibus quærentium animam meam, & de portis tribulationum quæ circumdederunt me. 6. A pressura
flammæ quæ circumdedit me, & in medio ignis non sum æstuatus: 7. De altitudine ventris inferi, & à lingua
coinquinata, & à verbo mendacii, à rege iniquo, & lingua iniusta: 8. Laudabit usque ad mortem anima mea
Dominum, 9. Et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum. 10. Circumdederunt me undique, & non
erat qui adiuvaret. Respiciens eram ad adjutorium hominum, & non erat. 11. Memoratus sum misericordiæ
tuæ Domine, & operationis tuæ, quæ à sæculo sunt: 12. Quoniam eruis sustinentes te Domine, & liberas eos
de manibus gentium. 13. Exaltasti super terram habitationem meam, & pro morte defluente deprecatus sum
14. Invocavi Dominum patrem Domini mei, ut non derelinquat me in die tribulationis meæ, & in tempore
superborum sine adiutorio. 15. Laudabo nomen tuum assiduè, & collaudabo illud in confessione, & exaudita
est oratio mea. 16. Et liberasti me de perditione, & eripuisti me de tempore iniquo. 17. Propterea confite-
bor, & laudem dicam tibi, & benedicam nomini Domini. 18. Cum adhuc junior essem, priusquam oberra-
rem, quæsivi sapientiam palam in oratione mea. 19. Ante templum postulabam pro illa, & usque in novissi-
mis inquiram eam. Et effloruit tamquam præcox uva. 20. Lætatum est cor meum in ea. Ambulavit pes meus
iter rectum, à juventute mea investigabam eam. 21. Inclinavi modicè aurem meam, & excepi illam. 22.
Multam inveni in meipso sapientiam, & multum profeci in ea. 23. Danti mihi sapientiam, dabo gloriam. B
24. Consiliarius sum enim ut facerem illam: zelatus sum bonum, & non confundar. 25. Colluctata est anima
mea in illa, & in faciendo eam confirmatus sum. 26. Manus meas extendi in altum, & insipientiam eius luxi.
27. Animam meam direxi ad illam, & in agnitione inveni eam. 28. Possedi cum ipsa cor ab initio, propter
hoc non derelinquar. 29. Venter meus conturbatus est quærendo illam: propterea bonam possidebo possessio-
nem. 30. Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam: & in ipsa laudabo eum. 31. Appropiate ad me in-
docti, & congregate vos in domum disciplinæ. 32. Quid adhuc retardatis? & quid dicitis in his? animæ ve-
stræ sitiunt vehementer. 33. Aperui os meum, & locutus sum: Comparate vobis sine argento. 34. Et collum
vestrum subiicite iugo, & suscipiat anima vestra disciplinam, in proximo est enim invenire eam. 35. Videte
oculis vestris, quia modicum laboravi, & inveni mihi multam requiem. 36. Assumite disciplinam in multo
numero argenti, & copiosum aurum possidete in ea. 37. Lætetur anima vestra in misericordia eius, & non
confundemini in laude ipsius. 38. Operamini opus vestrum ante tempus, & dabit vobis mercedem vestram in
tempore suo.

FINIS PRIMÆ PARTIS.